

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00054655 6

—
—

(3)

РЪЧНИКЪ

НА

БЪЛГАРСКИЙ ЯЗЫКЪ.

796

РЪЧНИКЪ

НА

БЛЪГАРСКИЙ ЯЗЫКЪ

съ тълкувание рѣчи-ты на блъгарскы и на русскы.

Събралъ, нарядилъ и на свѣтъ изважда

НАЙДЕНЪ ГЕРОВЪ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

Л—О

ПЛОВДИВЪ.

Дружествена печатница „Съгласие.“

1899.

Право-то за прѣпечатване е запазено.

Всякоя книга отъ тоя рѣчникъ безъ долний подписъ на урядника
му ще ся счита укрьта.

Р. Геровъ

PG
975
G4
ch. 3

Л. л. л.

Л. Тринадесето слово, тринадесета буква въ Словянскѣ-тѣ азбукѣ, наричано *людѣ*; по старо-то начрѣтаніе л, а по новото Л, и рѣкописно л.

Лѣбедь, с. м. Птица лебедь.

Лѣбѹтъ, с. м. Т. Лобѹтъ, бой. *Трѣти му единѣ лѣбѹтъ.*

Лѣвица, с. ж. 1) Полицѣ; полка. 2) Столъ длѣтъ и тѣсенъ на чѣтыре крака за да сѣ-дѣтъ на него мнозина изведнѣжъ; лѣвка, лѣвица, скамѣя, скамѣйка.

Лѣвничка, у. м. ж. отъ лѣвица.

Лѣвнувамъ, гл. уч. отъ лѣвиж

Лѣвиж, ешь, — нѣжъ, гл. ед-кр. и начин. отъ лѣж. *Кучета-та лѣвижѣж*, подка-чѣж да лѣжтъ.

Лѣгодиный, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, прил. Умѣреный, что е посрѣдѣ, нито мно-го, нито малко, срѣдний, угодный, приятный.

Лѣгодѣ, ишь — дѣлъ, гл. д. Прѣдавамъ на нѣчто съ голѣмѣжъ страсть.

Лѣгомѣ, нар. Непѣ?

Лѣгѹдерчѣ, у. м. м. отъ лѣгѹдеръ. Ла-гѹдерчѣ.

Лѣгѹдеръ, с. м. Животно лалугеръ, лад-жѹнакъ.

Лѣгѹмъ, с. м. Т. Лѣхѹмъ, подбѹмъ; мѣна.

Лѣда, с. ж. 1) Богыня нѣкаква-си; спомя-нувасѣ въ пѣснѣ-ты и въ лѣданкѣ-ты.

Ой Лѣдо, Лѣдо, момичи мѣло!

Сѣдѣжъ овчѣръ да вечера

На лѣжѣ-тѣ, на трѣвѣ-тѣ,

Ой Лѣдо, Лѣдо! *Пѣс.*

2) Така наричѣтъ понѣйдѣ момѣж подѣвѣжъ, облѣченѣ съ вѣнчаницѣ-тѣ и невѣстѣ въ свѣтбарскый обычаѣ лѣдуванѣ, изнасянѣ кытѣжъ.

Пошла лѣда на водѣ

Сѣсъ ковѣжъ вѣдрицѣ,

По нѣжъ иде младѣ войно,

Па си лѣди говори:

Дай ми, лѣдо, водѣжъ

Изъ ковѣжъ вѣдрицѣ. *Пѣс.*

Лѣданкѣ, с. ж. мн. Така наричѣтъ по нѣ-коп мѣста пѣнанѣ-то прѣстенѣ срѣщѣ Ва-силѣ и на Василѣ. Като извадѣтъ прѣстѣна на нѣкожъ, честитѣвать и така: *честито ти едѣ-какво-си, това ти Лѣда напѣла*, да бѣ съ него живѣла и на колѣнѣ съ не-го хлѣба пѣла!

Лѣденѣ, с. ср. отъ лѣдѣся.

Лѣджѹнакъ и лѣджѹннакъ, с. м. Жи-вотно *Mus citillus*, лагѹдеръ, лалугеръ, гутеръ, попова булчица, соболець, срьбо-лець, стаболець, стамболець, сѹекъ, сѹнца, сьболець; сѹсликъ.

Лѣднѣринѣ, с. м. Който кара лѣдѣжъ, който работѣ съ лѣдѣжъ; лѣдѣчинѣкъ.

Лѣднийка, у. м. ж. отъ лѣдина.

Лѣдинтый, нѣ, на, но, пр. отъ Лѣда. *Лѣдинѣ пѣсни.*

Лѣдиннакъ, с. м. Едно растѣнѣе.

Лѣдинѣ, с. ж. Лѣда: 1) Вранѣца, ораница, оравица, шѣйка, кѣикъ; лѣдка, ѣликъ. 2) Корабѣ, гемѣна; судно, корабѣ. *Кога стѣ-пѣжъ на сѹхо, повѣрага ти лѣдика.*

Лѣдѹвамъ, гл. ср. 1) Пѣжъ ой Лѣдо, ой Лѣдо! 2) Пѣжъ прѣстенѣ-ты на лѣданкѣ.

Лѣдѹванѣ, с. ср. 1) отъ лѣдѹвамъ. 2) Обычаѣ по нѣкои мѣста да ходѣ на водѣ дѣвойка лѣда, облѣчена като сѣщѣ невѣстѣ съ вѣнѣци и прѣвѣсъ, заобыколена съ свахѣ и водѣна отъ двѣмѣна дѣверѣ. Това се нарича и изнасянѣ кытѣжъ и сѣ вѣрѣши много рано въ недѣлѣжъ, когато щѣтъ вѣн-чажѣтъ нѣкого. То ставѣ съ пѣснѣ, копто сѣ пѣжѣтъ изъ пѣтна отъ момѣны до извѣра и около котѣлѣ-ты съ водѣжъ-тѣ. Ето едѣва таѣва пѣсенѣ:

Да е знамала войну майка,
 Че ще войно да се жени,
 Да е гривны разковала,
 Войну коня подковала,
 Да е пеленки разнизала,
 Войну коня обнизала.

Ладунка, и.м. соб. женско, ерѣца ся въ пѣсни-ты:

Свѣкрѣва кледа Ладунка:
 Ладунко, моме Ладунко,
 Ладунко, змика да станеш!

Ладжя, ишя,—дѣлса, гл. об. Ходж, плу-
 вамъ на ладнѣ; катѣться на лодѣ.

Ладна, с. ж. Ладина.

Лаение, с. ср. отъ **лаѣж**. Лаение, лай, лаеть.

Лаѣтъ, с. м. Лай, лаение; собачій вой, лай.
Кучешкый лаѣтъ.

Лазарвамъ, г. ср. 1) Ходж нагорѣ надолѣ,
 скытамя, шлябамся, сновж. 2) Лазарувамъ.

Лазарване, с. ср. отъ **лазарвамъ**.

Лазарѣчкый, чка, чко, пр. Лазарскый.
Лазарѣчки пѣсни отпѣвала.

Лазарица, с. ж. 1) Която лазарува; ла-
 зарка, лазаркына. 2) Пѣсень, кождо лазар-
 кыни пѣжтъ на Лазарь; лазарина. 3) Игра,
 что ся играе на Лазарь, кога лазарувать.

Лазарка, с. ж. Мома лазарица, лазаркына,
 лазарица.

Лазаркынина, с. ж. 1) Мома лазарка. 2)
 Раст. *Physalis Alkekengi*, горчливый пи-
 перкы, мурдароты, мѣхунция, црѣвеница;
 жидовскія вишни.

Лазарникъ, с. м. 1) Който лазарва, ходи
 нагорѣ, надолѣ. 2) Единъ видъ хоро, ла-
 зарина. 3) Казвася на смѣхъ за години-ты на
 чловѣкъ *Видѣла е, прѣкарала е толко
 ва лазарники. Тѣа има двадесѣтъ и
 пять лазарника, двадесѣтъ и пять години.*

Лазарица, с. ж. 1) Която лазарва, ходи
 нагорѣ надолѣ. 2) Пѣсень, кождо лазаркы-
 ни пѣжтъ на Лазарь; лазарина, лазарица.

Лазарина, с. ж. 1) Пѣсень лазарица, лаза-
 рица. 2) Игра лазарникъ.

Лазаровый, въ, ва, во, пр. отъ **Лазарь**.
 Лазарскый, лазарѣчкый.

Лазарскый, ска, ско, пр. Что е на Лазарь,
 за Лазарь; лазаровый, лазарѣчкый. *Ла-
 зарска пѣсень*, лазарина, лазарица, лазарица.

Лазарувамъ, гл. ср. 1) Лазарвамъ, ходж
 на Лазарь. 2) Лазарвамъ.

Лазаруване, с. ср. отъ **лазарувамъ**.

Лазарь, с. м. 1) Празникъ Лазарева сѣб-
 бота прѣдъ врьбница. 2) Обычай у Блѣга-
 ры-ты тоа день да ся събирать по пѣско-
 ло дѣвойчета на купѣ, прѣмѣненѣ, пакыте-
 ны, и водены отъ едикъ избранж измеждѣ
 тѣхъ, кождо наричатъ крѣстиница и царица,
 подъ имя лазаркыни ходять изъ кѣждѣ въ

кѣждѣ да пѣжтъ пѣсни и благословии и да
 игражтъ; за това гы дарять въ всякѣж
 кѣждѣ съ пѣчто. Въ това ходение, кѣто
 ерѣщикъ нѣкого въ икѣта, мѣтатъ му
 прѣзъ рамо крѣнж и му пѣжтъ:

Икѣтиче ле, друминче,
 Честита е была тѣсь ерѣща,
 Чѣто ти ерѣщикъ тѣсь Лазарь!

а той имъ врьзва въ крѣнж-тѣхъ по нѣкомъ
 нарж. Чѣто събержтъ така лазаркыни-ты
 прѣдавать го на крѣстиниц-тѣхъ, а тѣа на Ве-
 лиденъ наготвува отъ него гостѣж, та го-
 щава другаркы-ты си. Тоа обычай казвать:
 ходене на Лазарь и лазаруване. — *Сѣтъ
 като Пенгово-то дѣтя на Лазарь. Шин-
 ди пятѣкъ, до пятѣкъ, по-до другый
 младеъ Лазарь!*

Лазачи, с. ср. Малко дѣтя, което още лази,
 не е проходило.

Лазвамъ, гл. мн-кр. отъ **лаѣж**; **лаживать**.

Лазене, с. ср. отъ **лаѣж**. Плѣзение, пыла-
 не; ползание.

Лазорѣсамъ, гл. свр. отъ **лазорѣсамъ**.
 —санчый, прич. стр.

Лазорѣсамъ и **лазорѣсувамъ** (да **лазорѣ-
 самъ**), гл. д. Мѣтамъ възъ мрътвець най-
 новы-ты му дрѣхы, да стои като че е об-
 лѣченъ съ тѣхъ.

Лазорѣсване и **лазорѣсуване**, с. ср. отъ
лазорѣсамъ.

Лазоръ, с. м. Новы дрѣхы, съ които ла-
 зоросвать мрътвець.

Лаѣж, ишѣ,—аѣлъ, гл. ср. 1) За бубулеч-
 кы: плѣжж, пылажж, бубулажж; **ползатъ**,
ползѣтъ. *Буба бубулази, лази, дѣ найде
 дуракъ, тамъ влази; идѣтъ коза рогѣтая,
 идѣтъ коза бодѣтая, на маленькыхъ ребя-
 тишекъ быръ, быръ, быръ.* Така си игра-
 жтъ съ малкы дѣца. 2) За малко дѣтя, за
 чловѣкъ: ходж на чѣтыре крака, по рѣцѣ-
 ты и крака-та си като животно четвере-
 ного; бубулажж, влѣкжся; **ходѣтъ** на че-
 тверѣнькахъ, **ползатъ**. 3) Съ рѣцѣ и крака
 ся качвамъ пѣйдѣ; катержся, катрезжся,
 чеплезжся; **карабкатся**, **лазатъ**, **лазѣтъ**.
Лази по дръвѣ-то като коткѣ.

Лазяшкомъ,

Лазяшкымъ и

Лазяшкж-тѣхъ, нар. Съ лазене; **ползкомъ**.
*Лазяшкомъ доиде. Лазяшкж-тѣхъ го
 хванѣ.*

Лай, с. м. Кучешкый выкъ, лаение, лаѣтъ;
 лай, брѣхѣние.

Лай-кучка и **лай-лай-кучка**, с. ж. Раст.
Matricaria chamomilla, болиначъ, бѣлеочъ,
 бѣлъ попокъ, врьти-нонѣ, подрумичя, пона-
 дѣнка, понадичя, понадина, рамонъ, ржмонъ,
 жжжжж; **ромѣнка**.—*Вѣла лай-кука,*

раст. *Chrysanthemum Leucanthemum*, алфита, понадийка, филджанчиче; златоцвѣтъ, ромашка полевая.

*Лайлекъ, с. м. Т. Птица *Ciconia*, лелекъ, лилекъ, лбелекъ, лхйлекъ, щрькъ, щрьколь, щрькыль; аистъ.

Лайпѣвене, с. ср. отъ лайпѣвж.

Лайпѣвж, ишь,—вилъ, гл. д. Умацвамъ, намацвамъ нѣчто съ лайно.—вжся, гл. взвр. и стр. Намацвамся съ лайно.

Лайно, лайна, с. ср. Изметъ отъ животно; лѣпущка, лѣпешка; калъ, помѣтъ, навозъ, дермѣ. Конско лайно, конспракъ. Котешко лайно, кочинкъ, кочешникъ. Кучешко лайно, пещлакъ. Мыши лайно, мышпакъ. Птиче лайно, курешка.—Поведися по мужъ, да тя заведе на лайно. Кога лайно, кога кола! Мжжъ като лайно на джждъ. Глади куча и сужа лайна паде. Боися на мечк-тж, че и на лайното ѝ. Лѣтно лайно—зимна понудица. Зайче лайно ни смрди, ни вони. Доклъ не поринешъ лайно-то, то все си смрди. Щешъ трѣсишъ лайно-то му да ся прѣкадишъ, нз нѣма да го намѣришъ.

Лайнувамъ, гл. уч. отъ лайнж. Лавнувамъ.

Лайнж, ешь,—нжлъ, гл. ед-кр. отъ лаж. Да лавнж.

Лайнягыый, нъ, на, но, пр. Лайнявый.

Лайнявичкый, —чкъ, чка, чко, пр. смякч. отъ лайнявый.

Лайнявгый, въ, ва, во, пр. Лайнягый: 1) Умацангый, уцапангый съ лайна; замараный навозомъ. 2) Виноватый въ нѣкакъв нечистж работж; трычавгый, говनावгый. Лайнава работа, нечиста, нѣ добра, говнава.

Лакатникъ, с. м. Нанизъ пары защиты на кепаръ, что ся снуца надлъжъ по коцака.

Запроси Миленъ Еаннж;
Еанника майци си говори:
Не давай ми Милену,
Зълъ съмъ си съмъ снувала:
Изтече слънце крѣваво,
Притече вода жмѣница,
Та Милану у дворъ утече,
Нему отнесе червенъ подкапникъ,
Еа менѣ былъ лакатникъ. Пѣс.

*Лакерда, с. ж. Рыба *Salmo salar*; лосось. Съ лакердж медъ паде, всичко нао-накы прави.

Лакердѣна, ум. ж. отъ лакерда.

Лакердичка, ум. ж. отъ лакердѣна.

*Лакмазѣтъ, с. м. Лакомецъ.

Лакомене, с. ср. отъ лакомежся.

Лакомецъ, с. м. Лакомъ чловѣкъ, лакомица; обжѣра, прожѣра, объѣдало.

Лакомийка, ум. ж. отъ лакомина.

Лакомица, с. ж. Длго дрьво, издѣбано на улѣй, за да тече по него вода отъ стрѣхж; жлѣбъ, улукъ; жѣлобъ.

Лакомичкый, —чкъ, чка, чко, пр. смякч. Лакомгый.

Лакомина, 1) с. ж. Лакомство, лакомицина; обжѣрство, лакомство, алчность. 2) с. об. Лакомъ чловѣкъ, лакомецъ, лахуръ; обжѣра, прожѣра.

Лакомика, с. ж. Лакома жена, мома; обжѣра, прожѣра.

Лакомство, с. ср. п

Лакомицина, с. ж. Лакомица въ 1-то знамен., ненасытность; обжѣрство, алчность.

Лакомгый, мъ, ма, мо, пр. Който ламти за нѣчто, който ся лакоми за нѣчто, който налита на нѣчто, който е гладникъ за нѣчто; жднгий, ненасытный; алчный, обжорливый, пѣдкй, прожѣрливый. Лакомъ за падене, лакомъ за пары. —мо, нар. Ждно, съ ламтѣне за нѣчто; алчно. Еадѣ лакомо.

Лакомежся, ясься,—мйлся, гл. об. Бывамъ лакомъ за нѣчто, иска ми ся да намъ много отъ нѣчто, ламтж за нѣчто.

Лактѣнце, ум. ср. отъ лакътъ. Лакътча.

Славй си дума Марийки:
Ако ты мене надѣбешъ,
Крѣчка-та да ми отрѣжешъ,
Крѣчка-та до колѣнца-та,
Крыльца-та до лактенца-та! Пѣс.

Лакутене, с. ср. отъ лакутж.

Лакутка, с. ж. Лакътушка.

Лакутж, ишь,—тилъ, гл. ср. Врѣвж на лакътушки, извивамся, врьтж, лжкатушж.

Лакътушка, с. ж. Лакутка, лжкатушка, кривулица, кривулъ; извѣлина, изгѣбина, излѣчина, изгѣгги. Лакътушка на гизигж.

Лакътушгый, —шнъ и —шенъ, шна, шно, пр. Что врьви на лакътушки, что лакути; извѣлистый, изгѣбистый, излѣчистый. Лакътушина Еантра.

Лакътча, ум. ср. отъ лакътъ.

Лакътъ, лакте, с. м. 1) У чловѣка ставъ-тъ на рѣкж-тж междъ совалжж-тж и мышницж-тж; лѣкотъ. Опирамея на лакте-то си; облокѣчиваться. Да му изсѣжжжтъ ржцѣ-тж до лакте-то! така клянѣтъ който бие. 2) Мѣра за длжнинж, аршинъ; аршинъ. Три лакте длго. Пяда чловѣкъ — лакътъ брада; старичѣкъ съ кувшинъ, борѣда съ аршинъ, влн: самъ съ пѣготъ, а борѣда съ лѣкотъ

Лакжрдѣна, ум. ж. отъ лакжрдѣна. Ду-мица, рѣчка; словѣ.

*Лакжрдѣна, с. ж. Т. 1) Дума, рѣчь, лафъ; слово. Това бѣ праздна лакжрдѣна,

праздна дума. 2) Разговоръ, бесѣда, приказка; разговоръ, бесѣда.

*Гала, с. м. Т. Приставникъ, назиратель на дѣла на пѣкой голѣмъ; гувернёръ.

*Галѣ, с. ср. Т. 1) Цвѣте *Tulipa gesneriana*, чюшка; тюльпанъ. 2) Цвѣте *Papaver rhoeas* и *Ardemone*, божна, божичка, божурига, божурокъ, божуръ, божуриакъ, дивъ ханашъ, булкъ, буза, калѣника, каникога, кокоружа, мачецъ, панаронка, пенеруга, пламяница, плюсковъ, плюсковецъ, пуклъ, пуцнакъ, пылакъ, трамбула, тутенка; дѣкѣй макъ, дѣкѣй мѣдъ, бѣлѣкъ. 3) Единъ видъ шаркы вязаны на дрѣхъ глухця. *Съгъ галеста и бѣлѣчеста на рѣцѣ тѣ.* — *Бѣло галѣ, цвѣте Narciscus poeticus*, бургия, гергевця, дивѣ-бой, качюнка, латинця, мензифаръ, миргипселе, ризя, ряземка, шипарка, шрькоцѣтѣ; парцѣсь бѣ-лий.

Галѣнце, у.м. ср. отъ галѣ.

Галѣ, нар. Нѣли, лагоми?

Галѣко, у.м. отъ галѣ. Байко.

Галѣо, с. м. Така казва поѣбѣждѣ по-малѣкъ братъ на по-старѣй; баѣ.

Галѣгерѣцъ, у.м. м. отъ галѣгерѣ.

Галѣгерѣвий, въ, ва, во, пр отъ галѣгерѣ. *Галѣгерѣова дулка.*

Галѣгерѣя, у.м. ср. отъ галѣгерѣ. Малѣко на галѣгерѣ.

Галѣгерѣ, с. м. Животно лажюниакъ.

Галѣушъ, у.м. соб. мѣжско, срѣща ся въ пѣсны-ты.

*Галѣхъ, с. м. Т. Налѣхъ.

Галѣба, с. ж. Утайка, талогъ отъ пѣчто, лезга, лунъ, мѣлъ, пѣлъ: пѣлъ.

*Галѣбада, с. ж. Гр. Голѣма восчяна свѣщъ.

Помнѣх момчи Дрѣновчя,
На брѣза коша захаше,
Лице-то му ся знамене
Како ламбадж боринъ,
Перчемъ-тъ му си вѣнаше,
Како е ковиль въ панинѣх. Пѣс.

Ламберѣда, с. ж. Животника *Lampiris*, бѣщунка, бѣстѣунка, свѣтулка; свѣтѣлкъ.

*Ламбѣйкъ, с. м. Сждъ за прѣвариване съ него ракнѣх, водѣ; перегонный кубъ.

Ламѣжъ, с. м. Желѣзна-та лопата на рало; демежъ, палечникъ.

Ламница, у.м. ж. и

Ламничя, у.м. ср. отъ ламна.

Ламнѣце, 1) у.м. ср. отъ ламна. Голѣма ламна. 2) с. ср. Вихрушка.

Ламна, с. ж. Ламна.

Ламкамѣя (да ся ламнѣх), гл. об. Правимъ ламканиѣхъ.

Ламканѣе, с. ср. отъ ламкамѣя. Ламканиѣца.

Ламканиѣца, с. ж. Обычай у Българы-ты:

на Велико заговѣванѣе врѣзватъ съ пинѣж халѣх или пѣйце за тована, на насѣдѣтъ на около, та люлѣхъ халѣх-тѣх и ѣх ловѣтъ съ уста.

Ламнѣх (да ся), ешь, — нѣлѣи, гл. ед-кр. отъ ламкамѣя.

Ламѣо, с. ср. Приѣда неуприѣдена добрѣ.

Ламнерѣшка, с. ж. Задна-та чѣсть на кѣжѣх, дѣто стойтъ ковчези-ти, дрѣхы-ты и проч.; прустѣ, клѣтъ.

Ламтѣне, с. ср. отъ ламтѣх. Лакомене за пѣчто.

Ламтѣх, ишь, — тѣлъ, гл. ср. Показвамъ жѣд-ность за пѣчто, глѣдамъ да го придобѣхъ, да го имамъ, лакомъ ся за него. *Ламтѣх за вино, за парѣ Който ламтѣх за много, изгубѣа и малѣко-то*

Ламѣтѣх, ишь, — тѣлъ, гл. ср. Ломѣтѣх.

Ламтѣ, с. м. Дулка, нама, ламина, надина, рѣпа, рѣпа, лѣва, хендекъ; ѣма.

Ламна и ламнина, с. ж. Въ пѣсени-ты и въ приказниѣцы-ты: баснословно четвереного животно, съ кушѣнѣх главѣх, а поѣбѣкога пѣсъ три главѣх, съ змѣйскѣх опашѣх и покрыто съ лѣсны; живѣе по пенѣрѣ-ты и по водѣ-ты; прави голѣмѣх накосѣи на хора-та. Нарѣдѣ-тъ вѣрѣа, че езера-та и голѣмѣ-ти изворѣ имѣтъ етопанѣх по едик ламѣх, и че, дѣто има имѣние въ земѣх-тѣх, има и ламѣх да го назѣ. Богато лѣтно врѣме излѣзе голѣма вихрушка, ламница, казватъ, че ламнѣ-ты и змѣе-ти ся блихъ.

На водѣх-тѣх Господѣ етопанѣх кладѣ
Сурѣх ламѣх мрънеаднѣх. Пѣс.

Святѣй Георгѣй отговаря:
Ой ти тебе, сура ламна,
Щѣх извадж злѣхъ бѣздуганѣх,
Щѣх отѣхѣх до три главѣх,
Че не текнѣх до три рѣкѣх,
До три рѣкѣх черѣхъ крѣхѣ. Пѣс.

Ланѣрѣ, с. м. Ланѣрѣ.

*Ланѣрѣ, с. об. Така наричатъ жители-ты на три-ты Грѣкѣх села Станимаѣх, Водинѣх и Кукленѣх при Пловдивѣ.

*Ланѣгерѣ, с. м. Слаба раѣина, пѣтокѣх; мѣгкая водѣка.

Ланѣгѣда, с. ж. Лѣденѣ мѣкѣца, пѣтулицѣ, тиганиѣца; родѣх блиновѣх.

Ланѣгѣдиѣца, у.м. ж. отъ ланѣгѣда.

Ланѣгѣюрѣ, с. м. Вѣда-та, что изтиѣна изъ нешеза въ сапунѣжѣиѣнѣх; цѣкъ; пѣлѣкъ.

Лани, нар. Миѣхѣх-тѣх годинѣх, опогѣденѣ, опогѣнѣ; въ прошлѣмъ году. *По-лани, по-миѣхѣх-тѣх годинѣх; трѣтѣйго гѣда. Лани свирѣно, ссѣга игрѣхъ. Дѣто лани умрѣх кобыла-та, живѣа ли е?*

Ланитѣх, произнасятъ го: ланѣ-ты, с. ж. мн.

Страны-ты на лице-то члвѣку; бузы, бунды; щѣки.

Ланскый, ска, ско, пр. Ланниый, что е отъ мицлж-тж годниж, мицлжогодишнй; про-шлогоднй. На ланско огниче огни триси. Хопъ, тропъ здравы ли сте, ланскы кайца? Обличамъ го като ланскый снѣгъ. Радвать му ся като на ланскый снѣгъ; радъ что ланскóму снѣгу.

Ланцѣ, ум. ср. отъ лайно.

Ланниий, —шнь и —шенъ, шня, шне, пр. Ланскый.

Лантый, нъ, на, но, пр. Неусукашый, разсуканый. Лана прижда, неусукана яко. —но, нар. Неусукано, разсукано. Прядж го лано, разсукано.

***Ланá**, с. ж. Т. 1) Кашня отъ нѣчто. 2) Забрѣкано като кашнж отъ трыци, отъ лепенено сѣмя или отъ друго за налагане болно мѣсто; припáрка, примóчка, плáстырь, катаплáзма.

Ланáвецъ, с. м. Една широка, плоска рыба въ Баташко-то блато.

Ланáвица, с. ж. Снѣгъ съ дждь и вѣтръ; хлапавица, мятелица, мокрежъ; вюга, мятѣль. Мига като кучя въ ланавицж, казвать на тогова, когото сждать за шѣто, а той мльчи и мига.

Ланáдецъ и

Ланáдъ, с. м. Раст. лонаць, щавлякъ.

Ланамъ (лапвамъ, да ланнж, лапнувамъ), гл. д. Лопамъ, ламъ брѣзо, брѣзо и голѣмъ залци; навирамъ, увивамъ, совамъ; лóпять, феть, жрать. Лана като хрѣватинж, ладе лакомо. Разтворилъ, раззинжлъ уста, да мя ланне. — Лана му-жы, зѣна пагорѣ надолу, ходи безъ работж. — Ланнж си пжта, трѣгнж изъ пжта, зе си пжта, упжтися. — Единъ зѣна, другый лапа. Выволъ некалъ да ланне, мужж погльнжлъ. По-добръ е голѣмж думж да ка-жешъ. — Зини-ланни, раст. *Antirrhinum*, арслановы уста, арсланчя, гура, дой-кынчя, зѣйка, зѣпнякъ, зурлпчкы, кученца, рушкый шибой, таушанчя, уста, устичя, филипплпчя, набанско цвѣтие; львовы уста, львиноустъ.

Ланамъ, вм. хлáнамъ.

Ланане, с. ср. отъ ланамъ. Лопане.

Ланацáло, с. об. Който лапача, лапа-цушъ

Ланацáмъ, гл. ср. Лапуцáмъ, говоржъ праз-ны думы, плещж не врѣлы, не кыпѣлы; врáкаты, пустоелóвить, болтáть.

Ланацáние, с. ср. отъ ланацáмъ. Лапуцáние.

Ланвамъ, гл. мж-кр. отъ ланамъ.

Лане, вм. хлáне.

Ланка, с. ж. и ланко, с. ср. Аблѣка, лаблѣка; яблоко.

Съ коня ся надпграва,
Съ пушкж ся надврѣлюва,
Съ сабж ся надтрѣгнува,
Съ ланкж ся надврѣлюва. Пѣс.

Ланлѣ, вм. хлáплѣ.

Ланни-мүхж. Ланни-шаранъ, лапнишъ, за-хласнжтъ, глушавъ, будала, гламанъ, ши-кавъ, шантавъ члвѣкж, ахмакъ, бльени га-беръ, бльени-дрѣнъ, бутни-габеръ, бутни-ка-цж, бутни-трѣнь, бутни-хрæсть, клати-кацж, размжти-гйолъ, дангалакъ, хлапчѣ, бутнишъ; глуный, вислоухый, дуракъ, простофѣля копа.

Ланишъ, с. м. Гламанъ члвѣкж, ахмакъ, ланни-мүхж.

Ланни-шаранъ. Ланни-мүхж.

Ланиувамъ, гл. уч. отъ ланнж. Лопнувамъ.

Ланнж, ешь, —пжлъ, гл. ед-кр. отъ лá-намъ. Да лоннж. —пжтый, прич. стр. Лопнжтый.

Лантáшъ, с. м. Голѣма мрѣжня за ловение рыбж.

Лануцáмъ, гл. д. Лапачамъ

Лануцáние, с. ср. отъ лануцáмъ. Лапачане.

Лануцáнтъ, с. м. Който лапуца, лапачало.

Ланчѣини, с. м. мн. Убуца отъ абж или отъ мѣшинъ; полусапóжжы.

Ланъ, ланъ! междом. Показва лапание. То-ва не е козе мясо, ланъ, ланъ!

Ланжрда, с. ж. Пржтка съ врѣзанъ на немъ сламж, кождо палаятъ дѣца на сырно заго-вѣвание вечеръ-тж и жж врѣтять и махать, доклъ изгорн; курелникъ, оратникъ, рукла, самодивскый огнь

Ланпáжъ, с. м. Едно растение, сварено, пие-ся противъ отраване

Лáсица, с. ж Животно *Mustela nivalis*, байнова булчица, батева булчица, радева булчица, байповка, власица, енева булчица, каджика, калманка, певрѣска, певѣстулка, понадийка, попова булчица, пини-понадийка, царева певѣста, царева певѣстулка, царева щерка, чюмова сестра; лáсица, лáска, лáст-ка, порóкъ.

Лáска, им. соб. женско.

Ласкáтелство, с. ср. Кога пѣкой ласкае нѣ-кого, ласканаше; лeсть, ласкáтельство.

Ласкáтель, с. м. Който ласкае нѣкого, лeст-никъ, лeстель; лeстѣць. Ласкáтель-тж прѣдъ тебе маже, глади, а отъ странж трапъ ти копас.

Ласкáжъ, ешь, —анлъ, гл. д. Подмамнæся пѣкому, хвалж го, лeстж го за да му бж-дж угоденъ; ласкáтельствовать, лeстѣть.

Ласкáнаше, с. ср. отъ ласкáжъ.

Ласпёръ, с. м. Рыба *Aspius rapax*, раз-

перъ, стрѣлака, харамина, хвучанъ; бѣлезна, шереспѣръ.

Ластавица, с. ж. Птица ластовица.

Ластагѣринъ и ластагѣръ, с. м. Тыкъ, високо чловѣкъ.

Ластагѣрка, с. ж. 1) Тоѣга съ разоохъ на връха, съ коѣто си помага на товарене и разтоваряне конь; вастогарка, възтогарка, пидивакъ, пидивачка, ластоварка, ластагарка, мьстягарка, остягарка, помагалка, товарникъ, товарница. 2) Тыка, висока жена, мома.

Ластагѣръ, с. м. Шаркы по дрѣхъ, загарии.

Ластина, с. ж. Стѣбло на дынж, краставицъ, тыквж и пр. врѣжъ, ластинка, ластуна, ластунъ, луиъ.

Ластинка, с. ж. Ластина.

Ластница, с. ж. Птица ластовица.

Ластовѣрка, с. ж. Ластагарка въ 1-то знаменованье.

Ластовица, с. ж. 1) Птица *Hirundo urbis*, ластавица, ластина, лѣстовица; лѣсточка, лѣстница. *Една ластовица пролѣтъ не прави. Да иде дѣто ластовици-тъ зобять черъ нинеръ!* клятва. 2) Въ мн. ч. ластовици: дункы въ главынъ на колело за загнѣзданье въ тѣхъ спици-ты. — *Дива ластовица, булка ластовица* съ бѣличко на гушкж-тж; прави гнѣздо-то си извънь по стрѣхы-ты съ малкж дунчицж за влизанье. — *Питомна ластовица*, съ червѣнко на гушкж-тж, прави гнѣздо-то си въ стаи-ты по таванты-ты и до половинж изграденкы; косѣтка, краснозѣбка, вилохвѣстка.

Ластовичевый, въ, ва, во, пр. отъ ластовица. *Ластовичево гнѣздо.*

Ластовичий, чѣ, чѣ, пр. отъ ластовица. Ластовичевый, ластовичкый; лѣсточкинъ. *Ластовиче гнѣздо.*

Ластовичка, ум. ж. отъ ластовица. *Водна ластовичка*, птица *Cotyle riparia*.

Ластовичкый, чка, чко, пр. ластовичевый, ластовичий; лѣсточкинъ.

Запѣяла гюзель Ангелина,
Запѣяла пѣсни ластовичкы,
Що не можать тие да разбержъ *Пѣс.*

Ластуна, с. ж. и

Ластунъ, с. м. Ластина.

Лѣтвикъ, с. м. Лѣтвица кюнь.

Лѣтвица, с. ж. 1) Стовна съ широко гърло.

2) Кюнь съ широкы уста, лѣтвикъ. *Уста-та му като лѣтвицж.* 3) Гръня съ дръжкж като поврзало надъ устѣ-то му; ушатка, ржчникъ, арка.

Латина, с. ж. Цвѣтие *Tropaeolum majus*, латинка, латинця, латифъ, латина, жѣста лоза, турчинъ, анджеръ, алжика, джифир-джифа; ластурциъ, капучинъ.

Латинка, 1) ум. ж. отъ латина. 2) Казванъ за сабжъ: *сѣба латинка*, каквото е саба дамаскыица.

Латинчи, 1) ум. ср. отъ латина. 2) Цвѣтие бѣло лале.

Латифъ, с. м. Цвѣтие латина.

Латница, с. ж. Растенина *Carex*; осѣка, и *Stachys*; колосниця, трѣва съ класовы, бека, вжсеничка, житница, класатица, класатница, класица.

Латѣйный, — тѣеъ, — тѣйна, тѣйно, пр. Налудничавый, палавый, смахжтый, субтантый, серсемъ.

Лаума, нар. Лема, нема, ма?

*Лаута, с. ж. Цигулка, гждулка, гыпѣлка, виулець, кемене; скрипка.

*Лаутѣръ, с. м. Който свирѣ съ лаутж, свирачь, цигуларъ, гждуларъ, кеменеджина; скрипачъ.

Лафець, ум. м. отъ лафъ.

Лафувамъ, гл. вз. Разговаряемея, приказвамея съ нѣкого; болтѣть, калякѣть.

Лафуванье, с. ср. отъ лафувамъ.

*Лафъ, с. м. Т Дума, рѣчь, слово, лажрдина; слѣво. *Не му минува лафъ-тъ, не ся слѣшна дума-та му. Съ лафъ тѣлафъ не става. Лафъ-тъ му ся ѣде като ляцж на Велиденъ. Съ лафъ да го убиешъ, а не съ пушкж.*

*Лѣхана, с. ж. Т. Лѣхна, зеле, купусъ, кысела лѣхна, кысело зеле, прѣсолъ, расолъ; капуста.

Лѣханье, с. ср. отъ лѣхася.

Лѣхася, — хѣлося, гл. безл. 1) Прилична, видѣся, чинѣся, струвася. *Лѣхася да не дойде, чини ми ся, че не ще дойде.* 2) Случвася, става, слѣхвася. *Ако ся лѣха, ако ся случи. Лѣхали смѣ ся на друмъ, случилось да е село-то ны на пжть.* 3) Прилична, стоѣся, падаѣся. *Лѣха ѣ ся, да не го е лѣгала.*

*Лѣхна, с. ж. Лѣхана.

Лахудъ, с. м. Раст. и пеговый плодъ; нахудъ, сланутькъ

Лахуръ, с. м. Лакомъ чловѣкъ, лакомина. *Еде като лахуръ.*

Поведе си хжрты и загарты
Поведе си сокомлы лахурѣ,
Кинѣса Марко во горж зеленж,
Да си хватить дивѣ дыханин. *Пѣс.*

Лѣхуса, с. ж. Лѣхуса.

Лѣхусный, — сѣнь и — сѣнь, сна, сно, пр. Лѣхусный, хвапжтый отъ лѣхусы-ты.

Лахутка, с. ж. Лѣхуса.

Лахутека коконѣка. Квачка, умрѣла въ пологъ надъ яйца та си прѣди да гы измжти. Съ перушникж-тж на такжжж квачкж кадыть родилкы женѣ да гы не хващѣть лѣхусы-ты.

Лахѣмецъ, *ум. м.* отъ **лахѣмъ**.

Лахѣмъ, *с. м.* *Т.* Лагѣмъ, подбопъ; подкѣпъ, мѣна, подземелье.

Лацѣмъ, *гл. д.* Гыбамъ, задирамъ, задѣвамъ, закачамъ, залацѣвамъ, кѣтнѣмъ, халамъ; задѣвать, задира́ть, трѣгать, приставать, ворошить. — *мѣя, гл. вѣ. и стр.* Гыбамся, задирамся, задѣваемся, закачамся, кѣтнѣмся, халамся; задѣваться, задира́ться. — *цапный, прич. стр.* Задѣвантый, закачантый, кѣтнатый.

Лацѣние, *с. ср.* отъ **лацѣмъ**. Задѣвание, задиране, кѣтнѣние, хала́ние.

Лаши́ца, *с. ж.* Кры́на широка и дѣлга катомѣсалъ.

Ла́ж, *сѣмь, ла́лѣл (да ла́йнѣ, ла́йнувамъ, и да ла́йнѣ, ла́йнувамъ), 1) гл. ср. и д.* Казвася за гласа на куча кога выка, джѣвкамъ; ла́ять, брѣхатъ. *Кучета-та ла́жтъ, нѣкой иде.* 2) *гл. ср.* Карамся много, выкамъ, кричѣмъ; бранить, ругать, ла́ять, *Ла́йнѣмъ е възъ него катом куча.* — *ѣжся.* *гл. вѣ.* Карамся, джокамся, съ нѣкого; браниться, ругаться, ла́яться. *Ла́сся съ хора-та.* — *Ла́янтый, прич. стр.* — *Наше е пѣля-то, нека си лае. Всако куча на двора си лае (прѣдъ врата-та си лае). Керванъ-тъ да си вѣрви, кучета-та нека си ла́жтъ. Храни куча да тя лае. Куча, което лае, не е страшно, а което дѣби. Кое́то куча не лае, то не хапе. Кое́то куча не знае да лае, на овцѣ-ты влѣкъ докарва. Да тя лае едно куча, та да тя не лае всако. Да тя лае копой, та не бѣсно куча. Ако стѣне така, ко́а кучка ще лае! Ко́йто дава хлѣбъ на чю́жды кучета, скоро щѣтъ го ла́жтъ неговѣ-ты.*

Ла́яние, *с. ср.* отъ **ла́ж**. Ла́й, ла́етъ; ла́й, вой.

Ле, частѣца, конато ся прѣтурѣ слѣдъ звѣтеленъ надежъ за възклицѣние, така: *Божне-ле, благодаримъ тя. Божне-ле, възниъ Господи. Татко-ле, милгѣй бацѣце. Лудо-ле, младо юначе. Вилѣ-ле, вихри и самодивы.* Слѣдъ звѣтеленъ надежъ съ окончанье о изрицѣть тѣжъ чѣстицѣ и **ле** и **лѣ**, така: *Горо-ле, горо зелена, и ты-ле, водо студена; и горо лѣ, горо зелена; а слѣдъ звѣтеленъ надежъ съ каквото и да е друго окончанье ся изрича само ле.*

Лебѣдѣвый, *въ, ва, во, пр.* отъ **лебѣдь**. Лебѣдовый; лебѣдиный. *Затѣкнула криво перо лебѣдѣво.* Итъ пѣсень.

Лебѣдене, *с. ср.* отъ **лебѣдж**. Пѣзѣние, треперанье вадъ нѣчто

Лебѣдець, *ум. м.* Малькъ лебѣдь.

Лебѣдовый, *въ, ва, во, пр.* Лебѣдѣвый; лебѣдиный.

Лай ми, Боже, очи соколовы,
Дай ми, Боже, крылѣ лебѣдовы,
Да прѣлѣтъ три девѣтъ планины,
Та да падѣжъ въ царевѣхъ вопѣжъ,
Да отберѣжъ момѣя сирѣти мене. *Пѣс.*

Лебѣдѣя, *ум. ср.* Малко-то на лебѣдь.

Лебѣдь, *с. м.* Птица *Anser cygnus*, лабѣдь, лѣмбѣдь, либѣдь, лѣбадь, лѣбѣдь, люлебѣдь; лебѣдь.

Дали ми сѣхъ сосѣды снѣгъты
Ели сѣтъ бѣли лебѣди? *Пѣс.*

Лебѣдѣж, *ишъ, — дилъ, гл. д.* Пѣзѣ много, варѣжъ го катѣ очѣ-ты си, треперѣжъ за него.

Лебенѣйца, *с. ж.* Раст. *Cucurbita citrullus* и неговый плодъ, лѣбенѣйца, лѣбенѣйца, лѣбенѣйца, дынна, карпузь; арбузь. *Двѣ лебенѣйцы подѣ еднѣхъ мѣшѣицѣхъ не ся носѣтъ, двѣ работы извѣдѣжъ не ся врышѣтъ.* *Въ зеленѣхъ пѣицѣхъ червѣно вино* Гат. — Лебенѣйца.

Лебенѣйчевый, *въ, ва, во, пр.* отъ **лебенѣйца**. Дыневый; арбузный. *Подлѣзнѣжъ го по лебенѣйчевѣхъ корѣхъ, измами го, отпрати го съ нищо.*

Лебенѣйчка, *ум. ж.* 1) Малка лебенѣйца, лебенѣйца, дынѣйца. 2) Малко лебенѣйца. *Отрѣжи ми лебенѣйчѣхъ.*

Лебенѣйча, *ум. ср.* Малка лебенѣйца, дынѣйца.

Леблѣбѣйца, *ум. ж.* отъ **леблѣбѣйца**. Малко леблѣбѣйца.

***Леблѣбѣйца**, *с. ж.* *Т.* Еблѣбѣйца, тонѣнь въ водѣ сланутьѣхъ (пахуть) и послѣ печѣнь по еднѣхъ особѣнь начинъ за прѣнаѣжъ.

Что не дойдѣшь да ми видѣишь,
Да доносѣишь понаѣжѣхъ:
Лѣбенѣйца отъ Струмицѣхъ,
Сухо грозде отъ Солуна,
Леблѣбѣйца отъ Софѣи? *Пѣс.*

Левгѣ, *с. ж.* Рыба *Abramis vimbra*, кара балѣкъ; сырѣтъ, рыбѣць.

Левѣнѣскый и **левѣнѣтскый**, *ска, ско пр.* отъ **левѣнѣ** и **левѣнѣтъ**.

Чюйте, малко и голѣмо:
Дѣри е мома при майка,
Дѣтува левѣнѣхъ ходила,
Левѣнѣскѣхъ рубѣхъ носила,
Левѣнѣско хоро играла,
Левѣнѣскѣхъ пѣсѣи пѣвала! *Пѣс.*

Левѣнѣство и **левѣнѣтство**, *с. ср.* Юначество, юначѣйца, юначѣйство; рѣжѣсть.

Левентувамъ и **лебенѣувамъ**, *гл. ср.* Хѣдѣ левѣнѣтъ, ергѣнувамъ, момувамъ

Дѣмѣ ле, Дѣмѣ прѣпоока,
Дѣста ми си ергѣнувала,

Ергенунала, левенунала,
Ергенско рухо посила. *Пѣс.*

Левентуване и левенуване, с. ср. отъ левентувамъ.

*Левѣнтъ и левѣнѣтъ, като *пр. неизм. Т.* Юнакъ, юначина, забрутеный, здравенакъ, здравица, младъ, зеленъ; дѣожій, рѣжій, вѣрѣжій. *Имамы сынъ левентъ, младъ и зеленъ, юнакъ.*

Облагася левентъ Цвѣта
Съ овчари-тъ, съ кехан-тъ,
Облагася съ Іанъ кехаѣ:
Ще ъкъ лѣже Іанъ кехаѣ,
Ако може да излѣже,
Онъ ще либи левентъ Цвѣта. *Пѣс.*

Патроно, моме Патроно, . . .
Что е ова ситно плетене,
Что е ова бѣло посенне,
Что е ова левентъ ходене? *Пѣс.*

Лѣвка, с. ж. Извито дръво съ дункы на крайща-та, въ които сѣ проврѣны горина-та часть на клими-ты и крайща-та на ости-ты на кола; лѣка.

*Лѣвѣрина, с. ж. *Гр.* отъ *елевѣрина*, свобода. Уволнительно свидѣтельство.

Младо еничерѣя
На царя ея моли:
Царю господарю,
Изпиши ми книгъ,
Книгъ лѣвѣринѣхъ,
Дома да ея идж. *Пѣс.*

Левурда, с. ж. Раст. *Allium ursinum*, давъ лукъ, дивъ чеснокъ; медвѣжіи чеснокъ.

Левчѣ, с. ср. Женскій накытъ за главъ; рядъ, чело.

Лѣвъ, с. м. Лѣвъ.

Лѣвинѣтъ, с. м. Цвѣтие *Celendula officinalis*, девециповець, кроконъ, невянѣтъ, голѣмо цвѣ-тѣ, джюнджюла; поготкѣ.

*Лѣгѣнѣтъ, с. м. Т. Лихенъ.

Лѣгома, нар. Лема, нема, ма, лаума. *Лего-ма си налъ съ царя заедно, та знаешъ толкова.*

Лѣдѣвица, с. ж. Заледено по земѣ-тъ отъ ситенъ дѣждъ; гололедица, поледница, лизачка, мужгалка; гололѣдица.

Лѣдѣвчѣ, с. ср. Цвѣтие зелено; листѣ-то му сѣ покрыты като съ ледъ, съ скрѣжъ; ледяничѣ.

Лѣденица, с. ж. Студена кладенчева вода.

Оттекли сѣ бре брѣзи юнаци,
Донесли сѣ водъ лѣденицѣхъ,
Турили ъкъ Манѣ на сѣрдце-то. *Пѣс.*

Лѣденѣжъ, ешь,—нѣлъ, гл. ср. Ставамъ на ледъ, като ледъ, замръзвамъ, тврьдѣжъ; лѣденѣтъ.

Лѣденѣване, с. ср. отъ лѣденѣжъ.

Лѣдѣцъ, у. м. Малко ледъ; лѣдокъ. *Под-*

плзникъ на ледецъ, описѣ. *Който* *винце* *потиѣа*, на ледѣца *потиѣа*.

Лѣдіна, с. ж. лядіна.

Лѣдовѣнѣтъ, с. м. Студенъ вѣтѣръ, что прави да замръзне всичко.

Іа духи ми, вѣтре ледошине,
Да подигнешъ на дѣвойкѣ вѣнокъ! *Пѣс.*

Лѣдовѣнѣтъ, тѣ, та, то, *пр.* Покрытый съ ледъ; лѣдовѣнѣтъ.

Лѣдъ, с. м. Замръзнала вода; бузъ; лѣдъ. *Голѣмъ кѣкъ ледъ, крѣжъ крѣнѣлъ, крѣ-тѣлъ, крѣтъ; лядіна, кабанъ, икра, глѣ-ба лѣда.*—*Затиши го на леда*, казвать, кога нѣкой даде нѣкому нѣчто и нѣма на-дѣждж да му го врьне нѣкога; *пийнѣ про-пѣло.*—*На ледъ да съмъ, кметъ да съмъ.* *Останѣ като паткѣ на ледъ.* *Іа ла гѣска ледъ и пила гѣска водъ.* *Гори му сѣрдце-то като желѣзо въ ледъ.* *Ако замръзне, по леда минувамъ.*

Лѣдяничѣ, с. ср. Цвѣтие лѣдевчѣ.

Избѣло ъкъ лѣтна роса,
Лѣтна роса гиранеѣва,
Като лѣтно лѣдяничѣ. *Пѣс.*

Лѣдянѣтъ, нѣ, на, но, *пр.* Что е отъ ледъ; лѣдяной.

*Лѣенѣтъ, с. м. Металъ за заливаніе металли-ческы нѣчѣта; пайльный металлъ.

Лѣзѣ, с. ж. Утайка, талогъ, нѣлъ, ламба; нѣлъ.

Лѣзгавѣтъ, вѣ, ва, во, *пр.* Дѣто има утайкѣ, лѣзгѣ; пловѣнѣтъ. *Лѣзгаво мѣсто.*

Лѣзѣтецъ, у. м. м. отъ лѣзѣтъ.

*Лѣзѣтліна, *пр. неизм. Т.* Что е съ лѣ-зѣтъ, что има лѣзѣтъ, что е сладѣкъ на наде-не; вкусный.

*Лѣзѣтъ, с. м. Т. Вкусъ; вкусъ. *Нѣма никакъвъ лѣзѣтъ.*

Лѣка, с. ж. Левка.

Лѣка-полѣка, нар. Полека-лека, лекомъ, тихо, небрѣзо, не ѣкѣ-тъ, лѣчка-полѣчка; по-тихонѣко. *Полека-лека, Шипка далека.*

*Лѣкѣ, с. м. Т. 1) Мѣсто другъ шнаръ на нѣчто самобытно, направено отъ увалино, отъ нечисто или отъ друго нѣчто; дамга; *пѣтибъ, пѣжина.* *Дрѣвѣ-та има много лекѣта.* *По лице-то му излѣзѣли лекѣта.* 2) Нѣчто за укоръ, за срамъ, безчестіе; безчестіе, позоръ, пѣтибъ. *Това е едно леке за него.* *Това му докарѣва леке.*

Лекелѣдѣсамъ и лекелѣдѣсувамъ (да ле-келѣдѣнѣжъ), гл. д. Правѣ лекѣта на нѣ-то; пѣтѣнѣтъ.

Лекелѣдѣнѣжъ, ешь,—дѣсахъ, гл. ср. отъ лекелѣдѣсамъ; непѣтѣнѣтъ. —*дѣсанѣтъ, прич. стр.* Умацѣнѣтъ; непѣтѣнѣнѣтъ.

*Лекеліна, *пр. неизм. Т.* Что има много лекѣта, что хваща лекѣта.

Лекѣнце, *ум. ср.* отъ лекѣ; пятнышко.

Лѣко, *нар.* 1) Лекомъ, лека-полека, лько, лька, полька. *Стѣпа леко. Спѣхъ леко*, лесно, отъ малко ся събуждамъ. *Облачѣся леко*, съ малко дрѣхы; *налегѣѣ. Отъ да-леко, та да ти е леко*, пли: *издалеко, та да е леко*. 2) Необмыслено, неразмыслено, безъ да му прѣмысли.

Лѣко, *сѣкъ*. Ако; ёсли.

Лѣкомъ, *нар.* Лѣко, тихо, мирно.

Бре Илина гдина,
Лекомъ стѣпнай, постѣпнай,
Не ми чехлѣ настѣпнай. *Пѣс.*

Лѣкость, *и*

Лекотѣ, *с. ж.* Кога нѣчто е леко; лёгкость.

Лѣктыи, *къ, ка, ко, пр.* 1) Что не тягне, что нѣма много тягло, не тяжкый; лёгкій; *Леко дръво. Лѣкъ като перо*. 2) Что не иска много мѣжъ, голѣмъ трудъ; лесный; лёгкій. *Лека работа*. 3) Что ся лесно врьти, движи; прѣгавый; лёгкій. *Лѣкъ на ходѣ, на работѣ. Леко ходене*, назлѣмъ стѣпаніе; плѣвная походка. 4) За чловѣка: който не му мѣсли много, когато е да направи нѣчто; *легомѣсленный. Лѣкъ чловѣкъ*. — *Лека ноцъ; спокойной ноци*, казвать си така, кога ся раздѣлять вечеръ, та отивать да спать; отговоръ на това благопожеланіе е *ваша по-лека*. — *Лѣкъ нѣтъ*, благопожеланіе на пѣтникъ; добрый путь. — *Лека година, лѣкъ посты*, благопожеланіе за прѣкарваніе добрѣ години-тѣ, лесно посты-ты. — *Лека рѣка*, ко-нато, каквото и да закачи, лесно ся свръшна.

Ружины-ты милны дружкы
На Ружѣ си сборувахъ:
Варай, Ружѣ, мила дружко,
Никни, Ружѣ, да заживеши,
Че ты имашъ лѣжъ рѣжъ. *Пѣс.*

Лека страна на кантаръ, съ кождо ся тѣглатъ по-малко окы, отколото съ дру-гѣ-тѣ.

Лѣкычкый, —чкъ, чка, чко, *пр.* *смякъ*. отъ лѣктыи; лёгонькій.

Лѣкѣ, *с. ж.* *Дива лекѣ*, раст. *Alyssum calycinum*; икѣтнаѣ травѣ, торіца.

Лѣле, *междом.* Възклианіе: 1) На выканіе пѣкого като съ молбѣ. *Леле Боже, милый Боже. Леле царю, господарю*. 2) На выканіе като отъ жалость отъ пѣкавѣжъ нуж-дѣ, оледе, вай. *Леле азъ сиромашъ*. — *Леле Боже, безъ тебе, ничто не може. Леле варе, мила мале. Тумба лумба за два дни, леле варе до вѣка*.

Лелѣкамъ (да лелѣкиж, лелѣкнувамъ) *гл. ср.* Лелечѣж, лелецамъ, выкамъ леле, оледе! вай-камъ.

Лазаръ си въикнѣж, лелекиж:
Богдане, брате Богдане,
Че какъ ми, брате, кайдиса. *Пѣс.*

Лелѣканіе, *с. ср.* отъ лелѣкамъ. Лелеканіе, вайканіе.

Лелѣкнувамъ, *гл. уч.* отъ лелѣкиж.

Лелѣкиж, *ешъ,—нжлъ, гл. ед-кр.* отъ лелѣкамъ.

***Лѣлектъ**, *с. м. Т.* Птица лайлектъ.

Лелѣмъ, *междом.* Служи за припѣвъ въ пѣсени-ты; люли.

Заспала мома, лелѣмъ, заспала
Подъ едно дръво, лелѣмъ, дафинѣж
Край широко поле, лелѣмъ, край море. *Пѣс.*

Лелѣцамъ (да лелѣкиж, лелѣкнувамъ), *гл. ср.* Лелекамъ, лелечѣж.

Лелѣканіе, *с. ср.* отъ лелѣцамъ. Лелеканіе, лелеченіе.

Лелѣцпувамъ, *гл. уч.* отъ лелѣкиж.

Лелѣциж, *ешъ,—нжлъ, гл. ед-кр.* отъ лелѣцамъ.

Лелѣченіе, *с. ср.* отъ лелѣциж. Лелеканіе, лелечаніе, вайканіе.

Лелѣчѣж, *ишъ,—чилъ, гл. ср.* Плачѣж и выкамъ леле! лелекамъ, лелецамъ, вайкамъ.

Да туримъ третій законъ:
Что ся иска, да ся земе,
Что ся нече, да лелечи,
Отдалече да лелечи,
А отблизо да въздышна. *Пѣс.*

Лемѣ, *нар.* Нема, лаума, ма, легома, истинѣж ли, белки, сапки, зеръ, чунки; *развъ неужели. Лемѣ го не знаешъ? Та лема; нѣшто, развъ. Та лема го знажъ? Та лема е дошьлъ? неужели онъ при-шѣлъ?*

Лѣмбедъ, *с. м.* Птица лебедъ.

Лѣмѣжъ, *с. м.* Желѣзна лопата на орадо; емежъ, ламежъ, палешникъ, пилижникъ, рал-никъ; *лѣмешъ, сохѣ, орадо*.

Лѣмѣнъ, *с. м.* Орѣдие, съ което орѣжъ, плугъ, рало.

Лѣмець, *с. м.* Единъ видъ пшеница като ячемъкъ; лимецъ.

Лѣмниръ, *с. м.* Вапниръ, лепиръ.

***Лѣнгеръ**, *с. м. Гр.* Котва на лѣдицѣ; якоръ, кѣтва.

Лѣнець, *ум. м.* Малко лень.

Лѣнище, *с. ср.* Лѣнище, мѣсто, дѣто е по-сѣанъ лень, нива, посѣяна съ лень; лѣня-нище.

Лѣнъ, *с. м.* Лѣнъ, раст. *Linum*; лѣнъ.

Ангелина грѣсти брала,
Грѣсти брала, лѣнъ топила. *Пѣс.*

Лѣняный, *нъ, на, по, пр.* Лѣняный, на-правеный отъ лень; лѣняной.

Лѣняны платна бѣдила,
Съ златѣж бухалѣж бухала. *Пѣс.*

Ленѣтеше, с. ср. отъ ленѣтж. Джомолеше; ленеѣтѣше.

Ленѣтж, ишь, —тілъ, гл. ср. За дѣти: говорѣхъ нѣчто, безъ да ми ся отбира, что казвамъ; блѣболѣхъ, брѣболѣхъ, джомолѣхъ, джѣмолѣхъ; ленеѣтѣхъ, бормотѣхъ.

Ленѣда, с. ж. Ножъ безъ дръжкѣхъ, безъ чирей; костура.

Ленѣръ, с. м. Лѣмниръ.

Лѣрець, с. м. Лѣшина.

Лѣсѣда, с. ж. Гр. Лисада, верыга, веруга, снѣдѣжрь; цѣль.

Лѣсинѣа, с. ж. Лѣснота, лѣснотѣа.

Лѣсинѣкѣый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смякч. отъ лѣсенѣый.

Лѣснотѣа и

Лѣснотѣина, с. ж. Кога нѣчто е лесно, лѣсинѣа.

Лѣсенѣый, —сэнъ и —сенъ, сна, сно, пр.

Лѣсенѣый: 1) Что става, что ся врыши безъ мѣкѣхъ, съ колай, что не иска голѣмъ трудъ; лѣгкѣый, удобнѣый. *Лѣсна работа. Лѣсенъ пѣхъ*, изъ който ся ходи безъ мѣкѣхъ. 2) Что не-тяжи много, лѣкѣый; лѣгкѣый. *Стопоришь му ся лѣсенъ како пердужъ. —сно, ипр.* Безъ мѣкѣхъ, безъ голѣмъ трудъ, съ колай, лѣсно, леко; лѣгко. *Лѣсно ся ходи, лѣсно ся носи. —Лѣсенъ чловѣкъ*, съ когото лесно можемъ да ся разберемъ, нѣ онакъ. — *Лѣсна работа!* казвать, кога не искать нѣчто да ся сврыши сега, а да остане за по-послѣ. *Лѣсна работа за него, да видимъ сега друго-то!* — *Лѣсенъ отъ ума*, лекъ чловѣкъ, вѣтрѣничавъ. — *Който не иска да даде, лесно на-мира, что да каже. Искать ли лесно да ся хранишь, стѣни поплъ. Лесно до-хожда, мѣчно отхожда. Кѣлава глава лесно ся брыне. Лесно е да говоришь, мѣчно е да го сторишь. Лесно е баба да киде гнилъ круши, да видимъ червѣсѣдаци-ты. Който брѣза, лесно ся пѣне. Лесно е на човѣды дѣца баца да ста-нешъ, на да видимъ, какъ цѣмъ ги от-гранишь! Лесно е да ся врѣчешъ, мѣчно е да го изплѣнишь.*

Лѣстѣница, с. ж. Слѣба, стѣба, мердевенъ; лѣстѣница.

Лѣтѣый, —тѣвъ, тѣва, тво, пр. Казвася за пѣхъ, что извива на дѣтж по двѣ-ты стра-ны на долъ. *Лѣтѣвъ пѣхъ. — Лѣтѣва работа, лѣсна съ колай. —по, нар.* Не-петѣнж, на шѣгж. *Лѣтѣво го клыкала*, не отъ срьдце, на шѣгж.

Лѣфѣ, с. ср. Т. 1) Плата за службѣхъ; жѣ-лованіе. 2) Помощь отъ цары, что е увръ-зана пѣкому за пѣкомъ заслужъ; пѣнѣя.

Лѣфѣръ, с. м. Гр. Бргенъ.

Лѣхуса, с. ж. Гр. 1) Лахуса, лахутка, ро-

дитѣлка, родилка, родилица, родула, до че-тыредесѣтына день. Родилка, доклѣ е лѣху-са, наде на рышето възъ лѣгло-то си, пощѣ не излиза навънъ и денъ безъ рѣженъ не прѣстѣжа. Лѣхуса сама ся не оставя, да не ѣ напакостять лѣхусы-ты; ако ся нѣчто разѣяма, казвать, че ѣ сбѣхѣлы лѣхусы-ты. *На лѣхусж една-та нога е у грѣбъ, а друга-та надворъ.* 2) Въ мн. ч. *лѣху-сы*: зли духове жены, които обыкѣнѣть около родилкѣхъ за да ѣ направятъ пѣкомъ пакость. Родилкѣ-ты ся пѣзѣть отъ лѣху-сы-ты съ различны баѣнѣна, зарѣчанѣна и маѣни.

Лѣхусѣый, —сэнъ и —сенъ, сна, сно, пр. За родилкѣхъ хванѣтж отъ лѣхусы-ты; лахусѣый.

Лѣчка-полѣчка, нар. Лека-полека.

Лѣчкомъ, нар. Тихо, тихычкѣ-тж.

Млѣкана ся лечкомъ провѣкнѣва:

ІА елате, Турѣи Дрѣноѣлѣи

ІА елате, юнакъ ми вѣжете. Пѣс,

Лѣшѣне, с. ср. отъ лѣшѣж

Лѣшѣѣдъ, с. м. Птица *Vultur percnopterus*, гологлавъ орѣлъ; сѣпъ, ягнѣтѣнкѣ.

Лѣшѣнка, с. ж. Една малка рыбка *Rhinichthys taceois*, лѣшка, елѣшка.

Лѣшѣна, с. ж. Вода варѣна съ пенѣль, пенѣ-лива вода, зола, лѣсива, лѣсида, лѣрець, лѣ-шей, лѣшина, лѣга, лѣта вода, пенѣлѣница, пенѣляна вода, прѣте, цѣвикъ, цѣкъ, цѣждъ, бугада, вогада, вугада; цѣлокъ, букъ.

Лѣшка, с. ж. Лѣшинка.

Лѣшѣя, ум. ср. отъ лѣшъ.

Лѣшъ, с. м. Т. 1) Трупъ отъ умрѣло жи-вотно; мрѣшна, мрѣтѣвина; пѣдаль, пѣда-лицѣ, пѣдло, мѣртѣчѣина, стѣрѣва, стѣрѣво. *Има пѣйдѣ лѣшъ, та мирѣше.* 2) Казвася за пѣленъ и пѣдѣръ, нѣ каба чловѣкъ. *Кѣ-джа лѣшъ е!*

Лѣшѣж, ишь, —шілъ, гл. д. За табѣци: стрѣжѣхъ лѣй-тж, мясото и другы нѣчѣта, ос-тали по кожѣхъ, прѣди да ѣ щавѣхъ.

Лѣщѣвичѣка, с. ж. Лѣщѣвица.

Лѣщъ, с. м. Рыба *Surpinus*, бѣлѣваръ, го-лета, платѣка, плѣтыка; лѣщъ, плѣтѣа.

Ли, чѣстица 1) Въ изрѣченѣна за пытанѣе; **ли**. *Знаешъ ли да четѣшъ? Видѣ ли го? Да ти кажѣхъ ли? ІАлъ ли си? Работѣа ли е това? Гладенъ ли си? Истина ли казѣашъ? Кой ли е направилъ това? Чѣло ли ся е таково нѣчто? Скоро ли ще дойде? Да ли е така? Пыташь ли мя исѣамъ ли, или не щж? Не съмъ ли и азъ чловѣкъ?* 2) Кѣто, кога; когдѣа. *Пыташь ли мя, да ти кажѣхъ. Хѣане ли да жрѣква, всѣкой ся приѣбира у*

дома си. 3) Въ пѣсни-ты безъ никакво знаменованіе, катѡ :

Марко ли си съ коня говораше :
Ай ты конѣ, мое мило добро !

Лѣбавый, въ, ва, во, *пр.* Любавый, милый ;
любезный.

Иринка дума на булкъы :
Гыздавы булкъы, лѣбавы,
Дайте ми дѣти крѣмачи,
Дѣтенце да си накрѣмжъ,
Че си мя крѣма напругижъ. *Пѣс.*

Лѣбадѣ, *с. ср.* Т. Дрѣха съ намукъ про-
шита на чясто.

Лѣбадѣнце, *ум. ср.* отъ лѣбадѣ.

Лѣбедь, *с. м.* Птица лебедь.

Лѣбезный, —зыть и —зень, зна, зно, *пр.*
Любезный, милый, лѣбавый.

Аврамче дума Богомчю,
Богомче, чидѡ либезно,
Утрѣ щемъ колижъ молитвжъ,
На свѣтый Герги молитвжъ. *Пѣс.*

Лѣбенне, *с. ср.* отъ лѣбѣжъ. Любенне, галенне,
драгуванне, обычанне.

Лѣбенце, *ум. ср.* отъ лѣбѣя. Любенце.

Лѣбѣж, ишь, —бѣль, *гл. д.* Любѣжъ. *Младо*
либи, старо земли. Вехто крѣпи, конци
хаби, старо либи, дни губи. Либила
два брата, видѣла два свѣта.

Лѣбѣя, *с. ср.* Люба. *Либи либѣя съ кусура му.*

Лѣвѣда, *с. ж.* Гр. Равно мѣсто, запазено за
трѣвжъ-тжъ му ; лжгъ, чапръ ; сѣнокѡсъ, по-
кѡсъ, лугъ.

Лѣвѣдакъ, *с. сѣб.* Мѣсто, дѣто има много
ливады, лжговище.

Лѣвѣдѣрка, *с. ж.* Конато пасе стадо по лива-
де-то.

Мори Доке, мори ливадарко,
Пасла Дока това сиво стадо,
Та го води низъ росно ливадѣ. *Пѣс.*

Лѣвѣдѣрничя, *с. ср.* Раст. *Orchis*, ливадаръ,
гороцвѣтъ, перуника, салеңця, салеңъ ; са-
лѣңъ, кокушкины слѣзки, кисельный ко-
рень, ятрѣшникъ.

Лѣвѣдѣрь, *с. м.* 1) Раст. ливадарничя. 2)
Раст. *Iris germanica*, кривъ дѣдо, магаре-
шкы уши, манастирско цвѣтѣ, патета, перу-
ника, перуника, пеперуга, пиронига, хурка ;
касѣтикъ, пѣтушокъ.

Лѣвѣдѣю, *с. сѣб.* отъ ливѣда. Ливадакъ,
лжговище, чапрликъ. *Обыкала широко-то*
ливадѣ.

Лѣвѣдица, *ум. ж.* отъ ливѣда.

Лѣвѣдичка, *ум. ж.* отъ ливѣдица.

Лѣвѣдище, 1) *ув. ср.* отъ ливѣда. 2) *сѣб.*
Мѣсто, дѣто има много ливадѣ, ливадакъ,
лжговище.

Лѣвѣдка, *ум. ж.* отъ ливѣда. Ливадица,
ливадця.

Лѣвѣдскый, ска, ско, *пр.* отъ ливѣда.
Ливадска трѣва, косена отъ ливаджъ, а не
по страница-та.

Лѣвѣдця, *ум. ср.* отъ ливѣда. Ливадка,
ливадица.

Лѣвѣкъ, *с. м.* Растенне нѣкакво, срѣщася въ
еднжъ пѣсень :

Дойде ми Гергѣювденъ,
Да иджъ момы-ты на лукъ,
На лукъ още на зеленъ,
На зеленъ още на ливакъ.

Лѣвѣчка, *с. ж.* п

Лѣвѣчь, *с. м.* Срѣщася въ еднжъ проснашкжъ
клятьжъ за домакынь и домакыньжъ, кога не
даджъ милостыньжъ на просиаци-ты :

Тара, тура, висна пала,
Ни отъ клинтары, ни клинтаржъ,
Ни отъ ливачъ, ни ливачкжъ !

Лѣвѡколченне, *с. ср.* отъ лѣвѡколчѣжъ.

Лѣвѡколчѣжъ, ишь, —чиль, *гл. д.* Изливо-
колчанъ, правжъ нѣкой да стане ливъ, куңъ,
хромъ, изкривавамъ, окуңавамъ, охромля-
вамъ, осакатавамъ. —чѣжся, *гл. стр.* и
възвр. —ченътый, *прим. стр.* Изливокол-
ченый, изкривеный, окуңеный, окуңѣлый,
охромѣлый.

Лѣвренне, *с. ср.* отъ лѣврѣжся. Гавренне.

Лѣврѣжся, ишя, —рѣлся, *гл. об.* Подкри-
ваемся нѣкому, дразнѣ нѣкого, плѣзжся, гав-
рѣжся ; кривляніемъ лицѡмъ и гримасами
дразнить.

Ливъ, *с. м.* Звѣрь, лнуть, гадъ. *Нѣкой ливъ*
изгаде овця-тжъ. Грѣжъ катѡ ливъ.

Лѣвѣтый, въ, ва, во, *пр.* 1) Кривый, куңый,
хромый, сакатый, кѣопавый ; хромѡй. 2)
Валчистый съ сплескано на еднжъ странжъ.
Лива лѣбенця.

Лѣга, *с. ж.* Изтекла пљюнка, проточилася ;
слина, слюна ; слюна. *Изгрѣй си лѣга-*
тжъ. — *Текжъ му лѣга-тжъ*, дощало
му ся нѣчто, иска му ся много отъ нѣчто.

Лѣгавенне, *с. ср.* отъ лѣгавѣжъ и лѣгавѣжся.

Лѣгавецъ, *с. м.* 1) Животина *Helix*, ба-
буръ, бахаль, бохлѣ, бохлѣвъ, бухыръ, гу-
гуштеръ, гулшѣкъ, жембалъ, жюжелъ, ли-
гавничя, лгѡвецъ, лопѣй, мелчѣ, мелчѣвъ,
охлѣвъ, пасмолецъ, пасочя, пахаль, нижѣкъ,
нижѣвиакъ, ниши-рогъ, плужковъ, плужакъ,
плужкъ, пљжѣкъ, пљжѣць, пљжковъ,
пљжжакъ, прыжлокъ, прыжайка, пљзѣкъ,
пужимусъ, пужель, пужъ, роглѣ, роглѣвецъ,
роглѣць, рожко, рожковецъ, рожковъ, салакъ,
слимакъ, слимукъ, слишакъ, слымень, слю-
макъ, слюпакъ, смилжакъ, стригоръ, тодоръ,
уленка, улешъ, уфленка, мелангосъ, шна-
лакъ ; улитка. 2) Лѣгавникъ. — *Дивъ*
лѣгавецъ, животина *Limax*, голакъ, голъ

бабуръ, голъ охлѣвъ, голъ пужакъ, голъ руйколъ, водна пръжайка, дивъ пльжекъ, цыганскый, зымежкый бухыръ; **слизень**.

Лигавникъ, с. м. Малко прѣстипля за окачанье на шны-тъ на дѣтя да го назѣ да не си лигави дрѣхы ты; лигаринокъ, лигавецъ, прѣрждникъ, чапача, шерпель.

Лигавничя, 1) *ум. ср.* отъ лигавникъ. 2) Лигавецъ въ 1-то знаменованье.

Лигавый, въ, на, во, *пр.* 1) Комуто тектъ лигы-ты; **слипыйый**. *Лигаво момця*; **слипыйый мальчикъ**. 2) Покрѣтый съ лигы; **ослизай**. — *Разлизавилея като лигавъ магарицъ*.

Лигавѣж, ншъ, — *вѣлъ*, *гл. д.* Мачкамъ, цапамъ, мокрѣхъ пѣчто съ лигы: **слинить**, **слиннить**, **муслитъ**, **муслякать**, **мусболитъ**. — **вижся**, *гл. възвр.* 1) Тектъ ми лигы-ты, та ся мачкамъ съ тѣхъ; **слинниться**, **слинниться**, **муслиться**. 2) Хоратъ какво да е, начто и шпаккво; **говоритъ издоръ**. 3) Кога сьмъ пинашъ выкамъ, шюмъ; **бурлитъ**. 4) Подпиривамъ, гаврѣжъ съ пѣкого, съ пѣчто; **издѣваться**, **дурѣчиться**. 5) Не врьшъхъ пѣчто както трѣбва. *Не ся лигавѣ, а врьшѣ, да излиза работа*.

Лигарникъ, с. м. Лигавникъ.

***Лигда**, с. ж. *Гр.* Свииска мазъ.

***Лигень**, с. м. *Т.* Лихень.

Лигла, с. ж. 1) Мома, жена лигава; лигушка; **слипыйка**, **слипыйка**. 2) Конато ся лигави, конато хлѣнци, джеврися; джевра.

Лиглѣ, с. м. 1) Комуто тектъ лигы-ты, лигавъ чловѣкъ, лигушка; **слипый**, **муслякъ**.

Лиглѣ, лиглѣ,
Изъ цигливо брьдце,
Сбѣрайтесе сѣлѣце,
Отъ рожецъ, отъ купецъ,
Откупѣте си малыя прѣстѣцы.

2) Който ся лигави, който хлѣнци, джеврѣ.

Лиговецъ, с. м. Животина лигавецъ. *Филъ ходи, филъ гриде, филскый самаръ носи*. Гат. — Лиговецъ.

Лигодавино, с. ср. Валчистъ сждъ изврьтень на стругъ отъ едно дрьво и съ захлунакъ; гаванкы, гаванци, заклуници, застругъ, застругъ, заклуници, нахлуници, похлуници, склоници; **стѣвѣцъ**, **стѣвень**.

Лигушка, 1) с. об. Лиглѣ, лигла. 2) с. ж. Развѣчѣна, разнасана жена, мома; развѣчана, повѣчана.

Лидѣ, с. мн. Люде.

***Лидень**, с. м. *Т.* Лихень.

Лижение, с. ср. отъ **лижѣж**. Лизанье, ближенье, близанье; **лизанье**.

Лижѣж, ешь, **лизѣхъ** (**лизавамъ**, да **лижѣж**, **лизнувамъ**), *гл. д.* Ближѣжъ: 1) Съ языка си загрибамъ пѣчто, та го замъ; **лизать**.

Лижѣж медъ. Кучя-то лиже паницы-тъ. 2) Съ языка си чистѣж, мѣжъ пѣчто; **лизать**. *Крава-та лиже теля-то. Котка-та лиже крака-та си. Лизни го съ языка си, то ще ся махне*. 3) За пламѣтъ: достигаъ до пѣчто и ся разстилаъ по него. *Пламѣжъ-тъ лиже по стрѣжж-тъ*; **лизъ** ми **лизываеъ** подъ кровлю. — **жижѣж**, *гл. стр. и възвр.* Лижѣж себе-си, бывамъ лизанъ, ближѣжъ; **лизаться**. *Котка-та ся лиже, ще ты дойдѣ пѣкой гостъ*. — **Лизаный**, *прич. стр.* Близаный; **лизанный**. — *Жядна мечка и росж-тъ лиже. Отпирѣдъ лиже, отзадъ драже. Дѣто плюжъ, не ся обръщамъ да го лижѣж*.

Лизанье, с. ср. отъ **лижѣж**. Лижение.

Лизаръ, с. м. Врьхъ отъ клинецъ, който набантити прѣчюнаватъ при кованъ и го врьгать.

Лизѣчка, с. ж. Ледавица, поледница, мужгала, гололедница; **гололедница**.

***Лизгартъ**, с. м. *Гр.* Желѣзна лоната съ дрьвянъ дрьжжъ; **зѣстунъ**.

Лизнувамъ и **лизивамъ**, *гл. уч.* отъ **лижѣж**. Близувамъ.

Лижѣж, ешь, — **ижѣж**, *гл. сд-кр.* отъ **лижѣж**. Да близѣж; **лизнуть**. — **ижтый**, *прич. стр.* Ближѣжтый; **лизнутый**.

***Лийда**, с. ж. *Гр.* Лой.

Лика, с. ж. Что му прилична, что иде за него; **лико**, протива, прилика, чѣта, екранъ, ешь; **пѣра**, **чѣта**, **верѣта**, **рѣвня**. *Тѣ си сж лика и прилика. Намѣрила си лика приликъ*. — *Тѣхна лика прилика, това нмъ прилична*.

Ала си пѣмамъ азъ ликъ,
Ликъ, байно ле, приликъ. *Пѣс.*

Че смѣ си лика, прилика,
Като два стрѣка елика. *Пѣс.*

Ликансово, с. ср. Раст. *Pimpinella anisum*, анасонъ, аласонъ, разнапъ; **анисъ**.

Ликатка, с. ж. Малка хурка, дрьжѣжъ съ лѣвж-тъ ржжъ и ся прядѣ.

Лико, с. ср. 1) Лице.

Посакалъ сьмъ три дѣвойкы:
Една-та е съ умъ добра,
Друга-та е съ ликъ лѣпа,
Третя-та е съ рухо лѣпа. *Пѣс.*

2) Лика, прилика.

Растѣж Димо, голѣмъ си порастѣж,
Сака Димо ликъ да си тражи;
Ходилъ Димо доръ на девѣтъ села,
Нигдѣ Димо ликъ не аресалъ;
На десѣто село Сараево
Тамъ си нашѣлъ ликъ спроти него. *Пѣс.*

Ликомъ, нар. По лице, на лице; **лично**. *Ликомъ не го познавамъ*, не сьмъ го виждалъ, та да го познавамъ.

Ликъ, с. м. Изображение на чловѣкъ, образъ, карро; **ликъ**, изображеніе, портреть.

Лилека, с. ж. Лилака.

Лилекъ, с. м. 1) Птица лилекъ. 2) Лилакъ.

Лиликана, с. ж. Животно *Vespertilio murinus*, вечерно пила, вѣщерь, караѣтъ, лилакъ, люлѣча, нетопырѣ, ношно пила, слѣпо пила, прилѣтъ, сумракъ; летучая мышь, нетопырѣ, кожанъ.

Лилиайка, с. ж. Люлка, лѣлайка, колѣбка, бешикъ; колыбѣль, люльба, зѣбка, качалка.

Лилака, с. ж. Раст. цвѣтѣ лилакъ.

Лилаковъ, въ, ва, во, пр. отъ лилакъ. *Лилакова гора*.

Лилакъ, с. м. 1) Животно лиликана. 2) Раст. цвѣтѣ *Syrinda vulgaris*, аргованъ, лилака, люлакъ, оргонъ, слабника; сирень, синѣль. — *Бѣлъ лилакъ*, раст. *Robinia pseudacacia*, багрень, бѣло цвѣтѣ, бѣлъ трень, крапчиче, крапчя, солунскый трень, салкжмъ, френскый трень; бѣлая акація.

Лилиамъ, гл. д. Люлѣжъ. — *мѣся*, гл. *взвѣр*. и *спр*. Люлѣжся. — *лиантъ*, прич. *спр*. Люлѣнътъ.

Лилиане, с. ср. отъ лилиамъ. Люлѣнне.

Лилиача, у.м. ж. ср. отъ лилиакъ.

Лилиапецъ, у.м. м. и лилаича, у.м. ср. отъ лилаиъ.

***Лилиаиъ**, с. ср. Гр. Заливъ, затокъ, пристанище; пристанъ, гаванъ, портъ.

Лимѣтъ и

Лимѣць, с. ж. Раст. *Triticum spelta*, едипъ видъ жито като ячмыка; лемець, елимѣць, каплѣджа; пѣлба, оркишъ.

Лимонѣта, с. ж. Раст. *Scutellaria galericulata*, лимонъ; цѣтовка.

Лимоневъ, въ, ва, во, пр. отъ лимонъ. Илимоневый; лимонный.

Лимонѣцъ, у.м. м. Илимонѣцъ, малко лимонъ.

Лимоничъ, с. м. Раст. *Melissa officinalis*, пчелинѣкъ, матичина; мелісса, медѣвка.

Лимонича, у.м. ср. Илимонича, малѣкъ лимонъ; лимончикъ.

***Лимонъ**, с. м. Гр. 1) Раст. *Citrus medica*, цлимонъ; лимонное дѣрево. 2) Плодъ отъ това растение, цлимонъ; лимонъ. 3) Лимоната.

Линаръ, с. м. Рыба *Tinca vulgaris*, линѣцъ, линъ, каленикъ; линь.

Линѣцъ, с. м. Линаръ.

Линийка, у.м. ж. отъ линия.

Линиръ, с. м. Права и гладка дѣсница, съ кождо удриатъ правы чръты на кинѣж; варакъ, харакъ, линина, спарта; линѣйка.

Линина, с. ж. 1) Чръта, рѣзка; черта, линия. 2) Линиръ.

Линича, 1) у.м. ср. отъ линъ. 2) с. ср. Мѣдицъ разлатъ сждъ като тавжъ.

Липъ, с. м. 1) Голѣмъ сждъ, въ който тѣпичѣтъ грозде за вино; давилня, тарачаиъ. 2) Липаръ.

Липѣж, ешь, —пѣмъ и —пѣлъ, гл. ср.

1) Бутѣж, вяхиж, гынж, копнж, копнѣж, топнжся, чезиж, чмаж, слабѣж; пѣтъ, пѣнѣватъ, чѣхнѣтъ. 2) За животно: мѣнавамъ си козинж-тж, перушинж-тж пролѣтъ; мпирѣжся; линѣтъ.

Липѣнне, с. ср. отъ липѣж.

***Липѣмъ**, с. м. Кранта; верзѣло.

Липа, с. ж. Дрѣво *Filia parvifolia*; липа. *Раззеленился като липж въ пожаръ*.

Липакъ, с. съб. Липова гора; липнякъ.

Липамъ (да липнж, липнувамъ), гл. ср. 1) Хлипамъ, пекамъ да плачж, хлѣнжж. *Токо липа като магаря за зобъ*. 2) За дѣждъ: завалавамъ пзведижж. *Липнж дѣждъ, порой*.

Липанне, с. ср. отъ липамъ.

Липица, у.м. ж. отъ липа; липка.

Липичка, у.м. ж. отъ липица; липочка.

Липище, у.м. ср. отъ липа; липища.

Липкавъ, въ, ва, во, и

Липкый, —пѣкъ, пѣка, пѣко, пр. Что ся лесно лѣпп, лѣпкавъ, лѣпливъ, клѣпкъ; клѣпкъ, вѣзкъ, липкый.

Липничъ, с. м. 1) Смола, клѣй, замкъ; клей, смолѣ, камѣдъ. 2) Клѣй, туткалъ; клей.

Липнувамъ, гл. у.м. отъ липнж. Хлипнувамъ.

Липнж, ешь, —пѣлъ, гл. ср. Лѣпнж.

Липнж, ешь, —пѣлъ, гл. свр. отъ липамъ (хлипамъ). Да валиж, да завалѣ, да хлипнж.

Липовника, с. ж. Шило отъ липово дрѣво у кожюхары за дупчение кожи.

Липовъ, въ, ва, во, пр. Что е отъ липж, на липж; липовый. *Липовъ цвѣтъ, липово дрѣво*.

Липовантъ, нъ, на, но, пр. Направенъ отъ липж; липовый; липовый.

***Липса**, с. ж. Гр. Въ изречениа: *липса отъ пѣчто*: 1) Нѣмане пѣчто; недостѣтокъ, неимѣние чегѣ. 2) Пагуба отъ пѣчто. — *Изгала го липса-та!* Клятва.

Липсамъ и **липицамъ**, гл. свр. отъ липсувамъ и липцувамъ. 1) Да пропадиж, да ся изгубѣж, да щукиж; пропасть, исчѣзнуть. 2) Да ослякнж, да пукнж, да умрѣж, да неофисамъ; околѣтъ.

***Липсана**, с. ж. Гр. Мощи отъ святии; мощи.

Се что болно ке ми ся поболить,
Се да дойдитъ овдѣ да оздравитъ . . .
Нигдѣ илачъ, бракъ, да не найдетъ,
Тукъ да дойдѣтъ на мож липсанж. *Пѣс*.

***Липсувамъ** и **липицувамъ** (да липсамъ и да липцамъ), гл. ср. Гр. 1) Изгубамся,

изчезвамъ, щуквамъ; пропадѣть, изчеза́ть. *Мотыка-та лиса*, изгуби се, дѣи се пѣйдѣ. *Кога лиса, сега бѣше тука?* 2) Не достига́мъ, нѣма́ мя; не достава́ть, отсутствовать. *Нѣшто лисеува тука. Онь окж-тж лисеуваъ пѣтдесѣтъ драма. Лисеува отъ кѣжи*, нѣма го у дома му, не е у дома сп. 3) Умира́мъ, пуквамъ, осяква́мъ, глѣбѣна́вамъ, неофисва́мъ; околѣва́ть.

Лисеуване и липцуване, с. ср. отъ лисеувамъ и липцувамъ.

*Лира, с. ж. Гр. Гусла съ три струны.

*Лира, с. ж. Турека жѣлтица за сто грошна; золотая Турецкая монета во сто пѣстровъ.

Лиса, с. ж. Лисица.

Лисѣць, с. м. Раст. *Polygonum fagopyrum*; гречи́ха.

Лисѣна, с. ж. Лешина.

Лисѣда, с. ж. 1) Лесида. 2) Лешина.

Лисѣца, с. ж. Лѣсница: 1) Животно *Canis vulpes*, лѣса, лѣсница, лѣса; лѣса, лѣсца. 2) Хытръ, дѣволитъ чловѣкъ. 3) Дѣв извиты дръвета, излизать изъ заднѣ-тж ость на кола, залавнать ся за разтокж-тж, та скачать едик-тж колесарж съ другж-тж, лисичны, лисичнакъ. 4) Конецъ на обичи. — *Минжла му лисица пжтъ*, не е на добро, ще го сполетя пѣчто зло. — *Хытрж като лисицж. Рекли на лисицж-тж, а тка на опашкж-тж си. Мечка-та на лисицж-тж, лисицж-тж на опашкж-тж си. Лисица ловж не лови, ако и да улови. сама си го изада. Хытра лисица съ два-та крака въ капана (въ стж-ницж). Лисица дваждъ въ капанъ не влиза. Замжслилж като лисицж въ капанъ. Прокосилж с като лисицж въ капанъ. Что ще лисица на пазаръ. Знае лисица-та какъвъ огнь прѣскача. Смирна лисица кокошкж паде. Лисица-та не коческа, а кокошкж-тж обжчка. Когато лисица-та ти ся вижда най-мирна, най-добрѣ си пѣзи кокошкж-тж. Лисица и калугерица да стане, междж кокошкж-тж не ж пжцай. Лисица-та, кога спѣ, не може да лови кокошкж. Който ся е родилъ лисица, вѣжж не става. Два-надесѣтъ лисици въ сдик друкж.*

Лисичевый, въ, ва, во, пр. Лисичий, лисичиный, лисичкыный, лисичавый; лисичиный, лисичий, лисий.

Лисичий, чѣ, че, пр. Лисичевый.

Лисичина, с. ж. Лѣсичина: 1) Раст. *Corydalis bulbosa*, петровъ, пѣтлѣвы ганди, курвичка; хохлатка. 2) Раст. *Fumaria officinalis*; дымѣнка, кокорышъ. 3) Единъ видъ червено крѣхко гроздие; лисича.

Ты си бѣше сивый соколъ,
А азъ си бѣхъ лрѣбца;
Лѣтѣхмы си вѣтъ лозѣ-та,
Бѣрѣхмы си зрѣло гроздие,
Зрѣло гроздие лисичинж. Пѣс.

4) Въ мн. ч. *лисичины*: лисица въ 3-то знаменование.

Лисичинка, ум. ж. отъ лисичина.

Лисичинтый, нъ, на, по, пр. Лисичевый, лисичий.

Лисичка, ум. ж. отъ лисѣца.

Лисичкыный, нъ, на, по, пр. Лисичевый, лисичиный.

Лисичинакъ, с. м. Лисица въ 3-то знаменование

Лисичя, с. ср. Гроздие лисичина.

Лисичя, ум. ср. Малкото на лисицж; лисѣнокъ.

Лисичавый, въ, ва, по, пр. Лисичевый, лисичий.

Лисича опашка. Раст. *Echium vulgare*; синѣць, румѣнка.

Лисичиаръ, с. м. 1) Който ходи на ловъ на лисици. 2) Мѣжска лисица, лисугеръ.

Лискѣ, с. ж. 1) Птица *Fulica atra*, лиска-вѣць, водна кокошка, черна кокошка; лису́ха, кѣрочка дунайская. 2) Тврѣда жи́лава глина. 3) Останжло малко отъ санунъ като плочница; лоскуна, лоскушъ.

Лиска́мъ, вм. хлѣска́мъ.

Листѣние, с. ср. отъ листѣж. Пуцане, покарване листе.

Листѣнце, ум. ср. отъ листó. Листчя.

Листѣць, ум. м. отъ листъ.

Листнѣтый, тѣ, та, то, пр. Что има много листе, кѣчистый; лиственый. Листнато дръво.

Устата му миршнжтъ

На клонать листнать карамфилъ. Пѣс.

Листникъ, с. м. 1) Сурѣва врѣшина, врѣхари отъ дръвие, что сѣкжтъ зимне врѣмя, кога надне спѣгъ, та нѣмѣ трѣва, и хранять съ тѣхъ добытькъ; брьсть. 2) Врѣшина съ шюмж-тж, насѣчена още прѣзъ лѣто то и напластена пѣйдѣ за хранене овца и козы зиме врѣмя; листурникъ, пласть, шюмарникъ.

Стойна е листникъ дѣнала

Съ милаго брата Йована;

До владни листникъ дѣнахж.

Отъ владни роса зароси. Пѣс.

— *Да станж, да ся сторж листникж*, да ся измокж до кости-ты, да станж вирѣ-вода, жива вода; мокрѣхонекъ.

Лѣстнж (да си), ешь, — пжлси, гл об. сѣр. Да пустнж, да покарамъ листе. *Главѣна-та ся лѣстнжж.*

Листó, листѣ и лѣстю, с. ср. 1) На расте-

нина-та: шюмка, шюма, листь; листь, лѣ-
пестъ. *Окапая му листа-та. Попа-
рихъ имъ ся листа-та.*

Подложка му бѣше мраморенъ камыкъ.

Покрывка му бѣше горово-то листе. *Пѣс.*

2) Една вирага, една петура книга; листь. *Книга-та има дебелы листе.* 3) Губа, кора, петура, обга, олба отъ разточено тѣс-то; листь тѣста. — *Обръщамъ листо-то, подкачанъ да говорѣхъ, да врѣхъ дру-го, за да обрѣхъ работѣ-тѣхъ, обръщамъ ко-ла-та. — Тръсятъ го подъ листо, насѣ-дѣ го трѣсятъ, много го трѣсятъ. — Ме-лика-та вѣкала отъ листо-то, а кога паднѣла клада-та, утракали.*

Листурникъ, с. м. Листникъ въ 2-то зна-
менованіе.

Листцѣ, листчя и листя, ум. ср. отъ
листо.

Листъ, листе, с. м. Листо. *Сухо дръво
листъ пустнѣло, свидавый далъ нѣко-
му нѣчто.*

Растѣ горо, та порастѣ,

Кычисты клонѣ разпусти.

Широкы листе разлѣсти,

Че азъ шѣ, горо, да дойдѣхъ.

Сѣхъ триста млади юнати. *Пѣс.*

Листѣ, ишь, — тѣль, гл. д. Пушамъ листе,
разлиствамъ, разшюмавамъ.

На мѣсто израсте дръво кипарово . . .

Листъ ми е листило все карагрошечы.

Цуть ми е цутило дребнаго бисера,

Родъ ми е родило жлѣта-на дуката. *Пѣс.*

Лисѣгеръ, с. м. Мжжека лисца, лисчярь.

Литакъ, с. м. Сукманъ съ много тѣсны полы.

Литамъ (литвамъ, да литнѣхъ, литнувамъ),

*гл. ср. 1) За косѣхъ, листе, плодъ: кашѣхъ,
падамъ, окапвамъ; лѣзъ вылѣзывать, слѣ-
зѣть, летѣть, опадѣть, спадѣть, свѣлива-
ться. Литамъ ми коса-та, капе, пада ми
коса-та; волосѣ слѣзѣють, вылезѣють,
спадѣють. 2) Лѣтѣхъ, врѣхъ, прышамъ; ле-
тѣть. Пеперуда-та литнѣхъ камѣ цвѣтѣ-
то. Изтекло вичко-то вино и кждѣли-
ты литнѣхъ по вино-то отозгорѣ, плув
нѣхъ отгорѣ.*

Литане, с. ср. отъ литамъ.

Литаникъ, нар. Съ литане, литяшкѡмъ,
хврьяншкѡмъ.

Литвамъ, гл. мн-кр. отъ литамъ.

Литеный, нѣ, на, но, пр. Литый.

Литишлѣвый, въ, ва, во, пр. Дѣжделивый,
дѣждовитый, дѣждовный, кышнѣвый, кы-
шевитый, мыгнѣвый; дождливый, нена-
стный, погодливый. *Литишлѣво врѣмя.*

***Литѣна, с. ж. Гр.** Церковно священодѣй-
ствие, което става извънь церковѣ или прѣдъ
церковѣ-тѣхъ; литѣя.

Литмѣра, с. ж. Насѣкомѡ *Coccinella*, божья
бубалка, божья кралица, велиденчя, водво-
дица, господева момичка, гуролъ, даскалѣя,
калинка, малинка, калѣ-малѣ, кукумара, мара,
невѣстѣца, путмара; божья козявка, божья
корѡвка, козявка.

Литнувамъ, гл. уч. отъ литнѣхъ.

Литный, — тѣль и — тѣнь, тѣна, тѣно, пр.
Казвѣся за рѡсѣхъ въ пѣсень:

Лѣгнѣла мома, заспала,

Сѣ бѣло си чевре покрѣла,

Ситна ѣхъ роса избила,

Ситна, литна като дѣждѣхъ. *Пѣс.*

Литнѣхъ, ешь, — нѣхъ, гл. ед-кр. отъ ли-
тамъ.

***Литра, с. ж. Гр. 1)** Мѣра за рѡйны нѣчѣта.

2) Лѣса отъ прѣтѣ или дѣскы, отъ страны
на кола, опрѣни на клинѣн-тѣхъ; рѣкла.

Литрѣница, с. ж. Литря.

Литрилѡ,

Литринище и

Литринище, с. ср. Двѣ-тѣ дѣлѣгы дръвета на
литрѣхъ, въ конто сѣхъ вѡиты рѣжѣница-та.

Литря, с. ср. Малѣкъ плосѣкъ и валѣишь
сѣдѣ, что сѣбѣра сто драма рѡйно нѣчто;
литрѣница, плоска, сѣдя, юзя.

***Литургѣишь, с. м. Гр.** Священникъ, кой
то служи литургѣишъ; чрѣдникъ; ѡчеред-
ный священникъ.

**Литургѣивамъ и литургѣивамъ (да ли-
тургѣишѣхъ), гл. ср.** Служѣхъ, изврѣивамъ
литургѣишъ; литургѣишь.

Литургѣиване и литургѣиване, с. ср.
отъ литургѣивамъ.

Литургѣишѣхъ, ешь, — гѣсалъ, гл. свр. отъ
литургѣивамъ.

***Литургѣина, с. ж. Гр. 1)** Служба, служение
въ прѣхѣхъ, когато сѣхъ изврѣина таинство-то
на Св. Евхарѣишѣхъ; литургѣина, ѡбѣдня. *Да
пишѣхъ литургѣишѣхъ, да пишѣхъ имена-та, за
да гѣхъ спомянѣхъ на литургѣишѣхъ. 2) Нафора;
антидѡръ.*

Богъ д'убне земѣхъ Паливинѣхъ,

Тамо си е вѣра развѣрила,

Не си ходѣть во честны черковы,

Не си крѣстѣть, не си Богу молѣть.

Не си зимѣть свѣтѣхъ литургѣишѣхъ! *Пѣс.*

3) Особены хлѣбѡвы, конто употрѣбавѣть
въ разны ѡбрѣды.

Литый, тѣ, та, то, пр. 1) За платно:
тѣканый съ два подножна, съ двѣ нищелѣкы;
зѣблѣвый, прѣтаный. *Литъ влѣгнѣхъ
платѣхъ; казарѣя. 2)* За дрѣхѣхъ: неподилѣ-
ный съ кожѣхъ или съ намукѣхъ. 3) За цвѣта на
цвѣтѣ: ѡднѡрядый, рѣдѣый, не кичѣстый,
зѣбѣстый, рохавый, пуланѣхъ, нѣлѣхъ-катъ;
(ѡ цвѣтѣхъ) простѡй, не мохрѡвый.

Литяшкѡмъ и

Литяшкымъ и

Литяшкж-тж, нар. Литяшкж, съ литяше, лѣтѣше, лѣтяшкомъ, лѣтяшкымъ, лѣтяшкж-тж.

Литѣть, с. м. Ливъ, звѣрь, гадъ.

Литхърь, с. м. Мръзеливъ; лѣтѣть.

Литхва, с. ж. Что ся плаца за пары, семенъ на заемъ; файда; литхва, ростъ, процѣтъ.

Литхварекый, ска, ско, пр. отъ литхварь. Фанзчійскый; ростовщійчій.

Литхварь, с. м. Който дава пары съ литхвж; фанзчина; ростовщійчъ.

Литхвица, ум. ж. отъ литхва.

Литхвичка, ум. ж. отъ литхвица.

Литхенець, ум. м. и литхенчи, ум. ср. отъ литхенъ.

*Литхенъ, с. м. Т. Легенъ, лехенъ, лигенъ, лпенъ; сждъ, въ който ся мѣжтъ; лоханка.

Литхотъ, с. ж. Кога иѣкой е литхъ, кога иѣкому всичко е криво, отъ всичко му е мжчно, ничто не му е угодно; кривота.

Литхѣж, ешъ, гл. ср. Хитрувамъ, дяволѣ-вамъ; плутовать, хитрить.

Хванж мома да литхуе,

Да литхуе, да врагуе,

Да врагуе да еи иде. Пѣс.

Литхый, хъ, ха, хо, пр. 1) Комуто всичко е криво, отъ всичко му е мжчно, съ ничто не може да му ся угодн; полишеный, кривый, чоглавый; своеправный, капризный, причудливый, прихотливый, литхой. Литхъ чюговѣкъ, чюдень, аджапнъ; мудрѣный человекъ. 2) Чюдный, аджапнъ; странный, причудливый. 3) Хитрый, дяволитый, лукавый, злый, враговитый; хитрый, лукавый, пропѣрливый, коварный. — Хо, нар. Недостатокъ въ нѣчто, кога нѣчто купца, чогло, чогадно. — Литхо ми е, мжчно ми е, тяжко ми е, криво ми е.

Литхычкый, —чѣтъ, чка, чко, пр. смякч. отъ литхый.

Литца, им. соб. женско.

Лице, с. ср. 1) Прѣдняя-та чясть на главж-тж на чловѣка, гдѣто сж: чело то, вѣжды-ты, очн-ты, бузы-ты, носъ-тъ, уста-та и брада-та; образъ, ликъ, суратъ; лице. Лице-та горница, подъ горницж равнище, подъ равнище наплати, подъ наплатж кладѣнчи, подъ кладѣнчи стовѣци, подъ стовѣци крынчица, подъ крынчиж чокач-чѣсѣ. Гат. — Лицето на чловѣка. 2) Изписанъ образъ, ликъ, кадръ; изображеніе, портрѣтъ.

На ти, Димо, кледи, Димо,

мое лице въ назухж,

Кога тебъ ке ти текнѣтъ

за любовь-тж вѣнчанж,

Тогай, Димо, ржжж пикни,
та извади икожж,

Мене глѣдай, въ себе мѣсли

какъ душж въ едикъ снажж. Пѣс.

3) Горня-та, хубава-та страна на нѣчто, не онако-то; лицѣ. Тоя платъ е съ двѣ лица, и отъ двѣ-ты страны еднакъвъ. Лице-то на кжжж, прѣдняя-та и страна; фасадъ. Лице-то на тжжж кжжж глѣда камъ изтокъ. 4) Врхна-та, врхна-та страна на нѣчто; изгледъ; повѣрхность. Лице-то на земжж-тж. — Казахъ му го въ лице-то, казахъ му го въ очн-ты, нему, не другому, та да му го занесе. — Нѣма лице, нѣма суратъ, не го е срамъ, не зима отъ ничто, мига. — Изгуби лице, останж безъ лице, промѣни му ся лице-то, поблѣднѣ, прѣжлѣтъ. — Правж нѣкому лице, показвамъ, че ужъ го обычаемъ, подмилкамъ му ся. — На лице, отпрѣдъ. Стои на лице, отпрѣдъ, прѣдъ всичкы-ты. — Излѣзе на лице, видѣся какъво е, излѣзе на навѣ, на мейданъ, на ачкѣ. — Излизамъ съ бѣло лице, съ отворено лице, пзлизамъ правъ, чистъ, непосраменъ. — Зимамъ друго лице, имѣнавамъ на глѣдъ. — Любовь на лице не глѣда. Не видѣно лице скоро ся забравѣ. Глѣдашъ му лице-то, не му знаешъ срдѣце-то. Видишъ му лице-то, не му видишъ срдѣце-то. Въ оглядало-то ся види лице-то, а въ приказкы-тж срдѣце-то. Чисто срдѣце излиза на лице. Лице ся смѣе, а срдѣце плаче. Ако съмъ слабъ на лице, да съмъ здоровъ на срдѣце. Бѣлъ на лице, черенъ на срдѣце. Лице отъ лице ся срами. Да плюеши надолу плюеши на брадж-тж си, да плюеши на горѣ, плюеши на лице-то си. Една-та ржжж мже другж-тж, а и двѣ-тж лице-то. Плюйни ми на ржжж-тж, та да тя помажж по лице-то. Вода-та всичко измыва, само черто лице и лошъ языкъ не може.

Лицеѣбрение, с. ср. отъ лицеѣбрж.

Лицеѣбрень, с. м. Който лицеѣбри, правъ нѣчто отъ лицеѣбрж; лицеѣбръ; лицеѣбръ.

Лицеѣбрне, с. ср. Прѣстрување, правене нѣчто само за очн, за да еи покаже лицеѣбрство.

Лицеѣбрка, с. ж. Която лицеѣбри, прави нѣчто отъ лицеѣбрне; лицеѣбрка.

Лицеѣбрный, —рнь и —ренъ, рня, рно, пр. Който лицеѣбри, който лицеѣбрствува; двоеликый, двоелика лопата; лицеѣбрный. — рно, прич. Съ лицеѣбрение, неистинж, а само за очн; лицеѣбрно, притворно, на-ружно.

Лицеѣрство, с. ср. Лицеѣрене, лицеѣрне; лицеѣрство.

Лицеѣрствувамъ, гл. ср. Лицеѣрѣж.

Лицеѣръ и **лицеѣрець**, с. ж. Който лицеѣръ, двоеликий, двоеличый чловѣкъ, двообразникъ, двоелика лопата; **лицеѣръ**, **двуличный**. *Лицеѣръ-тъ не всякога сполуча.*

Лицеѣрѣж, ишь, —риль, гл. ср. Лицеѣрствувамъ, бывамъ лицеѣръ, правѣж, казвамъ нѣчто само за очи, а не че срьдце ми така пска; **лицеѣрить**, **лицеѣрствовать**.

Лиѣба, с. ж. 1) Нѣкакво знаменне, нѣкакво показанне, бѣлѣгъ, полиѣба; **признакъ**, **примѣта**, **предзнаменованіе**, **предвѣстіе**, **знакъ**. *Това бѣ за личбѣ, да ся сѣтимъ, че ще стане. Лиѣба ся явило опашката звѣзда. Лѣвѣж рѣжж за личбѣ отрѣзалъ.* 2) Хубость, гыздосина, лѣпота, личбина, личѣта, личетина, личность; **красота**, **миловѣдность**.

Кажи ми, кажи, Велико,
Кой ми ти даде личбѣ-тъ?
Отъ Бога ли си падѣла,
Въ градинѣж ли си никнала? *Пѣс.*

3) Кога выкамъ за нѣчто изъ село, изъ градъ, та всякой да го чюе и научи; **объявленіе**, **извѣщеніе**.

Личбѣ личила Вышна Гръкыня:
Кой ми е каджръ, кой ми е врѣденъ,
Да ми направи надъ море таванъ,
Надъ таванъ лозе, по бръга дунѣ,
Той ще ми земе Вышнѣж Гръкыня. *Пѣс.*

Личбина, с. ж. Личба, личѣта, личѣтна, личность, гыздосина, лѣпота, худость; **красота**, **миловѣдность**. *Богатина до пладникѣж, личбина до вѣчникѣж.*

Личбица, у. ж. отъ личѣта.

Личѣние, с. ср. отъ личѣж.

Личѣта и

Личѣтія, с. ж. Личбина. *Лична-та мома съ личѣтъж ся продава.*

Личѣло, с. ср. Бѣлѣгъ, ишпанъ; **знакъ**.

Излѣтъ соколъ изъ порѣты,
На крыле носи личѣла,
На нозе поси звонила,
Кѣдъ лѣташе, звонѣташе,
Дѣка падѣташе, личѣташе. *Пѣс.*

Личность, с. ж. Личѣта.

Личный, —чѣтъ и —чѣтъ, чѣтъ, чѣтъ, чѣтъ, пр.

1) Что е на лице, на главѣ; чѣлѣтый, прѣдний, прѣвѣтый; **видный**. *Личны хора, прѣвѣ-ти.* 2) Гыздавый, хубавый, лѣпый, левентъ; **красивый**, **взрачный**, **саловитый**, **видный**, **осѣнистый**, **рѣслый**. *Личнѣж чловѣкъ. Та е най-лична-та мома въ село-то. Който има личнѣж женѣж, не му трѣбва иконѣж дома.* 3) Что ся знае, что

ся е прочюлъ съ нѣчто добро; прочютый; **извѣстный**, **знаменитый**. *Най-личнѣж юнакъ Марко Кралевитѣй.* 4) Что личи, что ся види отдалечъ; **видный**, **замѣтный**. *Личнѣж камѣкъ, личнѣж бѣлѣгъ. —чно, нар. — Личнѣж день, голѣмъ день, голѣмъ праздниѣж.*

Личнѣж день си е станѣло

Велиденъ, още Гергевъ день. *Пѣс.*

— *Лична пѣсенъ*; хубава, сладка, чюдна пѣсенъ; **чюдная пѣсенъ**.

Подъ чаджръ сѣди Невяно бѣйрактаръ,
Като сѣди личны пѣсни пѣе,
Като пѣе всяка войска слупѣа. *Пѣс.*

Личѣж, ишь, —чѣлъ, гл. ср. 1) Виждамъ, показвамъ, забѣлѣжамъ; **быть виднымъ**, **замѣтнымъ**. *Бѣлѣж конъ и лудѣж чловѣкъ отдалечъ личѣтъ. Добрѣж конъ и подѣж сѣдранѣж чюлѣж личи.* 2) Приличамъ; **быть похожимъ**. *Личи на баѣж си. Това на него личи.* 3) Показвамъ, видѣж, бѣж въ очи. *Това много личи. Попрѣсѣяни ги, че личѣтъ.* 4) Като гл. безл. Познавася, показвася, видѣся. *Личи, че е имало нѣкога нѣчто тукѣ. Личи му, че е болѣнѣж. Личи му като на желѣж прѣѣж угарѣ. Личи си като калпавѣж банѣж. Отъ начало-то личи конецъ-тъ.*

Личѣж, ишь, —чѣлъ, 1) гл. ср. За телѣлъ, за протогеръ: **выкамъ**, **вѣкамъ**, **казвамъ** нѣчто на вѣсоко, та всякой да го чюе и научи; **объявлять всенарѣдно**.

Клѣлъ ми е царѣ-тъ телѣлъ,
Телѣлъ по телѣлъ да личѣтъ;
Кой ке ми наидѣтъ Юлѣбѣж,
Най-голѣмъ бакшишъ ке земеѣтъ *Пѣс.*

2) гл. д. Заличивамъ, заличивамъ, затрѣивамъ, брышѣж. — *Личба ся е личѣла, телѣлъ ся выкалѣ изъ село, изъ града.*

Личба ми ся е личѣла
Вчера на новѣна пазарѣ:
Каурска войска ке иде. *Пѣс.*

Личѣй, с. м. Лѣшна.

Личѣй, с. м. Личнай.

Личѣне, с. ср. отъ личѣж. Лична. *Съ личѣне работа не става.*

Личниѣ, с. об. Личниѣж.

Личниѣжѣскый, ска, ско, пр. отъ личниѣжѣна. —скѣ, нар. Като личниѣжѣж.

Личниѣжѣна, с. м. Личниѣ. който личи въ игрѣж, личниѣжѣж Бѣбе; **плутъ въ игрѣж**, **оплетѣла**.

Личниѣ, с. ж. Лѣшна.

Личкавецъ, с. м. Итиѣна лѣска.

Личъ, с. м. Личнай.

Личѣж, ишь, —иѣлъ (личѣивамъ), гл. ср. Лѣжѣж, мамѣж, хлѣвѣж, правѣж хѣйнаджелѣж въ игрѣж; **плутовѣтъ въ игрѣж**.

Липѣжъ, ишь, — шѣлъ, гл. *свр.* отъ липѣ-
вамъ. Да земж, да отвежж; липѣть. — шѣ-
нѣй, прич. *стр.* липѣнѣй.

Липѣя, с. ж. Лишение, мамене, лѣжа, хлѣ-
вене, хайнажелжкъ въ игрж; плутовство
въ игрѣ. *Направилъ голѣмж липѣж*, сли-
шилъ, излишилъ. *Липи Господь не трѣпи.*

Липѣя, с. ж. 1) Липшай. 2) Болѣсть като
липшай, опасва брадѣ-тж, мустаки-ты, на и
косѣ-тж.

Липѣянамъ, гл. *мн-кр.* отъ липѣжъ.

Липѣявамъ (да липѣжъ), гл. *д.* Зимаю, от-
нимаю пѣкому нѣчто; липѣть. — мѣя, гл.
стр. Бываю липѣнѣ; липѣться.

Липѣяване, с. *ср.* отъ липѣявамъ.

Липшай, с. м. Болка *Impatigo*, излиза по
кожѣ-тж на лице-то; липшей, липшъ, липша,
плесна, прышей, струишъ; липшай. *Има по*
лице-то си липшакъ. Народѣ-тъ лѣбува ли-
пшакъ съ бѣлъ пепелъ и баганина, въ които
наряжда и това: *добръ вечеръ липшѣ, прышѣ!*
Както си добръ, тъй да идешъ, дѣто има
четыре сестры, у най-малжж-тж!

Липшанка, с. ж. Мара липшанка, направена
глава, забрадена съ крыцы като дѣвойжъ и
укычена. По пѣкои мѣста на свѣтлж-тж
срѣдѣ ладувать съ такжжж главж за да ви-
дять кой кожъ липи.

Маро и липшанко,
Скоро ли ще додешъ?
— Скоро, до годинж
Въ празнжж-тж ведѣжж.

Липж, ешь, липъ, гл. *д.* Лѣж, наливаю.

Споши пойдохъ на чешмы-ты,
Да напожъ брѣза коня,
Тамо найдохъ малжж момж,
Водж лие, лице мѣе. *Пѣс.*

Лобадъ, с. м. Птица лебедь.

Лобеница, с. ж. Лебеница.

Лобода, с. ж. Раст. *Cheporodint*; лебедя.
Питомна лобода, раст. *Cheporodint al-
bit*. — *Дива, кучешка лобода*, раст. *Che-
porodint murale*; лебедя собачья, Маръ
щобневѣя.

Лободъ, с. м. Птица лебедь.

Лобутъ, с. ж. Т. Лабутъ, бой, биење; по-
бой. *Трѣси си лобута съ свѣць.* *Мирише*
на лобутъ. *Прави си уста-та като*
Габровецъ за лобутъ. *Нѣма кабажатъ*
за лобутъ, а за бѣсене. *Когато двама*
ся карать, третій изида лобута. *По-*
добръ масажъ лобутъ, а не въ кала-
балжж тлаишъ.

Лобъ, с. м. Лѣбъ.

Ловѣчъ, с. м. Ловець, ловчина; ловѣць.

Чашна плыва по море,
Та кой ми е въ чашжж-тж?
— Рада ми е въ чашжж-тж,

Стоягъ ми аж ловяше.
— Лови, лови, ловачю,
Това ти е дадено! *Пѣс.*

Ловѣне, с. *ср.* отъ ловѣжъ. Ловитба.

Ловѣцъ, вци, с. м. Който ходи по ловъ,
който лови нѣчто, ловачъ, ловчина, авджина;
охотникъ, ловѣць. *Ловець-тъ дава мѣсто*
на заика да бѣга, а отъ странж пуща
кучя-то да го гони.

Ловець, ум. м. Малко ловъ.

Ловѣца, с. ж. Питие отъ разны-ты жита,
най-много отъ пшеницж; нѣчто като пиво;
вино, оловина.

Ловѣтба, с. ж. Ловъ, ловене, авъ.

Ловѣца, с. ж. Ловъ, авъ.

Той отиде въ горичж,
Да си лови ловичж,
Не улови ловичжъ,
Най улови момичж,
За дѣвжж-тж ржчицж. *Пѣс.*

Ловка, с. ж. Справа да ся лови нѣчто въ
нежъ; капанъ, клопка, клюка, курцохвать,
примка, стѣпница, хватъ; канканъ, пастъ,
клянци, ловушка. *Ловка-та е затыг-*
нжта.

Ловчекъ, ум. м. отъ ловъ. Ловець.

Ловчийка, с. ж. Жена, мома ловчина.

Ловчийскый, ска, ско, *пр.* отъ ловчийа.
Авджийскый; охотничий. — *скы, нар.*
Като ловчжж.

Ловчийа, с. м. Ловджина, ловачъ, ловецъ,
авджина; охотникъ, ловѣць.

Ловъ, с. м. 1) Ловене, биење нѣчто дивячъ;
ловитба, авъ; охота, ловъ. *Безъ пушжж*
на ловъ не ся ходи. 2) Чтото улови, убие
нѣкой на ловъ; добыча на охотѣ. *Донесе*
ли нѣчто ловъ? *Гарга ловъ не лови.*
Както пся-то хранишъ, такъжъ ловъ
щеть хванешъ.

Ловѣжъ, ишь, — вѣлъ, гл. *д.* 1) Хващамъ съ
ржцѣ нѣчто като врѣви; ловѣть. *Ловжж*
тонжж. 2) Съ ловжж, съ примжж, съ вж-
дицж хващамъ нѣчто дивячъ, птицж или
рыбж; ловѣть *Лови зайци.* *Лови рыбж.*
3) Съ пушжж, съ стрѣлж убивамъ нѣкакъвъ
дивячъ; охотиться. *Отиде да лови зай-*
ци. 4) Глядамъ да хважж, да задржжж съ
силж; гонжж; ловѣть, перенимать. *Хайду-*
ти-ти ловятъ богаты-ты. *Излѣзе по-*
тѣржа да лови хайдуци-ты. 5) За бол-
кж: хващамъ, прѣхващамъ, улавямъ; по-
стигать (о болѣзни). *Тяжка-та болестъ*
лови най-много есенъ. 6) Хващамъ, при-
хващамъ, слагамъ, четжж, брожж. *Азъ не ло-*
вж това, не го хващамъ, не го прихва-
щамъ, не го слагамъ. *Всичка-та му сто-*
ка лови едовамъ сто жлзтици. 7) Хва-
щамъ, задржжжж, оставямъ да стои по ме-

не. *Лови киръ. Който камък ся тръ-
кама, мжж не лови. — вжжся, 1) гл. вж.* Хващамъся на прѣтчекъ или по другъ начинъ на игръ за да видимъ, кой ще излиза пръвъ; глѣбаться. 2) гл. вжзвр. Влизамъ въ примѣкъ-тъ, съ думы, съ нѣчто друго хващамся, издавамся, та мя познають какво мысляхъ, какво съмъ врѣшплъ. *Лови-ся отъ думы-ты, че е той.* 3) гл. стр. Бывамъ ловень, хващамся; ловить. *Старъ хайдутинъ така лесно не ся лови. — вѣнѣй, прич. стр.* Хващанѣй; лѣвлен-ный. — *Ловж бозжъ, за дѣтя: хващамъ съ уста-та си бозжъ да бозажъ, забозавамъ; братъ грудь, всасываться. — Ловж бжжъ чинжъ бжжъ, хващамъ бжжъ: а) Скрывамъ нѣчто, не казвамъ както е, чинжъ инкаръ; скривать, не говорить то, что есть, отрицать. б) Отрицамся отъ нѣчто; отбѣ-зываться, отпираться. — Лови вѣтръ съ рѣшето, нѣчто не прави. — Лови мухы, лапа мухы, зѣпа нагорѣ надолѣ, скытася безъ работжъ. — Ловж мѣсто, чинжъ стру-вамъ, не отивамъ напраздно. Негвацана дума мѣсто не лови. — Ловж нѣкого на нѣчто, хващамъ го, научвамъ, че е на-правилъ нѣчто неприлично; ловить кого въ чѣмъ, уличать. — Съ врѣзанъ хрѣтъ зайцы лови. Съ кола зайцы лови. Съ уста птици лови, съ язгыкъ звѣзды сне-май, нѣмашъ ли си пары, ничто не си. Ако слушахъ еде-кого си, ще ловишь по море зайцы, по горжъ рѣжжъ.*

Логачка п

Логожичка, с. ж. Раст. *Dipsacus*, лугачка, луговачка, синна лулачка, бышкы; ворей-ка, чесалка.

Логѣтъ, нар. Лема, нема, мигаръ; развѣ.

Логъ, с. м. Мясо или друго нѣчто турено на ловжж за стрѣвъ; манѣ.

***Лодѣтъ, с. м. Т.** 1) Южень вѣтръ, югъ, дол-накъ, бѣломорецъ, бѣлъ вѣтръ; южный вѣтеръ, полуденникъ. 2) Юговито врѣмя, кога духа вѣтръ лодозъ.

Лѣецъ, ум. м. отъ лой. Малко лой, лойчица.

Лѣевый, въ, ва, во, пр. Направеный отъ лой, лѣеный, лѣавый; сѣльный. *Лѣевж свѣци.*

Лѣеный, нъ, на, но, пр. Лѣевый.

Лѣжнина, с. ж. Утайка въ сждъ, въ който е дръжано много врѣмя оцѣтъ.

Ложичкы, с. ж. мн. Отъ кожныхъ врѣвы на царвулы; ножичкы.

Лѣжникъ, с. ж. Черга за завиване, кога спимъ.

Лѣжница, с. ж. Срѣщася въ пѣсень:

Отговаря тька ела:

Ой ты тебе, вакълъ овчаръ,

Га мя пыташь, да ти кажъ:
Змѣй ми лѣжи въвъ корена,
Пагъ змѣйница въвъ ложницѣ. Пѣс.

Лѣжжъ, ншь, — жиль, гл. д. Налагамъ ранжъ. *Ако хване нѣкого грѣло, ложятъ го съ лѣняно сѣмя.*

Лѣжя, с. ср. Мѣхуръ-тъ, въ който ся раждатъ чловѣкъ и млѣкопытающы-ты животны; баба, бабица, бабино дѣтя, мѣсто; блѣна.

Лѣжна, с. ж. Вхтрѣшность-та на тѣквж, на дѣныж, дѣто е сѣмя-то. *Да си земете отъ три кратуны ложи-ты и отъ три кравы прѣсно млѣко и да сварите кра-туновы-ты ложи.*

Лоза, с. ж. 1) Китюкъ на лозие, пнь, пнью-шка, главина, гыжня, чюганъ, главужина. *Лоза-та рекла: изкоренѣте тжжи, что е до мене, да родж и за неж.* 2) Лозо-во дръво, вдигнжто да ся вие на лѣскъ; лозина, лозница, винага, гыжня, асма; вино-градная лоза, вьющаяся на висѣчемъ подмѣстѣ. 3) Тьно дръво, прѣтъ на кли-мало намѣсто вжже или синджиръ. 4) Укра-шение, шарка на книгж; застѣвка, застѣ-вица, вьнѣтъ. 5) Вязанты шаркы на сел-скж рѣжжъ.

Ако те разкажъ,
Бѣло платно ткажъ,
Да го не доткажъ,
Шаренъ чорапъ шаржъ,
Да го не дошаржъ,
Лозж гакинжъ вяжжъ,
Да го не довяжжъ. Пѣс.

б) Колѣно, корень, влака, родъ, кръвъ, чер-га, сой; родъ, плѣмя, поколѣние. — *Бѣла лоза, раст. Clematis vitalba*, скребръ; ло-монѣсъ, бородавникъ, жигунецъ, нищяя травѣ.

Лозина, им. соб. женско.

Лозанка, с. ж. Лозова прѣтчка, лозинка.

Лозанка на вратѣ да му стои! Клятва.

Лозантъ, им. соб. мжжско.

Лозарка, с. ж. Жена, мома, конато ради лозие.

Лозарскый, ска, ско, пр. отъ лозаръ.

Св. Трифунъ е лозарскый празникъ.

Лозарство, с. ср. Глядане, рядене лозна.

Лозарчя, ум. ср. Малъкъ, младъ лозаръ.

Лозаръ, с. м. Който ради лозие, лозачъ; об-работывающій виноградники.

Лозачъ, с. м. Лозаръ.

Лозѣ, им. соб. мжжско.

Лозие, с. ср. Мѣсто насадено съ лозы; ви-ноградный садъ, виноградникъ. *Градъ уби лозна-та. — Сяка, че се намира въ небрано лозжъ. — Не ще лозжъ мо-литжъ, а иска мотжжъ. Не ще лозжъ дѣда попа, а иска чича пота. Кога ся лозжъ копае, баба ся потае. Влѣзълъ въ лозжъ-то, не му аресва гроздѣ-то. Стражъ*

лозѣ назн. На прѣвѣдено лозѣ малѣкъ конникъ занасѣй. Който има лозѣ, да си тури и аждаръ. Който не пази лозѣ-то си, не иде гроздекъ.

Лозѣвый, въ, ва, во, пр. отъ лоза. Лозовый. Лозѣва листѣ.

Лозѣна, им. соб. женско.

Лозѣнце, ум. ср. отъ лозѣ.

Лозина, с. ж. Лоза въ 1-то знаменованіе.

Лозинка, с. ж. Лозинка.

Лозица, ум. ж. отъ лоза.

Лозичка, ум. ж. отъ лозица.

Лозница, с. ж. 1) Лоза въ 1-то знаменованіе.

Росн, росн, росница,
Да ми расте косница
Колко едик лозница.

Така пѣхътъ дѣца, кога заросн лѣтъ дѣждъ.

2) Останѣла марица, батагъ лоза, напусѣкта лоза. 3) Едно растение като бръна.

Лозничя, ум. ср. отъ лоза.

Мояч-то никикъ наболѣя,
А момичя-то лозничя. Пѣс.

Лозович, с. ср. Едно растение.

Лозовый, въ, ва, во, пр. отъ лоза. Лозѣвый.

Лой, с. м. и ж. съ члѣнъ лоя-тъ и лой-тѣ. Тлѣтина на пѣкон животны, овцѣ, говядо; сало, лѣйда: сѣло, жиръ, лой. Не щѣла котка лой. Облизвася като коткѣ за лой. Лой-тъ да му извадятъ! Клятѣ.

— Бѣра лой, топѣся отъ надовы, коннѣж, надосвася; досѣдовать.

Лойчица, ум. ж. отъ лой. Малко лой. Намажѣ го съ лойчицѣ.

Локамъ (да локѣж, локѣнувамъ), гл. д. Лочѣж. Да локѣ като курѣ. Лока, да ся не палокѣ! Клятѣ.

Локане, с. ср. отъ локамъ. Лочене.

Локачъ, с. м. Който лочи, ише много; пинаща, смугачъ.

Локѣва, с. ж. 1) Лочка, бара, баруга, виръ, гѣолъ, гѣолчина, надина, транъ съ дѣждовикъ водѣ; лѣжа. Пѣтъ-тъ сѣ на локѣвы, изконанъ на транчикѣ; дороѣа ухабиста. 2) Жижница за кимѣуръ; ѣгольня.

Локѣвѣтъ, с. м. Локѣва напѣниена съ водѣ мртѣвницѣ.

Локѣнене, с. ср. отъ локѣж.

Локѣница, ум. ж. отъ локѣва.

Локѣвичка, ум. ж. отъ локѣница.

Локѣжъ, ишь — вѣлъ, гл. д. Правѣжъ пѣчто на локѣвы, на транчикѣ. Бръшляковѣ-тъ листѣ локѣвѣ рамѣ-тъ да тече.

*Локѣрухѣ, с. м. Т. Единъ лѣкъ, сирѣтъ; зѣиръ.

Локѣница, с. ж. Въ клятѣ: локѣница да го ударѣ! Пѣсница, нишене.

Локѣнувамъ, гл. ум. отъ локѣж.

Локѣжъ, ешь, — пѣлъ, гл. ед-кр. отъ локѣмъ и локѣжъ; локѣтъ. Никогѣжъ да не локѣе! Клятѣ.

Локѣ, с. ж. Лѣла.

Локѣка, 1) ум. ж. отъ локѣ. Лѣка, лѣлица. 2) Болѣсть буцѣ, страници. Имамъ локѣкѣ. Локѣка, лѣвѣмѣя тя локѣкѣ! Клятѣ.

Ломѣда, с. ж. Малѣка плочѣа за игрѣж, оломада.

Ломѣдица, ум. ж. отъ ломѣда.

Ломѣнене, с. ср. отъ ломѣж.

Ломѣница, с. ж. Въ банѣние за урокъ: сѣрѣцижѣ го пламеница, ломѣница . . .

Ломѣнѣ, ум. м. отъ ломѣ.

Ломѣтенне, с. ср. отъ ломѣтъ.

Ломѣтъж, ишь, — тѣлъ, гл. д. Ломѣтъж: 1) Лѣжомѣжъ, лѣжѣмомѣжъ, лѣтъбомѣжъ, бръѣбомѣжъ, лѣпетѣжъ; бормѣтѣтъ, лѣпетѣтъ. Дѣтъ-то ломѣти. 2) Бръѣборѣжъ, бръѣбомѣжъ, бръѣлѣжъ, бръѣвѣжъ, бръѣцѣлевѣжъ, бръѣбръѣжъ, дръѣдорѣжъ; болѣтѣтъ, молѣтъ, пѣстѣсловѣтъ, пѣстѣмѣлѣтъ, мѣзѣлѣтъ языкѣжъ, говорѣтъ вздорѣжъ, кѣлѣкѣ. Ломѣти си като обранѣ Гръѣжъ на курѣжъ.

Ломѣстѣръ, с. м. Кръѣко-то по крайща-та на костѣжъ, что може да се наѣ; хрѣщѣналъ.

Ломѣтъ, с. м. Жѣлѣзенъ колѣжъ, съ който крѣтътъ камѣне; ломѣ.

Ломѣжъ, ишь, — лѣлъ (ломѣвамъ), гл. д. Трошѣжъ, чѣюнѣжъ, крѣшѣжъ; ломѣтъ. Вѣтрѣжъ поломи горѣ-тъжъ. — Ломѣжъ пѣтъжъ, чѣюнѣжъ, та ѣжъ раздавамъ за нѣчто.

Рѣчъ рекохъ, хлѣбъ ломѣхъжъ,
Изпратѣхъ крѣлѣжъ Марѣко. Пѣс.

— Това сѣжъ ломѣли черѣвѣ-то, налѣ сѣжъ го, та сѣжъ го направили на прахъ. — Сѣжъ мя ломѣ, сѣжъ мя дробѣ, сѣжъ мя борѣ, налѣгѣхъжъ мя е сѣжъ, та ми ся е приспѣло.

Сѣжъ го ломѣ, сѣжъ го дробѣ,
Пѣжа лудо да ми лѣгне,
Не може младо да засне, Пѣс.

Ломѣвамъ, гл. ми-кр. отъ ломѣжъ; лѣмѣвать.

Ломѣгозъ, с. м. Зѣтъѣнено мѣсто пѣ горѣжъ, въ долѣжъ. Отѣидѣ да се скѣтъ изъ ломѣгозѣ-тъжъ.

*Ломѣджѣ, с. ж. Събранѣе отъ майсторѣ-тъ на пѣкой еснавъ за пѣчто.

Ломѣдра, с. м. Нечѣсто, неравно отъ свѣлѣжъ, отъ копѣрѣжъ.

Лопѣмъ (лопѣвамъ, да лопѣжъ, лопѣнувамъ), гл. д. Лѣпамъ, бръѣзо турѣамъ пѣчто въ уста-та си да го изѣамъ, глѣтамъ, увѣвамъ, глѣфѣамъ; ѣсть, жратѣ. Какѣвъ лѣпа, като да не сѣ пѣлъ ѣлѣжъ недѣлѣжъ!

Лопѣта, с. ж. 1) Дръѣвѣна или жѣлѣзна спѣрава, съ коѣто рѣнѣтъ; лопѣта. Жѣлѣзна лопѣта за копѣнене, лѣзѣгарѣжъ; зѣ-стѣжъ. 2) Жѣлѣзна лопѣта за ровѣнене и на-

риваніе огънь; рѣженъ, ватралъ, ожегъ, кацна, конкувалка; **ожегъ, кочергѣ**. 3) Справа като лонатж, съ коѣто карать ладнѣ по водж; весло; весло. 4) Въ мн. ч. **лонпатж**: раст. *Opuntia vulgaris*, араиска смоква, араискій языкъ, лонаткѣ, рѣжа, френска смоква, языкъ; **индѣйская смѣква**. — **Мотѣика, лопата, мотѣика, лопата!** така ужъ было казвало магаря-то, кога врьвѣло. — **Ще гони до мотѣикж и лопатж**, до гробъ, до смръть, прѣзь цѣлына сп животь. — **Искаши голѣмж лѣжицж, земли и голѣмж лопатж**. *Който не знае да свди на лопатж-тж, свди на дръжжж-тж ѿ*.

Лонатарисвамъ и лонатарисувамъ (да лонатарѣшж), *гл. д.* Прѣбѣручамъ съ лонатж за послѣденъ пѣтъ насадено-то на гүмно за врьшеніе; лонатж.

Лонатарисваніе и лонатарисуваніе, с. ср. отъ лонатарѣшамъ.

Лонатарѣшж, ешь, — **рѣсахъ, гл. свр.** отъ лонатарѣшамъ.

Лонатаръ, с. м. Счюпена, онцрѣбена лоната, лонатарѣжъ. *Азъ съмъ козелъ драгъ драгъ, недооринъ, кланъ, кланъ исдокланъ, уми ми съ лонатарѣ*.

Лонатарѣжъ, с. м. 1) Лонатаръ. 2) Коцакъ улпентъ нашпроко като дѣсж.

Лонатѣне, с. ср. отъ лонатж. Лонатарѣсваніе.

Лонѣтица, у. м. ж. отъ лонѣта. Лонатка.

Лонѣтка, 1) у. м. ж. отъ лонѣта. Лонѣтица. 2) Въ мн. ч. **лонаткж**: дѣсчпци-ты, что ся удирать о водяничный камыкъ, кога ся врьти той, та издавать гласъ и друшать конна за да падать зрьна жито въ грѣлото на хромела; друсалка, кречетало, кречеталка, креча, кричетало, крьчетало, тытрчка; конѣж въ мѣльницѣ. 3) Лонѣта въ 4-то знаменованіе.

Лонатж, ишь, — **тилъ, гл. д.** Лонатарисвамъ.

Лонѣнъ, с. м. Раст. лѣшпанъ.

Лонѣда, с. ж. Иатаганъ безъ чиренъ, изхабенъ ножъ, костура.

Лѣнка, с. ж. Бучка, валуга сыренше, сѣгъ и др. *Да ми донесешъ лѣнкж сѣгѣа*.

Дѣвѣ дѣчина лѣнкж шрать,

Два юпака камень врьнать,

Дѣвѣ дѣвойкѣ гергеви вьжжъ. *Иѣс*.

Лѣннувамъ, гл. уч. отъ лѣннж. Лѣннувамъ.

Лѣннж, ешь, — **иѣжъ, гл. свр.** отъ лѣнѣнамъ. Да лѣшж. — **иѣтѣй, прич. стр.** Лѣшжтѣй.

Лѣповъ, с. м. Растеніе съ листе като подѣла, нѣ по-голѣмѣ, форма-та имъ е като сръдце; расте по влажни и усойнѣ мѣста.

Лѣпой и лѣпухъ, с. м. Раст. *Arum maculatum*; аарѣнова борѣдка.

Лѣпунъ, с. м. Раст. *Lappa major*, бутракъ, рѣпѣй, чичка, чичѣкъ; лѣпухъ, лѣпунникъ, лѣпухъ, репѣйникъ, репѣйникъ. *Още на лѣпунъ никае*.

Лѣпъ, лѣпъ! междом. отъ лѣнамъ. Лѣпъ, лѣпъ!

Лѣпѣй, с. м. Животина лѣгавень.

Лѣсѣръ, с. м. Игра, коѣто понѣйдѣ игражъ въ недѣлж, коѣто отивать да земжъ невѣстж-тж за вѣнчаніе.

Лѣскунѣж, у. м. м. и лѣскунѣж, у. м. ср. отъ лѣскунъ.

Лѣскунъ, с. м. Сѣпунъ лѣска.

Лѣстагѣрка, с. м. Лѣстагарка, помагалка.

Лѣстагѣрѣница, у. м. ж. отъ лѣстагѣрка.

Лѣстецъ, у. м. м. и лѣстѣж, у. м. ср. отъ лѣстѣ.

Лѣстѣ, с. м. 1) Дрѣво, желѣзо за подпираше, за повдиганіе нѣчто; **рычѣгъ, вага**. *Некаленъ гостѣ готовъ лѣстѣ*. *Мина за лѣстѣ-тж*; *Кости подъ мѣстѣ-тж*. 2) Дрѣво, желѣзо за затвараніе, за заклчаніе врата; ключалка, ключанка, заворка, заворна, завръница, засовница, кресно, мѣгало, пиратъ, подпирѣж, туркаж; засовъ, запѣръ, запѣрка, задвѣжка.

Лѣчѣне, с. ср. отъ лѣчж.

Лѣчка, с. ж. 1) Лѣчка въ 1-то знаменованіе. 2) Душка, трапичка отъ стѣнж; лѣвѣца: **выбѣина, выбѣй, избѣина, ухабъ**. *Пѣтъ на лѣчж*; *дорога ухабѣстая, бѣйкая*.

Лѣчко, с. ср. Въ изреченіе: *лѣчко помѣчко, води шѣтѣци на водж!* така ся гавръ съ нечѣсто дѣтя.

Лѣчникъ, с. м. 1) Яма, дѣто изливать помѣж; **помѣйна яма**. 2) Чиренъ, сѣдъ, въ който изливать помѣж, за да ж лѣчать кучѣта-та; **помѣйникъ**.

Лѣчж, ишь, — **чѣлъ** (да лѣнж, лѣкнувамъ), *гл. д.* Съ языка сп срьбамъ нѣчто, та го пшж или намъ, лѣкамъ; **лѣкѣтъ**. *Лѣчи като кучѣ*. *Покрѣто мѣлко, коткж-тж не лѣчатъ*.

Лѣнѣ, с. ср. Лѣшетина, лѣшавина, лѣшѣта; **дѣрно, бѣдѣствіе, несчѣстіе**. *Зло и лѣнѣ дѣвѣ злѣты*. *Вѣй лѣнѣ, по-лѣнѣ*. *Туй с лѣнѣ-то, че нѣмамы никакъ*. *Лѣнѣ Господь не трѣни*.

Лѣше зрѣно. Прычка *Carbunculus*, лѣшна пѣжика, далакъ, овчий, козий диаволъ, сладка пѣжика; **карбункулъ, чумный парѣвъ**.

Лѣшѣта, с. ж. 1) Кога е члѣвѣку лѣше, зѣ, та не е здравъ; **болѣзнь**. 2) Лѣшавина, лѣшетина, запѣна, накость; **бѣдѣствіе, несчѣстіе**.

Лѣшѣтина, с. ж. Лѣшѣта. *Има простѣтъ по-лѣшка отъ лѣшѣтиж*.

Лошѣтнікъ, с. м. Лошъ чловѣкъ, пакостникъ, изадинокъ, прохаланикъ.

Лошѣтніца, с. ж. Лошна жена, мома, пакостница, изадиница, прохаланица.

Лошій, шъ, ша, ше, пр. Лошнавый: 1) Злый, налѣтній, лютый, причавый, недобрый; плохой, дурной. *Лошъ чловѣкъ, лошъ звѣрь*. 2) Что може да докара нѣкак-во зло; злый, недобрый; дурной. *Лошна работа. Трѣгнѣлъ изъ лоший пѣтъ*. 3) За время-то: тяжкий, усиленный, черный. *Лошка година; чѣрный годъ*. 4) Разваленый, врѣлый, лютый, кышавый, кышѣвнѣтый, кышѣвитый; ненастный, погодливый, суровый. *Лошка зима. Лоше врѣмя; непогода*. 5) Что е не както трѣбва, что докарва отврѣщане, докарва на бляванѣ; гадкій. *Лошка храна. Лошъ лѣкъ*. — **Лѣшѣ**, нар. Злѣ, недобрѣ, причаво; плохо, дурно, гадко. *Лоше си направилъ*. — **Лоше ми е**, като гл. безл. Злѣ ми е не ми е добрѣ, нѣчто сѣщаю болѣж, лошѣтъ, чамаво ми е; нездоровится. — *Харна мома, лошка невѣста. На лоший Господь далъ нишанъ. Лоший е бѣлѣженъ отъ Бога. Лошъ языкъ всичко може да направи. Безъ грошъ врьдъ си лошъ. На ли си безъ грошъ, врьдъ цѣси да си лошъ. И грошъ лошъ и азъ лошъ. Лошка жена звѣрь свирѣпъ. Комуто е лошка жена-та, не му трѣбва вѣчна мѣка. Добра-та рѣчь отива надалечъ, а лошка-та оуце по-далечъ. Калпава на-ра и лошка дума на стопанина си. Лошка дума, кой ѣж каже, негова е. Лоше врами пѣтъ не спира, лоши години го спирать. Лоше, добро, мое си е. Нѣма ничто лоше, добро да-ще Господь. Лоши-ти уста всичко можѣтъ да ка-жѣтъ. Лоши-ти лесно ся сдружавать. Лоший за лоше ся сѣща. Добрый кабзамалъ единый волъ продава, а лоший и два-та. Голъ, та лошъ. Безъ врѣмя гостѣ отъ Турчинъ по-лошъ. Клятва-та на умный страхъ, на лоший смѣхъ*.

Лѣшичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. смякч. отъ лѣший. Лошавичкый.

Лошавица, с. ж. Лошѣтина.

Лѣшавичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. смякч. отъ лѣшавый. Лѣшичкый.

Лѣшавый, въ, ва, во, пр. Лоший. *Зло и лошаво двѣ недобринѣ. Лошавъ умъ двѣ бели. Лошаво-то и вода-та не спира. Лошаво врѣмя ся оправя, а лошавъ чловѣкъ не може*.

Лѣшна пѣжика. Прыщка лопе зрно.

Лѣяный, нѣ, на, но, пр. Лошавый, напра-

веный отъ лой, лѣвый; сальный. *Лѣяны сѣвци*.

Лѣявый, въ, ва, во, пр. 1) Что има много лой, тлѣстый; жирный. *Ложава овца, тлѣста, дебела. Ложава манджа, тлѣста, мазна*. 2) Лѣвый.

Лѣясамъ, гл. свр. отъ лѣясамъ. Да на-тлѣстѣжъ, да надебелѣжъ.

Лѣясамъ и **лѣясувамъ** (да лѣясамъ), гл. ср. 1) Покрываюся съ лой, добиваю много лой, тлѣстѣжъ, дебелѣжъ; жирѣтъ, толстѣтъ. 2) За масло: ставамъ като лой, прѣобрѣщаюся на лой, развалиаюся.

Лѣясаніе и **лѣясуваніе**, с. ср. отъ лѣясамъ.

Лубеница, с. ж. Раст. и плодъ лебеница. — *Змиинѣ лубеници*, раст. *Calla palustris*, змиево гроздѣ, змиевъ трѣнь, змиино гроздѣ, зымено ножка; бѣлокрыльникъ, змѣйка водяная.

Лубеничка, ум. ж. и лубеничя, ум. ср. отъ лубеница. Лебеничка, лебеничя.

Лубеница, с. ж. Раст. и плодъ лебеница.

Лубѣцъ, ум. м. отъ лубѣ.

Лубѣвачка, с. ж. Раст. лѣпанъ.

Лубѣ, с. м. 1) На сито, на рышето тынка-та дѣска наоколо. *И рышето срьдце има: настѣжи го по луба, ще тя удари по колѣно-то*. 2) Тынка-та дѣска около водяниченъ камыкъ. — *Смаза му луба*, дойде му дохагы, даде му да разбере, прѣмахнѣ го, направи го да си лѣгне на грѣха; справитѣся съ кѣмъ. — *Щѣж му свиж луба*, щѣ го смирижъ, щѣ му счюпѣжъ носа, щѣ го докарамъ на рядъ; обитѣ перѣя.

Луга, с. ж. 1) Вода, варена съ пещель, пенелива вода, люта вода, бугада, вогава, вугада, зола, лешина, лисива, лисида, лерець, лишей, лишина, отава, пенелица, протѣ, цвикъ, цекъ, цѣждъ; щѣлокъ, букъ, наволки. 2) Из-вѣтрѣ въ чирва-та лигаво вѣщество; луза, слузъ; слизъ.

Лугачка, с. ж. Раст. логачка.

Лугны, с. ж. мн. Ороненъ мамулъ, луцка.

Луговачка, с. ж. Раст. логачка.

Лугочка, с. ж. Раст. *Carlina acaulis*, рѣшетка, рѣшетка, трыова гулина; колючникъ, пуховникъ безсестебельный.

Лугыца, ум. ж. отъ луга.

Луда срьда. Така наричатъ пошѣйдъ срьдѣтъ на прѣвѣ-тъ недѣль отъ великы посты и ѣж празнувать за да не полудѣвать.

Луденый, нѣ, на, но, пр. Лудый.

Петръ поповъ луденъ ходи
Зарадъ Станѣ Дилбизовѣ. *Пѣс.*

Лудѣтина, с. об. Лудъ, немаренъ.

Лудешкый, ка, ко, пр. Что ся прави по лудъ начинъ, лудый, блѣснѣтый, пернѣ-

тый. *Лудешка игра*, като да ъх играѣтъ луди. *Лудешка работа*. *Лудешки глави*. — *пѣкы*, нар. Като луды-ты, лудо, блѣснѣто, пернѣто, потирено.

Лудинá, с. ж. Мясо безъ тлѣстѣнах и безъ жиля и кокалы; крѣхтина, крѣхчина, кѣйма; любовина.

Лудинá, с. ж. Лудость.

Лудника, ум. ж. отъ лудина. Крѣхчинка.

Лудичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смяки*. отъ лудый. Палавичкый, немирный, буйный. — чко и — чѣж-тѣж, нар. Палавичко, немирно, буйно.

Лудиѣ, с. м. Немирникъ, палавъ, лудетина, салма; повѣса. *Ималъ азѣтрѣ лѣжицѣ*, калъ луднѣ съ неж.

Луднувамся (да ся луднѣж), гл. об. Рѣшнавамся, далдисвамъ, налитамъ да направѣж нѣчто, което другый отъ срамъ, или отъ страхъ не ся наема да направѣ.

Луднѣж (да ся), ешь, — нѣлся, гл. свр. отъ луднувамся.

Лудо быльнѣ. Едно растение, давать го за жѣтеницѣ.

Лудорина, с. ж. и

Лудосина, с. ж. Луда работа, лудость.

Лудость, с. ж. Кога нѣкой е лудъ; лудорина, лудосина, лудина, полудница, бѣснотина, безумие; буйство, сумасшествіе. *Направи голѣмѣж лудость*. *Безъ пары умъ* — готова лудость. *Младость и лудость* — два близнака. *Младость, лудость* — мѣтна вода. *Лудость* ся на пазарь не продава. *Лудость-та* е сватка съ бѣлѣж-тѣж.

Лудувамъ, гл. ср. Лудѣж: 1) Изгубѣмъ си ума, бѣывамъ лудъ. 2) Бѣснѣж, бѣсувамъ, не мирувамъ, салмувамъ, паскачамъ, разлавамъ; шалѣтъ.

Лудуване, с. ср. отъ лудувамъ.

Лудый, дѣ, да до, пр. 1) Който си е изгубилъ ума, останѣлъ безъ умъ, който нѣма умъ, улавый; сумасшѣдшій. 2) Немирный, бѣснѣй, блѣснѣтый, салма; шаловливый, рѣзвый, вѣженный. *Луда глава*, лудъ, не миренъ чловѣкъ; буйна, отвѣжная голова. 3) Свирѣпый, злый, дивый. *Лудъ конь*; рѣзвая лошадь. *Луды говяда*. 4) Палавый, глунавый, неразбраный, зеленый. — до, нар. По знаменование-то на рѣчь-тѣж. — *Лудо младо*, казвася за нѣкой още младъ, младъ зеленъ.

Богъ да убѣе, драго булѣе-ле,
Драго булѣе-ле, мож-тѣж майжѣ,
Че не ми даде дѣто сѣмъ щала,
Ази ми даде на лудо младо,
На лудо младо, на неразбрано. *Пѣс.*

— *Прѣзка като лудъ*. *Луда глава Гер-*

геса. И лудъ бѣга отъ пиканъ. Отъ лудъ и пиканъ научавашъ истинѣж-тѣж. *Лудъ звѣнецъ* не дръжи. *Лудъ свирѣ*, лудъ играс, кой гѣ глѣда, умъ нѣма. Единъ лудъ врьла камѣкъ въ кладенецъ, сто мѣдри не можтъ да го извадятъ. Доклѣ ся мѣдра намѣдрила, луда ся наскачала. Доклѣ ся питомни-ти наканѣтъ, лудити ся наиграѣтъ. *Двама луди* отъ единъ мѣдръ пѣ-тяжѣтъ. Пѣ-добрѣ е съ мѣдрый да плачешъ, а не съ лудый да ся смѣешъ. Да тя е страхъ отъ мѣдрый, а не отъ лудый. Учи лудо, да е пѣ-лудо, учи мирно, да е пѣ-мирно. *Луди купувать*, мѣдри продаватъ. *Луди правили*, мѣдри развалѣтъ. *Луди-ти* не свѣани никнѣтъ. *Луди-ти* нѣмать чорба-джижѣ. На лудый помага чипова-та тога. *Лудъ рогатъ* не бѣва. Бѣлъ конь и лудъ чловѣкъ отдалечъ личѣтъ. Не пытай за лудо, то ся само обажда. *Всякой може* да стане лудъ, псалтъ и хекиминъ. Ако нѣкой-си е лудъ, не бѣди мудругъ. *Поклонися лудому* като святому. *Лудъ изада* два зелника, изъ кой му гѣ дава. Не е лудъ, който изада два зелника, а който му гѣ дава. Не е лудъ, който изкалъ, а който му го далъ. *Луды-ты* прѣдъ кадижъ не карать. Съ лудъ шлага не бѣва. Лудъ и питоменъ заедно не живѣжтъ. Съ луды не играй, щѣтъ ти стрѣхѣтъ крака-та. *Всѣкѣзъ смѣ* луди, кой много, кой малко. *Га ти трѣбѣмъ*: „баче Койчѣ!“ га ти не трѣбѣмъ: „лудый Кой!“

Лудѣж, ешь, — дѣналъ и — дѣлъ, гл. ср. Лудувамъ.

Лудѣжанѣ, с. ср. отъ лудѣж. 1) Лудуване.

2) Като лудъ сѣмъ за нѣчто; схожѣ съ умъ по комъ или по чемъ.

Лудѣжкомъ,

Лудѣжкѣмъ и

Лудѣжкѣж-тѣж, нар. Лудо, лудѣж-тѣж, немирно.

Лужникъ, с. м. Мѣсто като ливадѣ за косене трѣвѣж-тѣж му; степовой лугъ.

Луза, с. ж. Луза въ 2-то знаменование.

Лужамъ, в. лѣзгамъ.

Лужна, с. ж. Рана, бѣлѣгъ отъ ранѣ.

Лукавичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смяки*. отъ лукавый.

Лукавнувамъ, гл. ср. Хытрувамъ, дяволувамъ, врагувамъ; лукавить, хитрить, коварствовать.

Лукавство, с. ср. Лѣжавство, лукавщина, враговщина, хытрость, дяволщина, дяволщина, пзмама; коварство, козвъ, лукавство.

Лукавщина, с. ж. Лѣжавщина, лукавство.

Лукавый, въ, ва, во, пр. Лѣжавый, хыт-

рый, враговитый, дьяволитый, лихтый; коварный, лукавый. — но, нар. Съ лукавство, съ враговитиѣ, съ хитрость, съ измамѣ; коварно, лукаво.

Луканка, с. ж. Чирво натыкано съ кльца-по свиנסко мясо за падене печено, или сухо; калбаса, колбаса, кубаса, кубасница; свиная калбаса, колбаса.

Луканчина, ум. ж. отъ луканка. Малко луканка.

Луканча, ум. ср. Малка луканка.

Лукарка, с. ж. Който сади или продава лукъ.

Лукарскый, ска, ско, пр. отъ лукаръ. Лукарскый конь.

Лукарча, ум. ср. Малъкъ, младъ лукаръ.

Лукаръ, с. м. Който сади или продава лукъ.

Луканъ, с. съб. Мѣсто насадено съ лукъ.

Лукобина, с. ж. Чюкъ за тлъчене лукъ; тлъчникъ, тлъчинакъ, тлъчѣкъ, товмачъ, чюкалникъ.

Луковица, с. ж. Луковы пера, силить безъ лука; лукозина.

Луковый, въ, ва, во, пр. отъ лукъ; луковый. Луково перо, лукова глава. — Лукови глава, разваленъ часовникъ.

Лукозина, с. ж. Луковица.

Лукъ, с. м. Извѣстно растение и неговый корень глава за падене; лукъ. — Бѣлъ лукъ, раст. *Allium sativum*, чесновъ лукъ, чесныъ; чеснокъ. — Дивъ лукъ, раст. *Allium ursinum*, дивъ чесныъ, левурда; медвѣжий чеснокъ. — Празий лукъ, раст. *Allium Porrum*, прасъ; лукъ порей. — Червенъ лукъ, раст. *Allium sepa*, кромидъ, кокаръ, скалонъ; лукъ обыкновенный, цыбуля. — Лукъ браню, врѣмя-то когато копашъ, вадять лука. — Босъ изъ лука ходи, не си гляда работѣ-тѣ. — Тръс му лукъ на главѣ-тѣ, мѣчн го, пече го. — Лукъ да си маже очн-тѣ, да ся прави, че плаче. — Ни лукъ нѣлъ, ни на лукъ мирисалъ.

*Лула, с. ж. 1) Отъ глиня, отъ чиниѣ съ-денъ за пушене тютюнъ съ чюбукъ; трѣбка. 2) Тютюнъ колкото зима една лула; трѣбка табаку. Лула тютюнъ. 3) Трѣба-та, козато съединява граденѣ пещъ съ комина и отдѣто минѣва дымъ-тѣ. Затѣкнула ся е лула-та на собѣ-тѣ, та не горѣ. 4) Цвѣтие *Tulipa gesneriana*, знаде, божуръ, чарчичѣкъ, чюшка; тюльпанъ. — Не струва ни лулѣ тютюнъ, не струва ничто. — Дай му лулѣ тютюнъ, да ти изкаже и майѣчко-то си млѣко. Отишла да прави лули.

Лулачка, с. ж. Синѣ лулачка, раст. лотачка.

Лулѣнце, ум. ср. отъ луля. Луличка.

Луляца, ум. м. отъ луля. Луля.

Луличка, ум. ж. отъ луляца. Луленце.

Лулий, ум. ср. отъ луля. Лулица.

Лужба, мѣждом. Показва падане и удранѣ. Тужба лужба за два дни, лѣле варе довѣка, казвася за женѣние безъ грыжѣ за сѣтѣниѣ-тѣ.

Луна, с. ж. 1) Жѣлтицавъ бѣлѣгъ на лицето или на рѣцѣ-тѣ чловѣку; весниѣ, веснуха, веснушка, веснушечка. Луна черна на лице-то; рѣдѣвка. 2) Силенъ вѣтръ, что дойде и заминѣ скоро; вихрушка, хала.

Гемиджи Кото, гемиджи,
Силенъ же вѣтръ повѣтъ,
Луны, вртунѣ ке хватить,
Гемия ке се прѣвратить. Пѣс.

Лунавый, въ, ва, во, пр. Лунавый.

Лунгы и лункы, с. ж. мн. Болка падуване на слѣзѣ-тѣ по шнѣ-тѣ; золотуха. Ега го ударилѣ лункы-цы! Клятва.

Луница, ум. ж. отъ луна; веснушка.

Луничка, ум. ж. отъ луница; веснушечка.

Луничавый, въ, ва, во, пр. 1) Лунавый. 2) Който на сѣнъ работѣ, говори, ходи катом да е буденъ, като наманъ; лунатикъ, снобрѣдъ.

Лунъ, с. м. 1) Ластина. 2) Ламба, млѣ, утайка, талогъ; осѣдокъ, отстой.

Лунавый, въ, ва, во, пр. Който има полицето си луны; лунавый, луничавый; весноватый, веснушчатый, перепелѣсый.

Лунавица, с. ж. Една рыба.

Лунамъ, гл. ср. Намъ много, ала и работѣ много.

Лунане, с. ср. отъ лунамъ.

Лунаръ, с. м. Лебеница, на кождо сѣмкѣ-тѣ сѣ още зеленѣ, та ся лесно сѣкѣтъ; сѣчѣсѣйка.

Лунение, с. ср. отъ лунѣж.

Лунѣшка, с. ж. 1) Лусна, кора отъ нѣчто дрово, царевниѣ, бобъ, чюрунка отъ яйце и пр. Единъ изкалъ лунѣца-та, другому останѣлѣ лунѣшки-тѣ. 2) Парча отъ олупено нѣчто.

Лункамъ (да лунѣж, лунувамъ), гл. д. Бѣж, дѣнѣ, лунѣ, налагамъ, тупамъ, враскамъ; комшѣтъ, катѣтъ, кокошѣтъ, тузѣтъ. — мѣя, гл. стр. и възвр. Бѣжѣя, дѣнѣся, дѣнкамѣя, налагамѣя, враскамѣя, тупамѣя. — канѣтъ, прич. стр. Дѣненѣтъ, дѣнканѣтъ, тупанѣтъ.

Лунканѣ, с. ср. отъ лункамъ.

Лунувамъ, гл. уч. отъ лунѣж.

Лунѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ лункамъ. Да тунѣж, да врасѣж. Да ся лунѣж, гл. възвр. свр. Да падиѣж, да ся повалѣж, да тунѣж на земѣ-тѣ; шлѣннѣтѣся.

*Лупнѳся на земѳ-тѳ и умрѳ. — нѳ-
тый, прич. стр.* Тупнѳтый, враснѳтый.

Лупѳсамъ, гл. свр. отъ лупѳсамъ. Да
лѳпнѳ, да цѳпнѳ, да плеснѳ, уа ударѳ.
— **санѳый**, прич. стр. Лѳпнѳтый, цѳпнѳ-
тый, плеснѳтый, ударенѳый.

Лупѳсамъ и **лупѳсуамъ** (да лупѳсамъ),
гл. д. Лѳпвамъ, плесвамъ, цѳпвамъ, удрамъ.
— **мѳя**, гл. стр. Лѳпвамся, плесвамся,
цѳпвамся.

Лупѳванѳ и **лупѳсуванѳ**, с. ср. отъ
лупѳсамъ.

Лупѳръ, междом. Показва паданѳ. *Лупѳръ
тупѳръ изѳ стѳлѳж-тѳ надолу*, трѳка-
лся, та паднѳ.

Лупѳ! междом. Показва удранѳ; хлопѳ.

Лупѳж, ишъ, — пѳлъ, гл. д. Люпѳж: 1) За
птицѳ: мѳтѳж, квачѳж, излупѳвамъ, измѳт-
вамъ, извождамъ; сидѳтъ на яйцахъ, вы-
сѳйживать, насѳйживать, насѳдовать, вы-
водить. *Кокѳшка-та лупѳ. Кукувица-та
не лупѳ пилѳи. Гѳлѳбѳи-ти лупѳятъ всѳ-
кой мѳсяцъ*; голубѳ выводятъ птенцовѳ
каждѳй мѳсяцъ. 2) Бѳлѳж, лупѳж, крѳтѳж;
лупѳтъ. *Лупѳж стѳнѳж-тѳ. Лупѳж корѳ-
тѳ на дрѳво*. 3) Лупѳкамъ, бѳнѳж, дѳнѳж,
дѳнѳкамъ, тупѳнамъ; комѳшитъ, катѳтъ, кобо-
шитъ, тузѳтъ. — **нѳжѳся**, гл. стр. и **вѳзвр.**
По знаменованѳието на глагола. *Лѳпѳежѳ-тѳ
ся лупѳ. Пилѳи-тѳ ся излупѳнѳж.*
— **нѳнѳый**, прич. стр.

Лѳсна, с. ж. Люсна: 1) Лѳщуна, лѳшунѳка
отъ рыбѳж или отъ друго нѳчто; чѳшуйѳ.
*Рѳба безѳ лѳспѳ. Сѳюкаѳ жито-то, да
му паднѳтъ лѳспѳи-тѳ. Чѳписѳ на
лѳспѳи*. 2) Вѳ мн. ч. *лѳспѳи*: парѳы, па-
ричѳкѳ; гѳмѳзѳ, купѳло. *Има лѳспѳи, има
паричѳкѳ; у него порѳдѳчная гѳмѳзѳ,
гѳмѳзуѳа*.

Лѳспенѳ, с. ср. отъ лѳспѳж.

Лѳспѳица, у. ж. отъ лѳсна.

Лѳспѳичѳка, у. ж. отъ лѳспѳица.

Лѳспѳж, ишъ, — пѳлъ, гл. д. Стрѳжѳж, чис-
тѳ лѳспѳи-тѳ на нѳчто. — **пѳжѳся**, 1) гл.
вѳзвр. Рѳнѳжѳся, чѳпѳжѳся, падамъ на лѳспѳи.
2) гл. стр. Бывамъ лѳспенѳ. — **нѳпѳый**,
прич. стр.

Лѳспѳавѳый, вѳ, ва, во, пр. 1) Чѳто има
много лѳспѳи; чѳшуйѳчатѳый. 2) Богатѳый,
парѳавѳый, парѳалина.

***Лѳстро**, с. ср. *Лѳт*. Мазѳ, съ коѳжѳто ма-
жѳтъ нѳчто да ся лѳсне; верѳникъ; лакѳ.

Лѳстрѳсамъ, гл. свр. отъ лѳстрѳсамъ.
налакировѳтъ. — **санѳый**, прич. стр. ла-
кировѳнный.

Лѳстрѳсамъ и **лѳстрѳсуамъ** (да лѳстрѳ-
самъ), гл. д. Намазѳвамъ, натрѳкѳвамъ нѳ-
что съ лѳстро да лѳщи, удрамъ му лѳстро;

лакировѳтъ. — **мѳя**, гл. стр. Бывамъ лѳ-
стрѳсанъ; лакировѳтъся.

Лѳстрѳванѳ и **лѳстрѳсуванѳ**, с. ср. отъ
лѳстрѳсамъ. Удрѳнѳе лѳстро; лакирова-
нѳе, лакировѳка.

Лѳтамся, гл. об. Хѳдж пагорѳ надолѳ, ас-
камъ, блѳдж, блѳдаѳж, бродѳж, гынѳж, кла-
намъ, лѳытамъ, мѳткамъ, нурѳкамъ, скѳытамъ-
ся; слѳйтъся, скѳитѳтъся, блудѳтъ, сло-
нѳтъся. *Тѳ го трѳсѳишъ по горѳж-тѳ, той
ся лѳта по овѳж-тѳ*.

Лѳтанѳ, с. ср. отъ лѳтамся.

Лѳхѳса, с. ж. Лѳхѳса.

Лѳхѳтъ, с. м. Раст и плодъ лѳхѳтъ, нахѳтъ,
сланѳтъѳж.

Лѳченѳ, с. ср. отъ лѳчѳж: 1) Баѳнѳе, лѳчъ-
канѳе, гадѳканѳе; гадѳнѳе. 2) Нишенѳе, мѳ-
ренѳе.

Лѳченѳ, с. ср. отъ лѳчѳж, турѳнамъ лѳкъ
на нѳчто. Подлѳчанѳе.

Лѳчѳнѳце, у. м. ср. отъ лѳчѳ.

Лѳчѳецъ, у. м. м. отъ лѳкъ. *Пѳрица бѳк-
лѳчѳецъ, безѳ нежъ ни вѳз лѳчѳецъ*.

Лѳчѳкамъ (да лѳчѳж), гл. д. Бадѳкамъ за нѳчто,
че е така или инаѳкъ, безѳ да знаѳж какъ
е то; гадѳкамъ, лѳчѳж; дѳлать дѳгатѳнѳ,
предѳположѳнѳя. *Лѳчѳкамъ за коѳж мѳмѳж
ще ся сѳоди*. *Лѳчѳкамѳи*, бѳзѳамѳи нѳмѳѳрѳкѳи.

Лѳчѳканѳ, с. ср. отъ лѳчѳкамъ. Бадѳканѳе,
гадѳканѳе, лѳченѳе.

Лѳчѳникъ, с. м. и

Лѳчѳница, с. ж. Дрѳвянѳ сѳдѳ стѳна за чѳю-
канѳе вѳз него лѳкъ.

Лѳчѳнѳж, ешъ, — нѳлѳ, гл. свр. отъ лѳчѳкамъ.

Лѳчѳ, с. м. 1) Бѳлѳѳга, бѳлѳѳгѳж, лѳчѳна, ни-
шѳнѳнѳж; цѳлѳ. 2) Лѳчѳж; лѳчѳ, лѳчѳѳ.

Лѳчѳж, ишъ, — чѳлѳ, гл. д. 1) Мѳѳрѳж, ни-
шѳж, залаѳгамъ, врѳгамъ на бѳлѳѳгѳ съ нѳчто;
цѳлѳтъ, мѳтѳтъ, мишенѳтъ, нацѳлѳивать.
*Зѳланѳ уѳи добрана да лупѳ. Той много
лупѳ, голѳмъ нишѳнѳнѳжѳна е*

Рѳдомъ сѳ рѳдѳтъ юѳнѳци,
Прѳстенъ на бѳкѳ лѳчѳнѳж,
Нѳкой сѳ прѳстенъ не проѳкара. *Иѳс*.

2) Лѳчѳкамъ, батѳкамъ, спѳлѳчѳнамъ, налѳчѳнамъ;
угѳдѳывать. *Лѳчѳимъ коѳо ѳс земѳ. На-
лѳчѳимъ; я угѳдалъ. — чѳжѳся*, 1) гл. **вѳз**.
Нишѳмъ, замѳѳрѳвамъ, мѳѳримъ; кѳдѳтъся.
лѳкѳтъся. *Лѳчѳимъ съ топѳкѳ*. 2) гл.
вѳзвр. Лѳчѳж, нишѳж, мѳѳрѳж, нишѳжѳся, мѳѳ-
рѳжѳся; цѳлѳтъся. 3) гл. стр. Бывамъ лѳчѳ-
чѳпѳ.

Лѳчѳж, ишъ — чѳлѳ, гл. д. Турѳнамъ лѳкъ
чѳсѳнѳ вѳз ѳстѳе, подлѳчѳнамъ; прѳправѳлять
чѳсноѳмъ. *Лѳчѳна рѳба*.

Лѳчѳѳ, у. м. ср. отъ лѳчѳ. Малѳа глава лѳкъ.

Лѳчѳяный, нѳ, на, но, пр. Подѳравѳнѳый съ
лѳкъ, лѳчѳавѳый.

Лучи́а, с. ж. 1) Лучь, лъчь, лъча; лучь, луча. 2) Свѣтина; свѣтъ. 3) Лучь, бълъга, бълъгъ, нишанъ; цѣль, мѣта. *Вижма лучь, пушамъ на бълъгъ, лучь, нишъ; стрѣлять въ цѣль, мѣтить.*

Турѣте прѣстенъ на буквъ,
Прѣстенъ на лучъ да биемъ.
Който си прѣстенъ прокара,
Той не войвода да бѣде. *Иже.*

Лучи́ный, въ, ва, во, *пр.* Что има лучъ, лучи́ный.

Лъ́жене, с. *ср.* отъ лъ́жж. Бълъжене.

Лъ́женка, с. ж. 1) Даланка, дъланица, дъланка, дълкотина, клѣчка, парнаръ, плоска, треска; щепъ, щѣнка, щѣпанъ, лучина. 2) Въ мн. ч. *луцѣнки*: кога ся събержъть вечеръ иѣйдъ на сѣдянкъ, та бълъять царевнижъ.

Лъ́жца, с. ж. Оронѣтъ кочанъ царевница; влашковица, дудулець, гроздиничка, жюва, калаваръ, какалашка, каламаръ, класура, класюнъка, козулакъ, кочанкы, кубакъ, кукулашка, кукумарка, кукуратка, куленъ, лугиы, мамуль, махаанъ, мисприкъ, ранковина, тувка, чеканъ, чекутка, ченкушка, чюшелъка, шютарка, шютка, шюшюрага; кукуруйина съ обитыи зѣрнами.

Лу́нциакъ, с. м. Паодъ, който ся лесно луци. *Орѣзы луциаци.*

Лу́щна, с. ж. Лусна, кожица, кора, чюрушка отъ иѣчто; чешуй, целъ, скорлупъ.

Лу́щника, *ум.* ж. отъ лу́щна.

Лъ́жж, ишь, —щѣль, *гл. д.* 1) Очиствамъ кожѣ-тъ, корѣ-тъ, луцуиѣ-тъ или чюруиѣ-тъ отъ иѣчто; бълъж, лунъж, луснъж; снимать кожу, кору, облупливать кожицу, едирать, лупить, луцѣть, шелушить. *Луцж орѣзы, бълъж гы.* 2) Зимаемъ отъ иѣкого колкото ся може новаче; бълъж, горъж, подгоривамъ, огодавамъ, намъ иѣкого; лупить. —иѣженъ, *гл. стр.* и *възвр.* По знаменование то на глагола. —щѣный, *прис.* *стр.* Бълѣный, лупеный, излуценый.

Лъ́бець, *ум.* м. и лъ́бчя, *ум.* *ср.* отъ лъ́бъ.

Лъ́бъ, с. м. Лобъ, кратуна-та на главѣ-тъ, дѣто е мозгѣ-тъ; черепъ головы.

Лъ́га, с. ж. Лъга.

Лъ́гане, с. *ср.* отъ лъ́жж. Лъжение.

Лъ́ганый, *прис.* в. лъ́жж.

Лъ́гомъ, *нар.* Съ лъ́жж, съ измамъ. *Лъгомъ иска да мя...*

Лъ́готене, с. *ср.* отъ лъ́готж.

Лъ́готий, с. ж. Лъготене, лъга, измама; обманъ.

Лъ́готж, ишь, —тиль, *гл. д.* Лъгочж, прокарвамъ иѣкого съ лъжи, залесвамъ го съ лъжи, лъжж; обманывать. —тжси, *гл.*

стр. Лъжжси, лъгочжси; обманываться. —теный, *прис.* *стр.* Лъганый, лъготеный.

Лъ́гочѣне, с. *ср.* отъ лъ́гочж. Лъготене. Лъ́гочж, ишь, —чиль, *гл. д.* Лъготж.

Лъ́жница, с. ж, Лъжица.

Лъ́жюниакъ, с. м. Животно лажюниакъ.

Лъ́жѣвѣтый, ть, та, то, *пр.* Лъжевный, лъжливый. *Лъжевити свѣтъ.*

Лъ́жѣвникъ, с. м. Лъжець, лъжъ, лъжко; обманщикъ, лжець.

Не сж пѣтали като иетлы,
Полъжи, лудо, посни си,
Лю сж пѣтали лъжевници,
Полъжи, лудо, посни си. *Иже.*

Лъ́жѣвница, с. м. 1) Лъжка. 2) Лъжевень свѣтъ.

Лъ́жѣвный, —внь и —вель, вня, вно, *пр.* Лъжливый.

Лъ́жене, с. *ср.* отъ лъ́жж. Лъгане.

Лъ́жесвидѣтельствуамъ и

Лъ́жесвидѣтелствуиѣ, ешь, *гл. ср.* Свидѣтельствуамъ на лъжж.

Лъ́жѣць, жця, с. м. Който лъже, лъжливъ чловѣкъ, лъжлѣ, лъжлець, лъжливѣць, лъжко, лъжъ, лъхъ, лаланджия; лгунъ, лжець, лживѣць, обманщикъ, мошѣнникъ, подиѣста, подилѣтало. *Малъкъ лъжець — голѣмъ крадець. Новъ лъжець — вѣтъкъ крадець. Лъжець пръвж-тъ годикъ ся радва на лъжи-тъ си*

Лъ́житрѣвъ, с. м. Мѣсяць Априлий, лъжко; мѣсяць Априлий. *Сѣчко сѣче, Марта дере, Лъжитрѣвъ кожи продава.*

Лъ́жница, с. ж. Лъджица, дръвяна или металлическа сирава за ѣдене съ немъ иѣчто сочиво; вртенарка; лѣжка. *Лъжица за готвенѣ, поварейка, бръкачка, бръкалка. — Окачили му лъжицъ-тъ, закѣсѣлъ, та не сварилъ софрѣ-тъ да наде и той. — Отъ лъжицъ до паницъ, всичко отново. — Работни лъжици, съ които ѣдѣтъ голѣмити въ едиѣ кѣжж, работници-ти. — Това не е лъжица за неговъ-тъ уста, не е за него, не е негова работа. — Ожълиси лъжица-та, та станѣла паница. Ищѣтъ голѣмъ лъжицъ, зѣми и голѣмъ мотыжъ. Бръзъ на лъжицъ, тромъ на теслицѣ. Кога варилъ трыеницъ, отишѣлъ да купи лъжицъ. Намѣселся като джюрулъ въ лъжици. Оми като лъжицъ, пакъ не видѣтъ ни трошницъ. Въ морето водж сж лъжицъ притура. Да можаше, удавилъ би го съ едиѣ лъжицъ водж. Лъжицъ има, паницъ иѣма. Не си бръкай лъжицъ-тъ, кога ти не ори гръня-то. Ще ми хлони лъжица-та. Дванадесѣтъ овчари съ едиѣ лъжицъ*

нали и дванадесѣть-ти ся накали. — Попова лѣжѣца, животно малко-то на жѣбѣ, докѣ не му сѣ още израстли крака; главунѣкъ, главунѣкъ, главочѣ, врытокопанецѣ, егюшскы рыбы, жѣбина, калугерици, конани, лѣжѣчета, мраморци, мрѣморци, пѣйвутка, палагунѣцѣ, плѣхуци, поцадѣйкѣ, пулѣглавци, скрѣдоконани, циганскы рыбы; голо-вѣстикѣ лягушечный.

Лѣжѣчка, 1) *ум. м.* отъ лѣжѣца; лѣжечка. 2) Амица на должѣ-тѣ чѣсть на грѣды-ты на чловѣка; душа; *Scrobiculus cordis*; лѣжечка.

Лѣжѣчникѣ, *с. м.* Кошѣ или отъ дѣски скованѣ сѣдѣ, окаченѣ на стѣнѣ за турѣние въ него лѣжѣци; лѣжѣчарникѣ. *Нѣма Петка въ лѣжѣчника.*

Лѣжѣчница, *ум. ср.* отъ лѣжѣчникѣ.

Лѣжѣчарка, *с. ж.* Който прави или продава лѣжѣци.

Лѣжѣчѣрникѣ, *с. м.* Лѣжѣчникѣ.

Лѣжѣчѣрѣ, *с. м.* Който прави или продава лѣжѣци; лѣжечникѣ.

Лѣжѣчѣ, *ум. ср.* отъ лѣжѣца. Лѣжѣчка. *Попово лѣжѣчѣ и лѣжѣчета*, животно попова лѣжѣца.

Лѣжѣка, *с. ж.* Който лѣже, жена, мома лѣжецѣ, лѣжка; лѣгуња, обмѣнѣница.

Лѣжѣко, *с. м.* 1) Лѣжецѣ, лѣжѣ. 2) Мѣсяцѣ Лѣжитрѣвъ.

Лѣжѣла, *с. ж.* Лѣжка.

Лѣжѣлѣ, *с. м.* Който лѣже, лѣжецѣ, лѣжко.

Лѣжѣлѣцѣ и

Лѣжѣлѣвецѣ, *с. м.* Лѣжецѣ. *Новѣ лѣжѣлѣцѣ — ветхѣ крадѣлѣцѣ.*

Лѣжѣливѣчкѣй, —чѣкѣ, чѣка, чѣко, *пр. смѣлкѣ*. отъ лѣжѣливѣй. Лѣжливѣчкѣй.

Лѣжѣливѣчкѣй, *ка, ко, пр. смѣлкѣ*. отъ лѣжѣливѣй. Лѣжливѣчкѣй.

Лѣжѣливѣй, *въ, ва, во, пр.* Лѣжѣвитѣй, лѣжѣвѣй: 1) Който лѣже, что е лѣжецѣ; лѣживѣй. Лѣжливѣ и сѣжѣнерникѣ лесно ся погаждѣть. 2) Противѣй на истинѣ-тѣ, неистинѣй, неправѣй; лѣжѣй. Лѣжлива новина. Лѣжливѣ приказкѣ. 3) Что може да ны мамѣ, да ны лѣже, да ся лѣжемѣ съ него; обмѣнѣй, обмѣнѣчивѣй. Лѣжливѣ свѣтъ. Лѣжливѣ оброчи. 4) Не сѣжѣй, не истинскѣй, подпавенѣй, калшавѣй, лѣма; подлѣжѣй, поддѣлѣй, подставнѣй, фальшѣй. Лѣжливѣ парѣ, лѣжливѣ записѣ. —*во, нар.* По знаменованѣ-то на думѣ-тѣ, лѣжѣвно, лѣжѣвѣто.

Лѣжѣникѣ, *с. м.* Който лѣжливо свидѣлѣствува за нѣчто; лѣжѣсвидѣлѣ.

Лѣжѣ, *с. м.* Лѣжецѣ. Лѣжѣ и скрѣжавѣ едѣжѣ ся спогаждѣть на базарѣ. *Имамѣ мѣжѣ, малко лѣжѣ: бѣжѣ не сва-*

ща и не плаца. Всякой лѣжѣ послуша си има.

Лѣжѣж, *ешѣ, лѣжѣхѣ, лѣжѣлъ, гл. д. 1)* Казвамѣ лѣжѣ, не това което е; лѣгѣть, вратѣ.

Като мя пытайшѣ, да кажѣ,
Да кажѣ, да ти не лѣжѣ;
Менѣ ми, мамѣ, ареса
Едно момѣ прѣзморѣ. *Пѣс.*

2) Приказвамѣ измѣслици. *Сѣдѣжѣ да ны*

лѣже, че было ужѣ имало змѣсѣ. 3)

Мамѣ, измамвамѣ, изгабѣсвамѣ; обмѣнѣвать, надувать, мошѣничѣть. Лѣже свѣта сѣ. . .

4) Съ приказкѣ, съ игры бавѣж; залѣг-вамѣ, записвамѣ; забавляѣть, развѣскѣть, тѣшитѣ, потѣшѣть. Съ наблѣжѣ мя е лѣжала. Лѣжемѣ го, че цѣмѣ идѣмѣ на гостѣ, да млѣчи. — *жѣжѣся*, 1) *гл. възвр.*

Криво мыслѣ за нѣчто, мамѣся, брѣкамѣ, брѣкамѣся; обмѣнѣваться, ошибѣться. Не е неговѣ, лѣгалѣ съмѣ ся былѣ.

2) Мамѣся, налѣвамѣся, залѣгвамѣся; вѣмѣнѣваться, ласкѣться, лѣстѣться. *Годинѣ ся лѣжѣжѣтъ,*

старѣсть не може. 3) Бавѣся, залѣгвамѣся, записвамѣся; забавляѣться. 4) *гл. въз.* Лѣбѣмѣся,

галѣмѣся. Това момѣ и така мома за-хванѣжѣ да ся лѣжѣжѣтъ.

5) Казвамѣ си залѣгалѣкѣ, гатѣнкѣ, та да минувамѣ врѣмѣ-то си.

6) *гл. стр.* Бывамѣ лѣганѣ. — *Лѣганѣй* и — *женѣй*, *прич. стр.*

по знаменованѣ-то на глагола—Баба ако лѣже, дѣрѣ (трагѣ) не лѣже. Лѣжи мя,

да тя лѣжѣ, да ся минува врѣмѣ-то. Който много сборѣ, или много знѣе,

или лѣже. Който обѣжѣ да лѣже, обѣжѣ и да краде. Лѣже го като малко дѣтя съ кѣслици.

Лѣже, та ся кѣси. Лѣже като братѣ Цигѣнинѣ. И азѣ не хвалѣжѣ, ала и той не лѣже.

Лѣже и самѣ-си вѣрѣ хваца. Лѣжи и ся свѣсти. Лѣжи, Грѣчѣ, и ся свѣщѣвай.

Оуцѣ ли мома ходѣ, оуцѣ ли свѣта лѣже? Който лѣже на възѣ, който не на дѣлѣ.

Който лѣже и обѣдва, дума право (истинѣ) и не вечерѣ. Кой лѣже, той тѣжѣ, кой оре, той добѣ.

Лѣжѣя, *с. ж.* Лѣжа: 1) Нѣчто не истина; ложѣ.

2) Нѣчто измѣслѣно, измѣслица, измыслѣ, измѣслица; вѣмыслѣ, небылица, вѣдумка.

3) Измама, измамѣка, измамѣване, подмама; обмѣнѣ, подлѣгѣ.

4) Въ *мн. ч.* лѣжи: измѣслици, праздѣны приказкѣ; вѣрки, вѣранѣ. — *Брадаѣта*, гола, опѣшѣта лѣжѣ, твѣрдѣ голѣма лѣжѣ.

— *Лѣжѣ-та* му дѣно нѣма, много е голѣма. — *Лѣжѣ-та* му излѣзе наавѣ, на мѣданѣ,

скоро се разѣбра, че лѣже; обмѣнѣ егѣ вѣшелѣ нарѣжу. Лѣжѣ-та скоро на

Лѣка́, с. ж. 1) Влака, родъ, колѣно, корень, жылка, плѣзмина, пасмина; родъ, порода, плѣмя. *Стопанъ не е отъ тѣхъ лѣкѣхъ, отъ тона родъ.* 2) Въ изречениа: *нѣмамъ лѣкѣхъ за нѣкого*, не тяглыхъ за откамы него, право казвамъ, а не откамы него. *Нѣмамъ лѣкѣхъ за нѣкъ, нѣмамъ право.*

Лѣкари́ца, с. ж. Лѣкарка, хекимка.

Лѣка́рка, с. ж. Лѣварица: 1) конато знае да лѣкува съ былие, съ трѣвы; былнарка, вражалеца; зелейница.

Чюлася е мома былнарка,
Былнарка, мома лѣкарка,
Та пойдохъ да мя лѣкува. *Пѣс.*

2) Жена, мома лѣкаръ, хекимка, былнарка; лѣкарка.

Лѣка́рскый, ска, ско, пр. отъ лѣка́ръ.

Лѣка́рчя, у.м. ср. Малѣкъ, младъ лѣкаръ.

Лѣка́ръ, с. м. 1) Който знае да лѣкува съ былыкы, съ трѣвы; былнаръ, вражалець; зелейникъ. 2) Който знае да лѣкува болны, хекиминъ; лѣкаръ. *Лѣкаръ за коне, който лѣкува коне; коноваль. — Болнѣи дѣри лѣкарка. Врѣжи прѣстъ и трѣжни трѣвъ село, та да видѣшь лѣкарю!*

Лѣковѣ́тый, тѣ, та, то, пр. Что става за лѣкъ, за цѣръ; врачевный, плачлина; цѣлѣбный, врачѣбный.

Лѣку́вамъ, гл. д. Давамъ на болникъ нѣчто да оздраве, глядамъ го, лѣчы, цѣрь, здравы; лѣчыть, пользовать, врачевать, ухаживать за больнымъ. — *мся, гл. стр. и възвр.* Цѣрься, здравѣся; лѣчыться, врачеваться. — *ваный, прич. стр.* Цѣреный, здравеный; лѣченый.

Лѣку́ваніе, с. ср. отъ лѣку́вамъ. Цѣрене, врачба; лѣченіе.

Лѣкъ, с. м. Нѣчто, отъ което минува нѣкаква болка; цѣръ; лѣкарство. *Врѣжи прѣстъ, триста лѣкове Врѣжи прѣстъ, тражи лѣкъ. На всако зло лѣкъ-тъ е смръть-та. На смръть лѣка нѣма. Всака болестъ си има своа лѣкъ, ала го хората не знають. Ако има вѣкъ, има и лѣкъ. Дѣто слѣпа баба удари, лѣка нѣма.*

Лѣли́нь, с. м. Така казвать на мѣжа на лѣль по майкѣ, на мѣжа на майчинѣхъ сестрѣхъ; лѣлакъ, свако, уйчѣ, калеко; дядя.

Лѣли́ный, нѣ, на, но, пр. отъ лѣли́н; тѣткынъ. *Лѣлина-та кѣща. Въ мн. ч. лѣлини, като с. вничкы свой, кѣщни на лѣль. Отидохмы у лѣлины на госте.*

Лѣлица, у.м. ж. отъ лѣли́н. Лѣлка, лолка.

Лѣли́ца, с. ж. Братова жена, була.

Лѣлка, 1) у.м. ж. отъ лѣли́н. Лѣлица, лолка. 2) *с. ж.* Сестра на мѣжъ, мѣжева сестра; злѣва, калинка, сестрица, бойшица; золовка, мужнина сестра.

Лѣлкы́ный, нѣ, на, но, пр. отъ лѣлка. *Лѣлкынѣ радости,* казвать кога нѣкой много ся радва на нѣкое дѣтя, милва го и го прѣгрѣща и цалува.

Лѣлѣ́йка, с. ж. Лилѣйка, люлка, крошина, колѣбка, бешникъ; колыбель, люлька, зыбка, качалка.

Лѣлѣ́ж, ешь, — лѣлѣль, гл. д. и

Лѣлѣ́намъ, гл. д. Люлѣж, люшкамъ, друсамъ; качать, убайюкивать.

Не е гѣлѣбъ за ловение,
Нѣ е гѣлѣбъ за глѣдане,
Че го майка лѣлѣяла
У лѣлѣйкѣ позлатенѣ. *Пѣс.*

— **лѣжся** и — **лѣнямся, гл. стр. и възвр.** Люлѣжся, люшкамся, клатѣся, друсамся; качаться. *Вѣтрѣ вѣе, гора ся лѣлѣе. — лѣли́ный, прич. стр.* Люлѣли́ный, люшканный, клатеный.

Лѣли́н, с. ж. 1) Така наричать сестрѣхъ на майкѣхъ; лолѣ, ненѣ; тѣтка по матери. *Кока ментъ кравай, та мока лѣли.* 2) Съ това имя наричать по нѣкой мѣста и сестрѣхъ на бѣжѣ, тетка; тѣтка по отцу. 3) Раст. ляща.

Лѣли́акъ, с. м. Лѣли́нь.

Лѣли́намъ, гл. д. 1) Лѣлѣж, лѣлѣнамъ, люлѣж; качать, убайюкивать.

И си го лѣлиа мѣжко-но дѣтя,
Съ ногѣ го лѣлиа, пѣсѣмъ му пѣеть:
Нани ми, нани, сыне Богоецѣ. *Пѣс.*

2) Глядамъ, записвамъ, бавѣж, галѣж малко дѣтя, ваювамъ го; нѣнѣчыть, пѣстовать дѣтя. — *мся, гл. стр. и възвр.* По знаменованіе-то на глагола.

Лѣли́аше, с. ср. отъ лѣли́намъ.

Лѣли́еніе, с. ср. отъ лѣли́нѣся.

Лѣли́вичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смякч.* отъ лѣли́вый. Лѣливкый; лѣли́венькый.

Лѣли́вкый, вка, вко, пр. *смякч.* отъ лѣли́вый. Лѣливичкый.

Лѣли́вый, вѣ, ва, во, пр. Лѣли́кый, който не обычна да работи; мръзеливый, нехривый, смръдливый, хайлазъ; лѣли́вый. — *но, нар.* Мръзеливо, нехриво.

Лѣли́лѣ́вый, вѣ, ва, во, пр. Лѣли́нѣ́вый. Жена му была много лѣли́лива.

Лѣли́ность, с. ж. Лѣли́н, мръзель, нехръ; лѣли́ность, лѣли́н.

Лѣли́чѣ, с. об. Лѣли́нѣ́ чловѣкъ, нехрѣ; лѣли́тый, лѣли́вецъ. *Иди, лѣли́чѣ, на дръва! — Ако мя качишь на кола-та и впрягнешь воловы-ты.*

Лѣли́тый, нѣ, на, но, прич. като пр. Излѣли́ный отъ нѣчто разстонено; *литѣй.*

Лѣли́н, с. ж. Лѣли́ность, мръзель, нехръ; лѣли́н, лѣли́ность. *Лѣли́н мя е, мръзи мя, не ми ся ще, нехръ мя е. Лѣли́н го е да ся поклати.* **Лѣли́нѣся, ишѣся, — нилѣся, гл. об.** Показвамъ

ся лѣнивѣ, барами, врыньж лѣниво, лѣнь мя е, мръзи мя, нехръ ми е; лѣнѣться. *Не ся лѣни на ничто.*

Лѣнавецъ, с. ж. 1) Раст. *Morsecurus pratensis*, кощеникъ, куцриава, лѣнешка, лѣпка, позланица, чилокъ, муаръ; лѣсей хвостъ, лѣсохвостъ. *Залѣпился за мене като лѣнавецъ.* 2) Чловѣкъ лѣпка.

Лѣнамы (лѣпвамъ, да лѣниж, лѣнипувамъ), гл. д. 1) Врыгамъ едно нѣчто възъ друго за да ся залѣни на него. 2) Удрямъ плесницѣ нѣкому, плеснамъ го, лупосвамъ, цапвамъ; даватъ оплеуху, пощёчину. *Лѣниж му единъ шамаръ.*

Лѣнане, с. ср. отъ лѣнамы.

Лѣивамъ, гл. ми-кр. отъ лѣнамы.

Лѣнежъ, с. м. 1) Лѣнение нѣчто; штука-турка. 2) Само-то лѣнено нѣчто, мазаница; штукатура. *Лѣнежъ на стѣнѣ, сѣва. Лѣнежъ-тъ не дръжи.*

Лѣнеіе, с. ср. отъ лѣнежъ.

Лѣнешка, с. ж. 1) Раст. лѣнавецъ. 2) Говяждо лайно, лѣнушка. *Конь-тъ алтѣни каде, лѣнешки сере.*

Лѣнікъ, с. м. Сухы говяжды лайна за горѣне; кизякъ.

Лѣніло, с. ср. Мазилка за залѣпание нѣчто.

Лѣпинѣ, с. ж. Лѣпота, хубость, гыздосина; красота, красивость.

Лѣпичкый, — чкъ, чка, чко, пр. смяж. отъ лѣпый. Хубаничкый; красивенькій.

Лѣпка, с. ж. 1) Раст. лѣнавецъ. *Залѣпился като лѣпка.* 2) Раст. *Galium*, торпца; подмаренникъ. 3) Растение трѣва, расте по ливаде-то, съ липничъ по ставовы-ты, та ся лѣни. Съ неж ся прѣпасаватъ момы на Еневъ-день, за да ся лѣпять около тѣхъ ергени-ти. 4) Чловѣкъ, что ся прилѣпна при нѣкого като трѣвѣ лѣпкѣ и не ся откача отъ него; лѣнавецъ; навязчивый, навойливый. *Каква е лѣпка!*

Лѣпкавый, въ, ва, во, пр. Что ся лѣни, что лѣпне, лѣпливый, липкый, липкавый, липкій, клѣйкій, вязкій.

Лѣпкачь, с. м. Раст. *Lappa major*, лопушь, бутракъ, рѣпей, чичка, чичѣкъ, чичъкъ; лапухъ, лапушникъ, репейникъ, репейнишникъ.

Лѣпливый, въ, ва, во, пр. Лѣпкавый.

Лѣнипувамъ, гл. уч. отъ лѣниж.

Лѣниж, ешь, — жалъ, гл. ед-кр. отъ лѣнамы. Да плеснѣ.

Лѣниж, ешь, — жалъ, гл. ед-кр. отъ лѣниж. Да залѣпъ.

Лѣниж, ешь, — налъ, гл. ср. Лѣнѣся, залѣпамся; лѣнѣться, лѣнуть.

Лѣпнотѣ, с. ж. Лѣпина, хубость, хубавина, гыздосъ, гыздосина; красота.

Лѣпушка, с. ж. Говяждо лайно, лѣнешка. **Лѣпый, нъ, на, по, пр.** 1) Хубавый, гыздавый, кыпрый; красивый, прекрасный, милый, миловидный, миловидный. *Свакый день лѣпъ, на добръ день слѣпъ. Трете добро прѣлѣпна невеста.* Изъ пѣс.

Шетѣхъ си шета лѣпый Стефанъ,
У рѣкы дръжи ариинъ сухо злато,
Да прѣмѣри мермеръ калдаржы. *Пѣс.*

2) Добрый, хубавый; хорошій. *Лѣпа дума.*

Майка си Гронкѣ плеташе,
Лѣпѣжъ ѣжъ укѣ учаше. *Пѣс.*

—но, нар. Хубаво, гыздаво; красиво, миловидно, хорошѣ. *Тихо лѣпо говори.*

Лѣпѣжъ, ишь, — нѣлъ (да лѣниж, лѣнипувамъ), гл. д. 1) Съ липничъ или съ друго нѣчто составямъ одно нѣчто съ друго; залѣпнамъ; лѣпѣть, клеить, слѣплять, склѣивать. *Лѣпи книжки-ты.* 2) Измазvamъ стѣнѣ, кѣжѣ съ глиноу или съ варъ; замазvamъ, залѣпнамъ; бѣлѣть, обѣливать, штукатурировать. *Лѣпѣжъ кѣжѣ-тъ.* 3) Съ лѣпеніе затыкамъ, замазvamъ, залѣпнамъ; залѣплять, заклѣивать, ваямывать. *Лѣтимъ прозорци-ты, пролуки-ты да не духа. —пѣся, 1) гл. възвр.* Лѣпѣжъ: залѣпнамся, прилѣпнамся, дръжжѣ залѣпенъ за нѣчто; лѣпѣться, лѣнуть, прилѣпѣть, приставѣть. 2) гл. стр. По наименованіе-то на глагола. —пѣный, прич. стр.

Лѣпанецъ, ум. м. отъ лѣпанѣть.

Лѣпанѣ, с. м. Раст. *Verbascum thapsus*, бабѣкъ, лопенъ, дивъ кобакъ, лубовачка, мече ухо, пукъ, овчѣ опашка, свищулка, свѣщилка, папалечъ, богородичина и богородична хурка, фенерчѣ; медвѣжье ухо, коровѣкъ, вербѣшникъ, царскій скипетръ, царская свѣчѣ.

Лѣса, с. ж. 1) Плетень сандѣжъ отъ тынѣ прѣтѣкы за кола, или нѣчто сплетено като кошъ. 2) Заграда отъ плетъ; изгородь, изгорода.

Мачка край огнь како свѣкрѣжъ,
Мачѣрь до неж како свѣкѣра,
Пѣтель на лѣсѣ како спажѣжъ. *Пѣс.*

3) Врата отъ плетъ отъ дракы за затварѣше гумно. 4) Голѣмы плетены литры на кола. 5) Особена плетена направа за ловене рыбѣ на рѣкѣ; учугъ, горобѣѣ. 6) Плетъ отъ трѣстиковы прѣтѣкы за прѣграждане далѣнь. 7) Справа като носило за носене нѣчто въ неж на рѣкѣ; тезгере. 8) Много пленици, рядици на косѣ.

Капѣжла ти руса коса,
Руса коса сѣтна лѣса:
Сто долици, сто горѣни,
Сто и пѣдѣсѣ подлѣници! *Пѣс.*

Лѣйца, *ум. ж.* отъ лѣй.

Лѣйца и производны-ты в. при лѣйца.

Лѣка, *с. ж.* 1) Камыкъ *Schistus*, луниса на петуры; сланецъ, аспидъ. 2) Пѣсчывъ камыкъ, пѣсчаникъ; песчанникъ. 3) Камыкъ скала край рѣкѣ или въ рѣкѣ. *Да туримъ моста на лѣскѣ.* 3) Дрѣво *Corylus avellana*, лѣсково дрѣво, лѣщникъ; лѣща, лѣщина, орѣшина. — *Дива лѣска*, дрѣво *Alnus incana* и *Alnus glutinosa*, водна ела, елха, елшна, ехла, лѣговица, черна ела: бѣла бѣлая и бѣла клѣвая.

Лѣскавыць, *с. м.* Блѣскавица, блѣскавица въ облаци-ты, свѣтланица, вѣда, млынина, мѣна; мблня.

Лѣсковый, *въ, ва, во, пр.* Что е отъ лѣскѣ, отъ лѣщниково дрѣво. *Лѣскаво дрѣво, лѣскова дѣска.*

Лѣствица, *с. ж.* Въ музыкѣ: слѣба на осьмь-ты гласовы; октава.

Лѣстовица, *с. ж.* Птица ластовица.

Лѣсця, *ум. ср.* отъ лѣсь; лѣсѣкъ.

Лѣсь, *с. м.* Гора, дѣбрава, дрездакъ, дребакъ, бранище, лѣщеникъ, кычеръ, орманъ, корня; лѣсь.

Лѣтень, *с. м.* Вѣнако нѣчто, что врыч, лѣти, врыкато нѣчто, птица; летучее.

Лѣтка, *с. ж.* Врѣтено на чекрѣжѣ.

Лѣткачь, *с. м.* Рыба *Alburnus mento*, стрѣлецъ.

Лѣтникъ, *с. м.* 1) Пръвый день на мѣсяць Мартъ; по нбидѣ го празднувать за да бждѣть честити прѣвъ годинѣ-тѣ. 2) Нѣкои празднувать Гергѣвъ-день три деня; второй отъ тына дни ся нарича лѣтникъ. 3) Цвѣтѣ-то, което събирать тона день.

Лѣтнина, *с. ж.* 1) Потрѣбы-ты нѣчта за прѣвъ лѣто-то. 2) Лѣтно жито, лѣтна рожба; яровой посѣвъ.

Лѣтница, *с. ж.* 1) Лѣтно жито, жито посѣано прѣвъ пролѣтъ; яровой хлѣбъ. 2) Рыба пестрѣва на единъ извѣстенъ възраст въ Охридско-то езеро.

Понждѣ да ти донесѣ
Бытолкѣ бѣлѣ погачѣ,
Охридскѣ рыбѣ лѣтницѣ,
Стружкѣ-нѣ тынкѣ ягулкѣ. *Пѣс.*

Лѣтний, —тънь и —тень, тня, тне и

Лѣтний, —тънь и —тень, тня, тно, *пр.* отъ лѣто; лѣтній. *Лѣтенъ Св. Никола. Лѣтенъ день за зимѣкъ недѣлкѣ. Лѣтно врѣмя и на трѣнь колакѣ има.*

Лѣтнувамъ, *гл. уч.* отъ лѣтнѣ.

Лѣтнѣ, *ешъ,—нжѣ, гл. ед-кр.* отъ лѣтѣ.

Лѣто, *с. ср.* 1) Едно отъ чѣтыре-ты врѣмена на годинѣ-тѣ, което иде слѣдъ пролѣтъ-тѣ; лѣто 2) Година; годъ. *На многана лѣта, за много годинѣ!* — *На куково лѣто, ни-*

кога, на конскый велидень, на куковъ день; послѣ дождичка въ четвѣргѣ. — *Сиромашко лѣто*, топлѣти дни слѣдъ Дмитровъ-день. Народъ-тѣ вѣрѣва, — *Сиромашко-то лѣто* трае чѣтыредесѣть дни. — *Женско лѣто по Илинденѣ. Лѣто безъ бѣлѣхѣ не бѣва. Прѣминжѣ лѣто безъ бѣлѣхѣ. Единѣ умѣ за зимѣ ли, за лѣто ли. Съ едно цвѣтѣ лѣто не става. За едно лѣто една рѣководка. Дѣажѣ лѣто не бѣва. Ще дойде лѣто, щѣмъ сръкамѣ млѣко; ще дойде зима, щѣмъ пиѣмъ вино.*

Лѣтовнище, *с. ср.* Мѣсто, дѣто минувать, прѣкарвать лѣто-то; лѣтняя стойнка, лѣто-вище, лѣтовѣе.

Лѣтовный, —внѣ и —вѣтъ, вна, вно, *пр.* Лѣтний. *Лѣто лѣтовно, цѣло-то лѣто; лѣто-лѣтенскѣ.*

Та го е водилъ чича му
Всичко-то лѣто лѣтовно,
Тяжкѣ кирѣжѣ карали
Все Самоковско желѣзо. *Пѣс.*

Лѣтомъ, *нар.* Лѣтѣ, лѣтно врѣмя; лѣтомъ. **Лѣтоска** и

Лѣтось, *нар.* Това лѣто, минжло-то лѣто; лѣтось. *Ако ти е студено, бери си хладъ за лѣтоска. Безъ да види, щѣ ли има лѣтось правѣ, купилъ си кравлѣ.*

Лѣтошний, —шнѣ и —шенъ, шна, шне, *пр.* Что е отъ минжло-то лѣто; лѣтошній. *Лѣтошни дрѣва.*

Лѣтувамъ, *гл. ср.* Прѣминувамъ, прѣкар-вамъ лѣто-то; провозждать лѣто, лѣтовать.

Пила Неда снощиѣ водѣ,
Че изпила пѣстрѣ зымѣ:
На срьдце ѣ зимуваше,
На гърло ѣ лѣтуваше,
Подъ косѣ ѣ гнѣздо вие. *Пѣс.*

Лѣтување, *с. ср.* отъ лѣтувамъ.

Лѣтуга, *с. ж.* Сръщаѣ въ пѣсенъ за пенеругѣ:

Пенеруго, лѣтуго!
Дай ми, Боже, росницѣ,
Да навадимъ печеницѣ,
Да направимъ колаци,
Да нахранимъ свраци!

Лѣтѣ, *нар.* Прѣвъ лѣто-то, кога е лѣто, лѣтно врѣмя, лѣтомъ; лѣтомъ. — *Зимѣ лѣтѣ, цѣлѣ-тѣ годинѣ; круглый годъ. — Който лѣтѣ владнува, зимѣ гладува. Лѣтѣ подѣ стынѣ-тѣ, зимѣ по прѣспѣ-тѣ. Който лѣтѣ подѣ стынѣ-тѣ нлѣзне, зимѣ на снѣга мръзне. Лѣтѣ бѣзѣ кожоухѣ, а зимѣ бѣзѣ хлѣбѣ не ходи. Лѣтѣ безъ абѣ, зимѣ безъ торбѣ не ходи. Единѣ умѣ за зимѣ ли, за лѣтѣ ли.*

Лѣтѣне, *с. ср.* отъ лѣтѣ. Врычане.

Лѣтѣ, *ишъ,—тѣлѣ* (да лѣтнѣ, лѣтнувамъ), *гл. ср.* 1) Поежѣ по въздуха съ крыла,

врьчѣ; летѧтъ, летѣтъ, парѣтъ. *Всѧко, что лѣтъ, не ся иде.*

Дѧ ми, Боже, дай ми крыла наупоны,
Крыла наупоны, очи соколовы,
Азѣ да лѣтъхъ, Боже, лѣтъхъ и прѣлѣтъхъ,
Да прѣмѣхъ, Боже, Савѧхъ и Моравѣхъ. *Пѣс.*

Пенеруга лѣтъла, дюдюле,
Та въ водѣхъ влѣтъла, дюдюле. *Пѣс.*

2) Казвася и за легкѣ пѣчѧ, коѣто ся по-
ситѣ по въздуху: врьчѣ; поситѣся по
воздуху. *Лѣтъ слама, правѣ.* 3) Врьчѣ
брѣзо, чеврьсто, врьчѣ; летѣтъ, идѣтъ по-
сѣшѣно.

Богѣ го убѣлъ Марко Крадевитѣй,
Она много юнакъ что ми бѣше!
Тога лѣтъхъ низѣ горѣ зеленѣхъ,
А по него Еанкула войвода. *Пѣс.*

4) За дѣждѣ: вали, рѣмѣ, дѣждѣ, иде;
идѣтъ дождѣ. — *Око-то ми лѣтъи камѣ*
него, млѣтъхъ, жѣдувамѣ за него. Дѣто
срдѣце-то лѣтъи, тамѣ око-то лѣтъи.

Лѣхѧ, с. ж. 1) Четвѣртѣто мѣсто въ гради-
нѣхъ, насадено съ пѣчѣто; грядѣ, клѣтъа, ме-
жѣа, фитирѣна; грядѣ. 2) Една четвѣртѣна
отѣ уврьтъ. 3) Чѣто е насадено на еднѣхъ
лѣхѣхъ; клѣтъа; грядѣ. *Една лѣха лукѣ,*
ичѣмѣхъ. — *На лѣхѣхъ;* погрядѣно.

Лѣхѣтъа, у.м. ж. отѣ лѣхѧ.

Лѣхѣтъа, у.м. ж. отѣ лѣхѣтъа.

Лѣчѣше, с. ср. отѣ лѣчѣхъ. Лѣкувамѣ.

Лѣчѣцѣ, у.м. ж. отѣ лѣчѣхъ. Мало лѣчѣ.

Лѣчѣхъ, ѡнь, — чѣлъ, г.л. д. Лѣкувамѣ.

Лѣшѣа, у.м. ж. отѣ лѣхѧ. Лѣхѣа.

Лѣшѣнѣтъ, с. м. Гора, лѣсѣ.

Лѣщѧтъ, с. сѣб. Гора само отѣ лѣсѣхъ; ле-
щѣнѣнѣтъ, орѣшнѣнѣтъ.

Лѣщѧнѣ, с. м. мн. Плодѣ-тъ, орѣхѣ-тъ на
дрѣво лѣсѣхъ; лѣщѧнѣ, лѣщѣнѣ; лѣщѣнѣ-
нѣе орѣхѣ.

Лѣщѣрка, с. ж. Дува птица *Tetrao bona*
sta, глуха кокошка, парла, рясарка, тетер-
ка; рѣбѣчѣхъ.

Лѣщѣкѣ, с. ж. мн. Лѣщѧнѣ.

Лѣщѣнѣковѣй, въ, ва, во, пр. отѣ лѣщѣ-
нѣнѣ. *Лѣщѣнѣково дрѣво, лѣщѣнѣкова*
чѣорѣка.

Да пѣтъ дадемы ужина
Желѣнѣтъ ѡйца прѣженѣтъ,
Жѣбѣнѣтъ поѣхъ пѣстѣрѣхъ,
Глуѣнѣчево мѣшѣ сыреѣце,
Лѣщѣнѣковѣхъ бѣчѣхъ раѣнѣхъ. *Пѣс.*

Лѣщѣнѣнѣтъ, с. м. 1) Дрѣво лѣсѣа. 2) Пло-
дѣ-тъ на това дрѣво; лѣщѧнѣ. *Два лѣщѣ-*
нѣка на еднѣхъ орѣхѣхъ надвѣиватѣ. *Мал-*
ко гѣнѣнѣце — сладко варѣвѣце. Гат. —
Лѣщѣнѣнѣтъ.

Лѣщѣнѣца, с. ж. Единѣ видѣ шарка,
varicella.

Лѣщѣнѣнѣтъ, у.м. ср. отѣ лѣщѣнѣнѣтъ.

Лѣщѣнѣнѣрка, с. ж. Коѣто бере или про-
дава лѣщѣнѣнѣ.

Лѣщѣнѣнѣрѣскѣй, ска, ско, пр. отѣ лѣщѣ-
нѣнѣнѣрѣ.

Лѣщѣнѣнѣрѣчѣ, у.м. ср. Малѣхъ, младѣ лѣщѣ-
нѣнѣрѣчѣ.

Лѣщѣнѣнѣнѣрѣ, с. м. Коѣто бере или про-
дава лѣщѣнѣнѣ.

Лѣтъхъ, ешь, лѣмѣлъ и лѣлъ, г.л. д. 1) Напѣ-
намѣ съ рѣнѣно пѣчѣто еждѣ; наливамѣ; нали-
вѣтъ.

Прѣврѣли зашмакъ на главѣхъ,
Зѣла стомѣнѣ-тъ у-въ рѣчѣхъ,
Отѣде водѣхъ да лѣсѣ. *Пѣс.*

2) Разсыпѣвамѣ, проливамѣ, разливамѣ, из-
ливамѣ; лѣтъхъ, выливѣтъ, разливѣтъ. *Дѣ*
завѣрѣне водѣхъ лѣсѣ. 3) Отѣ разѣтопѣно пѣчѣто
напѣравѣамѣ пѣкѣкѣхъ вѣщѣ; лѣтъхъ, отливѣтъ.
Лѣсѣ звѣнѣцѣ. Лѣсѣ свѣнѣцѣ; макѣтъ свѣчѣ.
— Лѣтъхъ, 1) г.л. *взѣврѣ.* За растѣнѣе: из-
раствѣамѣ скоро и много, дебѣлѣхъ, наливамѣся.
2) г.л. *стр.* По знаменовѣнѣе-то на глагола.
— Лѣтъхъ, лѣмѣнѣтъ и лѣтъхъ, *прѣч.*
стр. *Лѣтъхъ слѣзѣ,* плачѣхъ; лѣтъхъ слѣзѣ.

Лѣмѣнѣе, с. ср. отѣ лѣтъхъ.

Лѣю, 1) нар. Само; тольѣко.

Останѣ еп (Стана) сѣраченѣе
Лѣю ешь бѣщѣ, та безѣ майѣхъ. *Пѣс.*

2) *Сѣзѣзѣ.* А, по; по.

Лѣю младо нѣто иде,
Нѣто иде, нѣто иде,
Лѣю еп ходѣ изѣ чердаѣи, *Пѣс.*

Скарѣли сѣ трѣнѣа ергѣнѣ,
Не еп карѣтъ за нѣвѣхъ, лѣвадѣхъ,
Лѣю еп карѣтъ за хубѣвѣхъ момѣхъ. *Пѣс.*

Лѣюба, с. ж. 1) Лѣбѣа, лѣюбѣа, лѣюбѣвъ, лѣю-
бѣнѣе, лѣюбѣнѣца, лѣюбѣа, лѣюбѣа; лѣюбѣнѣнѣца.

2) Жѣна, сѣнѣрѣжа, стоѣпанѣа; сѣнѣрѣжа.

Лѣли дочѣу Сѣкула дѣтенѣе,
Прѣвѣхънѣхъ на неговѣхъ лѣюбѣхъ;
Прѣва лѣюбо, млада Сѣкулицѣ,
Скоро сѣдѣлай момѣ бѣрѣза конѣ! *Пѣс.*

Лѣюба, ѡм. соб. женѣско.

Лѣюбѣвѣй, въ, ва, во, пр. Лѣюбѣвѣй.

Лѣюбѣзѣнѣй, — зѣнѣтъ и — зѣнѣтъ, зѣнѣа, зѣнѣа, пр.
Лѣюбѣвѣнѣй, драгѣй, млѣзѣй, прѣнѣтѣнѣй, ра-
дѣй; лѣюбѣзѣнѣй, дорогѣй. — зѣнѣа, нар.
Драго, мѣло, прѣнѣтѣно, радо; лѣюбѣзѣнѣо, до-
рого, лѣюбо.

Лѣюбѣнѣе, 1) с. ср. отѣ лѣюбѣхъ. Лѣюбѣнѣе. 2)
с. ср. Лѣюба.

Лѣюбѣнѣца, с. ж. Лѣбѣнѣца.

Лѣюбѣнѣце, у.м. ср. отѣ лѣюбѣа. Лѣбѣнѣце.

Лѣюбѣка, с. ж. 1) Цвѣтѣе *Aquilegia*, кан-
дилѣа, кандѣлѣнѣца, кандѣло, кандѣлѣа, кош-
нѣчѣкѣ, вѣдрѣнѣцѣ, сѣнѣи кокошѣкѣ; водо-
сѣборѣ, голубѣй, звѣнѣкѣ, кавѣлѣрѣскѣй

цвѣтъ, колокольчики, навѣяныя очкѣ, орлики. 2) Цвѣтие *Viola tricolor* и *Viola odorata*, любимчица, любичица, засмѣль ерень, корочья, комуныга, мпнушнага, очета, темянуга; фійлка трехцвѣтная, Алютины глѣзки, Иванъ да Марья, фійлка душістая.

Любимчица, с. ж. Цвѣтие любика въ 2-то знаменованіе.

Любѣца, пм. соб. женско.

Любичица, с. ж. 1) ум. отъ любя.

Дѣвойнице любичице,
Съѣз кого си спало. *Пѣс.*

2) Цвѣтие любика въ 2-то знаменованіе.

3) Раст. цвѣтие *Veronica triphylos*, бабинѣ прѣшленъ, велиценця; вербоника трилистная.

Мома Миле, Милчице,
Загорска любичице,
Отъ Загоріе донесена,
У градинкѣ прѣсадена. *Пѣс.*

Любичиця, с. ср. Цвѣтие *Cyclamen europaeum*, коцытнакъ, темянуга, темянужка; дряква.

Любѣця, с. ср. Цвѣтие *Convallaria majalis*, бисеръ, гергевденця, гергевы бабкы, двулѣкъ, моминска сльза; ландышъ.

Любичакъ, с. м. смякъ. отъ любя.

Ой момчаку любичаку,
Все само съмъ спало. *Пѣс.*

Любна, с. ж. Люба, любовь.

Любѣж си найде дѣвка му синне,
Мила му бѣше да му посние,
Драга му бѣше да жъ разбуди. *Пѣс.*

Любня, с. ср. Любя, любви, либя.

Та ся бихъ три дни и три ноци,
Па си надви Марко Кравевитый,
Та си отне негово-то любня. *Пѣс.*

Любовие и любіе, с. ср. Любя.

Любовникъ, с. м. 1) Любовникъ, любя, любя, галевникъ, галникъ, драговникъ. 2) Който е некалъ нѣкожъ за женж, довлѣ была още мома; любовникъ, заборникъ, низманина

Въ горж-тъ пма хайдуци,
Съѣз нихъ е Костенъ войвода,
Па бѣ ми прѣвентъ любовникъ,
Майка ми дава не дава,
Ала мя братъ не даде,
Страхъ мя е, че ще нѣ познае,
Та ще нѣ нѣчто зло стори. *Пѣс.*

Любовница, с. ж. Любовница, любя, любви, любовь, любна, пщовница, млостника, галевница, драговница.

Любовничка, ум. ж. отъ любовница. Любовничка.

Любовничя, ум. ср. отъ любовникъ. Любовничя.

Проговори Марково-то любни:

Да стой, Марко, прѣвѣный любовничя! *Пѣс.*

Любѣвнѣй, —вѣнъ и —венъ, вна, вно, пр. 1) Любезнѣй, драгѣй, милѣй, драговнѣй, обычнѣй; любезнѣй, любимый. Той е любовенъ на всички-тъ хора. 2) Что показва любовь, либене; любѣвнѣй. Любѣвнѣ пѣсни, думѣ.

Любѣвъ и любѣвъ, с. ж. 1) Срѣчно влѣченіе камъ нѣчто, обычѣ; лобѣвъ. Захванѣли съ любовь, свръшили съ омразж. Дѣто има любовь, тамъ е и Богъ. 2) Обычѣ между двама млѣды, галенне, либене, драгуване, севда; любѣвъ. Ергенска любовь —пролѣтна слава. Любовь хубость (на лице) не глѣда. 3) Люба, либя, любя, любовникъ, любовница, мжжъ, жена.

Мурче вѣка своѣж прѣвѣж любовь:
Дай орѣжѣ, конна, брѣза конна!
И любовь му конна орѣжила. *Пѣс.*

Любѣпѣтнѣй, —тѣнъ и —тенъ, тна, тно, пр. Който пска да научи, да чюе, да види нѣчто; любѣпѣтнѣй.

Любѣпѣтство, с. ср. Голѣмо желаніе да видимъ, да чюежъ, да научимъ, нѣчто; любѣпѣтство.

Любѣпѣтствувамъ, гл. ср. Иска ми ся много да виджъ, да чюжъ, да научжъ нѣчто; любѣпѣтствовать.

Любѣпѣтствуване, с. ср. отъ любѣпѣтствувамъ.

Любѣж, ишъ, —бѣлъ, гл. д. Либѣж: 1) Обычѣнамъ, галжъ; любѣтъ. Люби дѣца-та. 2) За момжъ, за момѣкъ, за женжъ, за мжжъ: обычѣнамъ, галжъ, драгувамъ, пмажъ любовь, севджъ; любѣтъ, бытъ влюбѣннѣмъ.

Кога мома умираше,
А тѣ менѣ зарѣчаше,
Низго либя да не любжъ,
Нито низко, ни високо. *Пѣс.*

3) Цалувамъ, цѣлувамъ; цѣловать, лобызать. —бѣжся, 1) гл. вѣ. Либимся, обычѣчамъся, галимся, драгувамъ ся; любѣтъся. 2) гл. вѣ. Обычѣчамъся, живувамъ ся, другарувамъ ся. 3) гл. стр. По знаменованіе-то на глагола. —бѣнѣй, прич. стр. Либѣнѣй, обычѣнѣй, галѣнѣй, драгуванѣй. —Чегато го змѣве любѣтъ, казвать за нѣкой, кога съхне и блѣдѣне, кога чмѣе.

Любѣ, с. ср. Либя, любя; любушка. Прѣво любѣ, прѣвинна.

Клята му душа проклѣта,
Който ся съ любѣ инагува,
Любѣ отъ шагъ не знае. *Пѣс.*

Люда, с. ж. вѣм. юда.

Люде, с. мн. Чловѣци, хора; люди. За-вѣ людѣ, за-вѣ хора, за свѣта, за-у свѣта, за-вѣ свѣта, за-прѣдъ свѣта, улюднѣй. Това, не е за-вѣ людѣ, не е да излиза прѣдъ свѣта.

Люди. Тринадесето слово, тринадесета буква въ Словникъ-тъ азбукъ, 1; люди.

Людскый, ска, ско, пр. 1) Чловѣческый, хорскый: людскый. *Людскы работы.* 2) Чуждый, хорскый, не свой; чуждой. *Това е людско. Ходилъ е людскый ратай.* — *скы, нар.* Като люде-то, чловѣчески; людски, полидски. *По людски, по чловѣчески.* *Направи го людски,* както трѣбва. — *Людска-та кокошка нѣ ся вижда като паткъ.* *Людска-та кокошка по-голъмы кайца носи.* *Людско-то си е все людско.* *Людско-то свое не става.* *Людско-то ся зима и на Велидень.* *Людско-то ся бие съ коматъ, а свое-то съ токаж.* *Дѣт магарста ся скарали въ людскына ажуръ.* *Людскы-ты уста не ся човалъ да го зашисы.* *Людско жито за душк лесно ся раздава.*

Людѹвамъ, гл. ср. Живѹхъ си добръ, свѣтѹвамъ.

Людѹване, с. ср. отъ людѹвамъ. Свѣтѹване.

Люлѣбедъ, с. м. Птица лебедъ.

Люлека, с. ж. и

Люлекъ, с. м. Раст. лилака; сирѣнь.

Люли, междом. За люление и приспиване дѣца; ижн! лю, лю, люли, люшенки.

Люлка, с. ж. 1) Лиляйка, лѣляйка, колѣбка, кросна, крошнѣ, бешикъ; колыбель, люлька, зѣбка, качалка. 2) Вжже, врзано на дрьво или на грядъ за да ся люлѹхъ на него; гѹгола. 3) Торба като цѣдилкъ за посение въ неж дѣца нагрѣбѣ. 4) Въ мн. ч. *люлки*: на самаръ отъ вжже зевти; странкы, стриници, працкы. — *Каквато го люлка залюлѣла, такава го и долюлѣла,* или: *каквато го залюлѣло, таквось го и закопало*; *каковъ въ колыбельку, таковъ и въ могильку,* или: *какова жизнь, таковъ и конецъ.* *Затѣрало го отъ люлкъ до дулкъ.* *Мома въ люлкъ, даръ въ дисаги.*

Люлчица, ум. ж. отъ люлка; колыбелька.

Довечера цѣтъ дойдхъ
Зѣтве съ блы атовы,
Зѣтнѣи, съ златы коши,
Зѣмѣчета съ златы люлчици,
Гора безъ вѣтръ ще легне,
Село безъ огнь ще пламене
И безъ кучета ще лавне. *Пѣс.*

Люлѣше, с. ср. Люлѣане, люлѣкане; качаніе, качка.

Люлѣж, снъ, — лѣлъ, и — лѣналъ, гл. д. Люлѣамъ, лилѣамъ: 1) Клатж люшкамъ нѣчто въ люлкъ; гукать, качать въ колыбели. *Люлѣ дѣти-то.* 2) Клатж, клатукъ, клатѹцъ, клатѹшкамъ, люшкамъ; качать, двѣгать, шевелѣть. *Вѣтръ люлѣ*

листѣ-то. 3) Клатж, друсамъ, мѣдрѣсамъ; качать, колебать, шатать. *Вѣтръ вѣе, горж-тъ люлѣс.* 4) Клатж, разклацъ, плакнѣ, люшкамъ; качать, колыхатъ, шелѣхатъ, шевелѣть. *Море-то люлѣ ладѣж-тъ.* — *лѣлѣси,* 1) *гл. възвр.* Люлѣамся, лилѣамся, нишѣамся, крѣлѣамся, крѣлюшкамся; качаться. 2) Клатѣся, клатѹкамся, люшкамся; качаться, колыхаться, колебаться, переваливаться. 3) *гл. стр.* По знаменованіе-то на глагола. — *лѣлѣи и — лѣлѣи-и, прич. стр.*; качашный. — *Ако не духа вѣтръ-тъ, гора-та не ся люлѣе.*

Люлѣаніе, с. ср. отъ люлѣж.

Люлна, с. ж. Раст. цвѣте *Convolvulus sepium*, вампиръ, дѣва слачка, дѣфа, зурна, качѹлъ, модръ шнаторъ, повивка, повлѣкъ, рожкино цвѣте, чадѣрѣя, чашѹлѣкы; вѹнобѣ забѣриный.

Люлнака, с. ж. Раст. лилака.

Люлнаковъ, въ, ва, во, пр. отъ люлнакъ. Лилаковый; сирѣневый. *Гора люлнакова.*

Люлнакъ, с. м. Люлекъ: 1) Раст. линакъ, лилака; сирѣнь. 2) Раст. *Hesperis matronalis*; почная фѣйка. 2) Дрьво *Robinia Pseudo acacia*, салѣжъ; акація.

Люлѣамъ, гл. д. Лилѣамъ, люлѣж.

Люлиана, с. ж. 1) Болѣть тряска. *Хвалѣла го баба люлана.* 2) Ракна, бѣла рада; вода. *Врѣлили му по нѣкож и другъ люланѣ.* 3) им. соб. женско.

Люлиане, с. ср. отъ люлѣамъ. Лилане, люлѣане.

Люлѣачя, с. ср. Животно лилѣкана.

Люление, с. ср. отъ люлѣж. Лушение. Люление чѣснѣж, бѣлене царевнѣж.

Люпъ, междом. За оттыкване нѣчто отъ пѣйѣѣ.

Люпѣж, ишь, — пѣлъ, гл. д. Лушж.

Люрѣнѣ, с. м. Птица гургоръ, куркой, мисаръ, мисирокъ, мисиракъ, мишрокъ, пѹлакъ, фитъ, фитокъ; индѣйскій пѣтѹхъ, индѣокъ.

Люскамъ (да люснѣ), гл. д. Хлюскамъ: 1) Пѣскамъ, заѹшамъ, враскамъ, удриамъ. 2) Пнж, цукамъ, вргамъ, мѣтамъ. *Да ми е да люснѣ, та нека и душк да пуснѣ.*

Люскане, с. ср. отъ люскамъ.

Люснѣтъ, с. м. Хлюсникъ, заѹшница, пѣсница, шамаръ, шамарница, пѣлкиница; заѹшина, онлѣуха, онлѣушина.

Люснѣ, снъ — нѣлъ, гл. ед-кр. отъ люскамъ.

Люсна, с. ж. Луена.

Люснѣж, ишь, — пѣлъ, гл. д. Луснѣж.

Люта вода. Луга въ 1-то знаменование.

Люта и Чѹрѹта. Така наричатъ 15 день

на Юлий мѣсяць, Св. Кирикъ и Юлитъ: който день е единъ отъ горящици-ты.

Люта́къ, с. м. За чловѣкъ, за животно: лютъ, бръзъ, сертъ; горячій, пылкій.

Лю́тба, с. ж. Лютенне, лютость, лютина, гнѣвъ, надосване; гнѣвъ, лютость. *Съ лютбѣ не става.*

Люте́не, с. ср. отъ лютѣ и лютѣся.

Люте́ница, с. ж. 1) Гостба отъ чюшкы, оцедъ и чесьнѣ. 2) Суха коприва или друго вариво готвено на кашъ съ люты чюшкы.

Люти́вкый, вка, вко, пр. отъ люти́вый.

Люти́вый, въ, ва, во, пр. Что люти, лютивый, лютый; ѣдкій, острый.

Люти́на, с. ж. 1) Кога нѣчто е люто, лютиво; ѣдкость, острота. 2) Лютба. *Всѣмъ си има лютинѣ, блазѣ си му, кой си ѣ заюзда. Лютина-та е на дявола молитва.*

Люти́на, ум. ж. отъ лютина.

Люти́ца, с. ж. 1) Люта, нака ракиа; горѣлка. 2) Іадовита, утровна змиа, осойница, пепеланка, присойница, ридовкына, сойница, улогата змиа. *Кавгаджийка же на прилѣга на змиѣхъ лютуцѣ.*

Люти́чкый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смякъ. отъ люти́ый.

Люти́ча, с. ср. 1) Раст. *Ranunculus acris*, гороцѣтъ, жабрынакъ, жабуунакъ, кашпкъ, крѣвавица, крѣвиностъ, качуоу трѣва, лютинца, непыртѣкъ, сконирничя, слѣти-коса, струмшкѣ цѣвѣе, попова чашка, трякавица; лютикъ, преградь, купало, соломонова печѣта, луговой раункулъ, курящая слѣпотѣ, чечина. 2) Раст. *Capsella bursa pastoris*, бабинны гнды, бѣла трѣва, поновы вышкы, овчарека торбичка; настушны сумки.

Люти́вый, въ, ва, во, пр. Лютивый, лютый.

Люти́ца, с. ж. Раст. лютичя въ 1-то знаменование.

Люти́ница, с. ж. Гѣба *Agaricus piperatus*, млѣчница; груздь.

Люто́мъ, нар. Люто, съ лютинѣ, съ лютость; люто, жестоко. *Лютомъ клыне.*

Лютоплѣ́тъ, с. м. Чловѣкъ, на когото не заздравва лесно рана.

Люто́сть, с. ж. Лютба, лютина, надъ, гнѣвъ, сертликъ.

Люты́й, тѣ, та, то, пр. 1) Что пари на языка, кога ся наде или пне; лютивый, лютивый, врылый; ѣдкій, крѣпкій, жгучій, острый на вкусъ, *Люты пиперкы, люта ракиа. Лютъ като пиперъ.* 2) Който ся отъ малко рачлютава, надосва; злый, врылый, сертъ; пылкій, вспыльчивый, горячій. 3) Безчловѣчый, безжалост-

ный, бездушный, немилостивый, врылый, свирѣлый; лютый, жестокий, свирѣлый, злой, грѣзый. 4) Злый, врылый, палѣтый, лошый, лошавый. *Люта клятва.* 5) Врылый, буйный, голѣмый, сильный; жестокий, сильный. *Запали лютъ буенъ огънь.* 6) За желѣзо: что ся лесно чюпъ, нежилавый, сертъ; хрупкій. *Желѣзо-то е люто, брадва-та е люта*, трошися. —то, нар. По знаменование-то на думѣ-тѣ.

Тѣ му конча-то дръжаше
И си го люто кльнание:
Да даде Господъ, копче ле,
Боленъ Дойчина заведи,
Черенъ арапинъ доведи! *Пѣс.*

Турчинъ ми кара клятъ робынкъ
Люто ѣ кара по лютѣ сланъ,
Вземъ ѣ бие по бѣло лице:
Мари врыли си мажко-то дѣта! *Пѣс.*

— *Люта снага*, снага-та на лютонѣтъ.
— *Люта рана*, конато мѣчно заздравва.
Люта болестъ. Люта тряска. — *Люта стрѣла*, утровна стрѣла. — *Люта глава*, лютъ, сертъ чловѣкъ. — *Който е лютъ, той бѣва жлътъ. Лютъ като пиперничѣ. Лютъ като пиперъ, горчивъ като пелыкъ. Лютъ като ожъ. Люта-та кыселина на сѣда си носи тцетѣ. Люта му е клятва-та, а блага му молитва-та. Два люты камѣка брашно не смилатъ.*

Люты́й бѣрианъ. Раст. прасковина, расте покрай водѣ и по мокры мѣста.

Люте́не, с. ср. отъ лютѣ.

Люте́ж, ешь,—тѣлѣ, гл. ср. Лютъ, парѣ, щипѣж.

Лютѣ́, ишь,—тѣлѣ, гл. д. Іадосвамъ, гнѣвъ, ерьдѣ нѣкого; злитъ, гнѣвать, сердить. —тѣся, гл. стр. и възвр. Іадосвамся, гнѣвѣся, ерьдѣся; злитъся, гнѣваться, сердиться.

Лютѣ́, ишь,—тѣлѣ, гл. ср. Лютѣж, парѣ, брѣждѣ на языка; жечь, щипать (о веществахъ острыхъ на вкусъ), рвать. *Пиперъ-тъ лютѣ; пѣрецъ кусѣтъ, щиплетъ языкъ. Влѣзе ми сапунъ въ очи-ты, та ми лютѣ; мѣло пошѣло въ глазы и сѣльно ѣтъ.*

Лю́хвамъ (да лю́хжъ, лю́хнувамъ), гл. д. Хытро измамвамъ нѣкого, излѣготвамъ, излѣствамъ, габамъ, гавамъ.

Лю́хване, с. ср. отъ лю́хвамъ.

Лю́хнувамъ, гл. уч. отъ лю́хжъ.

Лю́хжъ, ешь,—нѣлѣ, гл. ср. отъ лю́х-вамъ. Да излѣготѣ, да излѣстѣ, да габѣжъ, да гавѣжъ.

Люхъ, нар. Въ изреченіе: *излѣзе на люхъ, отиде на люхъ*, не сполучи, отиде на вѣ-

търъ, излѣзе на юхъ, излѣзе мжтекъ; не удалось.

Люшкамь (да люниж, люшнувамь и люшвамь), гл. д. Люлѣхъ; качать, колебать, колыхаться. — мси, гл. *възвр.* и *стр.* Люлѣхся; качаться, шататься, колебаться, колыхаться. *Люшкася като пикань.* — канчїй, прич. *стр.* Люлѣчанчїй.

Люшкане, с. ср. отъ люшкамь и люшкася.

Люшнувамь и **люшвамь**, гл. *уч.* отъ люшнж.

Люшнж, ешь, — нжль, гл. *ед-кр* отъ люшнкамь. — нжтїй, прич. *стр.*

Лющж, ишь, — щїль, гл. д. Луцж.

Лжбъ, с. м. Линова кора около ость-тж между водяничны камыты, за да бжджть повдигнжти и да не ся трыжжть единъ о другъ.

Лжгакъ, с. м. сѣб. Шюмакъ, гжстакъ, хресталакъ, лѣсь.

Поведе гы Данъ войвода
Татжкъ долу въ тьмень лжгакъ,
Да си трысьть дребна лова. *Пѣс.*

Лжговица, с. ж. Дрво *Alnus incala* и *Alnus glutinosa*, водна еда, елка, елшна, ехла, дива лѣска, черна ела; бльха бѣлая и бльха клѣйкая.

Лжгѣвище, с. ср. Мѣсто, дѣто има много лжговы, ливады; ливадакъ, чапранкж.

Лжгъ, лжгове, лжже, с. м. 1) Ливада, чапръ; лугъ, покѣсь. 2) Малка гора, дребакъ на низко вдлѣбнжто мѣсто, лжгакъ въ низннж; гора отъ елахъ.

Не бы каджръ овчарь
Да ми ся провѣкне
Отъ висока двла,
Отъ зеленъ полога,
Ами ся провѣкнж
Проклятый говядарь
Изъ зелено лжже,
Отъ студень кладенець. *Пѣс.*

Выкни та запой, дѣвойко,
Прѣзь тына гжеты лжговы,
Да не рекжть лжгове:
Вдовица е минжла!
Не е мома минжла! *Пѣс.*

***Лжджа**, с. ж. Т. Баниа, естествена топла вода; минеральная баня.

Лжкѣ, с. ж. 1) Мѣсто, около което ся извива рѣка, извито мѣсто край рѣкж; лукѣ. *На лжкѣ; луковатїй, излүчистїй.* 2) Низко мѣсто край рѣкж, което тѣа залива кога притече; срѣдорѣкъ; полѣй, плавень. 3) Лжгъ въ 2-то знаменование. 4) Мѣсто, дѣто има добрж пашж.

Сѣдлжлъ овчарь да вечера
На лжкж-тж на трѣвж-тж
Прѣснж рыбж, блжж пнжж
И си пие руйно вино,
Руйно вино тригодишне. *Пѣс.*

Лжкѣвство, с. ср. Лукавство.

Лжкѣвицинѣ, с. ж. Лукавиципа.

Лжкѣвчїй, нъ, на, по, *пр.* Лукавчїй.

Лжкатучене, с. ср. отъ лжкатучжж. Лжкатушеше.

Лжкатучжж, ишь, — гл. ср. Лжкатушжж, извивамся, текж на лжкатушжкы; лжкѣтжся. *Рѣка-та лжкатуши.*

Лжкатушене, с. ср. отъ лжкатушжж. Лжкатучене, лжкѣтеше.

Лжкатушжа, с. ж. Лакътушка, лжкѣтушка, извито на нѣчто, лакутка, кривулъ, кривулица; изгибъ, изгибина, излүчини. *На лжкатушжкы; излүчистїй, луковатїй.*

Лжкатушнчїй, — шнъ и — шенъ, шна, шно, *пр.* Что врьви на лжкатушжкы, лакътушнчїй; излүчистїй, луковатїй, волнїстїй

Лжкатушжж, ишь, — шилъ, гл. ср. Лжкатучжж, лжкѣтжся.

Лжкѣтжся, ишся, — тїся, гл. об. Лжкѣтжся.

Лжкж, лжгове и лжци, с. м. 1) Справа обтягнжта съ космъ отъ конскж опашкж за свиреше на гуслж, на гждулка, кемене; гудало; смычѣкъ. 2) Справа обтягнжта съ кютювж за врьгане стрѣлы съ пещ; джитало; лукъ. *Не кжмѣте кривж лжци.*

Іанкулъ майкж си не елушна,
Наплѣни кобуръ съсь стрѣлы,
Нарами лжка на рамо,
Та на ми трыгжж да ходи,
Брата си Радой да трыси. *Пѣс.*

3) Справа съ обтягнжтж на нежж тютювж за биение влжнж, нариж, намукъ. — *Божїй лжкж*, лжкѣ-тж, что ся показва на въздуха отъ седмъ различни шаровы, кога вали джждъ и огрѣе слнще; бабина риза, бабини платно, бабинъ понась, богородичень понась, вино-жнто, вино-ракна, дзунница, джга, зона, зонница, зонка, зунница; радуга. — *Правж му пжтъ като лжкж*, да не види добро, да му е кринъ пжтъ-тж. — *Щемж свршїмж работж-тж на лжкж*, щемъ ся бнемъ бой на смрьть.

Лжкѣтене, с. ср. отъ лжкѣтжся. Лжкатучене.

Лжкѣтушка, с. ж. Лжкатушка.

Лжкѣтжся, ишся, — тїся, гл. об. Лжкатучжж *Змиа-та, като ходи, внеся, лжкѣтжся, на двж ункж-тж си права влжза.*

Лжлекъ, с. м. Птица зайлекъ.

Лжчевица, с. ж. Раст. *Letna minor*, водна ляща, лящовина; рѣска малая.

Лжчене, с. ср. отъ лжчжж.

Лжчець, ум. м. отъ лжжж.

Лжчїло, с. ср. и

Лжчѣтба, с. ж. Кога лжчять, отдѣлать въсякому овця-ты отъ обще-то стадо.

Залибила е Недѣла
Ивана вакъль чобана,
Та го любила, лъгала
Отъ лжчѣтбѣ до лжчѣтбѣ. *Пѣс.*

Лжчѣ, с. м. Лжча, лучѣ, луча, здракъ, зракъ, шпѣ свѣтлѣнѣж; лучѣ, луча.

Лжчѣж, ишь,—чѣль, гл. д. 1) Отдѣлѣмъ; отдѣлѣть, отлучѣть. *Лжчи овця-ты отъ козѣ-ты.* 2) Есѣвъ отдѣлѣмъ отъ обще-то стадо въсякому овця-ты и му давамъ какъ-то му ся пада отъ масло, отъ сыренѣ; отлучѣть. 3) Отбивамъ бозайничѣ да не бозае вяче. — *чѣся*, 1) гл. *възвр.* Дѣлѣся отъ пѣкого, странѣж, не ся събирамъ съ него 2) гл. *стр.* По знаменуванѣе-то на глагола. — *чѣнѣый, прич. стр.*

Лжчѣа, с. ж. Лжчѣ.

Лѣда, с. ж. Лѣдина, напусѣхѣта нѣва, нѣвище, келеме.

Лѣдина, с. ж. 1) Лѣда. 2) Лѣдѣха, лѣвада, поляна въ горѣж. *Прѣлѣжѣся на правѣ лѣдинѣж.*

Лѣдинѣка, ум. ж. отъ лѣдина. *Лѣтѣ на въсякож лѣдинѣж има и хлѣбинѣж.*

Лѣдѣха, с. ж. Лѣдина въ 2-то знаменуванѣе.

Лѣнѣйкъ, с. м. Отдѣлно мѣсто, дѣто дръжѣть само кошѣарѣ съ пчѣлы; пѣсека.

Лѣща, с. ж. Раст. *Ergatis lens* и неговѣый плодѣ, лѣщѣ, лѣла, мердѣжекекъ; чечевѣца. — *Водна лѣща.* раст. лѣчевѣца. — *Драгѣ ми е като лѣщѣж на Велиденѣ. Лѣфѣ-тѣ му ся паде като лѣщѣж на Велиденѣ. Своѣа та лѣща е пѣ-добра отъ чюждѣж-тѣж кокошѣж. Лѣща на ке-банѣж. Въ петѣжѣ паде лѣщѣж, въ благо мердѣжекекъ (пакѣж лѣщѣж). Цѣла пацѣла врѣла лѣщѣж въ шѣрѣбо грѣня, на ни лѣща, ни чорѣница.*

Лѣщѣца, ум. ж. отъ лѣща.

Лѣщѣчка, ум. ж. отъ лѣщѣца.

Лѣщѣвѣна, с. ж. Раст. лѣчевѣца.

Лѣщѣшѣца, с. ж. Слава отъ лѣщѣж.

Лѣщѣнѣый, нѣ, на, но, пр. отъ лѣща, направѣнѣый отъ лѣщѣж.

Лѣако, съжѣзъ вѣм. аѣко.

Лѣлѣя, с. ср. вѣм. лѣлѣя.

***Лѣлѣахѣ**, междом. Горко!

Лѣаса, с. ж. вѣм. лѣса.

Лѣатѣна, с. ж. Латѣна.

М. м. м.

М. Чѣтырѣнадѣсѣто слово, чѣтырѣнадѣсѣта буква въ Словѣнѣскѣж-тѣж азбукѣж, парѣчанѣо *мыслѣте*; по старо-то начрѣтанѣе м, а по ново-то м, и рѣжѣнѣено м.

Ма, 1) нар. Лѣма, нѣма, лаума; не уѣже лѣ, рѣзѣвъ. 2) междом. Турѣасѣл при зват. падежѣ. *Мале ма!*

***Маазѣа**, с. ж. Т. Магаза, магазѣна, маза: 1) Дюбанѣж, пзгрѣденѣж отъ камѣкъ, болѣта; камѣнная лѣвка, магазѣнѣж. 2) Подѣж кѣщѣж въ земѣж-тѣж земѣшѣкъ, изѣба, кѣтой, понѣнца пѣвѣница, клѣтѣ; подѣвалѣж, пѣгребѣж.

***Маазаджѣна**, с. м. Т. Магазаджѣна, мазаджѣна, кѣтой трѣгуѣва въ маазѣж, болѣтаджѣна; содерѣжѣтель магазѣна.

Маазѣнца, ум. ж. отъ маазѣа.

Маазѣчка, ум. ж. отъ маазѣнца.

***Маасарѣ**, с. ср. Т. Кога чюждѣ войсѣка обы-колять, очрѣтажѣть градѣж, тѣврдѣлѣж и пѣкѣть да го земѣжѣ; осѣада. *Зѣмамъ на маасарѣ*, обыкѣламъ, очрѣтаѣватѣ; осѣа-дѣть, обѣагѣть, обѣагѣть, обѣажѣть, бло-кировѣть.

***Маврѣада**, с. ж. Гр. Болѣсть *Antraknose* по лѣза-та; маѣна, шарѣка, вѣжлѣнѣж, балсара.

Маврѣдѣвѣый, вѣ, ва, во, пр. отъ маврѣдѣж. *Маврѣдево лѣзѣж, вѣно.*

***Маврѣдѣж**, с. м. Гр. Чѣрно гроздѣж; чѣр-нѣый вѣноградѣж.

Мѣвѣтамѣ, гл. д. Махамѣж, клѣтѣж. *Мѣвѣта главѣж.*

Мѣвѣтанѣе, с. ср. отъ мѣвѣтамѣ. Маханѣе, клѣтанѣе.

***Магазѣа** и магазѣна, с. ж. Т. Маза.

Магѣанѣенѣе, с. ср. отъ магѣанѣж.

Магѣанѣнѣж, с. м. Кѣзѣвѣся за Цѣганѣнѣж. *Цѣганѣнѣж магѣанѣнѣж.*

Магѣанѣж, с. м. Сѣраѣва за отдѣланѣе пѣжѣкѣ-ты на памукѣж, за магѣанѣе памукѣж.

Магѣанѣж, ишь,—чѣль, гл. д. 1) Отдѣлѣмъ пѣжѣкѣ-ты на памукѣж, чѣстѣж памукѣж съ магѣанѣж. 2) Бѣжѣж, блѣсѣкамъ, прѣсѣкамъ, лу-намъ, цѣбрѣж пѣкого; лунѣнѣть, бѣнѣть, тузѣнѣть. — *пѣжѣся*, гл. *стр.* Бѣвѣамъ магѣанѣнѣж — пѣ-нѣый, прич. *стр.* По знаменуванѣе-то на глагола.

Магáреңце, 1) *у.м. ср.* отъ магáря. Магарця : ослéнокъ. *Трай ми, магареңце, Марта настига.* 2) Двѣ дýщипи на брьдо за стягане съ тѣхъ жбы-ты; втка, кобылицца. 3) Животина *Ovis asellus*, гж-глакъ, данавичка, магарця, мокрець, мокрица, подкамянникъ ; мокрица.

Магаретáрка, *с. ж.* Кюато пасе магарета-та.

Магаретáректый, ска, ско, *пр.* отъ магаретáръ.

Магаретáрчя, *у.м. ср.* Малъкъ, младъ магаретáръ.

Магаретáръ, *с. м.* Който пасе магарета ; магарешáръ ; ослéнась.

Магарéтина, *ув. ж.* отъ магáря.

Магаретина, *с. ж.* Магареңцина.

Магарешка млéчка. Раст. *Taraxacum officinalis*, борець, горець, глушило, глушина, горчивичъ, кашпкъсь, конско цвѣтие, млéчка, падиокъсь, ушéлка ; одувáйчикъ, попово гүмéнцо, хасáмъ, львиный зубъ.

Магарешка ружна. Раст. енна ружна, перуника.

Магарешктый, шка, шко, *пр.* отъ магáря.

Магаректый ; ослиный. — *шкты*, *нар.* Като магаря, магарешкж-тж ; *по* ослиному. *Азъ го праикамъ чловéчески, онъ ми отговара магарешки.* — Магарешка кашлица, црыа кашлица, закливица, трдуха ; коклюша. — Магарешка работа : а) Нечловéшка, долна, мръсна работа. б) Тяжка, мýчна работа. — Магарешкый рай, затворъ, тьмница, драңгольникъ, пушкарина, ханусхана ; темница, тюрьма. Закаражъ го въ магарешкый рай. — Магарешкый свѣтъ ; нечестить, лошь свѣтъ.

Магарешктый бодилъ. Магарешкый трънь, бодилъ, главието тръне, главочъ, осѣтъ, палмида, сжселъ, растениа : а) *Cirsium* ; вахлэчка, волчецъ, осѣтъ, полевая серпуха. б) *Carduus* ; колючка, чертополохъ, и в) *Carlina* ; колючникъ.

Магарешктый кóстенъ. Раст. *Datura stramonium*, былика, бывола, быволь, дивъ орѣхъ, крава, плюскачь, свинокъ, татула, татуль ; дурмáль, бѣшеное зéлье.

Магарешкый пелтýнъ. Раст. *Artemisia vulgaris*, дивъ пелтýнъ, малатра ; чернобыль, чернобыльникъ.

Магарешкый трýнъ. 1) Растениа магарешкый бодилъ. 2) Раст. *Xanthium spinosum*, бодилъ, казашкый бодилъ, бутракъ, холера. 3) Раст. *Onopordon acanthium*, гингеръ ; татарникъ колючий.

Магарешкы ўшн. Раст. *Iris germanica*, кривъ дѣдо, ливадаръ, манастирско цвѣтие, патета, перуника, перуника, пиронига, пе-

перуга, турско цвѣтие, хурка ; касáтикъ, пѣтунóкъ.

Магарешкж-тж, *нар.* Като магаря, като магарета, магарешкы. *Работи магарешкж-тж.*

Магарешникъ, *с. м.* Птица *Lanius meridionalis*, конска сврака.

Магареңáръ, *с. м.* Магаретáръ.

Магареңцинъ, *с. ж.* Магарешка работа, магарешко владание ; магаретина, магарина. Магареңцина-та не ходи по горы-ты (по дрвю-то) и скалы-ты, а по чловéц-ты. Магареңцина ся съ пары не купува. Магареңцина-та ся жаризва. Който сака магареңцинж-тж, онъ си ж купува и безъ пары.

Магарина, *ув. ж.* отъ магáря. Магаретина, магарине.

Магарина, *с. ж.* 1) Женско магаря ; ослица. *Прѣваряся като пул прѣдъ магаринж.* 2) Въ огнище подложка отъ жéлэзо като перустикъ за слагане възъ нежъ главни-ты за да горытъ по-добрь ; мечка. — Длэга магарина, една игра на топкж, длэга кобыла.

Магаричингый, нъ, на, по, *пр.* отъ магарина ; ослицынъ. *Оглядался на магаричинж мочкж. Магаричинж мочкж да пие!*

Магаричия, — чýлся, *гл. об.* За магаричж : ражда магарця, турмися ; жеребýться (объ ослицъ). *Да си купи магаричкж, да ми ся магаричи, та да ми станжтъ двѣ.*

Магаричка, *у.м. ж.* отъ магарина.

Магариче, *ув. ср.* отъ магáря. Магаретина, магарина.

Магарина, *с. ж.* Магареңцина.

Магарокъ, *с. м.* Магаря. *Побуанж магарокъе.*

Магарóсамъ (да ся), *гл. ср.* отъ магарóсвамся. Да ся магарасамъ.

Магарóсвамся и магарóсувамся (да ся магарóсамъ), *гл. об.* Магарасвамся.

Магарóсване и магарóсуване, *с. ср.* отъ магарóсвамся. Магарасване.

Магаректый, ска, ско, *пр.* Магарешкый.

Магарчй, 1) *у.м. ср.* отъ магáря. Малко-то на магаря ; магареңце, пуля, прыля, турма ; ослéнокъ. — *Карай си магарчя-то, глэдай си работж-тж, врьви си изъ пхтия, не ся брькай въ чюждж работж.* 2) *с. ср.* Магареңце въ 3-то знаменование.

Магáря, *с. ср.* 1) Животно *Equus asinus*, магарокъ, марко ; осéль. 2) Лошь, инатъ, лѣнивъ чловéкъ ; осéль. 3) Единъ отъ колэдары-ты, който носи торбж-тж съ даровы-ты. 4) Единъ строй подложка, на кождо турять корыто, кога пержтъ. 5) На гждулкж изправена дýщипа, на кождо лэжыть

струны-ты; подставка. 6) Въ игръ гжеть играть, който е изгорѣлъ. 7) Въ игръ на тонкъ: играчи-ти, на които сж захнѣли другы-ти играчи, та подвръгать тонкъ-тж. — Магаря безъ самаръ, безъ уши, магаря въ златны дръвѣхъ, чловѣкъ магаря — Отъ конь на магаря; переобули изъ сапогъ въ лапты. На подарено (на хариано) магаря зжби-ти, петалата ся не глѣдять; даровому коню въ зубы не смѣтъ. Бий самаря, да ся стѣца магаря-то; кошку бѣють, а невѣстки навѣтки дають. Магаря реве, магаря зове. Качилося магаря на магаря. Магаря-то си е все магаря, ако ще бы имало пары и съ товары. И старо да е магаря-то, пакъ е магаря. Магаря и на хаджилъкъ да иде, пакъ магаря си дохожда. На хаджилъкъ има и магарета. Мый магаря, да ти плати съ удары. И на магаря-то девятъни Рыкало магаря, кой го слуша. Поврага тата, ами магаря-то Магаря отъ тимаръ не проумѣва. Магаря отъ срамъ не мре. Разили магаря мжтж водж. На моминъ врата всакакъ (много) магарета режжъ На моминскы врата и магарета-та поревавать. Магаря-то, вдига ли уши-ты си, ще врьли товара. Краставъ-ты магарета прѣзъ девять планины ся подушять. Не умирай ми, магаря, до зеленъ трѣвж! Умрѣ ли магаря-то ми, ако ще никж трѣва, ако не. Навирилъ уши като магаря за хранж. Мысли като магаря безъ сламж. Замыслился като магаря на праздникъ паслж. Прилича му като на магаря сѣдло. Да чюзаше Господъ гарванъ-ты, измиражж магарета-та. Некалсанъ гость готово магаря. Карай, Коле, куцоту магаря. Прѣди магаря въ ажжъ не слизай. На магаря-то разправяли, и то си мрьдижло уши-ты. Не дыри магаря на врьвжж, а на прѣдежъ Дѣт магарета ся скарали (ся рытать) въ младскый ажжъ. Като не врьви магаря-то нагорѣ, удри го надолу. Врьжи магаря-то, дѣто иска стопанъ-тж му, на нѣмай грѣжжж, че влжжъ ще го изаде. Магаря-то води камилы-ты. Магаря-то ся все сжиша, кога да влѣзе въ ажжра. Умрѣло магаря отъ влжжъ ся не бой. Отъ умрѣло магаря трѣси петала. Чюждоту магаря на пжтѣ ся разтоваря. Магаря ли си, самари много. Ако магаря-то не може да удари, самари му може па! Бие самара, като не ѣ ся пада да бие магаря-то. Магаря-то не

бие, та бие самара. Разбира ли магаря отъ кантаръ. Магаря ся съ тягло не купува. Что ще магаря па сватбж! Канили магаря-то на сватбж, па му заржчали да си земе и самара. Магаря викатъ на сватбж или водж, или дръва да носи. Атовѣ-тж ся рытать, магарета-та отдѣвать (умирать). Атовѣ-ти си игражтъ, магарета-та отдѣвать. Като види магаря-то зорж, отъ ата по-напрѣдъ врьви. Колко да е кескиж магаря-то, атъ не става. Слѣзлъ отъ конь, качился на магаря Кога заболѣ магаря-то, коня надпрѣваря. Да мя рыта конь, не щаше да мя е надъ, а то мя рыта краставо магаря. Бѣнѣ като магаря отъ конскы мужы. Магаря пажа, магаря бара (трѣси). Чловѣкъ е чловѣкъ, чловѣкъ е и магаря. Зять роднина и магаря стока! Приличны магарета и на пазаръ има Не знае да даде на едно магаря водж. Не знае да раздѣли на дѣт магарета сламж. Да му побѣлѣ глава-та като на магаря коремъ-тж.

Магаріасамъ (да ся), гл. свр. отъ магаріасвамся. Да ся магаросамъ, да ся вмагаржж. Магаріасвамся и магаріасувамся (да ся магаріасамъ), гл. об. Ставамъ като магаря, владамся магарешкж-тж; магаросвамся, вмагаривамся, вмагаретивамся.

Магаріасване и магаріасуване, с. ср. отъ магаріасвамся.

Магданѡзецъ, ум. м. отъ магданѡзъ. Мало магданѡзъ.

***Магданѡзъ**, с. м. Раст. *Petroselinum sativum*, майданозъ, петружелъ; петрушка. **Магданъ**, с. м. 1) Було, дувакъ, прѣкрывъ, кавракъ, мрѣжѣ на булкж; покрывало для невѣсты.

Нито е ружѣ, нито трендафилъ,
Нѣ ми е това кумовый магданъ,
Кумовый магданъ, дѣверовъ вѣнецъ. Пѣс.

2) Нанпзъ като рясы отъ сребрьны пары за накытъ на булкж; лѣкатникъ, мѣдѣнакъ, рясецъ вѣнецъ.

Магѣсамъ, гл. д. свр. Да магнѣсамъ.

Магѣсеникъ, с. м. Магесеникъ.

Магерѣпчи, с. ср. Едно цѣтѣще.

Магерѣше, с. ср. отъ магерѣжж.

***Магерница**, с. ж. Гр. Въ монастырь мѣсто, дѣто ся готви ястїе, мутвакъ; кѣхня, повѣрїя.

***Магерѣжж**, ишь,—рылъ, гл. д. Гр. Врьшжж, кжтамъ нѣчто. Какво го магерѣшж?

Магѣсеникъ, с. м. Магнѣсеникъ.

Магнѣсамъ, гл. свр. отъ магнѣсвамъ. Да магнѣсамъ; очаровѣтъ, околдовѣтъ, обво-

Мазниѣкъ, с. м. 1) Камѣкъ зеленъ, мякъ, глинистъ, та лесно ся сѣче; турскы ся нарича *коршумъ-ташъ*; отъ него дѣца-та си правять мѣшета да играють на орѣхы. 2) Точено, мѣсено нѣчто съ мазъ, съ масло: баница, млинъ, плакеда, тутманиѣкъ. 3) Чловѣкъ, който маже и гладн прѣдъ другы-ты; мѣстина; лъстецъ, потвѣрцикъ. *Страшенъ е мазниѣкъ*.

Мазиниѣ, с. ж. 1) Мазъ; мазъ, жиръ. 2) Киръ, кирливо, умацано, укирливено на нѣчто; грязь.

Мазниѣца, с. ж. Която маже и гладн прѣдъ другы-ты; мѣстина.

Мазничѣтый, — чѣкъ, чка, чко, *пр. смякъ*. отъ мазниѣтый.

Мазничя, у.м. ср. Банячка, млинецъ, тутманиѣцъ.

Мазнуванъ, гл. уч. отъ мазниѣ.

Мазниѣ, — зѣтъ и — зѣтъ, зна, зно, *пр.*

1) Что има много мазъ; тлъстѣй; жирный, тучный, сальный. 2) Что има много масло; масляный, масленѣстый. *Мазни орѣхы*. 3) Направенѣй съ много мазъ; тлъстѣй; жирный. *Мазно настие*. 4) На мазанѣй, намацанѣй съ мазъ; сальный. *Мазны рѣцѣ, мазна дръва*. 5) Что може да ся маже; жилавыѣй, лѣпкавыѣй. *Мазна глина; жирная глина*. 6) Гладкѣй, равнѣй, дюзъ; гладкѣй. *Мазно дръво*, гладко, безъ сѣкылы, безъ клоновы. — зно, нар. По знаменование-то на думж-тж. — *Мазна Гака*, която маже и гладн.

Мазниѣ, ешъ, — нѣлъ, гл. ед-кр отъ мазниѣ; мазнѣтъ. — нѣтъѣй, прич. стр. мазнѣтъѣй.

Мазуль, с. м. Справа за спущане по нежъ дръвѣ, трупе по стрѣмно. — *Иде на мазуль*, соввася, та си плъзне надлъжъ.

Мазѣиѣца, у.м. ж. Малко мазъ.

Мазъ, с. ж. 1) Тлъстина, мазнина, лой, сало; жиръ, сѣло, вѣрвань. *Свинска мазъ; лгѣда*. 2) Мазилка за мазане съ нежъ нѣчто; мазъ. — *Като бубрегъ въ мазъ. Отъ мазъ-тж нѣма хаиръ, а не отъ изварж-тж*.

Май, нар. Тако речи, комай, почти; почти, нѣсколькы. *Май голѣмичѣкъ. Май не е така. Май му сѣ длѣжки рѣцѣ-ты*.

***Май**, с. м. Пятѣй мѣсяцъ; Нѣчо.

Майдапѣзѣцъ, у.м. м. Малко майдапѣзъ.

***Майдапѣзъ**, с. м. Гр. Магданѣзъ, раст. *Petroselinum sativum*, кокошна, рыба мерудина, рыбака чорба, петружелъ; петрушка.

Майка, дат. п. майци, зват. п. мѣле, с. ж. 1) Жена, която има дѣца; матеръ; мать, матеръ, матка. *Умрѣла майка имъ, та остана сырачѣта*. 2) Снѣха на свекръвъ си и зѣтъ на тѣщъ си казвать майка. 3) Почѣтно название на старж женж. 4)

Женско животно, което е раждало; матка. *Не глѣдай телѣ-то, а майкѣ му*. 5) У женж, у женско животно мѣсто-то, дѣто ся зачева малко-то и дѣто сѣди, доклѣ ся родитъ; *uterus*; матка, плодница; матка. 6) На рѣкѣ, на чешмѣ: мѣсто-то дѣто изтича; изворъ, глава; вершина, верховье, истѣкъ рѣкѣй. 7) Нѣкое количество пары; глава, главница, главно; капиталъ. 8) На робушь по-дѣтъта половина, въ кождо влѣза по-къса-та, богато бѣлѣжнѣтъ на него нѣчто; матка, женско. — *Горска майка*, едно растение; горять го, та нѣ дѣма му пушнѣть малкы дѣца, что плачѣтъ на сына си. — *Зѣмина майка*, насѣкомо *Scutigera coleoptrata*, зѣмекѣй запрътъкъ, скрипка. — *И мене с майка родила*, и азъ съмъ чловѣкъ. — *Отъ стара майкѣ дѣтя е юпанъ, уменъ, добръ чловѣкъ*. — *Не е пряла майка ми за него*, малко мя е грѣжѣа. — *Хванѣли го майкѣ-ты*, полудѣлъ. — *Кому майка, кому мащѣа*. Сѣйтѣся дѣца, че ся сѣмѣ майка въ и баща въ. *Какъ-гыто майка-та и баща-та, такъвъ и сынъ-тъ*. Свидлива майка, крадлива дѣца. *По майкѣ-тж щѣшь познаешъ и дѣщерѣ-тж*. Единъ глѣда майкѣ-тж, другъ дѣщерѣ-тж. *Глѣдай майкѣ-тж, зимаѣ дѣщерѣ-тж*. Дѣтя безъ бащѣ е половинъ сырачѣ, а безъ майкѣ цѣло. *Не цѣла майкѣ прѣсѣкъ рѣбѣ*. Глѣда като посрано дѣтя (телѣ) майкѣ си. *Страдна майка и на слѣпо дѣтя*. *Жална майка на мрътво дѣтя ся радва*. *Еажъ, Райце, до глѣбъ, майци*. *Доклѣ дѣтя-то не заплаче майка му цицѣ не му дава*. *Бѣжанова майка не плаче, а Стопанова*. *Бѣжанова майка бѣло носи, а Стопанова черно*. Съ майкѣ до вѣрѣмя, а съ мѣжъ прѣзъ море. Чѣкалъ е на майка си въ корѣма толкова вѣрѣмя, та сега не може ли да толкова малко. *Дали му прасѣ, той иска и на прасѣ-то майкѣ-тж*. *Бий, Тодорѣ, майкѣ си!* *Что му мыслятъ боца и майка*, да го не сполѣтава, что му мыслятъ хора-та, то да го снамѣри. *Голѣ като отъ майкѣ роденъ*. *Правъ като отъ майкѣ роденъ*. *Свижѣ-це, видѣ-це-мъ, чижъ майкѣ нѣма*. *Ха майка му хортувала, ха вѣтръ вѣяло* — все му е едно. *Мога и негова майка на единъ рѣкѣ ризы сѣ пралѣ*. *Капа му ся крон, майка му ся боѣ*. *Жена-та давала млѣко, а майка-та пѣлынъ*. *Щѣте като мащѣжъ майкѣ*. *Лѣма го е майка ти родила, та го жалишь!* *Что мя глѣдашь, като посрано телѣ майкѣ си*.

Прѣваря като прѣля майкѣ си. Мрази майка сѣлѣж-тѣ като чужденкѣ. Майка на теѣка, теѣко на майкѣ, останѣ майка безъ дѣца! Майкѣ цѣркѣ клѣмѣ не избира.

Майке и майкѣ! междом. За чюдене.

Майкѣнѣтѣй, нѣ, на, по, пр. отъ майка. Майкѣнѣтѣй.

Майлка, с. ж. Маене, маежѣ, губене вѣмѣ, залѣсна, зилѣсна. *Бабинѣ баилкѣ, дѣдовѣ маилкѣ.*

*Маймѣръ и маймѣрѣнѣтѣ, с. м. Т. 1) Майсторѣ да прави кѣщѣ, сградѣ; архитѣктѣ. 2) Който умѣ да разтрыва.

*Маймѣна, с. ж. Т. Животно *Simia*; обезьяна, мартышка. — *Маймѣна е*, казвася за чловѣкъ хытрѣ, даволитѣ, или когѣто повтаря каквото правятъ другѣ-тѣ.

Маймѣнка, у. м. ж. отъ маймѣна.

Маймѣнѣтѣй, ска, ско, пр. отъ маймѣна. *Маймѣнѣтѣй суратѣ.*

Маймѣнѣчи, у. м. ср. отъ маймѣна.

Майна, с. ж. Майка, сѣщася въ пѣсни-тѣ. *Майно-лс, стара майкѣцѣ!*

*Майна, с. ж. Въ изреченіе: *сторѣхмѣ, направѣхмѣ майнѣ, оставѣхмѣ, сѣрахмѣ, прѣстанѣхмѣ, нануѣстѣхмѣ, арнисахмѣ.*

Майрѣшка, с. ж. Въ гатанкѣ за сокаѣ: *крушка на майрѣуикѣ.*

Майсторѣница, с. ж. Жена, мома майсторѣ, майсторѣка; мастерѣница.

Майсторѣнина, с. ж. Умѣане, знанане да сѣ прави нѣчто, както трѣбѣ; майсторѣлѣжѣ, изкусѣство; некусѣство. *Майсторѣнина козы пасс: пять закара, три докара.*

Майсторѣнка, с. ж. Майсторѣница.

*Майсторѣлѣжѣ, с. м. Т. Майсторѣнина. *Това сѣ вѣка майсторѣлѣжѣ: хайдѣрунѣж хайдѣрунина да краде.*

Майсторѣсамѣ, гл. свр. отъ майсторѣсамѣ. Да направѣжѣ, да измайсторѣжѣ; смастерѣть.

Майсторѣсамѣ и майсторѣсувамѣ (да майсторѣсамѣ), гл. д. Направѣамѣ нѣчто, измайсторѣавамѣ; мастерѣть.

Майсторѣсанане и майсторѣсѣванане, с. ср. отъ майсторѣсамѣ.

Майсторѣскѣй, ска, ско, пр. 1) Что е на майсторѣ, за майсторѣ; мастерѣскѣй. 2) Изкусѣнѣй, хытрѣй, изваденѣй; мастерѣскѣй. — *скѣ, нар.* Изкусно, хытро, извадено, сѣ майсторѣнѣж; мастерѣскѣй.

Майсторѣчи, у. м. ср. Малѣжѣ, младѣ майсторѣ.

*Майсторѣ, с. м. 1) Който е изучѣл добрѣ нѣкой зананатѣ и е станѣлѣ учитѣль за него; маѣстерѣ, учѣтель по ремеслу. 2) Който е изкусѣнѣ на нѣчто, умѣ да го

прави, както трѣбѣ; маѣстерѣ, маѣстѣкѣ.

3) Комуто иде отъ рѣжѣ за нѣчто, много е вѣраденѣ, каджренѣ да го направѣ; дѣка.

4) Дюлѣгерѣнѣж, зидарѣ; плѣтникѣ. — *Всѣка работа отъ маѣстѣра сѣ сѣ боѣ. Гладѣ-тѣ на много работѣ е маѣсторѣ. Да познава, кой му е маѣсторѣ. Богѣ да тѣ чѣва маѣсторѣ да не тѣ клѣюне у кѣщѣ. Маѣсторѣ сѣмѣ, маѣсторѣ, въ горѣж-тѣ сѣмѣ расѣлѣ. Маѣсторѣ Кѣстѣ вѣрѣтенарѣ-тѣ: отъ три букѣ двѣ вѣрѣтѣна, едно-то наѣдадено. Маѣсторѣ чловѣкѣ вѣрѣтенарѣ, дѣца-та му свѣрѣдѣлари. Маѣсторѣ Бачѣко девѣтъ зананатѣ знае: борѣна цѣпли, катранѣж вари, скрипѣци прави, трѣяскѣ бере . . . Маѣсторѣ като козѣ.*

Майсторѣнина, у. м. отъ маѣсторѣ. Голѣмѣ маѣсторѣ; маѣстерѣще.

Маѣсѣ, с. м. 1) Мѣсяцѣ Маѣ. 2) Торѣ, лѣйна, гюбре; навѣзѣ.

Маѣтанѣне, с. ср. отъ маѣтанѣжѣя.

*Маѣтанѣчина, пр. неизм. Т. Който обычна да сѣ маѣтѣни, да сѣ подѣгравѣ.

*Маѣтанѣ, с. м. Т. Подѣбѣнѣ, подѣгравѣка. *Зѣлѣ го на маѣтанѣ, на подѣбѣнѣ, на подѣгравѣкѣ.*

Маѣтанѣжѣя, йсѣя, — пѣлѣя, гл. об. Зѣмамѣ нѣкого на маѣтанѣ, бѣж сѣ шѣаѣж сѣ нѣго, подѣгравѣамѣ; шутѣть, издѣвѣатьсѣя.

*Маѣхѣнѣ, пр. неизм. Т. Сладѣко-прокѣйсѣленѣ.

Маѣца, у. м. ж. отъ маѣа. Малѣко маѣж.

Маѣчина мѣтѣвика. Раст. *Nepeta cataria*.

Маѣчинѣнина, с. ж. Наслѣдѣство, имѣане останѣ отъ маѣкѣж.

Маѣчинѣнѣскѣй, ска, ско, пр. Маѣчинѣнѣтѣй.

Маѣчинѣнѣтѣй, нѣ, на, по, пр. отъ маѣка.

Маѣкѣнѣнѣтѣй, маѣчинѣнѣскѣй; маѣтерѣнѣнѣскѣй, маѣтерѣнѣнѣ. *Сѣ чѣждѣ пѣтѣж на маѣчинѣнѣ помѣнѣ. Маѣчина кѣятѣва всѣаѣкога стѣига. Маѣчина кѣятѣва на суѣжо не паѣда. Дѣй му лѣлѣж тотѣмѣж да тѣ изѣкажѣ и маѣчинѣно-то сѣ мѣлѣко.*

Маѣчица, у. м. ж. отъ маѣка. *Маѣчица, че пакѣ маѣчица. Маѣчица — сѣвичѣца.*

Маѣчѣчка, с. ж. Жѣнѣско чѣяѣдо, прилѣчно на маѣкѣж сѣ; мамѣнуѣна; маѣтерѣнина дѣчѣ.

Маѣчѣж, ишѣ, — чѣлѣ гл. д. Казѣвамѣ мамѣо.

Прѣщѣвай, роѣе, прѣщѣвай: Въ чѣждѣ цѣж кѣщѣж да пѣж,
Чѣждѣ цѣж маѣкѣж да маѣчѣж,
Чѣждѣтѣй цѣж баѣцѣж да баѣцѣж,
Чѣждѣтѣй цѣж братѣе да братѣж,
Чѣждѣтѣй цѣж сѣстрѣй да сѣстрѣж. *Пѣсѣ.*

Макавѣн, с. м. мн. Така наричатѣ поѣнѣйдѣ прѣвѣзѣ-тѣ двѣнаѣдѣсѣтъ дѣни на мѣсяцѣ Авѣгустѣ. Прѣзѣ тѣзѣи дѣни жѣнѣ-тѣ пѣзѣятѣ да

не пержть дрѣхы, да не бѣлять платна и да не кѣпжть дѣца. По врѣмя-то прѣзь динты Маканен лучать каква ще бжде година-та.

Маказчийка, с. ж. Птица *Dafila acuta*, кукурукъ.

Макамъ (да ма́киж, ма́кнувамъ), гл. д. Топжъ соль, ниперь, или друго нѣчто съ хлѣбъ; ма́кѣтъ. *Не учи старца да ма́ка тайца, онъ знае и по три на залѣкъ.* — *жея*, гл. стр. Топжся; ма́кѣтъся. — **макѣтый**, прич. стр. Топеный.

Макаше, с. ср. отъ ма́камъ. Топение; ма́каніе.

Макара́, с. ж. Т. 1) Коделце съ жлѣбъ за врьвь, за вѣже да ся тягли съ него; скрипецъ; блокъ. 2) Нѣчто, на което има намотанъ конци; *катушка*, *мотушка*. *Макара конци*. 3) Болкото конци има намотанъ на еднѣ макараж. *Изшила, изхабила двѣ макараж конци*.

Макари́ца, ум. ж. отъ макара́.

Макари́чка, ум. ж. отъ макари́ца.

Мака́ръ, съжж. Гр. 1) Пб-часто съ частици *да*, *и да*, *че*: *понѣ*, *ако* и *да*; *хоть*, *хотѣ*, *хотѣ бы*. *Продумай макараж двѣ думы*. *Хапни си макараж и да ти ся не паде*, *и да не си гладенъ*. *Макараж че съмъ старъ, пакъ оуце можъ да работж*. 2) *Понѣ*, *баремъ*, *божемъ*; *хоть*. *Макараж малко*.

Мака́тець, ум. м. и мака́тця, ум. ср. отъ ма́ка́тъ.

Мака́тъ, с. м. Т. Постилка за миндеръ.

Ма́кбу́лъ, пр. неизм. Т. Приятый. *Това не ми е макбулъ*, не ми е приятно.

Ма́клика, с. ж. Една трѣва, расте по нивы-ты.

Ма́кнувамъ, гл. уч. отъ ма́киж. Топнувамъ; ма́кивать.

Ма́киж, ешь, — *нѣлъ*, гл. ед-кр. отъ ма́камъ. Да топж; ма́кнутъ. — **ма́кѣтый**, прич. стр. Топижаый; ма́кнутый.

Ма́ксеуджѣна, с. м. Т. Който има ма́ксулъ.

Ма́ксеулець, ум. м. отъ ма́ксеу́лъ. Малко ма́ксулъ.

Ма́ксеу́лъ, с. м. Т. Ма́ксулъ, произведение, рожба отъ земь-тж; урожа́й.

Ма́ксеу́тъ, с. м. Т. Ма́ксеу́тъ, служба; служба, должностъ.

Ма́ксеу́тъ, нар. Т. Ма́ксеу́тъ, нарочно; парочно, парочито, парокомъ.

Ма́къ, с. м. Раст. *Rapace*, божия, божичка, божюрига, божюрокъ, божюрь, божнянка, була, дивъ хашашъ, глушина, капи-коса, каджика, кокуружа, мачецъ, напаронка, напоруна, перперуга, пламяница, плюсковъ, плюсковыць, пуцпакъ, пукалъ, пьпиакъ, трамбула, тутенка, хашашъ; ма́къ.

Мала́! междом. Ала! *Мала съмъ страхопъзлѣ!* ала съмъ страховѣвъ!

Мала́къ, с. м. Малко-то на быволциж; малаця, быволчя.

Мала́ксамъ, гл. свр. отъ мала́ксвамъ. Да банаддишж, да ми припадне; упасть въ обморокъ, обмереть.

***Мала́ксвамъ** и **мала́ксувамъ** (да мала́ксамъ), гл. ср. Гр. Дохожда ми навѣсь, пада ми укропъ, припада ми, прѣмалѣва ми, прѣмирамъ, банаддисвамъ, банаддисвамъ; упадѣтъ въ обморокъ, обмирать.

Мала́ксване и **мала́ксуване**, с. ср. отъ мала́ксвамъ. Навѣсь, укропъ, припадание, прѣмалѣване, прѣмиране, банаддисване, банаддисване; обморокъ.

***Мала́ментый**, нѣ, на, по пр. Гр. Златный, позлатеный; золотой.

Отдолу иджтъ до три овчары:

Пръвый-тъ носи прикованъ кривакъ,

Вторый ми носи мѣдны кавалъ,

Третий ми носи маламень пръстенъ. *Пѣс.*

Малам́осамъ, гл. свр. отъ малам́освамъ.

Да позлатж; позолотить. — **самѣтый**, прич. стр. Позлатеный; позолоченый.

***Малам́освамъ** и **малам́осувамъ** (да малам́осамъ), гл. д. Гр. Позлативамъ, златж; золотить. — *жея*, гл. стр. и *въсвр*. Позлативамся, златжся; золотиться.

Рѣжы му ся посребрижж,

Скуты му ся позлатихж

Брада му ся маламоса. *Пѣс.*

Малам́осване и **малам́осване**, с. ср. отъ малам́освамъ. Позлативание.

Мала́ра, с. ж. Брадва, манара, сѣкыра, наджакъ, балтна; топоръ.

Мала́рица, ум. ж. отъ мала́ра. Брадвица, сѣкырица; топорикъ.

Мала́самъ, гл. свр. отъ мала́свамъ. Да ся уморж, да падж, да запрж, да ослабж; устѣтъ.

Мала́свамъ и **мала́сувамъ** (да мала́самъ), гл. ср. Уморавамся, падамъ, запирамъ, ослабвамъ; уставѣтъ.

Мала́сване и **мала́суване**, с. ср. отъ мала́свамъ. Уморивание, умора.

Мала́тра, с. ж. Раст. *Artemisia vulgaris*, бѣль пелынь, дивъ пелынь, магарешкый пелынь, морачъ; чернобыль, чернобыльникъ.

Мала́ця, ум. ср. Малко-те на быволница, быволчя, турмача, малакъ.

***Мала́джѣна**, с. м. Т. Който ходи да дыри, дѣ има заревоно имане.

Мале́, *зват. пад.* отъ неупотрѣбительно *мала*; *мамо*. *Мила мале! Стара мале!*

Малѣ́, с. ср. Малешка.

Малѣндый, да, до, пр. смякч. отъ малкый. Маленкый, малечкый, маленый.

Дѣвоичице, драга любичице,
Любиль бѣхъ те, ала си малечко.
— Малендо е зрюю бисероу,
Маленда е птица прѣвнерица! *Пѣс*

Маленкый, ка, ко, пр. смякч. отъ малкый. Малендый, маленый, малечкый, малечкавый, мышиный, мышиный.

Любилиси люди млади
Отъ маленки до голямы,
Станк времѣ да си земжѣ. *Пѣс.*

Маленый, нѣ, на, но, пр. смякч. Маленкый.

Влѣзла ми Іанка въ маленк градинкѣ,
Набрала Іанка отъ здравченъ ми вѣщенъ. *Пѣс.*

Малечкавый, въ, ва, во, пр. смякч. Маленкый, малечкый.

Ой Сикуче мило виуче,
Твой-та грыжа ми изило,
Что те женихъ малечкаво. *Пѣс*

Малечкый, — чѣкъ, чѣа, чѣо, пр. смякч. отъ малкый. Маленкый.

Малѣнка, с. ж. Малкый прѣсть на рѣкѣ; малѣ, малакѣ, кутля, кутро, кутря, кутренъ, кутель; мизинецъ.

Маливиды, им. соб. женско въ пѣснѣ-ты.

Малигавый, въ, ва, во, пр. Който има по лице-то си граны отъ шаркѣ, отъ сыпаннѣ, или отъ друго нѣчто; сыпаннчавый, бродавый, гранавый, марулавый; рябой, порябѣлый.

Един ми ж много кудить:
Низка была, та дебела,
Модра была, малигава. *Пѣс*

Маликѣ, с. м. Въ пѣснѣ за клятвѣ:

Не съмъ ти майка,
Маликѣ те удрилъ,
Тукъ съмъ ти жена,
Желка ты удрила!

***Маликаниѣ, с. ср. Т.** Владаше.

Малина, с. ж. 1) Мажева сестра мома, прѣтъ кождо има и другъ по-голямъ сестрѣ и та още мома. 2) Така нарича жена роднинѣ-ты на мажѣ си, копто е заварила дѣвѣйки.
Калино ле Радо, малино!

Малина, с. ж. Раст. *Rubus idaeus* и него-вый плодъ; бобинкы; малина.

Малишиный, ика, ико, пр. смякч. отъ малкый. Много малкый маленкый.

Мило, Мило малишино
Бать си мало, тѣй си драго:
На Бога си домилѣло,
На людѣ си додражидло. *Пѣс.*

Ты си имашъ дешиъ кулаъ шары,
Шары давай, лю душѣ не давай,
Че си имашъ дѣца малишины. *Пѣс.*

Малишка, ум. ж. отъ малина. — *Калинка* малишка, животинка литмара.

Малишка, ум. ж. отъ малина.

Малишко и

Малинѣ, им. соб. мѣжско.

Малица, с. ж. Чюковѣ-ти, бутувѣ-ти на теповицѣ; малица.

Малика Коляда. День-тъ прѣдъ Рождество Христова, 24 Декемврина, суха Коляда; день на кануѣ Рождества Христова

Малко, нар. в малкый.

Малкомѣ, нар. Малко.

Малкопѣицѣ, с. м. Малкый.

Малкый, — лѣкъ, лѣа, лѣо, пр. Малый, неголѣмый, ѹпечѣкъ; мѣлай, небольшой.

По-малкый; мѣньшій. По-малка сестра,

по-млада сестра. Едно отъ друго по-малки дѣца,

дребны дѣца; малъ мѣла мѣньше. — Малѣкъ чловѣкъ:

а) Нисѣкъ чловѣкъ, дребенъ б) Не членъ, не отъ прѣвѣ-ты. — Отъ малѣкъ, още отъ дѣтя,

когато съмъ былъ още малко дѣтя; сѣзмала, съ малолѣтства. Отъ малки ся познаважи.

— Това бѣ малкый диаволъ, станѣ малѣа пакость, малко зло,

можѣше да дойде и по-голямо. — Малко, нар.

Мало, мѣлицѣ, не много, суцѣа, тронѣа, тронѣа, мрѣва; мѣло,

мѣлизи, мѣлипи, мѣлость. По-малко; мѣньше, мѣнѣ. По-малко отъ други-ты;

мѣнѣ чѣмъ другѣе. Най-малко; мѣнѣ всего, пѣй-мѣнѣ. — Малко, много:

а) Малко ли, много ли, не ся знае; много ли, мало ли. Малко, много, земжи го.

Малко ся много поварди

Отъ Петровъ день до Илинденъ. *Пѣс.*

б) Колко-годѣ; немного, немножко, кое какъ. Малко много, знае го. — Отъ

малко малко, колко-годѣ; мало-мѣльски. — Малко останѣ да го бис;

только не прибиѣлъ его. — Още малко, не е така,

не е истина, да прощавашъ. Мон-тъ овѣцѣ давати по окѣ вѣжи.

— Още малко, сир. не е истина. — Нарѣче малко ся

сѣединѣа съ други нарѣчиѣа и съ прѣд-лозы, та правѣ нарѣчиѣа сложнѣ:

Безъ малко (безмалко): а) кога не достига малко,

или иска още малко до, не докрай, не на-мѣло; невестуѣно, неполниѣ. Изѣде безъ

малко ѹѣлѣ питѣ. Безъ малко не е свършилѣ работѣжѣ си;

отъ немного не кончилѣ своѣю работѣу. б) Намалко, токо что не;

едѣа, чуть. Безъ малко щѣше да паднѣ; чуть не упѣлъ. — На-малко (намалко), съ чѣстиѣа пѣй, пѣй-намалко, пѣй-малко-то колкото може;

мѣ-нимумѣ чѣго-нибѣдѣ. Най-намалко той има пѣтдесяти годинѣ — Намалко, без-малко; едѣа, чуть. Намалко щѣше го

изпуснѣ. — По малко (помалко), лека по-лека, едно по едно, не брѣзо; исподоволь.

Малко помалко може ся исправи. Малко помалко отива на прѣдъ. — Малка Еанка за копанкѣ, а голѣма за сѣдѣнкѣ; на рабѣту позадъ послѣднихъ, нѣдѣу напередъ первыхъ. Голѣма-тарѣба наде по-малкѣ-тѣ. Дѣто чюешъ много нагоды, малкѣ кошницѣ носи. На прѣсвалено лозѣ малкѣ кошницѣ занѣсай. Малка кокошка малкѣ яйца носи. Малка кокошка всякой день жарка. Малка кокошка, а около голѣмна пѣтелѣ. Малка-та крава малко телѣ ражда. Малко вирѣя дребна рыба Въ малко село чѣсто вирѣя. Малко-то камѣня кола-та прѣтурѣ. Малка милостѣнна отъ много бѣды избава. Малка е градинка, длѣга е годинка. Малкѣ лѣжець, голѣмѣ крадець. Малкѣ святець малкѣ и вѣнець. Да е малко, че да е сладко. Все е малко на повово око. Който много иска, загубва и малко-то. Колакто си всякога, ты ся все малко по-долѣи показвай. Малко много отъ Бога е. Малко благословѣна, много неволѣна. Малко говори, много слушай. Малко хѣтрувай, по-малко хортуйвай. Малко имотѣ, много умѣ.

Малкѣнь, с. м. Малкошанѣ, мѣсяцъ Февра-рий, малкѣй мѣсяцъ, малкѣ сѣчко

Малкѣчкѣй, — чѣкѣ, чѣка, чѣко, пр. смякѣ. отъ малкѣй. Маленкѣй.

Мало, нар. Малко.

Малобройнѣй, — бройнѣ, бройна, бройно, пр. Что е малко на брой; молочѣслѣнѣй.

Маловѣй, вѣ, ва, во, пр. Малкѣй, малѣй. Малово црѣно царѣа отъ конѣ повдига. Гат. — Бѣха.

Сакамъ да си омѣжѣ
За едно момѣя малово
Отъ дванайсетъ годинѣ. Пѣс.

Малокѣвѣй, — вѣнѣ п — вѣнѣ, вѣна, вѣно, пр. Който нѣма грѣхѣ за нѣчто, безгрѣхѣнѣй, който нѣма опашкѣ слѣдъ себе-си, та да му мысли. Младожѣнѣцы ты сѣ малокѣвѣи

Маломѣщенѣ, с. ср. отъ маломѣщѣ.

Маломѣщѣй, — щѣнѣ п — щѣнѣ, щѣна, щѣно, пр. Слабѣй, немощнѣй; маломѣщѣнѣй.

Маломѣщѣ, ишѣ, — щѣлѣ, гл. д. Правѣи нѣкого да ослабѣи, изпурѣвамъ нѣкого; томѣть.

Малосѣгѣй, тѣ, та, то, пр. Въ изрѣченѣ: *Розовато малосато.*

Малосѣжѣй, — жѣнѣ п — жѣнѣ, жѣна, жѣно, пр. Който е малкѣ на снагѣ-тѣ; малѣй тѣломѣ.

Малоумѣй, — умѣ п — менѣ, мѣна, мно, пр. Който има малко умѣ; малоумѣнѣй.

Малѣжѣся, ишѣя, — лѣжѣся, гл. об. Показ-вамъ малѣжѣ.

Не малѣжѣси, малѣй момѣе,
Чѣе е черѣя на лѣлѣйѣ?
— Чѣе да е, майкѣно е,
Майкѣно е, татковѣ е. Пѣс.

Малѣда, им. соб. женѣко.

Малѣнѣкѣ, с. ж. мн. Голѣмѣ, дебелѣ, мѣс-натѣ чюнкѣ, бумбаркѣ, топачкѣ, топузкѣ, шпѣнкѣ.

Малѣнна, нар. Малко душѣ; немнѣогѣ. Малѣнна знѣжѣтъ тѣжѣ работѣ.

Малѣцѣ, нар. Малко, мало. Лѣнѣж Марѣко малѣцѣ да прѣспѣиѣтъ.

Малѣчѣ, им. соб. мѣжѣско Довѣди, Малѣчѣ, Величѣкѣ! — Не иде, бѣчѣ, безъ тебе.

Малѣнѣжѣ и малѣнѣй, нар. Малко нѣти.

Малѣюгѣнѣ, с. м. Малко момѣя.

Малѣжѣ сѣчко. Мѣсѣнѣ малкѣнѣй.

Малѣй, малѣ, малѣ, малѣ, пр. Малкѣй.

Малѣ работа голѣма срамѣта. Учиѣся отъ малѣ, кога остарѣѣшѣ да не ти е жалѣ. Все что е малѣ, е мѣло, само малѣ рыба не е мѣла. — Остави го сѣ малѣ душѣжѣ, полумѣрѣтаѣ.

Малѣвамъ, гл. ср. Малѣжѣ, плачѣжѣ и вѣнѣкамъ одѣла-малѣ.

Малѣ ми, — лѣло ми, гл. безл. Стаѣа ми злѣ, прѣмѣтаѣа ми на корѣма, омалѣа ми.

Малѣй, им. соб. мѣжѣско.

Малѣжѣ, ешѣ, — лѣлѣ, гл. ср. 1) Стаѣамъ по-малѣжѣ, намалѣвамъ, снаѣдамъ. *Водѣ-ты малѣжѣтъ.* 2) Малѣвамъ.

Малѣа, с. ж. *Калѣа-малѣа*, животѣнкѣ лѣт-мѣра.

Малѣжѣ, с. м. Малѣшка.

Малѣа, с. ж. 1) Така каѣзѣтъ дѣца на май-кѣ си; нѣна; малѣа. *Кога то то и малѣа мя сѣдѣжѣ, азѣ гляѣжѣ куѣя-то какѣ ся поѣце.* 2) Пѣпка на пѣнкѣ; главѣчка, грѣбѣца, зрѣно; сосѣкѣ, тѣтѣка. — *И менѣ це малѣа ожѣни, и азѣ цѣ си добѣ бул-чицѣжѣ. Вѣдѣтъ мя, малѣа, хѣра-та — Вѣдишѣ ся, сѣжѣко, самѣ-си. И малѣа знаѣ да правѣ шарѣнѣжѣ величѣжѣ, кога има шарѣлѣжѣ. Малѣа ми е вѣнѣца, знаѣ какѣ ся прѣжи лѣца.*

***Малѣлѣга**, с. ж. 1) Сѣра отъ куѣуѣзно брашѣно, коѣто падѣтъ намѣсто хлѣбѣ; ка-чѣмакѣ, дѣнѣкѣ; заѣвѣра, разѣмѣнѣя изъ куѣуѣзѣной мѣкѣ. 2) Въ мн. ч. малѣлѣги: жѣлѣти бѣлѣзи, който излѣзѣтъ нѣ-кому по лѣнѣ-то, кога хѣнѣца лѣстовѣнѣжѣ

Малѣлѣгарѣ, с. м. Бѣлѣгарѣ-ти така нарѣчѣнѣтъ Власѣ-ты, зачѣто ся хѣнѣтъ сѣ малѣлѣжѣ.

Мамарѣць, рѣцѣ, с. м. Жѣвѣоти малѣкѣ чрѣ-пѣ, изѣувѣтъ надѣ тихѣ водѣжѣ по мнѣго на-едно, снѣожѣтъ и игрѣжѣтъ; *gyrinus natator*,

богородичкы. калайджийчета, совалкы; вертычка. *Мамарѣи-ти стоить въ тихомъ водѣ; въ тихомъ омутѣ черты водятся.*

*Мамѣ, с. ср. Т. Така мѣ на чобукѣ.

*Мамелѣ, с. ср. Лихва, фанзѣ; процѣнтѣ.

Мамелѣ-то праздникъ не дръжи.

*Мамеледжина, с. м. Лихварь, фанзчина; ростовщикъ.

Мамеие, с. ср. отъ мамѣж и мамѣжен.

Измама, мамница, мамка

Мамѣцѣ, с. м. Вилушка, най; пружина.

Маминка, ум. ж. Мамка, мамичка.

Маминко, пр. ср. Казвася на галено за дѣти.

Нани ми, нани, маминко дѣтя.

Маминъый, нѣ, на, но, пр. отъ мѣма; мѣтункинѣ, мѣменькинѣ. *Мамина ляца горяца. — Маминѣ като с. ми. Майчина-та кѣща съ всичкы въ пейж; домъ и семья мѣтери. Отидохмы у маминѣ. Маминѣ ны дойдохж на госте.*

Мамница, ум. ж. отъ мѣма. Мамка; мѣменька.

Мамница, с. ж. Мамене, мамка, измама; обманѣ.

Мамка, ум. ж. отъ мѣма. Мамница, мамичка; мѣменька,

Мамка, с. ж. отъ мамѣж. Мамница, мамене, измама; обманѣ.

Бре какъ ме овчари мамкѣ измамикѣ,
Мамкѣ измамикѣ, та ме погубикѣ. *Пѣс.*

Мамкынъый, нѣ, на, но, пр. отъ мамка; мѣменькинѣ. *Мамкѣно-то дѣтенецѣ.*

Мамливъый, вка, вко, пр. смякѣ. отъ мамливъый.

Руске, пуста Руске,
Пусты-гы ти очн
Суркы, та мамликы,
Продаденкы ли сѣ,
Заложенкы ли сѣ? *Пѣс.*

Мамливъый, въ, ва, во, пр. 1) Който мамп, лѣже; обманчивый, заманчивый. 2) Что ся нѣрави, что аресва и привлича.

Мамникѣ, с. м. Пиля, излупено изъ найце, коего жена е носила четыредесѣти дни на голо въ назухѣ-тѣ си; мамнакѣ.

Мамница, с. ж. Песеруда *Rombryx pavonia*, вѣщерица, вѣщица, самовила; вечерній мотылькѣ, вечерникѣ, сумеречникѣ, ночной, павлинѣ.

Мамнѣина, с. ж. Майчикка.

Мамолѣие, с. ср. отъ мамолѣж. Брѣболеие, джомолѣие.

Мамолѣж, ишь, — лѣль, гл. д. Говорѣ нѣ-что, безъ да ми ся отбѣра, что казвамъ; джомолѣж, бѣлѣболѣж, брѣболѣж, лепетѣж; бор-мотѣтѣ, лепетѣтѣ.

Маморецѣ, с. м. Животинка *Gammarus*

fluvialis, живѣе въ водѣ-тѣж; мраморецѣ мрѣморецѣ, мѣморецѣ.

*Мамудина, с. ж. Т. Махмудина.

*Мамуѣзѣ, с. м. Т. Махмузѣ.

Мамуѣлѣый, въ, ва, во, пр. отъ мамуѣлѣ. Царевичевый. *Мамуѣлево брашно.*

Мамуѣлецѣ, ум. м. Малко мамуѣлѣ.

Мамуѣлчи, ум. ср. Малѣкѣ мамуѣлѣ.

Мамуѣлѣ, с. м. 1) Раст. *Zea mays* и пе-

говый плодѣ; аранка, влашка, грѣчка, гугули, гугуци, гѣлѣбне, коломбокѣ, кукумарка, кукурузѣ, масурѣ, мисирка, мисирѣ, моморозка, моморозѣ, моруза, мумурузка, мумурузѣ, напурѣ, патка, печенка, иченичка, иченка, рапка, цабанѣтѣ, царевница, царевка, царница, царка, цомбурѣ, ченичка, ченка; майсѣ, кукуруза, турѣцкая пшеиѣчка, кыкѣ. 2) Оропѣтѣ отъ зрына-та кочнанѣ царевница, в. лѣшка.

Мамуѣнѣ, с. м. Който е вѣнчалѣ нѣкого и му крыцава дѣца-та; кумѣ; кумѣ.

Мамичца, ум. ж. отъ мамѣка. Мамичка; мѣменька.

Мамѣж, ишь, — мѣлѣ, гл. д. 1) Лѣжж, лѣстѣж, измамамѣ; обманыватѣ, обольщѣтѣ, надуватѣ, поддѣватѣ. *Баба мамѣ, трапѣ не мамѣ.* 2) Примамамѣ, вѣкамѣ животно да дойде при мене; стрѣвѣж, вабѣж; маиѣтѣ, приманиватѣ, вѣбѣтѣ. *Мамѣовѣцѣ-ты, кокошкѣ-ты.* 3) За водѣ: съ прокопаванѣ водѣ или съ кюнѣи хванѣамѣ иж отъ рѣкѣ или отъ изворѣ за да тече пейдѣ; докарвамѣ, довождамѣ.

Браздѣ си правѣж, водѣ си мамѣж,
Щѣж си новадѣ до два загона,
До два загона всѣкакѣво цвѣтѣ. *Пѣс.*

— мѣженѣ, гл. стр. и вѣзѣр. по знаменованѣе-то на глагола. — мѣнъый, прич. стр. Лѣганъый, лѣстенъый, измаменъый.

Мамнакѣ, с. м. Пиля мамникѣ.

Мамѣ, с. ж. 1) Единѣ видѣ роса, что пада на растѣнина-та и гы поврѣжда; балсара; медован росѣ. 2) Болѣсть *Antraknose* по лѣзѣ-та; маврада, балсара, вѣгленѣ шнарка.

Мамарѣ, с. ж. Брадва, малара, сѣктыра, поджѣакѣ, наджѣакѣ, балѣина, топорѣж; топорѣж.

Мамарѣица и мамарѣиѣца, ум. ж. отъ мамарѣ.

Мамарѣчи, ум. ср. отъ мамарѣ.

*Манаѣгирѣ, с. м. Гр. Монаѣгирѣ.

*Манахъый, хѣ, ха, хо, пр. Гр. Отборѣж, чистый, перазмѣсеный, еднакѣый, саде. *Манасѣ вакли овни*, отборѣж, еднакви, чисти овни. *Риза манаха*, чиста, хубава риза.

Три ми момѣи галѣтѣ,
Три ми кѣткѣи даватѣ:
Прѣвна-на бѣ кѣтка
Манаха бѣспѣкова,

Втора-на бѣ кытка
Манаха певнякова,
Третя-на бѣ кытка
Бвѣл червень трепцѣфель. *Пѣс.*

Мангалець, *ум. м. и мангалча, ум. ср. отъ мангаль.*

***Мангаль**, *с. м. Т.* Желѣзенъ или прѣстенъ сѣдъ за туряние въ него жаръ за грѣбане; грѣлка, жаровня. *Прѣстенъ мангалъ, гра-сла. Мангалъ за готовение на него; кам-фóрка.*

***Мангафа**, *с. ж.* Болестъ по коне-ты като хремж; сипъ.

Манго, *с. м.* Така казвать на Цыганы-ты. *Цинго, манго. — Посвали манго! Посмали, манго! посмали грѣчѣ! Така казвать томува, кой говори, казва нѣчто прѣувеличено. — Пророкъ манго много знае. Посвятился манго. Посвятился на студа като манга. Манго, да тя на-правимъ царь. — Ами хлѣбъ? — хлѣбъ съ кола. — Ама азъ да карамъ кола-та! Стани, манго, та набери дрова. — Да спимъ, да спимъ, овчарко, че с зима. — Стани, манго, наклади огниа — Да спимъ, да спимъ, овчарко, че с зима. — Стани, манго, да кадемъ. — Да кадемъ я, нели смъ дружина, да ся слушами!*

Мангуна, *с. ж.* Раст. *Copium maculatum*, бозѣй, бучпишь, букимышъ, бучимышъ, букунушь, цволика, цолика; омѣгъ, боли-головъ.

Мангура, *с. ж.* Накыгъ, напызъ отъ ере-брыны луспы, носенъ надъ подбóрадка.

Мангѣрець, *ум. м. и мангѣрчя, ум. ср. отъ мангѣръ.*

***Мангѣръ**, *с. м. Т.* Мѣдна паръ, бапъ, фур-ляна.

Мандака, *с. ж.* Единъ шивъ; тачка.

***Мандало**, *с. ср. Т.* Заклучалка на врата за да стоять тѣ затворены; жнабка; зашѣлка.

Мандалице, *ум. ср. отъ мандало.*

Манджика, *ум. ж. отъ манджя. Малко манджя.*

***Манджя**, *с. ж. Ит.* Іастие, надба, гостба; кушанье. *Манджя за хилладо, пиперъ за дукато. На рѣженъ хлѣбъ гладъ-тъ е манджя. Въ чюждж манджж соль не турай. Заповѣдайте, куме, безъ хлѣбець, че нѣмамы манджж, а за винце про-щивайте.*

Мандина, *с. ж.* Кучя; собáка. *Мандин ла-жтъ.*

***Мандра**, *с. ж. Т.* Ограда въ поле или въ планиж, дѣто доятъ овця, та бутать масло и правять сырение; бачина, бачило. *Видѣлз бучкж сырение, трѣгилж мандра да трѣси.*

Мандражийскый, *ска, еко, пр. отъ мán-дражна.*

Мандраджийчя, *ум. ср. Малъкъ, младъ ман-дражна.*

***Мандраджина**, *с. м. Т.* Който има, дръжи мандрж, който гляда, ряды мандрж.

Мандрица, *ум. ж. отъ мандра.*

Мандуль, *с. м.* Мотовилка, шестагъ, повѣсмо, пасмо, гранка, гранъ прѣжда.

***Манѣ**, *с. ср. Т.* Пѣсенъ; арія, мелодія.

Манѣкъ, *с. м.* Птица мѣжска маница, па-муръ, папакъ, патуръ, патъръ, патарокъ, па-парокъ, патокъ, пятакъ, шатокъ, шаторъ; сѣлѣзень.

***Манѣла**, *с. ж.* Дебела тонага, сопа.

Манѣнскый, *ка, ко, пр. смякч. отъ мал-кый. Мьничкый.*

Манѣнце, *ум. ср. отъ манѣ.*

Манѣчя, *ум. ср. Малъкъ, младъ манѣкъ.*

Манисто, *с. ср. Манжсто, монисто, мьнисто, зрьно нѣчто, пробито и нанизано; монѣсто.*

Маниста, сипци; бусы, прѣнизъ.

***Мантáрка**, *с. ж. Т.* Мантарка, гѣба; грибъ.

Маница, *с. ж.* Птица *Anas*, бѣба, бѣбка, мятка, пайка, патица, патка, панпа, пловка, шятка, яятица, шѣтка, йордечка; *утка.*

Маница, *с. ж.* Намученъ платъ, който тѣ-кать въ Магнезиж.

***Маница**, *с. ж. Гр.* Майка, мале.

Стани ми, лѣле, отвори,
Отвори, лѣле, отключи,
Азъ щж маница да станж,
Маница калугерица. *Пѣс.*

Маничка, *ум. ж. отъ маница.*

Маничкый, — чѣкъ, чка, чко, *пр. смякч. отъ малкый.*

Маниа, *с. ж.* Прахъ отъ вжглища, сипень кимюръ, мръва, шубъ.

Манѣсамъ, *гл. ср. отъ манѣсамъ. — са-пый, прич. стр. Поврѣденый отъ манж, отъ балсарж.*

Манѣсамъ и **манѣсувамъ** (да манѣсамъ), *гл. д. Ударямъ съ манж, съ балсарж. — мся, гл. стр. Поврѣждамъ отъ манж, отъ балсарж. Лозя-та ся манѣсамж.*

Манѣвание и **манѣсувание**, *с. ср. отъ манѣсамъ.*

Манѣтъръ, *с. м. Раст. Anethum graveolens, копрецъ, копоръ, копръ, старкосъ; укромъ, кропъ, копѣръ.*

Манѣфѣлгы, *с. ж. мн.* Шиты съ шварены конци шваркы на пазухы-ты на сукманъ.

***Манѣфель**, *с. м. Една дръха като сукманъ.*

Всичкы-ты момъ Куненкы
Все пѣвъ сукнены сукнищи
И вѣвъ сипи манѣфелы. *Пѣс.*

***Мантáрка**, *с. ж. Т.* Манитарка, гѣба; грибъ.

Марокъ, с. м. 1) Котуракъ. 2) Плашило, буба. *Млэчи, че иде марокъ-тэ!*

***Марсукъ**, с. м. Несгоренъ добръ кимюръ; главна; головия.

Марта, с. ж. 1) Мѣсяць Мартъ. 2) Конци мартеница. *Да си врьжежъ мартъж.* — Баба мартъ: а) Мѣсяць Мартъ. б) Конци мартеница. — *Бѣла мартъ*, цвѣтице маргаритаръ. — *Жлѣта мартъ*, раст. *Tussilago farfara*, подбѣла, подбѣлъ; бѣлокопѣтникъ, двослѣтникъ, мать мачиха, подбѣлъ. — *Начумерилася като бабъ Мартъж*, навѣспла ся, разеръдилася. — *Мартъ жена и азъ жена, какво ще ми стори?* *Мартъ жена и азъ жена, тръчь, коза, на планиж!* *Губи ли ся (двои ли ся) Мартъ отъ великы посты?* *Трай ми, магаренце, Мартъ настига* *Мартъ е като малко дѣтя: то плаче, то ся смѣе, то вали, то слѣзъце грѣе.* — На пръвѣй мартинъ день си врьзвать на рѣцѣ-ты и на крака-та мартеници и когато пролѣтъ-тх видять пръвж-тх ластовницъ или пръвѣна шракукълъ, свалать мартиници-ты и окачять на клончя на дрьво зелено, за да сж червени и здрави прѣзъ годинж-тх. Тога день сжщо мѣтать конци мартъж на кѣщи-ты за здравье.

***Мартакъ**, с. м. Т. Мертекъ.

Мартеница, с. ж. Шарени конци, копто пѣкой си врьзвать на рѣцѣ-ты и на шиж-тх на 1-й Мартъ всаежъ годинж, а гы врьгать, кога видягъ прѣвъ пѣжъ ластовницъ или шрькълъ; мартъ, баба мартъ, мартинкы, гадалушкы.

Мартина сжббота. Мартини-ты сжбботы пѣкои празнувать и не работять ничто тына дни.

Мартинкы, с. ж. мн. Мартеница.

Мартиний, нъ, на, по, пр. отъ **Мартъ**, мѣсяць. *Мартинъ врьмя. Мартинъ слѣзъце не топли. Мартинъ джждъ вж оцедъ да налѣеши, пакъ става лютъ. Мартинъ работа: Господъ на има хаберъ, на не!*

Мартирѣсвамъ и мартирѣсувамъ и марторѣсвамъ (да мартирѣшиж), гл. д. Изповѣдвамъ, казвамъ, явявамъ; признавать-ся, засвидѣтельствовать.

Ой Вано, Вано, милинка керко,
Да мартирѣсашъ, кой ми те удри
По бѣло грѣло, по кованъ герданъ. *Нѣс.*

Мартирѣшиж, ешь, — рѣсахъ, гл. свр. отъ **мартирѣсвамъ**; признаваться.

***Мартиръ**, с. м. Гр. Свидѣтель, шяхать; свидѣтель.

Праща, допраща кадина:
Какъ знае Стоанъ да дойде,
Голѣмъ давнъ има на него,

Три села чинягъ давнъ,
Четвърто село мартири. *Пѣс.*

***Мартѣфа**, с. ж. Пѣяше прѣстенъ на Гергевъ-день.

Мартѣца, у.м. ж. отъ **Мартъ**. *Мартѣца да го найде! Мартѣца-та да го хване!* Клятвы.

Мартѣчка, у.м. ж. отъ **мартѣца**.

***Мартѣрина**, с. м. Гр. Свидѣтельство; свидѣтельство.

Карамфило, мала моме,
Не съмъ давалъ у видѣло,
Та да имамъ мартѣрини;
Нѣ ти давахъ у тымниж;
Дрѣбѣгы звѣзды — мартѣрини,
Есенъ мѣсяць — самъ кадина. *Пѣс.*

Марѣдинъ, с. м. Колачь, печенъ на нажеженъ плочѣ.

Марѣлица, у.м. ж. Мало марула.

***Марѣлна**, с. ж. Гр. Раст. *Lactuca sativa*, брьдоквы, салата; латукъ.

Марѣлавый и марѣлевый, въ, ва, во, пр. Брождавый, грапавый, маизгавый, сыпанчавый; рѣбѣй, порѣбѣлый.

Марѣж, ишь, — рилъ, гл. д. Употрѣбавася само съ отрицателнъ чястицъ *не, не марѣж*: не халъ, не тачъ, не шж да знаж, не зп-мамъ, заборавамъ; пренебрегать, нерадѣть.

***Масалъ**, с. м. Т. Приказка, разказъ, примѣръ, пословица.

Масандра, с. ж. Доланъ за турчане въ него постилакы, завивкы, дрѣхы; ракла, юклукъ.

***Маскарѣ**, с. об. Т. 1) Който е за смѣхъ облѣченъ съ смѣшны дрѣхы, бабурецъ, кукъ, кукыръ, старецъ; ряженые, окрѣпники. *Минувать маскарѣ.* 2) Който прави смѣхъ, смѣшникъ; шутъ. 3) Който е станжъ за смѣхъ на другы-ты; подпирало, смѣшило; посмѣшище. *Остарѣлъ влѣхъ маскарѣ на кучета-та.* 4) Безобразникъ, безсрамникъ, безобразенъ, безочливъ, суратсжзъ; безобразникъ, безстыдникъ. *Какъвъ е маскарѣ чловѣкъ!*

***Маскаралѣжъ**, с. м. Т. Нѣчто неприлично, смѣшно.

Маскарѣше, с. ср. отъ **маскарѣж** и **маскарѣжъ**.

Маскарѣца, у.м. ж. отъ **маскарѣ**.

Маскарѣж, ишь, — рилъ, гл. д. Срамъ, правъ маскарж; унижъ. *Маскарѣ занакъта.* — *рѣжъ*, гл. *взвр.* 1) Ставамъ маскарѣ, смѣшило на другы-ты. 2) Шнагувамъ, смѣжся; шутить.

Масларка, с. ж. Къчато прави или продава масло.

Масларъ, с. м. 1) Който прави или продава масло. 2) Насѣкомо *Cerambyx*; дровосѣкъ, усаичъ.

*Маслахѣтъ, с. м. Т. Работа; дѣло.

Маслѣвый, въ, ва, во, пр. 1) Намацаиный съ масло. 2) Что е за масло. *Маслѣво кача.*

Маслѣнце, у.м. ср. Масляце; маслице.

Масли́на, с. ж. 1) Древо *Olea europaea*; маслина, масличное дерево, олива. 2) Плодь-ть отъ това древо; пле; оливка. *Далъ му маслинь, да земе тулумъ. Врѣба маслины родила!*

Маслинáръ, с. м. Който продава маслины.

Масли́неный, нъ, на, но, пр. отъ масли́на. Направеный отъ маслины, что е отъ маслинь; оливковый. *Маслинено масло. Маслинено клончя.*

Масли́ниеный, нъ, на, но, пр. За шаръ, за божъ: что е като зехтина, зехтиненый; темнозелѣный, оливкового цвѣта.

Масли́ница п

Масли́нка, у.м. ж. отъ масли́на.

Масли́нковый, въ, ва, во, пр. Что е отъ древо маслинь, маслиненый; масличный, оливковый. *Древо маслинково.*

Мáсло, с. ср. Вещество мазно, което ся прави отъ различни пѣчта и по различни начинъ; мáсло. — *Блажно масло*, избутано, избито отъ млѣко. — *Древяно маслс*, пзтисвано отъ маслины, зейтинъ; мáсло деревянное. — *Голово масло*, изварено отъ трендафелъ, отъ гюль; розовое мáсло. — *Билъ масло*, бутамъ млѣко въ буталкж, да му пзкарамъ масло-то; *нахтатъ мáсло*. — *Святж масло*, пзвръшвамъ надъ пѣкого тайнство едесвященне; *соборовать, особбровать*. — *Ще му святи масло*, ще го прати на опъий свѣтъ, ще го прѣмахне, ще го притуна. — *Намазвамъ, уцапвамъ пѣчто съ масло; обмáсливать*. — *Господь види, чие масло у кандило гори. Да даде Господь да ся валять у медъ и у масло. Овця пѣма, масло продава. Бие водж-тж да пустне масло. Били смж водж-тж, не ще пустне масло. Съ масло ся огнь не гаси. Гаси огня съ масло. Намѣрилъ келмѣ масло да даде, а че си маже и главж-тж. Келавзй, като найде масло, намаже прѣвъ главж-тж си. Болъ му масло-то, че си маже и царвужь-тж. Който има много масло, маже си и носа. Свиди ли ти ся масло-то, не става каша-та хубава. Кога има масло и брашно, и жоа баба може да мѣси тутманикъ. Да ся прѣжи всакой въ свое-то масло.*

Маслодѣ́ль, с. м. Врѣмя-то, когато овчари свазить бачни-ты, та си дѣлятъ масло-то.

Масля́никъ, с. м. 1) Масляница въ 1-то знаменование. 2) Казвася за сибѣхъ на укирливенж много шапкж, фесъ.

Масля́ница, с. ж. 1) Сждъ за дръжанне въ него масло; масляникъ, маслинка, масолиникъ; масленица. 2) Млинъ мѣсепъ съ масло; мазникъ, банница.

Масля́ничя, у.м. ср. отъ масля́ница.

Масля́нка, с. ж. Масляница въ 1-то знаменование.

Масля́ный, нъ, на, но, пр. Что е отъ масло. *Медяно и масляно.*

Масо́линикъ, с. м. Масляница въ 1-то знаменование.

Масра́фець, у.м. м. Малко масрафъ.

*Масрафли́на, пр. неизм. Т. Что харчи много, что има голѣмъ масрафъ; харчѣвитый.

*Масра́фъ, с. м. Т. Разнось, харчъ; расходъ.

*Масті́ка, с. ж. Гр. Една смола; дѣвка, гвачка, сакжзъ.

Масті́лница, с. ж. Сждъ, въ който наливать мастило, бога да нишкть; чернильница.

Масті́лничка, у.м. ж. отъ масті́лница.

Масті́ло, с. ср. Черна или другъ нѣкой шаръ течность за писане, за печатане кнigy; чернила. *Затопкавамъ мастило; обмáкивать перо въ чернила.*

Масті́лце, у.м. ср. Малко мастило; чернильца.

*Мáсторъ, п производны-ты отъ тжж рѣчь в. на ряда при мáйсторъ.

Мастъ, с. ж. Мъсть.

Мастъ, с. ж. Багра, багрило, багрилка, боа, ванцилка; крáска.

Мастѣ́, ишь, — тѣль, гл. д. Мъстж, багрж, бойдисвамъ, вансвамъ; крáсить, окрáшивать, подкрáшивать. — *стѣся, гл. стр. и звзвр.* Мъстжся, багржся, бойдисвамяся, вансвамяся; крáситься, окрáшиваться, подкрáшиваться. — *стѣный, прич. стр.* Багрѣный, бойдисвапый, вансвапый; крáшенный.

Масу́рець, у.м. м. и масу́рчя, у.м. ср. отъ масу́ръ. Малжкъ масу́ръ.

*Масу́ръ, с. м. 1) Голѣма цѣвъ, на кож-то насуквать ницкы за спование; калмуканъ, каламъ. 2) Стѣбло на растенне праздио пвжтрѣ; цѣвъ. 3) Раст. мамулъ, царевница. 4) Цѣвъ-та на пушкж, на пищовъ; дѣло, стволъ ружьй. 5) Свѣць на стрѣхж отъ замръзпжж водж; климистаръ, крондилъ, мисуръ, мразорець, мранзулъ, саполъ, саповъ, суджукъ, сулинарь, цинка, цуцунаръ, чючюрка, ниюшулка; висулька, висюлька, ледняла сосулька.

Масъ, с. ж. Мазъ.

Масля́це, у.м. ср. Малко масло; маслице.

Матáнгъ, с. м. Мжтеница.

Матѣ́рика, с. ж. Мащерига.

Матѣ́рка, с. ж. Мащерига.

Матѣ́рь, с. ж. Майка, мати; мать. *Кротко гасня двѣ матери сиса.*

Матечина, с. ж. Раст. матичина.

Мати, с. ж. Майка, мать; мать. *Мати ти дѣв дѣца родила.*

***Матима**, с. ж. Гр. Урокъ; урокъ.

Матица, с. ж. Царица-та на пчелы, матка; пчелá матка. *Матица е, хытра е.*

Матичина, с. ж. Раст. *Melissa officinalis*. матечина, пчелакъ; мелиса, медóвка, мáточникъ, пчелыникъ, пáпочная трава́.

Матичинка, у.м. ж. отъ матичина.

Матка, с. ж. 1) У женско животно : *Uterus*, майка, плодница; матка. 2) Царица на пчелы; матица; матка. *Пчелы безъ маткы сирота Радка.* 3) Мѣсто-то, дѣто тече една рѣка; русло, логъ, ложе. 4) Мѣсто на рѣкѣ, дѣто е най-дълбоко и най-бръзо тече тѣ. 5) На мочерливо, на азмакъ мѣсто дѣто ся собира вода-та. 6) Майка въ 8-то знаменование. 7) Класъ близникъ, класъ близнакъ, царь на пивъж.

Матовѣло, с. ср. Мотовило, мотовилка; мотовило.

Маторецъ, с. м. Овентъ маторъ.

Маторина, с. ж. Овца, что подана, что пма агия; маторица.

Това ми е Нойче чобанъ,
Что си иде съ девять хилды,
Съ девять хилды маторины,
Още девять дребны шилци. *Пѣс.*

Матористый, стъ, ста, сто, пр. Старый, дрътый, маториый, маторый.

Маторица, с. ж. Кобыла, крава, овца, свинна и друго женско животно кога дон малко-то си. *Нѣмалъ дѣдо работъ, та си купиъ маторицъ.*

Маториый, — рый и — рентъ, рпа, рпо, пр. Матористый, маторый.

Та че что да си спечалить,
Доръ триста овичи маторицы. *Пѣс.*

Маторъ, с. м. 1) Овентъ отъ три години нагоръ; маторецъ. 2) Раст. мащерига.

Маторый, ръ, ра, ро, пр. Матористый.

Маторѣж, ешь, — рѣжъ, гл. ср. Ставамъ маторъ, матористъ, старѣжъ, остарѣвамъ, одрѣтѣвамъ; маторѣтъ, старѣтъ.

***Матраназъ**, с. м. Т. Прѣподавачъ; преподавецъ, барышникъ, кулакъ.

Матьрка, с. ж. Раст. *Marrubium vulgare*, пчелинокъ, пчелокъ, пчелакъ, челинокъ; шандра бѣлая.

***Маф-олсунъ**, Т. Да е просто.

***Махалъ**, с. ж. Т. Частъ отъ село, отъ градъ; кварталъ, околотокъ, часть. Вѣнако село, вѣнакой градъ ся дѣлятъ на махалы.

Махалый, с. м. Който обывча да ходи, да мѣтка по махалъ-тж; махалуны, махалджина, обившикъ.

Махалджийка, с. ж. Жена, мома махалджина.

Махалджийскый, ска, ско, пр. отъ махалджина.

Махалджийча, у.м. ср. Малькъ, младъ махалджина.

***Махалджина**, с. м. Т. 1) Който ходи та вѣнка изъ село да обаждá нѣчто на селяныты; клпачъ, протогеръ, протоджеръ, бпро-вина, кехаа, телналъ; глашатай. *Днесъ, заранъ, доклъ ти чокне махалджина на врата-та. Чолъ го и махалджина-тъ. Само ты да знаешъ и махалджина-тъ.* 2) Махаланъ.

Махаленець и

Махаленинъ, с. м. Който е отъ едиж махалъ съ другыго.

Махаленка, с. ж. Която е отъ едиж махалъ съ другыго.

Махаленскый, ска, ско, пр. Махалскый.

Махалица, у.м. ж. отъ махалъ.

Махаличка, у.м. ж. отъ махалица.

Махалка, с. ж. Която обывча да ходи. *Цѣтѣ е махалка.*

Махалка, с. ж. 1) Вѣнако нѣчто, что ся маха; махало. 2) Тоага за точеше петурты; точилка; скѣлка. 3) Голѣмо врѣтено за махане, за маханицъ. 4) Оронентъ царевичентъ мамулъ; в. мненрлийкъ. 5) Едно растение; съ него трѣкаты унарено, попарено. — *Отиде си на махалкѣ*, отиде си пшанъ, бандикашеса.

Махало, с. ср. Вѣнако нѣчто, что ся маха; махалка.

Махалекый, скѣ, скó, пр. отъ махалъ. Махаленскый. — *скы*, нар. Махаленскы, цѣла-та махала. *Махалскы ся оплакажъ.*

Махалуны, с. м. Махаланъ, махалджина, обившикъ.

Махалушпа, с. ж. Която не сѣди у дома, а обывча да ходи, да шета по махалъ-тж; махалка, обившица.

Ама ми го много кудить:
Единъ выкать: болникова,
Другъ выкать: махалушпа,
Другъ выкать: не работи. *Пѣс.*

Махалце, у.м. ср. отъ махало.

Махалчица, у.м. ж. отъ махалка.

Махамь (мáхамъ, да мáхнъ, мáхиувамъ), гл. д. 1) Клатъ, врѣтъ нѣчто въ въздуха пасэмъ патамъ; махать. 2) Правъ знакъ, бѣлѣтъ пѣкому за пѣчто; махать. *Махни му да ся спрѣ. Махамъ му съ кръжъ да дойде. Махамъ си, правимъ си знаци съ махане; перемáхиваться.* 3) Клатъ, врѣтъ, друсамъ; мотать. *Махамъ си крака-та. Маха главъ като конь отъ мужъ (като конь съ праздикъ торбъ).* *Махамъ опашкѣ; вилять хвостомъ.* 4) Вдпгамъ ржкк противъ нѣкого да го ударить; злаях-

вамь, замѣрвамь, засуквамь да ударь; замѣхивать. *Той обьича да маха, да удриа.* 5) Съ махане брашъ нѣкого отъ нѣчто; пѣдъ; обмѣхивать. *Махамь да пѣдъ музъ-ты отъ главъ-тж му.* 6) Прядъ на голѣмо вѣтено безъ хуркж, прядъ на махалкж. *Махамь кльчице, прядъ махане отъ кльчице.* *Махамь махане за чержж.* 7) Махвамь, махкамь. — *мси, гл. стр. и възвр.* Но знаменованье-то на глагола. — *хангый, прич. стр.* Пряденгый на вѣтено махалкж. — *Маха опашкж, лъети, подмилкаея.* — *Маха опашкж за врабчи.* *Маха си опашкж-тж като коткж за мрвкж.* *Маха си пьсь опашкж-тж, док-лѣ да земе дробенкж-тж.* *Съ трънж да махнешь, ничто не можешь да закачишь.*

*Маханá, с. ж. *Т. Намирамь маханж на нѣчто, намирамь го, че не е както трѣбва.* *Намира на всичко маханж.*

*Маханджина, пр. неизм. *Т.* Който намира маханж.

Махане, с. ср. 1) отъ махámь; махáние. 2) Дебело прядиво за чержж, прядено на махалкж; маханица, вѣтъкж; ватѣла.

Маханйна, с. ж. Махане въ 2-то знаменованье.

Маханница, у. ж. отъ маханá.

Махвамь, гл. мн-кр. отъ махамь; махивать.

Махвамь (да махнж, махнувамь), гл. д. Махкамь, махкамь: 1) Зимаь нѣчто отъ нѣйдѣ, та го занасамь другдѣ да го нѣма; вдигаь нѣчто отъ мѣсто-то му, мѣстж нѣчто, отваждаь го, отмахвамь го; отсторонивать, отдвигать, отставлять, отводить, уничтожать. *Махни го оттука.* *Махни го да го не глждамь.* *Не знаж, дѣ го е махнжж.* 2) Прѣставамь, оставямь да правж нѣчто, оставямь го; оставлять. *Махнжжж тютюна, оставихъ го да не го пушж вяче.* *Махнжжж пианство-то, не пше вяче.* — *мси, гл. възвр.* 1) Помѣстваь, отивамь на друго мѣсто; бѣгаься, оттягиваься; отсторонивать, удалять, убирать, отходить. *Махнися оттука.* 2) Дѣваься нѣйдѣ, та мя нѣма; изгубамь, загубамь, витосамь, витросамь, увождаься, прѣждосамь; исчезать, пропадать. *Махнися оттука,* прѣждосайся; пошѣль, поди прочь, пѣте къ ляду, отетáньте отъ меня. *Сбирай си нетала-та и махвайся оттука.* 3) Наминувамь, заминувамь, отбывамь, свѣртамь, свѣрцамь; захйживать, залѣгивать къ кому. *Като заминуважж покрай васж, махнжжж да вж видж, какво чините.* 4) Прѣставамь,

оставямься, отказамься, назгечтисамь отъ нѣчто; переставать, отставать отъ чегѣ, бросать чегѣ. *Махнися отъ тжж работж, не е за тебе.* 5) гл. стр. Бывамь махнжть. — *Махнися!* врьви си, да ти видж грѣба; поворачивай оглѣбли. — *Махнися отъ очи-тж ми, отпрѣдъ очи-тж ми!* съ глазъ долѣй, сгнй съ мойхъ глазъ. — *Като съ ржжж махнж болестъ-тж, много лесно го излѣкуа; рукою отвѣль боль.* — *Махнжжла го зема-та!* Клятва, да го не побере зема-та, да го изврьли зема та!

Не ти съмь майка, махнжла те зема,

Тукъ ти съмь жена, желкы ти въ грѣло! *Пѣс*

Махване, с. ср. отъ махвамь и махивамь. Махване.

Махкамь (да махнж), гл. д. Махвамь.

Махване, с. ср. отъ махкамь. Махване.

*Махлѣлтъ, с. м. *Т.* Имотъ, осталъ слѣдъ смръть-тж на нѣкого, който не оставилъ наслѣдници, та отива въ хазнж-тж; вѣморочное имѣние.

*Махмудина, с. ж. *Т.* Жльница отъ вѣмья-то на Султана Махмуда; золотáи монѣта времѣнь Султáна Махмуда. *Мека махмудина.* *Корава махмудина.*

Махмүзець, у. м. и махмүзчя, у. ср. отъ махмүзъ.

*Махмүзъ, с. м. *Т.* Бодиль, шинъ на нятж-тж на чизмы, на стрѣмена за бодение съ него конь да врьви; шнѣра, бодѣць.

*Махмурлина, пр. неизм. *Т.* Махмурень, който има още махмурлукъ, който още не си е развалиль махмураука; похмельный, съ похмелья.

*Махмурлукъ, с. м. *Т.* Тяжко, болж въ главъ-тж, что уѣща чловѣкж, кога отрѣзвѣе слѣдъ много пиване; похмелье *Развалиамь махмурлукж,* кога отрѣзвѣжж, ннж пакъ за да ми мине главоболе-то, махмурлукъ-ть; опохмелять, опохмелиться, охмелять.

Махмүрничъ, —рнь и —ренъ, рна, рно, пр. 1) Махмурина. 2) Съенгый, сыливый.

Сноци стапжхъ съенень, будетъ, махмурень,

Та попытахъ мож майкж мащехж,

Пѣли ли еж прѣви пѣтли и шори. *Пѣс.*

Махнувамь, гл. уч. отъ махнж.

Махнж, ешь, —нжль, гл. ед-кр. отъ махамь; махнуть.

Махнж, ешь, —нжль, гл. ед-кр. отъ махвамь и махкамь. Дá отваж, да отмѣстж, да бѣгамъ; отсторонить, отстранить, удалить. — *нжтый, прич. стр.* Отваденгый, отмѣтенгый, земелгый отъ мѣсто-то му; отстороненный, отстраненный, удаленный. *Махомь, нар.* Съ махане; на отмáшку, на

отмашь. *Махомъ махнѣ. Махомъ го удари.*

Махра́, с. ж. Раст. мащерига.

Махрама́, с. ж. Т. Марама: 1) Бръстать кѣсь платъ за бахрамы, съ расы за забраждане, за покрыване главѣ; крыла, забратка; платокъ съ бахрамами. *Махрамѣ да забрадж.*

Самодивы ся събрали,
Че си роклы-ты съблѣклы,
И златокрайкы махрамы,
Да влѣзхъ да ся оклѣпхъ. *Пѣс.*

2) Всякой кѣсь платъ за пзтрыване лице-то, носъ-тъ, рѣцѣ-ты; крьна, пошь, рѣчникъ, обрусъ; платокъ, платъ, полотенце, салфетка. *Бере кадовѣ-тъ въ крьнѣ махрѣмѣ,* надосвася много. 3) Голѣмъ коцалъ, что носи булкѣ на сватѣж и послѣ, доклѣ сѣ още младоженци.

Махрами́ца, у. ж. отъ махрама́.

Махрами́чка, у. ж. отъ махрами́ца.

Махъ, с. м. Замахване, махане, замахъ; замахъ. *Съ единъ махъ го отсѣче. — Зимѣ махъ,* засилвася, та падвивамъ. — *Отъ тоя махъ,* оттогава.

Махѣнна́мъ, гл. д. Оставямъ, папущамъ.

Имамъ си кравѣ цаловѣ,
Водися, не завождася,
Нито ꙗ быци махѣнна́тъ. *Пѣс.*

— **мѣя,** гл. възвр. Махвамся, оставямъ, папущамъ.

Стоянь ся отъ неж (Драганѣ) махѣнна́,
Та да ли мене ке гляда. *Пѣс.*

Ма́ца, с. ж. Котка; кѣса. *Оплѣла ма́ца въ кацѣ, а ма́ця-то въ качѣ-то.*

Ма́цамы (да ма́цнѣ, ма́цнувамъ, гл. д. 1) Съ нѣчто мазно, мокро калнамъ, плѣскамъ; марать, пачкать. 2) Мажѣ, работѣ нѣчто съ бои какъ да е; марать. 3) Биѣж, удриамъ, плѣскамъ. *Ма́цни го въ уста-та да мѣжне.* 4) Връгамъ нѣчто мокро, мазно да ся залѣпи нѣйдѣ. *Ма́цнѣ го като сополѣ въ ляцѣ. — мѣя,* 1) гл. възвр. Калнамя, плѣскамся, мацкамся; мараться, пачкаться, чернѣться. *Ма́цася като малко дѣтя.* 2) Мажѣся, плѣщѣся по лице-то съ нѣчто; бѣлосвамся, червосвамся. *Въ наше село женѣ-тъ и момѣ-тъ не ся ма́цать.* 3) гл. стр. Бывамъ ма́цацѣ. — *ца́нѣй,* прич. стр. Мазанѣй, плѣсканѣй съ нѣчто мазно, мокро, нечисто; ма́ранѣй.

Ма́цапане, с. ср. отъ ма́цамы; ма́раніе, пачканіе.

Ма́цнувамъ и ма́цвамъ, гл. уч. отъ ма́цнѣ.

Ма́цнѣ, ешь, — *нѣжъ,* гл. ед-кр. отъ ма́цамы. — *нѣжѣй,* прич. стр.

Ма́цѣкъ, с. м. Тонага, станъ, палица; дубина, на́лица.

Ма́цѣ! междом. Показва ма́цапане.

Ма́цѣ, ма́цѣ! междом. За выкане коткѣ; *писъ, писъ! писю, писю! кѣсь, кѣсь!*

Ма́чекрѣжѣ, с. м. Тлѣсто-то по чирва-та на свинѣ.

Ма́чѣкъ, с. м. Мажска котка, ма́чѣрокъ, ма́чѣръ, ма́чарокъ, ко́такъ, ко́тараѣ, ко́туракъ, ко́тъ; ко́тъ.

Ма́чѣнце, у. м. ср. отъ ма́чѣ. Котенце.

Ма́чѣро́къ, с. м. Ма́чѣкъ.

Ма́чѣръ, с. м. Ма́чѣкъ. *Пулисѣ като ма́чѣръ по циронѣ. Едно кро́ять глушици-ти, друго ма́чѣръ-тъ.*

Ма́чець, с. м. 1) Раст. *Papaver rhoeas* и *Ardemone*, божна, божичка, божюрнга, божюрокъ, божюръ, божюрякъ, дивъ хашашъ, була, булкѣ, каджика, канѣ-коса, кокуржѣ, лаля, папаронка, папорунка, пенеруга, пламяница, плюсковъ, плюсковыѣ, пуклѣ, пуплакъ, пылакъ, трамбула, тутенка; дѣкѣй макъ. 2) Една трѣва, дѣдовы дисагы, жабова нога, крѣстава гора, овчаровъ станъ, пазина, щева,

Ма́чий, чѣ, чѣ, пр. Ма́чѣнынѣй, котешкѣй.

Ма́чка, с. ж. 1) Животно котка, ма́ца; ко́шка, кѣса, вѣська. 2) Жѣлѣзо, котва, котка; я́корь, ко́тва.

Гемѣи ми е бакѣрна,
Платна-та ми сѣ мушама,
Ма́чкѣ-тъ ми сѣ олово,
Зинджѣри ми сѣ жѣлѣзни. *Пѣс.*

3) Длѣга-та тонага, съ ко́жто на чилиѣ удрѣтъ клѣнѣж-тѣ; клѣнѣзарѣ, палица, чинчалка. 4) Една игра на гоненицѣ. 5) Въ мн. ч. *ма́чкѣ:* трѣма колядари, ко́нто мяукать, богато дружина-та влѣзхъ въ кѣщѣ. — *Слѣпа ма́чка,* игра слѣпа котка, слѣпа баба, крижи-мижи; игра въ голѣочки, имѣлки. — *Ма́чка и поганиѣ щѣтъ лѣжѣтъ заедно,* ще бѣде много студено прѣзъ пощѣ-тѣ. — *Котка-та и ко́туракъ-тъ сѣ двѣ ма́чкѣ. Ма́чка рѣбѣ не щѣ, а за неж мустака си облизва. Лошка ма́чка глушици хва́ца. Ако не хранишь ма́чкѣ, щѣшь хранишь глушици. Рахатува като ма́чкѣ у кочинѣ. Фуриадѣжи сѣ како ма́чкѣ отъ ко́ланѣ.*

Ма́чкамы, гл. д. 1) Натѣскамъ нѣчто да ся смаже; гмечкамъ, гмечѣж, гмечѣж, гнетѣж; давить, мѣтъ, раздавливать. *Не ма́чкай го да ти не вонѣ.* 2) Съ гмечкане правѣж нѣчто не гладко; мѣтъ, коверкать. *Ма́чкамы ми дрѣвѣ-тъ, шапѣж-тѣ.* 3) Съ нѣчто мазно, водно плѣщѣ; валламъ, ма́цамы, гадѣ, пачкамъ, крѣпѣжѣ; марать, гѣдитѣ, пачкѣтъ, чернѣтъ. 4) Притѣскамъ, мѣжѣж, угнетѣвамъ нѣкого; притѣсѣнятъ, угнетѣтъ, гнутѣ въ дугу, въ крѣкъ. *Ма́ч-*

ка сиромаси-ти. — жси, гл. стр. и възвр. По знаменование-то на глагола. — чка-ный, прич. стр.

Мачкане, с. стр. отъ мачкамъ.

Мачканъ, с. ж. 1) Попара съ прыжегы залци. 2) Единъ видъ качамакъ.

Мачка мачканъ бръкаше,
Мечка тѣсто валиаше,
Пѣ-малко го валиаше,
Повиче го лопаше. Пѣс.

Мачквямъ, гл. мн-кр. отъ мачкамъ.

Мачкыно грѣзие. Раст. *Solanum nigrum*, кучие гроздие, кучево гроздие, кучешко гроздие, зрълатка, зрънешникъ, кучешка отрова, зрънищецъ, модрецъ, муркенъ, отровачка; пѣселъ чернойгодинъ, ворѣни ягоды.

Мачкынъ сапунъ. Раст. *Parietaria diffusa*.

Мачкынъ, нъ, на, но, пр. отъ мачка.

Мачый, котешкый; кошкый.

Мачюкъ, с. м. Чюкча, справа за клепане; колотило.

Мачъ, ум. ср. Котя; котѣнокъ. Навърѣся като мачъ подъ паралижъ.

Мачарѣкъ, с. м. Мачѣкъ. Направилъся като святогорскый мачарѣкъ.

Мача стѣпка. Раст. *Herakleum sphondylium*; медвѣжья лапа, борцевикъ,

*Машалла, междам. Т. За похваля; аферимъ! браво!

Машѣнце, ум. ср. отъ маша. Машинка.

Машница, ум. ж. отъ маша.

Машничка, ум. ж. отъ машница.

Машкый, шка, шко, пр. смякч. отъ малкый. Малечкый, маленкый.

Машъ, ум. ср. отъ маша. Машница.

*Маша, с. ж. Т. Щипца за хващане огнь, пѣчто горящо съ тѣхъ; гребачъ, дилавъ, дилнавъ; щипца. Кога има маша, зашто да си гори Циганинъ ржѣтъ-ти. — Голо Циганця изъ огнь играе? Гат. — Маша.

Машеница, с. ж. Мжтеница, бръканница, бутаница, айрянъ; айрянъ, арьянъ, пѣхтанъ. Попареный отъ млѣко духа и на машеницъ, или: наплашеный отъ напарж-тж духа и на машеницъ-тж; обжог-нись на молоко, станешъ дуть и на пѣду. Майка съна отхранила съ киселъ машеницъ. Съ дѣца машеницъ не ся срѣка, зашто цжтъ тя напрыскать.

Машеничка, ум. ж. Малко машеница.

Машерига и машерика, с. ж. Раст. *Thymus serpyllum*, машерка, машрика, материка, матерка, маторъ, махра, бабина душица, ма-рина душица, овчарска мерудина, таблѣкына, яребичина; богородская трава, тимьянъ.

Машерка, с. ж. Раст. машерига. Воляца рыба машержъ обжика.

Машеха и машиха, с. ж. Не сжца майка,

втора майка, друга жена на бащъ; машиха. Кому майка, кому машеха. Щипе като машесжж майкж. Колко и да е добра — машеха с.

*Машрапъ, с. ж. Т. Глинянъ сждъ съ дръж-кж за вино, за водж; гръня, шенендеръ; кувшинъ.

Прошеталося дѣвойця
Низъ огы длыгы загоны
Съсъ два ибрика стреленты,
Съсъ двѣ машрапы златенты. Пѣс.

Машрика, с. ж. Раст. машерига.

Маж, ешь, малъ, гл. д. 1) Задржнамъ пѣкого пѣйдѣ да закъснѣ да не иде по работж-тж си; бавж, врьтж, възържнамъ; замедлять, удѣрживать, продѣрживать. 2) Залисвамъ пѣкого на работж-тж му, раз-майвамъ го да не работи, бавж го; отвле-кать отъ занятій. Какво мя маешъ, остави мя да си работж. 3) Не свръннамъ пѣчто на врѣмя, забавямъ, бавж. Додохъ да ми ушникъ дръжж, изъ ги маажж много. — жси, гл. възвр. 1) Размаивамся, бавжся, закъснѣвамъ да ся приберж, да при-стигнж на врѣмя; медлитъ, мѣшкать, го-дитъ. Дѣ ся маа досега? 2) Врьтжся, обыкнама нагорѣ надолу, размаивамся Мае-ся по улици-ти. 3) Работж пѣчто бавно, полека; мѣшкать, меледить. Кога работи, много ся мае. 4) Залисвамся, та не работж, губж си врѣмя-то, денгубж, размаивамся; отвлекать отъ занятія, терять время напрасно, безъ пользы. Не ся май, а работи. 5) Бжжся съ умъ, дивжся, чюджся, размысливамъ; дивиться, удивляться, ло-мать голову.

Мипжхъ горж, мипжхъ вторж,
У третж-тж три славеи,
Като пжжж, горж люджжтъ;
Азъ ся чюдж и ся мажъ,
Какъ да хванж три славѣи. Пѣс.

— Машаный, прич. стр. По знаменова-ние-то на глагола; бавеный. — Мае ми ся глава-та, мае ми ся свѣтъ, вне ми ся глава-та, врьти ми ся глава-та, чини ми ся, че всичко наоколо ся врьти; у меня кру-жѣтся голова.

Мана, с. ж. ум. отъ майка. Мари мае!

*Маи, с. ж. Т. 1) Подкваса, подквастъ, квасъ; заквѣска. 2) Сырице.

Машане, с. ср. отъ маж и мажся. Бавение.

*Мачасжлѣна, пр. неизм. Т. Който има мачасжлѣ; имѣющій почечуй.

Мачасжлѣна трѣна. Раст. *Statice*; желто-кѣрпъ.

*Мачасжлт, с. м. Т. Болестъ *Haemorrhoides*, етана, кога напругие крѣвь въ задне-то чирво; почечуй.

Межделийкъ, нйци, с. ж. Съсѣди, ком-
шини, съ нивы, съ ливады, съ нѣкакъвъ
имоть.

Межденикъ, с. м. Бѣлѣтъ, почка, слогъ за границѣ.

Межденица, с. ж. Улица на единый край безъ излѣвъ; междина, чикмазъ-сокакъ; глухой переулочекъ.

Междина, с. ж. 1) Межденица. 2) Праздно мѣсто междъ двѣ пѣчта; междина, междунакъ, междурина, межюра, межюрина, аралжкъ; промежутокъ. Въ междинж-тж; въ промежуткѣ.

Междинка, у. м. ж. отъ междина.

Междина, с. ж. отъ междѣ.

Междина, с. ж. Междина въ 2-то знаменование.

Междѣ, прѣдл. Междж.

Междѣнакъ, с. м. Междина въ 2-то знаменование; промежутокъ, разстояніе.

Междурина, с. ж. Междина въ 2-то знаменование.

Междж, прѣдл. Между, межъ, мегю, помеждж, посрѣдъ; между. Междж двѣ-ты очи. Междж насъ да си остане, само нѣе да го знаемъ. Междж селяны-ты има вса-какви хора. Изъ-междж (измеждж), помеждж (помеждж).

Межъ, прѣдл. Междж. Межъ двѣ нивы.

Межюра и

Межюрина, с. ж. Междина въ 2-то знаменование.

Межѣ, с. ж. 1) Прѣдѣль, межда междж двѣ нивы. 2) Лѣха, гряда, клѣтж на нивж.

*Мезатъ, с. м. Т. Продава ся нѣчто на мезатъ, на който даде повяче за него; аукціонъ, продажъ съ публичнаго торга. Продадохъ му стокж-тж на мезатъ. Изваждамъ на мезатъ, на проданъ на мезатъ.

Мездра, с. ж. Тлѣсто-то, мазно-то отъ овцж, отъ говядо, избрано да ся тони на лой. Мясо-то на пастжржж, а лой-та на мезджж, лой-та на топение.

*Мездра, с. ж. Т. 1) Землище-то, мера-та на едно село. 2) Мѣсто отъ съседно землище. Така нива е мездра, не е отъ земж-тж, отъ мерж-тж на наше-то село, а отъ землище-то на нѣкое съседно село.

Мэдрене, с. ср. отъ мэдржж. Мэдра.

Мэдржж, ншъ, — рйлъ, гл. д. Коля овця, та правж мазъ-тж имъ на лой, а мясо-то на пастжржж.

*Мезѣ, с. ср. Т. Нѣчто за закусване, за подханване прѣдъ и слѣдъ пиане ракиж, вино; придьвка, мезеликъ; закуска, заѣданіе при выпиваніи напитка. Безъ мезе не ся тие. — Зимажъ нѣкого на мезе, подигравамъ, гавряжъ съ него; трунить, надѣваться надъ кѣмъ.

*Мезеликъ, с. м. Т. Мезе.

Мезѣнце, у. м. ср. отъ мезѣ. Малко мезе.

*Мезилина, с. ж. Т. Мезилхане.

Меллекѣ, с. ср. Раст. *Salvia pratensis*, мидаръ; шалфѣй луговой.

*Мезлічъ, с. м. Т. Меджлисъ.

Мейданецъ, у. м. м. отъ мейданъ.

*Мейданлжкъ, с. м. Т. Мейданъ.

Мейданчя, у. м. ср. отъ мейданъ.

*Мейданъ, с. м. Т. Мегданъ, мейданлжкъ:

1) Площъ, стѣда, разколъ; площадь, плацъ. Селскій мейданъ. 2) Широко мѣсто; пространство. Дворъ-тж му е цѣлъ мейданъ. — На мейданъ, нанавѣ, на лице, да ся види. Ако смж изгали зелника, тепсиа-та е на мейданъ — Изваждамъ нѣчто на мейданъ, изваждамъ го нанавѣ, на лице, направямъ да ся види, да ся познае; выводитъ парѣжу, обпарѣживать. Лжж-та скоро на мейданъ излиза. — Има мейданъ: а) Може, бѣва, става. Има мейданъ да иде пакъ. б) Може, можень е, може му ся. Той има мейданъ да прави такъва работы.

*Меймаръ, с. м. Мимаръ, калфабани, архитекторъ.

Мекерѣ, — рѣта, с. ср. Т. 1) За павиване пряждъ на него; вѣюшка. Мекере на чекржж работниковъ. Напрядохъ днесъ двѣ мекерета. 2) Колелце на врытено, прѣвъ което врыви юрганъ, та го врыти. 3) За чловѣкъ: който ся води по нѣкого, врытися около него, лѣсти му; подлизулка, мазникъ; прислужникъ изъ какъхъ либо видовъ. 4) Одно цвѣтище, цвѣти жалъто, цвѣтъ-тъ му изсъхва безъ да извяне, та може да се дръжи и зимѣ.

*Мекерелжкъ, с. м. Т. Владане като мекере; ухаживаніе.

*Мектѣбъ, с. м. Т. Училище.

*Мектѣбъ, с. м. Т. Писмо; письмѣ, посланіе.

Мѣкый и производны-ты отъ тжж рѣчь в. при мѣкый.

*Мекіанъ, с. м. Т. Жилище.

Твои-ты кукты планине-то,
И тамъ мекіанъ да не хватишъ,
Пили мекіанъ да направя,
А ты мѣсто да не найдешъ. Пѣс

Мелѣдица, с. ж. Срѣщася въ единъ колядарскж пѣсенъ:

Колядица меледица,
А по нежъ Василица.

Мелезяный, — зѣпъ и — зѣпъ, зна, зно, и Мелезяный, нъ, на, но, пр. 1) Затѣканъ, на кождо основа-та е отъ повѣсма отъ клѣчища, а вѣтъкъ-тъ отъ памукъ.

Много даровы имала:
Десятъ кошюли свиланты,

И дванадесать мелезны,
Пятнадесѣ бубакегы. *Пѣс.*

2) За очи: шпареный.

Сивы очи мелезны,
Черны очи мелезны
Да изпукать, да изтрясать. *Пѣс.*

Мѣлезъ, пр. неизм. Т. Животно смѣсь отъ два вида животны; ублюдокъ.

Мѣленда, с. ж. Срѣцася въ едиж колядарскж пѣсень.

Коленде меленде,
Стара-ва година;
Цинци кака, отвори ми врата,
Дай, бабо, колака!

Мѣлене, с. ср. отъ мѣлѣж. Млене.

Мѣливо, с. ср. Храпа, занесена да ся меле;
мливо, мленина; мѣливо.

Мѣлица, с. ж. Мялица.

Мѣлица, с. ж. 1) Водяница; мельница.

2) Корыто, въ което изтягюнатъ конопцы-ты ницкы отъ стѣбле-то; мялица.

Мѣлчѣ и **мѣлчѣвъ**, с. м. Животина лгавецъ.

Мѣлѣж, ешь, мляхъ, мляль, гл. д. 1) Направямъ зрънисто нѣчто на брашно, на ситень прахъ; молотъ. *Мелѣж житю, мелѣж кафе.* 2) За водяницж, за стомахъ: работж. *Водяница-та меле. Стомахъ-тъ меле кадене-то; варить пищу.* 3) Дрънкамъ, приказвамъ, дръдорѣж, брътвѣж; молотъ. *Водяница-та му много меле, много приказва.* 4) Ыамъ; ѣсть. *Уста-та му все мелѣжтъ.* 5) Дръвж, бѣж, тупамъ, враскамъ нѣкого; поротъ, бить. — **Лѣжся**, гл. стр. По знаменованье-то на глагола. **Млѣичый**, прич. стр. **мблотый**. — *Кована водяница мяко брашно меле. Добра водяница всакакво меле. Безъ камѣжъ водяница брашно не меле. Два лютти (остри) камѣжа брашно не мелѣжтъ. Водяничарскый камѣжъ колкото повяче меле, толкова пб-тъмѣжъ става. Ори, мели, кажъ; простѣчи плетѣ, дой млѣко! Меле трѣци за брашно. Водяница та меле, ничто не намила. Жито ся меле, брашно не пада. Да меле знае, да насѣти не умѣе. Ве уста-та му жито ся меле, а пѣсѣжъ излиза.*

Мѣмѣ, с. ср. Т. На крапа на чубукъ, на друго нѣчто тончица отъ кехлибаръ, отъ кость, прѣзъ кожсто ся смучи, кога ся пуши; маме; мундштукъ.

Мѣнгеме, с. ср. Т. Справа на витло за стисканье, за стяганье съ неж нѣчто; вителъ; тискъ.

Менгүнець, ум. м. отъ менгүшь. Менгүшчя.

Менгүшка, с. ж. Животно съ пораспжлы висуакы на шнѣж-тж като менгүши.

Третѣж вечеръ вечерахмы
Три кокошкы менгүшкы,
Два гълѣба пролѣтѣти. *Пѣс.*

Менгүшь, с. м. и

Менгүши, с. м. мн. Обица, обѣсца, обѣтка, наушки, мендүшь, ушника; сѣрьга. *Жлѣти менгүши на келавы ушн. — Да си купишь менгүшь, окачи си го за менгүшь, окачи си обичж, пмай си на ума, че щж ти отвярнж, врьжи си червенко; заруби себѣ на носъ, заруби у себѣ на носу.*

Мендѣръ, с. м. Т. Мндеръ.

Мендѣзѣвъ, с. м. Т. Меендизъ; инженеръ.

Мендухиѣ, хнѣта, с. ср. и

Мендухина, с. ж. Т. Една жлѣтница, конато врьви 20 грошна. *Даде ми леблебиж, зе ми мендухиж.*

У Стойниж мамж
Добъръ конакъ има,
Все прѣпадать тамо,
Тамо запгнета,
Та на Стойниж даватъ
Все мендухиета. *Пѣс.*

Мендүшь, с. м. Менгүшь.

Мѣне, вин. пад. ед. ч. отъ лично мѣстоименне азъ; менѣ, мя, ме; менѣ.

Менекшѣ, с. ср. Т. Едно цвѣте *Viola*, теменуга; фиалка.

Мѣнець, с. м. Мянница.

Мензилханá, с. ж. Т. Конакъ, станъ, дѣто мензилъ да промѣни коне-ты; почтовая станция.

И си влѣзе въ царскж мензилханж,
И си пайде своа добра коня. *Пѣс.*

Мензиль, с. м. Т. Поцца; почта. *Коршумж-мензили*, раздалечъ колкото гони пушка или пищовъ, врьлакъ; перестрѣлъ.

Мензифаръ, с. м. Минзифаръ.

Мѣница, с. ж. Мянница.

Ментѣ, с. ср. Горна дрѣха безъ ржкавы; видъ одѣжды безъ рукавѣвъ.

Мень, мѣст. 1) Мене. 2) Менѣ.

Мѣнѣ, дат. пад. ед. ч. отъ лично мѣстоименне азъ; менѣ, ми; мнѣ.

Мѣнѣж, ишь, гл. д. Мѣнж.

***Мерá**, с. ж. Т. Землище на село, на градъ за пасение добытъкъ; дръжнава; пасбище, выгонъ.

Мерáзець, ум. м. Малко мерáзъ.

Мерáзчийка, с. ж. Жена, мома мерáзчяна; наслѣдница.

Мерáсчийскый, ска, ско, пр. отъ мерáзчяна.

***Мерáзчя**, с. м. Т. Наслѣдникъ; наслѣдникъ.

***Мерáзъ**, с. м. Т. Мирáзъ, наслѣдство, бацина; наслѣдство, наслѣдѣе. *Оставамъ мерáзъ нѣкому; отказывать кому что. Мерáзъ — голъ жарáзъ.*

Мераклійка, с. ж. Който има меракъ.

*Меракліна, с. м. Т. Който има меракъ.

*Меракъ, с. м. Т. *Имамъ нѣчто меракъ, имамъ нѣчто, за което мисляхъ, за което ся грымжяхъ, което мя безпокои.* *Имамъ меракъ за нѣчто, на нѣчто, имамъ страсть за нѣчто.* *Имамъ меракъ за пушкж.* *Имамъ меракъ на коню.* *Туркамъ си нѣчто меракъ, хваща мя нѣчто меракъ, влиза ми нѣчто въ главж-тж, което мя прави да му мисляхъ, да ся грымжяхъ.* *Турилъ си меракъ, че е боленъ.* *Врѣгамъ меракъ на нѣчто, добивамъ наклонность на нѣчто.* *Меракъ ми е, мисляхъ му, грымжяхъ, безпокояхъ.* *Меракъ ми е, какъ ще излѣзе така работа.* *На меракъ съмъ, на мисль съмъ.* *Хваща мя меракъ, дохожда ми да мисляхъ, да ся грымжяхъ, да ся безпокояхъ за нѣчто.*

*Меракъ, с. м. Т. Мисль, умисль, волна; намѣреніе, воля. *Съ тоя меракъ отишълъ тамъ.* *Меракъ-тъ му е да . . .*

Мерачеъ, у. м. м. отъ меракъ. Малкъ меракъ.

Мерджанецъ, у. м. м. Малко мерджанъ.

Мерджановый, въ, ва, во, пр. отъ мерджанъ. Мерджалина; коралловый.

*Мерджалина, пр. неизм. Т. Что има мерджанъ, мерджановый.

*Мерджанъ, с. м. Т. Едно червено вещество, което едны животны, наричаны полипи, правятъ на дъно-то въ море-то и отъ което ся правятъ маниста за нанизъ и други украшения; коралъ.

Камъ ти, Недо мерджани-ти,
Мерджани-ти отъ гръло-то? Пѣе.

Мерджелѣжся и

Мерджѣжся, гл. об. Показвамся, мѣркамся неясно отдалечъ или въ темнотж-тж; мерещиться. *Напрѣдъ въ нѣтъ ся мерджелѣ нѣчто.*

*Мерджемекъ, с. м. Т. Ляца. *Въ пятькъ наде ляцъ, а въ благо мерджемекъ.* *Зараъ ляца, вечеръ мерджемекъ.*

Меремѣтене, с. ср. отъ меремѣтж. Потягане, поправане.

*Меремѣтъ, с. м. Т. Потягане нѣчто развалилося; поправка, починка.

Меремѣтж, ишь, — тилъ, гл. д. Потягамъ, правяъ, стягамъ нѣчто развалено; поправлятъ поврежденное, починятъ. *Мереметъжъ кжжж-тж.* — тжжж, гл. стр. Потягамся. — тептый, прич. стр. Потяганый.

*Мерѣтъ, пр. неизм. Т. Казвася за всичко нѣчто на задосано, пустый. *Меретъ конъ, не дава да му ся качишь.* *Меретъ воллове не тяглатъ.* *Меретъ пожъ не рѣже.* *Меретъ писмо не ся чете.* *Меретъ*

кладенецъ, зануеътъ кладенецъ, бунаръ батална.

Меріца, у. м. ж. отъ мері.

*Мерішиж, гл. д. Миршихъ.

Меріше, у. ср. отъ мері.

Мермерецъ, у. м. м. отъ мермеръ. Малко мермеръ.

Мермеригый, — рѣнь и — рѣнь, рпа, рпо, пр. Мермеряный; мраморный.

Мермерѹда, с. ж. Насѣкомо *Cerambyx*, кръщи-баба, съчко-бечко; усачъ, скриниунъ, дровосѣкъ.

Мермерудартъ, с. м. Насѣкомо *Sucanus cervus*, бумбаръ; рогащъ.

Мермерѹдица и мермерѹдка, у. м. ж. отъ мермерѹда.

Мермерѹчя, у. м. ср. отъ мермерѹтъ. Малко кжсчя мермерѹтъ.

*Мермерѹтъ, с. м. Гр. Мраморъ: 1) Бѣлъ камыкъ, добъръ за работене; мраморъ. 2) Като пр. неизм. Мермеряный; мраморный. *Мермерѹтъ портъ.*

Мермеряный, нъ, на, но, пр. Направеный отъ мермеръ; мермеряный, мермеръ; мраморный.

*Мерсѣнъ, с. м. Рыба. *Accipenser sturio*, есетра, есетръ, цига; осѣтръ.

*Мертебѣ, с. ср. Т. Достепство, рядъ, чинъ.

*Мертѣкъ, с. м. Т. Мартакъ, гряда; бревнѣ, бѣлка.

Мерудійка и мерудіица, у. м. ж. отъ мерудіа. Малко мерудіа.

*Мерудіа, с. ж. Гр. Раст. Мирзливо, което изсушено и стълчено на прахъ турятъ въ насти; чюбрица, чюбрика. *Въ всако гръня и мерудіа.* *На всако чорбж и мерудіа.* — *Дива мерудіа:* а) Раст. *Lycoris eugoracis*, диво пале, дивъ димлясъ, кашиска пана; зѣзникъ, волкопѣгъ, водяная пѣдра. б) Раст. *Mentha silvestris*, воленика, воленица, дива мятва, дивъ гюзумъ, жабешкый гюзумъ, жаблакъ; полевая мѣта. — *Кокоша мерудіа, рѣбна мерудіа*, раст. майданозъ. — *Овчарска мерудіа*, раст. мацерига.

*Мерхаметліна, пр. неизм. Който има мерхаметъ, милостивъ.

*Мерхамѣтъ, с. м. Т. Милость.

*Меръ, нар. Т. А-то, пакъ-то, освѣтъ, само ако, въ изречениа като: *Меръ да по чакамъ още малко.* *Меръ то не было така.* *Меръ да ся ожени, та да мираса.* *Меръ да умрж, та да си не отвръжж.*

Меръ да умрж, меръ да пукжж, Димке ле,
Да не земж това перо жеране. Пѣе.

*Месітъ, с. м. Гр. Посрѣдникъ въ тръговскы работы; маклеръ.

Меснѣтъ, с. м. Т. Голѣма служба; важная должность.

Местѣтъ, с. м. Ланчина местъ.

Местница, с. ж. Местъ.

Местъ, местѣве, с. м. Т. Ланчины отъ мѣшпѣ, какъбыто носить турци-ти, местѣвъ, местница.

Месурка, с. ж. Цѣвъ.

Метѣние, с. ср. Кланане до земѣ-тѣ, по-клонъ; земной поклонъ.

Метѣчка, с. ж. Кюато мете пѣйдѣ нѣчто; метѣльница, подметѣльница.

Метѣчь, с. м. Който мете пѣчто; метѣльщикъ, подметѣльщикъ.

Метелица, с. ж. Мятилица.

Метелина, пр. Тьнка-высока.

Что имаше царь-тъ
Еднѣ церкъ кѣйметлижъ,
Кѣйметлижъ, метеминъ. Пѣс

Метѣние, с. ср. отъ метѣ.

***Метеризъ**, с. м. Т. Митиризъ, браннавице, прикрито мѣсто, отдѣто чловѣкъ може да пушка възъ другого, безъ да ся види той; пусна; засада.

Метилъ, с. м. Митилъ.

Мѣткавъ, гл. д. Разбръквямъ, разрошвямъ; разстрѣпывать.

Димано, млада невѣсто,
Что ти е лѣса меткана,
Что ти е нишанъ подъ грѣло. Пѣс.

Метла, с. ж. 1) Кытка отъ стѣбла-та на особено растение, прошиты съ канавъ и направены съ дрыжкѣ за метение; такожде п такава кытка отъ врышпѣ; рабунница; метла. Метла отъ врышпѣ; вѣвникъ. 2) Казвася и за чловѣкъ, който мѣтка по чюдды-ты дворовы. Станѣжъ е селска метла. 3) Раст. *Artemisia annua*. 4) Раст. *Xeranthemum*, црвѣна метла; сухо-цвѣтъ. — Черната метла да го помете! Клятва. Денѣ слуга, ноцѣ господарка, или: тува тета, тамъ тета, лѣгенъ тета, че умрѣ. Гат. — Метла — Бѣла метла, раст. *Adonis autumnalis*, керино око; зѣлчій макъ, стародубка, желтоцвѣтъ. — Горкова метла, модрѣ метла, синѣ метла, раст. *Centaurea Cyanus*, амберъ бой, метличина, метлига прѣстенчѣ, синѣ цвѣте, синчець, синѣ былка, синѣчѣ; василѣкъ. — Црвѣна метла, раст. метла въ 4-то знаменование.

Метларка, с. ж. Кюато прави или продава метлы.

Метларскый, ска, ско, пр. отъ метларъ.

Метларъ, с. м. Който прави или продава метлы; метѣльщикъ.

Метлига, с. ж. Раст. синѣ метла.

Метлика, с. ж. 1) Раст. *Centaurea mon-*

tana. 2) Раст. *Pinus abies* или *Abies pectinata*, бѣла ела; пѣхта. 3) Раст. *Betula alba*, брѣза, брѣзинѣ; берѣза.

Метлица, ум. ж. отъ метла; метѣлка.

Метличина, с. ж. Раст. синѣ метла, горкова метла.

Метличка, с. ж. 1) ум. отъ метлици. 2) Раст. *Chenopodium scorarium*, висока трѣва.

Метохъ, ум. ср. отъ метохъ.

***Метохъ**, с. м. Гр. Манастирска къща въ градъ, въ село, дѣто живѣхтъ духовници-ти отъ манастира; подворье. Рылскый метохъ.

Метѣ, ешь метохъ, мелъ, ла, ло, гл. д. Съ метлѣ изчиствямъ нѣчто; мѣсть мѣсти.

Мела мома равны дворы,
Хемъ гы мела, хемъ плакала. Пѣс.

Всѣкой да си мете прѣдъ свои-тъ врата.
Въ пустѣ водяницѣ дяволѣ-ти метѣтъ.
— тѣся, гл. стр. мѣтѣся, мѣтѣся.
— тѣнѣй, прич. стр. Изчистѣнѣй съ метлѣ; метѣнѣй. — Какъ мела, какъ не мела, подъ водникъ ся не навѣла, казвася за мрѣзеливѣ. — Да го помете черна-та! Клятва. — Кюа отиде нѣкой на пѣтъ, онѣй день не метѣтъ слѣдъ него въ къщѣ, че не е на добро, да го не пзмѣжѣ, да не му пзмѣжѣ дрыж-тѣ, та да ся не врьне.

***Механѣ**, с. ж. Т. Кръчма, пивница, капелина; пѣтѣйный домъ, кабакъ, погребѣ. Като въ механѣ; покабакѣ. Въ механѣ-тѣ былъ, вино не помирисалъ. Прѣминѣжъ прѣвъ механѣ-тѣ, а вино не помирисалъ. Нехайникъ нехайника въ механѣ-тѣ срѣца. Народъ-тѣ въ черковѣ, попъ-тѣ въ механѣ-тѣ. Раздѣлился съ механджикѣ-тѣ, а съ механѣ-тѣ ся не раздѣла. Разгѣлялися като въ циганскѣ механѣ.

Механджикѣ, с. ж. 1) Кюато дрыжи механѣ, крѣчмарка; кабакѣница. 2) Жѣна на механджикѣ; кабакѣница.

Механджикскый, ска, ско, пр. отъ механджикѣ. Крѣчмарскый; кабакѣй. — сѣгы, нар. Като механджикѣ, като въ механѣ; покабакѣ.

Механджикѣ, ум. ср. Малѣкъ, младѣ механджикѣ, крѣчмарѣ.

***Механджикѣ**, с. м. Т. Механджикскый занаятъ.

***Механджикѣ** и механджикѣ, с. м. Т. Който дрыжи механѣ; крѣчмарѣ; кабакѣникѣ, погребѣйкъ, винопрѣдѣвецъ.

Механица, ум. ж. отъ механѣ. Крѣчмица; кабакѣкъ.

Механичка, ум. ж. отъ механица.

Механскѣй, ска, ско, *пр.* отъ механа; кабяцкѣй, кабячнѣй.

*Мехкемѣ, *с. ср.* Т. Туреко сѣдилище, въ което сѣдять по шераата.

*Мехлѣ, *с. ср.* Раст. *Solanum* и неговѣй плодъ, домати, френскѣй патладжапъ; поматоръ, томать.

Мехлѣменѣй, *нъ, на, по, пр.* Намазанѣй, намацанѣй съ мехлемъ *Мехлѣмены крыгы.*

Мехлѣмецъ, *ум. м.* Малко мехлемъ.

*Мехлѣмъ, *с. м. Т.* Мать за ранж. — *Благъ като мехлемъ на ранж,* казваса за зълъ, лихъ чловѣкъ.

*Мехтеръ, *с. м.* Въ пѣсни за свирецъ.

Мехтери, прѣни Егюнци,
Не свирѣте ми жаловно,
Токъ свирѣте ми радостно,
Оти невѣста оживѣ. *Пѣс.*

Така ми было писано:
Турска невѣста да бѣждъ,
Въвъ Туреко село да ходжъ
Съсъ триста души сватовъ,
Съсъ девять рала мехтеры,
Съсъ три байрѣци прѣнены. *Пѣс.*

Мехтѣнъ, *с. м.* Абѣна бѣла дрѣха като кюркъ, носять ѣ само женѣ.

Мѣца, *с. ж.* Така казвать пагалено на мечкж, мецана. *Баби мѣца.* На св. Андреа, 30 Ноемвриа варять пшеницж, на ѣ врьгать изъ комиа на бабж мецж, че тѣа въ това врѣмя щѣла да ся затвори, та да не прави пакость.

Мѣцана, *с. ж.* Мѣца

Мѣчинѣй, *нъ, на, по, пр.* отъ мѣца. Мечкынѣй, мечнѣй.

Мѣче врѣтѣно. Раст. *Equisetum arvense*, горчица, дзука, хуркы, конска борика, кукувичина пѣюнка, паставчя, прышника, прѣслици, ставнакъ; хвоцъ полевой, пестышкѣй, пушыши.

Мѣче грѣзие. Растение пѣкакво.

Мечѣкъ, *с. м.* 1) Мѣжса мечка, медунъ. 2) Мѣча.

Мѣчѣнце, *ум. ср.* отъ мечѣй.

Мѣче прася. Животина *Gryllotalpa vulgaris*, диво прася, дивъ ракъ, жюркълъ, конопешница, конопешница, конопешница, конопешница, конопешъ, конопешъ, кромидарецъ, кромидаръ, кромидарка, куконопекъ, поново прася, ракъ, рачкълъ, рачецъ, рачка, ручекъ, слѣпо кучя, усѣлка; сверчокъ земляной, земляной ракъ, медвѣдка.

Мѣче рупѣ. Раст. *Euphorbia myrsinites*.

*Мѣчѣтъ и мечѣтъ, *с. м. Т.* Джампа, поревалиница; мечѣтъ.

Снощи станжхъ съненъ, буденъ махмуренъ,
Та попытахъ моѣ майкж машехъ:
Пѣли ли сж прѣви пѣтѣи и втори,
Выкалъ ли е Селимъ ходжа на мечить. *Пѣс.*

Мѣче ухѣ. Раст. гѣпанъ.

Мѣчець, *ум. м.* отъ мечѣ.

Мѣченискѣй, *шка, шко, пр.* отъ мѣчка. Мечнѣй; медвѣжнѣй. — *шгы, нар.* Като мечкж; помедвѣжнѣй.

Мѣчий, *ча, че, пр.* отъ мѣчка. Мечешкѣй, мечинѣй; медвѣжнѣй.

Мѣчинѣй, *нъ, на, по, пр.* отъ мѣчка.

Мечкынѣй, мечнѣй, мечешкѣй; медлѣжнѣй.

Мон-ты сж кѣщи мечины душкы,
Мой-ты кафенета куфи букове. *Пѣс.*

*Мѣчѣтъ, *с. м. Т.* Мечѣтъ.

Мѣчѣнце, *ув. ср.* отъ мѣчка; медвѣдѣнце.

Мѣчка, *с. ж.* 1) Животно *Ursus arctos*, мечекъ, медунъ, медвѣда, медвѣдъ; медвѣдъ. Мѣчка стрѣвница, мѣчка крѣвница.

Дѣ да е Радиль да дойде,
Да дойдъ Радиль на борбежъ,
Съ мечкж-тж да ся побори,
Съ мечкж-тж съсъ борбицж-тж
Съ мечкж-тж съсъ стрѣвницж-тж,
Съ мечкж-тж съсъ крѣвницж-тж. *Пѣс.*

2) Чловѣкъ дебелъ, тяжкълъ като мечкж. 3) Желѣзна сирава въ огнище, на кождо турнать глазни-ты за да ся не заплѣскаватъ, а да горять по добрѣ; магарѣца. 4) Дрѣво съ палци като джюрулакъ за мачване съ него грозде въ кацж. 5) Отъ срѣдъ, отъ трохы зѣлци на топкж съ сырене въ тѣхъ. 6) Една особена игра, въ кождо единъ отъ играчи-ты става на мечкж и гони другы-ты, та гы хваца и му ставать тѣ мечета — *Еде като мечкж, нечисто.* — *Дѣтъ мечкы въ едмж крѣтогж не живѣ-жтъ;* два медвѣди въ одной берлогѣ не ужинути. *Еде като мечкж, работи като буболечкж;* здоровъ на фѣду, да хилъ на работу, или: сморчкомъ глядѣтъ, а богатырѣмъ кашу (щи) уплетѣтъ. *Гладна мѣчка хоро не играе. Жядна мѣчка и росж тж лиже. Дойдять като буболечкы, ставать като мечкы. Хубавж тж крушиж мѣчка-та еде. Докалы ся круши на мечкж-тж, та казала, че тжж годинж щжтъ ся родять много. Исака съ мечкж-тж да еде дребни-ци. Закакъ съ мечкж бори ли ся? Оста-вили мечкы тж да вардять дрѣвки-тж. Жива мѣчка не си дава кожж-тж. Мѣчка-та спи, ухѣ-то ѣ мръда. Ако е на-срѣцж тж буболечкж, борися като съ мечкж. Въ горж-тж мечкы, въ села-та вѣлци. Не газѣ ли тж мѣчка-та ржжж-тж, не барай ѣ Газѣ като мечкж. Боися отъ мечкж-тж, че и отъ лайно-то ѣ Спроти мечкж-тж и станъ-тж. Съ дѣца на дрѣва не ходѣ, съ старци мечкы не ловѣ. Мѣчка-та викала отъ*

листо-то, а кога паднѣла клапа-та утралала. Мечка-та на лисицѣ-тѣ, лисица-та на опашкѣ-тѣ си. Не ти трѣбба отъ мечкѣ рѣмѣжъ. Опитѣлѣ на мечкѣ, дошѣлѣ си безъ рѣмѣжъ. Ходи дѣдо и дойде, мечкѣ-тѣ вѣче за ухо. Улавятъ мечкѣ отъ горѣ-тѣ и пакѣ ся науча. — Кога ся упалили нѣкой, плоче си въ пазухѣ-тѣ и вѣка: мечка страхъ, мене не, за да му мише страхъ-тѣ.

Мечка́рка, с. ж. Жена, мома мечкарь.

Мечка́рекий, ска, ско, пр. отъ мечка́рь.

Мечка́рчя, ум. ср. Малѣкъ, младъ мечкарь.

Мечка́рь, с. м. Който води мечкѣ да играе; медвѣжѣтникъ. Всакой мечкарь казва, че негова-та мечка по-зубаво играе.

Мѣчкѣнѣ день. Св. Андрей, 30 Ноемврина, Понѣдѣ тоа день празнувать за да назитоа сватецъ стада-та имъ и царевичащи-ты имъ отъ мечкѣ.

Мѣчкѣный, нѣ, на, но, пр. отъ мѣчка.

Мечий, мечешкий, мецнигий; медвѣжний.

Мечкѣни ценци, мечета.

Мечлѣнце, ум. ср. Мечя; медвѣжѣнокъ.

Нито мечка-та надвива,
Нито си Димо надвива,
И мечлѣнце си захванѣ
На майкѣ си да помага. *Иѣс.*

Мечъ, мечеве, с. м. Ножъ, сабѣа; мечъ.

Той си оружѣ остави,
Токмо съ единъ мечъ останѣ,
Та си съ мечъ въ црѣкѣхъ улѣзнѣ,
Дѣтя-то да си отрече. *Иѣс.*

Мѣчижъ, ишѣ, гл. ср. Мякамъ.

Мѣчна пѣта. Растение нѣкакво.

Мѣчна стѣпка. Раст. *Primula veris*, аглика, ангелика, ангелинка, еглика, егличя, иглекъ, игличина, игличя, гороцѣвѣте, гороцѣвѣте, пятопрѣстѣница, пятопрѣстѣ, христосово цвѣтѣ; бѣлая бѣквица, баранчики, баранчки бѣжѣи рѣчки, гарлуна, гасникъ, курѣтина, скоросѣлка.

***Мѣшѣ**, с. ср. Т. 1) Раст. дѣбъ. 2) Бой, кютекъ. *Иаде едно мѣше, иаде единъ бой. Ударихъ му едно мѣше.*

Мѣшѣне, с. ср. отъ мѣшижъ. Мѣшинѣне, бѣнене.

Мѣшинѣвый, вѣ, ва, во, пр. отъ мѣшинѣ.

Мѣшиняный; кожаный.

Мѣшинѣне, с. ср. отъ мѣшинѣжъ. Мѣшенѣ, бѣнене.

Мѣшинѣнецъ, ум. м. отъ мѣшинѣ. Малко мѣшинѣ.

Мѣшинѣчя, ум. ср. отъ мѣшинѣ. Малко кѣчя мѣшинѣ.

***Мѣшинѣ**, с. м. Т. Изработѣна, уцавѣна тѣнка кожна отъ животно; кожа.

Мѣшинѣжъ, ишѣ, — пѣлъ, гл. д. Мѣшѣжъ, бѣжѣ,

враскамъ, тупамъ, чѣшѣхъ нѣкого. — нѣжѣся, гл. стр. Мѣшѣжѣся, бѣжѣся, враскамѣся, тупамѣся, чѣшѣжѣся. — пѣнѣтый, прич. стр. Мѣшенѣтый, битѣтый, врасканѣтый, тупанѣтый.

Мѣшиняный, нѣ, на, но, пр. Направѣный отъ мѣшинѣ; мѣшинѣвый; кожаный. Мѣшиняни терлицѣ. — Мѣшиняни очи, коравѣи очи, что не зимать отъ ничто, суратѣсѣжѣ.

Мѣшижъ, ишѣ, — шѣлъ, гл. д. Мѣшинѣжъ.

Ми, дат. пад. отъ мѣстоимѣние азъ: 1) Мѣнѣ, мѣнѣ; мѣнѣ. *Дай ми вино, да пѣжѣ. Кѣжи ми нѣчто.* 2) Намѣсто мой, моѣа, мое, мѣнѣ; мой. *Баща ми, мой баща. Майка ми, моѣа майка. Дѣцѣта ми, мѣнѣ-тѣ дѣцѣа.* 3) Въ пѣснѣ-тѣ, безъ особѣно знаменѣвание. *До три ми огня горѣахѣ. Триста ми пушкѣи пукнѣахѣ. Стоѣна ми зѣмѣа любѣла. Она ми ти сынѣ.*

Мѣгали, с. м. мн. 1) Прѣкорно назѣвание на очѣ-тѣ; зрѣкѣли, бѣжѣкѣи. *Отвори си мѣгали-тѣ.* 2) Мѣгли.

Мѣгамъ (мѣгвамъ, да мѣгнѣжъ, мѣгнувамъ), гл. ср. 1) Чѣсто, чѣсто си затѣварѣамъ и отѣварѣамъ очѣ-тѣ; трѣпѣжъ: мѣгѣтъ, морѣгѣтъ, хлѣпѣтъ глаѣзѣми. 2) Съ мѣганѣе кли-мамъ нѣкому за нѣчто, давамъ му знакъ съ очѣ; мѣгѣтъ, перемѣгнѣваться. *Мѣгнѣжъ ми и азъ го донѣсохъ.* 3) Кога мя сѣдѣтъ, трѣпѣжъ, носѣжъ, не щѣ ни да знаѣжъ. *Тѣ го сѣдиши, той си мѣга.* 4) Само въ свр. видѣ, поснахъ малко, дрѣмѣахѣхъ. *Чѣтомъ съмъ мѣгнѣжѣхъ и тѣ си бѣлѣхъ дошѣлѣ. Не съмъ мѣгнѣжѣхъ цѣлѣжъ ношѣ, не съмъ заспаѣлѣ; глаѣзъ съ глаѣзомъ не сошѣлѣся. — Не му мѣга око-то, не ще да знае отъ ничто, не зима, не го е грѣжѣжъ отъ ничто, не го е страхъ. — Мѣга като жу-чѣ въ зѣлапѣвицѣжѣ. Мѣга като жѣшѣжѣ въ трѣвицѣ. Мѣга на парѣцѣли. Иди се-га, та мѣгай на праздѣни пасѣли.*

Мѣганѣе, с. ср. отъ мѣгамъ. 1) Трѣпѣненѣе; мѣганѣе, морганѣе. 2) Даѣване знакъ съ очѣ; перемѣгнѣ.

***Мѣгарѣ** и мѣгерѣ, сѣжѣжѣ. Гр. Нема, лѣма, лѣгомъ; рѣзѣвѣ.

Мѣгѣчъ, с. м. Мѣгли.

Мѣгвамъ, гл. мн-кр. отъ мѣгамъ; мѣ-гивѣтъ.

Мѣгдалѣ, с. м. Мѣндаѣлѣ.

Мѣгла, с. ж. Коѣато много чѣсто мѣга; мѣгунѣя.

Мѣглицѣ, с. м. Кѣйто много чѣсто мѣга; мѣгунѣ.

Мѣгли, с. м. мн. 1) Мѣгали, мѣгачѣи, клѣначѣи, клѣнкѣи, клѣпѣла, клѣпѣни, трѣпѣалѣкѣи, трѣпѣкѣи, похлѣпѣкѣи; вѣко. 2) Косѣми-ти по краѣа на мѣглицѣ-тѣ; клѣначѣи, клѣпѣни, рѣс-ници; рѣсѣници.

Червооко дѣвойко,
Черны ты сѣ очнѣть,
Тыны ты сѣ мѣлнѣть,
Бѣлы ты сѣ полѣть. *Пѣс.*

Мѣгнувамъ, *гл. уч.* отъ мѣгнѣхъ.

Мѣгнѣхъ, *сѣмь*, — *нѣхъ*, *гл. сд-кр.* отъ мѣгнѣхъ; мѣгнѣть, моргнѣть.

Мѣгомъ, *нар.* Въ единъ мѣгъ, за единъ мѣгъ, веднага, завчасъ, изведижъ; мѣгомъ, мѣхомъ, рѣзомъ, вдругъ.

Мѣгъ, *с. м.* Едно мѣгане; мѣгъ. *Въ единъ мѣгъ, за единъ мѣгъ*, мѣгомъ.

*Мѣда, *с. м.* *Гр.* Животина *Mytilus edulis*, жабка, скойка, сколка, хаджѣйка, шевада; ракушка.

Мѣдѣрь, *с. м.* Раст. мезелек.

Мѣдѣльчя, *ум. ср.* отъ мѣдѣль. Малѣкъ мѣдѣль.

*Мѣдѣль, *с. м.* *Т.* Малѣкъ, дребень конь.

Мѣдица, *ум. ж.* отъ мѣда.

Мѣдичка, *ум. ж.* отъ мѣдица.

*Мѣдѣрь, *с. м.* *Т.* Мюдиръ.

Мѣжѣ, *с. м.* Така сѣ казвать Бѣлгари и Чомани единъ другому, намѣсто чичѣ.

Мѣжѣница, *с. ж.* Жѣна мѣжѣ, чичана.

Мѣжѣне, *с. ср.* отъ мѣжѣхъ.

Мѣженка, *с. ж.* Игра мѣжешъ.

Мѣжешъ, *с. м.* Игра на крылепнѣхъ; мѣженка, мѣжитарка, мѣжн-татарка, мѣжн-плюпка, жмычка, жѣмежъ, жюмежъ, мѣжешъ; жмѣрки.

Мѣжн-плюпка. Игра мѣжешъ.

Мѣжнѣрка, *с. ж.* и

Мѣжн-татарка. Игра мѣжешъ.

Мѣжлѣ, *с. ср.* Мѣжнѣвъ чловѣкъ.

Мѣжорѣне, *с. ср.* отъ мѣжорѣхъ.

Мѣжорѣхъ, *ишь*, — *рилъ*, *гл. ср.* Наноловинѣхъ мѣжѣхъ, мѣжѣхъ отъ дрѣмѣхъ.

Мѣжорѣнавѣй, *иъ*, *ва*, *во*, *пр.* Мѣжнѣнавѣй.

Мѣжѣхъ, *ишь*, — *жѣлѣхъ*, *гл. ср.* Стоѣхъ съ затворѣны очн; мѣжѣхъ, жюмѣхъ, жѣмѣхъ; жмѣрнѣть глазѣ, жмѣрнѣться. *Слѣнце-то мѣжи, затулѣло го е облакъ, та не свѣти. Кандило-то мѣжи, не свѣти добръ.*

Мѣжнѣшкѣмъ, мѣжнѣшкѣмъ и мѣжнѣшкѣхъ, *нар.* Съ мѣжене, като мѣжѣхъ, замѣжѣхъ, жюмѣшкѣмъ.

Мѣжнѣнавѣй, *иъ*, *ва*, *во*, *пр.* Что е съ замѣжѣхъ очн; мѣжорѣнавѣй, джурѣнавѣй, журѣнавѣй, налавѣй. *Мѣжнѣнавѣй очн. Мѣжнѣнавѣй да кинѣ!* Клятва.

*Мѣзлѣна, *с. ж.* *Т.* Мѣзлѣна.

Мѣзлѣнецъ, *с. м.* Мѣзлѣ, най-малѣкѣй сынѣ, сынѣ изтрѣсѣкъ.

Мѣзлѣнка, *с. ж.* Най-малѣ-та дѣщерѣ, дѣщерѣ изтрѣсѣкъ.

Мѣзлѣтъ, *с. м.* Мѣзлѣнецъ.

Мѣла, *с. ж.* Мѣлѣсть, жалѣсть. *Иъ-мѣла мѣла отъ никого.*

Мѣлѣтѣнѣй, *иъ*, *ва*, *во*, *пр.* отъ мѣлѣть. *Мѣлатово масло*, масло, что вадѣть отъ мѣлѣть.

Мѣлѣтецъ, *ум. м.* Малѣко мѣлѣть.

Мѣлѣтъ, *с. м.* Раст. сусамъ. — *Чернѣ мѣлатѣхъ*, кѣкѣлица.

Мѣлѣвамъ и мѣлувамъ (да мѣлѣхъ), *гл. д.* Съ рѣжѣхъ погладѣвамъ иѣкого по лице-то и по главѣ-тѣхъ, за да му покажѣхъ, че го обычѣвамъ, че ми е мѣлѣ; мѣлкамъ, галѣхъ; глѣдѣтъ, ласкѣтъ, мѣловѣтъ, лѣлѣтъ. — *мѣя*, 1) *гл. ѳзвр.* Трѣкамъ, гладѣхъ, галѣхъ около иѣкого, мѣлкамъ; ласкѣтъ. 2) *гл. ѳз.* Обычѣнамъ единъ другъ, либѣмъ, любѣмъ, галѣмъ; любѣтъ. 3) *гл. стр.* *Копрѣва мирѣте ли сѣ, та и сѣмъ да сѣ мѣла?*

Мѣлѣване и мѣлуване, *с. ср.* отъ мѣлѣвамъ.

Мѣлѣ, *имя* соб. мѣжеско. *Накарѣли Вѣла, а той Мѣла.*

Мѣлѣна, *им.* соб. женско.

Мѣлѣнѣ, *им.* соб. мѣжеско.

Мѣлѣна, *с. ж.* 1) Мѣнѣ, банѣца; слоѣный нѣрѣгъ. 2) Корѣнѣ-тъ заедно съ стѣбла-та и съ лѣста-та на тыкѣнѣнѣ-ты растѣнѣна.

Мѣлѣнѣкѣй, *ика*, *ико*, и

Мѣлѣчѣкѣй, — *чѣкъ*, *чѣка*, *чѣко*, *пр.* *сѣмѣхъ*. отъ мѣлѣтъ; мѣлѣчѣкѣй. *Мѣлѣчѣкѣ-ты му дѣнѣца останѣхъ сѣраци.*

Мѣлка, *им.* соб. женско.

Мѣлкавѣй, *иъ*, *ва*, *во*, *пр.* Что сѣ мѣлка.

Мѣлкамъ (мѣлкамъ, да мѣлѣхъ, мѣлувамъ), *гл. д.* Мѣлѣвамъ. — *мѣя*, *гл. ѳзвр.* и *стр.* Мѣлѣвамъ.

Мѣлкана, *им.* соб. женско.

Мѣлкане, *с. ср.* отъ мѣлкамъ и мѣлкамъ. Мѣлѣване.

Мѣлкамъ и мѣлкувамъ, *гл. мѣ-кр.* отъ мѣлкамъ.

Мѣлко, *им.* соб. мѣжеско.

*Мѣлкѣ, мѣлкове, *с. м.* *Т.* Мѣлкѣ, недѣжѣмъ нѣмѣтъ.

*Мѣлѣтъ, *с. м.* *Т.* Народъ. — *Мѣлѣтъ бѣшица*, глава, начѣлѣнѣкъ на народа. *Турѣнѣ-ти така наричѣтъ патрика, владѣнѣнѣ-ты.*

Царѣ сѣ патрѣку думѣне:

Патрѣко мѣлѣтъ бѣшицѣ,

Азѣ искамъ войсѣхъ да прѣтѣхъ.

Срѣцу Стоѣана войводѣхъ. *Пѣс.*

*Мѣлѣнѣкъ, *с. м.* *фр.* Хѣлѣнадо хѣлѣнады.

Мѣлѣнѣна, *с. ж.* Мѣлно нѣчто.

ИА изѣнади мѣдѣнѣхъ каналѣ,

Та засѣнѣри на мѣлѣнѣхъ,

На мѣлѣнѣхъ на сѣнѣнѣнѣхъ,

Та сѣбѣри сѣнѣнѣнѣ-ты

Да гѣ сѣдѣмъ страшнѣхъ сѣдѣхъ. *Пѣс.*

Мѣлувамъ, гл. уч. отъ мѣлнж.

Мѣлнѣй, — лѣнъ и — лѣнъ, лѣнъ, лѣнъ, нар.

Мѣлнѣй, умѣлнѣй, жѣлнѣй; нѣжнѣй, трѣгѣлнѣй. *Мѣлнѣ братѣ.*

Варай, сестро, мѣлнѣ сестро,
Что си стоишь, что си глядишь,
Стани дѣ идемъ на заѣдапа. *Пѣс.*

— лѣнъ, нар. Мѣло, умѣлно, жѣлно; нѣжно, трѣгѣлно.

Марко си ѣж мѣлно молить:
Самовило, мѣла сестро,
Тебѣ ти ся мѣлно молямы,
Да ми глядишь мѣжско дѣтя. *Пѣс.*

Жѣлно-мѣлно, жѣлностно и умѣлено; умѣлно-жѣлно. *Жѣлно-мѣлно говори.*
Жѣлно-мѣлно плаче.

Непче ся жѣлно-мѣлно моляше:
Сега ми живѣ въ Габрово не води,
Че ми сѣ рѣдннѣ-ты мѣзина,
Какъ щѣ гы въ очн-ты поглядиж. *Пѣс.*

Мѣлнж, сѣмъ, — нѣжъ, гл. ед-кр. отъ мѣлувамъ и мѣлкамъ.

Мѣло, нар. 1) Мѣлно. 2) Драго, любезно, приятно, радо; любо, любезно, прѣятно. — *Давамъ мѣло за драго*, давамъ вѣнчко, и что то ми е най-мѣло за нѣчто; жѣртвую вѣмъ, что дорого и мѣло мнѣ. *Дава мѣло за драго за да го пустнѣжъ.* — *Мѣло ми е*, като гл. безл. а) Жѣлно ми е, тѣжно ми е; мнѣ жѣль, грустно мнѣ. *Мѣло ми е за дѣца-та.* б) Драго ми е, приятно ми е; любо мнѣ. *Много ми е мѣло, че ся видѣжмы.* *Да ти е мѣло да го глядишь; любо смѣтрѣтъ.* — *Мѣло та драго.* *Мѣло му като ланска снѣжъ.* *Мѣло му като на дѣца-та прѣтчка-та.*

Мѣлѣ, им. соб. мѣжско.

Мѣлобѣдъ и

Мѣлобѣдъ, с. м. Раст. *Ononis*, коловозъ; стальнѣжъ, стальная травѣ, волѣвѣ травѣ. **Мѣлозлѣвѣй**, въ, ва, во, нар. Мѣлозлѣвѣй **Мѣлолѣжъ**, къ, ка, ко, нар. Съ мѣло, приятно лице; мѣлолѣжъ.

Най-брѣза е была чѣма-та,
Та си лѣжы и стрѣлы узѣла,
Стары и мѣлѣ да сѣче. . .
За грѣды мѣлолѣжы кметнѣи,
За праговѣ поповѣи и кметовѣи. *Пѣс.*

Мѣлозлѣвѣй, въ, ва, во, нар. Мѣлозлѣвѣй.

Мѣлозлѣвѣнѣжъ, с. м. Мѣлозлѣвѣ чѣвѣжъ; мѣлозлѣвѣжъ, благодѣтель. *Господѣ, мѣлозлѣвѣнѣжъ.*

Мѣлозлѣвѣнѣца, с. ж. Мѣлозлѣвѣ жена, мома; мѣлозлѣвѣнѣца, благодѣтельница.

Мѣлозлѣвѣно, с. ср. Мѣлозлѣвѣнѣца, мѣлозлѣвѣнѣца; мѣлозлѣвѣнѣца.

Господѣ ангѣлы послуша,
Та напѣса мѣлозлѣвѣно,
Мѣлозлѣвѣно сухо злато,
Сухо злато, чисто сребро,
Монастѣръ да си догради. *Пѣс.*

Мѣлозлѣвѣнѣжъ, — вѣнъ и — вѣнъ, вѣнъ, вѣнъ, нар. Мѣлозлѣвѣнѣжъ.

Мѣлозлѣвѣнѣца, с. ж. Мѣлозлѣвѣнѣца.

Мѣлозлѣвѣнѣжъ, въ, ва, во, нар. Мѣлозлѣвѣнѣжъ, мѣлозлѣвѣнѣжъ, мѣлозлѣвѣнѣжъ; мѣлозлѣвѣнѣжъ, сострадатѣлнѣжъ. *Боже, мѣлозлѣвѣнѣжъ Господи.*

Мѣлозлѣвѣнѣка, с. ж. Любѣвѣнѣца, вѣнѣвѣнѣца.

Мѣлозлѣвѣнѣка, ум. ж. отъ мѣлозлѣвѣнѣца; мѣлозлѣвѣнѣка.

Мѣлозлѣвѣнѣца, с. ж. Мѣлозлѣвѣно, мѣлозлѣвѣнѣца, правѣнѣе нѣкому добро съ нѣчто, подѣла; мѣлозлѣвѣнѣца, подѣлѣнѣе. *Мѣлозлѣвѣнѣца отъ много бѣдѣ изѣбѣва.* *Да сторнѣжъ мѣлозлѣвѣнѣжъ на богѣжъ, нѣ-добрѣ вѣрнѣжъ въ море-то.* *Вѣскога баба даѣла мѣлозлѣвѣнѣжъ, еднажъ само не даѣла, като че никакъ не даѣла.*

Мѣлозлѣвѣнѣжъ, с. ж. 1) Душевѣно болѣнѣе за нѣкого, за нѣчто; мѣлозлѣвѣнѣжъ. 2) Мѣлозлѣвѣнѣжъ за нѣкого, за нѣчто, жѣлѣнѣе нѣкого, нѣчто; жѣлозлѣвѣнѣжъ, жѣлѣнѣе, тѣжѣ, скрѣбѣжъ, жѣжъ; печѣль, скорѣжъ, грустѣжъ, тугѣжъ, жѣлозлѣвѣнѣжъ, сострадатѣлѣе, мѣлозлѣвѣнѣжъ. *Останѣжъ да му берѣжъ мѣлозлѣвѣнѣжъ, останѣжъ слѣдѣ смрѣтъ му да го жѣлѣжъ, да мѣлѣжъ за него.* *Братѣска злоба мѣлозлѣвѣнѣжъ.* *Циганѣска мѣлозлѣвѣнѣжъ.*

Сынѣ Илѣна, Илѣна,
Баща отъ мѣлозлѣвѣнѣжъ умѣра,
Зачто щѣшь идѣшь мѣлѣжъ дѣверѣ. *Пѣс.*

3) Познѣлѣванѣе, сѣжѣлѣнѣе; сострадатѣлѣе.

Не уловѣли ловѣжъ, что си ловѣи,
Нѣжъ уловѣли момѣжъ Срѣбнѣжъ,
Отъ мѣлозлѣвѣнѣжъ го не погубѣли,
Отъ хубѣости го Илѣнѣжъ прѣтили. *Пѣс.*

4) Обычѣжъ, любѣвѣжъ, либѣнѣе; любѣвѣжъ. *Не даѣли прѣжъ да паднѣ на нѣжъ, толѣко бѣла у мѣлозлѣвѣнѣжъ* 5) Като тѣлѣжъ на мѣсто имѣ-то на нѣкого. *Вашѣа мѣлозлѣвѣнѣжъ, неговѣа мѣлозлѣвѣнѣжъ.*

Мѣлозлѣвѣнѣжъ, им. соб. мѣжско.

Мѣлувамъ, гл. д. 1) Мѣлувамъ. 2) Обычѣжъ; любѣтъ. *Мѣлуватѣ ли кабѣжъжъ? Кѣйтѣ мѣлува, да дойдѣ.* *Вѣжъ нѣжъ стѣ мѣлуваѣли, дошлѣ нѣжъ стѣ.* 3) Жѣлѣжъ, мѣлѣжъ нѣчто. *Наши-жъ дѣдѣ и прѣдѣдѣ не сѣжъ мѣлуваѣли ни най-мѣлко илѣмѣа си за црѣкѣжъ-жъ.* — *мѣя*, гл. стр. и вѣзѣр. Мѣлувамѣя.

Мѣлувѣнѣжъ, им. соб. мѣжско.

Мѣлуйка, с. ж. Црѣстѣнѣжъ сѣдѣ за водѣжъ съ широко грѣло и съ уста за излѣванѣе изъ тѣжъ водѣжъ-жъ.

Милу́нко, им. соб. мѣжско.

Милчѣ, им. соб. мѣжско.

Милъ, с. м. Утайка, лунъ, талогъ, пль, лезга; пль.

Милый, зъ, за, ло, пр. Драгый, драгавый, любезный, приятный, свидный; милый, дорогой, любимый, любезный, приятный. *Миле мила. Мила сестро. Милый Боже.*

Мила-ле Радо хубава,
Мило ли ти е за мене,
Както е менъ за тебе? *Пѣс.*

Не ми е мила чаша-та,
А ми е мило вино-то. *Пѣс.*

—ло, нар. в. го на ряда му. — *Милъ-драгъ, милъ и драгъ.*

Момъ-ты сж милы-драгы
Като синчець на Велидень,
Като длакъ на Гергевъ-день
И босначець на Спасовъ-день. *Пѣс.*

— *Не мили не драгы, никому не потрібны, отъ никого незначитаны. Скътаются не мили не драгы по пкѣтица-та. — Отъ него по-милъ нѣма, кога си отиде. Вчера мя с било, днесъ ми е мило. Ако ти е било, зашто ти е мило. Паръ-ты сж по-милы отъ всичко. Мекъ е мило, тебѣ е гнило. Милъ му е като на овца влѣж. Все, что е мило, е мило, само мала рыба не е мила. Братъ свидно, нъ и чядо мило.*

Милѣж, ешь, милѣхъ, милѣлъ, гл. ср. 1) Имамъ милость, уѣщаю милость за нѣкого, за нѣчто, имамъ го на срдце, грыжжъ ся за него; ждѣж; приниматъ участіе, संबлѣзновать. *Милѣ за дѣцѣ-та си, за брата си.* 2) Жалѣж, мило ми е за нѣкого, за нѣчто; тосковатъ по комъ, по чѣмъ. *Милѣ за мжжѣ си.*

Милѣшиє, с. ср. отъ милѣж.

Милѣна, им. соб. женско.

Милѣнтъ, им. соб. мѣжско.

Мѣна, им. соб. женско. *Мѣна за лоста, Коста подъ моста.*

Ми́нувамъ, гл. ср. и д. Ми́нувамъ.

*Минарѣ, с. ср. и минарѣтъ, с. м. Т. Выкало-то на джамъж, поревалища. *Да украднешъ минаре-то, ама да му найдешъ калѣжа.*

Мѣнвамъ, гл. мѣ-кр. Ми́нувамъ.

Мѣнго, с. м. Прѣкоръ на тынѣж чловѣкъ.

Мѣндалецъ, у. м. м. и мѣндаля, у. м. ср. отъ мѣндаль. Бадемень, бадемча.

*Мѣндаль, с. м. Тр. 1) Раст. дерево *Amygdalus communis*, бадемъ; мѣндальное дерево, мѣндальникъ, мѣндаль. 2) Плодь-тъ на това дерево, бадемъ; мѣндаль.

Мѣндаловый, въ, ва, во, пр. отъ мѣн-

даль. Бадемовый; мѣндальный. *Мѣнда-лова юдка; мѣндалина.*

Мѣндерець, у. м. м. отъ мѣндеръ.

*Мѣндерликъ, с. м. Т. Въ стѣжъ въ кѣщи извдигахъ край стѣжъ-та за постылаше на него за ѣдене.

Мѣндерця, у. м. ср. отъ мѣндеръ.

*Мѣндеръ, с. м. Т. Постилка на мѣндерликъ. — *Турилъ го е подъ мѣндера, направилъ го е мѣндеръ-алтъж,* (за нѣкакво дѣло) оставилъ го безъ да го гляда; положилъ дѣло подъ сукномъ, держитъ дѣло подъ кра́снѣмъ сукномъ.

*Мѣнѣшь, с. м. Т. Минекше, цвѣтие, цвѣти жалъто на кыткы като шибоа.

*Мѣнѣй, с. м. Тр. Црковна книга, раздѣлена на дванадесѣтъ чѣсти по число-то на мѣсяци-ты, съ богослужебны пѣсни за всякой день на мѣсяца; мѣнѣя.

*Мѣнець, ици, с. м. Минѣцъ.

Мѣнизѣфаръ, с. м. Минзухаръ, минзуфаръ, мѣнзофаръ, мѣнзифаръ: 1) Цвѣтие *Colchicum autumnale*, есененъ минзифаръ, качюнка, качюнь, крьин-гунна, крьин-кляшникъ, крьин-кожюхъ, мразовець; безврѣменникъ, песобой. 2) Цвѣтие пролѣтенъ минзифаръ, *Crocus vernus*, качюнка, качюнь; шафранъ весѣнный. 3) Цвѣтие *Narcissus poeticus*, бѣло лаяла, бургина, гергѣвчя, дивебой, качюнка, латинчя, миргшеле, риза, рѣземка, лѣшарка, црковцѣтие; парцѣсь бѣлый. — *На всѣкж ридинѣж и свѣщича, глѣ: пльна гора свѣщичици?* Гат. — Мѣнзифаръ.

Кое ми цвѣтие най-рано рани,
Най-рано рани, най-рано цвѣти?
Мѣнзифаръ цвѣтие най-рано рани,
Най-рано рани, най-рано цвѣти:
Мѣнзифарю е майка мащеха,
Та мѣнзифарѣя рано будѣше. *Пѣс.*

Мѣнзофаръ, мѣнзухаръ, мѣнзуфаръ, с. м.

Цвѣтие мѣнзифаръ.

Мѣнтѣнецъ, у. м. м. и мѣнтѣнчя, у. м. ср. отъ мѣнтѣнъ.

*Мѣнтѣнъ, с. м. Т. Една дрѣха. *Сукнянъ мѣнтѣнъ.*

Ми́нувамъ (да мѣнж, мѣнвамъ), гл. ср. Мѣнвамъ: 1) *Ми́нувамъ* изъ: замѣнувамъ, прѣмѣнувамъ, прохождамъ, прѣхождамъ; проходить, прѣѣзжѣтъ. *Изъ пкѣтица ми́нувать всѣкакѣжѣ хора.* 2) *Ми́нувамъ* покрай: прохождамъ, замѣнувамъ, прѣмѣнувамъ покрай нѣчто; проходить, прѣѣзжѣтъ мѣмо. *Мѣнжѣмъ покрай лозѣ-то, покрай ващѣ-тъж кѣжѣж.* 3) *Ми́нувамъ* прѣѣзжѣтъ нѣчто: прохождамъ, замѣнувамъ отъ единъ-тъж странѣж на другъ-тъж, отъ единъ-тъж край на другъ-тъж, прѣѣзжѣвамъ, прѣмѣнѣжѣвамъ, прѣѣброд-

***Миримиринъ**, с. м. *Т.* Воененъ чинъ у Турци-ты; военный чинъ соответственный дивизионному начальнику.

Мирисане, с. ср. отъ миринъж. *Не с цѣбно за мирисане.*

***Миринъж**, ешь, —рисахъ, —рисахъ, *Гр.* Миринъж: 1) гл. ср. *Имамъ* дхъ, издавамъ миринъж, иде воня; вонъж, бѣздъ, смръдъ, дхамъ; пахнутъ, идѣтъ зѣнахъ, нести. *Миринше на изгорѣло; пахнеть гѣрюю. Миринше на емло, на плѣсенъ, на занарено; пахнеть прѣлюю. Миринъжъ му уста-та; у него изо рта пахнеть. На винскы ми миринше; винный зѣнахъ идѣтъ.* 2) гл. д. Душж, нюшкамъ; нюхати. *Миринъж цѣбно-то. —шѣжся, гл. стр.* Душжен, нюшкамъ; нюхаться. —**ри-сантый**, прич. стр. Душеный, нюшканный; нюшанный. — *Миринше на бой, на лобутъ, гляда, сочи на бой, ще отиде до бой. — Миринше на бѣжж, пѣзанъ е. — Миринше на дѣждъ, на снѣгъ, като че ще вази дѣждъ, снѣгъ. — Миринше на гробъ, на земж, или: душа-та му миринше на плѣсенъ, ще да мре, па пѣтъ е. — Оце му миринъжъ уста-та на млѣко, още е малъкъ, младъ, още е аджемина; на губѣхъ молокѣ ещѣ не обсохло. — Мясо-то миринше, казвать, кога пѣчто пѣ ся пѣска, пакъ не можемъ да го имамъ, та го коримъ; кѣсело е грозде то; винограды зѣленъ. — Боленъ ли си, щемъ трѣтишъ и да миринъжъ уста-та на хекина. Миринше ли ся коприва та и ежъ да ся милава? Не лукъ кль. не на лукъ мирисахъ*

***Мирина**, с. ж. *Т.* 1) Царекый, дръжавенъ, беглинкый имотъ; **фискъ**. 2) Даванина, даване, давань, давачка, давка, давинна, дажба, дажде, данъ, данъкъ, бирина, бирка, бирь, оброкъ, поданъ, порѣзъ, виргина; данъ, податъ, налогъ, оброкъ, окладъ.

И рана-та пѣ е западнѣла,
Нѣма парж хлѣбецъ да си купи,
Хлѣбъ да купи, дѣца да пахрани,
Камо ли миринъж да ми дава,
Па дава миринъж на два царя. *Пѣс.*

3) Данъкъ, бирина отъ пѣчто, что ся купува отъ прѣкунищи, та тѣ да го събирати; откупъ. — *Зимами на мирина*, кога парщивз-та, нравитество-то земе пѣкому имоты-ты за дълъгъ, за пѣкавж винъ; конфисковать.

Ако си главж найдете,
Стока мирина да иде;
Кхлинина съеъ похжциниж,
Говида съ говидарты-ты,
Овци-ты съеъ ошчары-ты,
И мой-та мила етопанка,
И мой-ты дрепты дѣщица. *Пѣс.*

Мирка, с. ж. Миръ, спокойствие. *Имамъ миркж, миренъ съмъ, никой ми не закача, пѣмамъ грыжж. Пѣмамъ миркж, пѣмамъ мира. Пѣма миркж, нишо свѣтъкж. Вѣс-дѣмъ по свѣтъ да ходишъ, никждѣ миркж да пѣмашь, миркж, ни свѣтъкж!*

Мирка, им. соб. женско.

Мирко, им. соб. мъжско.

Мирничкый, —чѣкъ, чка, чко, пр. *смякж*. отъ мирный.

Мирный, —рънь и —ренъ, рна, рно, пр. Кроткый, тихый; смѣрный. *Мирны дѣца, миренъ конъ. —рно, нар.* Кротко, тихо; смѣрно. *Стои мирно! — Быстра водица мирка главица. Да би мирно съдѣло, не би чодо видѣло. На мирж земж черенъ робъ. Връзанъ попж, мирно село. Връжи попа, да е мирно село-то. Мирно срѣце Бога моли, а немирно слъзи роци. Учи лудо, да с по-лудо, учи мирно, да с по-мирно. Миренъ като каря. Който съди мирно, исму е мод-ро Съди миренъ, да не дойде пухо и рево. Съди миренъ, да не падешъ немытъ*

***Мирѣ**, с. ср. *Гр.* 1) Дръвнио масло съ благовонны пѣчта, правено и освятиавано съ особены молитвы на Великый четвертъкъ и употрѣбавано въ таинство миропомазание; **мѣро**. 2) Така варпчати и дръвниото масло, съ което священникъ-тъ помазва чело-то въ праздникъ, кога влизамъ въ цркъвж и цѣлувамъ иконъ-тж. 3) Кога на четыредесный день слѣдъ раждане родилка иде въ цркъвж; чѣста молитва. *Ходила на миро.*

Мирѣлюбѣцъ, с. м. Мирѣлюбивъ чловѣкъ; мирѣлюбѣцъ.

Мирѣлюбие, с. ср. Обычае мира, тишинъ-тж; мирѣлюбие.

Мирѣлюбивый, въ, ва, во, пр. Който обычае мира, тишинъ-тж; мирѣлюбивый. —**бѣ-во**, нар. Мирѣмъ, съ миръ, но миренъ начинъ; мирѣлюбиво.

Мирѣмъ, нар. Съ миръ, мирно, тихо. *Мирѣмъ не съди, не е миренъ, не мирува.*

Прѣзъ село иджъ Татари,
Всѣкы-ти мирѣмъ мишжж,
Едно проклито Татърчи
А то си мирѣмъ не мишж,
Ами си копна разигра,
Та зело Радж Влахынж. *Пѣс.*

Мирѣмажжъ, ешь, —мазахъ, —мазаль, гл. сар. отъ миропомазвань. Да мирѣсамъ; мирѣмазати. —**мазантый**, прич. стр. Мирѣсантый.

Мирѣмазание, с. ср. отъ мирѣмажжъ. **Мирѣмазвань** и **мирѣмазувань** (да мирѣмажжъ), гл. д. Помазвань пѣкого съ миро, мирѣсамъ; мирѣмазывать.

Миропома́зване и **миропома́зуване**, с. ср. отъ **миропома́звань**.

Мирѡсамъ, гл. свр. отъ **мирѡсамъ**. Да помажъ съ миро. — *сангій*, прич. стр.

Мирѡсамъ и **мирѡсувамъ** (да **мирѡсамъ**), гл. д. Помазвамъ съ миро; **миропома́зывать**.

Мирѡсване и **мирѡсуване**, с. ср. отъ **мирѡсамъ**.

Міректій, ска, ско, пр. 1) Что нѣма духовенъ чинъ; бѣлецъ; **мірскій**. 2) Что не живѣе въ монастирь, а нѣйдѣ въ градъ или въ село; **мірскій**. — *скы*, нар. Като бѣлецъ, като мирянинъ; **мірскі**.

Мирѡвамъ, гл. ср. Стоѣжъ мирно, тихо, не дудувамъ, не правѣжъ луденкы, не прѣмысле-ны работы, кротувамъ; **стойтъ** смірно. *Дѣца-та не мирувать*.

Мирѡване, с. ср. отъ **мирѡвамъ**.

Мирчѣ, им. соб. м.ж.ско. *За Мирча вилж нѣма*.

Миръ, с. м. 1) Тишина, покой, спокойствие; **миръ**, **покой**, **спокойствіе**. *По-добръ сужъ хлѣбъ съ миръ, а не много пастина съ скръбъ*. 2) Сговоръ, слогъ; согла́сіе, **миръ**. *Въ кжци имъ има миръ*. 3) Кога нѣма бой, войнж, когато не ся бие единъ народъ съ другъ; **миръ**. 4) Когато ся сговорять, помирать нѣкои, та вяче ся не карать; сговоръ, баращжкъ; **заміреніе**, **миръ**. 5) Така казвать калугери на свѣта. *Калугеръ-тъ му рекъ: ежъ сыко, намыслижъ си да иджъ въ миръ, да ся запознажъ съ неговъ-ты работы. па да ся заврнжъ и понаряджъ монастира*. — *Нѣма мира*, не остава миренъ, не ся е спрялъ на едно мѣсто; онъ неугомоненъ. — *Нѣма-тъ мира отъ него*, нѣма кждѣ да ся дѣлжъ отъ него; мѣста не даѣтъ. *Не мя остава на мира*; не оставляѣтъ меня въ поковъ, не даѣтъ миѣ спокойствія. — *Да даде Господь миръ и берекетъ!* Благословна.

***Миръ**, с. м. Мирѡ.

Че е крьсть крьтосана

И миръ е мирѡсана.

Мирѣжъ, ишъ, — **рѣлъ**, гл. д. 1) Помпиривамъ, примпиривамъ, придобриивамъ, одобриивамъ, одоброволиивамъ, прѣговаривамъ, прѣдваривамъ, прѣдумивамъ, сговаривамъ, сдобриивамъ, баращисвамъ; **мирить**. 2) Тѣшжъ, утѣшивамъ, прѣдумивамъ нѣкого да млъчи, да не плаче; **тѣшитъ**, **успокоивать**.

Дѣца-та пишитъ. майка гы мири,
Съ горящы слъзы раны имъ гаси,
Съ юнашко срьдце най-крайно дума:
Горѣте, дѣца, горѣте, срьдца! *Пѣс.*

Петъръ ми ѣхъ мирѣше:
Маръ млъчи, Пено, не плачи,
Двама като гы сжсахжъ,
Пакъ двама щемъ гы нанижемъ. *Пѣс.*

— **рѣжъ**, 1) гл. вж. Помпиривамъ, примпиривамъ, прѣдваривамъ, баращисвамъ; **мирить**. 2) гл. стр. По знаменуване-то на глагола.

Миряніиъ, с. м. Който нѣма духовенъ чинъ **миректій** чловѣкъ; бѣлецъ; **миряпінъ**. *Тек-не ли пону за млѣко, тича камъ мирянина*.

Мирянка, с. ж. Когато нѣма духовенъ чинъ) **мирека**; **мірека**.

Миріасамъ, гл. свр. отъ **миріасамъ**.

Миріасвамъ и **миріасувамъ** (да **миріасамъ**), гл. ср. Ставамъ, сѣдамъ **миренъ**, утихивамъ, укротивамъ; **успокоиваться**, **униматься**. *Дѣца-та не мирасвать*. *Не можъ дѣ мирасамъ отъ бѣды*.

Миріасване и **миріасуване**, с. ср. отъ **миріасамъ**.

Міса, с. ж. Разлатъ сѣдъ; **мисюрка**, **мисуръ**, панца, пято, блюдо, калѣница; **блюдо**.

Міса, с. ж. Птица **мисирка**.

Мисерліна. *Земля Мисерлина*, Мѣсъръ, Египетъ.

Миселѣцъ, с. м. Въ изреченне: *вино като миселѣцъ*, сладко, хубаво вино

Мисірекъ, с. м. Птица **мисирякъ**.

***Мисірець**, у. м. м. отъ **мисіръ**.

***Мисірка**, с. ж. 1) Птица женско-то на **мисіръ**; **миса**, **миска**, **мисюрка**, **биба**, **курка**, **куйка**, **кѣка**, **пуйка**, **пулта**, **фитка**; **индѣйка**, **индѣшка**, **калкѣнка**. 2) Раст. **мисиръ**, **царевица**. 3) Растение нѣкакво. — *Дива мисирка*, птица *Otis tarda*, **дропла**, **дропла**, **ждропла**; **драхвъ**.

***Мисирлікъ**, с. м. 1) сѣбъ Мѣсто, посѣяно съ **мисиръ**, **царевицѣ**. 2) Орошенъ **кочанъ** **царевица**, в **лѣщка**.

Мисирѡкъ, с. м. Птица **мисирякъ**.

Мисіръчій, чѣ, чѣ, пр. отъ **мисірка**; **индѣйчій**, **калкѣній**. *Чужда-та кокошка мисирчи пѣйца носи*.

Мисіръча, у. м. ср. отъ **мисіръ**. Малко-то на **мисиржъ**, на **мисирякъ**. *Мысли като мисирча на слѣнце*

***Мисіръ**, с. м. Т. 1) Раст. и плодъ **мамулъ** въ 1-то знаменуване. 2) Птица **мисирякъ**. *Разшижъ уста като мисиръ на слѣнце*. *Мысли като мисиръ прѣзъ великы посты*. *Разперчилижъ крѣлѣ като мисиръ прѣзъ Мартъ*.

Мисірякъ, с. м. Птица *Meleagris gallopavo*, **мисирѡкъ**, **мисиръ**, **мисуръ**, **миширѡкъ**, **мисирѣкъ**, **мисѣкъ**, **бибѡкъ**, **гургуръ**, **коркой**, **куркой**, **люранъ**, **пузакъ**, **фитъ**; **индѣйскій** **пѣтѣхъ**, **индѣкъ**, **калкѣнъ**. *Напрышилъся като мисирякъ*. *Омисирчилъся като мисирякъ надъ говно*. *Отдолу иде ага-та, червена му с брада-та?* Гат.—**Мисирякъ**.

Миска, с. ж. Птица мисирка.

***Мискѣтъ**, с. м. *Т.* Мпризливо грозде, теманка; мускѣтъ, мушкѣтъ.

***Мискѣтъ**, пр. неиз. *Т.* Бѣденъ, неуриденъ, отвратителенъ.

***Мискѣтъ**, с. м. *Т.* Една мпризлива мазъ, кождо вадятъ изъ нѣкои животны; мускусъ. *На всякого пазуха-та на мискѣ не мъртисе.*

Мисорнога, пр. ж. Срѣщася въ нѣсенъ за мискѣ :

Кунихъ мискѣ за парѣ,
Миска ми е мисорнога,
Патка ми е паторнога. *Пѣс.*

Мистрийка, у. ж. отъ мистрия.

***Мистрия**, с. ж. *Гр.* Лопатка, съ кождо дюагери лѣпять лѣнежъ; лопатка штука-турчика.

Мисуръ, с. м. 1) Сѣдина миса. 2) Птица мисиракъ.

Засукай тѣкы-тъ skutty,
Да мѣснѣ бѣлы погачи,
Да печешъ мисуръ кокошкѣ. *Пѣс.*

Мисуръ, с. м. Ледъ на стрѣхъ като свѣщъ, в. масуръ въ 5-то знаменованне.

Мисѣтъ, с. м. Птица мисиракъ.

Мисюрка, с. ж. 1) Птица мисирка. 2) Сѣдъ миса.

Мѣтамъ (да мѣтѣхъ), гл. ср. Мѣткамъ.

Мѣтане, с. ср. отъ мѣтамъ. Мѣтане.

Мѣтилъ, с. м. Мѣтилъ, болестъ у овця-тъ въ черный дробъ; росница.

Мѣтилавъ, въ, ва, во, пр. Что е болестъ отъ мѣтилъ. *Мѣтилава овца.*

Мѣтиласамъ, гл. свр. отъ мѣтиласамъ.

Мѣтиласамъ и **мѣтиласувамъ** (да мѣтиласамъ), гл. ср. Ставамъ мѣтилавъ, хваща мя болестъ мѣтилъ.

Мѣтиласване и **мѣтиласуване**, с. ср. отъ мѣтиласамъ.

***Мѣтириъ**, с. м. *Т.* Метеризъ.

Мѣтирѣжес, ешея,—рѣжася, гл. об. Врѣгамъ, мѣнавамъ пера-та си, козинѣ-тъ си; липѣжъ; липятъ.

Мѣтирѣжане, с. ср. отъ мѣтирѣжес.

Мѣткамъ (да мѣтѣхъ, мѣтинувамъ), гл. ср. Мѣтамъ, скытамся безъ работѣ, ходѣ нагорѣ падолу, шлакамся, рыгамъ, шѣтамъ, отлатѣхъ, аскамъ, блѣдажъ, блѣдѣхъ, бродѣхъ, гынѣхъ, кланамъ, лутамся, лѣтамъ, пуркамся; пѣлѣмся, скытѣмся, блудѣтъ, словѣтѣмся. *Припка и мѣтка цѣлъ денъ. — мѣс,* гл. вз. Ласкажѣся, подмѣлкамся.

Мѣткане, с. ср. отъ мѣткамъ.

Мѣтлѣвый, въ, па, по, пр. Който обыча да мѣтка, да мѣта; волочага. *Мѣтлива жена, мома, помѣтуша. Мѣтлива кокошка.*

Мѣтинувамъ, гл. уч. отъ мѣтѣхъ.

Мѣтѣхъ, ешея, пѣлъ, гл. свр. отъ мѣтамъ и мѣткамъ.

Мѣто, им. соб. мѣжеско. *Всичко заврѣшва чичѣ Мѣто.*

Мѣтра, им. соб. женско. Дѣмитра. *Хѣтра Мѣтра задѣ врата сѣди.*

Мѣтровъ-денъ. Дѣмитровъ-денъ.

Мѣтрополѣтскѣй, ска, ско, пр. отъ мѣтрополѣтъ; мѣтрополѣтскѣй.

***Мѣтрополѣтъ**, с. м. *Гр.* Архпѣрей въ по голѣмъ градъ; мѣтрополѣтъ.

***Мѣтрополѣта**, с. ж. *Гр.* 1) Кѣща, въ кождо живѣе архпѣрей; архпѣрейскѣй домъ. 2) Мѣсто дѣто ся глѣдѣтъ работѣ, подаѣжѣнци на духовнѣй законъ; конспѣторѣя.

Мѣтѣй, тѣ, та, то, пр. Полѣгатѣй, крикѣй, на веревъ. *Мѣта рѣзка*, полѣгата рѣзка въ робушѣ, показва 50. *Шѣе на мѣто*, полѣгато, накриво.

Мѣхѣлѣ, 1) Им. соб. мѣжеско. 2) Ахмакъ, будада, продаѣхъ. *Дѣлѣженъ е на Мѣхѣла, нѣма да дава на Мѣхѣла, стяга го Мѣхѣлѣ*, не достига му една-та дѣска, хлопа му дѣска-та, безуменъ е, глупавъ е, не е съ цѣлъ умъ; у него чердѣкъ безъ верѣху; одного стропѣльца нѣтъ; у него въ головѣ одной клѣнки нѣтъ.

Мѣхѣлица, с. ж. Рыба *Lota vulgaris*; налѣмъ.

***Мѣхѣлѣ**, с. ср. Мѣхѣ.

***Мѣхѣлюзницѣ**, с. м. *Т.* Мѣхѣлюзницѣ.

Мѣхо, им. соб. мѣжеско. *Заспѣлъ Мѣхо на припекѣ.*

***Мѣхтарѣжѣя**, с. м. *Т.* Тѣпанарѣ.

Мѣхѣрець, у. ж. отъ мѣхѣръ.

Мѣхѣрѣдѣсамъ и **мѣхѣрѣдѣсувамъ** (да мѣхѣрѣдѣшижъ), гл. д. Удрѣамъ мѣхѣръ на нѣто; запечатвамъ; печѣтѣтъ, запечатѣвать, опечѣтѣвать. — мѣс, гл. стр. Запечатвамся; запечатѣваться, опечѣтѣваться.

Мѣхѣрѣдѣсване и **мѣхѣрѣдѣсуване**, с. ср. отъ мѣхѣрѣдѣсамъ. Запечатване; запечатѣване, опечѣтѣване.

Мѣхѣрѣдѣшижъ, ешея,—дѣсахъ,—дѣсалъ, гл. свр. отъ мѣхѣрѣдѣсамъ. Да запечатѣтамъ; запечатѣтъ, опечѣтѣтъ. — дѣсѣпѣй, прич. стр. Запечатѣпѣй; запечатѣпѣй, опечѣтѣпѣй.

***Мѣхѣрѣя**, пр. неиз. *Т.* Что нѣма мѣхѣръ, что е съ мѣхѣръ, мѣхѣрѣя.

***Мѣхѣръ**, с. м. *Т.* Печѣтъ, вула; печѣтъ.

Мѣхѣница, с. ж. Тога, прѣтка изкарана на стругѣ.

Мѣшѣръ, с. м. Птица мисиракъ.

***Мѣшѣрина**, с. м. *Т.* Мѣшѣрина.

*Минѣмъ-балѣ. Т. Отваръ отъ сладкый корень, отъ сладкѣхъ напрьтъ, *Glycyrrhiza glabra*; лакрица.

Младѣжскый, ска, ско, пр. отъ младѣжъ. Младѣжскы работы.—жскы, нар. Като младежъ, като млади-ты. Младѣжскы ся събрали.

Младѣжъ, с. ж. съб. Младница, младичъ; молодѣжъ.

Младенѣцъ, ниц, с. м. 1) Малко дѣтя, младенця, отроча; младенецъ.

Кога блѣяхъ руды агънца,
Дори у Бога гласе ходяхъ,
Кога горяхъ млади младенци,
Кога плачахъ нишкы-ты майкы,
Доръ до облаци гласе ходяхъ. Пѣс.

2) Юнакъ, невѣста, младоженецъ, младоженъ, младоженакъ; молодые, женихъ съ невѣстой.

Кумове съ онѣмѣли,
Дѣвери съ ослѣпѣли,
Младенци мраморъ станѣли. Пѣс.

Да наберешъ росно цвѣтие,
Да увиенъ до два вѣнци,
До два вѣнци за младенци. Пѣс.

3) Така нарицать понѣидѣ 9-й Марта, Святи Четыредесѣти Мѣченици. Тога день е и еснафскый празникъ за орачи-ты. Младенци— дерѣ телѣци. 4) Особены кравайчета на брой до четыредесѣтъ, които мѣсятъ за празника младенци и гы раздавать за бабѣхъ шаржъ.

Младѣнця, с. ср. Дѣтя отроча, младенецъ. Честито въ младенця!

Младѣнтъ, им. соб. мѣжско.

Младѣжѣ, им. соб. мѣжско.

Младѣжа, им. соб. женско.

Младина, с. ж. 1) Младость; молодость.

Бабина младина на-взъз бауръ заличава. 2) Въ мн. ч. младини: младость-та на чловѣка, младо-то му врѣмя; годъ юности, молодости. На младини той бѣ пръвѣй юнакъ въ село Езжъ му за младини-ты. Не могълъ да си види младини-ты. 3) Като пр. Младый; молодой.

Дѣто кука кука сегысь тогысь,
То е мога младина невѣста. Пѣс.

Младинка, ум. ж. отъ младина.

Младница, с. ж. 1) Младо дрьво, младокъ, младочка, младоча, филизъ, фиданця; молодѣе дѣрево. 2) Младъ чловѣкъ, младина, младина. 3) Младость, младина; молодость. Не было въ младницѣ, а ми въ бѣлѣ брадицѣ. Ако нѣма мозыкъ въ младницѣ, не го трѣси въ бѣлѣ брадицѣ.

Младичкый, —чкѣ, чка, чко, пр. смякч. отъ младый; молоденький.

Младичъ, с. м. 1) Младѣжъ. 2) Младоженецъ.

Младина, с. об. Младъ чловѣкъ, младина, младина.

И ся владыка почюди,
Та си Стояна попыта:
Стояне, млада младе,
Да не сте пѣчто роднина? Пѣс.

Младоженетый, тѣ, та, то, пр. Който скоро ся е женилъ; младоженакъ, младоженецъ.

Излѣгохъ младоженети
Какъ на Прилѣтъ снахип-ты
Излѣгохъ невѣсты-ты
Какъ на Прилѣтъ спахици-ты. Пѣс.

Младоженецъ, ниц, с. м. Който скоро ся е вѣнчалъ; младоженетый, младоженакъ, младоженъ, младичъ, младенецъ, юнакъ; молодой, новобрачный, новоженецъ, новоженья, оженокъ, князь.

Младоженскый, ска, ско, пр. Что е на младоженецъ, на младоженъ, что е за младоженецъ, за младоженъ.

Личба личи юнаковътъ татко:
Кой ке ми ся младый юнакъ пае
Да облѣче младоженско рухо,
Да ми наха младоженскый конна,
Хемъ да стои младоженско мѣсто. Пѣс.

Младоженъ, с. м. Младоженецъ, младоженакъ.

Извѣстка си младый младожена:
Такомъ Бога сремджии гидии,
Га застави тѣхъ сремскѣхъ кочии. Пѣс.

Врѣнѣтеси, девѣтъ сестры,
Врѣни ми ся, мила майко,
Не мя водить на вѣшпило,
Щѣтъ ми водять на вѣнчило;
Два сеймена—два дѣвера,
Три аана—три кумове,
Ортома-та—невѣста-та,
Топола-та—младоженъ-тъ! Пѣс.

Бричене-то младоженъ става съ разны обряды и пѣяне пѣсни като тѣхъ:

Забричиси младый младожена,
Навѣкахъ до девѣтъ берберы,
Да си бричить младый младожена,
Па не може никой да го обричи,
До девѣтъ ся бричеве строшихъ,
Излѣзнула гыздава дѣвойка,
Та обричи младый младожена,
Обричи го съ съ еребрыхъ гривнѣхъ.

Младоженакъ, с. м. Младоженецъ, младоженъ. Ходи безъ учкуръ като младоженакъ.

Младѣкавыи, въ, ва, во, пр. Что е кѣто младокъ, младый, жилавыи

Младѣкъ, с. м. Младо дрьво, овоцка; младочка, младоча, младина, фиданця; побѣгъ, ростокъ, древесный подростъ.

Младолѣкый, кѣ, ка, ко, пр. Който ся вѣди каго да е младъ, който има младежско лице; молодой. Става м. младолѣкъ, подмладиваеся; молодой.

Младость, с. ж. Млады години, младо врѣмя, младина, младина; молодость. Мла-

достъ и лудостъ два близнака. Младостъ, лудостъ—мѣтина вода. Който иска на старостъ да почива, на младостъ трѣбва да ся труди. Който на младостъ поспива, на старостъ попоства. Който е на младостъ работливъ, на старостъ си почива. Младостъ до врѣмя, старостъ до гроба.

Младѡчка, с. ж. 1) Младо дрьво, младокъ. 2) Новъ клонъ, покваралъ отъ дрьво или отъ коренна му; фиданъ, фиданка, младца: отпрыскъ, отрасль, отрѡдокъ, отрѡстокъ, побѣгъ, подроствъ, парѡдокъ, лѣторасль. Пуцаемъ младочки; отпрыскивать, отрождѣться.

Младѡчпый, —чпъ, чпа, чпо, пр. Младый, младокавый. Младочпъ кравъ.

Младѡчя, у.м. ср. отъ младѡкъ.

Младѡый, дъ, да, до, пр. Който нѣма много години, не старѡый; младочпый, младокавый; молодѡй.

Подъ дрьво лѣжи младъ юнакъ,
Съсъ триста раны нараненъ. Пѣс.

Богъ да убие попа и Донча,
Че направихъ на Дунавъ моста,
Та ми миняхъ черны Татари,
Старо губихъ, младо робихъ. Пѣс.

— Младъ години, младо врѣмя, младины, младостъ; мѡлодостъ. Млада пора чловѣкъ, младъ чловѣкъ. Млада жени; молодуха. — Лудо-младо, казвася въ пѣснѣ-ты. — Младъ-зеленъ, за чловѣкъ, който е съвѣтъ младъ. Загынъ младъ-зеленъ.

Оженися, сынокъ, майци,
Додѣ ми си младъ и зеленъ:
Мустанюри до ушюры,
Бѣла брада до поаса. Пѣс.

— Младо гостѣ, кога пръвѡый празникъ слѣдъ сватѡж момина-та роднина идѣтъ на гостѣ въ кѣщъ-тѣ на юнака; момпъ, похождение. — Младъ като кѣкъ, много младъ, съвѣтъ младъ. — Подмладилъ съмъ ся съ млади-ты камъкъ, така отговарятъ, кога кажѣтъ нѣкому или за нѣкого, че ся е подмладилъ. — Когато бѣхъ младъ и зеленъ, билюкъ момъ по мене; га остарѣхъ, рокакъ мужъ на мене. Или ся младъ жени, или ся младъ калугери. Младъ да ся женишь, рано е, старъ да ся женишь, късно е. Младо радо до вѣчило, а охоло до врѣчило. Младо безъ паричъ, старо безъ душикъ. Младо либи, старо земли. Старо либи, младо гвали. Младо лозѣ, късело грозде. Мядрися като младъ булкъ. Отрѣжи му ноктѣ-то, дори с младо. Дрьво-то ся вие, доклѣ е младо. Стара баба за

работъ, а на млада за срамотъ. Сътъ-тъ е на млади-ты. За млади-ты е вѣкъ-тъ за старѣ-ты кжтъ-тъ. Младъ ли си — зеленъ си, старъ ли си — изкуфѣлъ си. Смръть-та не глѣда старъ ли си, младъ ли си.

Младѣжъ, ешь, — дѣяль, гл. ср. Ставамъ младъ; подмладавамся. — дѣжся, гл. вѣзвр. Показвамся, че съмъ младъ, правѣся на младъ, продавамся за младъ; молодѣться.

Младѣяние, с. ср. отъ младѣжъ и младѣжся.

Млѣжъ, с. ж. Раст. дрьво *Salix viminalis*.

Млазгъ, с. ж. Мызга. Дрьво-то е още съ млазжъ-тъ си

Млазницъ, с. ж. Млзница.

Млакъ, с. ж. Млакыще, мочюрливо мѣсто, дѣто, като ся конае, извира вода.

Млѣкый, къ, ка, ко, пр. Млака вода, марпа, хладка вода

Млакыще, с. ср. Млака.

Млѣмосъ, с. м. Млѣмосъ.

Млѣскамъ, гл. мн-кр. отъ млѣщжъ.

Млѣскаие, с. ср. отъ млѣскамъ.

Млѣснувамъ, гл. уч. отъ млѣснжъ.

Млѣснжъ, ешь, — нжъ, гл. ед-кр. отъ млѣщжъ. — нжтый, прич. стр.

Млѣтѣие, с. ср. отъ млѣтжъ.

Млѣтець, у.м. м. и млѣтчя, у.м. ср. отъ млѣтжъ. Чюкчя; молѡтокъ.

Млатъ, с. м. Желѣзна, дрьвяна тонка съ дункъ и въ нежъ дръжка за млатѣие, за чюкане, чюкъ; мѡлотъ. Ако не си млатъ да млатишь, бѣди наковална да тръпишь

Млѣтжъ, ншь, — тѣлъ, гл. д. Бижъ, бльскамъ, дръвжъ, жюлъ, бѣхтжъ; бить, колѡтитъ. — тжся, гл. стр. Бывамъ млатѣнь. — теный, прич. стр. Битый, бльсаный, дрьвеный, бѣхтеный; бѣтый, колѡченый.

Млѣщѣие, с. ср. отъ млѣщжъ.

Млѣщжъ, ешь, мласкѣхъ, мласкалъ (млѣскамъ, да млѣснжъ, млѣснувамъ), гл. д. и ср. 1) Мласкамъ, кога намъ или говорѣжъ, съ языка си и съ устны-ты си издавамъ единъ особенъ гласъ; мѣмлитъ, чѣвкѣтъ, жѣвкѣтъ. Млаще като свинжъ. Стига си мласкалъ. 2) Мулавъ.

Млѣго, нар. вм. много.

Млѣиѣ, с. ср. отъ млѣжъ. Мелѣие.

Млѣпина, с. ж. Храпа занесена на водяницъ да ся меле; меливо, мливо; мѣливо.

Млнѣарка, с. ж. Която е отнигла на водяницъ да меле нѣчто; млнѣарка.

Млнѣаръ, с. м. Който е отишьлъ на водяницъ да меле нѣчто.

Млѣиво, с. ср. Млѣпина, меливо; мѣливо.

Млѣвце, *ум. ср.* отъ **млѣво**.

Млѣнавый, *въ, ва, во, пр.* Който на іаде-не пробира, не іаде като какво да е; скрънавый, муханатый.

Млѣнецъ, *ум. ж* отъ **млѣнѣ**. Малко млѣнѣ.

Млѣнча, *ум. ср.* отъ **млѣнѣ**. Малѣкъ млѣнѣ.

Млѣнѣ, *с. ж.* Нѣчто точено; баница, баклава, бюрекъ, мазникъ, плакеда, плакенда, тутманикъ. *Млѣнѣ съ млѣко, долагачъ. Отъ просо млѣнѣ не става. Пѣ-добръ насамъ бой, а не прѣдъ хдра-та млѣнѣ*

Млѣварка, *с. ж.* Млѣварка.

Млѣваръ, *с. ж.* Млѣваръ.

Млѣго, *нар. вм.* много.

Млѣзгамъ, *гл. д.* Връгамъ съ стрѣлж, стрѣланъ, стрѣлкамъ; стрѣлѣть.

Млѣзгане, *с. ср.* отъ **млѣзгамъ**. Стрѣлане.

Млукъ, *с. ж. вм.* внукъ.

Млѣва, *с. ж.* 1) Глѣчка, глѣчь; молва, молвь. 2) Каране, каранѣца, ссоръ, кавга; себра. *Имате си млѣва съ нѣкого, каратся съ него.*

Млѣвѣне, *с. ср.* отъ **млѣвѣж**.

Млѣвѣца, *ум. ж.* отъ **млѣва**.

Млѣвѣж, *ишь, — вѣлъ, гл. ср.* Говорѣж, казvamъ, приказvamъ; молвить. *Млѣвѣмъ си, приказvamъ си.*

Млѣкvamъ и млѣкнуvamъ (да млѣкнѣж), *гл. ср.* Прѣставamъ да говорѣж, да вѣкамъ, да шюмѣж; замлѣчavamъ, смлѣчavamъ, умлѣчavamъ, утихvamъ; замолкѣть, умолкѣть, молчѣть. *Млѣкнѣжж, не ся чоужтъ. Вѣтъръ-тъ млѣкнѣж, прѣстанѣж, не вѣе вяче. За парѣж засвирѣж, за пѣть не млѣка.*

Млѣкване и млѣкнване, *с. ср.* отъ **млѣкvamъ и млѣкнуvamъ**.

Млѣкнѣж, *ешъ, — нѣлъ, гл. свр.* отъ **млѣкvamъ и млѣкнуvamъ**. Да замлѣчь, да ся смлѣчь, да ся умлѣчь, да утихнѣж; замолчѣть, умолчѣть, умолкнѣть.

Млѣкома и

Млѣкомъ, *нар.* Млѣчяливъ, съ млѣчанне, млѣчяшкомъ, млѣчяшкымъ, млѣчяшкѣ-тѣж, волкома; молчѣ, молкомъ, молчкомъ; безрѣпотно. *Глядатся млѣкомъ. Стои млѣкомъ наведенъ, а ти го бѣжтъ. Не боджтъ волѣ, что влачи млѣкомъ го мота.*

Снощи си книга довтаса,
На Станѣца на граматика,
Станѣце на войска да иде.
Станѣце изъ дворѣ ходаше,
Потайно слѣзѣ ромаше,
Млѣкомъ на Бога думаше. *Пѣ*

Млѣкъ! Казvamъ нѣкому да млѣкне. Млѣчь,

млѣчи, сусъ! молчѣ, молчѣть! *Млѣкъ, че тя утѣпвамъ! Млѣкъ, че тя изида влѣкъ!*

Млѣмѣлене, *с. ср.* отъ **млѣмѣлѣж**. Бръбре-не, дръдорене.

Млѣмѣлѣж, *ишь, — лѣлъ, гл. д.* Говорѣж нѣчто, бръбрѣж, дръдорѣж; бормотѣть, болтѣть.

Млѣнѣйка, *ум. ж.* отъ **млѣнѣнѣ**.

Млѣнѣца, *с. ж.* 1) Кога ся свѣтне въ об-лаци-тѣ, та прѣмне лѣчь свѣтлина като стрѣлж по небе-то; жѣна, блѣскавица, блѣскавица, вѣда, ровѣ, свѣткавица; молнѣ. *Градъ и млѣнѣца, неоправѣна работа. Отдѣто слѣнце, оттамъ градъ и млѣнѣца.* 2) Кога грѣмотевица падне вѣзь нѣчто, та го разтрѣсне; грѣмъ, мѣпа, ровѣ, трѣска-вица, шипъ; молнѣ, громовѣя стрѣла, перѣнь. *Млѣнѣца-та и ровѣ-та да го ударятъ!* 3) Лѣчь, лѣчна свѣтлина; лучъ.

Млѣчѣливый, *въ, ва, во, пр.* Млѣчалп-вый.

Млѣчѣшнѣтъ, — шѣтъ, шѣна, шѣно, *пр.* *Млѣчѣшка вода*, налѣна въ потайно врѣ-мя млѣчяшкомъ, безъ да ся проговорѣ; млѣ-чѣна вода.

Млѣчь! Млѣкъ *Кога баща-та говори, на сына си казва млѣчь!*

Млѣчѣж, *ишь, — чѣлъ* (да млѣкнѣж), *гл. ср.*

1) Не говорѣж, не хоратѣж, не ромонѣж; молчѣть, молкнѣть, нишкнѣть. *Млѣчи като тукъ-лъ.* 2) Стож мирѣнѣ, не плачѣж, не бѣсѣтъж; молчѣть. *Дѣца-та млѣчатъ.* 3) Трѣшѣж, не отговарѣмъ, прѣнасамъ нѣчто трѣшѣливо; молчѣть. *Тѣ му вѣкашъ, тѣ го бѣешъ, той млѣчи.* 4) Вѣрдѣж, пѣзѣж, дръжѣж тайнѣж, не казvamъ другѣму. *Не го крѣй отъ него, той млѣчи, нѣма дѣ го каже никому. — Млѣчи като да го е рѣгнѣжло тѣля въ уста-та. Който млѣ-чатъ, заравѣтъ гѣ. Млѣчѣте, да каже нашъ Иванъ. Който мѣдро млѣчи, той пѣ-добръ говори. Кога нѣма какво да се дума, не е срамотѣ да ся млѣчи.*

Млѣчѣнѣкомъ,

Млѣчѣнѣшкымъ и

Млѣчѣнѣж-тѣж, *нар.* Млѣкома, млѣкомъ, млѣчяливъ; молчѣ, молкомъ, молчкомъ, тихомолкомъ; безрѣпотно.

Млѣчяливый, *въ, ва, во, пр.* Който млѣ-чи, не говори, не ся разговарѣ; молчѣнѣж, молчѣнѣж, молчѣливый, крѣпокъ на язѣкъ. — *во, нар.* Млѣкомъ; молчяливо.

Млѣчанѣе, *с. ср.* отъ **млѣчѣж**; молчѣнѣе. *Отъ млѣчанѣе глава не боли. Млѣчанѣе-то всичко надвива. Млѣчанѣе-то грѣбъ копае. Добро млѣчанѣе е пѣ-добро отъ нехвѣлѣто глѣчанѣе.*

Taraxacum officinalis, борець, горечь, глушило, глушина, горчивничъ, кашикось, конско цвѣте, падикось, ушѣлка; одувѣнчикъ, попово гумѣнцо, хасѣмъ, львиный зубъ.

Млѣчникъ, с. м. 1) Раст. млѣчѣкъ. 2) Насте приготвено отъ млѣко съ найца; млѣчница.

Млѣчница, с. ж. 1) Гѣба *Agaricus piperratus*, лютица; груздь. 2) Млѣчникъ въ 2-то знаменованіе.

Млѣчничя, с. ср. Млѣкарця въ 2-то знаменованіе.

Млѣчный, — чнь и — чень, чна, чно, пр.

1) За добытъкъ, что пуца, что дава много млѣко, что има много млѣко; молочный. *Въ кождо кѣжѣ има оправѣ, тамъ виждашь млѣчнѣ кравѣ.* 2) Что е на млѣко, отъ млѣко, за млѣко; молочный. *Млѣченъ сѣдѣ.* 3) Млѣчаный. — *Млѣчни зѣби*, които израстватъ наирѣдъ и по врѣмя падать, та израстватъ другы на мѣсто-то имъ; зубы молочные, временные.

Млѣчь, с. м. *Карпатскій млѣчь*, раст. млѣчѣкъ.

Млѣчаный, нь, на, но, пр. Направеный отъ млѣко или съ млѣко, млѣчный; молочный.

Млѣж, ишь, гл. д. вм. млѣж.

Млѣмоль, с. м. Единъ бурянь, съ който кѣпѣтъ млѣмоласало дѣтя.

Млѣмолѣсамъ, гл. свр. отъ млѣмолѣсавъ.

Млѣмолѣсавъ и **млѣмолѣсувѣмъ** (да **млѣмолѣсамъ**), гл. ср. Млѣмосавъ, млѣмосавъ, млѣмосавъ, за малко дѣтя: хваща мя болѣсть млѣмосъ, запарвамся, та мя гони навѣнь прѣсѣчено. — *мѣя*, гл. възвр. Млѣмосавъ.

Млѣмолѣсаване и **млѣмолѣсуване**, с. ср. отъ **млѣмолѣсавъ**.

Млѣмѣсамъ, гл. свр. отъ **млѣмѣсавъ**. Да **млѣмолѣсамъ**, да **млѣмосавъ**.

Млѣмѣсавъ и **млѣмѣсувѣмъ** (да **млѣмѣсамъ**), гл. ср. Млѣмолѣсавъ, хваща мя болѣсть млѣмосъ, млѣмосавъ.

Млѣмѣсаване и **млѣмѣсуване**, с. ср. отъ **млѣмѣсавъ**.

Млѣмѣсница, с. ж. Животина *Scolopendra*, понадина, понадиѣка, скрипецъ, скрипка, скорпиша, соякъ, стопожець, стоногалка, стопожица, стонога, стоногалица, суякъ, кѣрканякъ, щипулка; сороконожка.

Млѣмосъ, с. м. Млѣмосъ, така наричатъ различни болѣсти по малкы-ты дѣца, а най-много слѣвичасаване, запарванне, кога дѣтя-то е бозало горящо млѣко отъ запаренѣ, уморенѣ майкѣ и др. т. — *Горящи млѣ-*

моси, кога дѣтя-то е въ огнь, пожлѣтва, линѣе, боли го глава и го сюрдиска прѣсѣчено. — *Студени млѣмоси*, кога дѣтя-то е пастинѣло, снага-та, рѣцѣ-ты и крака-та му сѣ студены, та все линѣе и го гони навѣнь.

Млѣскамъ, гл. д. Млѣж.

Млѣскане, с. ср. отъ **млѣскамъ**. Млѣскане.

***Млѣсамъ**, гл. ср. Гр. Млѣзамъ.

***Млѣсѣсно**, с. ср. Гр. Помянъ за умрѣлъ, парастасъ; панихѣда.

Млѣж, ёшь, млѣжъ, гл. д. Млѣж.

Млѣгана, пр. мн. Въ изреченіе: *за млѣгана лѣта, на млѣгана лѣта*, благословна за много годины.

Млѣго, нар. Млѣго, млѣго, вного, въ голѣмо количество, тврьдѣ, яко, нацѣ, мощно, мощнѣ, весма; млѣго, весьма, очень, крѣнко, болѣно. *Много работа; много работы. Много народѣ; много народѣ. Много парѣ; много денегъ. Много богатѣ; весьма богѣтъ. Много лютѣ; болѣно сердѣтъ.* Той е много болѣнь, мощнѣ болѣнь; онъ крѣнко болѣнь. *Много добрѣ, тврьдѣ, добрѣ, мощнѣ добрѣ; очень хорошѣ. Много плѣти; много разѣ. Много говорѣж; много говорѣтъ. Много намѣ; много ѣсть. Много ти ся молѣж; умоляю тебѣ. Много млѣго; слѣшкомъ млѣго. Много млѣго не му жѣсли. — Той е много побогѣтъ отъ брата си; онъ далѣко богѣче своего брата — Да знаеши много скоро щѣшь остарѣеши; много зпать — скоро состарѣеши. Много знаеши, нѣ и много щѣшь тяглись. Знае ли ти много кожа-та, много ще ти тягли и глава-та. Много баба знала, та и насѣнѣ глядала. Който много дава, отъ имѣтъ дава, който малко дава отъ срьдце дава. Който много иска, загубѣа и малко-то. Много грѣмотѣвица, а малко дѣждѣ. Малка благословица, много неволица. Малко, много, отъ Бога е. Много за думанѣ, ничто за надѣнѣ. Кога ся прѣтѣуркатъ кола-та, пѣтѣица много. Много бабы кѣлаво дѣтя. Много думѣ на водѣниѣж. Много думѣ парѣ не струватъ. Дѣто пѣжѣтъ много пѣтѣли, тамъ скоро не свѣнува. Много конѣ — много красѣти, единъ конѣ — една красѣта. Но-далѣчь въ горѣ-тѣж, но-много дръвѣ. Да му сѣ много три-ти дни!*

Многобрѣйный, —брѣнь и —брѣйѣ, брѣйна, брѣйно, пр. Что е много на брѣй; многочѣсленный.

Многоглавы, въ, на, во, пр. Что е съ много главы; многоголовый.

Многогрѣшный, —шѣнь и —шѣнь, шна,

мно, пр. Что има много грѣхонъ; много-грѣшный.

Многоднёвиый, —внь и —чень, виа,
вно, пр. Что отива, что трае много дни,
много врѣмя : многоднёвиый.

Многознайникъ, с. м. Който много знае.

Многознайница, с. ж. Коізато много знае.

Многокράкѣтъ, къ, ка, ко, пр. Что има
много крака, многоногѣтъ; многоногіѣтъ. *Мно-
гокрака буболечкѣтъ.*

Многолю́дный, —дѣнь и —дѣнь, дна, дно, *пр.* Что има, дѣто има много люде, много свѣтъ; **многолю́дный**.

Многoмѣлoстѣвѣй, въ, ва, во, пр. Тврь-
дѣ мѣлoстѣвѣй; мѣлoстѣвѣй.

Мно́гома, нар. Много душь мѣжје, мнозина; многіе (только о мущинахъ.) *Мно-гома знаѣтъ*, мнозина знаѣтъ.

Многони́гий, гъ, га, го, пр. Многокракый.

Многоо́кый, къ, ка, ко, Чтo има много
очн; многоглаго́зый, многоо́кый.

Многослѡвие, с. ср. Кога нѣкой приказва
много; многослѡвіе.

Мно́женіе, с. ср. отъ мно́житъ и мно́жится.

Мно́жимъ и мно́жишь, нар. Много пяти ;
мно́гажды, мно́го разъ, многократно. *Мно-*
жимъ ты сьмь отнималъ.

Мно́жко, нар. смякч. отъ мно́го; мно́-
гонько.

Мно́житъ, **ишь**, — **жиль**, *гл. д.* Направляю пѣчю да стане по-много, умноживаю; **мно-жить**. — **жи́жся**, *гл. възвр.* Ставаю по-вече, по-много, видѣжся, плодѣжся, умножа-вася; **мно́житься**.

Мнозіна, нар. Мноґома. Глунавъ сбрьква
самъ си, уменъ мнозинъ съблазнава.
Който право не казва, мнозинъ свързва.

Мнукъ, с. м. внукъ.

Мѣние, с. ср. Опредѣлена мѣсль за нѣчто;
мѣніе. *Това е мое-то мѣніе.*

Мнѣж, нѣш, мнѣхъ, мнѣлъ, гл. ср Мнѣж, мѣж, мѣслѣж, думамъ; мнѣть. *Мни ми ся*, като гл. безл. Мнѣ ми ся, мѣ ми ся, чини ми ся, струва ми ся, види ми ся, сѣкамъ; мѣ ꙗꙑжется, мнѣться. *Мни му ся*, че ꙗꙑе хубаво.

*Мнѣзамъ, гл. ср. Гр. Мѣзамъ, мѣсамъ,
приличамъ; походить на кого, на что.
Мнѣза на башѣ си.

Мнѣзаніе, с. ср. отъ мнѣзамь.

Могѣла, с. ж. Врѣхъ, хлѣмъ, хрѣть, хрѣть,
ръть, рѣтина, горка, горица, чюка, тумба,
бауръ; хоѣмикъ, бугоръ, пѣгоровъ, кур-
ганъ. *Единъ на вилы, другина могилы.*
Могѣлистый, сть, ста, сто, пр. Что е на
могѣлы, что има много могѣлы; хоѣмй-
стый, кочевѣтый.

Могы́лица, *у.м. ж.* отъ **могы́ла**. Мо-
гы́лка.

Могы́личка, *у.м. ж.* сть **могы́лица**.

Могы́лка, *у.м. ж.* отъ моги́ла. Могылица, горица, врынець, джоглина, джюгла, чюкла, кунчпна, могылчя; бугорокъ, кочка.

Могы́лчя, *у.м. ср.* отъ могы́ла. Могы́лка.

Мѡгж, мѡженъ, мѡгохъ, мѡгль и мѡжѣхъ, мѡжѣаль, гл. ср. Мѡжѣ: 1) Имамъ силъ, іакость за пѣчто; мочь. Мѡгж да орж, да жьж. Мѡгж да стож, мѡгж да носж. 2) Знаѣ, пде ми отрѣжъ; умѣть. Азъ мѡжж да четж, да пишж. Той може да правѣ кола. Мѡгж да пѣж. 3) Стѣга мѣржж, мѡженъ сѣмъ; быть способнымъ. Той може вѣчко. Мѡжеся, катѡ гл. безл. мѡжется, мѡжно. Безъ това не ся може. Може ми ся. мѡж. Не ми ся може, не мѡж; это мѣ не въ мѡготу. — Не мѡжж, слабъ сѣмъ, неможенъ сѣмъ. — Выка колкото си може, колкото му гласъ дръжѣ. — Чловѣкъ може, кога Богъ поможѣ. Безъ Бога, кажи: не мѡжж. Юнакъ и да може, кога Богъ не поможѣ, ничто не може. И конь може, и азъ мѡжж, ами Господь не поможѣ. Нѣ ти, Боже, что ся мѣтъ не може. Ко-му Господь далъ, хѡра-та не мѡжтъ да му го земжтъ. Сама рѣка и въ морѣ-то не може ся омѣе. Единъ людѣ врьма камѣкъ въ кладенець, сто мѣдри не мѡжтъ да го извадятъ. Голѣмъ на бойъ, а на работъ не мой. Не може да си отвори очи-тъ отъ набодъ. Да мѡжжашѣ, удавилъ бы мѣ съ едикъ лѣжѣцъ водъ. Дѣто дяволъ-тъ не може, тамъ проважда бабъ да може. Колкото можѣшь, толкова вдѣгай. Болгаринъ кога ѣцѣ, сѣромахъ кога може. Бръзый конь ся стѣга, бръза рѣчь не може. Бѡй ся забравѣ, дума не може. Едно безъ едно не може. Не е катѡ знаѣшь, а катѡ можѣшь.

Модра метли. Раст. *Centaurea cyanus*, ам-
беръ бой, горькова метла, метличина, пръстен-
ча, синие цвѣты, синчець, синна былка, сы-
нна метла, синячи; василёкъ.

Мѡдра тра́ва. Раст. *Linum austriacum*.

Модра чайка. Птица *Coracias*, бокчийка, граговецъ, синна гарга, кокаръ гарга, зарзанка, звѣздовранка, пездованка, синековица, синявица; **сивоворонка.**

Модрѣкавыѣ, въ, на, но, пр. Что бие на
модро, на синѣ, синикавыѣ; синеватыѣ.

Модриць, с. ж Раст. *Solanum nigrum*,
кучіе гроздіе, кучево гроздіе, кучешко гроздіе,
зр'янатка, зр'янешникъ, зр'янищець, кучешка отрова,
мачкыно гроздіе, муркенъ,

отравачка; ꙗслець чернойгодный, воро́-
нья ꙗгоды.

Модричкый, — чькъ, чка, чко, пр. смякч.
отъ модрый. Синичкый.

Модробкый, къ, ка, ко, пр. Който има
модры очи; синеокий.

Везирь Марко харенъ юнакъ,
Ама грубо любя любви:
Кждѣ мало, тамо грубо,
Баре да е по-высоко,
По-высоко прынооко,
А оно е модрооко. *Пѣс.*

Модруга, с. ж. Рыба *Idus melanotus*; љзъ,
вязь.

Модръ шіаторъ. Раст *Convolvulus sep-
ium*, вампиръ, дива слачка, джефа, зурна,
качюль, ляля, повивка, повлѣкъ, рожкыно
цвѣтне, чадърча, чашюлкъ; व्योнобъ за-
борный.

Модрый, ръ, ра, ро, пр. Мдрый, синій;
ейній, голубой. Който съди мирно, не-
му е модро.

Можднѣць, с. м. Въ нищелкы конецъ,
нищца, на коѣто сѣ закачени котелници-
ти, нищкы-ты, прѣзь които минува ос-
нова та.

Може, нар. Ако бы, негли, белки, невѣмъ;
мѣжетъ быть, кѣжется, неравно.

Може, жѣло, гл. безл. Быва, става; мѣж-
но. Кога го нѣма, то може и безъ него.

Можение, с. ср. отъ мѣж. Кога ся може
нѣчто; мощь; мочь, мощь.

Можитый, — жьнь и — жень, жна, жно, пр
Който може, комуто стига рѣка, който си
има имоть; дрѣжливый, имотный, замѣж-
ный, замѣжний, мощный; достѣточный,
мѣчный, мощный. Ако си можень, то
ѡйкай гостне.

Мозѡлецъ, ум. м. отъ мозѡль.

Мозѡлка, с. ж. и

Мозѡль, с. м. Кокоший трнь, кокошинъ
трнь, музуль, слынь, трѣта, шпа; мозѡль.

Мозъкъ, с. м. Опова мякко вещество, что
има въ главѣ-тѣ и въ шюлгы-ты на кост-
ты-ты у члѡвѣка и животны-ты. — Гла-
ва безъ мозъкъ Глава голѣма, ала мо-
зъкъ нѣма Голѣма глава безъ мозъкъ.
Глава безъ мозъкъ не бѣва, а съ гнилъ
мозъкъ бѣва. Ако нѣма мозъкъ въ мла-
дицѣ, не го трѣси въ бѣлѣ брадицѣ.

Мозъчный, — чьнь и — чень, чна, чно,
пр. Умный, аѡжлина; умный. Мозъчнь
члѡвѣкъ.

Мой, моѡ, моѡе, мѡст. Что принадлежи ме-
нѣ; мой. Мой баца. Моя сестра. Моѡ
нѣчто. Моѡ-та кѡца. Моѡ-ты нѣгы.
— Моѡ-та да бѣде, какво-то казвамъ азъ.
— И туй моѡ и оуѡй за мене. Негова-

та болѡстъ, моѡ-то здравѡ. Чтѡто е
твоѡе, то е и твоѡе и моѡе, а чтѡто е
моѡе, то си е само моѡе. Само бѣлы-ты
и черны-ты не сѣ мои, а всичкы-ты
другы сѣ чѡждѡ.

Мой, гл. Употрѣбѡваѡся само въ повелитѡлно
наклонѡние съ частницѣ не, не мой: не
каѡй, не дѣѡй, не правѡ. Не мой ходѡ тамъ.
Голѣмъ на бой, на работѣ не мой

Мѡйчыкъ, чка, чко, мѡст. смякч. зтъ мой.

Мокрѣжъ, с. м. 1) Мокро, дѣждовито, влаж-
но врѣмя; мѡкрѣдъ, мѡкрѣть. 2) Влага,
мокро, мокрѡта; влажнѡсть, мокротѡ. 3)
Пѡение, смучѡение, пукѡица.

Мѡкрѡение, с. ср. отъ мѡкрѣж и мѡкрѣжѡся.
Мокрѣць, с. м. Жѡivotнѡка *Oniscus asellus*,
гѣгѡлакъ, данавичка, магарѡнце, магарѡча,
мокрица, колаѡа, подѡкаменѡкъ; мокриѡца.

Мокриѡца, с. ж. Жѡivotнѡка мокрѣць.

Мѡкричкый, — чькъ, чка, чко, пр. смякч.
отъ мѡкрыѡй; мѡкрѡенькый.

Мѡкришь, с. м. Раст. *Cardamine pratensis*;
луговой крѡессъ.

Мокропѡлѡтый, лъ, ла, ло, пр. Чтѡ е съ
мокры полы.

Мари свахо мокропола,
Какъкъ ми си свѣжѣ дала! *Пѣс.*

Мокротѡ, с. ж. Мокрѣжъ, влага, мокро; мо-
крѡтѡ, мѡкрѣдъ, влажнѡсть.

Мѡкрыѡй, — къръ, кра, кро, пр. 1) Натѡпе-
ный, наѡквасѡный, намокренѡый въ водѣ,
полѣный съ водѣ; мѡкрыѡй. Стаѡамъ
мокрѣ; мокрѣть. Мокра пола, мокра
дрѣѡа. 2) Дѣто има влажъ, влажнѡый;
влажнѡый, сырѡй, мѡкѡый, мѡкрыѡй. Мокрѣ
зимѡникъ. Мокро мѡсто. 3) За врѣмя-то:
дѣжделиѡый, дѣждовитѡый, кышеѡитѡый, ли-
тишливѡый, мѡгѡнавѡый; мѡкрыѡй, дождѡли-
ѡый, сырѡй Черѡена зѡра — мокра ѡе-
чѡра; кога сутренѣ има черѡѡты облаѡи
на изѡтокъ, въ тоѡа дѡнь подѣ-ѡечѡрь ѡе
ѡали дѣждъ. — Мокрый Иванъ: а) Сѡя-
тый Иванъ Крѣститѡль, 7-ѡй Януѡарѡна. б)
Кѡйто пѡе много, та отъ пѡѡѡе дѡри сѡ и
попѡкаѡа. — Мокрый сѡ не боѡ отъ дѣждѣ;
мѡкрыѡй дождѣ, а нагѡй разбѡѡ не боѡ-
сѡ. Мокрѣ кѡто дѡѡѡлѣ, кѡто дѣждѡѡ-
никъ. Мокрый прѣдѡникъ сушѡть, а не
сушѡый. Зачѡто ти сѣ мокры полы-ты?
зачѡтоѡо ми сѣ мякы очи-ты. Мокрѣ
дошѡлъ, кѡленъ си отишѡлъ. Мокрѣ го
пусти, сушъ ѡе изѡѡзе. Мокрѣ въ бѣѡѡѡ
ѡлаѡи, а сушъ изѡлаѡи. Мокро дѡно рѣ-
бѣ ѡде.

Мѡкрѣжъ, ишь, — рѡлъ, гл. д. 1) Потѡна-
ѡамъ нѣчто въ водѣ; ѡѡѡѡжъ, кыѡѡѡжъ, то-
пѡжъ; мѡчѡить. 2) Полиѡамъ, напѣрьѡѡѡамъ
нѣчто съ водѣ, да стѡѡе мокро; мѡчѡить.

Който мокри, той и суши. 3) гл. ср. Пий много, ницанствувамъ, смучъ. — **ръжѣсн**, гл. стр. и възвр. Квасѣсн, намокрювамъ, навасвамъ, мочитьсѣ, макатьсѣ. — **ренѣий**, прич. стр. Квасенѣий, намокренѣий, навасенѣий.

Молба́, с. ж. Моление; просьба. *Имамъ молѣж да ти ся молиж. Послушай молѣж-ти ми. Всяка молба на аминъ ся свършва.*

Молби́ца, у.м. ж. отъ молба́.

И мѣнь агня продайте,
Курбаецъ да си заколжъ:
За Свѣтый Георги курбаецъ,
А пакъ за Бога молби́ца. *Иѣс*

Молдзамъ, гл. д. Млъж.

Молѣсамъ, гл. свр. отъ молѣсвамъ. Да покажъ, да прѣхванж; заразить. — **санѣий**, прич. стр. Прѣхванжтый отъ болестъ; заражѣнный.

***Молѣсвамъ и молѣсувамъ** (да молѣсамъ), гл. д. *Пр.* Прѣдавамъ болестъ, что прѣхваща, искачамъ; заражать. — **мен**, гл. стр. Бывамъ молѣсанъ, искачамъ, прѣхвающимъ отъ нѣкожъ болестъ; заражаться.

Молѣсване и молѣсуване, с. ср. отъ молѣсвамъ.

Молець, мо́ли, с. м. 1) Малка гжсепичка *Тинеа*, конато ся вѣди въ вльняны нѣчта и въ вльж-тж на кожи и гы гаде; мумулець, свосецъ; **моль**. 2) Мѣсто, опасно, изнадено отъ мо́лици; **молето́чина**. 3) Тухъ, нъ лукавъ члове́къ. *Какъвъ е молець.*

Молъж, ишь, гл. д. Млъж.

Моли́вецъ, у.м. м. и моли́вчя, у.м. ср. отъ моли́въ.

***Моли́въ**, с. м. *Пр.* Куршума, плавецъ, плавивасъ; карандашъ.

Моли́ка, с. ж. Дръво *Pinus resinosa* отъ рода на бора; морика, мура.

Моли́тна, с. ж. 1) Моление Богу, молба Богу и свѣтымъ; **моли́тва**. 2) Думы-ты, конто казвамы, кога ся молимъ Богу; **моли́тва**. *Чети моли́тваж-ти.* 3) Служба или другъ нѣкакъвъ оброкъ на день; курбанъ. 4) Жито, ишеница, варена за помянъ, за свѣтаго; блюдецъ, коливо, куче, куча; **ку́тий**, **ку́тъя**, **ко́ливо**.

Вчера Димана заровихъ
Съ петогы девѣтъ сыновы
И още осемъ сваници,
А пощесъ варжъ моли́тваж,
Утръ ижъ хора да собирамъ,
Да ханижъ и да поминажъ. *Иѣс*

— *Чиста моли́тва*, моли́тва, конато ся чете на родитѣлж и на отрочя-то ѿ на четъридесѣтый день слѣдъ рождж-тж; со-

роковѣя **моли́тва**. — *Чете му моли́тваж*, сжди го. — *Трѣбва да му ся чете моли́тваж*, полудѣтъ е. — *Заведс го при пона да му чете моли́тваж*. Не ще лозе моли́тваж, а иска моли́тважж. *Кавато тѣква-та, такъвъ и моли́тва-та*. *Лютинѣ-та е на дявола моли́тва*. *На ти, Боже, моли́тва!*

Моли́твенникъ, с. м. Моливословъ.

Моли́твенѣий, нъ, на, по, пр. *Моливосна вода*, свѣтена, пѣнѣна вода, съ кождо рѣсѣтъ дѣтя добѣтъ стори четъридесѣтъ дни.

Моли́тви́ца, у.м. ж. отъ моли́тва.

Моли́твичка, у.м. ж. отъ моли́тви́ца.

Моливосло́вчя, у.м. ср. отъ моливосло́въ. *Киевско моливословче*.

Моливосло́въ, с. м. Моливеникъ, книга, въ кождо сж събрацы моливты; моливосло́въ, моливеникъ.

Моли́твувамъ, и

Моли́тваж, ишь,—ви́ль, гл. д. Благославямъ, изказвамъ благопожелание.

Чакай, моме, не бѣгай
Спощи съмъ былъ на войска,
Благо вино съмъ пило,
Ке моливж майж ти,
Ке благосвамъ татка ти,
Пары нѣмамъ да платж,
Пушж рехимъ оставамъ,
Тебе не ты оставамъ. *Иѣс*

***Моли́а**, с. м. *Т.* Сждня въ голѣмъ градъ. **Мо́линя**, с. ж. Мльня.

***Мо́лосъ**, с. м. *Т.* Ситни камене, чакжлъ, парчета отъ кпринчъ и киречъ; щѣбень, жѣлкѣ каменешки.

***Мо́лоха**, с. ж. 1) Молохо. 2) Раст. мушкато.

***Мо́лохо**, с. ср. *Пр.* Молоха: 1) Раст. *Malva* и *Althaea officinalis*, божѣя ржчица, волово око, камбула, камбулешъ, камбулешникъ, камплиникъ, камилакъ, камилка, камилича, косичникъ, крзлица, проскурникъ, проскурникъ, слѣзенка, слѣзепъ, слѣзъ, укрьлчи, млѣзъ, шпанка; калѣчики, просвирки, проскурникъ, мѣльва, зинзивѣй. 2) Раст. цвѣте отъ рода на здравеца, вѣдѣть го въ сакени; сардела, стамболекътый здравецъ, мушкато.

Молекотѣне, с. ср. отъ молекотъж. Бѣщѣне, ащѣне.

Молекотъж, ишь, — **ти́ль**, гл. ср. Бѣщж, лъщж, свѣтж; блистѣть, блесѣть.

Мо́лѣж, ишь, — **ли́ль**, гл. д. и моли́жся, ишѣс,—ли́лсѣ, гл. об. Радж да склови нѣкого да папрати чото искамъ; **проси́тъ**, **моли́тъ**. — *Молиж Бога, моли́жся Богу*. — *Молиж нѣкого съ нѣчто*, канж го съ нѣчто — *Не знаж на кой Богъ да ся молиж*, показва бѣ-помощность. — *Моли като съ краставъ конь*. *Молися като просѣжж*,

като Циганкж да иде на пазаръ. Слѣдъ
 дявола врьви и Богу ся моли. Богу ся
 моли и самъ печали. Гарга-та моли
 Бога да мржтъ коне-ти. Който ся
 моли не плаче. Крушка-та ся молила
 баби да ѝ издаде, че ѝ были остри
 зъби-ти.

Мѡла, с. ж. Исканіе момж или момѣкъ за
женене.

Дошли сж людѣ за мољж,
За мољж отъ друго село,
Па сж Станж поискали,
А Стана плаче, та не ще. *Пѣс.*

Мома́, зв. п. мо́ме и мо́мо, с. ж. 1) Женско докѣ да ся омжжн, да ся ожени; дѣвушка, дѣвица, дѣвка. 2) Дѣвойка застѣгнала за женение, дѣвица; невѣста. — Мома-та е чужда отъмна; дочь чужая добыча, дочь отцу матери не корысть, не кормилица. Мома-та е домашня хлѣбъ. Момк-тъ плели, ергена кляли. Водимъ кукль-тъ, нѣма момк-тъ. Сватове-ти дошли, а мома-та на куклы играе. Ожени момк, да не е дома. Още ли мома ходи, още ли свѣта лъже. Която мома мигува подъ пажжинк, мжчно се ожена. Мразила мома хорото, та си зела мжжъ гдудларь. Когато бѣхъ младъ и зеленъ, блюокъ момъ слѣдъ менс, като остарѣхъ, рокакъ музъ на мене. Мома-та троши паницы-тъ. Удари кучя въ главк-тъ, и мома ти на срѣцк. Харна мома, зла невѣста. Мома-та хубава, ала глава-та ѝ гнидава. Мома гыздава, глава гнидава. Работна снѣха по-драга отъ свои момк. Която мома не аресва ергенъ, на старецъ ся пада. Ергенъ вѣрж нѣма, мома срама нѣма. Която мома много пробира, не женена остана. Кучя-то отъ ходение остарѣва, а мома-та отъ кѣтение. Която мома много ся труфи, остарѣла е. Кога ся мома ожени, и годещици ся показать. Мома въ мюлкк, даръ въ дисагы. Да играе мома-та проси, за туй обуца не носи. Кога мома-та не е драга, и сватовы-тъ прѣзъ прада. Мома вино не пие, козастно не паде; коза-та на копк-тъ, мома-та съ окк-тъ. Грыцкы-тъ момъ вино не пиятъ, а съ шишета-та по кѣшета-та, пш: Грыцкы-тъ момъ вино не пиятъ: грабикъ шишета-та, та по кѣшета-та. Брани, моме, кучета-та!—Заколи мя до шийкк-тъ, не можъ тя брани! Всяка мома знае да пѣе у дома си, нъ да ѣк видимъ на хорото. Мома-та е хайдукъ у кѣци. Мо-

ма-та относи, момчя-то приноси. Хлъ-
воуста мома момку не драга. Укъжъ
слоза, у момъ прилика. Мома на
гледъ като тиквъ на плетъ. Мома-та
повече да е прѣдлива, а нѣ-малко да е
сборлива. Като мома много пѣе, рѣ-
ко сѣе. Тягли, моме, хоро-то, че ся
сбира село-то. Мжчися да изкара отъ
двѣ баби момъ. Глядай момъ, давай
чашъ. Мома гыздосина, булка поразика.
Мома мила, а невѣста гнила. Леце-то
жени момъ-тъ.

Момá. Употрѣбавая поѣѣкога прѣдъ личны
женскы имена въ звателень надежь. *Момá*
жено, кждѣ си была? Момá Пено, дойди
тука!

Момарка, с. ж. Којато е била на годежъ;
годежарка, годежница, главежница.

Момѣръ, с. м. 1) Който е отишълъ на
годежъ; **годежнѣрь, годежникъ, главешникъ,**
годежниакъ. 2) Който е пратенъ да иска
момъ за нѣкого; **главешникъ, годежникъ,**
годежниакъ, годежнѣрь, дворникъ, думалникъ,
дѣвоснобъ, женихъль, пзводникъ, пзгляд-
никъ, оглядникъ, просецъ, просетикъ, прѣ-
думникъ, сватовникъ, сватъ, сводникъ, сноб-
никъ, стройникъ; сватъ.

Момари́ага, *ув. ж.* отъ мома́. Момнага.

Момѣто, с. ср. Моминство, дѣвство

Момина сльза́. Цвѣтъе моминска сльза.

Момина сватба. Сватба, что става у момч-ны, у бѹлкж-тж.

Момини, с. ж. мн. Роднини на момъкъ, копто ъхъ придружавать до момъка; похождание, младо гостие. *Калесаны сѣми момини. Да излѣземъ да посрѣцинемъ момини-ти.*

Мѡлино, с. ср. Пары, что ся давать въ разны случая отъ сватбары на бѣлкж; крьсть.

Мóминокъ, с. м Цвѣте пѣкакво.

Мѳминска кытка. Раст. *Spiraea Filipendula*,
орѣщецъ, срамнича; таволга нитковѣсная.

Моминска сльзѧ. 1) Цвѣtie *Bellis perennis*, момина сльза, моминѣ сльзы, моминскы сльзы, ергенска сльза, маргаритарь, очища, парици, рубийци, рубийкы, бѣла марта, арнауть; маргаритка. 2) Цвѣtie *Convallaria majalis*, момина сльза, моминскы сльзы, бисеръ, гергѣвденчя, гергѣвы бабкы, двуликъ, маргарить, просце; лѧндышъ.

Моминскый, ска, ско, пр. Что е на момж, отъ момж, за момж; дѣвушкинѣ. На моминскы врата и магарета-та поре-
вать. На моминскы врата всѣкаквы (много) магарета ревятъ. Моминско село нѣма нидѣ. Моминскый срамъ до прага.

Момчага, с. *ув.* отъ момчи́. Момчакъ, момчана, момчюрага.

Момча́къ, с. *ув.* отъ момчи́. Момчага.

Двойчице любичице,
Съ кого ми си спало?
— Ой момчаку любичаку,
Все само съм си спало. *Пѣс.*

Момча́на, с. *ув.* отъ момчи́. Момчага.

Момча́нтий, нъ, на, но, *пр.* Мажскый; мужскóй.

Даде ми, Боже, даде ми
До седмь красны дщери,
Чоти ми, Боже, не даде
Едничк рожбъ момчанъ,
Отмиж да го проводж
За менъ на войска да иде. *Пѣс.*

Момѣ́къ, момѣ́ка, момѣ́ку, *мн.* момѣ́, с. *м.*

1) Ергентъ, младъ чловѣкъ; молодой чловѣкъ, парень. *На момѣ-тъ кжклица, на момѣ-тъ бжклица. Десятъ момка за кошъ плѣвж.* 2) Слуга, ергать у нѣкой господарь, хванжтъ за пѣколко врѣме.

Мори Дено, кара Дено,
Не шетайся, не мѣтайся
Спроти мене сиромаха,
Сиромаха, голомѣха:
Та на съмъ си чюдѣтый момѣкъ,
Чюдѣтый момѣкъ, туректый ратай,
Денъ идж на ораніе,
Вечеръ дойдж отъ ораніе,
Ноцѣ пасж туректы коніе,
Туректы коше и камилы *Пѣс.*

Момѣ́жся, ешся, — мѣнался, *гл. об.* Казвася за момж, стигнѣла вѣче за женене: по-казвася, че съмъ вѣче мома за женене.

Момѣ́нане, с. *ср.* отъ момѣ́жся.

Момѣ́ж, ишь — мѣль, *гл. д.* Замоनावамъ, дръжж, тѣмжж момж за мѣжене.

Нали ти думажъ, момина мале,
Не моми момж, не сади ружж:
До-щжтъ сватове, отве-щжтъ момж,
До-щжтъ ми свахы, обра-щжтъ ружж. *Пѣс.*

Момѣ́, с. *ср.* Малко женско дѣтя.

Момѣ́га, *ув. ж.* отъ момѣ́. Момарнага.

Момѣ́ана, *им. соб.* женско.

Монасти́рець, *ум. м.* отъ монасти́ръ; монастырёкъ.

Монасти́рице, с. *ср.* Мѣсто, дѣто нѣкога е былъ монастиръ; монастыри́це.

Монасти́реско цвѣ́тне. Раст. *Iris germanica*, кривъ дѣдо, магарешкы уши, ливадаръ, на-тета, пеперуга, перуника, перунига, шпро-нига, туреско цвѣ́тне, хурка; касѣтикъ, нѣ-тупо́къ.

Монасти́рскый, ска, ско, *пр.* отъ монасти́ръ: 1) Что е на, отъ, за монастиръ; монасти́рскій. *Монастиреско лозе.* 2) Что става, что ся врѣши въ монастиръ; мона-

сти́рскій. *Монастирскый животъ. Монастирска служба.*

Монасти́рчи, *ум. ср.* отъ монасти́ръ. Монастирець; монастырёкъ.

***Монасти́ръ**, с. *м.* *Гр.* Мѣсто, дѣто живѣтъ калугери, монастиръ; монастырь. *Видѣло телѣ пецъ, сѣкало, че е монастиръ.*

***Мона́хъ**, с. *м.* *Гр.* Калугерь; мона́хъ.

Монахѣ́нна, с. *ж.* Калугерка; мона́хиня.

Монашескый, ска, ско, *пр.* отъ мона́хъ. Калугерскый; монашескый. — *скы, нар.* Като монахъ, калугерскы; монашески.

Мона́сто, с. *ср.* Манѣсто.

***Монофи́лъ**, с. *м.* *Гр.* Горна женска дрѣха като роблж отъ сукно, отъ шапакъ; сукманъ.

Мора́, с. *ж.* 1) Налѣгание ноциж на сънъ; става повяче на плѣнокръвны; мара. Блѣга-гарп-ти вѣрвать, че го прави нѣкакво злоторно сжщество, таласжмъ и проч.; давлѣние во снѣ, ноцнѣе одѣшье, со́нная одѣшка, кошемѣръ, мара. *Мора го нати-снжла, таласжмъ го налѣга; одѣшье до-мовѣго, домово́й дѣшнѣ.* 2) Мѣжа, усп-лие, трудъ, умораване, зоръ; мѣжа. *Тяж-ка мора ще бѣде за него, доклѣ ся сдобые съ . . .*

Мора́ва, с. *ж.* Зѣль духъ, който ходи но-циж да души людѣ-то на съна имъ.

Морави́на, с. *ж.* Свойство на моравый.

Моравичѣ́тый, — чѣкъ, чѣка, *пр. смякч.* отъ моравый. Моравкый.

Моравѣ́тый, вѣка, вѣко, *пр. смякч.* отъ моравый. Моравичѣ́тый.

Моравѣ́тый, вѣ, ва, во, *пр.* Моравъ шаръ, който става, като ся смѣси червено съ сине; фиолѣтовый. *Мораво сукно.*

Морáнець, с. *м.* Една рыба въ Охридско-то езеро.

Морáчь, с. *м.* Раст. *Artemisia vulgaris*, бѣлъ пелынъ, дивъ пелынъ, магарешкый пелынъ, малатра; чернобы́ль, чернобы́ль-никъ.

Морé, морѣ́ и морéта, с. *ср.* Горчива-та солена вода, что облива земж-тж; морé. *Бѣло море, Черно море.* — *Оце рыба-та у моро-то, онъ турилъ тавж-тж на огънка. Рыба-та оце въ море-то, а нѣжъ падсѣжъ. Съ майжъ до врѣмѣ, съ мѣжъ прѣзъ море. По мо-е съ ржѣѣ не пла-вай. Прѣзъ море да тя прѣкара, водж да не пишешъ. Който не е ходилъ по море, не е виждалъ усилбж. Пѣвжъ прѣзъ море, Пѣаница новинъ приказва. Ако слушашъ еди-кого-си, цѣшь ловишь по море зайци, по горжъ рыбж. Да сторишь милостынж на богатъ, нѣ-добрѣ е да жъ врѣлишь въ море-то. Кога падне чловѣкъ въ море, хванѣся и за змиж. По-*

тѣжкѣй въ море-то и о слажж ся хваща. Който е надигль въ море-то отъ дъжда не ся бои. Прѣзъ море му лѣгало. Въ море-то водж съ лѣжицъ притурта. Зла жена и отъ море побзла, добра жена и отъ имане нó-добра. Женж, огнь и море да не срѣщашь нó-добрѣ.

Морé, междом. Казва ся, когато ся говори на мжжъ. *Море, азъ бѣхъ ти казалъ! Море Драгане, идѣй прави така.*

Морéне, с. ср. отъ морѣж и морѣжся.

Морéнце, ум. ср. отъ морé.

Моренѣй, нѣ, на, по, пр. Моравѣй.

Моренѣтина, с. ж. 1) Запустѣль нѣтъ, който не работи; моронѣтина. 2) Лопъ, разваленъ нѣтъ.

Мори, междом. Мари.

Морѣка, с. ж. Дрѣво *Pinus Peuce*, молика, мура.

Морѣкы, с. ж. мн. Понѣйдѣ така наричатъ прѣвы-ты дванадесѣти дни отъ мѣсяцъ Августъ; по тѣхъ лучять какво ще бѣде врѣмя-то прѣзъ годинѣ-тѣ.

Морѣна, с. ж. Морѣ, болестъ, отъ кождо мржѣтъ мнозина, чюма; морѣ.

Попове книжкы четали,
И си сказанье казвали:
Черна морѣна ще трѣгне,
Рядомъ ще рядомъ да мори,
Най-много единъ у мамж. *Пѣс.*

Дяче Тодоре, Тодоре,
Какво си книга казусе,
Да ли е на гладъ година,
Или е врѣла морѣна? *Пѣс.*

Морко, с. ср. и

Морковъ, с. м. Растение *Daucus Carota*, аучъ; морковъ.

Морници, с. ж. мн. Студенцы трыкы, студъ, мразъ по тѣло-то. *Идѣть ми морници по тѣло-то.*

Морнѣй, — рѣнь и — ренъ, рѣна, рѣно, пр. 1) Отслабѣжль отъ много трудъ, отъ работж или отъ друго пѣчто, уморенѣй; усталый, утомлѣнный.

Сноици додохъ съненъ, моренъ,
Съненъ, моренъ и махмуренъ. *Пѣс.*

2) Кога има морѣ, болестъ. *Морѣна година.*

Стани ми, Агѣе, лѣгнѣ ми,
Отѣ е морѣна година,
Да не ми умрѣшь жаловѣна. *Пѣс.*

3) Моравѣй, моренѣй, морѣ.

Юзда му е посребрена,
Гривѣты му сж позлатены,
Сѣдло му е морѣна чюха. *Пѣс.*

Моронѣтинѣа, с. ж. Моренѣтина, запусѣлъ, баталасалъ нѣтъ.

Морскѣй, ска, ско, пр. отъ море; мор-

скѣй. — *Морска соль*, кождо надѣть отъ морскж водж, а не ѣж конѣжъ изъ земж-тѣ; овчѣа соль, еска соль; *нопаренная соль*.

Мортофѣлъ, с. м. Пѣчане прѣстенъ на Гергевъ-денъ.

Морѣза, с. ж. Растение и плодъ мамуль въ 1-то знаменованье, кукурузъ, мисиръ, царевица.

Морѣзница, с. ж. Хлѣбъ отъ морузино брашно; морузинѣа, кукурузинѣж, панурениѣж, просениѣж, шиола.

Морѣзѣнѣй, нѣ, на, по, пр. Направенѣй отъ морузж; кукурузѣнѣй. *Морузино брашно*, кукурузно брашно.

Морѣна, с. ж. Рыба *Accipenser huso*; бѣлуга.

Морѣнанъ, с. м. Рыба *Abramis melanops*; бирѣана.

Морѣненѣй, нѣ, на, по, пр. отъ морѣна. *Морузинѣа рѣба*, морѣна.

Че наготвиѣхъ прѣсѣжъ рыбж,
Прѣсѣжъ рыбж моруниѣж,
Че повыкахъ прѣво лѣбѣ,
Че сѣдѣхмы да ручѣжѣ. *Пѣс.*

Морѣнѣница, ум. ж. отъ морѣна. Малко морѣна.

Морѣнка, ум. ж. отъ морѣна. Малка морѣна.

Морѣ, с. м. Болестъ, отъ кождо мржѣтъ мнозина; морѣна, чюма; морѣ, повѣлъ, надѣжъ. *Морѣ да го покаже!* Клятѣа. *Има морѣ по добытѣка.*

***Морѣ, пр. жезм.** Т. Моравѣй.

Морѣжъ, ишъ, — рѣлъ, гл. д. 1) Причинѣа-вамъ смръть, правж да умре, хващамъ го, та умира; мрѣж; морѣтъ, уморѣтъ, умерѣтъ, губѣтъ. *Чюма-та подкачи много да мори.* 2) Уморѣавамъ, утрудѣавамъ; утомлѣтъ. — *рѣжся*, 1) гл. *възвр.* Уморѣавамся, утрудѣавамся, трѣнжся; уставѣтъ, утомлѣтъся. 2) гл. *стр.* По знаменованье то на глагола.

Морѣакъ, с. м. Вѣтръ, что духа откажъ море-то.

Морѣанецъ, ици, с. м. Който живѣе край море; крайморецъ.

Морѣанка, с. ж. Кожато живѣе край море; крайморка.

Мосѣандра, с. ж. Мусандра, масандра, доланъ, ракла.

***Москѣ, с. ж.** Т. Муска.

Москóвѣцъ, вѣи, с. м. Руссинъ; русскѣй. *Ново ли с!*—*Ново, останѣло отъ Москóвѣца.*

Московѣна, с. ж. Россѣна.

Москóвскѣй, ска, ско, пр. Русскѣй.

Провѣтѣхълася е Московска кралица,
Московска кралица, Московска вдовица. *Пѣс.*

Мѣстець, *ум. м.* п **мѣстця**, *ум. ср.* отъ **мостъ**. Кюпрійка; мѣстикъ, мостѣкъ, мостѣшко.

Мостъ, мостове, *с. м.* Направа на рѣкѣ, надъ водъ за минуваніе по неѣ; кюпрія; **мостъ**. — Ставамъ нѣкому мостъ, помагамъ му да направи нѣчто чрѣзь мене. *Сторихъ му ся мостъ, пакъ не познава честь.* — Лесна работа, колкото отъ брѣвъ до мостъ. Сбрыкася като куче на мостъ. Покорисъ дяволу, доклѣ минешъ моста. Запали дяволу свѣць, доклѣ минешъ моста. Стани дяволу другаръ, доклѣ минешъ моста, че тя бутнува долу.

Мотаніе, *с. ср.* отъ **мотаѣж**.

Мотаѣж, *ешъ*, — тѣлъ п — тѣпалъ, *гл. д.* 1) Навивамъ, завивамъ, намотавамъ ницѣж, врьвъ на нѣчто; мотѣтъ, намѣтывать, навивѣтъ. Мотѣжъ пряждѣ на клѣбо, на мотовилкѣ. 2) Врьтъ, трѣж, трѣж, клѣтъ, махамъ; мотѣтъ, качѣтъ, трѣтъ. Мотѣе главъ. Козель-тъ мотѣе роговъ. 3) На игръ спечалвамъ, придобывамъ нѣчто; изигравамъ; выигрывать. 4) Замаивамъ, размаивамъ, маѣж нѣчто, та да го забръкамъ, да го замылѣж. Какво мотѣешъ толкова работѣ-тъ? — тѣжся, 1) *гл. вѣзвр.* Маѣся, ходѣж, скытамся, врьтъся, размаивамся. Мотѣлъ всичкій день изъ улици-тъ. 2) *гл. стр.* По знаменованіе-то на глагола. — тѣпый, *прич. стр.* Навиваный, завиваный, намотаваный; мѣтаный. — Мотѣе ми ся глава-та, вне ми ся, врьти ми ся глава-та, мае ми ся глава-та, вмамъ шемедъ; кружѣтся голова. — Мотѣе ми ся нѣчто на языка, на ума, на языка ми ся врьти, врьти ми ся въ ума, въ уста-та, нѣчто знаѣж, ала не ми дохожда на умъ изведѣжъ, мѣжѣся да си го припомѣж да го каѣж; верѣтъся на языкѣ.

Мотаніе, *с. ср.* отъ **мотаѣж**. Мотаніе.

Мѣтеніе, *с. ср.* отъ **мѣтъ**.

Мѣтка, *с. ж.* Мотыка.

Мотовѣла, *с. ж.* п

Мотовѣлка, *с. ж.* 1) Справа за мотаніе на неѣ или съ неѣ пряждѣ, параджѣкъ; мотовѣло, мотѣльница, тѣлка. 2) Пряжда отъ шестнадесятъ главы намотана около мотовилкѣ; гранка, гранъ, маудуль, шестаѣж, пасмо, повѣсмо. — Сбирай си мотовилкѣ-тъ, собирай си крака-та, не гы простпай. — Дѣѣ мотовилкѣ въ едикъ кѣжъ не ся побиратъ. Мотовѣла вила, та мѣжѣя си вила. Мотовѣла вила, жена мѣжѣя

си вила. Мотовѣла вила, който съѣе мотовилкѣ, жена му умира.

Мотовѣльница, *ум. ж.* п

Мотовѣльця, *ум. ср.* отъ **мотовѣла**; мотовѣльце.

Мотѣлѣж, *ишъ*, — вѣлъ, *гл. д.* Муталѣж.

Мѣтрѣне, *с. ср.* отъ **мѣтрѣж**. Гляданіе; смѣтрѣне.

Мѣтрѣж, *ишъ*, — рѣлъ, *гл. ср.* п *д.* Глядамъ; смѣтрѣтъ, глядѣтъ.

Мѣтыка, *с. ж.* 1) Мѣтка, справа за конаніе; коначка, коначъ, чапа; мѣтыка, коначъ, конаница. 2) Мѣсто една четвъртина отъ погонъ, отъ уврътъ; лѣха.

Личѣж ми личи Вѣшна Гръкычина: Кой ми е юнакъ надъ юнаци-ты, Кой ми е юнакъ и ми е врьденъ, Лозіе да сади вѣвъ срѣдѣ море, Голѣмо лозіе триста мѣтыкы, День да го сади, день да го вади, Той да ми земе Вѣшнѣ Гръкычѣж. *Пѣс.*

— Мѣтыка, лопата, *ср.* да умре нѣкой, та да го закопѣжъ. Така было казвало магаря-то, кога го издѣтъ. — Да даде Господъ да му рекѣжъ: мѣтыка, лопата! Клятва за пожелаваніе нѣкому да умре. — До мѣтыкѣ и лопатѣ, до грѣбъ, до смрътъ. Ще гони до мѣтыкѣ и лопатѣ, ще гони до грѣбъ, доклѣ бѣде живъ. — Орало и мѣтыка хранѣтъ свѣта. Искашъ ли голѣмѣж лѣжицѣж, земи и голѣмѣж мѣтыкѣ. Единъ ся ражда за владѣжъ, а другъ за мѣтыкѣ. Мѣтыка молитѣж не сака. Не ще лозіе молитѣж, а иска мѣтыкѣ. Тамъ ся грозде не ражда, дѣто мѣтыка не обѣжда. Нѣкѣ-то му ставатъ за мѣтыкѣ. Както го люлка залюлѣла, така го и мѣтыка закопала. — Цѣпъ, цѣпало, дома дошло, не пѣпало. Гат. — Мѣтыка.

Мѣтычница п **мѣтычка**, *ум. ж.* отъ **мѣтыка**.

Мѣтъ, *ишъ*, — тѣлъ, *гл. д.* Бѣж, бутамъ, бръкамъ млѣко да му изкарамъ масло-то; битъ, пѣхтѣтъ, сбивѣтъ млѣко. Мѣтитъ мазъ, бие масло. — тѣжся, *гл. стр.* Бывамъ битъ (за млѣко). — тѣпый, *прич. стр.* Битый, бутаный, бучканый, бръканый.

Мѣхаръ, *с. м.* Вѣтеръ ясненъ.

Мѣць, *с. м.* Косы-ты на дѣтя събраны като плѣтъж п прѣвръзаны съ гѣйтѣнець, съ ширѣтъж.

Мѣченіе, *с. ср.* отъ **мѣчѣж**. Пиканіе.

Мѣчѣрливый, *въ, ва, во, пр.* Мѣчѣрливый.

Мѣчка, *с. ж.* Мѣчъ, пѣкѣж, пѣкѣжъ. Огладѣж на магаричѣж мѣчѣж. Магаричѣж мѣчѣж да тѣ!

Мѣчкамъ, *гл. ср.* 1) Пѣкажъ, мѣчѣж.

Прая баба чошкычкж,
Клала ѝ на бошчычкж,
Дошла вари, какало,
Дошла коза, мочкала;
Хватила баба да плаче. *Пѣс.*

2) За дъждъ: вали, мокри. *Разсрѣдилася баба Марта, та салъ токо мочка.*

Мочкане, с. ср. отъ **мочкамъ**. Мочене, иккане.

Мочла, с. ж. Козато често и на съпъ ся мочи; иккла; сцѣха.

Мочлѣ, с. м. Който често и на съпъ ся мочи; икклѣ; сцѣха.

Мочниѣ, с. м. Проѣзка на потурѣ, на ганѣ за иккане прѣзъ нежъ.

Мочь, с. ж. Мочка.

Мочюрлиѣ, с. м. Мочаръ, мочюрливо мѣсто, азмаклѣжъ.

Мочюрливыѣ, въ, ва, во, пр. Мочѣрливый, мочурный, дѣто има мочары, вододражый; тонкый, вязкый. *Мочурливо мѣсто, мочаръ; тонкое, вязкое мѣсто.*

Мочюрници, с. ж. мн. Срѣцася въ банане за урокъ: *хваняжъ сж мя ермечичици, почодичици, мочюрничичи.*

Мочюрный, — рѣзъ и — репъ, рна, рно, пр. Мочурливый, мочерливый, вододражный, мокрый. *Мочурны мѣста, мокры мѣста.*

Мочуръ, с. м. Мочаръ.

Мочуріасамъ, гл. свр. отъ **мочуріасамъ**. Да ся намокрь, да овлягнж, да станж мокрь.

Мочуріасамъ и мочуріасувамъ (да мочуріасамъ), гл. ср. Ставамъ мокрь, намокрюамся, овлягвамъ. *Зема-та мочуріаса, станж мокра.*

Мочуріасване и мочуріасуване, с. ср. отъ **мочуріасамъ**.

Мочиж, ишь, — чѣлъ, гл. ср. Пушамъ си водж, никажъ; спать, мочиться. *На криво баба мочила. Старъ дѣдо прѣзъ грядж мочи.* — **чижся**, гл. взвр. Пушамъ водж въ дрѣхы-ты си; измочавамся, попикавамся, напикавамся; мочиться, сцѣтаться, обмачиваться.

Мочиѡа, с. ж. Вислица, винавица, врьтуна, хлапавица, мятелица; метѣль, вѣялица, вѣюга.

Мочиарецъ, ум. м. и **мочиарча**, ум. ср. отъ **мочаръ**.

Мочарлиѣ, с. м. Мочурлакъ, мѣсто, дѣто има мочары; трѣщице, блатице, азмаклѣжъ; болотное мѣсто.

Мочиаръ, с. м. Мѣсто като блато, та, като ся ходи по него, ся трѣси и лесно ся потъва, или като ся копае, на плитко излиза вода; трѣсьѣй, трѣщице, трѣслиакъ, глѣбъ,

подвирище, азмакъ, батакъ; тонъ, мочиѣжъ, мочакъина, мокредина, мочейина, калуга, визъ, зыбъ, зыбунъ, трѣсейна.

Мошей, с. м. Джамша.

Мошмулъ, с. м. Мушмулъ.

Мошеница, с. ж. Мхтеница, брьканица, айрянѣжъ, бутаница; айрянѣжъ, арьянѣжъ, пахта-нѣе.

Моши, с. ж. мн. Пелѣны-ты тѣла на святци. — *Станяжъ е като моши, станяжъ е моши, на моши*, много е изсѣхнѣжъ, станяжъ е кожа и кокалъ. — *Мирше на моши, ще да мре.*

Мошици, с. ж. мн. Долна-та частъ на слабины-ты, които висѣтъ; *cremaster.*

Мошцѣй, щѣтъ и — щѣтъ, щна, щно, пр. Что има мощъ, что може; можный, силный; **мошнѣй**, **мошнѣй**. — **щно**, нар. Мощиѣ, тврьдѣ, много; **очень**, **сильно**.

Бѣла ли е и црѣвена,
Тыка ли е и вѣсока,
Мощно ли е црѣпоока. *Пѣс.*

Мошцѣ, нар. Мощно, тврьдѣ, много; **очень**, **сильно**. *Мошцѣ добръ*, много добръ; **очень** **хорошѣ**.

Скаралися Нико хемъ Никола
За една можж мощиѣ хубавж. *Пѣс.*

***Мошцѣжъ**, с. м. Т. Мушцѣжъ.

Мошъ, с. ж. Сила, могѣщество, іакость, можене; **мошъ**, **мочь**, **сила**.

Да му въ срьдце вѣзжъ,
Да му кръвъ изнижъ,
Да му мощъ земж. *Изъ баганне.*

Мрава, с. ж. Животина мравка. *Най-голѣмъ коматъ, что мравѣ носи.*

Мравѣ, с. сб. отъ **мравѣй** и **мравка**.

Мравѣй, виѡа, вие, пр. отъ **мравѣй**. Мравлякый. *Мравѣй кракъ. Мравѣ крѣло.*

Мравѣниѡа, с. ср. Одно растение.

Мравѣистый, етъ, ста, сто, пр. Дѣто има много мравѣ; муравѣистый.

Мравѣиѡа, ум. ж. отъ **мрава**. Мравчиѡа.

Мравѣиѡа, с. ж. Мравка.

Мравка, с. ж. Животина *Formica*, мравѣ, мравѣиѡа, мравунка, мравѣй, мравѣакъ, мравуниѡа, мравучка, мравѣиѡа, бробинѣцъ, бробинѣакъ, брьбинѣцъ, брьбинѣакъ, врьворѣцъ; муравѣй. *И мравка срьдце има. Настжж мравкж-тж и та те хале. Ако ти е мравка насрѣцж, борися като съ мечжж.* — *Отпуѡж до Цариграѡъ едно вѣже црѣно.* Гат. — Мравкы.

Мравѣиѡа, въ, па, во, пр. Издаѣный, проидаѣный отъ мравѣиѡа.

Мравуленѣ, с. ср. отъ **мравулиѣ**. *Мравуленѣ отъ чернѣ пѣжжж, разшиѡавнѣ въ тѣмно-то.*

Мравулиѣ, ишь, — лѣлъ, гл. ср. Казѡа

за нѣчто много като мраву́лакъ, кога ся движи, мръда и шнавре.

Мраву́лакъ, с. м. 1) Мраву́накъ. 2) За дребны животны: много нѣчто, гъмжило, гъмжило, гъмжило, гъмжило, пылежъ.

Мраву́нище, с. ср. Мраву́накъ.

Мраву́нка, с. ж. Животина мравка

Мраву́нчица, у.м. ж. отъ мраву́нка. Мравчица.

Мраву́накъ, с. м. 1) Гнѣздо на мраве; мраву́лакъ, мраву́нище, мраву́линикъ; муравейникъ, муравейнище. 2) Животина мравка.

Мраву́чка, с. ж. Животина мравка.

Мравчица, у.м. ж. отъ мраву́нка.

Мравѣй, с. м. Животина мравка.

Мравѣйскій, шка, шко, пр. отъ мравѣя и мравѣакъ. Мравѣй; муравейный, муравейный.

Мравѣя, с. ж. Мравка.

Мравѣакъ, с. м. Животина мравка.

Мравѣлиникъ, с. м. Мраву́накъ, мраву́нище, мраву́лакъ; муравейникъ, муравейнище.

Мравѣливый, въ, ва, во, пр. Мравѣливый. Отъ мравѣя души излѣва.

Мравѣние, с. ср. отъ мравѣя.

Мравѣць, у.м. м. отъ мравѣя.

Мравѣливый, въ, ва, во, пр. Что докарва мравѣ, студеный, мравѣливый. Мравѣливо врѣмя, кога мравѣ, кога е студено.

Мравѣвецъ, с. м. Цвѣтие *Colchicum autumnale*, есененъ минифаръ, качюнка, качюнь, крыш-гунна, крыш-квашникъ, крыш-кожюхъ; безвременникъ, песобой.

Мравѣливый, тѣ, та, то, пр. Мравѣливый, студеный. Мравѣливо врѣмя.

Мравѣрици и

Мравѣули, с. м. м. Свѣщи на стрѣхъ отъ замръзѣлъ вѣдъ; крондиль, масуръ, мисуръ, мравѣули, саноль, сопевы, суджукъ, суливаръ, мравѣули, цювка, цюцунаръ, цючюркы, шипаркы, шипюлкы; висѣлька, висѣлька, ледяная сосулька.

Мравѣ, с. м. 1) Голѣмъ студъ; морозъ. Петровскы пекове — Певановскы мравѣве. Судъ мравѣ, насенецъ. 2) Ледъ, замръзѣло; лёдъ. Заниши го на мравѣ, заниси го на леда, казвать на смѣхъ, кога змѣять нѣчто на вѣрж и не тысять да го плацать.

Мравѣж, ишь, — зиль, гл. ср. Правѣж студено, докарвамъ студъ, изстудувамъ; морозить. Мравѣ, студено е. Мравѣ ми на прѣстѣто, студено ми е на прѣстѣто.

Мравѣж, ишь, — зиль, гл. д. Омравѣж ми е вѣбой, та го не обычаемъ, ненавидѣмъ; ненавидѣть. Мравѣ го като червиво куча. Мравѣла мома хоро-то, та си зс-

ла мжжъ гждуларъ. Памукчий-тъ мравѣ бѣлы-тъ кучета. Дѣто тѣ мравѣ, не ходи, дѣто тѣ обычаемъ, не чисти. — жжѣ, гл. вз Не ся обычаемъ съ нѣкого, ненавиждамъся, карамъся.

Мравѣ, с. м. Мравѣна, мравѣна, темнина, темнина, темнота; мравѣ, мравѣ, темнота. Гора уши и мравѣ очи има. — До мравѣ, доклѣ да притемнѣе. Ходж до мравѣ. — Отъ мравѣ до мравѣ, отъ темнота до темнота, отпѣдѣ да сѣвне, та послѣ откакъ мравѣе. Работи отъ мравѣ до мравѣ. — При мравѣ, кога да подкачи да ся стѣмнѣва. — Трѣколися черно клѣбо, та измори всичкый свѣтъ. Гат. — Нощный мравѣ.

Мравѣрецъ, с. м. Животина маморѣцъ.

Мравѣрецъ, у.м. м. отъ мравѣрецъ. Мермерецъ.

*Мравѣрѣна, пр. неизм. Мравѣрѣный.

Мравѣрѣй, — рѣнь и — рѣнь, рѣна, рѣно, пр. Мермерѣй, мермерѣй.

Мравѣрь, с. м. Мермеръ.

Мравѣули, с. м. м. Мравѣули.

Мравѣници, с. м. м. Дни-ты отъ 11-й до 17-й Ноемврина, конто нѣкоп вардѣть за да не имъ надѣтъ вѣдѣи добытъка и за да не имъ мре женско-то имане, вѣдѣи праздници.

Мравѣнчи, с. ср. Пля заклано жрѣтва, курбанъ прѣзъ дни-ты мравѣници.

Мравѣниакъ, с. м. Зѣлъ духъ, болѣсть, что мори домашни-ты птици, женско-то имане.

Мравѣеникъ, с. м. Птица *Caprimulgus nocturalis*; козодой, лелѣкъ, лѣлѣкъ, лѣлѣчникъ.

Мравѣецъ, у.м. м. отъ мравѣя.

Мравѣй, — чѣло, гл. безл. Темнота е, има мравѣ; темнѣть. Станѣжми оцѣ мравѣташе, въ темнота, прѣдѣ да сѣвне.

Мравѣица, с. ж. Мравѣна, мравѣ, темнина, темнота, темница. Черна мравѣица.

Мравѣивый, въ, ва, во, пр. Что има мравѣ, мравѣивый, темный, темниваый.

Мравѣивый, — чѣнь и — чѣнь, чѣна, чѣно, пр. Темный, мравѣивый, что има мравѣ; мравѣивый. — чѣно, нар. Съ мравѣ, темнота; мравѣно.

Мравѣисамъ, гл. свр. отъ мравѣисамъ.

Мравѣисамъ и мравѣисувамъ (да мравѣисамъ), гл. ср. Казвѣся за малко дѣтя, кога ся изнесе вѣчь вечеръ по мравѣ и ся разболѣе. Дѣтя не ся изнаека по темнота, че мравѣисамъ.

Мравѣисаване и мравѣисуванѣ, с. ср. отъ мравѣисамъ.

Мрѣненіе, с. ср. отъ мрѣнѣж. Морѣненіе.

Мрѣж, ешь, гл. д. Морѣж, уморавамъ, погубвамъ; морить.

Вѣтеръ дѣе надъ село-то,
Роса роси подъ село-то,
Чюма мрѣе низъ село-то. *Пѣс.*

Мрѣва, с. ж. 1) Кжесъ, парчя, залѣкъ мясо: кусокъ мяса. 2) Сипенъ прахъ отъ кимюръ, отъ вжлница; манна, мѣнна, шубъ. *Дрѣва и пѣни, главни и мрѣва.*

3) Горящъ, топѣлъ, неизстѣнжѣлъ още не-целъ; мрѣвъ, суза, нуза, супрашница, зола.

Мрѣва, нар. Малко, суцка, трошка, мрѣвка. *Мрѣва дрѣвка мя прѣдрѣвила.*

Хай ты жено, жѣва жѣлбо,
Отъ что ми болна лѣжишь?
Хай ты мѣже, стопанине,
Мрѣва глава ме паболѣва. *Пѣс.*

Мрѣвѣтъ, с. м. Чловѣкъ упрашенъ съ мрѣвѣ, съ шубъ; казвася пай-много за Циганинъ.

Мрѣвица, у. м. ж. отъ мрѣва. Мрѣвка.

Мрѣвичка, у. м. ж. отъ мрѣвица. Мрѣвичка.

Мрѣвка, у. м. ж. отъ мрѣва, кжеся мясо, мрѣвица, дробенка, дробенчя. *Мага си опашкѣ-тъж като копѣж за мрѣвкѣ.*

Мрѣвка, нар. смякч. отъ мрѣва. *Дай ми мрѣвка сиренце.*

Мрѣвчица, у. м. ж. и мрѣвѣ, у. м. ср отъ мрѣвка (мясо).

Мрѣтъ, с. м. Мрѣва въ 3-то знаменованіе.

Мрѣдалка, с. ж. Нѣчто, что мрѣда като висулѣж; мрѣдулка.

Мрѣдамъ (мрѣдвамъ, да мрѣднѣж, мрѣднувамъ), 1) гл. ср. Шаврѣж, шавамъ, клатѣся, не стоѣж миренъ, мѣстѣся; шевелѣтъся, двигатѣся. *Да не си мрѣднѣжѣ, да не си шаванижѣ, да не си ся поклатѣлъ отъ мѣсто-то си! Гладенъ поле минува, а голъ ни отъ мѣсто не мрѣда. Мрѣдатъ му рѣцѣ-тъж като на младѣ невѣстѣ нозѣ-тъж.* 2) Противѣся пѣкому за нѣчто. *По мрѣда малко, на прѣви вратѣ.* 3) Шаврѣж, походвамъ тукъ тамъ да мрѣувамъ. *Жѣна му не може вече да мрѣда. Мрѣднѣжѣ мома, пристаѣжѣ нѣкому, пристаѣжѣ.* 4) гл. д. Шавамъ, клатѣж, мѣстѣж, двиѣжѣ пѣчто; двиѣгѣтъ, шевелѣтъ. *На магаря-то разпирѣвали и то си мрѣднѣжѣло уши-тъж.* 5) Брѣзо турѣамъ пѣчто пѣйдѣ; шопамъ, совамъ; совѣтъ. *Мрѣднѣжѣ книѣжѣ-тъж подѣ стола. — жѣся, гл. вѣзвер.*

1) Мѣстѣся, шавамъ, шаврѣж; двигатѣся, шевелѣтъся. *Не ся е мрѣднѣжѣ отъ мѣсто-то си цѣлъ день, не ся е помѣтилѣ.* 2) Влѣзамъ пѣйдѣ брѣзо, шопамѣн, шивамѣн. *Погони мя и азъ ся мрѣднѣжѣвъ одаѣж-тъж. Мрѣднѣжѣся изъ калаба-*

лъка, та не могли да го хванѣтъ. — Мрѣднѣжѣ му грошѣ-тъж, приѣца му ся.

Мрѣдане, с. ср. отъ мрѣдамъ.

Мрѣдѣла, с. ж. Който мрѣда.

Мрѣдѣлъ, с. м. Който мрѣда.

Мрѣднувамъ и мрѣдвамъ, гл. уч. отъ мрѣднѣж.

Мрѣднѣж, ешь, — нѣжѣ, гл. сд-кр. отъ мрѣдамъ. Да шавнѣж; двѣнѣжѣ, шевелѣнѣжѣ.

Мрѣдогѣзница, с. ж. 1) Птица *Motacilla*, мрѣдулка, пидинашка, пѣндулашка, стрѣчи-онашка, стрѣчи-пинка, стрѣчи-чка; трѣсо-гузка, гузина, гѣжѣолка. 2) Който, коѣто не стоѣж мирно, а ся двиѣжи, мрѣда много; мрѣдѣла, мрѣдѣлъ, непосѣдѣко, шаврогѣжѣ.

Мрѣдулка, с. ж. 1) Птица мрѣдогѣзница. 2) Мрѣдалка.

Мрѣжене, с. ср. отъ мрѣжѣж и мрѣжѣжѣся. Вжѣсѣне.

Мрѣждѣне, с. ср. отъ мрѣждѣж и мрѣждѣжѣся. Бѣщѣканіе.

Мрѣждѣж, ешь, — лѣжѣ, гл. ср. и — лѣжѣся, гл. вѣзвер. Бѣщѣж, свѣтѣж слабо; бѣщѣкамъ, бѣщѣвамъ, бѣщѣкамѣн; мерцѣтъ. *Вѣзверѣ-тъж мрѣждѣжѣтъ.*

Мрѣждѣръ, рѣло, гл. безл. Мрѣси, роси, рѣми, лѣти, вали дѣждѣ.

Мрѣждѣ, ишь, — дѣлъ, гл. д. Мрѣщѣж, вжѣж, мусѣж, сунѣж, чюмерѣж; хмѣритѣ, сунѣтъ, мѣрѣтитѣ. *Мрѣжди чѣло. — дѣжѣся, гл. вѣзвер.*

1) Мрѣщѣся, мусѣся, сунѣся, чюмерѣся; хмѣритѣся, сунѣтъся, мѣрѣтитѣся. *Вѣзверѣ въ лозѣ-то и ся мрѣжди на грозде-то.*

2) Съ лице, съ рѣцѣ показѣамъ, чѣ сѣмъ надосѣнъ, недоволенъ; мусѣся, надуѣамѣн, мрѣщѣся; крѣсѣтъся. 3) Казѣся за врѣмя-то, кога подѣкаѣи да стѣна облачно, за-облачѣамѣн, вжѣжѣся, мрѣщѣся; хмѣритѣся, становѣтъся нѣсмурноу (о ногѣдѣ). *Врѣмя-то ся мрѣжди, чѣ вали.*

Мрѣза, с. ж. Мрѣзѣлъ, мрѣзѣжѣ, пѣхѣръ; лѣбностъ. *Работа-та чловѣка краси, а мрѣза-та го гнѣси. Кога нѣма мрѣзѣж, мила му е работа-та. Остаѣи мрѣзѣжѣ-тъж, гѣвати брѣзѣжѣ-тъж.*

Мрѣзѣжѣ, с. м. Мрѣза, мрѣзѣлъ, пѣхѣръ; лѣбностъ. *Мрѣзѣжѣ благо не рѣчѣа, а по-во никѣга не носи.*

Мръзеливѣцѣ, вѣцѣ, с. м. Мръзеливѣ чловѣкъ, мръзѣлъ, мръзеливѣщина; лѣтитѣй.

Мръзеливѣчѣтъй, — чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смякч. отъ мръзеливѣтъй. Мръзеливѣкътъй.

Мръзеливѣтъй, вѣка, вѣко, пр. смякч. отъ мръзеливѣтъй. Мръзеливѣчѣкътъй.

Мръзеливѣщина, с. об. Мръзеливѣ, мръзелива, мръзѣла, мръзѣлъ, пѣхра, пѣхрѣ; лѣтитѣй, лѣтитѣйка.

Мрьсінці, с. м. мн. Дни-ти отъ малкѣ
колядж до водици, спорядъ едины, а спо-
рядъ другы отъ Игнажь-день до бабинь-день ;

мрьснѣ дни, нечисти, некръстени дни, кара-кондъярови дни; богоувлѣненскіе дни, свѣтъ-ки. Прѣзъ тыа дни назыть да не закъснѣ-ють вечеръ нѣдѣль вѣнь отъ кѣщи, зачѣто до прѣвы нѣтълы прѣзъ пощѣ-тѣ ходили были зли-ти духове, а най-много каракондъ-же, та нахали закъснѣлы-ты по пѣтища-та, мѣчили гы, каради гы по лонни мѣста и най-послѣ гы тыкали въ ульи-ты на водни-щи, дѣто гы удавали.

Мрьснѣшкый, ка, ко, пр. отъ мрьснѣкъ.

Галатекый. — шкы, нар. Като мрьснѣкъ.

Мрьсно, с. ср. Благо, блажно; скоромное.

Мрьснѣй, —сынъ и —сенъ, сна, сно, пр.

1) Умацнѣй, уцанацнѣй, съ нѣкакыхъ мрьсотѣ, съ нечистотнѣхъ; нечистый, калнѣй, курливый, гнусавый, поганый; нечѣстый, грязнѣй, нечистоулобнѣй, поганый. *Мрьснѣ пѣтища. Мрьсна риза. Мрьсенъ сждѣ.* 2) Неприкладный, безприкладный, безпѣтиный, безрядный, гнусавый, гнусный, калнѣй, галатнѣй, ганаднѣй, разваленнѣй, долнѣй, низкѣй; неприкладный, непристойный, похабный, гнусный, скверный, мѣркѣй, гадкѣй, низкѣй, грязнѣй, поганый, подлый, презрительный. *Мрьсенъ чловекъ. Мрьсенъ въ уста та. Мрьснѣ думѣ приказва.* 3) Что ся не наде въ посты дни; блажнѣй, благѣй; скоромный. 4) Казвася за дни, въ кошто ся наде мрьсно, блажнѣй; мрьсѣдѣ, скоромный день. *Въ мрьсенъ день мрьсно ся наде.* —сно, нар.

1) Нечисто, кално, гнусаво; нечѣсто, грязно. 2) Неприкладно, безприкладно, безпѣтно, безрядно, гнусаво, гусно, кално, ганадно, развалено, долнѣ, низко; неприкладно, непристойно, похабно, гусно, скверно, мѣрко, гадко, низко, грязно, подло, презрительно. — *Мрьснѣ дни*, мрьснѣи.

Мрьсѣлецъ, ум. м. отъ мрьсѣль.

Мрьсѣлѣй, въ, ва, во, пр. Что има мрьсѣлы по носа сп, комуто текжѣ мрьсѣлн-ти; мрьсѣлавый, саполивый.

Мрьсѣлице, ув. ср. отъ мрьсѣль.

Мрьсѣлѣя, ум. ср. отъ мрьсѣль.

Мрьсѣль, с. м. 1) Мрьсѣль, гѣста нечистота, козато тече пошѣкога изъ носа; саполѣ. 2) Раст. *Amaranthus*, златорѣ, златурѣ, вадифе, кокудича, слатурѣ, страторѣ, стра-туль; амарантъ.

Мрьсотѣ, с. ж. Мрьсотина, нечистота, мрьсно нѣчто; нечистотѣ, мѣрзость, гадость, поганѣ, похабство.

Мрьсотѣне, с. ср. отъ мрьсотѣ. Мрьсѣне.

Мрьсотѣна, с. ж. Мрьсѣна.

Мрьсѣжъ, ишь, —тѣль, гл. д. Мрьсѣ.

Мрьсѣне, с. ср. отъ мрьсѣжѣ.

Мрьсѣжѣ, ишеи, —тѣлѣ, гл. об. За рыба: мрьсѣжѣ, бѣжѣ, врьгамъ си хайвера, иж-шамѣ; метѣть ижѣ, рѣстѣсь, пускѣть молоки, ижѣсь. *Мрьсѣжѣ като зми.*

Мрьсѣвамъ, гл. ср. 1) Мрьсѣ. 2) Крадѣ, обирамъ; воровѣть. *Турци-ты отъ Карши-кака излизать пощѣж да мрьсѣвать по кѣра.*

Мрьсѣване, с. ср. отъ мрьсѣвамъ.

Мрьсѣлка, с. ж. Иивното *Mustela putorius*, норѣ, торчѣ; хорѣкъ.

Мрьсѣль, с. м. Мрьсѣль. *Ще си лизне срама, като Егюпчи мрьсѣла.*

Мрьсѣлавый, въ, ва, во, пр. Мрьсѣливый.

Мрьсѣ, ишь, —сѣль, гл. ср. и д. Мрьсѣжѣ:

1) Наилескѣвамъ съ нѣчто мрьсно, нечѣсто; омрьсѣвамъ, умрьсѣвамъ; поганѣть. 2) Правѣхъ срамотнѣй нѣтъ, мрьсѣвамъ. 3) Разрѣшавамъ на блажно, намъ блажно, мрьсно, блажѣ, благувамъ; вѣсть скоромное, скоромничать. *Сложни калугери срьдѣж, пѣтъж мрьсѣть.* 4) Залитамъ, силитамъ, забръкѣвамъ, сѣлитамъ, смрьсѣвамъ; занѣтъ-вать, кѣверзѣть. —сѣжѣ, гл. възвр. Направѣмъ нѣчто нечѣсто, срамотно; наилескѣвамъ съ нѣчто нечѣсто; омрьсѣвамъ, умрьсѣвамъ.

Мрьтва копръва. Раст. *Lamium purpureum*, дѣва копръва съ червенѣ цвѣтица.

Мрьтва кость. Корава врьга на тѣло-то, на-ращенне exostese.

Мрьтѣвалникъ, с. м. 1) Мрьтѣ-ти въ едно сѣмейство. 2) Мрьтѣвъ, нехрѣвъ чловекъ.

Мрьтва сѣбота. Мрьтѣвъ.

Мрьтѣвъ, с. м. Сѣбота прѣдъ мясно заговѣване, прѣдъ Пѣтдѣсятнѣицѣ и прѣдъ ко-лядно заговѣване, кога помянувать мрьтѣ-вы-ты; мрьтва сѣбота, душнѣица, задѣшнѣица, задѣши, задѣшина, одѣши; родѣтель-ская, отѣвѣская сѣбота.

Мрьтѣвъ, мрьтѣнѣи, с. м. Мрьтѣвъ, умрълѣ чловекъ; мрьтѣвъ, навѣ. *Мрьтѣвъ безъ грѣбъ не бѣва. За парѣ мрьтѣвъ, за дѣсѣть свѣтъ. За живѣ давай, за мрьтѣвъ раздавай. Твой мрьтѣвъ, твой и помянѣ. Мрьтѣвъ да вардишь и ракиж да варишь, не трѣба да сѣишь.*

Мрьтѣвѣна, с. ж. Мрьтѣна.

Мрьтѣшкый, ика, шко, пр. отъ мрьтѣвъ.

Мрьтѣвѣкый. —шкы, нар. Като мрьтѣвъ.

Чѣтъ мрьтѣшкѣ, мынкамъ; вѣкѣтъ, чѣ-тѣтъ вѣло.

Не пѣй, Драганко, тѣжѣ водѣ,
Тази е вода галатска,
Галатска оше мрьтѣвѣна,
Снощи галати мѣлѣхѣ,

Раненъ галатинъ носажъ,
Въ тѣзи го водѣ кѣнахъ,
Люты му раны мѣнахъ. *Пѣс.*

— шкты, нар. Като мрътъвъ, полека, не-
хриво, лѣниво. *Хваща мрътвешкты.*

Мръвило, с. ср. 1) Кога нѣчто е като
мрътво, та не сѣща ничто, не разбира отъ
ничто; *бесчувствіе. Народъ-тъ ся нами-
ра въ мръвило.* 2) Гнѣздо на змии, дѣто
типъ прѣкарвать змиж-тѣ; змийще, змѣй-
ница. Змии-ты ся прибирать на мръвило
по Обесѣчене, а излизать по Благовѣщъ. 3)
Мѣсто въ рѣкѣ, дѣто има много рыбѣхъ.

Мръвица, с. ж. Мръвица, мръвичина.

Бръкѣ Нойко въ новѣхъ чанѣхъ,
Та извади мѣденъ каваль,
Па засвири, та затрѣби,
Та размама сиво стадо . . .
По рудинѣ по зеленѣ,
По планинѣ по мръвици. *Пѣс.*

Мръвица, с. ж. 1) Мръвина, мръвичина,
мръвичаво мѣсто, дѣто не хваща плъ
малко хваща слънце; усой, усоя, усое,
замка, кузъ; мѣсто малъ достъпное солн-
цу. 2) Вода, чѣто не тече, застоюлася вода
като въ блато; *стоячая вода. Вода мръ-
вица.* 3) Блатливо мѣсто, блатисто мѣсто.

Мръвичина, с. ж. Мръвица въ 1-то зна-
менованіе, мръвина.

Мръвичастый, въ, ва, во, пр. Казвася за
мѣсто, което слънце никакъ не хваща плъ
твърдѣ малко хваща; сѣчнастый и влаж-
ный, усойный.

Мръвый, — твъ, тва, тво, пр. Чѣто е
умрѣлъ, умрѣлый, мрътвый, бездушный;
мёртвый. — *Лѣжи като мрътъвъ, не шна-
ва никакъ; лежѣтъ пласть плѣстомъ. —*
*Мрътъвъ пианъ, напиленъ много, та лѣг-
налъ като мрътъвъ; мертвецки пѣнѣ,*
мертво пѣнѣ, лыка не вяжетъ. — Ни
живъ ни мрътъвъ, живъ умрѣлъ, не ся
знае, междѣ живы-ты ли е или междѣ
мръвы-ты. — Богъ да прости мрътви
души, да ся плѣнятъ живыи гуши. Не
цѣлъ мрътвий да влѣзе въ рай. Мрътва
глава пуца ли слъзи? Мрътво око
слъзи не пуца. Радва ся като кракъ
на мрътво телѣ. Срдце му трепка
като на мрътво кучѣ опашкѣ-тъхъ.

Мръвъкъ, смѣ, — вѣнѣлъ, гл. ср. Като мръ-
тъвъ съмъ, не дѣйствиувамъ; мертвѣтъ. *Чи-
талище-то нѣ сега мрътве, нѣ има*
надѣждѣ да ся съживи.

Мръвъкане, с. ср. отъ мръвъкъ.

Мрътвый, — твъ и — тень, тна, тно, пр.
1) Мрътвий. 2) Смертвый; смертный.
Овой вѣкъ е моцнѣ милъ, ама мрътенъ
часъ да не бѣше былъ.

Мрътвецъ и мрътвецъ, вѣи, с. м.
Мрътвецъ.

Мрътвечкый и мрътвечкый, чка, чко,
пр. отъ мрътвецъ. Мрътвешкый.

Мръхавица, с. ж. Кога нѣкому отъ настин-
кѣхъ тече носъ-тъ и чѣсто кѣиха; хрѣпотни-
ца, хрѣма; *насморкъ.*

Мръщина, с. ж. 1) Животно, което е умрѣ-
ло безъ да ся заколи да му изтече крѣвъ-
та; мрътвечина; *падалъ, мертвечина, дав-
ленина.* 2) Като *пр.* слабъ, кашнавъ чло-
вѣкъ. — *Умрѣлъ мръщина, не юнашкы,*
а като добычѣ. — Отиде мръщина, не
хванѣ мѣсто, отпде безъ ползѣ, не сполучи.

Мръщинаса, налося, гл. безл. Мръквася,
стъмшавася.

Мръцо, с. м. Мръщина мѣжъ.

Мръчѣне, с. ср. отъ мръчѣхъ.

Мръчина, с. ж. Мрачина. *Черна мръчина.*

Мръчѣхъ, ѣшь, — чѣлъ, гл. д. 1) Правѣхъ
мракъ, затуламъ, тъмнѣхъ, замрачавамъ, за-
сѣнавамъ; *осѣнятъ, заслонятъ.* 2) Напи-
сано заличавамъ да не може да ся чете;
замръчавамъ, замръчквямъ, изтрывамъ; за-
мѣрывать, зачѣривать написанное. *Не*
ми мръчи писмо-то. — Чѣхся, гл. стр.
Замръчавамся, замръчквямся, изтрывамся;
замѣрываться, зачѣриваться. — Чѣпый,
прив. стр. Замръченый, заличеный; замѣ-
ранный, зачериенный.

Мръшелъ, с. м. Мръшаво нѣчто.

Мръшѣадный, — дѣнь и — дѣнь, дна,
дио, пр. Чѣто наде мръшѣхъ, лешевы. *На*
водѣ-тъхъ Господъ стопанъ кладе сурѣ
ламѣхъ мръшѣаднѣхъ. Изъ пѣсень.

Мръшина, ум. ж. отъ мръшна.

Мръшине, ув. ср. отъ мръшна.

Мръшлакъ, с. м. 1) Мръшна, лешъ. 2)
Мръшавъ чловѣкъ, джигра, жулѣ. 3) Пти-
ца *Aquila*, орелъ карталь.

Мръшна, с. ж. Умрѣло, мрътво животно;
мръшлакъ, лешъ; *падалъ, падалище, пада-
ло, мертвечина, пздѣхлый, трунѣ. Нѣма*
стаде безъ мръшѣхъ; въ семьѣ не безъ
урѣда. Гляда като орелъ на мръшѣхъ.
На мръшѣхъ има и врабѣта. Натру-
палися като орѣхъ на мръшѣхъ. Орѣхъ-тъ
клика дѣто има мръшѣхъ.

Мръшнавинѣ, с. ж. Кога нѣчто е мръшаво.

Мръшнавичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр.
смѣхъ. отъ мръшнавый.

Мръшавый, въ, ва, во, пр. Сухый тѣ-
ломъ, петлѣстый, грѣчавый, дрыганый,
жулавый, золавый, клошчавый, кокалѣ-
стый, бръжливый, пѣсъхижый, развалѣтый,
слабѣтый, сущчавый, постѣлый, забунъ;
худой, сухощавый, поджарый, изнурен-
ный, изможденный, истощалый. *Мръша-*

удрословёсне, с. ср. Тпта, кождо даватъ на ученъ, на книжевници.

удрословеснѣйший, пр. отъ мудро-словёсне.

[удрошницѣ, с. ж. Мѣдрость.

[ужгѣлка, с. ж. Лизачка, поледница.

[ужгане, с. ср. отъ мѹжгася.

[ужгася, — гѣлосѣ, гл. безл. Музалися, лѹзгася, плѣзне. *Плѣз-тъ много ся муз-га, има поледницѣ, та плѣзне.*

Муждѣ, с. ср. Т. Мюжде.

[музалижъ] (да ся), ишь, — лѣлся, гл. сѣр. отъ музалиамся. Да ся музнѣ, да ся плѣзнѣ.

Музалиамся (да ся музалижъ), гл. об. Лѹзгамся, плѣзгамся. *Музалися като дяволѣ.*

Музалиаме, с. ср. отъ музалиамся.

Музене, с. ср. отъ музж. Млѣзене.

Музулець, ум. ж. и музулчя, ум. ср. отъ музуль.

Музуль, с. м. Тръта на кожѣ, станѣла отъ трѣкане, отъ патискане; мозолка, мозоль, мѣзълъ, кокоший трѣнь, кокошинѣ трѣнь, слѣнь, шина; мозоль.

Музж, ишь, — зиль, гл. д. Млѣжж.

*Музѹрь, с. м. Т. Мюзѹрь, слуга въ мехе; расѣлный въ турецкомѣ духовномѣ судѣ.

Та ми ойде у кадижъ,
Донесе ми два музура;
Сѣ налюти сѣя межи,
Та извади два кобура,
Отепа ми два музура. *Шѣс.*

*Мукава, с. ж. Много дебела книга като кора за правене кутии; картонѣ.

Мукалитѣ, пр. неизм. Шагивитѣ, смѣшилникѣ, дяволитѣ. *Мукалитѣ чловѣкѣ.*

Мукамъ (да мѹкиж, мѹкнувамъ), гл. ср. Мѹчж, мѹчжж, ревж (за говядо); мѹчѣтъ.

Мукане, с. ср. отъ мукамъ. Мучение, мѹчѣние; мѹчѣние.

Мукаица, с. ж. Обряди, които правятъ на Тодоровъ-денъ, въ прѣвж-тѣ сѣбботѣ прѣзъ великѣй постѣ. Тога денъ припускатъ коне.

*Мукайтѣ, с. м. Т. Въ изречение: *ставамъ мукаитѣ, чиниѣмъ мукаитѣ*, погрыжвамся за нѣчто. *Стани мукаитѣ да сѣрѣшишъ . . .*

Мѹкнувамъ, гл. уч. отъ мѹкиж.

Мѹкиж, ешь, — ижлѣ, гл. сѣ-кр. отъ мѹкамъ и мѹчѣж.

Мѹковъ-денъ. Власовъ-денъ, 11-й Февруариа. Тога денъ сѣкѣтъ власть на говяда-та и мѹчатъ: едиж пѣтѣ врьятъ до три пѣтѣ надъ главы-ты на добытька и мѹчатъ муу! муу! Слѣдъ това една жена захваща съ брадѣж да сѣче дръво, а друга жѣ пыта: что сѣчешъ?—«Власть сѣкж». — Сѣчи, сѣчи, прѣ-

сѣчи го. Това ся повтаря до три-пѣти. Пѣта-та ся раздава по сѣсѣды-ты. За другы-ты обычная прѣзъ тога денъ в. Вла-совъ-денъ.

Мукъ, с. м. Мукане, мучение; мѹкѣ.

Мулавление, с. ср. отъ мулавиж.

Мулавиж, ишь, — вѣтъ, гл. д. Прѣвалнамъ нѣчто въ уста-та си, та ся мѹчж да го сдѣвчж съ ченета-та си (за беззжбъ чловѣкѣ); жѹлавиж, мѣлж. *Мулави като беззжбж бабичкѣ. — венѣй, прич. стр. Жѹлавиенѣй, мѣлсканѣй.*

Мѹленце, ум. ср. отъ мѹля.

Мѹля, с. ср. Животно родилося отъ кобылж и магаря; мѣскѣ, мѣска, катѣж; ишѣкѣ, лошѣкѣ, мескѣ, мулѣ. *Отъ кобылж и муля ся ражда. Нѣто е змиа да тя хѣпе, не то е муля да ся кади.*

Мумдѣйница, с. ж. Мѣсто, дѣто правятъ свѣщи лояны.

*Мумдѣйна, с. м. Т. Който прави и про-дава лояны свѣщи.

Мѹмленѣй, нѣ, на, но, пр. Намѹчнѣй, бѹбачнѣй, бѹбакернѣй; бѹмѣжнѣй. *Мѹм-ле шамиа, намѹчна.*

Мумѹлець, с. м. Животинка *Finea*, молецъ, своеѣ; моль.

Мумѹль, с. м. Кожюлець, кожюрець, кожюрокѣ, кобакѣ, козакѣ, кукулѣ, мушница, мѣхунѣца, мѣхунка, пашкулѣ, бѹбы; коконѣ.

Мѹмурузка, с. ж. п

Мѹмурузъ, с. м. Раст. и плодъ мамулѣ въ 1-то знаменоване.

Мумѹрузанѣй, нѣ, на, но, пр. Направенѣй отъ мумѹрузъ, мамулѣвѣй, кукурѹзанѣй, царевичнѣй. *Мумѹрузяно брашно.*

*Мунасѣжъ, нар. Т. Мунасѣбъ, благословено, прилично; пристѣйно, благовѣдно, пригѣдно.

*Мундѣръ, Т. 1) пр. неизм. Нечистѣ, не-спрѣтенѣ, мрѣсенѣ; неопрѣтнѣй, нерѣш-ливѣй, грѣзнѣй. 2) нар. Нечисто, не-спрѣтно, мрѣсно; неопрѣтно, нерѣшливо, грѣзно, безалаберно.

Мѹна, с. ж. Мѣна, мѣнина.

Мѹра, с. ж. 1) Четвърта-та частъ у стома-ха на прѣживнѣ животнѣ, когато е зака-чена съ единѣй си край на книгѣ-тѣ, а отъ другѣй ѣ край си протакать чирва-та; *abomasum*; литѣвѣ, сычѹтъ. 2) Дръво *Pinus abies*, жалѣ борѣ, който ся работи хубаво; бѣла ела, метлика; пѣхта. 3) Дръво *Pinus peuce*, молика, морика. 4) Въ мѣ. ч. Ягоды отъ дръво черинѣж; мурѣвѣ, мургѣвѣ, мурѣнкѣ, муцунѣ, барабонкѣ, бо-бонкѣ, брѣбонкѣ, галамкѣ, дудулѣ, кѣ-кѣли, кѣчинкѣ, скандали, сѣкаменѣ, прѣ-ничкѣ; ягода тѹтоваго дѣрева.

Мурава, с. ж. 1) Млада зелена трѣва; муравая. 2) Лустро на глинянѣ сѣдѣ; глечь, поливъ, полювъ; глазура, глазурь, муравя, муръ, полива.

Муравица, у.м. ж. отъ мурава. Муравка.

Муравичка, у.м. ж. отъ муравица.

Муравка, у.м. ж. отъ мурава. Муравица.

Муравый, въ, ва, во, пр. Что бие на зелено, зеленкавый, ѳ-зеленый, възь-зеленый, при-зеленый; зеленавый. — во, нар. Что бие на зеленкаво; ѳзелена, въ прозелень.

Мурафѣтець, у.м. м. отъ мурафѣтъ.

*Мурафѣтѣина, пр. неизм. Т. 1) Който има мурафѣтъ, изкуспый. 2) Направеный съ мурафѣтъ.

*Мурафѣтъ, с. м. Т. Марифѣтъ, умѣние, знаніе, искусство; умѣнье, искусство. Показва си мурафѣта, направя пѣчто, отъ което ся вижда какъвъ е. — Показвамъ мурафѣти; выкѣдывать штуки.

Мурвы, с. ж. мн. Мура въ 4-то знаменованіе.

Мургавый, въ, ва, во, пр. Мурый, възь черный, мръный, пьеный, есмеръ; черно-авый, смуглый. Мургаво лице.

Мургавы, с. ж. мн. Мура въ 4-то знаменованіе.

Мургулавый, въ, ва, во, пр. Възь-мурый, мургычкий. Кръвено мургулаво момича.

Мургый, — рѣгъ, рга, рго, пр. Мургавый. Мургъ хлѣбъ.

Мургычкий, — чѣкъ, чка, чко, пр. смякъ. отъ мургый. Мургулавый.

Мурдароты, с. ж. мн. Раст. *Physalis Alkekengi*, горчливы ниперкы, добричъ, добрича, лазаркыни, мѣхунча, мѣхункы, назлово былье, црвеница; жидовскій вишни.

Мурдѣи, 1) с. м. Мурганъ чловѣкъ; гагара. 2) им. соб. мѣжеко.

Муренка, с. ж. 1) Дрѣво *Morus alba*, черница, дудѣ; тутовое дѣрево, тутъ, шелко-вица. 2) Въ мн. ч. Іагоды-ты на това дрѣво, в. мѣра въ 4-то знаменованіе.

Мурница, у.м. ж. отъ мѣра.

Мурница, у.м. ж. отъ мурница.

Муркамѣ (да ся мѣрѣж), гл. об. Снушамся цѣль и съ главж-тѣ въ водж; гмуркамѣ, гмуржѣ, гуркамѣ, пурамѣ, щивамѣ; нырѣтъ, лѣзатъ.

Мурканѣ, с. ср. отъ муркамѣ. Гмуранѣ, гмуренѣ, гурганѣ, пуранѣ, щиванѣ; нырѣніе.

Муркѣнъ, с. м. Растеніе модриць.

Мѣрѣж (да ся), ешь, — ижѣся, гл. ед-кр. отъ мѣркамѣ. Да ся гмурѣж, да ся гурѣж, да ся пурѣж, да ся щивѣж; нырѣнуть.

*Муртазѣнѣкъ, с. м. Т. Глечь; муссивное золото, глеть.

*Муртѣтъ, с. м. Т. Отстѣпникъ отъ върѣ-тѣ сп; отстѣпникъ.

Мурѣзница, с. ж. Морѣзница.

Мусага, с. ж. Цвѣтасало на сырене, на трушѣж, или на друго пѣчто. Сырене-то хванѣло мусагж, цвѣтасало.

Мусагыца, у.м. ж. отъ мусага.

Мусѣндра, с. ж. Долапъ, ракла въ стѣнѣхъ надъ другъ долапъ; мосѣндра, масѣндра.

*Мусафѣръ, с. м. Т. Гость.

Мѣсене, с. ср. отъ мѣсѣся.

*Мускѣ, с. ж. Т. Москва.

Мустакѣтый, тѣ, та, то, пр. 1) Който има мустакы; усѣтый. 2) Който има голѣмы мустакы; усѣстый.

Мустакѣтѣни, с. ср. Срѣщася въ пѣсенѣ за ракѣ:

Киписало раче осмокраче,
Киписало дълго мустакѣтѣни
Да ми тражить хубавѣ невѣстѣж
За своего сына осмокрака.

Мустѣкъ, мустѣкы и мустѣци, с. м. 1) Косми-ти, что растѣтъ у мѣже по горвѣ-тѣхъ устѣж; вѣжъ, вѣси; усь. Засукалъ мустѣкъ като ракѣ. 2) Въ мн. ч. Длѣгы-ти косми на горнѣхъ-тѣхъ устѣж на животны. 3) Тыкы-ты като нищкы жилы, пораслы по кореня на растеніе; брада, брадика, брадици; мѣчки (на корѣхъ растѣніи). 4) Раст. *Lonicera caprifolium*, анжмилъ богородичино цвѣтіе, богородичина рѣжа, богородични прѣстіе, покътъ, пѣтави нокте козьѣ жѣмолость. 5) Заострѣни-ти крапца на лѣба около горника на водяницѣхъ отдѣто излиза брашното, та пада въ мучника. — Побили го мустѣци, вѣче пораслъ — Сѣбе ся подѣ мустѣкъ, изъ-подѣ мустѣкъ, подѣ мустѣкъ ся подсмива; усѣмѣ хѣтѣся подѣ усь свой.

А бре Марко кралевичинѣ,
Что си идѣшь и си пѣнешъ,
И си подѣ мустѣкъ поедмивашъ? Пѣе.

— Засукалъ мустѣкъ като ракѣ. Мѣжѣ рѣжѣ не ще, а за нежѣ мустака си облизва. Да имаше баба мустѣци, не бѣ пряла шѣстаѣци. Ако бѣхъ прялъ шѣстаѣци, не цѣхъ да имамъ мустѣци. Ако мя хванѣшь за брадж-тѣж, азъ ти хванѣамъ за мустака.

Мустѣтець, у.м. ср. отъ мустѣкъ.

Мустѣчко, с. ср. Едно растеніе.

Мустѣчкы, 1) у.м. мн. отъ мустѣкы. 2) Едно растеніе.

Мустачіори, у.м. мн. отъ мустѣкы. Мустачіори до ушѣри.

у́сто, с. ср. *Гр.* Сладко вино още не врѣло, мьсть, шира; мѹсто.

усть, с. м. Рыба *Cottus gobio*, главочъ, главушь, голушь, гулашь, гупень; головачъ, бычѹкъ, подкаменьщикъ.

у́ск, ишь, — силъ, гл. д. и мусеся, гл. *възвр.* в. *мръждж* и *мръжджся*.

у́та, с. ж. Въ клятвѣ: да го ние мута!

у́тавецъ, с. м. Врѣтище, врѣчна, врѣща, врѣщъ, врѣчна, платникъ, сакуля, човалъ, торба; мѣшѹкъ, куль.

у́тавчійка, с. ж. Жена на мутавчяна; козинарка.

у́тавчійскый, ска, ско, пр. отъ мутавчяна. Козинарскый.

Мутавчяна и **мутафинъ**, с. м. Т. Който пряде, тѣче козинѣвы чергы, чуловы; козинаръ; обрабѹтывающій козью шерсть.

Мутавчя, с. ср. и

Мута́въ, с. м. Козинава постилка; кознакъ, чюль.

Мутала́вене, с. ср. отъ мутала́вѣж.

Мутала́вѣж, ишь, — вѣлъ, гл. д. Мотолавѣж:

1) Изврѣшамъ нѣчто какъ да е; вахлять, ганашить. *Смуталави го нѣдѣъ, нѣтри.*

2) Говорѣхъ злѣ.—*вѣжся*, гл. *възвр.* и *стр.* Трыкалмъ пзъ нѣчто нечисто. *Муталави ся като мухж у мѣтеницѣж.* — *Муталави ми ся мѣчто въ уста-та, пека ми ся да го кажѣж, па не могѣж.*

***Мутва́къ**, с. м. Онаа стана въ кѣщѣ, дѣто ся кладе огнь и ся готви насти; ашевиша, хашевина; кѹхня, поварня.

Мутва́чецъ, ум. ж. и **мутва́чя** ум. ср. отъ мутва́къ.

Му́тла, с. ж. Празднѹто мѣсто подъ покрывъ на зидъ. *Ококотилъ очи като мачѣръ въ му́тлы.*

***Му́тлакъ**, нар. Т. Непрѣмѣнно, навѣрно; непрѣмѣнно, навѣрное. *Мутлакъ цѣж го изврѣшилъ.*

Мутлама, с. ж. Въ песень:

Кадняхвати да сѣдитъ,
Алиахвати да свирить:
Каднястанж да играть,
Чалмж-тѣ си клалъ въ камарж,
Китапъ-тѣ врыля въ мутламж.

Му́тъ, с. м. Нѣмъ чловѣкъ.

***Муфти́на**, с. м. Т. Който чака нѣчто муфть, келепиръ, на готово; готованъ, келепирджина; шеромѣжа.

***Муфть**, нар. Даромъ, баднава; даромъ.

Муха, с. ж. Насѣкомо съ двѣ крыла, *musca*. — *Мухж му брънчятъ въ главж-тѣж, глава-та му е пѣзна съ мухж, нма бръмбары въ главж-тѣж му, праздна му е глава-та.* — *Лапа мухж-тѣж, зѣпа нагорѣ надолю, стои безъ работж.* — *Дѣби-*

мухж е, кротѣкъ е, тихъ е. — *Отъ мухж-тѣж прави биволъ, малко-то нѣчто прави голѣмо.* — *На ножка му муха не кѣца, голѣма работа е!* — *Налитать като мухж на дждѣ. Биволъ отъ мухж не зема. Биволъ искалъ да лапне, а мухж поглѣнѣлъ. Дѣто рана, тамъ и муха. Дѣто рана и той муха. Всякой си брани очи-тѣж отъ мухж-тѣж. Пшка си мухж-тѣж отъ капж-тѣж. Кому муха на капж, той си ж пшка. Кому мухж на главж, той ся по главж побарва. Не вѣкай на чюжди гробница, брани си мухж прѣдъ свои-тѣж очи. Когато бѣжъ младъ и зеленъ, билюкъ можи по мене, а като остарѣжъ, рокажъ мухж на мене. Всяка муха медъ не бере. Да бы всяка муха медъ брала, бръмбаръ-тѣж бы набралъ най-много. Муха се мижемъ не лови. Муха ся съ оцетъ не лови. Кацнѣла му муха на носа. Поведися по муха, да тя заведе на лайно. Законъ-тѣж е като пѣжжи-нѣж: оса-та ж прокѣсва, муха-та ся сплѣта въ нѣж. Да утрепе мухж-тѣж, утрепалъ бака си. Колка е муха-та, колѣкъ е мѣхъ-тѣж ѿ. Вѣсѣе като магаря отъ конскы мухж. Муха, баѣ, муха ти въ око! — А въ твое-то пѣжжѣ. Ты го учишь, тѣж го карашъ, оно мухж бере. Маха си главж-тѣж като конъ отъ мухж. Муха-та ся врьти надъ меда, а попъ-тѣж надъ боба. Потѣж ли муха та въ конско лайно, мѣсли, че въ мьстъ е потѣнѣла.*

***Мухабѣтъ**, с. м. Т. Разговоръ.

***Мухалеби́е**, с. ср. Т. Гѣста каша отъ смѣланъ оризъ; студень изъ рѣса.

Му́хамъ (му́хамъ, да му́хнж, му́хнувамъ), гл. д. Му́шкамъ, му́шѣж.

Муха́нѣтъй, тѣ, та, то, пр. Който на наде-ние пробѣра, не ѣде като кавѣо да е; млч-навѣй, скрънавѣй; брезгливый.

Му́хане, с. ср. отъ му́хамъ. Му́шкане, му́шение.

Муха́рка, с. ж. Птица *Buteo griscla*, му-холовка.

***Му́хла**, с. ж. *Гр.* 1) Мухъль, плѣсень; плѣсень. *Хванѣ мухлж, хванѣ мухъль, мух-ласа, плѣсеннаса.* 2) Ничто и никаква жена, мома, пипкава, пипка; плюгавица, плюгавка.

Мухлѣ, с. м. Ничто и никакъвъ чловѣкъ; пипка, пипкавъ; плюгавецъ, пѣнтюхъ, пень, ѹлукъ, мохрякъ.

Мухлі́вый, въ, ва, во, пр. Что има мухъль, мухласалый, мушчнавый, плѣсенна-салый; плѣсневѣлый.

Мухліасатый, *лѣ, лѣ, лѣ, пр.* Мухливый. Мухліасамъ, *гл. свр.* отъ мухліасамъ.

Да плѣсинасамъ; заплѣсневѣть, заплѣснѣть.

*Мухліасамъ и мухліасувамъ (да мухліасамъ), *гл. ср. Г.* Хващамъ мухъль, плѣсинасамъ; плѣсневѣть, плѣснѣть.

Мухліасване и мухліасуване, *с. ср.* отъ мухліасамъ. Плѣсинасване.

Мўхнувамъ, *гл. уч.* отъ мўхнж.

Мўхнж, *ешъ, — нѣжъ, гл. ед-кр.* отъ мўхамъ, мўшкамъ и мўшкж. Да пѣхнж, да втыкнж, да боднж. — *нжтый, прич. стр.* Пѣхнжтый, втыкнжтый, боднжтый, мўшкжтый.

Мухолѡвка, *с. ж.* Птица мухарка.

*Мухтѣчь, *пр. неизм. Т.* Мухтаджъ, който пма потрѣбж за нѣчто; нуждѡющийся въ чѣмъ. *Не сѣмъ мўстачъ за ничто.*

*Мухурліна, *пр. неизм. Т.* Мухюрлина.

Мўхъль, *с. м.* Мухла, зеленикава кора, зеленикавъ мѣхъ, что излиза надъ мокры и влажны нѣчта, плѣсень; плѣсень. *Хващамъ мўхъль, покрывамъ сѣ мўхъль, мухліасамъ, плѣсинасамъ.*

Мўхъца, *ум. ж.* отъ мўха. Мушница.

Мўхъчка, *ум. ж.* отъ мўхъца. Мушничка.

Мўцамъ (да мўцнж, мўцнувамъ), *гл. д.* Удриамъ сѣ нѣчто мокро; мацамъ, цонамъ, цанамъ. — *мѣя, гл. стр. и взвр.* Бывамъ мўцнжтъ; мацамѣя, цонамѣя, цанамѣя.

Мўцане, *с. ср.* отъ мўцамъ.

Мўцка, *с. ж.* 1) Свииска зурла, дулица, джюрулка; хрюкало. 2) Муцуна, дзурла, зурла, уста; морда, рѣло, сурій. *Напрѣчилъ мўцкж като дивж свинж. Заврѣлж си мўцкж-тж, дѣка не е за завирание.*

Мўцнувамъ, *гл. уч.* отъ мўцнж.

Мўцнж, *ешъ, — нѣжъ, гл. ед-кр.* отъ мўцамъ. Да мацнж. — *нжтый, прич. стр.* Мацнжтый.

Мўцѣна, *с. ж.* 1) Муцка. 2) Въ *мн. ч.* Мура въ 4-то знаменование.

Муцѣнка, *ум. ж.* отъ муцѣна.

Мўчѣне, *с. ср.* отъ мучж. Мукаше, мычѣне, рыкаше, мукъ; мыкъ.

Мўченикъ, *с. м.* Мжченикъ.

Мучнѣкъ, *с. м.* Санджѣ прѣдъ камѣше-ты на водяницж, въ който пада живо-то вяче смлано; корѣць.

Мучж, *ишъ, — чѣль (да мўкнж, мўкнувамъ), гл. ср.* За говидо: мукамъ, мычж, рыкамъ, ревж; мычѣть.

*Мушамъ, *с. ж. Т.* 1) Тьканъ, платъ, потонѣвъ въ вѡсѣкъ, въ клѣй за да не пропуца водж; клеѣнка, воцѣнка. 2) Кжсѣя тьканъ сѣ нѣкакъвъ лѣкъ на него да ся лѣпи на чирж, на ранж, за да ж смуче; мўшка, плѣстырь.

Мушамбѣкъ, *с. м.* Вязана тѣсма платно, припнѣта на пазухъ-ты на мжжскы рязы.

*Мушаферѣ, *с. ср. Т.* Мушавере. Размыславане, сговоръ за пѣчто; совѣщаніе.

Сѣ собрали, пособрали,
Всѣ кралеве и бапове
Да ми нѣдхъ, да ми пнжъ,
Мушафере да ми править. *Пѣс.*

Мўшене, *с. ср.* отъ мўшкж.

Мўшѣтрычя, *с. ср. и*

Мўшѣ-трынь. Птичка *Motacilla troglodites*, гургулунка, орѣхча, орѣшко, орѣшковча, подилетачъ, подилетница; крапѣвникъ.

Мўшѣца, *ум. ж.* отъ муха; мўшка. *Рокъ мўшѣци; мошкарѣ. Мушѣца го правѣ, ако го правѣше баба, наплзнила бы ти паницж.*

Мўшѣчливый, *въ, ва, во, пр.* Мухливый.

Мўшѣлентъ, *с. м.* Цвѣте-то, сѣмѣ-то на кромѣда; кукуда.

Мўшкамъ, *гл. мн-кр.* отъ мўшкж.

Мўшкане, *с. ср.* отъ мўшкамъ.

Мўшканица, *с. ж.* Мўшкане, бой сѣ мўшкане, бушене.

Мўшкѣто, *с. ср.* Раст. молохо въ 2-то знаменование.

Мўшморокъ, *с. м. укор.* Чловѣкъ, който крые что прави и что мысли, покрыть; скрѣпный (о чловѣкѣ).

Мўшмулецъ, *ум. м. и мўшмулѣя, ум. ср.* отъ мўшмуль.

*Мўшмуль, *с. м. Т.* Дрѣво *Mespilus germanica* и неговый плодъ, мошмуль, оскрушѣ; чѣшковое дѣрево, мушмулѣ, минмулѣ, прѣга. *Мушмулы да наде.*

Мўшнѣца, *с. ж.* 1) Мумуль. 2) Чюшка.

Мўшнувамъ, *гл. уч.* отъ мўшнж,

Мўшнж, *ешъ, — нѣжъ, гл. ед-кр.* отъ мўшнж. Да мухнж, да боднж, да пѣхнж, да втыкнж. — *нжтый, прич. стр.* Мухнжтый, боднжтый, пѣхнжтый, втыкнжтый, бучнжтый.

Мўшкж, *ишъ, — шѣль (мўшкамъ, да мўшнж, мўшнувамъ), гл. д.* Мухамъ: 1) Сѣ нѣчто остро бутамъ; бодж, дуныж, дучыж, пышкамъ, рѣгамъ; колѡтъ. *Муши го сѣ иглж, сѣ трѣнь, сѣ ножъ.* 2) За добычѣ: рѣгамъ сѣ рѡговѣ-ты сѣ, бодж; бодѣть, бостѣ, бодѣться. *Мушнж го крава-та. Волъ-тж муши; волъ бодѣтся.* 3) Пѣхамъ, пышкамъ, рѣгамъ, рѣчкамъ, бодж, бучж, забучвамъ, втыкамъ, вѣвирамъ, побождамъ въ нѣчто; втыкѣть, вѡнѣать. *Мушнж го въ стѣнж-тж, въ възглавницж-тж.* 4) Втыкамъ, вѣвирамъ, бѣкамъ, пѣхамъ; вѡвѣть, вѡвѣывать, впырѣть. *Муши го въ пазухж-тж си.* 5) Вѣнѣрѣамъ, вѣнѣвамъ, вѣнѣнамъ, втыкамъ, вѣвирамъ; вѡвѣывать въ рѣку

что, подобывать. 6) Докачамъ нѣкого съ думы, пушамъ бодовы, надумкы, бодж, подказвамъ, натыкамъ, въвирамъ въ очи; задѣвать-кого словами, колѣть, язвить. 7) Казвася за болѣж бодѣж; бодѣ; колѣть, рѣзать, ломить (о болѣзняхъ.) —*шѣжся*, 1) *гл. възвр.* Втыкамя, въвирамся, бѣкамся, просувамся, прѣчжся; совѣяться, себываться, втѣскиваться, втираться, пырять. *Мушися на всякъдѣ.* 2) Сѣдж пейдѣ настранж, въ кѣше, на потулено мѣсто, да мя не виждать, да не пзлизамъ прѣдъ хора-та; крѣжся. *Цѣль день ся муши изъ кѣши. Мушися изъ трѣне-то, изъ плетища-та.* 3) Боджся, пышкамя съ нѣчто; колѣться. 4) *гл. въз.* Бодемся; бодѣться. 5) *гл. стр.* По знаменованне-то на глагола. —*шенгый, прич. стр.* Боденгый, нышкангый, рѣгангый, рѣчкангый; колотый.

Мушнѣ, с. ж. Межда, межна, граница, прѣдѣлъ, сѣнжарь.

Книж пратихъ и на Услика града,
На Услика на Стефанъ юнака,
Сѣсь неговж слугж Прьвозора,
Дѣто чювахж мушж на Нѣмциж. *Пѣс*

Мушнакъ, с. м. Сръдце на дръво, на перо; сръдцевина; сръдцевина дѣрева. *Бжж-тъ има голѣмж мушнакъ.*

Мушца, с. ж. 1) Дръвянъ брусь, на който терзци ютюлдидсвать шивовы-ты на дрѣхж; болѣашекъ. 2) Дръвянъ чюкъ, съ който папукчи чюкать обуца; колѣтка.

Мушрѣвамъ, гл. д. Дрѣжж нѣкого строго да го пзучж, да го калж на нѣчто както трѣбва; муштровать.

Мушрѣваніе, с. ср. отъ мушрѣвамъ; муштрованіе, муштровка.

***Мушулуджия, с. м. Т.** Който обаждя нѣкакво приятно извѣстие, че си иде нѣкой, че има нѣкаквж радость.

***Мушулукъ, с. м. Т.** Даръ на мушулуджия за приятно пзвѣстие, мюжде; подарокъ за пріятную вѣсть. *Зехъ имъ мушулуку,* азъ имъ обадихъ най-напрѣдъ.

Мушуракъ, с. ж. Мѣсто, дѣто ходять по вѣнь, дѣто ходять по себе; заходъ, стоборъ, серникъ, коць, хале, кенѣфъ; отхѣжее мѣсто, отхѣдъ, заходъ, пужное мѣсто, пужникъ.

Мушж, ешь, муль, гл. д. Мышъ.

Мѣдрий, —дъръ, дра, дро, ир. Модрый, синий.

Уѣдошиа два добра юнака,
Уѣдоши на ниши-ты кони,
Ка пзлзли изъ Маджара града,
Отъ ногы имъ асень огнь свѣтка,
Низъ носа имъ мѣдъръ пламыкъ лѣти. *Пѣс.*

Мѣзѣлецъ, ум. м. и мѣзѣлчя, ум. ср. отъ мѣзѣль.

Мѣзѣль, с. м. Музуль.

Мѣкненіе и мѣкнатіе, с. ср. отъ мѣкнж.

Мѣкнж, ешь, —налъ, гл. д. 1) Тягжж, тѣтрж, влачж, влѣкж, нѣчто по земж-тж; влѣчь, влачить, волочить, волѣчь, тащить. *Мѣкналъ го е по کالا, та е каленж.* 2) Тягжж, влѣкж, водж нѣкого да врьви съ мене; тащить съ собою, волочить за собою. *Мѣкне ми по механизы, по пазаря.* 3) Водж, довождамъ, влѣкж; приводить. *Кого види, мѣкне го въ механиз-тж да го черни.* 4) Носж, влѣкж, тѣтрж; носить, возить. *Мѣкне дръва.* 5) Карамъ, тягжж, влѣкж; преслѣдовать судебными процѣссами. *Мѣкне бацж си по конаци-ты, по сѣдлица-та.* 6) Носж, трѣжж, влѣкж, кайратж; терпѣть, сноить. *Каквото да му кажешъ, все го мѣкне.* 7) Вадж нѣчто пзъ земж-тж съ кореня му, скубамъ, пзмѣчамъ; корчевать, вымыкать, выдѣргивать, отерѣбливать. *Мѣкне лукж.* 8) Точжж, тягжж; вытягивать. *Мѣкнж копринж, точж копринж; размѣтывать шѣлкъ.*

Бѣла ханжма да станешъ,
На високъ чардакъ да сѣдишь,
Бѣлж копринж да мѣкнешъ,
Жѣлты жѣлтици да нижешъ. *Пѣс.*

—*нжся*, 1) *гл. възвр.* Ходж слѣдъ нѣкого, влѣкжся слѣдъ него; таскаться, бѣжать, за кѣмъ. *Кждѣто и да идж, и той ся мѣкне слѣдъ мене.* 2) Влѣкжся, влачжся, тѣтржся по земж-тж; волочиться. 3) Едва, едва ходж отъ слабость, тѣтржся, клатжся, влѣкжся; тащиться, плестись. 4) Ходж часто нѣкждѣ; тѣтржся, влѣкжся; таскаться, ходить часто. 5) *гл. стр.* Бынамъ мѣкнать. —*натый, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Мѣкнж, ешь, —нжль, гл. свр. вм. мѣкнж.

Мѣл . . . Рѣчи-ты, копто нѣкои начинать отъ мѣл., като мѣлѣа, мѣлѣмѣж, мѣлнина, мѣлчѣж и пр., в. на ряда при мѣл . . .

Мѣморѣцъ, с. м. Животина маморець.

Мѣлрѣне и мѣлране, с. ср. отъ мѣлрж.

1) Бѣбрание, брѣбрение, мрѣморение, мрѣмрѣне, приказаніе. 2) Сѣденіе, хокаше, караніе; пѣня, переборка, переборъ.

Мѣлрж, ешь, —рахъ, гл. д. 1) Бѣбрж сп, приказвамъ си, нѣ не ми ся разбира, мрѣморж, мрѣмрж, дрѣдорж; бормотать. 2) Выкамъ, карамся, сѣдж, хокамъ, тѣкамъ, глѣчж, брѣцамъ нѣкого; бранить, кричать, пенять, журить, тазить, щунять, выго-

варивать. Ако сполучить, ти ся гвалитъ, ако сбрѣкати, тебе мѣмърѣть.

Мѣмъртіа, с. ж. и

Мѣмърѣ, с. м. Мѣмрене, тѣканіе; рѣбѣть. *Мѣмри и глѣкы.*

Мѣмдрѣсамъ, гл. д. Друсамъ, клатж, люлѣж; шатѣть, качѣть, колебѣть. — *мси, гл. стр. и възвр.* Друсамея, клатжея, люлѣжея; шатѣться, качѣться, колебѣться. — *сантій, прич. стр.* Друсантій, клатеній, люлѣпній.

Мѣмдрѣсаме, с. ср. отъ мѣмдрѣсамъ.

Мѣмнѣто, с. ср. Манието.

Мѣмни, с. ж. Мѣнина. *Мѣна-та да го умори, ако лѣже.*

Мѣскамъ (да мѣсикъ), гл. д. 1) Бѣхтж, бѣхж, лупамъ, тупамъ; битъ, тузѣть. 2) За свѣтканицъ: лѣскася, свѣткася, бие. *Вѣда мѣска.*

Мѣскане, с. ср. отъ мѣскамъ.

Мѣснж, ешь, — *нжлѣ, гл. ед-кр.* отъ мѣскамъ.

Мѣсгрыктіа, с. ж. Голѣма игла съ длѣгнѣтѣ ушн.

Мѣхавый, въ, ва, во, *пр.* Что има по себеси мѣхъ; моховый, мѣшѣтый.

Мѣхарница, с. ж. Базвася за дѣлж, покрыта съ мѣхъ.

Ай не хвалеси, ты жѣлта дуне,
Ты жѣлта дуне, ты мѣхарнице! *Иѣс.*

Мѣхъ, с. м. 1) Растиние *Muscus sphagnum* расте по влажны мѣста, по дѣвѣе-то и по камѣне-то; мохъ. *Който камыкъ ся трѣкала, мѣхъ не лови.* 2) Тынкы малкы косми на тѣло, на растение; мохъ.

Мѣ, именит. над. мн. ч. отъ мѣстоименіе азъ; мѣе, мѣе, нѣ; *мѣ.*

Мѣивка, с. ж. Брыница за мѣиене съ нежъ пѣчто; омывка, помывка, отрѣбка, пачавра.

Мѣе, вѣ. мѣ.

Мѣгѣглавецъ, с. м. Така е нареченъ въ еднж приказкѣ нѣтъкъ-тъ: *четвѣртѣкъ—несвѣртѣкъ, пѣтъкъ—мѣгѣглавецъ.*

Мѣиене, с. ср. отъ мѣиѣж.

Мѣиводица, с. ж. Казвася въ еднж пѣсень за пченицж, мѣиена съ водж:

Хранила е дѣвойка три сивы соколы:
Прѣвый е хранила съ пченицж мѣиводицж,
Вторый е хранила драгому камѣна,
Третий е хранила съ свое рудо грѣло.

Мѣйиникъ, с. м. Мѣсто въ кѣшп, дѣто ся мѣжѣть и дѣто пѣакижѣть и мѣжѣть сѣждѣвы и друго; мѣнадиникъ, водникъ, омывалиникъ, омывиакъ, помывиакъ; *рукомойна, судомойная.*

Мѣикнж, ешь, — *нжлѣ, гл. д. ед-кр.* Да врьлж, да подѣитж; *пѣириутъ.*

Прѣмладъ Стоянтъ назадъ стои,
Ка си юзе добѣлѣ камѣнь,

Ка си мѣикнж добѣлѣ камѣнь,
Надѣрили го добѣлѣ камѣнь. *Иѣс.*

Мѣисла, с. ж. Сѣвѣсть, мѣислж; *сѣвѣсть.* У всакого има мѣислж, ала блазѣ си му, кой си ж има чистж.

Мѣислене, с. ср. отъ мѣислж.

Мѣислѣ и **мѣислѣ**, съ члѣнж *мѣислѣ-тѣ*, с. ж. 1) Мѣисла, прѣдставленіе прѣмѣташе пѣчто въ ума; *мысль.* 2) Грыжа, скрѣбъ, печаль, тага, кахжрѣ; *гѣре, печаль.* На мѣислѣ сѣмъ за пѣчто, на грыжж сѣмъ, грыжѣся, мѣислѣ му. *Нѣмамы писмо отъ дома, та сѣмъ на мѣислѣ.* 3) Намѣреніе. — *Длѣбока мѣислѣ, что е отдѣбоко прѣмѣислено; крѣпкая дѣума.* — *Добра мѣислѣ е половина здравѣ.*

Мѣислѣте. Четѣринадесѣто слово, четѣринадесѣта буква отъ словѣнскѣ-тж азбука, м; *мыслѣте.*

Мѣислѣж, ипѣ, — *лѣлѣ, гл. д.* 1) Прѣсмѣтамъ, прѣкарвамъ пѣчто въ ума си; *думаемъ, тачж; мѣислѣть, дѣмать, размышлѣть.* Който низко гляда, длѣбоко мѣисли. 2) Съ ума си, на ума си разпѣрѣвамъ пѣчто; *обдѣмывати, размышлѣти.* Какъ мѣислиши ты за тѣжж работж? *Мѣислж, кой е кривжй, кой е правжй.* 3) Готѣж, крож, тѣмжж, дѣмамъ, готѣжж, тѣмжжж, сѣрѣнамъ; *задѣмывати, замѣислѣти, намѣрѣватѣся, полагати.* Мѣислж да идж на гостѣ. *Мѣисли да ся жѣми.* 4) Прѣдиолагамъ, трачж, читаж, читажж, сѣщамя, уѣщамя, струва ми ся; *дѣмать, предѣлагати, мѣкати, смѣкати, мерѣкати.* 5) Брож, четж, имамъ, зимамъ за . . . ; *прѣимати, считати за . . .* Азъ ты мѣислж, че си умѣж, ты си бѣлж глупавж. 6) Умѣжся, чюджся, мажся. 7) Не сѣмъ миренъ за пѣчто, не мя сдѣрѣжж, имамъ грыжжж, грыжѣся; *беспокоитѣся.* Мѣислж за *Ивана*, какво ми е *станѣлж!* 8) Грыжѣся за пѣчто какъ щѣ на правж, какво ще стане; *дѣмать, хлопотати.* Мѣислж му отѣдѣ щѣ земж парѣ да си купишъ брашно. — *лѣжся, гл. възвр.* 1) Брожся, четжся, имамъ, зимамъ; *прѣимати, считати.* 2) Замѣислювамъ, дѣмамъ, умамъ. — *лѣнтій, пр. стр.* По знаменованіе-то на глагола. — *Мѣислж пѣкому добро-то, зло-то, жѣлажж му, иска ми ся да го постигне, да го спѣлѣти; жѣлатѣ кому добра, зла.* — *И дѣмай и за послѣ мѣисли.* Който мѣисли сѣтѣниж-ты, юнакъ не става. *Мѣисли за добро, да ты не сѣлѣти зло. Едно мѣисли, друго прави. Кой каквото мѣисли, това и сѣжува. Който другому зло мѣисли, зло и намира. Който ми зло мѣисли, Гос-*

подъ да го очисти. *Камила-та* что ли *мысли*, а *камиляр-тъ* что ли *каже*! *Что*то *мысли* *мышка-та*, *котка-та* го *развала*. *Что* му *мыслить* *баца* и *майка*, да го не *сполѣтава*, что му *мыслить* *хора-та*, то да го *снамѣри*. *Мысли* като *конь* на *празднѣ* *наслѣ* (като *бѣсно* *кучя*, като *мисирѣя* на *слѣнце*, като *мисурѣ* *прѣзъ* *великѣ* *постѣ*, като *патя* въ *дѣждѣ*).

Мыслина, с. ж. 1) Мысль. 2) Мысла.

Мори Митро, мыслина моя,
Бждѣ ходѣ, тебе мысль! *Пѣс.*

Горице, горо зелена,
Колко на тебе мысла е,
Толко на мене тѣга е,
Колко на тебе шюма е,
Толко на мене мыслина е,
Че ме е любя оставилъ. *Пѣс.*

Мысльчица, ум. ж. отъ мысль.

Мысль, с. ж. Мысль.

Мытарница, с. ж. Мѣсто, дѣто *варди* *мытарѣ* за да *зима* *мыто*; *баждарница*, *мытница*, *гюмрукъ*; *тамбѣня*, *застѣва*.

Мытарничка, ум. ж. отъ мытарница.

Мытарство, с. ср. въ мн. ч. Различны *сѣстоанія*, които *прѣминува* *душа-та*, като *ся* *отдѣли* отъ *тѣло-то*, *доклѣ* да *стигне* на *опрѣдѣлено-то* *мѣсто*; *мытарство*.

Мытарѣ, с. м. Който е *приставенъ* да *зима* *мыто*; *гюмрукчи*на, *баждарѣ*; *тамбѣженникъ*.

Мытие, с. ср. Мытье. *Вода* за *мытие*.

Мытница, с. ж. Мытарница.

Мытничка, ум. ж. отъ мытница.

Мыто, с. ср. 1) Пары, что *ся* *зимать* отъ *донесенѣ* *отвѣнѣ* *стокѣ*; *гюмрукъ*; *пѣшлина*. 2) Пары, что *зимать* за *всякой* *товарѣ*, что *ся* *вкарва* въ *градѣ* или *ся* *изкарва* изъ *града*; *бачѣ*; *пѣшлина* за *провѣзъ* *товаровъ* *черѣзъ* *застѣву*, *старинное* *мыто*. 3) Пары или *друго* *нѣчто*, что *ся* *дава* *нѣкому* за да *ся* *подкупи* *той*; *подкупъ*, *рушветѣ*; *взѣтка*. *Давамъ* *мыто*, *подкупувамъ*; *подкупать*, *закупать*. *Сяди* *по* *мыто*, *дрѣжи* *откамъ* *оногова*, *който* *му* е *далъ* *мыто*.

Мытый, тѣ, та, то, *прич. стр.* отъ *мыѣж*. *Мыенный*; *мытый*. *Всякому* *негово-то* *и* *не* *мыто* *пакъ* *бѣло*. *Сѣди* *мирѣнѣ* *да* *не* *надеѣш* *не* *мытѣ*, да *не* *бѣдѣш* *битѣ*.

Мышекъ, с. м. Мыше лайно, мышина, мышакъ.

Мышѣкъ, с. м. Мышка; мышъ.

Мышелѣвъ, с. м. Птица *Buteo vulgaris*.

Мышемѣрка, с. ж. и

Мышемѣръ, с. м. Утрова *Arsenicum*; мышьякъ.

Мышенце, ум. ср. отъ *мышѣя*. Мышница.

Мышеѣдина, с. ж. Нѣчто *надено* отъ *мышѣкъ*; *мышѣдина*.

Мышеѣдка, с. ж. Една *змина*, *конато* *ся* *вѣди* *по* *кѣщѣ-ты*; *мышѣварѣ*, *домашнарѣ*, *таласѣжмъ*.

Мышій, *шѣа*, *шѣе*, *пр.* отъ *мышѣ*. *Мышпный*, *мышкпный*; *мышѣй*. *Мышка* *дупка* за *хѣлядж*. *Ще* *му* *стане* *мышка* *дупка* за *хѣлядж*.—*Мышка* *длака*, *кога* *косѣмъ-тъ* на *добытѣкъ* е *пепелнавѣ*.

Мышій трѣнь. Раст. *Ruscus hypoglossus*.

Мышинѣ-денѣ. Св. Несторѣ, 27-й *Октомври*на, *празднуваѣя* за да *не* *сѣадаѣтъ* *мышѣкѣ* *дрѣхѣ-ты*.

Мышинѣтый, нѣ, на, но, *пр.* отъ *мышѣка*. *Мышпый*.

Мыши прѣздинѣ. *Дни*, *прѣзъ* *конто* *празда*тъ за да *нѣма* *мышѣкѣ*.

Мышница, ум. ж. отъ *мышѣка*. *Мышенце*.

Мышка, с. ж. 1) Животно *Mus*, *мышъ*, *мышѣкъ*, *поганѣкъ*, *глушецѣ*; *мышѣ*. 2) *Мышница*, *мышѣца*. — *Минѣ* *му* *мышѣка* *пѣтъ*, *нѣма* *да* *сполучи*, *ще* *му* *ся* *случи* *противно-то*.—*Мышѣкѣ* *играѣтъ* въ *амбара* *му*, *нѣма* *ничто* въ *него*. — *Отварѣа* *си* *очи-тъ* като *мышѣкъ* въ *трѣщи*. *Мига* като *мышѣкъ* въ *трѣщи*. *Честитѣ* като *мышѣкъ* въ *трѣщи*. *Прокѣпсалѣ* като *мышѣкъ* въ *армеѣж*. *Имотѣжъ* като *мышѣкъ* въ *земникѣ*. *Богатѣ* като *мышѣкъ* въ *доланѣ*. *Богатѣ* като *водяничарскѣ* *мышѣкъ*. *Мышка* въ *копенѣ* *гладна* *не* *остаа*. *Прѣстѣче* *му* *мышѣка* *пѣтъ*. *Отъ* *ненаданѣж* *дупкѣж* *излиза* *мышѣка*. *Нѣма* *коткѣж-тъ*, *че* *играѣтъ* *мышѣкѣ-тъ*. *Что*то *мысли* *мышѣка-та*, *котка-та* *го* *развала*. *Сѣ* *коткѣ* *на* *оранѣ*, *сѣ* *мышѣкѣ* *на* *копанѣ*. *И* *плѣвникѣ-тъ* *ще* *изгори*, *ала* *и* *мышѣкѣ-тъ* *добро* *нѣма* *да* *видѣтъ*. *Мышѣкѣ* *да* *му* *изгѣргѣжтъ* *уши-тъ*! — *Ходи* *мышѣка* *по* *купищѣ*, *бере* *лигѣ*, *вѣге* *кѣткѣ*, *имѣири*, *минѣири*, *тетевѣнѣж*, *качѣ* *камѣчѣя*. *Така* *броѣжтъ* *на* *игрѣж*, *кога* *ся* *хващѣтъ*.

Мышка, с. ж. *Стѣбло* *на* *растѣние*; *вѣй*, *вѣйка*, *гранка*, *гранѣ*, *клонѣ*, *стѣлѣбъ*, *щѣлѣбъ*, *слѣбъ*, *слѣбка*, *стрѣкъ*, *сѣчка*, *сѣжъ*, *чѣпѣ*; *вѣтѣвъ*, *стѣбѣлъ*, *отрасѣлъ*.

Тамо *изникнѣло* *дрѣво* *дафинѣво* :
Корѣнѣ е *хватило* въ *Кара-Влашѣж* *земѣж*,
Вѣсѣ *ми* е *вышило* до *Вѣшинѣа* *Бога*,
Мышѣкѣ *разпушило* въ *вѣж-тъ* *Румѣлиѣж*,
Листѣа *разлиствѣло* *все* *кара* *грошевѣ*. *Пѣс.*

Мышѣварѣ, с. м. *Змина* *мышѣнадка*.

Мышница, с. ж. 1) *Падина* *подъ* *рамото*, *подмышница*; *мышѣка*, *подмышѣка*. *Дѣѣ* *дѣни* *подъ* *еднѣж* *мышѣницѣж* *не* *ся* *носѣтъ*. 2) *Мышѣца*.

Мѣшничка, *ум. ж.* отъ мѣшница.

Мѣшца, *с. ж.* *Musculus*, крѣхчицаво-то мясо на тѣло, което служи за движение члвновы-ты; мѣшка, мѣшница; мѣшца, мѣшка.

Мѣшчѣнце, *ум. ср.* отъ мѣшчѣ.

Мѣшчица, *ум. ж.* отъ мѣшца.

Мѣшчѣ, *ум. ср.* отъ мѣшка. Мыша.

Мышь, *с. м.* Животно мѣшка мышка, *Mus rattus*, глушець, плѣхокъ, плѣхъ, плѣшѣкъ; поганецъ, сропникъ, ставорець, ставоръ; крѣса. Нашелъ мѣшь дупкъ за себе и онъ тѣкъ влачи. Мышь у грѣнецъ! называть ковриженци, кога имъ не даждъте ковригъ. — Крылатъ мѣшь, животно *Vespertilio murinus*, вечерно пиля, вѣщерь, каралѣпъ, лиликана, лилакъ, люлачка, нетопыръ, ноцно пиля, слѣпо пиля, прилѣпъ, сумракъ; летучая мышь, нетопыръ, кожанъ.

Мышѣ, *с. ср.* Малко-то на мышкѣ; мышѣнокъ.

Мышакъ, *с. м.* Мышекъ.

Мыжъ, мѣшь, мыль, *гл. д.* 1) Съ воджъ изчиствамъ нѣчто; мѣжъ; мыть, умывать. Мыжъ си ржѣ-тъ. Мѣе чаши-тъ, одѣра. 2) Казвася за коткѣ, кога си ближе прѣднина кракъ, та съ него си чисти лицето. — Мыжся, *гл. възвр. и стр.* мѣтсѣ, умыватсѣ. — Мѣтѣтый и мѣтенѣтый, *прич. стр.* в. гы на ряда имъ. — Който мѣе медено качя, ще си оближе прѣстѣ-то. Мѣй магаря да ти плати съ удары. Арапинъ съ раки сапунъ ся мѣе и пакъ е черенъ. Мѣй колкото щѣшь катраника, той си е все катраникъ. Сама ржка и въ Дунавъ ся не мѣе. Ржка ржжъ мѣе, да бѣждѣтъ и дѣ-тъ бѣлы. Една-та ржка мѣе другъ-тъ, а и дѣ-тъ образа. Крѣвъ съ крѣвъ ся не мѣе.

Мыялка, *с. ж.* 1) Копанна за мыене въ нежъ нѣчто. 2) Нечиста вода отъ нѣчто мыто; помыпа; помой.

Мыяльникъ, *с. м.* Мыйникъ.

Мыгъ, *с. ж.* Мыгъла, гжета пара въ въздуха, трѣмъ; туманъ, мгла. — Зе си мыгъ-тъ, побѣгъ, офейка, отиде; удраъ, ушѣлъ. — Влѣжъ-тъ мыгъ-тъ обжѣла. Мыгъла го влѣче по зелено усое.

Мѣглѣвъ гѣщерь. Животно *Salamandra maculosa*, дѣждовникъ, мѣченикъ; саламандра.

Мѣглѣне, *с. ср.* отъ мѣглѣся.

Мѣгливѣтый, въ, ва, во, *пр.* Кога има мыгъ-лъ; мыгълавѣтый, облачный; туманный, облачный. Влѣжъ-тъ мыгливо врѣмѣ обжѣла. Мыгливо врѣмѣ на влѣжъ-тъ понася. Въ мыгливо врѣмѣ не трѣсятъ те-

ля-то подъ кракъ-тъ, а подъ вола. — во, *нар.* Мыгълаво, облачно; туманно, облачно.

Мыгълица, *ум. ж.* отъ мыгъла.

Мыгъличка, *ум. ж.* отъ мыгълица.

Мыгълѣся, *ишся*, — лѣлся, *гл. об.* Мыгълѣся, покрывамся съ мыгъ-лъ, замыгъваемся; туманѣтсѣ.

Мыгълавѣтый, въ, ва, во, *пр.* 1) Мыгливѣтый.

2) За врѣмѣ-то: когато има мыгъ-лъ, дѣждовный, кышавый, мокрый, лошый; погодливый. — во, *нар.* Мыгливо.

Мѣждалникъ, *с. м.* Прѣтка на пищелкы; пищелникъ.

Мѣждѣвѣтый, въ, ва, во, *пр.* Что не свѣтъ хубаво, что мѣжи; тусклый. Мѣждѣва свѣцѣ. — во, *нар.* Кога нѣчто не свѣтъ хубаво, кога мѣжи; тускло. Свѣцѣ-та свѣтѣ мѣждѣво.

Мѣжѣне, *с. ср.* отъ мѣжѣ. Мѣжене.

Мѣжѣшь, *с. м.* Игра на крѣеницѣ, въ кождѣто единъ мѣжи, а другы-ты ся крѣжѣтъ; мѣженка, мѣжѣшь, мѣжитарка, мѣжитатарка, мѣжи плѣнка, жмѣчка, жѣмѣшь, жѣмѣжъ; жмѣрѣи. Иера на мѣжѣшь.

Мѣжѣжъ, *ишъ*, — жѣялъ, *гл. ср.* Имамъ очѣты си затворены, не глядамъ; мѣжѣжъ, жѣмѣжъ; жмѣрѣи глазѣ, жмѣрѣтсѣ.

Мѣжѣшкѣмъ,

Мѣжѣшкѣмъ и

Мѣжѣшкѣ-тъ, *нар.* Съ мѣжене, като мѣжѣжъ, замѣжѣялъ; мѣжѣшкѣмъ, мѣжѣшкѣмъ, мѣжѣшкѣ-тъ, жѣмѣшкѣмъ.

Мѣзгъ, *с. ж.* Сокъ-тъ подъ коръ-тъ на дръво; мязга, млазга; *alburnum*; мѣзгъ, мязгъ, бѣлъ, болѣнь, заболѣнь.

Мѣзгъ-то, *с. ср.* Дебело дръво за загличанне врата; заворка, заворина, завръница, засовница, ключалка, кросно, лостъ, пиратъ, подпрѣчъ, туркачъ; запѣрка, задѣжка, засѣвка.

Мѣзгъица, *ум. м.* Малко мѣзга.

Мѣзгъичка, *ум. ж.* отъ мѣзгъица.

Мѣялка, *с. ж.* Справа, съ кождѣто мыжѣтъ лѣнь, тѣхъ ножъ за чесане лѣнь; мыница, мялица, дръзалка, дръцалка; мѣло, мѣлка, мѣялица, трѣпалка, трѣпало.

Мѣнатѣ, *с. ср.* отъ мѣнѣ. Мѣнене.

Мѣнгъ, *с. ж.* Мыгъла.

Мѣнене, *с. ср.* отъ мѣнѣ. Мѣнатѣ, дръзане, дръчане.

Мѣнинѣтый, *ика, нко, пр. смякъ.* Малѣкѣтый, мыничѣтый, шюцка; малѣнѣкий, капельный. — *нко, нар.* Малѣчко, мыничко, съвѣтъ малко, шюцка; немѣжко.

Мѣнинѣтый, *нъ, ла, но, пр.* Малѣчѣтый, мыничѣтый, малѣчѣтый; малѣнѣкий. — *но, нар.* Малѣчко, малѣчѣчко, мыничко; малѣнѣчко.

Мѣница, с. ж. Мѣналка.

Мѣничко, като с *ср.* Мало дѣтя новоро-
дено, дѣтенце, отроча, рожба.

Мѣничкый, — чѣкъ, чка, чко, *пр. смякъ*.
Мѣнинкый, малечкый; малѣнькый, капель-
ный, невеличѣкъ. — чко, *нар.* Мѣнинко,
малечко, малко, троха, шюшка, шющаца;
немно́жко.

Мѣни́ча, с. *ср.* Мало куча, фия.

Мѣни́ца, с. ж. Манина, ситенъ прахъ отъ
важлища, дребни вагление; мръва шубъ.

Мѣнкамъ, гл. д. 1) Искамъ да кажѣ нѣчто,
па, като да не смѣж, та го врьж, муталавѣхъ
изъ ума, изъ уста-та си; дѣвчѣж, гвачѣж.
2) Четѣхъ нѣчто мрътвяшкы, брьболож, брь-
борж; вѣкатъ, читатъ вѣло.

Мѣнкание, с. *ср.* отъ мѣнкамъ.

Мѣнѣж, ешь, — нѣлъ, гл. д. Чешѣж съ мѣнал-
кѣ кльчище, коноше, лѣнь, та гы чистѣ
отъ клѣчы-ты; дрьзамъ, дрьцамъ, трѣбѣж,
бѣж лѣнь; мать пенѣжу, лѣнь, бросатъ,
трепатъ, отрѣпливать лѣнь, ломатъ ко-
ношлю. *Болятъ Недѣ прѣсте, да не
мѣне грѣсте.* — нѣся, гл. *стр.*

Мѣр . . . Рѣчи-ты, които нѣкоп начинатъ
отъ мѣр и мѣр, като мѣрва, мѣрдамъ,
мѣрзѣливый, мѣрѣж, мѣртвый, мѣр-
шна, мѣршѣся, и проч., в. на ряда при
мѣр . . . и мѣр . . .

Мѣскѣ, с. ж. п

Мѣскѣ, с. ж. Животно родилося отъ кобылѣ
и магаря; мѣзка, муля, катѣрѣ; ишѣкъ,
лошѣкъ, мѣскѣ, мулѣ. *За гжѣж мѣскѣ.*
*Пытали мѣскѣ-тѣ, кой ѣ е баца, а
она рѣкла: атѣ-тѣ ми е вуйка — Ей
че иде нерода и си носи нестѣж?* Гат. —
Мѣскѣ натоваренъ съ соль.

Мѣстѣние, с. *ср.* отъ мѣстѣж.

Мѣстение, с. *ср.* отъ мѣстѣж.

Мѣсть, с. ж. 1) Сладко вино, още не врьло;
мѣсто, шира; мѣсто. *Мѣдѣ купува, мѣстѣ
продава.* 2) Свииска мазъ.

Мѣсть, с. ж. Отвръщане зломъ за зло;
мѣсть. *Дрьжи мѣсть като камилѣ. Зе-
ма-та мѣсть не гони.*

Мѣстѣж, ишь, — тѣлъ, гл. *ср.* Отвръщамъ,
отплащамъ нѣкому съ зло за зло; метить.

Мѣстѣж, ишь, — тѣлъ, гл. д. Мѣстѣж.

Мѣстагарка, с. ж. Вастогарка, вѣзтогарка,
пидивѣкъ, индивѣчка, ластоварка, ластагар-
ка, ластагарка, оस्ताгарка, помагалка, то
варникъ, тсварница.

Мѣчь, с. ж. Мечъ.

Мѣдни, с. ж. м. Мѣдници, мѣнци, котли.

Пробудися малка мома,
Че си грабѣж бѣлы мѣдны,
Та си пойде на изворчець. *Пѣс.*

Мѣдникъ, мѣдници и мѣнци, с. ж. Сждѣ
отъ мѣдъ и каласанъ съ поврьзѣло за носе-
ше съ него водѣ; мѣдни, котель, бакрачъ,
бакжрѣ; котѣлъ мѣдный. *Като пустѣ
мѣдникъ.*

Не ходи рано за водѣ,
Не дрьнкай мѣнци кованѣ,
Не троши златѣ коланѣ. *Пѣс.*

Мѣдничя, *ум. ср.* отъ мѣдникъ. Мѣнѣя,
котля, бакжрѣя, бакрачя; котелѣкъ, кот-
ликъ.

Мѣднѣй, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, *пр.*
Мѣдѣнѣй, направенѣй отъ мѣдъ, бакжр-
нѣй, бакжрянѣй; мѣднѣй. *Мѣдѣнь ка-
валѣ, обкованъ съ мѣдъ.*

Мѣдѣнь си кавалѣ извади,
жалѣж ми пѣсѣнь засвири. *Пѣс.*

Мѣдникъ и **мѣдника**, с. ж. Вѣнецъ съ
много сребрянѣ пары по него, носи го са-
мо булка на сватѣж-тѣ си.

Мѣдъ, с. ж. Металъ *Сирит*, бакжрѣ; медъ.
Мѣдѣнѣй, нѣ, на, но, *пр.* Мѣднѣй.

Мѣнѣ, с. ж. 1) Мѣниаване едно нѣчто съ
друго; мѣнка, трампа; мѣна, размѣна, раз-
мѣнѣ. 2) Малѣкъ годежъ, малѣкъ главѣжъ,
кога родители-ти размѣнятъ прѣвы-тѣ да-
ровы на годежъ; мѣнежъ. *У насѣ годежи-
тѣ, мѣнѣ-тѣ и сватѣжѣ тѣ ставятъ
прѣзъ мясници.* 3) Дарове-ти, които да-
вать, кога ся годять. 4) Прѣстенъ мѣнѣв-
никъ. 5) Накытъ като нанпѣзъ отъ сребря-
ны луспы; носить го само булѣкы-тѣ. 6)
Врѣмя-то на мѣсячинѣ-тѣ, когато ся под-
кача новолунѣе.

Мѣнѣтича, с. *ср.* Дѣтя отроча пожѣтъло,
побѣдѣтъло отъ болѣж или отъ друго нѣчто.

Мѣнѣвникъ, с. ж. Прѣстенъ момковъ и мо-
минъ, мѣнѣи на мѣнежъ; мѣна, мѣновникъ,
замѣновникъ; обручѣльное кольцо. — За
да не хваща овця и кѣзы прѣсѣклица, то,
кога отбѣжѣ нагѣта-та, на прѣво-то доене
црѣкѣтъ мѣко прѣзъ прѣстенъ мѣнѣвникъ.

Мѣнѣжъ, с. ж. Годежъ, мѣна въ 2-то зна-
меноване.

Мѣнѣние, с. *ср.* отъ мѣнѣжъ. Мѣниаване.

Мѣнка, с. ж. Мѣна, мѣниаване, трампа; мѣна.

Мѣновникъ, с. ж. Мѣнѣвникъ.

Мѣнувамъ, в мѣниавамъ.

Мѣнци, с. ж. м. отъ мѣдникъ.

Мѣнѣж, ишь, — нѣлъ, гл. *ср.* отъ мѣнѣ-
вамъ и мѣнувамъ. — нѣнѣй, *прич. стр.*
Годѣи, ала не мѣнѣи.

Отговаря му малка-та мома:
Ако си жѣпенъ, въ пакѣти си врьви,
Ако си мѣненъ, ума си помни,
Ако си ергѣнъ, при мене ела,
Да ся залѣбѣмъ, да ся залѣжемъ. *Пѣс.*

Мѣниавамъ и **мѣнувамъ** (да мѣнѣжъ), гл. д.

1) Давамъ едно нѣчто, та зимамъ друго вмѣсто него; размѣнавамъ, трамповсамъ; мѣняйть, обмѣнивать. *Мѣнихъми си кра-вы-тъ. Мѣнкава гы като Циганинъ ко-не.* 2) По погрѣшкѣ зимамъ едно нѣчто вмѣсто друго; промѣнавамъ, размѣнавамъ. *Мѣнихъми си обуча-та, шакъкъ-тъ.* 3) Правѣхъ нѣчто да добѣе другъ видъ, другъ изгяждъ, направямъ го другоначе; измѣна-вамъ, промѣнавамъ, замѣнавамъ; измѣняйть. *Мѣни си лице-то, ума.* 4) Турямъ, зи-мамъ едно вмѣсто друго, махамъ едно, та зимамъ друго; промѣнавамъ. *Мѣнкава слу-гы-тъ, господари-тъ. Мѣни паници-тъ, та сложи чисты. —мѣя, 1) гл. възвр.* Зимамъ другъ видъ, другъ изгяждъ; измѣ-навамъ, промѣнавамъ; измѣняйть, пе-ремѣняйть. *Мѣнкавася като прѣзъ Мар-та врѣмя-то.* 2) гл. вѣ. Давамъ нѣкому нѣчто и той ми дава друго вмѣсто него; мѣняйть, перемѣняйть. *Мѣнихъми ся съ конѣ-тъ си.* 3) Годнавамъ, оглавявамъ, углавявамъ, прѣстенувамъ, придварявамъ, прѣдварявамъ, записувамъ, утъкнавамъ; об-ручатыся, помѣшляватъ.

Ой ты тебе, Грыцко чядо,
Хайде двама да ся мѣнимъ,
Да ся мѣнимъ, да ся годимъ. *Пѣс.*

4) гл. стр. По знаменование-то на глагола. — *Мѣсяць-тъ ся мѣнкава*, влиза другъ новъ. — *Мѣнкавамъ си козинъ-тъ, пе-ра-та*, за животно, за птицъ: падать ми, капжть ми, та ми растжть новы. *Влѣжъ-тъ козинъ-тъ си мѣнкава*, нѣ съ трѣжъ-тъ си умира (нѣ табѣжета си не оставя). **Мѣняване и мѣнуване, с. ср. отъ мѣ-нявамъ и мѣнувамъ.**

Мѣра, с. ж. 1) Начинъ за опрѣдѣление ко-личество-то на нѣчто по приетж единицъ: а) Лакътъ, аршинъ, разтягъ, за мѣрене дължинъ, ширинъ, высочинъ. б) Ока, драмъ, за мѣрене тягло-то, тяжестъ-тъ на нѣчто. в) Крина, шиникъ, за мѣрене сын-кавы нѣчта. г) Вѣдро, за мѣрене водны нѣчта. 2) Намѣрено, найдено нѣчто, намѣра.

Голѣмъ е мѣрж намѣрила
Намѣрила пѣтотинъ хайдука;
Отдалекъ гы мома братимила,
Отблизо имъ ржжъ цѣлувала. *Пѣс.*

— *Мѣра—мѣра*, прѣмѣрено-то е вѣрно. *Който не мѣри съ мѣрж, нѣма мѣрж.* *Пары-тъ обичать четъ, а хлѣбъ-тъ мѣрж.* *Кога просо заверже, тогасъ гот-ви мѣрж.* — *Безъ мѣрж*, много. *Безъ мѣ-рж богаты.* — *Съ мѣрж*, умѣрено, ко-лото трѣбва, колкото прилича; въ мѣру. *Съ мѣрж кажъ и пий.* — *Извѣжъ, отвѣжъ мѣрж-тъ*, по-много отъ колкото трѣбва;

чрезмѣрно. *Повяче отъ мѣрж-тъ*, повяче отъ колкото трѣбва, отъ колкото прилича; свѣше мѣры. *Повяче отъ мѣрж-тъ мотъ.*

Мѣрвань, гл. уч. отъ мѣркамъ.

Мѣрджелѣжен, ешя,—лѣся, гл. об. От-далечъ ся мѣркамъ, въ тъмнотж-тъ; мерѣ-щитъся.

Мѣрджелѣжане, с. ср. отъ мѣрджелѣ-жся.

Мѣрене, с. ср. отъ мѣрж.

Мѣрилка, с. ж. Мѣра, мѣрка, мѣрило; мѣра.

Мѣрило, с. ср. Мѣрилка.

Мѣрица, ум. ж. отъ мѣра.

Мѣричка, ум. ж. отъ мѣрица.

Мѣрка, с. ж. 1) Мѣра. 2) Нѣчто, съ което сж мѣри, мѣрило, мѣрилка; мѣрка. *Зи-мамъ мѣркж; снимать мѣрку.*

Мѣркамъ (мѣрвамъ, да мѣрж, мѣриувамъ), гл. д. 1) Показувамъ, махамъ нѣчто брѣзо и го скривамъ. 2) Мыслѣж, мѣрж, крож, тъмж, готвжся, справямъ; задумываъ, замышлять, намѣрѣватъся, полагаъ. *Мѣр-камъ да направж нѣчто. — мѣя, гл. възвр.* 1) Отдалечъ за малко врѣмя ся по-кажж да мя видять, па ся скрѣж, па ся изгубж; вѣскамъ, вѣстжся, явнявамъ; мель-каъ, мерѣщитъся, показываъся, мель-комъ. *Мѣрж ми ся изъ калабалѣжа.* *Мѣркамыя отдалечъ; видѣтъся.* *Мѣрка ми ся нѣчто*, като да го виждамъ; мерѣ-щитъся. 2) Дохождамъ, явнявамъ нѣждъ за малко врѣмя; вѣскамъ, вѣстжся; по-вернутъся.

Мѣркане, с. ср. отъ мѣркамъ и мѣр-камъ.

Мѣриувамъ, гл. уч. отъ мѣрж.

Мѣриж, ешъ,—нжлъ, гл. ед-кр. отъ мѣр-камъ.

Мѣрж, ишъ,—рѣлъ, гл. д. 1) Глядамъ да видж нѣчто колко е тяжко, колко е дълго, високо, широко, дебело, земамъ мѣркж; из-мѣрвамъ, прѣмѣрвамъ, тягжж; мѣрять, вѣ-сить. *Дважъ мѣри, едикжж крой (ед-нжж да не сбръкашъ).* *По-напрѣдъ мѣ-ри, па тогава крой.* 2) Лучъж, ишжж, залагамъ съ пушкж или съ друго; при-цѣлываъся, цѣлитъ, мѣтитъ. *Мѣри въ гаржж, удри въ патжж; мѣтилъ въ во-рѣну, а попалъ въ корѣву.* *Мѣрилъ въ главж-тъ, та улучилъ въ крака-та;* мѣтилъ въ сукъ, попалъ въ пень. 3) Мыслѣж, мѣркамы, крож, тъмж, канжся, готвжся, справямъ; намѣрѣватъся, мѣ-титъ, полагаъ, задумываъ, замышлять. *Ажъ мѣрж да идж едъ-дѣ-си.* *Мѣри да стане владыка. — рѣжся, 1) гл. вѣ. Сп-*

лжся да правѣхъ каквото прави другъ ; вер-
статься, мѣряться, равняться. *Съ него*
ли щешь ся мѣришь? съ нимъ ли тебѣ
равняться. *Азъ не можъ да ся мѣрѣхъ съ*
него. *Съ какъ-ты ся не бори, съ бога-*
ты-ты ся не мѣри. 2) *гл. стр.* Бывамъ
мѣренъ; прѣмѣрвамся, измѣрвамся, тягль-
ся; мѣряться, вѣситься.—*реный, прич.*
стр. Прѣмѣрванный, измѣрванный, тягль-
ный; мѣренный, вѣшанный. — *Мѣрѣхъ*
улицы-ты, пѣтища-та, скытамся, лу-
тамы, мыткамы, ходѣхъ нагорѣхъ надоу безъ
работѣхъ ; тоятѣхъ плѣщады.

Мѣсалець, у.м. м. отъ мѣсаль.

Мѣсалиникъ, с. м. Мѣсаль за мѣсене хлѣбъ.

Мѣсальця, у.м. ср. отъ мѣсаль. Мѣсалець.

Мѣсаль, с. м. 1) Завивка, съ кождо завивать хлѣбъ за да втаса, да възиде; мѣсалиникъ. 2) Четвъртито платнище за да ся увива въ него нѣчто, бохця; платѣкъ большой для обвѣртываній въ нѣмъ платѣхъ и т. п. 3) Платъ, съ който постилать софрѣхъ за надене; скатерть.

Мѣсарина, с. ж. Мома, конато на сватѣхъ замѣсва хлѣбъ отъ засѣвкы-ты; мѣсачка.

Мѣсарка, с. ж. Корыто, копанна за мѣсене въ него хлѣбъ; ношвы, нѣшвы, мѣшарка.

Мѣсатникъ, с. м. Мѣдинъ, въ който грѣшть водж за да мѣсятъ хлѣбъ.

Мѣсачка, с. ж. Жена, мома мѣсарина.

Мѣсвамъ, гл. мн.-кр. отъ мѣсж; мѣшивать.

Мѣсене, с. ср. отъ мѣсж.

Мѣсеница, с. ж. Единъ видъ баница; краженикъ.

Мѣствамъ, гл. мн.-кр. отъ мѣстж.

Мѣстене, с. ср. отъ мѣстж.

Мѣстице, у.м. ср. отъ мѣсто. Мѣстце.

Мѣсто, мѣста, с. ср. 1) Пространство-то, което дръжи едно тѣло; мѣсто. *И за два-ма нѣхъ има тука мѣсто.* 2) Дѣто едно нѣчто всакога си стои, лѣжи или ся намира; мѣсто. *Тури мѣнцы-ты на мѣсто-то имъ.* 3) Опредѣлена часть земна или друго нѣчто; мѣсто. *Лоши, стрѣмкы мѣста. Высоко мѣсто, вышина; возвышенность. Намѣрилъхъ праздно мѣсто въ книгж-тѣхъ и го написалъ. На това мѣсто платно-то е гнило.* 4) Дѣто сѣдѣхъ на работѣхъ, дѣто слугувамъ, капина; мѣсто. *Намѣрилъхъ добро мѣсто, та да мълчи и да слуша, да не го изгуби.* 5) Земна, дръжава, краище, крайнина, покрайнина, страна; землі, край, страна, государствѣ. 6) Земна, недвижимъ имотъ, дръжава, мюлкъ; позѣмъ, угѣды. *Негови-ты мѣста подскжпнжжж.* 7) Разстояние. *Отъ града до наше село има три сахаты мѣсто.*

8) Мѣхурѣтъ, въ който ся ражда чловѣкъ или животное; баба, бабица, бабино дѣтя, ложе; блонѣ, мѣсто. — *На мѣста, като нар.* Намѣсти, не на всако мѣсто, на нѣкои само мѣста; мѣстами, въ нѣкоторыхъ мѣстахъ. — *Хванж мѣсто,* влѣзе въ работѣхъ, заслужи, принесе облаж. *Не хваща мѣсто,* напраздно, напусто, залудо, нафиле. — *Не му е мѣсто-то, нѣма си мѣсто-то,* не е на врѣмя, не е за-въ тона случай, нѣма да хване мѣсто; неумѣстно. *Сега му е мѣсто-то да го кажешъ,* сега му е врѣмя-то, сега му е случай-тъ, сега му прилича. — *Не хващамъ мѣсто и не мя хваща мѣсто,* не ся спирамъ на едно мѣсто, не ся застаивамъ, не стоѣхъ миренъ, не мя хваща сѣдка. — *Нѣма да ги врьже двѣ на едно мѣсто,* не пѣста, не дръжи пары, прахосва ги. — *Ще ся хане два пѣти на едно мѣсто,* горко ще ся кае. — *Гладенъ поле минува,* а голъхъ ни отъ мѣсто не мръда. *Който си не знае мѣсто-то, сѣдира си гащи-ты.* *Камжкж-тѣхъ на мѣсто-то си е тяжкж.* *Малка е кобылка-та,* а за сѣдло мѣсто има. *Добръ волъхъ отъ мѣсто не излѣзва.* *Въ по-голѣмо мѣсто да живѣешъ, по-много умъ да имашъ.* *Ркуѣхъ, что обзичать да похващатъ, нидѣ мѣсто нѣмать.* *Нехващана дума мѣсто не лови.* *Дзю и мѣсто да не намѣри!* Клятва. *Безъ него ни чловѣкж, ни Господъ не може (не е)?* Гат. — Мѣсто.

Мѣстице, у.м. ср. отъ мѣсто. Мѣстиче; мѣстѣчко.

Мѣстж, ишь,—стѣль (мѣствамъ), гл. д. Зимахъ нѣчто отъ едно мѣсто и го прѣнасямъ на друго; прѣмѣствамъ; перемѣщатъ, передвигатъ. *Мѣстж книгж-ты, столовы-ты.—стжся,* 1) *гл. възвр.* Промѣнахъ мѣсто-то си; перемѣщатъ ся, перемѣнятъ мѣсто. *Нога ми ся мѣсти, дума ми ся не мѣсти.* 2) Промѣнахъ день-тъ, врѣмя-то си, падамъ въ другъ день. *Велиденъ ся мѣсти.* 3) *гл. стр.* Бывамъ мѣстенъ, прѣмѣствамъ ся. — *стѣный, прич. стр.* Туряный на друго мѣсто, прѣмѣстваный.

Мѣсж, ишь,—силъ (мѣсвамъ), гл. д. 1) Съ бръкане правѣхъ нѣчто; бръкамъ, забръквамъ, сбръквамъ, смѣшамъ, размѣшамъ, мѣшж; мѣшатъ, перемѣшивать, смѣшивать. *Мѣсж калъхъ за грънцы.* 2) Брашно и водж забръквамъ, та направамъ тѣсто за хлѣбъ; валитъ хлѣбы, тѣста. *Мѣсж хлѣбъ. Мѣсила нитж.* 3) Забръквамъ, зимахъ едно вмѣсто друго. — *сжся,* 1) *гл. възвр.* Бръкамъ ся, вѣвирамъ ся, намѣшамъ ся; мѣшатъ ся, принимаютъ участіе въ чѣмъ, вмѣшивать-

ся. Не ся мѣси въ работы-ты му. 2) гл. стр. По знаменовише-то на глагола. — селный, прич. стр — *Когато жена не ще да мѣси, весь день (три дни) све. Кога има масло и брашно, и мога баба знае да мѣси тут. маникъ. Каквато мѣсила, таково ся и измѣсило. Който си мѣси трѣци-ты, изкадѣть му ги свинѣ-то. Който ся мѣси съ трѣци-ты, изкадѣть го свинѣ-ты.*

Мѣсяць, с. м. 1) Една дванадесѣта чѣсть отъ години-тѣ; мѣсяць. *Голѣмый мѣсяць, голѣминъ, Януарий. Малкый мѣсяць, Февруарий. Всякой мѣсяць ми плаца,* 2) Мѣсячина, мѣсячко, луна; лунѣ, мѣсяцѣ. *Асенъ мѣсяць. Мѣсяць-тъ е на разсыпъ; мѣсяць на ущѣрбѣ. Родился новъ мѣсяць, родилася нова мѣсячина; мѣсяць народился.*

Лудо младо край горицѣ стои,
Дни си брои, години си клѣне:
Е годино, мога неправино,
Е мѣсяче, турскый помощниче,
Всежъ нощъ грѣшѣ на турци помагашъ,
А менѣка никой не помага. *Пѣс.*

Свинѣа ката мѣсяць ся праси. Животъ-тъ му е като мѣсяць: кога пѣленъ, кога празденъ. — Сина риза и бройница, пѣзна съ просо и пшеницѣ и двѣ дюлы миризливы? Гат. — Небе-то съ звѣзды-ты, слѣнце-то и мѣсяць-тъ. — Кога стане зѣмьинѣше на мѣсяца, Българе-ти вѣрватъ, че магисоници, бродници го свалѣтъ, та става на кравъж, кождо донѣтъ и съ мѣжко-то и правѣтъ магии.

На бродѣна сѣди бродница,
Бродница слѣпа слѣпница,
Сѣтъ кракъ е бродѣна задрѣла,
Въ рѣшето събраха звѣзды-ы,
Въвъ скута си мѣсяць снемаше. *Пѣс.*

Кога види чловѣкъ новѣина мѣсяць на дѣсно, на добро е, а кога го види на лѣво, не е на добро; увидѣтъ народившюся луну съ правѣй стороны — знакъ сѣстья, увидѣтъ съ лѣва — знакъ неудѣчи. Кога видимъ прѣвъ ижѣ новѣй мѣсяць, трѣбѣ да хванемъ нѣчто злато или сребро, та всичко да ны врьви наирѣдъ.

Мѣсячина, с. ж. 1) Мѣсяць, мѣсячко, луна; лунѣ, мѣсяцѣ. *Изврѣна мѣсячина-та.* 2) Свѣтлина-та, козато ны иде отъ мѣсячинѣ-тѣ; свѣтъ лунѣ. *Идемъ на мѣсячинѣ. Врьвимъ по мѣсячинѣ.* 3) Плата, заплаѣа за единъ мѣсяць; айлакъ; мѣсячное жалованѣе. *Плаца му сто гроша мѣсячинѣ, по сто гроша на мѣсяць.* 4) Очищѣние у женекы-ты, което става всякой мѣсяць; женско врѣмя, мѣсяць, пранѣ; мѣ-

сячное, платѣнѣе. 5) Бѣличко-то въ дѣно-то на покте-то. *Който има голѣмы мѣсячинѣ на покте-то, щѣлъ да стане богатъ.* 6) Сипи кражгове около доли-ты клѣначи на очѣ-ты. — *Иска да свали мѣсячинѣ-тѣ, да направѣ нѣчто певѣзможно. — Голѣжъ правѣтъ на новѣ мѣсячинѣ, а не на разсыпъ. На едно слѣнце пали на единъ мѣсячинѣ спали. Радѣа ми ся като вѣлъкъ на мѣсячинѣ. Бѣлѣся като тиганѣ на мѣсячинѣ. Лѣщися като голѣжъ краѣнѣ на мѣсячинѣ. Да му играе мѣсячина на грѣба! Бѣята.*

Мѣсячинѣа, ум. ж. отъ мѣсячина. *Дѣдо слѣнѣще и баба мѣсячинѣа. Бабо мѣсячинѣко, кажи ми дѣ е татѣко?*

Мѣсячко, с. м. Мѣсяць, мѣсячина, луна; лунѣ, мѣсяцѣ.

Стоѣанъ на мѣсяць говори:
Мѣсячко, сѣмѣ мѣсячко,
Ты грѣшѣ много вѣсого,
И глѣдашъ много далеко,
Видѣ ли Райнѣ главѣнѣ. *Пѣс.*

Мѣсячинѣй, — чѣнь и — чѣнь, чна, чно, пр. отъ мѣсяць. *Мѣсячина свѣтлина. Мѣсячина нощъ. Мѣсячина заплаѣа.*

Мѣтѣлка, с. ж. Болѣсть въ око-то. *Бѣла мѣтѣлка, бѣло зрно, бѣло наращѣние на чрѣно-то, на чловѣчѣ-то на око-то, та му прѣчи да види; мрѣжня, намѣтка, намѣтъ; бѣльмѣ. — Червѣна мѣтѣлка, кога ся чрѣви и срѣби око-то.*

Бѣжѣ, мѣтѣлко, бѣжѣ!
Бѣсны пѣста лажѣтъ;
Който тя вѣтѣръ довьѣлъ,
Той тя вѣтѣръ и отвѣѣлъ.
Бѣжѣ, мѣтѣлко, бѣжѣ!

Така банѣкы бѣжѣтъ, кога лѣкуватъ болѣсть мѣтѣлка.

Мѣтамъ (мѣтвамъ, да мѣтинѣ, мѣтнувамъ), гл. д. 1) Врьгамъ, врьнамъ нѣчто съ рѣжѣ или какъ да е; хакамъ, бѣзгамъ; бросятъ, кидѣтъ, метѣтъ, швырѣтъ. *Мѣтамъ въ . . . ; ввергѣтъ.*

Момѣи-ти камѣкъ мѣтажѣ,
Момѣ-ты хоро игражѣ. *Пѣс.*

2) Съ мѣташе новѣламъ, врьгамъ на зѣмѣ-тѣ; низвергѣтъ, повергѣтъ. *Турѣжъ му кракъ и го мѣтинѣ на зѣмѣ-тѣ.* 3) Подврьгамъ нѣчто, замахвамъ съ нѣчто да падне вѣзъ друго и да го покрье, да го завне; накидѣватъ, набрѣсѣватъ. *Мѣтинѣжѣ дрѣжѣ-тѣ на простѣра. Мѣтинѣ възъ мене още единъ черѣж.* 4) Турѣамъ, врьгамъ нѣчто въ пѣщъ да ся опѣче. *Мѣтамъ глѣбѣж; сажѣтъ въ нѣчь хлѣбы.* 5) За женѣ: раждамъ нѣ на врѣмя; помѣт-

вамъ, изплаивамъ, избивамъ, изтурвамъ; **выкідывать** недонооска. *Стойка мѣтнкла; Стойка выкинула недонооска. Да направиж да мѣтне; вытравить ребёнка.* 6) Занасамъ, закарвамъ, направлямъ да иде нѣчто нѣйдѣ. *Да тя мѣтне Господь на тоя манастиръ, да тя занесе. — мся, 1) гл. възвр.* Врыгамъ, врыламъ отъ едно мѣсто на друго; **бросаться, кидаться, метаться.**

Послушна го по-младо братенце,
Направися робучя потайничя,
Та пзлѣзж низъ тевна зандана,
Та ся мѣтнж низъ града възъ града. *Пѣс.*

2) Лѣжж немирно, кога спж или съмъ боленъ; врыгамъ; **кидаться, метаться** во время сна или болѣзни. 3) Врыгамъ възъ нѣчто, та сѣдамъ отгорѣ му. *Мѣтнахся на грѣба му. Мѣтнххся на коня, нахнхх го, възсѣднххх го, качихх му ся, чюшнххх му ся.* 4) По лице, по приликж, по нравъ приличамъ на нѣкой свой, на нѣкой роднинж; **оприличивамъ; урожаться.** *Той ся е мѣтнххх на бацж си; онъ уродѣлся въ отца.* 5) *гл. стр.* Бывамъ мѣтнжъ по знаменованне-то на глагола. — *Мѣтнхххми арзухалж, врылххми арзухалж, дадоххми прошение, оплакахххми.* — *Мѣтамъ думж, рѣчи:* а) **Подѣщамъ,** напомнимъ, отдалечъ докарвамъ на умъ, казвамъ да ся сѣтятъ; **намекають.** б) **Вадж думы** нѣкому, казвамъ за него нѣчто, което не е направилъ; **сплѣтничать** на когѣ.

Ивану сж рѣчь мѣтнхжи,
Бѣдж го сж набѣдили:
Дѣ е хватилъ Турекж момж
И напеуваж Турекж майкж. *Пѣс.*

— *Мѣтамъ кличь,* завивамъ пряждж на иглж да направж кличь. — *Мѣтамъ мрѣжж, примжж,* врыгамъ гы по особенъ начинъ да уловж нѣчто съ тѣхъ; **закідывать сѣтъ, неводъ.** — *Мѣтнж мя въ огнь,* за болестъ: докара ми огнь, възпадение. — *Мѣтамъ жрѣбий,* врыгамъ чопъ. — *Мѣтамъ око на нѣчто,* врыгамъ око възъ нѣчто, ревие ми ся, та искамъ да го имамъ азъ. — *Мѣтамъ поглядъ,* врыгамъ поглядъ, поглядвамъ, зрвамъ; **обращать взоръ, кидать взоры.** — *Мѣтамъ си ржжавы-ты назадъ,* засуквамъ гы, възсуквамъ гы, завивамъ гы назадъ; **забрасывать рукавъ назадъ.** — *Мѣтнххж си жхлж,* пажнаххся, зехъ го при срьдце. — *Мѣтнххж петалата,* навирилъ крака, свръшилъ, умрѣлъ. — *Конь-тж мѣта,* конь-тж врыга, не дава да ся назди. — *Рыба-та си мѣта хайвара,* сносна го, врыга си хайвара, мръстися, бие-

ся; **рыба икрѣтся, мечеть икру; метать, пускать молѣки, рѣститься.**

Мѣтане, с. ср. отъ мѣтамъ.

Мѣтвямъ, гл. уч. отъ мѣтнж.

Мѣтсамъ, гл. д. Разбръквамъ, разрошвамъ; **трепать.**

Димано млада невѣсто,
Что ти е лѣса мѣткана,
Что ти е нишанъ подъ грѣло? *Пѣс.*

Мѣтнувамъ, гл. уч. отъ мѣтнж.

Мѣтнж, ешь,—**нжлж,** гл. ед-кр. отъ мѣтамъ. Да врылж,—**тѣй,** прич. стр. Врыленый. *Мѣтнжто дѣтя,* недоносця; **выкідышъ, недоносокъ.**

Мѣхунѣца, с. ж. 1) Кожюлецъ, кожюрець, кожюрокъ, кобакъ, козакъ, кукуль, мумуль, мушница, мѣхунка, мѣшковъ, пашкуль, бубы; **коконъ.** 2) Изсѣхнхжло мѣшя, изсѣхнхжа прахутка; **прахуница.**

Мѣхунѣчка, ум. ж. отъ мѣхунѣца.

Мѣхунѣця, с. ср. Раст. *Physalis Alkekengi,* горчливъ пиперкы, добричь, добрича, лазаркыни, назлово былье, червено былье, мурдароты, мѣхункы, црвеница; **жидовскія вишни, можжуха, мѣхунка.**

Мѣхунка, с. ж. 1) Мѣхуница въ 1-то знаменованне. 2) Въ *мн. ч.* Раст. мѣхунѣця.

Мѣхурець, ум. м. и мѣхурчя, ум. ср. отъ мѣхуръ.

Мѣхуръ, с. м. 1) Чирво съ дѣно; слѣпо чирво, дѣнакъ, дѣнешникъ, шерденъ; слѣпѣи кишкѣ. 2) Всако таково чирво като торбчкж, въ което ся събира сокъ или друго нѣчто, отдѣлано отъ кръвь-тж въ тѣло-то на животно; **пузырь.** 3) Вода, пѣна издута на клѣбо; **пузырь.** *Мѣхуръ на вино, на ракиж,* цыкы. 4) Издута съ водж мѣсто на тѣло отъ убито, отъ натрѣнено, отъ унарено; **волдырь, болдырь, пузырь, желвакъ.** *Мѣхуръ на ржжж отъ работж,* плига, прыщка, флюшка.

Мѣхчица, с. ж. Крѣвно, крѣваво мясо.

Мѣхъ, мѣхове, с. м. 1) Кожа на животно одрана по особенъ начинъ, та направена като сждъ торбж за плънение съ нѣчто; **тулумъ.** *Держ овця-ты на мѣхъ; снмѣть мѣхъ дѣдой, бурдюкомъ.* *Донесохж ны единъ мѣхъ сырене и единъ масло.* 2) Справа за раздуване огнь; **мѣшина, духало, вицна; раздувальныи мѣхъ.** 3) Мѣшина, мѣшлина, мѣшя, коремъ, трѣбухъ, тумбакъ, шкембе, бурта; **брюхо, живѣтъ.** 4) Въ *мн. ч.* *мѣхове:* бѣлый дробъ; **лѣгкіе.** — *Паднж като мѣхъ,* тяжко. — *Надувася като мѣхъ,* гордѣеся, навидгася. — *Хубаво сырене въ кучешкый мѣхъ.* *И тойиз грѣхъ на поповѣца мѣхъ.* *За кефъ-тж твой не си пукамъ мѣха мой.*

*Циганинъ и въ медѣлж работи, а мѣ-
хъ-тъ му голъ. На голъ мѣхъ сабя не
мѣжа. Каква е бѣга-та, какъвъ ще е
мѣхъ-тъ ѿ! Колка е мѣжа-та, колкъ
е мѣхъ-тъ ѿ.*

Мѣшенце, у.м. ср. отъ мѣши. Мѣшенце.

Мѣшина, с. ж. 1) Мѣхъ въ 2-то и 3-то
знаменов. *Плѣни си мѣшинж-тж. Что
му е хлѣбъ-тъ — у мѣшинж, что му е
дрѣха — на грѣбинж.* 2) Мѣшинъ.

Мѣшинѣвый, въ, ва, во, пр. Мѣшиняный;
кожаный.

Мѣшинѣне, с. ср. отъ мѣшиникъ. Вие-
не, бой.

Мѣшинѣць, у.м. ср. отъ мѣшинъ.

Мѣшинка, с. ж. Бѣсъ, парча мѣшинъ.

Мѣшинчя, у.м. ср. отъ мѣшинъ.

Мѣшинъ, с. м. 1) Ущавена, уработена ко-
жа; мѣшина; выдѣланная баранья, козли-
ная кожа. 2) Като пр. Мѣшиняный. *На-
рами мѣшинъ дасаги. — Плѣтъ какъ
като мѣшинъ, много накъ; лубъ, лубомъ.*

Мѣшиникъ, ишъ, —ишъ, гл. д. Бшъ, дръ-
въ, дньш, жюль, млатъ, налагамъ, пухамъ,
тупамъ, лупамъ, враскамъ; битъ, валить,
дуть, катать, колотить, таскать, тузить.
—ишъся, гл. стр. Бывамъ мѣшиненъ.
—нѣшый, прич. стр. Битый, дръвеный,
дньеный и проч.

Мѣшиняный, нъ, на, но, пр. Направеный
отъ мѣшинъ; мѣшинеый, мѣшинъ. —
*Мѣшиняны очи, дебелы очи, что не мѣ-
гати, что не зимать отъ ничто, суратсжъ.*

Мѣшковъ, с. м. Мѣхуница въ 1-то знаме-
нование.

Мѣшлѣне, у.м. ср. отъ мѣшля. Мѣшенце.

Мѣшлина, с. ж. 1) Мѣхъ въ 3-то знамено-
ванне. 2) Мѣхъ за дръжанне въ него браш-
но или нѣчто вариво; вулгина, вулина;
мѣхъ, бурдюкъ. — *Гладна мѣшлина
хлѣбъ не пробира. Сѣта мѣшлина
хлѣбъ пробира. На помянъ съ сѣтж
мѣшлинж не ходи. Съ гладнж мѣшли-
нж дръва не стѣжтъ. Сѣта му мѣшли-
на — дѣга му година. Влѣжъ-тъ отъ
мѣшлинж не ся бои.*

Мѣшлинка, у.м. ж. отъ мѣшлина.

Мѣшля, у.м. ср. отъ мѣхъ. Мѣшя.

Мѣшница, с. ж. 1) Чясто така ся нарича
гайда въ пѣсни-ты; мѣшя; волинка

Стоянъ ми съ мѣшиникъ засвири
А Марийка е заиграла,
Както ми хора-та игражтъ. Пѣс.

2) Въ м. ч. мѣшници: огневи, които
кладжтъ и прѣскачать на сырнѣ заговѣва-
нне; урбалкы, бубула.

Мѣшничка, у.м. ср. отъ мѣшница.

Еа да ми, кумче, посвиришь
Съ твож-тж гайдж мѣшничжъ,
Кумица да ми поигра,
Какъ самодивы игражтъ. Пѣс.

Мѣшж, ишъ, —ишъ, гл. д. Брькамъ, мѣ-
ск, мѣшамъ; мѣшать.

Мѣшя, 1) у.м. ср. отъ мѣхъ. Мѣшля, ма-
лъкъ мѣхъ. *Мѣшя за сѣренне.* 2) с. ср.
Гайда мѣшница. 3) Кормина, кормушка, же-
лудкъ, тумбакъ, тулумъ, мѣшлина, шкем-
бе; брюховина, рубецъ, мамонъ, оходъ.
*Шири ми ся, мѣшя, оти щешъ падешь
чюждо прася.* 4) Раст. *Lycoperdon*, гѣба
бабинъ пуешъ, бѣжкрутка, пампуръ, папа-
вица, панушнаръ, прахуница, прахутка, прѣ-
худа, пувка, пухъ; бадушка, дождевикъ,
дождевикъ, дождяникъ. 5) Тонка отъ ка-
мыкъ, отъ тухлж за играше съ нежъ на
орѣхы; фиска.

Мѣшя и мѣшява и

Мѣшявина, с. ж. Мѣшянина, намѣса, намѣ-
шна въ нѣчто; участіе. *У тжж нивж нѣ-
мамъ вяче мѣшж. Нѣма мѣшявинж у
тжж работж.*

Мѣшамъ, гл. д. 1) Мѣск, мѣшж, брькамъ;
мѣшать. 2) Мѣшж, мѣск, смѣшамъ, раз-
мѣшамъ, брькамъ; смѣшивать, перемѣши-
вать, мѣшять. 3) Брькамъ, прѣчж, сбрь-
вамъ, додѣвамъ нѣкому, цыж го на рабо-
тж-тж му, бавж го; мѣшать, препятство-
вать. 4) Приказвамъ за нѣкого нѣчто лопе,
кога той не е при насъ, та го кудж; прѣ-
думвамъ, корж, укорунамъ, осѣждамъ, ху-
лж, кудж; порицать, хулить, бранить.
—ишъ, 1) гл. възвр. Мѣсжся, мѣшжся,
брькамся, разбрькамся, смѣшамся; мѣшя-
тжся, смѣшиваться. *Овѣн-тж ны чясто
ся мѣшати.* 2) Мѣсжся, мѣшжся, брькам-
ся, намѣшамся въ нѣчто; мѣшятжся, вѣ-
тжваться, приишжтъ, брать участіе въ
чѣмъ. *Не ся мѣшай дѣто не ти е ра-
бота-та.* 3) гл. стр. Бывамъ мѣшянъ;
мѣшятжся, смѣшиваться, перемѣшиваться.
—шанъый, прич. стр. Брьканый,
мѣсеный, мѣшеный; мѣшанный. *Мѣша-
на кытка, шарена, смѣсена кытка.*

Мѣшяне, с. ср. отъ мѣшамъ.

Мѣшяница, с. ж. Бурачина отъ зеле, отъ
копусъ.

Мѣшянина, с. ж. Мѣшна, мѣшява, мѣ-
шянина.

Мѣшярка, с. ж. Мѣсарка.

Мѣшачка, с. ж. Конато пуца, прѣнасна, ду-
мы, клюкы за одного, за другого; клюкар-
ка; сплѣтница, колотѣвка, колотѣрка,
колотѣрница.

*Мюдиръ и мюдиринъ, с. м. Т. Упра-
витель на по-малѣкъ градъ.

*Мюжде, с. ср. Т. Мужде, даръ, нѣкому, който нѣ е обадиъ нѣкаквѣ радость; мушугъ. Той взе мюжде-то, той спрѣваря да каже.

Мюждѣнце, у.м. ср. отъ мюжде.

*Мюзеви́ръ и мюзеви́ринъ, с. м. Т. Клеветникъ, който извръща работы-ты; ябедникъ, клеветникъ.

*Мюзеви́рликъ и мюзефи́рликъ, с. м. Т. Мюзеви́рскы работы; ябедничество, ябеда.

Мюзеви́рскый, ска, ско, пр. отъ мюзеви́ръ. Мюзеви́рскы работы.

*Мюлкъ, с. м. Т. Владоуице, имане мѣсто или сграда нѣкаква; владане, имоть, земля; недвижимо имѣство. Мюлкъ ми е, щъ го правя каквото ми скъимне.

Мюлцецъ, у.м. м. отъ мюлкъ.

*Мюре́, с. ср. Т. Птица, патка, кождо турятъ въ гумѣ или другѣдъ за да примамва дивы-ты птици; кликовая ўтка, пичѣкъ.

*Мюслима́нинъ, с. м. Т. Мюсюлманинъ, който изповѣда Мухамедовѣ-тѣ вѣръ, турчинъ; мусульманинъ.

Мюслима́нскый, ска, ско, пр. отъ мюслима́нинъ. Мюсюлманскый; мусульма́нскый.

*Мюстеша́ринъ, с. м. Т. Свѣтникъ.

*Мюсюлма́нинъ, с. м. Мюслиманинъ.

*Мютевелли́на, с. м. Т. Настойникъ, управитель на имоть вакѣфъ.

*Мютевелли́къ, с. м. Т. Звание на мютевеллихъ.

Мюхлѣ, с. ср. Т. Раст. *Solanum Lycopersit* и неговый плодъ; домати, френскый патладжанъ; помидоръ, помадоръ, помѣдауръ.

*Мюхлѣтъ, с. м. Т. Срокъ.

Молба имъ ся моли
Московска царица:
Мюхлѣтъ да ѣ дадѣтъ
Кож да си сплете,
Войска да си сбере. Пѣс.

*Мюхлю́зъ, с. м. Т. Мюфлизъ, михлюзинъ, който е западижъ, та не може вяче да си плаца дѣгъовы-ты; банкрѣтъ. Ставамъ мюхлюзинъ; обанкрѣчиваться, обанкрѣтъ.

*Мюхю́ръ, с. м. Т. Михюрь.

*Мюши́ръ, с. м. Т. Министръ, дръжавный свѣтникъ.

*Мющери́на, с. об. Т. Мищюрна: 1) Който купува все отъ единъ купецъ, отъ единъ дюкянъ; давалецъ. Имамъ много мющери. 2) Който купува нѣчто, който дава нѣкаквѣ цѣнѣ за нѣчто и иска да го купи; давалѣщикъ, купецъ. Азъ съмъ мющери за тоа конѣ.

Мждѣница, с. ж. Надѣница, калбаса, кобасица, кобасница, кубаса, кубасница, суд-

жукъ; колбаса. Свилася като мжденицъ въ копаникъ.

Мждѣничка, у.м. ж. отъ мждѣница.

Мждѣный, —дѣнь и —дѣнь, дѣна, дѣно, пр. Что хваща полѣка, бавно; мудный, бавный, тяжкый; медленный, медлительный, мѣшкотный. —дѣно, нар. Мудно, бавно, тяжко, полѣка; медленно, медлительно, мѣшкотно. — Мждѣно ми е, като гл. безл. Тяжко ми е, повдига ми ся, крѣти ми ся; тошнить мнѣ.

Мждѣ, мждѣ, мждѣ, мждѣна, с. ср. 1) Валчѣста, тврѣда частъ, като орѣхъ, при дѣтеродный удъ на мжжеско животное; яйцѣ, ятрѣ. 2) Торбичка, въ кождо стоять мждѣ-ты; мошна.

Мждрене, с. ср. отъ мждѣрѣся.

Мждрѣцъ, с. м. 1) Мждръ, умѣнь чловѣкъ; умникъ; мудрѣцъ. 2) Зѣкъ у чловѣка по единъ задъ кѣтници-ты и на двѣ-ты чѣлюсти, израстава кѣсно; умникъ; зубъ мудрости.

Мждрѣсть, с. ж. Разумность, благоразумие, благоприличие; мудрѣсть.

Мждру́вамъ, гл. ср. Мысля, прѣмыслявамъ, измѣслявамъ; мудрѣствовать.

Мждру́ване, с. ср. отъ мждру́вамъ.

Мждръй, —дѣръ, дра, дро, пр. 1) Умный, благоразумный; мудрый. 2) Мирный, тихый, кроткий. Мждръй дѣца. Мждро хоро, кротко, тихо, благоприлично, не лудяшко. —дро, нар. 1) Умно. 2) Мирно, тихо, прилично, смирено; скромно, смѣрно, чинно. Не стои мждро, мирно. Мждро ходене. —Луди направили, мждри развалили. По-добрѣ е съ мждръ да плачешъ, а не съ лудъ да ся смѣшешъ. Да тя е страхъ отъ мждръ, а не отъ лудъ. Доклѣ ся мждра намждрила, луда ся наскачала. Единъ лудъ врьна камѣкъ въ кладенецъ, сто мждри не можѣтъ да го извадятъ. Двама луди отъ единъ мждръ по-тяжѣтъ. Вино-то и мждръй подлудѣва. Мждръй ся готви отнапрѣдъ за всакога. Който мждро млѣчи, той по-добрѣ говори.

Мждръжѣся, шѣся, — рѣся, гл. об. Стоѣ мждро, тихо, мирно, смирено, прилично, почтительно. Мждрися като младѣ невѣстѣ (булкѣ). Да станѣ пакъ булкѣ, да видишъ какъ щъ ся мждръжѣ.

*Мжждрѣ́къ, с. м. Т. Мжждрѣкъ.

Мжждрѣ́новъй, въ, ва, во, пр. отъ мжждрѣ́нъ. Мжждрѣ́ново дръво.

Мжждрѣ́нъ, с. м. 1) Дръво *Fraxinus excelsior*, осѣнь, ясѣнь. 2) Раст. дръвце *Ligustrum vulgare*; бирючина обыкновенная.

Мжжѣвница, с. ж. Жѣна, конато има мжжѣ,

не вдовица; мжжетница, мжжната, мжжнатница; замужнян.

Теплѣть вѣка, личба личить:
Вопка мома да н'излѣзе,
Ни мома, та ни певѣста,
Ни црѣноока вдовица,
Ни на млада мжжевница. *Пѣс.*

Мжжевый, вѣ, ва, во, пр. отъ мжжъ, сыругъ; мужиниѣ, мужній. Ни мжжева грыжа, ни добра вечера.

Мжжене, с. ср. отъ мжжѣж и мжжѣжси. Женене, задоманане.

Еанкулъ ми ся учинило
Добрь юнакъ за женене,
А Еаника си сторила
Добра мома за мжжене. *Пѣс.*

Мжженый, нѣ, на, по, прич отъ мжжѣж, като пр. За женѣ: жененый, задоменый; замужнян. Та е мжжена; замужнян.

Мжженце, ум. ср. На галено, мжженце; муженѣкъ.

Мжжество, с. ср. Юначество, юнащина; мужество.

Мжжетница, с. ж. Мжжѣвница. Не може да ся поплаче вдовица отъ мжжетницѣж.

Мжжѣць, 1) ум. м отъ мжжъ. Нека е мжжець, на да е и отъ калець. 2) с. м. Язычѣ-то въ грѣло-то; чловѣчець; *Eri-glottis*; язычѣкъ.—Вдигнѣ му мжжеца, измаи го.

Мжжилѣ, с. ср. Дунка на питѣ отъ кошерь; сотова ячей.

Мжжище, ув. ср. отъ мжжъ. Мжжага.

Мжжкарка, с. ж. Жена, мома като мжжъ, съ мжжскый похватъ.

Мжжкарѣць, с. м. Мужкарѣць, мжжеско растение.

Мжжеско, като с. ср. Животно отъ мжжскый полъ; самѣць.

Мжжескый, ска, ско, пр. 1) Что е на, за, отъ мжжъ; мужескый, мужской. Мжжскый родъ, мжжска работа. 2) За животно, что е отъ мжжскый родъ, не женскый; мужескый. Нѣма мжжеско дѣтя. Добыла мжжескѣ рожбѣ, добыла момѣя. 3) Еакый, юнакъ, храбрый; мужественный. Мжжска жена, юнакъ като мжжъ.—скы, нар. 1) Като мжжъ; мужескы. 2) Като мжжъ, иако, юнашкы, храбро; мужественно, молодѣцки, храбро. Работи мжжескы, добръ. Еажъ мжжескы, ала и работи мжжескы. — Мжжеска Драгана, мжжеска Райка, казвѣся за мжжескѣ женѣ, за женѣ като мжжъ.—Мжжскый кравай, особенъ кравай съ кръсть на срѣдѣ.—Безъ мжжескѣ работѣ ничто не быва. Безъ мжжескѣ работѣ—кладенець безъ водѣ. Мжжчавый, вѣ, ва, во, пр. Мжжевый. Една мжжчава и една пащерица.

Мжжъ, с. м. 1) Чловѣкъ отъ мжжскый полъ; мужчина. 2) Който е пристигналъ на врѣсть, порастивалый; мужъ, мужчина, возмужалый. Ставамъ мжжъ, порастивамъ; мужать. 3) Она, за когото нѣкога е омжжена; сыругъ, ступанинъ, войно, юнакъ, господаръ; мужъ, супругъ.—За женѣ-тѣж коприна, за мжжска коприва; женѣ — шѣлкѣ, а мужу — щѣлкѣ. Женѣ-тѣж съ коприняны фустаны, мжжес-тѣж съ бѣвы изкижтѣ. Мжжъ-тѣж ся познава по женѣ-тѣж. Дай си, мжжес, женѣ-тѣж, а тѣж хвани горѣ-тѣж. Клисавъ мжжъ кѣцѣж не вѣрѣти. Клисавъ мжжъ женѣ не храни. На клисавъ мжжъ клисавѣ жена ся пада. И нашъ Петко съ мжжес-тѣж, и отрѣбка му на покаса. Съ майкѣ до вѣрѣмя, а съ мжжъ прѣзъ море. Мотовила вила, та мжжска си была. Правденъ мжжъ—остъръ ножъ, праздна жена — сама злина. Чорба мжжска дръжи. Азъ брьборѣж, мжжъ ми брѣтѣви. Силный мжжъ прѣполовава дни-тѣж си. Заможенъ мжжъ мжжъ не знае. Добра жена—мжжю рай, зла жена — мжжю адъ. Мжжъ бѣлыло, мжжъ червило, мжжъ чернило. И рѣштарка мжжска си трѣговецѣ направѣ. Влѣжѣ влачи, мжжъ не рачи. Мжжъ съ кола да внаса, а жена съ иглѣ да изнаса, пакъ не може ся надвие. Бѣжъ Радне — чистъ мжжъ. Имамъ мжжъ малко лѣжъ: бѣжъ не хваща, нѣ не плаща. Кѣжѣ безъ женѣ, мжжъ безъ парѣ, огнь да гѣ гори. Да ся напише мжжъ, да ся наплаче жена. Да заиде дѣждѣ, да ся напиши мжжъ, да ся нагльчи жена. Жена мжжска не бие, а накарва го по воля-тѣж ѣ да ходи. За неволя съ мжжска, кога гостѣ нѣма. Боленъ мжжъ—сурѣвъ тѣжвеникъ, болна жена—печена кокошка. Мжжъ-тѣж кѣжѣ-тѣж дръжи, а жена-та ѣж краси. Мжжъ-тѣж е глава въ кѣжѣ, а жена-та душа. Мжжъ-тѣж е китѣжъ на кѣжѣ-тѣж. Мжжъ-тѣж е вѣжѣ-глава на женѣ-тѣж. Жена безъ мжжъ е като конѣ безъ юздѣ. Грѣжѣ безъ рѣжѣж като мжжъ безъ женѣ. Дѣто мжжъ стѣжѣ, жена не може и да помирише. Хей людѣ, вардѣтѣся! Мжжска си бѣжъ и нѣтѣла си заклажъ! Тяжкый мжжъ и той голъ и жена му гола. Вряденъ мжжъ колко нѣтѣла нашъ. Мжжъ като лайно на дѣждѣ. Който си казва срдѣце-то на женѣ, не е мжжъ. Мжжъ съ мустакѣ и жена съ грѣдѣ не ся учѣтъ. Мжжъ-тѣж е все стѣжѣница. Мжжъ-тѣж тягобы не знае. Мжжъ-тѣж е гостиненъ въ кѣжѣ.

МѢЖЕЖ, ишь, — жѣлъ, гл. д. Женѣ, задо-
мывамъ женско; выдавать за мужъ.

Хайде Еано, хайде на сватѣ да ходишь,
Брата ке женимъ, сестрѣ ке мѣжимъ. *Пѣс.*

— **МѢЖЕЖ**, гл. *взвер.* За женѣ, за момѣ:
знимамъ си мѣжѣ, женися, задомывамъ;
выходить, идти за мужъ.

Въ третѣ гемеж младѣ Стоанѣ,
Съ писанѣ кавалѣ свираше
И у кавала рядаше:
Мѣжися, мори Петкано,
Дори си млада зелена,
Дори си бѣла червена. *Пѣс.*

— **ЖЕНѢЙ**, прич. стр. За момѣ, за женѣ:
жененѣй, задоменѣй; замужемъ. *Еа съмъ*
си мѣжена.

МѢЖІАГА, ув. м. отъ мѣжѣ. Мѣжище.

МѢЖІАТА и

МѢЖІАТИЦА, с. ж. Жена, конато има мѣжѣ,
не вдовица; мѣжѣвница, мѣжетница; за-
мужная.

МѢЖІАЛЕЦЪ, ум. м. и мѣжѣлчя, ум. ср.
отъ мѣжгалѣ.

***МѢЖІАЛЪ**, с. м. *Т.* 1) Дупкѣ на стѣнѣ за
да ся стрѣль, да ся пушка изъ неж; бой-
ница, бой. 2) На стѣнѣ-тѣ на маазѣ тѣ-
сей дѣлѣ прозорѣ; прозябѣ, фенгидѣ.

***МѢЖІАКЪ**, с. м. *Т.* Мѣждракѣ, конне, су-
лица; коньѣ, пѣка, дрѣтивѣ. *Мѣждракѣ*
у вѣтнице не ся крѣе.

МѢЖІАЧЕЦЪ, ум. м. и мѣжѣрѣчя, ум. ср.
отъ мѣждракѣ

МѢЖІНА, с. ж. Мазина, шишнарка, шигла на
дрѣво кипарисѣ.

МѢЖЪ, с. м. вм. мѣсть.

МѢКА, с. ж. 1) Душевно или тѣлесно стра-
дание; мука. *Трѣпѣжъ, носѣ мѣкѣ.* 2)
Успіе, зорѣ; мука. *Видѣхъ голѣмѣ мѣ-*
кѣ, доклѣ го направихъ. 3) Мѣчене нѣ-
кого да пѣкаже нѣчто; истязаніе, пытка.
Турѣмѣ нѣкого на мѣкѣ; подвергѣтъ
пыткѣ. Турѣмѣмъ го на мѣкѣ, зехѣ да
го мѣчатъ да каже чтото знае. 4) Курдежъ,
тягоба, сѣклетѣ; сѣука. 5) Жигѣ, жналѣ,
скръбѣ, тѣжа; грусть, горѣсть печаль. 6)
Мѣсто, дѣто утѣвать души-тѣ на грѣшны-
тѣ да ся мѣчатъ за грѣховѣ-тѣ си; вѣчна
мѣка, адѣ, пѣкѣлѣ, пѣкло, пекло, джендемѣ;
адѣ, пѣкло. 7) Стока, имане, имѣть, до-
бытъкѣ; товарѣ, имущество, богатство.
Това не е моя мѣка.

Тодорѣ Тодорки думаше:
Тодорко, булка хубава,
Какъ си съѣлъ тебе събрахмы,
Хубавѣ мѣкѣ стѣгнахмы:
Злато отъ сребро по-много. *Пѣс.*

— *Вѣчна мѣка*, пѣкѣлѣ, пѣкло, пекло,
адѣ, джендемѣ; адѣ, пѣкло. *Лошка жена*

— *вѣчна мѣка. Комуто е лошка жена-*
та, не му трѣба вѣчна мѣка. — *Падѣж*
ми мѣка, станѣ ми мѣчно, тяжко. Падѣ-
жло му мѣка да живѣе все у чюдѣмъ
людѣ. — Ни една наука не бѣва безъ
мѣкѣ. Безъ мѣкѣ нѣмѣ наука. Навѣкѣ
е^{же} одна мѣка, а отвѣкѣ двѣ. Всяка
мѣка не е довѣка. Заможѣнѣ мѣжѣ
мѣкѣ не знае. Двѣ рѣбы ся пѣкѣтъ на
огниа, една друга си не хвацѣтъ вѣрѣ
на мѣкѣ-тѣ.

МѢКОТИНА, с. ж. Мѣчнотина.

МѢКУВАМЪ, гл. д. Мѣжѣ нѣкого, турѣмѣ го
на мѣкѣ; подвергѣтъ пыткаѣ.

МѢКУВАНЕ, с. ср. отъ мѣкувамъ. Мѣчене.

***МѢКА**, с. ж. *Т.* Нѣчто, което нѣкоп но-
сятъ на себѣ съ вѣрѣ, че то ще гѣ пѣзи
отъ болѣсть или отъ зло налѣтнице; аму-
лѣтъ, талисманѣ, наузы.

МѢКАЛЕЦЪ, ум. м. и мѣкалчя, ум. ср.
отъ мѣкалѣ.

***МѢКАЛЪ**, с. м. *Т.* Тягло единѣ и полови-
на драма.

Прошетало лудо младо изъ село,
Продавало мѣкалѣ сѣрѣмѣ навѣромѣ.
Излѣгла ми кѣфирѣ Еана хубава,
Да ми купитѣ мѣкалѣ сѣрѣмѣ навѣромѣ.
Пѣс.

***МѢКТИНА**, пр. неизм. *Т.* 1) За кучѣ: что
мытка по чюдѣ-тѣ врата, та лиже пани-
ци-тѣ. 2) Чловѣкѣ мазникѣ.

МѢТВАМЪ, гл. мн-кр. отъ мѣтѣ; мѣчивать.

МѢТЕЖЪ, с. м. Останѣла утайка на дѣно-то
на сѣдѣ отъ нѣчто мѣтно, мѣтолакѣ; осѣ-
докѣ, отстой, подѣнокѣ.

МѢТЕКЪ, с. м. Мѣтѣкѣ.

МѢТЕНЕ, с. ср. отъ мѣтѣ; мѣченіе.

МѢТЕНИЦА, с. ж. Матанѣ, мащенница, мѣще-
ница, мѣко битѣ, та му семено масло-то;
брѣканица, бутаница, айранѣ; айранѣ,
арѣянѣ, пахтанѣ. *Който ся е попарилѣ*
отъ прѣсно мѣко, той духа и мѣте-
ницѣ-тѣ. Муталависѣ като мухѣ у
мѣтеницѣ. Да го обѣчатъ като мухѣ
у мѣтеницѣ! Бѣтѣва. — Ракиа мѣте-
ницѣ, патоки, подѣрки отъ ракиѣ.

МѢТЕНИЧКА, ум. ж. отъ мѣтеница.

МѢТЕНѢЖЕЖ, ешѣся, — нѣталѣся, гл. об. Мѣт-
нѣжѣся, размаивамъ. *Работѣ-тѣ ся мѣ-*
тенѣжѣтъ.

МѢТЕНѢЖАНЕ, с. ср. отъ мѣтенѢжѣся.

МѢТІЛКА, с. ж. Нѣчто водно, мѣтно, не
быстро; муть. *Рѣка-та тѣче мѣтилѣка.*
Това не е вино, а мѣтилѣка.

МѢТІЛО, с. ср. Мѣсто, дѣто итица мѣти най-
ца-та си; нологѣ.

МѢТІЛІАКЪ, с. м. Много мѣтна вода, голѣ-
ма мѣтилѣка, мѣтница, мѣтокѣ; муть.

Мѣтка, с. ж. Направа за да ся бута въ неѣ масло; буталка, бутимъ, бучка, чюрлка; мѣсленикъ.

Мѣтница, с. ж. Мѣтилакъ; муть.

Зѣлъ сѣмь си сѣнь сѣнувала:
Изтече слѣнце крѣнаво,
Притече водъ мѣтница,
Та Милену у дворъ утече,
Нему отнесе червень подкашникъ,
А менѣ бѣлъ лакатникъ. *Пѣс.*

— *Мѣтница-та го носи*, праздна му е работа-та, вѣтърь го вѣе на свѣж кобылж.

Мѣтничкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смякч.* отъ мѣтний.

Мѣтний, — тѣнь и — теѣнь, тпа, тно, пр. Не бѣстрый, не ясний; мутний. *Мѣтна вода. Мѣтно вино.*

Не ходи рано на водж,
Не дрянкѣй мѣтниц кованъ,
Не тропи златъ коланъ,
Калин сѣ друми широки,
Мѣтны сѣ воды дѣбoky. *Пѣс.*

Жяденъ конь мѣтнѣ водж не гляда. Младость лудость — мѣтна вада. Ще го отнесе мѣтна-та. Да ж отнесе мѣтна-та! Клятевы. — **Мѣтно**, нар. Не-быстро; мутно. *Мѣтно ми е прѣдъ очити*, не могъ да видж, не видж насно, тѣмѣ ми прѣдъ очити.

Мѣтнѣжес, есея, — нѣлсея, гл. об. Мѣтевѣжес.

Мѣтокъ, с. м. 1) Мѣтилакъ. 2) Мѣтолакъ.

Мѣтолакъ, с. м. Утайка отъ нѣчто мѣтно; мѣтокъ, мѣтежъ; осѣдокъ, отстой, подѣнки.

Мѣтж, ишь, — тѣлъ, гл. д. 1) За птицъ: сѣдъ надъ яйца да излупи пицъ; излупивамъ, измѣтвямъ, извождамъ, квачж, лупж; сидѣть на яйцахъ, высидживать, насидживать, насѣдовать, выводѣть, лупѣть. *Едни квачка на два полога не мѣти. Не учи старца да мѣти яйца.* 2) Врѣшж нѣчто наскоро, какъ да е; смуталывамъ; тапашить. *Едно носи, друго мѣти. Мѣтимж нѣчто, да видимж какъ щемж го измѣтимж.* — **тжся**, гл. стр. По знаменованіе-то на глагола. — *Вж водяницж-тж му дяволи мѣтятъ*, запустѣла е, баталасала е, та не работи вяче. — *Дяволи-ти вж него мѣтятъ*, тихъ си показва, ала е голѣмъ дяволъ.

Мѣтж, ишь, — тѣлъ (мѣтвямъ), гл. д. 1) Бръкамъ нѣчто, та да ся повдигне утайка-та въ него и да стане мѣтно, небыстро; размѣтвямъ, разбрѣвямъ; мутѣть. *Мѣтж водж, вино. Както си мѣтилж водж-тж, така ж и избѣстровай.* 2) Правж да

ся скарать нѣкои, да ся спрѣиржъ, да не стоять мирни; повдигамъ, разбрѣвямъ, размѣтвямъ, вальпывамъ, правж смѣтнж; воумѣтъ, волновѣть, мутѣть. *Дѣ иде все мѣти умовж-тж на хора-та.* 3) Прѣчж, бръкамъ, замотавамъ, убръквямъ, побръквямъ, смѣтамъ; запутывать. *Мѣтж работж-тж. Мѣтж го*, не го изучвамъ, а го забръквямъ. 4) Бнж, бутамъ, бръкамъ, бучкамъ масло; битъ, пахтатъ мѣсло.

Той ми рано скоривать,
Да му мѣлж овци-тж,
Да му мѣтж мѣло-то. *Пѣс.*

— **тжся**, гл. стр. Бывамъ мѣтенъ. — **те-ний**, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола; мучѣный. — *Мѣтлѣ му водж-тж*, прѣчатъ му, бръкатъ му на работж-тж. **Мѣтнѣкъ**, с. м. Мѣтежъ: 1) Развадено яйце; вѣвалокъ. 2) Яйце, което ся развали, та не ся излупи отъ него пицъ; запрѣтъж, смѣтко яйце; запортокъ, дѣхлое яйцѣ, дохлѣцъ, дыхлѣцъ, дохленѣшъ, болтунъ, вѣвалокъ, хлѣнокъ, жировѣе яйцѣ, голѣшъ. *Сѣди като квачж на мѣтнѣци. Кога дойдешъ у насъ на Велиденъ, цж ти дамъ мѣтка.*

Мѣцямъ, гл. ср. Казвася за говореніе-то на нѣмъ-тж и за говореніе на сынъ, кога само си мрѣдамы устѣп-тж. *Нѣмъ-ти не говорятъ, а мѣцятъ. Кога спи, чжсто мѣца.*

Мѣцане, с. ср. отъ мѣцямъ.

Мѣчене, с. ср. отъ мѣчжж и мѣчжес.

Мѣченикъ, с. м. Който е прѣтърѣлъ мѣченіе и смръть за Христа; мѣченикъ.

Мѣченица, с. ж. Жена, мома мѣченикъ; мѣченица. *Мѣжж пѣтаница — жема мѣченица.*

Мѣченическый, ска, ско, пр. отъ мѣченикъ; мѣченическій. — **скж**, нар. Като мѣченикъ, като мѣченици-тж, сѣ голѣмы мѣжж; мѣченически.

Мѣчениж, ум. ср. отъ мѣченикъ.

Мѣчѣтнѣж, с. ж. мн. Болестъ дребны бѣлы прыщницы по языка и уста-та на малкы бозайничета.

Мѣчѣло, с. ср. Мѣжж, които ся палагати отъ нѣкого. *Доклѣ нѣма мѣчѣло, нѣма и добрило.*

Мѣчѣтелка, с. ж. Жена, мома мѣчителъ.

Мѣчителъ, с. м. Който мѣчи нѣкого; пѣлатъ; мучитель.

Мѣчникъ, с. м. Ковчегъ-тж, въ който паде и си събира бранно-то изъ-подъ горнакъ на водяницж; мѣчнѣкъ, пода; ларъ.

Мѣчничкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смякч.* отъ мѣчнѣтый.

Мѣчнина, с. ж. и

Ижнотѣ, с. ж. и

Ижнотѣна, с. ж. Мжкотина, мжа, прѣчка, усилие, тяжкота, зорь; трудность, мудрость, неудобносполнимость, препятствіе. *Срѣщяж голѣмж мжнотѣи.*

Мжчигый, —чнь и —чень, чна, чно, пр.

Что става съ голѣмж мжж, что иска усилие, зорь; нелесный, тяжкый, врылый, замланный; трудный, мудреный, неудобный, мѣтный. *Мжчна работа. Мжченъ нжтъ. —чно, нар.* Съ мжжж, съ усилие, съ зорь, нелесно, тяжко; трудно, мудрено, неудобно, мѣтно. *Кокато пчела отхожда надалеч да бере медъ, мжчно ся врыща. Кокато иска Савва, мжчно става. — Мжчно ми е, пада ми мжжж, става ми тяжко, тяжко ми е. Мжчно ми е дѣто не мя послуша.*

Мжчнѣкъ, с. м. Мжчнѣкъ.

Мжчжж, ншъ, —чѣль, гл. д. 1) Поставямъ, турямъ нѣкого въ мжжы, правж го да страда; мучить, истязывать, пытать. *Хванжжж го хайдути и го мжчжж да имъ изкаже парж-ты си.* 2) Не оставямъ нѣкого на мира, беспокожж, грызж, намъ; мучить, беспокобить. *Цѣль день мжчи майжж си за парж. Свѣсть-та му го мжчи за грѣховж-ты. —чжжся, 1) гл. вѣзвр.* Бѣхжся, бижся, силжся, напинамъ, чаащисвамъ, глядамъ, залѣгамъ, прилѣжавамъ, труджся; мучиться, стараться, возиться, нарохтѣться, лѣзть изъ кишѣкъ. *Който ся мжчи, той ся и пжчи.* 2) Казвася за тяжжж женж, кога и дойдѣть мжжы-ты, болжжы-ты за раждане; чувствовать, имѣть потуги, перехваты.

Замжчися Божя Майка
Отъ Игната до Колядж,
Кога было на Коляда,
Тя си роди млада Бога. *Пѣс.*

3) гл. стр. Бывамъ мжченъ; мучиться. — чешый, прич. стр. Туряный на мжжы; мученый. — *Мжчися като даволж. Мжчися да поглжне биволж, че едва мужж поглжнжлж. Мжчися да изкара отъ дѣв бабы невѣстж.*

Мжщеница, с. ж. Мжтеница.

Мжщеничка, ум. ж. отъ мжщеница. Мало мжтеница.

Мя, вин. пад. ед. число отъ мѣстоим. азъ, мене; менѣ;

Мявкамъ (да мявкнж), гл. ср. Мякамъ; мяукать. *Котжж-ты мявкать.*

Мявканіе, с. ср. отъ мявкамъ. Мяканіе; мяуканіе.

Мявкнж, ешь, — нжль, гл. ед-кр. отъ мявкамъ. Да мякнж.

Мязгѣ, с. ж. Мязга.

Мякамъ (мяквямъ, да мякнж, мякнувамъ), гл. ср. Выкамъ мяу, мяу! мявкамъ, мяукамъ, мячж; мяукать, мяучить. *Котжж-та мяка.*

Мяканіе, с. ср. отъ мякамъ. Мявканіе, мяуканіе, маченіе; мяуканіе.

Мякашь, с. м. Раст. сазъ, мякышь.

Мяквямъ, гл. мн-кр. отъ мякамъ; мяукивать.

Мякнатіе и

Мякненіе, с. ср. отъ мякнж. Омякваніе.

Мякнувамъ, гл. уч. отъ мякнж. Мяукнувамъ.

Мякнж, ешь, — нжль, гл. ед-кр. отъ мякамъ. Да мякнж, да мяукнж; мяукнуть.

Мякнж, ешь, —налъ, гл. ср. Ставамъ мякъ, омяквямъ; мягчѣть, мякнуть.

Мяко дръво. Раст. *Sorbus aucuparia*, брѣкыня, възкрушна, калина, оскрушна, скорушна, смръдлика; рябина.

Мякотъ, с. м. отъ мякамъ. Мяканіе, мяуканіе; мяуканіе. *Котешкый мякотъ.*

Мякушѣвость, с. ж. Качество на мякушнавый; нѣга, нѣжность, изнѣженность.

Мякушѣвый, въ, ва, во, пр. 1) Мякый, клисавый; нѣжный, изнѣженный. 2) Слабый, клякавый, кекавый, кежлавый, клипавый, тромавый; слабый, безсильный, слабохарактерный. *Мжж-тж былъ мякушѣвъ, та слушалъ повяче женж си.*

Мякушѣръ, с. м. Орѣхъ съ мякж чюрупжж, некостеливъ.

Мягкый, къ, ка, ко, пр. 1) Что ся вдава, кога ся натисне, не твърдый, не коравый; мягкый. *Мяка пита, мяка постела.* 2) Който ся лесно прѣдумва, съгласнава, не opakъ, не инатъ; мягкый, сговорчивый, кроткый. *Мякж чловѣкж. Мяка душа.* 3) За врѣмя-то: кога не е много студено, кога студъ-тъ е поспаднжлж. *Врѣмя-то е мяко, омякнж. —Мяко, нар.* По знаменованіе-то на рѣчь-тж; мягло. — *Има мякж очи, срамежливъ е, лесно ся засрама. Мокрж и сж полжж-ты, че и сж мякж очи-ты. —Мяко срьдце,* что ся лесно умилоствивава, смиллава, милостиво срьдце. — *Мяко като памукж. Мяко-то вжже прѣжюла твърдый камжкж. Кована водяница мяко брашно меле. Мяко ала далеко.*

Мякына, с. ж. Луспы, сламжы, праздни зръна, что излизать отгорѣ, кога ся сѣе жито; заборина, зуборина, опашина, починкы, плѣва, плѣворъ; мякина, пелѣ, пушница, плѣвелъ.

Мякѣца, с. ж. Ыденіе отъ тѣсто прѣжено въ шарлаганъ; лангида, тиганица, питулица; родъ блиновъ, ышжи.

Мякѣчка, ум. ж. отъ мякѣца.

Н. Пятнадесято слово, пятнадесята буква въ Словянскѣ-тѣ азбукѣ, наричано *нашъ*, по старо-то начрѣтаніе **н**, а по ново-то **и** и рѣкописно **н**.

На, *прѣдл.* Употрѣбавася отдѣлно прѣдъ имена сѣществителны и мѣстоимениа и сставенъ съ другы рѣчи: 1) Казвася като отговоръ на въпросы: а) Дѣ? *Сложи го на земь-тѣ. Сѣдни на стола. Стоясъ на село. На всякъ стѣжкѣ.* б) Кѣдѣ? *Отивамъ на цркъвѣ. Ходихъ на Цариградѣ. Качвамъ на планинѣ-тѣ. Отивамъ на оранѣ, на водѣ, на дрова, на гѣбы. Кѣща-та глѣда на изтокѣ. Ходимъ на сватѣжѣ. Водятъ го на бѣсило. Ходихъ на рѣкѣ-тѣ, на чешмѣ-тѣ, на кладенецѣ.* в) На что? *Дрѣжжъ го на рѣцѣ. Носи го на главѣ-тѣ си. Опирамъ на стѣнѣ-тѣ, на тоагѣ. Пишѣ на книгѣ. Окачи го на кукѣ-тѣ.* г) Кога? *На Велидень, на Петровъ-день, на пролѣтъ, на есень, на зимѣ, на трѣганіе.* д) Какъ? *Продавамъ го на тягло. На опакѣ. Говорихъ му на самѣ. Казвамъ го на шѣжѣ. Отиде на пусто. На силѣ го зехъ. На брѣзо го направихъ.* е) На кого? *Мѣтнѣхъ на бацѣ си, прилича на майкѣ си. На тебе ся надѣхъ.* 2) Съ винителный падежъ на имена сѣществителны и прилагателны и мѣстоимениа замѣнава: а) Родителный падежъ. *Мѣжѣ-тѣ на сестрѣ ми; мужъ сестрѣ моѣй. Стока-та на бацѣ ми; имущество отцѣ моего. Братѣ на майкѣ ми; братѣ моѣй матери.* б) Дѣтелный падежъ. *Кажѣ на брата си, вмѣсто брата си. Помолися на Бога, вм. Богу. Речи на майкѣ си, вмѣсто майцѣ си. Поржчай на Драгана, вмѣсто Драгану. Дай го на мене, вмѣсто менѣ. Казвамъ го на тебе, вмѣсто тебѣ. Поклонися на тогова, вмѣсто тожува.* 3) Наставиася съ прѣдлозы *взъзъ, до, по* подырь него, та прави съ тѣхъ сложны прѣдлозы: *на-взъзъ, на-до, на-по: Отѣде на-взъзъ планинѣ-тѣ. На-до недѣлѣ, на другѣ-тѣ недѣлѣ. На-до годинѣ-тѣ, на другѣ-тѣ годинѣ. На-до понедѣлникѣ, на другѣй понедѣлникѣ. Трѣгнѣ на-по него, подырь него. На-по тицѣтѣ, слѣдѣ тицѣтѣ.* 4) Сѣединавася и съ нарѣчна, както съ сѣществителны имена, та прави съ тѣхъ сложны рѣчи, като: *наблѣзо, надалѣчѣ, нагѣрѣ, надѣлу, насѣмѣ, натѣмѣ, на-*

всѣдѣ, напѣкѣдѣ, наподѣрь, накѣ-со, надѣго и пр., които в. на ряда имъ. 5) Сставенъ съ другы рѣчи прѣдлогъ на показва: а) Дѣйствиѣ отгорѣ: *настѣпѣмъ натискамъ, накрѣвамъ, налѣгамъ.* б) Дѣйствиѣ сврѣшено: *набивамъ, наваждамъ, наточвамъ, напокавамъ, нахранвамъ, надробавамъ.* в) Дѣйствиѣ многократно: *насихамъ, навличамъ, напридамъ, натѣкавамъ, насновавамъ.* г) Насытъ: *наадамъ, напивамъ, наспивамъ, наигравамъ, наскачвамъ, нахѣдвамъ.* д) Начяло на дѣйствиѣ: *наадамъ. Мѣшка наахла хлѣба. Напивамъ. Свята вода ненапита.* е) Дѣйствиѣ въ малѣтъ стѣпенъ: *Наболѣва мѣ, поболѣва мѣ понѣкога. Накуцѣвамъ, куцѣмъ по малко. Нагорчѣва, горчи малко.* — Ето още нѣколко изречениа, отъ които сѣ види употребленіе-то на прѣдлогъ **на**. *На день, на день, единъ день едно, другъ день друго.*

Младѣ сака, младѣ зема,
Погодися болникава:
На день треска, на день глава,
За ѣденіе харно ѣде,
За работѣ не работи. *Пѣс.*

Имамъ нѣчто на срѣдцѣ, ѣде мѣ, чопѣи мѣ нѣчто пѣвѣтрѣ.

Стояне, сыно Стояне.
На мѣсяцъ дойдѣшь бѣлѣ червень,
На мѣсяцъ дойдѣшь жѣлѣ зеленѣ,
Дали си при зѣлѣ кѣхѣжъ,
Иль имашъ момѣ на срѣдцѣ. *Пѣс.*

Боленъ на смрътъ; боленъ при смѣрти. Хащамамъ на мѣсяцъ, на годинѣ; на-нимаюсъ на мѣсяцъ, на годѣ. Врѣмѣ-то е на дѣждѣ, на снѣгѣ, прилича, сочи да вали дѣждѣ, снѣгѣ. Слѣнце-то е на пладне. Правѣся на боленъ. Ще стане на пепелѣ.

Какъ ся биетъ езеро-то
Какъ ся биетъ отъ брѣгъ на брѣгъ
Такъ ся биетъ мое-во срѣдцѣ. *Пѣс.*

Стори мѣ, Боже, прѣвѣтори
На сиво, пѣстро гѣлѣбѣи. *Пѣс.*

Учатъ го на книгѣ, на умѣ. Колко е на голѣминѣ, на длѣжѣ, на ширѣ? На имя Цѣтѣко. Мирише на босилѣкѣ. Дѣтя на годинѣ. Канѣ на обѣдѣ, на гостѣ, на сватѣжѣ. На заранѣ-тѣ, на вечерѣ-тѣ. На гладно срѣдцѣ, на изустѣ и наустѣ. На силѣ. На истинѣ. На здравѣ. На посокѣ, на имѣтѣ. Дохожда ми на умѣ. Возѣся на кола, качвамъся

на конь. *Играж на хоро, на книзи.* Това с на добро, показва добро, Не е на добро; не къ добру. *На влакно, на косъмъ. Дръжж го на ключъ. Давамъ на вѣрж. Заведохъ го на майсторъ.*

На́, нар. За показване, еве, ево, етѣ, ето, нато; воть. *На́ го; воть онъ. На́ ги; воть оны. На́ чловѣка, когото трѣсишь; воть тотъ чловѣкъ, котораго ты ищешь. На́ какво трѣбва да ся направи; воть что надо будетъ сдѣлать.*

На́, междом. Когато ся подава нѣчто. *На́ ти парж, та си купи нѣчто. На́, та кажъ. На́, та ся мажи оттука. На́ тебѣ, Боже, что ся менѣ не може.*

На́, междом. Показва недоумѣние. *На́ что ся случило. На́ что ся чуло. На́ что ся рекло. На́ что ми ся паде. На́ что ми ся спи. На́ что мя боли глава.*

На́и́гнѣж (да ся), ишь, — нилися. *гл. об. сѣр.* само въ *мн. ч.* За агнета: да ся оагнать, да ся обагнать много; да ся наагнать.

На́и́йка́мъ (да ся), *гл. об. сѣр.* Да ся навикамъ ай, ай, да айка́мъ много, докѣ мож; нааукаться.

На́и́ка́мъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Казвася само кога ся говори за дѣца, да ся изсжди въ постилжы-ты си, въ дрѣхы-ты си. *Дѣ-тя-то ся наакало. — капый, прич. стр.* Насраный, посраный.

На́а́ленѣж, ишь, — нѣлъ, *гл. сѣр.* отъ наа-ленѣвамъ. Да вапцамъ нѣчто алено, да намажж съ алено. — *нѣный, прич. стр.* Вапцаный, намазаный съ алено.

На́а́ленѣ́вамъ (да нааленѣж), *гл. д.* Вапц-вамъ, боладисвамъ нѣчто алено; намазвамъ, намачквамъ нѣчто съ алено. — *меся, гл. стр.* Бывамъ нааленѣнъ.

На́а́мболѣ́самъ, *гл. д. сѣр.* Да амболѣсамъ, да болѣсамъ, да присадж много; да набо-лѣсамъ, да наашладишж.

На́а́ргѣ́самъ, *гл. д. сѣр.* Да аргасамъ много.

На́а́ртѣ́самъ и на́а́ртѣ́шж, ешь, — тѣсахъ, — тѣсалъ, *гл. сѣр. сѣр.* Да артисамъ, да артишж много, да изостанж.

На́а́ска́мъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Да ся находж, да ся наскытамъ, да ся налутамъ, да ся нашлакамъ; шлѣться вдво́ль.

На́а́ха́мъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Да ахамъ, да охамъ много; да ся наахкамъ, да ся наохкамъ.

На́а́хка́мъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Да ся наахамъ, да ся наохамъ, да ся наохкамъ

На́а́и́лади́шж, ешь, — дѣсахъ, — дѣсалъ, *гл. д. сѣр.* Да ашладишж, да присадж мно-го, да наамболѣсамъ.

На́а́бу́вамъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Да ба-бувамъ доста, много, докѣ мож.

На́а́ви́ж, ишь, — виль, *гл. сѣр.* отъ наба-виамъ. Да доставж, да принесж; снабди́ть, доста́вить. — *вентый, прич. стр.* Доста-вентый, принесеный; доста́вленный.

На́а́ви́амъ (да наба́ви́ж) *гл. д.* Давамъ нѣ-кому нѣчто, което той нѣма; доставямъ, приносвамъ; снабжать, доставлять.

Не мож, царю, да пѣж,
Че ми злато-то не стига
Монастырь да си доправж. —
Царь-тъ ж съ имане набави,
Колкого мож да носи,
И тя выкнѣла, запѣла. *Пѣс.*

Набавямъ си нѣчто, намирамъ нѣчто, което ми е трѣбовало, сдобивамся; *пріобрѣ-тѣть.* — *меся, гл. възвр. и стр.* Бывамъ набавенъ.

На́а́ви́аніе, *с. сѣр.* отъ наба́виамъ.

На́а́бгрю́вамъ (да наба́бгрю́ж), *гл. д. 1)* Ба-грюж много, набойдисвамъ, навапсамъ; *пе-рекра́шивать, накра́шивать.* 2) Вапсамъ, намацвамъ съ нѣчто багрьно, червено. — *меся, гл. стр.* Бывамъ набагренъ.

На́а́бгрю́ваніе, *с. сѣр.* отъ наба́бгрю́вамъ.

На́а́бгрю́ж, ишь, — риль *гл. сѣр.* отъ на-ба́бгрю́вамъ. Да набаодишж, да навапсамъ; *перекра́сить, накра́сить.* — *грентый, прич. стр.* Намацаный съ багрьно, съ червено.

На́а́ба́дъмъ (да наба́одж), *гл. д.* Набождамъ.

На́а́ба́даніе, *с. сѣр.* отъ наба́да́мъ.

На́а́ба́да́но́самъ, *гл. сѣр.* Да баданосамъ много.

На́а́ба́ди́на, *с. ж.* Набадина: 1) Дѣга вила, съ ко́жто вдигать сно́пе, та правять копни. съ ко́жто зашю́мывать нѣчто. 2) Вила съ правы́ ро́говъ.

На́а́ба́ди́на, *с. ж.* Набадина.

На́а́ба́й́вамъ (да наба́и́ж), *гл. д.* Съ баане прѣдричамъ, прѣдсказвамъ, налучвамъ нѣчто; навражювамъ, наврачювамъ; *наво́раживать, наше́птывать.* — *меся, гл. възвр.* Баы мно-го, доста; да ся навражювамъ, да ся на-врачювамъ.

На́а́ба́й́ваніе, *с. сѣр.* отъ наба́й́вамъ.

На́а́ба́ка́мъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Да ба-камъ доста, да ся пабацамъ, да ся на-цѣлувамъ.

На́а́ба́ла́мъ, *гл. д. сѣр.* Да набарамъ, да на-пинамъ. — *ланый, прич. стр.* Набара-ный, напицаный.

На́а́ба́ли́й (да ся), — нѣлося, *гл. сѣр.* отъ наба́ли́авася. Да домжчѣе, да дотягне, да стане тѣжно.

На́а́ба́ли́и́ася (да ся наба́ли́и́), *гл. безл.* Съ мѣстои́м. *ми, наба́ли́ава ми ся:* ста-ва ми ба́лно, тѣжно, домжчѣ́ва ми, до-тягва ми.

Стояну му ся нажали,
Нажали, оше набални,
Сьднх Стоянг да плаче. *Пѣс.*

Набални́вание, с. ср. отъ набални́вася. **Набаносамь** (да ся) и

Набаниамь (да ся), гл. *вззер.* Да ся банос-
вамь, да ся баннамь доста, да ся нажжж.

Набарамь, гл. *свр.* отъ набарвамь. Да на-
пишамь, да набаламь, да намѣржж.—**рантій**,
прич. стр. Напишантій, набалантій, намѣ-
рентій.

Набарвамь и **набарувамь** (да набарамь),
гл. д. 1) Съ баранне намирвамь нѣчто, нѣ-
кого, напшвамь. *Набарасх го въ тѣмни-
мж-тж.* 2) Намирамь, напшвамь, заставамь
нѣкого нѣждѣ. *Набарасх ги като пие-
хж вино, като крадахж.* — **мси**, 1) гл.
стр. Бывамь набарань, напшвася. 2)
Въ *свр.* видѣ. Да ся надырж, да ся на-
тржж, да ся набрькамь; **наискиваться**.

Набарване и **набаруване**, с. ср. отъ на-
барвамь. Напшвание.

Набаскамь, гл. *свр.* отъ набасквамь. Да
насьжжж. — **скантій**, *прич. стр.* Насе-
чентій.

Набасквамь и **набаскувамь** (да набаскамь),
гл. д. Съ басканне нарѣзвамь нѣчто на
много мѣста, на кжсовы; насичамь. *На-
баскаж прага на врата-та. Набаскаж
мясо-то.* — **мси**, 1) гл. *стр.* Бывамь на-
баскань. 2) гл. *вззер.* само въ *свр.* видѣ.
Да баскамь много, доста.

Набаскване и **набаскуване**, с. ср. отъ
набасквамь.

Набастишжж, ешь, — тѣсахъ, — тѣсаль,
гл. д. *свр.* Да бастишжж много, да напеча-
тамь, да нащампосамь.

Набаткамь, гл. *свр.* отъ набатквамь. Да
налучжж, да налучкамь, да улучжж.—**кантій**,
прич. стр. Налучентій, налучкантій, улуч-
чентій.

Набатквамь и **набаткувамь** (да набат-
камь), гл. д. Съ батканне сполучвамь нѣчто;
налучвамь; угадывать,

Набаткване и **набаткуване**, с. ср. отъ
набатквамь. Налучване.

Набацамь (да ся), гл. *вззер. свр.* Да ба-
цамь досыта, да ся набакамь, да ся наца-
лувамь.

Набайжж, ешь, — баіахъ — баіаль, гл. *свр.*
отъ набайвамь. Да навражжж, да наврачу-
вамь; наворожить, нашенатѣть.

Набѣржж, ешь, — брахъ, — бралъ, гл. *свр.*
отъ набѣрамь; набрать—**брантій**, *прич.*
стр. По знаменованне-то на глагола.

Набивамь (да набижж), гл. д. 1) Съ бие-
ние накарвамь нѣчто да иде навжтрѣ, да
влѣзе; забивамь, вбивамь, нагнитамь, за-

гнитамь, натѣквамь, затѣквамь; бить,
вбивать, вколачивать. 2) Вбивамь, заби-
вамь много нѣчто нѣйдѣ, наковавамь; на-
бивать, наколачивать. *Набивамь пиронж
по стѣнж-тж.* 3) Вбивамь нѣчто да влѣзе
по-навжтрѣ, та да се затigne, да крѣпи;
начюквамь, наковавамь; набивать, наго-
нять, осаживать. *Набивамь обржчи-тж
на бжчжж; нагонять, набивать обржчи
на бжчку. Набижж топориче-то на брад-
вж-тж; насадить топоръ на топориче.*
4) Бижж, тѣпжж, тупамь нѣчто да стане
по-кораво, по-гжсто, по-набито; **плотнѣть**.
Набито платно, набитж пжть. 5) На-
трѣтвамь, подбивамь, охлузvamь; **наминать**,
набивать. 6) Бижж нѣкого добрѣ; натуп-
вамь, напшивамь, наврасквамь, напскаскамь,
наблѣскамь, налагамь, напластивамь, на-
жюлвамь, начесвамь, намѣствамь нѣкому ко-
калы-ты; **отколѣчивать**, **отдувать**, **откѣ-**
тывать, **отщелкѣть**, **отвалѣть**, **нахлѣпать**,
нагвоздѣть, **вѣдрать**, **нагрѣть бока**. 7)
Убивамь, утрѣивамь много нѣчто; **натреп-**
вамь. — **мси**, 1) гл. *вззер.* само въ *свр.*
видѣ. Да ся бижж доста; **надрѣться**. 2)
Натѣквася, набождамь, забивамь на нѣчто
остро. *Набижж на пиронж, на трѣнь.*
3) гл. *стр.* Бывамь набить по знамено-
ванне-то на глагола. — *Набивамь пуижжж,
плѣнжж жж; заряжать ружжѣ.*

Тодорка водж налива,
Цане си пуижжж набива. *Пѣс.*

*Набивамь нѣкого на колъ, натѣквамь го
на колъ да ся мжчи и тамъ да умре; по-
сажать на колъ.*

Та па Минушна хванжли,
Минушна младж войводж,
Живъ го сж на колъ набили. *Пѣс.*

— *Набивамь нѣкому нѣчто въ главж-
тж, чжсто тѣжкувамь, разпранамь, повта-
рямь нѣкому нѣчто да го разбере, да го
запомни; вбить въ голову, въ толкъ. —
Набивамь нѣкому нѣчто въ очи-тж,
натяквамь му за нѣчто, подказвамь му го,
въвирамь му го въ очи-ты, вадж му очи-ты
съ него.*

Набиванне, с. ср. отъ набивамь. По зна-
менованне-то на глагола; **битіе**, **битѣ**, на-
сѣдка, **наминка**, **нагонъ**. *Набиванне колж;*
бѣйка свай.

Наби́камь, гл. д. *свр.* Да бикжж много, да
накатурамь.

Наби́рамь (да набѣржж), гл. д. 1) Съ бранне
натрупвамь нѣчто нѣйдѣ, на купъ, или въ
сждѣ; събирамь, собирамь; **собирать**, **сби-**
рять, **набирать**. *Набирамь черешж, гроз-
дж орѣхж.* 2) Натрупвамь; **наконлѣть**,
вербовать. *Набирамь паржж, ижмотж; на-*

копѣть дѣньги, имущество, огребать дѣньги. *Набирамъ хору за нѣчто; себовать.* 3) Набирамъ платъ на шивъ нѣчто да стане кждо, набрѣчывамъ; набирать склѣдки. 4) За рапж: берж гной, гноасывамъ, отичамъ, забирамъ; нагнѣиваться, нарыпѣть. — мся, 1) гл. *взвѣр.* Натрунѣвямъ, навалѣвямъ, сбирамъ много, навалица; набирѣтьсѣ, набрѣживать. 2) За платъ, за ницкы: нагрѣчывамъ, обтягамъ, сгрѣчывамъ. *Штаакъ-тѣ, вкже-то ся набира, като ся намокри.* 3) гл. *стр.* Бывамъ набранъ по знаменованіе-то на глагола. — *Набрахся грѣхъ, нагрѣшихъ; нагрѣшѣть.* — *Набрахся надовъ и тжжъ, надовсахъ, тжгувахъ много. — Да берѣше всяка муха медъ, брѣмбаръ-тѣ бѣи много набралъ. Кога падне дрьво-то, всякой си набира дрьва. Кой отбира, той набира. Помощь трѣснѣхъ, марасъ набрахъ — прости. Набрахся като коткы на съренѣ. Набрахся като орлы на мрьшж.*

Набіраше, с. ср. отъ набірамы.

Набірка, с. ж. Набрано на дрьхж, на нѣчто друго, гыка; боры, сборы, склѣдки, стябы.

Набіркамы (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да биркамъ доста, да ся надырж, да ся натрѣсж, да ся натражж, да ся натѣрамъ.

Набітый, тѣ, та, то, прич. като пр. 1) За тѣканъ: натѣканый чясто, гжето; набитый. *Набито платно; полотнѣ лубъ лубомъ.* 2) Натѣканый. *Набитъ пжтъ. Набита торба.* 3) Здравый, якый, наснованный; плѣтний. *Набитъ чловѣкъ.* — то, нар. Едно до друго, на тѣсно, натѣкано; плѣтно, тѣго, гжето.

Набічвамъ и набічювамъ (да набічж), гл. д. Набичамъ, бичж много, накатурвамъ, наповаламъ.

Набічваніе и набічюваніе, с. ср. отъ набічывамъ.

Набічж, ишь, — бичиль, гл. свр. отъ набічывамъ. Да накатурж, да наповалж.

Набічж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ набічывамъ; напилить дѣски. — чентый, прич. *стр.* Избиченый. *Набичены дѣски.*

Набічнамъ (да набічж), гл. д. Набичивамъ.

Набічнамъ (да набічж), гл. д. Убичивамъ, пзбичивамъ много дѣскы. — мся, 1) гл. *взвѣр.* Бычж доста. 2) гл. *стр.* Бывамъ набичешъ.

Набічаніе, с. ср. отъ набічывамъ.

Набіж, ешь, — билъ, гл. свр. отъ набічывамъ. 1) Да забжж, да вбжж, да пагнетж, да загнетж, да натѣчж, да затѣчж; вбитъ, вколѣтъ. 2) Да наковж; набить, наков-

лѣтъ. 3) Да начюкамъ, да наковж, да пагнетж; набить, нагнѣть, насадить, осадить. 4) Да натунамъ, да натѣчж, да насповж; уплотнить. 5) Да подбжж, да натрѣжж, да охлужж; намить, набить. 6) Да натунамъ, да нашивамъ, да навраскамъ, да напраскамъ, да наблѣскамъ, да наложж, да напластж, да нажюжж, да начешж; отколѣтъ, отлѣтъ, откатить, отшелкѣтъ, отвалить, нахлѣпать, нагвоздить, видѣть, отутѣжить. 7) Да натренж. — битый и — биченый, прич. *стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Наблагослѣивамъ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да благославивамъ доста.

Наблагословѣж, ишь, — вѣлъ, гл. д. свр. Да благословж много, мнозинж.

Наблагувамъ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да благувамъ досыта.

Наблажжж (да ся), ишь, — жѣлся, гл. *взвѣр. свр.* Да блажж доста.

Наблажж (да ся), ишь, — нѣлся, гл. *взвѣр. свр.* Да ся настрѣжж, да ся подкустры на нѣчто.

Наближжж, ишь, — жѣлъ, гл. свр. отъ наближѣивамъ. Да наближж, да приближж; приближиться.

Наближжж (да ся), ешь, — блѣзахъ, — блѣзаль, гл. *взвѣр. свр.* Да ближж досыта.

Наближѣивамъ (да наближж и да наближж), гл. ср. и д. Дохождамъ близо, приближивамъ, пристѣивамъ; приближаться. *Наближава Велиденъ. Наближава да ся сѣрши. Наближжжж село-то.* — мся, гл. *взвѣр.* Наближивамъ, приближѣивамся; приближаться.

Набліжичко, нар. смякч. отъ наблизо.

Наблізо, нар. Близо до, около, недалечъ отъ; вблизъ, блѣзко. *Наблізо е кжцата нѣ.*

Набліжж, ишь, — зѣлъ, гл. свр. отъ наближѣивамъ. Да наближж, да приближж; приближиться. *Наблізи село-то.*

Наблудувамъ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да блудувамъ доста, много, колкото ми ся ще, докѣ можж.

Наблѣболж (да ся), ишь, — лѣлся, гл. *взвѣр. свр.* Да блѣболж доста.

Наблѣвамъ, гл. свр. отъ наблѣивамъ. Да наблювамъ. — ваный, прич. *стр.* Наблюваный.

Наблѣивамъ и наблѣвувамъ (да наблѣивамъ), гл. д. Наблюивамъ.

Наблѣскамъ, гл. свр. отъ наблѣсывамъ.

1) Да натѣкамъ, да пагнетж, да набжж; натолѣтъ, набить. 2) Да натурамъ, да натѣкамъ, да набухамъ; набухать. 3) Да набжж, да натунамъ, да навраскамъ, да на-

млатж, да намѣшинж, да напухамь; отка-
тять отутюжить. — скантый, *прич. стр.*
1) Натыканый, нагнетеный, набитый, на-
тыканый; наболканный, набитый. 2)
Набитый, натупанный, наврасканый, напу-
ханый, намлатеный; отутюженный.

Наблѣскамь и наблѣскувамь (да наблѣс-
камь), *гл. д.* 1) Съ блѣсанье накарвамь
нѣчто да иде навжтрѣ; натыкнамь, нагни-
тамь, набивамь, натыкнамь; натѣлковать,
набивать. 2) Натурвамь, натыкнамь, на-
бухвамь. *Наблѣска много дрова въ пе-
щрь-тж, и сега не гори.* 3) Набивамь, на-
тупнамь, навраскамь, напраскамь, напу-
хамь, намлатвамь; откадять, отутюжить.
— мся, 1) *гл. възвр.* Нападамся, напивамся
добрѣ; натыкнамся, натыкнамся, напрас-
камся. 2) *гл. стр.* Бывамь наблѣсканъ по
знаменованье-то на глагола.

Наблѣсканье и наблѣскуванье, с. ср. отъ
наблѣскамь.

Наблѣгамь (да наблѣгнж, наблѣгнувамь),
гл. д. 1) Поваденъ опирамь на нѣчто, об-
лѣгамь; налегать. 2) Натискамь, налѣгвамь
нѣкого, нѣчто; давить. — мся, 1) *гл.*
возвр. Облѣгамся, опирамся на нѣчто, на-
тискамся, лѣгамь възъ нѣчто; опираться
на что, наваливаться, налегаться. 2) *гл.*
стр. Бывамь наблѣгнжъ по знаменованье-
то на глагола.

Наблѣганье, с. ср. отъ наблѣгамь и на-
блѣгамся.

Наблѣгнувамь, гл. уч. отъ наблѣгнж.

Наблѣгнж, ешь, — нжль, гл. свр. отъ на-
блѣгамь. 1) Да облѣгнж, да опрж; налѣчь.
2) Да налѣгнж, да натиснж, да притиснж.
— нжтый, *прич. стр.* 1) Облѣгнжтый,
опрѣнный. 2) Налѣгнжтый, натиснжтый,
притиснжтый.

Наблѣжж (да ся), ешь, — лѣжался, *гл. възвр.*
свр. Да блѣжж доста; наблѣжаться.

Наблѣювамь, гл. свр. отъ наблѣювамь.
Да наблѣювамь, да ублюювамь, да нацапамь съ
блювочь. — вантый, *прич. стр.* Наблѣю-
ванный, нацапанный съ блювочь; наблѣван-
ный.

Наблѣювамь и наблѣюувамь (да наблѣю-
вамь), *гл. д.* Наблѣювамь, нацапвамь, на-
мацавамь нѣчто съ блювочь, ублюювамь; на-
блѣювывать. — мся, 1) *гл. възвр.* Наблѣю-
вамся, нацапвамся, намацавамся съ блювочь,
ублюювамся. 2) Блюювамь много; наблѣю-
вывать. 3) *гл. стр.* Бывамь наблѣюванъ,
ублюювамся, наблѣювамся.

Наблѣюванье и наблѣюуванье, с. ср. отъ
наблѣювамь.

Наблѣждѣжж (да ся), ешь, — дажался, *гл.*
возвр. свр. Да блѣждажж, да блѣждж доста,

да ся находж, да ся наскытамь, да ся на-
лутамь.

Наблѣдослѣвижж (да ся), ишь, — вился, *гл.*
возвр. свр. Да блѣдослѣвижж доста.

Набѣбвамь (да набѣбнж), *гл. ср.* Набѣб-
вамь.

Набогѣувамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да бо-
гувамь доста.

Набѣдвамь (да набѣдж), *гл. д.* Набадамь,
набождамь.

Набѣдикамь, гл. д. свр. Да напнжж какъ
да е; накропять.

Набѣдка, с. ж. Вилица, вилушка, вилка,
набодно, бунела, фаркулца, пантарула;
вилка.

Набодно, с. ср. 1) Набодка. 2) Набодня.

Набодня, с. ж. Дѣлга вила, набадня, на-
бунна, набодь.

Набѣдчица, ум. ж. отъ набѣдка; ви-
лочка.

Набѣдъ, с. м. Подвѣржанье думж възъ нѣкого,
бѣдъ, надумка; задѣванье словѣми. *Не*
може да си отвори очи-тж отъ набѣдъ.

2) Вила набодня.

Набѣдж, ешь, — бѣдохъ, — бѣлъ, гл. свр.
отъ набѣждамь и набѣдамь. 1) Да на-
дупчж, да издупчж; наколѣтъ, исколѣтъ.
2) Да навтыкамь, да накачж, да заиглж;
наколѣтъ, напнхлѣтъ. 3) Да убѣдж, да
натыкнж, да напнжж; наколѣтъ. 4) Да
побѣдж, да поникнж, да покаржмь. 5) Да
докачж, да бѣднж. — дѣнтый, *пр. стр.* 1)
Надупченый, издупченый; набѣлотый, ис-
кѣлотый. 2) Навтыканый, накаченый, за-
изглѣнтый; набѣлотый, напнхлѣнный. 3)
Убѣденый, натыкнжтый, напнжаный; на-
кѣлотый, убѣлотый.

Набѣждамь (да набѣдж), *гл. д.* Набадамь,
набѣдамь: 1) Бѣдж нѣчто на много мѣста;
надупчвамь, издупчвамь, продупчвамь; на-
калывать, исколывать. 2) Забождамь нѣй-
дѣ много нѣчта; навтыкнамь, накачнамь,
заиглювамь; накалывать, напнхливать. 3)
Убождамь, напнжвамь, натыкнамь; нака-
лывать. 4) За растеннѣ-та: подкачнамь да
никнж; прокарвамь, покарвамь, побивамь,
поникнамь. *Трѣва-та е набѣла, цвѣтѣ-
то набѣло.* 5) Докачнамь нѣкого съ думж,
сторжмь набѣдъ; задѣвать словѣми. — мся,
1) *гл. възвр.* Убождамся, напнжжж, на-
тыкжжж, навтыкжжж; накалжжжж. 2)
гл. стр. Бывамь набѣденъ по знаменова-
ние то на глагола.

Набѣжданье, с. ср. отъ набѣждамь. Наба-
данье.

Набѣжпый, — жнж п — жентъ, жна, жно,
пр. Който почита Бога, пѣзи црковны-ты
наряды, благоговѣйный; набѣжпый.

Набоза́вамь (да набоза́ж), *гл. д.* Надои-
вамь, нахраивамь съ бозѣж.

Не ми е жалъ за любви,
Лю ми е мило, най-мило,
Мажко-то дѣти малечко,
Кой ке го него поведе,
Кой ке го него залюба,
Кой ке го него набозае. *Пѣс.*

— *мес.* *гл. възвр.* Бозаж досыта, насы-
щамся да бозаж; насыщываться.

Набоза́вание, *с. ср.* отъ набоза́вамь и на-
боза́жамся.

Набоза́ж (да ся), *ешь*, — *залеся*, *гл. свр.*
отъ набоза́вамся; насоса́ться.

Набой, *с. м.* 1) Болка, чирей, отекло отъ
натрѣтено, отъ много ходение. 2) Вила съ
железны палцы, бодлы.

Набойдѣ́самь и набойдѣ́сувамь (да на-
бойдѣ́шиж), *гл. д.* Бойдѣсамь много, набона-
дѣсамь, набагрювамь, навапсамь; накра́-
шивать, перекра́шивать. *Набойдисахми*
много райца. — *мес.*, *гл. стр.* и *возвр.*
Намачквямся съ боѣж, вапсамся; накра́ши-
ваться.

Набойдѣ́шиж, *ешь*, — *дѣсахъ*, — *дѣсаль*, *гл.*
свр. отъ набойдѣ́самь. Да набонадѣ́шиж,
да набарѣж, да навапсамъ; накра́сить,
перекра́сить. — *дѣсаный*, *прич. стр.*
Набонадѣсаный, набагрѣтый, навапсанный;
накра́шенный, перекра́шенный.

Набоклѣ́чж, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* отъ
набоклѣ́чамь. Да направѣж боклѣжъ нѣй-
дѣ; накостить, насорить, пересорить. —
ченый, *прич. стр.* насорѣнный.

Набоклѣ́чамь (да набоклѣ́чж), *гл. д.* На-
правнамь, нанасамъ нѣйдѣ боклѣжъ; наса́-
ривать, нака́щивать. — *мес.*, *гл. стр.* Бы-
вамь набоклѣченъ; наса́риваться.

Набоклѣ́чаніе, *с. ср.* отъ набоклѣ́чамь.

Наболѣ́ва, *гл. безл.* Наболѣва; побаливаетъ.
Наболѣва мя глава, поболѣва мя, боли
мя малко.

Наболѣ́дувамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
болѣдувамь много, доста. *Таж зимж ся*
наболѣдуважъ, болѣдувахъ много.

Наболѣ́самь, *гл. д. свр.* Да боласамъ много.

Набѣ́чвамь и набѣ́чювамь (да набѣ́чж),
дл. д. Набучвамь, забучвамь, побивамь, па-
бивамь, натѣкнамъ; водружа́ть, втыка́ть.

Тога си Стоанъ отиде
Въ зеленъ горѣ буквѣхъ
И аланъ байрякъ набочнъ,
Че ся юнашкы провѣкиж:
Събирайтеся юнаци! *Пѣс.*

— *мес.*, *гл. стр.* Набучвамся, забучвамся,
побивамся, набивамся, натѣквямся; водру-
жа́ться, втыка́ться.

Набѣ́чваніе и набѣ́чюваніе, *с. ср.* отъ
набѣ́чвамь.

Набѣ́чница, *с. ж.* Дрѣха нѣкаква у Де-
брьско.

Набѣ́чж, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* отъ на-
бѣ́чвамь. Да набучѣж, да забучѣж, да по-
биѣж, да набиѣж, да натѣкиж; водружа́ть,
воткну́ть.

Набонадѣ́самь (да набонадѣ́шиж), *гл. д.*
Набойдѣ́самь.

Набраждѣ́намь, *гл. ср.* Браждж по малко,
пагранавамь.

Набраздѣ́ж, *ишь*, — *дѣль*, *гл. свр.* отъ на-
браздѣ́намь. Да набрѣздж, да набрѣзиж;
набороздѣть, избороздѣть. — *дѣнтый*, *прич.*
стр. Набрѣзденый, набрѣзеный.

Набраздѣ́вамь (да набраздѣ́ж), *гл. д.* На-
правнамь, изкарвамь много бразды на нѣчто;
набрѣздавамь, набрѣзнавамь; набо́разжи-
вать, избо́разживать. — *вамся*, *гл. стр.*
Бывамь набразденъ, набрѣздавамся, набрѣз-
навамся.

Набраздѣ́ваніе, *с. ср.* отъ набраздѣ́вамь.
Набрѣздаваніе, набрѣзнаваніе.

Набра́нтый, *иъ*, *на*, *но*, 1) *прич. стр.* отъ
набѣ́рж. 2) *пр.* Сбрычканый, набрычка-
ный; бористый. *Набрана дрѣха*, набрыч-
кана. *Сухо набрано лице*, сбрычкано.

Набра́нж, *ишь*, — *нѣль*, *гл. д. свр.* Да за-
браниж, да заваѣжж орано; наскоро́дить,
наборо́нить.

Набрашнѣ́вж, *ишь*, — *вилъ*, *гл. свр.* отъ
набрашнѣ́вамь. Да набрашнѣж, да напра-
шнѣ съ брашно; намучи́ть. — *вентый*,
прич. стр. Набрашненый.

Набрашнѣ́вамь (да набрашнѣ́вж), *гл. д.*
Набрашнавамь, напрашвамь съ брашно. —
мес., *гл. стр.* и *возвр.* Набрашнавамся,
напрашвамся съ брашно.

Набрашнѣ́ваніе, *с. ср.* отъ набрашнѣ́-
вамь. Набрашнаваніе.

Набрашнѣ́ж, *ишь*, — *нѣль*, *гл. свр.* отъ
набрашнѣ́вамь. Да набрашнѣвж, — *пѣ-*
нтый, *прич. стр.* Набрашневеный.

Набрашнѣ́намь (да набрашнѣ́ж), *гл. д.*
Набрашнѣвамь.

Набрашнѣ́ваніе, *с. ср.* отъ набрашнѣ́-
намь. Набрашнѣваніе.

Набри́чвамь и набри́чювамь (да набри́-
чж), *гл. д.* Обричвамь, избричвамь мно-
зинж; перебрива́ть.

Набри́чваніе и набри́чюваніе, *с. ср.* отъ
набри́чвамь.

Набри́чж, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* отъ на-
бри́чвамь; перебрѣ́ть.

Набрѣ́дамь и набрѣ́дувамь (да набрѣ́дж),
гл. д. Съ бродение налитамъ на нѣчто. *На-*
брѣдамъ на нѣчто; находѣть на что.
— *мес.*, *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да
брѣдж досыта, да ся находж.

Набрѣдваніе и набрѣдваніе, с. ср. отъ набрѣдвань.

Набрѣдѣ, ишь, — днѣ, *гл. свр.* отъ набрѣдѣ.

Наброѣжъ, **ишь**, — **бройль**, *гл. свр.* отъ **наброивамъ**. Да начетѣжъ, да отброѣжъ; насчитать, отсчитать. — **броённый**, *прич. стр.* Начетенный, отброенный; насчитанный, отсчитанный.

Набро́йвамъ и набро́йвамъ (да набро́юж), гл. д. Съ броене отдѣламъ, опредѣламъ, давамъ едно количество; отбро́навамъ, начита́мъ; насчитыва́тъ, отсчитыва́тъ. *Наброюжъ му пары-ты въ ржѣ-ты.* — *мѣя*, 1) гл. *възвр.* само въ *свр. видѣ*. Броюж доста. 2) гл. *стр* Бывамъ наброень; отбронавамъ, начитамъ; насчитываться, отсчитываться.

**Набро́йване и набро́йване, с. ср. отъ
набро́йванъ.**

Набру́ждж (да ся), ишь,—днлсѣ, *гл. възвр.*
свр. Да ся забруждж, да ся зачервыж; по-
краснѣть.

Набрѣвамъ и набрѣювамъ (да набрѣ-
лж), *гл. д.* Съ брѣние набирамъ много,
колкото трѣбва; набрусвамъ, нашмулвамъ.
— **мѣся,** 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*.
Да брусж доста, да ся набрусж, да ся
нашмулж. 2) *гл. стр.* Бѣнамъ набрѣленъ;
набрусвамся, нашмулвамся.

Набрѣлваніе и набрѣлюване, с. ср. отъ набрѣлвамъ.

Набру́лж, ишь, — лить, *гл. свр.* отъ набру́лвамъ. Да набрусь, да нашмуль. — *лс-ный, прич. стр.* Набрусеный, нашмуленый.

Набрѣсываѣ и **набрѣсуваѣ** (да набрѣж),
гл. д. Набрѣлываѣ, набрѣмываѣ. — **вамся**,
гл. стр. и **възвр.** Набрѣлвася, набрѣм-
вася.

Набру́сываю и набру́сываю, с. ср. отъ набру́сываю.

Набру́ж, ишь, — *силъ, гл. свр. отъ набру́сываь*. Да набру́ж, да нашму́ж. — **снѣпый, прич. стр.** Набруленый, нашмуленый.

На́брьго и **на́брьже**, нар. Набрьзо.

Набрѣзамъ (да ся), гл. *възвр.* *свр.* Да
брѣзамъ доста.

Набрѣзгамъ, гл. свр. отъ набрѣзгвамъ. Да напрыскамъ, да напрыкамъ, да напрысж; **напрызгаты, напрыскать.** — **гантый, прич.** стр. Напрысканый, напрыканый, напрысеный; **напрызганный, напрысканный.**

Набрѣзгивамъ и набрѣзгувамъ (да набрѣз-
гамъ), *гл. д.* Напрѣскавамъ, нацрѣквамъ, на-
рѣсвамъ нѣчто съ водѣ; **набрѣзгивать,**
напрѣскивать. — *мся, гл. стр. и възвр.*

Напрыскавася, нацрыскавася, наръсвадася съ
водж; набрызгиваться, напрыскиваться.

Набрѣзгваніе и набрѣзгваніе, с. ср. отъ набрѣзгванъ.

Набръзо и **набръзѣ**, нар. Набръго, набръже: 1) Бръзо, скоро, наскоро, срьдчено, чеврьето; **поспѣшно**, **быстро**, **скоро**, **наскоро**. 2) Изведиждѣ, непрѣмыслено, наскоро, какъ да е; **наскоро**, **поспѣшно**, **наспѣхъ**, **опромѣтчиво**, **круто**, **вкрутъ**, **наскоруу** руку. *Станѣ набръзо.*

Набрѣскаѣ, гл. свр. отъ набрѣскаѣ.
— сканый, прич стр. Натыканый съ
брѣскаше.

Набрѣскавъ и набрѣскуваъ (да набрѣскавъ), *гл. д.* Съ брѣканіе натыкавъ, наминавъ нѣчто нѣидѣ. — *мѣя, гл. стр.* Бываъ набрѣскапъ.

Набрѣскваніе и набрѣскуваніе, с. ср.
ѣтъ набрѣскамъ.

Набрьбóлж (да ся), **ишь**, — **лился**, *гл. вззвр. сер.* Да брьбóлж много, доста, да ся набрьбóрж.

Набръбърѣжъ (да ся), **пшь**, — **рлсья**, *гл. възвр. свр.* Да **бръбюрѣжъ** доста, да ся **набръбюрѣжъ**, да ся **набръбюрѣжъ**, да ся **набръбюрѣжъ**; **намолѣтъся**.

Набрѣбувать (да набрѣбръж), *гл. д.* Сбръбране надумвань нѣкому много нѣчто, напѣжвань; **накалякать**, **набрюзжать**, **набѣлтывать**. — **Мся**, *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ*. Да бръбръж доста, да ся набрѣбръжъ, да ся набрѣбозжъ, да ся наджомолжъ, да ся набръщедевъ; **намолѣться**.

Набрѣбрѣжъ, ешь, — ралъ, *гл. свр.* отъ набрѣбрувамъ. Да надумамъ, да напѣкамъ; накалякатъ, набрюзжатъ, наболтатъ.

Набрѣделки, с ж. мн II

Набрѣдѣла, с. ср. жп. На станѣ за тѣгане онаа сѣрана, въ кождо се турѣ брѣдо-то; набрѣдникѣ, брѣдѣло, ватала; набѣлки въ тѣакомѣ станкѣ.

Набрѣдѣца, *ум. ср.* отъ набрѣдѣла.

Набрѣдникъ, с. м. Набрѣделкы.

Набрѣждѣвамь, гл. ср. Показываюся брѣж-
дивъ; нагарчаю, налѣтѣваю. Масло-то
набрѣждѣва.

Набрѣкамъ, *гл. сов.* отъ набрѣквамъ. 1) Да сбрѣкамъ, да убрѣкамъ, да пагрѣшѣ. 2) Да намачѣкамъ, да насѣшѣ; **намятъ**, **память**, **память**. — **канцый**, *прич. стр.* 1) Сбрѣкапый, убрѣкапый, пагрѣшеный. 2) Намачканый, насѣтый; **памятый**.

Набрѣквѣмъ и набрѣкувамъ (да набрѣ-
камъ), гл. д. 1) Сбрѣкамъ, убрѣквѣмъ много.
2) Нагрѣшнавѣмъ. *Набрѣкахъ трыци.* 3)
Намачкавамъ, пасипивамъ; *наминѣть.* — *мси,*
1) гл. *възвр.* Брѣкамъ, дырѣк доста; да ся

надырьж, да ся набарамъ; найскиваться.
 2) *гл. стр.* Бывамъ набрыканъ.
Набрылѣж (да ся), *гл. възвр. свр.* Да брылѣж доста.
Набрынкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да брынкамъ доста, да си отбрынкамъ; набрыначаться.
Набрыничж (да ся), *гл. възвр. свр.* Да брыничж доста; нажюжжаться.
Набрыстж, *ишь*, — *тѣль*, *гл. свр.* отъ набрыстіивамъ. — *стѣпный, прич. стр.* Нахраненый съ брысть.
Набрыстіивамъ (да набрыстж), *гл. д.* Нахранамъ животнo съ брысть. *Набрыстиж козы-ты.* — *мси, гл. стр. и възвр.* Нахранвамъ съ брысть.
Набрыстіиваніе, *с. ср.* отъ набрыстіивамъ.
Набрытвиж (да ся), *ишь*, — *вился, гл. възвр. свр.* Да брытвиж доста; да ся набрыболож, да ся набрыборж, да ся набрыщелевж, да ся набрыбурж, да ся надрыдорж.
Набрычвамъ, набрычювамъ и набрычнамъ (да набрычж), *гл. д.* Сбирамъ, свивамъ нѣчто така, каквото да стои на вирагы; сбрычвамъ, забрычвамъ, набирамъ, набрычвамъ, надинлювамъ, навпругамъ; наплойть. *Набрычиж чело-то си*, намръждихся; наморщиться. — *мси, гл. стр.* Бывамъ набрыченъ.
Набрычваніе, набрычюваніе, набрычнаніе и набрычнаніе, *с. ср.* отъ набрычвамъ.
Набрычкамъ, *гл. свр.* отъ набрычкнамъ. Да набрычж. — *каный, прич. стр.* Набрыченый.
Набрычкнамъ (да набрычкамъ), *гл. д.* Набрычвамъ.
Набрычкваніе и набрычкуваніе, *с. ср.* отъ набрычкнамъ. Набрычваніе.
Набрычж, *ишь*, — *чилъ, гл. свр.* отъ набрычвамъ и набрычнамъ. Да набрычкамъ, да наберж, да надинлж, да навпругамъ; наплойть. — *ченый, прич. стр.* Набрычканый, набраный, надинленый; набрычестый.
Набрычнанамъ и набрычнанамъ (да набрычж), *гл. д.* Набрычвамъ.
Набрыщелѣвж, *ишь*, — *вилъ, гл. д. свр.* Съ брыщелеваніе да набрыбурж, да надумамъ нѣчто; натрѣцать. Да ся набрыщелѣвж, *гл. възвр. свр.* Да брыщелевж доста, да ся набрытвиж, да ся надрыдорж; натрѣцаться.
Набрѣздж, *ишь*, — *дѣль, гл. свр.* отъ набрѣздѣивамъ. Да набраздж, да набрѣзж; набророздѣть, набророздѣть. — *дѣпный, прич. стр.* Набрэденый, набрѣзеный.
Набрѣздѣивамъ (да набрѣздж), *гл. д.* Набрэзнавамъ, набрѣзнавамъ; наброрэзживать,

наброрэзживать. — *мси, гл. стр.* Набрэзнавамъ, набрѣзнавамъ.
Набрѣздѣиваніе, *с. ср.* отъ набрѣздѣивамъ. Набрэзнаваніе, набрѣзнаваніе.
Набрѣзж, *ишь*, — *пѣль, гл. свр.* отъ набрѣзніивамъ. Да набрѣздж. — *пѣпный, прич. стр.* Набрѣзденый.
Набрѣзніивамъ (да набрѣзж), *гл. д.* Набрѣзнавамъ.
Набрѣзніиваніе, *с. ср.* отъ набрѣзніивамъ. Набрѣзнаваніе.
Набу́звася (да ся набу́зж), *гл. об.* Изпѣк-вамъ, издавамъ, излизамъ напѣдъ, изкорубвамъ, избу́звася; отпучиваться. *Набузился дуваръ-тж.*
Набу́званіе, *с. ср.* отъ набу́звася.
Набу́зж (да ся), *ишь*, — *вился, гл. свр.* отъ набу́звася. Да изпѣкж, да ся изкорубж, да ся избу́зж; отпучиться.
Набу́лж, *ишь*, — *лиль, гл. д. свр.* Да забулж, да покрѣж съ було. — *лѣжся, гл. възвр. свр.* Да ся забулж, да ся забрадж съ було. *Набулилася като лѣхусж.*
Набумтж (да ся), *ишь*, — *тѣлся, гл. възвр. свр.* Да ся набумчж.
Набумчж (да ся), *ишь*, — *чился, гл. възвр. свр.* Да бумчж доста, да ся набучж, да ся набумтж.
Набу́на, *с. ж.* Желѣзна вила.
Набу́рвася (да ся набу́рж), *гл. об.* 1) За врѣмя-то: правжся на бурж, на дѣждъ, на валеніе. *Врѣмя-то ся с набурило, та може да вали дѣждъ.* 2) Повдига мя на нѣчто, надува мя, дохожда ми, кара мя да направж нѣчто; волноваться. *Набурило му ся е срьдце-то да врьви. Набури ми ся на плачь, допалака ми ся.*
Набу́рваніе, *с. ср.* отъ набу́рвася.
Набу́рж (да ся), *ишь*, — *рился, гл. свр.* отъ набу́рвася. 1) Да ся наплавж на бурж; взволноваться. 2) Да мя повдигне на нѣчто, да мя надуе да направж нѣчто.
Набу́тамъ, *гл. свр.* отъ набу́твамъ. 1) Да натыкамъ, да натласкамъ; вдвинуть. 2) Да избу́тамъ, да избжж, да набжж; напѣх-тать. 3) Да избу́тамъ, да намѣрж, да на-нипамъ, да набарамъ; отсеочить. 4) Да на-думамъ, да бутжж, да докачж нѣкого съ думж; задѣть, задра́ть когo сло́вами. — *таный, прич. стр.* 1) Натыканый, на-тласканый, нахласканый; *вдвинутый.* 2) Избу́таный, намѣреный, наинаный, наба-раный.
Набу́таніе, *с. ср.* Нѣчто, продумано за да бутне, да докачи нѣкого; бутна, замѣрж; задирка.
Набу́твамъ и набу́тувамъ (да набу́тамъ), *гл. д.* Съ бу́таніе накарвамъ нѣчто да иде

по-навѣтрѣ; натыкѣамъ, натласкѣамъ, нахласкѣамъ; вдвѣгивать, втѣлѣивать. *Набутай го подѣ амбара.* 2) Избутаѣмъ много, избѣиваѣмъ, набиваѣмъ, набръкѣамъ; *напѣхатѣ.* *Набутаяѣ едѣж каѣж маслѣ.* 3) Избутаѣмъ, намираѣмъ, напѣиваѣмъ, набарѣамъ; *отсѣчиваѣ.* *Дѣ набута това нѣчто.* 4) Продумаѣмъ нѣчто за да докаѣж нѣкого, за да го разчѣврѣкаѣмъ, да го раздразнѣж, надумаѣмъ; *задѣватѣ, задираѣтъ когѣ словаѣми.* — *мѣси,* 1) *г.л. вѣзвр.* Натѣкѣамся, натласкѣамся, навѣизаѣмъ нѣйдѣ въ навалицѣж; *втѣлѣиваѣ.* 2) Натѣкѣамся, натласкѣамъ, напѣиваѣмъ. 2) Само въ *свр. видѣ.* Да бутаѣмъ доста. 4) *г.л. стр.* Бываѣмъ набутанѣ по знаменованѣе-то на глагола.

Набу́тваніе и набу́туваніе, с. ср. отъ набу́тѣамъ.

Набу́хамъ, г.л. свр. отъ набу́хѣамъ. 1) Да натуѣамъ, да набѣльсѣамъ, да намлатѣж, да напуѣамъ; *отутѣожитѣ, поколотѣтъ.* 2) Да набѣльсѣамъ, да натурѣамъ, да набѣльсѣамъ, да натыѣамъ; *набуѣхатѣ.* — *ханѣй, прич. стр.* 1) Натупанѣй, набѣльсканѣй, намлатѣнѣй, напуѣанѣй; *отутѣоженѣй.* 2) Набѣльсканѣй, натурѣанѣй, натыканѣй, набѣканѣй.

Набу́хѣамъ и набу́хуѣамъ (да набу́хамъ), г.л. д. 1) Натупѣамъ, набѣльскѣамъ, набѣхтѣамъ; *отутѣожитѣ.* 2) Набѣльскѣамъ, натурѣамъ, натыѣамъ, набѣкѣамъ; *набуѣхатѣ.* — *мѣси,* 1) *г.л. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ.* Да бухѣамъ доста. 2) *г.л. стр.* Бываѣмъ набуханѣ по знаменованѣе-то на глагола.

Набу́хѣамъ и набу́хнуѣамъ (да набу́хнѣж), г.л. ср. Издуѣамся отъ нѣчто, набѣбѣамъ; *набу́хнутѣ, разбу́хатѣ.*

Набу́хѣаніе и набу́хуѣаніе, с. ср. отъ набу́хѣамъ и набу́хуѣамъ.

Набу́хѣаніе и набу́хнуѣаніе, с. ср. отъ набу́хѣамъ и набу́хнуѣамъ.

Набу́хнѣж, ешѣ, — нѣжѣ, г.л. свр. отъ набу́хѣамъ, набу́хнуѣамъ. Да сѣ издуѣж, да набѣбнѣж; *набу́хнутѣ, разбу́хнутѣ.*

Набу́хтѣж (да сѣ), ишѣ, — тѣлѣсѣ, г.л. вѣзвр. свр. Да бухтѣж доста, да сѣ набуѣамъ, да сѣ набуѣж.

Набу́цаѣмъ, г.л. д. свр. Да набуѣамъ.

Набу́чѣамъ и набу́чаѣмъ (да набу́чѣж), г.л. д. Натѣкѣамъ, навтѣкѣамъ, навтѣкѣамъ, побѣждаѣмъ, набѣждаѣмъ; *натѣкѣатѣ.* — *мѣси,* *г.л. стр.* Натѣкѣамся, навтѣкѣамся, навтѣкѣамся, набѣждаѣмся; *натѣкѣатѣсѣ.*

Набу́чѣамъ и набу́чуѣамъ (да набу́чѣж), г.л. д. Натѣкаѣамъ, потѣкаѣамъ нѣчто въ водѣж. — *мѣси, г.л. стр.* Бываѣмъ набуѣенѣ, натѣкаѣамся, потѣкаѣамся въ водѣж.

Набу́чѣаніе и набу́чаѣаніе, с. ср. отъ набу́чѣамъ и набу́чаѣамъ.

Набу́чѣаніе и набу́чуѣаніе, с. ср. отъ набу́чѣамъ и набу́чуѣамъ.

Набу́чѣамъ, г.л. д. свр. Да избѣуѣамъ много, да набиѣж, да набръкѣамъ, да набуѣамъ маслѣ.

Набу́чѣж, ишѣ, — чѣлѣ, г.л. свр. отъ набу́чѣамъ и набу́чаѣамъ. Да натыѣамъ, да навтѣкаѣамъ, да навтѣкаѣамъ, да набѣдѣж, да побѣдѣж; *натѣкѣатѣ.* — *ченѣй, прич. стр.* Натѣканѣй, навтѣканѣй, навтѣканѣй, набѣденѣй, побѣденѣй; *натѣканѣй.*

Набу́чѣж, ишѣ, — чѣлѣ, г.л. свр. отъ набу́чѣамъ и набу́чуѣамъ. Да натѣж, да потѣж, да навѣж. — *ченѣй, прич. стр.* Натѣченѣй, потѣченѣй, навѣсенѣй.

Набу́чѣж (да сѣ), ишѣ, — чѣлѣсѣ, г.л. вѣзвр. свр. Да бучѣж доста, да сѣ набуѣтѣж, да сѣ набуѣтѣж.

Моѣа го люто кѣнаѣе:

Вѣтре лѣ, не навѣлѣсѣ,

Дунаѣе, не набуѣлѣсѣ! *Пѣс.*

Набу́шѣж, ишѣ, — шѣлѣ, г.л. д. свр. Да набиѣж нѣкого сѣ бушѣнѣи; *намѣчѣлѣтѣ.*

Набу́бѣамъ и набу́бнуѣамъ (да набу́бнѣж), г.л. ср. Отъ влаѣж, отъ водѣж нараѣамъ; *набу́хѣамъ, издуѣамся, угѣлѣнаѣамся, бабунаѣамъ; разбу́хѣатѣ, набу́хнутѣ, онѣхѣатѣ, распу́хѣатѣ.* *Набу́бнѣжѣй; набу́хлѣй.* *Дѣсѣкѣ-тѣ сѣ набу́бнѣжѣ.* *Бѣбѣ-тѣ набу́бнѣж.* *Отъ прѣнѣе набу́бнѣжѣ и прѣстѣе-то.*

Набу́бѣаніе и набу́бнуѣаніе, с. ср. отъ набу́бѣамъ и набу́бнуѣамъ.

Набу́бнѣж, ешѣ, — нѣжѣ, г.л. свр. отъ набу́бѣамъ. Да набуѣнѣж, да сѣ издуѣж, да бабунѣамъ; *разбу́хнутѣ, набу́хнутѣ, онѣхнутѣ, распу́хнутѣ.*

Набу́бруѣамъ (да набу́брѣж), г.л. д. Избѣбруѣамъ, сѣ бѣбрѣнѣе изѣказѣамъ нѣкому нѣчто. *Набу́браѣж му гѣ, на, аѣко ѣе, иѣсѣсѣ сѣрѣи.* — *мѣси, г.л. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ.* Да бѣбрѣж доста, да сѣ набръбѣж; *намѣлѣтѣсѣ.*

Набу́брѣж, ешѣ, — браѣж, — брѣлѣ, г.л. свр. отъ набу́бруѣамъ.

Набу́кѣамъ, г.л. свр. отъ набу́кѣамъ. Да навтѣкаѣамъ, да навтѣкаѣамъ, да наѣхѣамъ, да намушѣамъ; *наѣѣатѣ.* — *канѣй, прич. стр.* Навтѣканѣй, навтѣканѣй, наѣханѣй, намушѣанѣй; *наѣѣанѣй.*

Набу́кѣамъ и набу́куѣамъ (да набу́кѣамъ), г.л. д. Сѣ бѣкѣанѣе натыѣамъ нѣчто нѣйдѣ, навтѣкѣамъ, навтѣкѣамъ, наѣхѣамъ, намушѣамъ; *наѣѣиваѣ.* — *мѣси, г.л. стр.* и *вѣзвр.* Бываѣмъ набуѣканѣ, навтѣкѣамся, навтѣкѣамся, наѣхѣамся, намушѣамся.

Набу́кѣаніе и набу́куѣаніе, с. ср. отъ набу́кѣамъ.

Набѣхтѣвамъ (да набѣхтѣ), *гл. д.* Набивамъ, набѣскамъ, набухвамъ, надръивамъ, нажюламъ, намлатвамъ, напухамъ, натупывамъ, навраскамъ, напраскамъ, намѣшнинавамъ. — *мся, 1) гл. вѣз. и стр.* Набиваемся, набѣскаемся, набухваемся, надръиваемся, нажюлаемся, намлатваемся, напухаемся, натупываемся, навраскаемся, напраскаемся, намѣшнинаваемся. 2) *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ.* Да бѣхтѣ доста, да ся набивѣ.

Набѣхтѣване, *с. ср.* отъ набѣхтѣвамъ.

Набѣхтѣвъ, *ишь, — тѣль, гл. свр.* отъ набѣхтѣвамъ. Да набивѣ, да набѣскавъ, да набухавъ, да надръивѣ, да нажюлѣ, да намлатѣ, да напухавъ, да натупавъ, да навраскавъ, да напраскавъ, да намѣшнинѣ; поколотитѣ. — *тѣлѣтѣй, прич. стр.* Набитѣй, набѣскантѣй, набухантѣй, надръивѣй, нажюленѣй, намлатѣнтѣй, напухантѣй, натупантѣй, навраскантѣй, напраскантѣй, намѣшнинѣнтѣй.

Набѣгамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да бѣгамъ доста, да ся напрыскамъ.

Набѣджъ, *ишь — дилъ, гл. свр.* отъ набѣдѣвамъ и набѣждамъ. Да наваджъ, да наклеветѣ, да наковладѣ, да напастѣ, да обѣджъ, да избѣджъ; оговоритѣ, наклеветатѣ, наклепнатѣ, взвести напраслину. — *дѣптѣй, прич. стр.* Навадентѣй, наклеветѣнтѣй, наковладѣнтѣй, напастѣнтѣй, обѣдентѣй, избѣдентѣй; наклеветѣнтѣй.

Набѣдѣвамъ и набѣждамъ (да набѣджъ), *гл. д.* Казнамъ за нѣкого, че е направилъ нѣчто, което той не е направилъ; наваждамъ, наклеветывамъ, наковлаждамъ, напастывамъ, обѣдавамъ, избѣдавамъ; оговаривать, наклеветывать, взводить напраслину. — *мся, гл. стр.* Бывамъ набѣденъ.

Набѣдѣване и набѣждане, *с. ср.* отъ набѣдѣвамъ и набѣждамъ. Бѣда, клевета, ковлѣда.

Набѣлвамъ и набѣлювамъ (да набѣлѣжъ), *гл. д.* Бѣлѣжъ отъ нѣчто доста, много, налупывамъ, налущивамъ, начюшкывамъ; налущивать. — *мся, гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ.* Да бѣлѣжъ доста, да ся налущѣжъ, да ся налупѣжъ, да ся начюшкѣжъ.

Набѣлѣсвамъ и набѣлѣсувамъ (да набѣлѣшижъ), *гл. д.* Бѣлѣсывамъ много, набѣлѣсывамъ; набѣлѣивать. — *мся, гл. вѣзвр.* Бѣлѣсываемся цѣль, много.

Набѣлѣшижъ, *ешъ, — лѣсахъ, — лѣсалъ, гл. свр.* отъ набѣлѣсывамъ. Да набѣлѣсамъ; набѣлѣить. — *лѣсантѣй, прич. стр.* Набѣлѣсантѣй; набѣлѣеннѣй.

Набѣлѣсамъ, *гл. свр.* отъ набѣлѣсывамъ. Да набѣлѣшижъ; набѣлѣить. — *сантѣй, прич. стр.* Набѣлѣсантѣй; набѣлѣеннѣй.

Набѣлѣсамъ и набѣлѣсувамъ (да набѣлѣсамъ), *гл. д.* Набѣлѣсывамъ; набѣлѣивать. **Набѣлѣшижъ**, *ишь, — жилъ, гл. д. свр.* Да бѣлѣшижъ доста, много.

Набѣлѣжъ, *ишь, — лиль, гл. свр.* отъ набѣлѣивамъ. Да налущѣжъ, да налущѣжъ, да начюшкѣжъ; налупитѣ, налущитѣ, намелущитѣ, перелупитѣ.

Набѣсѣжъ (да ся), *ешъ, — илѣся, гл. вѣзвр. свр.* Да бѣсѣжъ доста, да ся набѣсывамъ, да ся насалмувамъ, да ся наигражъ; намшалѣться, набаловѣться.

Набѣсувамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да бѣсувамъ доста, да ся набѣсѣжъ, да ся налущивамъ, да ся насалмувамъ, да ся наигражъ; намшалѣться, набаловѣться.

Набѣсѣжъ, *ишь, — силъ, гл. д. свр.* Да наокажѣ, да навѣсѣжъ, да навѣшнамъ; навѣситѣ.

Навѣдывамъ и навѣдувамъ (да навѣджъ), *гл. д.* Наваждамъ.

Наваджѣйка, *с. ж.* Козато изгяжда момѣ; главѣжница, годѣжница, годѣжарка, думалница, женилна, женихла, изводилица, изгядница, оглядница, прѣдѣмница, свѣтѣ, сгядница, сгодѣница, снѣбница, стрѣйница; свѣха.

Навѣджъ, *ишь, — дилъ, гл. св.* отъ навѣждамъ и навѣдывамъ. Да изваджъ много, да изнаваджъ. — *денѣтѣй, прич. стр.* Изнаваденѣтѣй.

Навѣджъ, *ишь, — дилъ, гл. свр.* отъ навѣждамъ и навѣдывамъ. Да наклонѣмъ, да наклеветѣ, да наковладѣ, да набѣджъ; оговоритѣ, наклеветатѣ, намутитѣ, наклепнатѣ. — *денѣтѣй, прич. стр.* Наклонѣнтѣй, наклеветѣнтѣй, наковладѣнтѣй, набѣденѣнтѣй, напастѣнтѣй, обѣденѣнтѣй, избѣденѣнтѣй; наклеветѣнтѣй, наклепѣнтѣй.

Навѣджъ, *ишь, — дилъ, гл. свр.* отъ навѣждамъ и навѣдывамъ. Да напоѣжъ, да заваджъ ливадѣ, нивѣжъ, градинѣжъ; оросѣть. — *денѣтѣй, прич. стр.* Напоѣнтѣй, поглѣнтѣй, заваденѣнтѣй; орошѣнтѣй.

Навѣждамъ и навѣдывамъ (да навѣджъ), *гл. д.* Изваждамъ много, изнаваждамъ. — *мся, гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ.* Да вадѣжъ, да пзваждамъ доста.

Навѣждамъ и навѣдывамъ (да навѣджъ), *гл. д.* Наклонѣвамъ, наклеветывамъ, наковлаждамъ, напастывамъ, обаждамъ, набѣдавамъ, обѣдавамъ, избѣдавамъ; наклеветывать, наклепывать, взводить напраслину, наговаривать, ябедничать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ наваденъ, наклонѣваемся, наклеветываемся, набѣдаваемся.

Навѣждамъ и навѣдывамъ (да навѣджъ), *гл. д.* Поливамъ ливадѣ, нивѣжъ съ водѣжъ; поѣжъ, заваждамъ, наврѣчывамъ; орошѣть.

Пеперуго, лѣтуго!
 Дай ми, Боже, росицѣ,
 Да навадимъ ишеницѣ,
 Да направи́мъ колаци,
 Да нахрани́мъ сираци. *Пѣс.*

—мѣся, *гл. стр.* Быва́мъ наваде́нь, по́жѣя, зава́ждамъ, навра́чвамъ; ороша́ться.

Нава́ждание и нава́ждане, *с. ср.* отъ нава́ждамъ и нава́ждамъ.

Нава́йкамъ (да ся), *гл. взвр. свр.* Да ся вай́камъ доста.

Нава́камъ (да ся), *гл. свр.* отъ нава́квѣмъ. Да ся най́мъ, да ся наемъ, да ся нагрѣ́бъ, да ся завземъ; взя́ться, рѣ́шиться.

Нава́квѣмъ и нава́кувѣмъ (да ся нава́камъ), *гл. об.* Напѣ́мъ, нагрѣ́бѣмъ, за́взимѣмъ да направи́мъ нѣчто; бра́ться, рѣ́шиться.

Нава́кване и нава́куване, *с. ср.* отъ нава́квѣмъ.

Нава́ксамъ, *гл. свр.* отъ нава́ксамъ и нава́ксамъ. Да нава́самъ, да доплѣ́нъ, да добавѣ́, да намѣ́стѣ нѣчто, что липсу́ва или не достига; на́верста́ть, по́полни́ть, возна́градѣ́ть, на́вѣстѣ.—*санѣй, прич. стр.* Нава́санѣй, доплѣ́ненѣй, добавѣ́ненѣй, намѣ́стенѣй; на́вѣрстанѣй, по́полненѣй, возна́гражденѣй.

Нава́ксамъ и нава́ксамъ (да нава́ксамъ), *гл. д.* Нѣчто изгубе́но или повре́дено нѣчто, что не достига, намѣ́щамъ, нава́свамъ, доплѣ́намъ, поплѣ́намъ, добавѣ́намъ, на́бавѣмъ; на́вѣрствѣ́ть, по́полнить, на́водѣ́ть, возна́градѣ́ть. *Господь да нава́ска!* Благосло́вѣна.—*мѣся, гл. стр.* Быва́мъ нава́санъ; на́вѣрствѣ́ться, по́полниться, на́водѣ́ться, возна́гражда́ться.

Нава́кване и нава́кване, *с. ср.* отъ нава́ксамъ и нава́ксамъ; на́вѣрствѣ́ние.

На́вала, *с. ж.* Прѣ́струване. *Отъ навалѣ го направи*, съ прѣ́струване, за изма́мъ.

Нава́лвамъ и нава́лювамъ (да нава́лѣ), *гл. д.* Нава́лвамъ.

Навалѣ́нѣй, *нѣ, на, но, пр.* Накло́ннѣй отъ естество́ кѣмъ нѣчто; накло́нный. *Навалѣ́нъ кѣмъ зло*; накло́нный ко́ зло.

Нава́лѣ, —*лѣло, гл. свр.* отъ навалѣ́ва. Да ва́ли много. *Навалѣ́ снѣгъ.*

Нава́лица, *с. ж.* 1) Балаба́лжъ хора, пѣ́лякъ, бра́на, сбѣ́на, джѣ́нь, сѣ́нь, смрѣ́чь, ти́шма, орѣ́лякъ, ку́шъ, нава́лъ; толпа́, ма́сса наро́ду, набро́дь, ара́ва, ора́ва, зато́ръ. *Има́ше голѣ́ж навали́цъ на па́зара. Нава́лица-та потя́гли кѣмъ ко́нака. Обы́колихъ мя нава́лица хо́ра.* 2) Много работа́ натру́пана да ся брѣ́за. *Сѣ́дѣ́нкѣ-ва́мъ, че има́мъ стра́нѣ навали́цъ.* 3) Срѣ́щѣся въ пѣ́сень за са́бѣхъ:

Е́а му са́кахъ до три до́бра бла́гы:
 Прѣ́во до́бро ко́на пѣ́хле́вана,
 Вто́ро до́бро са́бѣ навали́цъ,
 Тре́те до́бро прѣ́лѣ́ж не́вѣстѣ.

Нава́личка, *у. ж.* отъ нава́лица.

Нава́личня, *с. ср.* На́каква бы́лка, ко́рень отъ тѣ́ж бы́лкѣ. Цига́нкѣ, ба́начѣ дава́ть то́на ко́репъ на е́ргѣны, на момѣ́ за да ся тру́пать око́ло тѣ́хъ момѣ́-ты или е́ргѣны-ты. Трѣ́говици дрѣ́жѣть то́ва расте́ние въ дѣ́кѣны-ты си за да има́ть мно́го мѣ́щери́и.

Нава́лно, *като с. м.* Стрѣ́мно мѣ́сто, на́на-до́лнѣще, низо́ръдно, по́днога; по́ка́тость, по́ло́гость, отло́гость.

Нава́лъ, *с. м.* Нава́лица.

Нава́лѣва (да нава́лѣ), *гл. безл.* 1) На́лѣ-тѣ́ва, на́тру́пѣва. *Навалѣ́ мно́го снѣ́гъ; въ́пало мно́го снѣ́гу.* 2) За дѣ́ждъ, за снѣ́гъ: па́дамъ въ́зъ нѣ́что, та го намо́крю-ва́мъ, та го посы́пѣвамъ. *Навалѣ́ ми дрѣ́-хѣ-тѣ́ж. До́брѣ́ е́и навалѣ́ дѣ́ждѣ-тѣ́ж.* —*лѣ́нѣй, прич. стр.* Намо́крѣ́нѣй, на́тру-панѣ́й съ снѣ́гъ.

Нава́лѣжъ, *нѣшъ, —лѣ́ль, гл. свр.* отъ нава́лѣ́вамъ и нава́лѣ́мъ. 1) Да на́кривѣ́, да на́клонѣ́, да на́ведѣ́; на́клонѣ́ть, нава́лѣ́ть. 2) Да на́тру́памъ, да на́чова́лѣ́. 3) Да на́кладѣ́ огѣ́нь; развѣ́стѣ огѣ́нь. 4) Да ся за́спущѣ́мъ, да за́слѣ́замъ. 5) Да прибо́ръзамъ нѣ́что. 6) Да на́малѣ́, да сва́лѣ́ цѣ́нѣ-тѣ́ж на нѣ́что. —*лѣ́нѣй, прич. стр.* По зна-мено́вание-то на глаго́ла.

Нава́лнѣмъ и нава́лѣ́вамъ (да нава́лѣжъ), *гл. д. и ср.* Нава́лнѣмъ: 1) На́кривѣ́вамъ, на́клонѣ́вамъ, на́вожда́мъ нѣ́что на стра́нѣ, на е́днѣ́ стра́нѣ; нава́ливѣ́ть, на́клонѣ́ть. *Навали́ ка́мѣ́жа на дѣ́сно.* 2) На́турѣ́вамъ, на бу́пъ, на́тру́пѣвамъ, на́чова́лѣ́вамъ; на́клѣ́дѣ́вать, обсту́пѣ́ть. 3) На́кладѣ́дамъ огѣ́нь; разво́дѣ́ть огѣ́нь.

Навали́хъ до́ два о́гна,
 До́ два о́гна, си́лѣи о́гна,
 Изгори́хъ Ма́вруди́нѣжъ,
 Та ся сто́ри пра́хъ и пе́пель. *Пѣс.*

4) Подка́чѣмъ да ся спу́щамъ, да сли́замъ изъ на́надо́лнѣще, спа́дамъ; спу́ска́ться. *Навали́хъ-мѣ́ плани́ж-тѣ́ж, стиги́хъ-мѣ́ на врѣ́ха и́и подка́чи-хъ да ся спу́щамъ отъ дру́гѣ-тѣ́ж и́и стра́нѣ.* 5) Брѣ́замъ да сврѣ́шѣ́ работѣ́-тѣ́ж, что́ работѣ́. *Навали́мъ дрѣ́-хѣ-тѣ́ж. Нава́лнѣмъ да уи́ше-мъ по́-ско́ро прѣ́мѣ́нѣ-тѣ́ж.* 6) На́лѣ́гамъ, на́тѣ́скамъ пѣ́-кого да отсѣ́кли отъ цѣ́нѣ-тѣ́ж на нѣ́что, сва́лѣ́мъ, на́малѣ́вамъ, по́бивѣ́мъ цѣ́нѣ-тѣ́ж на нѣ́что; сбѣ́нѣ́лѣ́ть цѣ́ну. *Навали́хъ пѣ́тъ гро́шѣ́, на́малихъ пѣ́тъ гро́шѣ́. Нава́лихъ-мѣ́ цѣ́нѣ́-тѣ́ж на сто́кѣ-тѣ́ж; сбѣ́вили цѣ́ну то́ва́ра.* 7) И́джъ въ́зъ пѣ́кого, на́лѣ́-

гамъ; нападѣть. *Навала на насъ.* 8) Налѣтамъ, натрунѣамъ, навалѣамъ; навалѣивать. *Навалѣмъ мнозина. Навали калабѣлѣжъ. Крѣста го навалѣмъ.* 9) За дрѣмѣжъ: налѣга мя, патѣска мя, иде ми дрѣмѣжъ; дрѣма долѣтъ, одолѣваѣтъ.

Майко-ле, мила свѣкрѣво,
Мало ми дрѣмѣка навали,
Ке лѣгнѣж да еи прѣспѣж;
Ако ми дойдѣтъ младѣ Стопанѣ,
Ты мене да ми разбудѣшь,
Врата-та да му отворѣж. *Шѣс.*

—мѣя, 1) *г.л. ѡзвѣр.* Натрунѣамъ на купѣ, набирамъ много нѣйдѣ, наналѣамъ; налѣгаѣтъ, набродѣтъ, навалѣивать, патѣснѣтъся, обѣтупѣтъ. *Навалѣмъ много свѣтѣж, станѣ навалѣица. Навалѣмъжъ като мужѣ на медѣ. Навалѣмъжъ ся като стадо на крѣмъж.* 2) Налѣтамъ, нападамъ мнозина възѣ нѣкого; навалѣивать. *Навалѣмъжъ ѡзвѣ него, та цѣтъ го разкѣсать.* 3) *г.л. стр.* Бывамъ навалѣнъ по знаменованне-то на глагола.

Навалѣамъ, г.л. д. свѣр. 1) Съ валѣамъ да направѣж много, да извалѣамъ, да увалѣамъ; навалѣтъ, накатѣтъ. *Навалѣамъжъ тонѣж.* 2) Да направѣж нечѣсто, да увалѣамъ, да умацамъ. *Навала ми дрѣмъж-тѣж. — лѣпѣж, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.—Да ся навалѣамъ. 1) *г.л. ѡзвѣр.* Да ся валѣамъ доста. 2) Да ся увалѣамъ, да ся умацамъ, да ся намацамъ. 3) *г.л. стр.* Да бѣдж навалѣанъ.

Навалѣанне и навалѣиванне, с. ср. отъ навалѣамъ и навалѣивамъ.

Навалѣмо и

Навалѣмъ, нар. Насамъ. *Отъ годинѣж навалѣмо. Отъ нѣтъ годинѣж навалѣмъ.*

Кога ся патамъ отишли,
Лѣтно ми слѣнце грѣнѣше,
Вишнѣ-ты прѣми цвѣтѣахъ;
Кога ся навалѣмъ врыхъхъж,
Тихъна Дунавѣ дотечѣлъ,
Зимѣи свѣтѣве врынахъж. *Шѣс.*

Навалѣсамъ, г.л. свѣр. отъ навалѣсвамъ. Да набагрѣж, да набаодѣшѣж; перекрѣсѣтъ.

Навалѣсвамъ и навалѣсувамъ (да навалѣсамъ), *г.л. д.* Валѣсамъ много, набагрѣвамъ, набаодѣсвамъ; перекрѣсивать.

Наварѣкладѣшѣж, ешь, — дѣсахъ, — дѣсаль, и

Наварѣкѣсамъ, г.л. д. свѣр. 1) Да варѣкладѣшѣж, да варѣкосамъ много; накрѣпѣтъ листовѣмъ зѣлотомъ, сусалью. 2) Да нахарѣкосамъ, да нашпартосамъ много; нагрѣфѣтъ, налѣнѣваѣтъ.

Наварѣдж (да ся), ишь,—дѣлѣся, *г.л. ѡзвѣр. свѣр.* Да варѣдж доста.

Наварѣбѣсамъ, г.л. д. свѣр. Да варѣбѣсамъ много, доста, да наварѣсамъ, да начерѣвѣж.

Наварѣкамъ (да ся), *г.л. ѡзвѣр. свѣр.* Да варѣкамъ доста.

Наварѣсамъ, г.л. д. свѣр. Да варѣсамъ, да баданѣсамъ много, доста.

Наварѣж, ишь,—рѣлъ, г.л. свѣр. отъ наварѣивамъ. Да уварѣж, да напекѣж доста, много; наварѣтъ, накинѣятѣтъ, перенѣчь, на-сидѣтъ.—*рѣпѣж, прич. стр.* Приготѣпѣтъ съ варѣне, напеченѣтъ.

Наварѣж, ишь,—рѣлъ, г.л. свѣр. отъ наварѣивамъ. Да прѣварѣж, да спрѣварѣж, да надмѣнѣж.—*рѣпѣж, прич. стр.* Прѣварѣнѣтъ, спрѣварѣнѣтъ, надарѣнѣтъ, надмѣнѣнѣтъ.

Наварѣивамъ (да наварѣж), *г.л. д.* Съ варѣне приготѣвѣамъ, уварѣивамъ много, доста; наварѣивать, накинѣтѣтъ. *Наварѣивѣмъ гѣстѣи. Наварѣивѣжъ ракѣж, напекѣхъ; на-сѣживѣтъ, перенѣкаѣтъ. —мѣя, г.л. стр.* Бывамъ наварѣнъ; наварѣивать.

Наварѣиванне, с. ср. отъ наварѣивамъ.

Наварѣивѣкамъ (да ся), *г.л. свѣр.* отъ наварѣивѣкамъ. Да ся наплѣж, да ся напѣж, да ся наварѣивѣкамъ.

Наварѣивѣкамъ и наварѣивѣкувамъ (да ся наварѣивѣкамъ), *г.л. ѡзвѣр.* Варѣивѣкамъ доста, наварѣивѣкамъ, напѣивѣивѣкамъ.

Наварѣивѣамъ (да наварѣж), *г.л. д.* Прѣварѣамъ, спрѣварѣамъ, надарѣамъ, надмѣнѣамъ, замѣнѣамъ, надмѣнѣамъ нѣкого въ нѣчто; оперѣживѣтъ, перегонѣтъ, обѣгѣтъ, обходѣтъ.—*мѣя, 1) г.л. ѡз.* Прѣварѣамъ, спрѣварѣамъ, надарѣамъ, надмѣнѣамъ, надпѣнѣивѣамъ съ нѣкого въ нѣчто. 2) *г.л. стр.* Бывамъ наварѣнъ.

Наварѣивѣанне, с. ср. отъ наварѣивѣамъ и наварѣивѣивѣанне. Прѣварѣивѣанне, спрѣварѣивѣанне, надарѣивѣанне.

Наварѣивѣамъ, г.л. свѣр. отъ наварѣивѣамъ. 1) Да наварѣивѣамъ. 2) Да надарѣивѣамъ, да надарѣивѣамъ. —*санѣж, прич. стр.* 1) Наварѣивѣамъ. 2) Надарѣивѣамъ, надарѣивѣамъ, поварѣивѣамъ.

***Наварѣивѣамъ и наварѣивѣамъ** (да наварѣивѣамъ), *г.л. д. Гр.* 1) Наварѣивѣамъ. *Грѣжѣтевица-та ис бѣ силѣа, из ѡтѣрѣжѣ наварѣивѣамъ за неж.* 2) Надарѣивѣамъ, надарѣивѣамъ, поварѣивѣамъ; побѣжѣтъ, одолѣвѣтъ.—*мѣя, г.л. стр.* Бывамъ наварѣивѣанъ по знаменованне-то на глагола.

Наварѣивѣанне и наварѣивѣивѣанне, с. ср. отъ наварѣивѣамъ.

Наварѣивѣамъ (да ся), *г.л. ѡзвѣр. свѣр.* Да наварѣивѣамъ доста; наварѣивѣивѣамъ.

Наварѣивѣамъ, ешь,—бѣлъ, г.л. д. свѣр. Да вѣнѣж много, вѣнѣжѣ-ты.

Наварѣивѣамъ, ешь,—бѣдохъ,—бѣлъ, г.л. д. свѣр. Да вѣнѣж много, вѣнѣжѣ-ты.

Навбутамъ, гл. д. свр. Да вбутамъ много, вщпкы-ты.

Навбошжъ, ишъ,—нилъ, гл. д. свр. Да говнж много, вщпкы-ты.

Навдѣгамъ (навдѣгамъ, да навдѣгнж, навдѣгнувамъ), гл. д. 1) Повдигамъ, покачивамъ; поднимать. *Навдигнжжъ ѹбнж-тж на жито-то.* 2) Въздигамъ, възнасамъ, прѣвзнасамъ, хвалж; величатъ, возвеличивать, восхвалять, возносить, перевозосить.—мси, 1) гл. вѣзвр. Дръжжся на високо, не голѣмо, въздигамся, възнасамся, подносамся, горджся, врѣжж, голѣмжся, надувамся, коцорамся; нести высоко себя, нестися, величатся, перевозоситься, гордиться, надмеваться, кичиться, чваниться, ломаться, напыщаться. 2) гл. стр. По знаменованне-то на глагола.

Навдѣгане, с. ср. отъ навдѣгамъ и навдѣгамся.

Навдѣгамъ, гл. мн-кр. отъ навдѣгамъ.

Навдѣгнувамъ, гл. уч. отъ навдѣгнж.

Навдѣгнжъ, ешъ,—нжлъ, гл. свр. отъ навдѣгамъ. 1) Да повдигнж, да покачж; поднять. 2) Да въздвигнж, да възнесж, да прѣвзнесж, да възхвалж; возвеличить, восхвалять, вознести, перевознести.—нж-тый, прич. стр. 1) Повдигнжтый, каченый; поднятый. 2) Надутый, подголъменный, гордѣливый; напыщенный, надменный.

Навдовувамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да вдовувамъ доста.

Навдѹнано и **навдѹнанъ**, нар. Изненадѣно, внеблюдо, отъ невидѣно, нечаяно.

Навдѣнжъ, ешъ,—нжлъ, гл. д. свр. Да вдѣнж много, вщпкы-ты.

Навѣдвамъ (да навѣдж), гл. д. Навождамъ.

Наведѣтъ дѣдо. Раст. *Erithronium dens canis*, кривъ дѣдо, куцунаць старецъ.

Наведѣнѣтый, нъ, на, но, пр. Накривѣнѣтый, наклонѣнѣтый, наваленѣтый на еднж странж, надолу; наклонный.—но, нар. Накривено, наклонено, навалено надолу; наклонно. Съ наведемж главж, климнжла надъ грѣды-ты, та гляда надолу; понурно.

Наведнѣжжъ, нар. 1) Изъ единъ нжтъ, на единъ пжтъ; однимъ разомъ. *Наведнѣжжъ пзпн ѹблж окж вино.* 2) Изведнжжъ, веднжж. тутакси вѣтъра; тотчасъ, вдругъ. *Наведнѣжжъ скокнж, та бѣга.*

Наведжъ, ешъ,—вѣдохъ,—вѣлъ, гл. свр. отъ навѣждамъ, навѣждамъ и навѣд-вамъ. Да наклонж, да навалж надолу; наклонить.

Наведжъ, ешъ,—вѣдохъ,—вѣлъ, гл. д. свр. Да доведж много, доста, да надоведж.

Навѣждамъ (да навѣдж), гл. д. Навождамъ.

Навѣзжъ, ешъ, гл. д. свр. Да доведж много, доста, да навозж, да надовѣзж.

Навеселѣжъ (да ся), ишъ,—лѣлся, гл. вѣзвр. свр. Да ся веселж доста; навеселиться, натѣшиться.

Навѣхто, нар. Като вѣхто. *Купнж го навѣхто.* *Навѣхто ся продава толкова.*

Навѣчѣрнамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да ся нанамъ вечеръ на вечерж-тж. *Още не смж ся навѣчернали.* *Навѣчеряхся добръ.*

Навзѣмамъ (да навзѣмж), гл. д. Вземамъ много, доста, навзимамъ.

Навзѣмжъ, ешъ,—взѣхъ,—взѣлъ, гл. свр. отъ навзѣмамъ и навзимамъ.

Навзимамъ (да навзѣмж), гл. д. Навземамъ.

Навзѣрамся (да ся навзѣрж) гл. об. Назирамся, взирамся, глядамъ вторачено въ нѣчто.

Навзѣране, с. ср. отъ навзѣрамся.

Навзничъ, нар. По грѣба си, на грѣба си, съ лице-то нагорѣ; навзничъ. *Паднж навзничъ.*

Навзрѣжъ (да ся) ешъ,—рѣлся, гл. свр. отъ навзѣрамся. Да ся взрж, да ся назрж.

Нави, с. ж. мн. 1) Зли духове като впи-ты, като самовилы-ты, спорядъ едны три сестры, спорядъ други семь, а спорядъ трети дванадесать; мжчать родплкы, кога подкачать да раждать и доклѣ сж лехусы, смучать имъ млѣко-то, налѣгать гы, морять гы, докарвать гы да падать въ не-свѣсть, водять послѣ сѣнкы-ты имъ по не-чисты мѣста, и ако прѣкарать на нѣкож лехусж сѣнкж-тж прѣзъ голѣмж водж, то лехуса-та умира съ голѣмы мжкы. Нави-ты живѣжтъ нѣйдѣ далечъ прѣзъ море. За да бѣгать нави-ты отъ лехусы правять разны магии: гонять гы съ браджъ изъ кѣшета-та на стаж-тж, дѣто е родплка-та прѣкарвать родплкж-тж прѣзъ зеленъ вѣ-нецъ, турать въ чирѣжъ катранъ, лукъ и три вжглена стлѣченъ, мажжть родплкж-тж съ това смѣшенне до три пжти и ба-жтъ: *Евс* (имярекъ) *на ж прѣварижъ, на ж обколнжъ: како что смрѣдять катранж-тъ и лукж-тъ, така да смрѣди* (имярекъ) *на нави-ты; како что бѣга отъ огнѣя всякое нѣчто, така да бѣ-гать нави-ты отъ* (имярекъ); *Кога ще прѣброятъ нави-ты девять хамбара просо, тогаж* (имярекъ) *да дръжжтъ!* 2) **В. Навяжъ.**

Навѣва, с. ж. Справа за навиване пряждъ на кросно.

Навивѣлка, с. ж. Тоняжка-та, съ кожто врѣ-тять прѣднѣ-то кросно на станъ, та навивать паткано-то.

Навивамъ (да навивж), гл. д. 1) врѣтж нѣчто да ся завива около му нищкж, плат-

но, книга и др. т. обививамъ, намотавамъ; навивить, навертывать, накатывать. *Навивамъ платно. Навивамъ основк на кресло.* 2) Вить, вить навить да ся зане кол кого трѣба. *Навий витло-то, бурмж-тж,* стягни гы. 3) Съ виение, съ навиване направивамъ много; навивать. *Навивамъ много стѣны.* 4) Навивамъ, извѣчивамъ, извѣчивамъ, навѣчивамъ, извѣчивамъ, измѣствамъ пѣкой ставъ на тѣло, измѣтамъ; повихать, вывихать, вилать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ навить по знаменоване-то на глагола

Навивамъ (да навѣж), *гл. д.* Надвивамъ, наделѣвамъ, надборвамъ, надмовамъ въ борбежъ, повалнамъ; одолѣвать, осилывать, превозмогать, побѣждать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ навить, надвивамся, наделѣваемся.

Навиване, *с. ср.* отъ навивамъ,

Навидю, *с. ср.* Ходение съ ястие и питье, съ повудж у ридлж.

Навидокъ и

Навидомъ, *нар.* Дойдохъ навидокъ, навидомъ, дойдохъ да си повидимъ.

Навидѣло, *нар.* Дѣто е видѣло, когато е видѣло. *Изнесъ го навидѣло, та да го видж добръ.*

Навидж, *сшъ*, — *дѣхъ*, — *видѣлъ*, *гл. свр.* отъ навѣждамъ. Да навѣдж, да посѣтж, да споходж; навѣститъ, посѣтитъ.

Навѣждамъ (да навѣдж), *гл. д.* Навѣждамъ, посѣтивамъ, походямъ, спохождамъ; навѣщать, посѣщать. — *мси, гл. стр.* Навѣждамся, посѣтивамся, спохождамся; навѣщаться, посѣщаться.

Навѣждане, *с. ср.* отъ навѣждамъ. Навѣждане, посѣтиване, спохождане.

Навилѣсамъ, *гл. свр.* отъ навилѣсвамъ. Да съберж сѣно на навилаци. — *сангый, прич. стр.* За сѣно: събранный, снесеный на навилаци.

Навилѣсвамъ, и **навилѣсувамъ** (да навилѣсамъ), *гл. д.* Събирамъ откосы на навилаци и гы пласж на купчины. — *мси, гл. стр.* Бывамъ навилѣсанъ

Навилѣсване и **навилѣсуване**, *с. ср.* отъ навилѣсвамъ.

Навилка, *с. ж.* Навилакъ.

Навилница, *с. ж.* Болестъ по жены, по животны, дошла отъ навѣ-ты.

Навилѣж (да ся), *сшъ*, — *нѣся*, *гл. възер свр.* Да вилѣж доста, да ся наиграж, да ся наѣсѣнж, да ся налудувамъ

Навиллакъ, *лаци* и *лци*, *с. ж.* 1) Сѣно колкото може да дигне единъ мжжъ съ вилж. 2) Навилѣсани откоси сѣно на купчины да ся прави на конж; *навилка.* Да ся снесжъ навилжжж-тж, да ся сдѣнжъ, да ся

патрунать на конень. 3) Пласти сѣно, който да може да ся натовари само на едны кола. **Навѣрамъ** (да навѣрж), *гл. д.* 1) Въвѣрамъ. втыкамъ, совамъ, бѣкамъ, пѣхамъ, мушж въ пѣчто; всовать, всовывать, выпрять. *Навѣри му го въ очи-ты, да го види добръ! Единж умира, другж му го навѣра.* 2) Ланамъ, совамъ, ланамъ, ламъ брѣзо и много, увивамъ; ланать, ѣсть, жрать. — *мси, гл. възер.* Въвѣрамы, втыкамы, совамся, пѣхамся, мушжся, просувамся, прѣжжся; всоваться, всовываться, подвѣртываться, нырять. 2) *гл. стр.* Бывамъ навѣрнъ по знаменованieto на глагола.

Навѣрамъ (да навѣрж) *гл. ср.* Набѣбвамъ отъ врѣне. *Бобж тж, фасулж-тж навѣра.*

Навѣране, *с. ср.* отъ навѣрамъ.

Навѣрвамъ и **навѣрамъ** (да навѣрж), *гл. д.* Вдигамъ нѣчто нагорѣ, вирж; поднимать что вверху. *Навѣрилж опашжж, напѣрилж; задралж хвостъ. Кога станж тжква и опаш навѣри? Навѣрилж си крака-та, вдигналж гы нагорѣ. Навѣрилж шакжж, нахлунилж ж назадъ, на тыла сп. Навѣрилж чкижж-тж, гаврътнжжж ж, изпихж ж. — мси, гл. възер. и стр.* Виржся, бывамъ навѣренъ. — *Навѣрилж уши като магаря за хранж. Навѣрилж носъ какждъ насж. Навѣрили кука опаш, кучета-та врьвжтъ по неж. — Навѣрилж главж, навѣрилж носъ: а) Станжж непослушенъ, непокоренъ; дѣлаться непокорнымъ, непослушнымъ. б) Възгордился, навдигнжся, подго-лѣмился, възнесжся, величаеся; гордиться, чваниться, поднимать носъ. — Навѣрилж носъ: а) Навѣрилж главж. б) Разсѣдился; дуть губы. — Навѣрилж подкови, крака, умрѣлъ. — Навѣрилж уши, услужива, слухти; насторожить уши.*

Навѣрване и **навѣрване**, *с. ср.* отъ навѣрвамъ и навѣрамъ.

Навѣреный, *пъ*, *на*, *но*, като *пр.* Вироглавый, вдигноглавый, непокорный, непослушный, буйный; непокорный, буйный, буянъ, блажной неугомонный.

Навѣрж, *ншъ*, — *рилж*, *гл. свр.* отъ навѣрвамъ и навѣрамъ. Да вирж. — *рентый, прич. стр.* Виржтый.

Навѣрж, *ншъ*, — *рилж*, *гл. свр.* отъ навѣрвамъ. Да напѣнжж съ водж, съ слъзы. — *рентый, прич. стр.* За очи: напѣненъ съ слъзы, напѣны.

Навѣрамъ (да навѣрж), *гл. д.* Напѣнамъ, навивамъ съ слъзы.

На юпакъ си ся навѣвали,
Та чрыты очи навѣри,
Та быстры слъзы зарони. *Пѣс.*

—мѣся, *гл. вѣзвр.* Напльнѣмѣся, наливѣмѣся съ водѣжъ, съ слѣзы. *Капка по капкѣ вѣрѣ ся навѣрѣ. Навѣрѣжъ ми ся очѣтѣжъ, напльнѣхѣся, налѣхѣся съ слѣзы, иде ми да заплачѣжъ; глаза омочили́сь слѣзѣми, навернѣлись слѣзы.*

Навѣ́рнѣмъ (да навѣ́рѣжъ), *гл. д.* Навѣрѣвамъ, вѣрѣжъ.

Навѣ́рнѣнѣ, *с. ср.* отъ навѣ́рнѣмъ.

Навѣ́сѣмѣ и навѣ́спуѣмѣся (да ся навѣ́снѣжъ), *гл. вѣзвр.* Навѣждамѣся надъ нѣчто, надвисѣмѣся, навѣсѣмѣся; навѣ́спивѣтъся. *Нависѣлся надъ кладенеца.*

Навѣ́сѣнѣ и навѣ́спуѣнѣ, *с. ср.* отъ навѣ́сѣмѣся и навѣ́спуѣмѣся.

Навѣ́сѣмѣ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* За конь: да висѣмѣ досѣта, да ся навѣ́спѣжъ, да ся нацѣплѣжъ.

Навѣ́снѣжъ (да ся), *ешъ, — нѣжѣся, гл. свр.* отъ навѣ́сѣмѣся. Да ся навѣ́спѣжъ, да ся навѣ́сѣжъ; навѣ́сѣтъся.

Навѣ́сѣ, *ишъ, — силъ, гл. д. свр.* Да навѣ́сѣжъ, да навѣ́сѣжъ, да наѣ́сѣжъ.

Навѣ́тѣмѣ, *гл. д. свр.* Да навѣ́тѣжъ, да намотѣжъ; навѣ́тъ, намотѣтъ. — **канѣтѣй**, *прич. стр.* Навѣ́тѣй, навѣ́нѣтѣй, намотѣнѣтѣй; навѣ́тѣй, намотѣнѣтѣй.

Навѣ́хѣмѣ и навѣ́хнѣмѣся (да навѣ́хнѣжъ), *гл. д.* Навѣ́хѣвамъ.

Навѣ́хѣнѣ и навѣ́хнѣнѣ, *с. ср.* отъ навѣ́хѣмѣся. Навѣ́хѣнѣ.

Навѣ́хнѣжъ, *ешъ, — нѣжѣтъ, гл. свр.* отъ навѣ́хѣмѣся. Да навѣ́хнѣжъ. — **нѣжѣтѣй**, *прич. стр.* Навѣ́хнѣжѣтѣй.

Навѣ́щѣжъ (да ся), *ишъ, — щѣлѣся, гл. вѣзвр. свр.* За конь: да вищѣжъ доста, да ся навѣ́сѣмѣ, да ся нацѣплѣжъ.

Навѣ́жъ, *ешъ, — вѣлъ, гл. свр.* отъ навѣ́сѣмѣся. 1) Да обвѣ́жъ, да намотѣжъ, да навѣ́тѣмѣ; навѣ́тъ. 2) Да пзвѣ́жъ, да пзкльѣжъ, да пзвѣ́хнѣжъ, да навѣ́хнѣжъ, да пзвѣ́хнѣжъ; повѣ́хнѣтъ, вѣ́хнѣхнѣтъ. — **вѣ́нѣтѣй** и **вѣ́тѣтѣй**, *прич. стр.* По знаменованѣе то на глагола.

Навѣ́карѣмѣ, *гл. д. свр.* Да вкарѣмѣ много, вѣ́нѣжѣ-тъ.

Навлѣ́дѣжѣмѣ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да владѣжѣмѣ доста.

Навлѣ́дѣжѣжъ (да ся), *ешъ, — дѣѣлѣся, гл. вѣзвр. свр.* Да владѣжѣжъ доста.

Навлѣ́жѣмѣ и навѣ́жѣюѣмѣся (да навѣ́жѣжъ), *гл. д.* Направѣмѣ нѣчто да стане влажно, да овлѣ́гне, намоѣрюѣмѣся; навѣ́жѣмѣся. — **мѣся**, *гл. стр.* Овлѣ́гѣмѣся, намоѣрюѣмѣся, навѣ́жѣмѣся.

Навлѣ́жѣжъ, *ишъ, — жилъ, гл. свр.* отъ навѣ́жѣмѣся. Да намоѣрѣжъ; навѣ́жѣтъ.

Навлѣ́зѣмѣ и навѣ́зѣнѣмѣся (да навѣ́зѣжъ), *гл. ср.* Навлѣ́зѣмѣ.

Навлѣ́зѣнѣ и навѣ́зѣнѣ, *с. ср.* отъ навѣ́зѣмѣся и навѣ́зѣнѣмѣся. Навлѣ́зѣнѣ.

Навлѣ́чѣмѣ и навѣ́чѣюѣмѣся (да навѣ́чѣжъ), *гл. д.* Навлѣ́чѣмѣ.

Навлѣ́чѣнѣ, *въ, ва, во, пр.* Който не ще да знае за нѣчто, не мари за нѣчто; немарливѣй, ихмалджина; небрѣ́жнѣй.

Навлѣ́чѣнѣчѣнѣ, *въ, ва, во, пр.* 1) Развѣ́канѣ, повлѣ́канѣ, развѣ́санѣ, развѣ́снѣжѣтъ, тяжѣжъ. 2) Който носи, какѣто и да му направѣтъ, какѣто и да му кажѣтъ.

Навлѣ́чѣжъ, *ишъ, — чѣлъ, гл. свр.* отъ навѣ́чѣмѣся и навѣ́чѣмѣся. Да увлѣ́чѣжъ, да начѣ́шѣжъ, да надарѣ́чѣжъ; начѣ́сѣтъ. — **чѣ́нѣтѣй**, *прич. стр.* Увлѣ́ченѣтѣй, начѣ́санѣтѣй; начѣ́санѣнѣй.

Навлѣ́чѣмѣ (да навѣ́чѣжъ), *гл. д.* Навлѣ́чѣмѣ, съ влѣ́ченѣе направѣмѣся, увлѣ́чѣмѣся много, доста, начѣ́сѣмѣся; начѣ́сѣмѣтъ. *Навлѣ́чѣхъ двѣ́ окѣ влѣ́жъ. — мѣся, 1) гл. стр.* Бывѣмѣ навлѣ́ченѣ; начѣ́сѣмѣтъся. 2) Само въ *свр. видѣжъ*. Да влѣ́чѣжъ доста.

Навлѣ́чѣнѣ (да навѣ́чѣжъ) Навлѣ́чѣнѣ.

Навлѣ́чѣмѣ (да навѣ́чѣжъ, повлѣ́чѣмѣся), *гл. д.* съ влѣ́ченѣе приготѣмѣся, начѣ́сѣмѣся, надарѣ́чѣмѣся влѣ́жъ, лепъ, начѣ́сѣмѣтъ. *Навлѣ́чѣхъ двѣ́ окѣ влѣ́жъ.*

Навлѣ́чѣнѣ, *с. ср.* отъ навѣ́чѣмѣся.

Навлѣ́зѣмѣ (да навѣ́зѣжъ), *гл. ср.* Навлѣ́зѣмѣ, навлѣ́зѣмѣ, навлѣ́зѣмѣ: 1) Влѣ́зѣмѣ вкупомъ мнозина; навмѣ́кѣмѣся, нашоѣмѣся, нахлѣ́мѣся; навлѣ́зѣтъ, вторгѣ́тъся. *Навлѣ́зѣли въ градинѣ-тѣжъ.* 2) Отнѣмѣ навѣ́трѣ въ нѣчто, вдаѣмѣся; вдаѣ́тъся. — *Навлѣ́зе ми мѣсо въ зѣ́бѣжѣ-тъ; мѣсо навѣ́зѣло въ зубѣхъ.*

Навлѣ́зѣнѣ, *с. ср.* отъ навлѣ́зѣмѣся. Навлѣ́зѣнѣ, навлѣ́зѣнѣ, навлѣ́зѣнѣ.

Навлѣ́чѣмѣ (да навѣ́чѣжъ), *гл. д.* Навлѣ́чѣмѣ, навлѣ́чѣмѣ: 1) Съ влѣ́ченѣе донаѣ́мѣ много, доста; натѣ́труѣмѣся, натѣ́тразѣмѣся, намѣ́кѣмѣся; навлѣ́кѣтъ, натѣ́скиѣмѣся, наволѣ́киѣмѣся, наворѣ́чивѣтъ. 2) Надовѣ́жѣмѣ, натѣ́труѣмѣся, натѣ́руѣмѣся; наводѣ́тъ, навѣ́зѣмѣся. *Навлѣ́че ми много гостѣжъ.* 3) Докарѣмѣ нѣ́какѣжъ бѣ́дѣжъ, нѣ́какѣво зло, навѣ́жѣмѣся; навлѣ́кѣтъ бѣ́дѣжъ. *Навлѣ́чѣмѣ си бѣ́дѣжъ; навлѣ́кѣтъ на сѣ́бѣ бѣ́дѣжъ.* 4) Съ мѣ́жѣжъ, съ трудъ довлѣ́чѣмѣся, обуѣмѣся нѣчто; намѣ́кѣмѣся; навлѣ́чивѣтъ, навлѣ́чивѣтъ, навлѣ́чивѣтъ, навлѣ́чивѣтъ, навлѣ́чивѣтъ, навлѣ́чивѣтъ, навлѣ́чивѣтъ. *Навлѣ́чѣмѣ си дрѣ́жѣжъ-тѣжъ. — мѣся, 1) гл. вѣзвр.* Навлѣ́зѣмѣ мнозина вкупомъ, навмѣ́кѣмѣся, натѣ́труѣмѣся, намѣ́кѣмѣся. *Навлѣ́чѣмѣ ся отѣ́бѣ да си е просѣжъ. Навлѣ́чѣмѣ ся въ дю́жѣна.* 2) Бывѣмѣ навлѣ́ченѣ по знаменованѣе то на глагола; навлѣ́кѣтъся, навлѣ́кѣтъся, наволѣ́киѣмѣся.

тѣся. — *Навлѣкло ижъ*, припади́кло имъ, удало ими ся, случило имъ ся.

Навлѣчаніе, с. ср. отъ навлѣчанъ. Навлѣчаніе, навлѣкваше.

Навлѣзvamъ и навлѣзуvamъ (да навлѣзж) гл. д. ср. Навлизамъ.

Навлѣзж, ешь, — зохъ, — злѣ, гл. свр. отъ навлѣзамъ, навлѣзvamъ, навлѣзанъ и навлѣзvamъ. Да влѣзж, да нахлуж, да ся навлѣзж; налѣзъ, вторгнѣтъся.

Навлѣкvamъ и навлѣкуvamъ (да навлѣкж), гл. д. Навлѣчанъ.

Навлѣкж, влѣчешь, — влѣкохъ, — влѣклъ, и **Навлѣчж**, ешь, — влѣкохъ, — влѣклъ, гл.

свр. отъ навлѣчанъ, навлѣчанъ и навлѣкvamъ. 1) Да натѣтрж, да нататразж, да намѣкж, да напесж; навлѣчъ, натаскаѣтъ, наволочъ. 2) Да надоведж, да натѣтрж. 3) Да докарамъ, да причинж бѣдъ, зло. 4) Да намѣкж, да нахлуж; напѣлѣтъ, вийлѣтъ, надѣрнѣтъ, насу́нѣтъ на себя. — *влѣчѣный, прич. ст.* 1) Натѣтраный, нататразеный, намѣкжтый, напесеный, дотѣтраный, допесеный; навлѣченый, натѣсканный, нанесенный. *Едному нареchenю, другому навлѣчено; наварѣли про пона, а пилъ кто попалъ.* 2) За дрѣхж: намѣкжтый, нахлуженый; напѣленный, вийленый.

Навлѣкvamъ, и навлѣкуvamъ (да навлѣкж), гл. д. Вмѣкvamъ много, доста. *Навлѣкжжъ гл. въ избж-тж. мѣся, гл. възер.* Навлизvamъ, вмѣкvamъ въкупомъ мнозина. *Навлѣкжжъ въ докана.*

Навлѣкж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ навлѣкvamъ.

Навлесж, ешь, — несохъ, — неслъ, гл. д. свр. Да внесж много, всичкы-ты.

Навлѣтрѣ, нар. Навѣтрѣ. *Навлѣтрѣ е много тъмно.*

Наводнѣние, с. ср. Кога дойде, притече рѣка, та залѣ низкы-ты около неж мѣста; поводне, поводне; наводнѣніе, воднобѣ, воднобѣе.

Наводнѣтъ, с. м. Юнецъ, турмакъ стѣжнѣтъ въ вторж-тж си годнѣж.

Наводнѣца, с. ж. Юница, телѣца, турмакына стѣжнѣца въ вторж-тж си годнѣж.

Наводнѣж, ишь, — ниль, гл. свр. отъ наводнѣvamъ. 1) Да залѣж, да потонѣж; наводнѣтъ. 2) Да наплѣж, да напалатж; наводнѣтъ. — *нѣнтый, прич. стр.* Залѣный, потонѣный, поплавеный; наводнѣный.

Наводнѣvamъ (да наводнѣж), гл. д. 1) За водж: прѣлѣvamъ прѣзъ брѣговъ-ты, та покрывамъ низкы-ты наоколо мѣста; залиvamъ, потопивамъ, поплаивамъ; наводнѣтъ.

2) Надохождамъ мнозина, нахлѣvamъ много, поплѣнѣvamъ, наплѣнѣvamъ навсѣдѣ; наводнѣтъ. *Наводнѣжъ влѣзи горж-тж нж. Наводнѣжъ калпавж парж. — мѣся, гл. стр.* Быvamъ наводнѣтъ по знаменованіе-то на глагола; наводнѣтъся.

Наводнѣчаніе, с. ср. отъ наводнѣчанъ.

Наводѣ, с. м. 1) Павожданіе за тѣканіе. 2) Голѣма, дѣлга като грибъ мрѣжна, съ кож-то ловятъ рыбъ на Дунава.

Наводѣж, ишь, — диль, гл. д. свр. Да доведж много, доста, да надоведж; навѣстѣ.

Наводѣvamъ (да навѣдѣж), гл. д. Навождамъ.

Навоецъ, ум. м. отъ навой.

Навождѣvamъ (да навѣдѣж), гл. д. Наводѣvamъ, навѣждѣvamъ, наклонѣvamъ, нагѣбѣvamъ, свождамъ, навалѣvamъ; клонѣтъ, наклонѣтъ, нагѣбѣтъ, навалѣвать. *Наведи главж-тж си. Навѣси клонж-тж, да си откѣснж наблѣжж. — мѣся, 1) гл. възер.* Наклонѣvamъ, нагѣбѣvamъ, слѣгамъ, климамъ, повалиvamъ, науплѣvamъ, иижж; наклонѣтъся, нагѣбѣтъся, навалѣваться. *Наведохся да си откѣснж цѣтѣце. Какъ мѣла, какъ не мѣла, подѣ водникъ ся не навѣла, казвася за мрѣсливж. 2) гл. стр.* Быvamъ навѣденъ.

Навождѣvamъ (да навѣдѣж), гл. д. Наводѣvamъ, прѣкарvamъ нищѣгы-ты на основж прѣзъ нищѣгы-ты и прѣзъ брѣдо-то. Навождатъ двѣ жены: една-та подава нищѣгы-ты, другая-та гы поема. *Наведохж платно-то. — мѣся, гл. стр.* Быvamъ навѣденъ. *Поциж не ся навожда.*

Навожданіе, с. ср. отъ навождѣvamъ.

Навождѣvamъ и навождуvamъ (да навождж), гл. д. Доносѣvamъ съ кола много, доста, на-носѣvamъ, надокарvamъ; навалѣживать. — *мѣся, гл. възер.* само въ свр. видѣ. Да ся возж доста, да ся паладамъ; навозѣтъся; нака-тѣтъся, накачѣтъся.

Навождж, ишь, — зиль, гл. свр. отъ навождѣvamъ. Да надонесж, да надокарвамъ, наво-зѣтъ, навѣзтъ.

Навой, с. м. 1) Навойще, кѣсъ платъ за обвинѣване крака, кога ся обути въ царву-лы; навуще, обивала, прѣтеница; онуча. 2) Мѣсто, дѣто жены навождатъ, навиватъ платна. *Крѣпи на навой, правѣ на разбой.* 3) Болѣсть пѣкаева по малки дѣца и по родилкы лѣхусы. 4) Навиваніе, навѣх-ваніе, изкѣчваніе сѣставъ на тѣло-то. 5) Намѣтъ на око.

Навоѣще, с. ср. Навой въ 1-то знаменованіе.

Навоѣvamъ (да навоѣжж), гл. ср. Воѣжж пѣкою, навоѣvamъ.

Навоѣжж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ на-воѣжж. Да навоѣжж.

Навои́къ, ишь, — ниль, *гл. свр.* отъ навои́вамъ. Да навои́къ, да подвои́къ, да развои́къ; навои́тъ, насмерди́тъ.

Навои́вамъ (да навои́къ), *гл. д.* Пуца́мъ вои́къ, смрадъ, навои́вамъ, подвои́вамъ, развои́вамъ, подвои́вамъ, развои́вамъ; напуска́тъ, вои́тъ.

Навои́тъ, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ навои́намъ. — чептый, *прич. стр.* Натопе́тый, намазаный съ вои́къ.

Навои́намъ (да навои́тъ), *гл. д.* Натопи́вамъ нѣчто въ вои́къ, намазывать го съ вои́къ. — мей, *гл. стр.* Быва́мъ навои́ченъ.

Навои́чаніе, *с. стр.* отъ навои́намъ.

Навои́вамъ (да ся), *гл. взвр. свр.* Да вою́вамъ доста. Доклѣ ся навои́ва болесъ-та, доклѣ ся направи́ периода.

Навои́гвамъ, *гл. д. свр.* Да ви́рягъ много, доста.

Наврага, *нар.* Поврага, доврага, по дьявола; къ чѣрту. Да иде́ наврага! Наврага му глава! Наврага му добринъ-ты, кога не ся живѣе отъ злинъ-ты му. Наврага ти кири́-та, слѣзь ми отъ кола́-та. Кога ми ся прѣви́ри, наврага ти сеи́ри.

Навра́жювамъ и

Навра́жжъ, ишь, — жилъ, *гл. д. свр.* Да наба́ж, да навра́жювамъ; нашенѣ́тъ.

Навра́носамъ, *гл. д. свр.* Да враноса́мъ много, доста, да нажнѣ́тъ.

Навра́скамъ, *гл. свр.* отъ навра́скамъ. Да напраска́мъ, да наби́къ, да набльска́мъ, да набу́хамъ, да наба́хтъ, да надрѣ́жжъ, да нажю́жжъ, да намла́тъ, да напу́хамъ, да напу́намъ, да нашиба́мъ, да наби́шижжъ; нахлы́сать, настрѣ́жжъ, отдуби́сать, отпо́ротъ, отпосо́вать. — скаптый, *прич. стр.* Напраскаптый, наби́тый, набльскаптый, набу́ханный, наба́хтанный, надрѣ́венный, нажю́леный, намла́енный, напу́ханный, напу́нанный, наби́шиненный, нашиба́ннй.

Навра́скамъ и навра́скувамъ (да навра́скамъ), *гл. д.* Напраска́мъ, набива́мъ, набльска́мъ, набу́хамъ, наба́хтъ, надрѣ́ыва́мъ, нажю́ла́мъ, намла́ца́мъ, напу́хамъ, напу́нва́мъ, напу́нва́мъ, нашиба́мъ, наби́шинива́мъ; дуби́сать, поро́тъ. — мей, *гл. стр.* Быва́мъ навра́скамъ.

Навра́скаване и навра́скување, *с. стр.* отъ навра́скамъ.

Навратару́вамъ [да ся] *гл. взвр. свр.* Да навратару́вамъ доста.

Навра́тъ, ишь, — тиль, *гл. д. свр.* Да по́връжжъ, да възвръжжъ, да врьжжъ назадъ.

Навра́чвамъ и навра́чнамъ (да навра́чжъ) *гл. д.* По́ж, поли́вамъ ливаджъ, градинжъ съ вода́, дока́рана по ва́жжъ; наважда́мъ; оро-

ша́тъ. — мей, *гл. стр.* Наважда́мся; ороша́ться.

Навра́чювамъ, *гл. д. свр.* Съ вра́чюване да напраща́жжъ нѣчто, наба́ива́мъ; наворо́жжъ. Да ся навра́чюва́мъ, *гл. взвр. свр.* Да вра́чювать доста, да ся наба́жжъ.

Навра́чжъ, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ навра́чвамъ и навра́чнамъ. Да нава́джъ, да напо́жжъ; ороси́тъ. — чептый, *прич. стр.* Нава́денный, напо́енный.

Навра́чнамъ (да навра́чжъ), *гл. д.* Навра́чыва́мъ.

Наври́зтъ, *нар.* Навъ́зъ, врь́зъ, врьху́, отгорѣ́. Съди́жжъ наврѣ́зжъ ка́жжъ. Наврѣ́зжъ наръ-ты́ иска и едно́ кача́ съзреніе.

Наврѣ́жжъ, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ наврѣ́ива́мъ. Да проди́жжъ, да прока́рамъ врь́въ прѣ́зъ нѣчто. — вен́тый, *прич. стр.* Прока́ранный, проди́жжътый на врь́въ.

Наврѣ́жжъ, ишь, — виль, и наврѣ́виль, *гл. свр. свр. и*

Наврѣ́жжъ (да ся), ишь, — вѣ́лжъ, *гл. взвр.* Да трѣ́жжъ за нѣ́ддъ, да ся у́жжжъ, да кренжъ.

Наврѣ́вилъ Стоя́нъ, наврѣ́вилъ
Съе́тъ руды́ овны́ на плани́жъ,
Съ ва́кжъ овцы́ на жа́гнжъ. Пѣс.

Наврѣ́вилъ е́дѣ-кждѣ́-си, у́жжжъся за та́мъ. Наврѣ́вилъя́ толкова́ дуи́жъ, нато́чилъся, наряди́лся.

Наврѣ́ива́мъ (да наврѣ́жжъ), *гл. д.* Прока́рвамъ, проди́вамъ прѣ́зъ дункы́-ты́ на нѣ́что врь́въ, у́жжжъ. Наврѣ́вилъя́ си га́щи-ты́, ца́рву́жжъ-ты́. — мей, *гл. стр.* Быва́мъ наврѣ́венъ.

Наврѣ́ива́ние, *с. стр.* отъ наврѣ́ива́мъ.

Наври́гамъ, *гл. свр.* отъ наври́гвамъ. Да навра́жжъ, да наби́тамъ, да наха́камъ; набро́сать, навра́гну́тъ, наки́дътъ, набро́сать, намета́тъ. — гаптый, *прич. стр.* Наврѣ́леный, наби́танный, наха́канный; набро́санный, навра́гну́тый, наки́данный, набро́санный, намета́ннй.

Наври́гвамъ и наври́гувамъ (да наври́гамъ), *гл. д.* Наврѣ́ламъ: 1) Врьга́мъ нѣ́что по земѣ́-тъ́ на различны́ мѣ́ста; наби́тамъ, наха́камъ, напы́квать; набра́сывать, навра́гътъ, наки́дывать, наметы́вать, набро́сать. Наврѣ́га гы́ по двора́. Наврѣ́га дрѣ́жжъ-ты́ въ санджа́, напы́нка гы́; вко́веркать пла́тъ въ сунду́къ. 2) Врьга́мъ доста́, много. — мей, 1) *гл. взвр.* само́ въ *свр. видъ.* Да врьга́мъ доста́.

Дай́ жъ, май́ко, дай́ жъ, стара́,
Да ся́ ко́ша на́мхажъ,
Да ся́ пу́шки наврѣ́гажъ,
Да ся́ ру́бжъ на́носимъ. Пѣс.

2) *гл. взвр.* Напы́юска́мся, напы́ваемъ, на́на́да́мся, на́праска́мся, на́шиба́емся; о́пръа́тъ. 3) *гл. стр.* Быва́мъ наври́ганъ.

Наврѣгване и наврѣгуване, с. ср. отъ наврѣгвамъ. Наврѣгване.

Наврѣжѣж, ешь, — врѣзѣж, — врѣзалъ, гл. ср. отъ наврѣзѣжъ. Да навѣжѣж, да изнаврѣжѣж; навѣзѣжъ, перекрутитъ, привѣзѣжъ, связѣжъ. — **врѣзаный, прич. стр.** Врѣзаный иѣйдѣ много, доста, навѣзаный, изнаврѣзаный; навѣзанный, привѣзанный, связанный, перекрученный.

Наврѣзѣжъ и наврѣзуѣжъ (да наврѣжѣж), гл. д. Врѣзѣжъ, сврѣзѣжъ, приврѣзѣжъ много, доста, навѣзѣжъ, изнаврѣзѣжъ; навѣзѣжъ, привѣзѣжъ, связѣжъ, перекручивѣжъ. — **мѣя, 1) гл. вѣзѣр.** само въ **свр.** видѣ. Да врѣзѣжъ доста. 2) **гл. стр.** Бывѣжъ наврѣзанъ, изнаврѣзѣжъ; навѣзѣжъ, перекручивѣжъ.

Наврѣзѣжъ и наврѣзуѣжъ, с. ср. отъ наврѣзѣжъ. Навѣзѣжъ.

Наврѣлѣжъ (да ся), гл. вѣзѣр. свр. Да врѣлѣжъ доста, да ся наврѣлѣжъ, да ся налѣлѣжъ, да ся наслѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ (да ся), ешь, — лѣлѣж, гл. вѣзѣр. свр. Да врѣлѣжъ доста, да ся наврѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, ишь, — лѣлѣж, гл. свр. отъ наврѣлѣжъ и отъ наврѣлѣжъ. Да наврѣлѣжъ. — **лѣлѣжый, прич. стр.** Наврѣлѣжый.

Наврѣлѣжъ (да наврѣлѣж), гл. д. Наврѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, — пѣлѣж, гл. безл. свр. Да навѣлѣжъ, да налѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, ешь, — пѣлѣж, гл. д. свр. Да вѣлѣжъ, да поврѣлѣжъ, да отѣлѣжъ, да прѣлѣжъ водѣ да течѣ на друго мѣсто.

Срѣдѣ дворѣ прѣлѣжъ прѣлѣжъ,
У прѣлѣжъ Дунавъ наврѣлѣжъ,
У Дунавъ врѣлѣжъ насадили,
Низъ врѣлѣжъ-ты дупѣ прѣлѣжъ. *Пѣс.*

Наврѣлѣжъ, гл. вѣзѣр. 1) Врѣлѣжъ, намирамъ, еѣдѣ еѣдѣ-си, около нѣкого. *Наврѣлѣжъ изъ кѣжи, да не дойдѣ нѣкой да нѣ подѣжи.* 2) Подохождѣжъ, отѣлѣжъ, наминѣжъ, махѣжъ; завѣрѣжъ къ кому, навѣзѣжъ когѣ. 3) Слизѣжъ, спирамъ на бѣнакъ, кондисѣжъ, застаѣжъ, прѣлѣжъ, станѣжъ; останѣжъ на почлѣжъ, постѣжъ.

Наврѣлѣжъ, (да наврѣлѣж), гл. д. Наврѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, с. ср. отъ наврѣлѣжъ и наврѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, ишь, — тѣлѣж, гл. свр. отъ наврѣлѣжъ и наврѣлѣжъ. 1) Да навѣжъ. 2) Да уврѣжъ, да умаѣжъ, да накрѣлѣжъ. — **тѣлѣжый, прич. стр.** 1) Навѣжый, навѣжъ. 2) Уврѣжый, умаѣжый, накрѣлѣжый.

Наврѣлѣжъ (да наврѣлѣж), гл. д. Наврѣлѣжъ.

тамъ: 1) Врѣжъ, навѣжъ нѣчто колько трѣбѣжъ; навѣжъ. 2) Уврѣлѣжъ, умаѣжъ, накрѣлѣжъ, укрѣлѣжъ. — **мѣя, 1) гл. вѣзѣр.** само въ **свр.** видѣ. Врѣлѣжъ доста; навѣжъ. 2) **гл. стр.** Бывѣжъ наврѣлѣжъ по знаменѣжъ-то на глагола.

Наврѣлѣжъ, с. ср. отъ наврѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, ишь, — тѣлѣж, гл. д. свр. Да навѣжъ нѣчто съ врѣжъ, да изврѣлѣжъ. — **тѣлѣжый, прич. стр.** Изврѣлѣжъ-тѣлѣжый, навѣжъ-тѣлѣжый.

Наврѣлѣжъ, нар. 1) Горѣ на врѣжъ на нѣчто, на самѣя врѣжъ на нѣчто. *Изѣлѣжъ наврѣлѣжъ кѣжъ-тѣжъ, наврѣлѣжъ дрѣво-то.*

Руско, Руса русѣжъ,
Лѣлѣжъ болно лѣлѣжъ
Наврѣлѣжъ Старѣжъ планиѣжъ. *Пѣс.*

2) Отгорѣ на самѣя день, въ сѣжъ-то день, въ сѣжъ-то врѣжъ. *На врѣжъ Герѣжъ-дѣжъ, на врѣжъ Велидѣжъ, на Герѣжъ-дѣжъ, на Велидѣжъ. — Наврѣлѣжъ иѣлѣжъ, тврѣжъ малѣжъ, свѣжъ-то малѣжъ, шѣжъ. Дѣжъ ми наврѣлѣжъ иѣлѣжъ. Знаѣжъ колько наврѣлѣжъ иѣлѣжъ.*

Наврѣлѣжъ (да ся), ишь, — тѣлѣж, гл. вѣзѣр. свр. Да врѣжъ достѣжъ, да ся навѣжъ.

Наврѣлѣжъ и наврѣлѣжъ (да наврѣлѣжъ), гл. д. Наврѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, ишь, — шѣлѣж, гл. свр. отъ наврѣлѣжъ и наврѣлѣжъ. Да наврѣлѣжъ, да сврѣлѣжъ, да приклѣжъ, да склоѣжъ. — **шѣлѣжый, прич. стр.** Наврѣлѣжый, сврѣлѣжый, приклѣжый, склоѣжый.

Наврѣлѣжъ, ешь, — шѣлѣж, — и врѣлѣжъ — врѣлѣж, гл. свр. отъ наврѣлѣжъ. Да наврѣлѣжъ много, доста; налѣлѣжъ. — **шѣлѣжый, прич. стр.** Уврѣлѣжый; налѣлѣжый.

Наврѣлѣжъ (да наврѣлѣжъ), гл. д. Уврѣлѣжъ много, доста; налѣлѣжъ. *Наврѣлѣжъ много жѣжъ. — мѣя, гл. вѣзѣр.* само въ **свр.** видѣ. Врѣлѣжъ доста.

Наврѣлѣжъ (да наврѣлѣжъ), гл. д. Наврѣлѣжъ, докарѣжъ нѣчто камѣжъ краѣжъ, приблиѣжъ, наблиѣжъ да го сврѣжъ; наврѣлѣжъ, сврѣлѣжъ, приклѣжъ, склоѣжъ. *Наврѣлѣжъ дѣжъ-то. Наврѣлѣжъ си брашѣжъ-то. — мѣя, гл. стр.* Бывѣжъ наврѣлѣжъ, наврѣлѣжъ, приклѣжъ, склоѣжъ.

Наврѣлѣжъ, с. ср. отъ наврѣлѣжъ. Наврѣлѣжъ.

Наврѣлѣжъ, гл. д. свр. Да врѣжъ много, доста, да изнаврѣжъ, да изнаврѣжъ.

Наврѣлѣжъ, ишь, — вѣлѣж, гл. д. свр. Да врѣжъ много, доста, да накрѣжъ, да наговѣжъ, да налѣжъ. *Да ся наврѣжъ, гл. вѣзѣр. свр.* Да врѣжъ доста, да ся наговѣжъ, да ся налѣжъ, да ся налѣжъ.

да ся наромонѣхъ, да ся насборѣхъ, да ся на-
велихъ.

Боже, милно Боженце,
Дай ми, Боже, голѣмъ день,
Въ дворѣ да ся настоѣхъ,
Съ дружкѣ да ся наврѣвѣхъ. *Пѣс.*

Наврѣджъ, ишь, — дилъ, *гл. свр.* отъ на-
врѣждамъ и наврѣдіавамъ. Да напакос-
тъж; навредить.

Наврѣждамъ и наврѣдіавамъ (да наврѣ-
дж), *гл. д.* Докачамъ нѣкого съ нѣчто, на-
пакоставамъ.

Наврѣждане и наврѣдіаваніе, *с. ср.* отъ
наврѣждамъ и наврѣдіавамъ.

Наврѣкнѣто, *нар.* Срѣдѣто, сонѣто. *Из-
вѣкаль наврѣкнѣто.*

Наврѣменій, *нар.* Нѣкога, понѣкога; иног-
дѣ, врѣменемъ.

Наврѣменіжъ, ишь, — нѣла, *гл. свр.* отъ
наврѣменіавамъ. Да наврѣмѣхъ.

Наврѣменіавамъ (да наврѣменіжъ), *гл. ср.*
Наврѣнавамъ, така казвать за женѣ, что е
приближила да роди, на коѣто е дошло врѣ-
мя да роди; быть на наснѣсъ, на на-
снѣсѣхъ.

Наврѣменіаваніе, *с. ср.* отъ наврѣменіа-
вамъ. Наврѣнаваніе.

Наврѣмѣжъ, ишь, — мѣла, *гл. свр.* отъ на-
врѣмѣавамъ. Да наврѣменѣхъ.

Наврѣмѣавамъ (да наврѣмѣжъ), *гл. ср.* На-
врѣменавамъ.

Наврѣмѣаваніе, *с. ср.* отъ наврѣмѣавамъ.
Наврѣменаваніе.

Наврѣжъ, ешь, — рѣлъ, *гл. свр.* отъ навѣ-
рамъ. Да въврѣжъ, да втыкнѣжъ, да совнѣжъ,
да бѣкнѣжъ, да пѣхнѣжъ, да мушнѣжъ; всѣнуть,
насѣнуть, впырнуть. — **врѣпнѣтый**, *прич.
стр.* Натыкнѣтый, втыкнѣтый, въврѣ-
пнѣтый, совнѣпнѣтый, бѣкнѣпнѣтый, пѣхнѣпнѣтый,
мушнѣпнѣтый; всѣнутый, насѣнутый, впыр-
нутый.

Наврѣжъ, ишь — рѣлъ, *гл. свр.* отъ навѣ-
рамъ. Да набѣбнѣжъ, да шюпнѣжъ отъ врѣпнѣ.

Наврѣдомъ и

Наврѣдѣ, *нар.* На всѣко мѣсто, врѣдѣ,
всѣдѣ, навсѣдѣ; вездѣ, всѣду, повсѣду.
*Наврѣдѣ го трѣсѣхъ, не можѣхъ да
го намѣтрѣхъ.*

Наврѣкамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да вря-
камъ доста, да ся наврякамъ.

Наврѣскамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да
вряскамъ доста, да ся наврякнѣжъ, да ся на-
врякамъ, да ся наврячѣжъ.

Наврѣчѣжъ (да ся), ишь, — чѣлѣ, *гл. вѣзвр.
свр.* Да врячѣжъ доста, да ся навряскамъ.

Наврящѣжъ (да ся), ишь, — щѣлѣ, *гл. вѣзвр.
свр.* Да врящѣжъ доста, да ся навряскамъ.

Навсѣгдѣ, *нар.* Завсѣкога, навсѣкога, за-вѣ
всѣко врѣмя; навсѣгдѣ.

Навсѣждѣ и

Навсѣхдѣ, *нар.* На всѣко мѣсто, насѣдѣ,
насѣду, навсѣнахдѣ, врьдѣ, наврьдѣ, на-
врьдомъ; вездѣ, всѣду, повсѣду, повсе-
мѣстно.

Навсѣкога, *нар.* За-вѣ всѣко врѣмя, за-
всѣкога, навсѣгда; навсѣгдѣ.

Навсѣнахдѣ, *нар.* На всѣко мѣсто, навсѣ-
ду, навсѣдѣ, наврьдѣ.

Навтѣкамъ, *гл. свр.* отъ навтѣкнамъ.
Да набодѣжъ, да набучѣжъ; натѣкать, на-
колѣтъ. — **кантѣй**, *прич. стр.* Набодѣтый,
набучѣтый, накѣченѣтый; **натѣкѣнѣтый**, на-
колѣтый.

Навтѣкнамъ и навтѣкунамъ (да на-
втѣкамъ), *гл. д.* Втѣкнамъ много, доста,
набодѣнамъ, набучѣнамъ, накѣченѣнамъ; **на-
тѣкѣтъ**, **накѣчѣтъ**. *Навтѣка го по дуп-
кѣ-тъ. Навтѣка гѣ съ цѣтѣма.* — **мѣся**,
1) *гл. вѣзвр.* Обкѣчѣнамъ съ нѣчто; об-
тѣкѣтъ. *Навтѣкался съ цѣтѣма*; об-
тѣкѣтъ **цѣтѣма**. 2) *гл. стр.* Вѣнамъ
навтѣканъ, набодѣнамъ, набучѣнамъ, на-
мушѣнамъ; **натѣкѣтъ**, **накѣчѣтъ**.

Навтѣкѣнѣе и навтѣкуѣнѣе, *с. ср.*
отъ навтѣкнамъ.

Навтѣтрѣжъ, ишь, — зѣлъ, *гл. д. свр.* Да
втѣтрѣжъ много, доста.

Навтѣтрѣжъ, ешь, — рѣлъ, *гл. д. свр.* Да
втѣтрѣжъ много, доста, да навтѣтрѣжъ.

Навѣчѣкамъ, *гл. д. свр.* Да вѣчѣкамъ на раз-
нѣ мѣста, да нахвѣчѣкамъ, да наврьгамъ.

Навѣчѣжъ (да ся), ишь, — чѣлѣ, *гл. вѣзвр.
свр.* Да вѣчѣжъ доста, да ся нахвѣчѣжъ, да ся
навѣчѣжъ.

Навѣще, *с. ср.* 1) Навѣй, навѣйше, обѣ-
ла, обѣла, прѣтенѣца; **онѣчи**, **носѣчи**. *Кѣй-
то става рано, не му стѣгѣ навѣща.* 2) Парѣлъ,
коѣна за лѣпенѣе, за мазанѣе
стѣнѣжъ, лѣнѣжъ; **кѣстѣа**. — *Повлѣчи-
навѣще*, повлѣканъ, развѣлѣканъ, развѣлачи-
чанъ, трѣмъ, мръзѣлѣвъ члѣвѣкъ.

Навѣчѣсь, *нар.* 1) Завѣчѣсь, завѣчѣска, тутѣ-
сѣ, тона-сѣ чѣсь, вѣчѣсь, извѣдѣжѣжъ; **тѣт-
чѣсь**, **сѣчѣчѣсь**. 2) Твѣрдѣ скоро, завѣчѣсь,
тутѣсѣ, чабѣдѣжѣжъ; **вдѣругъ**, **мѣхомъ**. *Навѣ-
чѣсь го направи. Навѣчѣсь ходѣ и дойдѣ.*

Навѣврѣжъ, ешь, — врѣлъ, *гл. д. свр.* Да
въврѣжъ много, доста, да намушѣжъ.

Навѣдѣнамъ и навѣдунамъ (да навѣджъ), *гл.
д.* Навѣждамъ.

Навѣджъ, ишь, — дѣлъ, *гл. свр.* отъ на-
вѣждамъ и навѣдѣнамъ. Да наплѣджъ;
расплѣдѣтъ, наплѣдѣтъ, размѣнѣжѣтъ, раз-
вѣстѣтъ. — **дѣнѣтый**, *прич. стр.* Наплѣдѣнѣтый,

намноженный; разведённый, размноженный, располжённый.

Навъждамъ (да навѣдж), *гл. д.* Навѣждамъ, развъждамъ, подвѣждамъ, въдж много, доста, наплодвамъ; распложать, размножать, разводить. — *мси, 1) гл. възвр.* Развъждамся много, наплодвамся; разводиться, распложаться, размножаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ навѣденъ, наплодвамся.

Навъждане, *с. ср.* отъ навѣждамъ. Навѣждане, наплодвание.

Навъзѣждамъ, *гл. д. сѣр.* Да възѣждемъ да яхнемъ мнозина, всичкы.

На-възъ, *прѣдл.* На-врѣзъ, възъ, отгорѣ. *Врѣви на-възъ пламинж-тж.* Иде на-възъ насъ. *Надтягнж на-възъ едж странаж.* Бабина младина на-възъ баиръ заличава. *На-възъ вѣтра*, срѣщж вѣтра; прѣтивъ вѣтра. *На-възъ водж-тж*, срѣщж теченне-то на водж-тж; прѣтивъ теченія воды. — *Брысне го на-възъ косжж*: а) Отдолъ нагорѣ възъ косж-тж; брѣть прѣтивъ шерсти. б) Мжчи го; глѣдитъ прѣтивъ шерсти. — *Зима го на-възъ себе си*, като да е казано или направено нему.

Навънка и

Навънтъ, *нар.* 1) Вънтъ, вънка, надворъ, нѣ вжщи, нѣ вжтрѣ; вонъ, наружу, на дворъ. *Ако ти е драга, то нѣ навѣнтъ отъ прага.* *Навѣнтъ е студено.*

Снощи навѣнтъ излѣзохъ
Псета-та да си нахранж,
Порты-ты да си затворж,
Прѣлѣзы да си затрѣнж. *Пѣс.*

2) Накамъ външнж-тж странж; наружу. *Врата-та ся отварають навѣнтъ; дверь отиврається наружу.* *Издавамся, излизамъ навѣнтъ; выдаваться, выступать наружу.* — *Кара го, изкарва го навѣнтъ*, чясто ходи повнѣ, има бѣганиж; егѣ не сѣтъ, егѣ позываеъ на низъ.

Навънкамъ, *гл. сѣр.* отъ навѣнкамъ. 1) Да нахокамъ, да нахукамъ, да нарукамъ, да нагльчж, да накрѣбласамъ, да насждж; изругать, избранить. 2) Да свѣкамъ, да накликамъ, да нарукамъ, да наканж; накликатъ. — **Вѣканый**, *прич. стр.* 1) Нахканый, нахуканый, наруканый, нагльчаный, накрѣбласаный. 2) Свѣканый, накликаный, наруканый, наканеный.

Навънкамъ и навѣкувамъ (да навѣнкамъ), *гл. д.* 1) Нахокамъ, нахукамъ, нарукувамъ, нагльчивамъ, накрѣбласивамъ, насжждамъ; ругать, избранивать, кричать, вскѣдываться на когѣ, окрикивать. 2) Свѣкывамъ, привѣкывамъ, накликувамъ, нарукувамъ, наканывамъ; накликатъ. *Навънкалж много госте.*

И си навѣнкж момѣца Іанка,
Та си навѣнка седмина брате:
Елате, мили седмина брате,
Това ми было наше-то братчя! *Пѣс.*

— *мси, 1) гл. възвр.* само въ *сѣр. видѣ.* Да въкамъ доста, да ся накликамъ, да ся нарукамъ, да ся нахукамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ навѣканъ по знаменованне-то на глагола.

Навънкамъ и навѣкпувамъ (да навѣнкж), *гл. сѣр.* Научивамся на нѣчто, привѣкывамъ, приучивамся, прѣтрѣивамъ, алащивамъ; вѣкнуть, привѣкать, навѣкать, повѣкать, прѣучаться, прѣучиваться, набивать руку. *Кое дѣ е никнжло, тамо е и навѣкнжло.*

Навънкаване и навѣкуване, *с. ср.* отъ навѣнкамъ.

Навънкаване и навѣкпуване, *с. ср.* отъ навѣнкамъ и навѣкпувамъ.

Навъкнж, *сѣмъ, —нжлъ, гл. сѣр.* отъ навѣнкамъ и навѣкпувамъ. Да привѣкнж, да ся научж, да ся приучж, да прѣтрѣнж, да алащнж; привѣкнуть, навѣкнуть, повѣкнуть, прѣучиться.

Навъкж, *с. м.* Кога нѣкой е навѣкнжлъ на нѣчто, та го прави като да му е отъ естество така; нѣравъ, адетъ, табехетъ; **навѣкж**, привѣчка, новѣчка, нѣровъ. *Навъкж е една жжжа, а отвѣкж дѣѣ.*

Навъсоко, *нар.* 1) Горѣ високо; **высоко**. *Качис нависоко.*

Ой гарване, чернъ гарване,
Като врѣнш нависоко,
Та си глѣдашь нашироко,
Не видѣли нѣйдъ нѣчто? *Пѣс.*

Богъ е нависоко, царъ е надалеко. 2) Съ високо гласъ, нажж-тж; грѣмко. *Извѣка нависоко.* — *Нависоко е*, така казвать за нѣчто, което не може да ся достигне, не може да ся добѣе. — *Дръжжся нависоко*, навиднжто, наголѣмо, навидгамся, голѣмжси, подносимся, гордѣжся; **вѣжничать.**

Навъвамъ и навѣйвамъ (да навѣжж), *гл. д.* 1) Съ вѣяние наносимъ много, натрупывамъ; навѣвать, наносить, набивать, надувать, наметать. *Навъта сѣѣж. Навѣло шомж прѣдъ врата-та.* 2) Отвѣвамъ много, доста; навѣивать. *Навъжж дѣѣ кила жито.* 3) Докарвамъ, навличамъ, причинявамъ; накликатъ бѣдѣ. *Навъта ми бѣлж на главж-тж.* — *мси, 1) гл. възвр.* само въ *сѣр. видѣ.* Да вѣжж доста, да ся надухамъ.

Дребепъ си дѣждецъ зайде,
Силепъ си вѣтрецъ завѣжж,
Милицж отъ сжпъ сѣбуди.

Люто Милица кльняше:
Вѣтре-ле, не навѣялся,
Дѣжду-ле, не найдѣлся! *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамъ навѣянъ по знаменованію-то на глагола.

Навѣваніе и навѣйваніе, с. ср. отъ навѣвамъ и навѣйвамъ.

Навѣджъ, ишь,—дѣлъ, гл. сѣр. отъ навѣждамъ. Да навиджъ, да посѣтжъ, да споходжъ; навѣститъ, посѣтитъ. — *дѣнѣй, прич. стр.* Посѣтенѣй, споходенѣй.

Навѣждамъ (да навѣджъ), гл. д. Навиждамъ, посѣтывамъ, спохождамъ, похождамъ, обыклымъ, отивамъ у нѣкого да го виджъ какъ во прѣви, какъ е; навѣщать, посѣщать. *Щж идж у Стояна да го навѣджъ; я побываю у Стояна, навѣщу его.—мся, гл. стр.* Бывамъ навѣденъ, навиждамся, посѣтываемся, спохождаемся; навѣщаться, посѣщаться.

Навѣждане, с. ср. отъ навѣждамъ. Навѣждане, посѣтываніе, спохожданіе; навѣщаніе, посѣщеніе.

Навѣйвамъ и навѣювамъ (да навѣжъ), гл. д. Навѣвамъ.

Навѣйничавѣй, въ, ва, во, пр. Непостояннѣй, кога както му дойде; непостояннѣй.

Навѣкувамъ (да сѣ), гл. вѣзвр. сѣр. Да вѣкувамъ доста.

Навѣрвамъ и навѣрювамъ (да навѣржъ), гл. д. Навѣривамъ.

Навѣрно, нар. Безъ друго, не е кабилъ, нѣма да ся мине; навѣрно, непремѣнно.

Навѣромъ, нар. Навѣржъ.

Прощетало лудо младо низъ село,
Продавало мжскаль сѣрмж навѣромъ;
Изгѣла ми кѣфиръ Ана хубава,
Да си купишь мжскаль сѣрмж навѣромъ. *Пѣс.*

Навѣржъ, нар. Навѣромъ, безъ пары, на почнакъ, на вереснжъ; въ долгъ, на кредитъ, на мѣлѣкъ. *Купувамъ, зимаю навѣржъ, навѣривамъ; братъ на кредитъ, въ долгъ, на мѣлѣкъ. Продавамъ на вѣржъ. Навѣржъ, назаемъ, пакъ отдѣ е не знаемъ.*

Навѣржъ, ишь,—рѣлъ, гл. сѣр. отъ навѣривамъ и навѣривамъ.

Навѣривамъ и навѣривамъ (да навѣржъ), гл. д. Навѣривамъ, зимаю навѣржъ, безъ пары, безъ да платжъ, кога го зимаю, зимаю на вереснжъ, на почнакъ; братъ на кредитъ, въ долгъ, на мѣлѣкъ. *Навѣривжъ едѣ-колко-си гроша, купишь нѣчто навѣржъ за едѣ-колко-си гроша.*

Навѣриваніе и навѣриваніе, с. ср. отъ навѣривамъ и навѣривамъ.

Навѣсамъ, гл. сѣр. отъ навѣсвамъ. Да

багалдишжъ, да багалдишжъ, да ми припадне, да ми прѣмалѣе, да прѣмржъ, да малаксамъ; упасть въ обморокъ, обмереть.

Навѣсвамъ (да навѣсамъ), гл. сѣр. Става ми злѣ, та падамъ въ несвѣсь, багалдисвамъ, припада ми, дохожда ми навѣсь, пада ми укропъ, прикрыва ми, прѣмалѣва ми, прѣмирамъ, малаксвамъ; упадѣть въ обморокъ, обмирать.

Навѣсвамъ и навѣсувамъ (да навѣсжъ), гл. д. Навѣшнамъ, овѣсвамъ много, доста, накачнамъ, навѣсвамъ. — *мся, гл. вѣзвр.* Навѣшнамся: 1) Нависвамся, навождамся надъ нѣчто, надвисвамся; навѣшиваться. *Навѣсился надъ рѣкжъ-тжъ. Навѣсилось гроздѣ, ни ся паде, ни ся пие.* 2) Налѣгамъ, натискамъ, подкачанамъ да стане нѣчто, да ся изврѣши; настанѣвать. *Не можнажъ да ся навѣсжъ, да налѣгнжъ въ нѣкожъ работжъ.* 3) *гл. стр.* Бывамъ навѣсенъ, накачвамся, навѣсвамся.

Навѣсване, с. ср. отъ навѣсвамъ. Навѣсь, багалдисване, багалдисване.

Навѣсване и навѣсуване, с. ср. отъ навѣсвамъ. Навѣшпаніе.

Навѣсь, с. м. Навѣсване, укропъ, багалдисване, багалдисване, припаданіе, прѣмалѣваніе, прѣмиране, надвора, малаксване; обморокъ. *Дохожда ми навѣсь, прикрыва ми, припада ми, навѣсвамъ; упадѣть въ обморокъ, обмирать.*

Навѣсжъ, ишь,—силъ, гл. сѣр. отъ навѣсвамъ и навѣшнамъ. Да наокачжъ, да набѣсжъ, да нависжъ. — *сѣнѣй, прич. стр.* Наокаченѣй.

Навѣхвамъ и навѣхнувамъ (да навѣхнжъ), гл. д. Измѣствамъ нѣкой составъ на тѣло-то отъ мѣсто-то му; извихвамъ, навихвамъ, извѣхвамъ, изкѣлчывамъ, измѣтамъ, извивамъ, навивамъ, уливамъ; вывихать, вывихивать, свихивать, повихать, выламывать. *Навѣхнжъ си рѣкжъ-тжъ.—мся, гл. стр.* Бывамъ навѣхнжъ, навивамся.

Навѣхване и навѣхнуване, с. ср. отъ навѣхвамъ. Навихване.

Навѣхнжъ, ешь,—нжъ, гл. сѣр. отъ навѣхвамъ. Да навихнжъ, да извихнжъ, да извѣхнжъ, да изкѣлчжъ, да измѣстжъ, да измѣтнжъ, да извижъ, да навпжъ; нѣвихнуть, свихнуть, повихнуть. — *нжѣтѣй, прич. стр.* Навихнжѣтѣй, извихнжѣтѣй, извѣхнжѣтѣй, изкѣлченѣтѣй, измѣстенѣтѣй, измѣтнжѣтѣй, навпѣтѣй; вывихнутѣй, свихнутѣй, повихнутѣй.

Навѣшнамъ (да навѣсжъ), гл. д. Навѣсвамъ, накачывамъ, навѣсвамъ.

Навѣшпаніе, с. ср. отъ навѣшнамъ. Навѣсване,

Навѣж, ешь, — вѣзалъ, *гл. сѣр.* отъ навѣвамъ и навѣивамъ. 1) Да нанесж, да натрунамъ, да надухамъ; навѣить, нанѣсть, набить, надуть. 2) Да отвѣж; навѣять. 3) Да докарамъ, да навѣжж, да причинж; наклѣкать бѣду. — **вѣиантый**, *прич. стр.* 1) Нанесенный, надуханый, натрупанный; навѣянный, нанесенный, набитый, надутый. 2) Отвѣянный; навѣянный.

Навѣсвамъ и навѣсувамъ (да навѣсж), *гл. д.* Набрѣчвамъ чело, вѣжды, лице за нѣчто; намрыщвамъ, намжсвамъ, намусвамъ, начюмервамъ, насупвамъ; нахмуривать, насупливать. *Навжсилъ вѣжды. Навжси си чело-то. — мси, гл. възвр.* 1) За чловѣкъ: набрѣчвамъ си лице-то отъ нѣчто неприятно; намрыщиваюся, намжсваюся, намусываюся, начюмериваюся, насупиваюся; нахмуриваться, насупливаться, дѣлать кислое лицо, показывать кислый видъ. *Навжсился като Старж пламинж. Навжсился като котж на зло врѣмя.* 2) За врѣмя-то: замыгиваюся, заоблачиваюся, правжся на развалинае; насупливаться. *Врѣмя-то ся навжси; насупилось на дворѣ.*

Навѣсваніе и навѣсваніе, *с. ср.* отъ навѣсвамъ и навѣсваюся.

Навѣсж, ишь, — силъ, *гл. сѣр.* отъ навѣсвамъ. Да набрѣчж, да намрыщж, да намусж, да намжсж, да начюмерж, да насунж; нахмурить, насупить. — **сеный**, *прич. стр.* като пр. Намрыщенный, намусенный, намжсеный, начюмереный, насупеный, кyselый, кахжрный, увпеленый; нахмуренный, насупенный, пасмурный, мрачный, хмурный, скучный, кислый. *Навжсено лице. Навжсено чловѣкъ.*

Навѣжтрѣ, *нар.* Камъ вжтрѣ, на-камъ вжтрѣ; **внутрь**. *Тягли го навжтрѣ. Отидѣ навжтрѣ. Пб-навжтрѣ е още пб-тъмно. Тѣа врата ся отварають навжтрѣ; ѣта дверь отворяется внутрь.*

Навѣжжж, ешь, — вѣвахъ, — вѣзалъ, *гл. сѣр.* отъ навѣзvamъ. Да наврѣжж, да изнаврѣжж, да изнавѣжж; навѣзати, перекуртити, привѣзати, связати. — **вѣзантый**, *прич. стр.* Наврѣзаный, изнаврѣзаный, изнавѣзаный; навѣзанный, перекурченый, привѣзанный, связанный.

Навѣжжж, ешь, навѣзалъ, *гл. сѣр.* отъ навѣзvamъ. 1) Да навѣзж, да нашарж, да напѣстрж нѣчто съ шивовы. 2) Да наплетж. — **вѣзантый**, *прич. стр.* 1) Нашареный, напѣстреный съ шивовы. *Навѣзанж като шарено крычя.* 2) Наплетеный.

Навѣзvamъ и навѣзуvamъ (да навѣжж), *гл. д.* Наврѣзvamъ.

Навѣзvamъ и навѣзуvamъ (да навѣжж и да навѣзж), *гл. д.* 1) Нашарvamъ, напѣстрvamъ нѣчто съ вѣзаніе. 2) Увязvamъ, ушивvamъ много, доста.

Затворихж хубавж ми Ганж,
Дадохж ѣ ржавж да влже,
Вязала гы, павязала гы бѣ;
Дадохж ѣ чорапъ да ми плете,
Плела го е, уплела го бѣ. *Пѣс.*

3) Наплитамъ. — *мси, гл. стр.* Бывамъ навѣзанъ по знаменованіе-то на глагола.

Навѣзваніе и навѣзваніе, *с. ср.* отъ навѣзvamъ.

Навѣзж, ешь, — залъ, *гл. сѣр.* отъ навѣзvamъ (ушивvamъ, ушитамъ). Да навѣжж.

Навѣжжж, вѣици, *с. ж.* Навѣ, разны дивы птици, които врѣчатъ ношнж, кога врѣмя-то е мгыяво и дѣждовито, та крякать като паткы по коминж-ты, по кѣщи ты, надъ рѣкы-ты и другдѣ. Вѣрвати, че навѣици-ты сж души-ты на малкы дѣици, които сж былы умрѣлы некрѣстены, и че сж наказаны да ся скытаты така като грѣшны. Тѣ налгалы ужъ на тяжкы жены, на лехусы и на малкы дѣици, та имъ пилы крѣвь-тж. За да пѣдять навѣици-ты да не дохождатъ въ кѣщи, дѣто има родилкы лехусы, горятъ въ огнища-та катранъ и кокалы да смрѣдять и едностайно ношно врѣмя въ такыжы кѣщи горять огнь и кандило.

Навѣхамъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Да вѣхамъ доста, да ся наѣхамъ, да ся наѣздж.

Пай ж, майко, дай ж, стара,
Да ся коне наѣхамы,
Да ся пушкы наврѣламъ,
Да ся рубж наносимъ. *Пѣс.*

Нагѣжкамъ (да ся), *гл. възвр. сѣр.* За кучя: да гѣжкамъ доста, да ся наѣжж, да ся нагѣжкамъ, да ся нагѣжкамъ, да ся нагѣжкамъ.

Нагѣврѣтамъ, *гл. д. сѣр.* Да гаврѣтж много, доста, да нагѣврѣтамъ, да нагѣврѣтамъ.

Нагѣврѣж (да ся), ишь, — рилсж, *гл. възвр. сѣр.* Да ся гаврѣж доста, да ся нагѣврѣж, да ся наливрѣж.

Нагѣдж, ишь, — дилъ, *гл. д. сѣр.* Да навлѣамъ, да намрѣсж; нагѣдити. — **дентый**, *прич. стр.* Навѣзанный, намрѣсеный.

Нагѣдж, ишь, — дилъ, *гл. д. сѣр.* Да гадж доста, много; да ся накарамъ, да нахокамъ, да нахукамъ, да навѣкамъ, да намѣмж, да нагѣчж. — **дентый**, *прич. стр.* Нахоканый, нахуканый, навѣканый, намѣраный, нагѣчаный.

Нагадж, ишь, — дилъ, *гл. сѣр.* отъ нагѣж-дамъ. Да нагадж.

Нагѣждамъ (да нагадж и да нагадж), *гл. д.* Нагаживамъ, нагѣждамъ, нагѣживамъ,

у́тъкмавамь, на́гласавамь, на́стайвамь да стане нѣчто. *Нагодихъ го да си лѣзне. Нагодихъ трапезъ-тж.* на́мѣстнхъ ъ, на́ряднхъ ъ. — *мси, гл. възвр.* На́ряждамь, на́тъкмавамь, на́гласавамь. — **Нага́жда**, като *гл. безл.* Дока́рвася, случв́ася, улу́чвася, на́станнавася.

Нага́ждане, *с. ср.* отъ нага́ждамь.

Нага́зvamь и нага́зуvamь (да нага́зж), *гл. д. 1)* Навла́зvamь въ нѣчто, та го газж. *Нагази въ рѣкъ-тж. Нагазилъ трѣвкъ-тж.* 2) Налита́мь, врѣхлита́мь добро или зло. *Нагазило го зло. Добъръ е, ала и на добро не нагазилъ. Нагазила го болестъ.*

Брала мома, брала смилъ по горж.
Беромъ, беромъ въ горж замръкнѣла,
Беромъ, беромъ хайдуци нагази, *Пѣс.*

— *мси, 1) гл. възвр.* само въ *свр. видъ.* Да газж доста, да ся набродж. 2) *гл. стр.* Бынамъ нагазе́нь по знаменова́ние-то на гаго́ла.

Нага́зvamь и нага́зуvamь, *с. ср.* отъ нага́зvamь. Нага́зувачка.

Нага́зице, *с. ср.* Кога нѣкой нагази нѣкаквж болестъ, та ся разболѣе; нага́зувачка, орама.

Нага́зувачка, *с. ж. 1)* Нага́зvamь. 2) Нага́зице.

Нага́зж, *ишь, — вилъ, гл. свр.* отъ нага́зvamь. 1) Да навлѣ́жж въ нѣчто да го газж. 2) Да налѣ́тж, да врѣхлѣ́тж, да спо́лѣтж. — *зеный, прич. стр. 1)* Потѣ́пканый, на́тъпканый, у́тъпканый. 2) Налѣ́тѣнный, врѣхлѣ́тѣнный, спо́лѣтѣнный.

Нага́йтаниж, *ишь, — иль, гл. д. свр.* Да гайтани́ж много, доста.

Нага́лиж (да ся), *ишь, — лился, гл. възвр.* *свр.* Да ся галж доста, да ся на́мливамь; на́лѣ́житься.

Нага́носамь, *гл. д. свр.* Да ганосамъ много, доста, да нака́лаишь.

Нага́риамь (да наго́риж), *гл. д.* Наго́риavamь.

Нага́риане, *с. ср.* отъ нага́риамь. Наго́риане.

Нагасж, *ишь, — силь, гл. д. свр.* Да угасж много, доста. *Нагасихъ варъ.*

Нага́тvamь и нага́тнуvamь (да нага́тнж), *гл. д.* Спо́мнивамъ нѣчто колко да дока́рамъ на умъ; за́гатвамъ; намека́тъ, упо́минать о чѣмъ мимохо́домъ.

Нага́тване и нага́тнување, *с. ср.* отъ нага́тvamь.

Нагва́цvamь и нагва́цуvamь (да нагва́чж), *гл. д.* Сгва́цvamь много, доста, на́дывкvamь; на́жѣвvamь. — *мси, 1) гл. възвр.* само въ *свр. видъ.* Да гва́чж доста, да ся на́двчж; на́жева́тъся. 2) *гл. стр.* Бынамъ нагва́цанъ; на́жѣвvamься.

Нагва́чж, *ишь, — гва́цахъ, — гва́цалъ, гл. свр.* отъ нагва́цvamь. Да на́двчж; на́жева́тъ. — *гва́цаный, прич. стр.* На́двканый; на́жѣваный.

***На́гизмо**, *с. ср.* *Гр.* Раст. *Mentha piperita*, на́дназъ, гю́зумъ; *Английская мята*, мята пѣ́речная.

Нагла́вникъ, *с. м.* Огла́въ, огла́вникъ, юла́рь на добы́ча.

Нагла́воблѣж, *ишь, — лилъ, гл. ср. свр.* Да на́правж нѣкому гла́воболне.

Нагла́вци, *с. м. мн.* Обу́вки като вдигъ-тъ на чора́пъ, обувать само пи́щалы-ты; калци, калцу́ни, прѣ́теници, доко́лѣнници, бечвы, дизи́и, ту́злуци; на́говицы, па́галенокъ.

Нагла́виж, *ишь, — вилъ, гл. свр.* отъ нагла́вiamь. Да ту́рж нагла́вникъ на добы́ча, да во́главы. — *веный, прич. стр.* Во́главеный.

Нагла́виж, *ишь, — вилъ, гл. свр.* отъ нагла́вiamь. Да на́врѣшж, да изплѣ́нж.

Нагла́виж, *ишь, — вилъ, гл. свр.* отъ нагла́вiamь. Да гла́вж, да у́главж мно́зи-нж, да на́пазарж, да на́хванж; на́подря́дять.

Нагла́виavamь (да нагла́виж), *гл. д.* Гла́виavamь, у́главиavamь, па́зариavamь, хва́щамъ мно́зи-нж; на́подря́дять. *Нагла́вилъ рата́я.*

Нагла́вiamь (да нагла́виж), *гл. д.* Ту́рnamъ нагла́вникъ на добы́ча; огла́вiamь, во́главiamь. — *мси, гл. стр.* Огла́вiamь, во́главiamься.

Нагла́вiamь (да нагла́виж), *гл. д.* На́врѣшамъ, изплѣ́намъ, изка́рвамъ, склю́чвамъ. *Нагла́ви е́диж го́динж, изплѣ́ни е́диж го́динж.*

Нагла́вianь, *с. ср.* отъ нагла́вiamь.

Нагла́дvamь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да гла́дvamь много, доста; на́голода́тъся.

Нагла́дж, *ишь, — дилъ, гл. д. свр.* Да у́гладж, да изгла́дж много, доста.

Нагласж, *ишь, — силь, гл. свр.* отъ нагласі́вамь и нагла́ниамь. 1) Да на́тъкмж, да у́тъкмж, да на́рядж, да на́годж, да на́снобж; у́ла́дять, изла́дять, обла́дять, обдѣ́лать, скле́ить. 2) Да сгласж, да у́равнж гласовы́-ты на свирнж; на́ла́дять, подла́дять, на́строить, подстро́ить. — *се́нзий, прич. стр. 1)* На́тъкменый, на́ряденый, на́годеный, у́тъкменый, на́снобеный; у́ла́женный, изла́женный, обла́женный, обдѣ́ланный, скле́енный. 2) За стру́ны-ты на свирнж: сгласе́нный, у́равне́нный; на́ла́женный, подла́женный, на́стро́енный, подстро́енный.

Нагласі́вамь и нагла́ниамь (да нагласж), *гл. д. 1)* На́тъкмавамъ, у́тъкмавамъ, на́ряждамъ, на́гаждамъ, на́снобavamъ да стане нѣчто; ла́дять, кле́ить, на́ла́живать, обла́-

жываць, абдэляваць, устрынаваць. *Нагласіаваць работж-тж.* *Нагласіаваць да ідзеж на расходжж.* 2) Докарваць, пацькнаваць, сгласіаваць, уравниаваць струны-ты на свірніж, та гласовети да імаць сьгласіе; ладыць, наляжынаць, подляжываць, настроіваць, подстроіваць.—*мж.* 1) *гл. вж.* Сговаріамаць, сдумвамаць, удумвамаць, сьгласнавамаць да направиць іўчто; соглашацься. 2) *гл. стр.* Бываць нагласенъ по знаменованне-то на глагола.

Нагласіава́нне і наглі́шанне, *с. ср.* отъ нагласіаваць і нагласіаважся. *Нагласаванне кеме́не; строі́енне ескрі́пкі.*

Наглі́шань (да нагласж), *гл. д.* Нагласаваць.

Наглі́зж (да ся), *ишъ,—злж.* *гл. вжзвр. свр.* Да ся глезж доста, да ся нагалж, да ся наджеврж, да ся наглзж.

Нагледэ́самъ, *гл. д. свр.* Да гледэсамъ мно́го, доста, да нацклосамъ; наглаурыць.

Нагло́бжж, *ишъ,—бйль.* *гл. д. свр.* Да заглобж, да натьпжж, да задьнж. *Наглоби го вж зсжж-тж.*

Нагло́ждж (да ся), *ешъ,—ждался, и* **Нагло́згамъ** (да ся), *гл. вжзвр. свр.* Да глождж, да глозгамъ доста.

Наглумі́жж (да ся), *ишъ,—мйлся.* *гл. вжзвр. свр.* Да ся глумжж доста; наглуміться.

Наглі́нжж, *ешъ,—нжль.* *гл. д. свр.* Да наглі́нжж, да нападнжж, да наплнж нёкого, нёчто.

Наглі́тамъ (да ся), *гл. вжзвр. свр.* отъ наглі́тважся. Да ся наіамъ, да ся наіапамъ, да ся нашібаць; наглотаться.

Наглі́тважся і наглі́туважся (да ся наглі́тамъ), *гл. вжзвр.* Наіадажся сь глтаніе, наіаіаважся, нашібажся. По нёкой мёста казвать *наглі́фажся* вмёсто *наглі́тажся*.

Наглі́тва́нне і наглі́тува́нне, *с. ср.* отъ наглі́тважся.

Нагльч́жж, *ишъ,—чйль.* *гл. свр.* отъ нагльч́іаваць. 1) Да изгльчжж, да навькамаць; наораць, накрываць. 2) Да навькамаць, да нахокамаць, да нарукмаць, да насждж, да намыржж, да накры́іаіасамъ; наругаць, выбраініць.—*чйнтый, прич. стр.* Нахокантый, нахукантый, навьикантый, нарукантый, насждентый, накры́іласантый.

Нагльч́іава́мь (да нагльч́жж), *гл. д. 1)* Изгльчавамаць, пзбръбрувамаць іўчто. 2) Навькмаць, нахокмаць, нахукмаць, нарукмаць, накры́іласмаць, насждамаць; наругаць, выбраініваць, крываць, вскідывацься на ко́го, окрываць.—*мж.* 1) *гл. вжзвр.* само вь *свр. видж.* Да гльчжж доста, да ся навькамаць, да ся накрывамаць; нашумэться, наорацься. *Да заіде джждж, да*

ся наішч мжжж, да ся нагльчч жжж. 2) *гл. стр.* Бывамаць нагльч́іаіаць, навькмажся, нахокмажся.

Нагльч́іава́нне, *с. ср.* отъ нагльч́іаваць і нагльч́іаважся.

Наглі́дамъ (да ся), *гл. вжзвр. свр.* Да глі́дамъ доста; да ся назёнамаць; наглі́дэться, налюбаваться, наглазэться. *Не може да му ся наглі́да.*

Тодоре, голъ фудуліне,
Отдъ зе гачи та дойде?
—Зель дъ зель, налі сьмь дошьль,
Глі́дай мж, та сж наглі́дай *Пёс.*

Собраіся на вечерж,
Всй-ты гы е прёглі́даіаь,
Ілю сж е наглі́даіаь,
Да бжде мжло дьверчя. *Пёс.*

Наглі́дамъ, *гл. свр.* отъ наглі́двамъ і наглі́ждамъ. Да наглі́дамъ, да наглі́жавамъ; наглі́дэть, наглі́дэть, наглі́раць, прісмотрэть, наблюстй.

Наглі́двамъ і наглі́дувамъ (да наглі́дамъ), *гл. д.* Наглі́ждамъ.

Наглі́дъ, *нар.* Както нъі ся вйді, както нъі ся чині чэ е, отъ око, на посокж; *на вйдъ, пові́дому, глазо́мьно.* *Наглі́дъж катю тжжж на плетж. Наглі́дъ ся вйді бжзо.*

Наглі́ждамъ (да наглі́дамъ), *гл. д.* Наглі́двамъ, глі́дамъ іўчто да отнва добрь, імамаць грыжжж за него, грыжжж му ся, настоіавамаць му; наглі́двамъ, наглі́жавамъ; наглі́дываць, наглі́раць, наглі́дываць, прісма́трываць, ухажываць, наблюдаць.—*мж.* *гл. стр.* Наглі́двамся, наглі́жавамся.

Наглі́жданне, *с. ср.* отъ наглі́ждамъ.

Наглі́дыва́нне, наглі́жа́нне; наглі́дэ́нне, наглі́ра́нне.

Нагм́чкамаць і нагм́чкувамаць (да нагм́чкамаць), *гл. д.* Угм́чкамаць мно́го, доста, намачкамаць; нада́вляваць, намінаць.—*мж.* *гл. стр.* Бывамаць нагм́чкамаць.

Нагм́чкама́нне і нагм́чкува́нне, *с. ср.* отъ нагм́чкамаць.

Нагм́чу́рамъ (да ся), *гл. вжзвр. свр.* Да ся гмурамаць доста, да ся нагуркамаць, да ся нанурамаць, да ся нащивамаць.

Нагнёт́жж, *ешъ,—нётохъ,—нёль.* *гл. свр.* отъ нагнёт́іамаць і нагнёт́іаваць. Да нагнёт́жжж, да наплнжжж; нагнёт́ь.—*тёнтый, прич. стр.* Нагнёт́кантый, наплнённый; нагнёт́енный.

Нагнёт́іава́мь (да нагнёт́жж), *гл. д.* Нагнёт́іамаць.

Нагнетѣваню, с. ср. отъ нагнетѣвамь.
Нагнитаніе.

Нагнѣвамъ (да нагнѣж), *гл.* *ср.* Подка-
чамъ да гниж, **изгнѣвамъ**; **нагнѣватъ**,
напрѣватъ.

Нагнѣванію, с. ср. отъ нагнѣвамь.

Нагнѣтый, лѣ, ла, ло, пр. Изгнѣтый въ
нѣкомъ мѣста, закачптый да гнѣе.

Нагнѣтамъ (да нагнетѣ), гл. д. Нагнетѣ-
вамъ, натѣпкѣвамъ, наплѣнюѣвамъ; нагнетѣтъ.

Кожѣ-тѣ щѣ ти одерж,
Съсѣ сламѣ щѣ ѣ нагнетѣ,
На пазарѣ щѣ ѣ изнесѣ. *Пѣс.*

—мѣся, гл. стр. Бывамъ нагнетенъ, на-
тъпквася, наплънюювася; нагнетаться.

**Нагнѣтаніе, с. ср. отъ нагнѣтаѣ. Нагне-
таваніе.**

Нагнѣѣжъ, ешь, — нѣлъ, *гл. свр.* отъ на-
гнѣвамъ. Да изгнѣѣжъ, да загнѣѣжъ; нагнѣѣтъ,
напрѣѣтъ.

Нагноѣнѣ, *ишъ*, — **гноиля**, *гл. свр.* отъ **нагноиваѣмъ**. Да **нагорѣ**; *унавѣзѣтъ*. — **гноенѣый**, *прич. стр.* **Нагоренѣый**; *унавѣженнѣый*.

Нагно́ивамъ (да **нагно́ю**), *гл. д.* Гно́ю, **то́рю** много, доста, **на́торивамъ**; **наво́зить**. — **мся**, *гл. стр.* Бываю **нагноенъ**, **на́ториваюся**; **наво́зиться**.

**Нагно́иваніе, с. ср. отъ нагно́ивамъ. На-
ториваніе.**

Нагнѣзвамся и нагнѣздувамся (да ся нагнѣзж), *гл. възвр.* Намѣствамся нѣйдѣ добрѣ като да съмъ като въ гнѣздо; загнѣздвамся, задънвамся; **угнѣздитися.**

Нагнѣздване и нагнѣздуване, с. ср. отъ нагнѣздамъся.

Нагиѣдѣж (да ся), **ишь**, — **дѣлся**, *гл. свр.*
отъ **нагиѣдѣмся**. Да ся **загиѣдѣж**, да ся
задѣньж; **угиѣдѣться**.

Наговѣрнѣ (да наговѣрѣ), *гл. д.* Наговѣрѣмъ: 1) Съ говореніе изказвамъ, избѣгивамъ, пздумвамъ много, доста; нахоратнавамъ, надувамъ, наказвамъ; наговѣривать. *Наговарива ти, церко, доишквайся,*

снѣхо. 2) Надумвамъ, прѣдумвамъ, сдум-
вамъ, сговарямъ, натѣкнѣвамъ, нагласѣвамъ
нѣкого да направи нѣчто. *Наговорилъ го
да му запали кѣжикъ-тж.* — *мѣся*, 1) *гл. вѣ.*
Сговарямъся, сдумвамъся, удумвамъся, на-
думвамъся, нахоратнѣвамъся, нагласѣвамъся
да направимъ задружно нѣчто; *сговари-*
ваться, *уговариваться*, *соглашѣться*, *стѣ-*
киваться. *Наговорилъ мѣся да идемъ у*
тѣхъ на гостѣ. 2) *гл. вѣзѣр.* само въ
сѣр. видѣ. Да говорѣхъ доста, да ся нахора-
тѣхъ, да ся наглѣхъ, да ся набсрѣхъ, да ся
наромонѣхъ; *наговорѣхъся*, *нагутѣрѣхъся*.
3) *гл. стр.* Бывамъ наговоренъ.

Наговѣ́ріаніе, с. ср. отъ **наговѣ́ріамъ** и **наговѣ́ріамся**. Наговорваніе.

Наговѣрвамъ и наговѣрювамъ (да наговѣрѣж), гл. д. Наговаривамъ.

Наговѣръжъ, *ишь*, — *рилъ*, *гл. свр.* отъ **наговѣранъ** и **наговѣрванъ**. 1) Да нахоратъ, да надумамъ, да накажъ, да нагльчъ, да насборъжъ; **наговѣрѣть**. 2) Да сговоръжъ, да уговоръжъ, да надумамъ, да прѣдумамъ, да сдумамъ, да натъкмы, да нагласъжъ. — **ренътый**, *прич. стр.* 1) Нахоратеный, надуманый, наказаный, нагльчаный, насбореный. 2) Сговореный, уговореный, надуманый, прѣдуманый, удуманый, нагласеный, натъкменый.

Наговѣж (да ся), ешь,—вѣлся, *гл. възвр.*
свр. Да говѣж доста, доклѣ ми ся ще; да
ся напостѣ; наговѣться.

Наговядарувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.*
 Да говядарувамъ доста.

Нагода с. ж. 1) Нагоднаванне, наряджанне, натхняванне, настаныванне, нагласнаванне.
2) Градиво, кересте за нішто.

Нагѣдинж, нар. Догодинж, догодинь, прѣзь
годинж-тж, что иде слѣдъ тжж, въ кождо
смы; слѣдующій годъ.

Нагодѣ, ишь, — дѣлъ, *гл. свр.* отъ наго-
дѣавашь и нагѣждашь. Да нагласѣ, да
нарядѣ, да натѣкъмѣ, да утѣкъмѣ, да на-
снобѣ, да настоѣ, да настанѣ да стане
нѣчто; уладѣть, изладѣть, обладѣть, об-
дѣлать, склейть. — **дѣнѣй**, *прич. стр.*
Нагласенѣй, наряденѣй, натѣкменѣй, утѣ-
менѣй, наснобенѣй; уладѣнный, изладѣн-
ный, обладѣнный, обдѣланный, склеѣн-
ный.

Нагодѣваѣмъ (да нагодѣ), *гл. д.* Нагаждаѣмъ, нагласнаваѣмъ, наряждаѣмъ, натѣкмаваѣмъ, утѣкмаваѣмъ, наснобзаваѣмъ, наставаѣмъ, настонаваѣмъ да стане нѣчто; лѣдитѣ, клѣитѣ, излѣживатѣ, облѣживатѣ, обдѣлыватѣ, устрѣиватѣ.—*мся, гл. вѣзвр. и стр.* Бываѣмъ нагоденѣ. нагаждаѣмъ.

Нагоді́ваннє, с. ср. отъ нагоді́вамь. Нагажданіе.

Нагольмо, нар. Въ изреченні: *дръжжѣ нагольмо, врьжжѣ нагольмо*, дръжжѣся навѣсоко, навдигамяся, голѣмьжѣся, надувамься, пѣжжѣся; **вѣжжичать**.

Наголѣмѣвань (да наголѣмѣжъ), гл. ср.
Ставань по голѣмъ, нараствамъ. *День-тъ на-
голѣмѣ.*

Наголѣмѣваніе, с. ср. отъ наголѣмѣвамь.

Наголѣмѣжъ, ешь, — мѣль, *гл. свр.* отъ
наголѣмѣвамь. Да станъ по-голѣмъ, да
пораствѣ.

Нагѣнѣвамъ и нагѣнѣювамъ (да нагѣнѣ),
гл. д. 1) Съ гонение вкарвамъ въ нѣчто;

вгонять, нагонять. 2) Съ гонене докар-
вамы много, доста; нагонять. 3) Прынкамы
сѣдѣ нѣкого да го застигнѣ, настигамъ;
нагонять. 4) Пждѣ, изпжждамы, напжж-
дамы, изтирвамы, натирвамы; **ныгонять**.
—мѣя, 1) *г.л. възвр. само въ свр видѣ*.
Гонѣ доста; **нагоняться**. 2) *г.л. стр* Бы-
вамы погоненъ.

Нагонъ, с. м. Съ единъ нагонъ, съ едно
напъване, изведи жъ, на единъ солукъ, съ
единъ сеферъ.

Нагѡнѣжъ, ишь, — ниль и нагнѣль, *гл. свр.*
отъ нагѡнѣвамъ. 1) Да навкарѣмъ; наг-
нѣть. 2) Да накаремъ; нагнѣть. 3) Да на-
стигнѣжъ; нагнѣть. 4) Да изпѣдѣжъ, да напѣ-
дѣжъ, да изпѣрижъ, да натѣрижъ; вѣгнѣть. —
неуцѣй, *прим. стр.* По знаменованше-то на
глагола; нагнѣнный, вѣгнѣнный.

Нагордѣѣж (да ся), ешь,—дѣлся, *гл. възвр.*
свр. Да ся гордѣѣж доста.

Нагорѣна, нар. Нанагорнище, възбрѣдно, възбрѣдце, възбразно ; **вгору**.

Нагорчѣжъ, ишъ, — чнѣлъ, *гл. свр.* отъ на-
горчѣавамъ.

Нагорчавамъ (да нагорчижъ), *гл. ср.* Горчижъ
малко.

Нагорчі́ванію, с. ср. отъ нагорчі́вамь.

Нагоріува^амь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
горюва^амь доста, да ся наж^аналь, да ся на-
т^аж^аж^а.

Нагорѣ́, нар. 1) Камъ по-высоко; вѣрху, вверху. *Вдига́мъ нѣчто нагорѣ́; подни́мать что вѣрху. Отива́мъ нагорѣ́ възъ планинж-тѣ́; подни́маться вверху́ на́ гору. Окачи́хъ го да виси съ крака-та нагорѣ́; повѣ́силъ егѡ́ вѣрху́ ногáми. Възпáвилъ го нагорѣ́ възъ стѣ́нж-тѣ́. Кáто не врѣ́и магаря-то нагорѣ́, удри го надолѣ́. 2) Появче; свѣ́ше; бѡ́льше. То́на старецъ́ е́ отъ сто годинъ нагорѣ́; ѣ́тому старику́ свѣ́ше ста лѣ́тъ. Та́ка кѣ́ща ми излѣ́зе отъ хилъдо гроша нагорѣ́; ѣ́тотъ домъ́ обѡ́шѣ́лся ми́ѣ бѡ́льше тѣ́сячи пѣ́астровъ. — За-вѣ́ село, за-вѣ́ градъ нагорѣ́ казвaтъ за-камъ́ онъ́й му край, отѣ́до́ тече́ рѣ́ка и който́ е по-высо́ко, а надолу́, за-ка́мъ онъ́й край, камъ́ който́ тече́ рѣ́ка-та и който́ е по-ни́зко. А пaкъ когaто ся говори́ за по-далечны́ мѣ́ста, нагорѣ́́ ся казвa за-камъ́ сѣ́веръ, а надолу́ за-камъ́ ю́гъ и камъ́ море-то. — По-нагорѣ́́, по-высо́ко; вѣ́ше. Вди́гни го по-нагорѣ́́; подни́ми егѡ́ вѣ́ше. — Нагорѣ́́ надолу́, и ту́къ и тамъ́, и насaмъ и пaтaтъкъ; ту́дѣ́ и сю́да. — Дa плюе́шь нагорѣ́́, на глaвж-тѣ́ ти пaдa, дa плюе́шь надолу́, на брaдж-тѣ́ ти пaдa.*

Кокешка-та водж ние и нагорѣ (Богга) гляда.

Нагорѣлый, лъ, ла, ло, като *пр. Нагорѣ-*
ла свѣщъ, не цѣла, что е была палена.

Нагорі́жъ, —йшь, —рілъ, *гл. свр.* отъ на-
горі́авамъ. Да изгорі́жъ, да сторі́жъ много,
доста; нажечѣ. —рѣнѣй, *прич. стр.*
Нагорі́жю писмо, малко подирѣнено; пра-
щаеся, кога ся обажда, че нѣкой е умрѣлъ.

Той утрѣ писмо ке земить,
Пусто писмо нагорено,
Ке го пѣить и ке плачить,
И вдовецъ ке си останить
Съсь двѣ певриды дѣчина. Пѣс.

Нагоряща́вамъ (да нагоря́щѣ), *гл. д.* Съ
огньнъ стоплювамъ нѣчто много да стане го-
рящо; нажежа́вамъ; нагрѣ́вають, на́ка́ли-
вать. — *мен.* *гл. стр.* Быва́мъ нагоря-
щенъ, нажежа́вама; нагрѣ́ваются, на́ка-
ливаются.

Нагоряща́ване, с. ср. отъ нагоряща́вамъ.

Нагорящѣ, ѣшь, — щѣль, гл. сѣр. отъ нагорящавамъ. Да нажежѣ; нагрѣть, накалѣть. — щѣнѣй, прич. стр. Нажеженѣй; нагрѣтый, накалѣнный.

Нагорѣваѣмъ (да нагорѣжъ), *гл. д* 1) Нагарѣамъ, съ горѣне приготвювамъ, напичнаѣмъ, изгарѣамъ, старѣамъ много, доста; **нажигать**. 2) Горѣжъ иѣчто маако на еднѣ странѣ, на го изгасѣамъ, та да личи че е горено. — **мся**, *гл. стр.* Нагарѣамся, бываѣмъ нагорѣнъ; **нажигаться**.

Нагорі́аваніе, с. ср. отъ нагорі́авамь.

Нагосподарувамъ (да ся), гл. *възвр. свр.*
Да господарувамъ доста.

Нагостѹвамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да гостувамь доста, да ся нагостѹжъ : нагостѹться.

Нагостѣхъ, ишь, — стѣль, гл. свр. отъ на-
гости́вамъ и нагоста́вамъ. Да гостѣхъ мно-
зинѣхъ, да гостѣхъ добрѣ; угостить, отнѣчи-
вать. — **СТѢНЬИЙ, прич. стр.:** угощённый.

Нагостѣхъ (да ся), *пѣшь*,—*тѣлся*, *гл. възвр.*
свр. Да гостѣхъ, да гостувамъ доста; да ся
нагостувамъ; нагоститься. *Гостился*, да
ся *ненагости!* Клятва.

Нагости́вамъ (да нагостѣ), *гл. д.* Нагощавамъ, гощавамъ *мнѡзинж.*, угощавамъ *добрѣ*; *угощать.* — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ нагостенъ; *угощаться.*

Нагости́ваніе, с. ср. отъ нагости́вамь.
Нагощаваніе.

Нагѣтвуамъ (да нагѣтвиѣ), гл. д. На-
гѣтвиамъ.

Нагѣтъвъжъ, ишь,—виль, *гл. свр.* отъ нагѣтъвъамъ и нагѣтъвъуамъ. Да пригѣтъвъжъ, да изгѣтъвъжъ, да сгѣтъвъжъ; нагѣтъвъить, напастъ, пригѣтъвъить, загѣтъвъить; настрѣпать, отстрѣпывать. — **вѣнтьй**, *прич. стр.*

Приготвеный, изготвеный, сготвеный; наготвлениый, приготвлениый, заготвлениый, напасенный; настрияниый, отстрияниый.

Нагѣтвямъ (да нагѣтвѣж), *гл. д.* Наготвувамъ: 1) Приготвувамъ нѣчто много, доста да ся намира за потрѣбѣж; наготовлять, приготвлять, заготовлять, напасать.

Наготви Стоянь, Стояне,
Пятдесятъ кола съсь сѣно
И триста кола съ ячмыкъ. *Пѣс.*

2) Изготвувамъ, сготвувамъ много наспна; навариавамъ; настрияывавъ, отстрияивавъ.

Наготви манджи всакаквѣ,
И пустяж до девять бѣчвы,
До девять бѣчвы съсь вино,
Десятъ съ быстрѣж ракъж.
Та ся гостю-то посрѣщаж. *Пѣс.*

—*мся*, 1) *гл. възвр.* Наряждамъ, натѣкывавамъ, та да съмъ готовъ за нѣчто; приготвямъ; приготавливаться. *Наготвижся за пѣть*. 2) *гл. стр.* Бывамъ наготвенъ по знаменованне-то на глагола.

Нагѣтвианне, *с. ср.* отъ нагѣтвямъ. Наготвуванне.

Наготѣво, *нар.* Безъ трудъ, безъ мѣжж, приготвлено отъ другыго. *Чакамъ наготово*, да мп дойде безъ да ся трудж азъ.

Нагощѣвамъ (да нагостѣж), *гл. д.* Нагостивамъ.

Нагощѣванне, *с. ср.* отъ нагощѣвамъ. Нагостиванне.

Нагоѣж, *ишь*, —*гойлъ*, *гл. свр.* отъ нагоѣавамъ. Да накрѣвѣж, да угоѣж, да натѣстѣж; откормить. — *гоѣный*, *прич. стр.* Накрѣвенный, угоенный, натѣстенный, дебелиый, крѣвенный; откормленный.

Нагоѣавамъ (да нагоѣж), *гл. д.* Хранж животн да стане крѣвено, да надебелѣ; накрѣвavamъ, угоavamъ, натѣстивамъ; откормивать. — *мся*, 1) *гл. възвр.* Накрѣвavamъ, натѣстѣвамъ, надебелѣвамъ, угоavamъ; жирѣть, тучиѣть. 2) *гл. стр.* Бывамъ нагоецъ, накрѣивавамъ, угоивавамъ, натѣстивавамъ; откормиваться.

Нагоѣаванне, *с. ср.* отъ нагоѣавамъ и нагоѣавамъ.

Награбамъ, *гл. свр.* отъ награбвамъ. Да награбѣж, да називамъ, да накрадж; награбить, нахватать, нахитить. — *бантый*, *прич. стр.* Награбенный, називанный, накраденный; награбленный, нахватанный, нахитенный.

Награбвамъ и награбувамъ (да награбамъ и да награбѣж), *гл. д.* Грабамъ, грабѣж много, доста; називамъ, накрадвамъ; нахитѣть, нахватать. *Награби толкова нѣчто, толкова имоть*. — *мся*, *гл. възвр.*

Грабамъ, грабѣж, крадж много, називамъ, накрадвамъ; награбить.

Награбване и награбуване, *с. ср.* отъ награбвамъ.

Награбѣж, *ишь*, — *биль*, *гл. свр.* отъ награбвамъ. Да награбамъ; награбить. — *бенный*, *прич. стр.* Награбанный.

Наградж, *ишь*, — *диль*, *гл. свр.* отъ награбвамъ и награбѣжамъ. Да направѣж, да изнаградж, да изнаправѣж; настрѣбѣть, нагромоздѣть. — *дѣпый*, *прич. стр.* Направенный, изнаграденный, изнаправенный; настрѣбанный.

Награбѣвамъ и награбѣжамъ (да награбѣж), *гл. д.* Градж много, доста, направямъ, изнаграбѣжамъ, изнаправямъ; настрѣбывать. — *мся*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да градж доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ награденъ.

Награбѣванне и награбѣжанне, *с. ср.* отъ награбѣвамъ и награбѣжамъ.

Награкамъ, *гл. свр.* отъ награбкамъ.

Награбкамъ и награбкувамъ (да награбкамъ), *гл. д.* и награбкывамъ, *гл. възвр.* Спущамъся мнозина възъ нѣкого да го обыколмъ да му ся радвамъ, да искамъ нѣчто, или нѣкъ да го хокамъ, да възкамъ възъ него. *Награкали го*, нагуркали му ся. *Награкажжся като гарванъ*. *Награкажжся дѣца-та около мене*.

Награбване и награбкуване, *с. ср.* отъ награбкамъ.

Награбѣдвамъ и награбѣдувамъ (да награбѣдѣж), *гл. д.* Натрупвамъ на грабѣж, начовалвамъ; скучивать. — *мся*, *гл. стр.* Натрупывамъ, начовалывамъ; скучиваться.

Награбѣданне и награбѣдуванне, *с. ср.* отъ награбѣдвамъ.

Награбѣдѣж, *ишь*, — *диль*, *гл. свр.* отъ награбѣдвамъ. Да натрупамъ, да начовалѣж; скучить. — *дѣпый*, *прич. стр.* Натрупанный, начоваленный; скученный.

Награнѣж, *ишь*, — *иль*, *гл. свр.* отъ награнѣвамъ.

Награнѣвамъ (да награнѣж), *гл. ср.* Гранѣж по малко на вкусъ. *Масло-то награнѣва*.

Награчѣж, *ишь*, — *чиль*, *гл. д. свр.* Да награкамъ нѣкого, да ся награкамъ, да ся натрупамъ около нѣкого — *Да ся награчѣж*, *гл. възвр. свр.* Да грачѣж доста.

Нагрѣбамъ и нагрѣбѣвамъ (да нагрѣбѣж), *гл. д.* Нагрѣбамъ.

Нагрѣбѣж, *ѣшь*, — *бохъ*, — *блъ*, *гл. свр.* отъ нагрѣбамъ и нагрѣбѣвамъ. 1) Да загрѣбѣж, да сгрѣбѣж, да грѣбѣж доста, много; нагрѣстѣ, загрѣстѣ, зачерпнуть. 2) Да нахокамъ, да навѣкамъ, да нахукамъ, да накрѣпѣна-

- самъ. 3) Да нагрѣхъ, да насметж, да нагрѣхъ, да загащж. — *бѣный, прич. стр.* Загрѣбѣный, сгрѣбѣный, грѣбѣтый; нагрѣбѣнный, зачѣринутый.
- Нагрѣдвать и нагрѣдывать** (да нагрѣдъ), *гл. д.* Грѣдъ нѣчто много, надраскывать. — *мѣя, гл. стр.* Бываю нагрѣденъ, надраскываюся.
- Нагрѣдваніе и нагрѣдываніе**, *с. ср.* отъ нагрѣдвать. Надраскиваніе.
- Нагрѣдъ**, *ишь*, — *диль, гл. свр.* отъ нагрѣдвать. Да надраскаю. — *деный, прич. стр.* Надрасканный.
- Нагрѣбать** (да нагрѣбъ), *гл. д.* Нагрѣбать, нагрѣбавать: 1) Грѣбъ доста, много, загрибать, сгрибать; нагрѣбать, загрѣбать, зачѣрывать. 2) Нахоквать, навѣйковать, нахуквать, накрѣпѣлывать, нагѣлывать нѣкого за нѣчто; ругать, бранить, выбранивать, кричать, вскидываться на кого, окрикивать. 3) Загрѣнувать, нагрѣнувать, нагрѣщать, насмѣщать, нагрѣчивать, загащывать, запримчивать нѣкого. — *мѣя, 1) гл. възвр. само въ свр. видѣ.* Да грѣбъ доста. 2) *гл. стр.* Бываю нагрѣбенъ.
- Нагрѣбаніе**, *с. ср.* отъ нагрѣбать. Нагрѣбаніе, нагрѣбаніе.
- Нагрѣзъ**, *ишь*, — *зиль, гл. свр.* отъ нагрѣзывать.
- Нагрѣзывать** (да нагрѣзъ), *гл. д.* Грозж, намразывать.
- Нагрѣзывать**, *с. ср.* отъ нагрѣзывать. Намразываніе.
- Нагрѣхъ** (да ся), *гл. възвр. свр.* Да грѣхъ доста, да ся нагрѣхъ.
- Нагрѣбъ**, *ишь*, — *биль, гл. свр.* отъ нагрѣбать. Да загрозыж, да направиж да стане грозно. — *бѣный, прич. стр.* Загрозыженный.
- Нагрѣбать** (да нагрѣбъ), *гл. д.* Направляю нѣчто да стане грозно, угрожаю; безобразить. — *мѣя, гл. стр.* Бываю нагрѣбенъ, угрожаюся.
- Нагрѣбаніе**, *с. ср.* отъ нагрѣбать. Угрожаніе.
- Нагрѣбать** (да ся), *гл. възвр. свр.* Да грубъ доста, да ся нагрѣбъ.
- Нагрѣхъ**, *гл. свр.* отъ нагрѣхъ. — *ханый, прич. стр.* Нароненый.
- Нагрѣхъ** (да ся), *гл. възвр. свр.* Да грубъ доста, да ся нагрѣхъ, да ся нагрѣхъ, да ся нагрѣхъ.
- Нагрѣхъ и нагрѣху** (да нагрѣхъ), *гл. д.* Огрубъ много, доста, нароню. — *мѣя, гл. стр.* Бываю нагрѣханъ, наронюся.
- Нагрѣхъ** (да ся), *ишь*, — *тѣлсѣя, гл. възвр. свр.* Да грухъ доста, да ся нагрѣхъ.

Нагрѣбать и нагрѣбывать (да нагрѣбъ), *гл. д.* Нагрѣбать.

Нагрѣбываюся и нагрѣбываюся (да ся нагрѣбъ), *гл. възвр.* Прѣбываю ся грѣба, сгрѣбываюся, прѣбываюся, прѣбываюся. *Нагрѣбываюся катю нѣкой старецъ.*

Нагрѣбываніе и нагрѣбываніе, *с. ср.* отъ нагрѣбываюся.

Нагрѣбъ (да ся), *ишь*, — *шилсѣя, гл. свр.* отъ нагрѣбываюся. Да ся прѣбываюся, да ся сгрѣбываюся, да ся прѣбываюся; сгорѣть.

Нагрѣбъ, *нар.* На грѣбъ, накрѣбъ. *Носж нѣчто нагрѣбъ*, натоварижъ сѣмъ го на грѣбъ сѣ, та го носж. *Отдолу иде старъ старецъ, нагрѣбъ носи бучато колѣ.* Гат. — Таралѣжъ.

Нагрѣбъ, *ишь*, — *биль, гл. свр.* отъ нагрѣбать и нагрѣбать. Да натовариж, да земж нагрѣбъ. — *бѣный, прич. стр.* Натовареный, земный нагрѣбъ.

Нагрѣбать (да нагрѣбъ), *гл. д.* Нагрѣбать, натоварижъ, зимать нѣчто нагрѣбъ. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Натоварижъ, земаюся да направиж, да сврѣхъ нѣчто, наравляюся, напавляюся, емляюся, надрѣбываюся; браться, вѣяться, вызываться. *Нагрѣбъ му ся. Нагрѣбъ да работи; гнуть, погнуть горбъ. Нагрѣбъ ли му ся, щж го сврѣхъ.* 2) *гл. стр.* Бываю нагрѣбенъ, натоварижъ нагрѣбъ.

Нагрѣбаніе, *с. ср.* отъ нагрѣбать и нагрѣбать. Нагрѣбаніе.

Нагрѣбъ (да ся), *ишь*, — *лилсѣя, гл. възвр. свр.* отъ нагрѣбываюся. Да ся нагрѣбъ, да ся нагрѣбъ, да ся нагрѣбъ, да ся нагрѣбъ.

Нагрѣбываюся (да ся нагрѣбъ), *гл. възвр.* Набриваюся, нагрѣбываюся, нагрѣбываюся, нагрѣбываюся.

Нагрѣбываніе, *с. ср.* отъ нагрѣбываюся.

Нагрѣбъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да грѣбъ доста; да ся нагрѣбъ, да ся нагрѣбъ, да ся нагрѣбъ, да ся нагрѣбъ.

Нагрѣбъ, *ишь*, — *лилсѣя, гл. свр.* отъ нагрѣбать. Да възрѣхъ царевицъ. — *лѣный, прич. стр.* Възрѣхъ.

Нагрѣбъ (да нагрѣбъ), *гл.* Възриваю, възриваю царевицъ. — *мѣя, гл. стр.* Бываю нагрѣбенъ, възриваюся, възриваюся.

Нагрѣбаніе, *с. ср.* отъ нагрѣбать.

Нагрѣнувать (да нагрѣнъ), *гл. д.* 1) Нагрѣбать, нагрѣбать, насмѣщать. *Нагрѣнъ мя кучета-та. Нагрѣнъ мя да ми ся кара.* 2) Понимаю.

Нагрѣнъ-цемъ Старъ планиж
И видѣ-цемъ далече ли е. *Пѣс.*

Нагрѣнуваніе, с. ср. отъ нагрѣнувань.
Нагрѣнж, ешь,—нжлъ, гл. свр. отъ на-
грѣнувань.

Нагрыжж (да ся), ишь,—жился, *гл.*
взвр. свр. Да ся грыжж много, доста.

Нагры́звамь и нагры́зувамь (да нагры-
аж), гл. д. 1) Изгры́звамь много, доста;
нагрыза́тъ. 2) Загры́звамь, огры́звамь нѣч-
то на еднѣ странѣ; надгры́за́тъ.

Нагрѣзваніе и нагрѣзуваніе, с. ср. отъ нагрѣзвамъ.

Нагры́зѣ, *ѣшь*, — *грызохѣ*, — *грызѣ*, *гл.*
свр. отъ *нагры́звамъ*; *нагры́зѣтъ*, *над-*
гры́зѣтъ. — *зѣнѣый*, *прич. стр.*; *нагры́зен-*
ный, *надгры́зенный*.

Нагрѣмъ (да ся), *ишь*,—мѣлся, *гл. взвр.*
свр. Да грѣмъ доста ; нагрѣмѣть.

Нагрѣчвамъ и нагрѣчювамъ (да нагрѣчѣ), *гл. д.* 1) Гръчѣ, сгрѣчвамъ много, доста, набръчвамъ. 2) Направямъ нѣчто съ грѣченіе. 3) Загащвамъ, загрѣчвамъ, запримчвамъ, залагамъ на тѣсно. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ нагрѣченъ по знаменование-то на глагола.

Нагрѣванію и нагрѣчиванію, с. ср. отъ нагрѣчвамь.

Набрѣчьж, вшь, — чьль, гл. свр отъ набрѣчваѣмъ. 1) Да набрѣчьж, да наберѣж. 2) Да загащж, да загрѣчьж, да запримчж, да заловж. — **ЧЕНТЫЙ, прич. стр.** 1) Набрѣченый, набраный, сгрѣченный. 2) Загащеный, загрѣченный, запримченый.

Нагрѣвамъ (да нагрѣѣж), *гл.* *д.* Грѣѣжъ нѣчто да стане тепло, напичивамъ, нажеживамъ, нагрѣвать, оттапливать, взогрѣвать. — **мси**, 1) *гл.* *възвр.* Съ грѣяние ся стоплювамъ; натоплююмся, напичивамся, нажеживамся. 2) *гл.* *стр.* Бывамъ нагрѣтъ, нагрѣнанъ; нагрѣваться.

Нагрѣваніе, с. ср. отъ нагрѣвамъ. Нато-
плюваніе, напичканіе; нагрѣваніе, нагрѣвъ.

Нагрѣшѣ, **ишѣ**, — **шѣлѣ**, *гл. д. свр.* Да
сѣгрѣшѣ, да сѣгрѣшѣ много, доста; нагрѣ-
шѣть.

Нагрѣжъ, ешь, — **грѣлъ**, *гл. свр.* отъ **нагрѣвамъ**. Да натошлѣ, да напекжъ, да нажежжъ. — **грѣтый** и **нагрѣтый**, *прич.* Натопленный, напеченный, нажеженный; **нагрѣтый**.

Нагрудны, с. ж. мн. Шнаркты вязанты на
груды-ты на ризж.

Нагрудникъ, с. м. Часть отъ конскы дигины, что ся тура на груды-ты; гююс-лукъ; нагрудникъ.

Нагу́гамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да гугамь
доста, да ся нагу́гамь.

Нагугу́камъ (да ся), *гл. възвр.* Да гугукамъ
доста, да ся нагукамъ.

Нагугѣж (да ся), ишь,—чился, *гл. възвр.*
свр. Да гугучѣж доста, да ся нагукамъ.

Нагуждаѣмъ, *гл. д. свр.* Да гудж много, доста, да натурамъ, да наклавамъ, да на-
кладж, да наставж; **накласть**.—**жданый**,
прич. стр. Натуральный, навланый, на-
кладеный, наставеный; **накладенный**.

Нагѹкамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да гукамь доста, да ся нагугамь, да ся нагугукамь, да ся нагугутж, да ся нагугучж, да ся нагрѹкамь.

Нагурбетувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да гурбетувамъ доста, да ся насытъж на гурбетъ.

Нагѹркамь, гл. *свр.* отъ нагѹрквмь. Да навалѣж, да награвѣж, да налѣгнѣж, да нагѣнѣж, да наспрѣчѣж, да натиснѣж нѣкого да направи нѣчто. — **кантѣй**, прич. *стр.*

Нагѹрквѡмъ и нагѹркувѡмъ (да нагѹр-
кѡмъ), *гл. ѳ.* Навалямъ, награвѡмъ, налѣ-
гамъ, нагѣвѡмъ, наспрьчѡмъ, натискѡмъ
възъ нѣкого да направи нѣчто. *Нагурка-*
хъ мя и азъ, какво да чинъ, напра-
вихъ го. —мѡя, гл. възвр. Навалямѡя, на-
гравѡмѡя. *Да сѡ нагуркѡмѡи да си из-*
градимъ црьквѡи.

Нагѹркваніѹ и нагѹркуваніѹ, с. ср. отъ
нагѹрквѣмъ и нагѹрквѣмѣся.

Нагу́цамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да гу-
цамъ доста, да ся нагукамъ.

**Нагушкамъ, гл. д. свр. Да прѣгрѣнж;
обнятъ.**

Митреица Митрета фатила,
 Стефовица Стефана фатила,
 И фатилъ и любовь нагушкалъ. *Пѣс.*

Нагушѣжъ (да ся), **ишѣ**,—шился, *гл. вѣзвр.*
свр. Да ся свѣжѣ, да ся притиснѣжъ при нѣч-
то или подѣ нѣчто, да ся сгушѣжъ; **прижа-**
тъся, пріютітъся.

Нагѣвамь (да нагѣнж), гл. д. Нагѣвамь: 1) Гѣнж, свивамь на еднѣ странж; нагибать. 2) Сгѣвамь много, доста. 3) Натискавамь, налѣгамь, наспрычывамь, награвкамь, нагуркывамь, насвивамь, загащывамь, накарывамь нѣкого да направи нѣчто; заставлять, принуждать. 4) Напалатывамь, натискаямь, налѣгамь. *Наггнгли ги елци, вышкы, та цжть ги изаджть.* —*мся*, 1) гл. *взвэр*. Навождамся, свивамся, прѣвивамся, гнѣжся на еднѣ странж; нагибаться, наклоняться. 2) гл. стр. Бывамь нагнѣжть.

Нагѣваше, с. ср. отъ нагѣвамъ. Нагѣваніе.
Нагѣвка, с. ж. Мѣсто, дѣто е, или дѣто е
было нѣчто сгнѣжто; гнѣка, впрѣга, брѣч-
кулъ, дѣла; перегнѣбъ, сгнѣбъ, склѣдка.

Нагѣнѣвамъ и нагѣнѣувамъ (да нагѣнѣжъ),
гл. д. Нагѣнѣвамъ.

врядъ ли. *На да ли знае да чете; едва ли онъ умѣетъ читать. На да ли има пять години; врядъ ли имѣетъ пять лѣтъ.*

Надамгосамъ, гл. д. свр. Да дамгосамъ много, доста; наклеимъ.

Надамся, гл. об. Надѣйся, надѣямся; надѣяться.

Надамъ, нададешъ, нададохъ, надаль, гл. свр. отъ надавамъ. Да наставъ, да приставъ; наставитъ, придѣлать, стачать.

Нададеный, прич. стр. Наставенный, приставенный; наставленный, придѣланный, стачанный. *Майсторъ Гуѣ! — отъ три бугъ двѣ врѣмена и едно-то нададено.*

Наданіе, с. ср. отъ надамся. Надѣяние.

Надарачъж, ишь, — чиль, гл. д. свр. Да издарачъ много, доста; да навлачъ.

Надармонъж, ишь, — ниль, гл. д. свр. Да прѣдармонъ доста, много.

Надаріж, ишь, — риль, гл. свр. отъ надарівамъ. Да даръ много, мнозина; надаритъ, обдаритъ, одаритъ. — **ренътый**, прич. стр. Даренный много; надаренный, одаренный.

Надарівамъ (да надаріж), гл. д. Даривать мнозина, много; надаритъ, обдаривать, одаривать, одарять. *Надарихъж всицкы святовы.*

Надаріваніе, с. ср. отъ надарівамъ.

Надаскалѣж, ишь, — лиль, гл. д. свр. Да научъ нѣкого на нѣчто.

Надбавѣж, ишь, — виль, гл. свр. отъ надбавіамъ. Да наддамъ, да надтуръ; надать. — **венътый**, прич. стр. Наддаденый, надтуренный; надданный.

Надбавіамъ (да надбавѣж), гл. д. Прибавлять оше, надавамъ, надтурнамъ; наддавать, надбавлять. — **мся**, гл. стр. Бывамъ надбавенъ; наддаваться, надбавляться.

Надбавіаніе, с. ср. отъ надбавіамъ.

Надбвріамъ (да надбвріж) и

Надбвріамъ и **надбврувамъ** (да надбвріж), гл. д. Въ борение, въ борбежъ поваламъ нѣкого, надвивамъ; переборать. *Той надбвріи всицкы-ты дружинъ. — мся*, гл. вз. Боримся да ся види кой ще надвие.

Надбвріаніе и **надбвруваніе**, с. ср. отъ набвріамъ. Надвиваніе.

Надбвріж, ишь, — риль, гл. свр. отъ надбвріамъ. Да надвиръ; переборать. — **ренътый**, прич. стр. Надвитый; переборотый.

Надбрѣзамъ, гл. свр. отъ надбрѣзамъ и надбрѣзамъ. Да надваръ, да надминъ. — **занътый**, прич. стр. Надваренный, надминутый.

Надбрѣзамъ и **надбрѣзамъ** (да надбрѣзамъ), гл. д. Надварнамъ, надминувамъ. — **мся**, гл. вз. Надварнамъся, надминувамъся въ брѣзаніе.

Надбрѣзаніе и **надбрѣзаніе**, с. ср. отъ надбрѣзамъ и надбрѣзамъ. Надварнаніе, надминуваніе.

Надбѣлѣжамъ и **надбѣлѣжамъ** (да надбѣлѣжъ), гл. д. Бѣлѣжамъ повяче отколкото трѣбва.

Что е бѣлѣжило овенъ у стадо-то, Дружина ся хвалить, ке го надбѣлѣжитъ; Что е бѣлѣжило момъ у хоро-то, Дружина ся хвалить, ке го надбѣлѣжитъ. *Пѣс.*

Надбѣлѣжаніе и **надбѣлѣжаніе**, с. ср. отъ надбѣлѣжамъ и надбѣлѣжамъ.

Надбѣлѣжъж, ишь, — жилъ, гл. д. свр. отъ надбѣлѣжамъ и надбѣлѣжамъ.

Надвѣжъ, нар. На два пѣти, въ два прѣхвата; въ двухъ пріемахъ. *Единъ окъ ви-но надажъ изти.*

Надвѣрамъ и **надвѣрювамъ** (да надвѣрижъ), гл. д. Надварнамъ.

Надваркамъ, гл. свр. отъ надваркнамъ. Да надпріпкамъ, да надбрѣзамъ, да надходъ. — **канътый**, прич. стр. Надпріпканый, надбрѣзаный, надходеный.

Надваркнамъ и **надваркувамъ** (да надваркамъ), гл. д. На варканіе надминувамъ, надварнамъ нѣкого, нѣчто; надпріпкамъ, надбрѣзамъ.

Похвалися лудо младо
Снощи вечеръ на кладенци:
Имамъ коня вихрогоня,
Вихры, вѣтры надиграва,
Асно слънце надваркува. *Пѣс.*

Надваркваніе и **надваркуваніе**, с. ср. отъ надваркнамъ.

Надварѣж, ишь, — риль, гл. свр. отъ надваріамъ и надварвамъ. Да прѣваръ, да прѣваръ, да надминъ; выстичъ, выпередитъ, перегнать, перешибить. — **ренътый**, прич. стр. Прѣвареный, прѣвареный, надминутый; выстиженный, выпереженный, перегнанный, перешибенный.

Надваріамъ (да надварѣж), гл. д. Надварвамъ, прѣварвамъ, прѣварнамъ, надминувамъ, надбрѣзамъ, надваркнамъ, надгонвамъ, надпріпкамъ; выстигать, выпереживать, обгонять, перегонять, переганивать, перешибать. — **мся**, 1) гл. вз. Мѣримъ си силы ты съ нѣкого на нѣчто; прѣварнамъся, прѣварнамъся, надминувамъся; работать въ запуски, соревновать, конкуріровать. 2) гл. стр. Бывамъ надваренъ.

Надваріаніе, с. ср. отъ надваріамъ и надваріамъ. Прѣвараніе, прѣвараніе, надминуваніе; перегонка, соревнованіе.

Надведжъ, ешь, —вѣдохъ, —вѣлъ, *гл. свр.* отъ надвѣждамъ. Да наведжъ надъ, да надвисжъ. —вѣдѣный, *прич. стр.* Наведеный надъ, нависеный.

Надвечеръ, *нар.* На врѣмя слѣдъ пладне кога приближава да стане вечеръ, кждѣ вечеръ; подвечеръ, привечеръ, квечеру, квечерпа, квечеръ, акшамъ-юстю; къ вѣчеру, квѣчеру, подъ вѣчеръ, перѣдъ вѣчеромъ. *Дойди надвечеръ да ся видимъ. Надвечеръ става студено.*

Надвѣвамъ (да надвѣжъ), *гл. д.* Побѣдывамъ нѣкого на нѣчто, излизамъ отгорѣ; надделѣвамъ, одолѣвамъ, надмогвамъ, насмогвамъ, навивамъ, обарямъ; осѣлнвать, пересѣлнвать, перемогать, побѣждать, поборать, оборать, побивать, низлагать, одоржать верхъ, побѣду. *Ные надвѣжжѣ; нѣша взяла. Надвѣвамъ на бой; выигрывать сраженіе, битву. —мѣся, гл. стр.* Бывамъ надвить; надделѣвямся, одолѣвямся, надмогвямся, насмогвямся, навивямся, обарямся, побѣдывамся. — *Отдолу ся бори, да надвѣнешъ. Два лѣщника на единъ орѣзъ надвѣвать. Млѣчаніе-то всичко надвѣва. Кой кому надвѣва, него и побива. Мжжъ съ кола да внася, а жена съ иглѣ да изнася, пакъ не може да ся надвѣе.*

Надвѣваніе, *с. ср.* отъ надвѣвамъ.

Надвѣвъ, *с. м.* Надвѣваніе нѣкого въ биткѣ; побѣда; побѣда.

Надвѣсвамъ и **надвѣсувамъ** (да надвѣсжъ), *гл. д.* Оставнамъ, турнамъ да висѣ надъ нѣчто; надвѣсвамъ, надвождамъ; надносить. *Надвисжъ го надъ рѣкѣ-тѣ. —мѣся, 1) гл. възвр.* Навождямся да висжъ надъ нѣчто, надвиснувамъ, надвѣсвямся; навѣснуть, перевѣшиваться, висѣть. 2) *гл. стр.* Бывамъ надвисенъ, надвѣсвямся, надвождамся.

Надвѣсаніе и **надвѣсуваніе**, *с. ср.* отъ надвѣсвамъ.

Надвѣснувамъ и **надвѣсвамъ** (да надвѣсжъ), *гл. ср.* Увисвамъ надъ нѣчто, надвисвямся, надвѣсвямся; висѣть, навѣснуть. *Надвисжъло надъ пропасть-тѣ.*

Надвѣснваніе, *с. ср.* отъ надвѣснувамъ.

Надвѣснжъ, ешь, —нѣжъ, *гл. свр.* отъ надвѣснужу. Да увиснжъ, да ся надвисжъ; навѣснуть.

Надвѣсжъ, ишь, —силъ, *гл. свр.* отъ надвѣсивамъ. Да надвѣсжъ, да надведжъ. —сѣный, *прич. стр.* Надвѣсеный, надведеный; навѣслый.

Надвѣнжъ, ешь, —вѣлъ, *гл. свр.* отъ надвѣивамъ. Да надделѣжъ, да одолѣжъ, да надмогнжъ, да насмогнжъ, да навѣжъ, да оборжъ, да побѣджъ; осѣлнть, пересѣлнть, пере-

мѣжъ, побѣднть, одолѣть, поборѣть, оборѣть, побнть, низложнть. — **вѣный**, *прич. стр.* Надделѣный, одолѣный, надмогнжый, насмогнжый, навѣный, побѣденый; осѣлнннй, пересѣлнннй, побѣденннй, поборѣтый.

Надвѣждамъ (да надведжъ), *гл. д.* Навождямъ надъ нѣчто, надвисвамъ, надвѣсвамъ. —мѣся, *гл. възвр.* и *стр.* Бывамъ надведенъ, навождамся надъ нѣчто, надвисвямся, надвѣсвямся.

Надвѣжданіе, *с. ср.* отъ надвѣждамъ и надвѣсвямся.

Надвѣра, *с. ж.* Болѣсть припаданіе, паданіе отъвѣнъ; надворщина, надворщине, надворще, навѣсъ, укропъ; падучая болѣзнь.

Надвѣрешный, —шнъ и —шенъ, шна, шно, *пр.* Надворный, вѣншнй, вѣнкашнй; *нар.* наружный, вѣншнй.

Надвѣрище, *с. ср.* Болѣсть надвора.

Надвѣрижый, —рнъ и —ренъ, рна, рно, *пр.* Надворешнй.

Надвѣрщина, *с. ж.* и

Надвѣрщине, *с. ср.* Болѣсть надвора. Народъ-тъ вѣрва, чѣ тапа болѣсть хваща нѣкого, кога излѣзе той вечеръ кжно на двора, та стѣпи на софрж-тѣ на самодивы-ты или пакъ имъ жъ омрьси, като ся изсѣди на нежъ.

Надворъ, *нар.* 1) Вѣнъ, вѣнка, нѣ вѣжщи, нѣ дома; на дворѣ, со двора, вѣнъ.

Заспала Рада галена,
Заспала надворъ подъ трѣма,
Подъ трѣмъ на высокъ одъръ. *Пѣс.*

Надворъ кукла, дома панукла. 2) Повѣнъ, повѣнка, по себе, за пушаніе воджъ, за изсѣдваніе; на дворѣ, на низѣ. *Имамъ едно магаренце вѣж-тѣ сламѣ изкаде и пакъ надворъ не излѣзе. — Отъ мѣрж-тѣ надворъ, извѣнъ мѣрж-тѣ, вѣнъ отъ мѣрж-тѣ, отъ мѣрж-тѣ навѣнъ, повяче отъ мѣрж-тѣ, повяче отъ колкото трѣбва; безъ мѣры, чрезъ мѣру, невмѣру, чрезвѣрно, непомѣрно, чрезвычайно, чрезвычайъ, слѣшкомъ. Онъ ся обогатилъ отъ мѣрж-тѣ надворъ. — Отъ надворъ (отнадворъ), нар.* Отвѣнъ, отвѣнка; отвѣнъ, снаружи, со двора. *Галѣ печаловникъ отнадворъ иде, у кжщи носи.*

Надврѣвѣвамъ (да надврѣвѣжъ), *гл. д.* Въ врѣвѣжъ, на врѣвѣжъ надминувамъ нѣкого; надходвамъ, надбрѣзvamъ. — мѣся, *гл. възвр.* Надварямъ ся на врѣвѣжъ, надходвямся, надбрѣзвямся.

Надврѣвѣваніе, *с. ср.* отъ надврѣвѣвамъ и надбрѣзвямся. Надходваніе, надбрѣзваніе.

Надврѣжъ, ишь, — вѣль, *гл. свр.* отъ надврѣвѣвамъ. Да надходж, да надбрѣзамъ.

Надврѣгамъ и **надврѣгвамъ** (да надврѣлж), *гл. д.* Надврѣлаамъ.

Надврѣганіе и **надврѣгваніе**, *с. ср.* отъ надврѣгамъ. Надврѣланіе.

Надврѣлж, ишь, — лиль, *гл. свр.* отъ надврѣлаамъ и надврѣгамъ.

Надврѣлаамъ (да надврѣлж), *гл. д.* Надврѣгамъ: 1) Врѣгамъ, врѣлаамъ по-далечъ, по-высоко отъ другыго, отъ нѣчто, на врѣганіе надминувамъ; бросать дѣльше или вѣше, превосходить въ бросаніи. *Надврѣлаамъ Стокана*, врѣлаамъ по-далечъ отъ него. *Надврѣлаамъ стрѣхж-тж*, надмѣтнжль ж, извысилъ ж, врѣлаамъ по-высоко отъ неж. 2) Прѣкарвамъ, изминувамъ нѣчто. *Надврѣлаамъ дѣ-тжз годинкы*. — мся, 1) *гл. в.* Надварнамыся на врѣланіе, надмѣтамыся съ нѣкого. *Съ камыжъ ся надврѣлаамъ*. 3) *гл. стр.* Бывамъ надврѣлаамъ.

Надврѣланіе, *с. ср.* отъ надврѣлаамъ и надврѣлаамъ. Надврѣганіе.

Надврѣнж, ешь, — нжль, *гл. свр.* отъ надврѣщамъ. Да поврѣнж повяче отъ колкото трѣба. — нжтый, *прич. стр.*

Надврѣтаамъ (да ся надврѣтж), *гл. в.* Надварнамыся на врѣтаніе.

Надврѣтж (да ся), ишь, — тѣлсѣ, *гл. свр.* отъ надврѣтаамъ.

Надврѣчж, ишь, — чѣль, *гл. д. свр.* На врѣчаніе да надмнж нѣчто.

Надврѣшж, ишь, — шиль, *гл. свр.* отъ надврѣшаамъ.

Надврѣшаамъ (да надврѣшж), *гл. д.* Врѣшж повяче отъ колкото трѣба. *Изврѣши всичко и надврѣши го: тури му и капакъ*.

Надврѣшаніе, *с. ср.* отъ надврѣшаамъ.

Надврѣщамъ (да надврѣнж), *гл. д.* Врѣщамъ повяче отъ колкото трѣба.

Деле брате, сиво сокле,
До-ще лѣто и пролѣто,
Да продадемъ ваклы овны,
Да ти врѣнемъ триста грошна,
Да ти врѣнемъ и надврѣнемъ. *Пѣс.*

Надврѣщаніе, *с. ср.* отъ надврѣщамъ.

Надврѣвж, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ надврѣвѣвамъ. Да наддумаамъ, да надхоратж, да надговорж. — вентый, *прич. стр.* Наддумантый, надхоратентый, надговорентый.

Надврѣвѣамъ (да надврѣвж), *гл. д.* Надварнаамъ нѣкого на врѣвеніе; наддумвамъ, надхоратнавамъ, надговарнаамъ, надсборнамъ. — мся, 1) *гл. в.* Надварнаамъ на врѣвеніе съ нѣкого; наддумвамъ, надхоратнавамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ надврѣвенъ.

Надврѣвѣаніе, *с. ср.* отъ надврѣвѣвамъ.

Надврѣкаамъ, *гл. свр.* отъ надврѣкѣвамъ.

Да надрукамъ, да надхукамъ; перекричать, переорать. — кантый, *прич. стр.*

Надврѣкѣамъ и **надврѣкувамъ** (да надврѣкѣамъ), *гл. д.* На вѣкж, на вѣканіе надварнаамъ нѣкого; надрукамъ, надхукамъ; перекрѣкивать, переорать. — мся, 1) *гл. в.* Вѣкаамъ за да ся види кой повяче може да вѣка; кричать въ запуски. 2) *гл. стр.* Бывамъ надврѣканъ.

Надврѣкѣаніе и **надврѣкуваніе**, *с. ср.* отъ надврѣкѣамъ и надврѣкѣамъ.

Надврѣшиж, ишь, — шиль, *гл. свр.* отъ надврѣшаамъ. Да извышж, да надврѣлж. — шѣнтый, *прич. стр.* Извышентый, надврѣлентый.

Надврѣшаамъ (да надврѣшж), *гл. д.* Извышаамъ по-горѣ отъ нѣчто, надврѣлаамъ.

Надврѣшааніе, *с. ср.* отъ надврѣшаамъ.

Надвѣ, *нар. Нидѣ*, *нѣтри*, какъ да е, прѣзъ купъ за грошъ; кое-какъ, какъ нибудь, какъ ни попало, черѣзъ пенъ колѣду валить. *Направи го нидѣ, нѣтри*.

Надвѣсамъ и **надвѣсувамъ** (да надвѣсж), *гл. д.* Надвѣшаамъ, обѣсамъ нѣчто да висп надъ, надвисвамъ. — мся, 1) *гл. в.* Надвѣшамъ, надвисамъ, надвиснувамъ, навѣждамъ, та висж надъ нѣчто, навѣсвамъ. *Надвѣсися надъ пропасть-тж*. *Надвѣсися облакж надъ село-то*. 2) *гл. стр.* Бывамъ надвѣсенъ. — *Надвѣсился е надъ работж-тж ми*, брѣка работж-тж ми, помага на противж-тж странж да надвѣе, а за мене иска да загубж.

Надвѣсаніе и **надвѣсуваніе**, *с. ср.* отъ надвѣсамъ. Надвѣшаніе.

Надвѣсж, ишь, — силъ, *гл. свр.* отъ надвѣсамъ и надвѣшаамъ. Да надвисж, да навѣсж. — сентый, *прич. стр.* Надвисентый, навѣсентый.

Надвѣшаамъ (да надвѣсж), *гл. д.* Надвѣсамъ.

Надвѣшаніе, *с. ср.* отъ надвѣшаамъ. Надвѣсаніе.

Надгльдаамъ, *гл. свр.* отъ надгльдваамъ. Да нагльдаамъ.

Надгльдваамъ и **надгльдувамъ** (да надгльдаамъ), *гл. д.* Грѣжжъ за нѣкого, за нѣчто да бже на добъръ рядъ; надгльдаамъ, надзираамъ, надзиравамъ, нагльдаамъ; надгльдавать, надсмѣтривать, надзирать. — мся, *гл. стр.* Надгльждаамъ.

Надгльдааніе и **надгльдуваніе**, *с. ср.* отъ надгльдаамъ. Нагльдааніе.

Надгльдникъ, *с. м.* Който надгльдва нѣко-

го, пѣчто; надглі́дникъ, надзі́ратель, смотрі́тель.

Надглі́дница, с. ж. Кюато надглядва пѣкого, пѣчто; надглі́дница, смотрі́тельница.

Надглі́ждамъ (да надглі́дамъ), гл. д. Надглядывамъ.

Надглі́ждане, с. ср. отъ надглі́ждамъ. Надглядываніе.

Надговѣ́рамъ (да надговѣ́рж), гл. д. На говореніе надминувамъ пѣкого; наддумывамъ, надхоратывамъ, надбрѣбрувамъ; переговаривать.—*мся*, 1) гл. *вз*. Говоримъ, та да видимъ кой новяче може да говори; надбрѣбрувамъ; надхоратывамъ. 2) гл. *стр*. Бывамъ надговоренъ.

Надговѣ́раніе, с. ср. отъ надговѣ́рамъ и надговѣ́рамы. Наддумываніе, надхоратываніе, надбрѣбруваніе.

Надговѣ́рж, ишь,—*рилъ*, гл. д. *свр* отъ надговѣ́рамъ. Да наддумамъ, да надхоратъ, да надбрѣбрж; переговаріть.—*рептый*, *прич. стр*. Наддуманый, надхоратеный, надбрѣбраный.

Надгрѣ́вамъ (да надгрѣ́ж), гл. д. Съ грѣніе, съ свѣтшеніе надминувамъ пѣчто.

Надгрѣ́ваніе, с. ср. отъ надгрѣ́вамъ.

Надгрѣ́ж, ешь,—*грѣаль* и —*грѣль*, гл. *свр*. отъ надгрѣ́вамъ.

Надда́вамъ (да надда́мъ), гл. д. 1) При дадено давамъ оше отгорѣ, надбавямъ, надтурямъ; наддавать, передавать. *Какво оше иска отъ мене: азъ съмъ му далъ и наддалъ* 2) Давамъ повяче отъ колкото други сѣ дали; надносіть, переторговывать. *Той най много наддаде и кжцата останъ възъ него.* — *мся*, гл. *стр*. Бывамъ наддаденъ.

Надда́ваніе, с. ср. отъ надда́вамъ; надда́ча, надда́токъ, перебой.

Наддава́чка, с. ж. Жена, мома наддавачъ.

Наддава́чъ, с. м. Който наддава, кога ся продава пѣчто; надда́тчикъ, надбивальщикъ, перебойщикъ.

Надда́мъ, наддадешъ,—*дѣдохъ*,—*дѣлъ*, гл. *свр*. отъ надда́вамъ. Да надбавж, да надтурж; надда́ть, передатъ, надбавить, наднести, переторговать.—*дѣденый*, *прич. стр*. Надбавеный, надтуреный.

Надделѣ́вамъ (да надделѣ́ж), гл. д. Наделѣ́вамъ, надвивамъ, надмогвамъ, одолѣ́вамъ; пересѣливать, одолѣ́вать, побѣ́ждать, перемогать. *Пять пръсте Богу надделѣ́вать* —*мся*, гл. *стр*. Бывамъ надделѣ́нъ.

Надделѣ́ваніе, с. ср. отъ надделѣ́вамъ.

Надделѣ́ж, ешь,—*лѣль*, гл. *свр*. отъ надделѣ́вамъ. Да наделѣ́ж, да надвиж, да надмогж, да одолѣ́ж; пересѣлить, одолѣ́ть, побѣ́дить, перемогъ. —*лѣптый*,

прич. стр. Наделѣ́птый, надвитый, надмогпжтый, одолѣ́птый; пересѣленный, побѣ́жденный.

Наддзі́пкамъ (да ся), гл. *свр*. отъ наддзі́пквамы.

Наддзі́пквамы и **наддзі́пкувамъ** (да ся наддзі́пкамъ), гл. *вз*. На игрж дзі́пкашцж надвръгамъ съ тонагы да видимъ кой ще залага на игрж-тж.

Наддзі́пкваніе и **наддзі́пкуваніе**, с. ср. отъ наддзі́пквамы.

Наддзі́гамъ и **наддзі́гнувамъ** (да наддзі́гнж), гл. д. Навдигамъ.

Наддѣ́мамъ, гл. *свр*. отъ наддѣ́мвамъ. Да надговорж, да надхоратж, да надврѣвж, да надбрѣбрж; переговаріть, пересѣлить.—*мантый*, *прич. стр*. Надговореотый, надхоратеный, надврѣвеный, надбрѣбраный.

Наддѣ́мвамъ и **наддѣ́мувамъ** (да наддѣ́мамъ), гл. д. Надвивамъ съ думы, одолѣ́вамъ пѣкого въ разговора; надговарямъ, надхоратывамъ, надврѣывамъ, надбрѣбрувамъ; переговаривать, пересѣлывать.—*мся*, 1) гл. *вз*. Надговарямъ, надхоратывамъ.

Наддѣ́мваніе и **наддѣ́муваніе**, с. ср. отъ наддѣ́мвамъ и наддѣ́мувамъ.

Надебелѣ́вамъ (да надебелѣ́ж), гл. *ср*. 1) Ставамъ дебель, шишкавъ; пльнѣж, тльстѣж, дебельж; полиѣть, толстѣть, отолстѣ́вать. 2) Ставамъ дебель, коравъ, грубъ; огрубѣ́вать. *Отъ мотыжж-тж ржцѣ-тж му надебелѣ́жы*, хванжлы шиж.

Надебелѣ́ваніе, с. ср. отъ надебелѣ́вамъ.

Надебелѣ́птый, лъ, ла, ло, като *пр*. Станжлый дебель; отолстѣ́лый, огрубѣ́лый.

Надебелѣ́ж, ешь,—*лѣль*, гл. *свр*. отъ надебелѣ́вамъ; отолстѣ́ть; огрубѣ́ть.

Наделѣ́вамъ (да наделѣ́ж), гл. д. Надделѣ́вамъ.

Наделѣ́ваніе, с. ср. отъ наделѣ́вамъ. Надделѣ́ваніе.

Наделѣ́ж, ешь,—*лѣль*, гл. *свр*. отъ наделѣ́вамъ. Да надделѣ́ж.

Наделѣ́ж, ишь,—*лѣль*, гл. *свр*. отъ наделѣ́вамъ. Да надделѣ́ж.

Наделѣ́мамъ (да наделѣ́ж), гл. д. Надделѣ́вамъ.

Наделѣ́маніе с. ср. отъ наделѣ́мамъ. Надделѣ́маніе.

Наде́птый, нъ, на, но, *прич*. Нададеный, наставеный; наставляеный, придѣ́ланный. *Надено рало криво оре.*

Наде́рж, ешь,—*драхъ*,—*драль*, гл. *свр*. отъ наді́рамъ; надрать, надрать.—*драптый*, *прич. стр*. надранный, надранный.

***Наджі́къ**, с. м. Т. 1) Бравъ, сѣкыра, поджакъ, топоръ, батина, манара; топоръ. 2) Овчарска гега; пасту́ший пѣсохъ.

Провыкижся чобанъ Герги:
 ЁА побийте кривы харбы,
 Кривы харбы и наджаци,
 Намѣтайте запуджацц,
 Дано стигне обсьнъ сынка,
 Обсьнъ сынка на овця-тты. *Пѣс.*

Наджѣврѣж (да ся), *ишь*, — *рился*, *гл. възвр. свр.* Да ся джеврѣж доста, да ся налгавѣж, да ся накеврѣж.

Наджѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся джекамъ доста.

Наджнѣвамъ и наджнѣнамъ, *гл. д.* Наджнѣвамъ, наджнѣнамъ.

Наджомѣлѣж (да ся), *ишь*, — *лился*, *гл. възвр. свр.* Да джемомѣлѣж доста; да ся наблѣболѣж, да ся набрѣболѣж, да ся налпетѣж, да ся намамомѣж.

Наджѣвамъ и наджѣнѣвамъ (да наджнѣж и да наджнѣж), *гл. д.* На жнѣнѣ наджнѣнамъ нѣкого.

Дай ми, Боже, жито полѣгнѣжло,
 Да ся двама съ Марка наджнѣнамъ,
 Да видимъ кой колѣо че нажне,
 Да видимъ кой кого че наджне. *Пѣс.*

— *мѣя*, *гл. ѳз.* Надварѣнамъ ся на жнѣнѣ да видимъ кой повяче ще ожнѣ; составлятъ ся въ жѣтѣ.

Жѣни, жѣни, дилберъ ЁАно,
 На два пѣтѣ на три друма,
 Да ся, ЁАно, наджнѣнамъ. *Пѣс.*

Наджѣване и наджнѣване, *с. ср.* отъ наджѣвамъ и наджѣнамъ.

Наджнѣж, *ишь*, — *нѣжъ*, *гл. свр.* отъ наджѣвамъ и наджнѣнамъ.

Наджѣоркамъ, *гл. д. свр.* Да сджѣоркамъ много, доста; да набрѣкамъ.

Наджѣавкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да джавкамъ доста; да ся нажавкамъ, да ся нагавкамъ, да ся начавкамъ, да ся налаж.

Наджномѣлѣж (да ся), *ишь*, — *лился*, *гл. възвр. свр.* Да джемомѣлѣж доста, да ся наджомѣлѣж.

Наджнѣскамъ, *гл. д. свр.* 1) Да наблѣскамъ, да навраскамъ, да набыж, да намлатѣж, да нажюлѣж, да натунамъ, да набухамъ. 2) Съ джнѣсканѣ да накарѣмъ навѣтрѣ; да натѣвамъ, да натласкамъ, да наблѣскамъ. **Да ся наджнѣскамъ.** 1) *гл. възвр. свр.* Да джнѣскамъ доста. 2) *гл. възвр. свр.* Да ся наамъ, да ся натѣнѣж, да ся нанѣж, да ся нанукамъ.

Надзѣдъ, нар. Назадъ.

Надзѣстра, нар. На зарѣнѣ-тѣж, на утрѣнѣ-тѣж.

Надзѣмѣж, *ишь*, — *зѣхъ*, — *зѣлъ*, *гл. свр.* отъ надзѣмамъ и надзѣнамъ.

Надзѣмамъ и надзѣнамъ (да надзѣмѣж), *гл. д.* Зѣмамъ повяче отъ колѣо трѣбѣва, отъ колѣо сѣмъ платѣлъ, отъ колѣо мѣ ся пада.

Надзѣманѣ и надзѣманѣ, *с. ср.* отъ надзѣмамъ и надзѣнамъ.

Надзѣнамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да дзѣнамъ доста; да ся назѣнамъ, да ся нарѣнамъ.

Надзѣравѣмъ и надзѣравѣмъ, *гл. д.* Имамъ надзоръ надъ нѣчто; наглядѣвамъ, надглядѣвамъ; надзѣравѣмъ, надсѣмѣривѣмъ, надглядѣвать, наблюдать. — *мѣя*, *гл. стр.* Наглядѣвамъ, надглядѣвамъ, наглядѣмамъ.

Надзѣраванѣ и надзѣраванѣ, *с. ср.* отъ надзѣравѣмъ и надзѣравѣмъ. Надзоръ.

Надзѣравѣмъ (да наджѣрѣж), *гл. ср.* 1) Поглядѣвамъ малѣо, зрѣтамъ надъ нѣчто; наднѣкамъ, наднѣнамъ, назрѣтамъ. *Баба уми-ра, умира, и пакъ надъ грѣнѣ надзира.* 2) *гл. д.* Вѣждамъ, глядамъ малѣо, едѣмъ; назираемъ. *Видишь ли, бабо, дѣба? — Не видѣ го, сѣнѣо. — Видишь ли дѣда? — Надзираемъ го помалѣо.*

Надзѣраванѣ, *с. ср.* отъ надзѣравѣмъ.

Надзѣравѣтель, *с. м.* Който е поставѣнъ да надзирава, да има надзоръ надъ нѣчто; надзѣравѣтель.

Надзѣрець, *у. м. м.* отъ надзѣрѣть.

Надзѣрѣть, *с. м.* Наглядѣванѣ, надглядѣванѣ, надзѣраванѣ нѣкого, нѣчто; надзѣрѣть, надсѣмѣрѣть за чѣмъ.

Надзѣрѣнѣж, *ишь*, — *нѣжъ*, *гл. свр.* отъ надзѣрѣтамъ и надзѣрѣнувамъ. Да наджѣрѣж, да поглядѣнѣж, да наднѣнѣж.

Надзѣрѣтамъ и надзѣрѣнувамъ (да наджѣрѣнѣж), *гл. ср.* Поглядѣвамъ малѣо, мѣтамъ поглядѣ, зрѣвамъ надъ нѣчто; надзираемъ, наднѣкамъ, наднѣнамъ.

Надзѣрѣтанѣ и надзѣрѣнуванѣ, *с. ср.* отъ надзѣрѣтамъ и надзѣрѣнувамъ. Наднѣчанѣ.

Надзѣрѣж, *ишь*, — *зрѣлъ*, *гл. свр.* отъ надзѣрѣмамъ.

Надзѣрѣнамъ и надзѣрѣнувамъ (да ся наджѣрѣнѣж), *гл. об.* Правѣж сурѣтъ, срѣдѣж, разсѣрѣдамъ, навѣсѣнамъ, намусѣнамъ, намрѣдѣнамъ, начѣмерѣнамъ, надзѣрѣнамъ, насупѣнамъ; дѣтъся, сѣрдѣтъся, надуѣтъ губѣ.

Надзѣрѣванѣ и надзѣрѣнуванѣ, *с. ср.* отъ надзѣрѣнамъ.

Надзѣрѣнѣж (да ся), *ишь*, — *нился*, *гл. свр.* отъ надзѣрѣнамъ. Да ся разсѣрѣж, да ся надзѣрѣнѣж, да ся навѣсѣж, да ся намусѣж, да ся намрѣдѣж, да ся начѣмерѣж, да ся насупѣж; нахмѣрѣтъся, насупѣтъся, намѣрѣтъся, надуѣтъся, разсѣрѣдѣтъся, надуѣтъ губѣ.

Надзѣрѣлювамъ (да ся наджѣрѣлѣж), *гл. об.* Надзѣрѣнамъ.

Надзурлюванне, с. ср. *отъ надзурлюван-ся*. Надзурыванне.

Надзурліж (да ся), *ишь*,—*лился*, *гл. свр.* *отъ надзурлюван-ся*. Да ся надзуріж.

Надзінкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да дзінкамъ доста.

Надзіто, *като с. ср.* Чтото е зято повяче *отъ колкото трѣбва*; *перевѣр.*

Надзітый, *тъ, та, то, прич. стр.* *отъ надзімъ*.

Наді, *прѣдл. вм. надъ*.

Свята ся гора наднела,
Наді море ся наднела. *Пѣс.*

Надівіж (да ся), *ишь*,—*вілся*, *гл. об. свр.* Да ся дивіж доста много; да ся начюдж, да ся назівіж; *надівіться*.

Надігамъ (да надігнж), *гл. д.* Навдигамъ.

Надигравамъ (да надигрājж), *гл. д.* Побѣдавамъ, надмогамъ нѣкого въ игрж, *на-вивамъ* му на игрж, *излизамъ* по-голѣмъ майсторъ *отъ него*; *зайгрывать*, *обыгры-вать*, *переплывать*. — *мси*, 1) *гл. вз.* Надварямъся на игрж, *играемъ* за да видимъ кой повяче и по-добрѣ ще играе. 2) *гл. стр.* Бывамъ надигранъ.

Надиграване, с. ср. *отъ надигравамъ* и *надиграван-ся*.

Надиграж, *ешъ*,—*рājлъ*, *гл. свр.* *отъ надигравамъ*. Да побѣдж, да надвиж, да надварж нѣкого на игрж; *зайграть*, *обыграть*, *переплывать*. — *рантый*, *прич. стр.* Побѣденый, надвитый, надвареный на игрж.

Надинатж, *ишь*,—*тїлъ*, *гл. свр.* *отъ надинати́вамъ*. Да надминж нѣкого съ пната си; *переву́ривать*.

Надинати́вамъ (да надинатж), *гл. д.* Надминувамъ нѣкого съ пната си, *излизамъ* по-инатъ *отъ нѣкого*; *переву́ривать*.

Надиплювамъ (да надипліж), *гл. д.* 1) Набирамъ, *направямъ* нѣчто на дилгы; *набръчвамъ*; *наплойть*. 2) Наряждамъ, *накыт-вамъ* дрѣхы въ нѣчто. — *мси*, *гл. стр.* Бывамъ надипленъ, *набръчывамъ*.

Надиплюване, с. ср. *отъ надиплювамъ*.

Надипліж, *ишь*,—*лілъ*, *гл. свр.* *отъ надиплювамъ*. 1) Да набръчж, да насгнж, да наврягамъ; *наплойть*. 2) Да нарядж, да *накытж* дрѣхы въ нѣчто; *уклѣсть*. — *лентый*, *прич. стр.* По знамензванне-то на глагола.

Надирамъ (да надѣрж), *гл. д.* Надервамъ: 1) Одирамъ, *раздирамъ* много, доста; *нади-рять*. 2) Съдирамъ, *раздирамъ*, *дервамъ* нѣчто на нѣкож странж, *задирамъ*; *нади-рять*. — *мси*, *гл. възвр.* само въ *свр.* *видъ*. Да держ доста.

Надкалѣсамъ, *гл. д. свр.* Да *калѣсамъ* по-вяче *отъ колкото трѣбва*.

Неда е Турчинъ любила
Любила го е, мамила;
Неда го шигж читасе,
Турчинъ на шигж не знае,
Та е калѣсалъ, надкалѣсалъ
До триста Турци атли,
До двѣсти булы съ кочии. *Пѣс.*

Надкрѣвамъ (да надкрѣжж), *гл. д.* Закрываю *отгорѣ* съ нѣчто, *мѣтамъ* нѣчто *надъ*..., *покрывамъ*.

Радица булка умрѣла,
Майка ѝ дворъ измѣла,
Радицъ на дворъ изнела,
Съ червено було надкрѣла. *Пѣс.*

— *мси*, *гл. възвр.* и *стр.* *Покрываюся*, *бывамъ* *надерыть*.

Надкрѣване, с. ср. *отъ надкрѣвамъ*.

Надкрѣжж, *ешъ*,—*крѣлъ*, *гл. свр.* *отъ надкрѣвамъ*. Да *покрыж*. — *крѣтый*, *прич. стр.* *Покрытый*.

Надлѣбуюамъся (да ся надлѣбжж), *гл. об.* Налобуюамъся, *нагрѣбуюамъся* да носж нѣчто.

Надлѣбуюанне, с. ср. *отъ надлѣбуюамъся*.

Надлѣбжж (да ся), *ишь*,—*бился*, *гл. свр.* *отъ надлѣбуюамъся*. Да ся *надобжж*, да ся *нагрѣбжж*.

Надлѣбамъ, *гл. свр.* *отъ надлѣбамъ*. Да *издлѣбамъ*, да *изнадлѣбамъ*; *надолбѣть*. — *бантый*, *прич. стр.* *Издлѣбантый*, *изнадлѣбантый*; *надолбленный*.

Надлѣбамъ и **надлѣбувамъ** (да надлѣбамъ), *гл. д.* *Издлѣбамъ* много, доста; *изнадлѣбамъ*; *надлѣбывать*.

Надлѣбѣко, *нар.* Нагдѣбѣко, на голѣмж дѣлѣбѣчнж, *далечъ* *навѣтрѣ*. *Закопай го надлѣбѣко въ земж-тж*; *закопай* его *глубѣко* въ *землю*. *Потыкаж надлѣбѣко въ кала*; *затонулъ* *глубѣко* въ *грязь*. *Дрѣво-то* *пустыло* *корени* *надлѣбѣко*. *Трѣнь-тж* *ся* *заболъ* *надлѣбѣко* *въ* *прѣста*; *колючка* *вошлѣ* *глубѣко* въ *палець*. *Задгнулъ* *надлѣбѣко* *въ* *горж-тж*; *углубилъ* *ся* въ *лѣсъ*.

Надлѣгвамъ и **надлѣгувамъ** (да надлѣжжж), *гл. д.* *Надминувамъ*, *надварямъ* нѣкого на *лѣжж*; *перевирать*. *Той мя лѣга*, *из азъ* *го* *надлѣгажж*. — *мси*, *гл. вз.* *Лѣжемъ* *едишь* *другъ* да *видимъ* кой *повяче* *ще* *може* да *лѣже*, кой *ще* *излѣзе* по-голѣмъ *лѣжець*.

Надлѣгване и **надлѣгуване**, с. ср. *отъ надлѣгвамъ* и *надлѣгувамъ*.

Надліго, *нар.* *Подробно*, по *тылко*. — *Надлѣго* и *нашироко*, *подробно*, по *тылко* за *всячко*. *Разправихъ* *му* *надлѣго* и *нашироко*. *Другъ* *пжтъ* *цѣмъ* *си* *прикажемъ* *по-надлѣго*.

Надлъжъ, като нар. По дълж-тъ странж, отъ дължинж-тъ; въ длину, вдоль. *Надлъжъ има пять аршина.*

Надлъжжъ, ешь, — лѣгахъ, — лѣгалъ, гл. свр. отъ надлъгвамъ; переверать. — лѣгашый, прич. стр.; переверанный.

Надмѣхвамъ и надмѣхнувамъ (да надмѣхж), гл. д. 1) Замахвамъ да ударж нѣкого съ дръво, съ друго нѣчто; замѣрвамъ, засучкамъ; замѣхиваться. *Надмах-нж съ тоагж-тъ* 2) Махамъ нѣкому съ нѣчто; та му правж бѣлѣгъ за нѣчто; махать.

Стопанка ходитъ на водж,
Алиа ходитъ по неж;
Съсь ржжж той ъ надмахвать,
Таа не му ся опулвить. *Пѣс.*

Надмѣхване и надмѣхнуване, с. ср. отъ надмѣхжъ.

Надмѣхжъ, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ надмѣхжъ. 1) Да замахж, да замѣрж, да засучж; замахнутъся. 2) Да махж нѣкому съ нѣчто; махнутъ.

Надмигвамъ и надмигнувамъ (да надмигж), гл. ср. Съ мигане климамъ нѣко му за нѣчто, давамъ му бѣлѣгъ съ очп; мигамъ, намигвамъ, подмигвамъ; мигать, перемѣгиваться.

Ежеви-ти сватбы чинять,
А желкы-ты панажурвать;
Ежи желчѣ надмигваше,
Доглида го желкарчи-то,
Та ми пойде у кадыж,
Донесе ми два музуря.
Налютися ежи межа,
Та пзвади два кубура,
Утепа ми два музуря. *Пѣс.*

Надмигване и надмигнуване, с. ср. отъ надмигжъ.

Надмигжъ, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ надмигжъ. Да мигж, да намигж, ди подмигж.

Надминувамъ, надминѣвамъ и надминѣжъ (да надминж), гл. д. На ходъ, на работж или на друго нѣчто отивамъ по-напрѣдъ отъ другыго, заминувамъ го и го оставамъ надтырѣ, излизамъ по-маисторъ, по-юстюнъ отъ него; спрѣварямъ, надварямъ, надмѣтамъ; обгонить, перегонять, переганивать, опереживать, перестигать, обходить, перешивать, превосходить. *Прѣткахмы и азъ го надминжжъ. Надминжжъ го на четемъ-то.* — мси, 1) гл. вз. Надварямъ кой по-напрѣдъ, кой по-првѣ да излѣзе на нѣчто. 2) гл. стр. Бывамъ надминжъ.

Надминѣване, надминѣване и надминѣване, с. ср. отъ надминувамъ, надминѣвамъ и надминѣжъ.

Надминжъ, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ надминувамъ, надминѣвамъ и надминѣжъ. Да спрѣварж, да надварж, да надмѣтж, да замнж; обогнать, перегнать, опередить, перестичъ, обойти, перешивать, превзойти. — **нжтый**, прич. стр. Спрѣвареный, надвареный, надмѣтжтый, замнжтый; обогнанный, перегнанный, опереженный, перестиганный, обойденый, перешивенный.

Надмогвамъ и надмогнувамъ (да надмогж), гл. д. Надвивамъ, надделѣвамъ, надмощвамъ, одолѣвамъ нѣкого въ нѣчто; перемогать, пересилывать. *Надмогвамъ всички-тъи жжчотии.* — мси, гл. стр. Бывамъ надмогжъ, надвивамъ, надделѣвамъ; перемогать, пересилывать.

Надмогване и надмогнуване, с. ср. отъ надмогжъ.

Надмогжъ, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ надмогжъ. Да надвиж, да надмощж, да надделѣж, да одолѣж; перемочь, пересилить, осилить, одолѣть. — **нжтый**, прич. стр. Надвитый, надмощеный, надделѣтый, одолѣтый.

Надмощвамъ и надмощамъ (да надмощж), гл. д. Надмогжъ.

Надмощване и надмощане, с. ср. отъ надмощжъ и надмощамъ. Надмогване.

Надмощжъ, ишь, — щилъ, гл. свр. отъ надмощжъ и надмощамъ. Да надмогж. — **щентый**, прич. стр. Надмогжтый.

Надмръдувамъ, гл. д. Подмръдамъ, мръдамъ, махамъ.

Едно момча Гяпъ-Гяниче
Ни сѣдувать, ни сборувать,
Горѣ долу разгладувать,
И во Калж погладувать,
И со главж надмръдувать,
И со ржжж намахнувать. *Пѣс.*

Надмѣивамъ (да ся), гл. вз. свр. Да ся надварямъ въ мѣиване.

Ела, ела, незнаенъ делина,
Еа да ся хоро надиграмъ,
Ела каменъ да ся надърлямъ
Ела прѣтепъ да ся надмѣивамъ. *Пѣс.*

Надмѣрвамъ и надмѣрювамъ (да надмѣржъ), гл. д. Въ мѣрене, въ тяглене нѣчто, показвамъ го поныче отъ колкото е, надтяглювамъ, надтурямъ на тягло-то; прибавлять лишнее къ вѣсу.

Надмѣрване и надмѣрюване, с. ср. отъ надмѣржъ.

Надмѣржъ, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ надмѣржъ. Въ мѣрене да надкажж, да надтурж, да надтягж. — **реный**, прич. стр. Надтягленый. *Надмѣрено*, показано поныче въ мѣрене-то; перемѣрка, перемѣръ.

Надмѣтамъ, надмѣтвѣмъ и надмѣтнувамъ (да надмѣтнѣж), *гл. д. 1)* На мѣтаніе нѣчто надварямъ нѣкого. *Надмѣтнѣжъ го, врыпнѣхъ по-далечъ отъ него. 2)* Надминувамъ. *Искамъ да тя надмѣтнѣж, да тя надминѣж на нѣчто си.—мѣя, гл. вз.* Надварямъся на мѣтаніе. *Надмѣтамъся съ нѣкого на камыкѣ, надвръгамъся.*

Надмѣтаніе, надмѣтваніе и надмѣтваніе, с. ср. отъ надмѣтамъ.

Надмѣтнѣж, ешь,—нѣжѣ, гл. свр. отъ надмѣтамъ, надмѣтвѣмъ и надмѣтнувамъ. Да надварѣж на мѣтаніе, да надвръж, да надминѣж. —*нѣжтѣй, прич. стр.* Надваренѣй на мѣтаніе, надвръженѣй, надминѣжтѣй.

Наднѣкъ, с. м. Наднища.

Наднѣмѣж, ешь,—нѣхѣ,—нѣлѣ, гл. свр. отъ надниѣмамъ. Да поднемѣж надъ нѣчто. —*нѣжтѣй, прич. стр.* Поднятѣй, издигнѣжтѣй надъ нѣчто.

Наднѣсѣж, ешь,—нѣсохѣ,—нѣслѣ, гл. свр. отъ надниѣсамъ.

Надни, нар. Наврѣмени; порѣю, повременѣмъ, иногда. *Надни така, надни иначе.*

Надниѣквѣмъ и надниѣкнувамъ (да надниѣкнѣж), *гл. ср.* Надниѣчамъ.

Надниѣкваніе и надниѣкнѣваніе, с. ср. отъ надниѣквѣмъ. Надниѣчаніе.

Надниѣкнѣж, ешь,—нѣжѣ, гл. свр. отъ надниѣчамъ и надниѣквѣмъ. Да зрѣнѣж, да надзрѣнѣж, да надзрѣж, да зашнѣкнѣж, да погляднѣж; загляднѣж.

Надниѣмамъ (да наднѣмѣж), *гл. д.* Подниѣмамъ, повдигамъ, издигамъ отгорѣ надъ нѣчто. —*мѣя, гл. вѣзвр.* Подниѣмамъся, повдигамъся, издигамъся по-горѣ отъ нѣчто.

Свята ся гора надниѣла,
Нади море ся надниѣла.
Гора по море глядаше:
По море врыпнѣ былъ какѣж,
И у какѣж сѣдаше,
Богородица сѣдаше. *Пѣс.*

Надниѣманіе, с. ср. отъ надниѣмамъ.

Надниѣсамъ (да наднѣсѣж), *гл. д.* Надвождамъ надъ нѣчто; надносѣж; *Наднѣслѣж калмажъ, нахлунѣжъ го надъ.*

Ка ѣж е видѣлѣ Маноилѣ майсторѣ,
Наднесе калмажъ надъ прѣпѣчи очи,
Поропи слѣзы до прѣпѣжи земѣж,
Ужъ трѣслиж, прѣмѣри сѣнѣж. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. вѣзвр.* Надвисамъся, надвѣсамъся.

Снѣжъ си снѣжува Московка кралица
Снощи вечерѣ у пѣтокъ на вечерѣ,
Спроти тѣжъ Еврейскѣ сѣбботѣж,
Че си небо на града наднесе,
Гасенѣж мѣсѣцъ ѣко насенѣж грѣе,
Гасенѣж звѣзды по земѣ паднѣжж. *Пѣс.*

Надниѣсаніе, с. ср. отъ надниѣсамъ и надниѣсамъся.

Надниѣца, с. ж. Плата за работѣж единѣж день; наднѣкъ, гюндѣликѣж, гюнлукѣж; *поднѣнная плата, поднѣшница. Работѣж надниѣцѣж; работѣжъ поднѣнно.*

Надниѣчѣж, ишь,—чѣлѣ, гл. ср. Іамъ поведѣжжъ на день прѣзѣж прѣвѣж-тѣж педѣжжъ на великѣж постѣж; днѣчѣж.

Надниѣчѣмъ (да надниѣчѣж), *гл. ср.* Надниѣквѣмъ, надниѣкнувамъ, навождамъся, та погляднѣмъ въ нѣчто; заниѣчамъ, назрѣвамъ, назрѣтамъ, надзираемъ, зрѣвамъ; загляднѣмъ.

Кое е това момѣча,
Дѣто на плѣта надниѣча,
Та ми срѣдце-то измѣча. *Пѣс.*

Надниѣчаніе, с. ср. отъ надниѣчѣмъ.

Надниѣчѣрка, с. ж. Кѣнѣто работѣж съ надниѣцѣж; поднѣшница.

Надниѣчѣрскѣтѣй, ска, ско, пр. отъ надниѣчѣрѣж; поднѣшѣтѣй.

Надниѣчѣрѣж, у.м. ср. Малѣжъ, младѣж надниѣчѣрѣж.

Надниѣчѣрѣж, с. м. Кѣнѣто работѣж съ надниѣцѣж; гюндѣликѣчѣна, ренѣжеперѣж, аргѣж; поднѣшѣжѣж.

Надобѣвѣж, ишь,—вилѣ, гл. д. свр. Да добавѣж много, доста.

Надобруѣвамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да добруѣвамъ доста.

Надобѣтѣж, ешь,—былѣ, гл. д. свр. Да добѣтѣж много, доста.

Надовѣтѣжѣж, влѣчѣшь,—влѣкохѣ,—влѣклѣ, гл. д. свр. Да довлѣжж много, доста. *Да ся надовѣтѣжѣж, гл. вѣзвр. свр.* Да ся довлѣжѣмъ мнозина, калабалажѣж. *Надовѣтѣжѣжъ дѣ да си сѣж дѣца.*

Надѣйвамъ и надѣювамъ (да надѣѣж), *гл. д.* надѣѣвамъ.

Надѣѣдѣж, ешь,—дѣхѣ,—дѣшѣлѣ, шлѣ, гл. ср. свр. Да дойдѣмъ мнозина, калабалажѣж; да напатѣмъ, да нахлѣмъ, да налѣтѣмъ; нахѣдѣж, налѣзѣжѣж, нагрѣнѣжѣж налетѣжѣж. *Надѣѣдожъ отъ всѣхѣжъ-тѣжъ околѣжъ села. Надѣѣшли отѣжѣж; налѣзѣжѣж.*

Надѣѣрамъ, гл. д. свр. Да докарѣмъ много, доста.

Надѣѣлѣ, нар. Чѣто отѣивѣ надѣлу, отъ еднѣж-тѣж странѣж издигнѣжѣж, полѣгѣто; покѣто, полѣго, отлѣго.

Надѣѣшница, с. ж. Мѣсто полѣгѣто, наведено на надѣѣшницѣ, долѣшницѣ, долѣшницѣ; покѣтѣжѣж, полѣгѣтѣжѣж.

Надѣлу и

Надѣлѣ, нар. 1) Камъ по-низѣж; *внѣзѣжъ Слѣзамъ надѣлу; спускѣжѣжъ внѣзѣжъ. Паднѣжъ съ главѣж-тѣжъ надѣлу; уналѣжъ го ловѣѣжъ внѣзѣжъ. Кѣто не врыпнѣжъ магарѣ-ти нагорѣжъ, удри го надѣлѣж.* 2) За нѣкое мѣсто, за-вѣ село, за-вѣ градѣж: камъ онѣжѣж

странѣ, камъ кождо тече рѣка-та. *Да идемъ надолу изъ село-то. Надолу подъ село-то има водяници.*

Той си поглядѣ надолу,
Надолу, още нагорѣ:
Отдолу юнакъ идѣше. *Пѣс.*

3) Камъ югъ, камъ море-то. *Наши-тъ селяни зимѣ ходять надолу на работѣ.*

Па си зема свѣтъ Никола
Патерицѣ позлатенѣ,
Па ся шетѣхъ свѣтъ Никола,
На надолѣ край хубаво,
Край хубаво было море. *Пѣс.*

4) На-камъ земѣ-тѣ. *Наведе главѣ надолу.* 5) Навѣтрѣ въ земѣ-тѣ.

Та сѣ ся два-та борили,
Та сѣ ся три дни борили.
Три лактѣ земѣ изрыли
И три надолѣ набрали,
Никой никому не надви. *Пѣс.*

По-надолу, още по-низко; ещё нѣже. Да идемъ по-надолу; пойдѣмъ ещё нѣже. Спусти го по-надолу; спусти его ещё нѣже. В. нагорѣ.

Надолѣж, *ишъ*,—*лѣлъ*, *гл. свр.* отъ **надо-лѣвамъ**. Да надвижъ, да надделѣжъ, да одо-лѣжъ; побѣдитъ, одолѣтъ.—*лѣнѣый, прич. стр.* Надвитый, надделѣнный, одолѣнный.

Надоли́вамъ (да **надолѣж**), *гл. д.* Надви-вамъ, наделѣвамъ, надделѣвамъ, одолѣвамъ, побѣждавамъ; побѣждать, одолѣвать.

Царь ми пушилъ до три капѣдзин:
Земайте го Симонъ добръ юнакъ,
Оти мене войска ме надолѣ;
Какъ го найте, така да го зейте,
Акъ е голо, голо да го зейте. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. стр.* Бывамъ надолѣнъ, одолѣ-вамся. — *Дрѣмка мя надолѣ*, налѣгнѣхъ мя дрѣмка, надви ми дрѣмка.

Хай стани, брате, нѣе да си ходимъ,
Что ми тя пуста дрѣмка надолѣ.
Стани нѣе да си гинисамъ,
Да си ходимъ на нашъ вилаетъ. *Пѣс.*

Надоли́вание, *с. ср.* отъ **надоли́вамъ**.

Надометѣж (да *ся*), *ешъ*,—*мѣтохся*,—*мѣлся*, *гл. възвр. свр.* Да *ся* дометемъ мнозина, калабалѣжъ; да *ся* надовлѣчемъ, да *ся* надомѣкнемъ.

Надомѣкиж (да *ся*), *ешъ*,—*иѣлся*, *гл. възвр. свр.* Да *ся* домѣкнемъ мнозина, калабалѣжъ; да *ся* надометемъ.

Надонесѣж, *ешъ*,—*нѣсохъ*,—*нѣслъ*, *гл. д. свр.* Да донесѣ много, доста.

Надопрѣж, *ешъ*,—*рѣлъ*, *гл. д. свр.* Да допрѣж много, доста.

Надосадѣж, *ишъ*,—*дѣлъ*, *гл. ср. свр.* Да до-садѣ много, доста; да напакостѣж; надо-садѣтъ.

Надостѣгнѣж, *ешъ*,—*иѣлъ*, *гл. ср. свр.* Да достѣгнемъ мнозина, калабалѣжъ; да на-дойдемъ.

Надотекѣж, *течѣшъ*,—*тѣкохъ*,—*тѣклъ*, *гл. ср. свр.* Да дотечемъ много, доста.

Надофтѣсамъ, *гл. ср. свр.* Да дофтѣсамъ мнозина, калабалѣжъ; да надойдемъ.

Надоѣж, *ишъ*,—*иѣлъ*, *гл. свр.* отъ **надоѣа-вамъ** и **надѣйвамъ**; надойтъ; накормѣтъ.—*доѣнѣый, прич. стр.* 1) Издоенѣый; на-дѣенѣый. 2) Накрѣмѣнѣый; накрѣмѣнѣенѣый.

Надоѣивамъ (да **надоѣж**), *гл. д.* Надѣйвамъ: 1) Изстѣскавамъ млѣко изъ бозкы, пздѣна-вамъ доста, много; намлѣзвавамъ; **надѣи-вать**. *Надоишъ двѣ паницы плѣны съ млѣко.* 2) Нахранивамъ сукалѣ съ млѣко; накрѣивамъ; накормѣять грудью.

Самовила говорѣше:
Кога ке ми дѣтя плачѣтъ,
Дѣтя плачѣтъ за цицанѣ,
Да го клаишъ подъ стрѣхъ-ты,
Ке заросамъ ситѣхъ росѣ,
Ке надоѣамъ мѣжско дѣтя. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. стр.* Бывамъ надоѣнъ по зна-менованѣе-то на глагола; надѣиваться; на-кормѣяться.

Надоѣивание, *с. ср.* отъ **надоѣивамъ**.

Надпѣивамъ (да **надпѣишъ**), *гл. д.* Пѣишъ по-вяче отъ другого, на пѣяне излизамъ отго-рѣ; перепивать.

На облога онъ ся обложюетъ,
Ако вино него го надпѣишъ,
Ке ти дадѣтъ негва добра коня,
Ако вино той ти надпѣиетъ,
Ке му дадишъ твоѣхъ младѣхъ любовь. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. вз.* Пѣемъ да видимъ кой появѣ-ще еще изпѣе, мѣримся на пѣенѣ.

Надпѣивание, *с. ср.* отъ **надпѣивамъ** и **надпѣивамся**.

Надпѣирамъ (да *ся* **надпѣишъ**), *гл. об.* Прѣ-пѣирамъ.

Надпѣиране, *с. ср.* отъ **надпѣирамъ**. Прѣ-пѣиране, прѣпѣирна; прѣпѣиѣ.

Надписвамъ и **надписувамъ** (да **надпи-ишъ**), *гл. д.* 1) Написвамъ, записвамъ въ смѣтѣхъ повяче отъ колкото трѣбѣва, отъ колкото съмъ далъ, та ми *ся* длѣжи. *Над-писалъ ми сто гроша.* 2) Надминувамъ нѣкого на писанѣе-то, пишѣмъ по-добрѣ, по-брѣзо отъ него. *Той мя надписа.* 3) Пи-ишъ отгорѣ надъ нѣчто, пишѣжъ надписъ на нѣчто; надписывать. *Надписалъ писмо-то и го пратишъ на пощѣ-тѣ.* — *мѣя, 1) гл. вз.* Пишемъ да видимъ кой по-добрѣ, по-брѣзо, по-много ще напише, надварямъся на писанѣе; писать въ запуски. 2) *гл. стр.* Бывамъ надписанъ по знаменованѣе-то на глагола.

Надписване и **надписване**, *с. ср.* отъ **надписвамъ** и **надписвамя**.

Надпись *с. м.* Думы, написаны отгорѣ на нѣчто; **напись**.

Надписиѣж, *есть*, — **писахъ**, — **писалъ**, *гл. свр.* отъ **надписвамъ**. — **писаный**, *прич. стр.* 1) Писаный повяче отъ колкото трѣбва. 2) Надвитый на писаніе. 3) Писаный, написаный надъ нѣчто; **надписанный**.

Надписиѣж, *есть*, — **пиѣлъ**, *гл. свр.* отъ **надписивамъ**. Да надварѣжъ нѣкого на пиене; **перепиѣть**. — **питый**, *прич. стр.* Надварепый на пиене.

Надплатѣж, *ишь*, — **тиѣлъ**, *гл. свр.* отъ **надплатѣвамъ**. Да платѣжъ повяче отъ колкото трѣбва; **переплатиѣть**. — **тѣнтый**, *прич. стр.*; **переплатѣниый**.

Надплатѣвамъ (да **надплатѣж**), *гл. д.* Платѣвамъ новяче отъ колкото трѣбва, отъ колкото съмъ длѣженъ да платѣж; **переплатѣивать**.

Турци си сѣднѣхъ ручекъ да ручиѣть,
Вино ми изпихъ, Митрѣ въ выкнѣхъ:
Точи, Митро, точи, жити цръны очи,
Вино ке платимъ и ке надплатимъ. *Пѣс.*

Надплатѣване, *с. ср.* отъ **надплатѣвамъ**.

Надплетѣж, *есть*, — **плѣтохъ** — **плѣлъ**, *гл. свр.* отъ **надплѣтамъ**.

Надплѣтамъ (да **надплетѣж**), *гл. д.* Надминувамъ, спрѣварямъ нѣкого на плетение, ушлѣтамъ повяче отъ него. — **мси**, *гл. ѳз.* Плетемъ да видимъ кой може повяче да плете, надварямъся на плетение.

Надплѣтаніе, *с. ср.* отъ **надплѣтамъ** и **надплѣтанся**.

Надплѣвамъ, *гл. свр.* отъ **надплѣввамъ**. Да надминѣж на плуване. — **вапый**, *прич. стр.* Надминжтый, спрѣвареный на плуване.

Надплѣввамъ и **надплѣвувамъ** (да **надплѣвамъ**), *гл. д.* Надминувамъ, спрѣварямъ нѣкого на плуване; **обгонѣть** въ плѣваніи. — **мси**, *гл. ѳз.* Плувамъ да видимъ кой по може да плува.

Надприпускамъ (да **надприпусѣж**), *гл. д.* На припусканіе надминувамъ нѣкого; **перегонѣть**. — **мси**, *гл. ѳз.* Припускамъ да видимъ кой може повяче да припуска; **состязѣть** въ гонѣбѣ.

Надприпусканіе, *с. ср.* отъ **надприпускамъ** и **надприпускамя**.

Надприпусѣж, *есть*, — **иѣлъ**, *гл. свр.* отъ **надприпускамъ**.

Надпрѣивкамъ, *гл. свр.* отъ **надпрѣивкамъ**. Да надтичамъ, да надбрѣзамъ, да надбѣгамъ, да надтрѣжъ; **перевѣжѣть**, **обѣжѣть**, **перегнѣть**, **обскаѣть**, **перескаѣть**.

— **каный**, *прич. стр.* Надтичаный, надтрѣчаный, надбрѣзаный.

Надпрѣивкамъ и **надпрѣивкувамъ** (да **надпрѣивкамъ**), *гл. д.* На прѣивканіе, на тичаніе надминувамъ, надварямъ нѣкого; надбрѣзамъ, надтичамъ, надтрѣчавамъ; **перевѣжѣть**, **перевѣжѣть**, **обѣжѣть**, **обскаѣть**, **перескаѣть**, **перегонѣть**. — **мси**, 1) *гл. ѳз.* Прѣивкамъ да видимъ кой може повяче да прѣивка; надварямъся на прѣивканіе, надтичамъся, надтрѣчавамъся, надгонвамъся, надбѣгамъся; **бѣжѣть**, **бѣжѣть** въ запуски, на вѣпередки, на вѣбѣжъ, бѣгаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ надпрѣивканъ.

Надпрѣивканіе и **надпрѣивкуваніе**, *с. ср.* отъ **надпрѣивкамъ** и **надпрѣивкувамъ**.

Надпрѣварѣж, *ишь*, — **риѣлъ**, *гл. свр.* отъ **надпрѣварямъ**. Да надварѣжъ, да спрѣварѣжъ, да надминѣж. — **реный**, *прич. стр.* Надвареный, спрѣвареный, надминжтый.

Надпрѣварямъ (да **надпрѣварѣж**), *гл. д.* Надварямъ, спрѣварямъ, надминувамъ; **оперѣивать**. — **мси**, *гл. ѳз.* Надварямъся, спрѣварямъся, надминувамъся, радимъ да излѣземъ по-напрѣдъ, по-отгорѣ; **состязѣть**ся.

Надпрѣварѣване, *с. ср.* отъ **надпрѣварямъ** и **надпрѣварѣямъ**.

Надпрѣтекъ, *нар.* Най-напрѣдъ.

Надпрѣтекъ сеговетъ во бѣлы джеповѣ.
Пѣс.

Надпрѣж (да **ся**), *есть*, — **прѣлся**, *гл. свр.* отъ **надпрѣямъ**. Да **ся** прѣирѣжъ.

Надпрѣвамъ (да **надпрѣж**), *гл. д.* Пѣжъ повяче и по-добрѣ отъ другою; **перевѣивать**.

Славѣи дума Марийки:
Еа пѣи, Марийко, да пѣемъ,
Аго мя, Марийко, надпѣешь,
Крылца-та да ми отрѣжешь,
Крылца-та до раменца-та,
Крѣчка-та до колѣнца-та. *Пѣс.*

— **мси**, *гл. ѳз.* Пѣемъ да видимъ кой по-добрѣ, кой повяче може да пѣе; **состязѣть**ся въ пѣи.

Славѣи пѣи въ градинѣ
На утринѣ во пѣвѣжъ;
Дѣвоица му говораше:
Ой ты славѣи, мило брате,
Хайде да си надпѣвамъ. *Пѣс.*

Надпѣване, *с. ср.* отъ **надпѣвамъ** и **надпѣвамя**.

Надпѣж, *есть*, — **пѣлъ** и **пѣмъ**, *гл. свр.* отъ **надпѣвамъ**; **перепѣть**. — **пѣнанный**, *прич. стр.*

Надработвамъ (да **надработѣж**), *гл. д.* **Надработвамъ** нѣкого, работѣжъ по-добрѣ, по-мно-

го отъ него, надминувамъ го на работѣ.
—*мѣся, гл. вѣз.* Работимъ да видимъ, кой
ще сирѣвари.

Надрагувамъ (да ся), *гл. вѣзвер. свр.* Да
драгувамъ доволѣж; да ся налибѣж, да ся
нагалѣж.

Надрѣскамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣскамъ**.
Да надращѣ: 1) Да нагрездѣ, да начкрѣ-
ботѣ; **нацарѣпать**. 2) Да напишѣжъ какъ
да е; **напѣчвать**, **намарѣть**, **наварѣсать**.
—**скантый**, *прич. стр.* 1) Нагрезденый,
начкрѣботеный; **нацарѣпанный**. 2) Напи-
санный какъ да е; **напѣчканный**, **нама-
ранный**, **наварѣсанный**.

Надрѣскамъ и **надрѣскувамъ** (да надрѣ-
скамъ и да надрѣщѣ), *гл. д.* 1) Покры-
вамъ нѣчто съ драскы, драскамъ много по
нѣчто; нагрездвамъ; **нацарѣпывать**. *На-
драскалъ стѣнѣж-тѣж, книгѣж-тѣж.* 2) Напи-
сывамъ какъ да е; **намарывать**. *Надра-
ска му завчасѣ едно писмо; онъ рѣ-
зомъ настрочилъ ему письмо.* —*мѣся, гл.*
стр. Бывамъ надрасканъ по знаменованію
то на глагола.

Надрѣскаване и **надрѣскуване**, *с. ср.*
отъ **надрѣскамъ**.

Надрастѣж, *ѣшь*, —*растохъ* —*расѣлъ*, *гл. д.*
свр. Да порастѣжъ по-высокъ отъ другыго,
на рѣсть да го замнѣж; переростѣ.

Надращѣж, *ѣшь*, —*драскахъ*, —*драскалъ*, *гл.*
свр. отъ **надрѣскамъ**. Да надраскамъ.

Надрѣбно, *нар.* Поразнорѣ, на малкы части;
въ рѣзницѣ, въ раздрѣбѣ, по мелочамъ.
Проданъ надрѣбно.

Надрекѣж, *чѣшь*, —*рѣкохъ*, —*рѣклъ*, *гл. свр.*
отъ **надрѣскамъ**.

Надрѣскамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣскамъ**.
Да надрищѣж, да удрискамъ, да подрискамъ.
—**скантый**, *прич. стр.* Удрисканный, по-
дрисканный.

Надрѣскамъ и **надрѣскувамъ** (да надрѣ-
скамъ и да надрищѣж), *гл. д.* Съ дри-
сѣжъ, съ дрискаво намацывамъ нѣчто; удри-
сывамъ, подрисывамъ. —*мѣся, 1) гл. вѣзвер.*
Издрискамъ въ дрѣхы-ты си; удрискамъ-
ся, подрискамъся. 2) *гл. стр.* Бывамъ
надрисканъ.

Надрѣскаване и **надрѣскуване**, *с. ср.* отъ
надрѣскамъ.

Надрѣсчанъ (да надрекѣж), *гл. д.* Казывамъ.

Стрѣхѣхъ момѣ въ ливадѣ,
Прѣйдохъ да ѣхъ цѣливамъ,
Прѣснѣхъ мома да бѣга;
Еазъ въ рекохъ, надрѣкохъ:
Не мой, моме, не бѣгай,
Ты си мое, пакъ мое! *Шѣс.*

Надрищѣж, *ѣшь*, —*дрѣскахъ*, —*дрѣскалъ*, *гл.*
свр. отъ **надрѣскамъ**. Да надрискамъ.

Надрѣбвамъ и **надрѣбювамъ** (да надрѣ-
бѣж), *гл. д.* Надрѣбывамъ.

Надрѣбѣж, *ѣшь*, —*бѣлъ*, *гл. свр.* отъ на-
дрѣбѣвамъ и надрѣбвамъ. Да натрошѣжъ,
да накрошѣжъ, да нарѣбѣжъ; **накрошѣть**, пе-
рекрошѣть, **нарушѣть**. —**бѣнтый**, *прич. стр.*
Натрошеный, накрошеный, нарѣза-
нтый, направеный на дробѣжы; **накрошен-
ный**, **перекрошеный**, **нарушанный**.

Надрѣбѣвамъ (да надрѣбѣж), *гл. д.* На-
дрѣбывамъ, направямъ нѣчто на дробѣжы, на
кѣсовы; натрошывамъ, накрошывамъ, на-
кѣсывамъ, нарѣзывамъ; **перекрошивать**. *На-
дрѣбѣхъ попарѣж. Надрѣбѣхъ нагна-
то, нарѣзахъ го.* —*мѣся, гл. стр.* Бы-
вамъ надрѣбенъ; натрошывамъся, накрош-
ывамъся, нацѣпывамъся; **перекрошиваться**. —
Какъто надрѣбѣхъ, това щѣшь сѣбѣхъ.
Надрѣбѣ си, насѣбѣхъ.

Надрѣбѣване, *с. ср.* отъ **надрѣбѣвамъ**.

Надрѣбѣж (да ся), *ѣшь*, —*чисѣ*, *гл. вѣзвер.*
свр. Да прочѣжъ доста; да ся находѣжъ, да ся
навеселѣжъ, да ся насефувамъ; **нагулять**ся.

Надругарувамъ (да ся), *гл. вѣзвер. свр.* Да
другарувамъ доста, да ся надругувамъ.

Надругувамъ (да ся), *гл. вѣзвер. свр.* Да
другувамъ доста, да ся надругарувамъ.

Надрѣждѣ, *нар.* На друго мѣсто, по дру-
гы страны; *ѣидѣ*, въ нѣкомъ мѣстѣ, въ
другихъ крайхъ. *Надругѣждѣ не правятъ
така.*

Надрѣсамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣсывамъ**. Да
надрускамъ, да натрясѣжъ, да натрьскамъ; на-
триястѣ. —**скантый**, *прич. стр.* Натрясеный,
натрьскантый; **натрясенный**.

Надрѣсывамъ (да надрѣсамъ), *гл. д.* На-
друсывамъ: 1) Друсамъ, друскамъ нѣкого
доста, много. 2) Съ друсане, съ друскане
наронывамъ, насѣбаривамъ, нашмѣлывамъ; на-
триясѣть. —*мѣся, 1) гл. вѣзвер.* само въ *свр.*
видѣ. Да ся друсамъ, да ся друскамъ доста;
да ся надрускамъ, да ся натрьсѣжъ, да ся на-
триясѣжъ; **натрястѣ**ся. 2) *гл. стр.* Бывамъ
надрусанъ, надрускамъся.

Надрѣсамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣсывамъ**.
Да надрусамъ.

Надрѣсывамъ и **надрѣскувамъ** (да надрѣс-
камъ), *гл. д.* Надрусывамъ.

Надрѣвѣж, *ѣшь*, —*вѣлъ*, *гл. свр.* отъ на-
дрѣвѣвамъ. Да набѣжъ, да набѣхѣжъ; мо-
колотѣть.

Надрѣвѣвамъ (да надрѣвѣж), *гл. д.* Наби-
ывамъ, набѣхѣывамъ; **колотѣть**. —*мѣся, гл.*
вѣзвер. Ставамъ коравъ като дрьво.

Надрѣвѣване, *с. ср.* отъ **надрѣвѣвамъ**.

Надрѣгвамъ и **надрѣгнувамъ** (да надрѣг-
нѣж), *гл. д.* Бѣлѣ си полѣхъ надрѣгни,
повдигни глѣ нагорѣ.

Надрѣгваніе и надрѣгнуваніе, с. ср. отъ
надрѣгванъ.

Надрѣгнх, ешь,—нжль, гл. свр. отъ на-
дрѣгвамь.

Надрьдѣрьжъ (да ся), **ншь**, — **рысѣя**, *гл. възвр. сѣр.* Да дрьдоръжъ доста; да ся набрьболожъ, да ся набрьботоръжъ, да ся набрьтвыжъ, да ся набрьщележъ, да ся набрьбръжъ, да ся наплещъ, да ся назафувамъ, да ся надьбръжъ.

Надрѣжѣ (да ся), ѣшь,—жѣлся, гл. *възвр.*
свр. Да дръжѣ доста.

Надрѣжамся, гл. възвр. Въздръжамся за
пѣчто. *Надрѣжамся за нѣчто.*

Надрѣжаніе, с. ср. отъ надрѣжамся.

Надрѣзамъ, гл. д. *свр.* Да начешъ (ленъ)
кѣчище доста, много; да надрыцамъ, да
натрѣбъж, да набъжъ, да намънж; патрепѣтъ
(лѣнъ, пенькѣ).

Надрѣнкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* 1) Да дрънкамъ доста; да ся надрыньчъ, да ся набрыньчъ. 2) Да ся наниъхъ, да ся надрыпамъ, да ся наплюскамъ, да ся насмучю, да ся наръжюхъ, да ся натряскамъ; **перепить**.

Надрынчѣжъ (да ся), **ишь**, — **чѣлся**, *гл.*
възвр. свр. Да дрынчѣжъ доста; да ся на-
дрынкамъ, да ся набрынчѣжъ.

Надрѣпамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
напѣжъ, да ся надрѣнкамъ въ 2-то знамено-
вание.

Надрѣстѣ, ѣшь, — тѣль, гл. д. свр. Да издрѣстѣ доста, много; да надрѣзамъ, да надрѣцамъ, да натрѣбжъ, да набѣжъ, да намѣжъ лень.

Надріцаць, гл. д. свр. Да издрыцаць, да
удрыцаць доста, много, колкото трѣбва; да
надрьстѣ ленѣ.

Надрѣжжъ, ешь, — рѣзахъ, — рѣзалъ, *гл.*
свр. отъ надрѣзвамъ. — рѣзаный. *прич.*
стр.

Надрѣзвамъ (да надрѣжѣ), *гл.* д. 1) Зарѣзвамъ на робушь повяче отъ колкото трѣбѣа. 2) Рѣзвамъ, наръзвамъ нѣчто отгорѣ; надрѣзывать. — *мѣся, гл. стр.* Бывае надрѣзанъ по знаменованіе-то на глагола.

Надрѣзание и надрѣзување, с. ср. отъ
надрѣзамъ.

Надрѣмѣж (да ся), ешь,—мался, *гл. възвр.*
свр. Да дрѣмѣж доста.

Надсвѣрѣвамъ и надсвѣрююамъ (да надсвѣрѣжъ), гл. д. Надварюамъ пѣкого на свирѣхъ, свирѣжъ повяче и пѣ-добрѣ отъ него. — мси, гл. вз. Свиримъ да видимъ кой повяче и пѣ-добрѣ може да свирѣи.

Надсвѣрваніе и надсвѣрюваніе, с. *ср.*
отъ надсвѣрвамъ и надсвѣрвася.

Надсвѣржъ, ишь,—рилъ, *гл. свр.* отъ над-
свѣрвамъ.

Надсѣчанъ (да надсѣжъ), гл. д. На сѣче-
нѣ надминувашъ нѣкого.

Надсѣчанію, с. ср. отъ надсѣчанъ.

Надска́чнѣмъ (да надска́чѣмъ и да надска́чѣмъ), *гл. д.* Надско́кнѣмъ, надско́кнѣмъ, прѣско́чнѣмъ повяче отъ другѣго, падварѣмъ иѣкого на скачаніе.

Юнаци Бонаж послушахъ,
Наридъ си сабли побихъ,
Юнаци да гы прѣскачать;
Никой ся не нае да скачъ,
Болана Романка прѣскокиъ,
Още за девять надскокиъ. *Пѣс.*

*Надскочихъ транъ, прѣскочихъ го.—*мѣся,
гл. вз. Скачамъ да видимъ кой повяче и
пó-далечь може да скача.

Надека́чнате, с. ср. отъ надека́чнѣ и
надека́чнѣся.

Надскóквaмъ и надскóкнувaмъ (да над-
скóкнѣ), гл. д. Надскачaмъ.

Надскóбнѣ, ешь, — нѣль, гл. свр. отъ надскáчнѣ. Да надскочѣ. — нѣтый, прич. стр. Надскоченный.

Надско́бѣжъ, ишь,—чиль, *гл. свр.* отъ над-
скачѣашъ. Да надскокнѣжъ.—ченѣый, *прич.*
стр. Надскокнѣжѣый.

Надсмѣгвамъ и надсмѣгнувамъ (да надсмѣгнѣ), гл. ср. Пристигамъ, прифасвамъ, надвивамъ, надмогвамъ. *Не можеть да надсмѣгнѣть съ работѣ.*

Надсмѣгваніе и надсмѣгнуваніе, с. ср.
отъ надсмѣгваѣ.

**Надсмѡгнѣжъ, ешь, — нѣжъ, гл. свр. отъ
надсмѡгвамъ. Да пристигнѣжъ, да прифѣта-
самъ, да надвѣжъ, да надмогнѣжъ.**

Надерѣщнакъ, ннаци, с. м. Гряды на
стрѣхж на кжщж.

Надѣдвамъ и надѣднувамъ (да надѣд-
нж), 1) гл. д. Съдамъ възъ нѣчто, насѣд-
вамъ, засѣдвамъ. *Надсѣднѣлъ ми полж-
тъ.* 2) гл. д. За кръвъ на убито: съ-
сѣдвамъ.

На пишанъ имъ е момъ Стамена,
Та ъ удрихъ у бѣло грѣло,
У бѣло грѣло подъ ситенъ герданъ,
Бѣло ѣ грѣло модро станѣло,
Модро станѣло, крѣвь надетѣхъло. *Пѣс.*

3) гл. ср. Срьдся. —ся, гл. стр. Бы-
вамь надсѣднѣтъ, пасѣдвамь, засѣдвамь.

Надсѣдваніе и надсѣднуваніе, с. ср. отъ
надсѣдвамъ.

Надсѣднѣж, ешь, — **нжль**, *гл. свр. отъ надсѣдвямь.* — **нжтый**, *прич. стр.* **Насѣднжтый**, **засѣднжтый**.

Надѣѣжъ, чѣшь, — сѣкохъ, сѣбъ, *гл. свр.*
отъ надѣицямъ. — сѣченый, *прич. стр.*

Надті́чвамь и надті́чуюамь (да надті́-
чамь), гл. д. На тичаніе надваріамь; над-

прыпквамъ. —мся, гл. 63. Тичамы да
видимъ кой може повяче да тича; над-
прыпквамся.

Надѣчваніе и надѣчюваніе, с. ср.
отъ надѣчвамъ и надѣчвямся. Над-
прыскваніе.

Надѣ́чамъ, гл. *свр.* отъ надѣ́чивамъ.
Да надпрыскамъ. —**чаный**, прич. *стр.*
Надпрысканый.

Надтрѣчѣ, *йшь*,—**чѣлъ**, *гл. свр.* отъ надтрѣчѣвамь. Да надпрыпкамь. —**чн-ный**, *прич. стр.* Надпрыпкантый.

Надтръчѣвамъ (да надтръчѣ), *гл. д.* На
тръчаніе надварямъ нѣкого; надпрыскавъ.
—**мѣя**, *гл. вѣ.* Тръчимъ да видимъ кой
може повяче да тръчи; надпрыскався.

Надтрѣчѣваніе, с. ср. отъ надтрѣчѣвань-
и надтрѣчѣваюсь. Надпрыпкваніе.

Надтуръ, с. м. Что ся надписва, надкачва при вземане беглигъ. *Имамы отъ бегликича толкова надтуръ*, зежж ны повяче.

Надтѹръжъ, ишъ,—рилъ, *гл. свр.* отъ над-
тѹриамъ.

Надтѹрнѣмъ (да надтѹрѣж), *гл. д. 1)* Тѹрнѣмъ повяче отъ колкото трѣбѣва. *Надтѹрижъ нѣ бирѣж.* 2) Тѹрнѣмъ оше, притѹрнѣмъ; надбрѣсыватъ. 3) Тѹрнѣмъ отгорѣ надѣ пѣчѣто; надклѣдыватъ. 4) Прѣврѣлюватъ, прѣмѣнуватъ, измѣнуватъ. *Надтѹрижѣмъ планинѣж-тѣж.*

Дори пѣтли прѣви пропѣнали,
Той поминѣ Качанскы клисуры;
Дори зора утро зазорила,
Той надтури Косовскѣ нахиѣ;
Дори слѣнце утро да изгрѣветъ,
Той ми влѣзе во Косовско поле. *Итѣ.*

— **мѣся**, 1) *гл. вѣзвр.* Сѣдамъ, отивамъ у нѣкого да сѣджъ противъ волю-тѣ му; натурямся. 2) *гл. стр.* Бывамъ надтурень по знаменованіе-то на глагола.

Надтѹряню, с. ср. отъ надтѹряшь.

Надѣгъамъ, надѣгъвамъ и надѣгъчувамъ
(да надѣгънѣ), *гл. ср.* 1) Ставамъ тяжкъ, отяготѣть, отяжелѣть. 2) Излизамъ по-тяжкъ, клипамъ на единъ странѣ. *Надѣгънѣ на единъ странѣ* *Надѣгънѣ откаже* *него.* 3) Ослабвамъ; ослабѣвать. *Оста-ръхъ, та надѣгънѣхъ.*

**Надтя́ганію и надтя́гванію, с. ср. отъ
надтя́гамъ.**

Надѣглювамъ (да надѣглюжъ), *гл. д. 1)* Тяглю повече отъ колкото трѣбва, надмѣрвамъ; **перевѣшивать.** 2) Дохождамъ побѣжъ отъ другъго; **перетѣгивать.**

Надтіглюваніє, с. ср. отъ надтіглювань.
Надтіглюж, ишъ,—лиль, гл. свр. отъ надтіглювань.

Надтягнува́мъ (да надтя́гнѣ), гл. ср. Над-
тяга́мъ.

Надтя́гнување, *с. ср.* отъ **надтя́гнуваѣ**.
Надтягание.

Надѣгнѣж, ешь,—нжль, *гл. свр. отъ надѣгнѣжъ и надѣгнѣжувашъ. Надѣгнѣжъ на еднѣж странѣ.*

Надѣягнѣло, като с. *ср.* Чтото е дошло по-
тяжко, прѣмнигнѣло, климнигнѣло на едниг-тѣ
странѣ; перевѣсь.

Надтыгнжлѣй, лъ, ла, ло, пр. 1) Отслабнжлѣй, ослабѣлѣй, оstarѣлѣй, отпаднажлѣй, грухнжлѣй; отяготѣлѣй, отяжелѣлѣй. 2) Угрыженнѣй.

Наду́вамъ (да наду́жъ), гл. д. 1) Духамъ въ нѣчто, та го напльннамъ съ вѣтръ, съ воздухъ, пздувамъ; надува́тъ, вздыма́тъ. 2) Наньвамъ нѣчто да стане издуто, издувамъ; напру́живать. *Кръвь-та ми надула жи́лы-ты.* 3) Надѣхвамъ, подсторвамъ нѣкого да направи нѣчто лоше, надумвамъ, надува́тъ кому́ либо уши или въ уши. *Надулъ го дяволъ-тъ, та направи́лъ такова нѣчто.* — *мѣя*, 1) гл. вѣзвр. Изпльннамся съ вѣтръ, съ воздухъ; надува́ться. *Мехуръ-тъ ся надулъ.* 2) Навдигамся, голѣмъжся; надува́ться, напыща́ться, надмева́ться, ходи́ть го́големъ. 3) Ду́жся, срьдѣся, вѣжся, мѹжся, надувамъ пры́нцъ; надува́ются, сьрдѣ́тся, надува́тъ губы́, отто́нѣривать губы́. 4) Издувамся подпхувамъ, шюпвамъ, кабардиасвамъ, бабунасвамъ. 5) гл. стр. Бывамъ надуть; надува́ться. — *Наду да бѣга*, трѣти да бѣга, побѣгнъ; *павостри́ть лы́жи.* — *Наду гайдж-тъ*, заплака. — *Надувамъ пры́лицъ*, срьдѣся, надувамся. — *Надулъ ся като възжкъ въ новѣ ризж.* *Надулъ ся като свикжкъ възжкъ.* *Надулася блъха да избльва слиж.* *Надулася жаба да надмине вола.* *Надувася като мѣхъ* (като пукажъ, като патя въ рѣшето). *Надулася като праскжкъ.* *Надулася като чюмжкъ въ пятыжкъ.* *Колкото ся надува*, толкова ся срамува. *Надувайся*, доклѣ ти ся пукне тютювата (доклѣ ти ся спуга кожа-та). *Надувайся*, козлѣ, на пазаръ тя водж.

Надѣваніе, с. ср. отъ надѣвать и на-
дѣваться.

Надѹмамъ, гл. *свр.* отъ надѹмвамъ. 1) Да пахоратъ, да накажъ, да наговоръ; наговоритъ, нагвоздитъ. 2) Да насъжсамъ, да надъхамъ, да поднишкамъ, да подосторъ; подострекнѹтъ. 3) Да шабѹджъ, да паклеветъ, да пакуджъ; **наибедничать**.

Надѹмвань и надѹшувать (да надѹмамь),
гл. д. 1) Издѹмамь, казvamь нѣкому мно-

го нѣчто; нахоратѹваамъ, наказваамъ, наговарѹваамъ неприяты думы; наговарѹвать, нагвоздѹть.

Дошло сѣ врѣмя да излиза,
Димче сѣ хачеца поиска,
Султанъ-тъ Плевнелина-та
Лоши му думы надума,
Единъ му паръ не даде. *Пѣс.*

2) Насѣскаамъ, подучваамъ, подшнѣскаамъ, надѹваамъ, надѣхваамъ, подоструваамъ, подосторѹваамъ, душѣ, сдѹваамъ, дрѣтѣ; подбиваамъ, подстрѣкаамъ, подговарѹвать, настрѣиваамъ, наѹсѣскаамъ. 3) Набѹтѹваамъ, набѹдваамъ, задѣваамъ нѣкого сѣ думы. 4) Набѣдаваамъ, наклеветѹваамъ, накудѹваамъ, напѣскаамъ, наѹшваамъ; наскѣзываамъ, напѣдничать, на баламѹчивать, надуваамъ кому либо ѹши или въ ѹши. 5) Прѣдѹваамъ, склонѹваамъ; ѹговарѹвать. *Азъ го надѹмахъ да направи това. — мѣя, 1) гл. вѣ. Сговарѹваамъ, наговарѹваамъ, сдѹваамъ, удѹваамъ, додѹваамъ, нагласѹваамъ сѣ нѣкого за нѣчто; сговарѹваться. Надѹмахъ мѣя да идемъ на ловъ 2) гл. вѣ. само въ свѣр. видѣ. Да думаамъ доста, да сѣ наговорѣ, да сѣ нахорѣтѣ, да сѣ набрѣрѣ; наговорѣтѣся.*

Да кажешъ, Марийко, мамѣ сѣ,
Че ще тѣ, Марийко, земѣтъ
За самодивѣкъ нѣ попадѣ,
Да ми ти сѣ мама нарадва,
Да ми ти сѣ мама надума. *Пѣс.*

Надѹваніе и надѹмуваніе, с. ср. отъ надѹваамъ и надѹваамъся.

Надѹма, с. ж. Докачаніе нѣкого сѣ думѣ; бѣдѣ; задѣваніе словѣми.

Надѹмаамъ, гл. д. свѣр. Да набѣжѣ, да набѣскаамъ, да набѣхѣтѣ, да надѣжѣ, да надрѣвѣ, да надѣнкаамъ, да надѹмаамъ, да надунаамъ, да набухаамъ, да напѣшнѣжѣ; набѣтѣ, наколоѹтѣ, нагвоздѣтѣ, натузѣтѣ, намятѣ бока. — канѣй, *прич. стр.* Набитѣй и проч.

Надѹндѹрѣж (да сѣ), ишѣ, — рѣлѣя, гл. вѣзѣр. свѣр. Да сѣ падуѣж, да сѣ намуѣж, да сѣ разсѣрѣж, да сѣ разлѹтѣж.

Надѹнѣваамъ и надѹнѣюваамъ (да надѹнѣжѣ), гл. д. 1) Направѣамъ много дѹпкѣ на нѣчто; напѣкаамъ, напѣкаамъ, напѣрѣиваамъ. *Надѹнѣжѣ стѣнѣжѣ-тѣ. 2)* Забождаамъ, нѣбождаамъ, нѣбождаамъ; напѣкаамъ, напѣкаамъ, напѣкаамъ. *Надѹнѣжѣ гѣ по стѣнѣжѣ-тѣ. — мѣя, гл. стр.* Бываамъ надѹнѣжѣ.

Надѹнѣваніе и надѹнѣюваніе, с. ср. отъ надѹнѣваамъ.

Надѹнѣжѣ, ишѣ, — чѣлѣ, гл. свѣр. отъ надѹнѣваамъ; напѣкоѣтѣ, напѣкоѣтѣ, напѣрѣиваамъ, напѣкаамъ, напѣкаамъ. — чѣнѣй,

прич. стр. 1) Покрѣтѣй сѣ дѹпкѣ, пропѣченѣй на много мѣста; напѣкоѣтѣ, напѣкоѣтѣ, напѣрѣиваамъ. 2) Забоженѣй, напѣкоѣтѣ, напѣрѣиваамъ, забѹченѣй, напѣченѣй; напѣкоѣтѣ, напѣкаамъ, напѣкаамъ.

Надѹнѣжѣ, ишѣ, — чѣлѣ, гл. свѣр. отъ надѹнѣваамъ. Да надѹмаамъ, да подѹжѣ, да надѹжѣ, да наговорѣжѣ, да насѣскаамъ, да надѣхаамъ, да подшнѣскаамъ, да подосторѣжѣ, да сдѹжѣ; подбѣтѣ, подстрѣкѣтѣ, подговорѣтѣ, настрѣитѣ. — чѣнѣй, *прич. стр.* Надѹмаанѣй, подѹченѣй и проч.

Надѹнѣамъ и надѹнѣваамъ (да надѹнѣжѣ), гл. д. Надѹмаамъ, подѹваамъ, надуваамъ, надѣхваамъ, наговарѣамъ, насѣскаамъ, подшнѣскаамъ, подосторѣамъ, подоструваамъ, сдѹваамъ, дрѣтѣ; подбиваамъ, подстрѣкаамъ, подговарѣиваамъ, настрѣиваамъ, наѹсѣскаамъ. — мѣя, *гл. стр.* Бываамъ надѹнѣжѣ; надѹмаамъ, подѹваамъ и проч.

Надѹнѣашѣ и надѹнѣваніе, с. ср. отъ надѹнѣваамъ.

Надѹрѣж (да сѣ), ишѣ, — рѣлѣя, гл. вѣзѣр. свѣр. Да сѣ надѹрѣжѣ, да сѣ навѣжѣ, да сѣ насуѣжѣ, да сѣ разсѣрѣжѣ, да напѣкаамъ сѹратѣ; надѹтѣ губѣ, разсѣрѣитѣся.

Надѹтѣй, тѣ, та, то, като пр. 1) Дебѣлѣй, крѣвенѣй, трѣнѣжѣй; тѣчѣй, тѣлѣй, полнѣй. 2) Надѹнѣжѣй, подголѣменѣй, фѹдѹлѣ; надѹтѣй, напѣженѣй, напѣженѣй.

Надѹхаамъ, гл. свѣр. отъ надѹхваамъ. Да навѣжѣ; навѣятѣ. — ханѣй, *прич. стр.* Навѣжанѣй; навѣженѣй.

Надѹхваамъ и надѹхуваамъ (да надѹхаамъ), гл. д. Сѣ духаамъ докарѣамъ, напѣкаамъ, навѣваамъ; навѣватѣ. *Надѹхало сѣжѣ прѣдѣ врата-та. — мѣя, 1) гл. вѣзѣр. само въ свѣр. видѣ.* Да духаамъ доста, да сѣ навѣжѣ; набушевѣтѣ, набушевѣтѣся.

Вѣтре-лѣ, не навѣялѣся,
Вѣтре-лѣ, не падухалѣся. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бываамъ падухаамъ, навѣваамъ; навѣватѣся.

Надѹхваніе и надѹхуваніе, с. ср. отъ надѹхваамъ.

Надѹшѣамъ и надѹшюваамъ (да надѹшѣжѣ), гл. д. Надѹшаамъ.

Надѹшѣваамъ, гл. ср. Надѣхваамъ, напѣрѣиваамъ, напѣкаамъ, издаваамъ дѣхѣ.

Надѹшѣжѣ, ишѣ, — шѣлѣ, гл. свѣр. отъ надѹшѣваамъ и надѹшѣваамъ. Да подѹшѣжѣ; напѣхѣтѣ, напѣхѣтѣ, напѣхѣтѣ. — шѣнѣй, *прич. стр.* Подѹшенѣй; напѣхѣнѣй.

Надѹшѣжѣ, ишѣ, — шѣлѣ, гл. д. свѣр. Да удѹшѣжѣ много, мнозинѣжѣ, доста.

Наду́шамь (да наду́шѣж), *гл. д.* Надушамь, съ душење, съ мирисаніе познавамь дѣ има нѣчто; подушамь; обонять, обнюхивать. *Котка-та и прѣзъ девять стѣнъ надуша пестрьѣж-тѣж.* — *мѣся, гл. стр.* Бывамь надушенъ, подушамся.

Наду́шаніе, с. ср. отъ наду́шамь.

Наду́жѣ, ешь, — дулъ, *гл. свр.* отъ наду́шамь. 1) Да изду́ж; наду́ть, напружѣть. 2) Да надѣхамь, да надумамь. — *дѣуенътый* и — *дѣутый, прич. стр.* 1) Издутый; надутый. 2) Надѣханный, надуманный, подстеренный.

Надх́арчвамь и **надх́арчювамь** (да надх́арчѣж), *гл. д.* Харчѣж повяче отколкото трѣбва; передерживать.

Надх́арчѣж, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ надх́арчвамь. Да похарчѣж повяче отъ колкото трѣбва; передержать.

Надхв́ѣлнамь (да надхв́ѣлѣж), *гл. д.* Надхвѣлнамь.

Надх́одвамь и **надх́ождамь** (да надх́одѣж), *гл. д.* На ходѣ надварямь, надминувамь нѣкого, можъ да ходѣ повяче отъ него надхвѣлвамь. — *мѣся, гл. вз.* Ходимъ да видимъ кой повяче може да ходи; надхвѣлывамъся.

Надх́одваніе и **надх́ожденіе, с. ср.** отъ надх́одвамь, надх́ождамь и надх́одывамся.

Надх́одѣж, ишь, — диль, *гл. свр.* отъ надх́одвамь и надх́ождамь. Да надхвѣлѣж.

Надх́ождамь (да надх́одѣж), *гл. д.* Надходвамь.

Надхорат́ѣж, ишь, — тиль, *гл. свр.* отъ надхорат́ивамь. Да наддумамь, да надговорѣж; переговарѣть. — *тѣнътый, прич. стр.* Наддуманный, надговоренный.

Надхорат́ивамь (да надхорат́ѣж), *гл. д.* На хоратеніе надминувамь нѣкого, наддумывамь, надговаривамь; переговаривать, одержать верхъ многословіемъ. — *мѣся, гл. вз.* Хоратимъ да видимъ кой повяче и побобрѣ може да хорати; наддумывамъся, надговаривамъся.

Надхорат́иваніе, с. ср. отъ надхорат́ивамь и надхорат́ивамся.

Надх́ытрювамь (да надх́ытриѣж), *гл. д.* Излизамъ побхытрѣ отъ другыго; перехитрять, перемудрять. — *мѣся, гл. стр.* Бывамь надхытрянъ; перехитряться, перемудряться.

Надх́ытряніе, с. ср. отъ надх́ытрювамь.

Надх́ытриѣж, ишь, — риль, *гл. свр.* отъ надх́ытрювамь; перехитрять, перемудрять. — *ренътый, прич. стр.* перехитреный, перемудренный.

Надчет́ѣж, ешь, — чѣтохъ, — чѣлъ, *гл. свр.* отъ надч́итамь.

Надч́итамь (да надчет́ѣж) *гл. д.* На четеніе надварямь, надминувамь другыго, четѣж побобрѣ отъ него. — *мѣся, 1) гл. вз.* Четемъ да видимъ кой побобрѣ ще може да чете. 2) *гл. стр.* Бывамь надчетенъ.

Надч́итаніе, с. ср. отъ надч́итамь и надч́итамся.

Надш́ивамь (да надш́иѣж), *гл. д.* 1) На шивѣ надварямь надминувамь другыго, шивѣ повяче и побобрѣ отъ него. 2) Ушивамъ повяче отъ колкото трѣбва. 3) Шивѣ надъ нѣчто. — *мѣся, 1) гл. вз.* Шиемъ да видимъ кой повяче и побобрѣ може да шие. 2) *гл. стр.* Бывамь надшитъ.

Надш́иваніе, с. ср. отъ надш́ивамь и надш́ивамся.

Надш́иѣж, ешь, — надшилъ, *гл. свр.* отъ надш́ивамь.

Надѣ, прѣдл. Нади: 1) Възъ, отгорѣ, на; надѣ. *Надѣ главѣж-тѣж му виси ножѣ. Надѣ село-то има водянѣци. Надѣ кѣцѣж-тѣж има чердакъ. Надѣ село-то ся вижѣтъ орли.* 2) Сравненіе. *Царѣ надѣ царѣ-тѣж. Юнакъ надѣ юнаци. Мома надѣ момѣ-тѣж.* 3) Поборѣ; выше. *Сѣдѣ надѣ него, поборѣ отъ него. Пѣть-тѣж минува надѣ село-то.* 4) Прѣвѣсходство. *Азъ съмъ надѣ тебе, поборенъ съмъ отъ тебе.* 5) Сставенъ съ другы рѣчи, прѣдлогъ надѣ показва: а) Дѣйствіе повяче отъ отъ колкото трѣбва, наприм. *Наддавамъ, давамъ повяче отъ колкото трѣбва, или колкото даватъ другы-ты. Надтирамъ, надплащамъ, турямъ, плащамъ повяче отъ колкото ся стоп.* б) Дѣйствіе отгорѣ, наприм. *Надничтамъ, надвисвамъ, надписвамъ.* в) Надминуваніе, надвареніе въ нѣчто, наприм. *Надпивамъ, пивѣ повяче отъ нѣкого, надпѣвамъ, надскачамъ, надчитамъ, надшивамъ, надплитамъ, надпичувамъ нѣкого на пѣнаніе-то, на скачаніе-то, на четеніе-то, на шіеніе-то, на плетеніе-то.*

Надѣ́ивамь (да надѣ́иѣж), *гл. д.* Набивамъ, наблѣскамъ, набухвамъ, надрѣивамъ, натупывамъ, намѣшнинивамъ. — *мѣся, 1) гл. вз.* Нападамъ и напивамъ добрѣ. 2) *гл. стр.* Бывамь надѣненъ.

Надѣ́иваніе, с. ср. отъ надѣ́ивамь.

Надѣ́нкамь, гл. д. свр. Да надѣнѣж. — *капътый, прич. стр.* Надѣненный.

Надѣ́нѣж, ишь, — ниль, *гл. свр.* отъ надѣ́ивамь. Да набивѣ, да надѣнкамъ, да наблѣскамъ, да набухѣж, да надрѣивѣж, да надумкамъ, да налѣнкамъ, да напичкамъ, да бухамъ, да намѣшничѣж; набить, нагвоздить, натупить, наколотить, намять бока. — *по-*

ный, прич. стр. Набитый, надъиканый и проч.

Надѣхамъ, гл. свр. отъ надѣхавъ.

Надѣхавъ и **надѣхуавъ** (да надѣхамъ), гл. д. Надыхавъ: 1) Духамъ на нѣчто да ся покрѣе съ нар.ж. 2) Дѣхамъ възъ нѣчто. *Надѣхало го бѣсно куча.* 3) Надувамъ, надумвамъ, насѣквамъ, подучвамъ, подшпикивамъ, подсторвамъ, накарвамъ, дуишъ, едуишамъ, дрѣтж, наусвамъ; подбивать, подстрекать, подговаривать, настрѣивать, наусѣивать.—**мси**, 1) гл. *взвр.* само въ свр. видѣ. Да дѣхамъ доста, да ся надѣшамъ. 2) гл. стр. Бывамъ надѣханъ.

Надѣхавъ, гл. ср. Имамъ, издавамъ дѣхъ, надушвамъ, намиривамъ.

Надѣхавіе и **надѣхуавіе**, с. ср. отъ надѣхавъ.

Надѣмѣжъ, ишъ, — мѣлъ, гл. свр. отъ надѣмѣивамъ. Да напушж, да накадж, да начадаж; надѣмѣить, начадаить. — **мѣнѣй**, прич. стр. Напушеный, накаденый, начаденый; надѣмѣеный, начаженый.

Надѣмѣивамъ (да надѣмѣжъ), гл. д. 1) Наплѣнювамъ нѣчто съ дымъ; накадиавамъ, начадиавамъ; надѣмѣить. 2) Турямъ нѣчто на дымъ да ся ушущи; напушвамъ, накадиавамъ, начадиавамъ.—**мси**, гл. стр. Бывамъ надѣменъ; напушавая, накадиавая, начадиавая.

Надѣмѣиваніе, с. ср. отъ надѣмѣивамъ.

Надѣрѣ и **надѣрѣжъ**, нар. Назадъ; назадъ. *Останжжми надѣрѣ. Обрыися надѣрѣ, та вижъ кой иде. Дадохъ му жлытижъ, та ми повержъ надѣрѣжъ пять гроша. Надѣрѣжъ смѣ.*

Надѣрѣжъ (да ся), ишъ,—рился, гл. *взвр.* свр. Да дырѣж доста; да ся натрѣжъ, да ся шабарамъ, да ся набрѣкамъ; наискаться.

Надѣхамъ, гл. свр. отъ надѣхавъ. Да надѣхамъ.—**хантый**, прич. стр. Надѣханный. *Надѣханъ е*, надѣханъ е, надуманъ е.

Надѣхавъ и **надѣхуавъ** (да надѣхамъ), гл. д. Надѣхавъ.—**мси**, гл. *взвр.* и стр. Надѣхавая. — *Надѣхва го да ся смѣ*, напушва го, издува го на смѣхъ.

Надѣхавіе и **надѣхуавіе**, с. ср. отъ надѣхавъ. Надѣхавіе.

Надѣшамъ (да ся), гл. *взвр.* свр. Да дышамъ доста.

Надѣвкамъ и **надѣвчувамъ** (да надѣвчѣжъ), гл. д. Одѣвкамъ доста, колкото трѣбва, нагваивамъ; нажѣвывать.—**мси**, гл. *взвр.* само въ свр. видѣ. Да дѣвчж доста, да ся нагваичъ.

Надѣдрѣжъ (да ся), ешъ,—рался, гл. *взвр.* свр. Да дѣдрѣж доста, да ся надѣдрѣжъ.

Надѣ, нар. 1) На кожъ странж, камъ кое мѣсто, навѣдѣ? *Надѣ отидохъ? — Надолу. Надѣ завива плѣтъ-тъ? — Надѣсно.* 2) На кожъ странж, камъ дѣ, навѣдѣ. *Надѣ надтягж?*

Надѣва, нар. Тамъ, около него, около нѣчто. **Надѣвамся** и **надѣиамся**, гл. об. Надѣжся. **Надѣвамъ** (да надѣижъ), гл. д. Надѣивамъ. **Надѣваніе**, с. ср. отъ надѣивамся. Надѣианіе. **Надѣваніе**, с. ср. отъ надѣивамъ. Надѣиваніе.

Надѣвѣтъ, с. м. Надѣжба, надѣжда, надѣжь. *Нѣма надѣвѣтъ, нѣма надѣждж.*

Надѣжба, с. ж. Надѣжда, надѣжь, надѣвъ, надѣианіе.

Надѣжбица, у. м. ж. отъ надѣжба.

Надѣжбичка, у. м. ж. отъ надѣжбица.

Надѣжда, с. ж. Надѣвъ, надѣжба, надѣжь, надѣианіе, чѣканіе нѣчто, вѣрваніе, че ще стане то, та да го чѣкамъ; надѣжда. *Давамъ надѣждж, надѣждувамъ. Който чѣка отъ надѣждж, приживѣ ся не нарѣжда.*

Надѣждица, у. м. ж. отъ надѣжда.

Надѣждичка, у. м. ж. отъ надѣждица.

Надѣждувамъ (да надѣжджъ), гл. д. Давамъ нѣкому надѣждж, казвамъ му, че ще стане, че ще ся сбѣдне онова, чѣто мѣка, чѣто чѣка; обладѣживать.

Надѣждуваніе, с. ср. отъ надѣждувамъ.

Надѣжджъ, ишъ,—дилъ, гл. свр. отъ надѣждувамъ. Да дамъ надѣждж; обладѣжить.

Надѣжь, с. м. и ж. Надѣжда. *Той умрѣ съ надѣжь на милость-тъ Божижъ. Пжтувалъ съ надѣжь да намѣри нѣчто.*

Надѣка, нар. Надѣ, навѣдѣ; въ какую стѣрану. *Надѣка го карашъ?*

Надѣкаго, нар. Надѣно: 1) Надѣто, навѣдѣто. *Надѣкато отиватъ овцѣ-тъ.* 2) На кожѣ странж. *Надѣкато надтяга.*

Надѣламъ, гл. свр. отъ надѣлвамъ. Да надѣламъ, да натесамъ; натесать. — **лантый**, прич. стр. Надѣланный, натесанный.

Надѣлвамъ (да надѣламъ), гл. д. Издѣлывамъ много, доста, колкото трѣбва; надѣлкамъ.

Надѣлкамъ, гл. свр. отъ надѣлкамъ. 1) Да надѣлкамъ; натесать. 2) Да нахокамъ, да навѣлкамъ, да накрѣплѣсамъ. — **кантый**, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Надѣлкамъ и **надѣлкувамъ** (да надѣлкамъ), гл. д. 1) Надѣлкамъ. 2) Нахоковать, навѣлкамъ, накрѣплѣсамъ. — **мси**, 1) гл. *взвр.* Напивамся, наплѣскамся, натѣлкамся, наспѣлкамся. 2) гл. стр. Бывамъ надѣлканъ.

Надѣлканіе и **надѣлкуваніе**, с. ср. отъ надѣлкамъ и надѣлкамся.

Надѣлѣж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ надѣлѣвамь; надѣлѣть.

Надѣлѣвамь (да надѣлѣж), гл. д. 1) Давамь нѣкому дѣлѣ нѣчто. 2) Давамь нѣкому нѣчто; награждать, надѣлѣть. *Богъ го надѣлѣлъ съ всичко добро.*

Надѣлѣваніе, с. ср. отъ надѣлѣвамь.

Надѣлѣамь, гл. д. Турнамь ралинкъ на плазж да ся закрѣпи добръ.

Надѣивамь и **надѣивувамь** (да надѣивж), гл. д. Надѣивамь: 1) Обличнамь, обувамь, турнамь, гуждамь; надѣивать. *Надѣиважъ гачи, дрѣжж.* 2) Турнамь, гуждамь, вѣвирамь, навирамь, набождамь, налѣзvamь. *Надѣивте му прѣстенъ. Надѣивжж го на прѣтж. — мся, гл. стр.* Бывамь надѣивжъ и надѣтъ по знаменованіе-то на глагола.

Надѣиваніе и **надѣивуваніе**, с. ср. отъ надѣивамь. Надѣиваніе.

Надѣица, с. ж. Свинока колбаса, кубасица, мѣденица, луканка; калбасѣ, колбасѣ.

Надѣничка, у. ж. ж. отъ надѣица.

Надѣно, нар. Надѣто, надѣкато.

Надѣнж, ешь, — ижъ, гл. свр. отъ надѣивамь и надѣивамь. — ижтѣй и надѣтѣй, прич. стр.; надѣтѣй.

Надѣсно, нар. На дѣснж-тж странж; на-право, вправо, вправѣ. *Кжца-та имъ е надѣсно отъ нашж-тж. Врѣви все надѣсно.*

Надѣто, нар. На кожто странж, надѣкато, надѣно. *Надѣто криви. Надѣто над-тяга.*

Надѣтѣй, тж, та, то, прич. стр. отъ надѣнж; надѣтѣй.

Надѣжся, ешся, — дѣался, и

Надѣямся, гл. об. Надѣвамся, надамся, ѳз-дамся, имамь надѣждж, вѣрвамь, мыслж, че ще стане, че ще ся сбѣдне нѣчто, та чакамь; надѣяться, уповать, ожидать.

Дойде ми чиста Прѣчиста
И таа молба ся молитъ:
Е гиди царю Чифутскѣй,
Пусти ми царя Ристоса;
Съсъ него си ся надѣвамь
Прѣдъ Бога да си излѣзамь. *Пѣс.*

Коѣ си Стани думаше:
Тебе си, любя, оставамь
И щж ти, любя, заржчамь,
Да чакашъ, да ся надѣшъ
Тѣкмо ми девять годинъ,
Па тогашъ да си оженишъ. *Пѣс.*

— *Иди му ся надѣй!* Казвася за чуде-
не, кога нѣкой е направилъ нѣчто, което
не смѣ никакъ чакали отъ него. — *Отдѣ-
то не ся надѣшъ, оттамо тя огрѣва.*
Който ся надѣе на чужды ржцѣ, дж-

*женъ е на Михалка. Който ся надѣва
на чуждж трапезж, гладенъ остава.*
*Ако имашъ доленъ господъ, надѣвайся
и на горний. Надѣся като на кльцанъ
прѣсолж. Надѣся като конъ за зобъ,
(като конъ на празднж торбж (наслж).
Надѣвася като влѣжж на овцж. Надѣ-
вася като вдовицж за ергенъ. Надѣвай-
ся на пжтничж, а не на смртничж.*

Надѣване, с. ср. отъ надѣжся и на-
дѣямся.

Надѣианѣй, нъ, на, по, пр. Въ изречение:
отъ ненадѣианж дупкж излиза жжшка.

Надѣолгерувамь (да ся), гл. възвр. свр.
Да дѣолгерувамь доста.

Надѣивамь (да надѣивж), гл. д. Надѣивамь.

Надѣиволувамь (да ся), гл. възвр. свр. Да
дѣиволувамь доста.

Надѣида, с. ж. Болка като чирка подъ ко-
жж-тж на врѣха на нѣкой прѣстъ.

Надѣидамь (да надѣивж), гл. д. Надѣивамь,
надаждамь, имъ повяче отъ другѣго. *Ситъ
гладенъ надѣида. — мся, гл. въз.* Идемъ да
видимъ кой повяче ще може да наде.

Надѣиданіе, с. ср. отъ надѣидамь и на-
дѣивамь.

Надѣиждамь (да надѣивж), гл. д. Надѣивамь.

***Надѣизъ**, с. м. Гр. Раст. *Mentha perpi-
ta*; напизмо, пюзумъ; Англійская мѣта,
мѣта перечная.

Надѣимь, надѣидешъ, надѣидохъ, надѣиалъ,
гл. свр. отъ надѣидамь, надѣиждамь и
надѣивамь. Да имъ повяче отъ другого.
— надѣитѣй, прич. стр. Надваренѣй на
наденіе.

Наѣдно, нар. 1) Ведно, заедно, уедно, смѣ-
сомъ, нарядъ; вмѣстѣ, заодно, нарядъ. *Да
смж наѣдно, тѣсно; да смж побашка,
тжжно. Кжца и котка щжтъ смятъ
наѣдно, ще бжде много студено.* 2) Въ ед-
но врѣмя, изведнжжъ, заедно. *Наѣдно влѣ-
зохжж и излѣзохжж.*

Наѣдижжъ, нар. Навѣдижжъ.

Наежквямь и **наежквювамь** (да наежжж), гл.

д. 1) Направнамь да нрѣкне, да настрѣхне
козинна-та, перушина-та на нѣчто като на
ежъ; натопрѣивать. 2) Надѣхвамь, на-
дѣхвамь, насжквямь, наусвамь, подстор-
вамь, повдигамь нѣкого противъ другого;
настрѣивать. — мся, 1) гл. възвр. Раз-
первамь сп козинж-тж, пера-та; настрѣх-
вамь; оцѣтѣиваться. *Наежился като
таралежжъ, пзмрѣнжжж.* 2) Наготнувамся
да излѣжж противъ нѣкого. *Цѣло-то село
ся е насжило възъ него, наюрѣлося е.* 3)
Навжквямь, намусвамь, насупвамь като
ежъ; наежквиться. 4) гл. стр. Бывамь
наеженъ.

Нажѣлвамъ и нажѣлювамъ (да нажѣлжѣ),
гл. д. 1) Ужѣлвамъ мнозинж, на много
мѣста 2) Набивамъ съ нѣчто жѣлаво; на-
шибамъ, наврасквамъ, наплѣввамъ; на-

стѣгивать. — мся, *гл. стр.* Бывамъ нажїленъ по знаменованїе-то на глагола.

Нажїлванїе и нажїлюванїе, с. ср. отъ нажїлвамъ.

Нажїлници, с. м. мн. Гряды, дръвета на покрыва на кѣщѣ, на кошарѣ.

Нажїлѣж, ишь, — лиль, гл. свр. отъ нажїлвамъ. 1) Да ужилѣж. 2) Да набиѣж, да нашибамъ, да навраскамъ, да нашлевѣж; на-стегать. — **лентый, прич. стр.** 1) Ужїленый на много мѣста. 2) Набитый, нашибаный, нашлеваный, наврасканый; на-стѣганный.

Нажїивамъ (да нажїиѣж), гл. д. Нажїивамъ.

Нажїиѣж, ешь, — ниль, гл. свр. отъ нажїивамъ Да нажїиѣж.

Нажїиѣж, ешь, — наль, гл. д. свр. Да нажїиѣж, да нажїиѣж.

Дай ми, Боже, жито полѣгнѣло,
Да ся двама съ Марка наджїиѣж,
Да видимъ кой колко че нажїе,
Да видимъ кой кого че нажїе. *Пѣс.*

— **Нажїнаный и нажїнатый, прич. стр.** Нажїнанный; нажїнанный.

Слѣзїиѣжъ долѣ у поле
На коня травѣ да берѣ;
Найдохъ травѣ набравѣ,
Набранѣ и нажїнанѣ;
Край травѣ-тѣ кладенецъ,
И до кладенецъ дѣвойчя,
Како си брало, заспало. *Пѣс.*

Нажїрѣбѣж (да ся), ишь, — бился, гл. об. свр. Да ся нажїрѣбѣж.

Нажїрѣбѣж (да ся), гл. възвр. свр. Да жѣбѣж доста, да ся нажїрѣбѣж.

Нажїиѣж (да ся), ишь, — мѣлся, гл. възвр. свр. Да жѣиѣж доста, да ся нажїиѣж, да ся нажїиѣж, да ся нажїиѣж.

Нажїивамъ и нажїиѣж (да нажїиѣж), гл. д. Ожїивамъ, ожїивамъ доста, много, нажїивамъ; нажїиѣж, сожїиѣж. *Нажїиѣж до сто снопа. — мся, 1) гл. стр.* Бывамъ нажїиѣж. 2) *гл. възвр.* само въ свр. *видѣ.* Да жїиѣж доста.

Нажїиванїе и нажїиѣжанїе, с. ср. отъ нажїиѣжамъ.

Нажїиѣж, ешь, — наль, гл. свр. отъ нажїиѣжамъ. Да ожїиѣж, да ожїиѣж, да нажїиѣж, да нажїиѣж; нажїиѣж, нажїиѣж. — **п-тый, прич. стр.** Ожїиѣжанный, ожїиѣжанный, нажїиѣжанный, нажїиѣжанный; нажїиѣжанный, сожїиѣжанный. *Нажїиѣж, като с. ср.* Колкого е нажїиѣж; нажїиѣж.

Нажїюлвамъ и нажїюлювамъ (да нажїюлѣж), гл. д. 1) Жюлѣж нѣчто отгорѣ; на-трѣбамъ; на-трѣбать. *Нажїюлѣж си рѣ-цѣ-ты съ сапуиѣж.* 2) Набивамъ, побивамъ,

набѣскамъ, набѣхтамъ, налагамъ, налуп-камъ, натупкамъ, намѣшинивамъ, намлат-вамъ, начесамъ. — *мся, 1) гл. възвр.* Наадамъ, натѣпкамъ, намъ много. 2) Пиѣж много, безъ мѣрѣж; напивамъ, на-ка-давамъ, нарѣбамъ, насѣбѣжамъ, нажїиѣж-вамъ, нажїиѣжамъ, насмуквамъ, нацѣбѣж-дамъ, напуквамъ; на-сѣбѣжамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ нажїюленъ. — *Нажїюлѣж му по-са, натрѣбамъ му носѣ; утерѣть кому носѣ.*

Нажїюлванїе и нажїюлюванїе, с. ср. отъ нажїюлвамъ и нажїюлювамъ.

Нажїюлѣж, ишь, — лиль, гл. свр. отъ нажїюлвамъ. 1) Да натрѣбамъ; натерѣть. 2) Да набѣж, да побѣж, да набѣскамъ, да набѣхтѣж, да наложѣж, да налупкамъ, да на-тупамъ, да намѣшинѣж, да намлатѣж, да на-чешѣж. — **лентый, прич. стр.** 1) Натрѣ-канный; натѣртый. 2) Набитый, набѣс-канный. 3) Нарѣзанный, насѣбѣжанный, на-смуканный.

Нажїюлѣвѣж (да ся), ишь, — вился, гл. възвр. свр. Да жюлѣвѣж доста, много, до-вольѣж; да ся намлатѣж, да ся намулѣж.

Нажїюмѣж (да ся), ишь, — мѣлся, гл. възвр. свр. Да жюмѣж доста; да ся нажїюмѣж, на ся нажїюмѣж.

Нажїюркамъ, гл. д. свр. Да сжюркамъ мно-го, доста; да нажїюркамъ, да набѣскамъ. — **канный, прич. стр.** Нажїюрканный, на-бѣсканный.

Нажїюлѣвѣж (да ся), гл. възвр. свр. Да жюлѣвѣж доста; да ся нажїюлѣвѣж.

Нажїюлѣвѣж и нажїюлѣвѣж (да ся нажїюлѣвѣж), гл. об. Нажїюлѣвѣжамъ, нажїюлѣвѣжамъ си уста-та съ водно нѣчто и го дръжѣж въ тѣхъ; жюлѣвѣж, нажїюлѣвѣжамъ.

Нажїюлѣвѣж и нажїюлѣвѣж, с. ср. отъ нажїюлѣвѣжамъ.

Нажїюлѣвѣж (да ся), гл. свр. отъ нажїюлѣвѣжамъ. Да ся нажїюлѣвѣж.

Нажїюлѣвѣжамъ и нажїюлѣвѣжамъ (да ся нажїюлѣвѣжамъ), гл. об. Нажїюлѣвѣжамъ.

Нажїюлѣвѣж (да ся), ишь, — чился, гл. свр. отъ нажїюлѣвѣжамъ. Да ся нажїюлѣвѣж.

Нажїюлѣвѣжамъ (да ся нажїюлѣвѣжамъ), гл. об. Нажїюлѣвѣжамъ.

Нажїюлѣвѣж (да ся), ишь, — рился, гл. свр. отъ нажїюлѣвѣжамъ. Да ся нажїюлѣвѣжамъ, да ся нажїюлѣвѣжамъ. — **рентый, прич. стр.** За уста: нажїюлѣвѣжамъ съ водно нѣчто. *Не може да ся приказѣж съ нажїюлѣвѣж-ны уста.*

Нажїюлѣвѣж (да ся), гл. възвр. свр. Да жюлѣвѣж доволѣж; да ся нажїюлѣвѣжамъ, да нажїюлѣвѣжамъ, да ся нажїюлѣвѣжамъ, да ся нажїюлѣвѣжамъ.

Нажїюлѣвѣж (да ся), — лилося, гл. безл. свр. отъ нажїюлѣвѣжамъ. Да стане жюлѣж.

Нажмѣлѣжъ (да ся), *ешъ*, — *лѣался*, *гл. възвр. свр.* Да жмѣлѣжъ много, доста; да ся нажмѣлѣжъ.

Нажмѣлѣжъ, *ишь*, — *лѣлъ*, *гл. свр.* отъ нажмѣлавамъ. Да накахжрѣжъ, да наскрѣбѣжъ, да натжжѣжъ; *опечѣлить*, *огорчѣть*. — *лѣ- ный*, *прич. стр.* 1) Накахжрѣный, наскрѣбѣный, натжжѣный; *опечѣлѣнный*, *огорчѣнный*. 2) Като *пр.* Кахжрѣный, скрѣбѣный, тжжѣный; *печѣлѣный*, *грустѣный*. — *лѣно*, *нар.* Кахжрѣно, скрѣбно, тжжно, жмѣлно, печѣлно; *печѣльно*, *грустно*.

Нажмѣлѣжъ (да ся), *ишь*, — *лился*, *гл. възвр. свр.* Да жмѣлѣжъ много, доста; да ся натжгувамъ, да ся нагорювамъ, да ся нажмѣлѣжъ; *натужиться*.

Нажмѣлавамъ (да нажмѣлѣжъ), *гл. д.* Докар- вать нѣкому жмѣлость; накахжрѣвамъ, ука- хжрѣвамъ, наскрѣбѣвамъ; *печѣлѣть*, *опечѣлѣвать*, *огорчѣть*. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Става ми жмѣлно, нажмѣлава ми ся; натж- жѣвамся, накахжрѣвамся, укахжрѣвамся, наскрѣбѣвамся; *опечѣлѣваться*, *огорчѣть- ся*, *пригорюниваться*. 2) *гл. стр.* Бы- вать нажмѣленъ.

Нажмѣлаване, *с. свр.* отъ нажмѣлавамъ и нажмѣлавама.

Нажмѣлава (да ся нажмѣлѣ), *гл. безл.* Става жмѣлно, тжжно, дохожда жмѣлость. *Нажмѣли ми ся*, ставж ми жмѣлно, пад- нѣ ми жмѣлно, нажмѣлихся.

Іапки ся жмѣла нажмѣлило,
Жмѣла нажмѣлило, тжга натжжило. *Пѣс.*

Нажмѣмѣлѣжъ (да ся), *ишь*, — *лился*, *гл. свр. възвр.* Да жмѣмѣлѣжъ досыта; да ся паджмѣмѣлѣжъ.

Назѣбѣдѣжъ, *ешъ*, — *бѣдохъ*, — *бѣлъ*, *гл. д. свр.* Да забѣдѣжъ много, доста.

Назѣбѣчѣжъ, *ишь*, — *чилъ*, *гл. свр.* Да забѣ- чѣжъ много, доста.

Назѣбѣлѣжѣжъ, *ишь*, — *жилъ*, *гл. д. свр.* Да забѣлѣжѣжъ много, доста; *позамѣтить*.

Назѣведѣжъ, *ешъ*, — *вѣдохъ*, — *вѣлъ*, *гл. д. свр.* Да завѣдѣжъ много, доста.

Назѣвѣлѣжъ, *ешъ*, — *вилъ*, *гл. д. свр.* Да за- вѣлѣжъ много, доста, *всичкы-ты*.

Назѣвлѣжѣжъ, *влѣчѣшь*, — *влѣкохъ*, — *влѣклъ*, *гл. д. свр.* Да завлѣжѣжъ много, доста, *всичкы-ты*.

Назѣдѣчкы, *нар.* Съ грѣба напѣдѣ, грѣ- бѣмъ, заднимъ, заднинѣжъ-тж, заднишкѣмъ, заднишкѣмъ, заднискѣжъ-тж; *вѣдомъ*, *спинѣю*. *Врѣви назадѣчкы*; *идѣтъ вѣдомъ*.

Назѣди и **назадѣ**, *нар.* Назадѣ.

Назѣдѣ, *нар.* Назадѣ, назадѣ, отзадѣ, от- задѣ, надырѣ, задѣ насъ; *назѣдѣ*, *назадѣ*, *обратно*. *Сѣдѣж назадѣ*. *Обрѣнися*, *поглядѣ-*

ни назадѣ. *Врѣзѣж му ржѣтѣ-тѣ на- задѣ*. *Поверѣжся назадѣ*. *Врѣни ми па- ры-тѣ назадѣ*.

Назѣсмъ солнѣж змѣла,
Кога ж назадѣ врѣчала,
Сѣсъ пѣсѣкъ ми ж мѣшала. *Пѣс.*

— *Рытѣж назадѣ*, *ударѣ назадѣ* *работа-та*, *убрѣкася*, *трѣгнѣж злѣ*, *не* *отѣва* *вяче добрѣ*. — *Тѣй останѣж* *много назадѣ* *отѣ другѣри-тѣ си*, *тѣ* *го замѣнѣжжѣ*, *надварѣжжѣ* *го*; *онѣ* *да- лекѣ* *отстѣалѣ* *отѣ* *своѣхъ товѣрищѣй*. — *Врѣви назадѣ* *като* *ракѣж*. *Напѣдѣж* *длѣ- бѣю*, *назадѣ* *бръзѣй*. *Назадѣ* *да врѣвишь* *цѣжъ* *тѣ* *быкъ* *по* *грѣба*. *Бѣзѣ* *парѣ* *на* *градѣ*, *бѣзѣ* *ничѣ* *назадѣ*. *Скача* *баба назадѣ*, *напѣдѣж*, *а* *работа-та* *си* *врѣви* *на* *своѣ* *рядѣ*. *Назадѣ*, *булка*, *че* *си* *сѣ* *жѣрка*!

Назѣдѣ, *нар.* Назадѣ, назади.

Богдане, брате Богдане,
Да сѣдишь, брате, назадѣ,
Азѣ щѣ сама излѣзнѣж,
Сама щѣ хазнѣж узѣмѣж. *Пѣс.*

Назѣемъ, *нар.* *Зѣмаж* *назаемѣж*, *бѣзѣ* *па- ры*, *да* *го* *врѣнѣж* *послѣ*, *или* *ако* *не* *могѣж* *да* *го* *врѣнѣж*, *то* *тогѣва* *да* *го* *платѣж*; *братѣ* *взаѣмѣж*, *братѣ* *взаѣмѣж*. *Дѣваж* *назаемѣж*, *да* *ми* *го* *врѣнѣжъ* *послѣ*; *дѣватѣ* *взаѣмѣж*, *взаѣмѣж*, *сеужѣтъ*. — *Кѣйтѣ* *наде* *назаемѣж*, *отѣ* *хамбѣра* *си* *наде*. *Навѣтрѣж*, *назаемѣж*, *пакѣ* *отдѣ* *е*, *незнаемѣж*.

Втора-та душа, что минѣж,
Тѣла е грѣшна прѣгрѣшна:
Назаемѣж брашно зѣмѣла,
Кога го назадѣ врѣчала,
Сѣсъ пѣпелѣж ми го мѣшала. *Пѣс.*

Назѣемѣж, *ешъ*, — *зѣахъ*, — *зѣалъ*, *гл. д. свр.* Да зѣемѣж много, доста; *назѣимѣвать*.

Назѣкарѣмъ, *гл. д. свр.* Да закарѣмъ много, доста, *всичкы-ты*.

Назѣклѣчѣжъ, *ишь*, — *чилъ*, *гл. д. свр.* Да заклѣчѣжъ много, *всичкы-ты*.

Назѣковѣжъ, *ешъ*, — *вѣлъ*, *гл. д. свр.* Да за- ковѣжъ много, *всичкы-ты*.

Назѣлѣнѣжъ, *ишь*, — *пѣлъ*, *гл. д. свр.* Да залѣнѣжъ много, *всичкы-ты*.

Назѣмрѣжѣжъ, *ишь*, — *жилъ*, *гл. д. свр.* Да замрѣжѣжъ много, *всичкы-ты*; *наштѣпать*.

Назѣнесѣжъ, *ешъ*, — *нѣсохъ*, — *нѣслъ*, *гл. д. свр.* Да занесѣжъ много, *всичкы-ты*.

Назарѣджъ, *нар.* *Работѣтъ* *назарѣджъ*, *на* *замѣнѣжжѣ*, *работѣтъ* *всичкы-ты* *у* *едногѣ*, *доклѣ* *сѣ* *сврѣни* *неговѣ-та* *работа*, *послѣ* *у* *другѣй*, *у* *третѣй*, *доклѣ* *сѣ* *изрѣдѣтъ* *всичкы-ти*. — *Пѣжъ* *назарѣджъ*, *едни* *пѣжъ*, *послѣ* *слѣдѣ* *тѣхъ* *другѣ* *сѣ* *рядѣтъ*

да пѣхтъ; перепѣваться. *Пѣкане назарядж*; переклѣчное пѣніе.

Назатворѣж, ишь, — рилъ, *гл. д. свр.* Да затворѣж много, всичкы-ты.

Назвѣйка (да ся), и

Назвѣйтѣ (да ся), ишь, — тѣлся, и

Назвѣнѣж (да ся), ишь, — нѣлся, *гл. възвр. свр.* Да звѣйка, да звѣнтѣ, да звѣнѣж доста; назвѣнитѣся.

Назвѣрѣж (да ся), ишь, — рѣлся, *гл. възвр. свр.* Да ся звѣрѣж доста; да ся начюдѣж.

Наздравѣсамъ и **наздравѣсувамъ** (да **наздравѣшиж**), *гл. ср.* Казвамъ на здравіе, кога да пиж, кога мя служать.

Наздравѣсаніе и **наздравѣсуваніе**, *с. ср.* отъ **наздравѣсамъ**.

Наздравица, *с. ж.* Думы-ты, конто ся казвать, кога да пне нѣкой за здравіе нѣкому.

Наздравичка, *ум. ж.* отъ **наздравица**.

Наздравишѣж, ешь, — висахъ, — висаль, *гл. свр.* отъ **наздравѣсамъ**.

Наздравио, *нар.* Навѣрно, непрѣмѣнно, мутлакъ; навѣрно. *Наздравио ти ся обричамъ, че щж го направѣж. Наздравио да знаешъ, че . . .*

Назѣмамъ (назѣмвамъ, да назѣмѣж), *гл. д.* Назѣмамъ.

Назѣмвамъ, *гл. мн-кр.* отъ **назѣмамъ**. Назѣмвамъ.

Назѣми, *нар.* На земѣж-тѣ, долу; назѣмъ. *Оставишъ го назѣми.*

Назѣмѣж, ешь, — зѣхъ, — зѣлъ, *гл. свр.* отъ **назѣмамъ** и **назѣмамъ**.

Назѣмѣж, *нар.* Като дойде зима, прѣзъ зимѣж-тѣ, что иде.

Назѣмамъ (назѣмивамъ, да назѣмѣж), *гл. д.* Назѣмамъ, зимамъ много, доста; набирать, побирать. — мѣя, *гл. възвр.* Зимамъ колкото искамъ, довольѣж. *На парѣ да ся назѣмѣж.*

Хазѣж-тѣ да прѣваримъ,
Имане да ся назѣмѣж
Кой колко може да носи. *Пѣс.*

Назѣманіе, *с. ср.* отъ **назѣмамъ**.

Назѣмивамъ, *гл. мн-кр.* отъ **назѣмамъ**.

Назѣмичя, *с. ср.* Прася по-голѣмо отъ шесть мѣсяца.

Назѣрамъ (да **назѣрѣж**), *гл. д.* Поглядвамъ, зрѣнувамъ, зрѣвамъ, виждамъ да ся мѣрка нѣчто прѣдъ мене. *Бабо, видишъ ли дѣба? — Не мож. — А дѣда? — Назѣирамъ го помалко.*

Назѣраніе, *с. ср.* отъ **назѣрамъ**.

Назлѣ, *с. ж.* Болѣсть въ вѣнци-ты, въ жлебины-ты на зѣбы-ты; цынга, скорбуть.

Назлѣ, *нар.* Съ намѣреніе да досади, найнать, нападѣ, напонадѣ, напукѣ; **назлѣ**, **наперекѣрѣ**. *Прави го назлѣ.*

Назлѣво бѣліе. Раст. *Physalis Alkekengi*, дава плодъ червены листе, затворены и вжтрѣ въ тѣхъ като чирнашъ; червено бѣліе, горчливы пишеры, добричъ, добрича, лазаркыни, мурдароты, мѣхунія, мѣхункы, црвѣница; жидѣвская вишня. Съ плода на това растение лѣкувать болѣсть назлѣ.

***Назлѣ** и **назлѣмъ**, *пр. Т.* Който, конато прави назлѣ, съ назлѣ; **жемѣни**. *Назлѣмъ ходеніе*, леко ходеніе. *Назлѣмъ стѣпна*.

Назобамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* 1) Да зобамъ досыта, да ся наанъ; **назобѣтѣся**. 2) Да ся напѣж.

Назобѣж, ишь, — бѣлъ, *гл. свр.* отъ **назобѣвамъ**. Да нахранѣж съ зобѣ, да накрѣмѣж. — **бѣнѣтый**, *прич. стр.* Нахраненѣтъ съ зобѣ, накрѣменѣтъ.

Назобѣвамъ (да **назобѣж**), *гл. д.* Нахранвамъ добытъжъ съ зобѣ, накрѣмавамъ. — мѣя, *гл. стр.* Бывамъ назобѣнѣ, накрѣмавамъся.

Назобѣваніе, *с. ср.* отъ **назобѣвамъ**.

Назобѣвамъ (да **назобѣж**), *гл. д.* Назѣывамъ.

Назоблѣж, ишь, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ **назоблѣвамъ** и **назоблѣвамъ**. Да насыпѣж, да посыпѣж, да посолѣж съ нѣчто. — **лѣнѣтый**, *прич. стр.* Насыпанѣтъ, посыпанѣтъ, посолѣнѣтъ; насыпанѣтый.

Назолѣвамъ (да **назолѣж**), *гл. д.* Назолывамъ, насыпывамъ, носыпывамъ, посолывамъ, напрыскывамъ съ нѣчто сптно; **насыпѣтъ**. *Назолывае го съ прахъ отъ сгуръ. Назолѣжъ го съ золѣж; назолѣтъ.*

Вчасъ ми дойде Ерина Самовила
Му донесе былкы чемерлигы
И назолѣи ему бѣло срьдце,
Вчасъ ми станѣ на ногъ юнашкѣ. *Пѣс.*

— мѣя, *гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ назолѣнѣ; насыпывамъся, посолывамъся, напрыскывамъся.

Назолѣвѣтый, иъ, ва, во, *пр.* Комуто очнѣты глядѣтъ нѣ и двѣ-ты направо по едиж посолѣж; кривоглядѣтый, кривоокѣтый, вягавѣтый, вядѣтый, вягѣтый, гавроглядѣтый, разноглядѣтый, шпатавѣтый, шпашнавѣтый; **косой**, **косоглядѣтый**, **косоокѣтый**, **косыни**.

Назоромъ, *нар.* Дѣбомъ, дѣбнишкомъ, дѣбнишкымъ, дѣбнишкѣж-тѣж, мѣлкомъ, мѣлчяшкомъ, мѣлчяшкымъ, мѣлчяшкѣж-тѣж, волкомъ; молчкомъ, тихомолкомъ. *Отиде назоромъ по кѣж. Назоромъ го намѣрилъ.*

Еа си можамъ Секолу оружѣ да земамъ,
Вы идѣте назоромъ низъ шюмары,
Кога не му оружѣ извадамъ,

И тогда глазъ ке вы прогласамъ,
Да дойдете живъ да го хватимъ. *Пѣс.*

Кинисала руса Стойна
Поквечеръ на вода,
Кинисала лудо младо
Назоромъ по пеиж;
Постой, Стойно, починай
Нѣчто да ти рѣчамъ. *Пѣс.*

Назрѣвамь (да назрѣнж), *гл. ср.* Назрѣтамь.

Назрѣничавый, *вѣ, ва, во, пр.* Така казвать за фасулъ, бобъ, ящж, отъ копто едны зрына увирать нѣ-лесно, а другы нѣмчно.

Назрѣнувамь (да назрѣнж), *гл. ср.* Назрѣтамь.

Назрѣнж, *ешъ,—нжлъ, гл. ср.* отъ назрѣтамь, назрѣвамь и назрѣнувамь.

Назрѣтамь (да назрѣнж), *гл. ср.* Назрѣвамь, назрѣнувамь, врьгамъ поглядъ, надниквамь, поглядвамъ; вгладывать, заглядывать. *Назрѣнжъ въ кладенеца Назрѣнжъ да въ видж какво правите.*

Назрѣтане, *с. ср.* отъ назрѣтамь. Назрѣване, назрѣнуване.

Назрѣвамь (да назрѣнж), *гл. ср.* Узрѣвамь, щж ся пробнж скоро; наядривать, назрѣвать. *Чирка-та е назрѣла.*

Назрѣнж, *ешъ,—зрѣлъ, гл. ср.* отъ назрѣвамь. Да узрѣнж; наядрѣтъ, назрѣтъ.

Назрѣж, *ешъ,—зрѣлъ, гл. ср.* отъ назрѣвамь.

Назрѣнж (да ся), *ишъ,—ишлся, и*

Назрѣлж (да ся), *ишъ,—лился, гл. вѣзвр. ср.* Да ся надзушж, да ся надзурлж, да ся навжсж, да ся намусж, да ся намрыщж, да ся насунж, да ся начюмерж, да ся разсрѣдж; нахмуриться, насуниться, надуть губы.

***Назъ, с. м. Т.** Укрѣшлжкъ въ обхождание-то; кокѣтство.

Назѣвавамь (да назѣвж), *гл. д.* 1) Назовавамь, давамь имя, наричамь, именувамь; называѣтъ, именоваѣтъ, нарекаѣтъ. 2) Зѣвж, повѣквамь мнозинж; навѣквамь, наруквамь, накликвамь, накалесвамь; называѣтъ.—*мжя, гл. вѣзвр.* Зовжся, наричамся, именувамся; называѣтся.

Назѣвание, *с. ср.* отъ назѣвавамь и назѣвавамся.

Назѣвж, *ешъ,—вѣлъ, и —звѣхъ,—звѣлъ, гл. ср.* отъ назѣвавамь. 1) Да нарежж, да наименовамь; назвѣтъ, наименоваѣтъ, нарѣчь. 2) Да навѣкамь, да нарукамь, да накликамь, да накалесамь, да накапж; назвѣтъ.—*зѣвѣнтий и —зѣвѣнтий, прич. стр.* 1) Нареченый, наименованный; названный, наименованный, нареченный.

2) Навѣканый, наруканый, накликаный, накалесаный, накапнѣнтий.

Назѣнамь (да ся), *гл. вѣзвр. ср.* Да зѣнамь доста; да ся назѣж, да ся наглядямь; наглазѣтъся, назѣнѣтъся.

Назѣнж (да ся), *ешъ,—зѣнался, гл. вѣзвр. ср.* Да зѣнж доста, да ся назѣнамь.

Назѣбвамь и назѣбнамь (да назѣбж), *гл. д.* Правж зжбы на нѣчто; назубривать. *Да назѣбж трибна.*

Назѣбване и назѣбание, *с. ср.* отъ назѣбвамь и назѣбнамь.

Назѣбж, *ишъ,—билъ, гл. ср.* отъ назѣбвамь и назѣбнамь.

Назѣбнж (да ся), *ешъ,—нался, гл. вѣзвр. ср.* Да зѣбнж доста; назнобѣтъся, назѣбнѣтъся.

Най, частица. 1) Употрѣбавася прѣдъ имена прилагателны и прѣдъ нарѣчина, та гы прави въ прѣвѣзходный стѣпень; *най, сѣмый. Най-добрый; наилучший. Най-голъмий; найвеличайший. Най-высокий; сѣмый высокий. Най-добрѣ, най-высоко, най-здорово.* 2) Употрѣбавася понѣкога и прѣдъ глаголы и прѣдъ имена сществителны, за да показва прѣвѣзходство. *Най-бръзамь, най сж смѣж, най-юнакъ.*

Най, *сжжж.* Нѣй, вмѣсто *но*; *но. Не мя е стражж отъ никого, най мя е стражж отъ Бога.*

Най-вече, *нар.* Най-много. *Врѣмя-то е въ вѣсико най-вече.*

Наигравамся (да ся наигрѣж), *гл. об.* Играж доволж, досыта; наигрѣтъся, наплѣсѣтъся. *Доклѣ ся питомни-ти наканѣтъ, луди-ти ся наигражтъ.*

Хайде, Недо, да бѣгамъ,
Да нѣ загынешъ още млада,
Още млада и зелена,
На младость ненасытена,
На рухо ненаносена,
На хоро ненаиграва. *Пѣс.*

Наигравание, *с. ср.* отъ наигравамся.

Наигрѣж (да ся), *ешъ,—грѣлся, и—грѣнался, гл. ср.* отъ наигравамся. Да ся набѣснѣж, да ся налудувамь, да ся насалмувамь, да ся надروحж; наигрѣтъся, наплѣсѣтъся, нарѣзвѣтъся, набаловѣтъся, нагуляѣтъся, навозѣтъся.

Найда, *им. соб. женско.*

Найдамся (да ся найѣмь), *гл. об.* Нанадамся.

Найдане, *с. ср.* отъ найдамся. Нанадане.

Найденъ, *им. соб. мжжско.*

Найдх, *ешъ,—найдохъ,—нашѣлъ,—нашлѣ,—нашлѣ, гл. ср.* отъ нахождямь. Да намѣрж; *найти.—дентый, прич. стр.*

1) Намѣреный. *Найдено дѣтя; найдѣ-*

нышъ. 2) Завареный. *Найдена дъщеря,*
завареница, пащерка, пащерица; пѣдче-
рица.

Найдѣ, ешь, — идѣхъ, — ишѣлъ, — ишла, —
ишло, *гл. свр. ср.* Да надойдѣ.

Какъ да не плачѣхъ, какъ да не жюльхъ?

Наишли ми сж въ Кочанчанне,
Лани ми бѣхж до пять хляды,
А сега ми сж девять хляды
Погазихж ми гѣстѣ-тѣ трѣвж,
Покрышихж ми гѣстѣ-тѣ горж. *Пѣс.*

Наизва́дж, ишь,—диль, *гл. д. свр.* Да извадж много, доста, вичкы-ты. *Наизва-дихъ измѣтъ*; набравовать.

Наизведѣ́, ешь, — вѣдохъ, — вѣль, гл. д.
свр. Да изведѣ много, доста, всичкы-ты.

Наизвлѣкѣ, чѣшь, — влѣкохъ, — влѣклъ,
гл. д. свр. Да извлѣкѣ много, доста, всич-
кы-ты.

Наизка́рамь, гл. д. свр. Да изкарамь много,
доста, всичкы-ты.

Наизкачамъ, гл. ср. свр Да изкочимъ мно-
зина, всичкы.

Наизлѣзъ, ешь,—лѣзохъ,—лѣзъ, *гл. ср. свр.* Да излѣземъ мнозина, всинца. *Наизлѣзохъ да ги посрѣщамъ.*

Наизнесѣ, ешь, — несохъ, — несълъ, —
 несла, *гл. д. свр.* Да изнесѣ много, доста,
 всичкы ты.

Наизпадамъ, гл. ср. Да изпадамы мнозина, всинца.

Наизпратѣ, ишь,—тиль, гл. д. свр. Да
изпратѣ много, доста, всичко.

Наизу́сть, нар. Наусть, отвънь, не по кни-
ж; наизусть, на память. *Четъ на-
изусть. Учи́хъ нѣчто наизусть; твердить
что наизусть.*

Найма́ть (да на́ймж и да нае́мж), гл. д.
Наема́ть. —**мся**, гл. *възвр.* **Наема́мся.**

Найма́ню, с. ср. отъ найма́мъ и найма́м-
ся. Наема́нъ.

Наимено́ваний, гл. д. свр. Да дамъ имя нѣ-
кому; да назывъ, да нарежъ; наименова́тъ,
поименова́тъ. — **наи́мѣный, прич. стр.** На-
зыва́ннѣй, названнѣй, нареченнѣй; наимено́-
ванный, поименованный.

На́ймж, ешь, на́йхъ, на́йлъ, *гл. свр.* отъ
на́ймамъ и на́ёмамъ.

Найнакъ, нар. Не така, друго-наче, **инакъ**,
о̀нако, она̀ка, онѣй; **йна̀ко**, **йна̀че**.

Наи́нать и на́йнать, нар. Назадъ, напръ-
коръ, напонадъ, напукъ, напръко, назло,
наперекоръ, напереломъ, поперегъ, на-
злб. *Хоратъ наинатъ, прёко, напръкоръ,*
назадъ; говорить наперекоръ. Правыъ
нѣчто наинатъ, правъ, напонадъ, напукъ;
дѣлать что либо поперегъ.

Напнатѣ (да ся), ѣшь, — тѣлся, гл. *възвр.*
свр. Да ся пнатѣ много, доста.

Найпáче, нар. Най-много, особено; особено, найпáче.

Най-покоѣ, нар. Най-послѣ, най-сетнѣ, най-надырѣ.

Отговори Дойчинъ юнакъ :
Изведѣте невѣстѣ-тѣ,
Рядомъ рѣжѣ да цѣлива,
Рядъ да дойде и до мене,
Да не речете най-покое :
Какъвъ гидна доходи,
Та проводиж не остави. *Пѣс.*

Найскамъ, гл. д. свр. Да си поискамы, да
си пзискамы много, доста.

Наистинѣж, нар. Истинно, право; въ са-
момъ дѣлѣ, дѣйствительно, правда. *На-
истинѣж така е. Кажѣ ми право, ни-
истинѣж ли го видѣ. Наистинѣж съмъ
боленѣ.*

Нака, нар. Тамъ, татакъ. *Нанака*, ната-
такъ, натамъ.

Накадѣжъ, *ишь*, — *дѣль*, *гл. свр.* отъ **накадѣваѣмъ** и **накадѣждаѣмъ**. Да **напушѣжъ**, да **надыѣжъ**, да **начадѣжъ**; **накадѣтъ**, **накурѣтъ**, **надыѣтъ**, **начадѣтъ**. — **дѣнѣтый**, *прич. стр.* **Напушенѣтый**, **надыѣненѣтый**, **начадѣненѣтый**; **надыѣнѣнный**, **накурѣнѣнный**, **накопчѣнѣнный**.

Накади́вамъ и нака́ждамъ (да нака́ждъ), гл. д. 1) Напльнѣнамъ нѣчто съ кадежъ; надышнѣвамъ, напушнѣмъ, начади́вамъ; надымлять, начади́тъ, нака́дуривать, нака́дить. 2) Турамъ нѣчто на кадежъ; надышнѣвамъ, упушнѣмъ; нака́дчивѣтъ. — **Мся**, 1) гл. *възвр.* Напивамся, нажюлвямся, наклѣнквямся, нарёзвямся, наплюсквямся, напуквямся, насвѣтъкамся, насмуквямся, нацѣждамся; на́сасы́ваться, на́зюзы́ться, на́зюке́аться. 2) гл. *стр.* Бывамъ накаде́нь.

Накадіа́ванію п на́ка́жданію, с. ср. отъ
накадіа́вань п на́ка́ждамъ.

Нака́жѣ, ешь,—ка́захъ,—ка́залъ, *гл. свр.*
отъ нака́звамь. — ка́зантый, *прич. стр.*

Наказання, *с. ср.* 1) Наказъ, въздаване за винѣ, тѣло; ќара, б́азнь, наказаніе. 2) Наученіе, наставленіе; уч́еніе, наученіе, наставленіе.

Наказываѣмъ и наказываѣмъ (да **наказѣмъ**), гл. д. 1) Казываѣмъ много, наговариваѣмъ, из-наказываѣмъ; **наговариваѣмъ**. *Наказахъ мѣхъ, пѣхъ, ако щѣ, да ся срьди. Оно да ти накаже, умъ да ти ся смаже.* 2) Нарѣчаѣмъ, порѣчаѣмъ, заирѣчиваѣмъ; **на-толковываѣмъ, наказываѣмъ**. 3) Даваѣмъ нѣ-кому наказъ, наказаніе, нѣкакво тягло, мѣжъ; **наказываѣмъ, карѣмъ**. *Вардися отъ оногова, когото Господь е наказалъ. Ко-гото Господь об ѣча, него и наказва.*

*Пазн Божє, отъ кѣоравъ, отъ кѣосє и
отъ сакатъ: тѣхъ с Господь наказалъ.*
—мєя, гл. стр. Бывамъ наказанъ.

**Наказаніе и наказуваніе, с. ср. стъ на-
казывамъ.**

Наказъ, с. м. 1) Наказаніе, тягло, мѣка ;
кара, казнь, наказаніе. *Това сж накази
Божии.* 2) Укоръ, мѣреще; укоръ.

Хазнатаръ ѥ ся молаше:
Драганко, башъ хараміѣ,
Хазнъ-тъ да ми харижешъ,
Че вѣке ми сѣ додѣжъ,
Отъ башинъ ми маргазы,
Отъ дѣдовъ ми наказы. *Пѣс.*

Накалайшжъ, ешь, — лайсахъ, — лайсалъ,
гл. д. свр. Да калайшжъ много, доста, да
наганосамъ; налудить, полудить.

Накалафѣтжъ, ишь, — тиль, гл. д. свр. Да
закалафѣтжъ, да задрѣстжъ много, доста.

Накалвамъ и накалювамъ (да накалямъ),
гл. д. Увалвамъ, улескамъ пѣчто съ калъ;
калямъ, укалвамъ; грязнить, загрязнить,
нагрязнить, натаптывать. —мєя, гл. стр.
и *възвр.* Бывамъ накаланъ, укалвамя;
грязнѣться, загрязнѣться. *Ако искашь
да сѣ накалашь, врьли въ кала ка-
мизкъ.*

**Накалваніе и накалюваніе, с. ср. отъ
накалывамъ.**

Накалѣсамъ, гл. д. свр. Да калесамъ мно-
зинжъ; да наканжъ, да навѣкамъ; назвѣтъ.

Ѥ сѣ хубавъ прѣхъни
И хубавъ сѣ натруфи,
Па накалєсай, Калино,
Всичкъ-тжъ можъ родинжъ,
И мой-тжъ родъ и твой-тжъ,
Та да нѣ додѣжъ на гостє. *Пѣс.*

**Накалѣжъ, ишь, — лѣлъ, гл. свр. отъ нака-
лѣвамъ; накалѣтъ, выкалѣтъ. —лѣпѣтъ,
прич. стр.; накалѣнный, выкалѣнный.**

Накалѣвамъ (да накалѣжъ), гл. д. Калѣжъ
нѣчто въ огнь да стане то тврьдо, іако;
накалѣвать, выкалѣвать. —мєя, гл. стр.
Бывамъ накалєнъ; накалѣваться, выка-
лѣваться.

**Накалѣваніе, с. ср. отъ накалѣвамъ;
накалѣ.**

Накалѣямъ, гл. свр. отъ накалѣвамъ. Да
укалѣямъ, да увалѣямъ, да улескамъ;
нагрязнить, загрязнить, выгрязнить. —па-
нѣтъ, прич. стр. Укаланѣтъ, уваланѣтъ,
наплєсканѣтъ съ калъ; нагрязнѣнный, за-
грязнѣнный, выгрязнѣнный.

Накалѣтъ и накалѣтъ, нар. По посокжъ; по
направленію. *Отиде накалѣ село то.*

Накалѣямъ и накалѣювамъ (да накалѣжъ),
гл. д. Наканѣямъ, канѣ мнозинжъ, да нака-
лєсамъ, да навѣкамъ; назвѣтъ, при-
глашѣтъ.

Наканѣлъ с Стефанъ банъ
Все бановъ, все кралевъ,
Да гы служи, да гы гости,
Едикъ думъ да ми думать,
Единъ сговоръ да сговорить. *Пѣс.*

—мєя, 1) гл. *възвр.* Наготвювамся да на-
правѣхъ пѣчто, натѣкѣивамся; *намѣревѣтъ-
сѣ, поровѣтъсѣ, собирѣтъсѣ, вздѣмѣвать.*
*Наканѣхъ да му иджъ на гостє. До-
клѣ сѣ пѣтомы-ти наканѣтъ, луди-
ти сѣ насканѣтъ. Доклѣ сѣ имотни-
ти наканѣтъ, сиромаси-ти изпукѣтъ.*
2) гл. стр. Бывамъ наканѣнъ, наклєсанъ.

**Наканѣваніе и наклѣюваніе, с. ср. отъ
наканѣвамъ и наклѣивамся. Наканѣ.**

Наканѣ, с. м. Наканѣваніе. *Наканѣ стори,
наканѣся.*

Наканѣ стори Данъ войвода,
Наканѣ стори ловъ да гони.
Той калєса Долнеселци,
Долнеселци сѣ атѣвы-ты. *Пѣс.*

**Наканѣжъ, ишь, — ниль, гл. свр. отъ на-
канѣвамъ и наклѣивамъ.** Да навѣкамъ, да
наклєсамъ; назвѣтъ, созвѣтъ, пригласѣтъ.
—нєпѣтъ, прич. стр. Навѣканѣтъ, нака-
лєсанѣтъ; названѣтъ, созванѣтъ, при-
глашѣнѣтъ.

Наканѣямъ (да наклѣжъ), гл. д. Наканѣямъ.

Наканѣвамъ и наклѣювамъ (да наклѣжъ),
1) гл. стр. Натѣчамъ, набѣрамъ калѣ по
канѣжъ; наклѣивать. *Накана чѣла па-
нища вода.* 2) Падамъ много, оканѣвамъ;
налетѣтъ, нападѣтъ. *Наканѣлѣ круши
по земѣжъ-тжъ.* 3) гл. д. Напрѣскѣвамъ, укап-
вамъ, поканѣвамъ нѣчто; *исканѣтъ, избрыз-
гивать. Накана ми дрѣхъжъ-тжъ съ вєсѣкъ.*

Да ли сж буйни дѣждѣве,
Или сж тяжѣгѣ снѣгове,
Что сѣ тѣмнища прокана,
Посрѣдъ на само било,
Та ми перѣжа накана. *Пѣс.*

—мєя, 1) гл. *възвр.* Набѣрамъ, натѣчамъ
капка по капѣжъ, наклѣивамъ; *наклѣивать.*
Наканѣся доста вода. 2) Укапѣвамъ, по-
канѣвамъ, напрѣскѣвамъ. 3) гл. стр. Бы-
вамъ наклѣанъ.

**Наклѣваніе и наклѣюваніе, с. ср. отъ
наклѣивамъ и наклѣивамся.**

Наклѣище, с. ср. Нѣчто, что изпѣква из-
ведѣжъ прѣдъ чловѣка, безъ да ще той.

**Наклѣжъ, ешь, — пахъ, — палъ, гл. свр. отъ
наклѣивамъ.** 1) Да нѣтекжъ, да сѣ набѣрѣжъ
капка по капѣжъ; *наклѣпать.* 2) Да оканѣжъ,
да канѣжъ, да нападѣмъ; *налетѣтъ.* 3) Да
поканѣжъ, да уканѣжъ, да напрѣскѣмъ; *искапѣ-
лъ. —панѣтъ, прич. стр.* Поканѣнѣтъ,
уканѣнѣтъ, напрѣсканѣтъ; *исканѣнѣтъ.*

Накарѣямъ, гл. свр. отъ накарѣвамъ. 1) Да

натѣрамъ, да принѣдѣ, да присилѣ, да на-
лѣгнѣ нѣкого да направи нѣчто; заставитѣ,
принудитѣ, побудитѣ. 2) Да вкарамъ, да
вгонѣ много. — *ранѣй, прич. стр.* 1) На-
тѣранѣй, принѣденѣй, присилѣнѣй; за-
ставленѣй, принѣдѣнѣй. 2) Вкаранѣй,
вгонѣнѣй *Накаранѣ е у глушечѣ дупкѣ.*

Накаръвамъ и накаръвамъ (да накаръамъ),
гл. д. 1) Карамъ, силѣ, тѣрамъ нѣкого да
направи нѣчто; натѣрамъ, присилѣмъ,
принѣждавамъ; заставляѣтъ, вынѣждѣтъ,
принѣждѣтъ, невѣлѣтъ. 2) Надѣхвамъ,
надѣхвамъ, надумвамъ, надумвамъ, наск-
сквамъ, подучвамъ, подшѣшкѣвамъ, под-
сторвамъ, наусѣвамъ; подбѣватѣ, подстре-
катѣ, подговѣриватѣ, настрѣбватѣ, на-
усѣкѣватѣ. *Дяволѣ-тѣ го накара да го*
направи; лѣкѣвѣй дѣрнулѣ егѣ на это.
3) Вкарамъ, вгонѣвамъ. *Накарѣй говѣда-*
та въ кошарѣ-тѣ. 4) Докарвамъ, надо-
карвамъ много. — *мѣя, 1) гл. възѣр.* само
въ *сѣр. видѣ.* Да сѣ карамъ доста, да нахо-
камъ, да навѣкамъ, да нахѣкамъ, да на-
кастрѣжъ, да накрѣпѣласамъ; дѣтъ гѣнку,
погѣнку, нагонѣй. 2) гл. възѣр. само въ
сѣр. видѣ. Да сѣ карамъ доста, доволѣжъ;
да сѣ навѣкамъ, да сѣ нахокамъ, да сѣ на-
гѣчѣжъ; набранѣтѣся. 3) гл. *стр.* Бывамъ
накаранѣ по знаменованѣе-то на глагола. —
Накара го въ дѣнѣ земѣ. Накара го въ
козѣй рогѣ; согнулѣ егѣ въ дугѣ, въ ба-
ралѣй рогѣ. — Накарай мрѣзливѣй на
работѣ, да тѣ научѣ на умѣ. Накарай
мрѣзѣ на работѣ, да тѣ научѣ на
памятъ. Жѣна мѣжѣ не бѣе, а го на-
карѣа по волѣ-тѣ ѣ да ходѣ. Накарали
Вѣла, а той Мѣла. Накарали куѣ-
то на работѣ, а оно опашѣжѣ-тѣ сѣ.
Кѣлко царѣулѣ е покѣсалѣ дяволѣ-тѣ,
доклѣ го накара да направи така.

Накаръванѣ и накаръванѣ, с. сѣр. отъ
накаръвамъ.

Накастрѣвамъ (да накастрѣжъ), гл. д. 1)
Окастрѣвамъ много, доста. 2) Въ *сѣр. видѣ.*
Да нахокамъ, да нахѣкамъ, да навѣкамъ,
да наскѣжъ, да намѣмрѣжъ нѣкого, да сѣ на-
карѣамъ нѣкому; нажѣурѣтъ, напенѣтъ, на-
тазѣтъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ накаст-
ренѣ.

Накастрѣванѣ, с. сѣр. отъ накастрѣвамъ.

Накастрѣжъ, ишѣ, — рѣлѣ, гл. сѣр. отъ на-
кастрѣвамъ. 1) Да окастрѣжъ, да наокаст-
рѣжъ, да изнакастрѣжъ. 2) Да нахокамъ, да
навѣкамъ, да нахѣкамъ и проч. — *рѣнѣй,*
прич. стр. 1) Настрѣченѣй сѣ кастренѣ,
окастрѣченѣй, изнакастрѣченѣй. 2) Нахоканѣй,
нахѣканѣй, навѣканѣй.

Накатѣрѣжъ (да сѣя), ишѣ, — рѣлѣ, гл. об.

сѣр. 1) Да сѣя покатѣримъ мнозина, да сѣя
накатѣрезимъ. 2) Да сѣя катѣрѣжъ доста, до-
волѣжъ, да сѣя накатѣрезѣжъ.

Накатранѣжъ, ишѣ, — нѣлѣ, гл. сѣр. отъ
накатранѣивамъ. Да покатранѣжъ, да ука-
транѣжъ. — *пѣнѣй, прич. стр.* Покатранѣ-
нѣй, укатранѣнѣй.

Накатранѣивамъ (да накатранѣжъ), гл. д.
Намазѣвамъ, намацѣвамъ, нацапѣвамъ, наплѣск-
вамъ нѣчто сѣ катранѣ; покатранѣивамъ,
укатранѣивамъ. — *мѣя, гл. стр.* и *възѣр.*
Бывамъ накатранѣнѣ, намазѣвамъ, наплѣск-
вамъ сѣ катранѣ, покатранѣивамъ, укат-
ранѣивамъ.

Накатранѣиванѣ, с. сѣр. отъ накатра-
нѣивамъ.

Накатрѣзѣжъ (да сѣя), ишѣ, — зѣлѣ, гл. об.
сѣр. Да сѣя накатѣрѣжъ.

Накатѣруамъ, гл. д. сѣр. Да катѣруѣ мно-
го, доста, всѣчѣкѣ-тѣ; да накутѣкамъ, да на-
сѣборѣжъ, да нановѣлѣжъ.

Накахѣрѣжъ, ишѣ, — рѣлѣ, гл. сѣр. отъ на-
кахѣрѣивамъ. Да нажѣлѣжъ, да наскрѣбѣжъ,
да натѣжѣжъ; опѣчалѣтъ, огорчѣтъ. — *рѣ-*
нѣй, прич. стр. Нажѣленѣй, наскрѣбе-
нѣй, натѣженѣй; опѣчалѣнѣй, огор-
чѣнѣй.

Накахѣрѣивамъ (да накахѣрѣжъ), гл. д.
Докарѣвамъ нѣкому кахѣрѣ; укахѣрѣивамъ,
нажѣлѣивамъ, наскрѣбѣивамъ, натѣжѣивамъ;
пѣчалѣтъ, опѣчалѣватѣ, огорчѣтъ. — *мѣя,*
1) гл. възѣр. Стаѣа мѣ кахѣрно, тѣжно,
жѣлно; укахѣрѣивамъ, наскрѣбѣивамъ,
натѣжѣивамъ, нажѣлѣивамъ; опѣчалѣ-
ватѣся, огорчѣтѣся, пригорѣнѣватѣся. 2) Само
въ *сѣр. видѣ.* Да сѣя кахѣрѣжъ доста;
да сѣя нажѣлѣжъ, да сѣя нажѣлѣжъ, да
сѣя натѣжѣивамъ, да сѣя нагорѣивамъ;
нагрѣсѣтѣся, натѣжѣтѣся. 3) гл. *стр.* Бывамъ
накахѣренѣ.

Накахѣрѣиванѣ, с. сѣр. отъ накахѣрѣи-
вамъ и накахѣрѣивамъ.

Накацѣруамъ (да сѣя), гл. възѣр. *сѣр.* Да
кацѣруамъ доста, доволѣжъ.

Накацѣвамъ (да накацѣамъ), гл. сѣр. На-
кѣцѣвамъ.

Накачѣвамъ и накачѣивамъ (да накачѣжъ),
гл. д. Накачѣивамъ.

Накачѣивамъ и накачѣивамъ (да нака-
чѣюльжъ), гл. д. Турѣамъ на нѣчто качѣюльжъ,
мѣтамъ мѣ нѣчто кѣто качѣюльжъ. — *мѣя,*
1) гл. възѣр. Турѣамъ сп качѣюльжѣ-тѣ, за-
буѣвамъ сѣ нѣчто кѣто качѣюльжъ. 2) гл.
стр. Бывамъ накачѣюленѣ.

Накачѣиванѣ и накачѣиванѣ, с. сѣр.
отъ накачѣивамъ и накачѣивамъ.

Накачѣюльжъ, ишѣ, — лѣлѣ, гл. сѣр. отъ на-

качюлвамъ и накачюлвамъ. — лентый, прич. стр.

Накачюрвамъ и накачюрювамъ (да накачюржъ), гл. д. Накачвамъ, накачюрювамъ.

Накачюрване и накачюрюване, с. ср. отъ накачюрвамъ.

Накачюржъ, ишь, — риль, гл. свр. отъ накачюрвамъ. Да накачжъ, да накачюрюжъ. — реный прич. стр. Накаченый, накачюреный.

Накачжъ, ишь, — чиль, гл. свр. отъ накачвамъ. Да закачжъ, да задѣжъ, да подкачжъ.

Накачжъ, ишь, — чиль, гл. свр. отъ накачвамъ и накачвамъ. — ченый, прич. стр. Что има окачено на него много нѣчта; набученый, накачченый съ много нѣчта. *Накаченъ съ ножовъ и пишовъ.*

Накачвамъ (да накачжъ), гл. д. Накачвамъ; 1) Качвамъ много, доста, всичкы-ты. 2) Закачвамъ, окачвамъ, заиглювамъ много, доста, всичкы-ты, набождамъ; нацѣлѣть, нашийливать. 3) Подкачвамъ, забирамъ, начинамъ.

Кузманъ си грабихъ далана,
Накачи Качанскъ планинжъ,
Низъ Бара-орманъ поминжъ,
Никаквжъ трагжъ не найде. *Пѣс.*

— мся, 1) гл. възвр. Качвамъся мнозина, всипца. *Накачжжся навърхъ къжж-тж.*

2) Набождамъ съ нѣчто, накачжвамъся, на-тыжжвамъся. *Накачжжся съ цвѣтка.* 3) гл. стр. Бывамъ накаченъ.

Накачнамъ (да накачжъ), гл. д. Закачнамъ, задѣвамъ, задирамъ, подкачнамъ, застѣнамъ, гыбамъ, вѣтжъ, лацамъ, халамъ; задѣвать, зацѣлѣть, трогать, ворошить, трунить. — мся, 1) гл. вз. Закачнамъся, задѣвамъся, задирамъся, подкачнамъся, подигравамъся. 2) гл. стр. Бывамъ накачанъ.

Накачнане, с. ср. отъ накачнамъ. Накачнане.

Накачнане, с. ср. отъ накачнамъ и накачнамъся. Закачнане, задѣване, задиране.

Накашплжъ (да ся), ешь, — лался, гл. възвр. свр. Да кашплжъ доста, много.

Наквасвамъ и наквасувамъ (да наквасжъ), гл. д. 1) Подквасвамъ много, доста. 2) Потошвамъ, натопшвамъ нѣчто въ воджъ, намокрявамъ; обмачивать, намачивать. *Наквасила си полж-тж.* — мся, 1) гл. възвр. Намокрявамъся; обмачиваться. 2) гл. стр. Бывамъ наквасенъ.

Наквасване и наквасуване, с. ср. отъ наквасвамъ.

Наквасжъ, ишь, — силъ, гл. свр. отъ наквасвамъ. 1) Да подквасжъ. 2) Да намокрьжъ, да потожжъ; обмочить, намочить. — сентый, прич. стр. Намокреный, пото-

пеный, изквасеный; обмоченый, намоченый.

Наквикамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да ся наквичжъ.

Наквичжъ (да ся), ишь, — чѣлся, гл. възвр. свр. Да квичжъ доста, доложжъ; да ся наквикамъ, да ся начвичжъ; навизжѣться.

Наке, нар. Тжй, така.

Накеробсамъ, гл. д. свр. Да керосамъ много, доста, да наскробжъ; накрахмѣлить, на-скорбѣть.

Накехаювамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да кехаювамъ доста, много.

Накирлѣвжъ, ишь, — виль, гл. свр. отъ накирлѣвамъ. Да намацамъ, да наплескамъ, да нацапамъ, да уцапамъ; намарать, напѣкчать, нагрязнить. — веный, прич. стр. Укирлѣвеный, намацаный, нацапаный, наплесканый, уцапаный; намаранный, напѣкчаный, нагрязненный.

Накирлѣвамъ (да накирлѣвжъ), гл. д. На-правямъ нѣчто кирливо, нечисто; укирлѣвамъ, намацамъ, наплескамъ, нацапамъ, уцапамъ; намарывать, напѣкивать, на-грязнивать. — мся, гл. стр. и възвр. Бывамъ накирлѣвенъ, укирлѣвамъся, нама-цамъся, наплескамъся, нацапамъся, уцапамъся; намарываться, напѣкиваться, на-грязниваться.

Накирлѣване, с. ср. отъ накирлѣвамъ и накирлѣвамъся.

Наклавамъ, гл. д. свр. Да натурнамъ, да нагуждамъ, да наставжъ, да накладжъ; на-класть. — ваный, прич. стр. Натурна-ный, нагужданный, наставеный, накладеный; накладыный.

Накладывамъ и накладывамъ (да накла-джъ), гл. д. Накладдамъ.

Накладжъ, ешь, — клѣдохъ, — клѣлъ, гл. свр. отъ накладывамъ и накладывамъ. 1) Да наклавамъ, да навалжъ, да натрунамъ. 2) Да подкладжъ, да развѣджъ, да завалжъ огонь; развести, разложить огонь. — дѣнтый, прич. стр. 1) Наклаваный, наваленый, натрупанный. 2) За огонь: подкладеный, развѣденый, заваленый.

Накладыдамъ (да накладжъ) гл. д. Наклад-вамъ: 1) Наваламъ, натрунамъ, турнамъ много на едно мѣсто. *Наклады сѣно-то,* натрунай го на копень, сѣни го. *Да на-кладемъ дръва-та на колачи,* да гы на-рядимъ. *Наклала гжжъ като тѣпанъ,* направила, накрѣвила. 2) Натрунвамъ др-вю, вжглю и друго, что горитъ, на го зацап-вамъ да пламене; кладжъ, подкладыдамъ, раз-вѣждамъ, заваламъ, наваламъ огонь; раз-водить, раскладывать огонь. — мся, гл. стр. Бывамъ наклады по _ знаменование-

то на глагола. — *Накладѣмъ сѣдѣнкѣ*, кладѣ сѣдѣнкѣ, събирамъ сѣдѣнкѣ. — *Накладѣмъ рѣчь*, пушамъ думѣ, наклеветавамъ, наклонявамъ.

Наклáждание, с. ср. отъ наклáждамъ.

Наклáмъ, наклáдешъ, наклáдохъ и наклáхъ, наклáлъ, гл. д. свр. Да наклавамъ, да натурямъ.

Наклáнный, нѣ, на, но, прич. стр. отъ наклáмъ.

Наклáниамъ (да наклонѣмъ), гл. д. Наклонявамъ.

Наклáниамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да ся кланямъ доста; да ся намолѣмъ; наклáниаться.

Наклáниание, с. ср. отъ наклáниамъ. Наклоняване.

Наклапúшамъ и наклапúшамъ (да клапúшмъ), гл. д. 1) Захлупамъ, похлупамъ, заклошамъ, поблошамъ; накрывáть крýшкою. 2) Натискамъ, притискамъ, затискамъ; прижимáть, пригнетáть, придавливать. — *мся*, гл. стр. и вѣзвр. Бывамъ наклапúшенъ по знаменованіе-то на глагола.

Наклапúшание и наклапúшание, с. ср. отъ наклапúшамъ и наклапúшамъ.

Наклапúшмъ, ишъ, — шилъ, гл. свр. отъ наклапúшамъ и наклапúшамъ. 1) Да захлупмъ, да похлупмъ, да заклошмъ, да поклошмъ. 2) Да натисмъ, да притисмъ, да затисмъ. — *шентый*, прич. стр. 1) Захлупенный, похлупенный, заклопенный, поклопенный; накрýтый. 2) Натиснжтый, притиснжтый, затиснжтый; прижáтый, пригнетѣнный, придавленный.

Наклáтж (да ся), ишъ, — тился, гл. вѣзвр. свр. Да ся клатж доста, да ся налютѣж.

Наклеветáмъ, ишъ, — тилъ, гл. свр. отъ наклеветáвамъ. Да оклеветж, да навадж, да вадумамъ, да наклепж, да накудж, да наклопамъ, да напждж, да нападнж; наклеветáть, оклеветáть, наскáзáть, намутíть, наобедничать, напѣть, обогáть. — *тѣнтый*, прич. стр. Оклеветенный, наваденный, надуманый, наклепаный, накуденный, наклоненный, напжденный, нападнжтый; наклеветанный, оклеветанный.

Наклеветáвамъ (да наклеветж), гл. д. Казвамъ клеветж за нѣкого; оклеветавамъ, наобѣдавамъ, наваждамъ, надумамъ, наклепавамъ, наковлаждамъ, накудвамъ, наклонявамъ, нападамъ, напждвамъ; наклеветáть, оклеветáвать, наскáзывать, наобедничать, намучáть, напѣвáть, облыгáть. — *мся*, гл. стр. Бывамъ наклеветенъ; оклеветавамся, наобѣдавамся и проч.

Наклеветáвание, с. ср. отъ наклеветáвамъ.

Наклéпвамъ и наклéпувамъ (да наклéпж), гл. д. 1) На нѣчто остро, кога ся е изхабило, кога му ся е изала стомана-та, турямъ новж стоманж и го острѣж; близнѣж, клепж; настáливáть, наваривáть. *Наклепанж брадѣж-тж*. 2) За дѣждь, кога навали, намокри нѣчто много. *Наклепа мя дѣждь-тж, та станжжъ вирь-вода*. 3) Навыквамъ, нахоквамъ, нахуквамъ, нагльчывамъ, накаструвамъ, насжждамъ; нажурíть, напенíть, натазáть. *Наклепанж го хубавѣ*. 4) Наклеветавамъ. 5) Набивамъ, набухвамъ, наблѣсквамъ, набѣхтывамъ, надрывавамъ, натупывамъ, напухывамъ. — *мся*, 1) гл. вѣзвр. Напивамся, нартѣзвямся, насрѣбвямся, нажюлвямся, наплюсквямся, нацѣждамся, накадавямся, накланквямся, насмуквямся, напуквямся; насáсываться, нартѣзываться, напивáться. 2) гл. стр. Бывамъ наклепанъ по знаменованіе-то на глагола.

Наклéпание и наклéпание, с. ср. отъ наклéпвамъ и наклéпвамся.

Наклéпж, ешъ, — палъ, гл. свр. отъ наклéпвамъ. — *паптый*, прич. стр. 1) Клепаный, близненный; настáленный, наваренный. 2) Наваленный, намокреный много. 3) Навыканый, нахоканый, нахуканый, нагльченый, накастреный. 4) Наклеветенный. 5) Набитый, набуханый, наблѣсканый, набѣхтеный, надрвеный, натупаный, напуханый.

Наклéпж (да ся), ешъ, — пался, гл. вѣзвр. свр. Да клепж доволѣж, доста.

Наклíкамъ, гл. д. свр. Да кликж мнозинж, доста; да навыкамъ, да нарукамъ, да назѣвж; накликáть.

Наклóнность, с. ж. 1) Нанадолнице; наклóнность, покáтость. 2) Естествена склонность, влѣчение за нѣчто; наклóнность, расположéние.

Наклóнный, — нльнъ и — нень, пна, пно, пр. 1) Наведенный, нависнжтый; наклóнный, навислый, покáтый. *Наклонно мѣсто*, нанадолнице; покáтость. 2) Който има наклонность на нѣчто, влѣчение камъ нѣчто; наклóнный. *Наклоненъ на добро*.

Наклонѣмъ, ишъ, — нилъ, гл. свр. отъ наклонáвамъ и наклáниамъ. 1) Да наведж. 2) Да настамж. — *пѣнтый*, прич. стр. 1) Наведенный; наклонѣнный. 2) Наставенный, намѣстенный; пристроенный.

Наклонáвамъ (да наклонѣмъ), гл. д. 1) Навождамъ; наклонáть. *Наклонихъ главж-тж си*. 2) Настанявамъ, намѣщамъ, наряждамъ нѣкого нѣидѣ; *пристрóивать*. *Наклонихъ Ивана едѣ-дѣ-си*. — *мся*, гл.

стр. Бывамъ наклоненъ по знаменованію то на глагола.

Наклонѣваніе, с. ср. отъ наклонѣванъ.

Наклонѣамъ, гл. свр. отъ наклонѣванъ. Да навадж, да наковладж, да наклеветж; до нести на когѣ, наказать. — *напѣй, прич. стр.* Наваденый, наковладеный, наклеветеный.

Наклонѣамъ и наклонѣуамъ (да наклонѣамъ), *гл. д.* 1) Обаждамъ нѣкого, че е направилъ нѣчто зло; наваждамъ, наковладѣамъ. 2) Наклеветывамъ, наваждамъ, наковладѣамъ; оклеветывать, наказывать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наклонѣать.

Наклонѣваніе и наклонѣуваніе, с. ср. отъ наклонѣванъ.

Наклонѣамъ, гл. свр. отъ наклонѣуамъ. Да наклѣцамъ.

Наклонѣуамъ и наклонѣуамъ (да наклонѣуамъ), *гл. д.* Наклѣцамъ.

Наклонѣваніе и наклонѣуваніе, с. ср. отъ наклонѣуамъ. Наклѣцваніе.

Наклѣцамъ, гл. свр. отъ наклѣцванъ. Да наклоцамъ, да надробж, да начюкамъ, да натрошж; накромятъ, накромятъ. — *цантый, прич. стр.* Наклоцаный, надробеный, начюканый, натрошеный; накромясанный.

Наклѣцванъ и наклѣцуванъ (да наклѣцванъ), *гл. д.* 1) Съ клѣцаніе направямъ нѣчто на ситны кжсчета; наклоцванъ, надробжаванъ, начюкванъ, натрошжаванъ. 2) Склѣцванъ много, доста; наклоцванъ. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наклѣцанъ, наклоцванъ.

Наклѣцваніе и наклѣцуваніе, с. ср. отъ наклѣцванъ. Наклоцваніе.

Наклѣвѣамъ (да наклѣвж), *гл. д.* 1) Клѣвж много, доста, болкого трѣба; наклѣвывать. 2) Съ клѣваніе проадамъ, пробивамъ нѣчто, клѣвж по нѣчто. — *мси, 1) гл. взвѣр.* само въ *свр. видѣ.* Съ клѣваніе да ся наамъ, да клѣвж доста, много; наклѣваться, назовѣваться. 2) Напивамся, наклѣвямся, наклѣнкамся, налуцвамся, нарѣзvamся, нацѣждамся, нацѣвивамся, натыкvamся, наплюскvamся, насмукvamся; насазываться. 3) *гл. стр.* Бывамъ наклѣванъ.

Наклѣвѣваніе, с. ср. отъ наклѣвѣамъ и наклѣвѣамъ.

Наклѣвж, ешь, — *валъ, гл. свр.* отъ наклѣвѣамъ. Да проклѣвж нѣчто нѣйдѣ. — *вѣпѣй, прич. стр.* Проклѣваный нѣйдѣ, наклѣваный.

Наклѣкамъ (да ся), *гл. свр.* отъ наклѣкvamся. Да ся наврж, да ся нашонамъ.

Наклѣкvamся и наклѣкуvamся (да ся наклѣкамъ), *гл. взвѣр.* Навирамся, нашонвамъ

ся, натыкvamся въ нѣчто. *Вси-ты само-вилы си наклѣкалы у фурж-тж.*

Наклѣчж (да ся), *ишь,* — *чился, гл. взвѣр. свр.* Да ся клѣчж много, доста; да ся нацѣкж, да ся накривж, да ся напжчж.

Наклѣйвамъ и наклѣювамъ (да наклѣйж), *гл. д.* Съ клѣй заѣивамъ много, доста, налѣивамъ; наклѣивать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наклѣенъ, налѣивамся.

Наклѣйваніе, с. ср. отъ наклѣйвамъ. Налѣиваніе.

Наклѣйж, ишь, — *клѣилъ, гл. свр.* отъ наклѣйвамъ. Да налѣиж; наклѣить. — *клѣеный, прич. стр.* Налѣеный.

Наклѣоцамъ, гл. свр. отъ наклѣоцvamъ. Да наклѣвж; наклѣвать. — *цантый, прич. стр.* Наклѣваный.

Наклѣоцvamъ и наклѣоцувамъ (да наклѣоцvamъ), *гл. д.* Наклѣивамъ; наклѣивать. — *мси, гл. взвѣр. и стр.* Наклѣивамся въ всичкы-ты знаменованіа. *Наклѣоцался като копачъ.*

Наклѣоцваніе и наклѣоцуваніе, с. ср. отъ наклѣоцvamъ и наклѣоцvamся. Наклѣиваніе.

Наклѣкамъ, гл. ср. свр. Да клѣкнемъ много, доста, да наклѣкамъ.

Наклѣнкамъ (да ся), *гл. свр.* отъ наклѣнкvamся. Да ся напжж, да ся наклѣнж, да ся наклѣвж, да ся наклоцамъ, да ся налуцж, да ся наплюскvamся, да ся нарѣжж, да ся насмучж, да ся напукvamся, да ся натыкамъ, да ся нацѣдж, да ся нацѣпж; насазываться, накуликатъ, напѣться. — *кантый, прич. стр.* Напѣтый, наклѣпанный и проч.

Наклѣнкvamся и наклѣнкувамся (да ся наклѣнкамъ), *гл. взвѣр.* Напивамся, опивамся, наклѣивамся, наклѣивамся, наклѣоцvamся, наклѣтvamся, налуцвамся, наплюскvamся, напукvamся, наклаивамся, нарѣзvamся, насмукvamся, натыкvamся, нацѣждамся, нацѣивамся; насазываться, накуликатъ.

Наклѣнкваніе и наклѣнкуваніе, с. ср. отъ наклѣнкvamся.

Наклѣтѣувамъ (да ся), *гл. взвѣр. свр.* Да клѣтѣувамъ доста.

Наклѣтѣувамъ (да ся), *гл. взвѣр. свр.* Да клѣтѣувамъ доста, досѣта.

Наковѣамъ (да наковж), *гл. д.* 1) Съ кованіе направямъ нѣчто; наковать. 2) Заковать много; наковлѣивать. 3) Чюкамъ, ковж нѣчто да иде навжтрѣ; набивамъ, начюкvamся; наковлѣивать, нагонѣть. — *мси, 1) гл. стр.* Бывамъ накованъ; наковѣваться. 2) *гл. взвѣр.* само въ *свр. видѣ.* Ковж доста, досѣта.

Наковѣваніе, с. ср. отъ наковѣвань.

Наковѣлница, ум. ж. отъ наковѣлнѣ.

Наковѣлнѣ, с. ж. Желѣзна направа като столъ, на кождо ковать желѣзо; наковальнѣ, кувалда. *Ако не си млатъ да млатиши, бжди наковалнѣ да трѣпиши. Междѣ чюка и наковалникъ-тъ, междѣ двѣ злѣны.*

Наковѣлѣдж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ наковѣлѣждѣмъ. Да наковѣлѣмъ, да наклеветѣ, да набѣдѣ. — *дептый, прич. стр.* Наклопантый, наклеветеный, набѣденый.

Наковѣлѣждамъ (да наковѣлѣдж), гл. д. Наклопвамъ, наклеветавамъ, набѣдavamъ, накудavamъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ наковѣленъ.

Наковѣлѣждане, с. ср. отъ наковѣлѣждамъ.

Наковѣ, ешь, — вѣхъ, — вѣлъ, гл. свр. отъ наковѣвань. 1) Наковѣтъ. 2) Да заковѣ много; наколотить. 3) Да набижъ, да начюкамъ; наколотить, нагнаъ. — *вѣптый, прич. стр.* 1) Скованый; накованный. 2) Закованый, забитый; наколоченный. 3) Набитый, начюканый; наколоченный, нагнанный.

Накѣзж (да ся), ишь, — зился, гл. об. свр. За козъ: да ся окозять много.

Накокорвамъ и накокорювамъ (да ся накокорѣж), гл. об. Накокорчямъ: 1) За птицѣ: разпервамъ, кокорѣся, кокорчѣся; топѣрѣться, натоцѣриваться. 2) За чловѣкъ: навидгамъ, надувамъ, напервамъ, наперчвамъ; хорохѣрѣться, павлѣнѣться, чвѣнѣться.

Накокорване и накокорюване, с. ср. отъ накокорвамъ.

Накокорѣж (да ся), ишь, — чился, гл. свр. отъ накокорчямъ. Да ся накокорѣжъ.

Накокорчямъ (да ся накокорѣж), гл. об. Накокорвамъ.

Накокорѣжж (да ся), ишь, — рился, гл. свр. отъ накокорчямъ. Да ся накокорѣжж: 1) Да ся разперѣ, да ся ококорѣ, да ся ококорѣжж; натоцѣрѣться. 2) Да ся навидгѣ, да ся надуѣ, да ся наперѣ, да ся наперѣжж.

Наколѣй, нар. Налесно, отдѣто лесно може да ся достане.

Наколѣвамъ и наколѣювамъ (да наколѣж), гл. д. Заколѣвамъ много, доста; накалѣывать, набивать. *Наклахмѣ кокошкѣ, паткѣ. — мѣя, 1) гл. стр.* Бывамъ наклѣнъ. 2) гл. взвр. само въ свр. видѣ. Колѣж доста.

Наколѣвамъ и наколѣювамъ (да наколѣж), гл. д. Турѣямъ, набивамъ пѣкого на колѣ. *Наколи го на колѣ. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ наколѣнъ.

Наколѣване и наколѣюване, с. ср. отъ наколѣвань.

Наколо нар. Въ пѣсень: *Да хватиши хоро наколо.*

Наколѣничѣж, ишь, — чилъ,

Наколѣничѣмъ, гл. ср. свр. Да колѣничимъ мнозина.

Наколѣнѣ, като нар. Колѣничилъ, колѣнищкомъ; на колѣняхъ, на колѣни.

Наколѣж, ишь, — клѣхъ, — клѣлъ, гл. свр. отъ наколѣвань. Да заколѣ много; набить. — *клѣптый, прич. стр.*

Наколѣж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ наколѣвань. Да набижъ на колѣ. — *лептый, прич. стр.* Набитый на колѣ.

Накондѣшѣж, ешь, — дѣсахъ, — дѣсалъ, гл. ср. свр. Да кондѣшемъ мнозина, доста.

Наконѣя, с. ср. Одно-двѣгодишне мѣжско дѣтя, косто давать на невѣстѣ, когато тя прѣвъ пѣтъ слѣдъ вѣнчанне-то влиза вѣтрѣ въ кѣщѣ-тъ на мѣжна сп. Това дѣтя невѣста-та дарѣва съ нѣкакъвъ дарѣ.

Накопѣвамъ (да накопѣж), гл. д. Изкопѣвамъ много; накапѣывать. *Накопѣхъ прѣстъ. — мѣя, 1) гл. стр.* Бывамъ накопанъ; накапѣваться. 2) гл. взвр. само въ свр. видѣ. Да копѣж доста.

Накопѣване, с. ср. отъ накопѣвань.

Накопѣж, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ накопѣвань. Да пѣкопѣж много; накопѣтъ. — *пѣптый, прич. стр.*; накопанный.

Накорѣвѣвамъ (да накорѣвѣж), гл. ср. Ставамъ корѣвъ, затврѣдѣвамъ; твердѣтъ, черствѣтъ, жѣсткнутъ.

Накорѣвѣване, с. ср. отъ накорѣвѣвань.

Накорѣвѣж, ешь, — вѣлъ, гл. свр. отъ накорѣвѣвань. Да затврѣдѣж; нагрубнѣтъ, отврѣдѣтъ.

Накорѣдамъ и накорѣдувамъ (да накорѣдж), гл. д. Нарѣждамъ единъ по другъ, насидѣжривамъ. — *мѣя, гл. стр.* п взвр. Нарѣждамъ единъ по другъ, насидѣжривамъ.

Накорѣждане и накорѣдуване, с. ср. отъ накорѣдамъ.

Накорѣдж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ накорѣдамъ. Да насидѣжрѣж. — *дептый, прич. стр.* Насидѣжреный.

Накорѣжж, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ накорѣдамъ.

Накорѣивамъ (да накорѣжж), гл. д. Корѣж много. — *мѣя, гл. взвр.* само въ свр. видѣ. Да корѣж доста, довольж.

Накосѣа, с. ж. Зелена трѣва, накосена за да ся даде на добытъкъ да ѣде; бычимъ.

Накосѣж, ишь, — сѣлъ, гл. свр. отъ накосѣивамъ; накосѣтъ. — *сѣптый, прич. стр.*; накосенный.

Накосіавамь (да **накосѣ**), *гл. д.* Окосивамь много, доста, болкото трѣбва; **накашивать**. *Накосилъ кола стѣно.* — *мся, 1)* *гл. стр.* Бывамь **накосенъ**; **накашивать** — *2)* *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да **косѣ** досѣта, доста.

Накосіаваніе, *с. ср.* отъ **накосіавамь**.

Накошкамь, *гл. д. свр.* Да **кошкамь** доста. — *мся, гл. вз.* Да ся **накошкамы**, да ся **покошкамы** доста.

Накраѣдамь и накраѣдувамь (да **накраѣжъ**), *гл. д.* Накраѣдамь.

Накраѣжъ, *имѣ*, — **краѣохъ**, **кралъ**, *гл. свр.* отъ **накраѣдамь** и **накраѣдувамь**. Да **награбамь**; **накраѣтъ**, **наворовать**, **нахитить**, **нащечить**. — **дѣптый**, *прич. стр.* Награбаптый; **накраѣденый**, **наворованный**, **нахищеный**.

Накраѣдамь (да **накраѣжъ**), *гл. д.* Накраѣдамь, **отграбамь** много, доста, **зимамь** нѣчто съ **краѣжъ**; **награбамь**; **накраѣдывать**, **наворовывать**, **нахищать**, **нащечить**. — *мся, 1)* *гл. стр.* Бывамь **накраденъ**, **награбамся**; **накраѣдываться**, **наворовываться**. *2)* *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да **краѣж** доста, **довольжъ**; да ся **награбамь**; **навороваться**.

Накраѣданіе, *с. ср.* отъ **накраѣдамь**.

Накрай, *нар.* На краѣ на нѣчто; въ концѣ. *Накрай село-то има водяници.*

Накрайптый, — **краѣнъ**, — **крайна**, — **крайно**, *пр.* Что е на краѣ, послѣдний

Накрикотъ (да **ся**), *имѣ*, — **тился**, *гл. об. свр.* Да ся **кракотъ** досѣта; да ся **накрѣкотъ**, да ся **накрѣкотъ**, да ся **накыскамь**.

Накрактѣ, *нар.* Стояшкоть, **стояшкотьмь**, **правъ** прѣдъ нѣкого, **отногы**; **напогахъ**. *Станъ му накракы.* — *Донесохъ му го накракы*, **безъ** той да ся **погрыжи** за него. — *Станъхъ накракы за нѣчто*, **повдигъхъ**, **залѣгъхъ**, **натисъхъ**, **скобъхъ** **вспычъ**-ти.

Накрасѣ, *имѣ*, — **сѣлъ**, *гл. свр.* отъ **накрасіавамь**. Да **нагызѣжъ**, да **накытъжъ**, да **украсѣжъ**; **украсить**. — **сѣптый**, *прич. стр.* Нагызѣденый, **накытеный**, **украшенный**; **украшенный**.

Накрасіавамь (да **накрасѣжъ**), *гл. д.* Красж много, доста; **нагызѣдамь**, **накытѣвамь**, **украшивамь**; **украшать**. — *мся, гл. стр.* и *возвр.* Бывамь **накрасенъ**; **нагызѣдамся**, **накытѣвамся**, **украшивамся**; **украшаться**.

Накрачѣжъ (да **ся**), *имѣ*, — **чилъ**, *гл. възвр. свр.* Да **крачѣжъ** много, доста.

Накрацаамь, *гл. д. свр.* Да **крацаамь**, да **привръшамь** нѣчто, **навръшамь**.

Накрѣвамь и накрѣннамь (да **накрѣнжъ**), *гл. д.* Вдигамь, **повдигамь**; **поднимать**.

*Дѣвойчи море отъ поле,
Не шетай дробно по поле,
Не кревай съ полты праховты,
Не накревай ми надовты. Пѣс*

— *мся, 1)* *гл. възвр.* Вдигамся, **изправямся**, **настрѣхвамь**, **щрѣквамь**, **наежвамся**; **ощетиниваться**. *Коса-та му бѣше ся накрѣнжла отъ страхъ и отъ срамъ. 2)* Разигравамся, **въгнувамся**, **бурѣжъ**. *Заповѣда Богъ на море-то да ся накрѣне. 3)* *гл. стр.* Бывамь **накрѣнжъ**.

Накрѣваніе и накрѣнваніе, *с. ср.* отъ **накрѣвамь** и **накрѣннамь**.

Накрѣнжъ, *имѣ*, — **нжлъ**, *гл. свр.* отъ **накрѣвамь** и **накрѣннамь**.

Накриво, *нар.* Криво, **неправо**. *Булка-та добра, сокай-тъ ѣ накриво.* — *Глядамъ нѣкого накриво*, **глядамъ** го **нѣ** **добрѣ**, **непринатно**, **не съ добро око**, **съ надъ**; **смотреть**, **глядѣтъ** на **кого** **косо**, **коситьсѣ**, **искоситьсѣ**.

Накривѣ, — **вѣло**, *гл. безл. свр.* Съ **мѣстоименіе ми**, **накривѣло ми е**: **станъло ми е** **мѣчно**, **противно**, **непринатно ми е**. *Накривѣло ми е нѣчто. Накривѣло му е, на нѣма стъ кого да си оттуши.*

Накривѣжъ, *имѣ*, — **вилъ**, *гл. свр.* отъ **накривѣвамь**. Да **наведъжъ**, да **изкривѣжъ**, да **кривѣжъ** нѣчто на **еднъ** **странъжъ**; **накривѣтъ**. — **вѣптый**, *прич. стр.* Навѣденый, **изкривѣптый**, **кривѣптый**; **накривѣптый**

Накривѣвамь (да **накривѣжъ**), *гл. д.* Изкривѣвамь, **наклонѣвамь**, **навождѣмъ** нѣчто на **еднъ** **странъжъ**; **накривѣтъ**, **покривѣвливать**, **наклонѣтъ**. — *мся, 1)* *гл. възвр.* Изкривѣвамся, **наклонѣвамся**, **навождѣмся**, **поклѣгамъ** на **еднъ** **странъжъ**; **накривѣлѣтъсѣ**, **наклонѣлѣтъсѣ**. *2)* *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да ся **кривѣжъ** доста, **досѣта**; **накривѣлѣтъсѣ**. *3)* *гл. стр.* Бывамь **накривѣпъжъ**; **накривѣлѣтъсѣ**. — *Накривилъ шапкъжъ*, **накривѣлѣжъ**, **нахлунѣлѣжъ** на **еднъ** **странъжъ**; **надѣлѣжъ** **шапку** на **бекрѣнъ**. — *Спечали паръжъ, сега си накривѣ шапкъжъ-тъжъ*, **гляда** **си** **кефа**. — *Нѣкому щѣшь го накривѣши*, **малко** **ще** **го** **е** **грыжъжъ**, **не** **ще** **и** **да** **знае**.

Накривѣваніе, *с. ср.* отъ **накривѣвамь** и **накривѣвамся**.

Накрѣивамь (да **накроіжъ**), *гл. д.* Накрѣивамь.

Накрѣивамь (да **ся**), *гл. възвр. свр.* Да **крѣивамь** доста, **досѣта**.

Накроіжъ, *имѣ*, — **кроілъ**, *гл. свр.* отъ **накроіавамь** и **накрѣивамь**; **накроітъ**. — **кроіптый**, *прич. стр.*; **накрѣпный**.

Накроіавамъ (да кроіѣж), *гл. д.* Накрой-
вамъ, скронавамъ много, доста; **накраіавать**,
перекраіавать. — *мѣся, 1) гл. вѣзер.* само
въ *свр. видѣ*. Да кроіѣж доста. 2) *гл. стр.*
Бывамъ кроіеиъ; **накраіаваться**.

Накроіаваніе, с. ср. отъ **накроіавамъ**.

Накрѣлвамъ и **накрѣлювамъ** (да **накрѣ-
лѣж**), *гл. ср. и —мѣся, гл. вѣзер.* Намы-
слювамъ да идѣ нѣкѣдѣ, да направѣж нѣ-
что; *ушѣтвася, трѣгвамъ за . . Накрули*
ли на еднѣ странѣ, не можешъ го от-
врѣнѣж. Накрулился да отиде. Накру-
лилася е, отива.

Накрѣлваніе и **накрѣлюваніе, с. ср.** отъ
накрѣлвамъ и **накрѣлвася**.

Накрѣлѣж, ишѣ, —лѣлѣ, гл. свр. отъ **на-
крѣлвамъ**. Да намыслѣж да идѣ нѣкѣдѣ,
да направѣж нѣчто.

Накрѣсамъ, гл. свр. отъ **накрѣсвамъ**.

Накрѣсвамъ и **накрѣсувамъ** (да **накрѣ-
самъ**), *гл. д.* Намразывамъ.

Накрѣсаніе и **накрѣсуваніе, с. ср.** отъ
накрѣсвамъ.

Накрѣвѣвѣж, ишѣ, —вилѣ, гл. свр. отъ
накрѣвѣвѣямъ. Да окрѣвѣвѣж, да укрѣвѣ-
вѣж; окрѣвѣвѣтъ, окрѣвѣнѣтъ, оруднѣтъ.
— *вѣнѣтъ, прич. стр.* Намачканѣтъ, на-
плесканѣтъ съ крѣвь; окрѣвѣвенѣтъ, укрѣ-
вѣвенѣтъ; окрѣвѣвленный.

Накрѣвѣвѣямъ (да **накрѣвѣвѣж**), *гл. д.* На-
мачивамъ, наплескивамъ, нацѣпывамъ нѣчто съ
крѣвь; окрѣвѣивамъ, укрѣвѣивамъ: кровѣ-
нѣтъ, кровѣнѣтъ, окрѣвѣивѣтъ, руднѣтъ.
На Благосѣвъ хайдуци-ти глядѣтъ да
си накрѣвѣивѣтъ ножеви-ти. — мѣся, гл.
стр. и вѣзер. Бывамъ накрѣвѣвенѣтъ, окрѣ-
вѣивѣямъ, укрѣвѣивѣямъ; кровѣнѣтъ, окрѣ-
вѣивѣтъ.

Накрѣвѣвѣаніе, с. ср. отъ **накрѣвѣвѣямъ**.

Накрѣвѣж, ишѣ, —вилѣ, гл. свр. отъ **на-
крѣвѣивѣямъ**. Да ухранѣж, да угожѣ. — *вѣ-*
нѣтъ, прич. стр. Ухранѣнѣтъ, угоенѣтъ,
направѣнѣтъ.

Накрѣвѣивѣямъ (да **накрѣвѣж**), *гл. д.* Храиѣж
животно да стане крѣвено, дебело, тѣсто;
ухранѣямъ, угоивѣямъ. — *мѣся, гл. вѣзер.*
Ставамъ крѣвенѣтъ, надебѣлѣвамъ, наплѣсѣ-
вѣямъ, наплѣивѣямъ, направѣямъ, угоивѣямъ,
утлѣсѣвѣямъ, уидамъ; ботѣтъ, жирѣтъ,
тучнѣтъ, толстѣтъ, ожирѣтъ, отжирѣтъ,
отучнѣтъ, отѣдѣтъ, вѣхѣдѣтъ.

Накрѣвѣивѣаніе, с. ср. отъ **накрѣвѣивѣямъ**
и **накрѣвѣивѣямъ**.

Накрѣмѣж, ишѣ, —мѣлѣ, гл. свр. отъ **на-
крѣмѣивѣямъ** и **накрѣмѣямъ**. Да нахранѣж
съ крѣмъ; **накрѣмѣтъ**. — *мѣнѣтъ, прич.*
стр. Нахранѣнѣтъ съ крѣмъ; **накрѣмѣенѣтъ**.

Накрѣмѣивѣямъ и **накрѣмѣямъ** (да **накрѣ-**

мѣж), *гл. д.* 1) Нахранѣямъ добѣтъ съ
крѣмъ; **накрѣмѣивѣтъ** скотѣну. 2) За по-
дойниѣж: давамъ на дѣтя да бѣзѣе, надоивѣ-
вамъ, нацѣивѣямъ; **накрѣмѣтъ** грудю.

Дайте ми дѣтя крѣмѣя,
дѣтенѣе да вѣ крѣмѣж,
че си мя крѣма наприѣнѣж. *Иѣс.*

— *мѣся, гл. стр. и вѣзер.* Бывамъ накрѣ-
менѣтъ, нахранѣямъ, наидамъ съ крѣмъ;
накрѣмѣивѣтъ.

Накрѣмѣивѣаніе и **накрѣмѣивѣаніе, с. ср.** отъ
накрѣмѣивѣямъ и **накрѣмѣивѣямъ**.

Накрѣмѣмарѣивѣямъ (да *сѣ*), *гл. вѣзер. свр.*
Да крѣмѣмарѣивѣямъ доста, много, да *сѣ* нахо-
дѣж крѣмѣмарѣ.

Накрѣивѣямъ (да **накрѣивѣж**), *гл. д.* 1) Скры-
вамъ много, доста, колкѣто трѣбѣва. 2) По-
крывамъ; **накрѣивѣтъ**. *Накрѣивѣтъ мясо-то*
да не го наплюжѣтъ мухѣ-ти.

Накрѣивѣж, ешѣ, —крѣлѣ, гл. свр. отъ **на-
крѣивѣямъ**; **накрѣивѣтъ**.

Накрѣивѣамъ (да *сѣ*), *гл. свр.* отъ **накрѣивѣ-**
ивѣямъ. Да *сѣ* наивѣмъ, да *сѣ* наплюскаемъ,
да *сѣ* напучкаемъ.

Накрѣивѣамъ и **накрѣивѣамъ** (да *сѣ* **на-**
крѣивѣамъ), *гл. об.* Наивѣмъ, наидамъ, на-
плюскаемъ, напучкаемъ, наѣвѣивѣамъ; **на-**
крѣивѣамъ.

Накрѣивѣаніе и **накрѣивѣаніе, с. ср.** отъ
накрѣивѣамъ.

Накрѣивѣачѣ, нар. Нагрѣбѣ. *Носи го накрѣ-*
ивѣачѣ, нагрѣбѣ, чюшнѣж на грѣба съ рѣ-
цѣ прѣгрѣнѣжѣ шиѣж-тѣ на носачѣ.

Накрѣивѣотѣж (да *сѣ*), *ишѣ, —тилѣ, гл. об.*
свр. Да *сѣ* крѣивѣотѣж много, досѣта; да *сѣ*
накрѣивѣотѣж, да *сѣ* накрѣивѣотѣж, да *сѣ* накрѣ-
ивѣотѣж, да *сѣ* накрѣивѣотѣж.

Накрѣивѣж, ишѣ, —нилѣ, гл. свр. отъ **на-
крѣивѣивѣямъ**. 1) Да накастрѣж, да обрѣжѣж.
2) Да нащрѣбѣж, да ошрѣбѣж. — *вѣнѣтъ,*
прич. стр. 1) Накастрѣнѣтъ, обрѣзанѣтъ.
2) Нащрѣбенѣтъ, ошрѣбенѣтъ.

Накрѣивѣивѣямъ (да **накрѣивѣж**), *гл. д.* 1)
Нащрѣбѣивѣямъ, осакаивѣямъ. 2) Накастрѣивѣямъ,
изкастрѣивѣямъ, обрѣзанѣямъ. — *мѣся, гл. вѣзер.*
и *стр.* Бывамъ накрѣивѣенѣтъ.

Накрѣивѣивѣаніе, с. ср. отъ **накрѣивѣивѣямъ**.

Накрѣивѣліасвамъ, гл. свр. отъ **накрѣивѣ-**
ліасвамъ. Да нахокамъ, да навѣивѣямъ, да
нагѣивѣж. — *санѣтъ, прич. стр.* Нахока-
нѣтъ, навѣивѣенѣтъ, нагѣивѣенѣтъ.

Накрѣивѣліасвамъ и **накрѣивѣліасувамъ**
(да **накрѣивѣліасвамъ**), *гл. д.* Хокамъ, карма-
ся, вѣивѣямъ, гѣивѣж, навѣивѣямъ, нахокамъ,
нагѣивѣивѣямъ нѣкого; **накрѣивѣтъ**, **накрѣивѣтъ**,
накрѣивѣтъ, **накрѣивѣтъ**. — *мѣся, гл. стр.* Бы-
вамъ накрѣивѣивѣенѣтъ; нахокамъ, навѣивѣ-
ивѣямъ, нагѣивѣивѣямъ.

Накрѣніе, с. ср. отъ **накрѣ-**
ніе.

Накрѣсамъ, гл. д. *свр.* Да **крѣсамъ**
много, доста, колкото трѣба

Накрѣтъ, нар. 1) **Крѣтомъ**, **крѣтосано**,
като **крѣтъ**; **накрѣтъ**, **крѣтъ** на **крѣтъ**,
крѣтообразно. *(Сложи въ крѣтъ накрѣтъ,*
крѣтосалъ гы. 2) На **всѣ** **страны**, отъ **всѣ**
страны, на **четыре** **страны**.

Хайде дружина, идѣте,
Накрѣтъ илтица хванѣте. *Пѣс.*

Накрѣвамъ и **накрѣтувамъ** (да **накрѣтъ**),
гл. д. **Накрѣщамъ**.

Накрѣване и **накрѣтуване**, с. ср. отъ
накрѣтамъ. **Накрѣщане**.

Накрѣтъ, ишь, — **тилъ**, гл. *свр.* отъ **на-**
крѣщамъ и **накрѣтамъ**. — **тепѣй**,
прич. стр.

Накрѣхвася и **накрѣхуvasя** (да **си** **на-**
крѣхнѣ), гл. об. **Крѣхотѣся**, **крѣхотѣся**,
хвасямся **пѣкому** да **му** **си** **смѣхъ**, **покаш-**
люvasя **особено** **кашляне** за **смѣхъ**. *Кога*
мнѣхъ край нѣхъ, онѣ си накрѣхнѣ
по мене, **изкашляся** да **ми** **си** **смѣ**.

Накрѣхване и **накрѣхуване**, с. ср. отъ
накрѣхвася.

Накрѣхнѣ, ешь, — **нхлѣ**, гл. д. *свр.* **На-**
крѣхнѣхъ **шакнѣ**, **навирилѣ**, **накривилѣ**,
накрѣшилѣ, **нахлушилѣ** **капакъ** на **еднѣ**
странѣ; **надѣтъ** **шпѣку** на **бекрѣнѣ**.

Накрѣхнѣ (да **си**), ешь, — **нхлѣся**, гл. *свр.*
отъ **накрѣхвася**.

Накрѣхукамъ (да **си**), гл. *възвр. свр.* Да
крѣхукамъ **доста**.

Накрѣшвамъ и **накрѣшювамъ** (да **накрѣ-**
шнѣ), гл. д. **Накрѣшамъ**, **скрѣшвамъ**, **прѣ-**
крѣшвамъ **много**, **доста**, **начювамъ**; **налѣ-**
мивать. *Накрѣши товаръ вѣршихъ. —*
мѣя, 1) гл. възвр. само въ свр. видѣ. Да
си **крѣшнѣ** **доста**. 2) гл. *стр.* **Бывамъ** **на-**
крѣшенѣ, **начювася**; **налѣмивать**. —
Накрѣши капакъ, **навири**, **накриви**, **на-**
хлуши, **накрѣхнѣ** **капакъ** на **еднѣ** **странѣ**;
надѣлъ **шпѣку** на **бекрѣнѣ**.

Кога **си** на **бой** **пдѣзѣли**,
Стапка **напандрѣ** **потягли**,
Ващѣнѣ **сабѣ** **извлѣче**,
Безбройны **врази** **изѣче**;
Кога **си** **воиска** **довыри**,
Тога **капакъ** **накрѣши**,
Бѣлыя **байракъ** **загрянѣ**,
Камъ **дома** **си** **заврянѣ**. *Пѣс.*

Накрѣшване и **накрѣшюване**, с. ср. отъ
накрѣшвамъ. **Накрѣшане**.

Накрѣшнѣ, ишь, — **шилѣ**, гл. *свр.* отъ **на-**
крѣшвамъ и **накрѣшамъ**. Да **начюнѣ**;
наломѣтъ. — **шѣпѣй**, *прич. стр.* **Начюне-**
пѣй; **наломашпѣй**.

Накрѣшамъ (да **накрѣшнѣ**), гл. д. **Накрѣш-**
вамъ.

Накрѣшане, с. ср. отъ **накрѣшамъ**. **На-**
крѣшване.

Накрѣщамъ (да **накрѣтъ**), гл. д. **Накрѣт-**
намъ: 1) **Изкрѣщамъ**, **окрѣщамъ** **много**, **до-**
ста. *Накрѣтилѣ кола камѣне. 2) Ура-*
знавася, **потрѣсавася**, **нащѣщамъ**. *Гостба-*
та накрѣтъ. Накрѣтило ми е това.

Накрѣщане, с. ср. отъ **накрѣщамъ**. **На-**
крѣщване.

Накрѣкамъ (да **си**) и

Накрѣкотѣ (да **си**), ишь, — **тилѣся**, гл. об.
свр. Да **си** **крѣкамъ**, да **си** **крѣкотѣ** **доста**.
много; да **си** **накрѣкотѣ**, да **си** **накрѣкамъ**.

Накрѣхотѣ (да **си**), ишь, — **тилѣся**, гл. об.
свр. Да **си** **крѣхотѣ** **доста**, **досѣта**; да **си**
накрѣкотѣ, да **си** **накрѣкамъ**.

Накрѣкамъ (да **си**), гл. *възвр. свр.* Да **крѣ-**
камъ **доста**, **досѣта**; да **си** **накрѣкамъ**, да
си **накрѣнѣ**.

Накрѣкамъ (да **си**), гл. *възвр. свр.* Да **си**
накрѣкамъ, да **си** **накрѣнѣ**: 1) Да **крѣкамъ**,
да **крѣнѣ** **доста**, **досѣта**; да **си** **накрѣнѣ**,
да **си** **накрѣнѣ**. 2) За **чловѣка**: да **крѣ-**
камъ, да **крѣнѣ** **доста**, **досѣта**, да **си** **на-**
крѣнѣ, да **си** **накрѣкамъ**, да **си** **накрѣнѣ**;
напумѣтъся.

Накрѣнѣ (да **си**), ишь, — **чилѣся**, гл. *възвр.*
свр. За **животно**: да **крѣнѣ** **доста**, **досѣта**;
да **си** **накрѣкамъ**, да **си** **накрѣкамъ**, да **си**
накрѣнѣ.

Накрѣнѣ (да **си**), ишь, — **чилѣся**, гл. *възвр.*
свр. Да **крѣнѣ** **доста**, **досѣта**; да **си** **на-**
крѣкамъ и **въ** **дѣтъ** **знаменованѣя**.

Накрѣнѣ, ишь, — **билѣ**, гл. д. *свр.* Да **кубѣ**
много, **доста**; да **накрѣнѣ**.

Накуждамъ и **накудувамъ** (да **накудѣ**),
гл. д. **Кудѣ** **много**, **доста**; **укурѣвамъ**, **осжѣ-**
дамъ **пѣкого**; **надумвамъ**, **наковладѣмъ**, **на-**
хуламъ, **напѣскамъ**; **набаламѣчивать**. —
мѣя, гл. стр. и възвр. **Бывамъ** **наку-**
дѣтъ; **накурѣвася**, **надумвася**, **наковладѣ-**
дамся, **нахуламся**, **напѣскамся**.

Накуждане и **накудуване**, с. ср. отъ
накуждамъ.

Накудукудакъ (да **си**) и

Накудукудѣнѣ (да **си**), ишь, — **чилѣся**, гл.
възвр. свр. Да **кудукудакъ**, да **кудукудѣ-**
нѣ **доста**, **досѣта**.

Накудѣ, ишь, — **дилѣ**, гл. *свр.* отъ **накуд-**
намъ и **накуждамъ**. Да **накурѣ**, да **на-**
думамъ, да **наковладѣ**, да **нахуламъ**, да **на-**
пѣскамъ; **набаламѣтитѣ**. — **дѣнѣй**, *прич.*
стр. **Накурѣнѣй**, **наковладѣнѣй**, **нахуленѣй**,
напѣсканѣй.

Накуждамъ (да **накудѣ**), гл. д. **Накуждамъ**.

Наку́камь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ку-
камь много, досыта; **накоковать**.
Накуку́вамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ку-
кувамь доста, досыта, да ми омръзне да
живѣхъ усамотенъ.
Накукури́гамь (да ся) и
Накукури́камь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
кукуригамь, да кукурикамь доста, досыта.
Накуму́вамь (да ся) и
Накуми́ж (да ся), *ишь,—мился, гл. възвр.*
свр. Да кумувамь, да кумѣж доста, много,
досыта.
Накупу́вамь (да **накупѣж**), *гл. д.* Купувамь
много нѣчто; **накупать**, **искупать**, **пере-**
купать. *Накупилъ всакакѣж стокаж.*
Наку́пъ, *нар.* Всичкы ведно, всички на-
едно, вку́пъ, вкупо́мъ, купно, купо́мъ, ску-
по́мъ; **вмѣстѣ**, **вдругъ**.
Наку́пѣж, *ишь,—нилъ, гл. свр.* отъ **наку-**
пу́вамь. Да изнакупувамь, да изнакупѣж;
накупить, **искупить**, **перекупить**. — **пе-**
нѣтый, *прич. стр.* Изнакупенѣтый; **накуп-**
ленный, **искупленный**, **перекупленный**.
Накурди́шѣж (да ся), *ешъ,—дѣсаяся,—*
дѣсался, гл. въз. свр. Да ся курдѣшемъ
мнозина, да насѣдамы.
Накусѣвамь и наку́сувамь (да **накусѣж**),
гл. д. Накушамь, хапвамь помалко отъ нѣчто
за да го видѣж какво е; **онѣтывамь**, **обѣхож-**
дамь, **изкусѣвамь**; **отвѣдывать**, **пробовать**.
Накусте това вино; попробуйте этого
вина. Комиийска-та котка накусила
мѣлко-то, а наша-та ся облизва
—мѣя, гл. стр. Бывамь накусенъ, на-
кушамся.
Накусѣване и наку́суване, *с. ср.* отъ
накусѣвамь. Накушанье.
Накусѣж, *ишь,—силъ, гл. свр.* отъ **накусѣ-**
вамь и наку́шамь. Да изкусѣж, да опы-
тамъ; **отвѣдать**, **прикушать**, **попробовать**.
—**сенѣтый**, *прич. стр.* Изкусенѣтый, опы-
танѣтый.
Накути́шамь и
Накуткамь, *гл. д. свр.* Да кутѣж, да пова-
лѣж много, доста; да накатурнамь, да наж-
тамъ, да насѣборѣж.
Накути́ж (да ся), *ешъ,—нжлся, гл. възвр.*
свр. Да ся кутѣшемъ мнозина, всички, да
изпоѣгамъ, да изнаѣгамы.
Накуту́пъ, *нар.* Въ изречение: *свился на*
куту́пъ, лѣгналъ и ся свилъ като тонкѣ;
сверну́лся клубо́мъ.
Наку́цвамь и наку́цувамь, *гл. ср.* Ку-
цамъ помалко и понѣкога; **прихра́мывать**,
ковылять. *Конь-тѣ наку́цава.*
Наку́цване и наку́цуване, *с. ср.* отъ
наку́цвамь.
Наку́шамь (да **накусѣж**), *гл. д.* Накусѣвамь.

Наку́шанье, *с. ср.* отъ **наку́шамь**. На-
кусѣване.
Накѣ́нѣж, *ешъ,—налъ, гл. д. свр.* Да на-
кѣнѣж, да нажѣсамъ. — **натѣтый**, *прич. стр.*
Накѣнатѣтый, нажѣсанѣтый.
Накѣ́ивамь, *гл. ср.* Выкамь, провѣывамся
иху ху!
Накѣ́иванье, *с. ср.* отъ **накѣ́ивамь**. Про-
вѣыванье, выкѣж, выкѣтожъ.
Накѣ́икѣтѣж (да ся), *ишь,—тился, гл. об.*
свр. Да ся кѣикѣтѣж доста, досыта, да ся
нажѣскамъ.
Накѣ́имѣвамь (да **накѣ́имѣж**), *гл. ср.* Съ
кѣимѣване давамъ нѣкому знакъ; **наимѣвамь**.
Накѣ́имѣване, *с. ср.* отъ **накѣ́имѣвамь**. На-
имѣване.
Накѣ́имѣнѣж, *ешъ,—нжлъ, гл. ед-кр.* отъ
накѣ́имѣвамь. Да наимѣнѣжъ.
Накѣ́индрювамь (да **накѣ́индрѣж**), *гл. д.*
Нажѣдрювамь; **кудрявить**.
Накѣ́индрюване, *с. ср.* отъ **накѣ́индрю-**
вамь. Нажѣдрюване.
Накѣ́индрѣж, *ишь,—рилъ, гл. свр.* отъ
накѣ́индрювамь. Да нажѣдрѣж. — **ренѣтый**,
прич. стр. Нажѣренѣтый.
Накѣ́инѣж, *ешъ,—налъ, гл. д. свр.* Да на-
кѣнѣж, да нажѣсамъ. — **натѣтый**, *прич. стр.*
Нажѣнатѣтый, нажѣсанѣтый.
Накѣ́ипрювамь (да **накѣ́ипрѣж**), *гл. д.* Из-
кѣипрювамь, нажѣтывамъ, нажѣчывамъ, нажѣизд-
вамъ, нажѣтруфамъ, нажѣаврювамъ. — **мѣя**,
гл. стр. и възвр. Бывамь нажѣипренѣж, из-
кѣипрювамся, нажѣтывамся, нажѣчывамся, на-
жѣиздавамся, нажѣтруфамся, нажѣаврювамся.
Накѣ́ипрюване, *с. ср.* отъ **накѣ́ипрю-**
вамь и нажѣипрювамся.
Нажѣ́ипрѣж, *ишь,—рилъ, гл. свр.* отъ на-
жѣ́ипрювамь. Да изжѣипрѣж, да нажѣтѣж,
да нажѣчѣж, да нажѣиздѣж, да нажѣтруфѣж, да
нажѣаврѣж. — **ренѣтый**, *прич. стр.* Изжѣип-
ренѣтый, нажѣтенѣтый, нажѣченѣтый, нажѣизде-
нѣтый, нажѣтруфенѣтый, нажѣавренѣтый.
Нажѣ́ипнѣж, *ишь,—нѣлъ, гл. свр.* отъ на-
жѣ́ипнѣвамь.
Нажѣ́ипнѣивамь (да **нажѣ́ипнѣж**), *гл. ср.* Отъ
кѣипнѣние ся нажѣипрамъ; **нажѣипнѣть**.
Нажѣ́исѣвамь и нажѣ́исѣнувамь (да **нажѣ́исѣж**),
гл. д. Дрѣжѣж нѣчто въ водѣ или въ дру-
гѣ влажѣ да ся нажѣокрѣпѣ, да кѣисне; на-
жѣвѣсѣвамъ, нажѣопнѣивамъ; **нажѣачивать**. — **мѣя**,
1) *гл. възвр.* Стоѣж въ водѣ, тонѣжся, кѣ-
вѣся ся, моѣрѣжся за да омѣкнѣж или за дру-
го нѣчто; нажѣвѣсѣвамся, нажѣопнѣивамся; **вы-**
мокѣть. 2) *гл. стр.* Бывамь нажѣисѣнѣтъ;
нажѣачивѣваться.
Нажѣ́исѣване и нажѣ́исѣнуване, *с. ср.* отъ
нажѣ́исѣвамь.

Накыселѣжъ, ишь,—лѣлъ, *гл. свр.* отъ накыселѣванамъ.

Накыселѣванамъ (да накыселѣжъ), *гл. ср.* Кыселѣжъ малко и понѣкога. *Вино-то накыселѣжа.*

Накыселѣваніе, *с. ср.* отъ накыселѣванамъ.

Накыскамъ (да ся), *гл. об. свр.* Да ся кыскамъ много, доста; да ся накыкотж, да ся накракотж, да ся накрѣкотж, да ся накрѣхотж.

Накыснுவамъ (да накыснж), *гл. д.* Накысвамъ.

Накыснж, ешь,—налъ, *гл. свр.* отъ накысвамъ и накыснுவамъ. Да наквасж, да натоппж, да намокрж; намочить. —**нж-тый**, *прич. стр.* Наквасенный, натоппеный, намокреный; намоченный.

Накыснж-тый, лъ, ла, ло, *пр.* Накыснж-тый добръ, изкыснж-тый; вѣмокный.

Накытвамъ и накытүвамъ (да накытж), *гл. д.* Накычвамъ, наряджамъ, уряджамъ, натѣкывамъ ибѣто да стои гыздаво; изкытвамъ, накыпрювамъ, нагыздвамъ, натруфямъ, натаврювамъ; наряджать, убирать. *Накытилъ жъ като младж булжж. —мся, 1) гл. възвр.* Накычвамся, изкытывамся, накыпрювамся, нагыздывамся, натруфямся, натаврювамся; наряджаться, убираться. *Накытился като юнакж на сватбж. 2) Пыж много, безъ мѣрж, та ся опивамъ; напивамся, нажюлвамся, накадывамся, наклѣывамся, накланывамся, налиывамся, налюхвамся, наплюсывамся, напукывамся, нартѣывамся, насвѣтывамся, насмукывамся, нацукывамся, нацѣждамся; насѣсываться. Той ся накыти както трѣбва. 3) гл. стр.* Бывамъ накытенъ, накычвамся. — *Кытжж накытилъ*, нарядилъ, набралъ и увиалъ кытжж.

Калино, булне, калино,
Забради бѣлж мумиж,
Накыти кытжж смѣсенъ,
Смѣсенъ, булне, развѣсомъ. *Пѣс.*

Накытваніе и накытүваніе, *с. ср.* отъ накытвамъ и накытүвамся.

Накытець, *ум. ср.* отъ накытѣ.

Накытка, *с. ж.* Накитъ.

Накытѣ, *с. м.* Вѣнчо, что слугува за кытене, за кычение; кыта, кытило, кычило, кычирина, накытка, труфа, трухва; нарядъ, убѣръ.

Накытж, ишь,—тилъ, *гл. свр.* отъ накытвамъ. Да накычж, да нагыздж, да накыпрж, да натруфж, да натаврж; нарядить, убратъ. —**теный**, *прич. стр.* Накыченый, нагызденый, накыпреный, натруфеный, натаврѣный; нарядженный, у-

бранный. —**тено**, като *нар.* Накычено, нагыздено, натруфено; нарядно.

Накыхамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да кыхамъ доста, много; да ся начихамъ, да ся напрыхамъ; начихаться.

Накычвамъ и накычювамъ (да накычж), *гл. д.* Накытвамъ въ всичкы-ты му знаменованія.

Рано рани малка мома,
Влѣзла ми е въ градинциж,
Накычила до три кытжж:
Прѣва кытка за ердина,
Втора кытка за терзина,
Трѣта кытка набаджю. *Пѣс.*

Накычваніе и накычюваніе, *с. ср.* отъ накычвамъ. Накытваніе.

Накычюрвамъ и накычюрювамъ (да накычюрж), *гл. д.* Накачвамъ по ибѣто, по ибѣто различны ибѣта; накачюрвамъ. —**мся**, *гл. възвр.* Накачямъ по себе-си много ибѣта; накачюрвамся.

Накычюрваніе и накычюрюваніе, *с. ср.* отъ накычюрвамъ.

Накычюрж, ишь,—рилъ, *гл. свр.* отъ накычюрвамъ. Да накачж, да накачюрж. —**реный**, *прич. стр.* Накаченый съ много ибѣта, накачюрѣный.

Накычж, ишь,—чилъ, *гл. свр.* отъ накычвамъ. Да накытж. — **ченый**, *прич. стр.* Накытеный.

Накждрювамъ (да накждрж), *гл. д.* Направямъ ибѣто да стане кждро, на кждрици; накындрювамъ; кудрявить. *Накждрилъ си кож-тж, мустац-ты. —мся, гл. стр. и възвр.* Бывамъ накждрѣнъ, ставямъ на кждрици, кждръ; накындрювамся.

Накждрюваніе, *с. ср.* отъ накждрювамъ.

Накждрж, ишь,—рилъ, *гл. свр.* отъ накждрювамъ. Да накындрж. — **реный**, *прич. стр.* Завитый на кждрици, накындрѣный.

Накждү и

Накждѣ, *нар.* Камъ кое мѣсто, камъ кожж посокж? куда, въ какую сторону? *Накждѣ отивашъ? Накждѣ, ако ще Господь?* Куда васъ Богъ несѣтъ?

Накждѣто, *нар.* На което мѣсто, на-камъ което мѣсто, кждѣто. *Води мя накждѣто щешъ; ведѣ менѣ куда хочешъ. Накждѣто ся обрѣнешъ. Накждѣто погляднешъ. Накждѣто гляда кжца-та. Накждѣто е климжжло.*

Накжкрж (да ся), ешь,—рался, *гл. об. свр.* Да кжкрж доста, много; да ся набръборж, да ся пабръбрж, да ся надръдорж, да ся напѣкамъ.

Накжнѣсамъ, *гл. д. свр.* и

Накѣнѣ, *ишъ*, — *нѣлъ*, *гл. д. сѣр.* Да кѣ-носамъ, да кѣнѣ много, доста.

Накѣнѣ (да сѣ), *ешъ*, — *нася*, *гл. вѣзѣр. сѣр.* Да сѣ кѣнѣ доста, досыта; накупѣтѣся.

Накѣсамъ, *гл. сѣр.* отъ **накѣсвамъ**. 1) Да разкѣсамъ, да покѣсамъ, да изкѣсамъ, да раздѣжъ, да накѣнѣ, да накѣнѣ. 2) Да набѣрѣ, да накубамъ, да накѣнѣ, да накѣнѣ; *нарѣвъ*. — *санѣй*, *прич. стр.* 1) Разкѣсанѣй, покѣсанѣй, изкѣсанѣй, раздранѣй; *разѣрванѣй*. 2) Набранѣй, наскубанѣй, откѣснѣй; *нарванѣй*.

Накѣсвамъ и накѣсувамъ (да **накѣсамъ**), *гл. д.* 1) Направѣмъ нѣчто на кѣсовѣ, разкѣсвамъ, покѣсвамъ, изкѣсвамъ, раздѣрамъ; *рѣвъ*, *дрѣвъ*. *Накѣса го на парчета*. 2) Събирѣмъ, набирѣмъ, откѣсвамъ, накубамъ; *нарѣвъ*. *Накѣса кѣтѣкъ цѣтѣ*. — *мѣя*, 1) *гл. вѣзѣр.* само въ *сѣр. видѣ*. Да кѣсамъ много, доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ накѣсанъ по знаменованіе-то на глагола.

Накѣсване и накѣсуване, *с. сѣр.* отъ **накѣсвамъ**.

Накѣсничко, *нар. смякч.* отъ **накѣсо**.

Накѣсо и

Накѣсомъ, *нар.* Накратко, безъ протаканіе, съ малко думы, *вкратцѣ*; *вкратцѣ*, *коротко*. *Да ти кѣжѣ накѣсо*.

Накѣтамъ, *гл. сѣр.* отъ **накѣтвамъ**. 1) Да накрѣжъ, да наскѣтамъ. 2) Да натѣкмѣжъ, да дюздисѣжъ. — *танѣй*, *прич. стр.* *Накрѣжѣй, наскрѣжѣй, наскѣтанѣй, прикѣтанѣй*.

Накѣтвамъ и накѣтувамъ (да **накѣтамъ**), *гл. д.* 1) Скрѣтамъ много, доста; наскрѣвамъ, накрѣвамъ, наскѣтамъ, прикѣтамъ. 2) Натѣкѣнамъ, дюздисѣнамъ. — *мѣя*, 1) *гл. вѣзѣр.* Готѣжѣся, дюздисѣнамъ за нѣчто; накрѣтамъ, стѣгамъ, оправѣнамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ накрѣтанъ.

Накѣтване и накѣтуване, *с. сѣр.* отъ **накѣтвамъ и накѣтувамъ**.

Накѣцѣмъ, *гл. сѣр.* отъ **накѣцѣвамъ**. Да накрѣцамъ, да накрѣцамъ, да застанѣжъ.

Накѣцѣвамъ и накѣцувамъ (да **накѣцѣмъ**), *гл. сѣр.* За врѣкѣты животны: кѣцѣмъ много на едно мѣсто, накрѣцамъ, накрѣцамъ, застанѣжъ. *На дрѣво-то накрѣцажъ гарѣжъ*.

Накрѣване и накрѣцуване, *с. сѣр.* отъ **накрѣцѣмъ**.

Накрѣцувамъ (да сѣ), *гл. вѣзѣр. сѣр.* Да кѣцувамъ доста, доволѣжъ.

Накрѣувамъ, *гл. д. сѣр.* Да накрѣчувамъ, да накрѣчувамъ. Да сѣ накрѣ-

рувамъ, *гл. вѣзѣр. сѣр.* Да накрѣчувамъ доста, доволѣжъ; да сѣ накрѣчувамъ.

Налѣвамъ (да **наловѣжъ**), *гл. д.* Наговѣнамъ.

Налѣване, *с. сѣр.* отъ **налѣвамъ**. Налѣване.

Налѣгамъ (да **наложѣжъ**), *гл. д.* Наложѣвамъ:

1) Нарѣждамъ нѣчто на петуры, на листѣ, *Наложѣжъ баницѣжъ, зелѣникѣжъ*.

Богъ да убѣе пѣтѣ-то,
Че ми е рано ранѣло,
Та събудѣло бабѣ-тѣжъ,
Да разѣочи зелѣника;
Дорѣ да го наложи,
Кацѣ прѣсоѣ изложи,
Кацѣ масло наложи. *Пѣс.*

Налагамъ харманѣжъ, разѣтѣнамъ снопѣ-то на тока за да сѣ врѣжѣжъ. 2) Натѣрамъ, натѣрамъ много нѣчто нѣждѣ; *налагѣжъ*. 3) Турѣмъ лапѣжъ, мокрѣ крыпѣ или друго нѣчто на ранѣжъ, на болѣжъ; *ложѣжъ*. *Ранѣжъ-тѣжъ налагѣжъ съ листѣ отъ подѣбѣжъ*. *Наложѣжъ го въ кожѣ*, турѣжъ го въ кожѣ, кога нѣкой тяжко е битъ. 4) За синѣжѣжъ, за желѣза: турѣмъ нѣкого въ тѣхъ, оканѣмъ му гѣ, обковѣвамъ го съ тѣхъ. *Наложѣжъ ми цѣпи*, обковѣжъ ми съ синѣжѣжъ, въ желѣза. 5) Турѣмъ си шапѣжъ, дрѣжъжъ, обличѣмъ; *вѣдѣжъ*, *надрѣжъ*. *Наложѣжъ си сока*. *Наложѣжъ си шапѣжъ-тѣжъ*, турѣжъжъ си ѣжъ на гла-вѣжъ-тѣжъ.

Станѣка си косѣжъ отрѣжъ,
Наложѣжъ калѣжъ босѣжъжъ,
Обрѣжѣжъ рѣжѣ бѣжѣжъ,
Вѣжъжъ ми байраѣжъ понѣжъ,
И сѣлѣжъжъ момѣжъ поведѣжъ,
Че гѣ на войсѣка заведѣжъ. *Пѣс.*

6) Насажѣмъ кокошѣжъ да лѣжъ. 7) Направѣмъ, надрѣжѣжъ, надрѣжѣжъ. *Наложѣжъ вратѣжъ като битѣжъжъжъ просѣжъжъ*. 8) Бѣжъ, дѣжъжъ, лѣжъжъ, пѣжъжъ, тѣжъжъ, врасѣжъжъ, жѣжъжъ, цѣжъжъ, мѣжъжъжъ, дрѣжъжъжъ; *комѣжъжъ*, *катѣжъжъ*, *комѣжъжъ*, *тузѣжъжъ*, *колѣжъжъ*, *костѣжъжъжъ*. *Наложѣжъ го добрѣ*. *Налагамъ нѣкому грѣжъжъ*, надрѣжѣжъ го; *надрѣжъжъ* сѣжъжъ, *надрѣжъжъ* ко-мѣжъжъ либо горѣжъжъ. *Наложѣжъ му самѣжъжъ*, надрѣжѣжъ го, надрѣжѣжъ го. — *мѣя*, *гл. стр.* и *вѣзѣр.* Бывамъ наложѣжъ по знаменованіе-то на глагола.

Налѣганѣ, *с. сѣр.* отъ **налѣгамъ и налѣгажѣжъ**.

Налѣгажѣжъ, *с. ж.* Кога наложѣжъ, надрѣжѣжъ нѣкого; бой, кѣжъжъжъ.

Налѣдвамъ и налѣдувамъ (да сѣ **налѣджъ**), *гл. об.* Ладѣжъ много, доста; надрѣжѣжъ на ладѣжъ; *надрѣжѣжъ*.

Налѣдж (да ся), *ишь*, — *дился*, *гл. свр.* отъ *налѣдваемся*. Да ся *навозж* (въ *ладнѣхъ*); *накатѣтсь*.

Налѣзвѣмъ и **налѣзувамъ** (да *налѣзж*), *гл. д. 1)* Лазж *врѣху* нѣчто, *налѣзвѣмъ*. *Налѣзвѣмъ го гжескици*. 2) Съ *лаzenie* *надохождвѣмъ*; *напылювѣмъ*; *напѣлзывать*. — *мси*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да *лазж* доста, много, *доклѣ* *могж*; да ся *напылѣхъ*. 2) *гл. стр.* Бывѣмъ *налазѣнъ*, *полазвѣмъ*, *напылювѣмъ*.

Налѣзж, *ишь*, — *вилъ*, *гл. свр.* отъ *налѣзвѣмъ*. Да *полазж*, да *напылѣхъ* — *зѣный*, *прич. стр.* *Полазѣный*, *напылѣный*, *попылѣный*.

Налѣзамъ (да *налѣзж*), *гл. ср.* Влѣзамъ, *влѣзамъ*, *нагазвѣмъ*.

Дотекла е Рѣда рѣка
И си носи дребнѣй плавутъ,
Въвъ плавута малка мома;
Кой *налази* въ Рѣдѣ рѣкѣ
Да *извади* малкѣ *момѣ*,
Тѣа е нему *прѣво* *любѣ*. *Пѣс.*

Налѣйвамъ и **налѣювамъ** (да *налѣйж*), *гл. д.* Казвѣся за бѣсно *кучѣ*, за бѣсно *животно*, кога *надѣхъ* нѣкого, та го *хване* бѣсъ.

Налѣйнѣвѣж, *ишь*, — *вилъ*, *гл. свр.* отъ *налѣйнѣвѣмъ*. Да *намацѣмъ* съ *лайна*, да *улайневѣж*. — *нѣвенѣый*, *прич. стр.* *Намацѣный* съ *лайна*, *улайневѣый*.

Налѣйнѣвѣмъ (да *налѣйнѣвѣж*), *гл. д.* *Намацѣмъ*, *умацѣмъ* нѣчто съ *лайно*, *улайневѣмъ*. — *мси*, *гл. стр.* и *возвр.* Бывѣмъ *налайневѣнъ*, *намацѣмъ* съ *лайна*, *улайневѣмъ*.

Налѣйнѣванѣе, *с. ср.* отъ *налѣйнѣвѣмъ*.

Налѣмкамъ (да ся), *гл. об. свр.* Да ся *ламкамъ* доста, много, *колкото* ми ся *ще*.

Налѣмотж (да ся), *ишь* — *тился*, *гл. възвр.* *свр.* Да *ламотж* доста, много, *колкото* ми ся *ще*; да ся *наломотж*.

***Налѣни**, *с. м. мн. Т.* *Налѣжи*.

Налѣнамъ, *гл. свр.* отъ *налѣнѣвамъ*. Да *налонѣмъ*, да *лапѣж* нѣчто много. — *папѣый* *прич. стр.* *Налонѣный*, *лопѣжтый*, *лапѣжтый*.

Налѣнѣвамъ и **налѣнѣувамъ** (да *налѣнѣмъ*), *гл. д.* *Лонѣмъ*, *лапѣмъ* брѣзо, брѣзо нѣчто *голѣмо*; *налонѣмъ*, *напѣрамъ*, *ушѣвамъ*, *сонамъ*; *лопѣть*, *сѣдѣть*, *пожирѣть*, *поглоцѣть*.

Врѣзали *тынкѣ* *конопци*
И *ск* *Стопана* *спусѣжли*;
Тама^{мъ} ми *водж* *гребѣашѣ*,
Сура го *лама* *налана*,
Сура ми *лама* *гирѣска*. *Пѣс.*

— *мси*, 1) *гл. възвр.* *Наладамъ* съ *лана* — *не*, *налопѣмъ*, *лана^{мъ}*, *лона^{мъ}* доста, мно-

го, *доклѣ* *могж*; *налонѣтъся*, *облонѣтъся*, *обожирѣтъся*. *Налапѣся* *като* *попско дѣтя* *на задушницѣж*. 2) *гл. възвр.* *Научѣмъся* да *правѣж*, да *врѣшж* нѣчто *какъ* да *е*; *налопѣмъся*, *нахранѣмъся*; *наметѣтъся*, *набирѣтъся*, *научѣтъся*, *зѣимствова^{тъ}* отъ *другѣхъ*. *Налопѣлся* *малко влашкѣ*. *Поналапѣлся* *французскѣ*, *научилъ* нѣкожъ и *другж* *думж*. 3) *гл. стр.* Бывѣмъ *наланѣнъ*, *налонѣмъся*.

Налѣнѣванѣе и **налѣнѣванѣе**, *с. ср.* отъ *налѣнѣвамъ* и *налѣнѣвамъся*. *Налѣнѣванѣе*.

Налафѣувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да *лафѣувамъ* много, доста, *доклѣ* ми ся *ще* и *доклѣ* *могж*.

Налѣйж, *ишь*, — *ла^{мъ}аль*, *гл. свр.* отъ *налѣйвамъ*. Да *надѣхамъ*, да *надѣхамъ*. Да ся *налѣйж*, *гл. възвр. свр.* Да *ла^{мъ}ж* доста, много, *доклѣ* ми ся *ще*, *доклѣ* *могж*; *налѣйтсь*. — *лапѣый*, *прич. стр.* *Надѣхѣный*, *надѣхѣный*.

Налѣбѣтецъ, *ум. м.* и *налѣбѣтѣя*, *ум. ср.* *Малѣжъ*, *младъ* *налѣбѣтъ*.

Налѣбѣтѣница, *с. ж.* *Дюкѣнѣ*, *мѣсто*, *дѣто* *работѣ* *налѣбѣтъ*.

Налѣбѣтскѣый, *ска*, *ско*, *пр.* отъ *налѣбѣтъ*.

***Налѣбѣтъ** и **налѣбѣтѣтъ**, *с. м. Т.* *Който* *ковѣ*, *подковава* *конѣ* и *воловы*.

Мари *сестро* *Ангелино*,
Гѣа *извади* *врапа* *кома*,
Дѣвѣтъ *годинѣ* *неводѣно*,
Неводѣно, *нековѣно*,
Завѣди го *на* *налѣбѣтъ*,
Да ми *ковѣтъ* *врапа* *кона*,
На *юпѣшкѣ* *верѣсѣж*. *Пѣс.*

Налѣбѣтѣница, *с. ж.* *Налѣбѣтѣница*.

Нѣлѣ, *с. м.* Въ *изрѣченіе*: *не е лудѣ* *налѣ*, *а далѣ*.

Налѣвенѣувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да *ле^{мъ}венѣувамъ* много, доста, *доклѣ* ми ся *ще*; да ся *наергенѣувамъ*, да ся *на^{мъ}мѣувамъ*.

Налѣкѣледѣнѣж, *ишь*, — *дѣсахъ*, — *дѣсалъ*, *гл. д. свр.* Да *ле^{мъ}кѣледѣнѣж* много, доста; *непѣнѣтъ*.

Налѣлѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да *ле^{мъ}лѣкамъ* доста, много; да ся *налѣлѣкамъ*, да ся *налѣлѣчж*, да ся *на^{мъ}вайкамъ*.

Налѣлѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да *ле^{мъ}лѣкамъ* доста, много; да ся *налѣлѣкамъ*.

Налѣлѣчж (да ся), *ишь*, — *чился*, *гл. възвр. свр.* Да *ле^{мъ}лѣчж* много, доста; да ся *налѣлѣкамъ*.

Налѣлѣтж (да ся), *ишь*, — *тился*, *гл. възвр. свр.* Да *ле^{мъ}лѣтж* доста, много, *доклѣ* ми ся *ще*, *доклѣ* *могж*; да ся *наблѣбѣлѣж*, да ся *наблѣбѣлѣж*, да ся *на^{мъ}джомѣлѣж*.

Налѣсно, *нар.* *Отдѣто* *лесно* *може* да ся *до-*

стане, наколай. *Тури го налесно, та кога потрѣба, да ся не маешь да го трѣсишь.*

Налеснѣж (да ся), ишь,—нился, *гл. възвр. свр.* Да си посрѣщнѣж пужды-ты; да ся улеснѣж.

Налѣтъж, *пр. неизм. Т.* Лошь, мереть, пустъ. *Налетъ да е моа стока, пуста остала моа-та стока. — Налетъ да е по-хармо, и безъ него може.*

Налѣшѣж, ишь,—шилъ, *гл. свр.* Съ лешене да настрѣжѣж доста, много.

Нали́, *нар.* Нели, дава, дѣвѣ, ели, чева, наль, лели, като, та, дилмѣж; *вѣдъ.* *Нали ти казахъ; да я тебѣ говориль, я же тебѣ говориль. Нали е така, чева е така. Нали смѣ роднина; да мы родня, вѣдъ мы родня. Нали не си слѣпъ, та не видишь; ты же не слѣпой, вѣдъ ти не слѣпой, рѣвъ ты слѣпой, что бы не видѣть. Нали е истина? Неправда ли?*

Налибѣж (да ся), ишь,—бился, *гл. възвр. свр.* Да ся либѣж, да либѣж доста, много, доклѣ ми ся ще; да ся налюбѣж.

Нали́вамъ (да нальѣж), *гл. д. 1)* Пльнѣж, напльнѣж сѣдъ съ нѣчто водно; *наливѣтъ.* *Да нальѣмъ едѣж стомнѣж водѣж. Налѣтъ го въ стекло.*

На бѣлъ Дунавъ отишла,
Студнѣж водѣж нальѣла,
И назадъ ся връжѣла. *Пѣс.*

Налѣлъ двѣ бѣзѣи вино и еднѣ ракиѣж.

2) Чрънѣж, почръпвамъ, начръпвамъ; *черпѣтъ.* *Да нальѣмъ водѣж отъ кладенеца.*

3) Наточвамъ *Наливай, Недо, да пие дѣдо. Какѣжто си чашѣж брату си нальѣлъ, такава ще ся падне и на твоа дѣлѣж.* 4) Заливамъ, поливамъ. *Налива ме-жлеж на ранѣж-тѣж. Откакъ ми отровилъ сръдце-то, зелѣ да налива лѣкѣж на него.* 5) Изливамъ, изкалѣживамъ много, доста. *Налѣлъ двѣ окѣи свѣци. — мѣя, гл. възвр. 1)* За плодове-ты: напльнѣмъ ся сокъ; *водяиѣтъ. Да повали дѣждѣ да ся нальѣж жито-то, грозде-то.* 2)

За животно: надебѣлѣвамъ, тлѣстѣѣж, напльнѣшамся, накрѣвѣвамся; *жирѣтъ, тучиѣтъ. Конѣ-тѣ ся е нальѣлъ.* 3) Пшѣж много. *Наливася съ вино, съ водѣж. — Налѣж му сѣж очи-тѣж, напльнѣнѣж му ся съ слѣзы, дойде му до плачь. — Налива ми ся сръдце-то, става ми тяжко, мѣчно.*

Буйна ся гора развива,
Майци ся сръдце налива,
Че Стоанѣж безъ кiarъ останѣж. *Пѣс.*

Нали́ване, *с. ср.* отъ **нали́вамъ** и **нали́вамся**.

Нали́вникъ, *с. ж.* Лѣса, цѣдилка, ставилка

на улѣй за да задръжѣ боклукъ да не отива въ цифуна.

Нали́вриж (да ся), ишь,—рился, *гл. възвр. свр.* Да ся ливриж доста, много, доклѣ ми ся ще; да ся нагавриж, да ся наплѣзж.

Нали́гавѣж, ишь,—вилъ, *гл. свр.* отъ **нали́гавѣямъ**. Да намацамъ съ лигы, да улигавѣж, да наплюнчѣж; *намуслитъ, намусоб-литъ. — венѣтъ, прич. стр.* Намацанѣтъ съ лигы, улигавенѣтъ, наплюнченѣтъ; *намусленѣтъ, намусобенѣтъ.*

Нали́гавѣямъ (да нали́гавѣж), *гл. д.* Намац-вамъ, нацапвамъ, намокрювамъ нѣчто съ лигы, наплюнчвамъ; *намусливать, наслю-нивать. Налигавилъся като малко дѣтъ. — мѣя, 1) гл. възвр.* Лигавѣж доста, много. 2) *гл. стр. и възвр.* Бывамъ налигавенъ; намацвамся, нацапвамся, намокрювамся съ лигы, наплюнчвамся; *намусливаться, на-слюниваться.*

Нали́гавѣяне, *с. ср.* отъ **нали́гавѣямъ**.

Нали́зѣж (да ся), ешь,—лизѣхся, — лизал-ся, 1) *гл. свр.* отъ **нали́зѣямся**. Да ся напшѣж, да ся накытѣж, да ся нажюлѣж, да ся накадѣж, да ся наклѣвѣж, да ся наклѣн-камъ, да ся налюхамъ, да ся наплюскамъ, да ся напукамъ, да ся нарѣжѣж, да ся на-свѣткамъ, да ся насмучѣж, да ся нацукамъ, да ся нацѣдѣж; *нарѣзаться, насосаться, назюзиться.* 2) *гл. възвр. свр.* Да лижѣж доста, много, доклѣ ми ся лиже. — *лизѣ-нѣтъ, прич. стр.* Пизанѣтъ, напизанѣтъ, на-кытенѣтъ, нажюленѣтъ, накаденѣтъ, и проч.

Нали́зѣямъ и **нали́зѣвамся** (да ся налѣ-жѣж), *гл. об.* Напизамъ много, нажюлѣв-мъ, накадѣвамся, наклѣвѣвамся, наклѣнѣв-мъ, накытѣвамся, налюхѣвамся, наплюсѣв-мъ, напукѣвамся, нарѣзѣвамся, насвѣтѣвѣмъ, на-смукѣвамся, нацукѣвамся, нацѣдѣмъ; *на-сѣ-сываться. Нализался като копачѣж. На-лизался мртѣвѣж пизанѣж.*

Нали́зѣяне и **нали́зѣвање**, *с. ср.* отъ **нали́зѣямся**.

Нали́лямъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся лилиамъ много, доста, доклѣ ми ся лила; да ся налюлѣж.

Нали́ма, *с. ж.* Изработена коприна.

На высокъ чердакъ да сѣдишь,
Бѣлѣж налимѣж да придешь,
Ибришмѣж конци да еучеши. *Пѣс.*

Нали́тамъ (да нальѣтъж), *гл. ср. 1)* Спу-щамся, връгамся, отивамъ възъ нѣкого, възъ нѣчто, нальѣтавамъ; *кидѣться, накыдываться, бросѣться на что, нападѣтъ, на-летѣтъ. Кучѣж-то не налита на чло-вѣкѣж.* 2) Отива ми око-то на нѣчто, иска ми ся много. *Стоанѣж налита на пие-не, на бой. Налитѣтъ като мужѣж на*

дѣждѣ. 3) Залѣгамъ, налѣгамъ, радѣ, заста-
намъ, настанамъ, зараднавамъ, грыжѣсь;
стараться, хлопотать, лѣчься, пещись.
*Палита за Пвана. Палита за тѣхъ
работѣхъ.*

Налѣтаніе, с. ср. отъ налѣтамь.

Паліччамъ, гл. ср. Приличчамъ, личжъ, до-
карвамъ, мязамъ; бытъ похóжымъ. *Пали-*
ча на бацж си. Не наличча на него.

Наличаніе, с. ср. отъ налічань.

Налишѣжъ (да ся), ѣшь, — шѣлся, *гл. взвр.*
свр. Да лишѣжъ колкото могъжъ, колкото ми
ся ше.

Нали́оува̃мъ (да на́лиж), гл. д. Напа́да̃мъ, па́лѣ̃га̃мъ, на́гльну́ва̃мъ нѣ́кого, нѣ́что. *Нал-
нжж* го като жраве.

Нали́ovanje, с. ср. отъ нали́оуамъ.

Напа́днж, ешь,—на́жль, *гл. сер.* отъ напнѡ-
ва́мь. Да нападнѡж, да налѣгнѡж, да натпснѡж,
да наглѣнѡж.—**нжтѣй**, *прим. стр.* Напад-
нжтѣй, налѣгнжтѣй, натпснжтѣй, наглѣ-
нжтѣй.

Нало, съжжж. Нъ.

Не мой црквиц да градимы
Все оть сребро и оть злато,
Наше царство достангло,
Турско царство настангло,
Та кият црквиц разгурити,
Отъ сребро кият сѣдла кова,
Отъ злато кият юзды лѣти,
Нало црквиц да сградимъ,
Отъ бѣл камѣикъ и отъ мермеръ,
Вѣда вара, жьлтѣ землѣ. *Пѣс.*

Наловѣжъ, ишь,—вилъ, *гл. свр.* отъ нало-
вѣвамъ и налѣвамъ. Да нахванж, да
науловж; **наловить**.—вѣнчѣй, *прич. стр.*
Нахванжтѣй, науловентѣй; **наловленный**.

Налові́вають (да **налови́к**), **гл. д.** **Нала-
вають**, **улавня́ють**, **хваща́ють** много, доста; **на-
ла́вливать**. *Налови́хъ рыбъ.* — **мѣя**, 1) **гл. вѣ.** **Хваща́мся**, **ловимся** одинъ за другъ. *Наловя́тся мо́щи, мо́мы, та залю-
лѣ́хътъ кры́шко хоро.* 2) **гл. вѣзвр.** **само
въ сѣр. видѣ.** Да **ловы́** колкото могъ, кол-
кото ми ся ще; **налови́ться**. 3) **гл. стр.**
Быва́тъ наловенъ; на́лавлива́ться.

Налові́аваніє, с. ср. отъ налові́авамъ.

*Налогъ, с. ж. *мн.* *Пр.* отъ аналогъ.
Въ црѣвѣхъ подставка, за да ся турятъ на
нежъ книги-ты, кога ся чете; аналогій,
налогъ.

Налѡжвамъ и налѡжювамъ (да налѡжж),
гл. д. Налагамъ.

Налѡжване и налѡжюване, с. ср. отъ
налѡжвамъ. Налагане.

Налѡжка, с. ж. Това что ся носи на главѣхъ като шпанкѣ, забрадкѣ и др. т.; головной уборъ.

Налѡзникъ, с. ж. Качамакъ разплесканъ

на пѣтуры съ сырене и масло помеждъ
имъ; прѣложникъ.

Налѡжничя, *ум. ср.* отъ налѡжникъ.

Налѡжѣжъ, ишь, — жилъ, *гл. сер.* отъ на-
лѡгамъ и налѡжкамъ. — женѣтѣй, *прис.*
стр. 1) Наряденѣтѣй, надиленѣтѣй на пе-
туры, на листе. 2) За болѣжъ, на коѣто е
турѣжъ лапа или друго нѣчто. 3) Набѣ-
тѣй, надыненѣтѣй, натуѣнанѣтѣй, наврасканѣтѣй
и проч.

Налѡкамъ, гл. ср. отъ налѡквмъ. Да
налочъ.—кантый, прич. стр. Налоченый.
Налѡквмъ и налѡкувмъ (да налѡкамъ),
гл. д. Налочвмъ.

Налѡкънѣжъ, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ на-
лѡкънѣамъ. Да направѣжъ нѣчто на лѡкъвѣ.
— вентый, *прич. стр.* Направеный на
лѡкъвѣ.

Налѡкѡнамъ (да налѡкѡвѣ), *гл. д.* Напрѡнамъ нѣчто на локѡвѣ, на трапчинкѣ. *Порой-тъ налокѡвилъ пѣтѣи.*—*мѣс.* *гл. стр.* и *взвр.* Бывамъ налокѡвѣнъ, ставамъ на локѡвѣ.

Надо́кваніе, с. ср. отъ надо́кванъ.

Наломѣтъж (да ся), **инь**, — **тился**, *гл. възвр. сер.* Да ломѣтъ доста, колѣто могѣ, колѣто ми ся ще, да ся наламѣтъ, да ся наджомѣтъ, да ся набѣлѣбоѣтъ, да ся набрьбоѣтъ, да ся надрьдорѣтъ.

Наломѣишь,—мѣлъ, *гл. свр.* отъ наломѣивать. Да начюшь, да натрошь, да накрѣшь.—мѣнѣй, *прич. стр.* Начюненный, натрошенный, накрѣшенный.

Наломѣвамъ (да наломѣхъ), *гл. д.* Ломѣ много, доста, колкото трѣбва; начюпвамъ, натрошявамъ, накрывямъ. — *мси, 1) гл. възвр.* само въ *свр. видъ*. Да ломѣ доста, колкото можъ, колкото ми ся ще. 2) *гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ наломѣнъ; начюп-
вамся, натрошявамся, накрывямся.

Наломі́ваніє, с. ср. отъ наломі́вамь.

Налѡнамъ, *гл. свр.* отъ налѡнвамъ. Да
наланамъ, да наглѣтамъ. — *паный, прич.*
стр. Налаланый, наглѣтанный.

Налѡнвамъ и налѡцувамъ (да налѡпамъ),
гл. д. Наланвамъ.

Налѡпаніе и налѡпуваніе, с. ср. отъ
налѡпвамъ. Напаиваніе.

Налѡчвамы и налѡчюнамы (да налѡчѣ),
гл. д. Налоквамы, лочыѣ отъ нѣчто, та го
омрѣсывамамы; налокаты. *Котка-та налочи*
мѣко-то. — мся, гл. *взвѣр.* Нападѣмся,
наппивамся съ лочепо; налокатыся.

Налѡчва́нiе и налѡчiуванiе, с. ср. отъ
налѡчва́мъ и налѡчiува́мъ.

Налóчижъ, ишь, — чилъ, *гл. свр.* отъ на-
лóчвамъ. Да палокамъ. — ченъый, *прич.*
стр. Омръсенный съ лочену, налоканыый.

взотыкаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ нальз-
нѣтъ.

Палі́зване и палі́знуване, с. ср. отъ
палі́званъ.

Налѣзѣжъ, ешь, — ижъ, *гл. свр.* отъ на-
лѣзѣжъ и налѣзѣжуемъ. Да натыкижъ,
да набодѣжъ; наткнѣтъ, взоткнѣтъ. — Ижъ-
тый, *прич. стр.* Натыкижътый, натъики-
жътый, набоденъый; наткнѣтый, взоткнѣ-
тый.

Налытамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да лы-
тамъ много, доста, колкото ми ся ще, докажъ
могъ; да ся налутамъ.

Налѣво, нар. На лѣвѣ-тѣ, на-камъ лѣвѣ-тѣ
страшѣ; **налѣво.** *Дръжте налѣво.*

Налѣгамъ (да налѣгнѣ, налѣгвамъ, налѣгнувамъ), *гл. д.* 1) Натискамъ, притискамъ; давить. *Налѣгай да не шавре. Налѣгни врата-та да не отзѣвать. Налѣгни го съ камыкъ.* 2) Натискамъ, бастиновамъ, крѣтъ да влѣжъ нѣйидѣ спомоу; нападать. *У Стокановъ ноцесъ налѣгали обернущи.* 3) Нападамъ, нагнѣнѣвамъ, врѣхлѣтѣвамъ, навѣждамъ; нападать. *Налѣгнѣли ги хайдутѣ. Налѣгнѣли ги влѣци. Налѣгнѣли ги вѣзѣкъ.* 4) Постигаемъ; постигать. *Налѣгнѣло го зло. Налѣгнѣла го сиромашина, налѣгнѣла го невола. Налѣгнѣла го болѣсть, старость.* 5) Одолѣвамъ; одолѣвать. *Налѣгнѣлъ го сѣмъ.* 6) Настаивамъ за нѣчто да стане, застаивамъ, залѣгамъ, радѣ; настаивать, стараться. *Налѣгамъ да си изградимъ училище. Налѣгамъ да оженимъ Боана.* 7) Натискамъ нѣкого да направи нѣчто, наспрѣчѣямъ; заставлятъ, принуждѣтъ. *Налѣгамъ го да си плати дълга.* 8) Давамъ нѣкому по-малко, побивамъ.

Два сѣ брата дѣлѣ дѣлили,
Пò малкына надигнѣли,
Пò-старына палѣгнѣли. Пѣс.

—**мя**, *гл. стр.* Бывамъ налѣгнѣть по
 знаменованіе-то на глагола. — *Налѣгай*
си парцалы-тѣ, стой миренъ, мпрувай.
 — *Налѣгнѣли го дѣца, добылъ много*
дѣца, на не може да гы глѣда.

Налѣгашы, гл. ср. свр. въ мн. ч. Да лѣг-
нѣмы мнозина. *Налѣгали* като биволы
въ тѣмъ.

Налѣганіе и налѣгнуваніе, с. ср. отъ
налѣгамъ и налѣгнувамъ.

Налѣгвамъ, гл. мн-кр. отъ налѣгамъ.

Налѣгнувамъ, гл. уч. отъ налѣгамъ.

Налѣгнѣ, ешь,—нжѣ, гл. свр. отъ на-
лѣгамъ и налѣгнувамъ.

Налѣжнѣто, нар. Казвася въ нѣсенъ за ко-
пие-то на Марко Кралевитый, носено по-
лѣгато:

Марко иде отъ горъ зеленъ,
Сестра му Марина отъ водъ студенъ,
Та му вели, вели хемъ говори:
Варай, брато, милый брато,
Что си толко кахърлина,
Буйно коне палѣжито носишь,
Самуръ калпакъ надъ очи-ты?

Налѣжѣж (да ся), нишъ—жѣлѣся, гл. възвр.
свр. Да лѣжѣж доста, много, колкото ми
ся ще, доклѣ можѣ.

Налѣзж, ешь, — залъ, *гл. свр.* отъ налѣ-
зямь. Да влѣзж, да нагазж.

Налѣлѣж (да ся), ешь,—лѣался, и

Налѣлѣамъ (да ся) и

Налѣблѣамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
лѣблѣжъ, да ся лѣблѣамъ, да ся лѣблѣамъ до
волюжъ: да ся налюблѣжъ, да ся налюблѣамъ.

Налѣивамъ и налѣкнувамъ (да налѣбнѣж),
гл. ср. Олѣивамъ, залѣивамъ, налѣпнавамъ
на нѣчто; налипѣть, навязѣть. *Налѣпня-*
мый; налипный.

Налѣпихъ, ешь, — ижлъ, гл. свр. отъ на-
лѣпивамъ; налѣпнуть, нальнуть.

Налѣпшѣ, ишь,—пѣль, *гл. свр.* отъ налѣ-
пѣиамъ и налѣпиамъ. Да залѣпшѣ, да
прилѣпшѣ; налѣпѣить, наклеить.—пѣныйй,
прим. стр. Залѣпѣныйй, прилѣпѣныйй на-
лѣпѣто; налѣпленный, наклепный.

Налѣпѣваѣмъ и налѣпѣнаѣмъ (да налѣпѣжъ),
г.л. д. Лѣпѣжъ, заглѣпѣнаѣмъ, приглѣпѣнаѣмъ
нѣчто много, съ лѣпѣние наготовлюѣмъ; на-
лѣпливаѣтъ, налѣплиаѣтъ, наклѣиваѣтъ.

Тогава станъ младъ Йованъ,
Та си е хванълъ Калинъ,
Съ черенъ ѝ катранъ намаза,
Съсът бълъ ѝ памукъ налѣпи,
Та па ѝ младжъ запали,
Та имъ е три дни свѣтила. *Пѣс.*

— мся, 1) гл. *възвр.* Заѣлѣнавамъ на пѣчѣ, наѣлѣвамъ, наѣлѣнувамъ; наѣлѣнѣть, наѣлѣзѣть. *Палѣлилися като мужъ.* 2) гл. *стр.* Бывамъ наѣлѣненъ; наѣлѣпляться, наѣлѣплятъся, наѣлѣиваться.

Налѣнѣваніе и налѣнѣніе, с. ср. отъ
налѣнѣвамь и налѣнѣямь.

Налѣтице, с. ср. Кога чловѣкъ налѣти на
нѣчто зло или кога го сполѣти нѣчто зло ;
напастъ, изкушение, бѣда. *Нападнѣ на*
зло налѣтице, сполѣтѣ го нѣчто зло ;
попасть на бѣду.

НАЛѢТНЫЙ, —тынь и —тень, —тна, —тно,
пр. Лютый, злый, врытый, лопный, лоша-
вый; лю́тый, жесто́кий, злой, гро́бный.
Налѣтыхъ чловѣкъ.

Палѣту́вамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да лѣ-
ту́вамь доста, дово́лѣхъ.

Налѣтъ, ишь, — **тѣль**, гл. свр. отъ **налѣ-**
тѣвамъ и **налѣтамъ**. 1) Да ся спустиж,
да ся врыжъ възъ нѣчто; **налетѣтъ**, кѣ-

на ржжж-тж, да ти намажж очи-ты.
Келжавий, кога найде масло, намаже
пръвѣ главж-тж си.

Нама́зване и **нама́зуване**, с. ср. отъ **нама́звань**.

Нама́лко, нар. Насмалко, още малко и . . .
Погнжжъ гы влжжъ и нама́лко щѣлжъ да
гы стигне да гы разжжса.

Нама́лѣвань (да нама́лѣж), гл. ср. Ста-
вань по-ма́лѣжъ, смалявамся; ма́лѣть,
уменьшѣться, ума́лѣть. Де́нь-тѣ нама-
лѣва, станж по-ка́сѣ. Во́да-та нама́лѣва,
спада; нѣзѣться.

Нама́лѣване, с. ср. отъ **нама́лѣвань**.

Нама́лѣж, ешь,—лѣлж, гл. свр. отъ на-
ма́лѣвань. Да ся сма́лж, да ся нама́лж.

Нама́лѣж, ишь,—лѣлж, гл. свр. отъ нама-
лѣвань. Да напра́вж по-ма́лѣжъ, да сма-
лж, да ума́лж; умень́шѣть, ума́лѣть.
—лѣнѣй, прич. стр. Сма́ленѣй, ума́ле-
нѣй; умень́шѣнный, ума́ленный.

Нама́лѣвань (да нама́лѣж), гл. д. Напра-
вань нѣчто да стане по-ма́лко, смалявань,
умалявань; умень́шѣть, ума́лѣть. — мѣя,
гл. възвр. и стр. Ставань по-ма́лѣжъ, на-
ма́лѣвань, быва́нь нама́ленъ; смалява́мъ,
умалява́мъ; умень́шѣть, ума́лѣть.

Нама́лѣване, с. ср. отъ **нама́лѣвань** и
нама́лѣвань.

Нама́мвань и **нама́мувань** (да нама́мж),
гл. д. Нама́мвань: 1) Съ ма́мене повѣк-
вань нѣчто, нѣкого; примамвань, ма́мж,
подма́мвань, изма́мвань; примѣ́нѣвать.

Едно момчи лудъ делиа
Ни сѣднува, ни сборува,
И въвъ Калѣж погледнува,
И съсь ржжж нама́мнува,
И съсь око нама́гнува,
И съсь уста ѣ сборува:
Хайде Кале, да бѣгамъ! Пѣс.

2) Примамвань много, доста; нама́нѣвать.
— мѣя, гл. стр. Быва́нь нама́ненъ, при-
мамва́мъ, измамва́мъ, подмамва́мъ; при-
мѣ́нѣваться.

Нама́мване и **нама́муване**, с. ср. отъ
нама́мвань.

Нама́мѣлж (да ся), ишь, — лѣлж, гл.
възвр. свр. Да ма́мѣлж доста, доволж; да
ся наджо́мѣлж, да ся наблѣ́божж, да ся на-
брѣ́божж, да ся налѣпѣж.

Нама́мж, ишь,—мѣлж, гл. свр. отъ на-
ма́мвань и нама́мвань. 1) Да примамж,
да измамж, да подмамж; примѣ́нѣть. 2)
Да примамж много; нама́нѣть. — мѣнѣй,
прич. стр. Примамѣнѣй, измамѣнѣй, под-
мамѣнѣй; примѣ́ненный.

Нама́мвань (да нама́мж), гл. д. Нама́м-
вань.

Нама́мване, с. ср. отъ **нама́мвань**. Нама́м-
ване.

Нама́рена, нар. На ма́ренъ, по́врага, на́вра-
га, до́брага; къ чѣрту. *Нама́рена иди,
та да ся не върнешъ!*

Нама́стж, ишь,—стѣлж, гл. свр. отъ на-
ма́стѣвань. Да нама́стж, да наба́грж, да
набо́йдѣнжж, да нава́нсамъ; накра́сѣть. —
сте́нѣй, прич. стр. Нама́стенѣй, наба́гре-
нѣй, набо́йдѣсанѣй, нава́нсанѣй; накра́-
шенный.

Нама́стѣвань (да нама́стж), гл. д. Ма́стж
много, доста, наго́тѣвань съ ма́стене много;
нама́стѣвань, наба́грювань, набо́йдѣсвань,
нава́нсувань; накра́шива́ть. — мѣя, гл. стр.
и възвр. Быва́нь нама́стенъ, нама́стѣва́мъ,
наба́грюва́мъ, набо́йдѣсва́мъ, нава́нсува́мъ;
накра́шива́ться.

Нама́стѣване, с. ср. отъ **нама́стѣвань**.

Нама́хамъ, гл. свр. отъ нама́хвань. Да
напрѣ́дж на ма́халжж.—ха́нѣй, прич. стр.
Напрѣ́дѣнѣй на ма́халжж.

Нама́хамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да ма-
хамъ доста, доволж; нама́хаться.

Нама́хвань и **нама́хувань** (да нама́хамъ),
гл. д. Напрѣ́дамъ на ма́халжж. — мѣя, гл.
стр. Быва́нь нама́ханъ.

Нама́хвань и **нама́хувань** (да нама́хж),
гл. ср. 1) Зама́рвань, засу́квань да уда́рж,
зама́хвань; зама́хѣваться.

Иза́лѣгъся войво́да-та,
И да́де ѣ острж са́бж,
Та нама́хж и прѣ́сѣче
Дребѣнь синджѣрь отъ ржцѣ-то. Пѣс.

2) Съ гла́вж, съ ржжж ма́хамъ, кли́мамъ
нѣкому за нѣчто; кива́ть, ма́хать.

Калѣ има прыты очи
Како грозѣ Каменѣлско . . .
Едно момчи Гла́вж Гѣнѣнѣ,
Ни сѣдува́ть, ни сборува́ть,
А въвъ Калѣж погледува́ть,
И съ гла́вж надрѣ́дува́ть,
И съсь ржжж нама́хнува́ть. Пѣс.

Нама́хване и **нама́хуване**, с. ср. отъ
нама́хвань и **нама́хувань**. (Напрѣ́дамъ
на ма́халжж).

Нама́хване и **нама́хуване**, с. ср. отъ
нама́хвань и **нама́хувань**. (Зама́хвань).

Нама́хж, ешь,—нжлж, гл. свр. отъ на-
ма́хвань и нама́хувань. 1) Да зама́х-
нж, да зама́ржж, да засу́жж да уда́рж; за-
ма́хну́ться. 2) Да ма́хжж, да кли́мжж, да
кѣ́мжж съ гла́вж, съ ржжж; ма́хну́ть,
ки́вну́ть.

Нама́цвань, гл. свр. отъ нама́цвань. Да
на́цапанъ, да на́плѣскамъ, да нама́чкамъ, да
нама́жж, да нака́ламъ, да ума́цавъ; нама́-
ра́ть. —ца́нѣй, прич. стр. На́цапанѣй,
на́плѣсанѣй, нама́чанѣй, нама́занѣй, на-

калантый, умацантый; нама́ранный, зама́-
ранный.

Нама́цвамь и нама́цувамь (да нама́цамь),
гл. д. Замацвамь, умацвамь, нацацвамь,
уплесквамь, наплесквамь, накалвамь, намаз-
вамь, намацквамь; нама́рывать, зама́ры-
вать. *Намацалъ си дрѣхъ-тъ съ кат-
ранъ. — мся, гл. стр. и възвр.* Бывамь
намацанъ, мацамь себе си; замацвамся,
умацвамся, нацацвамся и проч.; нама́рывать-
тся, зама́рываться.

Нама́цваніе и нама́цуваніе, с. ср. отъ
нама́цвамь.

Нама́чкамь, гл. свр. отъ нама́чквамь. 1)
Да мацкамь доста, много; да нагмечкамь,
да нагмечъ, да нагнетъ; нама́ть. 2) Да
набръкамь, да набриъ, да наджюркамь; на-
ма́ть. 3) Да намацамь; нама́рять, зама-
рять. 4) Да намажъ; нама́зать. — *каптый,
прич. стр.* 1) Нагмечкантый, нагмечентый,
нагнетеный; нама́тый. 2) Набръкантый,
набитый, наджюркантый; нама́тый. 3)
Намацантый; нама́ранный, зама́ранный. 4)
Намазантый; нама́занный.

Нама́чквамь и нама́чкувамь (да нама́ч-
камь), гл. д. 1) Смацквамь доста, много;
нагмечквамь, нагмечамь, нагнитамь; нами-
на́ть. 2) Съ мацканіе наготовлювамь, набрък-
вамь, наджюрквамь; намина́ть. 3) Намац-
вамь, умацвамь; нама́рывать, зама́рывать.
4) Намазвамь; нама́зывать.

Хватѣте ѿ Момчиюлицъ младъ,
Что прѣдаде своа стопана,
Кренѣте ѿ, запрѣтайте ѿ,
Закопайте дори до колѣна,
Намачкайте лоа и катрана,
Огнь дайте отъ русы-ты косы,
Изгорите вакъ биханиъ. *Пѣс.*

— мся, гл. стр. и възвр. Бывамь намач-
канъ по знаменованіе-то на глагола; нами-
на́ться, нама́рываться, зама́рываться, на-
ма́зываться.

Нама́чкваніе и нама́чкуваніе, с. ср. отъ
нама́чквамь.

Нама́ж (да ся), ешь,—ма́лся, гл. възвр.
свр. Да ся маж доста, доволъ.

Намдарджіа и намд́аръ, с. м. Т. Про-
чутый; извѣстный, прославленный.

Намеза́тъ, като нар. в. меза́тъ.

Намѣлвамь и намѣлювамь (да намѣлиъ),
гл. мн-кр. отъ нами́ламь.

Намѣлиъ, ешь,—мліахъ,—мліаъ, гл. свр.
отъ нами́ламь. Да умелиъ, да смелиъ доста,
много; перемолоть. — мліантый, прич.
стр. Смлантый, умлантый; перемолотый.

Наметъ, ешь,—метохъ,—мелъ, гл. свр.
отъ нами́тамь. Да сметъ, да приметъ мно-
го нѣйдъ; намести.—то́нтый, прич. стр.

Сметеный, приметеный нѣйдъ; наметѣн-
ный.

Намешни́жъ, ишь,—піль, и

Намешіжъ, ишь,—шілъ, гл. д. свр. Да
мешъ, да мешинъ много, доста; да набиъ,
да навраскамь, да набльскамь, да наложъ,
да налу́камь, да напухамь, да начешъ.
— *шинѣнтый и — шѣнтый, прич. стр.*
Набитый, наврасканый и проч.

Нами́гамь (нами́гвамь, да нами́гжъ, на-
ми́гнувамь), гл. ср. Съ миганіе климамь
нѣкому за нѣчто, давамь му съ очи знавъ,
мигамь; мига́ть, перемигиваться, подми-
гивать. *Ако намигнешъ, щжъ ти на-
мигнжъ. Кой тя виді, че намигаши
въ тъмнижъ-тъ.*

Нами́ганіе, с. ср. отъ нами́гамь.

Нами́гвамь, гл. мн-кр. отъ нами́гамь.

Нами́гнувамь, гл. уч. отъ нами́гжъ.

**Нами́гжъ, ешь,—нжъ, гл. ед-кр. отъ на-
ми́гамь.** Да мигжъ нѣкому; мигну́ть, пе-
ремигну́ться, подмигну́ть.

Нами́голъ, с. м. Прыщка, что излиза на
клепачи-ты на очи; ячимыкъ. Народъ-тъ
вѣрва, че таа прыщка излиза, кога нѣкой
нѣкому е намигнжъ.

Нами́жжъ (да ся), ишь,—жѣлся, гл. възвр.
свр. Да мижъ доста, доволъ; да ся на-
мъжъ, да ся нажъмъ, да ся нажюмъ.

Нами́ламь (да намѣлиъ), гл. д. Намелвамь,
смиламь, умиламь много, доста, изнамиламь;
перемѣлывать. — мся, гл. стр. Бывамь
намлианъ; перемѣлываться. *Отъ едно зрьмо
брашно ся не намила.*

Нами́ланіе, с. ср. отъ нами́ламь.

Нами́лвамь (да ся), гл. възвр. свр. Да мѣл-
вамь, да ся мѣламь доста, доволъ; да ся
намликамь, да ся нагаль.

Нами́лкамь (да ся), гл. възвр. свр. Да ся
мѣлкамь доста, доволъ, да ся намливамь.

Нами́лувамь (да ся), гл. възвр. свр. Да
мѣлувамь доста, доволъ; да ся намливамь,
да ся намликамь, да ся нагаль.

Нами́навамь и

Нами́нувамь (да нами́нжъ), гл. ср. Като
минувамь, влизамь нѣйдъ да видъ что има,
какво править; зами́нувамь, отбѣывамся, ма-
хамся, махвамся, сврътамь, свръщамь, за-
быкаламь; захаживать, заѣзжать, завер-
тывать, заворачивать. *Намини камъ до-
ма, отбѣишь у насъ, кога ти падне нѣтъ.
Наминжъ у приатсѣна си; зашѣлъ
мимоходомъ, мимоѣдомъ къ пріятелю.
Обыкалахъ да тя трѣжъ, пакъ у васъ
не наминжжъ.*

Нами́нуваніе, с. ср. отъ нами́нувамь. На-
минаваніе.

Нами́нжъ, ешь,—нжъ, гл. свр. отъ нами́-

нувамъ и наминавамъ. Да заминѣ, да ся отбѣжѣ, да ся махнѣ, да сврнѣ, да заобыколы; заидѣти, заѣхати, завернути къ кому.

Мама Стояна помѣра:
Стояне, сынокъ Стояне,
Что е туй чюдо отъ тебе?
Нагорѣ минешъ, заминешъ,
У Маламкыны наминешъ:
Маламка топла обѣда,
Маламка добра пладнина,
Маламка добра вечеря. Пѣс.

Намірамъ (да намѣрижъ, намѣрвамъ, намѣрювамъ), гл. д. 1) Нахождамъ; находить, обрѣтати. *Намѣрихъ чѣто трѣсакъ. Намѣрилъ имаме. Чѣто трѣсилъ, това намѣрилъ.* 2) Заварвамъ, заставамъ; находить, заставати. *Намѣрихъ го, че работи; я нашѣлъ егѣ за работою. Намѣрили ги на софрѣ-тѣ; застали ихъ за столѣмъ.* 3) Измыслювамъ, изкарвамъ, направлямъ нѣчто ново, что не е имало досега, что не е было познато; находить, открывати, изобрѣтати. *Кой ли е намѣрилъ най-напрѣдъ орало-то?* 4) Съ прѣдлогъ за и безъ него: считамъ; считать. *Азъ намирамъ това за добро. Намирамъ го срамотно. Намирамъ го уменъ. Намирамъ го сладко, солено, кисело, горчиво.* — **мя**, 1) гл. *възвр.* Нахождамъся, има мя; находитьсѣ. *Тука не ся намиратъ такыѣ нѣчѣта. Намѣри ми ся съ сто грошка, дай ми сто грошна назаемъ.* 2) Падамъся накамъ . . . отъ нѣчто; находитьсѣ къ . . . лежать. *Село-то нѣ ся намира на западъ отъ града.* 3) гл. *стр.* Бывамъ намѣренъ по знаменование-то на глагола. — *Намѣрила го болестъ, хванѣла го болестъ, разболѣлся, ноболился.* — *Намирамъ врѣмя*, сполучамъ врѣмя, сгоденъ случай; находить удобное время. *Намѣрилъ му врѣмя-то, та го казалъ.* — *Намѣрилъ му гдѣла*, намѣрилъ му слабѣ-тѣ странѣ, какъ да го залѣже; найти слабую сторону когѣ либо. *Намѣрилъ му гдѣла, на си го дои като кравѣ.* — *Намѣрилъ си бѣлѣ-тѣ*, добылъ си съ нѣчто бѣлѣ, дошло му до главѣ-тѣ. — *Намѣрила ѣ срамота*, направилъ ѣ нѣкой нѣчто мръсно, та ся приказва за неѣ

Гронѣ си майкѣ плеташе,
Лѣжѣ ѣжъ укѣ учаше:
Гронко-ле, Гронко, керко-ле,
Не рано рано на водѣ,
Отъ вси-тѣ момѣ по-рано,
Да не тя наидеть срамота. Пѣс.

— *Намѣрихъ ся въ чюдо*, въ изумление, не знаѣ какъ да правѣ. — *Да ся намира за кадиѣ*, да ся намира, че може да по-

трѣба. — *Намира ся*, има, далѣ Господѣ. — *Щѣ ся нойдѣ*, щѣ ся озовѣ, щѣ идѣ тамъ; очутитьсѣ. — *Намѣрилъ ба-ча си*, намѣрилъ кръстника си, намѣрилъ майстора си, намѣрилъ си, който да може да му излѣзе на главѣ. — *Кой каквото прави, това ще и намѣри. Каквото чини, така и да намѣри. Който другому зло мисли, зло и намира. Който дробѣ лѣжи, въ паницѣ-тѣ си ги намира. Нашѣлъ, та зашѣлъ. Намѣрено — немѣрено. Нашла баба, та зашла. Тражилъ, та нашѣлъ. Да ся тражѣжѣ, не можѣжѣ да ся наидѣжѣ. Който ходи, находи; който трѣси, намира; който пие, заспива. Намѣри кѣлѣчѣ масло да каде, а че си маже и главѣ-тѣ. Намѣри баба хапано, ами пакъ и щипано. Нашла баба краставиѣжѣ, на рекла: крива е. Като намира, че обсира. Намѣри баба банѣжѣ, че си загуби сока. Намира ся колко за крастѣжѣ. Отъ камѣжѣ, отъ дръво, да намѣришѣ. Ровѣла, ровѣла свинѣ-та, доклѣ си намѣрила бѣлѣ-тѣжѣ. Чигаво, бегово, кой го нашѣлъ негово. Врѣли заѣ себе, да намѣришѣ прѣдъ себе. Врѣли глистѣ, наиде ягулѣжѣ. Намѣрила булѣ-та бравѣжѣ-тѣжѣ (чирасло-то) заѣ врата-та. Намѣрилъ черковѣжѣ (празднѣжѣ черковѣжѣ) да ся кръсти Намѣрила лозѣ, не намѣрила гроздѣ. Влѣзѣ въ лозѣ, че не намѣрилъ гроздѣ. Намѣрили ся като куко и пипѣ. Намѣрили ся лика и прилика. Не е какъ знае баба, а какъ намѣри. Болларѣжѣ кога ще, сиромѣжѣ кога намѣри. Гостѣ каде чѣто намѣри, а не чѣто му ся иска. Гостѣ не каквото иска, а каквото намѣри. Гладѣжѣ не пробира, а каквото намира. Не каде Димо заре, кога го не намѣри. Намѣришѣ ли катѣжѣ, не му глѣдай хатѣжѣ. Намѣрилъ село безъ кучета, че трѣгнѣлъ безъ тоаѣжѣ. Намѣрилъ ся като кучѣ на водѣжѣжѣ. Съ свѣщѣ да го трѣсишѣ, нѣма да го намѣришѣ. Като намѣришѣ, не ся радвай, като загубишѣ, не тѣжѣ. Който прави, намѣрѣва, нѣ който тягѣли, тяжко му. Кога ся катуриятъ кола-та, много пѣтица ся намира. Глѣдай въ крака-та си, ако ничѣто не намѣришѣ, не щѣшѣ ся спѣнешѣ. Отъ Бога да наидѣ! Дѣно и мѣсто да не намѣри! Клятѣ.*

Наміране, с. ср. отъ **намірамъ** и **наміра**мъ.

Намірвамъ, гл. *мж-кр.* отъ **намірамъ**.

Намирісвамъ и **намирісувамъ** (да нами-

рышж), 1) *гл. ср.* Миришж, вонжж малю, надушамъ; понихивать. *Мясо-то намирисва.* 2) *гл. д.* Съ мирисаніе намирамъ, помирисвамъ, подушамъ, надушамъ; вынюхивать.

Намирієваніе и **намирієуваніе**, *с. ср.* отъ **намирієвамъ**.

Намирішж, *ешъ*, — *рисахъ*, — *рисалъ*, *гл. свр.* отъ **намирієвамъ**. Да помиришж, да подушж, да надушж; вынюхать. *Да ся намиришж*, *гл. вѣзвр. свр.* Да помишж доста, довольж. — *рисантый*, *прич. стр.* Помирисантый, подушеный, надушеный; вынюханный.

Намирувамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да мирувамъ доста, довольж; да ся накрутувамъ.

Намисамъ (да намѣсж), *гл. д.* Намѣсамъ.

Намѣтамъ (да намѣтж), *гл. д.* Съ метене закарвамъ, събирамъ нѣйдѣ; наметать. — *мся*, *гл. стр.* Бывамъ наметенъ; наметаться.

Намѣтамъ (да ся) и

Намѣткамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да мѣткамъ доста, много, колкото мож; да ся наскытамъ, да ся нашлакамъ, да ся налутамъ, да ся налѣтамъ.

Намито, *нар.* Казвася за платъ, за шивъ, за мѣсто, кога ся рѣже, кога ся шие, кога ся дѣли криво, накриво, не по правж чрътж, полѣгато. *Шие намито. Рѣжж платно намито. Нива-та нѣ отива намито.*

Намхюрледишж, *ешъ*, — *дѣсахъ*, — *дѣсалъ*, *гл. д. свр.* Да мхюрледишж много, всичгы-ты.

Намладочный, — *чънъ* и — *чънъ*, — *чна*, — *чно*, *пр.* За кравж: *намладочна крава*, която ся тели всакж годниж.

Намладж (да ся), *ишъ*, — *дился*, *гл. вѣзвр. свр.* Научвамъ, настрѣывамъся.

Посадиъ ми дѣдо три лѣхы цвѣтіе,
Му ся намладилъ три малы момы
Да му го корнжть корень по корень.
Скрылъ ми ся дѣдо задъ жълто цвѣтіе,
Хватиъ ми дѣдо три млады момы. *Пѣс.*

Намласкамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да мласкамъ доста, довольж; да ся намлащж, да ся намулавж.

Намлатвамъ и **намлатувамъ** (да намлатж), *гл. д.* Млатж нѣкого много; напивамъ, натуывамъ, набльскамъ, надръывамъ, нажюлавмъ, да налупкамъ, да намаганж, да намениж.

Намлатваніе и **намлатуваніе**, *с. ср.* отъ **намлатвамъ**.

Намлатж, *ишъ*, — *тилъ*, *гл. свр.* отъ **намлатвамъ**. Да набиж, да натуивамъ, да набльскамъ, да набѣхтж, да надръывж, да на-

дѣшж, да надѣнкамъ, да нажюлж, да нажеглж, да налупкамъ, да намаганж, да намениж, да наперж, да напраскамъ, да напухамъ, да нашлевж. — *тентый*, *прич. стр.* Набитый и проч.

Намлащж (да ся), *ешъ*, — *мласкался*, — *мласкался*, *гл. вѣзвр. свр.* Да млащж много, доста, довольж; да ся намласкамъ, да ся намласкамъ, да ся намулавж; начавкаться.

Намльвж (да ся), *ишъ*, — *вился*, *гл. вѣзвр. свр.* Да мльвж доста, довольж; да ся наговорж, да ся наприказвамъ.

Намльчж (да ся), *ишъ*, — *чился*, *гл. вѣзвр. свр.* Да мльчж доста, много; намолчаться.

Намльзж, *ишъ*, — *зѣлъ*, *гл. свр.* отъ **намльзіавамъ**. Да намльзж, да намузж, да надож; надойтъ. — *зѣптый*, *прич. стр.* Намльзеный, намузеный, падоеный; надоенный.

Намльзіавамъ (да намльзж), *гл. д.* Съ мльзене набирамъ, пзкарвамъ; намльзіавамъ, намузіавамъ, надоивамъ; надаивать. *Намльзіилъ цѣло вѣдро млько.* — *мся*, *гл. стр.* Бывамъ намльзенъ, надоивамъся; надаиваться.

Намльзіаваніе, *с. ср.* отъ **намльзіавамъ**. Надоиваніе.

Намляптый, *прич. стр.* в. **намѣлж**.

Намляскамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да мляскамъ много, доста; да ся намлащж, да ся намласкамъ.

Намножкамъ и **намножювамъ** (да множж), *гл. д.* Направямъ нѣчто да стане по-много; намножявамъ, умножявамъ; *умножать*. *Земи си торбж-нж съ пары и глядай да ги намножишъ.* — *мся*, *гл. вѣзвр.* и *стр.* Бывамъ намноженъ; намножявамъся, умножявамъся, ставамъ много; *умножаться*.

Намножваніе и **намножюваніе**, *с. ср.* отъ **намножкамъ**.

Намножж, *ишъ*, — *жилъ*, *гл. свр.* отъ **намножкамъ** и **намножявамъ**. Да умножж, да размножж; *умножить*. — *женый*, *прич. стр.* Умноженый, размноженый; *умноженный*.

Намножявамъ (да множжж), *гл. д.* Намножявамъ.

Намодрювамъ (да намодрыж), *гл. д.* Направямъ нѣчто да стане модро, сине, багрьж съ модро; насинивамъ, посинивамъ. — *мся*, *гл. стр.* и *вѣзвр.* Бывамъ намодренъ; насинивамъся, посинивамъся.

Намодрюваніе, *с. ср.* отъ **намодрювамъ**.

Намодрыж, *ишъ*, — *рилъ*, *гл. свр.* отъ **намодрювамъ**. Да насинж, да посинж. — *рептый*, *прич. стр.* Набагреный съ модро, насиненый, посиненый.

Намо́брявамъ (да намо́бряж), *гл. д.* Поливамъ, напръскавамъ и́что съ водж, потопавамъ го въ водж, да стане мокро; паквасвамъ, натопавамъ; намо́бчивать, обмо́бчивать, омоча́тъ. *Намокрилъ си дрѣхы-ты.* — *мся*, *гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ намокренъ, паквасама, омочама, поливама съ водж; намо́бчива́сь, обмо́бчива́сь, омоча́сь. *Прѣзь водж-тъ ми́жжъ и не ся намокрилъ.* — *Да си намокри грѣлото.* да пийне, да смукне, да гаврътне и́что.

Намо́бряване, *с. ср.* отъ намо́брявамъ.

Намо́бряж, *ишь*, — *рилъ*, *гл. свр.* отъ намо́брявамъ. Да наквасж, да намочж, да натошж; намоча́тъ, обмо́бча́тъ, омоча́тъ. — *ренъий*, *прич. стр.* Паквасенъий, намоченъий, натопенъий; намо́чениый, обмо́ченъий, омочѣнный.

Намо́бляж (да ся), *ишь*, — *лился*, *гл. възвр. свр.* Да ся моляж доста, много, довольж; да ся накланамъ; накланя́сь.

Намому́вамъ (да ся) и

Намомѣ́ж (да ся), *ешь*, — *мѣялася*, *гл. възвр. свр.* Да ся момувамъ, да ся момѣж много, доста.

Намота́вамъ (да намота́ж), *гл. д.* 1) Навивамъ около и́что; намота́вать, обмо́тывать, накатыва́тъ. 2) Наготовлявамъ, направямъ съ мотаніе, смотавамъ много, доста; измотавамъ; перемота́вать. — *мся*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да мотаж доста, много, довольж. 2) *гл. възвр.* Напивама, пи́панъ, наглѣтвама, нажюлвама, нализвама; насасы́ваться. 3) *гл. стр.* Бывамъ намотанъ.

Намота́ване, *с. ср.* отъ намота́вамъ и намота́вамся.

Намота́ж, *ешь*, — *та́лъ*, *гл. свр.* отъ намота́вамъ. 1) Да павиж, да обмо́таж на и́что; намота́тъ, обмо́та́тъ, наката́тъ. 2) Да смотаж, да измотаж; перемота́тъ. — *та́ный*, *прич. стр.* Навитый, обмо́танъий, смотанъий, измотанъий; намотанный, обмо́танный, перемотанный, накатанный.

Намо́тряж (да ся), *ишь*, — *рѣлся*, *гл. възвр. свр.* Да мотрж много, доста; да ся нагледа́мъ; насмотрѣ́сь.

Намо́чкамы, *гл. д. свр.* Съ мочканіе да намокряж, да намочж, да напикаж.

Намо́бж, *ишь*, — *чилъ*, *гл. свр.* отъ намо́бчамъ. Да намочкамы, да напикаж. — *ченъий*, *прич. стр.* Намочканъий, напиканъий, попиканъий.

Намо́бчаніе и намо́бчване (да намо́бж), *гл. д.* Съ мочене намо́брявамъ и́что; напикавамъ, попикавамъ. — *мся*, 1) *гл. възвр.* Пушамъ водж въ дрѣхы-ты си; напика-

вама, попикавама, измочама; моча́сь, сича́сь, обмо́бчива́сь. 2) *гл. стр.* Бывамъ намоченъ.

Намо́бчаніе и намо́бчване, *с. ср.* отъ намо́бчанъ и намо́бчамся.

Намра́звамъ и намра́зувамъ (да намразж), *гл. д.* Намразивамъ.

Намра́зване и намра́зуване, *с. ср.* отъ намра́звамъ. Намразиване.

Намра́ж, *ишь*, — *зиль*, *гл. свр.* отъ намра́звамъ, и

Намразж, *ишь*, — *зиль*, *гл. свр.* отъ намра́зивамъ. Да ненавидж, да възненавидж, да ми омръзне и́что; возненави́дѣтъ, не-взлю́бятъ. — *мра́зенъий*, *прич. стр.* Омръз-нажъий нѣкому, възненавиденъий; вознена-видѣнный.

Намразі́вамъ (да намразж), *гл. д.* Намраз-вамъ, омръзва ми нѣкой, и́что, та го не обычама; ненавиждама, възненавиждама; ненави́дѣтъ.

Лжи ты, Радо, другого,
Ала си змѣйна не лжи:
Сега надъ вазе прѣвръжжхъ,
Майка ти сѣди въ горѣнь катъ,
За тебе ризы съшива,
Всякакви былкы обшива,
Омразжы былкы, раздѣлы,
Дано ти, Радо, намразж. *Шѣс.*

— *мся*, 1) *гл. вз.* Не ся обычама съ нѣкого, ставама си омразни, ненавиждама. 2) *гл. стр.* Бывамъ намразенъ, намразвама; ненави́дѣтъся.

Намразі́ване, *с. ср.* отъ намразі́вамъ.

Намръ́дамъ, *гл. свр.* отъ намръ́двамъ. Да нашопама, да насовама, да напѣхамъ. *Да ся намръ́дамъ*, *гл. възвр. свр.* Да мръдамъ, да ся мръдамъ доста, много, довольж; да ся напшаврж, да ся находж. *Да бѣхъ ся намръдала съ васъ*, да бѣхъ станѣла да отидж съ васъ. — *данъий*, *прич. стр.* Напо-нацъий, насованъий, напѣханъий.

Намръ́дване и намръ́дване (да намръ́дамъ), *гл. д.* Бръзо туріамъ и́что и́йдѣ; нашопама, насовама, напѣхамъ. — *мся*, *гл. възвр.* и *стр.* Бывамъ намръданъ; нашопама, насовама, напѣхама.

Намръ́ждване и намръ́ждване (да намръ́бжж), *гл. д.* Намръщамъ, свивамъ чело, вѣжды, навжсвама, намусвама, намуртвама, насупвама, пачюмервама, набръчвама; намо́рщива́тъ, нахму́рива́тъ, насуплива́тъ. — *мся*, *гл. възвр.* Свивамъ, набръчвама си чело-то, вѣжды-ты; намръщамся, навжсвама, намусвама, намуртвама, насупвама, пачюмервама; намо́рщива́сь, нахму́рива́сь, насуплива́сь. *Намръждилъся като гнидж въ новж дрѣхъ.*

Намръ́ждване и намръ́ждване, *с. ср.*

отъ намръждавамъ и намръждамся. Намръщане, навъсване, намусване, намуртване, насупване, начюмерване.

Намръждж, ишь, — дилъ, *гл. свр.* отъ намръждавамъ. Да намръжж, да навъсж, да намусж, да намуртж, да насупж, да начюмерж; наморщитъ, нахмуритъ, насупитъ. — **денгый**, *прич. стр.* Намръщенгый, навъсенгый, намусенгый, намуртенгый, насупенгый, начюмеренгый, онгтенгый; наморщеннй, нахмуреннй, насупленнй, угрюмй, печальнй.

Намръжж (да ся), ешь, — ижся, *гл. възвр. свр.* Да мръжж доста, много; настудитъся.

Намръмърж (да ся), ишь, — рился, п

Намръмърж (да ся), ешь, — рался, *гл. възвр. свр.* Да мръморж, да мръмърж много, доста, довольж; да ся наблѣблѣж, да ся набръборж, да ся набѣбрж, да ся наджомолж.

Намрънкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да мрънкамъ много, доста, довольж.

Намръсувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да мръсувамъ много, доста.

Намръсж, ишь, — силъ, *гл. свр.* отъ намръси́вамъ. Да омръсж, да умръсж, да смръсж; оногáнитъ, нагáдитъ. — **сенгый**, *прич. стр.* Омръсенгый, умръсенгый, смръсенгый; оногáненнй.

Намръси́вамъ (да намръсж), *гл. д.* Наплесквамъ съ нѣчто мръсно, нечисто; омръси́вамъ, умръси́вамъ; оногáни́вать. — **мся**, *гл. възвр. п стр.* Бывамъ намръсень, омръси́вамся, умръси́вамся; оногáни́ваться.

Намръси́ване, *с. ср.* отъ намръси́вамъ.

Намръщвамъ и намръщувамъ (да намръщж), *гл. д.* Намръждавамъ.

Намръщане и намръщиване, *с. ср.* отъ намръщвамъ и намръщивамъ. Намръждане.

Намръщж, ишь, — щилъ, *гл. свр.* отъ намръщивамъ. Да намръжж. — **щенгый**, *прич. стр.* Намръженгый.

***Намузлжжъ**, *с. м. Т.* Безчестие, срамъ.

Намукамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да мукамъ много, довольж; да ся намучж, да ся намычж, да ся наревж.

Намула́вж (да ся), ишь, — вился, *гл. възвр. свр.* Да мулавж доста, много; да ся намлащж, да ся нажюлавж.

Намуркамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся муркамъ много, доста; да ся нагмурамъ, да ся нагмуриж, да ся нагуркамъ, да ся нанурамъ, да ся нащивамъ.

Намуртвамъ и намуртувамъ (да намуртж), *гл. д.* Намръждавамъ. — **мся**, *гл. възвр. п стр.* Намръждамся.

Намуртване и намуртуване, *с. ср.* отъ

намуртвамъ и намуртвямся. Намръждане.

Намуртж, ишь, — тиль, *гл. свр.* отъ намуртвамъ. Да намръждж. — **тентый**, *прич. стр.* Намръженгый.

Намусвамъ и намусувамъ (да намусж), *гл. д.* Намръждавамъ. — **мся**, *гл. стр. и възвр.* Намръждамся. *Намусился като Старж планиж. Намусилъ носъ*, разсрьдился.

Намусване и намусуване, *с. ср.* отъ намусвамъ и намусивамъ. Намръждане.

***Намусъ**, *с. м. Т.* Честь.

Намусж, ишь, — силъ, *гл. свр.* отъ намусвамъ. Да намръждж. — **сенгый**, *прич. стр.* Намръженгый.

Намучж (да ся), ишь, — чѣлся, *гл. възвр. свр.* Да мучж доста, довольж; да ся намукамъ, да ся намычж, да ся нарыкамъ, да ся наревж.

Намушвамъ и намушювамъ (да намушж), *гл. д. 1)* Съ мушене накарвамъ да влѣзе навътрѣ; навирамъ, набѣквамъ, напѣхвамъ; насовывать. *Намушилъ му крыжъ въ уста-та. Единъ го намушилъ, на другъ ся оттушилъ. 2)* Мушж нѣчто на много мѣста; набождамъ, надушчвамъ, наръгвамъ; накалывать. — **мся**, *1) гл. възвр.* Мушжся да влѣзж, да ся скрыжж нѣйдѣ; навирамся, набѣквямся, напѣхвямся. *2) гл. стр.* Бывамъ намушенъ.

Намушване и намушюване, *с. ср.* отъ намушивамъ.

Намушж, ишь, — шиль, *гл. свр.* отъ намушивамъ. *1)* Да наврж, да набѣкамъ, да напѣхамъ; насовать. *2)* Да набождж, да надушж, да наръгамъ; наколѣтъ. — **шенгый**, *прич. стр.* *1)* Наврънгый, набѣкангый, напѣхангый; насовангый. *2)* Набоденгый, надушенгый, наръгангый; наколѣтый.

Намъ, *дателенъ над.* мн. число отъ личн. мѣст. прьво лице *авъ*; ны; намъ.

Намѣквамъ и намѣкнувамъ (да намѣкж), *гл. д. 1)* Съ мѣкнате наднасамъ, впа-самъ нѣчто; натяглювамъ, натѣтрувамъ, навличамъ. *Намекжъ кола камъжъ. 2)* Съ силж, мжчно обличамъ нѣчто; навличамъ; натягивать. — **мся**, *гл. стр.* Бывамъ намѣкнать.

Намѣкване и намѣкнуване, *с. ср.* отъ намѣкивамъ.

Намѣкж, ешь, — налъ, *гл. свр.* отъ намѣкивамъ. *1)* Да натягж, да натѣтрж, да навлѣкж. *2)* Да облѣкж, да навлѣкж; натянуть. — **натый**, *прич. стр.* *1)* Натягленгый, натѣтрагый, навлѣченгый. *2)* Облѣченгый, навлѣченгый; натянугый.

Намѣлрж (да ся), ешь, — рахся, *гл. възвр.*

Трегнѣли намѣрки. Приказываю намѣрки, лучкамъ.

Намѣрникъ, с. м. Срѣщася въ пѣснь за пѣтнникъ.

Пѣтнче, зѣлъ намѣрнче,
Имамъ си по-злѣ свѣкрѣвѣ,
Да идѣ да ѣ попытамъ,
Има ли конакъ за тебе.

Намѣриж, ешь,—нѣлъ, гл. ед-кр. отъ намѣрамъ.

Намѣриж, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ намѣрамъ и намѣрвамъ. Да найдѣ; найдѣти, напастъ, застѣтъ, открьтъ, отыскѣтъ. — ренкый, прич. стр. Найденыи по знаменованне-то на глагола.

Намѣриж, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ намѣрвамъ, мѣриж, нпшж. Да помѣриж, да замѣриж, да насочѣ; прицѣлѣться.

Намѣриж (да ся), ишь,—рился, гл. взвр. свр. Да мѣриж много, доста, доволѣ.

Намѣса, с. ж. Намѣшна, мѣшна, мѣшнава, мѣшавина, мѣшанина, смѣса въ нѣчто; участіе. *Въ тѣхъ работѣхъ и той има намѣсѣ.*

Намѣсамъ и намѣсувамъ (да намѣсѣ), гл. д. Намисамъ, намѣсамъ, намѣшамъ: 1) Примѣсамъ, смѣсамъ, сбрѣкамъ, забрѣкамъ, убрѣкамъ; намѣшивать, примѣшивать. 2) Побрѣкамъ, сбрѣкамъ, забрѣкамъ, заплитамъ, уплитамъ; впутывать, запутывать. 3) Съ мѣсеніе наготвювамъ, умѣсамъ много, доста; намѣшивать. *Намѣсѣхъ много хлѣбѣ.* — мѣся, 1) гл. взвр. Смѣсамся въ нѣчто, влизамъ въ него, размѣсамся, примѣсамся; намѣшиваться, примѣшиваться, вмѣшиваться. *Намѣсился като джорукѣ въ ложницѣ.* 2) Заплитамся, сплитамся, уплитамся, забрѣкамся; впутываться. 3) Ставамъ ортакъ въ нѣкакѣхъ работѣхъ, вортачивамся съ нѣкого за нѣчто, имамъ мѣшавѣ въ нѣчто; вкупѣться, принимать участіе, 4) гл. стр. Бывамъ намѣсенъ по знаменованне-то на глагола.

Намѣсване и намѣсуване, с. ср. отъ намѣсамъ и намѣсамся. Намисаніе, намѣсаніе, намѣшаніе.

Намѣствамъ и намѣстувамъ (да намѣстѣ), гл. д. Намѣшамъ: 1) Турямъ, поставямъ нѣчто на мѣсто-то му; натѣкнамъ; намѣщать, помѣщать. 2) Настанамъ нѣкого нѣйдѣ, натѣкнамъ, прикѣтнамъ го; помѣщать, мѣститъ. 3) Минувамъ на мѣсто-то на другого; замѣшамъ, замѣствамъ; ваступѣтъ, замѣщать. — мѣся, 1) гл. взвр. Сѣдамъ нѣйдѣ добрѣ, нашироко; помѣщаться, располагаться. *Отрѣбила булакта единѣга кѣтъ, а въ другѣй ся на-*

мѣстила. Станѣла дѣщерѣ-та, намѣстилася снѣха-та. 2) Намирамъ си мѣсто, влизамъ нѣйдѣ въ работѣхъ; натѣкнамся, прикѣтнамся. 3) гл. стр. Бывамъ намѣстенъ по знаменованне-то на глагола. — *Намѣстихъ му кости-ты*, набихъ го, набѣскахъ го, надѣнихъ го, наложихъ го, цѣрихъ го за бѣсъ.

Намѣстваніе и намѣстуваніе, с. ср. отъ намѣствамъ. Намѣшаніе.

Намѣстѣ и намѣстѣ, нар. По нѣкомъ мѣста, тукъ тамъ, понѣйдѣ; мѣстами. *Има го на мѣсти. И глупавѣй намѣсти сполуча.*

Намѣстичавѣй, въ, ва, во, пр. Что не е все еднакѣвъ, намѣсти такѣвъ, намѣсти инакѣвъ, нѣйдѣ по-дебелѣ, нѣйдѣ по-тѣнѣкъ, нѣйдѣ така, нейдѣ другоначе, нѣйдѣ станѣло, нѣйдѣ не; намѣстичавѣй.

Намѣстникъ, с. м. 1) Който замѣства нѣкого на нѣчто; замѣстникъ; ваступѣющій чѣе либо мѣсто. 2) Баснословенъ духъ като таласѣмъ, имало го ужъ въ всякѣхъ кѣщѣхъ, правятъ му служѣхъ въ нѣкой поне-дѣльникъ. 3) Курбанъ, жрътва, конато ся прави за оздравѣанне-то на нѣкой болникъ.

Намѣстница, с. ж. 1) Конато замѣства нѣкого или нѣкомъ на нѣчто; замѣстница; ваступѣющая чѣе либо мѣсто. 2) Вторая, трѣгѣ-та жена на нѣкого.

Намѣстичавѣй, въ, ва, во, пр. Намѣстичавѣй.

Намѣсто, нар. Вмѣсто, едно за друго, не това, което трѣбѣва, а друго; вмѣсто, намѣсто, взѣмѣсть, взѣмѣтъ. *Намѣсто да направи вѣждѣ, извади очи. Намѣсто волове-ти да ревѣтъ, кола-та скрѣчать.*

Намѣстѣ, нар. Намѣсти.

Намѣстѣж, ишь,—тилъ, гл. свр. отъ намѣствамъ и намѣшамъ. 1) Да турѣхъ на мѣсто-то му, да натѣкѣмъ, да нарядѣж; намѣститѣ, помѣститѣ. 2) Да настанѣж, да натѣкѣмъ, да прикѣтѣмъ; помѣститѣ. 3) Да замѣстѣж, да замѣниж; ваступѣтъ, замѣститѣ. — стѣнѣй, прич. стр. По знаменованне-то на глагола.

Намѣсѣж, ишь,—силъ, гл. свр. отъ намѣсвамъ, намѣсамъ, намѣшамъ и намѣсамъ. 1) Да примѣсѣж, да смѣсѣж, да сбрѣкамъ, да забрѣкамъ, да убрѣкамъ; намѣшѣтъ, примѣшѣтъ. 2) Да побрѣкамъ, да сбрѣкамъ, да забрѣкамъ, да заплѣтѣж, да уплѣтѣж; впутѣтъ, запутѣтъ. 3) Да умѣсѣж, да измѣсѣж; намѣсѣтъ. — сенѣй, прич. стр. По знаменованне-то на глагола; намѣшанный, примѣшанный; впутанный, запутанный.

Намѣсамъ (да намѣсѣж), гл. д. Намѣсвамъ.

Намѣтаніе, с. ср. отъ намѣтѣмъ. Намѣваніе.

Намѣтълка, с. ж. Бѣло зрно, бѣло параст-
нкло на чрно-то, на чловѣчя-то на око-то,
та му прѣчи да види; мръжа, мѣталка,
пахотѣ, намѣтъ, навои; бѣльмѣ. Наро-
дѣ-тъ лѣкува тѣхъ болестъ съ патенѣи въ
медѣ коненѣ, когото прѣкарвать надѣ очи-ты.

Намѣтамъ (да намѣтиж, намѣтнувамъ), гл.
д. 1) Съ мѣтане врыгамъ едно нѣчто възъ
друго, та го покрывамъ, завивамъ съ него;
наки́дывать, вски́дывать. *Намѣтти си
кожуха*; накинѣ на себя тулунъ. *Да
си намѣтиж дръжж-тъ*; наидѣ на онаяш-
ку. *Кога джждж-тъ прѣвалѣж, той на-
мѣттижж качолжж.* 2) Парамчвамъ, при-
нлещвамъ, врыгамъ прѣжъ рамо.

Рада была на по-хытра,
Па по-хытра, по-разумна:
Облѣчеса съ Туреко рухо,
И наметнх тынкх пушкж,
И запаса чифть пицолты,
Па ся метнх на вранъ коня,
Та отиде на планинж.

Намѣтнѣлъ пушкѣ на голѣ душкѣ. 3)

Намѣтѣвамъ. 4) Придавамъ нѣкому нѣчто; приписывать. *Намѣтате ми гордость*, казвате, че съмъ горделивъ. — *мѣся*, 1) *гл. възвр.* Връгамъ нѣчто възъ себе-си, та ся покрывамъ съ него, зависямъ съ нѣчто; покрыва́ться. *Намѣтихся съ нѣчто, че щещъ изтиснѣхъ*. 2) Налагамъ волю-тѣхъ си, натуриамъ ся. 3) *гл. стр.* Бывамъ намѣтихъ. **Намѣтамъ**, *гл. свр.* отъ намѣтѣвамъ. Да навръгамъ, да натрупамъ; намѣта́тъ, накин-дѣтъ, набросо́тъ. — *тангый, прич. стр.* Навръгангый, накрывангый, натрупангый; на-мѣтангый, накидангый, набросангый.

метанный, накиданный, набросанный.
Намѣтаніе, с. ср. отъ намѣтать и на-
мѣтаться.

Намѣтываѣ и намѣтываѣ (да намѣтаѣмъ), гл. д. Наврѣываѣмъ, наврѣлюваѣмъ, натрупываѣмъ; намѣтывать, навѣдывать, набрѣсывать, навѣливать. *Намѣта камене. Намѣтай дрѣхы-тѣ на вѣже-то да съхитѣ.* — *мси, 1) гл. вѣзвр.* Качиваѣмся на нѣчто, врѣгаѣмся, мѣтаѣмся вѣзъ нѣчто. *Намѣтаѣжѣ на конѣ-тѣ си, накачихѣ имъ сѣ.* 2) гл. стр. Бываѣмъ намѣтаѣѣ, наврѣленъ; намѣтываѣться, навѣдываѣться, набрѣсываѣться.

пѣкому противъ воли-тѣ му, коіато му ся
е натурила, коіато му е пристапѣла; на-
турница, пристапница, пристапѣна.

Намѣтнице, натуринце,
Сама си ся намѣтнѣла,
Намѣтнѣла, натурала. *Пѣс.*

Намѣтывамъ, гл. уч. отъ намѣтнж.

Намѣтижъ, ешь, — *пжлъ, гл. свр. отъ на-
мѣтамъ.* 1) Да завижъ, да покрывъ съ иѣ-
то; накинуть, вскинуть. 2) Да парамчъ,
да парамъ, да приплещъ. 3) Да намѣтамъ.
4) Да кажъ за иѣкого иѣчто, да му при-
дамъ иѣчто; приписать кому что. — *пж-
тый, прич. стр.* По знаменованіе-то на
глагола. — *пжто, като нар.* Врѣлено отго-
рѣ, мѣтижто, необѣчено; въ накідеку, на
опашку. Съ *намѣтижжъ дрѣжжъ*; по-
сѣтъ въ накідеку, на опашку.

Намѣтъ, с. м. 1) Навръгано въ рѣкъ въ-
линыхъ и камѣне есень, за да си направя
тамъ рыба-та за зимъ гиѣздо, та посѣдъ да
ѣхъ ловятъ. 2) Навѣланъ нѣкъдѣ снѣгъ;
прѣсна, сосна; сугробъ. 3) Намѣталка.

Наѣѣна, с. ср. Намѣса. Какѣк намѣши
имашь ти въ тѣхъ работѣхъ?

Намѣшамъ (да намѣсж), гл. д. Намѣсвамъ.

Намѣшаніе, с. ср. отъ намѣшамъ. Намѣшваніе.

Намѣщамъ (да намѣстѣ), гл. д. Намѣствамъ.

Намѣщаніе, *с. ср.* отъ намѣщамъ. Намѣштаніе.

Наиждру́вамъ (да ся), *гл. възвр. свр.*, Да
мѣждру́вамъ много, доста.

Намѣдрѣжъ (да ся), ишь,—рился, гл. *възвр.*
свр. Да ся мѣдрѣжъ много, доста. *Доклѣ ся*
мѣдри-ти намѣдрѣжъ, луди-ти ся на-
скачать.

Намѣчиваѣ и намѣчиваѣ (да намѣжжѣ),
гл. д. Мѣжжѣ пѣжжѣ много, измѣчиваѣ го;
измѣчиваѣ, истомляѣ, изнуряѣ. — **ИСИ**,
гл. *възвр.* Мѣжжѣ много, доста; измѣч-
вамѣ; измѣчиваѣмѣ, мѣяѣмѣ, нѣтомѣ-
мѣ, набѣмѣмѣ.

Намѣжжъ, нмѣжъ,—чмѣжъ, *гл. свр.* отъ на-
мѣжчавъ. Да измѣжжъ; измѣжить, изну-
рить, истомить, натомить. —ченый,
прич. стр. Измѣченый; измѣченный.

Намянкамъ (да ся) и

Намякамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да мямъ, да мякамъ много, доста, да ся намяу-
бамъ, да ся намячъкъ.

Намя́кнвамъ и намя́кнува́мъ (да намя́киж),
гл. ср. Става́мъ мя́къ, мя́киж, омя́кнвамъ ;
мягчѣтъ, мѣкну́тъ, смягча́тъся.

Наимѣкване и наимѣкнуване, с. ср. отъ
наимѣкамъ и наимѣкнувамъ.

Намякнѣхъ, ешь,—нжль, гл. свр. отъ на-
мяквамъ. Да омякнѣхъ; смягчѣться.

Намяукамь (да ся) и

Намячкж (да ся), ешь, —мякался, *гл. възвр. ср.* Да мяукамь, да мячкж много, доста; да ся намяукамь.

Нана, *с. ж.* 1) Жена на майчинъ братъ; уйна, уйченана, вуйна, вуйченана; жена брата матери. 2) Мама.

***Нана**, *с. ж.* *Каинска нана*, раст. *Mentha crispa* и *Mentha silvestris*, воленика, воленица, дива мятва, дивъ гйозумъ, диво нане, дива мерудина, дивъ димлюсь, жабешкый гйозумъ, мятва, мятвица; мята обыкновенная и полевая мята.

Нанавънтъ, *нар.* Навънтъ отъ нѣчто, камъ вѣтъ; наръжу.

Нанагорний —рънь и —рень, рна, рне, *пр.* Что отива нанагорѣ, угорный.

Нанагорнице, *с. ср.* Нанагорне мѣсто, угорщина, нагорина, прогорина, възбрѣдно, възбрѣще; вгору.

Нанагорѣ, *нар.* По посокж нагорѣ; къверху.

Нанадвамъ и **нанадувамъ** (да нанадж), *гл. д.* Турнамъ на съчиво надж, клепж съчиво, близнкж; насталивать, наваривать, клепать. *Занеси брадж-тж да ж нанаджъ.* —мя, *гл. стр.* Бывамъ нанаданъ; клепжся, близнкжся; насталиваться, навариваться, клепаться.

Нанадвамся и **нанадувамся** (да ся нанадж), *гл. об.* Нанаждамся, научвамся, настрѣвавамся на нѣчто. *Кога ся нанади псъ на мясарницж, или него убий, или мясариа обѣси.*

Нанадване, *с. ср.* отъ нанадвамъ. Клепение, близнение.

Нанадване и **нанадуване**, *с. ср.* отъ нанадвамся. Научване, настрѣвование.

Нанадѣлний, —лънь и —лень, лна, лне, *пр.* Что не е ни равный, ни отвѣсный, а гляда надолу; полагатый; наклѣнный.

Нанадѣлнице, *с. ср.* Нанадолне мѣсто; продолина, навално, низбрѣдно, низбрѣще, сбръдно, стрѣмнина, поднога; покѣтое мѣсто, наклѣнь, отклѣнь, спускъ.

Нанадолу и

Нанадѣлѣ, *нар.* По посокж надолу; внизъ. *Спусти го нанадолу.*

Нанадж, ешь, —далъ, *гл. свр.* отъ нанадвамъ. Да клепж, да близнкж нѣчто съчиво; насталитъ, наварить. —дантый, *прич. стр.* Клепантый, близнентый; настѣленный, наваренный.

Нанадж (да ся), ишь, —дѣлся, *гл. свр.* отъ нанадвамся и нанаждамся. Да ся научж, да ся настрѣж на нѣчто.

Нанаждамся (да ся нанадж), *гл. об.* Нанадвамся.

Нанаждане, *с. ср.* отъ нанаждамся. Нанадване.

Нанака и

Нанакъ, *нар.* Нататакъ, натхй, напоследъ, насетнѣ. *Нанака навака*, насамъ натамъ, нагорѣ надолу. *Отъ тогай нанака*, отъ тогава насетнѣ, нататакъ.

Нанасамъ, *нар.* По посокж на-къмъ тукъ.

Нанасямъ (да напесж), *гл. д.* Напосямъ, написамъ.

Нанасяние, *с. ср.* отъ нанасямъ. Наносяние, написание.

Нане, *с. ж.* Така зыкаты Шонне-ти намѣсто чичо, баѣ. *Мори нане, като ходи у Цариградъ, видѣ ли царя? — Видѣхъ. — Что праваше? — Праваше си opinionци. — Имаше ли брадж? — Имаше башъ като дѣдовж-тж Тричковж.*

***Нане**, *с. ср.* *Диво нане*, раст. нана, каниска нана.

Нанѣ, *им. соб.* мжжско.

Нанесвамъ и **напесувамъ**, *гл. уч.* отъ нананисамъ.

Нанесж, ешь, —несохъ, —неслъ, *гл. свр.* отъ нанѣсамъ, нанисамъ, напесамъ. Да донесж много. —несѣный, *прич. стр.* напесѣнный.

Нанижжж, ешь, —низахъ, —низалъ, *гл. свр.* отъ нанизvamъ; нанизать. —низантый, *прич. стр.* Надѣнжтый на ницжж, на струнж; нанизанный.

Нанизvamъ и **нанизуvamъ** (да нанижжж), *гл. д.* 1) Продѣвамъ ницжж, струнж прѣзъ дупжж на зрьно или на друго нѣчто, та го надѣвамъ на нежж; нанизывать. *Нанизахъ бройницж-тж.* 2) Налъзvamъ, набождамъ; патыкать.

Двѣ-ты очи изваждамъ

На калжж да гы нанижжж. *Нѣс.*

— мя, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да нижж много, доста, доволжж. 2) Да ся наточимъ едно по друго. 3) *гл. стр.* Бывамъ нанизанъ; нанизываться.

Нанизване и **нанизуване**, *с. ср.* отъ нанизvamъ.

Нанизець, *ум. ж.* и **нанизця**, *ум. ср.* отъ нанизъ.

Нанизъ, *с. ж.* 1) Нѣчто нанизано на връвъ, на ницжж; нанизка. 2) Пары или мониста, нанизаны на нанизъ за да ся носятъ за накытъ; ривце, връвъ, грѣде, герданъ; низъ, нанизка, нанизъ. *Нанизъ-тж на булжж-тж.*

Напикvamъ и **напикнуvamъ** (да наникжж), *гл. ср.* Поникvamъ много, на много мѣста.

Напикване и **напикнуване**, *с. ср.* отъ напикvamъ.

Напѣнѣж, ешь, — пѣлъ, *гл. свр.* отъ напѣнѣжамъ. Да попѣнѣж, да напѣчѣж.

Напѣнѣтый, нѣ, на, но, *пр.* отъ напѣ. Упѣнѣтый, ученапѣтый. *Напѣнѣ*, като с. *ми.* Венчѣжъ отъ кѣнѣж-тѣ на напѣж, бѣнѣж-та на напѣж. *Ходѣнѣжъ у напѣнѣж.* *Напѣнѣжы дойдѣж на гостѣ.*

Напѣсамъ (да напесѣж), *гл. д.* Напесамъ.

Напѣсанѣ, с. *ср.* отъ напѣсамъ. Напесанѣ.

Напѣница, *смякч. ж.* отъ напѣ. Напѣка.

Напѣчка, *смякч. ж.* отъ напѣница.

Напѣчѣж, ишь, — чѣлъ, *гл. свр.* Да напѣнѣж, да попѣнѣж.

Напѣчѣж (да ся), ишь, — чѣлся, *гл. възвр. свр.* Да пѣчѣж, да ся пѣчѣж много, доста; да ся напѣждамъ.

Напѣнѣж (да ся), ишь, — пѣлся, *гл. възвр. свр.* Да пѣнѣж, да ся пѣнѣж много, доста; да ся напѣждамъ, да ся напѣрѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся пѣнѣжамъ много, довольж; да ся напѣлѣж, да ся напѣлѣж.

Напѣнѣж (да ся), ишь, — пѣлся, *гл. възвр. свр.* Да пѣнѣж много, довольж.

Напѣка, *смякч. ж.* отъ напѣ.

Напѣка, *им. соб. женско.*

Напѣка, с. *ж.* Пелена, повивка, дрипѣль за повиванѣ съ него малѣ дѣтя.

Напѣни! *мждом.* За приспѣванѣ дѣца, нуни, нуни, пѣни!

Напѣни ми, напѣни, мѣжеско дѣтенце,
Тебѣ е майка Стара Плана,
До двѣ едѣи двѣ мѣлы сестры,
Духнѣ-не вѣтрѣцъ, полюлѣ-ке тя,
Удѣри-ке дѣждецъ, окля-ке тя,
До ке кошюта, подои-ке тя! *Пѣс.*

Напѣво, *нар.* Отново, пѣново; синова.

Напѣозѣ, *нар.* Правѣ, напѣракѣ.

Напѣсвамъ и напѣсувамъ (да напесѣж), *гл. д.* Напесамъ.

Напѣсанѣ и напѣсуванѣ, с. *ср.* отъ напѣсвамъ. Напесанѣ.

Напѣсѣж (да ся), ишь, — силѣся, *гл. възвр. свр.* Да пѣсѣж много, доста, колкото ми ся носѣ, доклѣ можѣ.

Дай иж, Майко, дай иж, стара,
Да ся конѣ напѣхамъ,
Да ся пѣнѣжъ напѣрѣжамъ,
Да ся рубѣж напѣсѣжамъ. *Пѣс.*

И тѣж годѣнѣж ако не е носѣла новѣ дрѣжы, пѣжа вѣче никога да ся напѣси.

Напѣсамъ (да напесѣж), *гл. д.* Напесамъ, напесамъ: 1) Доносвамъ много пѣчто, напѣнѣжамъ; напѣсѣтъ, напѣнѣшѣвать. 2) За водѣж, за вѣтрѣж: доносамъ много, напѣнѣжамъ, напѣнѣжамъ; напѣсѣтъ, напѣнѣшѣвать, напѣ-

нѣтъ, напѣнѣвать, напѣнѣшѣвать, напѣнѣжѣтъ.

3) За пѣнѣж: напѣсѣтъ много пѣнѣж; напѣсѣтъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Прѣнапѣсѣжамъ на другѣж кѣнѣж. *Напѣсѣжѣжъ въ новѣж-тѣж кѣнѣж.* 2) *гл. стр.* Бывамъ напѣсѣтъ; напѣсѣтъся. — *Напѣсѣ го кѣсѣмѣ-тѣж*, случѣся, та станѣж. — *Пѣжѣ мя напѣсѣ*, напѣж ми пѣжѣ, случѣ ми ся да мѣнѣж, имѣхъ работѣж покрѣж . . . *Пѣжѣ мя напѣсѣ*, та ся отбѣжѣ.

Напѣсанѣ, с. *ср.* отъ напѣсамъ. Напесанѣ, напесанѣ.

Напѣсѣжамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да напѣсѣжамъ много, доста.

Напѣнѣжамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да напѣнѣжамъ много, доста; да ся напѣнѣж, да ся напѣнѣжамъ.

Напѣнѣжамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, доста; да ся напѣнѣжамъ, да ся напѣнѣжамъ.

Напѣнѣжамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да напѣнѣжамъ много, довольж; да ся напѣнѣжамъ, да ся напѣнѣжамъ.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, довольж.

Напѣнѣжамъ, лѣчѣшь, — лѣкохъ, — лѣкѣлъ, *гл. д. свр.* Да напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж. Да ся напѣнѣжамъ, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ, лѣчѣшь, — лѣкохъ, — лѣкѣлъ, *гл. д. свр.* Да напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж. Да ся напѣнѣжамъ, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Напѣнѣжамъ (да ся), ишь, — жилѣся, *гл. възвр. свр.* Да ся напѣнѣжамъ много, мѣнѣнѣж.

Нао́мразъ, нар. *Сѣди наомразъ*, заднимъ, грѣбомъ, гжзюмъ камъ нѣкого.

Наона́ка и

Нао́накъ, нар. Не така както е, наипакъ, друго-наче.

Наоно́ждамъ, гл. д. свр. Да онождамъ много, мнозинъ.

Нао́пако,

Нао́пакъ и

Нао́пакы, нар. Наонацѣ, понакы: 1) Напрѣкы, съ опакото навънъ; навыворотъ, найзворотъ, наоборѣтъ, наизпѣнку. *Ако ся е разсердилъ, то и азъ уж си обрънъ наопаки кожата.* Кога има чловѣкъ облѣчено или обуто нѣчто наопаки, вѣрвать, че не го хващатъ уроци. 2) Напрѣкы, напрогнъвъ, напнатъ. *Всичко върши наопаки. Говори ми наопаки.*

Нао́пакый, къ, ка, ко, пр. Наопетый, не разобранный, лихтый.

Нао́пацѣ, нар. Наонакы.

Наопа́ншж, ешь, — пасяхъ, — пасаль, гл. д. свр. Да опашъ много, мнозинъ. *Да ся наопа́ншж*, гл. взвр. свр. Да ся опашъ съ много, да ся опашемъ мнозина.

Нао́некъ, печешъ, — пѣкохъ, — пѣклъ, гл. д. свр. Да онекъ много нѣчто.

Нао́нѣтый, ть, та, то, пр. Наонакый.

Нао́нѣж (да ся), ешь, — пѣлся, гл. вз. свр. Да ся опишемъ мнозина.

Нао́равамъ (да наорж), гл. д. Изоравамъ много; напѣхивать. — *мси*, гл. взвр. само въ свр. видъ. Да орж много, доста, доволь.

Нао́раване, с. ср. отъ нао́равамъ.

Нао́рж, ешь, — ора́лъ, гл. свр. отъ нао́равамъ. Да изорж много, наора́тъ, напахать. — *ра́нѣый*, прич. стр. Изораный; наоранный, напаханный.

Нао́стриювамъ (да наостриж), гл. д. 1) Направямъ нѣчто да стане остро; изострювамъ, наточивамъ; навѣстривать, натѣчивать. *Наострилъ ножевъ-тъ. Наострилъ си яжбы-тъ на точило.* 2) Надумвамъ нѣкому нѣчто, та го насжквамъ за нѣчто. *Наострилъ е селяны-тъ противъ учителя.* — *мси*, 1) гл. взвр. Насжкамъ възъ, набурвамъ. *Какъвъ ся е наострилъ.* 2) гл. стр. Бывамъ наостренъ; изострювамъ, наточивамъ; навѣстриваться, натѣчиваться. — *Наострилъ уши*, напрягнѣлся да слуша.

Нао́стриюване, с. ср. отъ нао́стриювамъ и наострювамъ.

Нао́стрижъ, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ нао́стриювамъ. Да изострижъ, да наточжъ; навостри́тъ, наточить. — *ре́нѣый*, прич. стр. Изостреный, наточеный; навостренный, наточенный.

Наосѣ́длажъ, ешь, — ла́лъ, гл. д. свр. Да осѣдлажъ много, всичкы-ты.

Наотѣ́дих, нар. Послѣ, най-послѣ; потѣмъ, наконѣкъ.

Наотѣ́жжъ, нар. Всичко-то заедно, которина, гйотурница, тонтанъ, кесимъ; обтомъ, гуртомъ.

Нао́хамъ (да ся),

Нао́хкамъ (да ся) и

Наохтѣ́ж (да ся), ишь, — тѣлся, гл. взвр. свр. Да охамъ, да охкамъ, да охтжъ много, доста; да ся паахамъ, да ся паахкамъ; напхаться, наохтаться.

Нао́чпаръ, с. м. мн. Очпла, дзрькала, дзрьзала, зрыкала, зрыкала, цкъли, цкълета; очкй.

Напа́вамъ, гл. д. Натѣпвамъ дюшекъ или възглавицъ.

Напа́ване, с. ср. отъ напа́вамъ.

Напа́дамъ и **напа́двамъ** (да напа́дих), гл.

д. Напа́днувамъ: 1) Спускамъ, налитамъ възъ нѣкого, възъ нѣчто; напа́дѣтъ, налетѣтъ. *Напа́днѣли като гладници (като влѣци, като скакалци).* 2) Налѣгамъ нѣкого, бастисвамъ; напа́дѣтъ. *Напа́днѣли ги хайдуци, та ги обрали.* 3) Намирамъ, попадамъ, насжквамъ, врѣхлѣтъвамъ; напа́дѣтъ, накрывѣтъ. *Напа́днѣжжъ му на държ-тъ; ослѣдѣтъ, навалѣтъся на слѣдъ.* 4) Съ думъ боджъ, бутамъ нѣкого, добавчамъ, задѣвамъ; задѣвѣтъ, задира́тъ слова́ми когѣ, обижа́тъ. 5) Наклеветивамъ, оклеветивамъ, набѣдavamъ, наваждамъ, надумвамъ, напѣдвѣмъ; наклеветѣтъ, оклеветѣтъ, насказывать, напѣдничать. — *мси*, гл. стр. Бывамъ напа́днѣтъ по знаменованне-то на глагола. — *Напа́дихъ мѣла*, па́дихъ, дойде мѣла, замыслися; напѣлъ тума́нъ. — *Дръм-ка мя напа́дихъ*, придрѣма ми ся, додрѣма ми ся, прпсена ми ся.

Выкни, Петкано, та запой,
Нѣчто мя дръмка напа́дихъ,
Ега ми дръмка размине! *Пѣс.*

Напа́дамъ, гл. ср. свр. Да паднемъ мнозина; да ся натръкаламъ; напа́дѣтъ, напѣстъ, навалѣтъся.

Напа́дане и **напа́дване**, с. ср. отъ напа́дъ и напа́двамъ.

Напа́днувамъ, гл. уч. отъ напа́дихъ.

Напа́дихъ, ешь, — ижлъ, гл. свр. отъ напа́дамъ и напа́двамъ. 1) Да ся спуснѣжъ, да налѣтжъ; напѣстъ, налетѣтъ. 2) Да налѣгнѣжъ, да бастиннѣжъ; напѣстъ. 3) Да налѣгрѣжъ, да насжкнѣжъ, да врѣхлѣтжъ; напѣстъ, накрѣтъ. 4) Да докачжъ, да задѣнжъ, да набутамъ; задѣтъ, задрѣтъ, обидѣтъ. 5) Да наклеветжъ, да оклеветжъ, да набѣджъ, да наваджъ, да надумамъ, да напѣджъ; наклеве-

тáтъ, оклеветáтъ, наскáзáтъ, на́йбедни-
чать. — **пжтýй**, *прим. стр.* По всичкы-
ты знаменованна на глагола.

Напазаріжъ, *имь*, — **рілъ**, *гл. свр.* отъ на-
пазаріавамъ. Да пазаръ много. — **рѣнтýй**,
прим. стр.

Напазаріавамъ (да напазаріжъ), *гл. д.* Па-
заривамъ, сговаривамъ много, мнозинж. — **мся**,
гл. стр. Бывамъ папазарепъ.

Напáжъ (да ся), *имь*, — **зися**, *гл. вгзвр.*
свр. Да пажъ много, доста.

Напакостжъ, *имь*, — **стýлъ**, *гл. свр.* отъ
напакостіавамъ; напáкостить, напáкост-
ничать, нагáдить, набеждѣлничать.

Напакостіавамъ (да напакостжъ), *гл. д.* 1)
Пакостжъ много. 2) Направлямъ, сторвамъ
пакость.

Напакостіаваніе, *с. ср.* отъ напакостіа-
вамъ.

***Напалáзъ**, *нар. Т.* На подбивъ, на поди-
гравжъ. *Зелж го напалазъ.*

Напалáтвaмъ и **напалáтувaмъ** (да напа-
лáтжъ), *гл. д.* Надохождамъ мнозина ибѣ-
дѣ; нахлывамъ, нагъвамъ, нагльнувамъ, на-
лѣтамъ, навалывамъ, палнувамъ, допалáт-
вамъ; накрывáтъ. *Щжть напалатятъ*
мужы. Напалатихж го влзци. — **мся**, 1)
гл. вгзвр. Натрупвамся, набипрамя, надо-
хождамъ. *Напалатихжся около него.* 2)
гл. стр. Бывамъ напалатенъ.

Напалáтваніе и **напалáтуваніе**, *с. ср.*
отъ напалáтвaмъ.

Напалáтжъ, *имь*, — **тилъ**, *гл. свр.* отъ на-
палáтвaмъ. Да надойджъ, да нахлужъ, да
допалатжъ, да нагльнжъ, да навалжъ; накрýть,
нахлáнуть. — **тентýй**, *прим. стр.* На-
гльнжтýй, наваленýй, палѣгнжтýй; на-
крýтýй.

Напáлвaмъ и **напáлювaмъ** (да напáлжъ),
гл. д. 1) Накладжамъ въ ибѣто огнь да
ся стоплж; запалвамъ, стоплювамъ; иста́н-
ливать, нато́пливать. 2) Запалвамъ много.
Напалили свѣци. — **мся**, *гл. стр.* Бы-
вамъ напаленъ; запалвамся, стоплювамся;
истáпливаться, натáпливаться.

Напáлваніе и **напáлюваніе**, *с. ср.* отъ
напáлвaмъ.

Напáлжъ, *имь*, — **лилъ**, *гл. д. свр.* отъ на-
пáлвaмъ. Да заналжъ, да стоплжъ, да на-
топлжъ; истопíть, нато́пíть. — **лентýй**,
прим. стр. Запаленýй, стопленýй, нато-
пленýй; истопленнýй, нато́пленнýй.

Напанагóнъ, *нар.* Отгорѣ възъ ибѣчто, при-
давущка. *Каченъ напанагонъ*, отгорѣ надъ
товаръ, каченъ всѣдѣлъ.

Напáра, *с. ж.* Кога ся ибѣкой напари отъ
ибѣчто. *Наплашенýй отъ напарж-тж ду-*
ха и на жащеницж-тж.

Напáрвaмъ и **напáрювaмъ** (да напáржъ),
гл. д. 1) Турямъ ибѣто на парж, на топи-
ло да ся пари; напáривать, отпáривать,
отжáрить. 2) Парж, плениж, ибѣкого съ
копривж; попарвамъ, напарвамъ; стрекáтъ
крайивою. — **мся**, 1) *гл. вгзвр.* Сѣдж на
парж, на топило, та ся парж; напáривать
ся, отпáриваться. 2) Излгвамся въ ибѣ-
то, та мя сполита зло, минува ми прѣзъ
главж-тж ибѣто зло, та го помнж и ся на-
зж виче отъ него; панатвамся. *Напарих-*
ся въ тжж работж. 3) *гл. стр.* Бывамъ
напаренъ; напáриваться, отпáриваться;
стрекáться.

Напáрваніе и **напáрюваніе**, *с. ср.* отъ
напáрвaмъ и напáрвaмъ.

Напáржъ, *имь*, — **рилъ**, *гл. свр.* отъ на-
пáржъ. 1) Да турж ибѣто на парж; на-
пáрить, отпáрить, отжáрить. 2) Да на-
шлевжъ, да напаржъ, да попарж съ коприв-
ж; вѣстрекать крайивою. — **рентýй**,
прим. стр. 1) Туренýй на парж, изпаре-
нýй; напáреннýй, отпáреннýй, отжáре-
ннýй. 2) Нашлеванýй, нашибаннýй, напаре-
ннýй съ копривж; вѣстрекаиннýй кра-
йивою. 3) Който ся е напарилъ отъ ибѣ-
что, комуто е минжло прѣзъ главж-тж ибѣ-
что лоше. *Напаренýй отъ кашж-тж, ду-*
ха и на жтеницж-тж.

Напаріасамъ, *гл. д. свр.* Да паріасамъ мно-
го, мнозинж.

Напасáмъ и **напасіавамъ** (да напасжъ),
гл. д. Дрѣвжж добытъжъ на нашжъ, доклѣ
да ся насытити; напасáть. *Напасохъ говя-*
да-та. — **вамся**, 1) *гл. вгзвр.* Пасж до-
сыта; напасáться. 2) *гл. стр.* Бывамъ
напасенъ.

Напасваніе и **напасіаваніе**, *с. ср.* отъ
напасáмъ и напасіавамъ.

Напáсть, *с. ж.* Бѣда, злина, налѣтнице, из-
кушение; несгóда, несгóдье, напáсть. *Не*
наведи насъ у напáсть. Случи ми ся
напáсть.

Напáстжъ, *имь*, — **тýлъ**, *гл. свр.* отъ напа-
стіавамъ. Да докаржамъ напáсть, бѣджъ.

Напáстїавaмъ (да напáстжъ), *гл. д.* Докар-
вамъ ибѣкакжъ напáсть, бѣджъ; напакостіа-
вамъ.

Напáстїаваніе, *с. ср.* отъ напáстїавaмъ.
Напакостїаваніе.

Напасжъ, *емь*, — **насохъ**, — **населъ**, *гл. свр.*
отъ напáсвaмъ и напасіавамъ; напáстї.

Напáтвaмъ и **напáтувaмъ** (да напáтжъ),
гл. д. Навѣждамъ, завѣждамъ, подвѣждамъ,
запатвамъ; заводíть, развóдить, распло-
жáть. *Еа напатихъ отъ качюлатж-тж*
пловжы. — **мся**, *гл. стр.* и *вгзвр.* Бывамъ
напатенъ, навѣждамся, завѣждамся, подвѣж-

дамся, запатвамся; заводиться, разводиться, распложаться.

напáтванiе и **напáтуванiе**, с. ср. отъ **напáтвамъ**.

напáтый, прич. стр. отъ **напáвамъ**. Натѣпкантый, наплѣненный.

напáтж, ишь,—тилъ, гл. свр. отъ **напáтвамъ**. Да навѣдж, да подвѣдж, да завѣдж, да запатж; завести, завѣсть, развести, развѣсть, расплодить. — **теный**, прич. стр. Навѣденый, подвѣденый, завѣденый, запатый.

напáтж (да ся), ишь,—тился, гл. свр. отъ **напáтцамъ**. Да ся натягж, да ся намжж.

напáхамъ, гл. д. свр. Да изпахамъ много, доста; да наорж.

напáщамся и **напáщвамся** (да ся **напáтж**), гл. об. Патж, тягж много нѣчто, много врѣмя, минува ми много нѣчто прѣзь главж-тж; натяглювамся, намжчвамся. *Да види и да ся напати.*

напáщанiе и **напáщванiе**, с. ср. отъ **напáщамся** и **напáщвамся**.

напéквамъ, гл. мн-кр. отъ **напéчнамъ**.

напекж, печешъ, напéкохъ, напéкалъ, гл. свр. отъ **напéчнамъ**. Да напечж: 1) Да опеж много, доста. 2) Да нагрѣж.—**печёный**, прич. стр. По знаменованне-то на глагола.

напендёрвамся и **напендёрювамся** (да ся **напендёрж**), гл. об. 1) Набѣбвамъ, надувамся, издувамся, набухвамъ, уголѣмивамся, бабунасвамъ, напентарвамся; **разбухатъ**, **олухатъ**, **распухатъ**. 2) Навдигамся, голѣмжся, надувамся, горджся, напентарвамся, напецвамся; **надуватъся**, **напыщатъся**, **надмеватъся**, **ходить гоголемъ**. 3) Дужся, надувамся, срьджся, вжжся, мужжся, надзупвамся, надувамъ прѣлпж напентарвамся; **надуватъся**, **срдитъся**, **надуватъ губы**, **оттопыривать губы**.

Иа си имамъ либя, ей го у хоро-то,

Дѣ ся е напало и напендерило

Дѣка сьмъ му рѣкло: не кусай съ лъжицж,

Не кусай съ лъжицж, нѣ топи съ трошицж.

Иѣс.

напендёрванiе и **напендёрюванiе**, с. ср. отъ **напендёрвамся**.

напендёрж (да ся), ишь,—рился, гл. свр. отъ **напендёрвамся**. Да ся напентарж, да ся напецамъ, да ся надуж и въ три ты знаменованна. — **реный**, прич. стр. 1) Надутый, навдигнжтый, напереный, напентареный. 2) Надутый, навжсеный, надзупеный, разсрдечный.

напентáрвамся и **напентáрювамся** (да ся **напентáрж**), гл. об. Напендервамся.

напентáрванiе и **напентáрюванiе**, с. ср. отъ **напентáрвамся**. Напендерванe.

напентáрж (да ся), ишь,—рился, гл. свр. отъ **напентáрвамся**. Да ся напендёрж.

напёрвамъ и **напёрювамъ** (да **напёрж**), гл. д. 1) Направямъ нѣчто да стои право, обтягнжто; **изправямъ**, **обтягамъ**. *Наперилж вратж.* 2) Натискамъ. *Наперилж врата да ги изкржтж.*—**мся**, 1) гл. **възвр.** Стож правъ, напато; **изправямся**, **опервамся**, **ококорвамся**, **наежвамся**, **надувамся**. *Наперился, та не дава думж да му ся каже.* 2) гл. стр. Бывамъ наперенъ.

напёрванiе и **напёрюванiе**, с. ср. отъ **напёрвамъ** и **напёрвамся**.

напердáшж, ишь,—шилъ, гл. д. свр. Да изпердашж, да опердашж много, мнозинж, доста. — **шеный**, прич. стр. Набитый, натупаный, напуханый, наврасканый.

наперешкы, нар. Курбелешкы, курпелешкы, урбелешкы, бѣгомъ, усѣтъ. *Отиде си, бѣга наперешкы, бѣга, побѣгнж, отиде усѣтъ, като да го гони нѣкой, съ выкане подыръ него.*

напёрчж (да ся), ишь,—чился, гл. **възвр.** свр. Да ся перчж доста, довожж.

напёрж, ешь,—прáхъ,—пралъ, гл. свр. отъ **напёррамъ**. Да оперж, да изперж много, доста; **намытъ**, **настиратъ**.—**праный**, прич. стр. Опранный, изпраный; **намытый**, **настиранный**.

напёрж, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ **напёрвамъ**.—**реный**, прич. стр. 1) Исправеный, обтягнжтый. 2) Опереный, ококореный, надуый, напатыый.

напётый, тъ, та, то, пр. Напатыый.

напéцамъ (да ся), гл. свр. отъ **напéцвамся**. Да ся надуж, да ся подголѣмж, да ся напендёрж, да ся навдигнж.

напéцвамся и **напéцувамся** (да ся **напéцамъ**), гл. об. Навдигамся, надувамся, голѣмжся, подголѣмивамся, горджся, напендервамся, напентарвамся; **надуватъся**, **напыщатъся**, **надмеватъся**, **ходить гоголемъ**. *Напецался като вжжж.*

напéцванiе и **напéцуванiе**, с. ср. отъ **напéцвамся**.

напечж, ёшь,—пéкохъ,—пéклъ, гл. свр. отъ **напéчнамъ**. Да напекж.

напечáлж, ишь,—лилъ, гл. д. свр. Да спечалж много, доста; **нажйтъ**. Да ся **напечáлж**, гл. **възвр.** свр. Да печалж доста, довожж.—**леный**, прич. стр.

напечáтамъ, гл. свр. отъ **напечáтвамъ**. Да изпечатамъ, да бастинжж, да щампосамъ; **напечататъ**, **вѣбитъ**, **натиснйтъ**, **оттиснуть**. — **таный**, прич. стр. Изпечатаный, бастисаный, щампосаный; **напечáтанный**,

тѣснутый, выбитый, натѣснённый, от-
тѣснутый.

Напечѣтвѣмъ и напечѣтѣуемъ (да напе-
чѣтаемъ), гл. д. На книгѣ, на платно из-
карвамъ, удриамъ буквѣ, образъ или друго
нѣчто; бастисвамъ, щамлюсвамъ; печѣтати,
выбивати, натиспѣть, оттѣскивать, оттѣ-
снивать, оттиспѣть.—*мѣся, гл. стр.* Бы-
вамъ напечатанъ; бастисвамся, щамлюсва-
мся; печѣтаемся.

Напечѣтѣние и напечѣтѣуаніе, с. ср.
отъ напечѣтѣмъ.

Напѣвѣлка, с. ж. Напѣвка.

Напѣвамъ (напѣивамъ, да напѣж), гл. д.

1) Отъ нѣчто плѣно отпннамъ малко; от-
пнвати, упивати. *Напилъ чашѣж-тѣ, на
ми ж дава.* 2) Пнж на, за здравіе нѣко-
му; выпивати за чѣе-либо здоровье.

Всякой си брату напива,
Единъ другому на здравіе,
А Еанкулъ нѣма милъ братецъ
На здравіе да му напива,
А той си коню напива. *Пѣс.*

— *Напивамъ стовнѣж*: обычнѣй у Българ-
ры-ты, ергенъ кога залиби дѣвойкѣ, прѣ-
ерѣща ѣж, кога ся врыща тѣа отъ чешмѣж,
напива стовнѣж-тѣ ѣи, и зима цвѣте-то ѣи и
сѣ това ѣи показва, че ѣж люби.

Рада на водж ходила,
Ходила и ся врыщала,
Срѣщѣи ѣиджѣ два змѣнѣ,
Два змѣнѣ, два огнианика,
По-старый Радж отминѣж,
По-младый Радж запира
И стовнѣж-тѣи напива. *Пѣс.*

— *мѣся, 1) гл. възвр.* Пнж много, та ста-
вамъ пнпнѣ; опивамся, нарѣзѣвамся, наплюск-
вамся, нацѣждамся, нахытѣвамся, накадѣнам-
ся, наклѣнѣвамся, наклѣцѣвамся; напннѣати-
ся, нарѣзѣваться, насобѣываться, нагруд-
жѣться, насандѣлѣть носѣ. *Напилѣя
като копачѣ (като Циганинѣж, като
трескѣж). Да ся напнѣ мѣжѣж, да ся
наплѣче жена.* 2) Пнпнѣмъ водж, влагж,
та набѣбѣвамъ. *Дрѣво-то ся напнѣло сѣ
водж и стакѣло тяжко.* 3) гл. стр.
Бывамъ напнѣть. — *Напивамъ бѣклицѣж,*
прихващамъ, прѣдавамъ бѣклицѣж, пнѣмъ и
благославнѣмъ нарядѣ на свѣтѣж. — *Напи-
вамъ здравнѣж, пнж за здравіе нѣчѣе.* —
Напивамъ чашѣж, при пнѣне казвамъ дѣлѣ-
гж здравнѣж; произносите тѣсты.

Напѣваніе, с. ср. отъ напѣвамъ и напѣ-
вамся.

Напѣвка, с. ж. отъ напѣвамъ. Напѣвалѣка,
напѣваніе. *Прѣжмнѣжмѣ дѣна сѣ пѣснѣи
и напѣвѣж.*

Напѣивамъ, гл. мн-кр. отъ напѣвамъ.

Напнѣкавамъ (да напнѣкаж), гл. д. Напо-
кривамъ, нахвасвамъ нѣчто съ пнѣкѣж; по-
пнѣкавамъ, упнѣкавамъ, мѣжж, измѣчѣвамъ.
— *мѣся, 1) гл. възвр.* Изпнѣкамъ сѣ пнѣкѣча
нѣ дрѣхѣж-ты, нѣ постилѣжѣж-ты; попнѣка-
вамся, упнѣкавамся, мѣжжся, измѣчѣвамся; об-
мѣчѣваться. 2) гл. стр. Бывамъ напнѣ-
канъ.

Напнѣканіе, с. ср. отъ напнѣкавамъ и
напнѣкавамся.

Напнѣкамъ (да ся), гл. възвр. сѣр. Да пн-
камъ доста, много, довольѣж; да ся напнѣкамъ,
да ся напнѣжѣж.

Напнѣкаж, сѣмъ, — кѣлѣ, гл. сѣр. отъ на-
пнѣкавамъ. Да попнѣкаж, да упнѣкаж, да
намѣжж, да измѣжж. — *кѣлѣтый, прич. стр.*
Попнѣканѣтый, упнѣканѣтый, намѣченѣтый, измѣ-
ченѣтый.

Напнѣивамъ (напнѣивамъ, да напнѣж, напнѣ-
вамъ), гл. д. Напнѣивамъ: 1) Стѣгамъ, на-
прѣгамъ, запрѣгамъ, опннѣмъ, дрѣпннѣмъ, на-
тискамъ. *Напнѣи врата-та да ся отво-
рѣять.* 2) Стѣгамъ, натискамъ, притискамъ
усплѣвамъ, давамъ нѣкому зѣрѣ да направѣ
нѣчто. *Напнѣа гѣж за парѣж. Напнѣжѣ
гѣж да му карѣть камнѣе — мѣся, 1) гл.
возвр.* Наупрѣгамся, сплѣжся, мѣжжѣжся, давамъ
си зѣрѣ да направѣж нѣчто; нѣтѣжѣваться
напрѣгѣть снѣлы, надрѣваться. *Напнѣа-
ся като ракѣж на брѣзѣжѣи.* 2) гл. стр.
Бывамъ напнѣжѣть. — *Напнѣивамъ жѣлѣзо
залагамъ, курдѣсѣвамъ капѣнѣж. На другѣи
дѣнѣ Турѣнѣж зѣлѣж скрѣжѣмъ да напнѣи
жѣлѣзо на то мѣсто, отдѣка идѣлѣ
лѣсѣца-та.*

Напнѣваніе, с. ср. отъ напнѣивамъ и напнѣ-
ивамся; напнѣга.

Напнѣивамъ, гл. мн-кр. отъ напнѣивамъ.

Напнѣикѣж, с. ж. мн. Напнѣваніе сѣ болѣжѣ
напнѣжѣ. *Имамъ напнѣикѣж, напнѣивамся
боли мѣя.*

Напнѣивамъ, гл. сѣр. отъ напнѣивамъ. Д
набарамъ, да набутамъ; напнѣнѣть, ошу-
пнѣть, осѣзѣать. — *напнѣтый, прич. стр.* На-
барѣнѣтый, набутанѣтый, напнѣренѣтый сѣ пнѣ-
нѣж; ошѣнѣнѣнѣтый.

Напнѣивамъ и напнѣивуемъ (да напнѣивамъ,
гл. д. Сѣ пнѣиваніе напнѣивамъ нѣчто; набар-
вамъ, набутовѣвамъ; напнѣивѣвать, ошѣивѣвати
— *мѣся, гл. стр.* Бывамъ напнѣивѣнѣж; на-
барѣвамся, набутовѣвамся.

Напнѣиваніе и напнѣивуаніе, с. ср. отъ
напнѣивамъ.

Напнѣперѣмъ и напнѣперѣюемъ (да напнѣ-
перѣж), гл. д. Напнѣивамъ нѣчто въ пнѣ-
перѣж, порѣсѣвамъ го сѣ пнѣперѣж. — *мѣся, гл.
стр.* Бывамъ напнѣперѣнѣж.

апи́рване и **напи́рѹване**, с. ср. отъ **напи́рвамъ**.

апи́рѣжъ, *ишь*,—*рилъ*, *гл. свр.* отъ **напи́рвамъ**. Да *нато́пѣжъ*, да *порѣсѣжъ* съ *пи́перъ*. — *ренѣй*, *прич. стр.* *Натопенѣй*, *порѣсенѣй* съ *пи́перъ*.

апи́рамъ (да *напѣрѣжъ*), *гл. д.* *Опирамъ*, *изпирамъ* много, доста; *намыва́тъ*, *настира́тъ*. — *мѣя*, *гл. възвр.* само въ *свр. видъ*. Да *перѣжъ* доста, *дово́лѣжъ*; *настира́ться*.

апи́рамъ (да *на́прѣжъ*), *гл. д. 1)* *Натиска́мъ*, *валѣ́гамъ*, *набѣ́гамъ*, *допирамъ*, *давамъ зорѣ*; *перѣтъ*, *напира́тъ*. *Ледъ-тѣ на́пира* на *ставило-то*.

Ка е станѣлъ Вранко юнакъ,
Та извади Влашко ножа,
Та *напира* ту на себе,
Ту на себе, ту на коня,
За день *земѣжъ* да *оби́де*. *Пѣс.*

2) *Радѣжъ*, *залѣ́гамъ*, *натиска́мъ*, *гяда́мъ* да стане нѣчто. *Напирамъ на това*; *наста́п-вать на томъ*. — *мѣя*, *гл. възвр.* *Облѣ́гамъ* ся, *набѣ́гамъ* ся, *опира́мъ* ся, *допира́мъ* ся на нѣчто. *Напира́мъ* на *стѣ́мѣжъ-тѣ*.

Напи́ране, с. ср. отъ **напи́рамъ**.

Напи́свамъ и **напи́сувамъ** (да *напи́ишь*), *гл. д. 1)* *Изкарвамъ* *писмо* на *кни́жъ*, *сврѣ́шамъ* *писмо*; *настра́ичива́тъ*. *Написа́ писмо*.

2) *Нашира́вамъ*, *изобра́звамъ*; *нарисо́вывать*. *Написа́ иконѣ*. 3) *Шира́жъ*, *пѣстрѣжъ*. *Написвамъ въ́жди*; *наводи́тъ*, *насу́рѣм-ливать* *бро́вы*.

Напи́сване и **напи́суване**, с. ср. отъ **напи́свамъ**.

Напи́скамъ (да *ся*), *гл. възвр. свр.* Да *пискамъ* много, *дово́лѣжъ*; да *ся* *напи́ишь*, да *ся* *написа́мъ*.

Напи́ча́мъ (*напѣ́квамъ*, да *напѣ́кѣжъ*), *гл. д.*

1) *Опи́чамъ*, *изпи́чамъ*, *пѣ́жъ* много, доста; *напѣ́ка́тъ*, *нажа́рива́тъ*, *перепѣ́ка́тъ*, *переза́рива́тъ*. *Напѣ́кла* *фу́рѣжъ* *хлѣ́бѣжъ*. 2) *Дръ́жѣжъ* нѣчто *срѣ́жѣжъ* *огъ́нь*, *срѣ́жѣжъ* *слѣ́нце-то* да *ся* *стопа́нъ*; *припѣ́ка́тъ*, *нагрѣ́ва́тъ*. *Напѣ́кохъ* *си кра́ка-та*. 3) За *раки́жъ*: *наварѣ́вамъ*; *перепѣ́ка́тъ*. *Напѣ́кли* *бѣ́чѣжъ* *раки́жъ*. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* *Сто́жъ* *срѣ́жѣжъ* *огъ́нь*, *срѣ́жѣжъ* *слѣ́нце* да *мѣя* *грѣ́е*, да *ся* *пѣ́кѣжъ*; *нагрѣ́вамъ* ся, *нато́плювамъ* ся; *нагрѣ́ва́тъ* ся. 2) *гл. стр.* *Бы́вамъ* *напѣ́ченъ*. — *Напѣ́че* *го* *тря́ска*, *хванѣжъ* *го* *тря́ска*, *за-тря́се* *го*. *Ка* *го* *видѣ́тъ*, *напѣ́че* *го* *тря́ска* *тросе́годска*.

Напи́чане, с. ср. отъ **напи́ча́мъ** и **напи́ча́мся**.

Напи́ишь, *е́шь*, — *пи́сакъ*, — *пи́салъ*, *гл. свр.* отъ **напи́свамъ**; *напи́сать*, *настро́чить*, *нарисо́вать*. — *пи́са́ный*, *прич. стр.* По *знаменованіе-то* на глагола; *напи́сан-*

ный, *настро́ченный*, *нарисо́ванный*. — *Тѣ́й* *му* *было* *написа́но*, *тѣ́й* *му* *было* *отря́дено* отъ *Бо́га* да *стане*, *такъ́тъ* *му* *бы́лъ* *кѣ́метъ-тъ*; *такъ́* на *ро́ду* *бы́ло* *написа́но*. — *Не* *му* *е* *написа́но* на *чело-то*, *что* *има* *въ* *главѣ́жъ-тѣ* *си* (на *срѣ́дце-то* *си*), *не* *ся* *знае*, *что* *мы́сли*, *что* *иска* да *прави*, *какъ́тъ* *е*.

Напи́ишь (да *ся*) *и́шь*,—*и́и́лся*, *гл. възвр. свр.* Да *пи́ишь* много, *дово́лѣжъ*; да *ся* *напи́скамъ*, да *ся* *написа́мъ*, да *ся* *напла́чѣжъ*.

Напи́ишь, *е́шь*,—*пи́лъ*, *гл. свр.* отъ **напи́-вамъ**.—*ни́тый* и—*ни́енѣй*, *прич. стр.* По *знаменованіе-то* на глагола. *Чи́стѣжъ*: *свѣ́та* *вода* *ненапи́та*!

Напи́и́и́ствува́мъ (да *ся*), *гл. възвр. свр.* Да *пи́и́и́ствува́мъ* много, доста, *дово́лѣжъ*.

Напла́вамъ (да *ся*), *гл. възвр. свр.* Да *пла-вамъ* много, *дово́лѣжъ*; да *ся* *напла́чува́мъ*.

Напла́въ, с. м. Мѣ́сто *напла́вено*, дѣ́то *го* *облива́ла* *рѣ́ка*, *та* *нанесла* на *него* *прѣ́стъ*, *пѣ́ськъ*, *утай́кѣжъ* и *други* нѣ́чта.

Напла́ви́жъ, *и́шь*,—*ви́лъ*, *гл. свр.* отъ **напла́вамъ**. 1) Да *опла́ви́жъ*, да *изпла́ви́жъ* мно-го, доста. 2) Да *обла́ви́жъ*, да *наводни́жъ* нѣ́кое мѣ́сто. — *венѣ́й*, *прич. стр.* 1) *Оплаве-ный*, *изпла́венѣй*. 2) За мѣ́сто: *обла́вни́й*, *наводненѣй* *стѣ́ рѣ́кѣжъ*, *та* *покры́тъ* съ *утай-кѣжъ* и съ *други* *нанесены* нѣ́чта.

Напла́ви́амъ (да *напла́ви́жъ*) *гл. д.* За *рѣ́кѣжъ*, *за* *водѣжъ*: *притича́мъ*, *прѣ́лива́мъ*, *та* *обла-вамъ* нѣ́кое мѣ́сто и *нанасамъ* на *него* *зе-мѣжъ*, *пѣ́ськъ*, *утай́кѣжъ* и *други* нѣ́чта. — *мѣя*, *гл. стр.* *Бы́вамъ* *напла́венъ*.

Напла́ви́ане, с. ср. отъ **напла́ви́амъ**.

Напла́ди́чува́мъ (да *ся*), *гл. възвр. свр.* Да *ся* *напамъ* *пада́ни*, да *сврѣ́шѣжъ* *пада́нува-ніе-то*

Напла́стѣжъ, *и́шь*,—*ти́лъ*, *гл. свр.* отъ **напла́стѣ́вамъ**. 1) Да *наря́дѣжъ* на *пластовы*; *напластовѣ́тъ*. 2) Да *наби́ѣжъ*, да *напу́хамъ*. — *сте́пный*, *прич. стр.* 1) *Наря́денѣй* на *пластовы*; *напласто́ванный*. 2) *Наби́тый*, *напу́ханный*, *нату́панный*, *наложенѣй*; *отко-ло́ченный*, *отду́тый*.

Напла́стѣ́вамъ (да *напла́стѣжъ*), *гл. д. 1)* *Наря́жда́мъ*, *нала́гамъ* нѣ́что на *пластовы*; *напласто́вывать*. 3) *Наби́вамъ*, *нату́пыва́мъ*, *напу́хыва́мъ*, *навра́скамъ*, *нала́гамъ*, *набѣ́скамъ*, *начесыва́мъ*, *намѣ́ши́пыва́мъ*, *намѣ́ства́мъ* нѣ́кому *кости-ты*; *отко́лачива́тъ*, *отду́ва́тъ*, *оте́йты́вать*, *отва́лятъ*. — *мѣя*, 1) *гл. стр.* *Бы́вамъ* *напла́стенъ* по *знаменованіе-то* на глагола. 2) *гл. възвр.* *Наря́жда́мъ* ся, *на-мѣ́ства́мъ* ся, *наты́пыва́мъ* ся, *набѣ́сыва́мъ* ся *мнѣ́шпа* *пѣ́йдѣ*. *Напла́стѣ́ли* *ся* *като* *ры-бѣжъ* *въ* *ка́чѣ*.

Напла́стѣ́ване, с. ср. отъ **напла́стѣ́вамъ**.

Наплатецъ, *у. м. и наплатчя, у. м. ср.* отъ наплатъ.

Наплатѣскамъ (да наплатѣшж), *г. д.* Наплатѣшж.

Наплатѣсване, *с. ср.* отъ наплатѣскамъ.

Наплатѣшж, *ешъ, — тѣсахъ, г. свр.* отъ наплатѣскамъ. Да наплатж.

Наплатъ, *с. м.* Една отъ шесть-ты части, отъ конто е направенъ крѣгъ-тъ на колело на кола, общица; косякъ колѣснаго обода.

Наплатж, *ишъ, — тѣлъ, г. свр.* отъ наплѣшамъ. Да турж наплаты на колело, да наплатишж. — *тѣпый, прич. стр.*

Наплатж, *ишъ, — тѣлъ, г. свр.* отъ наплѣшамъ. Да си изплатж дълга.

Наплатѣвамъ, *г. мн-кр.* отъ наплѣшамъ.

Наплацѣкамъ (да ся), *г. възвр. свр.* Да плацѣкамъ много, довољъ.

Наплѣчж (да ся), *ешъ, — плакахся, — кался, г. възвр. свр.* Да плачж много, довољъ; да ся наревж; наплѣкаться, навопѣться, навѣться. *Да ся напие мжжъ, да ся наплаче жена.*

Наплѣшамъ и наплѣшювамъ (да наплѣшж), *г. д. 1)* Задавамъ страхъ нѣкому, направямъ го да ся бои отъ нѣчто, уплашвамъ; напугать, напужать, настрашить, нагрозить. *Наплашилъ го, та не смѣе да ся приближи до кжжъ-тж имъ. 2)* Закаивамъ нѣкому, захваливамъ, че щж биж, заплашвамъ, сплашвамъ; грозить, пристращивать, припугивать, застрашивать, острачивать, запугивать, дать кому острастку. — *мся, 1) г. възвр.* Имамъ страхъ, страхъ мя е отъ нѣчто, божся, плашжся отъ него. *2) г. стр.* Бывамъ наплашенъ.

Наплѣшване и наплѣшюване, *с. ср.* отъ наплѣшамъ и наплѣшвамся.

Наплѣшж, *ишъ, — шиль, г. свр.* отъ наплѣшамъ; напугать, напужать, настрашить, нагрозить; пристрастить, застрашить, острастить, припугать, запугать. — *шеный, прич. стр.* По знаменование-то на глагола. *Наплашенный отъ напарж-тж духа и на мащеницж-тж.*

Наплѣшамъ (да наплатж), *г. д.* Изплашамъ что-то съмъ дълженъ, плащамъ дълга си; выплѣчивать, оплачивать, уплѣчивать. — *мся, г. възвр.* Изплащамся, отплащамся, разплащамся, виждамъ си смѣткы-ты съ нѣкого и му плащамъ что-то му дължж; оплачиваться, квитаться.

Наплѣшамъ (наплатѣвамъ, да наплатж), *г. д.* Наплатѣскамъ, турямъ наплаты на колело. — *мся, г. стр.* Бывамъ наплатенъ, наплатисвамся.

Наплѣшване, *с. ср.* отъ наплѣшамъ и наплѣшамся. Изплащане.

Наплѣшване, *с. ср.* отъ наплѣшамъ. Наплатисване.

Наплѣскамъ, *г. свр.* отъ наплѣскамъ.

Да наплещж: 1) Да уплѣскамъ, да намащамъ, да укирливж. 2) Да набыж, да наплюскамъ. 3) Да надумамъ, да нахоратж, да накудж. — *скантый, прич. стр. 1)* Уплѣскантый, намащантый, умащантый, укирливый; намащанный, напачканный. 2) Набитый, наплюскантый; наплѣсанный.

Наплѣскамъ и наплѣскувамъ (да наплѣскамъ), *г. д. 1)* Съ плѣскане налѣпямъ нѣждъ нѣчто много; налѣпать. *Наплѣскала лайна по стѣжж-тж. Наплѣскала си лице-то съ бѣлило. 2)* Уплѣскамъ, намащамъ, умащамъ, накирливямъ, укирливямъ; намащивать, напачкивать, намащывать, засащивать. 3) Набивамъ нѣкого съ плѣсници, наплюскамъ; наплѣпывать, отплѣпывать. 4) Надумвамъ, нахоративамъ, накузвамъ, наговарямъ нѣкому неприятны думы, накудвамъ; наговаривать, набрѣкать, наговоздить. — *мся, 1) г. възвр.* Уплѣскамыя, умащамся, намащамся, укирливямся, накирливямся; намащываться, напачкиваться, засащиваться. 2) *г. стр.* Бывамъ наплѣсканъ по знаменование-то на глагола.

Наплѣскане и наплѣскуване, *с. ср.* отъ наплѣскамъ и наплѣскамся.

Наплѣтвамъ, *г. мн-кр.* отъ наплѣтамъ.

Наплѣтка, *с. ж.* Плетено, наплетено нѣчто; навязка, навязъ.

Наплѣтж, *ешъ, — плѣтохъ, — плѣлъ, г. свр.* отъ наплѣтамъ. Да уплетж, да изплѣтж; наплѣсти, навязать. — *тѣпый, прич. стр.* Уплетеный, изплетеный; наплѣтеный, навязанный.

Наплѣчкы и

Наплѣщи, *нар.* По грѣба си, на грѣба си, нагрѣбъ. *Нашъхъ на пжтка едно мръзеливо момчя подъ едикъ крушж спружено наплѣщи. Хиляда ничкомъ, хиляда наплѣчкы?* Гат. — Керемиды.

Наплѣщж, *ешъ, — плѣсахъ, — плѣскалъ, г. свр.* отъ наплѣскамъ. Да наплѣскамъ.

Наплѣскамъ, *г. свр.* отъ наплѣскамъ. Да уплѣскамъ, да поплѣскамъ; наплѣскасть, — *скантый, прич. стр.* Уплѣскантый, поплѣскантый; наплѣсканный.

Наплѣскамъ и наплѣскувамъ (да наплѣскамъ), *г. д.* Напрѣскамъ, упрѣскамъ нѣкого, нѣчто съ водж; уплѣскамъ, поплѣскамъ; наплѣсживать. — *мся, г. стр.* и *возвр.* Бывамъ наплѣсканъ; напрѣскамся, упрѣскамся съ водж; наплѣсживаться.

Напліскваніе и напліскуваніе, с. ср. отъ напліскамъ.

Наплітамъ (наплѣтвамъ, наплітвамъ, да наплѣтж), *гл. д. 1)* Съ плетение нарабѣт-
вамъ много, доста; уплітамъ, изплітамъ;
наплѣтати, навязывать. *2)* Уплітамъ още
повяче, съ плетение прикачамъ; надвязы-
вать, навязывать, наставлять. *Наплѣ-
ти пята-ти на чоранг-ти. 3)* Въ
едиѣ старъ обичай: кога стане дѣти на
три години, рѣжжъ и сплітамъ кож-тж му
по едиѣ особѣнъ начинъ; настрывамъ.

Царь Милутинъ сына наплита,
Та позова вничко царство,
Что му царство много дръжи:
Отъ море-то до Дунава. *Пѣс.*

4) Намъ, увивамъ, плюскамъ много и брѣзо;
опрясть.—*мѣся, 1) гл. възвр.* само въ *свр.*
видж. Да плѣж много, доволж; наплѣстѣся.
2) гл. стр. Бывамъ наплетенъ по знаме-
нованіе-то на глагола.

Наплітаніе, с. ср. отъ наплітамъ. *1)*
Сплітаніе, уплітаніе, изплітаніе. *2)* Настрыва-
ніе, стрывба малкы мжжскы дѣца.

Наплітвамъ, гл. мн-кр. отъ наплітамъ.
Наплітчыя, у.м. ср. отъ наплітжъ.

Мори момичя, момичя,
Марь сребрено петличя,
Душни вуйнж да стане,
Да ти сплете наплитчыя. *Пѣс.*

Наплітжъ, тѣци и тѣци, с. м. 1) Чюжда
коса на плещи. *2)* Врѣвь-та, съ кожто
жены заврѣзвать коцана за кож-тж сп.

По друмы ходитъ Татарчя,
Татарчя црѣно Арапчя,
Съсь себе водитъ сейсанж,
На сейсанж-тж дввойка,
Ржцѣ-ты ѣ сж врѣзанъ
Съсь нейзинъ-ты наплитци. *Пѣс.*

Наплѣдвамъ и наплѣдувамъ (да наплѣ-
дж), *гл. д.* Разплѣдвамъ много, доста; на-
въждамъ, развъждамъ, подвъждамъ; распло-
жати, размножати, разводити.—*мѣся, гл.*
возвр. Разплѣдвася много, навъждамся, раз-
въждамся; распложатѣся, размножатѣся,
разводитѣся.

Наплѣдваніе и наплѣдуваніе, с. ср. отъ
наплѣдвамъ и наплѣдвася.

Наплѣдж, ишъ,—дилъ, гл. свр. отъ на-
плѣдвамъ. Да навѣдж, да развѣдж, да раз-
плодж; наплѣдитъ, расплодитъ.

Наплѣжжъ, ишъ,—щилъ, гл. д. свр. Съ
плѣщеніе да направж много, доста; наплѣ-
житъ.

Наплѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да плу-
вамъ доста, доволж; да ся нацлавамъ, да
ся наплѣвамъ.

Наплѣкамъ, гл. д. свр. Да наплѣжжъ, да

уплѣжжъ.—*кантый, прич. стр.* Наплѣжжый,
уплѣжжый.

Наплѣвамъ (да наплѣнж), *гл. д.* Наплѣ-
нямъ.

Наплѣно, нар. Вничко-то, ничто да не оста-
ва, докрай; вполнѣ.

Наплѣнувамъ (да наплѣнж), *гл. д.* На-
плѣнямъ.

Наплѣнѣвамъ (да наплѣнѣж), *гл. ср.* Ста-
вамъ плѣнъ, дебель; надебелѣвамъ, накрѣ-
влявамся, плѣнѣж, наливамся, наплѣнямся.

Наплѣнѣваніе, с. ср. отъ наплѣнѣвамъ.

Наплѣнѣж, ешъ,—нѣлъ, гл. свр. отъ на-
плѣнѣвамъ. Да надебелѣж, да ся накрѣ-
вѣж, да ся налѣж.

Наплѣнж, ишъ,—нилъ, гл. свр. отъ на-
плѣнямъ, наплѣвамъ и наплѣнувамъ.

1) Да изплѣнж; наплѣнитъ, набитъ, на-
чинитъ. *2)* Да доврѣшж, да наврѣшж, да
приврѣшж, да сврѣшж, да приклѣжжъ, да
склопж. *3)* Да додамъ, да отврѣжжъ, да ся
отплатж; додѣсть, намѣститъ, наверстѣть.
—*нентый, прич. стр.* По знаменованіе-то
на глагола.

Наплѣнямъ (да наплѣнж), *гл. д.* Наплѣ-
вамъ, наплѣнувамъ: *1)* Направнамъ нѣчто да
стане плѣно, наливамъ го, насыивамъ го,
изплѣнямъ го до врѣха, догорѣ, цѣло; на-
полнятъ, налагати, набивати, начинивати.

*Наплѣнжжъ кошницѣ-тж. Наплѣнжжъ
бѣчѣ-тж съ вимо. Дошли му гостѣ, та
наплѣнили навсакждѣ. 2)* Изкарвамъ нѣ-
что докрай, доврѣшнамъ, наврѣшнамъ, при-
врѣшнамъ, сврѣшнамъ, приклѣчамъ, скло-
памъ. *Още не е наплѣнилъ пять-тѣ го-
динѣ. 3)* Турнамъ, давамъ още да стане
колкото трѣба; додавамъ, отврѣшамъ, от-
пращамъ; додавати, намѣститъ, наверсты-
вать. *Съ тѣжжъ жлѣтижжъ наплѣнжжъ ти
заплатж, колкото искаше.—мѣся, 1) гл.*
возвр. Ставамъ плѣнъ, дебель, соченъ;
наплѣнѣвамъ, надебелѣвамъ, накрѣвлявамся,
наливамся. *2) гл. стр.* Бывамъ наплѣненъ
по знаменованіе-то на глагола. — *Наплѣ-
нямъ нѣкому главж-тж,* разиравамъ му,
давамъ му да разбрере, направямъ да про-
умѣе; надолѣбѣтъ кому чѣ, втемѣшитъ.
— *Наплѣнжжъ си, плѣнжжъ си джеба,* спе-
чялавамъ, обогатявамся; набивати, набитъ
карманъ. *Да си наплѣнж джеба, наплѣ-
ни си грѣба. — Наплѣнямъ лулж,* на-
тъпквамъ ѣ съ тютюнж; набивати трубку.
— *Наплѣнямъ пуикж, пищовж,* турнамъ
имъ барутъ, коршумъ и другы нѣчто за да
пушкамъ съ тѣхъ; заряджати ружѣ.—*Очи-
тѣ ми ся наплѣнжжъ съ слѣзы,* навири-
хж ми ся съ слѣзы, дойде ми да плачж;
глазѣ омочились слѣзѣми. — *Шѣна уста*

напльва. Сврака-та поце бивола да си напльни корема. Като има да имъ напльниш ръцѣ-тъ, то с все харто. Что-то излъзе отъ тридесетъ и два зѣба, напльнува тридесетъ и два града. Напльниль му чкишж-тж като на помянз. Да напльниль окж-тж, на ако цс бы и отъ рѣкж-тж.

Напльнише, с. ср. отъ напльнямъ и напльнямся.

Напльивамъ (да ся), гл. *взвр.* свр. Да пльивамъ доста, довољж; да ся наплавамъ, да ся наплувамъ.

Напльвѣжъ, ишь,—вѣль, гл. д. свр. Да пльвѣжъ, да опльвѣжъ много, доста; напльотъ.—вѣнѣй, прич. стр. Изпльвенѣй, опльвенѣй; напльотѣй.

Напльѣжъ (да ся), ишь,—зился, гл. *взвр.* свр. Да ся пльѣжъ доста, довољж.

Напльювамъ (да напльюжъ), гл. д. 1) Пльюжъ много пѣйдѣ, уплювамъ, поплювамъ; напльвывать, обхѣркать 2) За мухж: снисамъ пѣйдѣ яйца-та си. *Мухж напльюли мясо-то.* 3) За болжж: пльизамъ на чиркы, на прыщкы; побивамъ, сплювамъ, поплювамъ; окидывать, окидываться.—жси, гл. стр. Бывамъ напльютъ по знаменованіе-то на глагола.

Напльювание, с. ср. отъ напльювамъ.

Напльювецъ, вци, с. м.

Напльювка, с. ж. п

Напльювѣтъ, вци, с. м. Напльютъ отъ мухы; плевѣкъ. *Прѣглядай мясо-то да пѣма напльювци.*

Напльюнчвамъ и напльюнчнамъ (да напльюнчжъ), гл. д. Намазвамъ, намачевамъ пѣчто съ пльюнѣ, турнямъ на пѣчто пльюнѣ; наслюнчвамъ, напгивамъ; наслѣни-вить, наслѣнивать, намусливать, вымуславать, заслѣнивать, заслѣнивать.—жси, гл. *взвр.* и стр. Бывамъ напльюнчѣж; наслюнчвамся, напгивамся.

Напльюнчвание и напльюнчвание, с. ср. отъ напльюнчвамъ и напльюнчвамся.

Напльюнчжъ, ишь,—чиль, гл. свр. отъ напльюнчвамъ и напльюнчнамъ. Да наслюнчжъ, да упльюнчжъ, да напгивжъ; наслѣнить, наслѣнить, намуселить, намусѣлять, вымуселить, заслѣнить, заслѣнить.—иче-нѣй, прич. стр. Наслюнченѣй, упльюнченѣй, напгивченѣй; наслѣненѣй, наслѣненѣй, намуселенѣй, намусѣленѣй, вымуселенѣй, заслѣненѣй, заслѣненѣй.

Напльюскамъ (да ся), гл. свр. отъ напльюскамся. 1) Да ся напамъ, да ся наплькамъ, да ся напльжъ; напльется до отвалу, нажрѣться, опрѣсть. 2) Да се на-

пльжъ, да ся напльжъ, да ся напльгамъ; напльется, назюзѣться.

Напльюскамся и напльюскувамся (да ся напльюскамъ), гл. *взвр.* 1) Ямъ много, напдамся, наплькамся, напльвамся; нажрѣться. 2) Пльжъ много, напльвамся, напльгамся, напльжамся, напльжамся, напльжамся, напльжамся; напльвѣться.

Напльюскание и напльюскувание, с. ср. отъ напльюскамся.

Напльюжъ, ешь,—пльжъ, гл. свр. отъ напльювамъ. —пльютый и —пльюенѣй, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола. *Напльютъ отъ мухж*, напльювецъ, напльювка, напльювѣтъ; плевѣкъ.

Напльсамъ (да ся), гл. *взвр.* свр. Да пльсамъ много, довољж.

Напльшжъ (да ся), ишь,—шился, гл. *взвр.* свр. Да пльшжъ много, довољж.

Напльувамъ, гл. уч. отъ напльжъ.

Напльжъ, ешь,—пльжъ, гл. свр. отъ напльювамъ. Да опльжъ, да стягнжъ, да натисжъ. *Да ся напльжъ*, да ся заспльжъ, да ся помжжъ; рвануться.—нжтѣй, прич. стр. Опльжтѣй, стягнжтѣй, натисжтѣй.

Наповалѣжъ, ишь,—лѣль, гл. д. свр. Да повалѣжъ много, доста.

Наповѣжъ, ешь,—вѣль, гл. д. свр. Да по-вѣжъ много, доста.

Напоганѣжъ, ишь,—пльжъ, гл. д. свр. Да поганѣжъ, да омръжъ много доста; напоганѣть.

Наподрѣжжъ, ешь,—рѣзахъ,—рѣзаль, гл. д. свр. Да подрѣжжъ много, доста; начинѣть.

Напоѣнѣй, прич. отъ напожъ.

Напой, с. м. Мѣсто на рѣкж, на вадж, дѣ-то поять добытѣтъ; водоной, поило; водо-ной, водонойло, водонойни.

Малка мома му ся кани:

Леле варе младѣ илаваръ,
Не прѣзашай рапъ босилѣкъ,
Стори-щж си рыба мръна,
Оти-щж си въ овчий напои,
Мѣтиж-щж ся, пльсжж-щж ся,
Размжжж-щж овчий напои. *Пѣс.*

Напокажжъ (да ся), ешь,—казахся,—ка-зался, гл. *взвр.* свр. само въ мн. ч. Да ся покажемъ мнозина.

Напоконшѣй, —шѣй и —шѣй, шна, шно, пр. Чтѣ иде, что ставъ напоконъ; сѣтишѣй, подыришѣй; послѣдѣй.

Напоконъ, нар. Не сега, а слѣдъ, сѣтижъ, послѣ, подырь, потора; потѣмъ, послѣ. *Дай ми малко хлѣбецъ да си допамъ сирѣнец-то, напоконъ ми дай сирѣнецъ да си допамъ хлѣбеца.*

Не ходи въ село Кунино,
Че сж Кунинци душмани,
Та щѣтъ ти нѣчто зло стори,
Зло стори и зло направи,
Напоконъ пишманъ да не си. *Пѣс.*

Напокрыѣжъ, ешь,—крыль, *гл. д. свр.* Да
покрыѣжъ много, доста.

Нанокъсамъ, *гл. д. свр.* Да покъсамъ мно-
го, доста.

Наполю́щъ, нар. Срѣдъ пощъ, по срѣдъ
нощъ; въ по́лнотчъ.

Наполео,

Нанолова,

Наполовинѣ и

Напо́ль, нар. 1) Прѣз половинѣ, една-та половина; **впо́лы.** *Разсѣклъ го напо́ло,* прѣз срѣдъ-тѣ. *Да ги направимъ напо́ло,* да ги раздѣлимъ напо́ловинѣ. 2) Нѣ цѣло, не навсякъждѣ еднакво. *Напо́лова сине, напо́лова червено,* размѣсено сине и червено.

Напо́мвѣмъ (да напо́мниѣ), гл. д. На-
по́мниѣмъ.

Напо́мнюва́мъ, гл. уч. отъ напо́мнѣж.

Напо́мнижъ, **ишъ**, — **ишъ**, **гл** *свр.* отъ **напо́мнѣмъ** и **напо́мвѣмъ**. Да припо́мнижъ, да нау́мжъ, да договѣ́стжъ, да подбѣ́зжъ, да подбѣ́сжъ, да до́бѣрѣмъ на у́мъ; **напо́мни**тъ, **напа́мѣ**товать, **наме́кни**уть. — **ишѣ́й**, *присл.* *стр.*

Напо́миналь (да напо́миж, напо́миюваь),
гл. д. Напомваь, докарваь пѣкому пѣчѣ
на умѣ, припомнаь, наумаваь, догѣѣст-
ваь, подыслюваь, подканнаь, подѣщаь;
напо́минать, напáмѣтываь, памекать.
Напоминаль си, че тсва бѣше така.

Напо́минаше, с. ср. отъ напо́минашъ.

Напонка, с. ж. Дрвяна справа за пзвива-
ние роговы-ты на вплж.

Напоить, с. м. 1) Болкы, что доходить на
женѣ, кога да роди; перехваты. 2) Напи-
вание съ болкы; напинкы, нантъи.

Напо́нарьж, ишь,—риль, гл. д. свр. Да
попарьж много, доста.

Напопрѣжямъ, гл. д. свр. Да попрѣжямъ
мнозиѣхъ; да напсுவамъ; разругать.

Напо́нѹва̑мъ (да ся), гл. *възвр. свр.* Да
по́нѹва̑мъ доста, дово́льнъ.

Напо́пѣжъ, ишь, — иль, гл. д. свр. Да опопѣжъ мнози́пѣжъ.

Напорастѣхъ, ешь,—растохъ,—раслѣхъ, гл. ср.
свр. само въ *лм. ч.* Да порастемъ мнози-
на, всиѣна

Напѣръ, с. м. Напирание, напѣване, натис-
кане; напѣръ.

Напосоѣжъ, нар. Намѣркы, нацѣумицъ, на-
приминицъ, наобумъ, кэрламаданъ; наобумъ,
паугадъ, наудачу. *Врѣви напосоѣжъ. Каз-
ва го напосоѣжъ.*

Наностѣлѣжъ ешь,—стлѣхъ,—стлѣль, *гл.*
д. свр. Да постелѣжъ много, вичко.

Напоѣдокъ, с. м. Отиде напоѣдокъ,
да си посѣди, да посѣди у тѣхъ.

Нанотѣ (да ся), **ишь**,—**тиль**, *гл. възвр.*
свр. Да ся **потѣ** много, **довольѣ**, доста; **на-**
потѣться.

Напоѣжъ, ише,—пойлъ, *гл. свр.* отъ напоѣвамъ. 1) Да дамъ воджъ иѣкому да ише; напоить, выпоить. 2) Да наваджъ, да полѣжъ; оросить. — ПОСѢНЬИЙ, *прич. стр.* 1) Закарачьий на воджъ, та ся напилъ; напоенный. 2) Наваденый, полѣнный; орошенный.

Напои́вамъ (да напои́жъ), гл. д. 1) Давамъ да пие; напое́вать. *Напои́жъ коня.* 2) Пу́щамъ водѣ на ливадѣ, на градинѣ или на друго мѣсто да се напие; наважда́мъ, поли́ваемъ; ороша́тъ, напое́вать. — *мѣся, гл. стр.* Быва́мъ напоенъ по знаменованію-то на глагола.

Напоі́ваніе, с. ср. отъ напоі́вамь.

Напо́мдѣ, нар. Намадж, напукъ, назло, на-
пнать; назлѣ, напереко́ръ, напереко́мъ,
поперёгъ. *Правѣхъ нѣчто напомадѣ*, пра-
вѣхъ напнать, напукъ; *дѣлать что либо по-*
перёгъ, напереко́ръ.

Напрѣва, с. ж. 1) Работа; работѣ, издѣліе. *Майсторска напрѣва. Чловѣческа напрѣва.* 2) Сграда, уграда, бина; зданіе, пострѣйка. *Кжица губава напрѣва* 3) Начинъ-тъ, кроежъ-тъ, по който е направено нѣчто. *Такжѣк направѣж црькѣж другѣ-дѣ нѣма.* 4) Тѣлосложение. *Чловѣкъ здрава, слаба напрѣва.*

Напрáввамъ и напрáвувамъ, гл. *мн-кр.*
отъ направямъ.

Напрáвица, *у.и. ж.* отъ напрáва.

Направо, нар. Безъ заботы, прямо. *Кажи му го направо*, не ся свѣ-
нуйвай, не му мѣсли. *Врви направо*, не
ся отбивай на странѣ.

Напрѣвѣжъ, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ на-
прѣвѣамъ. 1) Да създамъ, да сътворѣжъ, да
створѣжъ; создѣтъ. 2) Да пзврьшѣжъ, да учи-
шѣжъ, да сторѣжъ; совершитъ, надѣлѣтъ. 3)
Да сготвѣжъ, да приготвѣжъ; настрѣпатъ. 4)
Да пзпльнѣжъ, да послушѣамъ; испольнитъ.
5) Да прѣсторѣжъ, да прѣправѣжъ; превратѣтъ.
6) Да накарамъ, да натѣрамъ; заставѣтъ.
— *венгѣй, прич. стр.* По знаменованіе
то на глагола.

Направіамя (направіавамя, да направіж), гл.
д. 1) Ствдавамя; созидать. *Богъ е напра-
вилъ тока свѣтъ отъ ничто. Господь е
направилъ чловѣка отъ прѣств.* 2) Из-
врышамя, учпшамя, сторкамя; совершять.
*Направилъ еднх добрыхъ работх. Напра-
вилъ грѣхъ, сгрѣшихъ. Да направимъ
сватѣхъ.* 3) Стотвувамя; стрѣняты. *На-
правилъ еднѣ патеніе, да му ся не на-
кадешъ.* 4) Изплѣнямя; исполнять. *Да*

му направѣ волѣтъ-тъ, хатѣра. 5) Прѣсторвамъ; превращаѣтъ.

Стори мѣ, Боже, стори мѣ,
Стори мѣ и направи мѣ
На какво годѣ шленце,
Далеко да си заврѣкнѣ. *Пѣс.*

6) Накарвамъ; заставляѣтъ. *Направихъ го да ся смѣе, да ся кадосва, да ся касе, да мѣкне.* — *Направихъ го чловѣкъ, направихъ го да стане чловѣкъ както трѣбѣва. Направихъ го за смѣха. Направихъ го на прагъ и ниселъ, съсынахъ го.* — *мѣс, гл. възвр.* 1) Угоивамся, накрѣивамся; жирѣтъ, тучнѣтъ. *Конь-тъ ся направилъ, угоиля.* 2) Прѣсторвамся; притворяѣтъся. *Направилъ на болѣзъ. Направилъ на заспанъ — Единъ направѣ, а мѣззина (хилѣда) тяглатъ. Луди направили, мѣдри развалили. Направи добро — не кайся, направи зло — надѣйся. Направи добро, да намѣришь зло. Направи добро, на го врьли въ море-то. Направи кучѣ-то другаръ, и тоагѣтъ не пуцаѣтъ. Да има свѣрѣнце, да направимъ попарѣ, ала нѣма хлѣбець. Да заколимъ вола, да направимъ збора. Направилъ си черковѣ, направи ѣ и олтарѣ. Направи мѣ пророкъ, да тя направѣ богаты. Направѣхъ тя царѣ, нѣ ми врьмѣ не помага. И рѣшетарка мѣжѣ си трѣговецъ направѣ. Направилъ като свѣтѣгорскѣй мѣчарокѣ.*

Направяне, с. ср. отъ **направѣтъ** и **направѣмъ**.

Напрѣдно, нар. Безъ да хване мѣсто, напустѣ, залудо, нафидѣ: *напрѣсно, попустѣму, тѣтѣно, вотѣе. Гарванъ-тъ напрѣдно не грачи. Правдѣ ли говоришь — напрѣдно ся борѣшь.*

Напрѣдѣувамъ (да ся), гл. *възвр. свр.* Да праздувамъ много, доволя.

Напрѣтъй, нѣ, на, но, прич. отъ **напрѣтъж**. 1) Набитый, натупаный, наврасканый, напрасканый *Дотѣлъ нѣзванъ, отѣмѣлъ си напанъ.* 2) Опоритый; упрымый.

Напрѣскамъ, гл. *свр.* отъ **напрѣскамъ**. Да навраскамъ, да набижъ, да набѣскамъ, да набухамъ, да набѣхѣтъ, да надрѣвжъ, да нажюльжъ, да намлатъ, да напержъ, да напухамъ, да натупамъ, да намѣшпижъ; нахлыстѣтъ, настрѣкѣтъ, отпорѣтъ. — **скантый**, прич. *стр.* Наврасканый, набитый, набѣсканый.

Напрѣскамъ и **напрѣскувамъ** (да **напрѣскамъ**), гл. д. Навраскамъ, набивамъ, набѣскамъ, набухивамъ, набѣхѣтьивамъ, надрѣвивамъ, нажюльивамъ, намлащамъ, надѣивамъ, наперивамъ, напухивамъ, натуивамъ, намѣши-

ивамъ; дубѣсѣтъ, порѣтъ. — *мѣс. 1) гл. възвр.* Имамъ праскотинѣ на много мѣста; попукамъ, напукамъ. *Кожѣ-та ся е напраскала.* 2) Наадамъ много, наплюскавамъ, нашибамъ, надѣивамъ, нажюльивамъ, напѣивамъ; **нажирѣтъся**. 3) гл. *стр.* Бывамъ напрасканъ.

Напрѣскаване и **напрѣскуване**, с. ср. отъ **напрѣскамъ** и **напрѣскавамъ**.

Напрѣсница, с. ж. 1) Нѣчто станѣло напрасно. 2) Болѣсть по кожѣтъ-тъ на рѣцѣтъ и нозѣтъ-ты; кожѣта се попука, става грачава и по нежъ излизатъ водѣвы прыщѣи; начетокъ. *Напрѣсница да го уда-ри!* Клятва.

Напрѣсничавый, нѣ, ва, во, нар. Комуто дохожда напрасница, който изведѣжъ и чѣсто ся измѣнава; опрѣсничавый. *Марѣ е напрасничѣва, врьмѣ-то въ тоѣ мѣсѣчѣ чѣсто и изведѣжъ ся измѣнава. Не е лудъ, нѣ напрасничѣвъ.*

Напрѣснѣй, —сѣнъ и —сѣпъ, сна, сно, нар. Что става, что дохожда изведѣжъ, безъ да му смѣ ся надѣвали, да смѣ го чакали; нечаяннѣй, изненадѣннѣй; **внезѣпнѣй**, неожиданнѣй, печѣлнѣй. *Напрасна смъртъ; скоростѣжѣная смъртъ. Пѣзи. Боже, отъ тунъ бѣдѣ и напраснѣ смъртъ.* — **сно, нар.** Изведѣжъ, изненадѣно, нечаяно, внеблюдъ, сѣкомъ, на сѣкомъ, безъ да ся е чакало, безъ да му сѣ ся надѣвали; **внезѣпно**, неожиданно, печѣлно.

Напрѣтѣвъ, гл. *мѣ-кр.* отъ **напрѣтѣвъ**.

Напрѣтъж, нѣтъ, —тилъ, гл. *свр.* отъ **напрѣтѣвъ** и **напрѣтѣвъ**. Да изпратѣ, да проводѣ. — **тѣнѣй**, прич. *стр.* Изпратѣнѣй, проведенѣй.

Напрѣтъж, нѣтъ, —чилъ, гл. д. *свр.* Да накрѣвжъ, да навирижъ *Напратѣлъ носъ наждѣ насѣ.*

Напрѣтѣвъ и **напрѣтѣвъ** (да **напрѣтѣвъ**), гл. д. Покрѣивамъ съ прахъ, напратѣвъ нѣчто да стане прѣнно; упратѣвъ, запратѣвъ, напѣтѣвъ, затурѣвъ; **напѣлнѣтъ**, запорѣтѣтъ, **напѣрѣтѣвъ**. — *мѣс, гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ напратѣвъ, упратѣвъ, запратѣвъ, напѣтѣвъ, затурѣвъ, **напѣлнѣтъся**, **напѣрѣтѣвъ**.

Напрѣтѣване и **напрѣтѣване**, с. ср. отъ **напрѣтѣвъ** и **напрѣтѣвъ**.

Напрѣтѣвъ, нѣтъ, —шилъ, гл. *свр.* отъ **напрѣтѣвъ** и **напрѣтѣвъ**. Да упратѣ, да запратѣ, да напѣтѣ, да затурѣ; **напѣлѣтъ**, **напѣрѣтѣтъ**. — **тѣнѣй**, прич. *стр.* Упратѣнѣй, запратѣнѣй, напѣтѣ-

нѣй, затурменѣй; напылённый, напорощенный.

Напращамъ (напратвамъ, да напратжъ), *гл. д. 1*) Пращамъ много, мнозпнж, доста, надопращамъ; насылать. 2) *Напрацамъ* *магнж, злинж*, съ особенѣ бааннина и заричанина направиамъ да сполѣти нѣкого злина, бѣда. *Напраца му бѣды. Изпилъ напратенъ живакъ.*

Напращаніе, *с. ср.* отъ напращамъ.

Напращжъ, *ишь*,—щѣлъ, *гл. свр.* отъ напращѣвамъ; нагрѣбнуть.

Напращжъ (да ся), *ишь*,—щѣлся, *гл. възвр. свр.* Да прасжъ много, доста.

Напращѣвамъ (да напращжъ), *гл. ср.* За бозкы-ты, за вѣтя на животнѣ: напльнамъ съ млѣко, надувамъ, накоравивамъ; грузнуть, грубнуть, грубѣть. *Напрацамъ бозкы.*

Напращѣваніе, *с. ср.* отъ напращѣвамъ.

Напригѣтвѣжъ, *ишь*,—вилъ, *гл. д. свр.* Да приготвѣжъ много, доста; наготовѣть.

Напрѣдамъ (напрѣдвамъ, да напруджъ), *гл. д.* Упридамъ, съ приденіе наготовлюамъ много, доста; напрудать. —*мси, гл. стр.* Бывамъ напруденъ; напрудаться.

Напрѣданіе, *с. ср.* отъ напрудамъ.

Напрѣмнпжъ, *нар.* Напрѣмнпжъ, напосокжъ.

Наприказжъ (да ся), *ешь*,—казался, —казался, *гл. възвр. свр.* Да приказвамъ много, доста, довольжъ; накалякаться, наболтаться, натолковаться, набесѣдоваться, набаяться.

Напринесжъ, *ешь*,—несохъ, —неслъ, *гл. д. свр.* Да принесжъ много, доста.

Напроврѣтжъ, *ишь*,—тѣлъ, *гл. д. свр.* Да проврѣтжъ много, доста; набуравить, набуричь, насверлячь.

Напростірамъ и

Напрѣстржъ, *ешь*,—рѣлъ, *гл. д. свр.* Да простржъ много, доста; перевѣшать.

Напрѣсжъ, *ишь*,—силъ, *гл. д. свр.* Да изпрѣсжъ много, доста.

Напружжъ, *ишь*,—жилъ, *гл. д. свр.* Да пружжъ много, доста; да напростржъ, да напростірамъ.

Напрузци, *с. м. мн.* Желѣзна справа, съ кождо натягать платно-то, кога го тѣкжъ; напружжкы, пржгъ, разпнжкы, жбци.

Напрупкамъ, *гл. ср. свр.* само въ *мн. ч.* Да ся наберемъ мнозина тичашкомъ. Да ся напрупкамъ, *гл. възвр. свр.* Да прыпкамъ много, довольжъ; да ся натичамъ; набѣгаться, нарыскаться.

Напрыщвамъ и **напрыщувамъ** (да ся напрыщжъ), *гл. об. 1)* Побивать мя прыщкы,

покрывамъ съ прыщкы; изпрыщвамъ, избрусовамъ, изсыпвамъ; прыщевѣть, окидываться, обметать. 2) Подпыхвамъ, отичамъ; опухать, отекачь. *Напрыщили му ся крака-та.*

Напрыщваніе и **напрыщуваніе**, *с. ср.* отъ напрыщвамъ.

Напрыщжъ (да ся), *ишь*,—щился, *гл. свр.* отъ напрыщвамъ. Да ся изпрыщжъ, да ся избрусжъ, да ся изсыпжъ; опрыщевѣть. —*щениый, прич. стр.* Изпрыщенный, избрусеный, изсыпаный.

Напрѣжвамъ и **напрѣжкамъ** (да напружжъ), *гл. д.* Опрѣжвамъ много, доста, изпрѣжвамъ, изнапружкамъ; нажаривать, напруживать, перепружить. —*мси, гл. възвр. и стр.* Бывамъ напруженъ, прѣжжся много, изпрѣжжамъ; нажариваться.

Напружаніе и **напружаніе**, *с. ср.* отъ напружжамъ и напружкамъ.

Напружжъ, *ишь*,—жилъ, *гл. свр.* отъ напружжамъ и напружкамъ. Да изпружжъ да изнапружжъ; нажарить, напружить, перепружить. —*женый, прич. стр.* Изпруженный, изнапруженный; нажаренный, напруженный.

Напружалнамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся прѣжалнамъ много, довольжъ.

Напрулжъ, *ишь*,—лилъ, *гл. д. свр.* Да опрулжъ много, доста.

Напрускамъ, *гл. свр.* отъ напрусквамъ. Да упрускамъ, да попрускамъ, да набрызгамъ, да изпорѣжъ; напрускать, перепрускать, набрызгать, обрызгать, накропѣть, окропѣть, перекропѣть. — *скапый, прич. стр.* Упрусканый, попрусканый, набрызганый, изпорѣсанный; напрусканный, перепрусканный, обрызканный, набрызганый, обрызганный. *Напрускано*, напрущено съ капкы; напрускъ.

Напрусквамъ и **напрускувамъ** (да напрускамъ), *гл. д.* Порѣсвамъ нѣдѣ, нѣкой прѣдмѣтъ съ нѣчто на капкы, на прахъ; упрусквамъ, попрусквамъ, набрызгивамъ, изпорѣсвамъ; напрускивать, опрыскивать, перепрыскивать, набрызгивать, обрызгивать, накрапывать, накропѣть, окрапывать, перекропѣть, вспрыскивать, выбрызгивать. *Въ рѣдко говно камажъ не врѣдай, да ты не напруска.* — *мси, гл. възвр. и стр.* Бывамъ напрусканъ; упрусквамъ, попрусквамъ, набрызгивамъ.

Напрускваніе и **напрускуваніе**, *с. ср.* отъ напрусквамъ.

Напрустекъ, *с. м.* Желѣзна или кокалева капичка, кождо шивачи турять на срѣдний прѣстъ да ся не обождачь, кога шить; напрустекъ.

Напрѣстечи, *у.м. ср.* отъ напрѣстекъ; на-
пѣрстечекъ.

Напрѣхамъ (да ся) *г.л. възвр. сѣр.* Да пры-
хамъ много, доволѣхъ.

Напрѣцамъ, *г.л. сѣр.* отъ напрѣцвамъ. Да
напрѣхъ, да възсѣднѣхъ, да патиснѣхъ.

Напрѣцвамъ и напрѣцувамъ (да напрѣ-
цамъ), *г.л. д.* Натискамъ, възсѣдамъ, нарѣхъ.

Напрѣчвамъ и напрѣчнамъ (да напрѣчѣхъ),
г.л. д. Прѣчѣхъ, впрѣчѣхъ, вднгамъ пѣчто наго-
рѣхъ, навирѣвамъ. *Напрѣчнѣхъ опасѣхъ, навирѣ-*

плѣхъ; задрѣлѣхъ хвостѣхъ. Чашка по чаш-
кѣхъ напрѣчи опасѣхъ. Напрѣчнѣхъ мужѣхъ
като днѣхъ свѣдѣхъ. — мѣся, г.л. стр. и
възвр. Бывамъ напрѣченъ, навирѣмаюся.

Напрѣчваніе и напрѣчнаніе, *с. ср.* отъ
напрѣчвамъ.

Напрѣчѣхъ, *ишѣ, — чѣлѣ, г.л. сѣр.* отъ на-
прѣчвамъ и напрѣчнамъ. Да навпрѣхъ.
— чѣнтый, *прич. стр.* Навирѣнтый.

Напрѣшвамъ и напрѣшнамъ (да напрѣ-
шѣхъ), *г.л. д.* Направѣмъ да прѣхѣне, да
настрѣхѣне козина-та, перушина-та на пѣчто;
наежѣмъ; напѣшѣривать, щерѣть шерсть.
— мѣся, *г.л. възвр.* Разнѣрѣмъ сѣ козинѣхъ-
тѣхъ, перѣ-та; наежѣмаюся, настрѣхѣмъ; оше-
тѣшѣливаюся. *Напрѣшнѣхъ като мисѣ-*
рѣхъ.

Напрѣшваніе и напрѣшнаніе, *с. ср.* отъ
напрѣшвамъ и напрѣшнаюся.

Напрѣшнѣхъ, *ишѣ, — шилѣ, г.л. сѣр.* отъ на-
прѣшвамъ и напрѣшнамъ. Да наежѣхъ, да
разнѣрѣхъ: напѣшѣрѣть. — шѣнтый, *прич. стр.* 1) Наеженѣтый, разнѣренѣтый; напѣшѣ-
ренѣтый. 2) Запрѣшенѣтый, засушѣнѣтый, сѣ
юнашѣнѣтый пѣглядѣхъ.

Напрѣварѣхъ, *ишѣ, — рѣлѣ, г.л. д. сѣр.* Да
прѣварѣхъ много, доста. *Да напрѣварѣхъ*
ракиѣхъ; нагнѣть вино.

Напрѣдѣмъ и напрѣднѣмъ (да на-
прѣднѣхъ), *г.л. ср.* Врѣвѣхъ напрѣдѣ, зимамъ
прѣднѣхъ; успѣвѣть.

Напрѣдѣваніе и напрѣднѣваніе, *с. ср.* отъ
напрѣдѣмъ.

Напрѣдѣварѣмаюся, *г.л. въз.* Прѣдварѣмаюся,
надварѣмаюся, глядамъ кой по напрѣдѣ да
напрѣвари пѣчто; соотѣзѣваться.

Напрѣдѣварѣнаніе, *с. ср.* отъ напрѣдѣва-
рямаюся.

Напрѣдѣ, *нар.* Напрѣдѣ.

Напрѣднѣтый, — днѣхъ и — дѣнѣхъ, — днѣхъ, — днѣхъ,
пр. Что е напрѣдѣ, прѣднѣтый, отпрѣднѣтый.

Напрѣднѣхъ, *ишѣ, — нѣлѣ, г.л. сѣр.* отъ на-
прѣдѣмъ и напрѣднѣмъ; успѣть.

Напрѣдѣ, *нар.* Напрѣдѣ: 1) Прѣдѣ; прѣдѣ-
дѣ; *Напрѣдѣ дай тѣхъ, послѣ азѣ. На-*
прѣдѣ той бѣше добрѣ. 2) Изотпрѣдѣ,
напрѣдѣ, отпрѣдѣ; впередѣ. *Стоѣ на-*

прѣдѣ Врѣви напрѣдѣ. — Врѣви ми на-
прѣдѣ, имамъ успѣхъ нѣ пѣчто. Отивамъ
напрѣдѣ, врѣвѣхъ напрѣдѣ, напрѣдѣмъ;
успѣвѣть. Кой по-напрѣдѣ; наперерѣвѣ,
наперехвѣтъ. — За-напрѣдѣ, отсега нѣта-
такѣхъ; впередѣ, впрѣдѣ. За-напрѣдѣ тѣхъ му
мысли — Напрѣдѣ дълбоко, назадѣ брѣ-
зѣхъ. Напрѣдѣ пропасть, назадѣ влѣхъ.
Напрѣдѣ стрѣмно, назадѣ кама. Врѣви
напрѣдѣ като ракъ. Трѣгнѣхъ сѣми на-
прѣдѣ като раки. Напрѣдѣ прѣскочи на
тогава сѣ хвали. Напрѣдѣ да врѣвишѣ,
цѣхъ тѣхъ бѣжѣхъ по носа. Напрѣдѣ ка-
то тѣхѣхъ на плѣхъ. Който по-напрѣдѣ
поиска дѣвоѣхъ-тѣхъ, негова е. Баба ска-
ча назадѣ, напрѣдѣ, работа-та врѣви
на свой рядѣ.

Напрѣдѣхъ, *с. м.* Отиваніе напрѣдѣ въ
пѣчто; напрѣдѣваніе, прѣднѣна, успѣхъ;
успѣхъ, прогрѣсѣхъ.

Напрѣжѣна, *нар.* Напрѣжѣ.

Напрѣжѣнтый, — жѣнѣхъ и — жѣнѣхъ, — жѣна, —
жѣно, *пр.* Что е напрѣдѣ, что е мнѣжѣхъ,
прѣжѣнтый; прѣжѣнтый.

Напрѣжѣхъ, *нар.* Напрѣжѣна, прѣдѣ пѣколко
врѣмѣя.

Напрѣзѣпрѣжѣхъ, *нар.* Напрѣжѣхъ въ 1-то зна-
менованіе.

Напрѣзѣмѣнѣхъ, *нар.* Напрѣзѣмѣнѣхъ.

Напрѣжѣнѣхъ, *с. м.* Дѣвова врѣшина напрѣ-
чена на копѣхъ, на листѣхъ сѣ шумѣхъ-тѣхъ
павѣлѣхъ за да сѣхѣне.

Напрѣжѣко, *нар.* Напрѣжѣхъ.

Напрѣжѣкорѣхъ, *нар.* Напрѣжѣхъ, напрѣжѣко, напо-
ладѣ, нападѣ, напукѣ, назло, противно, жѣдѣ,
напнѣть; назло, наперѣжѣкорѣхъ, наперѣжѣлѣмъ,
поперѣжѣхъ.

Напрѣжѣхъ, *нар.* 1) Прѣжѣчено, крѣтосано,
напрѣзѣпрѣжѣхъ, напрѣжѣко; поперѣжѣхъ. 2) На-
прѣжѣко, напрѣжѣкорѣхъ.

Напрѣжѣнѣхъ, *ишѣ, — нѣлѣ, г.л. д. сѣр.* Да
прѣжѣнѣхъ мнѣзѣнѣхъ, всѣхъ-тѣхъ; нарядѣть.
Да сѣ напрѣжѣнѣхъ, г.л. възвр. сѣр. Да
сѣ прѣжѣнѣхъ много, да сѣ изнакѣхъ-тѣхъ;
нарядѣть. — нѣнтый, *прич. стр.* Изнакѣхъ-
тѣхъ; нарядѣнѣтый.

Напрѣжѣнтамъ (да сѣ), *г.л. възвр. сѣр.* Да
сѣ прѣжѣнтамъ много, доволѣхъ; накувѣрѣ-
кѣхъ.

Напрѣжѣнѣхъ, *чѣшѣ, — сѣкохъ, — сѣклѣ, г.л. д.*
сѣр. Да прѣжѣнѣхъ много, доста.

Напрѣжѣнѣхъ, *нар.* Напрѣжѣнѣхъ, напри-
имѣнѣхъ, напѣсѣнѣхъ, наобѣмъ, напѣрѣхъ, кар-
ламаданѣхъ; наобѣмъ, наугадѣ, наудѣчу.

Напрѣчѣмъ и напрѣчѣюмъ (да напрѣчѣ-
хъ), *г.л. д.* Напрѣчѣмъ, турѣмъ пѣчто на-
прѣжѣхъ, крѣтосано, прѣжѣчѣено; напѣчѣмъ,
крѣтосѣмъ, прѣжѣчѣмъ. — мѣся, *г.л. възвр.*

и стр. Бывамъ напръченъ, напръчквася,
прѣпръчквася, врьстосвася.

Напрѣваніе и напрѣчованіе, с. ср. отъ
напрѣчивамъ.

Напрѣчкамъ, *гл. свр. отъ напръчквямъ.*
Да напръчъж.—**кантый**, *прич. стр.* Напръ-
ченый.

Напрѣквамъ и напрѣкувамъ (да на-
прѣквамъ), гл. д. Напрѣквамъ.

Напрѣкване и напрѣкуване, с. ср.
отъ напрѣквань.

Напрѣчьжъ, *ишь*, — *чиль*, *гл. ср.* отъ *напрѣчьамъ* и *напрѣчьамъ*. Да *напрѣчьамъ*, да *прѣпрѣчьжъ*, да *крѣтосамъ*. — *ченѣый*, *прим. стр.* *Напрѣчканый*, *прѣпрѣченый*, *кѣстѣый*.

Напрѣчакъ, нар. Излѣзли му напрѣчакъ, причакали го, прѣсрѣщили го.

Напрѣчамъ (да напрѣчижъ), *гл. д.* Напрѣч-
вамъ.

Напрѣжъ, ешь,—прѣлъ, *гл. свр.* отъ пані-
рамы.

Напрѣжжы, с. ж. мм. Напрузци.

Напрѣгамъ (напрѣгвамъ, да напрѣгнѣ, напрѣгнувамъ), *гл. д. 1*) Дръщинамъ, тяглыѣ нѣчто, та го изпознавамъ, обтягамъ; **напрѣгати**, **натягивати**, **наляцати**.

Па ся провѣдѣхъ Вышѣа Грѣкыня :
Ой ми ты тебе момѣа Латинѣа,
Ако напругнешъ стрѣлѣа пернатѣа
И да помѣришь звѣздѣа зорницѣа,
Тога щемъ земешъ Вышѣа двѣицѣа. *Пѣс.*

2) Давамъ нѣкому, на нѣчто усилие, зоръ; напинамъ, стягамъ, натискамъ притискамъ, усилвамъ, присилвамъ; заставлятъ, принуждаютъ. *Напрягнѣхъ го да работи, да го свршиш.* — *мся*, 1) *гл. възвр.* Напинамъ, силѣся, мѣчѣся, давамъ си зоръ за нѣчто; натѣживаться, напрягати силы, надрывати себя, лѣзти изъ кишѣкъ. *Напрягнѣхъ да го свршиш. Напрягася като желѣжъ въ угаръ* 2) *гл. стр.* Бывамъ напрягнѣтъ.

Напрѣгамъ, *гл. д. свр.* Да впрягнѣ много, доста; да навярѣгамъ.

Напрѣганіе, с. ср. отъ напрѣгамъ и на-
прѣгамся.

Напрѣгвамъ, *гл. мн-кр.* отъ **напрѣгамъ.**

Напрѣгнуваѣ, гл. уч. отъ напрѣгнѣ.

Напря́жка, ешь, — **нажъ**, *гл. свр.* отъ **на-
прѣгамъ**. — **нажтый**, *прич. стр.* 1) Дры-
нажтый, изножтый, обтяжтый; наприя-
жѣнный, натянутый. 2) Напнажтый, стя-
жтый, натисжтый, притисжтый, успе-
ный, приселеный; заставляемый, прину-
ждённый.

Напрѣдвамъ, гл. *мн-кр.* отъ напρίдамъ.
Напряджъ, ешь,—прядохъ,—прялъ, гл. *свр.*

отъ напρίдамъ. Да упрядж; напръсть.
—дѣный, прич. стр. Упряженный; на-
пръденный.

Напѣсѣвамъ, гл. свр. отъ напѣсѣвамъ. 1) Да напѣсѣвамъ; облѣять. 2) Да навѣсѣвамъ, да нахокамъ; обругать, налѣять. — **навѣтъ**, прич. стр. 1) Напѣсѣвантѣй. 2) Навѣсѣантѣй, нахокантѣй.

Напесѣвамъ и напесѣувамъ (да напесѣ-
вамъ), *гл. д.* 1) Казвамъ ꙗкому псувнѣхъ,
попрѣжамъ; облѣивать. *Да напесувамъ на*
майкѣхъ; матюкнѣхъ. 2) Навыквамъ, нахож-
вамъ, пахуювамъ, накрѣплюсвамъ, накаст-
рювамъ; обругать, изругать.—**мѣся,** 1) *гл.*
вззър. само въ сер видѣхъ. *Да псувамъ мно-*
го, довольѣхъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ напесѣ-
ванъ.

Напу́камь, *гл. свр.* отъ напу́квамь. Да попу́камь, да разпу́камь. — **канты́й**, *прив. стр.* Попуканты́й, разпуканты́й.

Напу̀къвамъ и напу̀кувамъ (да напу̀къвамъ), гл. д. Направлямъ пукотини на нѣчто; по-пу̀къвамъ, разпу̀къвамъ.— **мѣя**, 1) гл. *взвр.* Пу̀къмамъ на много мѣста; попу̀къмамъ, разпу̀къмамъ; **лопътамъ**. *Напу̀кала му ся кожа-та като на жабъ въ сукъ локвъ.* 2) Нападамъ много; напу̀къвамъ, патряк-вамъ, надъхвамъ; **нажи́рътамъ**. 3) гл. *стр.* Бывамъ напу̀канъ.

Напѣ́кване и напѣ́куване, с. ср. отъ
напѣ́квѣмъ и напѣ́квѣмся.

Напѹкѹ, нар. Напрѣкоръ, напопадъ, нападъ,
назло, напнатъ.

Напу́льж (да ся), ишь,—лился, гл. об. свр.
Да ся пу́льж доста, дово́льж.

Напу́ивамъ и напу́ивамъ (да напу́иж), гл. д. Направляю да щръкие; напрышваю, наежваю, изправляю, вдигаю. *Напунила уши.* — **мся**, 1) гл. *възвр.* Навождамся, наклонявамся, нагыбамся, слагамся, климамъ, поваламся, **нижж**; **наклоняться**, **пагибаться**, **наваливаться**. 2) гл. *стр.* Блваю напуненъ.

Напѣваніе и напѣнуваніе, с. ср. отъ
напѣнвамъ и напѣнвамъся.

Напѣиѣжъ, **ишъ**, — **пиль**, *гл. свр.* отъ **напѣивамъ**. Да **напрѣиѣжъ**, да **наеѣжъ**, да **изправѣжъ**, да **вдигѣжъ**. — **ненѣиѣй**, *прич. стр.* **Напрѣиѣшѣиѣй**, **наеѣиѣиѣй**, **изправѣиѣиѣй**, **вдигѣиѣиѣй**.

Напу́ска̃мъ (да напу́снѣ), гл. д. Напу-
ша̃мъ.

Напускамъ, гл. д. свр Да пусяж мпозияж, доста; да напуцамъ. *Напускамъ* гъ изъ зотвора. *Напуска* камъчета въ дупкѣ-тъ.—скаптъй, прич. стр.

Напѣскавъ, гл. жи-кр. отъ напѣскавъ.
Напѣснувавъ, гл. уч. отъ напѣснх.

Напѣхамъ, гл. д. *свр.* Да натѣпчѣ, да напышкамъ, да наврѣ; **напѣхаты**.—**хантый**, *прич. стр.* Натѣпхантый, напышкантый, наврѣтый; **напѣханный**.

Напѣхамъ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да пѣхамъ доста, доволю, да ся напѣхтѣ.

Напѣхвамъ и **напѣхувамъ** (да напѣхамъ), гл. д. Пѣхамъ много, доста; натѣпквамъ, навирамъ, напыквамъ, напышквамъ; **напѣхивать**.—**мѣя**, гл. *стр.* и *взвѣр.* Бывамъ напѣханъ; натѣпквася, навирамся, напыквася, напышквася, натѣпквася, **напѣхиваться**.

Напѣхваніе и **напѣхуваніе**, с. *ср.* отъ напѣхвамъ.

Напѣхтѣ (да ся), *ишь*,—**тѣлся**, гл. *взвѣр. свр.* Да пѣхтѣ много, доста; да ся напѣшквѣ, да ся напѣхамъ.

Напѣшквѣ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да пѣшквѣ много, доста; да ся напѣхтѣ.

Напѣквѣ, гл. д. *свр.* отъ напѣквѣмъ. Да напѣхамъ, да напѣшквѣ, да натѣквѣ; **напѣхаты**.—**кантый**, *прич. стр.* Напѣхкантый, напышкантый, натѣккантый; **напѣханный**.

Напѣквѣмъ и **напѣкувѣмъ** (да напѣквѣмъ), гл. д. Напѣхвамъ, напышквѣмъ, натѣквѣмъ, натѣпквѣмъ; **напѣхивать**.—**мѣя**, гл. *взвѣр.* и *стр.* Бывамъ напѣкканъ; напѣхвася, напышквася, натѣквася, натѣпквася; **напѣхиваться**. *Влѣкъ-тъ ся бѣше напѣкалъ въ единѣ вѣроблакъ.*

Напѣкваніе и **напѣкуваніе**, с. *ср.* отъ напѣквѣмъ и напѣкувѣмъ.

Напѣшквѣмъ, гл. *свр.* отъ напѣшквѣмъ. Да напѣквѣмъ.—**кантый**, *прич. стр.* Напѣшккантый.

Напѣшквѣмъ и **напѣшкувѣмъ** (да напѣшквѣмъ), гл. д. Напѣшквѣмъ. — **мѣя**, гл. *взвѣр.* и *стр.* Напѣшквася.

Напѣшкваніе и **напѣшкуваніе**, с. *ср.* отъ напѣшквѣмъ и напѣшкувѣмъ.

Напѣивамъ (напѣивамъ, да напѣивъ, напѣивувамъ), гл. д. Напѣивамъ.—**мѣя**, гл. *взвѣр.* и *стр.* Напѣивамся. *Напѣивался планикъ да роди, че родилъ мѣшкѣ.*

Напѣиваніе, с. *ср.* отъ напѣивамъ и напѣивамся. Напѣиваніе, натѣиваніе, опываніе; **натѣива**.

Напѣивамъ, гл. *мн.кр.* отъ напѣивамъ.

Напѣивувамъ, гл. *уч.* отъ напѣивъ.

Напѣивъ, *ишь*, — **налъ**, гл. *свр.* отъ напѣивамъ. Да напѣивъ.—**натый**, *прич. стр.* Напѣиватый.

Напѣплювамъ (да напѣплю), гл. д. 1) Пѣплю вѣху пѣчто; попѣплювамъ, напѣивамъ, полаивамъ. 2) Съ пѣпле не надоходивамъ много, напѣивамъ; **напѣивывать**,

— **мѣя**, 1) гл. *взвѣр.* само въ *свр.* *видѣ*. Да пѣплю доста, много, доволю; да ся напѣивъ. 2) гл. *стр.* Бывамъ напѣиваю, попѣплюваюсь, напѣиваюсь, полаиваюсь.

Напѣплюваніе, с. *ср.* отъ напѣплювамъ.

Напѣплювъ, *ишь*,—**палъ**, гл. *свр.* отъ напѣплювамъ. Да попѣплювъ, да полаивъ, да напѣивъ.—**лантый**, *прич. стр.* Попѣплюлантый, полаивлантый, напѣивлантый.

Напѣстриувамъ и **напѣстриамъ** (да напѣстривъ), гл. д. Напѣивамъ пѣчто да стане пѣстро; напѣивамъ, изпѣстриувамъ; напѣиврътъ, испѣиврътъ.—**мѣя**, гл. *взвѣр.* и *стр.* Бывамъ напѣистренъ; изпѣиструвася, напѣиврвася; испѣиврътъ, напѣиврътъ.

Напѣстриваніе и **напѣстрианіе**, с. *ср.* отъ напѣиструвамъ и напѣистриамъ.

Напѣстривъ, *ишь*,—**рилъ**, гл. *свр.* отъ напѣиструвамъ и напѣистриамъ. Да изпѣистривъ, да напѣивръ; напѣистриръ, испѣистриръ. — **стреный**, *прич. стр.* Изпѣистреный, напѣивреный; напѣивреный, испѣивреный.

Напѣивамъ (да напѣивъ), гл. д. Съ пѣиваніе лучѣ. *Напѣивамъ си прѣстенъ*.—**мѣя**, 1) гл. *взвѣр.* *Какво ти ся напѣ?* *Напѣло му ся на главѣ-тъ*, дошло му до главѣ-тъ. 2) Само въ *свр.* *видѣ*. Да пѣивъ много, доволю; напѣивъ.

Напѣиваніе, с. *ср.* отъ напѣивамъ и напѣивамся.

Напѣивтъ, *ишь*,—**стѣлъ**, гл. д. *свр.* Да припѣивтъ, да спѣивтъ много, доста; напѣивомъ, *сберѣчь*. *Да ся напѣивтъ*, гл. *взвѣр. свр.* Да пѣивтъ много, доволю.

Напѣивъ, *ишь*,—**нѣлъ** и **пѣивъ**, гл. *свр.* отъ напѣивамъ.—**пѣивый** и **напѣиваный**, *прич. стр.*

Напѣивдамъ и **напѣивдамъ** (да напѣивдъ), гл. д. 1) Изпѣивдамъ. 2) Наклеветивдамъ, напѣивдамъ; напѣивдаты.—**мѣя**, гл. *стр.* Бывамъ напѣивденъ.

Напѣивданіе и **напѣивданіе**, с. *ср.* отъ напѣивдамъ и напѣивдамъ.

Напѣивдъ, *ишь*, — **дѣлъ**, гл. *свр.* отъ напѣивдамъ и напѣивдамъ. 1) Да изпѣивдъ. 2) Да напѣивдъ, да напѣивдъ. — **деный**, *прич. стр.* 1) Изпѣивденый. 2) Наклеветеный, напѣивденый.

Напѣивкамъ, гл. *свр.* отъ напѣивкамъ. Да набрѣивъ; набрѣивать.

Напѣивкамъ и **напѣивкувамъ** (да напѣивкамъ), гл. д. Съ пѣиваніе изпѣивкамъ, напѣивкамъ, набрѣивкамъ; набрѣивкаты, напѣивкаты.—**мѣя**, гл. *взвѣр.* само въ *свр.* *видѣ*. Да пѣивкамъ доста, доволю; да ся набрѣивъ; напѣивкаты.

Напѣивкамъ и **напѣивкувамъ** (да напѣивкамъ), гл. *ср.* Напѣивкамъ.

Напѣичѣжъ (да ся), **ишь**, — чился, *гл. свр.*
отъ напѣичиваюся. Да ся напѣишь, да на-
пѣишь.

Напѣнчмѣя (да ся напѣнчѣж), *гл. об.*
 Напѣнчамъ, напѣнчмѣя.

Зелено е изникнало,
Мораво се напичило,
Алено се разцъвтъло. *Пфс.*

Напѣчаніе, с. ср. отъ напѣчямся.
Напѣшаніе.

Напѣнѣжъ, нпѣ, — нпѣ, *гл. свр.* отъ на-
пѣнѣмъ и напѣнѣвамъ. да ся напѣнѣжъ,
да рнѣжъ, да запунѣрѣжъ; завлѣзѣтъ нѣчкѣ.

Напѣжѣмъ (да напѣжѣ), гл. ср. и
Напѣжѣмся (да ся напѣжѣ), гл. об. За
растѣши-та: пушѣмъ и пѣжѣ, напѣжѣмся,
запушѣмъ, рѣжѣ; запыжѣвать почку.

Напѣшаніе, с. ср. отъ напѣшамъ и на-
пѣшамся. Напѣшчаше.

Наиѣтѹвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
иѣтѹвамъ много, доволю.

Напѣтуюмъ и напѣтjвамъ (да напѣ-
тж), *гл. д.* Показываю, посочиваю нѣкому
пѣтjа; **упѣтjвамъ**.—*мж, гл. вѣзвр.* Трѣ-
гамъ за нѣждѣ, зинаю сн пѣтjа; **упѣтj-**
вамся.

Нанѣчѣ (да ся), ишь,—чился, гл. *възвр.*
свр. Да си нѣчѣ много, довольѣ.

Напѣтый, ть, та, то, тр. Запръшеный, на-
пръшеный, напереный, засуканый, гызда-
вый, напыреный; молодцоватый, щёголь.
Напята жена; щеголіха.

Наработѣмъ и наработѣнамъ (да нарабо́тѣ), *гл. д.* Съ работеніе наготвювамъ; уработѣмъ, наработѣмъ; **наработѣвать, переработѣвать.**—**мѣся,** 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да работѣ много, довольѣ; **наработѣваться.** 2) *гл. стр.* Бывамъ наработѣнъ; уработѣмъ, наработѣмъ.

Нарабѣ́тъване и нарабѣ́тъване, с. ср.
отъ нарабѣ́тъвамъ и нарабѣ́тъвамся.

Нарабо́тж, ншь, — тиль, *гл. сер.* отъ нарабо́тжъ. Да урабо́тж, да израбо́тж; нарабо́тать. — теньй, *прич. стр.* Урабо́теньйй, израбо́теньйй; нарабо́таннйй.

Нара́дываць (да ся), *гл. об. свр.* Да ся рад-
ваць мнго, дово́ль; **нара́дывацца**. *Оце*
не ся нарадываў, отльтнжло му отъ
ржцѣ-ты.

Нарѣждамъ, гл. свр. отъ нарѣждамъ.
Да народж; народить

Нарѣждѣвъ и парѣждѣвъ (да народѣ и да парѣждѣвъ), *гл. д.* Раждаѣвъ много, мнозинѣвъ; *на*рѣждѣтъ. *Народила дѣца, на не ся грѣжи да ги глѣда.* — *мнѣ*, *гл. възвр.* Раждаѣвъся мнозина, много; *на*рѣждѣтъся.

Шетала мома, шетала
По тихъ равнѣ градинѣ,
Та ранѣ босилнакѣ сѣяла;
Не народилъ босилнакѣ,
Нѣ си народи маргаритѣ
И безцанно-то камѣне. *Пѣс.*

Паразпнръ, пар. *Продавамъ паразпнръ*, парлама, па дребно; *продавятъ въ рбзницу, торговать мелочнымъ товаромъ. Продавамъ паразпнръ*, паразпнръ; *мелочная продажа.*

Нарáмвамъ и нарáмювамъ (да нарáмжъ),
гл. д. Нарамѣамъ.

Нара́мване и нара́мюване, с. ср. отъ нара́мвамъ. Нарамтане.

Нарѣзка, с. ж. 1) Стомна, что ся носи на
рамо. 2) Крына, что ся подлага подъ стом-
нѣ, кога ся носи тѣа на ramo.

Па си узе новѣ стомнѣ,
Новѣ стомнѣ и парамкѣ,
Та отиде за с'уднѣ водѣ. *Пѣс.*

Пара́мнина, с. ж. Товаръ колкото може
чловѣкъ да носи на рамо; парамчина, па-
рамникъ.

Нарáмчвaмъ и нарáмчaмъ (да нарáмчжъ),
гл. д. Нарамчaмъ.

Нарáмчваніе и нарáмчаніе, с. ср. отъ
нарáмчвамь. Нарамнаніе.

Нарáмчи́на, с. ж. Нарамница.

Нара́мчижъ, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ на-
ра́мчвамъ и нара́мчнамъ. Да парамъж. —
ченый, *прич. стр.* Параме́ный.

Нарáмѣжъ, ишь,—мѣть, *гл. свр* отъ парá-
мѣмъ и парáывамъ. Да парамчѣжъ, да за-
дигѣжъ на рамо.—мѣнтѣй, *прич стр.* На-
рамченѣй, задигѣжѣй на рамо.

Нарáмакъ, с. м. Нарамница.

На́ра́ннѣмъ (да парѣмѣ), *г.л. д.* Нарамвамь, парамчвамь, натовѣрамь, задигаь нѣчто на рамо да го носѣхъ; *вскѣдываь* на плечѣ. — *м.с.* 1) *г.л. вѣзвр* Напнамся, парѣбнамся, емвамся, завзимамся, земаься за нѣчто да го направиь; *браться, изѣтъся, вызы- ваться, осмѣлятьсѣ.* 2) *г.л. стр.* Бывамь парамеь.

Нара́ннаніе, с. ср. отъ на́ра́ннѣхъ и на-
ра́ннѣхъ.

Наранджия, с. ж Едишъ видъ дребны дзы-
ни много миризливы.

Нара̀нѣжъ, *имѣ.* — *нѣжъ*, *гл. свр.* отъ *нара̀навати*. Да папсѣжъ нѣкому ранжъ. — *нѣнжѣй*, *прич. стр.* Что е ударенъ съ нѣчто, та има по себе-си ранжъ.

Вещкыты дѣва зелены,
Съ зелены листа обраслы,
Едно ми дръво срѣдѣ горѣ.
Зелены листа не има,
Не ми е дръво весело:
Подъ дръво лѣжи младъ юнакъ
Съ триста ранты наравенъ. *Пѣс.*

Нараніавамъ (да наранижъ), *гл. д.* Удриамъ нѣкого съ нѣчто, та му направиамъ ранжъ, нанисамъ нѣкому ранжъ.—*мся, 1) гл. възвр.* Убивамся нѣйдѣ, та ми става рана.

Ходилъ е Ненчо, ходилъ е,
Седемдесять и седмь години,
Че ся е Ненчо наранилъ
Седемдесять и седмь раны,
Пѣ-малко е отъ сачмы-ты,
Пѣ-много отъ крошумы-ты. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамъ параненъ.—*Нарани ми ся сердце-то*, станж ми за нѣчто мѣчно, тяжко, като да съмъ былъ раненъ.

Нараніаваніе, *с. ср.* отъ нараниавамъ.

Нарасвамъ, *в. параствамъ.*

Нараслѣтый, —слѣлъ, сла, сло, като *пр.* Израслѣтый, пораслѣтый, ураслѣтый.

Нараслакъ, *с. м.* Порасло като тоичницъ на животнѣ, на растение; врыга, главулакъ; парѣсть, шійска, болонѣ.

Нараслачя, *ум. ср.* отъ нараслакъ.

Нараснувамъ, *гл. уч.* отъ нараснжъ.

Нараснжъ, ешь, —нжлъ, *гл. свр.* отъ параствамъ. Да нарастжъ.

Нараствамъ и **нарастувамъ** (да нарастжъ и да нараснжъ), *гл. ср.* 1) Ставамъ пѣго-лѣмъ, пораствамъ, пзраствамъ; **выростѣтъ**, **нарастѣтъ**. 2) Поннѣвамъ, пораствамъ, пзраствамъ.

Нарастваніе и **нарастуваніе**, *с. ср.* отъ параствамъ.

Нарастжъ, ешь,—растохъ,—раслѣлъ, *гл. свр.* отъ параствамъ. Да порастжъ, да пзрастжъ, да нараснжъ; **вырости**, **нарости**.

Нарахатувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да рахатувамъ много, довольжъ.

Нарелѣ, *с. ср.* Т. Справа за пушеніе тумбенижъ, на коьто дымъ-тъ минува прѣзъ воджъ, каляйнъ.

Наревѣвамъ (да ся наревжъ), *гл. възвр.* Ревжъ, плачь много, доста, довольжъ.

Наревжъ (да ся), ешь,—вѣлся, *гл. свр.* отъ наревѣвамъ. Да ся наплачьжъ, да ся нахлѣнчжъ; **наплакаться**.

Нарѣквамъ (да нарекжъ), *гл. д.* Нарічнамъ.

Нарекъ, *с. м.* Разговоръ. *Нарекъ нѣма*, не ся свръшна разговоръ-тъ имъ. *На лакжурдижъ нарекъ нѣма. Нарекъ, порекъ до заранжъ.*

Нарекжъ, чѣшь—рѣкохъ,—рѣклъ, *гл. свр.* отъ нарічнамъ и нарѣквамъ. Да нарекжъ, да назвѣжъ. — **рѣченый**, *прим. стр.* 1) Названый, наименуваный. 2) Опрѣдѣленый за нѣкого, за нѣчто. *Варено, печено намъ е наречено. Едному наречено, другому навѣщено*; наварили про пона, а пилъ кто поналъ.

Нарендосамъ, *гл. д. свр.* Да рендосамъ много, доста.

Наречникъ, *с. м.* 1) Който обыча много да говори и приказва, брьбрица. 2) Който е нареченъ, опрѣдѣленъ за нѣкожъ да го земе, кердосникъ; **суженый**.

Ана люто прокльнала:
„Да бы ржка откапала
„Отъ прѣсты-ты до лакты-ты!“
И пакъ си ся раздумала:
„Да не ми е мой наречникъ,
„Мой наречникъ, мой кердосникъ. *Пѣс.*

Наречница, *с. ж.* 1) Която обыча много да говори и приказва; брьбрица. 2) Която е наречена, опрѣдѣлена за нѣкого да ѣ земе той; **суженая**.

Нарѣчници, *с. ж. мн.* Наржчници, реченици, ориеници, урсеници. Народъ-тъ вѣрва, че ужъ на третъ-тъ ноцъ отъ рождене-то на едно дѣтя три жены дохождазъ при родителжъ-тъ надъ дѣтя-то и наричалъ, орисвалъ, прѣдопрѣдѣлавалъ, отряждалъ венчко, что шѣло да ся случи на новорождено-то дѣтя прѣзъ живота му. Случалося пошѣлога, че нѣкой гы слушалъ като наричать и искалъ относѣ да имъ попрѣчи, нъ венчко ставало, както нарѣчници-ты были нареклы. В. пѣсень при **наржчници**.

Нарінвамъ и **нарівамъ** (да наринжъ), *гл. д.* Съ риненіе зимамъ. натрушвамъ, пахаквамъ; **нагребѣтъ**. *Нариналъ лопатжъ прѣстъ. Наринвамъ накупъ тишеницжъ, натрупвамъ; ворошѣтъ. Дѣ-щисъ ми за пепель, нарина-цжъ ти жаравжъ.—мся, гл. стр.* Бывамъ наринать.

Нарінваніе и **наріваніе**, *с. ср.* отъ наринвамъ и нарівамъ.

Нарінжъ, ешь,—налъ, *гл. свр.* отъ наринвамъ и нарівамъ. Да нагребжъ съ лопатжъ, да натрупамъ.—**натый**, *прим. стр.* Загребеный съ лопатжъ, нагребеный, натрунатый.

Нарічнамъ (да нарекжъ), *гл. д.* Нареквамъ: 1) Казвамъ, давамъ имя на нѣчто; звѣжъ, называвамъ, выкаемъ; **нарекѣтъ**. 2) Кога оплаквамъ нѣкого, казвамъ добрини-ты му, наряджамъ на оплакване умрѣлъ; **причитѣтъ**. 3) Говоржъ нѣчто, казвамъ го като да е нарядено нѣкакъ да стане; **заговаривать**.

Зьми ми живы лованіе,
Въ ново гы грѣня тураніе,
Сѣлъ былъ гы бодилъ боданіе,
Боданіе и наричаніе:
Както азъ боджъ зьми-ты,
Тѣй да ся боджъты ергени
За Раджъ момжъ хубавжъ. *Пѣс.*

4) Заржчнамъ, наржчнамъ, поржчнамъ, запо-вѣдвамъ, запрѣтывамъ, наряджамъ нѣкого да направи нѣчто.

Като ся люлжы-ты дигахъ,
Мама ѝ плаче, нарича:
Грозданке, мило мамино,
Деветъ години съмъ тя сукала,
Деветъ мѣсяца да говѣхъ
На свѣжъръ и на свѣжъръжъ,
На прво любя вѣнчано. *Пѣс.*

5) Прѣдричѣнамъ, прѣдсказѣвамъ, опрѣдѣлѣнамъ, отряждамъ кому какво ще стане отпослѣ; нарѣчѣнамъ, описѣвамъ; прорицѣть. — мѣся, 1) гл. *възвр.* Звъжся, именувася, въкамся, казвася; именувѣться, назывѣться. *Нарична* мѣся *Крѣсте. Прикатель безъ ползъ врагъ ся нарича.* 2) Наканвася, трѣгвася за едѣ-дѣ сп. *Нарекохся за Продавощи. Нареклася баба за брьдо.* Така казвать, кога нѣкой отиде нѣйдѣ за накость. 3) гл. *стр.* Бывамъ нареченъ по знаменование то на глагола.

Нарі́чаніє, с. ср. отъ нарі́чамъ и на-
рі́чаюся.

*Наркѣ, с. м. Т. Опредѣлена цѣна на пѣ-
что; та́кса.

Наробу́вамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ро-
бувамь много, доста.

Нарóвъж (да ся), ишь,—вился, гл. *възвр.*
свр. Да ровѣж много, доста.

Наро́децъ, *ум. м.* отъ наро́дь.

Нарѣдность, с. ж. Народство, свойства-та по които ся разпознава единъ народъ отъ другъ ; нарѣдность.

Народный, — день и — день, дна, дно, *пр.*
 Что е отъ народа, на народа; народскый;
 народный, національный.

Наро́дскый, ска, ско, *пр.* Народи́тый.

Нарѡдство, с. ср. Народность. *Борися за народство.*

Нарѡдчя, *ум. ср.* отъ нарѡдъ.

Народъ, с. м. Жители-ти на едно мѣсто, на единъ дръжавъж, които говорятъ единъ языкъ; народъ. *Народъ-тъ въ черковъж, а попъ-тъ въ механъж-тъж. Народъ-тъ е като брашнъж човалъ: колкото и да го тупашъ, все пуца пръхъ. Народъ-тъ е като стадо овца: какждѣто го поведешъ, патамъ отива.*

Народѣ, ѣшь, — дѣль, *гл. свр.* отъ на-
рѣждвамъ и народѣвамъ. Да нараждамъ;
народить.—дѣнѣй, *прич. стр.*

Народъ (да ся), ишь,—дѣлся, *гл. свр.* отъ
народіавася.

Народіавамся (да ся народж), *гл. об.*
Имамь родство съ пѣкого, редишна смы,
сроднавамся съ пѣкого.

Наромонѣж (да ся), ить,—нился, *гл. възвр.*
свр. Да ромонѣж много, доста; да ся наго-
ворѣж, да ся нагльчѣж, да ся навелѣж.

Нарѣивамъ и нарѣиювамъ (да нарѣишъ),
гл. д. Ронѣ много, доста; оронвамъ, патрон-

Нарѡваніе и нарѡнюваніе, с. ср. отъ
нарѡнвамъ.

Нарѡнѣжъ, *ишь*, — *ишь*, *гл. свр.* отъ **нарѡнѣ-
вань**. Да **оронѣжъ**, да **обронѣжъ**, да **изронѣжъ**;
нарѡнѣтъ. — **ненѣтъ**, *прич. стр.* **Оронѣ-
пый**, **обронѣпый**; **нарѡнѣпый**.

Наросѣ́, ишь, — *си́ль, гл. свр. отъ наро-
сѣва́мь. Да порѣ́ж, да напръска́мь; оро-
си́ть. — сѣ́нцый, прич. стр. Порѣсеный,
напръсканый; ороше́нный.*

Наросі́ава (да наро́сі), гл. безл. за дѣждь: Вали ситно като росж; о дождѣ: моросіть.

Наросѣвамь. (да **наросѣ**), *гл. д.* Напрѣс-
кѣвамь, **порѣсѣвамь** кѣто съ **росѣ** ; **оросѣать**.
—**мѣся**, *гл. възвр.* и *стр.* Бывамь **наросенъ** ;
порѣсѣамся, **напрѣсѣкѣамся** ; **оросѣаться**.

Наросі́аваніе, с. ср. отъ наросі́авамь.

Нарѡчваамъ и нарѡчнаамъ (да нарѡчижъ), *гл.*
д Зимаамъ за лошаамъ, зимаамъ пѣкого па
око; урочиваамъ. *Нарочили стс мя*, зели
сте мя за лошъ. *Стоятъ прѣдъ него*, па
когато *имъ нарочи*, повалить го да го
биктъ.—*мся.* *гл. стр.* Бываамъ нароченъ.

**Нарѡчаніе и нарѡчаніе, с. ср. отъ на-
рѡчвамъ и нарѡчямъ.**

Нарочѣтый, тѣ, та, то, *пр.* Нарочный.
—то, *нар.* Нарочно.

Нарѣчнѣй, — чѣй и — чѣй, чна, чно, *пр.* Нарочитѣй, направенѣй съ намѣреніе, не случайно; **нарѣчнѣй**. — **чно**, *нар.* Нарочито, макусѣй; **нарѣчно**, **нарочито**, **нарѣкомѣ**.

Нарѡчѣжъ, ишь,—чѣлъ, гл. *свр.* отъ нарѡчѣ-
вамъ и нарѡчѣамъ. Да урочѣжъ, да земѣжъ
на око, да земѣжъ за лошѣ.—**чѣнтый, прич.**
стр. Когого сѣжъ нарѡчѣили; урѡченый.

Нарѡчань (да нарѡчѡж), гл. д. Нарочвань.

Нарѣчаніе, *с. ср.* отъ нарѣчанъ. Нареч-
ваніе.

Нару́бѣжъ, ишъ,—билъ, гл. д. свр. Да изру-
бѣжъ много, доста; да пасѣѣжъ.

Наруга́ж (да ся), ешь,—га́лся, *гл. взвр.*
свр. Да руга́ж много, доста.

Наруживамъ и наружюнамъ (да наружѣ),
г.л. д. Наряждамъ, уряждамъ, патъкъмавамъ,
пѣчто да стои гыздаво; накытывамъ, накыч-
вамъ, накыпрювамъ, нагыздывамъ, патру-
фамъ, натаврювамъ; **наряжѣтъ, убирѣтъ.**
Мало помалечко царя наружюва!
Гат.— Пгла.— **мѣя**, 1) г.л. *възвр.* Накыт-
вамся, кыкычвамся, пзкычвамся, накычрю-
вамся, нагыздывамся, патруфамся, натаврю-
вамся; **наряжѣться, убирѣться.**

Ми станѣла руса Стана
На утринѣ на Великденѣ,
Ся промѣни, ся наружи
Да ми ходитъ рано въ црьковь. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамъ наруженъ; накутъ-
вался; наръжѣться, убирѣться.

Нарѹкваше и **нарѹкюваше**, *с. ср.* отъ
нарѹкшамъ и нарѹкшамся.

Нарѹжѣж, *ишъ*, — *жилъ*, *гл. свр.* отъ на-
рѹжшамъ. Да накутъж; наръдѣтъ, убратъ.
— *женѣтъ*, *прич. стр.* Нарѹженѣтъ, на-
кученѣтъ, изкученѣтъ, накупенѣтъ, на-
гузенѣтъ, натруфенѣтъ, натаврѣнѣтъ; на-
ръженѣтъ, убрѣнѣтъ.

Нарѹкшамъ, *гл. д. свр.* Да нахокамъ, да на-
выкамъ, да накрѣпѣласамъ.

Нарѹкамъ, *гл. свр.* отъ нарѹкшамъ. 1) Да
навыкамъ, да нахокамъ, да нагльчѣж, да на-
сѣдѣж, да нахукамъ; наръгѣтъ, вѣбранитъ.
2) Да навыкамъ, да свыкамъ, да наклѣ-
камъ, да наканѣж; наклѣкатъ. — *канѣтъ*,
прич. стр. 1) Навыканѣтъ, нахоканѣтъ,
нахуканѣтъ, нагльчанѣтъ, насѣденѣтъ, на-
крѣпѣласанѣтъ. 2) Навыканѣтъ, свыканѣтъ,
наклѣканѣтъ, наканѣнѣтъ.

Нарѹкшамъ и **нарѹкушамъ** (да нарѹкамъ),
гл. д. 1) Навыкшамъ, нахокшамъ, наху-
шамъ, нагльчашамъ, накрѣпѣласамъ, насѣ-
дамъ; ругѣтъ, выбрѣнивать, кричѣтъ,
вскладываться на когѣ, окрикивать. 2)
Рукамъ, выкамъ мнозинѣ да дойдѣтъ нѣй-
дѣ; навыкшамъ, свыкшамъ, привыкшамъ, на-
клѣкшамъ, наканшамъ; наклѣкѣтъ. — *мѣя*, 1)
гл. вѣзвр. само въ *свр. видѣ*. Да рукамъ
много, доста; да ся навыкамъ, да ся наклѣ-
камъ, да ся нахукамъ. 2) *гл. стр.* Бы-
вамъ наруканъ по знаменованіе-то на гла-
гола.

Нарѹкваше и **нарѹкуваше**, *с. ср.* отъ
нарѹкшамъ.

Нарумянѣж, *ишъ*, — *нѣлъ*, *гл. д. свр.* Да
направѣж нѣчто да стане румяно, да пору-
мянѣж; орумянѣтъ.

Нарунаѣж (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да ру-
наѣж доста, довољѣ.

Нарѹншамъ, *гл. свр.* отъ нарѹншамъ. Да
накладѣж. — *канѣтъ*, *прич. стр.* За огнь:
накладенѣтъ да пламѣти, да гори съ пла-
мыжѣ.

Нарѹншамъ и **нарѹнкушамъ** (да нарѹн-
шамъ), *гл. д.* За огнь: накладѣдамъ огнь
да гори съ пламыжѣ, да пламѣти.

Нарухѣж (да ся), *ишъ*, — *тѣлѣся*, *гл. вѣзвр.*
свр. Да рухѣж много, доста.

Нарѹкшамся и **нарѹкюшамся** (да ся на-
рѹчшамъ), *гл. об.* Нададѣся ручѣжѣ.

Нарѹчшамъ, *гл. д. свр.* Да ручѣж много,
доста; да насѣборѣж.

Наручѣж (да ся), *ишъ*, — *чѣлѣся*, *гл. вѣзвр.*
свр. Да ручѣж много, доста.

Нарѹчшамъ (да ся), *гл. свр.* отъ нарѹч-
шамся. Да ся наѣмъ, да ся наобѣдамъ.

Нарѹтѣж, *ишъ*, — *рунѣлъ*, *гл. д. свр.* Да на-
лѣтѣж възъ нѣкого, да нагнѣж, да навалѣж,
да напѣнѣж. *Нарѹтили го кучета.*

***Нарѣ**, *с. м.* 1) Дрѣво *Punica Granatum*,
калина, калинка, шипка; гранѣтовое дѣре-
во. 2) Плодѣ-тъ на това дрѣво; гранѣто-
вое ѣблоко.

Нарѣвѣшамъ (да нарѣвѣж), *гл. д. 1)* Съ
рѣваніе наѣжшамъ нѣчто на кѣсовѣ. 2)
Отрѣвѣшамъ отъ нѣчто кѣшей; нахашѣшамъ.
— *мѣя*, 1) *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ*.
Да рѣвѣж доста, много; да ся нахашѣж. 2)
гл. стр. Бывамъ нарѣванъ.

Нарѣвѣж, *ешъ*, — *валѣ*, *гл. свр.* отъ нарѣ-
вѣшамъ. — *ванѣтъ*, *прич. стр.* Нахашѣнѣтъ.

Нарѣгшамъ, *гл. свр.* отъ нарѣгшамъ. 1) Да
набѣдѣж. 2) Да натыкамъ. — *ганѣтъ*, *прич.*
стр. 1) Нарѣгнѣтъ, набѣденѣтъ. 2) На-
тыканѣтъ, наватыканѣтъ, натыканѣтъ, наха-
канѣтъ.

Нарѣгшамъ (да нарѣгшамъ, да нарѣгнѣж, на-
рѣгнушамъ), *гл. д. 1)* Натыкшамъ, набѣж-
дамъ на нѣчто. 2) Натыкшамъ, наватыкшамъ,
натыкшамъ, нахакшамъ въ нѣчто. *Нарѣга*
гы въ торѣжѣ тѣж. — *мѣя*, 1) *гл. вѣзвр.* На-
бѣждамъ, налѣзѣшамъ, натыкшамъ на нѣчто.
2) *гл. стр.* Бывамъ нарѣганъ, нарѣгнѣтъ.

Нарѣгшамъ и **нарѣгшамъ**, *с. ср.* отъ
нарѣгшамъ.

Нарѣгнушамъ, *гл. уч.* отъ нарѣгнѣж.

Нарѣгнѣж, *ешъ*, — *нѣлъ*, *гл. свр.* отъ на-
рѣгшамъ. Да натыкнѣж, да нагнѣж, да
набѣдѣж на нѣчто. — *нѣтъ*, *прич. стр.*
Натыкнѣтъ, нагнѣтъ, набѣденѣтъ.

Нарѣжѣж (да ся), *ешъ*, — *жѣлѣся*, *гл. вѣзвр.*
свр. Да ся рѣжѣж много, доста; да ся на-
рѣмѣжѣж.

Нарѣмѣжѣж (да ся), *ишъ*, — *жѣлѣся*, *гл.*
вѣзвр. свр. Да ся рѣмѣжѣж много, доста; да
ся нарѣжѣжѣж.

Нарѣсшамъ и **нарѣсушамъ** (да нарѣсѣж),
гл. д. Порѣсшамъ, попорѣсшамъ съ нѣчто,
напорѣсшамъ; наморѣсѣтъ, накрѣпѣвать.
— *мѣя*, *гл. вѣзвр.* и *стр.* Бывамъ нарѣ-
сенъ, напорѣсшамъ.

Нарѣсшамъ и **нарѣсушамъ**, *с. ср.* отъ на-
рѣсшамъ.

Нарѣсѣж, *ишъ*, — *силѣ*, *гл. свр.* отъ на-
рѣсшамъ. Да напорѣсшамъ, да порѣсѣж; на-
морѣсѣтъ, накрѣпѣтъ. — *сенѣтъ*, *прич.*
стр. Напорѣсанѣтъ, порѣсенѣтъ; накрѣ-
панѣтъ.

Нарѣкамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да рыкамъ много, доста; да ся нарѣжъ.

Нарѣтамъ, *гл. свр.* отъ **нарѣтвамъ**. — **тапый**, *прим. стр.* 1) Набитый съ рытаницы. 2) Натыкапый съ рытане, изрытанный

Нарѣтвамъ и **нарѣтывамъ** (да **нарѣтамъ**), *гл. д.* 1) Набивамъ нѣкого съ рытаницы; надзипивамъ. 2) Съ рытане натывамъ, изкарвамъ нѣчто. — **мея**, 1) *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ*. Да рытамъ много, доста; да ся надзипивамъ. 2) *гл. стр.* Бынамъ **нарѣтанъ**.

Нарѣтваніе и **нарѣтываніе**, *с. ср.* отъ **нарѣтвамъ**.

Нарѣкамъ (да ся) и

Нарѣчѣжъ (да ся), *ишь*, — **чѣлся**, *гл. вѣзвр. свр.* Да рыкамъ, да рычѣжъ доста, много.

Нарѣдко, *нар.* Нечасто, сегысь тогысь.

Нарѣжжъ, *ешъ*, — **рѣзахъ**, — **рѣзалъ**, *гл. свр.* отъ **нарѣзвамъ**; **нарѣзать**, **накрѣсать**, **нарушать**. — **рѣзантый**, *прим. стр.* 1) Кога нѣчто цѣло е наченжто съ рѣзаше. *Нарѣзана пита*. 2) Надробентый, начюпеный, патрошеный; **нарѣзанный**, **накрѣсанный**, **нарушанный**. *Нарѣзана кига*. 3) Порѣзанный на много мѣста. *Нарѣзанъ робушъ*.

Нарѣзвамъ и **нарѣзывамъ** (да **нарѣжжъ**), *гл. д.* 1) Отрѣзвамъ отъ нѣчто още цѣло. *Още не сжжъ нарѣзали питжжъ*. 2) Съ рѣзаше напранамъ нѣчто на кжсовы; надрѣзывамъ, начюпывамъ, патрошывамъ; **нарѣзывать**, **накрѣсывать**, **покрѣсывать**, **нарушать**. *Нарѣжи хлѣба, мясо-то*. 3) Порѣзвамъ на много мѣста. 4) Турнамъ рѣзгы на нѣчто за да ся познава, надрѣзвамъ; **надрѣзывать**. — **мея**, 1) *гл. вѣзвр.* Шжж много, до ошыване, безъ мѣжж; нашивамъ, набадиивамъ, нажюлывамъ, наклывамъ, наклывивамъ, наклывивамъ, налуцывамъ, наклеивамъ, наплюскывамъ, напукывамъ, насьвѣтывамъ, насьмукывамъ, насьжидывамъ, насьпывамъ, насьрякывамъ, натывивамъ; **насьсываться**, **нарѣзываться**. *Нарѣзался като мрътвѣжъ Циганижъ*. *Нарѣзался е като на помянъ, като на сватѣжъ, като пожж на задушницжъ*. — *Нарѣзался е до джжж, ошлся мрътвѣжъ ниванъ, ниванъ тринга*. 2) *гл. стр.* Бывамъ **нарѣзанъ**.

Нарѣзваніе и **нарѣзываніе**, *с. ср.* отъ **нарѣзвамъ** и **нарѣзывамъ**.

Нарѣшжъ, *ишь*, — **сахъ**, — **рѣсалъ**, *гл. д. свр.* Да сръшжъ, да изрѣшжъ много, доста; **начѣсать**.

Нарѣбывамъ и **нарѣбывамъ** (да **нарѣбжъ**), *гл. д.* Изкарвамъ рѣбъ на нѣчто, порѣб-

вамъ; **обрубать**. — **мея**, *гл. стр.* Бынамъ **нарѣбжъ**.

Нарѣбваніе и **нарѣбываніе**, *с. ср.* отъ **нарѣбывамъ**.

Нарѣбжъ, *ишь*, — **билъ**, *гл. свр.* отъ **нарѣбывамъ**. Да **порѣбжъ**; **обрубить**. — **беный**, *прим. стр.* Что е съ рѣбовы, **порѣбеный**.

Нарѣкѣвници, *с. м. мн.* Рѣкаве като рѣкавници, что ся турять на рѣкѣ-ты възъ другы-ты рѣкавы; **нарѣквници**, **рѣкавници**; **нарѣкѣвники**, **порѣквници**. *Коприняны нарѣкѣвници*.

Нарѣквници, *с. ж. мн.* **Нарѣкавници**, **рѣкавници**.

Проговори Милина-та майка:

Милый зяту, црна Аранину,
Кога дойдешъ Милжъ да си водишь,
Не води ми у бѣлѣ день сватовы,
Доведи гы въ пощи полунощи;
Покрый лице съ бѣла тестемела,
Турп рѣкѣ въ златны нарѣквници,
Ета бы ты Мила не познала,
Ета бы си съсъ тебе отишла! *Пѣс.*

Нарѣчвамъ и **нарѣчывамъ**, *гл. д.* **Нарѣчвамъ**.

Нарѣччникъ, *с. м.* Длѣга крѣпа, когато ся туря на колѣнѣ-ты, кога ся наде, за да ся не канжъ и да ся изтрыватъ съ нежъ; **нарѣчжчникъ**, **мѣсалъ** **нешкиръ**.

Булка-та е даръ готвила:

За тебе е ситно сѣно,
Ситно сѣно садиново,
За мене е дребна дара,
Дребна дара все коприна,
На крѣстника бѣлъ нарѣччникъ. *Пѣс.*

Нарѣчници, *с. ж. мн.* **Наречници**, **реченици**, **оряеници**, **урисници**.

Постигжла млада Момираца,
Не ми бѣше десято момича,
Токо бѣше едно мжжско дѣтя.
Си дойдохъ до три нарѣччници:
Прѣва велить: ай да го земимъ,
Втора велить: да го не земажъ,
Дори да си дѣтя сторить,
Дети сторить до седумъ годиягы;
Третя велить: нека растить дѣтя
Да си сторить юнакъ за женене ..
Тога юнакъ да си го земимъ. *Пѣс.*

Нарѣччници-ты му нарѣччалы да го постигне такова зло, орисници-ты му орисалы.

Нарѣчпый, — **чпъ** и — **чѣтъ**, **чпа**, **чпо**, *пр.* Что ся лесно носи, лесно прави; **удѣбный**. *Нары-ты сж нѣчто нарѣчпю*.

Нарѣчь, *с. м.* 1) Товаръ, козкого може да земе чловѣкъ въ рѣкѣ-ты си да го понесе; **брѣмя**, **хватъ**; **брѣмя**, **заханъ**, **оханка**, **поша**. *Единъ нарѣчь дръва; поша дровъ*. 2) Заповѣдь или порѣчаніе нѣкому нѣчто;

зарѣчане, зарѣжа, зарѣчка, зарѣчь; по рученіе.

Нарѣчанъ, гл. д. Нарѣчвамъ: 1) Зарѣчанъ, порѣчанъ, казvamъ да стане нѣчто. 2) Зарѣчанъ, наричанъ, заповѣдамъ, повеламъ, запрѣщавамъ; приказывать. *Нарѣчали ми ся да не ходж у тѣхъ.* 3) Наричамъ, описвамъ, прѣдричанъ, прѣдсказвамъ; прорицать.—*мся, гл. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Нарѣчаніе, с. ср. отъ нарѣчанъ.

Нарѣда, с. ж. 1) Нарѣдба. *Друга дръжгава, друга наряда.* 2) Нарѣдъ.

Нарѣдба, с. ж. Нарѣда, наряджаніе, ряженіе, вртѣніе, оправнаніе нѣчто; распоряженіе, расположеніе. *По неговж нарядбж станъ така.*

Нарѣдвамъ, гл. мн-кр. отъ нарядждамъ.

Нарѣдъ, с. м. Нарѣда, вѣщо, что е потребно за нѣчто, такжмъ; снаряды, убранство. *Имамъ си всичкѣй нарядъ.*

Нарѣдъ, нар. 1) Въ единъ рядъ, на рядовы, нарядены, намѣстены въ рядъ; рядомъ; рядомъ. *Врѣмте нарядъ.* 2) Единъ слѣдъ другъ, по рядъ, кому кога дойде рядъ; по очереди. *Наливамъ нарядъ.* 2) Рядомъ, вѣщкы-ти; рядомъ.

Нарѣдъ, ишь,—дѣлъ, гл. свр. отъ нарядждамъ. 1) Да турж нарядъ, да накладж; расположить, обѣтавить. 2) Да оправж, да приберж, да раздигж, да утъкмж, да натѣкмж, да скжтамъ, да суправж, да сурядж, да начинж; привести въ порядокъ, убратъ. 3) Да накытж, да накычж, да натруфж; нарядить, убратъ, украсить. 4) Да утъкмж, да наснобж, да нагодж, да нагласж; устроитъ, обдѣлать, излѣдитъ, облѣдитъ. 5) Да рѣшж, да отрядж; положить, постановить. 6) Да турж, да настанж, да намѣстж, да нагѣкмж; назначить, опредѣлѣть.—*дѣнѣй, прич. стр.* 1) Туренѣй нарядъ. 2) Оправенѣй, натѣкменѣй, утъкменѣй, скжтанѣй, суправенѣй, суряденѣй, начиненѣй; убранный. 3) Накытенѣй, накыченѣй, натруфенѣй; нарядженѣй, убранный, украшенѣй. 4) Утъкменѣй, паснобенѣй, нагоденѣй, нагласенѣй; устроенѣй, обдѣланѣй, излѣженѣй, облѣженѣй.

Нарѣдѣвамъ, гл. мн-кр. отъ нарядждамъ.

Нарѣдѣмъ (нарядѣвамъ, нарядѣвамъ, да нарядѣж), гл. д. 1) Турѣмъ, кладж нѣчто нарядъ, едно подырь друго, едно до друго; накладѣмъ; располагать, обѣтавливать. *обставлѣть. Нарядилия столовы по двора да сѣдать госте-то.* 2) Разбѣркано, безъ рядъ нѣчто оправямъ; прибирамъ, раздигамъ, натѣкнамъ, скжтвамъ, суправямъ,

суряждамъ, начинвамъ; приводить въ порядокъ, убирать. *Нарѣди софрж-тж, че дѣца-та всишко ся разбѣркалы.* 3) Накытвамъ, накычнамъ, натруфнамъ; наряджѣтъ, убирать, украшѣтъ

Знамъ, лудо, знамъ, нѣма что да чпнж,
Еднж майкж нѣмамъ, болѣ да ж нѣмамъ,
Она не мя пуца вонка да излѣзж,
Въ градинж да влѣзж. кыткы да наберж,
Кыткы да наберж, главж да нардѣж,
На тебе да пуцж, любовь да захватж. *Пѣс.*

4) Изврѣшнамъ нѣбаквж работж, турѣмъ ж нарядѣ, на пѣтъ да стане; утъкнамъ, наснобнамъ, нагаждамъ, наглашнамъ; устрѣивать, обдѣлывать, лѣдитъ, клеить, излѣжнвать, облѣжнвать. *Нарядилихъ да идемъ на разходжж. Нарядилихъ дѣ ся сврѣши само съ десять гроина разносжж.* 5) Чпнж, врѣнж, вртж, оправнамъ нѣбаквж работж, повеламъ; распоряжѣтъ, располагѣтъ. *Пѣ-старѣ дѣ наряджда, пѣ-младѣ да слуша. У кож кжцж жена-та наряджда, тамо е брыкониа.* 6) Рѣшнамъ, отряджамъ; полагѣтъ, постановлѣтъ. *Сѣбралися и нарядили така да стане.* 7) Турѣмъ, настаннамъ, натѣкнамъ, пращамъ нѣкого за нѣчто, нѣйдѣ; назначѣтъ, опредѣлѣтъ, командировѣтъ. *Наряди го на работж. Нарядили го да иде да имъ ободи.* 8) Кога плачж на умрѣлѣ надъ него или надъ гроба му, изказвамъ добринѣ-ты му, разказвамъ живота му; наричанъ, выкамъ; причитѣтъ. *Плаче и наряджда на жално.—мся, 1) гл. възвр.* Влѣзамъ въ рядъ; стать рядомъ. *Нарядися при малкы-ты.* 2) Накычвамся, накытвамся, натруфамся; убирѣться, наряджѣться, украшѣться.

Ка си дочю бѣла Боя,
Отвори си килеры-ты,
Изкара си чисто рухо,
Промѣнѣся, нарядѣся,
Та си пойде на бунара. *Пѣс.*

3) Утъкнамъ си работы-ты, та ми е вѣщо нарядъ, та ми е добрѣ. *Нарядился на врѣмѣ-то, на сега си само добрува.* 4) гл. въз. Наточвамъся, пдемъ единъ по другъ на вѣрволпжж. *Нарядилися като Архангеловы праздници.* 5) гл. стр. Бывамъ наряденъ по знаменованіе-то на глагола.

Нарѣждане, с. ж. отъ нарядждамъ и наряджамся.

Насады, с. м. 1) Посаждане ново лозе не съ паяты работници, а съ работници тѣака и гошаваніе-то тѣа работници. 2) Народити и животны-ты, сѣздадени отъ Бога.

Едно врѣмя, кога дѣдо Господь създаде насада, людѣ-то были прави.

Насадж, ишь, — дѣль, гл. свр. отъ насѣждамъ. 1) Да посадж, да насѣжъ; насадить, засадить. 2) Да туржъ птицъ да лупи. 3) Да паложжъ гумно, врышло. — *дѣптый, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Насадѣвамъ, гл. ми-кр. отъ насѣждамъ.

Насѣждамъ (насадѣвамъ, да насадж), гл. д. 1) Турямъ, заравямъ пѣчто сѣмя, дрьво, цвѣте въ земж-тж да расте, посаждамъ, насѣйвамъ; насаждѣть, насѣживать, засаж-дѣть, засѣживать.

Провыжижлася е Выхна Грыкышна,
Отъ башныи си сжрчанъ саран:
Който насади срѣдъ море лозе,
Срѣдъ море лозе и покраи дюлты,
И да пабере кошникъ было гроздие,
Кошникъ было гроздие, тестемель дюлты,
Той ще земе Выхна Грыкышна
Съ башныи и сжрчанъ саран. *Пѣс.*

2) За кокошкж: турямъ яйца въ положъ, та да лѣжи клоушка-та възъ тѣхъ да ги излупи; сажѣть куръ. *Насаденъ е на гургоровъ кайца. Пати, пати, пати, какыны-ты патенца! Вчера ги насадиж, днесъ ся излупиж!* — Кога да насаждать кокошкж, турять по-напрѣдъ яйца-та въ шипкж и отъ нежъ въ полога, та да не излѣжжъ мжтаци. — 3) За гумно, за харманъ: разетпламъ сноше-то на тока за да ся врышжъ; налагамъ харманъ, врышло. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ насаденъ, по знаменованне-то на глагола. — *Насадихъ му кокалы-ты, набихъ го, налупихъ го, наложихъ му кокалы-ты.*

Насѣждане, с. ср. отъ насѣждамъ; насадка.

Насалмѣвамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да салмѣвамъ доста, довожъ; да ся нанграж, да ся набѣсѣжъ, да ся налудувамъ; наблюдаваться, наблюдатьсь, напалѣтьсь.

Насѣлнамъ (да насолж), гл. д. Насолявамъ.

Насѣлнане, с. ср. отъ насѣлнамъ. Насоляванне.

Насамб, нар. Насамъ.

Насамѣвамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да самѣвамъ, да стожъ самъ доста, довожъ.

Насамъ, нар. 1) На-камъ тука, на-камъ тукашнж-тж странж; насѣмъ, навамо, навамъ, навакты; сюда, на эту сторону. *Дойди насамъ. Иде насамъ. Тигли го насамъ.* 2) За врѣмя: на-камъ сега, на-камъ сегашне врѣмя; насѣмъ, навамо, навамъ. *Отъ десятижъ годинжъ насамъ. Оттогава насамъ не си е догодилъ. — Насамъ, насамъ. Дойди по-накасамъ. — Насамъ нататъ, насамъ нататжжъ, ту*

тукъ, ту тамъ, и тукъ и тамъ, нагорѣ на долѣ, вакай онакай; тудѣ сюда.

Насамѣ, нар. Насаме, насе, кога смѣ сами, безъ да има и другъ при насъ; наединѣ, наединѣ, особено, особо. *Говорихъ му насамѣ. Насамѣ бой като млинъ прѣдъ хора.*

Насанолѣвж, ишь, — виль, гл. свр. отъ насанолѣвамъ. Да усанолѣвж, да изсанолѣвж, да насанолѣвж. — *венгый, прич. стр.* Насанолѣвенгый.

Насанолѣвамъ (да насанолѣвж), гл. д. Намацвамъ, наплѣскамъ съ санолы; насъ-полѣвамъ, усанолѣвамъ, изсанолѣвамъ. — *мѣя, гл. стр. и възвр.* Бывамъ насанолѣ-венъ, насъполѣваемся, усанолѣваемся.

Насанолѣванне, с. ср. отъ насанолѣ-вамъ и насанолѣваемся.

Насанупж, ишь, — ниль, гл. свр. отъ на-санупѣвамъ. Да натръкамъ съ санупъ; намѣлнить, вымылнить. — *пѣптый, прич. стр.* Натръкангый съ санупъ; намѣлен-ный, вымыленный.

Насанупѣвамъ (да насанупж), гл. д. На-трѣкамъ пѣчто съ санупъ; мѣлнить, намѣ-ливать, вымѣливать. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Натръкамся съ санупъ; намѣливаться, вы-мѣливаться. 2) гл. стр. Бывамъ насану-пенъ; намѣливаться.

Насанупѣванне, с. ср. отъ насанупѣ-вамъ и насанупѣваемся.

Насбѣрамъ, гл. д. свр. Да сбѣрамъ, да ебе-рж много, доста; насбѣратъ.

Насбѣж, ешь, — биль, гл. д. свр. Да сбѣж много, доста; да намачкамъ, да набръкамъ; намѣять.

Насбѣрж (да ся), ишь, — рился, гл. възвр. свр. Да сбѣрж доста, довожъ; да ся наго-ворж, да ся набръбрж, да ся наромонж.

Насвѣдвамъ, гл. ми-кр. отъ насѣждамъ.

Насвѣдж, ишь, — диль, гл. свр. отъ на-свѣждамъ. Да наклонамъ, да наклеветж, да наковладж; наклеветѣть, напѣбедничать. — *дѣптый, прич. стр.* Наклопангый, накле-ветенгый, наковладенгый; наклеветанный, оклеветанный.

Насвѣждамъ (да насвѣдж), гл. д. Накле-ветѣвамъ, оклеветѣвамъ, наваждамъ, наковлаж-дамъ, наклонѣвамъ; оклеветѣвать, наскѣж-вать, напѣбедничать, намучѣть, облыгѣть.

Дважъ ты прѣгрѣпжжъ, моме-ле,
Двѣтъ ти дадохъ,
Трижъ ты цалунжжъ, моме-ле,
Триста ти дадохъ,
Па ты отиде, моме-ле,
Та ми пабоде,
Та ми пабоде, моме-ле,
Та ми насвади. *Пѣс.*

—мси, *гл. стр.* Бывамъ насваденъ; наклеветавамся, наваждамъ, наковлаждамъ, наклонявамъ; оклеветываться.

Насвѣждане, *с. ср.* отъ насвѣждамъ.

Насвѣлаамъ, *гл. д. свр.* Да свалжъ, да свалаамъ много, доста.

Насварѣжъ, *ишь,—риль*, *гл. д. свр.* Да сварѣжъ много, доста.

Насватбѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да сватбѣвамъ доста, довољъ.

Насватѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да сватувамъ доста, довољъ.

Насвѣвамъ (да насвѣжъ), *гл. д. 1)* Свивамъ много, доста; *нагибѣтъ*. 2) Награквамъ, нагурквамъ, нагѣвамъ, налѣгамъ, наспрычнамъ, натискавамъ, загацвамъ, накарвамъ нѣкого да направи нѣчто; заставлятъ, принуждѣтъ.

Насвѣваніе, *с. ср.* отъ насвѣвамъ.

Насвѣрѣжъ (да ся), *ишь,—рился*, *гл. възвр. свр.* Да свѣрѣжъ доста, довољъ; насвѣстѣться.

Насвѣжъ, *ешь,—свѣль*, *гл. свр.* отъ насвѣвамъ.

Насвѣткаамъ, *гл. свр.* отъ насвѣтѣвамъ. Да набѣжъ.—*канѣй*, *прич. стр.* Ппанѣй.

Насвѣтквѣмъ и насвѣткувамъ (да насвѣткаамъ), *гл. д. Набивамъ.—мси*, *гл. възвр.* Пишъ много, безъ мѣржъ; напивамся, нажюлавамся, накадывамся, наклываемся, наклепывамся, накланываемся, накытываемся, налущивамся, наплюсываемся, напукываемся, нарѣзываемся, насмукываемся, натрясываемся, натыкываемся, нацѣждамся, нацѣпивамся; насѣсываться, нарѣзывать, насѣсливаться.

Насвѣткваніе и насвѣткуваніе, *с. ср.* отъ насвѣтквѣмъ.

Насвѣтлѣжъ, *ишь,—лѣль*, *гл. свр.* отъ насвѣтлѣвамъ; раскалѣтъ —*лѣпѣй*, *прич. стр.* Нажеженный до червено; раскалѣнный.

Насвѣтлѣвамъ (да насвѣтлѣжъ), *гл. д.* Правѣжъ нѣчто да посвѣтлѣжъ, да стане червено отъ нагрѣваніе; *калѣтъ*. *Насвѣтли маши-тж.—мси*, *гл. стр.* и *возвр.* Ставамъ червень отъ нагрѣваніе, посвѣтлѣвамъ; раскалываться.

Насвѣтлѣваніе, *с. ср.* отъ насвѣтлѣвамъ и насвѣтлѣвамъ.

Насвѣтѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да свѣтѣвамъ доста, довољъ.

Насе, *нар.* Насамѣ, насамо; отдѣльно, самъ собѣю.

А егиди киръ бѣла Маріе,
Клятѣжъ имамъ отъ моѣж-тжъ майкжъ:
Отъ гемикъ стокжъ не изваждамъ,
Отъ сте вѣе тридесѣтъ дѣвойкы,
Всѣака насе ке си отберете,
Овѣдъ много ке ся забавите,
Нѣчто роса да не ми зароситъ,
Нѣчто вѣтеръ да не ми повветъ,
Да огрѣдитъ свѣжъ и копринжъ. *Пѣс.*

Насѣлвамъ и насѣлювамъ (населѣвамъ, да насѣлжъ), *гл. д.* Населѣвамъ, настанѣвамъ мнозинжъ нѣдѣ да ся заселятъ; *населѣтъ*, *обселятъ*. — *мси*, *гл. стр.* Бывамъ населенъ; населяться.

Насѣлваніе и насѣлюваніе, *с. ср.* отъ насѣлвамъ. Населѣваніе.

Насѣлжъ, *ишь,—лиль*, *гл. свр.* отъ насѣлвамъ и насѣлаамъ. Да поселжъ, да заселжъ; *населѣтъ*, *обселятъ*. — *лентѣй*, *прич. стр.* Поселенѣй, заселенѣй; населѣнный.

Населѣвамъ, *гл. мн-кр.* отъ насѣлвамъ.

Населѣамъ (да насѣлжъ), *гл. д.* Населѣвамъ.

Населѣваніе, *с. ср.* отъ насѣлвамъ. Населѣваніе.

Насѣрвамъ, *гл. мн-кр.* отъ насѣраамъ.

Насѣржъ, *ешь,—срѣхъ,—срѣль*, *гл. свр.* отъ насѣраамъ. Да посержъ, да усержъ. *Насѣранѣй*, *прич. стр.* Посранѣй, усранѣй.

Насѣтитъ, *нар.* Слѣдъ това, по-сетитъ, слѣдъ, послѣ, подырь; послѣ.

Насѣлвамъ и насѣлювамъ (да насѣлжъ), *гл. д.* Насѣлаамъ, давамъ нѣкому мжжжъ, зоръ за нѣчто, накарвамъ го насѣлжъ да го направи; потискаамъ, принждавамъ, мжчжъ, зорладисвамъ; *принуждѣтъ*, *насилывать*. *Насилихъ нѣкого*. *Насиливамъ да влѣзжъ*; *влѣмываться*. — *мси*, 1) *гл. възвр.* Напи-наамъ, мжчжся да направѣжъ нѣчто; засѣлаамъ, прѣспѣлаамъ, помжчывамъ; *дѣлать усѣлаіе*, *насилываться*. 2) Ставамъ по-спленъ, по-накъ на нѣчто, добывамъ силжъ; засѣлаамъ, усѣлаамъ; *усѣливаться*.

Славѣй стои, пѣснѣжъ пѣе:
Чюйте, мало и голѣмо,
Турско царство насѣлило,
Каурско-то потѣнжло;
Что е старо, изгубили,
Что е срѣдне, полюбили,
Что е младо, поробили. *Пѣс.*

3) *гл. стр.* Бывамъ насѣленъ; потискаамъ, принждавамъ, мжчжся, зорладисвамъ; *насилываться*, *насилывать*.

Насѣлваніе и насѣлюваніе, *с. ср.* отъ насѣлвамъ и насѣлаамъ.

Насѣліе, *с. ср.* Мжжа, мжченіе, попжда, насѣлство, зоръ, зорбаджѣлжжъ, зорбаджжъ; *насѣліе*.

Насѣлиникъ, *с. ж.* Който насѣлава, мжчи нѣкого за пѣчто; *потисникъ*, *зорба*, *зорбаджина*; *насѣльникъ*, *притѣснѣтель*, *тирѣнъ*.

Насѣлиница, *с. ж.* Която насѣлава, мжчи нѣкого за пѣчто; *потисница*, *зорба*; *насѣльница*, *притѣснѣтелька*.

Насѣломъ, *нар.* Насѣлжъ.

Насѣлство, *с. ср.* Насѣліе.

Насѣлжъ, *нар.* Насѣломъ, съ силжъ, спломъ, съ зоръ, зорле, зорленъ; *насѣлу*, *насѣльно*,

силою. *Домъжнѣхся насилѣж. Насилѣж спасеніе не быва. Насилѣж въ рай ся не влиза. Насилѣж ся зема, насилѣж ся не дава.*

Насилѣж, ишь, — лить, *гл. свр.* отъ насилѣвать и насилѣвать. Да припѣжд, да пѣмѣж, да потѣсѣж, да зорладѣшѣж; припудить, заставитъ, изнасиловать. — *лестный, прич. стр.* Припѣжденный, измѣченный, потѣсѣженный, зорладѣсаный; принужденный, насилуемый.

Насилѣвать (да насилѣж), *гл. д.* Насилѣвать.

Насилѣваніе, *с. ср.* отъ насилѣвать. Насилѣваніе.

Насилѣвать (да насилѣж), *гл. ср.* Ставать спѣ, поспѣвать.

Насилѣж, ешь, — нѣль, *гл. свр.* отъ насилѣвать. Да поспѣж.

Насилѣж, ишь, — нѣль, *гл. свр.* отъ насилѣвать. Да поспѣж; насилѣть. — *пѣный, прич. стр.* Пѣсенный; насилѣнный.

Насилѣвать (да насилѣж), *гл. д.* Направлять пѣчто да стане спѣ, намацывать съ спѣ, поспѣвать; насилѣвать. — *мси, гл. стр.* Бываю насилѣнъ, поспѣваю; насилѣваться.

Насилѣваніе, *с. ср.* отъ насилѣвать.

Насиракувать (да ся), *гл. взвр. свр.* Да спракувать много, доста.

Насирамъ (насервать, да насерѣж), *гл. д.* 1) Серѣ възъ пѣчто, та го намацывать съ лайна; поспирамъ. 2) Убрьковать, побрьковать, разваламъ нѣкакѣж работѣ; улайнивать. — *мси, 1) гл. взвр.* Изспирамъ, изсѣдываю въ дрѣхы-ты сп, въ постилѣ-ты сп; поспирамъ, натѣлываю; обмѣриваться. *Речи лудому да придне, той ся насира. Кого поѣ-тѣ придне, народѣ-тѣ ся насира.* 2) *гл. стр.* Бываю насранъ, поспирамъ.

Насираше, *с. ср.* отъ насирамъ и насирамъ.

Насисахъ (да ся), *гл. взвр. свр.* Да сисаю доста, довольѣ; да ся насисаю, да ся набозаю.

Насичамъ (да насѣж), *гл. д.* 1) Съ сѣченіе паготвѣваю, изсичамъ, разсичамъ много, доста; насѣкать, нарубать. *Насичамъ дрѣва, наѣвиваю; накалѣвывать.* 2) Съ сѣченіе направляю на кѣсовы; наѣзваю, разсичамъ; нарубать. 3) Съ сѣченіе, съ чюкаше направляю пѣчто. *Насичамъ пироги; наковѣывать гвоздей. Насичамъ паркы; начекѣиваю.* 4) Посичамъ на много мѣста; насѣкать, нарубать. *Насѣкзѣж корѣ-тѣ на дрѣво-то.* 5) Направляю бѣзѣж на пѣчто съ сѣченіе, наѣзваю; нарубать, надрубать, насѣкать. — *мси, гл.*

стр. Бываю насѣченъ по знаменованіе-то на глагола.

Насичаніе, *с. ср.* отъ насичамъ.

Наскамісамъ, *гл. свр.* отъ наскамісывамъ. Да патякамъ.

Наскамісывамъ и **наскамісувамъ** (да наскамісамъ), *гл. д.* Патякывамъ, подсказывамъ, нѣвирамъ нѣкому пѣчто въ носа, вадѣ му съ него очп-ты. *Какъ-то и да му даде, вес му го наскамісва.*

Наскамісываніе и **наскамісуваніе**, *с. ср.* отъ наскамісывамъ.

Наскачѣамъ (да наскѣчѣж), *гл. ср. и д.* Наскокавѣамъ.

Наскачѣамъ, *гл. ср. свр.* По-часто въ мн. число. Да скопѣмъ мнозина. *Наскачѣамъ на конѣ-тѣ, накачѣхѣж на конѣ-тѣ; повскачѣамъ на конѣ. Наскачѣамъ отъ конѣ-тѣ, наскѣзохѣж. Наскачѣамъ въ трапа. Да ся наскѣчѣамъ, гл. взвр. свр.* Да скачѣамъ доста, довольѣ; напѣгаться. *Докѣ ся мѣдра намѣдрила, луда ся наскѣчала.*

Наскачѣаніе, *с. ср.* отъ наскѣчѣамъ.

Наскѣкѣамъ и **наскѣкнувамъ** (да наскѣкѣж), *гл. д. и ср.* Наскачѣамъ, изсѣдѣжѣамъ, изсѣдѣжѣамъ налитамъ, врѣхлитамъ на пѣчто безъ да щѣ; натѣкѣамъ, натѣкѣамъ; нападѣамъ, попадѣамъ, натѣкѣваться, натѣкѣаться, набѣгѣамъ, набѣжѣивать, насѣнутъ ся на кого лѣбо. *Наскѣкѣамъ на хѣйдутѣ; понаѣли на разбойниковѣ. Ка-то копали, наскѣкѣамъ на иманѣ.*

Наскѣкѣаніе и **наскѣкнуваніе**, *с. ср.* отъ наскѣкѣамъ.

Наскѣкѣж, ешь, — нѣль, *гл. свр.* отъ наскѣкѣамъ. Да наскѣчѣж, да врѣхлѣтѣж, да ся натѣкѣж, да ся натѣкѣж; напѣсть, понапѣсть, натолкѣнутъ ся, наткѣнутъ ся.

Наскѣкѣоѣж (да ся), ешь, — кѣскалѣ, *гл. взвр. свр.* Да скокѣж много, довольѣ.

Наскѣкѣтѣ, *нар.* Стои наскѣкѣтѣ, напѣрѣтѣ, да чѣака да не стане пѣчто, да не ся случи, та да е готовѣ; бытъ на сторѣжѣ.

Наскѣро, *нар.* 1) Не слѣдъ много врѣмя; не отдавна, не прѣди много врѣмя; не пѣздни, пѣдавни. *Слѣдъ това наскѣро ся помина. Наскѣро, бабо, девѣтѣми: на девѣтъ годѣми.* 2) Набрѣзо, набрѣго, набрѣжѣ, брѣзо, скоро, срѣдѣно, чѣврѣсто; поспѣшно, бѣстро, скѣро, наскѣро. 3) Брѣзо, набрѣзо, изсѣдѣжѣамъ, непрѣмыслѣно, какъ да е; наскѣро, поспѣшно, наспѣхѣ, опромѣтѣливо, крѣто, вкрѣтѣ, на скѣрую руку. **Наскоронный**, — шѣнь и — шѣнь, шѣня, шѣне, *пр.* Стѣжѣтый наскѣро, неотдавна; пѣдавни.

Наскóчж, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* отъ на-
скáчямъ. Да наскóчж.

Наскрипúцамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
скрипúцамъ много, доволю.

Наскрóбж, *ишь*, — *билъ*, *гл. д. свр.* Да
скрóбж много, доста; да накеросамъ; на-
крахмáлить, наскорбítъ.

Наскрóбж, *ишь*, — *билъ*, *гл. свр.* отъ на-
скрúбáивамъ. Да нажалъ, да накахжрь;
опечáлить, огорчítъ, оскорбítъ. — *бэнтый*,
прич. стр. 1) Нажалентый, накахжренный,
оскрбентый, натжженный; опечáленный,
огорчénный. 2) Като *пр.* Кахжрнтый, скрб-
нтый, тжжнтый, нажалентый; печáльный,
грустный.

Наскрúбáивамъ (да наскрóбж), *гл. д.* До-
каравамъ и́бкому скрбъ; нажалавамъ, оскр-
бавамъ, накахжравамъ, ухахжравамъ; пе-
чáлить, опечáливать, огорчáть, оскорб-
лáть. — *мся*, 1) *гл. възвр.* Става ми скрб-
но; нажалавамся, натжживамся, наках-
жравамся, ухахжравамся; опечáливаться,
огорчáться, оскорблáться, пригорюни-
ваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ наскрбень.

Богу си ся жаль нажали,
Жаль нажали, скрбъ наскрби,
Разигра си Черно море,
Черно море, Бъло море,
Та ми бие святъ манастиръ,
Святъ манастиръ, Святъ Николж. *Пёс.*

Наскрúбáиванне, *с. ср.* отъ наскрúбáивамъ
и наскрúбáивамся.

Наскрýж, *ешъ*, — *крылъ*, *гл. д. свр.* Да
скрыж много, доста; да накрыж, да изна-
крыж; напýтатъ. Да ся наскрýжж,
гл. възвр. свр. По-часто въ *мн. ч.* Да ся
скрыемъ мнозина; да ся накрýемъ, да ся
изнакрýемъ.

Наскрýзь, *нар.* Скрýзь, прёзь, чрёзь; на-
сквóзь.

Наскрúцамъ, *гл. д. свр.* Да изкрýцамъ, да
скрýцамъ много, доста; да нарёжж, да на-
крож; начакрýжить. Да ся наскрúцамъ,
гл. възвр. свр. Да скрýцамъ, да скрýбуцамъ
много, доволю.

Наскúбамъ, *гл. свр.* отъ наскúбамъ. Да
накжсамъ, да наципж. да оскубамъ; на-
вítъ, натерébítъ, надёргать, наципáть,
накорчевáть. — *бантый*, *прич. стр.* На-
кжсантый, наципантый, оскубантый; на-
рваннтый, натерébленнтый, надёрганный,
наципаннтый.

Наскúбамъ и наскúбувамъ (да наскú-
бамъ), *гл. д.* Съ скúбанне наготвювамъ; о-
скубамъ много, доста; накжсвамъ, нацип-
вамъ; нарывáть, натерébливать, надёрги-
вать, наципывать. — *мся*, 1) *гл. възвр.*
само въ *свр. видж.* Да скубамъ доста, до-

волю. 2) *гл. стр.* Бывамъ наскубанъ; на-
рывáться, натерébливаться, надёргивать-
ся, наципываться.

Наскúбване и наскúбуване, *с. ср.* отъ
наскúбамъ.

Наскутъ, като *нар.* Дръжж н́кого на-
скутъ. на колбнѣ-ты си, въ колбнѣ-ты си.

Наскúтамъ, *гл. д. свр.* Да скúтамъ, да при-
кúтамъ много, доста; да нацѣтъ, да набе-
рж, да натрупамъ; насудобítъ.

Наскымтж (да ся), *ишь*, — *ткѣся*, *гл. об.*
свр. Да скымтж доста, доволю; да ся на-
хлѣичж.

Наскúтамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
скúтамъ доста, доволю; да ся находж, да
ся налутамъ; наскитáться, натолкáться,
натаскáться, наплутáться.

Наслáгамъ, *гл. д. свр.* Да слагамъ, да сло-
жж много, да насложж. *Наслагали имъ*
всакáквы гостбы. Наслагали ги по
пжжица-та. — гантый, *прич. стр.* На-
сложеннтый.

Наслáгамъ (да наслóжж), *гл. д.* Наслож-
вамъ.

Насладж, *ишь*, — *диль*, *гл. свр.* отъ на-
слáждамъ. Да засладж.

Насладáивамъ, *гл. мн-кр.* отъ наслáж-
дамъ.

Наслáждамъ (да насладж), *гл. ср.* Поревва
ми ся н́что, та ми ся иска пакъ; заслаж-
дамъ. — *мся*, *гл. възвр.* Опытвамъ н́что,
та му виждамъ сладость-тж. *Насладиж му*
ся, видѣхъ го какъвъ е, та го не щж
вяче.

Наслáждане, *с. ср.* отъ наслáждамъ.

Наслáзнамъ (да наслѣзж), *гл. ср.* Наслѣз-
вамъ.

Насланж, *ишь*, — *ниль*, *гл. д. свр.* Да
огрѣж, да стоплж.

Хайде си огнь наклади,
Та си водицж наслани,
Та да ся, мари, омѣешь,
Та да тя, мари, уплетж. *Пёс.*

Наслáпнамъ (да наслонж), *гл. д.* Насло-
ннамъ.

Наслободúвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
слободувамъ доста, доволю.

Наслóжвамъ и наслóжювамъ (да наслó-
жж), *гл. д.* Наслагамъ, слагамъ, сложвамъ
много, доста; наклáдывать. *Насложили*
софры по двора. Насложи му двадесять
таогаи по грѣба, удари му.

Наслóжване и наслóжюване, *с. ср.* отъ
наслóжвамъ.

Наслóжж, *ишь*, — *жилъ*, *гл. свр.* отъ на-
слóжвамъ и наслáгамъ. Да наслáгамъ;
наклáсть. — *жентый*, *прич. стр.* Насла-
гантый.

Наслѣнѣ, с. м. Покрывѣ, стрѣха нѣйдѣ за поделонѣ. кога вали дѣждѣ, снѣгѣ; заклонѣ, слонѣ, поделонѣ, сайвантѣ; навѣсѣ.

Наслѣнѣ, ншѣ, — нѣлѣ, гл. свр. отъ наслѣнѣвамъ и наслѣнѣнамъ. Да прислѣнѣ, да поделонѣ, да обѣнѣ. — **нѣнѣ**, прич. стр. Прислѣнѣнѣ, поделонѣнѣ, обѣнѣнѣ.

Наслѣнѣвамъ (да наслѣнѣ), гл. д. Наслѣнѣнамъ, турѣнамъ да ся оире на нѣчто; прислѣнѣнамъ, поделонѣнамъ, обѣнѣнамъ; **прислѣнѣ**. — **нѣ**, гл. взвр. Опирамя на нѣчто; прислѣнѣамся, поделонѣамся, обѣнѣамся; **прислѣнѣ**, **прислѣнѣ**.

Наслѣнѣвамъ (да ся), гл. взвр. свр. Да слѣнѣвамъ достѣ, доволѣ.

Наслѣнѣ (да ся), ншѣ, — **нѣ**, гл. взвр. свр. Да слѣнѣ доста, доволѣ.

Наслѣнѣ (да ся), ншѣ, — **нѣ**, гл. взвр. свр. Да слѣнѣ доста, доволѣ.

Наслѣнѣ и **наслѣнѣ**, гл. д. Слушѣнамъ, слѣнѣ отъ врѣмя на врѣмя; по-**наслѣнѣ** *Да ми наслѣнѣ дѣнѣ то да не плаче.*

Наслѣнѣ, с. ж. мн. *Знѣ нѣ что по наслѣнѣ, слѣнѣ сѣмъ да казватѣ за него; знѣ чѣго по слѣнѣ.*

Наслѣнѣ (да ся), гл. взвр. свр. Да слѣнѣмъ много, достѣ, доволѣ; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ (да ся), ншѣ, — **нѣ**, гл. свр. отъ наслѣнѣамся. Да ся прослѣнѣ, да ми ся наплѣнѣ очнѣ съ слѣнѣ; **прослѣнѣ**.

Наслѣнѣамся (да ся наслѣнѣ), гл. об. Доходѣ ми слѣнѣ, наплѣнѣ ми ся очнѣ съ слѣнѣ; **прослѣнѣамся** *Наслѣнѣ му ся очнѣ.*

Наслѣнѣ, с. свр. отъ наслѣнѣамся.

Наслѣнѣ, с. м. Който е наслѣнѣ, който ще наслѣнѣ нѣчто; **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ, с. ж. Който е наслѣнѣ, когото ще наслѣнѣ нѣчто; **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ, с. свр. Имѣне, имѣне, останѣ отъ нѣкого слѣнѣ смрѣнѣ-тѣ му за да го наслѣнѣ нѣкой; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**. *Останѣ наслѣнѣ нѣ кому; отънѣнѣ кому что.*

Наслѣнѣ (да наслѣнѣ), гл. д. Ставамъ господѣр на имѣне, на имѣне-то на нѣкой умрѣнѣ, който гѣ е оставѣл менѣ по родѣнѣ или по завѣнѣнѣ; **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ, нар. Слѣнѣ нѣкого, слѣнѣ нѣчто; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**. *Иде наслѣнѣ насѣ.*

Наслѣнѣ, ншѣ, — **нѣ**, гл. свр. отъ наслѣнѣвамъ. Да земѣ наслѣнѣ; **полу-**

нѣ въ наслѣнѣ, **наслѣнѣ**. — **наслѣнѣ**, прич. стр.; **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ и **наслѣнѣ** (да наслѣнѣ и да наслѣнѣ), гл. свр. По-чѣсто въ мн. ч. Слѣнѣмъ, слѣнѣмъ мнѣнѣ; **наслѣнѣ**. *Наслѣнѣ отъ конѣ-нѣ. Наслѣнѣ на земѣ-нѣ.*

Отъ конѣ ся слѣнѣмъ,
На чарѣнѣ изѣнѣмъ,
На транѣнѣ насѣнѣмъ,
Мало нѣмъ и нѣнѣмъ; . . .
Отъ чарѣнѣ наслѣнѣмъ
И конѣ ся вънѣнѣмъ. **Пѣс.**

Наслѣнѣ, ншѣ, — **нѣ**, и **наслѣнѣ**, ншѣ, — **наслѣнѣ**, — **наслѣнѣ**, гл. свр. отъ наслѣнѣамся.

Наслѣнѣ и **наслѣнѣ** (да наслѣнѣ), гл. д. Намаѣнамъ, наплѣнѣнамъ, намокровѣмъ нѣчто съ слѣнѣ; **наслѣнѣ**; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**. — **наслѣнѣ**, гл. свр. и взвр. Бывамъ наслѣнѣ, наплѣнѣамся, наплѣнѣамся; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ и **наслѣнѣ**, с. свр. отъ наслѣнѣамся. Наплѣнѣамся.

Наслѣнѣ, ншѣ, — **наслѣнѣ**, гл. свр. отъ наслѣнѣамся. Да наплѣнѣ; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**. — **наслѣнѣ**, прич. стр. Намаѣнѣ, наплѣнѣнѣ съ слѣнѣ; **наслѣнѣ**; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ, нар. Още малѣ, едва не, смѣнѣ не, безъ малѣ; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**. *Наслѣнѣ останѣ да наплѣнѣ. Наслѣнѣ останѣ булѣ да станѣ.*

Наслѣнѣ, гл. д. свр. Да смѣнѣмъ много, достѣ; да наплѣнѣ; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**.

Наслѣнѣ, ншѣ, — **наслѣнѣ**, гл. свр. отъ наслѣнѣамся. 1) Да наплѣнѣ, да смѣнѣ нѣйдѣ много. 2) Да наплѣнѣ; **наслѣнѣ**. 3) Да наплѣнѣ, да наплѣнѣ, да наплѣнѣ, да ся наплѣнѣ. — **наслѣнѣ**, прич. стр. По знаменѣнѣ-то на глагола.

Наслѣнѣ (да ся наслѣнѣ), гл. об. 1) Прислѣнѣамся, смѣнѣмъ нѣкому за нѣчто; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**. 2) Само въ свр. видѣ. Да ся смѣнѣ доста, доволѣ; **наслѣнѣ**. 3) Доходѣ ми смѣнѣ, смѣнѣ, за-**наслѣнѣ**; **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**.

Ангелина се изѣнѣ наврѣхъ на наплѣнѣ,
Наврѣхъ на наплѣнѣ на наплѣнѣ рѣнѣ,
Не ми наплѣнѣ, ни ся наслѣнѣ,
Токъ ми наплѣнѣ и ми е наплѣнѣ. **Пѣс.**

Наслѣнѣ, с. свр. отъ наслѣнѣамся.

Наслѣнѣ (да наслѣнѣ), гл. д. 1) Съ мѣ-**наслѣнѣ**, **наслѣнѣ** много; **наслѣнѣ**. 2) Смѣнѣ, **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ** много; **наслѣнѣ**. 3) **наслѣнѣ**, **наслѣнѣ**.

нагрэпуваць, нагрэжаць, нахокваць, накар-
вацца, накрыўнаваць, наглычаваць пѣко-
го; распекать когo. *Насмете мя, подбра-
ма да ми ся бара.*

Насмітанне, с. ср. отъ насмітаць.

Надмо́гваць и **насмо́гнуваць** (да **насмо́г-
нж**), *гл. д.* Излізаць отгорѣ, надсмогваць.
надмогваць, надвпваць, одолѣваць, паделѣ-
ваць, обаріаць, отвпваць; осіліваць, пе-
ресіліваць, -перемогать, поборать, побѣж-
дать. *Не мож да насмогнж на разно-
скы-ты. —мси, гл. стр.* Бываць на-
смогнжць.

Насмо́гванне и **насмо́гнуванне, с. ср.** отъ
насмо́гваць.

Насмо́гнж, ешь,—нжль, гл. свр. отъ **на-
смо́гнж**. Да надсмогнж, да надмогнж, да
надвнж, да одолѣж, да паделѣж, да обо-
рж да отвнж; осіліць, пересіліць, пе-
ремочь, побѣдять, одолѣть, побороть, по-
бить. — **пжтый, прич. стр.** Надсмогнж-
тый, надмогнжтый, надвптый, одолѣтый,
паделѣтый, обореный, отвптый; осіле-
нный, пересіленный, побѣжденный, по-
боротый.

Насмо́лж, ішь,—ліль, гл. свр. отъ **на-
смо́ліаваць**. Да засмољж, да пзнасмољж;
насмоліць, осмоліць, высмоліць. — **лѣ-
нтый, прич. стр.** Намазаный съ смољ;
засмоленый, пзнасмоленый; насмоленый,
осмоленый, высмоленый.

Насмо́ліаваць (да **насмо́лж**), *гл. д.* Нама-
ваць нѣчто съ смољ, засмоліаваць; насма-
ліваць, осмаліваць, осмоліць, высмалі-
ваць. — **мси, гл. стр.** и *възвр.* Бываць
насмолець, засмолавацца; насмалівацца
осмалівацца, высмалівацца.

Насмо́ліаванне, с. ср. отъ **насмо́ліаваць**;
осмолка.

Насмрьдѣва, гл. безл. Смрьди по-малко,
понѣкога.

Насмў́кваць и **насмў́куваць** (да **насмў́-
чж**), *гл. д.* Съ смуканне набіраць, наваж-
даць; насасываць. — **мси, 1) гл. възвр.**
За дѣтя богайничя: насыщацца съ смука-
нне, набозавацца; насасывацца. 2) Пыж
много, безъ мѣрж; напивацца, опивацца, на-
жюлвацца, накадывацца, наклеивацца, на-
кльвавацца, наклпнвацца, нажытвацца, на-
лунцавацца, наплюскавацца, напуквацца, на-
рѣзвацца, насвѣтквацца, насоснавацца, насрѣб-
вацца, натряскавацца, натыквацца, нацѣж-
дацца, нацѣнвацца; насасывацца, нарѣ-
зывацца, насусливацца, налѣнацца. 3)
гл. стр. Бываць насмукань; насасывацца.

Насмў́кванне и **насмў́куванне, с. ср.** отъ
насмў́кваць и **насмў́квацца.**

Насмў́чж, ешь,—смў́кахъ,—смў́каль, гл.

свр. отъ **насмў́кваць**; насосать. — **смў́-
кантый, прич. стр.** насосанный.

Насмѣ́хъ, с. м. Присмѣхъ, присмиванне, по-
диграчка, подиграванне; насмѣхаліе, насмѣ-
хательство.

Ага сж тамо отишли,
Чюдие царь-нѣ, мѣслнея,
Кякъвѣ ще насмѣхъ да стори,
Та ми порты-пѣ затвори. *Пѣс.*

Насмѣ́хъ, нар. Само за смѣхъ, не нанстпнж,
нашеж; пасмѣхъ, въ шутку.

Насмѣ́шж, ішь,—шіль, гл. свр. отъ **на-
смѣ́шаваць**. 1) Да ся присмѣж; насмѣ-
яться, надѣться. 2) Да накажж, да напра-
вж смѣшно; набалагурить.

Насмѣ́шаваць (да **насмѣ́шж**), *гл. ср.*
Смѣж ся пѣкому, присмивацца, шегувацца
съ него; насмѣхаться, издѣваться.

Насмѣ́шаванне, с. ср. отъ **насмѣ́шаваць**.

**Насмѣ́ж (да ся), ешь,—смѣся и—смѣял-
ся, гл. свр.** отъ **насмѣ́вацца**. Да ся смѣж
доста, доволж; да ся нашегуваць; насмѣ-
яться, нахохотаться, набалагуриться, на-
труниться.

Насно́бваць и **насно́буюваць** (да **насно́-
бж**), *гл. д.* Наснобаць.

Насно́бж, ішь,—біль, гл. свр. отъ **на-
сно́баць** и **насно́бваць**. Да нагласж, да
нарядж, да натѣкж, да утѣкж, да при-
кжтаць, да пагодж; уладить, изладить,
обладить, обдѣлять, склейть. — **бѣнтый-
прич. стр.** Нагласеный, нагоденый, наря-
деный, натѣкменый, утѣкменый, прикжта-
ный; уладженный, изладженный, облажен-
ный, обдѣлянный, склеенный.

Насно́баць и **насно́баваць** (да **насно́-
бж**), *гл. д.* Нагаждаць, нагажнаць да ста-
не нѣчто, натѣкмаваць, утѣкмаваць, при-
кжтваць; ладить, клейть, излаживаць,
облаживаць, обдѣляваць, устрѣиваць. —
мси, гл. стр. Бываць наснобець.

Насно́банне и **насно́баванне, с. ср.** отъ
насно́баць.

Насно́ваваць (да **насно́вж**), *гл. д.* Наряж-
даць, оправіаць основж за тѣкань, прпѣк-
маваць ж за тѣканне, основаваць; осно-
вывать прѣжу. *Насноважмъ платно-то.*
— **мси, гл. стр.** Бываць насновань.

Насно́ванне, с. ср. отъ **насно́ваваць**.

Насно́вантый, нѣ, на, но, пр За чловѣкъ:
здравый, нажый, заврѣзакъ, нажытый;
плѣтнй, битѣж. *Наснованъ чловѣкъ.*

Наснов́ж, ешь,—валъ, гл. свр. отъ **насно́-
ваваць**. Да основж платно; основать прѣ-
жу. — **вантый, прич. стр.** За основж-тж
на тѣкань: наряденый за тѣканне, осно-
ваный.

Наснонѣ́ж, ішь,—пиль, гл. свр. отъ **на-**

сно́нна̄мъ и наспо́нна̄вамъ. Да направѣхъ на снопы, на брусовы; **напла́стать**. — **пѣ- ный**, *прич. стр.* Направеный, наръзаный на снопы, на брусовы; **напла́станный**.

Наси́онна̄мъ и наспо́нна̄вамъ (да наспо- нѣж), *гл. д.* 1) Направляю, наръзую нѣчто на снопы, на брусовы; **напла́стать**. *Наспо́ннѣмъ сви́нѣж-тж, сла́ннѣж-тж.* 2) Врѣваю нѣчто на снопы, на сноповы. — **мси**, *гл. стр.* Бываю наспо́нѣ; **на- пла́статься**.

Наси́онна̄нне и наспо́нна̄ване, *с. ср.* отъ наси́онна̄мъ.

Насо́нна̄мъ, *гл. свр.* отъ насо́нна̄вамъ. Да на- тѣкамъ, да наврѣхъ, да вѣврѣхъ, да набѣкамъ, да напѣхамъ; **всу́нуть**, **насу́нуть**. — **ва́нѣй**, *прич. стр.* Натѣканый, патыканый, на- бѣканый, напѣханый, вѣврѣнѣй, наврѣ- нѣй; **всу́нутый**, **насу́нутый**.

Насо́нна̄мъ и насо́нна̄вамъ (да насо́нна̄мъ), *гл. д.* Сознаю много, доста; патыккою, на- тѣккою, набѣкою, напѣкою, вѣвирую, навирую; **со́вать**, **всо́вывать**, **всо́вать**. — **мси**, *гл. стр.* Бываю насознаю.

Насо́нна̄нне и насо́нна̄ване, *с. ср.* отъ на- со́нна̄мъ.

Насо́лѣжъ, **ишъ**, — **лѣлъ**, *гл. свр.* отъ насо́- лѣвамъ и насо́лѣнамъ. 1) Да посолю; **осо́лить**, **насо́лить**, **высо́лить**. 2) Да на- хою, да накрѣплю, да навѣю; **насо́лить**, **отщелка́ть**, **отпудри́ть**. — **лѣ- ный**, *прич. стр.* По знаменованіи-то на глагола.

Насо́лѣвамъ (да насо́лѣжъ), *гл. д.* Насо́лѣнамъ: 1) Посыпаю нѣчто съ солью, посо́лѣвамъ; **осо́лить**, **высо́лить**. 2) Посо́лѣвамъ мно- го, доста; **насо́лить**. 3) Насыпаю, по- сыпаю, напрыскаю съ нѣчто сытно, ка- то съ пепелъ, съ прахъ; **посы́пать**, **насы- па́ть**. 4) Нахою, навѣю, накрѣплю, накрѣ- лѣваю нѣкого, набрѣю, му нѣчто не- приято; **отпудри́вать**, **отщелка́ть**, **на- со́лить**, **насо́харивать** кому́ **лѣбо**. *Хуба- вѣ го насолѣхъ, ще го помни.* — **мси**, *гл. стр.* Бываю насолѣнъ по знаменова- ніи-то на глагола.

Насо́лѣване, *с. ср.* отъ насо́лѣвамъ.

Насо́на̄мъ (да ся), *гл. об. свр.* Да ся со- наю много, доста; да ся наю, да ся навѣю.

Насо́нолѣвѣжъ, **ишъ**, — **вилъ**, *гл. свр.* отъ насо́нолѣвамъ. Да насы́полю. — **вс- пѣй**, *прич. стр.* Насополивленный, насы- поливленный.

Насо́нолѣвамъ (да насо́нолѣвѣжъ), *гл. д.* Насополиваю, насы́полю. — **мси**, *гл. възвр. и стр.* Насополиваюсь.

Насо́нолѣване, *с. ср.* отъ насо́нолѣвамъ.

Насо́самъ, *гл. свр.* отъ насо́самъ. Да до- стѣнжъ, да стѣнжъ, да дососамъ.

Насо́самъ (да ся), *гл. възвр. свр.* отъ на- со́самъ. Да ся напѣнжъ, да ся насмучъ, да ся нарънжъ.

Насо́самъ и насо́сувамъ (да ся насо́- самъ), *гл. възвр.* Напиваюсь, наръзаюсь, насмучаюсь.

Насо́самъ и насо́сувамъ (да насо́самъ), *гл. ср.* Доста съмъ, бываю доста, колкото трѣба; **стигамъ**, **достигамъ**, **дососамъ**; **до- ставать**, **быть достаточну**, **хватать**.

Насо́сване и насо́суване, *с. ср.* отъ на- со́самъ.

Насо́сване и насо́суване, *с. ср.* отъ на- со́самъ.

Насо́счѣмъ и насо́счѣмъ (да насо́счѣжъ), *гл. д.* 1) Издаю нѣчто навѣнъ, та го сочѣхъ да ся видѣ; **посочѣмъ**, **показѣмъ**; **пока́зы- вать**. 2) Натѣкаю да сочѣхъ, да глядаю камъ нѣчто; **докаряю**; **наводи́ть**, **направ- лять**, **намѣчать**, **нацѣливать**. 3) Уи́ж- вѣмъ, **показѣмъ**, **посочѣмъ**; **направля́ть**. *Насочѣхъ го въ едѣ-кож-си кжицъ.* 4) Уи́жѣмъ, **наставѣмъ**, **паучѣмъ**, **показѣмъ**; **наста́вливать**, **направля́ть**, **нагвозди́ть**. — **мси**, *гл. възвр. и стр.* Бываю насочѣнъ. *Какъвъ ся насочѣхъ като ошъ въ очи.*

Насо́счване и насо́счване, *с. ср.* отъ на- со́счѣмъ и насо́счѣмъ.

Насо́счѣжъ, **ишъ**, — **чѣлъ**, *гл. свр.* отъ насо́счѣ- вѣмъ и насо́счѣнамъ; **показѣть**, **навести́**, **на- правѣть**, **намѣтити**, **наста́вить**, **нагвоз- ди́ть**. — **ченѣй**, *прич. стр.* 1) Посоченый, показанный; **пока́занный**, **ука́занный**. 2) Натѣкменый, докаранный да глядаю камъ нѣчто; **наведѣнный**, **направленный**. 3) Уи́женый; **направленный**. 4) Уи́женый, наставеный, наупеный; **наста́вленный**, **на- правленный**.

Насо́счѣжъ, **ишъ**, — **чѣлъ**, *гл. д. свр.* Да набе- рѣхъ, да нацѣдѣхъ сокъ; **насо́счѣть**. — **Да ся насо́счѣжъ**, *гл. възвр.* Да ся наберѣхъ, да на- текъхъ малко по-малко, да ся нацѣдѣхъ; **насо- чѣться**. — **ченѣй**, *прич. стр.* Набранный, натеклый малко по-малко, нацѣденый.

Насо́на̄рамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся набо́дѣхъ, да ся нагънѣхъ на нѣчто. *Отъ глогъ на глогъ, ще ся наспара на пѣ- кой глогъ.*

Наси́на̄мъ (да ся насѣжъ), *гл. об.* Снѣ много, доволѣхъ, отспѣваю си; **насы́на̄ться**, **высы́на̄ться**. *Да заиде дъждъ, да ся на- спи́мъжъ, да ся нагънѣхъ жена.*

Наси́на̄ване, *с. ср.* отъ наси́на̄мъ.

Наспомя́нжъ, **ишъ**, — **пѣлъ**, *гл. д. свр.* Да спомянжъ, да припомнѣхъ, да подеѣхъ; **напо́м- нять**.

Заборавихъ да ся женихъ,
Дорѣ ми чиче наспоминахъ,
И си прыгнухъ четверткала,
Четверткала два бывола,
Та си пойдохъ въвъвъ Сочиани,
Си ѣхъ зедохъ Шаварѣ дудж. *Пѣс.*

Наспорѣжъ, *ишь*, — *риль*, *гл. свр.* отъ **наспори́вамъ**. Да **намножжъ**, да **умножжъ**; **умножитъ**, **наверстать**. — **рѣшый**, *прич. стр.* Намноженный, умноженный; умноженный, навѣрстанный.

Наспорѣдъ, *нар.* 1) Спроти, наспроти, наспротивъ, спорядъ; **соотвѣтственно**. 2) Напосокж. — *Наспорядъ хала и товара. Наспорядъ чловѣка и какъ-то (ча-ша-та).*

Наспори́вамъ (да **наспорѣжъ**), *гл. д.* Направлямъ да има отъ нѣчто много, доста; **намножавамъ**, **умножавамъ**; **умножать**, **навѣрстывать**. *Наспорилъ го Господь*, далъ го, та го има. *Господь да го наспори*, да даде Господь да стане много! Благословина. *Боже, наспори, вси-ты Грыци разтури*, салъ одного остави и него козаръ **направи**.

Наспори́ване, *с. ср.* отъ **наспори́вамъ**.

Наспроти́й, *нар.* Наспротивъ.

Наспроти́ва, *нар.* Насрѣщжъ.

Наспроти́въ, *нар.* Наспроти, спроти, спротивъ, спорядъ, наспорядъ; **соотвѣтственно**. *Наспротивъ рабѣж-тжъ заплама-та му е голѣма*.

Наспрѣ́чвамъ и **наспрѣ́чаю** (да **наспрѣ́чжъ**), *гл. д.* Давамъ нѣкому мжжъ утѣсненіе, зоръ, свивамъ го, накарвамъ го да **направи** нѣчто; **награжамъ**, **нагуржамъ**, **нагъвамъ**, **налѣгамъ**, **наспивамъ**, **натискажамъ**, **загажамъ**; **заставлять**, **принуждать**. — *мжж*, *гл. стр.* Бывамъ наспрѣченъ.

Наспрѣ́чване и **наспрѣ́чаніе**, *с. ср.* отъ **наспрѣ́чвамъ** и **наспрѣ́чаю**.

Наспрѣ́чжъ, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* отъ **наспрѣ́чвамъ** и **наспрѣ́чаю**; **заставить**, **принудить**. — **ченый**, *прич. стр.* Награканый, нагурканый, нагнжтый, налѣгнжтый, натиснжтый, загащеный да **направи** нѣчто; **заставленный**, **принужденный**.

Наспрѣ́жъ (да *ся*), *ишь*, — *спѣхъ*, — *спѣлся*, *гл. свр.* отъ **наспрѣ́чвамъ**. Да *ся* **отенжъ**; **наспѣться**, **выспѣться**, **надрѣхнуться**.

Насрѣ́щый, *иъ*, *на*, *но*, *прич. стр.* отъ **наспрѣ́жъ**.

Насрѣ́бамъ (да *ся*), *гл. свр.* отъ **наспрѣ́б-вамъ**. 1) Да *ся* **налапамъ**, да *ся* **наспрѣ́бамъ**; **нахлебаться**. 2) Да *ся* **напшжъ**, да *ся* **насмучжъ**.

Насрѣ́бамъ (да *ся* **наспрѣ́бамъ**), *гл. об.* 1) Надамъ *ся* **срѣбамъ**, **налапамъ** *ся* нѣчто **чорбаво**; **наспрѣ́бамъ**; **нахлебаться**.

Надроби си, насрѣбайся. 2) Напивамъ **насмуквамъ**.

Насрѣ́бване и **наспрѣ́буване**, *с. ср.* отъ **наспрѣ́бамъ**.

Насрѣ́дчжъ, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* **наспрѣ́д-чаю**; **ободрить**, **одушевить**. — **ченый**, *прич. стр.* Подостреный; **ободренный**, **одушевленный**.

Насрѣ́дчаю (да **наспрѣ́дчжъ**), *гл. д.* Давамъ жплы нѣкому, **придаю** му **сплжъ**, давамъ му **срѣдце**, **дрѣзость**, **подострувамъ**; **ободрять**, **одушевлять**, **придавать** **силы**, **дѣху**. — *мжж*, *гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ **наспрѣ́ченъ**, давамъ *ся* **сплжъ**, **срѣдце**, **дрѣзость**, **подострувамъ**; **ободряться**, **одушевляться**.

Насрѣ́дчване, *с. ср.* отъ **наспрѣ́дчаю** и **наспрѣ́дчамъ**.

Насрѣ́джъ (да *ся*), *ишь*, — *дилъ*, *гл. об. свр.* 1) Да *ся* **срѣджъ** доста, **доволяжъ**. 2) Да *ся* **разсрѣджъ**; **разсердиться**.

Дѣвойко, *душе* Сардеа,
Зачто ми *ся* **наспрѣдена**,
Что не ми *мжжъ* **сборувамъ**,
Что не *ме* *ся* **очи** **погляджамъ**? *Пѣс.*

Насрѣ́камъ, *гл. свр.* отъ **наспрѣ́кжамъ**. Да **нахранжъ** *ся* **чорбжъ**. — **кантый**, *прич. стр.* Нахраненый *ся* **чорбжъ**.

Насрѣ́кжамъ и **наспрѣ́кувамъ** (да **наспрѣ́камъ**), *гл. д.* Нахраняю нѣкого *ся* **чорбаво** нѣчто.

Прила баба *три* **врѣтена**,
*Прода*ла *гы* *по* *три* **пары**,
*Купи*ла *ся* *единъ* **дѣдо**,
*Пи*да *чловѣкъ*, *лакть* **брада**,
Па *свари*ла *казанъ* **чорбжъ**,
*Насрѣ*ка *го*, *на*аде *го*,
*Изне*се *го* **наспрѣдъ** **село**,
Во **срѣдъ** **село** да *ся* **борп**. *Пѣс.*

— *мжж*, *гл. възвр.* Надамъ *ся* нѣчто **чорбаво**; **наспрѣ́кжамъ**, **налапжамъ**; **нахлебаться**. *Брѣжайте* да *ся* **наспрѣ́камъ** **рыби-нжъ** **чорбжъ** **безъ** **пары**.

Насрѣ́кване и **наспрѣ́куване**, *с. ср.* отъ **наспрѣ́кжамъ** и **наспрѣ́кувамъ**.

Насрѣ́дъ, *нар.* На **срѣдж-тжъ**, *по* **срѣдж-тжъ** на нѣчто; **верѣдъ**, **посрѣдъ**, **срѣдъ**; *въ* **серѣднѣ**, **среди**, *въ* **самомъ**, *въ* **самой**. *Насрѣдъ двора*; *среди* **двора**. *Насрѣдъ село*; *пъ* **самомъ** **селѣніи**.

Насрѣ́щный, — *щѣнь* и — *щѣнь*, *щна*, *щно*, *пр.* Что *е* **наспрѣщжъ**; **отерѣщный**, **отунрѣщный**. *Той* *сѣди* *въ* **наспрѣщж-тжъ** **кжжжъ**.

Насрѣ́щжъ, *нар.* 1) Протинъ, **прѣдъ** **насъ**, **срѣщжъ**, **отунрѣжъ**; **напротѣвъ**, **протѣвъ**. *Кжица-та* *имъ* *е* **наспрѣщжъ** **нашж-тжъ**. 2) Протинъ, **срѣщжъ**, **срѣзма**, **спротива**, **връху**, **възъ**; **протѣвъ**, *на*. *Той* *отиде* *на*

сръѣжъ Пѣмца да ся бис; онъ пошѣлъ войною на Пѣмца. Съ пушкѣ излѣзе насръѣжъ имъ.—За вѣлка приказзать, и вѣлкѣ-тъ насръѣжъ; помани вѣлка, а вѣлкѣ тукъ. Удари куля въ главѣ-тъ, и мама ти насръѣжъ. Ако е насръѣжъ ти буболечка, бори ся като съ мѣчкѣ.

Настáвамъ (да настáнъ, настáннамъ), *гл. ср. и д.* Настáнамъ: 1) Пáжъ, дохождамъ, настѣннамъ, настѣгамъ; **наставáть**, **настоáть** *Настáнъ лошаво вѣмъ. Настáнжъ гладны годины. Десята година настáва.*

Данъ имъ банъ имъ говораше:
Ей селяни, ей кметове,
Не мой прѣквѣ да градимъ
Все отъ сребро и отъ злато,
Наше царство достапжло,
Турско царство настáпжло,
Та щѣтъ прѣквѣ разтурити,
Отъ сребро щѣтъ сѣдда кола,
Отъ злато щѣтъ юзды лѣти. *Пѣс.*

2) Подкачамъ да ходжъ изъ пѣчто, настѣ-
намъ, стѣнамъ, забирамъ; **приходѣтъ**,
вступáтъ *къдѣ либо.*

Минжъ горжъ, минжъ другъ.
Настахъ горжъ насѣновжъ,
У насѣнъ ми славѣй пѣе,
Како пѣе, дори дума. *Пѣс.*

Врѣвли что ежъ врѣвли
Минжъ горжъ зеленжъ,
Настали поле широко. *Пѣс.*

3) **Нзраствамъ**, **пораствамъ**, **настигамъ**, **при-
стигамъ**; **выростáтъ**. *Настáпжлы му дѣ-
ца вѣче за работжъ, застигнжлы за ра-
ботжъ.*

Ми е настáпжлъ мой-тъ милѣый синъ,
Засака твож-тъ милжъ щеркжъ,
Милжъ щеркжъ каджъ Ангелинжъ. *Пѣс.*

4) **Настáвамъ**, **раджъ**, **залѣгамъ**, **натѣскамъ**,
налѣгамъ, **зарадавамъ**, **застáнамъ**, **грыжжъ**,
чалащѣскамъ *да стане пѣчто; старáться*,
хлопотáтъ, **пѣчься**, **пенѣсья**. *Настáпжжъ
да иде на запáнатъ.*

Настáвамъ, *гл. ср. свр.* По-часто въ *мн. ч.*
*да стане мнозина, да настаамы; повѣста-
вать.*

Щоговарѣтъ три войводѣ:
Такомъ Бога триста души,
Триста души харамни,
Стига нихте и надохте,
Наставяйте да станымъ,
Да идемъ на Велушжъ,
Да туримъ три закона. *Пѣс.*

Настáваніе, *с. ср.* отъ настáвамъ.

Настáвка, *с. ж.* Пѣчто наставено, пададено
пѣйдѣ; настáвка.

Наставлѣніе, *с. ср.* Поученіе, наученіе, на-
вазаніе; **наставлѣніе**, **руководствованіе**.

Настáвникъ, *с. м.* Който наставя, поучва,
който дава наставленіе, учитель; настáп-
никъ.

Настáвница, *с. ж.* Която наставя, поучва,
която дава наставленіе; настáвница.

Настáвранѣжъ (да ся), *имъ*, — *числ.*, *гл.
об. свр.* По-часто въ *мн. ч.* Да ся натрѣ-
каламъ единъ възъ другъ, да ся начова-
лимъ.

Настáвця, *с. ср.* Раст. *Equisetum arvense*,
горчица, дзука, хуркы, копска борика, ку-
кувичина пѣюнка, мече вѣрѣено, прышника,
прышлицы, ставянкъ; хвоцъ полевой, пе-
стышкы, пѣныши.

Настáвжъ, *имъ*, — *виль*, *гл. свр.* отъ на-
стáвамъ. 1) Да надамъ, да приставамъ, да
придамъ, да добавжъ, да продлѣжжъ; **настá-
вить**, **придáтъ**. 2) Да поставжъ, да избѣржъ;
выбáръ 3) Да научжъ, да поучжъ, да дамъ
акжъ; **настáвить**.—**венѣый**, *прим. стр.*

1) Нададенѣый, добавенѣый, приставенѣый,
придаденѣый; настáвленнѣый, поставиѣый,
приданнѣый. 2) Поставенѣый, избѣранѣый;
выбáреннѣый. 3) Наученѣый, поученѣый;
настáвленнѣый.

Настáвнамъ (да настáвжъ), *гл. д.* 1) Доба-
вамъ, падавамъ, придавамъ, приставамъ про-
длѣжавамъ; **настáвлятъ**, **настáвливать**,
прѣдѣлывать. *Настáви вжже-то*, надай
го да стане по-длѣго. *Господь да му на-
стави иманіе и годины!* 2) Поставямъ,
избирамъ; **выбáръ**.

Слѣдъ три дни въ горжъ излѣзли,
На полянжъ ся събрали,
Войводжъ да ся наставятъ *Пѣс.*

3) Давамъ умъ, разумъ, акжъ, учжъ пѣ-
кого на пѣчто, научвамъ, поучвамъ; **на-
ставлятъ**, **поучáтъ**, **руководствовать**. *На-
стáвамъ память пѣкому*, давамъ му
акжъ. *Настáва го на правжъ работжъ.*
— *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ наставенъ по
знаменованіе-то на глагола.

Настáваніе, *с. ср.* отъ настáвамъ.

Настаменѣжъ, *имъ*, — *илъ*, *гл. свр.* отъ на-
стаменáвамъ. Да настанжъ, да нагоджъ, да
натѣкжъ, да наклонжъ, да вряджъ; **пристрѣ-
нѣтъ**, **опредѣлѣтъ**. — **пѣнѣый**, *прим. стр.*
Настаменѣый, нагоденѣый, натѣкменѣый, на-
клоненѣый, вряденѣый; **пристрѣеннѣый**, **опре-
дѣленнѣый**.

Настаменáвамъ (да настаменѣжъ), *гл. д.*
Настáпамъ, нагодавамъ, натѣкнамъ, на-
клоннамъ, наряджамъ, вряждамъ; **пристрѣн-
вать**, **опредѣлѣтъ**. — *мѣя*, 1) *гл. свзвр.* Настá-
павамся, нагодавамся, натѣкнамся, на-
ряджамся, вряждамся; **располагáтъся**. *Ку-
мѣ-тъ пристига съ дружинж-тъ си и*

ся наставеннава по трапезы-ты. 2) гл.
стр. Бывамъ наставененъ.

**Настаменіаваніе, с. ср. отъ настаменіа-
вамъ и настаменіавама.**

Наста́нвамъ и наста́нувамъ, *гл. уч.* отъ
наста́нж.

Настанъ, с. м. *Настанъ настанѣло, на-
станѣло е, станѣло е, дошло е. Что на-
станъ настанѣло въ града Троема?*
Изъ пѣсень.

Наста́нж, ешь, — **нжлѣ**, *гл. сер.* отъ **наста́вамъ** и **наста́намъ**. 1) Да **настѣпж**, да **настигнж**, да **дойдѣж**; **настѣтъ**. 2) Да **настѣпж**, да **настигнж**, да **заберѣж**, да **подкачѣж**; **приидѣтъ**, **вступитѣ**. 3) Да **израстѣж**, да **порастѣж**, да **настигнж**, да **пристигнж**; **вырасти**. 4) Да **настож**, да **залѣгнж**, да **налѣгнж**, да **натпенж**; **постарѣтѣ**.

Наста́нжлѣй, лѣ, ла, ло, пр. Настигнѣ-
лѣй, дошлѣй.

Настаи́жъ, ишь, — ии́лъ, гл. свр. отъ **настаи́ваамъ**. Да настаменъ, да пагодъ, да натъкъмъ, да прикътамъ, да наклонъ, да нарядъ, да врьдъ; **пристрои́тъ, опредѣ-
лѣтъ.**—**пѣнъи́й, прич. стр.** Настамененъи́й, нагоденъи́й, натъкъменъи́й, прикътанъи́й, на-
клоненъи́й, наряденъи́й, врьденъи́й; **при-
стро́енный, опредѣлённый.**

Наста́ниваамъ (да наста́нижъ), *гл. д. 1)* Вряждамъ, наряждамъ нѣкого нѣйждѣ, на нѣкожъ работжъ; настаменавамъ, нагодивавамъ, натѣмивавамъ, прикѣтывамъ, наклонивавамъ; **пристро́ивать, опредѣлять.** *Настанихъ го едѣ-дѣ-си. Настанихъ Цвѣтка при Божиловъ.* 2) Намѣщаюмъ, наряждамъ, тѣряюмъ, натѣмивавамъ; **помѣщаюмъ, ставлюмъ, класть.**

И кога было зарань-та,
На порты тропать овчари,
Овчари и говядари:
Оти си Тодоръ не дойде,
Стож-тж да си настани? *Пѣс.*

3) Наряждамъ, турямъ нарядъ, патъкынавамъ, наспობавамъ, нагаждамъ, наглашамъ, утъкынавамъ; устрѣивать, облайживать, излайживать, обдѣлывать. *Работъж-тъхъ настанихъ добръ.* —мѣя, 1) гл. възвр. Наряждамъ, патъкынавамъ, утъкынавамъ, нагаждамъ; устрѣиваться *Добръ ся е настанилъ.* 2) Заселвамъ, поселвамъ, засѣдѣвамъ; обесѣляться. *Настанихъмъся да живѣемъ у Ивановъ.* 3) гл. стр. Бывамъ настанень по знаменованне-то на гла года. — *Настапнавася, гл. безл.* Случвася, докарвася, нагаждася, ставя; случатьсѣ.

Наста́нѣваніе, с. ср. отъ наста́нѣвать
и наста́нѣваюсь.

Настѣнамъ (да настѣнж), *гл. ср. и д.* Наставамъ.

Настаіаиъ, гл. свр. ср. По-часто въ мн. ч.
Да станемъ мнозина, да наставамы.

Настѣпаніе, *с. ср.* отъ **настѣпамъ**. Наставаніе.
Настѣлѣжъ, *ешь*, — **стѣлахъ**, — **стѣлѣтъ**, *гл. свр.*
отъ **настѣламъ**. 1) Да постелѣтъ ; настѣлѣтъ. 2) Да наложѣтъ, да напастѣтъ ; наслѣбѣтъ. 3)
Да пабѣлѣтъ, да навраскамъ, да падѣлѣтъ, да
напухамъ, да натупамъ, да наложѣтъ ; по-
бѣлѣтъ, нагвоздѣтъ, натузѣтъ. — **стѣлѣній**,
прич. стр. По знаменованію то на глагола.

Настѣнж (да ся), ешь,—нался, *гл. взвр.*
свр. Да стенж доста, довољж.

Настѣгамъ (настѣгвамъ, да настѣгнѣхъ, настѣгнувамъ), *гл. д. и ср. 1)* Пристѣгамъ, достѣгамъ, стѣгамъ, догонвамъ, втасвамъ; настѣгáть, нагонѣть, догонѣть, достѣгáть, натека́ть, набѣгáть. *Настѣгнѣхъ ми ги край село-то.* 2) Идѣхъ, дохождамъ, наближавамъ, наставамъ, настѣпамъ, пристѣгамъ; наступáть. *Трай ми, магаренце, Марта настѣга.* —*мѣя, гл. стр.* Бывамъ настѣгнѣтъ.

Настѣганіе, с. ср. отъ настѣгамъ.

Настѣгвамь, гл. мн-кр. отъ настѣгамь.

Настѣгнувамъ, гл. *уч.* отъ настѣгнѣхъ.

Настѣгнѣжъ, ешь, — **нжѣть**, *гл. ед-кр.* отъ **настѣгамъ**. 1) Да пристѣгнѣжъ, да достигнѣжъ, да стѣгнѣжъ, да догонѣжъ, да втасамъ; **настѣчь**, **настѣгнуть**, **нагнѣть**, **догнѣть**, **достѣгнуть**, 2) Да дойдѣжъ, да наближѣжъ, да настанѣжъ, да настѣжѣжъ, да пристѣгнѣжъ. — **нжтый**, *прич. стр.* Пристѣгнѣжтый, достигнѣжтый, стѣгнѣжтый, догоненый, втасаный; **настѣженый**, **настѣгнуый**, **нагнанный**, **догнанный**, **достѣгнуый**.

Настигомъ, нар. Когда настигамы нѣчто, нѣкого; настигомъ, наскѣбомъ. *Удари го настигомъ*

Настѣламъ (да настѣлѣжъ), *гл. д.* 1) Турнамъ, налагамъ подѣ нѣчто постилкѣ, настилкѣ, стелѣжъ; настѣлать. 2) Наряждамъ, палагамъ, напластивамъ; настѣловать. 3) Набивамъ, наврасквямъ, надѣивамъ, напухивамъ, натупивамъ, налагамъ.—**мѣся**, *гл. стр.* Бываѣмъ настлѣнъ по знаменованію то на глагола.

Настѣлаше, с. ср. отъ настѣлашь.

Настѣлка, с. ж. Чтото ся настѣла, постѣла, налага поць нѣчто; настѣлка.

Настинѣсамъ, гл. д. свр. Да стниѣсамъ
много, доста.

Насти́скамъ, *гл. д. свр.* Съ стисканіе да наготви́хъ мно́го; да на́смачка́мъ, да на́гмечка́мъ; на́жѣтъ, на́мѣтъ, на́да́вить. Да ея насти́скамъ, *гл. възвр. свр.* Да стис-камъ доста, доволѣхъ.

Настланный, нь, на, но, прич. стр. отъ
настѣдѣ.

Настойникъ, с. ж. 1) Който настоава, надгяда нѣчто, грыжися за него; *попечитель*. *Настойникъ на малкы дѣца*, васна; *океунъ*. 2) Приставенъ отъ другы-го да нагядава, да връши нѣчто; *прикащикъ*, *агѣнтъ*, *стри́нчій*.

Настойница, с. ж. Която настоава на нѣчто, грыжися за него, надгядава го; *попечительница*, *океуница*.

Кога мома любя нѣма,
Любя нѣма, ни любила,
Змѣю да е любовница,
На коня му настойница,
На дружинъ станеница. *Пѣс.*

Настойный, стоѣтъ, стойна, стойно, *пр.* Който настоава, пристоава, ради за нѣчто. *Настойны хора*.

Настойъ, ишь, —стойлъ, *гл. свр.* отъ *настойвамъ*. 1) Да ся погрыжъ, да залѣгнъ за нѣчто. 2) Да натиснъ, да наблѣгнъ, да постоанствувать; *настойтъ*.

Настойъ (да ся), ишь, —стойлся, *гл. възвр. свр.* 1) Да стоѣ доста, доволѣ; *настойтъся*. 2) Да стоѣ, да сѣдъ, да живѣтъ нѣйдѣ доста, доволѣ, да ся насѣдъ; *нажиться*.

Настойвамъ (да *настойъ*), *гл. ср.* 1) Пристоавамъ на нѣчто, радъ, грыжися, гядамъ, залѣгамъ, настанамъ за него; *забѣтиться*, *пѣчься*. 2) Дръжъ здраво за нѣчто, натискамъ, постоанствувать; *настаивать*. *Не настоава вяче толкова*, станжлъ е помякъ, зель е да отетжна.

Настойване, с. ср. отъ *настойвамъ*.

Настрадаѣ (да ся) и

Настрадаѣж (да ся), ешь, —дался, *гл. възвр. свр.* Да страдамъ, да страдаѣ доста, много

Настранъ, *нав.* Неблизу, не на лице, не при насъ, не прѣдъ насъ. *Падамъся на странъ*. *Иди настранъ*.

Настрахувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся страхувамъ, да беръ страхъ доста, много; *натруситься*.

Настри́гвамъ и настри́гувамъ (да *настригъ* и да *настрижѣ*), *гл. д.* 1) *Настрижамъ* 2) При крьцаване рѣжъ кож на момчя; к смѣ.

Царь Радославъ стрижѣ има,
Стрижѣ има, служѣ има,
Да настрига мѣжска рода. *Пѣс.*

3) Извршнамъ обычнаа настригване; *наплитамъ въ 3-то знаменованне*. *Дньска наши-ти настригвахъ дѣтя-то*.

Въ манастира до три церкви:
Прва церква дѣто вѣнчавать,
Втора церква дѣто крьцавать,
Третя церква дѣто настригвать,
Дѣто настригвать малкы дѣца,
Малкы дѣца годинаци. *Пѣс.*

Настри́гване и настри́гуване, с. ср. Кога завождатъ нять нестгодинни мѣжскы дѣца при крьтника имъ, та отрѣзва отъ седмъ мѣста отъ кож-тъ имъ и гы нагощава; *стрижа*, *напцтане*.

Настрижѣ, *стрижѣшь*, — *стригохъ*, — *стригъ*, *гл. свр.* отъ *настри́гвамъ* и *настри́жамъ*. Да *настрижъ*; *настричь*. — *стриганый*, *прич. стр.* *Настриженный*; *настриженный*.

Настри́жвамъ и настри́жювамъ (да *настрижѣ*), *гл. д.* *Настрижамъ*.

Настрижѣж, ешь, — *стригохъ*, — *стригъ*, *гл. свр.* отъ *настри́жамъ* и *настри́гвамъ*. Да *настрижъ*.

Настри́жнамъ (да *настригъ* и да *настрижѣ*), *гл. д.* *Настрижамъ*, съ *стрижене* *наготвамъ*, *острижамъ* много, доста, *настригвамъ*; *настригать*. *Настригли двѣ торбы паринъ*. — *мси*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ* Да *стрижъ* доста, доволѣ; *настричься*. 2) *гл. стр.* Бывамъ *настриганъ*; *настригаться*.

Настри́жанне, с. ср. отъ *настри́жнамъ*.

Настроѣж, ишь, —*стройлъ*, *гл. д. свр.* Да *построѣ* много, доста; да *наградъ*, да *направъ*.

Настри́гвамъ и настри́жнамъ (да *настрижѣ*), *гл. д.* Съ *стрижене* *наготвамъ*, *остъгвамъ* много, доста; *настру́гивать*, *наскребать*, *наскѣбливать*. *Настрѣгалъ кошь стрѣготинъ*. — *мси*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да *стрѣжъ* доста, доволѣ; *настрогаться*. 2) *гл. стр.* Бывамъ *настрѣганъ*; *настру́гиваться*, *наскребаться*, *наскѣбливаться*.

Настри́гване и настри́жанне, с. ср. отъ *настри́гвамъ* и *настри́жнамъ*.

Настри́жжѣ, ешь, — *стрѣгахъ*, — *стрѣгалъ*, *гл. свр.* отъ *настри́гвамъ* и *настри́жнамъ*; *настругать*, *наскрѣсть*, *наскоблить*, *настрогать*. — *стриганый*, *прич. стр.* *Наготвеный* съ *стрѣгане*; *настроганиый*, *наструганиый*, *наскребенный*, *наскобленный*.

Настри́хвамъ и настри́хнувамъ (да *настри́хнѣ*), *гл. ср.* 1) За *козинъ*, за *косы*: *вдигамъ*, *изправлямъ*, *щрѣвамъ*, *наежвамъ*, *накревамъ*, *накренавамъ*; *ощетививаться*. *Настрѣжжъ ми коса-та*; *вѣлосы дыбятсяъ, стѣли дыбомъ*. 2) *Казвася* и за *кожъ*, за *снажъ*, *кога* отъ нѣчто *потрынижъ*; *содрогаться*. *Настрѣжжъ ми кожа-та*. *Отъ страхъ цѣлъ настрѣжжъ*. *Настрѣжжжъ като осъ*. *Настрѣжжжъ като праскъ*, *измръзнжъ*.

Настри́хване и настри́хнуване, с. ср. отъ *настри́хвамъ*.

Настри́хнѣ, ешь, — *нжъ*, *гл. свр.* отъ *на-*

шійть. — *шѣнѣтый, прич. стр.* Осушенѣтый, изсушенѣтый; насушѣнный.

Насушѣвамь (да насушѣж), *гл. д.* Наготовѣвамь съ сушеніе, изсушѣвамь много, доста; насушѣвать. — *мси, гл. стр.* Бывамь насушѣнь; насушѣваться.

Насушѣваніе, *с. ср.* отъ насушѣвамь.

Насѣ, *вин. пад. мн. ч.* отъ лично мѣстоименіе *нѣс*. *Ны; насѣ*. *По насѣ*, по наши-ты мѣста. *По насѣ вальжж дѣждове на врѣмя*. — *У насѣ*, у дома. *Дойди у насѣ*. *Тоѣ сѣди у насѣ*.

Насѣбѣрж, *ешь*, — *брѣхъ*, — *брѣлъ*, *гл. д. свр.* Да сѣберж много, мнозинж. *Насѣбралжгы куда и куркуда*. Да ся насѣбѣрж, *гл. вѣзвр. свр.* Пб-часто въ *мн. ч.* Да ся сѣберемъ мнозина. *Насѣбралися отъ колъ и отъ вѣже*.

Насѣблѣкж, *чѣшь*, — *блѣкохъ*, — *блѣклъ*, *гл. д. свр.* Да сѣблѣкж много, мнозинж. Да ся насѣблѣкж, *гл. вѣзвр. свр.* пб-часто въ *мн. ч.* Да ся сѣблечемъ мнозина.

Насѣбѣрж, *ишь*, — *рилъ*, *гл. д. свр.* Да сѣборж много, доста.

Насѣйвамь (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да сѣйвамь много, доста, довольж.

Насѣиѣ, *нар.* Кога спимъ, въ врѣмя на спаніе. *И насѣиѣ не видѣлъ*. Много бабка знала и насѣиѣ глядала.

Насѣиолѣвиж, *ишь*, — *вилъ*, *гл. свр.* отъ насѣиолѣивамь. Да насѣиолѣивж, да насѣиолѣивж. — *венѣй, прич. стр.* Насѣиолѣивенѣй, насѣиолѣивенѣй.

Насѣиолѣивамь (да насѣиолѣивж), *гл. д.* Намацѣвамь, наплѣсѣвамь, измокрявамь нѣчто съ сѣиолы; насѣиолѣивамь, насѣиолѣивамь, усьиолѣивамь, изсьиолѣивамь; соплѣивить, възгріивить. — *мси, 1) гл. вѣзвр.* Намацѣвамся, наплѣсѣвамся съ сѣиолы; насѣиолѣивамся, насѣиолѣивамся; соплѣивѣть, възгріивѣть. 2) *гл. стр.* Бывамь насѣиолѣивенѣ.

Насѣиолѣиваніе, *с. ср.* отъ насѣиолѣивамь и насѣиолѣивамся.

Насѣхвамь и **насѣхивамь** (да насѣхж), *гл. ср.* Засѣхвамь на нѣчто отгорѣ; насѣххѣть.

Насѣхж, *ешь*, — *налъ*, *гл. свр.* отъ насѣхвамь; насѣхнутъ.

Насѣивамь и **насѣивувамь** (да насѣивж), *гл. д.* 1) Сѣивамь много, доста; насѣивѣть. *Насѣивасж му шиникж жито*. 2) Наливамь; наливатъ. 3) Посѣивамь, порѣсвамь, нарѣсвамь; натрусѣть. 4) Наплѣивамь нѣчто съ насѣиваніе, правѣх насѣивъ; засѣивѣть. — *мси, гл. стр.* Бывамь насѣиванъ по знаменованіе-то на глагола. — *Насѣивамь пушкж*, наплѣивувамь ж; зарядѣть ружьѣ.

Насѣиваніе и **насѣивуваніе**, *с. ср.* отъ насѣивамь.

Насѣивецъ, *ум. м. и насѣивчя, ум. ср.* отъ насѣивѣть.

Насѣивнище, *с. ср.* Насѣивано мѣсто; насѣивъ.

Насѣивѣ, *с. м.* Мѣсто, дѣто е насѣивано, та е наплѣивено и изравнено; засѣивъ.

Насѣивж, *ешь*, — *налъ*, *гл. свр.* отъ насѣивамь; насѣивѣть, натрусѣть; наплѣивъ. — *наплѣивъ, прич. стр.* 1) Изсѣиванѣй; насѣиванѣй. 2) Наплѣивѣй; наплѣивѣй. 3) Посѣиванѣй, нарѣсненѣй. 4) Наплѣивенѣй съ насѣиваніе; засѣиванѣй.

Насѣивувамь и **насѣивуиувамь** (да насѣивж), *гл. д.* Подсѣивамь много, доста.

Насѣивж, *ишь*, — *рилъ*, *гл. свр.* отъ насѣивувамь. Да подсѣивж.

Насѣитка, *с. ж.* Насытъ. До насыткж, доклѣ ся насыти. *Нѣмамь насыткж*, не могж да ся насытж. *Насыткж на ничто да нѣма*. — *Не е за насыткж*, не е да ся наnade отъ него, а само да си хапне, да го види какво е.

Насѣитъ, *с. м.* Насытка, насыщаніе, наnade нѣчто, бжктисваніе. *Налъ, нилъ до насыта*, доклѣ да ся насыти; дбсыта. *Нѣмамь насыта*, не могж да ся насытж.

Насѣитж, *ишь*, — *тилъ*, *гл. свр.* отъ насѣивувамь. Да нахранж досыта; насѣитить. — *тѣнѣй, прич. стр.* Нахраненѣй, налѣй досыта; насыщѣнный.

Насѣитѣвамь, *гл. мн-кр.* отъ насѣивувамь.

Насѣивамь (насытѣивамь, да насѣитж), *гл. д.* Нахранвамь, накрѣивамь досыта; насѣивѣть. Да желе знае, да насыти не умѣе. — *мси, 1) гл. вѣзвр.* Наnadeмся досыта; насыщѣться. 2) Направнамь кавво-то ми ся ще, та ставамь като сытъ; насѣивѣть. *Очи ся никога не насыщѣть*. 3) Досажда ми ся, омрѣзва ми, дотягва ми да врѣшж нѣчто; бжктисвамь; надоѣдѣть, почувствоватъ омерзѣніе, отвращѣніе. *Насытился да лѣта по горы-ты*. 4) *гл. стр.* Бывамь насытенъ; насыщѣться.

Насѣиваніе, *с. ср.* отъ насѣивувамь и насѣивамся.

Насѣидъ, *нар.* Натѣка, насамъ, на-камъ насѣ, на тѣж странж.

Насѣивамь (насѣивамь, да насѣивж), *гл. д.* 1) Засѣивамь, посѣивамь, насаждамь много, доста; насѣивѣть, засѣивѣть, посѣивѣть, обсѣивѣть, обсѣивѣть.

Татунче майжж послуша,
Продаде пушкж бойлиж,
И острж сабжж френгжж,
Та купи брѣзѣ бывоалъ,
Изора бащино угарѣ,
Насѣивж блѣж пшеницѣ. *Пѣс.*

2) Отсѣвамь, прѣсѣвамь много, доста; насѣ-
вать. *Насѣкала едны изъязы брашно.*
— *мси, гл. стр.* и *взвер.* Бывамь насѣ-
вань; засѣвамь, посѣвамь; насѣваться.

Насѣваніе, с. ср. отъ насѣвамь.

Насѣдамь, гл. ср. сѣр. По-часто въ *мн. ч.*
Да сѣднемъ мнозина, всица; насѣдѣть. *Насѣдаж на земж-тж. Насѣдали около;*
обсѣдѣть.

Насѣдамь и насѣднувамь (да насѣднж),
гл. д. Сѣдамь отгорѣ на нѣчто; засѣдамь.
Насѣднжлж ми кракж-тж, дрѣжж-тж, сѣд-
нжлж възъ тѣхж.—*Насѣднжла му крѣвѣ-*
та, съсырила му ся, сбрала му ся на
одно мѣсто.

Па го извадихъ изъ жежж банж,
Два дни го мьжж, три дни го трѣжж,
Пуста му шна крѣвь насѣднжла,
Пусто му лице мордо станжло. *Пѣс*

— *мси, гл. стр.* Бывамь насѣднжтъ, за-
сѣдамь.

Насѣдаше и насѣднуваніе, с. ср. отъ на-
сѣдамь и насѣднувамь.

Насѣдлажж, ешь, — лѣлж, гл. д. сѣр. Да
обсѣдаж много, доста; осѣдлѣть.

Насѣднж, ешь, — нжлж, гл. сѣр. отъ на-
сѣдамь и насѣднувамь. Да засѣднж. **Насѣднжтый, прич. стр.** Засѣднжтый.

Насѣдѣвамь (да ся насѣдѣж), *гл. взвер.*
Сѣдѣ нѣидѣ доста, доволж, настоавамь;
наспѣдѣться, наживѣться. *Насѣдѣхся на*
чуждо мѣсто; нажѣлся на чужой сто-
ронѣ.

Насѣдѣваніе, с. ср. отъ насѣдѣвамь.

Насѣдѣнувамь (да ся), *гл. взвер. сѣр.*
Да сѣдѣнувамь доста, доволж.

Насѣдѣж (да ся), *ишь, — дѣлся, гл. сѣр.* отъ
насѣдѣвамь. Да ся настож; наспѣдѣться,
нажѣться.

Насѣивамь, гл. мн-кр. отъ насѣвамь.

Насѣивамь, гл. мн-кр. отъ насѣивамь.

Насѣкомь, нар. Сѣкомь, пзненадѣнно, вне-
блюдъ, напрасно; внезапно. *Умрѣ насѣ-*
комь, напрасно; скоропостѣжно.

Насѣжж и насѣчжж, чѣшь, — сѣкохж, на-
сѣклж, гл. сѣр. отъ насѣивамь; насѣчж,
нарубѣть, натѣпать. — **сѣченый, прич. стр.** По знаменованіе-то на глагола, нарѣ-
заный, набасканый, наклѣцаный; насѣчен-
ный, нарубленный.

Насѣжж, нар. Насамъ. *Отъ десятижж го-*
динж насѣжж.

Насѣчжж, в. насѣчжж.

Насѣжж, ешь, — сѣлж и — сѣналж, гл. сѣр.
отъ насѣивамь. 1) Да засѣжж, да посѣжж,
да насаджж; насѣять, посѣять, засѣять,
обсѣять, обсѣивать. 2) Да отсѣжж, да
прѣсѣжж много, доста; насѣять. — **сѣный,**

— **сѣяный и — сѣтый, прич. стр.** 1)
Засѣяный, посѣяный, насаденый; насѣ-
янный, засѣянный, посѣянный, обсѣя-
нный. 2) Отсѣяный, прѣсѣяный; насѣ-
янный.

Насѣюкамь, гл. сѣр. отъ насѣюквямь. Да
насѣкамь, да насѣскамь. — **кантый, прич. стр.** Насѣканый, насѣсканый.

Насѣюквямь и насѣюкувамь (да насѣюкамь),
гл. д. Насѣквямь, насѣскавямь въ 1-то зна-
менованіе.

Насѣюкване и насѣюкуване, с. ср. отъ
насѣюквямь.

Насѣждѣ и

Насѣждѣ, нар. Сждѣ, сждѣ, всждѣ, всждѣ,
навсждѣ, навсакждѣ, врьдѣ, наврьдѣ, на
всяко мѣсто; вездѣ, всѣду, повсѣду. *На-*
сждѣ тж трѣсикж, дѣдо поне, само у
васж не ходикж.

Насѣждж (да ся), *ишь, — дилж, гл. вз. сѣр.*
Да ся сждимъ доста, много врѣмя; насѣ-
дѣться.

Насѣжкамь, гл. сѣр. отъ насѣжквямь. Да
насѣскамь, да насѣюкамь.

Насѣжквямь и насѣжкувамь (да насѣжкамь),
гл. д. Насѣскавямь, казvamъ сю, сю! насѣж-
квямь; наусѣживать.

Насѣжкване и насѣжкуване, с. ср. отъ
насѣжквямь.

Насѣжскамь, гл. сѣр. отъ насѣжскавямь. Да
насѣжкамь, да надумамь, да сдунжж, да под-
бутнжж, да наущжж, да наежжж, да надѣхамь,
да подсторжж, да подшишкамь; подстрек-
нуть, насѣжнѣть, натравѣть. — **сканый, прич. стр.** Насѣканый, насѣюканый, наду-
маный, сдуненый, подбутнжжтый, наущен-
ный, наеженый, надѣханный, подстореный,
подшишканый; натравленный.

Насѣжскавямь и насѣскавямь (да насѣжска-
камь), *гл. д.* 1) Казvamъ на кучя, на жи-
вотно сю, сю! дрѣжж, дрѣжж! насѣжскавямь,
насѣжкамь; наусѣживать, натравливать. *Насѣскалж кучя-то възъ Стоака.* 2)
Подсторвамь, надумвамь нѣкого да направи
нѣчто зло, да наѣти възъ другого; насѣжж-
рамь, подучвамь, подшишквямь, надувамь,
наущвамь, наущвамь, надѣхвямь, надѣх-
вамь, подострувамь, подбѣтвямь, дунжж, сдун-
вамь, наежжвямь, дрѣжжж; насѣжкѣть, под-
стрекѣть, наусѣживать, натравливать. *На-*
сѣскалж ги е възъ мене за бащинжж,
та нѣмамь мира отъ тѣхж. — *мси, гл.*
стр. Бывамь насѣсканъ.

Насѣжскаване и насѣжекуване, с. ср. отъ
насѣжскавямь.

Насѣкнж, ешь, — налж, гл. д. сѣр. Съ сѣк-
наніе да пзкарямь; да пзсѣкнжж, да усѣкнжж;
насморѣять.

Натаврювамь (да натаврюж), *гл. д.* Накытивамь, накычивамь, накыпрювамь, нагыздывамь, патруфамь; **наряжати**, **убирати**. — *мси, гл. стр. и възвр.* Бывамь натавренъ, таврюж себе си; **наряжати**ся, **убирати**ся.

Натаврювание, *с. ср.* отъ натаврювамь.

Натаврюж, *ишь, — рилъ, гл. свр.* отъ натаврювамь. Да накытж, да накычж, да накыпрюж, да нагыздж.

Натадѣва, *нар.* Камъ тадѣва, на-камъ тукъ, на-камъ тына мѣста.

Натакамь (да нато́чж), *гл. д.* Наточвамь.

Натаканіе, *с. ср.* отъ ната́камь. Наточваніе.

Натаквямь и **ната́кувамь** (да нато́чж), *гл. д.* Наточвамь, натачаньмь.

Отговаря Ангелина:
Ой ты тебе, бре пожарю,
Проводи мя болень Гергий
Да наточишь острж сабж...
Отговаря пожаря-то:
Ой ты тебе, Ангелино,
Натаквямь ти острж сабж,
Ако давашь црыгы очн. *Иѣс.*

Натаманіж, *ишь, — нилъ, гл. свр.* отъ натаманіавамь. Да изтъкмж, да натъкмж, да изтаманж. — *и́нцый, прич. стр.* Изтъкменый, натъкменый, изтаманеный.

Натаманіавамь (да натаманіж), *гл. д.* Направлямь всичко да бжде тамамъ, направлямь напцлго всичко, колкото трѣбна; дотаманіавамь, изтаманіавамь, дотъкмавамь, изтъкмавамь, натъкмавамь, изкусуривамь. — *мси, гл. стр.* Бывамь натаманенъ.

Натаманіаваніе, *с. ср.* отъ натаманіавамь.

Натамо и

Натамъ и **натамѣ**, *нар.* Камъ тамо, камъ тамъ, камъ оцъна мѣста; тудѣ. *Насамъ натамъ, натамъ навамъ, нагорѣ надолѣ, тукъ тамъ; тудѣ сюда. Слѣпа-та баба тична натамъ навамъ, та ги гони.*

Кога сж натамъ отишли,
Лѣтно ми слънце грѣаше,
Вышви-ты прещи цвѣтахж,
Тихю Дунаъ прѣскажлѣ. *Иѣс.*

Натанані́камь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да тананікамъ доста, довождж.

Ната́намь (да нато́нж), *гл. д.* Натопивамь.

Натараші́овамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да тарашіовамъ доста, довождж.

Ната́та и

Ната́такъ, *нар.* 1) Натамо, натамъ, натамѣ; нахнамъ, камъ татакъ, камъ оцъна мѣста; тудѣ, въ ту сторону. *Врѣмь натамакъ, Натамакъ има блато.* 2) По-далечъ, по-сетнѣ; далѣе. *По-натамакъ не можж да врьвж. Отсега натамакъ иде мжчно-то. Оттукъ натамакъ е все поле.*

Ната́танний, — *шнь* и — *шенъ*, *шня*, *шне*, *пр.* Что е натамакъ; дальнѣйшій. *Натамакми-ты мѣста сж по-равны.*

Нататра́зvamь и **нататра́зуvamь** (да нататра́зж), *гл. д.* Дотатразвамь много, достанатътрувамь, навличнамь, намъквямь; **натаскивать**, **наволѣкивать**. — *мси, 1) гл. възвр.* Натътриамъся, навличнамъся, намъквямъся; **набродити**, **набра́живать**. 2) *гл. стр.* Бывамь нататразенъ.

Нататра́зvanіе и **нататра́зуvanіе**, *с. ср.* отъ нататра́зvamь.

Нататра́зж, *ишь, — зилъ, гл. свр.* отъ нататра́зvamь. Да натътрж, да навлѣкж, да намъкнж; **натаскати**, **наволѣчати**. — *и́нцый, прич. стр.* Натътрангый, навлѣченый, намъкнжтый; **натасканный**, **наволѣченный**.

Ната́чаньмь (да нато́чж), *гл. д.* Натаквямь, наточвамь.

Натаѣ, *нар.* Тайно, скрышемъ, скрышино.

Ната́нж (да ся), *ешъ, — таласъ, гл. възвр. свр.* Да ся разтаж, да ся разтопж доста, много; **натѣяти**, **натѣяться**.

Натвѣ́рnamь (да натвѣ́рж), *гл. д.* вм. **натовѣ́рnamь**.

Натеклѣ́самь, *гл. д. свр.* Да теклосамъ много, доста.

Натекж, *течешъ, — тѣкохъ, — тѣклъ, гл. свр.* отъ натѣ́чаньмь.

Натѣ́лvamь и **натѣ́люvamь** (да ся натѣ́лж), *гл. възвр.* 1) По-чисто въ *мн. ч.* Отелвамъся много, доста. *Натѣлжмъся много телци.* 2) Наспрамя, поспрамя, изсждамъся въ дрѣхы-ты си, въ постилицы-ты си; **обмѣривати**ся.

Натѣ́лж (да ся), *ишь, — лился, гл. свр.* отъ натѣ́лvamь. 1) Да ся отелимъ, да ся изотелимъ. 2) Да ся насерж, да ся посерж, да ся изсждж; **обмѣрати**ся.

Нателі́акъ, *с. м.* Турмакъ, малажъ, юнецъ, кога стѣпи въ третъж-тж, въ четврьтж-тж си годинж.

Нателі́ачка, *с. ж.* Турмакыня, юница, кога стѣпи въ третъж-та, въ четврьтж-та си година.

***Натѣ́ма**, *с. ж. Гр.* Анатема.

***Натемі́сvamь** и **натемі́суvamь** (да натемі́шж), *гл. д. Гр.* Анатемисвамь, анатематисвамь.

Натемі́шж, *ешъ, — мисахъ, — мисалъ, гл. свр.* отъ натемі́сvamь. Да анатемішж, да анатематішж.

***Натемі́на**, *с. ж. Гр.* Прокльнаваніе, провлинаніе нѣкого отъ народа; проклятія анатема; проклятіе.

Натѣ́пvamь и **натѣ́пуvamь** (да натѣ́пж), *гл. д.* 1) Утепвамъ много, доста. 2) Натрепвамъ. — *мси, гл. стр.* Бывамь натепанъ

Натре́пваніе и натре́пуваніе, с. ср. отъ натре́пвамъ.

Натре́пжъ, ешь, — палъ, гл. свр. отъ натре́пвамъ. 1) Да уте́пж много, доста. 2) Да натре́пж. — *напгѣй, прич. стр.* 1) Наготвенный съ тепаніе. 2) Натрепаный.

Натесе́амъ, гл. свр. отъ натесе́вамъ. Да надѣламъ; натеса́тъ. — *сангѣй, прич. стр.* Надѣланый; натесаный.

Натесе́амъ и натесу́вамъ (да натесе́амъ), гл. д. Съ тесаніе наготвювамъ; надѣлвамъ; натесыва́тъ. — мся, 1) гл. възвр. само въ свр. видѣ. Да тесамъ доста, доволѣж; натеса́ться. 2) гл. стр. Бывамъ натесанъ; натесыва́ться.

Натесе́ваніе и натесу́ваніе, с. ср. отъ натесе́вамъ.

Натимари́жъ, йшь, — рѣлъ, гл. свр. отъ натимари́вамъ 1) Да нѣтимари́ж. 2) Да наби́жъ, да напу́хамъ. — *рѣнгѣй, прич. стр.* 1) Изтимареный, отимареный. 2) Набитый, напуханый, нату́паный, нашибаный.

Натимари́вамъ (да натимари́жъ), гл. д. 1) Изтимаривамъ, отимаривамъ много, доста. 2) Набивамъ, напу́хивамъ, нату́пывамъ, нашибивамъ. — мся, гл. стр. Бывамъ натимаренъ.

Натимари́ваніе, с. ср. отъ натимари́вамъ.

Натипка́мъ (да ся), гл. възвр. свр. Да ся тинкамъ много, доста; да ся надруса́мъ.

Натипна́мъ (да ся), гл. възвр. свр. Да ся намачка́мъ, да ся нацѣлка́мъ съ тинжъ. *Накала-ся свиня, па ся нати́кала.*

Натипари́жъ, йшь, — рѣлъ, гл. свр. отъ натипари́вамъ. Да напеча́тамъ, да ща́мпо-самъ. — *рѣнгѣй, прич. стр.* Напеча́танный, ща́мпосаный; напеча́танный.

Натипари́вамъ (да натипари́жъ), гл. д. Напеча́тывамъ, ща́мпосывамъ; печа́татъ. — мся, гл. стр. Бывамъ натипаренъ; печа́таться.

Натипари́ваніе, с. ср. отъ натипари́вамъ.

Натѣрвамъ и натѣрю́вамъ (да натѣржъ), гл. д. Пѣджъ, изпѣжда́мъ, напѣжда́мъ, го́нжъ, изгонивамъ, нагонивамъ, изтиривамъ; вы́гоня́тъ, прогоня́тъ, отгоня́тъ. *Нати́рилъ женъ си. Нати́рилъ конѣ-тъ по кѣра сами да пася́тъ. — мся, гл. стр. Бывамъ натиренъ.*

Натѣрваніе и натѣрю́ваніе, с. ср. отъ натѣрвамъ.

Натѣржъ, йшь, — рѣлъ, гл. свр. отъ натѣрвамъ. Да изпѣджъ, да напѣджъ, да изго́нжъ, да нагонѣжъ, да изти́ржъ; вы́гнать, прогнать, отогнать. — *рѣнгѣй, прич. стр.* Изгнанный, напгнанный, изгоненый, нагоненый, изти́реный; вы́гнанный, прогнанный, отогнанный.

Натѣска́мъ (натѣска́мъ, да натѣснжъ, натѣснүвамъ), гл. д. 1) Наблѣга́мся на нѣ-

что, ту́рнамъ въ́зъ него́ тяжко́ нѣчто, та го ма́чкамъ, та го гнетѣ́ж, налѣ́гамъ отгорѣ́; налѣ́гамъ, затиска́мъ, притиска́мъ, накла́пуш-вамъ, напѣрамъ; на́тѣска́вать, на́жма́тъ, при́жма́тъ, на́да́влива́тъ, при́да́влива́тъ, напѣра́тъ. *Натѣснжъ го като съ ме́же-ме.* 2) Хва́щамъ нѣкого́, та съ силѣ́ж, съ мѣ́жты́ пска́мъ да му́ земѣ́ж нѣчто, да го на́карамъ на нѣчто; налѣ́гамъ, на́падамъ. 3) Да́вамъ нѣкому́ зорѣ́, усиліе́ за нѣчто, налѣ́гамъ, ту́рнамъ го на тѣсно́, свѣ́ивамъ го, на́ка́ривамъ го да на́прави́ нѣчто; на́гра-ивамъ, на́гуркѣ́вамъ, на́гѣ́вамъ, на́свѣ́ивамъ, наспры́чивамъ, за́гащѣ́вамъ; за́ста́вля́тъ, при́нужда́тъ. — мся, 1) гл. възвр. Бута́мся, му́шкѣ́ся изъ́ калаба́лжжъ; проди́ра́тъся во мно́жествѣ́. 2) Облѣ́гамся, на́блѣ́гамся, на-ва́ли́вямся на нѣчто; на́ва́лива́ться. 3) Бы́вамъ на́тѣснѣ́тъ, на́тѣска́нъ. — *ска́нгѣй, прич. стр.* По знаменова́ніе-то на глаго́ла.

Натѣска́ніе, с. ср. отъ натѣска́мъ и на́тѣска́мся.

Натѣска́мъ, гл. мн-кр. отъ натѣска́мъ.

Натѣска́тъ, с. м. Натѣска́ніе, на́блѣ́ганіе, зор-ладисва́ніе, да́ваніе нѣкому́ зорѣ́ да на́прави́ нѣчто; да́вленіе, гне́тъ.

Натѣснү́вамъ, гл. уч. отъ натѣснжъ.

Натѣснжъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ на́тѣска́мъ. 1) Да налѣ́гнжъ, да затѣснжъ, да прѣтѣснжъ, да накла́пушжъ, да нацѣ́ж; на́тѣснү́тъ, на́жа́тъ, при́жа́тъ, на́да́вить, при́да́вить. 2) Да налѣ́гнжъ, да нагѣ́нжъ, да на́грака́мъ, да на́свѣ́жъ, да наспры́чжъ, да за́гащжъ; за́ста́вить, прину́дить. — *снѣ́жтый, прич. стр.* 1) Налѣ́гнжтый, затѣснжтый, прѣтѣснжтый, накла́пушеный; на́тѣснү́тый, на́жа́тый, при́жа́тый, на́да́вленный, при́да́вленный. 2) Налѣ́гнжтый, нагѣ́нжтый, на́граканый, на́свѣ́тый, наспры́ченый, за́гащ-жтый; за́ста́вленный, прину́жденный.

Натѣ́чнамъ (да нате́кжъ), гл. ср. Съ тече́ніе на́бира́мся доста́, много; нате́ка́тъ. *Нате́че паница́ вино.*

Натѣ́чнамъ (да ся), гл. свр. възвр. Да тѣ́чнамъ доста́, доволѣж; да ся на́пры́чкамъ, да ся нагонѣ́ж, да ся на́тры́чжъ.

Натѣ́чаніе, с. ср. отъ натѣ́чнамъ (да нате́кжъ); нате́ка́ніе.

Натѣ́ка́вамъ (да нате́кажъ), гл. д. Натѣ́ка-вамъ.

Натѣ́ка́ваніе, с. ср. отъ натѣ́ка́вамъ. Натѣ́ка-ваніе.

Натѣ́ка́жъ, ешь, — тѣа́лъ, гл. свр. отъ на́тѣка́вамъ. Да на́тъкѣ́жъ. — *тѣа́нгѣй, прич. стр.* Натѣ́каный.

Натла́ка, с. ж. Утай́ка по зе́мжъ-тѣ́ отъ во́дѣ́, дѣ́то е́ те́кла, тало́гъ; осѣ́докъ.

Натла́па, с. ж. Натла́пъ.

Натла́ннѣ, с. м. Послѣдний день отъ вѣч-чи-ты праздници, 14 Ноемвриа.

Натла́ннамъ, гл. мн-кр. отъ натла́ннѣ.

Натла́нъ, с. м. отъ натла́ннамъ. Натла-нилося, втланило въ ума; натлана. *Това с нѣчто натлана.*

Натла́ннѣ, ишь, — шиль, гл. свр. отъ натла́ннамъ. Да натурѣ, да втыкиѣ, да нахлуѣ, да вѣперѣ, да втрапѣ. — *ненѣй*, прич. стр. Натуренѣй, втыкижѣй, нахлузенѣй, вѣперенѣй, втрапенѣй.

Натла́ннамъ (натла́ннамъ, да натла́ннѣ), гл. д. Натурѣамъ, нахлуѣамъ, натраивѣамъ, вѣперѣамъ, втрапѣамъ, втыкамъ. *Да ти го натлапѣ на главѣ-тѣ, тебе да вѣврѣ, ты да му берешѣ грыжѣ-тѣ. — мѣя*, гл. *взвѣр*. 1) Натурѣамъ, намѣтамъ, навли-чѣамъ, отивѣамъ нѣкому ще мѣя, не ще мѣя; навѣзыватьсѣ. *Натлапѣлѣ му сѣ да го храни.* 2) Казѣамъ по-чѣсто: *натлапѣва-сѣ въ ума, въ память-тѣ*, влиѣа, за-на-чѣамъ въ ума, въ память-тѣ, втлапѣва-сѣ, запоминовѣамъ; вѣзыватьсѣ, вкоренѣть-сѣ, впечатлѣваться въ умѣ, въ пѣмѣти, натвѣрѣживатьсѣ. *Натлапѣло му сѣ с на ума, чѣ е болѣнѣ. Натлапѣло му сѣ с, чѣ го лѣжѣ.* 3) гл. стр. Бывѣамъ натлапѣнѣ.

Натла́ннанѣ, с. ср. отъ натла́ннамъ и натла́ннамъ.

Натла́скамъ, гл. свр. отъ натла́скамъ. Да натѣкамъ, да нахакамъ, да наблѣскамъ; впихѣтъ, впихнѣтъ, втолкѣтъ, втолкнѣтъ, врѣютѣ. — *сканѣй*, прич. стр. Натѣ-канѣй, нахаканѣй, наблѣсканѣй; втолкан-нѣй, втолкнѣтѣй, впихнѣтѣй.

Натла́скамъ и натла́скувамъ (да натла́с-камъ), гл. д. Съ тласканѣ намѣщѣамъ нѣй-дѣ много, доста; натѣкамъ, нахакамъ, наблѣскамъ; втѣлѣивѣтъ, впихивѣтъ, врѣо-чивѣтъ. *Натласка гѣ въ обора, въ намѣ-тѣ. — мѣя*, 1) гл. *взвѣр*. само въ свр. *видѣ*. Да тласкамъ доста, доволѣ; да сѣ на-тыкамъ. 2) гл. *взвѣр*. Напивѣамъ и сѣ на-надамъ много, безъ мѣрѣ; натѣкамъ, на-плюскамъ, нахакамъ. 3) гл. стр. Бы-вѣамъ натласканѣ; втѣлѣивѣтъ, впихивѣ-тъ, врѣочивѣтъ.

Натла́сқанѣ и натла́скуванѣ, с. ср. отъ натла́скамъ и натла́скамъ.

Натла́чѣ, ишь, — чиль, гл. свр. отъ на-тла́чѣамъ. Да натовѣрѣ, да нарядѣ, да за-рѣчѣамъ. — *ченѣй*, прич. стр. Натовѣ-рѣнѣй, нарядѣнѣй да направи нѣчто.

Натла́чѣамъ (да натла́чѣ), гл. д. Порѣ-чѣамъ нѣкому да направи нѣчто, натовѣ-рамъ го, нарядѣамъ го да го направи. *На-тлачѣлѣ мѣ е да му купѣ стокѣ отъ Вѣнѣ.* — *мѣя*, гл. стр. Бывѣамъ натлачѣнѣ.

Натла́чѣамъ, с. ср. отъ натла́чѣамъ.

Натла́чѣамъ, гл. мн-кр. отъ натла́чѣамъ.

Натла́чѣ, тлѣчѣшѣ, — тлѣкохѣ, — тлѣклѣ, гл. свр. отъ натла́чѣамъ. Да натлѣчѣ, да стлѣчѣ много, доста; натолѣчѣ. — *ка-нѣй*, прич. стр. Натлѣченѣй, стлѣче-нѣй; натолѣченѣй.

Натла́стѣамъ (да натла́стѣѣ), гл. ср. Ставѣамъ тлѣстѣ, накрѣивѣамъ, натлѣста-вѣамъ, утлѣстѣамъ; отѣдѣтъсѣ, жирѣтъ.

Натла́стѣванѣ, с. ср. отъ натла́стѣамъ.

Натла́стѣѣ, ешь, — тѣлѣ, гл. свр. отъ на-тла́стѣамъ. Да сѣ натлѣстѣ, да сѣ на-крѣвѣ, да утлѣстѣ, да сѣ ухраниѣ, да сѣ угоѣ, да надебѣлѣ, да наплѣнѣѣ; *ожи-рѣтъ, отжирѣтъ, пожирѣтъ, отучнѣтъ, отѣ-ѣтъсѣ, вѣхѣдѣтъсѣ.*

Натла́стѣѣ, ишь, — тиль, гл. свр. отъ на-тла́стѣамъ. Да накрѣвѣ, да ухраниѣ, да угоѣ. — *стѣнѣй*, прич. стр. Накрѣвѣ-нѣй, ухранѣнѣй, угоѣнѣй.

Натла́стѣамъ (да натла́стѣѣ), гл. д. Хра-нѣ животнѣ да станѣ тлѣсто; накрѣивѣамъ, ухраниѣамъ, угонаѣамъ. — *мѣя*, 1) гл. *взвѣр*. Натлѣстѣамъ, накрѣивѣамъ, надебѣлѣамъ, наплѣнѣамъ, направиѣамъ, угонаѣамъ, утлѣ-стѣамъ, ухраниѣамъ, унадамъ; *ботѣтъ, жирѣтъ, тучнѣтъ, толѣстѣтъ, отѣдѣтъсѣ.* 2) гл. стр. Бывѣамъ натлѣстенѣ.

Натла́стѣванѣ, с. ср. отъ натла́стѣамъ.

Натла́чѣѣ, ешь, — тлѣкохѣ, — тлѣклѣ, гл. свр. отъ натла́чѣамъ. Да натлѣкѣ.

Натла́чѣамъ, гл. мн-кр. отъ натла́чѣамъ.

Натла́чѣамъ (натла́скамъ, натлѣчѣамъ, да натлѣкѣ и да натлѣчѣѣ), гл. д. Съ тлѣченѣ наготѣвѣамъ, стлѣчѣамъ много, до-ста; натолѣчѣ.

Натовари́амъ и натовари́увамъ (да нато-вари́ѣ), гл. д. Натовариамъ.

Натовари́ѣ, ишь, — риль, гл. свр. отъ на-товари́амъ и натовари́амъ. 1) Навѣю-чѣтъ, нагрѣзѣтъ. 2) Да порѣчѣамъ, да на-рядѣ, да натлачѣ; *возложѣтъ кому что.* 3) Да прѣтовари́ѣ, да отрунамъ; *обреме-нѣтъ, отяготѣтъ. — рѣнѣй*, прич. стр. По знаменованѣ-то на глаголѣ.

Натовари́амъ (да натовари́ѣ), гл. д. Нато-вари́амъ: 1) Турѣамъ товарѣ на нѣчто; на-грѣзѣтъ, навѣючѣамъ. *Натовари́лѣ сто-кѣ-тѣ за панаирѣ. Натовари́амъ стѣно, сламѣ; навѣвѣтъ.*

Отидѣ въ тѣмѣ ахѣры,
Изѣади девѣтъ катѣры,
И гѣ съ жѣлѣци натовари,
Чѣ гѣ самѣчѣкъ поведѣ,
Вѣ Сѣятѣ Горѣ гѣ заведѣ
На Хилендарскѣй монастирѣ. Пѣс.

Кѣйто спрѣвари́лѣ, той натовари́лѣ.

2) Казвася и за друго нѣчто, кога ся земе нагрѣбѣ, на рамо, та ся носи, потоварямъ. *Натоварилъ солж на рамо.* 3) Порѣчивамъ, повеламъ нѣкому да направѣ нѣчто, нарядвамъ го, натлачимъ; возлагать обязанность. *Натоварилъ го да му свърши работи-ти въ Цариградѣ.* 4) Натрупвамъ съ работы, съ грыжи, правѣ нѣкому главоболе съ нѣчто; прѣтоварямъ, отрупвамъ; обременять, отягощать. *Натоваренъ е съ много работи, съ много дѣца.* 5) Нахочвамъ, навѣкчамъ, накрѣпѣлюсамъ. *Натоварилъ го хубавѣ, нахокалъ го.* 6) Удрямъ съ солж, потоварямъ. *Натовари го по главѣ-тъ съ едно дръво, стовари му едно дръво, удари го.* — *мси, 1) гл. възвр.* Земамся за нѣчто да го направѣ; нагрѣбамся, емвамся, наемамся, завзимамся, съгласивамся, обрѣчамся; брѣтѣся, вѣйтѣся. *Натоварилъ да му свърши работи-тъ.* 2) Земамъ нѣкакѣвъ юкъ, товаръ, нѣкакѣвъ грыжѣвъ възъ себе-си, та ся грыжѣмъ и му мыслѣмъ; прѣтоварямся, отрупвамся; обременѣтѣся, отягощѣтѣся, *Натоварилъ и съ братовѣ-ти си дѣца.* 3) *гл. стр.* Бывамъ натоваренъ по знаменованне-то на глагола. — *Натоварилъ си юкъ-тъ, направилъ си юкъ-тъ, нарядилъ така, та спечалилъ отъ нѣкѣждѣ, отъ нѣчто много.*

Натоварѣние, с. ср. отъ натоварѣмъ и натоварѣмся.

Натѣплювамъ (да натѣплюжъ), *гл. д.* Стоплювамъ много, доста; напалявамъ; натѣпливать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ натѣпленъ; натѣпливаться.

Натѣплюванне, с. ср. отъ натѣплювамъ.

Натѣплижъ, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ натѣплювамъ. Да стоплюжъ много, доста; да напаляжъ; натѣпѣтъ. — *лентый, прич. стр.* Напаленый; натѣпленный.

Натѣпѣрвамся и натѣпѣрювамся (да ся натѣпѣрѣжъ), *гл. възвр.* Навдигамся, надръбвамся, ставамъ.

Натѣпѣрѣжъ (да ся), *ишь, — рилъ, гл. свр.* отъ натѣпѣрвамся. Да ся навдигнѣжъ, да ся надръвѣжъ, да станѣжъ, да ся пзправѣжъ.

Натѣпѣжъ, ишь, — пѣлъ, гл. свр. отъ натѣпѣвамъ и натѣпѣмъ. 1) Да потѣпѣжъ много. 2) Да стопѣжъ, да разтопѣжъ много. 3) Да нахвасѣжъ, да нахѣтѣжъ; намочѣтъ. 4) Да топѣжъ, да потѣпѣжъ; погрузѣтъ, обмачѣтъ. 5) Да топѣжъ, да затѣпѣжъ. 6) Да намочѣжъ, да нахвасѣжъ, да разхвасѣжъ, да разхлаѣжъ. — *пѣнѣтый, гл. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Натѣпѣвамъ (да натѣпѣжъ), *гл. д.* Натѣпѣмъ: 1) Потѣпѣвамъ много, доста. 2) Стопѣвамъ, разтопѣвамъ много, доста; натѣпѣвать.

3) Гурвамъ, потѣпѣвамъ нѣчто въ водѣ да сѣди въ нежъ; нахвасвамъ, нахѣтѣвамъ; намѣчивать, потѣпѣвать. *Натѣпѣлъ царвѣль-та да омѣкѣжъ. Натѣпѣла си кракѣ-та въ горящѣ водѣ.* 4) Гурвамъ, потѣпѣвамъ за мало врѣмя въ водѣ или въ друго нѣчто водѣ; потѣпѣвать, обмѣкивать.

Хонѣло лудо конѣ да нишѣвать,
Тамо найде момѣ, лудѣ момѣ,
Дѣка спѣетъ подѣ бѣлѣ-тъ лѣжъ;
Урѣа лѣстѣ отѣ бѣлѣ-тъ лѣжъ,
Натѣпи го въ студѣнѣ водѣ,
Попрѣска ѣ по бѣлото лѣце *Пѣс.*

Натѣпѣва зѣлага съ медѣ и го дава на дѣтя-то. 5) Казвася за солѣ, пѣперъ и за друго нѣчто сѣтно: топѣжъ, затѣпѣвамъ. *Натѣпи кѣшѣа въ солѣ-тъ.* 6) Намочѣвамъ, нахвасвамъ, разхвасвамъ, разхлаѣвамъ; омѣчивать.

Дѣдай ми, сестро, водѣцѣ
Нѣзъ зеленѣ-тъ стѣвѣцѣ;
Устѣ ми ся захвѣнѣжѣ,
Грѣло ми е загрѣнѣжѣло,
Устѣ-та да си разхвѣнѣжѣ,
Грѣло-то да си натѣпѣжѣ. *Пѣс.*

— *мси, 1) гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да топѣжъ доста, доволѣжъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ натѣпѣнъ по знаменованне-то на глагола.

Натѣпѣванне, с. ср. отъ натѣпѣвамъ.

Натѣрѣжъ, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ натѣрѣвамъ. Да нагноѣжъ; унавѣзѣтъ, удобрѣтъ. — *рѣнѣтый, прич. стр.* Нагноеный; унавѣженный, удобренный.

Натѣрѣвамъ (да натѣрѣжъ), *гл. д.* Торѣжъ много, доста, турѣмъ торѣ на нѣчто; нагноѣвамъ; навѣзѣтъ, унавѣживать, удобрѣтъ. — *мси, гл. стр.* Бывамъ натѣренъ, нагноѣвамся; навѣзѣтѣся, унавѣживатѣся, удобрѣтѣся.

Натѣрѣванне, с. ср. отъ натѣрѣвамъ.

Натѣчивамъ и натѣчивамъ (да натѣчѣжъ), *гл. д.* Натѣчѣмъ, натѣчѣмъ, натѣчѣмъ: 1) Тѣчѣжъ, изѣчѣвамъ много, доста. 2) Съ тѣчение направѣмъ сѣчивѣ тѣнѣко, остро да рѣже; изѣчѣвамъ, изѣострювамъ, наострювамъ, заглаждамъ, захвѣщамъ, охващамъ; натѣчивать, отѣчѣвать, выѣчѣвывать, навѣчѣвывать, отвѣчѣвывать, изѣчѣвать, намѣчѣвать. *Всѣкой исѣа да натѣчи бѣдѣвѣ-тъ си. Дѣй Катунѣну да ти натѣчи дѣрака, та да го отѣрадѣ.* 3) Наливамъ нѣчто прѣзъ канѣлѣжъ, прѣзъ цѣвѣжъ; тѣчѣжъ, вѣдѣжъ, изѣчѣждамъ; тѣчѣтъ, отѣчѣживатѣ, наѣчѣживать, наливѣтъ.

Искренѣ Милици говори:
Люби Милице, Милице,
Умѣси бѣлѣ поѣчѣжъ,

Наточи ждѣтъ здравѣжъ
У тѣхъ ждѣтъ бѣдѣжъ,
На хайдѣ, любѣ, дѣ идемъ
У твоѣхъ майжѣ на гостѣ. *Пѣс.*

4) Нарѣждамъ едно по друго да врѣвать.
Наточилъ ги като гжжжж. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* По-често въ *мѣя*. ч. Нарѣждамъ единъ по другъ, врѣвимъ, идемъ единъ сѣдѣ другъ. *Наточилися единъ по другъ ѣбѣ врьволицѣ. Наточилися на врьволицѣ.* 2) *гл. стр.* Бывамъ наточень. — *Наточилъ зжжж*, приготвился да ѣде.

Натѣчаніе и натѣчюваніе, с. ср. отъ натѣчвамъ.

Натѣчѣж, ишѣ, — чилѣ, *гл. свр.* отъ натѣчвамъ, натѣчамъ и натѣкамы. 1) Да наострѣж, да изострѣж, да загладж, да охванѣж; натѣчѣтъ, отточѣтъ, наострѣтъ, изострѣтъ, намусѣтъ. 2) Да налѣж, да извадж; налѣтъ, нацѣдѣтъ, отцѣдѣтъ. — *чѣнѣтъ*, *прин. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Натѣчамъ (да натѣчѣж), *гл. д.* Натѣчвамъ.

Натра, с. ж. Нищѣтъ на станѣ отъ едно-то кросно до друго-то. *Една натра день затра.*

Тодорка платно тѣчае,
Съ чѣтыре бранѣ кенарѣ,
Мама ѣ натрѣ отбира. *Пѣс.*

Натрѣвамъ (да натрѣвѣж), *гл. д.* Натрѣвамъ.

Натрѣка, с. об. Напѣтъ чловѣжъ; щѣголь, щѣголіха, кокѣтъ.

Натрѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* 1) Да тракамъ доста, довољж. 2) Да ся паниж, да ся наплюскамъ.

***Натрапѣзъ**, с. м. Т. Матрапѣзъ, прѣкупникъ, прѣпродавачъ; препродавецъ, барѣшникъ, кулѣкъ.

Натрѣпвамъ и натрѣповамъ (да натрѣпѣж), *гл. д.* Натрапвамъ, натурвамъ, нахлузvamъ, втыкамъ, влѣпѣвамъ, патланямъ; навѣзывать, всучивать, палагѣтъ. *Натрапи му го на главѣж-тж*, натурѣ му го, та той да му бере грѣжж-тж. — *мѣя*, *гл. възвр.* Натурѣмъ, натурвамъ, намѣтамъ, навѣчѣмъ, патланѣмъ; навѣзывать, навѣчѣтъ, назывѣтъ, палагѣтъ. *Натрапилъ за чорбаджѣж въз село-то. Натрапилъ му ся на главѣж-тж.*

Натрѣпаніе и натрѣпованіе, с. ср. отъ натрѣпвамъ и натрѣповамъ.

Натрѣпникъ, с. м. Който ся е натрапилъ, натурѣтъ нѣкому на главѣж-тж; натурѣникъ.

Натрѣпница, с. ж. Която ся е натрапила, натурѣла нѣкому на главѣж-тж; натурѣница.

Натрѣпѣж, ишѣ, — пилѣ, *гл. свр.* отъ на-

трѣпвамъ и натрѣпвамъ. Да натурѣж, да нахлузѣж, да влѣпѣж, да патланѣж; навѣзывать, всучѣтъ, наложѣтъ. — *чѣнѣтъ*, *прин. стр.* Натурѣнѣтъ, нахлузѣнѣтъ, влѣпѣнѣтъ, патланѣнѣтъ; навѣзанный, наложѣнѣтъ. **Натрѣпанѣж** (да натрѣпѣж), *гл. д.* Натрѣпвамъ.

Натрѣпаніе, с. ср. отъ натрѣпвамъ. Натрѣпаніе.

Натрѣпѣж (да ся), ешѣ, — трапѣся, *гл. възвр. свр.* Да трапѣ доста, много.

Натрѣпвамъ и натрѣповамъ (да натрѣпѣж), *гл. д.* Утрѣпвамъ много, доста; па-

колвамъ, напушкvamъ, набивамъ; набивѣтъ. **Натрѣпѣж** (да ся), ешѣ, — ралѣся, *гл. възвр. свр.* Да трѣпѣж доста, много.

Натрѣпѣж, ешѣ, — палѣ, *гл. свр.* отъ натрѣпвамъ. Да наколѣж, да напушкѣмъ, да набѣж; набѣтъ. — *паниж*, *прин. стр.* Накланѣтъ, напушканѣтъ, набѣтѣтъ; набѣтѣтъ.

Натрѣ, нар. *Нѣдѣтъ, нѣтри*, какъ да е, какъ заврѣне, прѣзъ купѣ за грошъ; кѣбѣж, какъ нѣбѣж, какъ ни попѣло, черѣзъ пѣнь колѣду валѣтъ. *Прѣболъ го, направилъ го, ушилъ го нѣдѣтъ, нѣтри.*

Натрѣвамъ и натрѣвѣж (да натрѣвѣж), *гл. д.* 1) Утрѣвамъ много, доста; натрѣвамъ; натрѣвливать, отравливать. 2) Казѣся за дѣвѣж, за мѣжж, кога ся натрѣви та ходи да ѣде, да пасѣ нѣчто; изтрѣвамъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Прѣхващамъ, полазѣмъ, молепѣмъ отъ нѣжѣжж болѣтъ; заражѣтъ, отравливать. 2) *гл. стр.* Бывамъ натрѣвѣж.

Натрѣваніе и натрѣваніе, с. ср. отъ натрѣвѣж и натрѣвѣж.

Натрѣвѣж, ишѣ, — вилѣ, *гл. свр.* отъ натрѣвѣж и натрѣвѣж; натрѣвить, отравить. — *чѣнѣтъ*, *прин. стр.* Изтрѣвѣнѣтъ.

Натрѣвѣж и натрѣвѣж (да натрѣвѣж), *гл. д.* Отронвамъ много, доста; наронвамъ, оронвамъ. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ натрѣвѣж; наронѣмъ, оронѣмъ.

Натрѣваніе и натрѣвѣваніе, с. ср. отъ натрѣвѣж.

Натрѣвѣж, ишѣ, — пилѣ, *гл. свр.* отъ натрѣвѣж. Да наронѣж, да оронѣж. — *чѣнѣтъ*, *прин. стр.* Наронѣнѣтъ, оронѣнѣтъ.

Натрѣвѣж (да ся), *гл. възвр. свр.* 1) Да трѣвѣж доста, много; да ся наблѣжкамъ. 2) Да трѣпамъ, да играж доста, довољж; да ся наиграж, да ся наскѣчамъ.

Натрошѣж, ишѣ, — шилѣ, *гл. свр.* отъ натрошѣж. Да начѣпѣж, да надробѣж, да издробѣж, да нарѣжж; накрошѣтъ, искрошѣтъ, крошѣтъ, перекрошѣтъ. — *чѣнѣтъ*, *прин. стр.* Начѣпенѣтъ, надробѣнѣтъ, издробѣнѣтъ, нарѣзанѣтъ; накрошен-

ный, переброшенный, поброшенный, искрошенный.

Натроші́авамъ (да натроші́ж), *гл. д. 1)* Направлямъ ꙗ́что на тро́хы; надробывамъ, издробывамъ, начюпвамъ, нарёзvamъ; кро́шѣть, растира́ть, перебро́шивать. 2) Тро́шж много, доста; взпочюпвамъ; перелáмывать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ натроше́нь.

Натроші́аваніе, с. ср. отъ натроші́авамъ.

Натру́намъ, гл. свр. отъ натру́нvamъ. Да утру́намъ, да стру́намъ, да скупчѣ, да пачовалѣ, да навалѣж; навалѣть, нагоро́дѣть, наворотѣть, скучѣть. — *пантый, прич. стр.* Утру́паный, стру́паный, скупченый, пачоваленый, наваленый; наваленый, нагоро́женный, навороченый, скученый.

Натру́нvamъ и натру́пvamъ (да натру́памъ), *гл. д.* Събирамъ, наваламъ ꙗ́что накупъ; утру́пvamъ, стру́пvamъ, скупчамъ, пачоваламъ; навалѣвать, нагромо́дѣть, нагрома́живать, наворáчивать, наворáчивать, взгрома́живать. *Натру́пахъ жито-то на врахъ, събрахъ го накупъ; наворошѣть. Натру́пvamъ пары, имотъ, напрамъ; огребáть дѣньги, накоплáть. Натру́па снѣгъ, навѣя, нанесе снѣгъ; набивáть. Натру́пvamъ съ дрѣвѣхъ, съ постилкѣхъ; наку́тывать. Натру́пала въ коша всичко, натурáла, наложила; налагáть. — мся, 1) гл. възвр.* и *вз.* Тру́памъ накупъ, събирамыя мнозина на едно мѣсто; стру́памся, набирамся, наваламся, пачоваламся, нахлывамъ; скучиваться, столплѣться, набѣгáть, набродѣть, набрáживать, набивáться, на́тѣскиваться, на́тѣснѣться. *Натру́пахъ же по пѣтица та Натру́пахъ же около него. Натру́палися като на халвж по сырны заговѣзны. Натру́палися да купувать като на сырн заговѣваніе халвж-тж. Натру́пали ся като орлы на мрышж (като кучета на умрѣлж конь) 2) гл. възвр.* Утру́памся, покрывамся съ много ꙗ́что; наку́тываться. *Натру́пался съ дрѣвѣхъ. 3) гл. стр.* Бывамъ натру́панъ.

Натру́нvamъ и натру́пvamъ (да натру́пж), *гл. д.* Натру́панъ.

Натру́пваніе и натру́пваніе, с. ср. отъ натру́пvamъ и натру́пvamъ.

Натру́нж, ишь, — пилъ, гл. свр. отъ натру́нvamъ. Да направѣ на тру́повы, да разтру́нж. — *пентый, прич. стр.* Разтру́пеный.

Натру́нvamъ (да натру́нж), *гл. д.* Натру́пvamъ, разспичамъ дръво на тру́повы, разтру́нvamъ, разтру́намъ. — *мся, гл. стр.* Бывамъ натру́пенъ, разтру́намся.

Натру́паніе, с. ср. отъ натру́нvamъ.

Натру́фvamъ и натру́фvamъ (да натру́фж), *гл. д.* Натру́фанъ.

Натру́фж, ишь, — филъ, гл. свр. отъ натру́фvamъ и натру́фvamъ. Да накы́тж, да накычѣ, да нагы́здж, да пакы́пж, да натаврѣж; нарядѣть, убрáть. — *фешый, прич. стр.* Накы́теный, накы́ченный, нагы́зденый, пакы́пренный, натаврѣный; на́ряженный, убранный.

Натру́фымъ (да натру́фж), *гл. д.* Натру́фvamъ, накы́тvamъ, накычvamъ, нагы́зджvamъ, пакы́пывамъ, натавривамъ, начинvamъ; на́ряжать, убирáть. — *мся, гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ натру́фенъ, тру́фж себе-си, накы́тvamся; на́ряжаться, убирáться.

Хубаво ся, снѣхо, прѣмни,
Прѣмни, оше натруфи
Съ коприняно и сукнано,
И съ сребърно и златяно,
Наточи вино червено,
Налѣй жлѣтж бѣлкиж
Марку сватѣж да посрѣщнешь. *Пѣс.*

Натру́фаніе, с. ср. отъ натру́фvamъ и натру́фvamъ.

Натру́гvamъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да трѣ́гvamъ доста, дово́лж.

Натру́гъ, нар. Назадъ. *Вры́жлся натру́гъ.*

О Иване, ты бѣлограждане,
Вры́жся натру́гъ, Бѣлый гладъ изгорѣ!
— Нека гори, огонь да го гори,
Три годины у него сѣмъ чернѣлъ! *Пѣс.*

Натрѣ́кvamъ и натрѣ́кывамъ (да натрѣ́кvamъ), *гл. д.* Трѣ́кvamъ много, доста; на́кѣтывать. — *мся, 1) гл. възвр.* по́чясто въ *им. ч.* Трѣ́кvamъ мнозина, да налѣ́гамъ; развалѣться, разлѣ́чься. *Натрѣ́калися по земѣ-тж единъ до другъ. 2) гл. стр.* Бывамъ натрѣ́канъ.

Натрѣ́кvamъ, гл. свр. отъ натрѣ́кvamъ. Да наваламъ, да наповалѣж; на́кѣтѣть. — *пантый, прич. стр.* Наваленый, поваленый; на́катанный.

Натрѣ́камъ, гл. свр. отъ натрѣ́кvamъ. 1) Да стрѣ́камъ много, доста; на́терѣть. 2) Да трѣ́камъ, да трѣ́ж по ꙗ́что, да натрѣ́ламъ; на́терѣть. 3) Да отрѣ́камъ, да натрѣ́жъ, да убѣж, да охлужж; на́бѣть, на́трутѣть. — *кантый, прич. стр.* По знаменоваще-то на глагола.

Натрѣ́кvamъ и натрѣ́куvamъ (да натрѣ́камъ), *гл. д. 1)* Съ трѣ́каніе наготвювамъ, стрѣ́кvamъ много, доста; на́тирѣть. 2) Трѣ́камъ на ꙗ́что, по ꙗ́что съ ка́кво да е; на́тирѣть. 3) Съ трѣ́каніе убивамъ, отрѣ́кvamъ, натрѣ́тvamъ, охлужвамъ; на́бивáть, на́тручѣть. — *мся, 1) гл. възвр.* Трѣ́камся о ꙗ́что, съ ꙗ́что. 2) Съ събѣраше съ люде

опытомънавамся, одѣлвамся, изтрѣквамся, оттрѣквамся. свѣквамся, привыквамъ, ставамъ опытенъ, научвамся на добро владане; обтиратиъ, наблюнѣтъся, наболѣтъся. 3) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да трѣкамъ доста, доволю. 4) *гл. стр.* Бывамъ натрѣканъ. — *Натрѣквамъ нѣкому главѣ-тѣ съ сапуиъ, натрѣквамъ му носа, навѣквамъ, нахоквамъ, накрѣпѣнавамъ нѣкого, подливамъ го съ врѣлѣ водѣ, съ студѣнѣ водѣ; утерѣтъ кому либо носѣ, мѣлѣтъ, намѣлѣтъ, намѣтъ кому либо главоу.*

Натрѣкване и натрѣкуване, с. ср. отъ натрѣквамъ.

Натрѣламъ, гл. д. свр. Да натрѣкамъ, да натрѣхъ, да намажъ; **натерѣтъ.**

Шетала е шекерли дѣвойка,
Шетала е по малѣ градинѣ,
Хемъ шетала, хемъ думѣ думала:
Да бы знала шекерли дѣвойка,
Да бы знала дѣ че старѣ да земе,
Да откѣне горчива пелина,
Да натрѣла мома было лице,
Кога прийде старо да цалива,
Ега бы му лице загорчало,
Ега бы ся старо отмахнѣло. *Пѣе.*

Натрѣтвамъ и натрѣтувамъ (да натрѣтѣхъ), гл. д. Натрѣщамъ.

Натрѣтване и натрѣтуване, с. ср. отъ натрѣтвамъ. Натрѣщане.

Натрѣтѣхъ, ишь, — тилъ, гл. свр. отъ натрѣщамъ и натрѣтвамъ. 1) Да натрѣквамъ, да убиѣхъ безъ ранѣ; натрутѣтъ, набѣтъ, оконтѣзѣтъ, нагнѣтъ, натерѣтъ. 2) Да насытѣхъ скоро и съ малко. — **тенѣй, прич. стр.** Натрѣканѣй, убитѣй; натручѣнѣй, набѣтѣй, оконтѣзенѣй. — **но,** като *с. ср.* Убито натрѣкано; ушибѣ безъ раны, контѣзія.

Натрѣщамъ (да натрѣтѣхъ), гл. д. Натрѣтвамъ: 1) Съ удране, съ натискане, съ трѣкане убивамъ безъ ранѣ; натрѣквамъ; натручѣтъ, набивѣтъ, нагнѣтѣтъ, контѣзѣтъ, ушибѣтъ безъ раны. *Натрѣтилъ си крака; натрутѣтъ, натерѣтъ нѣгу.* 2) За хлѣбъ, за наѣе: насыщамъ скоро и съ малко. *Мясо-то натрѣща, малко стига да ся наадемъ.* — **мѣя, 1) гл. възвр.** Убивамся о нѣчто безъ ранѣ, безъ крѣвь. *Натрѣтилъся на камѣкъ.* 2) *гл. ст.* Бывамъ натрѣтенъ.

Натрѣщане, с. ср. отъ натрѣщамъ.

Натрѣламъ (да натрѣхъ), гл. д. Съ трѣкане наготвѣювамъ, стрѣивамъ много, доста; натирѣтъ. — мѣя, 1) гл. възвр. Трѣхъся много, доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ натрѣтъ; натирѣтъся.

Натрѣване, с. ср. отъ натрѣламъ.

Натрѣхъ, ешь, — рилъ, гл. свр. отъ на-

трѣивамъ. Да стрѣхъ много, доста; **натерѣтъ. — трѣтѣй, прич. стр.** Стрѣтѣй. **Натрѣкванеся (да ся натрѣхъ), гл. об.** Трѣхъ, пося, тягѣхъ много, доста.

Натрѣхъ (да ся), ишь, — пѣлся, гл. свр. отъ натрѣкванеся.

Натрѣсамъ и натрѣсувамъ (да натрѣсѣхъ), гл. д. Натрѣквамъ, съ трѣсане, съ трѣсане насѣбарѣамъ, набирамъ; надрусамъ. *Натрѣсѣхъ сливи.*

Натрѣсане и натрѣсуване, с. ср. отъ натрѣсамъ.

Натрѣскамъ, гл. свр. отъ натрѣквамъ.

1) Да натрѣсѣхъ. 2) Да наврѣламъ. — **сканѣй, прич. стр.** 1) Натрѣсенѣй, надрусанѣй. 2) Натрѣшканѣй, наврѣланѣй.

Натрѣкване и натрѣкуване (да натрѣскамъ), гл. д. 1) Съ трѣкане направиамъ да падне; натрѣсамъ, надрусамъ. *Натрѣскай ми малко сливи.* 2) Съ трѣкане, сурлесано врѣламъ нѣчто на земѣ-тѣ; наврѣлювамъ, натрѣшквамъ. *Натрѣскамъ ги прѣдъ врата-та. — Натрѣскала толкова дѣца, народила, надобила, отгѣдала.*

Натрѣкване и натрѣкуване, с. ср. отъ натрѣскамъ.

Натрѣсѣхъ, ишь, — сялъ, гл. свр. отъ натрѣскамъ. Да натрѣскамъ, да надрусамъ. — **сенѣй, прич. стр.** Натрѣсканѣй, надрусанѣй.

Натрѣхъ (да ся), ишь, — чѣлся, гл. об. свр. Да трѣхъ много, доволю; да ся наприѣквамъ, да ся натичамъ.

Натрѣшкамъ, гл. свр. отъ натрѣшквамъ. Да натрѣскамъ, да наврѣламъ. — **канѣй, прич. стр.** Натрѣсканѣй, наврѣланѣй.

Натрѣшкване и натрѣшкуване (да натрѣшквамъ), гл. д. 1) Трѣшкамъ много, мнозинѣхъ. 2) Съ трѣшкане, съ хагане, сурлесано врѣламъ нѣчто на земѣ-тѣ; натрѣквамъ, наврѣлювамъ. — мѣя, 1) гл. възвр. само въ *свр. видѣ* и нѣ-често въ *мѣ. ч.* Да наврѣламъ, да ся наврѣламы, да ся натрѣквалмы мнозина. 2) *гл. стр.* Бывамъ натрѣшканъ.

Натрѣшкване и натрѣшкуване, с. ср. отъ натрѣшквамъ.

Натрѣхъ, ишь, — билъ, гл. д. свр. Да трѣхъ доста, много; натрубѣтъ.

Натрѣскамъ (да ся), гл. свр. отъ натрѣкванеся. 1) Да ся напукамъ, да ся попукамъ. 2) Да ся напѣхъ, да ся начюкамъ, да ся насмѣхъ, да ся нахляпкамъ, да ся нахрѣскамъ, да ся насосамъ; насѣбѣтъся, нарѣзѣтъся, насѣлѣтъся, налѣпѣтъся, натрѣсѣтъся, наклѣкѣтъся, накулѣкѣтъся.

Натрѣкване и натрѣкуване (да ся натрѣскамъ), гл. възвр. 1) Трѣскамся, пу-

камся на много мѣста; напуквамся, попук-
вамся. 2) Пиѣж много, безъ мѣрж; напи-
вамся, опивамся, нажюлвамся, накадывамся,
наклепывамся, наклеивамся, накланывамся,
накытывамся, нализывамся, налуцывамся, на-
пюсывамся, напукывамся, нарѣзывамся, на-
свѣтывамся, насмукывамся, насосывамся, на-
срѣбывамся, натыкывамся, нахлюсывамся, на-
цѣждамся, нацѣивамся, начюкывамся; наса-
сываться, нарѣзываться, насусливаться,
налопцаться, натягиваться, нахлюстаться,
накулкаться, назюзиться. 3) Намь мно-
го, безъ мѣрж; натрѣскаются.

Натрієскваніє и натрієскуваніє, с. ср. отъ натрієсквамся.

Натрясѣж (да ся), ешь, — трясохся, — трясъл-
ся, гл. *взвр. свр.* Да ся трясѣж, много,
доста.

Натүкѣж, нар. По посокѣж камѣ тукѣ; насамѣ.

Натүпамь, гл. свр. отъ натүпвамь. Да
набѣж, да навраскамь, да набльскамь, да
набѣхтѣж, да надръвѣж, да надѣнѣж, да на-
дѣнкамь, да нажюлѣж, да нажегльѣж, да на-
лупкамь, да намаганѣж, да наменшнѣж, да
наперѣж, да напраскамь, да напухамь, да
нашлевѣж; нагвоздѣть, натузѣть, отвалѣть,
отдубасѣть, отхлопѣть, отщелкѣть, намѣ-
лѣть шѣю. — **папѣй, прич. стр.** По зна-
менованіе-то на глагола.

Натүпвамь и натүпувамь (да натүпамь),
гл. д. Тупамь нѣкому много; набивамь, на-
блѣскамь, набѣхтывамь, надрънывамь, на-
дѣнвамь, нажюлвамь, нажеглювамь, наменш-
ивамь, напраскамь, напухвамь, начесвамь,
нашлеивамь; дубасѣть, тузѣть, мылѣть
шѣю, отворѣчать бокѣ. — **мѣя, гл. стр.**
Бывамь натупанѣ.

Натүпваніє и натүпуваніє, с. ср. отъ
натүпвамь.

Натуріана, с. ж. Която ся натурна; натур-
ница.

Натуранѣж, с. м. Който ся натурна; натурникѣ.

Натүрвамь и натүрювамь (да натүріамь),
гл. д. Турнамь много нѣчто; налагамь, на-
трупвамь, набѣзывамь, наврылювамь; накла-
дывать, налагать, наклѣдывать, наставля-
вать, наставлять. *Натурнали вѣсичко въ
ковчѣга. Натурнали много дръва въ со-
бѣ-тѣж.*

Не сѣди, свѣхо, не плачи,
Омыйся да ты оплетѣж,
Плетици да ти нарядѣж,
Натурнай гривны до лакты,
Хубаво ся, свѣхо, прѣмѣни,
Прѣмѣни, оше натуруфи,
Марку сватѣж да посрѣмѣнешь. *Иѣс.*

Натүрвамь и натүрювамь (да натүріамь),
гл. д. Натурнамь.

Натүрваніє и натүрюваніє, с. ср. отъ
натүрвамь.

Натүрмѣж, ишь, — миль, гл. свр. отъ на-
түрмамь. Да надѣмѣж, да накадѣж, да на-
пущѣж, да пачадаж; накадѣть, накурѣть,
надѣмѣть, пачадѣть.

Натүрмамь (да натүрмѣж), гл. д. Наплѣ-
намь нѣчто съ кадеж; надѣмивамь, нака-
дывамь, напущивамь, пачадаивамь; надѣм-
лѣть, накуривать. — **мѣя, гл. стр.** Надѣ-
мивамь, накадывамь, напущивамь, пача-
даивамь.

Натүрманіє, с. ср. отъ натүрмамь.

Натүрникѣ, с. м. Който ся е натурилѣ,
натрапилѣ нѣкому на главѣ-тѣж; натуранѣж,
натраникѣ.

Натүрница, с. м. 1) Която ся е натурила,
натрапила нѣкому на главѣ-тѣж; натурана,
натрапница. 2) Която ся е намѣтнѣжла нѣ-
кому противъ волѣж-тѣж му, която му е
пристанѣжла за да го земе; намѣтница, при-
ставушна, пристанушна.

Намѣтнице, натурнице,
Сама си ся намѣтнѣжла,
Намѣтнѣжла натурила. *Иѣс.*

Натурѣж, с. м. *Натурѣж Божий*, казвася за
чловѣкѣж готованѣж, не вряденѣж за ничто,
който ся натурна ту одному, ту другому
да ся нахрани. *Оти да ми кори хлѣба,
Еа не съмь тукѣж натурѣж Божий?*

Натүрѣж, ишь, — рилѣж, гл. свр. отъ на-
түрмамь и натүрвамь. Да натрапѣж, да на-
тлапѣж, да навѣлѣжж, да обѣсѣж; навязѣть,
всучѣть, наложѣть. — **ренѣй, прич. стр.**
Натрапенѣй, натлапенѣй, навѣлѣченѣй; на-
вязанный, наложженный.

Натүріамь, гл. свр. отъ натүрвамь. Да
турѣж много, да наложѣж, да натурамь, да
набѣкамь, да наврыламь; накласть, нало-
жѣть, наклѣдѣть, наставлять. — **рипѣй,**
прич. стр. Наложенѣй, натуранѣй, на-
бѣканѣй, наврыланѣй; накладенный, на-
ложженный, наклѣданный, наставляенный.

Натүріамь (да натүрѣж), гл. д. Натурвамь:
1) Давамь нѣкому нѣчто ще не ще; ната-
пнамь, патрапвамь, навличнамь, нахлужвамь,
втыкывамь, влѣпервамь; навязывать, всу-
чивать, налагать. *Натурили му го на
главѣ-тѣж, натрапили му го, та той да му
бере грыжѣж тѣж. Натурили му едѣ-кож-
си, оженили го, вѣнчали го съ неж по нѣ-
кож причинѣж безъ да ще той. Стокану
натурижѣж Милѣж.* 2) Прѣтүрвамь, на-
влизамь, наставамь, настѣпнамь, настѣгамь.

На поле овця потѣра,
Ергеле конѣ поведе,
Натури Мара, натури

Въвъ Стояновы ограды :
Овци-ты пуци въ ограды,
Конне-ты пуци въ ливадіе. *Пѣс.*

—мѣся, 1) *г.л. възвр.* Отивамъ нѣкому ще
мѣ. не ще мѣ; натрапамъ, натрапвамъ,
навличамъ, намѣтамъ, обѣвамъ, увиснамъ
нѣкому на шипъ-тъ; навизываѣтся, наби-
нѣтъся, называѣтся, напращиваѣтся, на-
говариваѣтся, наинитѣся. *Гръцкы-ти*
владѣци съ ся натурили на Българы-
ты. 2) *г.л. стр.* Бывамъ натуренъ.

Нату́рианіе, с. ср. отъ нату́риамъ и на-
ту́риамся.

Нату́жиж, ишь,—чи́ль, *гл. свр.* отъ нату́-
чами. Да подмажъ, да подблажъ. —че-
птый, *прич. стр.* Подмазаный, подбъле-
ный, подблаженый.

Натѹчамъ (да натѹчѹ), *гл. д.* Турямъ на нѣчто мазникъ, масло, зехтинъ, да стане мазно; подмазvamъ, подбѣвамъ, подблаживамъ. — **мѣся**, *гл. стр.* Бывамъ натѹченъ.

Нату́чаніе, с. ср. отъ нату́чамъ.

Натькавань (да натькѣ и да натьчѣ),
гл. д. Съ тѣканне паготвювамъ, утькавамъ,
изтъкавамъ много, доста. — **мся**, гл. стр.
Бывамъ натьканъ.

Натькáваніе, с. ср. отъ натькáвамь.

Натѣквѣмъ и натѣкнувѣмъ (да натѣкнѣж),
гл. д. Набивамъ, набѣквѣмъ, натѣквѣмъ,
набождамъ на нѣчто; натѣкѣать. *Натѣкнѣж*
го на колѣ. — мся, 1) гл. *възвр.* Наби-
вамся, набѣквѣмся, натѣквѣмся, набождамъ-
ся; натѣкѣаться. *Който прѣскача мно-*
го коловы, ще ся натѣкнѣ на нѣкой. 2) Като врьвѣж удрямъ о нѣчто, бльсѣвамъ-
ся, бухѣвамъ, натѣкѣвамъ; насѣвѣваться.
Въ тѣмъ нѣжъ-тъ ся натѣкнѣжъ на ка-
мѣкъ. 3) гл. *стр.* Бывамъ натѣкнѣжтъ.

Натѣкваніе и натѣкнуваніе, с. *ср.* отъ
натѣквѣмъ и натѣкнувѣмъ.

Натѣкъмѣжъ, *имѣе*, — *мѣлѣ*, *гл. свр.* отъ **натѣкъмѣванѣ**. 1) Да утѣкъмѣжъ, да изтѣкъмѣжъ, да нарядѣжъ, да суправѣжъ, да сурядѣжъ; привести въ порядоѣжъ, убрѣжѣти. 2) Да утѣкъмѣжъ, да нарядѣжъ, да наснобѣжъ, да нагласѣжъ, да нагодѣжъ; устрѣжѣти, обдѣлѣти, издѣлѣжѣти, обдѣлѣжѣти. 3) Да намѣстѣжъ, да настанѣжъ, да нарядѣжъ, да пратѣжъ; назнѣжѣти, намѣстѣжѣти, опредѣлѣжѣти. 4) Да приготѣжъ, да наготѣжъ, да утѣкъмѣжъ; приготоѣжѣти, обзавестѣи. — *мѣнѣтъ*, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Натѣмнѣвамъ (да натѣмнѣ), гл. д. 1) Разбръкано, безъ рядъ нѣчто оправнамъ; наряждамъ, прибирамъ, суправнамъ, суряждамъ, скжтвамъ, начинвамъ; **приводитъ въ порядокъ, убирать.** 2) Врышкѣ нѣкакѣхъ работъ, турамъ **ѣ** нарядъ, **на** пѣтъ да

стане; наряждамъ, утъкывамъ, наснобывамъ, нагаждамъ, нагласывамъ, докарывамъ, нагодавамъ; устраи́вать, обдѣлывать, ла́дить, клеи́ть, изла́живать, обля́живать.

3) Тури́амъ, наста́пывамъ, наряждамъ, намѣща́мъ иѣ́жко иѣ́ждѣ, праща́мъ го иѣ́ждѣ; назна́чать, намѣ́щать, опредѣ́лять, коман-дировать. *Натѣ́жмихъ го на работѣ при Ивановѣ.* 4) Напрáвляюмъ да е готово, да е тъ́кмо колкото трѣ́бва; наготв́ювамъ, приготв́ювамъ. *Натѣ́жмихъ му парѣ-тъ.* 5) Наряждамъ, нагласывамъ да има́мъ всичко, что́то ще ми потрѣ́бва, утъкывамъ, приготв́ювамъ; обзаво́дитъ. *Натѣ́жмихъ си зими́шихъ.* — *мси, 1) гл. възвр. Утъкывамъ си работѣ-тъ, та ми е всичко нарядъ, та ми е добръ; наряждамъ.* 2) Приготв́ювамъ си, наготв́ювамъ си всичко, что́то ще ми дотрѣ́бва; обзаво́дитъ. *Натѣ́жмихъ мѣся за зимѣ-тъ.* 3) *гл. стр.* Бы́вамъ натѣ́ж-мѣнь.

Натѣкѣваніе, с. ср. отъ натѣкѣвать
и натѣкѣваться.

Натѣкнувамъ (да натѣкнѣ), *гл. д.* Натѣк-
вамъ.

НАТЫКНЪ, ешь, — **нжъ**, *гл. сов.* отъ **натѣквѣ** и **натѣкнувѣ**. Да **набѣжъ**, да **набѣквѣ**, да **натыкнъ**; **наткнутъ**. — **нжтый**, *прич. стр.* **Набитый**, **набоденый**, **набѣканый**, **натыканый**; **наткнутый**.

Натькѣжъ, чѣшь, — тѣкахъ, — тѣкаль, гл. сѣр.
отъ натькѣваамъ. Да изтъкѣжъ, да утъкѣжъ,
да натьчѣхъ, да натькажъ; натькаѣтъ. — **каный,**
прич. стр. Натѣченый, изтъканый, утъ-
каный. натьканый; натьканый.

Натѣпкѣмъ и натѣпкуѣмъ (да натѣп-
чѣжъ), гл. д. 1) Тѣпчѣ по нѣчто, та го
нагнитѣмъ; стѣпкѣмъ, затѣпкѣмъ много;
натѣскѣмъ, вгнѣтѣтъ, вдѣвливатъ, вжи-
мѣтъ, вкѣмѣватъ. 2) Съ спѣжъ, съ мѣжъ
втыкѣмъ нѣчто; вѣвѣрамъ, напѣхѣмъ, вгнѣ-
тѣмъ; напѣхиватъ, внѣхиватъ, насѣвы-
ватъ, натѣсѣмъ, вмѣнѣтъ, напѣчѣмъ.
3) Съ тѣпканѣ пѣжъ, напѣжѣмъ; на-
пѣрѣватъ. *Натѣпка торбѣжъ съ вѣжъ.*
Да натѣпчѣмъ вѣжѣмъ пѣжъ. — *мѣжъ,*
1) гл. вѣжѣ. Съ мѣжъ вѣжѣмъ въ ка-
балѣжъ, въ нѣчто; нагнитѣмъ, напѣхѣмъ,
вѣвѣрамъ; натѣсѣмъ. 2) Напѣжѣмъ
мѣжѣмъ нѣжѣ; насѣвыватъ. 3) Намъ
много, безъ мѣжъ, тѣпчѣжъ, напѣжѣмъ;
натѣчѣмъ, нажѣмъ. *Натѣпѣмъ*
като поско дѣтъ на задушѣжъ. 4)
гл. стр. Бывѣмъ натѣпканъ. — *Натѣпѣмъ*
му самѣмъ, напѣжъ го, напѣжъ го, на-
дрѣжъ го, напѣжъ го; отколѣтъ кому
бѣжъ.

**Натѣпкваню и натѣпкуваню, с. ср. отъ
натѣпквамъ и натѣпквамся.**

НАТѢПЧИЖ, ешь, —пхахъ, —пхалъ, *гл. стр.* отъ **НАТѢПКАВАМЪ**. 1) Да стѣпчѣж, да затѣпчѣж, да загнетѣж, да нагнетѣж; **натѣскаать**, **натѣснунуть**, **вгнестѣ**, **вдѣавнѣть**, **вжѣать**, **вкѣомкаать**. 2) Да **натѣкаамъ**, да **вѣврж**, да **напѣхѣамъ**, да **вгнетѣж**; **напѣхѣать**, **впѣхѣать**, **насовѣать**, **насѣунуть**, **натѣскаать**, **натѣснунуть**, **напѣчкаать**. 3) Да **напѣлнѣж**; **напѣрѣать**. —**пканѣый**, *прич. стр.* По знаменованне-то на глагола; **натѣскаанный**, **натѣснунутый**, **вгнетенный**, **вдѣавленный**, **вжѣатый**, **вкѣомкаанный**, **напѣханный**, **впѣханный**, **насованный**, **насѣунутый**, **напѣчкаанный**.

НАТЬЧѢЖЪ, ёшь, — **ТЬКАХЪ**, **НАТЬКАЛЬ**, *гл. свр.*
отъ **НАТЬКАВАМЪ**. Да **НАТЬКА**, да **НАТКАЖЪ**;
НАТКАТЬ. — **ТЬЧЕНЬИЙ**, *прич. стр.* **НА-**
ТЬКАНЫЙ, **НАТКАНЫЙ**; **НАТКАННЫЙ**.

Наты́камь, *гл. свр.* отъ **наты́квамь**. 1) Да ты́камь много. 2) Да навты́камь, да набодь, да накычъ. 3) Да втласкамь, да на-тласкамь, да набутамь. — **каный**, *прив.* стр. По знаменованне-то на глагола.

Натѣквѣмъ п **натѣкувѣмъ** (да **натѣкѣмъ** п да **натѣкнѣжъ**), гл. д. 1) Тыкѣмъ много. *Натѣка камнѣе*. 2) Втыкѣмъ много, навтыкѣмъ, набождамъ; **натѣкѣтъ**. *Натѣкахъ коле по двора*. 3) Натѣквѣмъ, набождамъ, набуучѣмъ, напѣхѣмъ; **натѣкѣтъ**. *Натѣкнѣжъ го на шивѣ*. 4) Съ тыканіе вкарѣмъ въ нѣчто; **втѣскивать**, **втѣл-кивать**. *Натѣка гы въ каль-тъ, въ зат-вора*. 5) Съ тыканіе блѣсѣмъ о нѣчто, о нѣкого; **натѣквѣмъ**; **натѣкѣтъ**, **натѣлкы-вать**, **набѣвывать**, **набѣживать**. *Натѣж-кнѣжъ рало-то на корень*. — **мѣн**, 1) гл. **вззѣр**. Втыкѣмъ много нѣчто по себе-си; **навтыкѣмъ**, **натѣкѣмъ**. *Натѣкался съ цѣтка*. 2) Втыкаѣмъ нѣйдѣ въ навали-цѣ, **натѣкѣмъ**; **втѣлкѣмъ**. 3) Натѣк-ѣмъ, **наскокѣмъ** на нѣчто, **бухѣмъ** о нѣчто; **натѣкѣтъ**, **натѣлкивать**, **набѣ-вывать**, **набѣгѣтъ**, **напѣлывать**, **навѣр-тываться**. 4) Пиѣк много, безъ мѣрѣ; **на-пиѣмъ**, **натряскѣмъ**.

**Натѣкваніе и патѣкуваніе, с. ср. отъ
натѣквамъ и натѣквамся.**

Натѣкнуваѣ, гл. уч. отъ натѣкиж.

Натѣкнѣжъ, ешь, — **нѣжъ**, *гл. свр.* отъ **натѣквѣамъ**. 1) Да **натѣкнѣжъ**, да **набодѣжъ**, да **набучѣжъ**, да **напѣхамъ**; **натѣкнѣуть**. 2) Да **натѣкнѣжъ**, да **блѣснѣжъ**, да **бѣхнѣжъ** да **джаснѣжъ** о нѣчто; **натѣкнѣуть**, **натѣклѣнѣуть**, **насѣунѣуть**. — **нѣжтый**, *привч. стр.* 1) **Натѣкнѣжтый**, **набодѣнѣжтый**, **набучѣнѣжтый**; **натѣкнѣжтый**. 2) **Натѣкнѣжтый**, **блѣснѣжтый**, **бѣхнѣжтый**, **джаснѣжтый**.

НАТЫЙ О НБЧТО; НАТЕНУТЫЙ, НАТОЛЕНУТЫЙ,
НАСУНУТЫЙ.

НАТЬТЪРЖЪ, ешь, —**ражь**, *гл. свр.* отъ **на-
тѣтърамь**. Да дотътрѣ, да навѣкъ; **на-
таскѣтъ**. —**рагѣй**, *прим. стр.* Дотѣтра-
нѣй, навѣченѣй, намѣкнѣтъ; **натѣска-**
нѣй, навѣлочнѣй.

Наѣтъѣрѣамъ и наѣтъѣтруамъ (да наѣтъѣтрѣ), гл. д. Съ тѣтрание нанисамъ ; дотѣтруамъ, навличѣамъ, намѣквѣамъ, натаѣтрѣзамъ ; наѣтѣскивѣать, наволаѣкиватѣ. — **мѣся**, 1) гл. *вззвр.* По-бѣасто въ *мн. ч.* Надохожѣвѣамъ мнозина, дотѣтруамъмѣся, навличѣамъмѣся, намѣквѣамъмѣся, натаѣтрѣзамъмѣся ; **набрѣдѣтъ**, **набрѣживѣать**. 2) гл. *стр.* Бывѣамъ наѣтъѣранъ, натаѣтрѣзамъмѣся ; наѣтѣскивѣамъмѣся, наволаѣкиватѣамъмѣся.

Натѣтріаню и натѣтруваніе, с. ср. отъ
натѣтріамъ и натѣтріамся.

Наѣбравъ, гл. свр. отъ наѣбравмъ. Да на-
карамъ, да присилж, да принждж, да на-
лѣнж нѣкого да направи нѣчто; застѣ-
вить, побудить, принудить, вынудить.
—**ранѣй, прич. стр.** Накаранѣй, при-
сыленѣй, принжденѣй; застѣвленнѣй, при-
нужденнѣй.

Натѣрвамъ и натѣрувамъ (да натѣрамъ), гл. д. Тѣрамъ, карамъ, силъ нѣкого да направи нѣчто; накарвамъ, присилвамъ, принуждавамъ; заставить, побуждать, вынуждать, принуждать, неволить. *Натѣрахъ го да ся подпише.*—**мѣся**, гл. стр. Бывамъ натѣранъ; накарвамся, принуждаваюсь, присилваюсь; заставляться, принуждаться.

Натѣрваніе и натѣруваніе, с. ср. отъ
натѣрвань.

Натѣсно, нар. Въ утѣшеніе, въ нуждѣ, на зорѣ. *Намирася натѣсно*; находится въ затруднительномъ положеніи.

Натіюхкамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
тлюхкамь много, доста.

Наѣжгувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
ѣжгувамъ много, доста; да ся наѣжаль; на-
ѣжѣться.

Наѣдѣва, нар. На-камъ тына страны, на-
камъ тукъ, натукъ.

Натѣжѣный, — нѣ, на, по, *пр.* Бахжрый, скръбный, нажаленый; **печальный**, **грустный**. *Майкы натѣжжы за сыновы-ты си.* — **по**, *нар.* Бахжно, скръбно, тѣжно. **нажалено**: **печально**, **грустно**.

Натжжй (да ся), — **жйлося**, *гл. безл. свр.*
отъ **натжжйавася**. Да стане тжжно, да ся
нажжалл.

Натѣжѣжъ, ишь, — жиль, *гл. свр.* отъ на-
тѣжѣваамъ. Да нажналь, да накахжрь,
да наскрьбъ; опечалить, огорчить. — же-

нѣтъ, прич. стр. Нажаленный, накахж-реный, наскрѣбеный; опечаленный, огорченый.

Натѣжнѣвамы (да натѣжнѣ), гл. д. Докар-вамы нѣкому тѣж; нажалѣвамы, наскрѣ-вамы, накахжрѣвамы, ухахжрѣвамы; пе-чѣлить, опечѣливать, огорчѣть.—мси, 1) гл. *взвр.* Става ми тѣжно, налѣгва мя тѣга, натѣжѣва ми ся; нажалѣвамы, на-скрѣвамы, накахжрѣвамы, ухахжрѣва-ся; опечѣливать, огорчѣться, пригорѣ-ниваться. 2) гл. стр. Бываю натѣженъ.

Натѣжнѣванне, с. ср. отъ натѣжнѣвамы и натѣжнѣвамы.

Натѣжнѣвася (да ся натѣжнѣ), гл. безл. Става тѣжно, жално, дохожда тѣга. *Натѣжнѣ ми ся*, стѣж ми тѣжно, паднѣ ми тѣга, натѣжнѣся.

Снощи си мама Ёанкѣ сгодила,
А зарана ми ѣ люто вляла;
Ёанки ся жѣлба нажалѣло,
Жѣлба нажалѣло, тѣга натѣжнѣло *Пѣс*

Натѣгамъ (натѣгвамы, да натѣгнѣ, натѣ-гувамы), гл. ср. Ставамы тяжкѣ, надтя-гамъ; отяготѣть, отяжелѣть. 2) Излизамъ нѣ-тяжкѣ, климамъ на еднѣ странѣ; над-тягамъ. *Натѣгнѣ на еднѣ странѣ. Да натѣгнѣ и откамъ мене.* 3) Ослабѣвамы, отслабѣвамы, отпадамы, надтягамъ; ослабѣ-вать. *Натѣгнѣ старецъ.* 4) гл. д. Из-опѣвамы, напѣвамы, опѣвамы, обтягамъ; на-тѣгивать, обтѣгивать. *Натѣгнѣ вжже-то.* — мси, гл. стр. Бываю натѣгнѣтъ; изопѣвамы, напѣвамы, опѣвамы, обтяга-мы; натѣгиваться, обтѣгиваться. — *Натѣгнѣ ми главѣ-тѣ, за снѣгъ, отъ болѣж или отъ друго нѣчто глава-та ми става тяжка, та не мож да стоѣж правѣ, да ѣ дръжѣ вдигнѣж.*

Натѣганне, с. ср. отъ натѣгамъ.

Натѣгвамы, гл. мн-кр. отъ натѣгамъ.

Натѣгнѣж, ншъ, — лшъ, гл. д. свр. 1) Да тягнѣж, да опинамы много, доста; да надръ-пинамы, да наопинамы. *Натѣгнѣж му ушн-тѣ; надръпѣ ушн.* 2) Да тягнѣж, да прѣтягнѣж много, доста. *Натѣгнѣж сто окѣ влѣнѣж. Да ся натѣгнѣж, гл. *взвр.* свр* 1) Да тягнѣж, да прѣтягнѣж доста, доволю. 2) Да тягнѣж, да ся мжчѣж доста, доволю; наколотѣться. *Тѣж зимѣж ся натѣгнѣжжѣ.*

Натѣгнувамы, гл. уч. отъ натѣгнѣж.

Натѣгнѣж, ешъ, — пжъ, гл. свр отъ на-тѣгамъ. 1) Да надтягнѣж; отяготѣть, отя-желѣть, ослабѣть. 2) Да изопнѣж, да напнѣж да опнѣж, да обтягнѣж; натянѣть, об-тянѣть.—нжтѣтъ, прич. стр. Изопнѣтѣтъ, напнѣтѣтъ, опнѣтѣтъ, обтягнѣтѣтъ; на-тѣпнутѣтъ, обтѣпнутѣтъ.

Натѣжнѣва (да натѣжнѣ), гл. безл. Става тѣжно, мжчно; *домѣжнѣва, дотѣгнѣва. Натѣжнѣло ми е; миѣ стѣло въ тѣгость, тѣжѣло.*

Па си скуби отъ косѣ-тѣ,
Отъ косѣ-тѣ едно влакно,
Наставѣ го съѣз лѣсто-то;
Хванѣжжѣя грѣшнѣ души,
Че си имѣ е натѣжнѣло,
Да си съдѣтъ, да си горѣтъ. *Пѣс.*

Натѣжнѣе, жѣло, гл. свр. отъ натѣжнѣва. Да домѣжнѣе, да дотѣгнѣе.

Натѣкамъ, гл. свр. отъ натѣкѣвамы. Да дотѣкамъ, да отѣкамъ, да напѣкамъ, да опѣкамъ, да набрѣжжѣ, да набоднѣж, да опѣж; попрекнѣть, упрекнѣть.

Натѣкѣвамы и натѣкувамы (да натѣкамъ), гл. ср. Тякамъ, пѣкамъ, брѣжжѣ нѣкому за нѣчто, че не было станѣло както трѣбвало; дотѣкѣвамы, отѣкѣвамы, напѣкѣвамы, опѣкѣвамы, набодѣвамы, опѣвамы; попрекѣть, упрекѣть, колѣтъ глазѣ чѣмъ. *Натѣкѣва ми, че не съмъ годилъ у тѣжѣ.*

Натѣкѣванне и натѣкуванне, с. ср. отъ натѣкѣвамы.

Наубѣнѣж, ешъ, — бшъ, гл. д. свр. Да убнѣж много, доста; да натрѣнѣж, да пабнѣж.

Наувѣиснѣж, ешъ, — пжъ, гл. ср. свр. Пѣ-чѣсто въ мн. ч. Да увѣиснемъ много, мно-зина. *Сѣщи лѣдѣ, наувѣиснѣж по стрѣ-жѣ-тѣ.*

Наугарѣж, шшъ, — ршъ, гл. д. свр. Съ угаренне да наготѣж много; да изнаорѣж угарѣ.

Науѣорѣж, нар. Нанагорѣ. *Трѣжнѣло ми е науѣорѣж*, трѣжнѣло ми е нанапрѣдѣ, отпѣвамы добрѣ.

Науѣка, с. ж. 1) Излаганне, изказѣваше нѣком отъ чловѣчески-тѣ познанѣя по еднѣ рядѣ; науѣка. 2) Умѣ, съѣтъ, поуѣка. *Не ще ба-ба науѣж. Това е за мене добра науѣка,*

Мама на Пенѣж думаше:
Пенѣ-ле, мѣла мамѣна,
Макарѣ да съмъ ти машѣжжѣ,
Науѣжжѣжжѣ тѣ научѣж:
Кога ти доде сватѣба та,
Като прѣдѣ сватѣбѣ излѣзѣшь,
Хубаво да ся прѣмѣнишь,
Лѣкѣчѣко да ся поклонѣишь
На кума и на кумѣ-тѣж. *Пѣс.*

3) Урокѣж; уроѣж. *Нека ти бѣде за науѣжжѣ, да помнишь, да знаѣшь какѣво трѣбѣва да ся прави.*

Че ся Калинка разерѣди,
Дигнѣж Иванѣна, засуѣка
Налѣво оше надѣсно,
Че го о земѣ удари,
Че си потѣжнѣж Иванѣче
Дѣвѣтъ падѣна въ земѣж-тѣж.
— На ти, Иванѣче, науѣка,
На мож да ся присмѣвашѣ! *Пѣс.*

4) Навыкъ, нѣравъ, адетъ, табехетъ; **навыкъ, привычка, повѣчка, повадка.** *Наука е една мѣка, а отука двѣ. — Дѣто бѣе наука, дѣто бѣе работа. — Дѣто наука, тамъ и сполука. Ни една наука не бѣе безъ мѣкѣ. Безъ мѣкѣ нѣма наука.*

Науловѣж, *ишь, — вѣлъ, гл. д. свр.* Да уловѣж много, доста; да нахванѣж, да наловѣж. **Да ся науловѣж**, *гл. вѣзвр. свр.* Побѣсто въ *мн. ч.* Да ся уловимъ мнозина, да ся наловимъ, да ся нахванемъ.

Наулѣж, *нар.* Когато трѣбва, на врѣмя; впопадъ.

Наули (да ся), — *мѣлося, гл. свр.* отъ наулиавася. Да дойде на умъ; войти въ голову.

Науль, *с. м.* Омысль, умысль, мысль; мысль, понятие. *Съ тоа науль направихъ това, така мысляхъ, кога да го направѣж, така бѣхъ науль да направѣж, да стане.*

Наульж, *ишь, — мѣлъ, гл. свр.* отъ наулиавамъ. 1) Да подсѣтъ, да напомиж, да припомниж, да подканѣж, да подмыслиж, да договорѣтъ; **напомниж**. 2) Да си припомниж, да си напомиж; **припомниж, вспоминиж**. 3) Да намислиж, да възмыслиж, да замислиж, да ся наканѣж; **замислиж, задумѣж, вадумѣж, вознамѣрѣж**.

Наулиавамъ (да наулиж), *гл. д. 1)* Докарвамъ на умъ нѣкому; подсѣщамъ, напоминовамъ, подканямъ, подмысливамъ, договорѣвамъ, припоминовамъ; **напоминаятъ, намекають**. 2) Дохожда ми нѣчто на умъ, припоминовамъ си, напоминовамъ си; **припоминають, вспоминають**. 3) Турямъ си на умъ сторвамъ шпѣтъ, намислювамъ, възмысливамъ, замислювамъ, наканвамъ; **замышляють, задумывають, вадумывають, вознамѣриваються.** *Наулиавамъ си нѣчто, дохожда ми на умъ, та ся наканвамъ да го направѣж.*

Наулиаваше, *с. свр.* отъ наулиавамъ.

Наулиавася (да ся наули), *гл. безл.* Дохожда на умъ; войти въ голову. *Наулило ми ся е, дошло ми е на умъ, канѣся, вска ми ся.*

Неню ся на умъ наули
Лоза-та да си обиде;
Като лоза-та обхождалъ,
Люта го глава заболѣ,
Врѣла го тряска утрясе. *Пѣс.*

Наупорядъ, *нар.* Наупорядъ, въ едиж посокъ и еднакво надалечъ едно отъ друго; паралѣлно.

Науѣвамъ и науѣствувамъ (да науѣж), *гл. д.* Науѣвамъ: 1) Подсторвамъ, надумвамъ

нѣкого да направѣ нѣчто зло, да налѣти възъ нѣкого; **наскѣвамъ, насѣскамъ, нашинямъ, нашинѣвамъ, подучвамъ, подшинѣвамъ, надумвамъ, надѣхвамъ, надѣхвамъ, подострувамъ, подбутвамъ, подуствамъ, дупѣж, сдупвамъ, насѣжамъ, дрѣтъж; насыкають, подстрѣкають, натравливають, науѣсѣивають, подбивають, надувать кому либо уши, въ уши, науѣають, подучають**. 2) Казвамъ клеветѣж за нѣкого; **наклеветивамъ, оклеветивамъ, набѣдавамъ, наваждамъ, надумвамъ, наклепвамъ, наковлаждамъ, накудвамъ, нахлопвамъ, нападѣмъ, напѣдавамъ; наклеветать, оклеветываютъ, наговаривають, наскѣзывать, наобедничать, наважждать, намукають, напѣвають, облыгають, набивають въ уши.** — *мси, гл. стр.* Бывамъ науѣстенъ.

Науѣстванне и науѣстванне, *с. свр.* отъ науѣствамъ.

Науѣстникъ, *с. м.* Който науѣства, наклеветива нѣкого; **клеветникъ, клепаць, клопаць; клеветникъ, навадникъ, наушникъ.**

Науѣстница, *с. ж.* 1) Която науѣства, наклеветива нѣкого; **клеветница, клепачка, клопачка; клеветница, навадница, наушница**. 2) Црковна книга часословъ; **часословъ.** *Учи, изучилъ науѣстникъ тѣ.*

Науѣсть, *нар.* Изуѣсть, отвѣтъ, безъ да глѣдамъ въ книгѣ; **наизуѣсть.** *Учи нѣчто науѣтъ, нѣ по книгѣ, отвѣтъ; твердить что наизуѣтъ.*

Науѣтъ, *ишь, — тѣлъ, гл. свр.* отъ науѣствамъ. Да науѣтъ. — **стѣнѣтъ, прич. стр.** По знаменованне-то на глагола; науѣтенѣтъ.

Науѣтивамъ, *гл. мн-кр.* отъ науѣствамъ.

***Науѣтъ**, *с. м.* Нафутъ.

Науѣвамъ и науѣчивамъ (науѣивамъ, да науѣж), *гл. д.* Науѣивамъ: 1) Затвърдявамъ, запоминовамъ нѣчто добръ, както трѣбва; **изучвамъ; изучають.** *Науѣилъ зананата.* 2) Знаж нѣчто науѣтъ, изуѣтъ; **изучвамъ; выучивають, вытѣрживають.** *Науѣилъ молитѣж-тѣ, та тѣ четѣ въ черковѣ.* 3) Показвамъ нѣкому, какъ трѣбва да прави, какъ става нѣчто; **изучвамъ; изучають.** *Науѣилъ го на зананата, на книгѣ.* *Науѣилъ го, какъ ся правятъ кола.* 4) Давамъ нѣкому умъ, докарвамъ му на умъ, вразумивамъ, наставямъ; **набумливають, наразумливають, наразумляють.** *Кой ли го е науѣилъ да направѣ така?*

Мама Тодорчу думаше:
Тодорче, сынокъ Тодорче,
Азъ на умъ да тя научѣж:
На земѣ мрѣжѣ лѣняж,
Че иди въ тиха Дунава,
Улови рыбѣж морунж,

Добра обѣда да сготовишь,
Съ отровк да ж посолишь,
Чича си да си угостишь. *Пѣс.*

5) Узнавамъ, научвамъ; узнавать, вывѣдывать, выспрашивать, освѣдомляться. *Тѣ кружишь отъ мене, ала азъ научихъ вничко.* 6) Привыквамъ, приучвамъ нѣкого, нѣчто да ходи да врѣши нѣчто; стрѣвѣжъ, настрѣвѣвамъ, застрѣвѣвамъ, подкустрѣвамъ; повѣживать. *Научилъ го да си позимва отъ сладко-то. Научилъ го слѣ; извѣживать.* 7) Казваея и за животно, кога ся изучи да си изди, да ся впряга или на друго нѣчто; выѣзжѣть, выѣзживать, на-тѣривать.—мси, 1) *гл. възвр.* Съ учение добываея знаніе, научаея; выучивать-ся, научѣть. *Научилъя дълбокъ кни-гж.* 2) Глядамъ, слушаемъ какво прави другъ, та го правѣ и азъ; выучивать-ся, перенимѣть, наслушиваея. *Отъ него ся научи да прави, да казва така. Побий го да ся научи още веднжжъ да не прави така.* 3) Узнавамъ, чювамъ, достига и до мѣнь, та го знаѣж, научвамъ; узнавѣть, освѣдомлять, вывѣдывать, выспрашивать. *Научихся, че сте щали да ходите на банѣж.* 4) Навыквамъ, привыквамъ, свыквамъ, нахнадаея, алащис-вамъ; выкнутъ, выкѣть, привыкѣть, на-выкѣть, повыкѣть, приучѣть, научѣть-ся, набивѣть руку, обживѣть. *Научил ся да спи на дебело, да наде рано.* 5) Стрѣвѣжъ, настрѣвѣвамъ, застрѣвѣвамъ, подкустрѣвамъ; повѣживаея.

Стоянь майци си думаше:
Нито съмъ на злж дружинж,
Нито ми сѣ врьди овчари,
Но ся научи, майно-ле,
Зла мечка стрѣвница,
Та вечеръ клѣсно дохожда. *Пѣс.*

6) *гл. стр.* Бывамъ наученъ — *Азъ щж го научж!* щж му дамъ да разбере, ще види, кой е майсторъ-тъ; *будеть онъ мейный знать.* *Азъ щж ты научж!* щж ты накарамъ да правишь както трѣбва; я тебѣ выучу. — *Имане научва, имане разучва.* *Отъ лудѣ и пикалѣ научаваш истинж-тж.* *Ако съ куцѣ ходишь, щешъ научишь да куцашь.* *Ако ся Иванче не научи.* *Иванъ никога не може ся научи.* *Накарай мръзеливѣна на работж да тя научи на умъ.* *Научилъя попъ на варенъ бобъ, доврѣшилъя бобъ, отучилъя попъ.* *Който ся научилъ, той ся и отучилъ.* *Ако ся не учи, не може ся научи.* *Наученъ койкой не ся ражда.* *Научи ли ся кучя на касатичж, или кучя-то убий, или касатичж-тж изго-*

ри. *Дѣто ся кучило, тамо ся и научило.* *Научило ся кучя да гложде ко-калъ.* *Научилъя да вдѣва, че надми-нжлъ майстора си.* *Научилъя голъ, та го е срамъ облѣченъ.* *Научилъя да ме-ле, да пасыне не умѣе.*

Научване и научюване, с. ср. отъ на-учвамъ и научивамъ.

Научѣние, с. ср. Поучение, наставление, на-казаніе; наставленіе, руководство.

Научѣж, ншь,—чиль, гл. свр. отъ науч-вамъ и научамъ; изучить, научить, выучить, вытвердить, надоумить, пара-зумить, узнать, вѣдѣть, вѣспросить, освѣдомить, поводить, выѣздить, нато-рить. — *ченый, прич. стр.* По знамено-вание-то на глагола; изучѣнный, научѣ-нный, выученный, вытверженный, надо-умленный, наразумленный, узнанный, вы-вѣданный, вѣспрошенный, выѣзженный, привыклый, привѣченный, извѣкый.

Научѣвамъ, гл. ми-кр. отъ научвамъ.

Научѣамъ (да научѣж), гл. д. Научвамъ.

Наушвамъ и наушювамъ (да наушѣж), гл. д. Науствамъ и въ двѣ-ты знаменованія.

Наушване и наушюване, с. ср. отъ на-ушвамъ. Наустване.

Наушкы, с. ж. ми. Общи, общи, общѣ-кы, менгуши, менгыши, мендюши, ушни-кы; серьги.

Наушѣж, ншь,—шилъ, гл. свр. отъ науш-вамъ. Да наустѣж. — *шеный, прич. стр.* Наустеный.

***Нафелія, пр. неизм. Т.** Подплатеный съ лисичи кожи.

И си станж млада Марковница,
И си зеде свое мжжеско дѣтя,
Мжжеско дѣтя малечекъ Огняна,
Му облѣче бурунджи конюлж,
Му облѣче отъ кафтанъ доламъ,
Му облѣче джубѣ нафелія,
А на главж самура калпага. *Пѣс.*

Нафелтѣж (да ся), ншь,—тілѣя, гл. възвр. свр. Да фелтѣж доста.

***Нафилѣ, нар. Т.** Напусто, напраздно; на-прасно. *Ако сака и перо да си забодѣ, на е нафилѣ.*

***Нафоль, с. ж.** Прѣструвание, прѣструвка. *Лѣгнжлъ боленъ отъ нафоль, прѣправилъ ся на боленъ, прѣсторилъ, че ужъ е боленъ.*

Ай Коруне, вѣрный побратиме,
Аль това те тебе брига нашло?
Глѣжъ ке лѣгнамъ болна отъ нафоль,
Ке си лѣжамъ за едикъ недѣлж,
И безъ хлѣбецъ и безъ студнж водж;
Ке го пуцж во горж зеленж,
Да ми барать водж лѣковитж,
Ке го пуцаемъ въ горж безъ оруже,
Да го чакаемъ ты да го загубишь,
Да быдемъ како что смѣи были. *Пѣс.*

***Нафора**, с. ж. *Гр.* Просфора, отъ коюто сж изваденъ чясти. за литургикъ и коюто священникъ-тъ раздава на народа; анти-добръ.

Нафорка, ум. ж. Мало кжся нафора.

Нафрасквамъ, вм. наврасквамъ.

Нафудульж (да ся), ишь, — лйлся, гл. *взвр. свр.* Да ся фудульж доста, доволюж; да ся нагордѣж.

Нафутецъ, ум. м. Мало нафуть.

Нафутця, ум. ср. Дребно зрьно нафуть.

***Нафуть**, с. м. *Т.* Раст. *Pisum cicer* п неговый плодъ; сланутькъ, сланотоуъ, слантокъ, наутъ, нахуть, нпхуть, похуть, лпхуть; овечій горобъ.

Нафѣвлж (да ся), ешь, — лался, гл. *взвр. свр.* Да фѣвлж доста, доволюж; да ся набрѣбж, да ся набрѣбж.

Нахабѣж, ишь, — билъ, гл. *свр.* отъ **нахабѣвамъ**. Да изхабж, да похабж, да накрѣнж. — бѣнгий, прич. стр. Изхабенгий, похабенгий, накрѣненгий, поврѣденгий.

Нахабѣвамъ (да нахабѣж), гл. д. Хабж много, доста; изхабѣвамъ, похабѣвамъ, накрѣнѣвамъ, поврѣждамъ. *Нахабилъ цѣлъ тоуъ абж. Нахабилъ ножевы-тъ. Съ това нито цж му нахабж, нито цж му угодж. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ нахабѣж.

Нахабѣване, с. ср. отъ нахабѣвамъ.

Нахаждамъ, гл. *мн-кр.* отъ **нахóждамъ**. Находвамъ; нахаживать.

Нахайдутувамъ (да ся), гл. *взвр. свр.* Да хайдутувамъ доста, доволюж.

Нахайлазувамъ (да ся), гл. *взвр. свр.* Да хайлазувамъ доста, доволюж.

Нахайманувамъ (да ся), гл. *взвр. свр.* Да хайманувамъ доста, доволюж.

Нахакамъ, гл. *свр.* отъ **наха́квямъ**. 1) Да наврѣгамъ, да накарамъ, да напшж, да натыкамъ. 2) Да вѣлперж, да пахлузж, да омѣкж, да патыкамъ. — **каптый**, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Наха́квямъ и **наха́кувамъ** (да наха́камъ), гл. д. 1) Съ ха́каніе, съ заврѣканіе врѣгамъ и́что и́къждъ; наврѣжамъ, набѣлсквамъ, накарвамъ, напшвамъ, патыквамъ. *Нахакагы въ трапа. Нахакагы въ торбж-тъ.* 2) Натурвамъ и́кому и́что; нахлузвамъ, вѣлпервамъ, омѣквамъ, намѣквамъ, патыквамъ. *Скжпо ми го нахака. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ нахакантъ.

Наха́кване и **наха́куване**, с. ср. отъ наха́квямъ.

Нахалóсамъ, гл. д. *свр.* Да халосамъ много, мнозинж; да натыкамъ, да нахакамъ, да набѣлсквамъ.

Нахалóсть, нар. Напусто, напраздно, залудо, пафиле; напрасно.

Наха́пано, като с. ср. Что е хапано, рвано; наръвано; накусъ. *Орѣжи нахапано-то, па му го дай да го изаде.*

Наха́пвамъ и **наха́пувамъ** (да наха́пж), гл. д. 1) Хапж много, доста, на много мѣста. 2) Съ хапаніе отдѣламъ отъ и́что; наръывамъ, отхапвамъ; накусать, надкусывать. 3) Отхапвамъ прѣвъ хапжъ отъ и́что; наръывамъ. *Погачж-тъ ли ми е нахапалъ, та дж ми знае години-тъ? — мѣя, 1) гл. взвр.* Хапжся на много мѣста. 2) Бывамъ нахапанъ.

Наха́пване и **наха́пуване**, с. ср. отъ наха́пвамъ.

Наха́пж, ешь, — палъ, гл. *свр.* отъ **наха́п-вамъ**. Да наръвж, да отрѣвж, да отхапж; накусать, надкусать. — **пантый**, прич. стр. Нарѣвантый; накусанный. *Оставенж женж и нахапанж шошж не питай.*

Нахаракóсамъ, гл. д. *свр.* Да харакосамъ много, доста.

Нахарѣжж, ешь, — рѣзахъ, — рѣзалъ, гл. д. *свр.* Да харѣжж много, доста.

На́хвака, с. ж. Въ изреченіе: *новж день нова на́хвака*, нова работа.

Нахв́алвамъ (да нахв́алж), гл. д. Нахвалѣмъ.

Нахв́алж, ишь, — лилъ, гл. *свр.* отъ **нахв́алѣмъ** и **нахв́алвамъ**. Да похваляж много, доста; нахвалить, набахвалить.

Нахв́алѣмъ (да нахв́алж), гл. д. Хвалѣж много, доста; нахвалѣвать. *Не може да го нахвали. — мѣя, 1) гл. взвр.* Хвалѣжся много; нахвалѣваться, нахв́астывать. *Не може да ми ся нахвали съ него. 2) гл. стр.* Бывамъ нахвалѣнъ.

Нахв́алѣне, с. ср. отъ нахв́алѣмъ и нахв́алѣмъ.

Нахв́анж, ешь, — пжлъ, гл. *свр.* отъ **нахв́ащамъ** и **нахв́аѣмъ**. Да хванж доста, мнозинж; да нахватж, да наловж; нахв́атать, наловить. — **пжтый**, прич. стр. Нахв́атеный: 1) Наловеный; нахв́атанный, наловленный. 2) Нагваеный, напазареный, наловеный.

Нахв́аѣмъ (да нахв́атж и да нахв́анж), гл. д. Нахващамъ.

Нахв́атж, ишь, — тилъ, гл. *свр.* отъ **нахв́ащамъ** и **нахв́аѣмъ**. Да хванж.

Нахв́ащамъ (да нахв́анж и да нахв́атж), гл. д. 1) Хващамъ, ловж много, доста; наловѣвамъ; нахв́атывать. 2) Хващамъ, главиѣвамъ мнозинж; наглавиѣвамъ, наловѣвамъ, напазарѣвамъ; наподряжать. *Нахващалъ аргатж — мѣя, 1) гл. взвр.* По-чисто въ *мн. ч.* Хващамъся мнозина. *Нахващат-*

ся на хоро. 2) гл. стр. Бываю нахва-
нѣтъ.

Нахва́нданіе, с. ср. отъ нахва́нцѣмъ и на-
хва́нцѣся.

Нахврѣгамъ, нахврѣламъ и производны-
ты отъ тѣхъ в. при наврѣгамъ, наврѣ-
ламъ.

Нахвѣкамъ, гл. д. свр. Да патрунамъ, да
наврълнамъ, да навѣжъ. *Нахвѣка сѣбѣжъ.*

Нахвучіж (да ся), ішь,—чіался, гл *възвр.*
свр. Да хвучѣж доста, доволиж.

Нахійка, *у.м.* ж отъ нахіа.

*Нахѣна, с. ж. Т. 1) Най-малка-та териториялна единица въ Туреко. 2) Страна, земя, околина, крайнина.

Прѣчюла ми ся Пована
Съ хубавиѣхъ, гыздовиѣхъ,
Най-повяке со работѣхъ,
На всѣхъ-тѣ земьхъ ся прѣчю,
Всѣхъ-тѣ земьхъ околиѣхъ,
И Вардарскѣхъ Вардарѣхъ,
На Солунскѣхъ-тѣхъ нахѣхъ,
Дорѣхъ ся прѣчю на Дервишкѣхъ,
Дервишкѣхъ далечѣхъ земьхъ. *Пѣс.*

Нахлѣнчѣж (да ся), ишь, — чился, *гл.*
възвр. свр. Да хлѣнчѣж доста, довольѣж; да
ся нахлѣпамъ; нахлѣнчаться, нахлѣмиться.

Нахлі́нама (да ся), *гл. възвр. свр.* Да хли-
нама доста, доволю́; да ся нахлѣнчѹ.

Нахлѡпамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да хлѡ-
памъ доста, довольъ; да ся набльскамъ.

Нахлѣвамъ (да нахлѣж), *гл. ср.* 1) За
водж: брьзо п много натичіамъ, дотичіамъ;
нахлѣнуть. *Отъ двора вода-та нахлу*
въ зимника. 2) Навалнзvamъ изведнжъ
мнозина; навалнамъ, натрунvamся; набѣ-
гѣтъ, нахлѣнуть. *Нахлу народъ. На-*
хлули въ кжцж-тж. Нахлухж калаба-
лжжъ въ конака.

Нахлѣваніе, с ср. отъ нахлѣвамь; набѣгъ.

Нахлѣзѡмъ и нахлѣзуѡмъ (да нахлѣзѣ), гл. д. 1) Съ мѣкж набрѣзо турѣмъ, обличѣмъ нѣчто; навличѣмъ, намѣкѡмъ; на-тѣгивать. *Нахлѣзи му шалкѣ-тѣ.* *Нахлѣзи си дрѣвѣ-тѣ.* 2) Даѡмъ нѣкому нѣчто, безѣ да го ще той, безѣ да забѣлѣ-жѣ, какѡе е то; намѣкѡмъ, омѣкѡмъ, на-тыкѡмъ, влѣпѣрѡмъ; навѣяивать. — **Мѣси**, гл. стр. Бывѡмъ нахлѣзѣнъ.

Нахлѣ́зване и нахлѣ́зување, с. ср. отъ
нахлѣ́звамъ.

Нахлѣзж, **ишь**, — **зиль**, *гл. сер.* **отъ нахлѣзвamy**. 1) Да навѣжж, да намѣжж; **натянуть**. 2) Да намѣжж, да омѣжж, да натыкамъ, да вѣщерж; **навязать**. — **зептый**, *прич. стр.* 1) Навѣченый, намѣжжтый; **натянутый**. 2) Намѣжжтый, омѣжжтый, натыканый, вѣщереный; **навязанный**.

Нахлѣ́вамь, гл. *мн-кр.* отъ нахлѣ́вамь.
Нахлѣ́ннамь и нахлѣ́нювамь (да нахлѣ́-
нѣж), гл. *д.* Нахлѣ́намь.

Нахлунть, нар. Съ лице-то падоу, по ко-
рема си, по очи-ты си, ничкомъ; **нацъ,**
ничкомъ. *Болний лѣга нахлуъ, съ*
лице-то камъ земѣ-тъ, на прага на
къщны-ты врати.

Нахлу́нж, ишь, —ишь, *гл. свр.* отъ нахлу́нжамъ и нахлу́нжамъ; нахлѣбучить, нахлѣбучить, нахлѣбучить. — **пенѣй**, *присл.* Паведепѣй, климѣжлѣй падоу; прихлѣпенѣй; нахлѣбученный, нахлѣбученный, нахлѣбученный.

Нахлѣшамъ (да нахлѣш), гл. д. Нахлѣшамъ, турямъ, гуждѣмъ нѣчто на главѣ-тѣхъ и го навождѣмъ, прихлѣшамъ надѣ очиты; наклѣбучивать, нахлѣбучивать, нахлѣчивать. *Нахлѣшилъ си шалкѣ-тѣхъ*, надвѣнуть на лобъ шапку, наклѣбучить шапку, насѣнуть глубоко.

Гергий срьдъ дворы посѣдѣхъ
На зеленѣ-тѣ моравѣ,
Бѣло си книжѣ четаніе,
Като четаніе плачаніе,
Быстры си слъзы ронаніе,
Нахлунилъ калпакъ надъ очи. *Пѣс.*

—мѣя, 1) гл. *възвр.* Лѣгамъ нахлѣуѣ, похлѣуямся, захлѣуямся. *Нахлѣуишя* даго не видяты *други-тъи*, че плаче. 2) гл. *стр.* Бывамъ нахлѣуенъ.

Нахлѣпаніе, с. ср. отъ нахлѣпашь.

**Нахлѣ́жъ, ешь, — хлѣ́лъ, гл. свр. отъ нахлѣ́-
вамь; нахлѣ́нуть.**

Нахлѣзгамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
хлѣзгамъ доста, довольж.

Нахлѣтамъ, гл. свр. отъ нахлѣтвямъ. Да
надойдж, да навлѣзж, да ся навлѣкж, да
нахлѹж, да ся намѣкнж; нахлѣнуть.

Нахлѣтвамъ и нахлѣтувамъ (да нахлѣ-
тѣмъ), гл. ђ. Надохождамъ, навлизвамъ,
навличаюся, намѣквамъ, нахлувамъ; на-
хлѣнуть, набѣгѣть. *Нахлѣтахъ като*
гладныи Цыганы.

Нахлѣтваніе и нахлѣтуване, с. ср. отъ
нахлѣтвань.

Нахлѣцамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
хлѣцамъ много, доста.

Нахлы́скамъ, гл. д. свр. Да хлы́скамъ мно-
го, доста; да нахлы́скамъ.

Нахлѣвиж (да ся), ишь,—вился, *гл. възвр.*
свр. Да хлѣвиж доста, довольъ; да ся на-
дѣволувамъ.

Нахлю́скамь, *гл. свр* отъ нахлю́ска^{мь}.
Да нахлѣска^{мь}. — **сканый**, *прич. стр.*
Нахлѣска^ный.

Нахлю́скамъ и нахлю́скувамъ (да нахлю́скамъ), гл. д. Хлю́скамъ много, мнози-

нѣ, удріамъ хлюсици; наплѣскамъ. — мѣя, 1) *гл. възвр.* по часто въ *свр. видѣ.* Да ся напнѣ, да ся наплюскамъ, да ся натряскамъ, да ся натыкамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ нахлюсканъ, наплѣскамся.

Нахлюскваніе и нахлюскуваніе, с. ср. отъ нахлюсквѣмъ и нахлюскамся.

Нахлѣнкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* 1) Да хлѣнкамъ доста, много. 2) Да ся напнѣ, да ся натряскамъ.

Нахлѣдамся, гл. об. Научвамся, навѣывамъ, привѣывамъ, алащивамъ; навѣкѣтъ, привѣкѣтъ, приучѣтъся. *Нахнадалася крава-та на смока да ѣ бозае.*

Нахнѣмъ, нар. Натѣмъ, натѣтъкъ. *Врѣвна-ѣхъ нахнѣмъ.*

Нахѣдвѣмъ, гл. мн-кр. отъ нахѣждамъ. Нахѣждамъ; нахѣживѣтъ.

Нахѣдвѣмся и нахѣдувѣмся (да ся нахѣдѣмъ), *гл. об.* Ходѣ много, доволѣ, наскѣтѣмся; нахѣдѣтъся, нагасѣтъся, нашатѣтъся. *Не може да ся нахѣдѣтъ.*

Нахѣдѣтъ, с. м. 1) Болѣсть на око-то, пѣпка, пѣчмыкъ, намиголъ. 2) Бѣло зрѣно, бѣло наращѣне въ око-то надѣ чловѣча-то, та прѣчы чловѣку да глѣда; намѣталка, намѣтъ, мѣталка, мѣтъна, навоѣ; бѣльмѣ.

Нахѣдѣтъ (да ся), *ишѣ, — дилѣя, гл. свр.* отъ нахѣдвѣмся. Да ся наскѣтѣмъ; нахѣдѣтъся, нагасѣтъся, нашатѣтъся.

Нахѣждамъ (нахѣждамъ, нахѣдвѣмъ, да найдѣмъ), *гл. д.* Намирамъ въ вѣщкы-ты знаменованна.

Нахѣжданіе, с. ср. отъ нахѣждамъ. Намираніе.

Нахѣкамъ, гл. свр. отъ нахѣквѣмъ. Да навѣкамъ, да нарукѣмъ, да нахукѣмъ, да нагѣчѣмъ, да ся накарѣмъ, да накрѣпѣлѣсамъ, да нахѣдѣмъ; изругѣтъ, выбранитъ, напенѣтъ, нажурѣтъ, отвоздѣтъ, натазѣтъ, напѣтъ, напустѣтъ, дѣтъ нагонѣтъ. — канѣтъ, *прич. стр.* Навѣканѣтъ, нарукѣнѣтъ, нахукѣнѣтъ, нагѣчѣнѣтъ, накрѣпѣлѣсанѣтъ.

Нахѣквѣмъ и нахѣкувѣмъ (да нахѣкамъ), *гл. д.* Хокамъ, сѣдѣ нѣкому много; навѣкѣмъ, нахукѣмъ, нарукѣмъ, нагѣчѣмъ, накарѣмъ, накрѣпѣлѣсамъ, нахѣдѣмъ; ругѣтъ, выбранивать, кричѣтъ, окрикѣмъ, напѣмъ, напускѣтъ, нагонѣтъ бо-го, вскѣдѣмъ на ко-го. — мѣя, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да хокамъ доста, доволѣ; да ся накарѣмъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ нахоканъ.

Нахѣкваніе и нахѣкуваніе, с. ср. отъ нахѣквѣмъ.

Нахѣратѣмъ, ишѣ, — тѣлъ, гл. свр. отъ нахѣратѣмъ. Да надумѣмъ, да набрѣмъ,

да накажѣмъ, да наговорѣмъ, да наплескамъ; наговорѣтъ, нагвоздѣтъ, наплѣстѣтъ. — тѣ-нѣтъ, *прич. стр.* Надумѣнѣтъ, набрѣмъ, накажанѣтъ, наговорѣнѣтъ.

Нахѣратѣмъ (да нахѣратѣмъ), *гл. д.* Изхѣратѣмъ, казѣмъ нѣкому много нѣчто; надумѣмъ, накарѣмъ, наговорѣмъ, набрѣмъ, наплескамъ неприятѣ думѣ; наговѣрѣмъ, нагвоздѣтъ, наплѣтѣтъ. — мѣя, 1) *гл. въз.* Сговѣрѣмъ, наговорѣмъ, надумѣмъ, сдумѣмъ, удумѣмъ, додумѣмъ, нагласѣмъ съ нѣкого за нѣчто; сговѣрѣмъ. 2) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да хѣратѣмъ доста, доволѣ; да ся наговорѣмъ, да ся надумѣмъ, да ся набрѣмъ, да ся набрѣцѣлѣмъ; наговорѣтъся, наболѣтъся. 3) *гл. стр.* Бывамъ нахѣратѣмъ.

Нахѣратѣваніе, с. ср. отъ нахѣратѣмъ и нахѣратѣмъ.

Нахѣрамъ, гл. д. свр. Да нахѣмъ, да нахѣмъ. — канѣтъ, *прич. стр.* Нахѣченѣтъ, нахѣканѣтъ.

Нахѣрамъ и нахѣрѣмъ (да нахѣрамъ), *гл. д.* Нахѣрамъ.

Нахѣрѣмъ, ишѣ, — нѣтъ, гл. свр. отъ нахѣрѣмъ и нахѣрамъ. 1) Да насытъ, да наемъ, да наадѣ, да накрѣмъ; накорѣмъ, напѣтъ. 2) Да изхѣрѣмъ, да ухѣрѣмъ, да накрѣмъ, да угоѣ; отворѣмъ, выкорѣмъ. — нѣнѣтъ, *прич. стр.* 1) Насытенѣтъ, наадѣнѣтъ, накрѣменѣтъ; накрѣмѣнѣтъ, напѣнѣтъ. 2) Изхѣренѣтъ, ухѣренѣтъ, накрѣвенѣтъ, угоенѣтъ; отворѣнѣтъ.

Нахѣрамъ (да нахѣрѣмъ), *гл. д.* Нахѣрамъ: 1) Даѣмъ хѣрѣ на чловѣкъ, на животно да наѣ, да ся наѣ; наѣмъ, насыщѣмъ, накрѣмѣмъ; накрѣмѣмъ, напѣмъ. *Нахѣрѣмъ дѣла-та. Да нахѣрѣмъ по-напѣдѣмъ говѣда-та.* 2) Го-щѣмъ, нагощѣмъ; угощѣтъ.

Тѣ (Станка) не е, булѣ, хубава
И не е много работна,
Ала е много хрисѣма,
Хрисѣма още животно;
Съ хорѣ човѣка поѣща,
Поѣща и го поканѣ,
Поканѣ и го нахѣрамъ,
Нахѣрамъ и го вѣща. *Иѣ.*

3) Хѣрѣмъ, крѣмъ животно да стане крѣ-но, дебѣло, тѣсто; изхѣрамъ, ухѣрамъ, накрѣрамъ, угоѣмъ; отворѣмъ, выкорѣмъ. — мѣя, 1) *гл. възвр.* Намирамъ си хѣрѣ, изхѣрѣмъ си хѣрѣ-тъ, та ся наѣмъ, та ся хѣрѣмъ; насыщѣмъ, накрѣмѣмъ, напѣмъ. *И на сѣмъ камѣмъ ся нахѣрамъ.* 2) Стаѣмъ крѣмъ ухѣренъ; надебѣлѣмъ, напѣлѣмъ, на-

Наца́нѣваѣмъ и наца́нѣваѣмъ (да наца́нѣмаѣ), гл. д. 1) Упѣѣскаѣмъ, поплѣскаѣмъ нѣчто да стане печисто; наплѣскаѣмъ, намачкаѣмъ, намацаѣмъ, намазваѣмъ, накаѣмаѣмъ, уѣцаѣмаѣмъ, уцаѣмаѣмъ; **нама́рываѣтъ, зама́рываѣтъ, пере́пачкиваѣтъ.** *Наца́наѣмъ дрѣ́вѣ-тъ си съ каѣзъ.* 2) Потошаѣмъ, гурѣмаѣмъ въ нѣчто водно, нацонаѣмъ, цамбурѣмаѣмъ. *Наца́на гѣ въ водѣ-тъ да кѣсѣнѣтъ.* 3) Нахоратѣ-

вамь нѣкому неприхъти, неприличъти думъ; казвамь за нѣкого недобръ нѣчта; напѣскамь. *Нацапалъ го прѣдъ всичкѣ-ты селяны. Нацапалъ прѣдъ бацъ му.* 4) Набивамь, напѣскамь, напѹхвамь нѣкого. *Нацапалъ го по бузъ-тъ, та му сж оше сини.* —мѣя, 1) гл. *взвѣр.* Цапамь себе-си; намацавамь, напѣскамь; намѣрывать, замѣрывать. *Нацапалъ прѣстѣ-то си съ масло.* 2) гл. *стр.* Бывамь нацапанъ по знаменованіе-то на глагола.

Наца́пване и наца́пуване, с. ср. отъ наца́пвамь и наца́пвамь.

Нацарѹвамь (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да царувамь доста, доволю.

Нацвѣлѣж (да ся), ишь, —лился, гл. *взвѣр. свр.* Да цвилѣж доста, доволю.

Нацвѣчѣж (да ся), ишь, —чался, гл. *взвѣр. свр.* Да цвичѣж много, доволю.

Нацѣтѣвамь (да ся нацѣтѣж), гл. *об.* Нацѣтѣвамь, разцѣтѣвамь.

Нацѣтѣване, с. ср. отъ нацѣтѣвамь.

Нацѣтѣж (да ся), ишь, —тѣлся, гл. *взвѣр. свр.* отъ нацѣтѣвамь. Да ся нацѣтѣж.

Нацѣлѣсамь, гл. *д. свр.* Да цѣлѣсамь много, доста; да нагледѣсамь; наглазѹрить.

Нацѣцамь, гл. *свр.* отъ нацѣцвамь. Да набозажь, да насѣсамь, да насучѣж; накормѣть грѹдь. Да ся нацѣцамь, гл. *взвѣр. свр.* Да ся набозажь, да ся насѣсамь, да ся насучѣж, да цѣцамь доста, доволю; насосѣтѣся.

Нацѣцвамь и нацѣцувамь (да нацѣцамь), гл. *д.* Давамь нѣкому цѣцъ да бозае; набозавамь, насѣсамь, насуквамь; кормѣть грѹдь.

Стани, стани, сирота вдовице,
Нацѣцай си твое мѣжско дѣтя,
Оти ти е дѣтя уморено,
Отдамна не си нацѣцала. *Пѣс.*

—мѣя, гл. *взвѣр.* Съ цѣцаніе ся насѣцывамь; набозавамь, насѣсамь, насуквамь; насѣсываться.

Не ми е жалба за прѣвѣж любовь,
Токъ ми е жалба за мѣжско дѣтя:
Кова му дошло да ми ся кренить,
Да ми ся кренить, да ся нацѣцать. *Пѣс.*

Нацѣнамь, гл. *свр.* отъ нацѣпвамь. Да потонѣж, да гмурѣж, да нацапамь, да цомбурѣж.

Нацѣпвамь и нацѣпувамь (да нацѣнамь), гл. *д.* Цопвамь много нѣчто въ водѣ; потопнамь, гмурамь, нацапамь, цомбурвамь. *Нацѣпа гл. въ водѣ-тъ, въ калѣ-тъ.*

Нацрѣвѣж, ишь, —вилъ, гл. *свр.* отъ нацрѣвѣвамь. Да начервѣж, да почервѣж;

нарумѣнѣть. —вѣнѣй, *прич. стр.* Начервѣнѣй, почервѣнѣй; нарумѣненный.

Нацрѣвѣвамь (да нацрѣвѣж), гл. *д.* Направнамь нѣчто да стане прѣвено; натрѣк-вамь, намазвамь съ прѣвено; начерывамь, начерывсамь, почерывамь; нарумѣнѣвать. —мѣя, гл. *взвѣр.* Натрѣквямь, намазвямь съ прѣвило; начерывамь, почерывамь, червоесамь; нарумѣнѣваться.

Гюргѣя майкж не слуша, . . .
Набѣлся, нацрѣвѣся,
И забѣде до двѣ иглы,
Иглы праматарѣкы, . . .
И отиде на хоро то. *Пѣс.*

Нацрѣвѣване, с. ср. отъ нацрѣвѣвамь и нацрѣвѣвамь.

Нацрѣкамь, гл. *свр.* отъ нацрѣквамь.

Нацрѣкамь (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да прѣкамь доста, доволю; да ся нацрѣчѣж.

Нацрѣквамь и нацрѣкувамь (да нацрѣкамь), гл. *д.* Съ прѣкалѣж нацрѣквамь, наливамь.

Нацрѣкване и нацрѣкуване, с. ср. отъ нацрѣквамь.

Нацрѣнювамь (да нацрѣнѣж), гл. *д.* Начернювамь.

Нацрѣнѣж, ишь, —нилъ, гл. *свр.* отъ нацрѣнювамь. Да начернѣж.

Нацрѣпвамь и нацрѣпувамь (да нацрѣпѣж), гл. *д.* Съ прѣпѣние наливамь, напѣп-нювамь, начерпвамь; начѣрпывать.

Ай вы вѣе до седумъ кралевъ,
Сопащите свѣлянѣ поѣсѣ,
Врѣжете ми прѣво половинѣ,
Пушете ми въ бунарѣ баталинѣ,
Да нацрѣпѣж еднѣ студнѣ водѣ. *Пѣс.*

—мѣя, гл. *стр.* Бывамь нацрѣпанъ, начерпувамь; начѣрпываться.

Нацрѣпване и нацрѣпуване, с. ср. отъ нацрѣпвамь.

Нацрѣнѣж, ешь, —налъ, гл. *свр.* отъ нацрѣпвамь. Да начернѣж, да налѣж; начѣрпѣть. —нанѣй, *прич. стр.* Начерпанѣй, налѣнѣй, нагребенѣй; начѣрпаннѣй.

Нацрѣтѣж (да ся), ишь, —тѣлся, гл. *взвѣр. свр.* Да прѣтѣж доста, доволю; да ся нацрѣчѣж, да ся нацрѣкамь.

Нацрѣцрѣж (да ся), ешь, —рался, гл. *взвѣр. свр.* Съ прѣцрѣпаніе да ся набѣрѣж; да ся нацѣцрѣж.

Нацрѣчѣж (да ся), ишь, —чался, гл. *взвѣр. свр.* Да прѣчѣж доста, доволю; да ся нацрѣчѣж, да ся нацрѣкамь.

Нацѹквямь (да ся), гл. *взвѣр. свр.* отъ нацѹквѣямь. Да цуквамь, да нѣж много, безъ мѣрѣж; да ся напѣж, да ся нацѣдѣж.

Нацѹквямь (да ся нацѹкамь), гл. *взвѣр.*

крынавамъ. —**м**ся, 1) *гл. взвр.* само въ *свр. видѣ*. Да чеплѣ много, доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ начепленъ.

Начёнлюваме, с. ср. отъ начёнлювамъ.
Начёнлжъ, ншь, —лль, гл. свр. отъ на
чёнлювамъ. Да начекнжъ. —плентый,
прич. стр. Начекнжтый.

Начервеньѣ́, *ишь*, — *пиль*, *гл. свр.* отъ *начервеньѣвамь*. Да *начервьж*, да *нацрь-вьж*. — *пѣнѣый*, *прич. стр.* Начервеньѣй, нацрьвеньѣй.

Начервенѣвамъ (да начервенѣю), *гл. д.*
Начервѣвамъ, нацрѣвѣвамъ; **накрѣшивать**.
—**мѣя**, *гл. стр.* Бываю начервенѣю;
накрѣшиваться.

Начервѣніаваніе, с. ср отъ начервѣ-
щаванъ.

Начервьсамъ и начервьсувамъ (да начервьшжъ), *гл. д.* Намазvamъ, натрькvamъ лице-то на нѣкого съ червило; нацрвьнавamъ; **нарумъянивaть**. — **мси**, *гл. вѣзвр.* Намазvamъ, натрькvamъ лице-то си съ червило; начервьявамъ, нацрвьнявамъ; **нарумъянивaться**.

**Начервісаніе і начервісуваніе, с. ср
отъ начервісамъ и начервісамся.**

Начервѣншѣ, съшь, — **вѣсѣхъ**, — **вѣсѣль**, *гл. свр. отъ начервѣсѣхъ*. Да **напрѣвѣхъ**, да **начервѣхъ**; **нарумѣнѣи**. — **вѣсангѣй**, *прич. стр.* Нацрѣвенгѣй, начервенгѣй; **нарумѣнѣи**.

Начервяжь, ишь, — **ви́ль**, *гл. свр.* отъ **начервявашь**. Да **начрвѣжъ**: 1) Да **нацрвѣжъ**, да **почервѣжъ**; **накрѣсѣть**. 2) Да **начервишьжъ**; **наумѣянишь**. — **вѣнѣй**, *прим. стр.* 1) **Нацрвѣный**, **почервѣный**; **накрѣсенный**. 2) **Начервсаный**; **наумѣяненный**.

Начервявамъ (да начервиѣ), *гл. д.* Начервявамъ: 1) Натрѣвамъ, ваисвамъ нѣчто съ червено; нацрѣвамъ, начервенявамъ; накрѣшиваѣ. 2) Начервѣвамъ; нацрѣвиваѣ. — *мси, гл. стр.* Бывамъ начервѣѣ по знаменование-то на глагола.

Начервѣ́ваніе, с. ср. отъ начервѣ́вамь.

Начёрни́ваемъ (да **начёрнижъ**), *гл. д.* Натръкнѣмъ, намазѣмъ пѣчто съ черно; по-черни́ваемъ, начры́нюваемъ, нацры́нюваемъ; **начёрни́вать**. *Начертилъ* лице-то му съ сажды. — **жси**, 1) *гл. възвр.* Натръкнѣмъ, намазѣмъ себе-си съ черно; нацры́нюваемся, почерпну́емся; **начёрни́ваться**. 2) *гл. стр.* Бы́ваемъ начерпѣнъ.

Начёрнивание, с. ср. отъ **начёрнивамъ**
и **начёрниваюсь.**

Начёрныйж, **ишь**, — **ниль**, *гл. свр.* отъ **начёрни**юамь. Да **начрьныхъ**, да **пачрьныхъ**, да **почерныхъ**; **начернить**. — **печтый**, *прич.*

стр. Нацрыненый, почерненый; начер-
неный.

Начёрпывамъ и **начёрпывамъ** (да **начёрп-нж**), *гл. д.* Съ черпение, загрибание нали-
вамъ, наплывувамъ; **начрыпывамъ**, **начрып-**
ывамъ; **начёрпывать**. — **мся**, *гл. стр.* Бы-
вамъ **начерпанъ**; **начрыпываюся**; **начёрпы-**
ваться.

Начѣриваніе и начѣрцуваніе, с. ср. отъ
начѣривамъ.

Начѣриѣжъ, ешь, — **пальъ**, *гл. свр.* отъ **начѣривамь**. Да **начрьѣжъ**, да **нацрьѣжъ**, да **наѣтъжъ**; **начѣрипять**. — **нацѣтый**, *прим. стр.* **Нацрьпаный**, **нагребеный**, **наѣтѣный**; **начѣрпанный**.

Начёсыва́мъ и начёсува́мъ (да **начёшижъ**), *гл. д 1)* Счесыва́мъ, очесыва́мъ много, доста, съ чесаніе наготвюва́мъ; **начёсыва́тъ**. 2) Набива́мъ, нагупыва́мъ, напрасыва́мъ, напух-ва́мъ, наблѣсыва́мъ, набѣхтыва́мъ, надрънва́мъ, падьыва́мъ, нажеглюва́мъ, нажжюва́мъ, намешинива́мъ, нашлеива́мъ; **дубаси́тъ, ту-зйи́тъ, отчёсыва́тъ, мыли́тъ шёю, намы́тъ, отворбчати́ бока́, взду́тъ спи́ну, си́льно приби́тъ**. *Ако ти, пако, аресва, пакъ ты бако начесва.* — **мся**, *гл. стр.* Бы-ва́мъ начеса́нъ по знаменованніе-то на гла-гола

**Начёсвање и начёсување, с. ср. отъ
начёсавъ.**

Начѣститокъ, нар. На честито, за много години. *Отдохми ми начѣститокъ.*

Начѣтвамъ, гл. мн-кръ отъ начѣнтамъ.

Нáчетокъ, с. м. Болѣсть по кожѣ-тѣ на
рѣцѣ-ты и крака-та, напрасниці.

Начетѣ, ёшь, — чѣтохъ, — чѣлъ, *гл. свр.*
отъ начѣтаѣ. 1) Да наброѣж. 2) Да на-
ченѣж, да начѣж. — чѣтеный, *прич. стр.*
1) Наброеный. 2) Начченый, начѣтый.

Начёснѣжъ, ешь,—чёсать,—чёсать, *гл. свр.*
отъ **начёсывамъ**. 1) Да счешъ, да очешъ,
да пзчешъ; **начесать**. 2) Да набѣжъ, да
набѣскамъ, да набѣхтъ, да навраскамъ, да
надрвѣжъ, да надѣжъ, да надѣнкамъ, да на-
жюжъ, да нажегѣжъ, да налѣпкамъ, да нама-
ганъ, да намешенижъ, да наперъ, да напрас-
камъ, да напухамъ, да патупамъ, да напле-
вѣжъ, да напѣбамъ; **нагвоздить**, **натузить**,
отвалить, **отдубасить**, **отхлѣбать**, **отщел-**
кать, **отчесать**, **намылить** щёю, **намять**,
отворотить бока, **вздутъ** спину. — **чёсан-**
ный, *прим. стр.* По знаменованне-то на
глагола.

Начі́нама (да **начі́наж** п да **начі́наж**), *гл.*
 0. Начевамӑ, нача́намӑ, начена́мамӑ, нача́мамӑ,
 начі́пунамӑ, подка́чамӑ да вры́нш нѣ́што, по́-
 чи́намӑ, подбіра́мӑ, подхва́чамӑ, забіра́мӑ,
 за́качамӑ, за́хвацамӑ, за́лава́мӑ, за́чинамӑ.

зачитаѣмъ, начитаѣмъ, зимаѣмъ; начинать, *начинать. Който никога не начина, той никога не свърши.* — *мся, 1) гл. възвр.* Имамъ начаю, зачаю, починамъ, зачинамъ, подкачамъ; начинаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ наченѣтъ; начинаться.

Начѣпаніе, с. ср. отъ начѣпамъ и начѣпамъ.

Начѣпвамъ, гл. мн-кр отъ начѣпамъ.

Начѣпвамъ и начѣпнамъ (да начѣнѣж), 1) Направямъ, сторвамъ много нѣчто. *Начинилъ му много пакости.* 2) Накѣтывамъ, натруфѣямъ, накѣпрювамъ, наконтивамъ, парѣждамъ, натѣкмавамъ, нагѣздвамъ, натафрювамъ; *наряжать, убирать.* *Начини стаж-тж.* 3) Закрѣпѣямъ нѣчто врѣху пласко да ся не клати. — *мся, 1) гл. възвр.* Накѣтывамъ, натруфѣямъ, накѣпрювамъ, наконтивамъ, нагѣздвамъ, натафрювамъ; *наряжаться, убираться.* 2) *гл. стр.* Бывамъ начпенѣтъ.

Начѣпваніе и начѣпаніе, с. ср. отъ начѣпвамъ и начѣпнамъ.

Начѣпѣж, с. м. Похватъ, подобъ, способъ, колай; образъ, малѣръ, способъ, средство. *Съ тога начинъ го направишъ, съ тога подобъ; такимъ образомъ. По този начинъ, така, тѣй; такимъ образомъ. По никакъвъ начинъ, никакъ; никѣмъ образомъ.*

Начѣпѣж, ишъ, — нилъ, гл. свр. отъ начѣпвамъ и начѣпнамъ. 1) Да направѣж, да сторѣж много, доста; надѣлать. 2) Да накѣтѣж, да натруфѣж, да накѣпрюж, да наконтѣж, да нагѣздж, да натафрюж, да нарядж, да натѣкмѣж; *нарядить, убирать.* 3) Да закрѣпѣж — *пенѣтъ, прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Начѣпнамъ (да начѣнѣж), *гл. д.* Начинвамъ.

Начѣпкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся чѣпкамъ доста, доволѣж.

Начѣпакѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да чѣпакѣвамъ доста, много, доволѣж.

Начѣсто, нар. Въ чистъ видѣ, чисто; *начисто, набѣло.* *Прѣпниши писмо-то начисто.*

Начѣстѣж, ишъ, — тилъ, гл. д. свр. Да очистѣж много, доста; начѣститѣ. Да ся начѣстѣж, *гл. възвр. свр.* Да чѣстѣж доста, доволѣж — *стенѣтъ, прич. стр.* Очистѣнѣтъ; начѣщенѣтъ.

Начѣтамъ (да начѣтѣж), *гл. д.* 1) Броивамъ много нѣчто, наброивамъ; *начѣтывать.* *Начетохъ му двѣстѣ жлѣтници.* 2) Брѣбрѣж, мѣмрѣж нѣкому; набрѣбрувамъ, намѣмрувамъ, напѣжкамъ; *накалывать, набрѣзжать, набалтывать.* 3) Начѣпнамъ. — *мся, 1) гл. възвр.* Имамъ, брѣмѣж, чѣтѣж

ся; считать себя, принимать себя за... *Начѣтамъ и азъ селянинъ.* 2) *гл. стр.* Бывамъ начѣтѣнѣтъ. 3) *гл. възвр.* само въ свр. видѣ. Да чѣтѣж доста, доволѣж.

Начѣтаніе, с. ср. отъ начѣтамъ.

Начѣткамъ, гл. д. свр. За навалищѣ: да напѣнѣж, да натѣпѣж. — *канѣтъ, прич. стр.* Напѣненѣтъ, натѣпѣнѣтъ; *набитѣтъ. Мостѣ-тѣ бѣше начѣтканъ открай докрай съ хора.*

Начѣтшамъ, гл. свр отъ начѣтшамъ. Да посѣрѣж, да пасѣрѣж. — *канѣтъ, прич. стр.* Посѣренѣтъ, пасѣренѣтъ.

Начѣтшамъ (да начѣтшамъ), *гл. д.* За дѣтя: *насирамъ, посирамъ — мся, гл. възвр.* и *стр.* Насѣрамъ, посирамъ.

Начѣнѣци, с. м. мн. Рѣзаници отъ хлѣбѣ, отъ мясо, что зима священникѣ, кога отстоява, отчитѣ нѣбому; *порѣзаници.*

Начѣпувамъ, гл. уч. отъ начѣж.

Начѣнѣж, ешъ, — нѣжъ, гл. свр отъ начѣпвамъ и начѣпнамъ. Да начѣнѣж. *Начѣнѣж да играе; онъ носѣлъ плясать.* — *нѣж-тѣтъ, прич. стр.* Начѣпѣнѣтъ. *Начѣнѣж хлѣбѣ, нападѣнѣтъ.*

Начовалѣж, ишъ, — лѣлѣ, гл. свр. отъ начовалѣж. Да натрупѣж, да струпѣж, да скѣпѣж, да навалѣж; *навалѣтъ, нагородѣтъ, наворотѣтъ, скѣчѣтъ.* — *лѣнѣтъ, прич. стр.* Натрупѣнѣтъ, струпѣнѣтъ, скѣпѣнѣтъ, навалѣнѣтъ; *навалѣнный, нагородѣнный, наворотѣнный, скѣченѣтъ.*

Начовалѣж (да начовалѣж), *гл. д.* Наврѣжамъ нѣчто едно възъ друго накупѣ; *натрупѣжамъ, струпѣжамъ, скѣпѣжамъ, навалѣжамъ; навалѣвать, нагородѣвать, наворотѣвать, наскѣпѣвать, нагородѣвать, наворотѣвать.* — *мся, 1) гл. възвр.* и *вз.* Трупѣмъ, спѣшамъ, пахлѣвамъ, събирѣмъ, музѣна накупѣ; *натрупѣмъ, струпѣмъ, набѣрамъ, навалѣмъ; скѣчѣваться, столѣлѣться, набѣгѣтъ, набрѣживѣтъ, набѣваться, натѣскиваться, натѣсѣваться.* *Начовалѣжъ възъ него и го повалиж на земѣ-тж.* 2) *гл. стр.* Бывамъ начовалѣнѣтъ.

Начовалѣнѣе, с. ср. отъ начовалѣж и начовалѣжамъ.

Начрѣвѣж, ишъ, — вѣлѣ, гл. свр. отъ начрѣвѣжамъ. Да начервѣж. — *вѣнѣтъ, прич. стр.* Начервѣнѣтъ.

Начрѣвѣжамъ (да начрѣвѣж), *гл. д.* Начервѣжамъ.

Начрѣкѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся чрѣкѣвамъ доста, доволѣж.

Начрѣпювамъ (да начрѣпѣж), *гл. д.* Начерпювамъ.

Начрѣнѣж, ишъ, — нилъ, гл. свр. отъ на-

чрѣнювамъ. Да начернѣж. — *нечѣй, прич. стр.* Начерпенѣй.

Начрѣивамъ и начрѣпувамъ (да начрѣпѣж), *гл. д.* Начерпивамъ.

Начрѣпѣж, ешь, — *налѣ, гл. свр.* отъ **начрѣивамъ.** Да начерпѣж. — *пачѣй, прич. стр.* Начерпанѣй.

Начрѣтѣивамъ (да начрѣтѣж), *гл. д.* Направивамъ, написывамъ, надраскивамъ нѣчто съ чрѣты, съ дракѣы; **начрѣтѣивать.**

Начрѣтѣиваніе, с. ср. отъ **начрѣтѣивамъ.**

Начрѣтѣж, ешь, — *талѣ, гл. свр.* отъ **начрѣтѣивамъ**; **начертѣть.** — *тѣнѣй, прич. стр.* Начертаннѣй.

Нѣ-что си. Не знамъ кѣво-си, нѣчто-си. *На-что-си реклѣ. На-что-си направилѣ.*

Начюдвямся (да ся **начюдѣж**), *гл. об.* побѣасто въ *свр. видѣ.* Да ся чюдѣ доста, доволѣж; чюдѣся много; **надивѣться.** *Не мож да имѣ ся начюдѣ, какѣ го направивѣж.*

Начюдвѣаніе, с. ср. отъ **начюдвямся.**

Начюдѣж (да ся), *ишь,* — *дилѣ, гл. свр.* отъ **начюдвямся.** Да ся чюдѣ много; **надивѣться.**

Начюкамъ, гл. свр. отъ **начюквамъ.** Да наковѣж, да набыѣж; **наколѣтитѣ, нагнѣтъ.** — *качѣй, прич. стр.* Накованнѣй, набытнѣй; **наколѣченнѣй, нагнаннѣй.**

Начюквамъ и начюкувамъ (на **начюкамъ**), *гл. д.* 1) Чюкамъ, ковѣж нѣчто да иде навѣтрѣ; **наковавамъ, набивамъ; наколачивать, нагонѣтъ.** *Начюкажѣ клѣчкѣ-тѣж, обрѣжчи-тѣж на качѣ-тѣж.* 2) Чюкамъ, трошѣж, чюшѣж много, доста; **натрошывамъ, начюпывамъ, изпочюпывамъ.** *Начюкалажѣ окѣ орѣжжѣ. Начюкажѣ соль, натлѣкохѣ.* — *мѣя, 1) гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да чюкамъ доста, доволѣж. 2) *гл. възвр.* Пыѣж много, безѣ мѣрѣж; **напышамся, натрясывамся.** 3) *гл. стр.* Бывамъ **начюканѣ.**

Начюквѣаніе и начюкувѣаніе, с. ср. отъ **начюквамъ и начюкувамъ.**

Начюмерѣивамъ и начюмерѣивамъ (да **начюмерѣж**), *гл. д.* Начюмеривамъ, свивамъ чело, вѣжды, навѣсывамъ, намрѣждывамъ, намрѣщывамъ, намусывамъ, намуртывамъ, насупывамъ, набрѣывамъ; **намѣрѣивать, нахмуривать, насупливать.** — *мѣя, гл. възвр.* Свинаямъ, набрѣывамъ си чело-то, вѣжды-тѣ; **начюмеривамся, навѣсывамся, намрѣждывамся, намрѣщывамся, намусывамся, намуртывамся, насупывамся; намѣрѣивать, нахмуривать, насупливать.** *Начюмерилѣся като бабѣ мартѣж, разерѣдилѣся.*

Начюмерѣиваніе и начюмерѣиваніе, с. ср. отъ **начюмерѣивамъ и начюмеривамъ.** Начюмерѣиваніе, навѣсываніе, намрѣждываніе,

намрѣщываніе, намусываніе, намуртываніе, насупываніе.

Начюмерѣж, ишь, — *рилѣ, гл. свр.* отъ **начюмерѣивамъ.** Да начюмерѣж, да навѣсѣж, да намрѣждѣж, да намрѣщѣж, да намусѣж, да намуртѣж, да насупѣж; **намѣрѣить, нахмурить, насупить.** — *реилѣ, прич. стр.* Начюмерѣилѣй, навѣсенѣй, намрѣжденѣй, намрѣщенѣй, намусенѣй, намуртенѣй, насупенѣй, оплѣтенѣй; **намѣрѣеннѣй, нахмуреннѣй, насупленнѣй, угрюмѣй, печѣальнѣй.**

Начюмерѣивамъ (да **начюмерѣж**), *гл. д.* Начюмеривамъ.

Начюмерѣиваніе, с. ср. отъ **начюмерѣивамъ и начюмеривамъ.** Начюмерѣиваніе.

Начюмерѣж, ишь, — *рилѣ, гл. свр.* отъ **начюмерѣивамъ.** Да начюмерѣж. — *реилѣ, прич. стр.* Начюмерѣилѣй.

Начюпѣивамъ и начюпуывамъ (да **начюпѣж**), *гл. д.* 1) Счюпывамъ, почюпывамъ много, доста; **натрошывамъ, начюквѣивамъ, нагрѣывамъ, нарѣзывамъ; налѣмывать, разлѣмывать, разбивѣтъ, накрѣсѣтъ.** 2) Отчюпывамъ отъ нѣчто прѣвъ пѣтъ. *Отчюпи си отѣ не-начюпенѣж-тѣж пѣтѣж.* — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ **начюпенѣ.**

Начюпѣиваніе и начюпуываніе, с. ср. отъ **начюпѣивамъ.**

Начюпѣж, ишь, — *пилѣ, гл. свр.* отъ **начюпѣивамъ.** 1) Да **натрошѣж, да начюкамъ, да накрѣшѣж, да нарѣжѣж; наломѣтъ, разломѣтъ, разбѣтъ.** 2) Да **надробѣж, да натрошѣж, да нарѣжѣж; накрѣсѣтъ, накрѣмшѣтъ.** 3) Да **отчюшѣж, да наченѣж.** — *печѣй, прич. стр.* 1) **Натрошенѣй, накрѣшенѣй, начюпанѣй; наломаннѣй, разломаннѣй, разбѣтѣй.** 2) **Надробенѣй, натрошенѣй, нарѣзанѣй, разчюпенѣй; накрѣсаннѣй.** 3) **Наченѣтѣй, начѣтѣй** да ся чюпи.

Начюрулѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да чюрулѣкамъ доста, доволѣж.

Начючѣкамъ, гл. д. свр. Да чючѣж, да оставѣж доста, много.

Начюшѣкамъ, гл. свр. отъ **начюшквамъ.** Да **налушѣж, да набѣлѣж; налушѣтъ, налушѣтъ, передлушѣтъ.** — *качѣй, прич. стр.* **Налушенѣй, набѣленѣй; налушенѣй, налушенѣй, перелушенѣй.**

Начюшѣкамъ, гл. д. свр. Да чюшѣж много, мнозинѣж. **Да ся начюшѣкамъ, гл. възвр. свр.** Побѣасто въ *мн. ч.* Да ся чюшѣнемъ мнозина, всица.

Начюшѣивамъ и начюшѣивамъ (да **начюшѣкамъ**), *гл. д.* Очюшѣивамъ, пзчюшѣивамъ много, доста; **налушѣивамъ, набѣлѣивамъ; налушѣивать.** — *мѣя, 1) гл. стр.* Бывамъ

начіюшкань; налуцтвамся, набѣлвамся; налуццваться. 2) *гл. вѣзвр. само въ свр. видѣ.* Да чіюшкамъ доста, доволюхъ; да ся налуцхъ, да ся набѣлхъ.

Начіюшкваніе и начіюшкуваніе, с. ср. отъ начіюшкваніа.

Начіаііникъ, с. м. Прывый пѣйдѣ на нѣчто; глава; начіаііникъ.

Начіаііница, с. ж. Прыва-та пѣйдѣ или на нѣчто; начіаііница.

Начіаііничя, ум. ср. Малѣкъ, младъ начіаііникъ.

Начіаііло, с. ср. Зачаііло: 1) Опова, съ което ся подкача какво да е нѣчто, каква да е работа; начіаііло, начііпъ, начіаіітокъ. *Отъ начіаііло-то личи конецъ-тъ. Начіаііло-то на годипъ-тъ, на свѣта* 2) Прыва-та причііпа, прывый пзворъ на нѣчто; начіаііло. *То бѣше начіаііло-то на толкова пакости.*

Начіаііствувамъ, гл. ср. Бывамъ начіаііникъ на нѣчто; начіаііствовать.

Начіаііствованіе, с. ср. отъ начіаііствувамъ; начіаііствованіе.

Начіаіістичавый, въ, ва, во, пр. Что не е всякаго все едипъ, все еднакъвъ, что става отъ врѣмя на врѣмя, на стихии.

Начіаіісто, нар. Много чясто, чясто, многократно; чясто, многократнѣ.

Начаіідѣ, ишь,—диль, гл. свр. отъ начаіідѣвамъ. Да накадхъ, да надымхъ, да напушхъ, да натурхъ; начаіідѣть, накадѣть, надымѣть, накурѣть. —*дѣнѣый, прич. стр.* Накадѣный, надымѣный, напушеный, натурменый; надымлѣнный, накурѣнный, накончѣнный.

Начаіідѣвамъ (да начаіідхъ), гл. д. Напльпамъ нѣчто съ чнадъ, съ кадежъ; накадѣвамъ, надымѣвамъ, напушвамъ, натурмамъ; надымлѣть, накуривать. —*мен, 1) гл. вѣзвр.* Напльпамен съ чнадъ; накадѣвамся, надымѣвамся, напушвамся, натурмамся. 2) *гл. стр.* Бывамъ начаіідѣнь; надымлѣть-ся, накуривать-ся.

Начаіідѣваніе, с. ср. етъ начаіідѣвамъ.

Начіаіікамъ, гл. свр. отъ начіаіікваніа. Да причіаіікамъ, да прѣчаіікамъ, да прѣберѣщхъ; наждѣть.

Начіаіікамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да чнакамъ доста, доволюхъ.

Начіаіікваніе и начіаіікуваніе (да начіаіікамъ), гл. д. Чнакамъ нѣкого, нѣчто пѣйдѣ да налѣтъ, да ся врѣлхъ въъзъ него, да го нападхъ; причіаіікамъ, прѣчаіікамъ, прѣберѣщамъ; наждѣть.

Сватове сж люди и пиани,
Не слушахъ кужа господина,

Не слушахъ, токо засвирихъ,
Засвирихъ девятгласны свиркы,
Затупахъ до девять тупана,
Кога бѣхъ прѣвъ тѣсны клісуры,
Начіаііка гы Хайдаръ арамяна,
Вси сватовы подъ калжъ е турилъ,
Останѣлъ е младый младожена,
Младожена и млада пѣвѣста. *Пѣс.*

Начіаіікваніе и начіаіікуваніе, с. ср. отъ начіаіікваніа.

Начіарѣвамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да чіарѣвамъ доста, доволюхъ.

Нашегувамъ (да ся), гл. об. свр. Да ся шегувамъ доста, доволюхъ; да ся насмѣхъ; нашутѣться, насмѣяться, натрунѣться, набалагурѣться, набаласничать.

Нашегъ, нар. Само за шегъ, нѣ наистинъ, насмѣхъ, лѣтво; насмѣхъ, въ шутку. *Каза му го нашегъ. Направилъ го нашегъ.*

Нашенець, ици, с. м. Който е отъ наше-то отечество, отъ наши-ты страны; соотѣчественникъ, нашевѣмецъ, землякъ.

Нашенка, с. м. Којато е отъ наше-то отечество, отъ наши-ты страны; соотѣчественникъ, землячка.

Нашенско, с. ср. Наши-ты мѣста, страны, наше-то отечество; наши мѣста, рѣдина. *Сега по нашенско е вяче зима Изъ нашенско врѣлутъ хайдуци*

Нашенскый, ска, ско, пр. Что е отъ наши-ты страны, отъ наше-то отечество, что ся нампра по нашенско. *Нашенскы дръжы. Нашенскый обзгчай.* —*скы, нар.* Като по насъ, както става у нашенско. *Кара си го по нашенскы.*

Нашенця, ум. ср. Малѣкъ, младъ нашенець.

Нашѣнѣж (да ся), ишь,—нился, гл. об. свр. Да ся шенѣхъ доста, доволюхъ; да ся на веселхъ; навеселѣться, ятѣшиться.

Нашѣнамъ, гл. свр. отъ нашѣивамъ. Да нашопамъ, да натурпамъ, да наврѣжъ. —*напый, прич. стр.* Нашопаный, натурпаный, наврѣнѣый.

Нашѣивамъ и нашѣипувамъ (да нашѣнѣж), гл. д. Нашѣивамъ.

Нашѣивамъ и нашѣипувамъ (да нашѣнамъ), гл. д. Нашопамъ, шѣнамъ, шопамъ, турпамъ, вѣвирпамъ пѣйдѣ нѣчто много; натурпамъ, навирамъ *Нашѣна гы въ дупкы-тъ, въ кисы-тъ* —*мен, 1) гл. вѣзвр.* Шѣпамъся, влизамъ въкупомъ мнозина; навлизамъ, навлазамъ, навлѣвамъ, нахлѣвамъ, навмѣвамъся, натыквамъся, навлѣктамъся; налѣзѣть, вторгѣться. *Нашѣпажъся изъ кжци-ты, изъ дупкы-ты* 2) *гл. стр.* Бывамъ нашѣпанъ.

Нашѣиваніе и нашѣипуваніе, с. ср. отъ нашѣивамъ и нашѣивамъся. Нашопваніе.

Нашёниж, ешь, — пжлъ, *гл. свр.* отъ **нашёнивамь**. Да **нашыннж**.

Нашёничж (да ся), ишь, — чился, *гл. възвр. свр.* Да шенчж доста, довољж; да ся **нашынчж**.

Нашётамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да шетамь, да ходж доста, довољж; да ся **находж**; **нагулятьсѧ**.

Что ми е мило и драго
Младъ арамина да идемъ,
Руды агница да идемъ,
Негушко вино да пиемъ,
На села да ся нашетамъ,
На момъ да ся наглядямъ! *Пѣс.*

Нашібамь, *гл. свр.* отъ **нашібвамь**. 1) Да **набиж**, да **напраскамь**, да **навраскамь**, да **наплескамь**, да **нашлевж**; **нахлестать**, **нахлыстать**, **отхлестать**, **отхлыстать**, **отшлѣнать**, **отстегать**, **отпороть**, **отдуть**, **отполосовать**, **отжарить**. 2) Да **натурнамь**, да **натыкамь**, да **вмѣкнж**, да **омѣкнж**, да **нашѣнамь**. — **бантый**, *прич. стр.* По знаменованне-то на глгола.

Нашібамь и **нашібувамь** (да **нашібамь**), *гл. д.* 1) **Шибамь**, **бнж** съ нѣчто **жилаво**, **тънко**; **набивамь**, **наврасквамь**, **наплексвамь**, **напр.скамь**, **нашлевамь**; **настѣгивать**, **отстѣгивать**, **отшлѣнивать**, **отпаривать**, **отдывать**. 2) **Натурвамь**, **намѣвамь**, **омѣкнамь**, **натыкнамь**, **нашѣнамь** въ нѣчто. — **мѧ**, 1) *гл. възвр* само въ *свр. видж*. Да **шибамь**, да ся **шибамь** доста, **довољж**; да ся **нашлевж**; **нахлестаться**. 2) *гл. възвр.* **Наидамся** много, **натыкнамся**; **натѣкаться**, **нажраться**. 3) **Напльнювамь**, **надувамь**, **накрывавамь**; **попѣть**. 4) *гл. стр.* **Бывамь** **нашибанъ**.

Нашібване и **нашібуване**, *с. ср.* отъ **нашібамь** и **нашібвамь**.

Нашівамь (да **нашіж**), *гл. д.* 1) **Ушн-вамь** много, **доста**; съ шпение **наготвювамь**; **нашивать**, **перешивать**, **настрѣчивать**. 2) **Зашивамь** **отгорѣ** на нѣчто, **правж** **нашивж**; **нашивать**, **насаживать**. — **мѧ**, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видж*. Да **шивж** доста, **довољж**. 2) *гл. стр.* **Бывамь** **нашитъ**.

Нашіване, *с. ср.* отъ **нашівамь**.

Нашивецъ, *ум. м.* отъ **нашивъ**.

Нашивка, *с. ж.* **Нашивъ**.

Нашивница, *ум. ж.* отъ **нашивка**.

Нашивъ, *с. м.* **Нашивка**, **шито** нѣчто по **дрѣхж** за **шарениж**; **нашивка**, **накладка**, **шитѣ**.

Нашипникъ, *с. м.* **Нашипникъ**.

Наший, **нашь**, **нашна**, **наше**, *мѣст. прич.* отъ **пръво** **лице** **множ. число**; **нашъ**. *Да ся чое и на нашж-тж живж гласъ Родн-це и наша-та вѣрба гроздж. Палн-*

то е наше, чюль-тж му мѣненъ. Наше е палн-то, нека си лае. Наша баба нашъ помянъ. Наша баба нашъ клоць. Азъ ваша, тж наша, кой ще вари кашж? Ни нашъ, ни вашъ, тягли (носи), враже, кждѣ знами! — Наши-ти, като с. об. Вепчкы, что сж наши или наша роднина. Наши ти си дойдохж. Срѣцахте ли пѣидѣ наши-тж?

Нашійникъ, *с. м.* **Нашипникъ**, **нашивка**, **пришивка** на **дрѣхж** **около** **шиж-тж**; **огрѣле**, **коризъ**, **нака**; **воротникъ**, **вороть**.

Нашійница, *ум. ср.* отъ **нашійникъ**.

Нашикеросамь, *гл. свр.* отъ **нашикерос-вамь**. Да **нашикерж**. — **сантый**, *прич. стр.* **Нашикереный**.

Нашикеросамь и **нашикеросувамь** (да **нашикеросамь**), *гл. д.* **Нашикериавамь**.

Нашикеріж, **ишь**, — **рилъ**, *гл. свр.* отъ **нашикеріавамь**. Да **нашикеросамь**, да **подсладж**; **насахарить**. — **рѣптый**, *прич. стр.* **Нашикеросантый**, **подсладеный**; **насахаренный**.

Нашикеріавамь (да **нашикеріж**), *гл. д.* **Нашикеросамь**, **турнамь** въ нѣчто **шикеръ**, **посыпнамь** го съ **шикеръ** да **сладж**, **подсладывамь**; **насахаривать**. — **мѧ**, *гл. стр.* **Бывамь** **нашикеренъ**; **нашикеросамься**, **подсладывамься**; **насахариваться**.

Нашикеріаванне, *с. ср.* отъ **нашикеріавамь**.

Нашінаамь (да **нашиж**), *гл. д.* **Нашипскамь**.

Нашінанне, *с. ср.* отъ **нашінаамь**.

Нашироко, *нар* 1) На **голѣмж** **широчинж**, **много** **длѣго**. *Разказа ми го надлѣго и нашироко.* 2) **Безъ** да ся **стѣснивамь**, **на** **много**, **на** **боллукъ**. *Живѣ си нашироко.*

Наширъ, *нар.* По **широкж-тж** **странж**, отъ **широчинж-тж**; **въ** **ширинѣ**. *Наширъ е пять пяди. Надлѣжж и наширъ.*

Нашѣріж (да ся), **ишь**, — **рилъ**, *гл. об. свр.* Да ся **наживѣж** да ся **поживѣж** **нашироко**, **на** **свободно**. *Да остане самичка, та да ся нашири.*

Нашичкый, — **чѣкж**, **чка**, **чко**, *пр. смѣкж.* отъ **нашій**.

Нашішкамь, *гл. свр.* отъ **нашішквамь**.

Да **нашиж**, да **поднашивамь**, да **наустж**, да **наушиж**, да **насжкамь**, да **насжескамь**, да **надуж**, да **надѣхамь**, да **насжж**, да **надумамь**, да **подучж**, да **подостерж**, да **подбутж**, да **подустж**; **насажнѣть**, **подострежнѣть**, **на-травить**, **подбѣть**, **наустѣть**, **подустѣть**, **надуть** **кому** **либо** **уши**, **въ** **уши**. — **кантый**, *прич. стр.* **Нашажтый**, **поднашкантый**, **наустеный**, **наушеный**, **насжканый**, **насжесканый**, **надуманый**, **надутый**, **надѣханный**, **наеженый**, **подученый**, **подостереный**,

подбутнѣтый. подуспенѣтый; подстрекну-
тый, патравленнѣый, пауцѣннѣый, поду-
щеннѣый.

Нашѣшквѣмъ и нашѣшквѣмъ (да на-
шѣшквѣмъ), гл. д. Подсторѣмъ, надумѣмъ
нѣкого да направи нѣчто зло, да налѣти
възъ нѣкого; нашѣмъ, подшѣшквѣмъ, на-
уствѣмъ, паушѣмъ, насжѣмъ, насжѣмъ,
падуѣмъ, надѣхѣмъ, надѣхѣмъ, насжѣмъ,
подуѣмъ, подбутѣмъ, подоструѣмъ, под-
сторѣмъ, подуствѣмъ; насжѣмъ, подстре-
кѣмъ, патравлѣмъ, паусѣмъ, подби-
нѣмъ, надуѣмъ кому либо уши, въ уши.
— мси, 1) гл. *взвѣр.* Стаѣмъ шѣшкѣмъ,
дебелъ; надебелѣмъ, наплѣнѣмъ, наплѣ-
сѣмъ; полиѣмъ, толстѣмъ, отолстѣмъ.
2) гл. *стр.* Бывѣмъ нашѣшкѣмъ.

Нашѣшкѣмъ и нашѣшкѣмъ, с. *ср.*
отъ нашѣшкѣмъ и нашѣшкѣмъ.

**Нашѣжъ, ешъ, — шѣжъ, гл. *ср.* отъ на-
шѣмъ.** 1) Да съшѣжъ, да ушѣжъ много;
нашѣмъ, перешѣмъ, настрѣмъ. 2) Да
защѣжъ надъ нѣчто; нашѣмъ, насадѣмъ.
— шѣжъ, *прич. стр.* По знаменованне-
то на глагола.

Нашлѣмъ, гл. *ср.* отъ нашлѣмъ.
Да нашлѣжъ, да нашѣмъ. — *вапѣжъ*,
прич. стр. Нашлѣмъ, нашѣмъ.

**Нашлѣжъ, ешъ, — вѣжъ, гл. *ср.* отъ на-
шлѣмъ.** Да нашлѣмъ, да нашѣмъ.
— *вапѣжъ, прич. стр.* Нашлѣмъ, на-
шѣмъ.

**Нашлѣмъ (да нашлѣжъ и да нашлѣ-
мъ), гл. д.** Нашѣмъ, набѣмъ — *жѣ*,
гл. *стр.* Бывѣмъ нашлѣмъ, нашѣмъ.

Нашлѣмъ, с. *ср.* отъ нашлѣмъ.
Нашѣмъ.

**Нашлѣжъ (да сѣ), гл. *взвѣр. ср.* Да сѣ
шѣжъ доста, доволѣжъ.**

**Нашмѣмъ и нашмѣмъ (да на-
шмѣжъ), гл. д.** Отшмѣмъ много, доста,
съ шмѣмъ набѣмъ много, колко-о трѣб-
ва; набрѣмъ, набрѣмъ. — *жѣ*, 1) гл.
взвѣр. само въ *ср.* видѣ. Да шмѣжъ до-
ста, доволѣжъ; да сѣ набрѣмъ, да сѣ набрѣ-
жъ. 2) гл. *стр.* Бывѣмъ нашмѣмъ; на-
брѣмъ, набрѣмъ.

**Нашмѣмъ и нашмѣмъ, с. *ср.*
отъ нашмѣмъ.**

**Нашмѣжъ, ишъ, — шѣжъ, гл. *ср.* отъ на-
шмѣмъ.** Да набрѣжъ, да набрѣжъ. — *ле-
пѣжъ, прич. стр.* Набрѣмъ, набрѣмъ.

**Нашѣжъ, ешъ, — жѣжъ, гл. *ср.* отъ нашѣ-
мъ.** Да нашѣмъ, да насжѣмъ — *жѣ-
жъ, прич. стр.* Нашѣмъ, насжѣмъ.

Нашѣмъ, гл. *ср.* отъ нашѣмъ. Да

нашѣмъ. — *напѣжъ, прич. стр.* На-
шѣмъ.

**Нашѣмъ и нашѣмъ (да нашѣмъ,
гл. д. Нашѣмъ).**

**Нашѣмъ, гл. д. *ср.* Да нашѣмъ
много, доста.**

***Нашѣмъ, с. *ж.* Т. Нашѣмъ.**

Нашѣ, напѣ, напѣ, в. напѣ.

**Нашѣ, с. *ж.* Пятнадесято слово, нятидесято
букѣ отъ Словянскѣ азбукѣ, и; нашѣ**

**Нашѣмъ и нашѣмъ (да нашѣмъ,
жѣ), гл. д.** Шѣмъ нѣкому на ухо-то; на-
шѣмъ, пошѣмъ; нашѣмъ. — *жѣ*,
гл. *взвѣр.* само въ *ср.* видѣ. Да шѣмъ
да шѣмъ доста, доволѣжъ; да сѣ нашѣмъ
да сѣ нашѣмъ.

**Нашѣмъ, ешъ, — жѣжъ, гл. *ср.* отъ на-
шѣмъ.** Да нашѣмъ, да пошѣмъ.

**Нашѣмъ (да сѣ), ишъ, — тѣжъ, гл. *взвѣр.
ср.* Да шѣмъ доста, доволѣжъ; да сѣ на-
шѣмъ.**

**Нашѣмъ (да сѣ), гл. *взвѣр. ср.* Да шѣмъ
доста, доволѣжъ.**

**Нашѣмъ (да сѣ), ишъ, — лѣжъ, гл. *ср.*
взвѣр. ср. Да шѣмъ доста, много.**

**Нашѣмъ (да сѣ), ишъ, — тѣжъ, гл. *взвѣр.
ср.* Да шѣмъ доста, много.**

**Нашѣмъ (да сѣ), гл. *взвѣр. ср.* 1) Д
шѣмъ доста, много. 2) Да пошѣмъ
да сѣ нашѣмъ.**

**Нашѣмъ (да сѣ), ишъ, — тѣжъ, гл. *взвѣр.
ср.* Да шѣмъ доста, много; да сѣ на-
шѣмъ.**

**Нашѣмъ (да сѣ), ишъ — чѣжъ, гл. *взвѣр.
ср.* Да шѣмъ доста, много; да сѣ на-
шѣмъ.**

**Нашѣмъ (да сѣ), ешъ, — жѣжъ, гл. *ср.*
взвѣр. ср. Да шѣмъ доста, доволѣжъ;
сѣ нашѣмъ.**

**Нашѣмъ (да сѣ), гл. *вз. ср.* Да
шѣмъ доста, доволѣжъ.**

**Нашѣмъ, ишъ, — шѣжъ, гл. *ср.* отъ на-
шѣмъ. Да ушѣжъ, да зашѣжъ,
нашѣжъ, да зашѣжъ; напѣмъ, напѣ-
мъ. — *жѣжъ, прич. стр.* Напѣмъ,
напѣмъ, зашѣмъ, зашѣмъ;
напѣмъ, напѣмъ, напѣмъ.**

**Нашѣмъ (да нашѣмъ), гл. д. Напѣмъ
шѣмъ, покрѣмъ нѣчто съ шѣмъ
напѣмъ, ушѣмъ, зашѣмъ, зашѣмъ,
напѣмъ, напѣмъ. — *жѣ*,
гл. *стр.* Бывѣмъ нашѣмъ; напѣмъ,
напѣмъ, зашѣмъ, зашѣмъ;
напѣмъ, напѣмъ, напѣмъ.**

Нашѣмъ, с. *ср.* отъ нашѣмъ.

**Нашѣжъ, нар. Какѣ сѣ нѣе знаѣмъ, ка-
то сѣ намъ иска; по напѣмъ. Знаѣмъ
нашѣжъ.**

нащѣвамь (да ся), *гл. възвр. свр. и*
нащѣвръж (да ся), *ешь, — врлся, гл.*
возвр. свр. Да щавамь, да щавръж доста,
 доволю; да ся наклать, да ся намрдамы.
нащаматъж (да ся), *ишь, — тѣлся, гл.*
возвр. свр. Да щаматъж доста, доволю; да
 ся налудувамь; насодѣмьтъ.
нащамся, *гл. об.* Навдигамся, голѣмьжся,
 подносамся; хвѣстать, хвѣстаться.

Похвалился богатый-тъ:
 Азъ съмь богатъ и прѣбогать.
 Тутъ ся нащать и нащивъ
 Како рыбъж во глубинъ,
 Како орелъ со възшинъ,
 Како овцъ съ рудо нагна,
 Како лозъ съ бѣло гроздіе. *Пѣс.*

нащаніе, *с. ср.* отъ нащамся.
нащѣрвамь и **нащѣрювамь** (да нащѣ-
 ръж), *гл. д.* Изписывамь щаренни врѣху
 нѣчто; нащѣструвамь, изщѣструвамь; на-
 щѣрять, изщѣрять, выпещрять. — *мся,*
гл. стр. Бывамь нащаренъ, нащѣструвамъ-
 ся, изщѣструвамяся; нащѣряться, изщѣ-
 ряться, выпещряться.

нащѣрваніе и **нащѣрюваніе**, *с. ср.* отъ
 нащѣрвамь. Нащѣструваніе, изщѣстру-
 ваніе.

нащѣръж, *ишь, — риль, гл. свр.* отъ на-
 щѣрвамь. Да нащѣръж, да изщѣръж;
 нащѣстрить, изщѣстрить, выпещрить. —
реный, прич. стр. Изписаный съ щар-
 енны, нащѣстреный, изщѣстреный; нащѣ-
 щреный, изщѣщреный, выпещранный.

нащѣвъж, *ишь, — виль, гл. д. свр.* Да уща-
 вь много, доста; съ щавеніе да наготвь.
нащѣпамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ща-
 памь доста, доволю; да ся накрачъж.

нащѣ, *нар.* Не палъ и не пилъ, на гладно;
 натошакъ. *Наще срьдце вино не ся пие,*
 на гладно срьдце.

нащѣпвамь и **нащѣпювамь** (да нащѣ-
 пѣж), *гл. д.* Нащипывамь: 1) Съ щипаніе
 наготвювамь, ощипывамь много, доста; на-
 скубывамь; нащѣпывать, натерѣблывать,
 надѣргивать, нарывать. 2) Щипъж много,
 доста. *Хванъж, та ѣж нащипа. — мся, 1)*
гл. възвр. само въ свр. видѣ. Да щипъж
 доста, доволю. 2) *гл. стр.* Бывамь нащѣ-
 панъ; нащѣпываться, натерѣбливаться,
 надѣргиваться, нарываться.

нащѣпваніе и **нащѣпюваніе**, *с. ср.* отъ
 нащѣпывамь. Нащипываніе.

нащѣпѣж, *ешь, — палъ, гл. свр.* отъ на-
 щѣпывамь и нащѣпывамь. Да ощипѣж мно-
 го, доста, да наскубамь; нащѣпнать, нате-
 ребить, надѣргать, нарвать. — *щипаный,*
прич. стр. Наскубаный; нащѣпаный,
 натерѣбленный, надѣрганный, нарванный.

нащѣпнать (да нащѣпѣж), *гл. д.* Нащѣ-
 пивамь.

нащѣпнание, *с. ср.* отъ нащѣпывамь. На-
 щѣпываніе.

***нащѣранъ**, *с. ж. Т.* нащѣрана.

нащѣръж, *ешь, — нѣлъ, гл. ср. свр.* За
 козинъ, за космы: да щѣръж, да ся из-
 дигъж, да ся изправъж, да ся наежъж, да ся
 накрѣнъж, да настрѣхъж; ощѣтиниться. *На-*
щѣръжъж ми коса-та; вѣлосы дѣбѣтъ,
стѣли дѣбѣтъ.

нащѣръбѣж, *ишь, — бѣлъ, гл. свр.* отъ на-
 щѣръбѣвамь. Да ощѣръбѣж, да накрѣнъж, да
 осакатъж. — *бѣнъгый, прич. стр.* Ощѣрѣ-
 ный, накрѣненный, осакатеный.

нащѣръбѣвамь (да нащѣръбѣж), *гл. д.* На-
 правивамь нѣчто щѣрбо, направивамь му щѣр-
 бѣлъ; ощѣрѣивамь, накрѣивамь, осакатѣ-
 вамь. — *мся, 1) гл. възвр.* За мѣсячинъ-
 тѣ: ставъ побѣла, щѣрба, пма разѣшъ.
Мѣсячина-та ся нащѣръбѣва, на раз-
сѣшъ е; лунъ ущѣрѣѣтъ. 2) гл. стр.
 Бывамь нащѣрѣенъ, ощѣрѣивамяся, накрѣ-
 ивамяся, осакатѣмяся.

нащѣръбѣваніе, *с. ср.* отъ нащѣръбѣвамь.

нащѣръжъ, *нар.* Стои нащѣръжъ, стои на-
 скокъ, будно, да чыка да не стане нѣчто,
 да не ся случъ, та да е готовъ; быть на
 сторѣжъ.

нащѣулицы, *с. м. мн.* Дѣѣ тоягы съ разо-
 хы на нихъ, на които стѣпнать, та хо-
 дятъ съ тѣхъ; гыгы, ждракылы, конкылы,
 конкылы, кубылы, ногачкы, ногавицы, но-
 щалкы, натарыгы, стулицы, шулы; ходылы.

нащѣувамь и **нащѣупывамь** (да нащѣу-
 пѣж), *гл. д.* Навождамь пѣкого съ дырника му
 нагорѣ. — *мся, 1) гл. възвр.* Навождамъ
 съ дырника си нагорѣ, на-камъ пѣкого. 2)
гл. стр. Бывамь нащѣупенъ.

нащѣупваніе и **нащѣупываніе**, *с. ср.* отъ на-
 щѣупывамь и нащѣупывамь.

нащѣупѣж, *ишь, — палъ, гл. свр.* отъ на-
 щѣупывамь и нащѣупывамь. — *пенъгый, прич.*
стр. Наведенъ и съ дырникъ навиренъ на-
 горѣ, на-камъ нѣчто.

нащѣувамь и **нащѣурувамь** (да ся нащѣу-
 рѣж), *гл. об.* Ставамь, скокывамь, наежывамъ
 да направыхъ нѣчто. *Нащѣуружъж да идѣтъ.*
Нащѣуруся да го бие.

нащѣуруваніе и **нащѣуруваніе**, *с. ср.* отъ на-
 щѣурувамь.

нащѣуръж (да ся), *ишь, — рилъ, гл. свр.*
 отъ нащѣурувамь.

нащѣу, *мѣст. ж.* отъ пош. Онаѣ.

нащѣивамь, *гл. мн-кр.* отъ нащѣивамь.

нащѣвъ, *нар.* 1) Не скрышно, не тайно,
 явно, ачыкъ, на мейданъ; въявъ, въявъ,
 наръжу, наръжно, явно, открыто. *Из-*

Найакваніе и **найакнуваніе**, с. ср. отъ **найаквамъ** и **найакнувамъ**.

Найакнѣж, смѣ, — **нжѣлѣ**, гл. свр. отъ **найакнамъ**. Да **подакнѣж**; **окрѣбнѣж**.

Наймѣ, **нападѣмъ**, **нападохъ**, **напалъ**, гл. свр. отъ **нападамъ** и **напаждамъ**. 1) Да **пронамъ**, да **отнамъ**, да **пахѣнж**, да **нагрѣзж**. 2) Да **нахранѣж**, да **насытѣж**, да **накрѣмж**; **накормѣж**, **напитатѣж**. — **Нападеный**, прич. стр. в го на ряда му.

Найарчѣж (да ся), **ншѣ**, — **чилѣ**, гл. **взвѣр**. свр. Да **нарчѣж** доста, **довољѣж**.

Найахамъ (да ся), 1) гл. **взвѣр**. свр. Да **нахамъ** доста, **довољѣж**; да ся **наназдѣж**; **наѣздѣтѣся**.

Майка Дойкѣж не давате,
Деять брата ѣж дадохъ,
Зачто быше надалеко,
Кога къ ходѣть на прѣвичѣ,
Кони да си ся наахажѣ,
Пушкы да си ся наврѣлять. *Пѣс.*

2) гл. **вз**. **пѣ**-часто въ **мн**. **ч**. Да **нахнемъ** мнозина, да ся **накачимъ** на конѣ мнозина. *Наахажѣся на конѣ-тѣж*, *накачихъж* **шмѣ** ся.

Не, нар. Отрицаніе; **не**. *Не ходи, не пиши. Не е правѣж. Недалеко. Не азѣж, не тѣж*, *нето азѣж, нето тѣж*. *Не мя карай да-лечъ да ходѣж. Не е день, не е два, цѣля недѣляж станѣж*, *какъ го чакамъж*. *Не че ми трѣбва, дума станѣж, та пытамъ. Не ли ти мама думаше. Да бы ся кало, не бы и висѣло. Да не е такъвѣж. Има ли нѣкой у васѣж? — Не, нѣма. Быва ли да излѣзе? — Не, не бива. Не е червено, а зелено. Не было въ тѣжкѣж, а въ кратунѣж. Не было въ младѣж младѣцѣж, та ще бѣде въ бѣлѣж бра-дѣцѣж*.

Нѣбе, с. ср. Небо.

Небѣнѣж, у.ж. ср. отъ **нѣбе** и **нѣбо**.

Небѣсница, с. ж. Казвася въ **нѣсенъ** за **змиѣж**:

Не е нашла никѣдѣж водицѣж,
Салтѣ е вапѣла едѣвъ дѣбокъ излакѣж,
У излака змиѣа небѣсница,
Никой смѣе вождѣ да налѣе,
Бе го поглѣне таѣа люта змиѣа.

Небѣсний, — **сѣнѣ** и — **сѣнѣж**, **сна**, **сно**, нар. Что е на небе-то, что **стана** горѣ въ **небе-са-та**, что **иде**, что **ся** **праща** отъ **небе-то**, отъ **небеса-та**; **небѣсний**.

***Небѣтъ**, с. м. *Т*. Нойбѣтъ, **рядѣж**, по **рядѣж**, **едѣнѣж** **слѣдѣж** другъ; **бѣчерѣдѣж**. *Сѣж* **небѣтъж**, по **рядѣж**; **поочерѣдно**.

Неблагодарный, — **рыѣж** и — **ренѣж**, **риа**, **рно**, нар. 1) Който не познава за **добро-то**, что **му** е **нѣкой** **направилѣж**; **неблагодар-**

ный, **непризнатѣльный**. 2) Който не е **довољенъ** отъ **нѣчто**, **недовољный**; **недо-вольный**.

Неблюдѣж, с. м. **Нѣчто**, **станѣж** **изнепадѣй-но**, **безѣж** да **го** **чакашѣж**, **безѣж** да **му** **ся** **па-дѣвашѣж**; **нечаянность**, **сюрпрѣзѣж**. — *Въ неблюдѣж* (*внеблюдѣж*), *нар*. Внезапно, **изнепадѣйно**, **пзведѣжжѣж**, **пзневѣрѣшкѣж**, **ненадѣйно**, **нечакано**; **внезапно**, **незѣпно**, **неожиданно**, **набѣгомъж**.

Нѣбо, **небеса**, с. ср. Небе: 1) Онаѣа **чѣсть** отъ **свѣта**, въ **конато** **ся** **връгѣть** **сѣнѣце-то**, **мѣсячина-та** и **звѣзды-тѣж**; **нѣбо**. 2) **Мѣсто**, **дѣто** **Богъ** **показѣва** **славѣж-тѣж** **си** на **правѣд-нищи-тѣж**; **нѣбо**. *Душа-та му отиде пра-во на небо-то при Бога*. 3) Казвася **по-нѣкого** **вмѣсто** **Богъж**; **нѣбо**. *Небо-то го на-каза. Небо-то ны прѣти дѣждѣж*. 4) **Гор-на-та** **чѣсть** на **уста-та**, что е **кѣто** **кубе** **вдѣлѣпѣжѣж**, **междѣж** **зѣбы-тѣж** и **грѣло-то**; **небѣж**, **темяж**; **нѣбо** **во** **рту**. — *Единѣж* *Господѣж* *на небо-то и единѣж* *царѣж* *на земѣж-тѣж*. *Богъж* *на небо, царѣж* *на земѣж*. *Едно небо* *отъ грѣмежѣж* *не ся бои*. *Едно небо* — *голѣмѣж* *студѣж*. *Отъ чернѣж* *земѣж* *до сѣме* *небо*. *Далѣж* *е кѣто* *отъ небо-то* *до земѣж-тѣж*. *Не падѣть* *отъ небо-то* *не-ченѣж* *вѣрѣчета*. — *Сѣнѣа* *риза* *и брой-ница, просо* *и пшеница* *и двѣ* *дѣлѣж* *миризливиѣж*? *Гат*. — Небо, **звѣзды**, **сѣнѣце** и **мѣсяцѣж**.

Набоѣзливый, въ, **ва**, **во**, нар. Който не **ся** **боѣж**, който **нѣма** **страхѣж**, не е **страхливѣж**; **безѣстрашѣный**; **безѣбойзпѣнный**.

Небрѣженіе, с. ср. отъ **небрѣжѣж**.

Небрѣжѣж, **ншѣж**, — **жѣлѣж**, гл. д. **Немарѣж**, не **тачѣж**, не **щѣж** да **знаѣж**; **пренебрѣгѣтъж**. *Не-брежи* *за ничто*. *Небрежилѣж* *тѣжж* *ра-ботѣж*.

Небѣцѣж, с. ср. Небо въ **уста-та**, **темяж**; **нѣбо** **во** **рту**. *Смѣди* *мя* *небѣцѣ-то*.

Небѣдѣница, с. ж. **Срѣщася** въ **кѣтѣжж** за **женѣж**, **конато** да не **бѣде**, да **ся** **смахне**, да **ся** **провали**. *Еѣ* *види* *ѣж*, *небѣдѣница* *и* *прокѣтѣница-та*, *како* *ми* *ся* *крѣви* *со* *уста-на*, *да* *бы* *ѣж* *ся* *сврѣтѣла* *отѣко* *грѣбо!*

Нѣва, **им**. **соб**. **женѣско**

Невидѣмка, с. ж. *Шпанка* *невидѣмка*, **конато** **пѣрѣви** да не **ся** **видѣ** **онѣж**, който **ѣж** **носи**; *шпанка* *невидѣмка*. *Кѣто* *турѣж* *чѣло-вѣкѣж* *на* *главѣж-тѣж* *си* *тѣжж* *шпанкѣж* *невидѣмкѣж*, *пѣрѣви* *го* *да* *ся* *не* *видѣ*.

Невидимый, **мѣж**, **ма**, **мо**, прич. Что не **мо-же** да **ся** **видѣ**, что **ся** не **видѣ**; **невѣди-мый**. *Отъ* *невидѣмо* *огнѣж* *да* *падѣж*, *та* *да* *го* *изгори!* *Да* *го* *удари* *отъ* *неви-дѣмо!* *Кѣтѣви*.

Невидѣлица, с. ж. Въ изреченіи: *отъ невидѣлицъ*, *отъ дѣто* му ся не надѣишь, *отъ невидѣно*, *внеблюдъ*, *изненадѣнно*, *нечаявано*: *печально*. — *Ходи по триста псаѣлицы*, ходи та ся лута, та ся скыта, ходи по халость. — *Отишли видѣ невидѣлицъ*, отишли поврага, прѣждосалися, джедемосалися.

Невидѣно, като с. ср. Косто още не смѣи виждали, косто другъ нѣтъ не е ставало, случася сега за прѣвъ нѣтъ; *невидаль*, *невидѣльщина*.

Невидѣный, нѣ, на, но, пр. Что не е видѣн, когото не смѣи видѣли. *Невидѣно лице лесно ся забравя*.

Невинность, с. ж. Нѣмане винъ, качество на невинный; *невинность*.

Невинный, —нѣтъ и —нѣтъ, *ина*, *ино*, пр. 1) Что нѣма винъ, кабахать; безвинный; безвинный, *невинный*. *Невиненъ е въ тѣхъ работъ*. 2) Что нѣма грѣхъ, порокъ; безгрѣшный; *невинный*, *непорочный*. *Невинно ѣстелце*. 3) Что не докарва врѣдъ, что не врѣди; безврѣдный; *невинный*, *безврѣдный*, *неврѣдный*. *Невинны думы*, *невинна игра*. — *ино*, нар. 1) Безъ винъ, безъ кабахать; безвинно; *невинно*, *безвинно*. *Та невинно пострада*. 2) Безъ грѣхъ, безъ порокъ, безгрѣшно; *невинно*, *безгрѣшно*, *беспорочно*. *Живѣ невинно*. *Каза го невинно*.

Невинманіе, с. ср. Кога нѣкой не внимае, не гяда, не пазѣ нѣчто хубавѣ; *невинманіе*.

Невнимательный, —лѣтъ и —лѣтъ, *лна*, *лно*, пр. Что не внимава, кога ся врыши нѣчто, или кога той врыши нѣчто; *непрѣдпазливый*; *неосторожный*, *неосмотрительный*, *опрометчивый*. — *лно*, нар. Съ невинманіе, непрѣдпазливо; *неосторожно*, *неосмотрительно*, *опрометчиво*.

Неводець, у. м. и *неводця*, у. м. ср. *отъ неводѣ*; *неводокъ*.

Неводъ, с. м. Голѣма мрѣжа за ловеше рыбъ; влакъ, гриба, грибъ; *неводъ*. *Ловѣ рыбъ съ неводъ*; *неводитъ*.

Неволитый, тѣ, та, то, пр. Неволный, болнавый, болничавый, нехвелитый, чамавый.

Даде Господь третѣ-та година,
Бѣ година тако неволита;
Лѣтъхъ либи болно да ми лѣжи,
Като лѣтъхъ и главъ не дигихъ,
Та ми умрѣ младо и зелено. *Пѣс.*

Неволица и *неволичка*, у. м. ж. *отъ невола*; *неволичка*.

Неволина, с. ж. Неволѣа *Слободѣна-та* е *пѣ-тяжка* *отъ неволицъ-тъ*.

Неволитый, —лѣтъ и —лѣтъ, *лна*, *лно*, пр.

Неволитый: 1) Който има нѣкаквъ неволъ, неволикъ, или е боленъ, или го е постигнало друго нѣкакво зло; *нуждѣный*, *бѣдѣный*, *злочестѣный*, *злоризичѣный*, *болнавый*, *нехвелитый*; *несчастѣный*. *Самоволенъ та неволенъ*. *Неволицы му ся овця-тъ*.

Не смѣи ти дошли, Стояне,
Крѣвь-тъ да ми ти приеми,
Миса-та да ти идеми,
Ала смѣи дошли, Стояне,
Понудж да те попудимъ,
Че лѣжишь боленъ неволенъ,
Всѣчко-то лѣто неволенъ. *Пѣс.*

2) За женъ: *трудна*, *тяжка*, *непраздна*.

Станѣла трудна невола,
Тяжкѣ е рождѣ родила. *Пѣс.*

— *лно*, нар. *Злочестно*, *бѣдно*, *неволито*, *злоризично*; *несчастно*.

Неволикъ, *инѣ*, —лѣтъ, гл. ср. *пѣ-чѣсто* въ м. ч. *неволицы*: прѣкарѣмы както можемъ, поминуѣмы както да е.

Невола, с. ж. Неволѣа: 1) *Злочестіе*, *зло*, *бѣда*, *бѣдность*; *невола*, *нужда*. *Невола-та научѣа чловѣка*; *порѣ на умъ навѣдѣтъ*.

Кажи, Марко, Марко *кравелитый*,
Что невола, Марко, ми те нашло? *Пѣс.*

2) *Тяжка болѣсть*, *тяжка болка*. — *Всѣкой си има своѣхъ неволицъ*. *Болна жена голѣма невола*. *Сиромашина до шѣхъ, невола до волѣхъ*. *Малко благословиѣа, много невола*. *За неволицъ съ мѣжѣа, кога гостѣ нѣма*. — *По неволицъ*, като нар. *Безъ да щѣхъ, нѣма какъ да ся прави*. *По неволицъ и съ човѣдо магарѣ на пазарѣ*.

Невратъ, с. м. Голѣма ладѣна *отъ боровы дѣскы*, съ коѣто по Дунава карать *градиво* и другы *тяжкы стокы*; *та врыши само надолѣ изъ рѣкъ тѣхъ*, по теченіе-то ѣ; *сѣлъ*; *плотъ*. — *Парѣ-тъ отидохъ на невратъ*, да ся не врыжѣтъ.

Неврътъ, с. м. *За неврътъ*, да ся не врыне. *Врыли сѣдѣхъ тѣхъ по единъ камѣкъ за неврътъ*.

Неврѣтъкъ, с. м. Казвася за *четвъртъкъ*, *несврѣтъкъ*. *Срѣда — не ся сѣда, четвъртъкъ — неврътъкъ*.

Неврѣска, с. ж. Животно *Mustela nivalis*, *байнова булчица*, *батева булчица*, *радева булчица*, *байновка*, *власица*, *сенева булчица*, *каджѣка*, *калманка*, *ласица*, *невѣстулка*, *невѣстка*, *попадийка*, *попона булчица*, *иниш попадийка*, *царева невѣста*, *царева невѣстулка*, *царева церѣка*, *чюмова сестра*; *лѣсица*, *лѣстка*, *лѣска*, *порѣкъ*.

Невтасалтый, лѣ, ла, ло, пр. Что не е още *втасалъ*, *узрѣлъ*, *неузрѣлый*; *недошлый*, *молодой*.

Невтасаникъ, с. м. Срѣщася въ клятвѣхъ :
невтасанику, да бы не втасалъ!

Невъздрѣжнѣй, — жнѣ и — женѣ, жна, жно, пр. Който не може да ся въздрѣжи да не направѣ нѣчто; неводздрѣжнѣй.

Невтѣда, с. об. Невтѣждѣ чловѣкъ, който не отбира отъ нѣчто, не знае нѣчто; невтѣжа. *Хала и невтѣда*, казвася за надутѣ, невтѣщѣ чловѣкъ. *Каква си тѣ хала и невтѣда!*

Невтѣждѣ, пр. неизм. Който не е вѣждѣ въ нѣчто, на нѣчто; невтѣщѣй; невтѣжественнѣй, неискуснѣй.

Невтѣмъ, нар. 1) Може, негли, белки, белкимъ, беки, алалемъ; *мѣжетъ бытъ, кѣжется. Невтѣмъ ще вали дѣждѣ*, може да вали дѣждѣ. *Ще умрѣ невтѣмъ*. 2) Много, тврѣдѣ много, кой знае колко, какво; невтѣдѣ, нивѣсть. *Невтѣмъ колко много парѣ има*; у негѣ невтѣдѣ, какъ много дѣнегѣ.

Невтѣра, с. ж. Кога не вѣрвамѣ нѣкого; недовѣрѣе. *Каква би тѣа невтѣра, та никоу ничто ми не дава!*

Невтѣренѣй, нѣ, на, по, пр. Не наученѣй на вѣрѣ, непросвѣтенѣй въ вѣрѣ, некрѣстенѣй.

Чюль сѣмъ земѣ некрѣстенѣж,
Некрѣстенѣж, невтѣренѣж,
Христѣсъ Богу неврѣдаденѣж;
Еази ке идѣ да ѣж крѣстѣж,
Да ѣж крѣстѣж, да ѣж вѣрѣж,
Христѣсъ Богу да ѣж врѣдамы. *Пѣс.*

Невтѣрець, рѣя, с. м. Невтѣрникъ.

Невтѣрие, с. ср. Невтѣрство; невтѣрие.

Невтѣрникъ, с. м. 1) Който не дръжи никакѣж вѣрѣж; невтѣрець, безвтѣрець; безвтѣрь, невтѣрь. 2) Който не дръжи здраво вѣрѣж-тѣж сп; невтѣрець, безвтѣрець; нетвѣрдѣй въ своѣй религѣи, невтѣрь. 3) Който не е отъ нашѣж-тѣж вѣрѣж; нехристѣаннинѣж, безвтѣрець; невтѣрнѣй, нехристѣ. 4) Който не вѣрѣва нѣкого; недовѣрчивѣй. 5) Който не стои на думѣж-тѣж сп, не изплѣнава обѣщанне-то си; неизмѣнникѣж.

Чакай, чакай, слѣнце невтѣриниче,
Али вака вѣрѣж си дръжало,
Обѣвъ едножъ ке си огрѣвѣмѣ,
И пакъ обѣвъ ке се зайдемѣ. *Пѣс.*

Невтѣрница, с. ж. Жѣпа, мома невтѣрникъ; безвтѣрница, безвтѣрка. *Да вака тѣж менѣ ми направѣ, невтѣрнице гуди една, да ми стѣпнѣшъ на честѣж-тѣж;*

А друженѣж невтѣриница,
Что мѣ мене не вѣрвите?
Змѣхъ мѣ любить три годнѣж,
Еа не можамѣ да гѣ отдѣламѣ. *Пѣс.*

Лѣгѣж лудо да прѣспѣе
Перница невтѣрница,
На душека беледина,
Подѣ юргана чичеклина. *Пѣс.*

Ой дѣвоико невтѣрнице,
Тѣ си синокъ заклинамѣше,
Заклинамѣше, проклѣнамѣше,
Не кѣшъ тѣтка да оставишъ,
А за свѣкра опытувашъ. *Пѣс.*

Невтѣрниѣй, —рѣнѣ и —рѣнѣ, рѣна, рѣно, пр. 1) Что нѣма, не дръжи никакѣж вѣрѣж; безвтѣрниѣй; безвтѣрнѣй. 2) Что не дръжи вѣрѣж-тѣж си здраво; безвтѣрниѣй; нетвѣрдѣй въ своѣй религѣи. 3) Что не пѣцовѣдва нашѣж-тѣж, христѣанскѣж-тѣж вѣрѣж; безвтѣрниѣй, нехристѣаннинѣж; невтѣрнѣй, безвтѣрнѣй, нехристѣ. 4) Что не дръжи думѣж-тѣж сп, не стои на думѣж-тѣж сп, не изплѣнава обѣщанне-то сп, въ когото нѣмамы вѣрѣж; невтѣрниѣй, вѣроломнѣй. *Невтѣренѣж приатѣле. —рѣно, нар. Безѣ вѣрѣж.*

Невтѣрство, с. ср. Невтѣрие, нѣманѣе вѣрѣж, безвтѣрие; безвтѣрие.

Невтѣрь, им. соб. мѣжско; срѣщася въ пѣсѣнѣ за планинѣж:

Изгрѣна слѣнце
Отъ Невтѣрь Балканѣж;
Та не е слѣнце,
Малка е мома. *Пѣс.*

Невтѣста, с. ж. 1) Кѣнѣто скоро ся е мѣжила; булка, нѣфа; новобрѣчнаѣя, молодѣя, молодѣица, молодѣка, княгѣиѣя.

Бае Дамѣанѣ. Дамѣанѣ,
Млада сѣмъ, байче, невтѣста,
Скоро сѣмъ тукъ доведена,
Не знаѣжъ, дѣ е чашиѣа сребѣрна. *Пѣс.*

2) Свежѣрь, свежѣрѣва, дѣвери и злѣвы вѣкатѣ на снѣхъ си невтѣста и булка; така и вѣкатѣ и тѣхнѣ-тѣж роднѣиѣж; булаѣ; невтѣстка, тѣкѣже обрѣщенѣе кѣ ней свежѣра, свежѣровѣи, деверѣй и зѣловокъ и вѣсѣхъ вообще рѣдственинѣковѣхъ нѣхъ.

Свежѣрь невтѣсти продума:
Мома невтѣсто, невтѣсто,
Ако ми юнаѣи посрѣщнѣешъ,
Просто да тѣ е ковчѣжѣи-то,
Ковчѣжѣи-то най-мѣнѣчѣи-то,
Что го шѣсть бѣвола вѣзѣтъ. *Пѣс.*

3) Булка и невтѣстѣж ся казѣва на всѣякожъ младѣж женѣж; булаѣ; обрѣщенѣе кѣ молодѣй жѣнѣщѣиѣж. *Невтѣсто Стокѣниѣце.*

Вѣйвода каже невтѣсти:
Мѣла хубѣана невтѣсто,
Что тѣ е крондѣрь сребѣренѣж,
А чашиѣа-тѣж каляѣа? *Пѣс.*

— *Цѣреѣва невтѣста*, животно невтѣстулка.

— *Мѣмѣятѣ му невтѣстѣж-тѣж*, казѣватѣ за оногѣва, комуто е распѣсанѣж поѣасѣ-тѣж, тѣ ся

влѣче. — *Харна мома* — зла невѣста. *Зять сынъ не става, нето невѣста дѣщерка. Млѣдися като младж невѣстж. Минжла сватба и трѣси невѣстж-тж. Чекори като младж невѣстж. Мрьдаты му рѣцѣ-ты като на младж невѣстж позѣ-ты.*

Невѣстинскій, ска, ско, пр. Невѣстиный, булгыный, булчиный; невѣстинъ. *Речи му да ти донесе шаренъ санджжъ съ невѣстинскж прикиж. Невѣста-та радна радостна си земж невѣстинскж-тж стовнж.*

Стойте, момци, братови ти момци,
Да си обльчж невѣстинскж рубж.
— Хайде Яно, хайде мила сестро,
Не е сватба за невѣстинскж рубж,
Токъ е сватбж за катаденшнж рубж. *Пѣс.*

— **скы**, нар. Като невѣстж. *Растохъ, растохъ дѣвойчинскы, поклонихся невѣстинскы, сткохж мя като роба, влѣкохж мя като булж, тлѣкохж мя по главж като змиж.* Гат. — Ржжъ.

Невѣстиный, нъ, на, но, пр. отъ невѣста. Невѣстинскій, булгыный, булчиный, булчный; невѣстинъ, невѣстинъ.

Невѣстица, 1) у. ж. отъ невѣста. *Тѣнка, длѣга невѣстица сама си гробъ копае.* Гат. — Кѣпчюгъ. 2) Животника *Coscinnella*, божна бубалка, божна кравица, велиденця, водводица, господева момичка, гуролъ, даскаля, калника-малинка, кална-мална, кукумара, литмара, мара, путмара; божья ковыявка, божья корѳвка, козявка.

Невѣстка, с. ж. Животно невѣстулка.

Невѣстѹлка, с. ж. 1) Животно *Mustela putalis*, байнова булчица, батева булчица, радева булчица, байновка, власица, енева булчица, кадънка, калманжж, ласица, невѣрска, невѣстка, попадийка, попова булчица, пиши-попадийка, царева невѣста, царева невѣстулка, царева щерка, чюмова сестра; ласица, ласка, лѣстка, норѳкъ. *Невѣстулка-та гонж мѣшкы, мори кокошкы, кѣса дрѣжы.* 2) Животника *Lampiris*, бѣшунка, бѣшунка, ламберуда, свѣтулка; свѣтлякъ.

Невѣстѹля, у. ср. Малко то на невѣстулкж.

Невѣстця, у. ср. Малка, млада невѣста. *Момичя мило — невѣстця гнило.*

Невѣщій, нъ, ща, ще, пр. Невѣждъ.

Невяна, им. соб. женско.

Невянецъ, у. ж. Малко невянъ.

Невянѹга, им. соб. женско.

Невянтъ, с. ж. Раст. цвѣтие *Calendula officinalis*, цвѣти жѣто-граниво; девеципоонецъ, годѣмо цвѣтие, джунджюла, кроконъ, левянтъ; ноготкй.

Невлнуга невянтъ сади,
День го сади, два го вади,
Нѣкой ю го ноцѣж бере,
Ноцѣж бере, денѣ поси. *Пѣс.*

— **Дивж невянтъ**, раст. *Asperugo procumbens*; острица лежачая, скѣлка.

Негасѣный, нъ, на, но, пр. *Негасена варъ, Calx viva*, още неполѣна съ водж; негашенная извѣсть.

Негли, нар. 1) Може, може бы, невѣмъ, бѣлки, бѣлкимъ, беки, аладемъ; **мѳжетъ** быть, кѣжется, вѣроятно. 2) Нежелн, нели, камоли, а не; нежелн.

Леде Марко, леде милый сыну,
Болѣ, сыну, на дворты му иди,
Негли, сыну, тува да го чакашь. *Пѣс.*

Него, 1) вин. пад. ед. число отъ лично мѣст. 3-те лице мжж и ср. родъ, го; егѳ. 2) показ. мѣст. в.м. она, онова. *По него пжтъ, по него вѣрѣмя, него мѣсто*, по она пжтъ, по онова вѣрѣмя.

Неговый, въ, ва, во, мѣстоим. прит. отъ трете лице едн. число мжж. и ср. родъ; егѳ. *Кой съ кое, Иванъ съ неговото. Чигаво, бегово, кой го нашьлъ негово. Който по-напрѣдъ поиска дѣвойкж-тж, негова е.*

Неговж-тж, нар. Както си той знае, както ся пему пска. *Какво-то и да му казвашъ, той неговж-тж си знае; что ни говори ему, онъ всё такй свою несѣтъ.*

Негодѹвамъ, гл. ср. Показвамъ, че не съмъ благодаренъ отъ нѣчто, че мя е ладъ, дѣто е станжло то така; негодѳвать.

Негодѹвание, с. ср. отъ негодѹвамъ; негодѳваніе.

Неда, им. соб. женско. *У Нединж свѣщцы горятъ*, казвася, кога нѣкои запали двѣ свѣщцы.

Недалечъ, нар. Близо; неведалькѣ, недалѣко, неподалѣку. *Недалечотъ насъ има чешмж.*

Недка, им. соб. женско. *Рачѣ рачи, Недка влачи.*

Неднйый, — дѣль и — денѣ, дна, дно, пр. Никакъвъ, неденйъ, нѣднйый. *Азж разбойникъ-тъ неднйый, кучя-то недно какво ми направилъ!*

Недобѳръ, с. ж. Что е останжло отъ даникъ, отъ дѣгъ да ся добира; заднина, заднище, бакина; недоймка, недобѳръ.

Недобринѣ, с. ж. Нѣ добро нѣчто, не доброта, злина, лошетина. *Зло и лошаво — дѣѣ недобринж.*

Недоброжелѣтель, с. ж. Който не жаеа, не пска нѣкому добро-то; недоброжелѣтель, недоброхѳтъ.

Недѳбрый, — бѣръ, бра, бро, пр. Който не е добѣръ; злый, лоший; недѳбрый.

Недовѣждамъ, гл. д. и ср. Не виждамъ добръ, при сѣшъ съмъ; недовѣдѣть. *Хваняхъ да недовѣждамъ.*

Недовѣждане, с. ср. отъ недовѣждамъ.

Недовѣрѣлый, лъ, ла, ло, пр. *Недовѣрѣлы думы, работы*, недокрынѣлы, несвѣсны думы, работы, не за-въ работъ думы.

Недовѣрие, с. ср. Изгубване вѣрж въ нѣкого, съмнѣване, че той прави нѣчто не-добро, не както трѣбва, невѣра; недовѣрие, недовѣрка.

Недовѣрчивый, — рень и — рень, рна, рно, пр. Който не ся довѣрава нѣкому, нѣма вѣрж на него; недовѣрчивый.

Недогледный, — днь и — днь, дна, дно, пр. Что не може да ся изгледа; голѣмый. *Излѣзньтъ десять пятнадесять плуга и за една недѣля изоравать поле недогледно.*

Недоговѣждане, с. ср. Кога нѣкой самъ не ся договѣжда, не ся сѣща; недосѣщане; недогѣдка.

Недохлѣпный, нъ, на, но, пр. *Недохлѣпана глава*, дебела глава, что не разбира отъ ничто.

Недозрѣлый, лъ, ла, ло, пр. Что не е добръ, не е съвсѣмъ узрѣналъ, недовтасалый; незрѣлый.

Недокрынѣлый, лъ, ла, ло, пр. *Недокрынѣлы думы, работы*, недовѣрѣлы, несвѣсны думы, работы.

Недомакынь, с. ж. Който не бере домъ, не може да врьти кѣжж; разсѣпникъ, разтурникъ, пинаница.

Недомрѣлый, лъ, ла, ло, пр. Който не е съвсѣмъ умрѣлъ, който още бере душж. *Недомрѣлъ чловѣкъ поплътъ да е такъ.*

Недоносча, с. ср. Дѣтя, родено прѣди врѣмя, недоносжъ; недоносжъ, выкидышъ.

Недоносжъ, с. м. и недоносча, с. ср. Недоносча.

Недопеченый, нъ, на, но, пр. Что не е добръ, не съвсѣмъ опеченъ; недопеченный, недопеклый.

Недоплата, с. ж. Что-то е останжло още да ся плаца; неплатена още часть отъ джгъ; недоплата.

Недопущане, с. ср. Бранение, неизволнаване; запрещеніе.

Недосолѣный, нъ, на, но, пр. Что не е добръ, колко-то трѣбва посолѣнь. *Торлакж недосолѣнъ*, така ся присмивать околны-ти селяни на Морповци (въ Македония).

Недостойный, — стѣнь, стѣйна, стѣино, пр. Който има нѣкакъвъ порокъ, нѣкакъж лошавинж, не е достоенъ, не е врьденъ, не е кадженъ за нѣчто; недостойный.

Недосѣтливый, въ, ва, во, пр. Който не

можетъ самъ да ся сѣти, да ся договѣди за нѣчто; недосѣтливый, несѣтливый.

Недосѣщане, с. ср. Кога нѣкой самъ не ся сѣща, не ся договѣжда за нѣчто, недоговѣждане; недогѣдка.

Недоукъ, с. ср. Който не доврѣшилъ науки-ты сп, не ся е изучилъ добрай, полуученый; недоучъ.

Недочювамъ (да недочюжъ), гл. д. 1) Не чювамъ, не слушаю добръ, приглухъ съмъ; недослышать. *Съ едно-то ухо недочюва.* 2) Не чювамъ вѣщо-то, докрай; недослышать. *Ако нѣчто недочюешъ, то пытай.*

Недочюване, с. ср. отъ недочювамъ; недослышка, ослышка.

Недочюжъ, ешь, — чюль, гл. свр. отъ недочювамъ; недослышать.

Недрагый, гъ, га, го, пр. Что не е драгъ; немилый. *Немилж, недрагж. Скътитася немила, недрага.*

Недрѣменжъ, ишь, — нилъ, гл. ср. Не сѣдамъ, не ся умиравамъ, не мжкнувамъ.

Недуга, недугавый, в. неджгавый.

Недѣвки, с. ж. мн. Невидимы сжщества, като юды-ты; докарвалы чловѣку ужъ урамж.

Недѣй, недѣйте, повелит. накл. отъ неучотрѣбителенъ глаголъ дѣйж. Немой, некай, не правъ; незамай. *Недѣй ходи*, не ходи. *Недѣй прави така. Недѣйте много прыпка*, не прыпкайте много. *Да идж ли у васъ? — Недѣй. Недѣй учи Варварж, какъ ся прави попарж.*

Недѣлѣ, им. соб. мжско.

Недѣлица, у. м. ж. отъ недѣля.

Недѣличка, у. м. ж. отъ недѣлица.

Недѣльникъ, с. м. Казвать за понедѣльника нехривити, кога не пекать дѣ работать; чистъ дѣльникъ. *Понедѣльникъ — недѣльникъ, вторникъ — позторникъ, срѣда — не ся сѣда, четвъртъкъ — несвѣтъкъ . . .*

Недѣлниченъ, — чна, чно и

Недѣлный, — лнь и — лнь, лна, лно, пр. отъ недѣля. Казвася за дни, въ които не ся работи; празниченъ.

Недѣля, с. ж. 1) День-тъ сѣдъ сжботж, който ся празнува отъ вѣщкы-ты християны; воскресеніе.

Мари калино Марийке,
Днеска е свѣта недѣля,
Азъ щж въ черковж да идж,
Свѣщницъ да си запалжъ,
Ты да ми дѣтя наглядвашъ. *Пѣс.*

Въ дѣльникъ зелникъ, въ недѣльж попарникъ. Циганиж и въ недѣльж работи, а мжжъ-тъ му голъ. 2) Седемъ-ты дни отъ недѣльж до недѣльж, седмица; недѣля, седмица. Прва-та недѣля на великж

посты. 3) Врѣмя отъ семь дена, отъ който день и да подкачимъ, седмица; недѣля. *Стоналъ цѣлъ недѣлѣ въ село-то. Отъ тукъ до тамъ има двѣ недѣли пѣть. Забѣнжалъ Гаго три дни безъ недѣлѣ. — Бѣла недѣла, русалска недѣла, русална, пядесятница. — Велика недѣла, страстна недѣла, послѣдняя-та недѣла на великы посты. — Кръстна недѣла, четверта-та недѣла на великы посты, крестопоклонна. — Киораво-та недѣла, слѣна-та сѣбота, така казвать, кога дойде врѣмя нѣкому за женение. — Опална свята недѣла, 7-й Юлиа. — Праздна недѣла, свѣтла недѣла, недѣла-та слѣдъ Велидень. Пуста праздна недѣла (ей гуди праздна недѣла), какъ не би цѣла година! — Разчюшка, рушна недѣла, недѣла-та прѣди рядовиѣ недѣлѣ. — Сырна недѣла, отъ сырно до мѣсно заговѣванне, сырница; масленица. — Рядовна недѣла, недѣла-та прѣди сырницѣ. — Свѣтла недѣла, праздна недѣлѣ, недѣла-та слѣдъ Велидень. — Страстна недѣла, велика недѣла. — Чиста недѣла, прѣва-та недѣла на великы посты.*

Недѣля, им. соб. женско.

Недѣлясамъ, гл. свр. отъ недѣлясамъ. Да склопѣж, да наврѣшѣ недѣлѣж.

Недѣлясамъ и недѣлясувамъ (да недѣлясамъ), гл. ср. Склонвамъ, наврѣшвамъ, изкарвамъ недѣлѣж, седмицѣж. *Не е още недѣлясалъ.*

Недѣлясване и недѣласуване, с. ср. отъ недѣлясамъ.

Недѣляшний, — шнь и — шень, шня, шие, пр. Что е недѣлясалъ.

Пила Неда воцѣж водѣ,
Нощѣж водѣ недѣляшний,
Па изпила лютѣж змиѣж;
Хванѣж Неда да жлѣтѣе,
Да жлѣтѣе, да блѣдѣе. *Пѣс.*

Недѣга, с. м. Недуга, недѣгъ, невола, невола, бѣда, болѣсть; недугъ.

Недѣгавичкый, — чѣтъ, чѣка, чѣко, пр. смѣкч. отъ недѣгавый.

Недѣгавый, въ, ва, во, пр. Недугавый: 1) Слабый, болный, болявый, хлѣмавый, нехвѣлитый, немощный, гевшекъ; недужный, болѣзненный. *Недѣгавъ съмъ, та не мож да работѣж. На едно мѣсто былъ пасѣлъ единъ овчаръ двѣстѣ овецъ, ама ни единъ нѣмало здравѣж; вси-тъи были недѣгавы. 2) Злостый, злостный, злоризичный; несчастный, злополучный. 3) Гламавый, гунавый, залухавый, несмысленный, неумный, слабоумный, простый, будала; глупый, скудоумный, неразумный,*

негодный. *Недѣгава жена разплетема ходи.*

Ай честитый царю Костадине,
Опулиси въ мене окаянѣж,
Како брата на да си прѣжыалъ: ...
Токъ си тѣжѣ мои милый брата,
Что загына отъ недугавѣж жѣнѣ. *Пѣс.*

Недѣгъ, с. м. Недѣга.

Неже и

Нежели, свѣж. Негли, нѣли, камоли, а не; нѣжели. *По-добръ да съмъ умрѣлѣж, не-жели (неже) да съмъ живѣж да видѣж таково чюдо.*

Нежито, с. ср. Раст. *Sedum tectorum*, бабинъ квасъ, дебелецъ, нежить, кашличавча, тлѣстига, тученица, тучница.

Нежитъ, с. м. 1) Болѣсть по вѣщи-ты и въ зѣбы-ты, като вѣтрѣ. 2) Раст. нежито, съ което лѣкувать болѣсть нежить. 3) Невидимо нѣкакво сѣщество, за което народъ-тъ вѣрва, че то ся скыта отъ мѣсто на мѣсто.

Незаконный, — нѣнь и — нѣнь, ния, нно, пр. Противный на законы-ты, не по законы-ты; незаконный. — нно, нар. Противъ законы ты, не по законы-ты, беззаконно; незаконно.

Незапáматный, — тѣнь и — тѣнь, тня, тно, пр. *Отъ незапáматно врѣмя*, отъ памети вѣка, отодавѣж, отъ незнаменено врѣмя. *До чешмѣж-тѣж имало едикъ старѣж слѣж отъ незапáматно врѣмя.*

Незнáнный, нъ, на, но, пр. Невыканный, неканенный; незванный. *Незванъ гостъ — готово магаря.*

Незинный, нъ, на, но, прит. мѣстоим. отъ трете лице един. число женскый родъ; нейзинный, нейный. *За незино-то добрѣ.*

Что ми ѣ дочю незина керка,
Незина керка, млада Яника,
И ми отгъчя право на чешмѣж,
И ми залѣж утрѣшнѣж водѣ,
Ми ѣ отнесе на незинѣ майкѣж. *Пѣс.*

Незнáнный, — знáенъ, знáйня, знáйно, пр. Когого не познавамъ, когого не знаемъ; незнаный, непознанный, неизвѣстный; неизвѣстный, невѣдомый, неизáемый.

Тога него старецъ го скоривать:
Стани, стани незнаена делю,
Оги дойде кова за ставане!

Незнáнный, нъ, на, но, пр. 1) Незнайный, непознанный, неизвѣстный; неавѣстный, невѣдомый, неизáемый.

Проговори Тимишаринъ Гуро:
Богъ помага, младый побратиме!
Отговаря дѣтя Голомъше:
Далъ Богъ добро, незнаный делю! *Пѣс.*

2) Что е много, та не ся знае колко е, та

не може да ся брои; безчетный, безброй-
ный; несмѣтный, безсѣтный, безчислен-
ный, несчѣтный.

Ете иде Марина свекрѣва
Въ рѣдѣ носи отъ злато тепсиж,
На тепсиж назнано имане,
Па си Мари потихо говори:
Слѣзани, Маро, слѣзани моа снѣхо,
Просто да е отъ злато тепсижа
И на тепсиж незнано имане! *Пѣс.*

Незнáние, с. ср. 1) Кога нѣкой не знае
нѣчто; **незнáние**. 2) Неотбирание, неумѣна-
ние; **неумѣние**.

Незѣ, дат. пад. ед. число отъ лично мѣстоим.
3-те лице женскый родъ; нейзѣ, ней, ѳ;
ей. *Не ѳ давати Господь незѣ челядь
за добро-то незнано.*

Ней, дат. пад. ед. число отъ лично мѣстоим.
3-те лице женскый родъ; ѳ, ной, незѣ,
нейзѣ; ей.

Ней, междом. Ой, ей.

Ней море дѣвойко,
Ней море хубава,
Что любишь, что глѣдашь
Той лудъ гидиж? *Пѣс.*

Нейдиный, нѣ, на, но, пр. Нейный.

Неизбѣжный, — жнѣ и — жнѣ, жна, жно,
пр. Безъ когото, безъ чото не може; по-
трѣбный; **неизбѣжный**, **необходимый**.

Неизвѣстный, — стѣи и — стѣи, стна,
стно, пр. Незнайный, непознаты; неиз-
вѣстный.

Неизгладный, — днѣ и — денѣ, дна, дно,
пр. Что нѣма добръ изгладѣ, что не хваща
очи, неугладный; **невзрачный**, непри-
гожий.

Нейзинный, нѣ, на, но, мѣстоим. прит.
Нейный.

Неизмѣнный, — нѣи и — нѣи, нна, нно,
пр. Что не може да ся измѣни, да ся про-
мѣни, что си остава все еднакъвъ; неиз-
мѣнный,

Нейзинный, — знѣ и — зѣи, зна, зно,
мѣстоим. прит. Нейзинный, нейный.

Допушилъ книжъ нейзинный братъ:
Ей сестро, сестро родена,
Даль чифликъ да си продавамъ,
Даль тимаръ да си заложамъ,
Езъ тебе да тя откупамъ? *Пѣс.*

Неизреченный, нѣ, на, но, пр. Что не мо-
же да ся изрече, да ся изкаже, да ся раз-
каже; **неизреченный**, **несказанный**.

Нейзѣ, дат. пад. ед. число отъ мѣстоим.
лично 3-те лице женскый родъ; ней, ѳ,
ной, незѣ; ей.

Нейзѣ говори Гюро златарця:
О майко, майко, остарѣла майко,
Остарѣлася, безумилася,
Това си имать, това си пуци. *Пѣс.*

Нейкую, **нейкуюмъ**, гл. д. Не щж, не искамъ;
не хочу. *Нейкую да идемъ. Кешъ ли да
идеши? — Нейкуюмъ.*

Нейный, **нейный**, **нейна**, **нейно**, мѣстоим.
прит. отъ трете лице едн. число женскый
родъ; **нейный**, **нейзинный**, **нейдиный**, **ней-**
ный; ей. *Нейна работа, тя да му
мысли.*

Да си пише бѣлж книжъ,
Бѣлж книжъ, лѣпо писмо,
Да си пуци до татко му,
И до нейж прѣжъ любжъ,
И до нейна мила сына,
И до нейж мила кержъ. *Пѣс.*

Нейниж-тж, нар. Както си тя знае, както
ся ней иска.

Нейстинж, нар. Не наистинж, нашежъ, лѣ-
во; въ шутку.

Нека, связз. 1) За отстѣпване, за повеле-
ние; дако, да; пусть, пускай. *Нека иде,
да иде. Влачете мя, азъ нека си пла-*
чж. 2) Ако, и да; хорошб, ничего, пус-
кай. *Вали джжж.—Нека.*

Некаджриникъ, с. м. Некаджренъ чловѣкъ.

Некаджриница, с. ж. Некаджрна жена, мома.

Некаджриный, — рнѣ и — рѣи, рна, рно,
пр. Който не е каджренъ за нѣчто, не го
быва за нѣкакъж работж, неохватный;
неспособный.

Некайлникъ, с. м. Който не става каилъ,
не пристаи, не приима.

Некайлница, с. ж. Която не става каилъ,
не пристаи, не приима.

Некайлство, с. ср. Неставане каилъ, непри-
стаиане, неприимане.

Неканентый, нѣ, на, но, пр. Невыкантый,
незвантый, некалесантый. *Неканенъ гостъ
като магаря на насъ.*

***Некѣзинъ**, с. м. Т. Некѣзъ, скжпъ чло-
вѣкъ, скжперики, скжпѣцъ, неподатливый,
скрѣжавый, вариклѣчко; скрѣга.

Некни, нар. в. нѣкни.

Нековъ, с. ж. Голѣмъ топачъ желѣзо излѣ-
но, нѣ още нековано; крѣца.

Некрѣнжтый, тѣ, та, то, пр. Невдигнжтый.

Азъ си ся качихъ на высокъ диванъ,
Тамо си наидохъ пустж постелъ,
Како постлана ѳ некрѣнжъ,
До постелъ тж мѣжско-но дѣти,
Какъ повиено неразвѣнено. *Пѣс.*

Некрѣкъ, с. м. Растение нѣкакво.

Некрѣстениця, с. ср. Некрѣстця.

Некрѣстеный, нѣ, на, но, пр. *Некрѣсте-*
ни дни, дни-ти отъ малкж колядж до во-
дици, спорядъ едиы, а спорядъ другы отъ
Игнатъ-день до бабинъ-день; нечисти дни,
мръсници, мръсни дни, караконджарови дни;
богоявлѣнскіе дни, свѣтѣи.

Некрѣстця, с. ср. Малко некрѣстено още мжжко дѣтя; некрѣстениця, некрѣсть, некрѣщъ, голце, гуща, джолъ, ноне, шуже, нурде, пуше, пушла, шыже, кушла, шюля, шюлко, еврейця.

Некрѣсть и **некрѣщъ**, с. м. 1) Некрѣстця 2) Чловѣкъ нехристианинъ, та не е крѣщаванъ; **нехристъ**.

Нектѣ, с. м. мн. Ноктѣ.

Нелѣ, нар. Нали, дава, дѣвѣ, ели, лели, налѣ, чева, като, та, дилмъ; **вѣдѣ**. *Нели ти казвахъ да не ходишь; да я тебѣ говорилъ, а же тебѣ говорилъ не ходишь. Нели съмъ роднина? да мы родни, вѣдѣ мы родни. Нели е така? Нели глѣдашь.*

Нелѣ, сѣкъ. Неже, нежелѣ. *По-добрѣ смрътъ, нелѣ такъвъ животъ.*

Нело и **целъ**, сѣкъ. Нѣ; но. *Лозе не че молитвъ, нело сака мотыкъ.*

Такомъ Бога, старъ калугеръ,
Да на не съмъ кукучица,
Нело съмъ си Божѣ майка,
Божѣ майка хаберджика. *Пѣс.*

Нити Боснѣ силенъ огънь гори,
Нити Боснѣ мѣтна вода носи,
Нело Боснѣ прыжъ чюма бие. *Пѣс.*

Не съмъ дошелъ отъ конь да си слѣзъ,
Не съмъ дошелъ вино да ти пижъ,
Нело съмъ дошелъ дворы да ти пѣмъ. *Пѣс.*

Нелѣивнѣй, въ, ва, во, пр. Непръзеливнѣй, прѣгавнѣй.

Немѣ, нар. Лема, нима, ма, лаума, легома, истинѣ ли, белки, мигаръ, зеръ, чунки; **рѣзвѣ**, неужѣли, неужли, неужто. *Та нема, та истинѣ ли? нѣшто, рѣзвѣ, неужто? Нема го не знаешъ? Нема не е така?*

Немарѣние, с. ср. отъ **немарѣж**. Нерадѣние, нехайство, безопасность, незабѣгание; **нерадѣнѣ**.

Немарлѣвщина, с. об. Немарлѣвъ чловѣкъ, немарлива жена, мома; нехайникъ, нехайница; **нерадѣвецъ**, **нерадѣвица**.

Немарлѣвнѣй, въ, ва, во, пр. Что не пазѣ, не съгладва хубаво, немари, не хае, кога прави нѣчто; безопаснѣй, нехайнѣй; **нерадѣивнѣй**, **нерадѣивнѣй**, неосторѣжнѣй, **небѣрежнѣй**, **небѣрежливнѣй**, неосмотрѣтельнѣй, **оплѣшливнѣй**, **оплѣшнѣй**. — во, нар. Съ намѣрѣние, безъ пазѣние, безопасно, нехайно; **нерадѣво**, **нерадѣво**, неосторѣжно, небѣрежно, небѣрежно, небѣрежливо, неосмотрѣтельно, **оплѣшливо**, **оплѣшно**.

Немарѣж, шъ,—рилъ, гл. ср. Барамъ, врѣшъ нѣчто немарливо, безопасно; не радъ, не тачъ, нехайъ; **нерадѣтъ**, **пренебрѣгѣтъ**.

Немари за работж-тъ си, не ще ни да знае, малко го е грѣжжъ за работж-тъ му.
Немилостивнѣй, — вѣнъ и — вѣнъ, вѣно, и

Немилостивнѣй, въ, ва, во, пр. Что нѣма милость, не ся смилѣва за нѣчто; **безмилостивнѣй**, **безмилостивнѣй**, **безмилостивнѣй**, **безмилостивнѣй**; **немилосердѣй**, **нещѣдливѣй**, **безмилостивнѣй**, **безмилостивнѣй**. — вѣно и — во, нар. Съ немилость, безъ милость; **безмилостивно**, **безмилостивно**, **безмилостивно**, **безмилостивно**; **немилосердо**, **нещѣдно**, **безмилостивно**, **безмилостивно**.

Немилость, с. ж. Нѣмане милость, немиѣлане, несмилѣвание за нѣчто; **немилость**, **опѣла**.

Немилѣй, лѣ, ла, ло, пр. *Ходи немилѣ недрагъ, нѣма си нидѣ никого, нидѣ ничто, скытѣся по людскы-ты врата, по чюжбинѣ; безрѣднѣй, безпрѣютнѣй.*

Немирѣнѣй, нѣ, на, но, пр. Непросѣнѣй.

Додѣ врѣмѣ да слѣзамъ,
Да слѣзамъ отъ столнѣжъ,
Че ще сѣдне друга вѣра,
Друга вѣра некрѣстѣна,
Некрѣстѣна, немирѣна. *Пѣс.*

Немирникъ, с. м. Който не мирува, бѣснѣе; **цѣкостникъ**, **обѣсникъ**, **обѣшникъ**, **вѣжникъ**, **лудѣтина**; **кудѣсникъ**, **куролѣсѣ**, **куролѣсникъ**, **гомова**, **непосѣденѣ**.

Намирнѣй, — рѣнъ и — рѣнъ, рѣна, рѣно, пр. Что не мирува, что бѣснѣе; **лудѣчкѣй**, **палавѣй**, **буйчѣй**; **беспокойнѣй**, **немирнѣй**. — рѣно, нар. Палаво, лудо, буйно; **беспокойно**.

Немѣжанѣ, с. ср. Кога нѣкой не може, не е кадѣренѣ. *Неуцѣганѣ и немѣжанѣ сѣ два брата (сѣ братъ и сѣстра).*

Немѣй, **немѣйте**, повелѣтел. наклон. особѣна форма отъ глаголъ **мѣжъ**. Недѣй, нимъ, некай, не прави; **незамѣй**. *Немой плака, не плачи.*

Немѣлѣго, като с. ср. Въ изрѣчение: *Има село, та го вѣкатъ Немѣлиго*. Така казѣвать на дѣца, кога ся разсѣдѣть и не шѣтъ да надѣтъ.

Немѣчѣ, с. ж. Нѣмане, немотѣна, сиромѣшѣна, бѣдность, осѣдѣность, нищѣта; **бѣдность**, **нищѣта**, **убѣжество**. *Дѣто си живѣжъ задружно, тамо немѣчка не улази. У задружнѣ кѣжъ немѣчка-та не улази.*

Немѣщница, с. ж. Немошь, слабѣсть, нехвѣль, болѣсть, недѣжа, невоѣла; **немошь**, **недѣтъ**.

Хабѣръ мѣнъ ты ми пуци,
За да дойдъ да тя видъ,

Покрай тебе да ся найдѣ,
Изметъ тебѣ да ти сторѣ,
На твоѣхъ-тѣхъ немошницѣхъ. *Пѣс.*

Немоштыи, — щѣнь и — щѣнь, щна, щно, *пр.* Что има нѣкакѣхъ немошь; сухый, слабый, болнавый, неджавый, нехвелный, жѣлавый, жюлавый; немошныи, слабыи, безсилный, хворый.

Немошь, *с. ж.* Немошница, нехвель, болѣсть, педжгъ, невола, слабость; немошь, немочь, недугъ, болѣзнь, хворость.

Немошѣжъ, ешь, — щѣль, *гл. ср.* Ставамъ немошень, изгубвамъ си силы-ты; слабѣжъ, ослабвамъ, отслабвамъ, запирамъ, изнадамъ, отпадамъ, изнемошавамъ, изнемогвамъ, изнеможамъ, чмажъ; изнемогаты, ослабѣваты.

Немошѣвание, *с. ср.* отъ немошѣжъ.

Нему, дател. пад. един. число лично мѣстоим. отъ 3-те лице мѣжскый и *пр.* родъ; му; ему.

Немытый, тѣ, та, то, *пр.* *Немытъ чловекъ*; неумывка. **Немытъ**, като *нар.* Нечисто; неумывакою. *Да не идѣшь немытъ.*

Ненавѣджъ, ишь, — дѣль, и

Ненавѣждамъ, *гл. д.* Не искамы да видж нѣчто, нѣкого; не обычаемъ, мразжъ, гонжъ, имамъ ненависть; ненавѣдѣти. — *мся*, *гл. вѣз.* Не ся обычаемы, мразимся, гонимся.

Ненавѣждане, *с. ср.* отъ ненавѣждамъ.

Ненависть, *с. ж.* Ненавѣждане, необычание, мразение, вражда, гонение, зложелательство; ненависть.

Ненавѣжнѣлый, лѣ, ла, ло, *пр.* Что не е навѣжнѣлъ, привѣжнѣлъ на нѣчто, неопытный; необычный.

Ненаѣданный, нѣ, на, но, и

Ненаѣденый, нѣ, на, но, *пр.* Комуто не ся наѣдамъ, когото не чакамъый; нечаканый; нежданый, неожиданный. *Отъ ненаданжъ дупжъ мышка излиа.*

Ненаѣдѣжъ, *с. ж.* Кога ся нѣкой не наѣжъ за нѣчто, не чака нѣчто. *На ненаѣдѣжъ*, като *нар.* Ненаѣдино.

Ся собрахъ много кабабалжжъ,
Отдохж невѣстж да барать,
Отдохж тие на ненаѣдѣжъ
И хватихъ тога да гы коляты,
До кольна крѣвы направихъ. *Пѣс.*

Ненаѣдиный, дѣень, дѣйна, дѣино, *пр.* Что става, что дохожда изведнѣжъ, изненаѣдино, нечакано; неожиданный. — *дѣино*, *нар.* Изненаѣдино, изведнѣжъ, изневѣрешкы, на пенаѣдѣжъ, пенаузданица, внебюдѣ, пенаузда, начакано, неочаквано; нечаяно, неожиданно, врасплѣхъ, набѣгомъ.

Ненарядѣный, нѣ, на, но, *пр.* Нетуревый на рядѣ, въ рядѣ, ненатѣженный; неустроенный.

Ненасытныи, *с. м.* Който не може да ся насытити, да ся нааде; *ненаѣда.*

Ненасытница, *с. ж.* Кюато не може да ся насытити, да ся нааде; *ненаѣда.*

Ненасытныи, — тѣнь и — тѣнь, тна, тно, *пр.* Что не може да ся насытити, да ся нааде; несытныи, несытый; *ненасытныи, ненаѣдныи.*

Крѣзь планижъ пѣлци пропѣялы,
Крѣзь ливадѣ цвѣтѣа разцутѣлы,
Во ливаджъ зелено езеро,
Во езеро хаждаръ ненасытныи,
Всякой день п' единъ чловекъ ѣаде. *Пѣс.*

Ненаузда и пенаузданица. *нар.* Ненаѣдино.

Ненаука, *с. ж.* *Сиви юнци пенаука*, още неучени.

Ненаходеный, нѣ, на, но, *пр.* Что не ся е находилъ, насытилъ на ходѣ.

Еаъ щжъ си умржъ младо зелено,
Младо зелено ненаходено,
Ненаходено, ненаносено,
Салъ армосано, па невѣччано. *Пѣс.*

Нени, *непи!* *междом.* За приспивание дѣтя; нѣни, нѣни! нуни, нуни!

Неника и неница, *с. ж.* Срѣщася въ гатанжъ за соль, натоварена на мѣскжъ, карана отъ калугерь: *качѣхъ на никово поле, опулихъ на кукуберы, ете една неплода, что си води нероджъ, та си кара немѣжъ (неницжъ), или: минжъ нерода, та води неплоджъ, что носи неницжъ.*

Непа, *с. ж.* Така наричатъ понѣйдѣ сестржъ на майкжъ; лѣпа, лопа; тѣтка по матери.

Необыкновенный, нѣ, на, но, *пр.* Чтото става рѣдко, невсякога, чюдный, дивный; необыкновенный, необычайный, необычный.

Неодавна, *нар.* Скоро, неотколѣ; недавно.

Неодавнашнний, — шѣнь п' — шѣнь, шна, шне, *пр.* Что не е отодавна, скорошнний; недавный.

Неодѣланый, нѣ, на, но, *пр.* *Неодѣланъ чловекъ*, дебелъ, дебелакъ, глупакъ, ахмакъ, простакъ, селаченинъ; *мужѣкъ.*

Неопытныи, — тѣнь и — тѣнь, тна, тно, *пр.* Който нѣма опытъ, умѣние за нѣчто, не знае, не е навѣжнѣлъ за врьши нѣчто; ненавѣжнѣлый, аджамна; необычный, небывалый.

Неорѣзъ, *с. м.* Нескопена свинна, нерѣзъ, шинаръ, вепръ; нерѣзъ, порозъ, вепръ.

Неоскудный, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, *пр.* Что си има всичко, чтото му трѣба, охолный; неоскудный.

Неослабный, — бѣнь и — бѣнь, бна, бно,

пр. Что не ослабѣва, что е все еднакво силѣтъ; неослабный.

Неотгрѣленный, нѣ, на, но, *пр.* Съ неотворены грѣды. *Невѣста-та дарова свекъра и свекръвж-тж съ по едик неотгрѣленж кошюлиж, за да имъ ся затворены уста-та.*

Неотколѣ, нар. Неодавна, прѣди нѣколко врѣмя, скоро; недавно.

Неотколѣшний, — шель и — шень, шна, шне, *пр.* Что не е отколѣ, неодавнанный, скорошний; недавний.

Неотрѣсеный, нѣ, на, но, *пр.* Что не ся е отрѣсая нѣкому, что не е можая да му ся отговори, да му отворне.

Неочѣкваный, нѣ, на, но, *пр.* Что става изведижжъ, безъ да му ся надѣвамы, безъ да го чикамы; нечаканый, ненадѣнный, ненаденый; **неожиданный**, **неожидаемый**. — *но*, нар. Нечакано, ненадѣно, изведижжъ, изневѣрешкы, виеблюдъ, на ненадѣжъ; **неожиданно**, **неожидаемо**.

Непара, нар. Мало, нетолкова, немного; *мало*, *плохо*. *Непара радить и пьетъ. Отъ очи непара глядамы, съ очи слабо глядамы.*

Вино пиямы, непара го пиямы,
Коня лахамъ, коня аджамия. *Пѣс.*

Неиасить, с. ж. Птица *Pelicanus*, баба, батланъ, несить; **пеликанъ**, баба.

Непендѣкъ, 1) с. ж. Цѣрь, плачь, колай за да стане, да ся изврыши нѣчто; пендѣкъ. *Това му е непендѣкъ-тъ за ба да оздраве. Непендѣкъ-тъ му е да . . .* 2) нар. Безъ друго. *Ако сакать нѣкой госте-то му непара да раджъ и пижъ, непендѣкъ было, ахчина-та да закачить за покас едик лжжицъ.*

Неплѣта, с. ж. Кога нѣкой не плати на врѣмя, что е трѣбвало да плаща; **неплатѣжъ**, **неуплѣта**.

Неплѣда, с. ж. Срѣщася въ гатанкж за калугеръ, за мскж; в. **пенѣка**.

Неплодность, с. ж. Неполюство.

Неплодный, — днь и — день, дна, дно, *пр.* Что не принаса, не дава плодъ, нѣма рожбж; **безплодный**; **неплодный**.

Неплодородный, — днь и — день, дна, дно, *пр.* Что не е ималъ, кога не е имало много плодородие; **гладный**, **оскудный**; **голодный**. *Неплодородна година*, гладна година; **голодный годъ**. *Неплодородно мѣсто*, гладно мѣсто; **голодная сторона**.

Неплодство, с. ср. Нѣмане, недаваше, непринасанне плодъ, рожбж; **неплодность**; **неплодность**, **неплѣдие**, **неплодство**.

Неподѣлливый, въ, ва, во, *пр.* Что ся стиска да не даде нѣкому нѣчто, да не по-

харчи пѣйдѣ нѣчто, който трѣпере надъ парж-тж; **скжпый**, **стисливый**, **скръжавый**, **нариклѣчко**, **дююмерка**, **скжперникъ**, **скжпенецъ**, **стислѣ**, **тврѣдица**, **цицина**, **стинца**, **некезинъ**, **тамахкарь**; **скръга**, **скуняга**, **скупецъ**, **скупердый**, **скупердыйка**.

Неподѣбный, — бнь и — бень, бна, бно, *пр.* Что не иде, что не подобае да ся каже, да си направи; **неприличный**, **безприличный**, **безрядный**, **безжитый**, **срамотный**; **непристойный**, **неприличный**.

Непокорный, — рнь и — рень, рна, рно, *пр.* Който не ся покорява; **непослушный**; **непокорный**.

Непокорство, с. ср. Кога ся нѣкой не покорява нѣкому; **непокорность**.

Непожтнжтый, тѣ, та, то, *пр.* Что не е пожтнжъ, не е побаранъ, не е бутанъ; **непобараный**, **непохванжтый**, **непочекнжтый**; **нетрѣнутый**.

Непослушникъ, с. ж. Който не слуша, не ся покорява, не ще да знае за каквото му казвать; **нѣслухъ**, **бѣслухъ**, **ослушникъ**.

Непослушница, с. ж. Жена, мома **непослушникъ**; **ослушница**.

Непослушный, — шнь и — шень, шна, шно, *пр.* Что не слуша, не ся покорява, не прави, не ще да знае, каквото му казвать; **непокорный**, **инатъ**; **непослушливый**, **ослушливый**, **ослушный**, **огурливый**.

Непостоянный, — ннь и — нень, нна, нно, *пр.* Что нѣма постоанство, что не дръжи, не стои на думж-тж, что не е всакога еднаквъ, что ся мѣнава; **непостоянный**.

Непостоянство, с. ср. Качество на **непостоянный**; **непостоянство**.

Непосѣдо, с. об. Който, конато не стои мирно, а все ся движи, все шнавре, мръда; **мрьдлѣ**, **мрьда**, **мрьдогжица**, **шнаврогжъ**.

Непотрѣбный, — бнь и — бень, бна, бно, *пр.* Что не трѣбова, не е за въ работж, не го бьва за нѣчто; **разваленый**; **непотрѣбный**, **неподобный**, **неужный**, **лядавый**.

Непохванжтый, тѣ, та, то, *пр.* **Непобараный**, **непожтнжтый**, **непобутнжтый**, **непочекнжтый**; **нетрѣнутый**.

Непочвѣтность с. ж. Своиство на **непочвѣтный**.

Непочвѣтный, — тнь и — тень, тна, тно, *пр.* Комуто не иде отъ ржгы да направи нѣчто, който не умѣе; **некадрштый**.

Непочѣкнжтый, тѣ, та, то, *пр.* **Непожтнжтый**, **непобарнжтый**, **непохванжтый**, **непобутнжтый**; **нетрѣнутый**.

Неправда, с. ж. Нѣчто неправо, не по правдж-тж, не по законы-ты, нѣмане **правдж**;

беззаконие, неправдина, неправина, неправица, безправда; неправда, несправедливость.

Неправдина, с. ж. Неправда.

Неправдица, ум. ж. отъ неправда.

Неправдинка, ум. ж. отъ неправдина.

Неправина, с. ж. Неправда.

Само грѣми, дождь не врьне
Отъ Нединъ неправинъ:
Отровила свой-тѣхъ сестрѣхъ,
Залюбила своа зята! Пѣс.

Неправица, с. ж. Неправда.

Неправый, въ, ва, во, пр. Что не е спорядъ правдѣ-тѣхъ, не е спорядъ законъ-ты, вънъ отъ правдѣ-тѣхъ; беззаконный; несправедливый.

Непраздна женá. Тяжка, трудна жена; непраздная, беременная, чреватая, брюхатая.

Неприличие, с. ср. Нѣмане приличие, неприлично нѣчто; неприличіе.

Неприличный, —чѣнь и —чѣнь, чна, чно, пр. 1) Что е безъ приликъ, что е отъ пѣтна навѣнь, что не е за-вѣ людѣ; неприличный, безрядный, безпѣтный, неподобный, срамный, срамотный; неприличный, непристойный, неумѣстный, неблагопристойный, непригожий, беспутный. 2) Что не прилична, что не мѣста на друго нѣчто, что не сж сѣ прилика; несхожий. —чно, нар. безъ приликъ, отъ пѣтна навѣнь, недобрѣ, неприлично, безпѣтно, безрядно; неприлично, непристойно, неумѣстно, неблагопристойно, беспутно.

Неприятелка, с. ж. Жена, жма неприятель, душманка; неприятельница.

Неприятельскый, ска, ско, пр. отъ неприятель. Вражий, вражескый, душманскый; неприятельскый. —скы, нар. Като неприятель; вражескы, душманскы; неприятельски, вражески.

Неприятелство, с. ср. Ненавиждане, ненависть, вражда, гонение нѣкого, душманѣжъ; враждá.

Неприятель, с. м. Който ненавиди, гони другога и му иска зло-то; врагъ, злосторникъ, душманъ; неприятель, недругъ, врагъ, злодѣй, лиходѣй. Боже, пази мя отъ приатели, отъ неприатели самъ щж сѣ пази.

Неприятность, с. ж. Качество на неприятный; неприятность.

Неприятный, —тънь и —тенъ, тна, тно, пр. Что нѣма приятность, что е безъ приятность, противный; неприятный, противный. —тно, нар. Противно, чоглаво, гумазно; неприятно, протѣвно.

Непростѣный, нъ, на, но, пр. Комуто не

сж дали още прощѣж, който не е ходилъ още на прощѣж.

Оставилъ любá вѣнчано,
Вѣнчано, а непростено. Пѣс.

Непроходный, —дѣнь и —дѣнь, дна, дно, пр. Что не може да сѣ прѣмине; непроходный, непроходимый, непроѣздный.

Непрѣтъкъ, с. м. Раст. *Ranunculus acris*, непертъкъ, горочвѣтъ, жабрынакъ, жабрунакъ, кашикость, крѣвѣвичъ, крѣвинность, качюнь-трѣва, лютяча, лютяща, скопирничъ, слѣтѣкоса, струмишко цвѣтие, попова чашка, тряскавичъ; лютякъ, преградѣ, купáло, соломонова печáть, лучовой рапункуль, куріная слѣпотá, чечина.

Непрѣдвардване, с. ср. Кога нѣкой не варди, не пази прѣди да стане, да се случи зло-то; неосторѣжность.

Непрѣклонный, —нѣнь и —нѣнь, нна, нно, пр. Който не сѣ прѣкланна, не сѣ прѣвѣва отъ ничто, не зима отъ никаквы молбы; тврды; непреклонный, неуступчивый.

Непрѣмысленный, нъ, на, но, пр. Что става, что сѣ врьши безъ да сѣ прѣмысли по-напрѣдъ какъ ще стане, какво ще излѣзе; бръзый, неразумный; нерасудительный, нерасудливый, нерасудный. —но, нар. Безъ да сѣ прѣмысли, какъ да е, бръзо, наскоро, изведѣжъ; опрометчиво, на скоруру руку, круто, вкрутъ, насѣтъхъ, поспѣшно, нерасудно.

Непрѣмѣный, нъ, на, но, пр. Что не сѣ промѣна, постоянный; непремѣнный.

Непрѣстайный, стáень, стáйна, стáйно, и

Непрѣстáнный, —нѣнь и —нѣнь, нна, нна, пр. Что не прѣстана, что не сѣ прѣкѣсѣва; безпрѣстайный, безпрѣстанный, непрѣсякнжтый, едностайный; непрерывный, безпрестáнный. —нно, нар. Безъ прѣстанане, безпрѣстáйно, безпрѣстанно, непрѣсякнжто, едностáйно; непрерывно, безпрестáнно.

Непрѣсякнжтый, тѣ, та, то, пр. Непрѣстайный, непрѣстанный. *Непрѣсякнжтъ трудъ*; *беспрерывный трудъ*. —нжто, нар. Непрѣстáйно, непрѣстанно; непрерывно, беспрерывно, беспрестáнно.

Непрѣгнжтый, тѣ, та, то, пр. Что не е още вряганъ.

Ей селяне, мили браќа,
Кой ке сѣ юнакъ отбере,
Да нарѣча на Севдѣ момѣ...
Да заколи до три юнци,
до три юнци непрягнжты. Пѣс.

Непряда, с. ж. Прѣкоръ за срѣдѣ отъ мръзеливы ты: *понедѣльникъ пощѣдѣльникъ*, *вторникъ посборникъ*, *срѣда непряда*,

четырьткъ несвѣтъкъ, пятькъ свѣта
Петка, свѣта на банѣ, недѣля на
пазарь.

Непытаныш, като нар. Безъ пытанье, безъ
да пытамъ, безъ позволение. *Улѣзъжъ
непытаныш. Послушны-ты дѣца не врь-
шяты ничто непытаныш.*

Неработный, —тънь и —тенъ, тна, тно,
пр. Когато не ся работи, празничный;
неработный. *Неработенъ день*, празникъ.

Неравный, —вѣнь и —вѣнь, вна, вно,
пр. Что е отгорѣ грапавъ, съ дучкы; не-
ровный.

Нерадѣя, с. ср. Раст. *Polytrichum com-
mitine*; многовлѣсникъ, многовлѣска, ку-
кушкинъ ленъ. Съ тона бурянь кадать
родилкъ, кога ѣ ся слони нѣчто.

Неразборна, с. ж. 1) Незаборъ, нераз-
бранщина, неразбране, неотбране, незна-
нане, нѣмане оуытъ, аджемажъ; неанѣ-
нѣ, небытность, малобытность, младо-
уміе. *Прави го отъ неразбори.* 2) Нѣ-
что разбръкано, та не може да ся разбере,
та нѣма въ него умъ, мысль; неразбран-
щина, безмыслица; нескладница, несвязи-
ца, безтолковщина. 3) Разправна, рекли
—казали, прѣпирна, мѣва. *Междъ тѣхъ
има голѣмъ неразбори.*

Неразбръкъ, с. м. Незаборна въ прѣво-то
знаменованье.

Неразбраница, 1) с. ж. Незаборна въ
прѣво-то и второ-то знаменованья. 2) с. об.
Неразбранъ чловѣкъ, джаснжъ, бльснжъ.

Неразбранижъ, нъ, на, но, пр. Бльснжый,
потиренжый, пернжый, полудничавжый, ха-
лосанжый, джаснжый, смахнжый, луджый;
безразсудный, безтолковый, своенравный,
сумасбродный, неумомный, взбалмош-
ный. —но, нар. Не може да ся разбере,
забръкано, разбръкано, завалено.

Неразмисленый, нъ, на, но, пр. Непрѣ-
мысленый, необмысленый, неразумный;
необдуманый. —но, нар. Непрѣмыслено,
необмыслено, неразумно; необдуманно.

Неразумный, —мѣль и —мѣнь, мна, мно,
пр. Безумный, непрѣмысленый, необмысле-
ный, неразмисленый; неразумительный,
неразсудливый, неразсудный, необдуман-
ный. —мно, нар. Безумно, непрѣмыслено,
необмыслено, неразмислено; неразуми-
тельно, неразсудливо, неразсудно, необ-
думанно.

***Неранджъ**, с. м. и неранца и неранджа,
с. ж. Т. Раст. *Citrus Aurantium* и пе-
говый плодъ, портокалъ; померанцевое
дерево, апельсинное дерево, померанецъ,
апельсинъ.

Каква е наша сестрица,
Кога нъ бѣше маненка,
Колко нъ бѣше хубава,
А сега е прѣблѣдѣла,
Прѣблѣдѣла, прѣжѣтъла
Како дунж прѣзрѣвалъ,
А перанджъ прѣкапалъ,
Како рыбъ отровенъ,
На сухъ пѣсокъ изврѣленъ! *Пѣс.*

Нервы, с. ж. мн. *Нервы отъ рыбъ*, су-
хы жилы отъ нѣкомъ рыбы; вяжѣга.

Нерода, с. ж. Употрѣбавася въ гатанкѣ за
мыскъ, натоваренъ съ соль; *качѣся на
покой и поглядѣжъ низъ пороѣ; ей че
иднаше нерода и носкаше несѣж.*

Нероденый, нъ, на, но, пр. *Нероденъ
Петко, капъ му купили. Нероденъ гыз-
дѣ, каламано му имя.*

Нерь, с. м. Свинна нерѣзь, неорѣзь; поро-
зъ, боровъ.

Цѣрмо, Ермо,
Что ся си разбучала,
Разбучала, разбѣсѣла
Като неръ по свинкы-ты,
Като быкъ по кравы-ты,
Като пастухъ по кобиля-ты,
Като влѣкъ по кучкы-ты,
Като которакъ по коткы-ты,
Като пѣтель по кокошкы-ты,
Като мышекъ по мышкы-ты.

Изъ банане за болѣсть цѣрмъ.

Нерѣдко, нар. Часто, много пжты; нерѣд-
ко, часто.

Нерѣзецъ, ум. м. отъ нерѣзь.

Нерѣзина, с. ж. Лозе оставено нерѣзано;
нерѣзь, марашъ, браитина, парасина, нар-
логъ, баталъ.

Нерѣзь, с. м. 1) Нескопена, непрѣвита сви-
на; неръ, неорѣзь, вепрь; нерѣзь, поро-
зъ, боровъ, килѣкъ. *Рече като нерѣзь.* 2)
Лозе нерѣзина.

Несвѣтълецъ, с. м. Който ся не запира
на едно мѣсто да си гляда работж-тж, а
ся скыта нагорѣ надоу безъ работж; хай-
мана; бродѣга.

Несвѣтъкъ, с. м. Прѣкоръ за четвертькъ
отъ мръзеливы-ты. *Всякой день работж
имажъ: въ понедѣльникъ си мѣсж пос-
тенъ зелникъ, вторникъ пототолникъ,
срѣда — щж ѣж врьжж за грядж, чет-
вертъкъ несвѣтъкъ, пятькъ мѣггласецъ,
въ съботж щж ходж на пазаръ, въ не-
дѣлж щж сѣдѣж на портж-тж.*

Несвѣстный, —стенъ и —стенъ, стна,
стно, пр. Който нѣма свѣсть, направеный
безъ свѣсть, что не чини: бльснжый, пер-
нжый, несмысленый. *Несвѣстно свѣтъ
свѣтува.*

Несвѣсть и несвѣсь, с. ж. Нѣмане, из-

губанье свѣсть, память, умъ; **беспамятство**. *Врѣти ми ся глава-та въ несвѣсть*, шемедень съмъ, зашемедень съмъ, ще ми припадне. *Паднѣ въ несвѣсть*, припаднѣ, примрѣ, бѣднѣ, дошло му навѣсъ; **упасть въ обморокъ**, **обмереть**. — *У несвѣсть* (унесвѣсть), като *нар.* Несвѣстно, несмыслено, непрѣмыслено, необмыслено; **необдуманно**, **безотчѣтно**. *Даватся пары у несвѣсть*.

Несгласѣно, *нар.* Разбрыкано, чѣгално, безъ съгласіе; **нестройно**.

Несговоръ, *с. м.* Нѣмане стоворъ, безъ стоворъ, неслога; **несогласіе**.

Несгода, *с. ж.* Кога нѣчто никакъ не е сгодно, нѣмане сгодность; **неудобство**, **препятствіе**.

Несетръ, *с. м.* Рыба *Accipenser sturio*, есетра, есетръ, мерсинѣ, цига; **осетръ**.

Нѣска и **несъ**, *нар.* вм. днѣска и днѣсь.

Несклонѣный, *нъ, на, но, пр.* *Несклонено блюдо*, особенъ кравай, когото понѣйдѣ мѣсять за помянъ на смрътнѣкъ.

Неслога, *с. ж.* Нѣмане слогъ; **несговоръ**; **несогласіе**. *Неслога дружина не можѣтъ си починѣ*.

Нѣсмасеный, *нъ, на, но, пр.* Нечистый.

Несмысленый, *нъ, на, но, пр.* 1) Който не смыслиа, не прѣмыслиа, когато прави нѣчто; **несвѣстный**; **бесознательный**. *Несмыслено свѣтъ свѣтува, който го смыслиа, той го не види*. 2) Что не е прѣмысленъ, не е обмысленъ; **непрѣмысленый**, **необмысленый**, **несвѣстный**; **необдуманный**. 3) Что нѣма умъ, разумъ; **безумный**, **неразумный**; **несмысленный**, **неразумный**. — *но, нар.* *Непрѣмыслено, необмыслено, несвѣстно; необдуманно, безознательно, несмысленно*.

Несполѣка, *с. ж.* Нѣмане сполѣкъ, несполучанье, неуспѣхъ; **неудача**, **неуспѣхъ**, **ладъ**.

Несполѣчный, — *чънь* и — *ченъ*, *чна, чно, пр.* Что нѣмѣ сполѣкъ; **неудачливый**, **неудачный**.

Неспорность, *с. ж.* Нѣмане споръ, неспореніе, **беспорность**.

Неспорный, — *рѣнь* и — *ренъ*, *риа, рно, пр.* Что не спорѣ, нѣма споръ; **беспорный**; **непорый**. — *рно, нар.* *Беспорно; неспоро*.

Неспрытный, — *тънь* и — *тенъ*, *тна, тно, пр.* Нечистый, мръснѣй, мундаръ; **непрятный**, **неряшливый**, **грязный**. — *тно, нар.* *Нечисто, мръсно, мундаръ; неопратно, неряшливо, грязно, безалаберно*.

Несръчный, — *чънь* и — *ченъ*, *чна, чно, пр.* Что не може да ся работѣ съ него, да

ся направи, не иде на угодж, на колай; **несподручный**.

Несъгласіе, *с. ср.* Нѣмане съгласіе; **раздоръ**, **разрога**; **несогласіца**, **несогласіе**.

Несъгласный, — *сънь* и — *сень*, *сна, сно, пр.* Что нѣма съгласіе, что не е на единъ умъ съ другого, **несговорный**; **несогласный**.

Несытный, — *тънь* и — *тенъ*, *тна, тно, пр.* *Несытый, ненасытный; ненасытный, ненаѣдный*.

Издѣла ми е хала несытна
На край ми на край,
Край Черно море. *Пѣс.*

Несытъ, *с. м.* Птица *Pelicanus*, **ненасытъ**, **баба**, **батланъ**; **пельканъ**, **баба**.

Несытый, *тъ, та, то, пр.* Что не може да ся насытити, что нѣма насытъкъ; **несытнѣй**, **ненасытнѣй**; **ненасытный**, **ненаѣдный**. *Грабительно око, влѣчишко грѣло, адѣ неситъ*.

Несъ, *нар.* вм. днѣсь.

Нѣска, *с. ж.* Срѣщася въ гатанѣкъ за соль: *качихся на покой и погляднѣкъ низъ порой, ей че иде нерода, та си води неплодѣ, та ми кара несѣкъ*. — *Калугеръ води мѣскѣ, натоварена съ соль*.

Нѣсъ, *ѣшь, нѣсохъ, неслъ, гл. д.* *Носѣ; нести. Нѣси водѣ, та ѣ заливай*.

Нѣто, *сѣкъ*. Ннто.

Нѣто, *им. соб.* мѣжско.

***Нѣтопъ**, *с. м.* *Гр.* (сребренъ женскѣй) **накытъ**; **носѣся** на **главъ** на **чело**.

Вѣдѣся долу, наша дружко,
Дорѣ да ти кладѣтъ нѣтопъ на чело-то,
Нѣтопъ на чело-то, плочѣкъ на срьдце-то! *Пѣс.*

Стойничко, моя душичко,
Лѣлъ ты е глава болѣло,
Зачто не дойде до мене:
Еазъ имамъ былѣкъ отъ главъ,
Позлатенъ нѣтопъ на главъ,
Глава-та да ти помине,
Тѣга-та да ти размине. *Пѣс.*

Нѣтопѣръ, *с. м.* Животно *Vespertilio murinus*, **вечерно** **пила**, **вѣщеръ**, **караѣпъ**, **лиликана**, **лилакъ**, **люляча**, **ночно** **пила**, **слѣпо** **пила**, **прилѣпъ**, **сумракъ**; **летѣчая** **мышь**, **нѣтопѣръ**, **кожанъ**.

Нѣтрыѣливый, *въ, ва, во, пр.* Что нѣма **трыѣниѣ**, что не може да **трыѣ**, да **траѣ**; **нѣтрыѣливый**. — *во, нар.* *Съ нѣтрыѣниѣ; нѣтрыѣливо*.

Нѣтрыѣниѣ, *с. ср.* Нѣмане **трыѣниѣ**, **нѣтраѣниѣ**; **нѣтрыѣниѣ**.

Нѣтрѣ, *нар.* вм. **внѣтрѣ**.

Неуглядный, — *дънь* и — *день*, *дна, дно, пр.* Что не влѣза въ очи, не хваща очи, что нѣма добръ изгладъ; **невзрачный**, **непригожѣй**.

Неуэрѣлтый, *лѣ, ла, ло, пр.* Зеленый, нефтасалтый, нестанжлтый; недосилѣлтый.

Неучѣ, *с. м.* Чловѣкъ, что не ся е училъ, неучень чловѣкъ; неучкъ, неучъ, неучь.

Неумѣрнѣй, —рѣнь и —рѣнь, рѣа, рѣо, *пр.* Что не ся уморана; неумѣмѣй.

Неумѣрнѣй, —рѣнь, и —рѣнь, рѣа, рѣо, *пр.* Что не назн мѣрж, что е безъ мѣрж; неумѣрнѣй.

Неумѣстнѣй, —тънь и —тънь, тѣа, тѣо, *пр.* Что не си е на мѣсто-то; неумѣстнѣй. —стѣо, *нар.* Нѣ на мѣсто, неприлично, нѣ на врѣмя; неумѣстно, невнопадъ, нектстѣи.

Неумѣтнѣй, —тънь и —тънь, тѣа, тѣо, *пр.* Что не умѣ да врьши пѣчто, адже-мѣа, неопытнѣй; неопытнѣй, малоопытнѣй, несвѣдущѣй, младоумнѣй. *Слава е оуце млада и неумѣтна.*

Неупѣй-гѣста, *с. об.* Невряденъ, некаждренъ чловѣкъ; некаждричкъ, некаждрица; недостѣпнѣй, неспособнѣй.

Неуряднѣй, —дѣнь и —дѣнь, дѣа, дѣо, *пр.* Что нѣма урядъ, что е безъ урядъ, безъ рядъ; неприбѣрчивѣй, нерѣшлѣй.

Неурядъ, *с. м.* Нѣмане урядъ, рядъ въ нѣчто; безурядица, безрядица, брѣкотѣа, брѣкотѣа; неурядица, беспорядица, беспорядокъ, неустройство.

Неутѣшнѣй, —шѣнь и —шѣнь, шѣа, шѣо, *пр.* Что нѣма утѣхъ, что не може ся утѣши; безутѣшнѣй; неутѣшнѣй, неутѣшнѣй, безутѣшнѣй. —шѣо, *нар.* Безъ утѣхъ, безутѣшно; неутѣшнѣо, неутѣшно, безутѣшно.

Нефѣламы, *гл. ср.* Нехелама.

*Нефѣсъ, *с. м. Т.* Зимамъ нефѣсъ, въздышамъ, понамъ си въздухъ.

Стано-ле, лѣа неѣсто,
Попѣй си, гайде нѣмай си!
— Кога ми гласомъ выкижѣла,
Лѣста отъ горж паднѣжѣ,
Кога ми нефѣсъ земаше,
Древѣа-та ся поклонѣжѣ! *Пѣс.*

Нефиранѣ, *с. м.* Срѣцѣся въ пѣсни-ты за конь вихронѣ.

Похѣалился Михалъ добръ юнакъ,
Похѣалился сноци на свѣтѣ,
Похѣалился при малѣ-ты жомѣ,
Че си има конѣа фирогона,
Фирогона конѣа, нефирана,
Че прѣварѣа тоѣа насѣо сѣнѣе,
И прѣварѣа той силѣа вѣтровѣ. *Пѣс.*

Нефтасалтый, *лѣ, ла, ло, пр.* Что не е фтасалъ; невтасалтый, неурѣлтый; непосѣлтый, недѣлтый, молодѣй.

Нефтасѣа, *с. м.* Кога нѣкой никѣа не може да фтасѣа, да си приврьши работѣ-ты,

а все остаѣа пѣчто оуце да врьши; недосѣтъ. *Отъ нефтасѣа не можѣа да пристѣжѣа да идѣа въ черковѣ.*

*Нефѣтъ и нефѣтъ, *с. ж.* Една течѣность ка-то смѣжѣа, извѣра изъ земѣ-тѣа; *Вѣтѣа парѣа*, бѣлѣ вѣтѣръ; нефѣтъ.

Нехѣане, *с. ср.* отъ нехѣа.

Нехѣайковѣ, *вѣи, с. м.* Нехайникѣ. *Сѣжѣа перѣикѣо имѣане нехѣайковѣа надѣтъ.*

Нехѣайникѣ, *с. м.* Нехайковѣ, койѣо не хѣа, не щѣа да знаѣа за ничѣо; немарлѣвѣица; перѣаѣвѣица. *Нехѣайникѣа нехѣайника въ мехѣа-тѣа срѣца.*

Нехѣайница, *с. ж.* Жѣна, момѣа, конѣа не хѣа, не щѣа да знаѣа за ничѣо; немарлѣвѣица; перѣаѣвѣица.

Нехѣайничѣа, *у.м. ср.* Малѣкъ, младѣ нехѣайникѣа.

Нехѣайнѣй, хѣанѣ, хѣина, *по, пр.* Немарлѣвѣй, безѣпаснѣй, перѣаѣвѣй, перѣаѣвѣй.

Нехѣайство, *с. ср.* Нехѣане, немарѣние; безѣбѣотѣность, небрежѣние. *Каѣа го на нехѣайство, не щѣа да знаѣа за ничѣо.*

Нехѣа, *ешѣ, — хѣалѣ, гл. ср. 1)* Не щѣа да знаѣжѣ, не зимамъ, немарѣжѣ, не тѣжѣ; не-радѣтъ, пренебрегѣтъ, не обраѣтъ вѣи-мѣанѣа. *Какѣото и да му кажѣжѣ, нехѣа. Богѣа да го прѣсти: откажѣа умѣръ по-нехѣа! 2)* Миѣуѣамъ си врѣмѣа-то; живѣотѣа, живѣжѣ си, живѣотѣжѣ, помѣиѣуѣамъ; пожѣа-вѣа, вѣжѣа корѣтѣа, майчѣа, мѣтѣа. *Нехѣаѣжѣ.*

Нехѣане, *с. ср.* отъ нехѣа. Нехайство.

Нехѣламы, *гл. ср.* Нехелама, нефелама: 1) Не мѣа бѣѣа, болѣнѣа сѣмѣа, болѣжѣа, чѣмѣа; немѣчѣа, незѣрѣвѣтъ, хѣорѣтъ. 2) Не вѣи-замъ въ работѣа, не мѣа бѣѣа, не сѣмѣа за работѣа, не чѣнѣа, не струѣамъ; бѣѣа не-гѣднѣмѣа. *Тоѣа дрѣѣо нехѣла за тѣмѣа, гѣило е.*

Нехѣлане, *с. ср.* отъ нехѣламы. Нехелане.

Нехѣлѣтѣй, *тѣ, та, то, и*

Нехѣлѣнѣй, —лѣнь и —лѣнь, лѣа, лѣо, *пр.* Нехелѣтѣй, нехелѣнѣй, нефелѣтѣй: 1) Койѣо има нѣкакѣа болѣсть и, и да не лѣ-жѣа, не е здравъ; болѣнѣй, болѣнѣй, болѣнѣй, болѣнѣй, болѣнѣй, болѣнѣй, неѣаѣвѣй, не-мѣщѣтѣй, хѣлѣмѣй, хѣлѣмѣй, запѣа, гѣв-шѣжѣ; болѣнѣнѣй, хѣорѣй, неѣжѣнѣй. 2) Что не вѣи-за въ работѣа, что не ставѣа, что не чѣнѣа, не е за работѣа; негѣднѣй, плохѣй. *Нехѣлама работѣа. Добро мѣ-чѣае по-добро отъ нехѣлѣито гѣлѣане*

Нехѣель, *с. ж.* Нехель, нефель, болѣа, болѣсть, неѣжѣ; болѣа, болѣнѣа, неѣжѣа. *Хѣанѣа го е нехѣель, нѣчто болѣсть.*

Нехѣламы, *гл. ср.* Нехелама.

Нѣхра, с. ж. Нехрива, мръзелива, лѣнлива жена, мома; нехривщина, мръзла, мръзеливщина; лѣнтійка.

Нехрани-кѣщж, с. об. Който не е достоенъ, не е каджрѣнъ да храни кѣщж.

Нехрани-майковецъ, с. м. и

Нехрани-майкж, с. об. Недостойный, некаджрѣтый да храни майкж си; хаймана; негодникъ, негодий. *Хлѣта като нехрани-майковецъ*, скытася, ходи безъ работж.

Нѣхрѣ, с. м. Нехривъ, мръзеливъ, лѣнливъ чловѣкъ; нехривщина, мръзеливщина, нехривецъ, мръзлѣ, лѣнчѣ, готованъ; лѣнтій, лѣнйвецъ, лежебѣкъ, лѣжень.

Нехривецъ, вцн, с. м. Нехрѣ.

Нехривичкый, — чкъ, чка, чко, пр. *смякч.* отъ нехривый. Лѣнвивичкый.

Нехривщина, с. об. Нехрѣ, нехра.

Нехривый, въ, ва, во, пр. Който не обыча да работи; мръзеливый, лѣнвивый, лѣнливый, смръдливый, хайлазъ; лѣнйвый, вялый. — **во**, нар. Мръзеливо, лѣннво, лѣнливо, смръдливо; лѣннво, вяло.

Нѣхръ, с. м. и нѣхръ, с. ж. Нехръ.

Нѣхте, с. м. мн. Нѣкте.

Нѣхъръ, с. м. и нѣхъръ, с. ж. Мръзълъ, мръзежъ, мръза, лѣнность, лѣнь; лѣнность, лѣнь. *Нѣхъръ мя е*, мръзи мя, не ми ся ще, лѣнь мя е. *Нѣхъръ го е да ся поклати.* — *Нѣхъръ мя е хванжлж* и *нѣхъръ та мя е хванжла*, нехъръ мя е, не ми ся ще. — *Най-често нѣхъръ та си бере тлажж.*

Нѣхыпый, нъ, на, но, мѣст. прит. Нейный.

Нецѣнѣтый, тъ, та, то, пр. Что нѣма цѣнж, что не може да ся откупи; скжпоцѣпный, безцѣпный, безцѣпнаты; безцѣпный, драгоцѣпный. *Нецѣпнети камъне.*

Нечестивый, въ, ва, во, пр. 1) Неблагочестивый, беззаконный, грѣшный, нечистый; нечестивый. *Нечестивж работж.* 2) Като с. м. Дьяволъ, врагъ, вражлѣ, сотона, бѣсъ, еднокракый, кжсый; бѣсъ, дьяволъ. *Нечестивжй го наджхалж*, казвать за нѣкого, кога полудѣ. — **во**, нар. Неблагочестиво, съ нечестие, беззаконно, грѣшно, нечисто; нечестиво.

Нечѣстие, с. ср. Нѣчто вѣнъ отъ закона, противно на законъ; грѣхъ, беззаконие, беззаконство; нечѣстие, беззаконие.

Нечистникъ, с. м. Нечистъ чловѣкъ; гнусникъ, мръсникъ, галатинъ; неумывка, неумойка, поганецъ, поганышъ.

Нечистница, с. ж. Нечиста, мръсна жена, мома; гнусница, мръсница; неумывка, поганка.

Нѣчисто, с. ср. Една болестъ по малкы-ты

дѣца; коремчѣта-та имъ ся пздувать и ставать коравы; одобрено. Тѣж болестъ лѣкувать съ нечисты былкы.

Нечистотѣ и

Нечистотина, с. ж. Нѣчто нечисто; мръсота, мръсотина, гнусота, гнусотина; нечистотѣ, грязность.

Нечистый, стъ, ста, сто, пр. Что нѣма чистотж; мръсый, гнусавый, гнусный, гнадный, галатный, несмѣсеный, неспрѣт-ный, поганый, мундаръ; нечистый, грязный, нечистоплѣтный, неопрѣтный, перяшливый, безалаберный. *Не гляда Богъ на нечистж утинци, а на чисто срьдце.* — **сто**, нар. Съ нечистотж, гнусно, гнуснаво, мръсно, ганадно, галатно, несмасено, неспрѣтно, погано, мундаръ; нечисто, грязно, неопрѣтно, перяшливо, безалаберно. — *Нечистж духж*, зълъ духъ, бѣсъ, врагъ, дьяволъ; нечистый, злый духъ, дѣмонъ. *Щерка му была много лична и умна, ала имала духж нечистж въ неж.* — *Нечисти дни*, дни-ти отъ малжж коляжж до водици, спорядъ еднѣ, а спорядъ другы отъ Игнажъ-день до бабинъ-день; мръсници, мръсни дни, некръстени дни, караконджанрови дни; богоявлѣнскіе дни, свѣтки.

Нечютый, тъ, та, то, пр. Что не ся е чюлъ досега, не е станжлж да ся чюе; неслыханный.

Нечѣкапый, нъ, на, но, пр. Что не е былъ чѣканъ; ненадежный, ненадѣжный, изненадѣжный; нечаянный, нежданый, неожиданный. — **но**, нар. Ненадено, ненадѣно, изненадѣно, изведнжжъ, изневѣрешкы, на ненадѣжъ, виеблюдъ; нечаянно, нежданно, неожиданно, невзначай, набѣгомъ.

Нещѣние, с. ср. отъ не щж. Нешекание. *Нещѣние и неможене сж два братка* (сж братж и сестра).

Нещѣпъ, с. м. Който не ще нѣчто. Употрѣбнася въ пословици: *мръканж и нещѣпанж сж братка*. *Нещѣпанж кашж не щѣаше, а повяче грѣнж-то грѣбѣаше.*

Нѣж, вин. над. ед. число отъ лично мѣстоим. 3-е лице женскый родъ; ж, ню; еѣ.

Нѣнадка, с. ж. 1) Постенъ день, въ който не ся нае ничто, прѣзъ кѣто ся тримири. 2) Праздникъ, 5 Юнуарина, спроти водици; крѣстове, попова коляда; крещенскій сочельникъ.

Непѣкый, къ, ка, ко, пр. Что не е още станжлж якъ, что не е още пѣакижлж, та да може да врыши нѣчто да си изкарва прѣхрапж-тж. *Азъ съмъ още некакъ, почакѣй да порастж.*

Нн, съжж. 1) Ннто; нн. *Нн здравж, нн*

болень. Ни аэз, ни ты. Ни стрижено,
ни косено: ни стріженно, ни бріто.

Телатъ вѣка, личѣхъ личи:
Вонка мома да нѣ излѣзе,
Ни мома, та ни невѣста,
Ни црѣнокъ вдовица,
Ни на млада мѣжевица. *Иѣс.*

*Ни по едно врѣмя, късно, не когато трѣб-
ва, не на врѣмя. Дошълъ ни по едно врѣ-
мя. — Нѣма ни окж, по-малко е и отъ
окж. — Не ще ни думж, то ся знае, то
е навно, това си е така; нѣтъ сомнѣнія.
— Не ще ни да знае, не го е грѣйна,
малко го е грѣжня, не зима отъ ничто, не
марш; и въ усь себѣ не дѣеть, и зная
не хѣчетъ, наплеватъ. 2) Ставень съ нѣ-
кои мѣстоимения и нарѣчна прави други
мѣстоимения и други нарѣчна съ отри-
цателно знаменоване. Никой, ничий, ни-
что, никакъж, никого, никждѣ, нѣколко,
нидѣ и проч.*

Нйѡа, нйѡы, нйѡіа, нйѡіе, с. ж. 1) Мѣсто, което оржѣ и обработвать, та го съжѣть съ нѣчто хранѣ; нійня, нїле, нйѡа. *Гав-на нива.* 2) Чтото е было посѣяно на нпвѣ, та е порасло, хлѣбъ. *Полѣгнѣла нива. Нива-та сѣ рѣдкѣ. Още не смѣ пожьнали ниве-то.*

Дружнѣ вѣрна, сговорна,
Нѣщо щѣ да вѣ попытамы.
Имамы си нѣва зеленѣ,
Научилъ е сурѣ еленѣ,
Нѣва-тѣ да ми прогавза;
Да ли сурѣ еленѣ утрѣжъ,
Или нѣва-тѣ оубѣжъ? *Пѣс.*

— Чю-ще ся гласъ и на нашиж-тѣхъ нивѣхъ, до-ще вѣмѣя и азъ щѣ си открьнѣжъ; проведѣу и я своѣю бороздѣу. Да ся чюе и на нашиж-тѣхъ нивѣхъ гласъ. Пѣ-добрѣ думѣи на нивѣхъ, а не цѣлуѣа на гужио. Вѣрѣти, Вратоломее, бльскѣй, Германе, само варди Кутличевж-тѣхъ нивѣхъ! Не турѣй срѣпъ на чюждѣхъ нивѣхъ. Пѣсъ на нивѣхъ, стопанъ въ копѣивѣхъ. Заврѣши работѣхъ като кѣрѣа на нивѣхъ.

Нѣвга, нар. Нѣкога.

Нивѣнце, *ц.м. ср.* отъ нивя́.

Нйвица, 1) *ум. ж.* отъ нйва. Малка нива, пивя; пашенка. 2) *с. ж* Единъ видъ дребна рыба въ Прѣспанско-то езеро.

Ні́вичка, *ум. ж.* отъ нівни́ца. Нивенце.

Невъста момча хвалиаие:
Ихавъ си момча работно,
На день браздж ориаше,
Во педѣлж-тж лѣхычкж,
И въмѣсяць-тж погонця,
А въ годинѣ-тж нивичкѣ. *Итѣ.*

Нйвище, с. ср. Напуснжта нива; ляда, ля-

дина, келеме; лѣда, запущенная пашня.
Нѣвшина, с. ж. Наемъ за нивѣ; снѣвшина,
юджуреть.

ПѢВЪ — вѣнь и — вѣнь, вна, вно, пр.
отъ пѣва.

Тръгилжъ ми е святѣй Гергій,
Рано ми сутромъ на Гергевъ-день,
Да обиходи нивенъ синоръ,
Нивенъ синоръ, зеленъ чаиръ. *Пѣс.*

Нивя́, *у.м. ср.* сть нѣва. Нивица.

Нѣгдѣ, нар. Нѣдѣ.

Нидѣ и нидѣка, нар. Нийдѣ, нигдѣ, н-
кждѣ, на никое мѣсто; нигдѣ, нигуда.
*Безъ паръ нидѣ ис врьви. Нидѣ нѣма
можино село.*

Погодился Момчилъ юначя,
Три годинъ ходи годено,
Нидъ не сж ся видѣли,
Нидъ не сж ся срѣщнжли. *Пѣс.*

Снощи далъ мя побарали
Отъ три мѣста три момци;
Нигдѣ майка не мя даде,
Нигдѣ татко не мя свръши,
Нигдѣ братецъ не мя сборва. *Пѣс.*

Ниедѣнь, два, дно, пр. 1) Никой отъ много-то; ни одѣнь, никто, нѣкоторые. *Ниединъ не ся обади да каже нѣчто. Ниедного не познавамъ.* 2) Никакъвъ, нѣдѣный.

Гуга болна лѣжить
Отъ ниеднѣ болестъ,
Отъ ниеднѣ болестъ,
Огъ черпѣ-тѣ чюмѣ,
Примираетъ, замираетъ
На майкыны скүты. *Пѣс.*

Въ ниедно врѣмя, ни въ едно врѣмя: а) Безъ врѣмя, когато не му е врѣмя; не въ надлежашее время. Заградилъ къщъ въ ниедно врѣмя. б) Нощикъ късно, по нѣкое-си врѣмя, когато всичко ся потапило; нощью поздно, когдѣ все поконится. Нощью въ ниедно врѣмя ся потропа на врата-та.

*Нѣтъ, с. м. Т. Омысль, намѣршеніе, умуть,
намѣреніе. *Имамы нѣтъ да . . , мысль,*
искамы да Сторихъ нѣтъ, на-
мыслихъ.

Нижене, с. ср. отъ нѣжѣж. Низане.

Нижѣжъ, ешь, — **низѣхъ**, — **низѣль**, гл. д.
Надѣваюсь иѣчто на **нищѣжъ**, на **врьнь**; **ни-**
низываю, **дѣнжъ**; **низѣть**, **нанизывать**. **Ни-**
жжъ **бройнищжъ**. **Ниже** **гжбы** да **схжмжтъ**.
Жюмяшжхъ-тж **переруды** **нижс.** — **жжжс.**
1) гл. **вз.** Точимся, идемъ единъ слѣдъ
другъ. 2) гл. **стр.** Бываю **низанъ**; **ни-**
зѣться, **нанизываться**. **Низантій**, **прич.**
стр. **Нанизантій**, **надѣнжтій**; **низаннй**,
нанизаннй.

Нѣза, с. ж. 1) Нѣчто нанизано на врьвь, на нищкѣ; низъ, нанизъ; **нанѣзка**. 2) Пары или монета нанизаны на нанизъ за да ся носить за накытъ; **низалка**, **низанка**, **низъ**, **ривце**, **врьвь**, **грѣде**, **герданъ**; **низъ**, **низѣнье**, **нанѣзка**, **нанизъ**. *Една низа монета.*

Соколъ высоко лѣтѣние,
Съсъ крылъ сѣнкѣ дръжѣние;
Подъ неж сѣдѣхъ златари,
На Ганж самъ шпѣхъ,
На зѣта прѣстенъ ковахъ,
На невѣстѣ низъ низѣлахъ. *Пѣс.*

Низѣлка, с. ж. Низа въ 2-то знаменованіе.

***Низѣмъ**, с. ж. Т. Воиска.

Низѣние, с. ср. отъ **нижѣж**. Низженіе.

Низѣнка, с. ж. Низа въ 2-то знаменованіе.

Ако мене прѣварѣшь,
Джаба тебѣ баиръ-тъ
Съсъ вси дробнѣ низѣнѣи;
Ако тебѣ прѣварѣжъ,
Джаба менѣ стадо то
Съсъ вси рудѣ лагѣнца. *Пѣс.*

Низѣчто, като нар. *Низѣчто и ничѣчто*, за ничѣто и никакѣво.

Низѣбно,

Низѣбно и

Низѣбно, нар. и с. ср. Нанадолне мѣсто, нанадолнище, продолжила, навално, сбѣдно, стрѣвно, стрѣмнина, поднога; покѣтое мѣсто, наклѣнь, отклѣнь, спускъ, вѣору. *Иде на низѣбно.*

Низѣрѣгамь (да **низѣрѣжъ**), гл. д. Низѣрѣламь.

Низѣрѣгане, с. ср. отъ **низѣрѣгамь**. Низѣрѣганіе.

Низѣрѣлѣжъ, ишь, —лилъ, гл. свр. отъ **низѣрѣламь** и **низѣрѣгамь**. Да **изѣрѣжъ**. —ленѣй, прич. стр. **Изѣрѣленѣй**.

Низѣрѣламь (да **низѣрѣлѣжъ**), гл. д. **Низѣрѣгамь**, **изѣрѣгамь**, **изѣрѣламь**. —мѣя, гл. стр. и *взвѣр*. **Низѣрѣгамься**, **изѣрѣламься**, **изѣрѣгамься**.

Низѣрѣлане, с. ср. отъ **низѣрѣламь**. Низѣрѣгане, **изѣрѣлане**, **изѣрѣгане**.

Низѣчкѣй, —чѣкъ, чѣка, чѣко, нар. *смякч*. отъ **нижѣкѣй**. Прѣ-**нижѣкѣй**, **вѣзъ-нижѣкѣй**; **низѣкѣватѣй**, **нижѣнкѣй**. —чѣко, нар. Прѣ-**нижѣко**, **вѣзънижѣко**; **низѣкѣватѣ**, **нижѣнѣкѣ**.

Низѣина, с. ж. Низѣко мѣсто, **нижѣина**.

Низѣкарамь, гл. свр. отъ **низѣкарѣламь**. Да **изѣкарамь**. —ранѣй, прич. стр. **Изѣкаранѣй**.

Низѣкарѣламь и **низѣкарѣламь** (да **низѣкарѣламь**), гл. д. **Изѣкарѣламь**.

Низѣкарѣлане и **низѣкарѣлане**, с. ср. отъ **низѣкарѣламь**. **Изѣкарѣлане**.

Низѣко, нар. 1) Пѣ-долу отъ другѣ-ты, на-

долу, близу до земѣ-тѣжъ, **невѣсоко**, **долу**; **нижѣко**. *Низѣко стой, высоко пѣй. Кѣйто низѣко глѣда, дълѣоко копае. Кѣйто низѣко глѣда, широко види. Кѣйто высоко врьѣка, низѣко пада.* 2) Тихѣ, **невѣсоко**; **тихѣ**.

Низѣкогѣлѣдѣй, дѣ, да, до, нар. Кѣйто низѣко глѣда, кѣйто ходѣ съ наведенѣи надолу очѣ. *Пази, Боже, отъ низѣкогѣлѣжъ.*

Низѣкотѣ, с. ж. Дѣнѣта, долѣнь **нѣравъ**, **бѣзѣчѣстѣность**; **нижѣина**, **нижѣость**, **пѣдѣлость**.

Низѣкрѣтѣжъ, ишь, —тилъ, гл. свр. отъ **низѣкрѣщамь**. Да **изѣкрѣтѣжъ**. —тенѣй, прич. стр. **Изѣкрѣтенѣй**.

Низѣкрѣщамь (да **низѣкрѣтѣжъ**), гл. д. **Изѣкрѣщамь**, **изѣкрѣтѣвамь**.

Низѣкрѣщане, с. ср. отъ **низѣкрѣщамь**. **Изѣкрѣщане**.

Низѣкѣй, —чѣкъ, **зѣка**, **зѣко**, нар. 1) Чѣто не е **высокъ**, **колѣкто** сѣжъ **высокѣ** другѣ-ты, **колѣкто** трѣбѣва, чѣто **стѣп** пѣбѣлизѣ до **земѣ-тѣжъ** отъ другѣ-ты; **сложнѣй**; **нижѣкѣй**, **нижѣмѣннѣй**, **пѣземѣистѣй**, **пѣземѣннѣй**. *Низѣка кѣжѣа; низѣмѣнное стрѣѣніе. Низѣкѣ на бой; прѣземѣистѣй, пѣземѣистѣй.* 2) Тѣхѣй, **слабѣй**, **невѣсокѣй**; **тихѣй**. *Низѣкѣ гласѣ.* 3) **Бѣзѣчѣстѣй**, **долнѣй**, **мрьснѣй**; **нижѣкѣй**, **пѣдѣль**, **прѣзрѣтѣльнѣй**. *Низѣкѣ чѣловѣкъ, низѣка душка.*

Низѣнина, с. ж. Низѣко мѣсто, **нижѣина**; **нижѣина**, **нижѣ**, **нижѣмѣнность**, **логѣ**, **пѣдѣль**.

Низѣнинѣка, ум. ж. отъ **нижѣина**.

Низѣпадамь (да **низѣпадижъ**, **низѣпадиувамь**), гл. ср. **Падамь** надолу, **пѣпадамь**; **ниѣпадѣтъ**.

Низѣпадане, с. ср. отъ **низѣпадамь**. **Низѣпадане**.

Низѣпадиувамь, гл. уч. отъ **низѣпадижъ**. **Низѣпадиувамь**.

Низѣпадижъ, ешь, —нѣлъ, гл. свр. отъ **низѣпадамь**. Да **пѣпадижъ**; **ниѣпаѣтъ**.

Низѣпѣздѣвамь и **низѣпѣздиувамь** (да **низѣпѣздижъ**), гл. д. **Изѣпѣздѣвамь**, **изѣпѣздиувамь**, **изѣпѣздинамь**.

Низѣпѣзѣдане и **низѣпѣздиуване**, с. ср. отъ **низѣпѣзѣдамь**. **Изѣпѣзѣдане**.

Низѣпѣздижъ, ишь, —нилъ, гл. свр. отъ **низѣпѣзѣдамь**. Да **изѣпѣздижъ**. —ненѣй, прич. стр. **Изѣпѣздиженѣй**.

Низѣпѣрягамь (да **низѣпѣрягижъ**, **низѣпѣрягѣувамь**), гл. д. 1) **Изѣпѣрягамь**. 2) **Опѣинамь** бръѣзка на пушѣжъ да грѣмѣжъ; **отпѣивамь**.

Дѣдѣ си Стоѣанъ **изѣдѣма**,
Чѣ си пушѣжъ-тѣжъ **низѣпѣрягѣжъ**,
Чѣ е чѣина си **ударѣлъ**,
И на чѣина си **думѣше**:
На тебѣ пары съѣсъ **фѣйджъ**,
На тебѣ буѣчѣ за **залѣгъ**,
Давамь ти пушѣжъ за **залѣгъ**! *Пѣс.*

Низирѣгаше, с. ср. отъ низирѣгамъ.

Низирѣгнувамъ, гл. уч. отъ низирѣгнж.

Низирѣгнж, ешь, — нжль, гл. свр. отъ низирѣгамъ. 1) Да низирѣгнж. 2) Да отпнж, да онж пущж. — нжтый, прич. стр. 1) Низирѣгнжтый. 2) Отпнжжтый.

Низржжж, нар. Казвася за особенно врылане камыкъ, кога лучать съ него нѣчто.

Низтѣкамъ (да низтѣчж), гл. д. Ничточвамъ, източвамъ, изтакамъ.

Низтѣкане, с. ср. отъ низтѣкамъ. Изтакане.

Низтѣчвамъ и низтѣчювамъ (да низтѣчж), гл. д. Низтакамъ, източвамъ.

Низтѣчж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ низтѣкамъ и низтѣчвамъ. Да изтѣчж. — чѣпый, прич. стр. Изтѣчпый.

Низтрѣгамъ (низтрѣгвамъ, да низтрѣгнж, низтрѣгнувамъ), гл. д. Изтрѣгвамъ.

Низтрѣгаше, с. ср. отъ низтрѣгамъ. Изтрѣгаше.

Низтрѣгвамъ, гл. мн-кр. отъ низтрѣгамъ. Изтрѣгвамъ.

Низтрѣгнувамъ, гл. уч. отъ низтрѣгнж. Изтрѣгнувамъ.

Низтрѣгнж, ешь, — нжль, гл. свр. отъ низтрѣгамъ. Да изтрѣгнж. — нжтый, прич. стр. Изтрѣгнжтый.

Низтурж, ишь, — риль, гл. свр. отъ низтурнамъ. Да изтурж. — рѣпый, прич. стр. Изтурѣпый.

Низтурнамъ (да низтурж), гл. д. Изтурнамъ.

Низтурнание, с. ср. отъ низтурнамъ. Изтурнание.

Низчѣствамъ и низчѣстувамъ (да низчѣстж), гл. д. Изчѣствамъ.

Низчѣстване и низчѣстуване, с. ср. отъ низчѣствамъ. Изчѣстване.

Низчѣстж, ишь, — стиль, гл. свр. отъ низчѣствамъ. Да изчѣстж. — стѣпый, прич. стр. Изчѣстпый.

Низъ, с. м. Низа. Единъ низъ жлѣтици.

Низъ, прѣдл. Изъ въ всичкы-ты знамешованна и употрѣбленна. Низъ село мижжж. Ходи низъ горж-тж. Попустнжжж го низъ море. Низъ нося му кровь тече. Слизамъ низъ стлѣбж-тж.

Мома булюкбашъ говори:

Хай на нишанъ да врылжты,
Низъ прѣстенъ куршумъ проврѣмъ;
Кой ке ма нишанъ погидить,
Той булюкбаша да быдять Пѣс.

Отдолу иде Бѣлгарка робыня,
Та си прышка прѣвъ поле широко,
Хемъ си прышка и низъ грѣло ныка:
Леле варе, незнайно юпачя,
Чюла съмъ ти, а не ти видѣла,
Че си много робие куртулисалъ,
Давно можешъ и менъ куртулиса. Пѣс.

Низъ, 1) у.м. ср. отъ низъ. 2) Пятка, плить, сплитка, сплить, вжженица, вѣнець, вязаница лужъ.

Нийдѣ, нар. Нидѣ.

Нийпый, ниепъ, нийна, нийно, мѣсто-им. Нихпый, тѣхпый.

Нѣка, с. ж. Нѣчто, что никне; срѣщася въ гатанѣж за соль: качихся на берокукникж, опулихся конъ никопойницж, что видохъ; ни плода носаше, ни никж?

Никагѣ и

Никадѣ, нар. Никого.

Нѣкаквѣж, с. м. Ничто и нѣкакъвъ чловѣкъ, долепъ, низъкъ чловѣкъ, мискинъ, хайта; негодий, бездѣльникъ.

Нѣкаквый, — кѣвъ, ква, кво, 1) мѣст. Нито единъ, ни единъ, никой; никакой. Качамакъ булкж доведе, а никакъвъ ж пропжди. 2) Като пр. Что не струва нѣчто, нехубавый, долпый, низкый; ничтѣжпый, прѣзрѣпый. Ничто и никакъвъ работы. Никакъвъ чловѣкъ.

Па си вѣкжх дѣла Татомирче:

Нѣкакъвъ еденъ ты црѣвъ Арапанъ,
Что си дошѣлъ кралевъ да хващашъ! Пѣс.

Най-никакъвъ отъ всичкы-тж, най-долень; ничтожнѣйшій. 3) Что не е много, не е голѣмъ, малкый, хичъ; нималый, никакой. Никакъвъ тружъ не иска. Нѣма да има никакъж облаж.

Нѣкако и

Нѣкакъ, нар. 1) По никой начинъ; никакъ, никоймъ образомъ. Никакъ не можешъ му помогнж.

Нѣкакъ дума не минува,
Ни съсъ сребро, ни съсъ злато,
Но ми лудж глажж искать,
Отъ душж да ми раздѣлять. Пѣс.

Нѣкакъ не ся вдига. 2) Ни най-малко, никакко, хичъ; нимало, отнюдъ, вовсе. Никакъ не го е грѣжжж Никакъ не е той кривъ. Азъ никакъ не съмъ така богатъ, както тж мжслишь; я далекѣ не такъ богать какъ ты это полагаешъ. — Никакъ не, за усиление отрицание-то; никакъ нѣтъ. Боленъ ли е? — Никакъ не.

Нѣкакый, къ, ка, ко, мѣст. Нѣкаквый. Нѣкане и нѣкнате, с. ср. отъ нѣкиж.

Нѣкиж, ешь — наль, гл. свр. Пробивамъ зѣтж-тж, прорѣзвамъ кожж, та ся показвамъ; израствамъ, пораствамъ, прораствамъ, изниквамъ, пониквамъ, пичж; выходить, изникать, прозябать, пробиваться, прорѣзываться, всходить, вырастать, пускать росткы. Ржж-та подкачи ди никне; рожъ нѣчала выходить.

Дѣто падне Стани руса коса,
Тамъ да никне трѣва дителна;

Дѣто паднѣтъ Стави прѣны очи,
Тамъ да бликижѣ два бѣстры кладенци. *Пѣс.*

Дѣто го не сѣешь, тамъ никне. Какво-
то сѣешь, такосѣе ще никне. Кога ум-
ре магаря-то, трѣва ако ще никнѣ,
ако не. Дѣто стжнѣ, трѣва не никне.
Дѣто стжнѣ Гркѣ тамъ, трѣва не
никне. Кое дѣ е никнѣло, тамо е и
навѣкнѣло. Ега му рогове никнѣтъ!

Нѣкиж, ешь—нѣжѣ, гл. ср. и нѣкижѣя,
гл. вѣзвр. Навождѣмся, наводѣмся, навѣжда-
мся, наклонѣваемся, нагѣбаемся, слагѣмся, кли-
маемъ, повѣлаемъ, напѣцуемъ, ницѣжѣ, ни-
чаемъ; наклонѣются, нагѣбѣются, навѣли-
ваются.

Никнѣжѣ йодж да налѣж,
Испаднѣжѣ мерджани-ти,
Мерджани-ти отъ грѣло-то,
Отъ грѣло-то вѣвъ бунара. *Пѣс.*

Никола камень мѣташе
Отъ вѣсоко-то бунѣще,
Испаднѣжѣ му ножеве
Отъ сѣбрѣнѣжѣ ножницѣ;
Никнѣжѣ пожевъ да земе,
Убодилъ ми ся Никола
А-въ въ кѣлато сѣрдце усойно. *Пѣс.*

Нѣковѣй, въ, ва, во, пр. *Никово поле*,
сѣрѣшѣся въ гѣтанѣжѣ за муля, нѣтовѣрено сѣ
солѣ : *излѣвохѣ на никово поле, опулихѣся*
на кукуберѣ, ете една неплода, кѣдѣ
носи неникѣ.

Нѣкога и **нѣкогѣ**, нар. Нѣкога, никада,
ни въ нѣкое вѣрѣмя; **нѣкогдѣ**, **нѣколий**,
Робу всѣакога, гробу нѣкога. Господѣ
нѣкога не може да нѣгѣ угоди. Ако ся
Иванѣ не научи, Иванѣ нѣкога не
можетъ ся научи. Нѣкога язѣкѣ-тъ му
не спира.

Нѣкой, **нѣкога**, **нѣкое**, мѣст. Нѣто единѣ,
ни единѣ, никакѣвѣй, никакѣй, **нѣкутрѣй**;
нѣкто, **нѣкакой**, **нѣкотѣрый**. *Който нѣма,*
нѣкой му не зема. Нѣкой не знае, кога
ще умре.

Е гѣди ЕАно, млада невѣсто,
ЕАзѣ ти ся молѣж тѣ да не жѣлишь,
Нѣкога майка чѣдо не клѣнѣтъ,
Чѣдо не клѣнѣтъ чѣдо да нѣмѣтъ,
Токо нѣ было кѣметѣ отъ Бога! *Пѣс.*

Нѣкобѣ, им. соб. мѣжѣско. В. **Нѣкулѣденѣ**.
Нѣколѣко, нар. Ни най малѣко, никакѣжѣ, хѣчѣ;
нѣмѣло, отнѣюдѣ, вѣвсе.

Нѣкомѣ, нар. Сѣ очѣ-тъ си надолу, по очѣ-
тъ си, нѣчко, нѣчкомѣ, нѣчѣжѣ; **нѣкомѣжѣ**,
нѣчѣкомѣжѣ. Глѣда нѣкомѣ, надолу. *Вси*
сѣватѣве нѣкомѣ поникнѣжѣли. Нѣкомѣ ник
нѣжѣжѣ, поглѣднѣжѣжѣ надолу, навѣдохѣжѣ главѣ.

Ако портѣ, Марѣко, не отворишь,
Не ке дадемѣ Алатѣнѣжѣ момѣжѣ,
Нѣ ке всѣжѣжѣ да вѣлѣ погубимѣжѣ.
Вси сѣватѣве нѣкомѣ поглѣднѣжѣжѣ,
Всѣжѣжѣ-ти ся чѣдо зачѣдохѣжѣ. *Пѣс.*

Нѣкопѣйница, с. ж. Сѣрѣшѣся въ гѣтанѣжѣ
намѣсто потоѣжѣ, рѣчѣща : *качѣхѣся на бѣ-*
рокуникѣжѣ, опулихѣся конѣ нѣкопѣйницѣжѣ,
чѣто видѣохѣ : ни плода носѣашѣ, ни никѣжѣ?
Гѣт.—Кѣмила сѣ солѣ нѣтовѣрена.

Нѣкопѣцува, гл. безл. *Нѣкопѣцува мя*, не
мѣ е грѣжѣна, малѣко мѣ е грѣжѣна, толѣкова
мѣ струва, не ся боѣжѣ.

Нѣкрѣжѣжѣ, с. м. Раст. *Heliotropium sua-*
volens; гѣлиѣтрѣпѣжѣ.

Нѣкулѣденѣ, с. м. Праздѣникѣ Сѣ. Нѣколай
чѣдѣотѣворѣцѣ, 6-й Дѣкемѣврѣна; Нѣкулицѣ. Сѣ.
Нѣкола е покрѣвитѣлѣ и застѣпѣникѣ на
пѣжѣтѣнци по морѣ, по водѣжѣ.

Благо дѣлѣтъ чѣтѣврѣ ангѣли,
Благо дѣлѣтъ вѣшь на небѣси . .
На свѣтѣй Нѣколѣолѣж чѣто му паднѣжѣло?
Паднѣжѣло му водѣ и брѣ довы,
Му паднѣжѣжѣ гѣмѣи по морѣ,
Онѣ да имѣтъ, онѣ да гѣ повѣслятъ.
Кѣй юнаѣжѣ водѣжѣ ке нагази.
Да ся помѣли на Сѣвтѣй Нѣколѣжѣ,
Онѣ е вѣрѣденѣ отъ водѣжѣ да изѣвади. *Пѣс.*

На Нѣкулѣденѣ всѣакой Бѣлѣгарѣнѣжѣ си прави
рыбѣнѣжѣжѣ и го раздава за свѣтого. На рыбѣ-
нѣжѣка ся отѣчита кѣто на всѣакой курѣбанѣжѣ.

Нѣкулицѣ. Нѣкулѣденѣ, Сѣвтѣй Нѣкола. *Нѣ-*
кулицѣ, Вѣрѣварѣница, кола дѣрѣва, кола
брашно, кѣдѣ да си, дома да си.

Нѣкулѣскѣй, ска, ско, пр. отъ **нѣкулѣ-**
денѣжѣ. *Нѣкулѣскѣй мѣсяцѣжѣ*, мѣсяцѣ Дѣкемѣ-
врѣй.

Нѣкулѣтѣко, нар. Малѣко, манѣвѣчѣко, мѣнѣпѣчѣко,
шѣющѣка; немѣноѣжѣко.

Нѣкулѣтѣрый, тра, тро, пр. Нѣкой.

Тѣгѣся царѣ-нѣ ми повѣжѣка
Пѣповѣ-нѣжѣ, вѣладѣи-нѣжѣ,
Да изѣжѣтъ бѣлѣжѣ книгѣжѣ,
Нѣкутѣро ся не наѣло
Да изѣжѣ бѣлѣжѣ книгѣжѣ,
Бѣлѣжѣ книгѣжѣ сѣ черѣно пѣсѣмо. *Пѣс.*

Нѣкѣждѣ, нар. На нѣкое мѣсто; нѣдѣжѣ, нѣй
дѣжѣ, нѣгдѣжѣ, ни на едѣно мѣсто; **нѣкудѣжѣ**, **нѣ-**
гдѣжѣ. *Тѣй не хѣди нѣкѣждѣжѣ. Нѣкѣждѣ го*
не намѣтрѣжѣжѣ. — **Зѣнѣкѣждѣжѣ**, за нѣкое
мѣсто, зѣнѣдѣжѣ. *Зѣнѣкѣждѣ не е, не е вѣрѣ-*
денѣжѣ, не е кѣдѣжѣренѣжѣ за нѣчѣто; ни на чѣто
не гѣденѣжѣ. — **Дѣонѣкѣждѣжѣ**, до нѣкое мѣ-
сто, дѣонѣдѣжѣ. *Дѣонѣкѣждѣ не сѣмѣ хѣдилѣжѣ.*
— **Нѣанѣкѣждѣжѣ**, на нѣкое мѣсто, на-кѣмѣжѣ
нѣкое мѣсто, нѣанѣдѣжѣ. *Нѣанѣкѣждѣ го нѣма.*
— **Отнѣкѣждѣжѣ**, отъ нѣкое мѣсто, отнѣдѣжѣ;
нѣотѣвѣдѣка. *Отнѣкѣждѣ не ся видѣи.*

*Никіахъ, с. м. Т. 1) Пары или друго-
пѣчто, что Турчинъ обрѣча да-даде на же-
пѣ си, ако бы да ихъ напустне. 2) Пары,
копѣто попѣйдѣ момѣкъ дава на булѣж-тѣ
си на свѣтѣж и копѣто, ако ся напустнѣтъ,
зѣма жена му; кенѣпѣ. 3) Дрѣхы, наѣ-
ти, копѣто годеникъ и негови-ти давати на
годеницѣж-тѣ на годѣжѣ.

Ой хубава Глядано дѣвойко,
Като ми ти спочи углавѣхъ,
Та что ми ти никіахъ издадохъ?
— Дадохъ ми, дружкѣ, дадохъ ми:
Отъ свѣтъра тоа чоляхъ колюхъ,
Отъ свѣкрѣжъ кафтанъ антерѣжъ,
Отъ любѣя-то тына златны пахты,
Отъ дѣвера тоа златенъ прѣстенъ,
Отъ зѣвы-ты тына виты гривны. Пѣс.

Нимѣ, нар. Нема.

Нѣми, вин. пад. множ. число отъ лично мѣ-
стоим. 3-те лице; нимѣ, нѣхъ, тѣхъ,
гы; нѣхъ.

Хой вы Турци Анадолици,
Бѣзъ си пѣмѣ до три сестры,
Нѣми да си изъ опытѣмъ,
Али да мя потурчите,
Али да мя загубите. Пѣс.

Нѣмѣ, 1) Дѣтел. пад. множ. число отъ лич-
но мѣстоим. 3-те лице; нѣмѣ, тѣмѣ; нѣмѣ.

Такомъ Бога, шарѣ добра конѣ,
Че излѣзѣтъ момѣны-ты сестры,
Че излѣзѣтъ, та че ти прихванѣтъ;
Дѣжѣя главѣж и нѣмѣ ся не давай. Пѣс.

2) Нѣми, нѣхъ, тѣхъ, гы; нѣхъ.

Задалися силни-нѣ вѣтровѣ,
Задалися мѣгли и прахове,
По нѣмѣ идѣтъ сѣлѣны виулицѣ
Крѣжали ми млада зѣтащина. Пѣс.

Нѣмѣ, повелѣт. наклонение отъ глагола мо-
гъ. Немой, недѣй, некай, не прави; не-
замѣй.

Тогай велѣ дѣмѣнѣй Марко:
Ангѣлно прѣва любовь,
Нѣмѣ ся грѣжи ты за мене,
Извѣки си, запѣи си. Пѣс.

Нѣно, им. соб. мѣжско.

Нѣпочто, като нар. Низачто и нѣпочто,
за ничто и за никакво.

Нѣпѣсто, мѣстоим. Нѣчто. Нѣмало нѣ-
пѣсто, нѣмало нѣчто.

*Нѣрицѣ, с. ср. Сѣчиво за изглаждане
дѣскы, дрѣвета, за правение на тѣхъ жѣ-
бовы, шарѣж; ренде; рубѣнѣ.

Нѣскѣй, —сѣкъ, ска, ско, пр. Низкѣй.

Нѣстинѣрка, с. ж. Жѣна, мома нѣстинѣрь.

Нѣстинѣрскѣй, ска, ско, пр. отъ нѣсти-
нѣрь. Нѣстинѣрскѣ свирѣна, особѣна
свирѣна, кождо свирѣтъ, когато нѣстинѣри
играѣтъ хоро. —скѣ, нар. Като нѣстинѣрь.

Нѣстинѣрь, с. м. Който е добылъ подаде-
не отъ Св. Константина да пророкува, да
прѣдѣрѣча кому какво ще ся случи. По нѣ-
кои села въ Лозенъ-Градско въ тѣмны зо-
ры въ дѣна на царѣ Константинѣ и царѣ-
цѣ Еленѣ наклаждѣтъ буйны огнѣны, въ
копѣто прѣхванѣти-ти отъ Св. Константина
нѣстинѣри ся вѣргѣтъ и боси скачѣтъ по
жѣрь-тѣж, доклѣ ся прѣнесѣтъ, та подѣ-
чѣтъ да пророкувати. Това става съ особе-
ны обряды и много ся почита по оныя
мѣста.

Нѣти и

Нѣто, сѣмѣж. Употрѣбѣнася за усилване отри-
цанѣто; нѣ, нѣто; нѣ. Нѣто го видѣхъ.
Нѣто сѣмъ му казалъ нѣчто. Нѣто
думѣж иска. Нѣто здравѣ, нѣто болѣнѣ.
Нѣто го е отъ хора срамѣ, нѣто го е
отъ Бога грѣхъ.

Горѣна му потѣхомъ говори:
Лѣле Марко, лѣле вѣрѣнѣй юнакъ,
Нѣти ми е слѣна послѣнила,
Нѣти ми е пожѣрь опожѣрилѣ,
Нѣ помѣнѣж цѣрна Арапѣна,
Та поведѣ три свѣджѣра робѣ:
Единѣ свѣджѣрь все мѣлѣды юнаци,
Другѣй свѣджѣрь все мѣлѣды дѣвойкѣ,
Третѣй свѣджѣрь все мѣлѣды невѣстѣ. Пѣс.

Азѣ доведохъ вѣрѣла мечѣка,
Дѣно мечѣка бѣвовѣжъ лѣде,
Дѣно бѣвовѣжъ Дунавѣжъ пѣе,
Дѣно Дунавѣжъ огнѣжъ гѣси,
Дѣно огнѣжъ напѣрѣтъ горѣ,
Дѣно напѣрѣтъ родѣ родѣ;
Нѣто мечѣка бѣвовѣжъ лѣде,
Нѣто бѣвовѣжъ Дунавѣжъ пѣе,
Нѣто Дунавѣжъ огнѣжъ гѣси,
Нѣто огнѣжъ напѣрѣтъ горѣ,
Нѣто напѣрѣтъ родѣ родѣ! Пѣс.

Тѣ да не сакашъ, Стоѣанѣ,
Сѣмодивѣжъ жѣнѣжъ да водѣши:
Сѣмодивѣ домѣж не сѣбира,
Нѣто ти дѣца ѣотѣляжда. Пѣс.

Ергѣнѣ момѣж ѣотѣговѣря:
Хѣйдѣ дѣ идѣмѣ въ пусто горѣ,
Въ пусто горѣ Тѣмѣлѣйско,
Дѣто не си пѣчка вѣрка,
Нѣто вѣрка, нѣто цѣрка. Пѣс.

Нѣти ми ся наѣжда, нѣти ми ся
погѣляжда. Нѣти сѣ лопѣтѣжъ да го по-
ринѣшъ, нѣти сѣ мѣтѣжъ да го измѣ-
тѣшъ. Нѣто е зѣмѣна да тѣжъ хѣпѣ, нѣто
е магарѣ да тѣжъ гѣзди. Нѣто дѣволѣжъ
да видѣшъ, нѣто да сѣжъ крѣстѣшъ. Нѣто
сѣ водѣ, нѣто сѣжъ тѣра. Нѣто въ клинѣ,
нѣто въ рѣкавѣ. Нѣто е шѣто, нѣто
е рогѣто. Нѣто сѣжъ. нѣто сѣжъ. Нѣ-
то го лѣде, нѣто го другѣму дава. Нѣ-
то да му земѣшъ, нѣто да му дѣдѣшъ.

Нѣты, с. ж. мн. 1) Нищѣкѣ, нищѣкѣ. 2)

Органъ на рѣбѣ, съ когото поглѣща и из-
връга водѣ-тѣ, та дѣшина; уши на рѣбѣ;
жабры.

*Нѣфа, с. ж. Жена, конато скоро ся е мѣ-
жила; невѣста, булка; новобрачная, моло-
дая, молодѣца, молодѣца, княгиня.

Нѣхний, —хънъ, хна, хне, прит. мѣстоим.
отъ мнѣж. число 3-те лице; нѣхний, тѣх-
ний; ѣхній.

Останѣла ми е невѣста
Съсь Бранко младо дѣверя,
Та гы хванѣхъ Татари,
Та гы карахъ, карахъ
У нѣхнѣ земѣ Татарскѣ. *Пѣс.*

Нѣхте, с. м. мн. Нокте.

Нѣхутъ, с. м. Растенне и плодъ нафутъ.

Нѣхъ, винит. пад. мнѣж. число отъ лично
мѣстоим. 3-те лице; тѣхъ, ихъ, гы; нхъ.

Нѣцина, с. ж. Белка *Synphangite*, като
чирка, что пзлиза подъ мышницѣ-тѣ и въ
цици-тѣ.

Нѣчий, чѣ, чѣе, прит. мѣст. Что не е на
никого.

Нѣчко и

Нѣчкомъ, нар. Ничкѣ, нпкомъ; нѣкомъ,
нпчкомъ. *Паднѣхъ ничкомъ*, по очп-тѣ
си. *Глядамъ ничкомъ* надолу, съ наведе-
нѣ главѣ. *Сложишъ паницѣ-тѣ нич-*
комъ, похлупилъ ѣ, съ устѣ-то надолу.

Наша Неда дома сѣди,
Дома сѣди ничко лѣжи
И си рони дробнѣ слѣзы,
И си кльне нейнѣ майкѣ. *Пѣс.*

Нѣчкосамъ, гл. свр. отъ нѣчкосвамъ. Да
прѣврънѣ, да прѣобрѣнѣ, да прѣкатурѣ, да
прѣмѣтнѣ, да гѣтнѣ; опрокѣнутъ. — са-
пѣшъ, прит. стр. Прѣврънѣтѣ, прѣобрѣ-
нѣтѣ, прѣкатурѣнѣ, прѣмѣтнѣтѣ, га-
врътнѣтѣ, гѣтнѣтѣ; опрокѣнутѣ. Съ
очи нѣчкосанѣ, наведенѣ надолу.

Ако ми милувашъ, милувай,
Ако не, право си ми кажи;
Не ми доходяй нѣмтурекѣ,
Съсь главѣ-тѣ наведенѣ,
Съсь очп-тѣ нѣчкосанѣ. *Пѣс.*

Нѣчкосвамъ и нѣчкосувамъ (да нѣчко-
самъ), гл. д. Правѣ нѣчто да си прѣобрѣ-
не, да надне по лице-то си; прѣвръщамъ,
прѣобрѣщамъ, прѣкатурѣамъ, прѣмѣтамъ, га-
връщамъ, гѣтамъ; опрокѣдывать. — мѣя,
1) гл. вѣзвр. Падамъ на лице-то си, прѣ-
връщамѣ, прѣобрѣщамѣ, прѣкатурѣамѣ,
прѣмѣтамѣ, гавръщамѣ, гѣтамѣ; опрокѣ-
дыватѣся. *Кочина-та ся нѣчкоса.* 2) гл.
стр. Бывамъ нѣчкосанѣ.

Нѣчкосване и нѣчкосуване, с. ср. отъ
нѣчкосвамъ и нѣчкосвамѣ.

Нѣчкѣ, нар. Ничко, нпчкомъ.

Мѣжко си дѣтя убоде,
Ничкѣ го въ люлкѣ турила. *Пѣс.*

Нѣчничко, мѣст. смякч. отъ нѣчто.

Нѣчто, 1) мѣст. Нѣмаше какво да е нѣчто,
каква да е вѣщъ, работѣ; нпнуесто; нѣчто.
Нѣмамъ нидѣ никого, нидѣ нѣчто. Нѣ-
что е по-добро отъ нѣчто. По-добрѣ
нѣчто отъ нѣчто Нѣчто не може безъ
Бога. Господъ одному всичко дава, а
другому нѣчто. Отъ нѣманѣе нѣчто
не быва. Ако рѣжа дава, а срьдце не
дава, нѣчто не става. Безъ парѣ ни-
что не врьви. Безъ парѣ на градѣ, безъ
нѣчто назадѣ. 2) Като нар. Ничко, ни-
пай-малко, хичъ. Нѣчто му не струва;
ему ѣто непочѣмъ, нппочѣмъ. За нѣчто
не струва; ѣто никудѣ не годѣтѣся. Каз-
ватъ, че Цѣтѣманъ е болѣнъ. — А, ни-
что му, нѣма нѣчто, не е болѣнъ, здоровъ
е. — Нѣчто нѣчто: а) Много малѣѣ.
Нѣчто нѣчто чловѣкъ. нѣчто нѣчто
работа. Отъ нѣчто нѣчто скаражѣся.
б) Нпчто и никакво. — Нѣчто и никак-
во, нѣчто нѣчто, празднѣ нѣчѣта, празднѣ
работѣ; вадорѣ, пустѣякѣ. Приказва ни-
что и никакво. За нѣчто нѣчто; ни
за что ни прочѣто.

Нѣчѣжъ, нѣшъ,—чѣлѣ, гл. ср. Ничнѣ.

Какъ ѣ е майка проклѣла,
Всѣ ѣ е клятѣ стѣгнѣла:
И още девѣтъ лѣжѣла,
Кость по кость ся е разнѣла,
Нпзъ кости трава нпчала,
Нпзъ травѣ змиѣ лазилѣ. *Пѣс.*

Нѣчѣжъ, нѣшъ,—чѣлѣ, гл. ср. и нѣчѣжѣся,
гл. вѣзвр. Нпчѣмѣ, нпкнѣжъ, нпкнѣжѣся, на-
вождамъ, навождамѣся. *Какво ся нпчѣшъ*
покрай плѣтища-та? какво ся нпшѣшъ,
каково ся слагашъ, какво ся навождашъ?

Нѣчѣмъ (да нпкнѣжъ), гл. ср. Нпчѣжъ, нпчѣжѣ-
ся, нпкнѣжъ, нпкнѣжѣся, навождамѣся, нпшѣмѣся.

Всѣчкѣ-ти, маре, дружина,
Всѣчкѣ-ти нпкомъ нпкнѣхѣжъ,
Босулѣ си нпкомъ не нпкнѣжъ,
Баѣ си въ очп глѣдаше. *Пѣс.*

Нѣчѣманѣ, с. ср. отъ нѣчѣмъ.

Нѣшадѣрѣцъ, у. м. м. Малѣо нпшадѣрѣ.

*Нѣшадѣрѣ, с. м. Т. Съставъ като солъ
отъ амонѣнакъ и хлорѣ, *Sal ammoniacum*;
нашатѣрѣ.

Нѣшандѣжѣйка, с. ж. Жена, мома нп-
шандѣжина.

Нѣшандѣжѣйчѣ, у. м. ср. Малѣкъ, мѣадѣ нп-
шандѣжина.

*Нѣшандѣжѣйна, с. м. Т. Който може добрѣ
да нпши, да лучи; мѣткѣй, мѣткѣй, стрѣ-
лѣкъ.

Нѣшандѣсамъ, гл. свр. отъ нѣшандѣс-

вамь. Да туръ нишанъ, да дамгосамъ, да бѣлѣжъ; отмѣтитъ анѣкомъ. — сантый, прич. стр. Бѣлѣженный, дамгосантый; отмѣченный.

Нишандісвамь и нишандісувамь (да нишандісамъ), гл. д. Турнамъ нишанъ, бѣлѣтъ на нѣчто; бѣлѣжнамъ, дамгосамъ; отмѣчатъ, означать.

Ай ты Турчы потуряча,
Да го видж, го познавамъ
Отъ негово дѣсно рамо:
Кога бѣше малечково,
Майка ми го нишандиса,
Дѣсно рамо кръсть ми имать. *Пѣс.*

Нишандісване и нишандісуване, с. ср. отъ нишандісвамь.

Нишанѣние, с. ср. отъ нишанѣж. Нишанѣние.

Нишанѣнецъ, ум. м. отъ нишанѣтъ. Нишанѣця.

Нишанлийка, с. ж. Конато има нишанъ, бѣлѣтъ да ся познава.

Нишанлийця, ум. ср. отъ нишанлийна.

Нани, нани, дѣтя нишанлийця,
Подъ мышкы-ты крылѣ позлатенъ,
На крылѣ-тъ пера пауновы. *Пѣс.*

***Нишанлийна**, с. м. Т. Что има нишанъ, бѣлѣтъ да ся познава; бѣлѣжитый.

Нишанѣця, ум. ср. отъ нишанѣтъ. Нишанѣнецъ.

***Нишанѣтъ**, с. м. Т. 1) Всичко, что показва нѣчто, или по което едно нѣчто ся различава отъ друго; бѣлѣтъ, бѣланка, дамга; знакъ, признакъ, отмѣта, отмѣтина, отмѣтка.

Постигнѣла сирота вдовица,
Постигнѣла едно мѣжско дѣтя:
Дѣтя имать голѣма нишана:
На рамена крыла позлатены. *Пѣс.*

На лоший чловѣкъ Господь далъ нишанъ. 2) На тѣло-то чловѣку или на козинѣ-тъ на животно нѣчто другъ шаръ; бѣлѣтъ, црынка, дамга; пятно, пѣжина, пелѣсина, мѣтежъ. 3) Дырна отъ нѣчто като отъ ударъ, отъ порѣзване, отъ ранж, и проч.; бѣлѣтъ; рубѣцъ, слѣды удара, порѣза, раны. *Има на крака нишанъ отъ коршумъ.* 4) Нѣкакво показаніе, личба, поличба, знаменіе, бѣлѣтъ; признакъ, примѣта, предзнаменованіе, предвѣстіе, знакъ. *Лошь нишанъ; худой признакъ.* 5) Нѣчто за нишеніе, за лученіе въ него съ пушкѣ, съ стрѣлж или съ друго нѣчто; бѣлѣга, бѣлѣтъ, лучъ, луча; цѣль, мѣта, мишеніе. *Връгамъ, мѣрж на нишанъ, лучж нишанъ, пушамъ на бѣлѣтъ, нишж, нишанж; стрѣлять въ цѣль, мѣтитъ.*

Пакъ Арапинъ на нишанъ застанж:
Хайде Груе, тебе да ты видамъ,

Да ты видамъ, что юнаство имашъ?
Нишанъ кладе Арапско колѣно. *Пѣс.*

6) Пары, что давать на годеницѣ на годеніе. *Дали ѣ нишанъ мякж мажмудия. Въ старо врѣмя за нишанъ на годеніе сж давали сто пары.*

Нишанѣж, ишь—ниль, гл. д. Връгамъ, мѣрж на нишанъ, лучж нишанъ, пушамъ на бѣлѣтъ, нишж; стрѣлять въ цѣль, мѣтитъ, прицѣливаться.

Станжло е прѣмладо дѣверчи,
Станжло е на юначко мѣсто,
Станжло е малко на бѣлѣтъ;
Ка нишани црына Арапина,
Не нишани коню у грѣды-ты,
Нелъ нишани коню между очы. *Пѣс.*

Нішвамъ, гл. м-кр. отъ нѣшпамъ.

Нѣшеніе, с. ср. отъ нѣшж. Нишаненіе.

***Нѣшестѣ и нѣшнѣщѣ**, с. ср. Т. Варено брашно, трыци за топеніе въ него пряж-дж за основж на тѣканіе, за лѣпеніе съ него нѣчто; скробъ, керосина; крахмалъ.

Нѣшестѣтый, нѣ, на, но, пр. Направеный съ нѣшестѣ, что има нѣшестѣ; крахмальный.

Нѣшіна, с. ж. Низкы-ты клѣны на дрьво; увѣсь.

У море дрьво високо,
Връше-то му сж въ небо-то,
Съ нишинѣ земж покрыва,
На всако листѣ и душа,
На връше-то сж три душа. *Пѣс.*

Нѣшкамъ, гл. д. Нишамъ, люшкамъ.

Нѣшканіе, с. ср. отъ нѣшкамъ

Нѣшнувамъ, гл. уч. отъ нѣшнж.

Нѣшнж, ешь,—нѣлъ, гл. ед-кр. отъ нѣшамъ. Да люшнж, да поклатж, да залюлѣж; покачнѣтъ. —нѣжтый, прич. стр. Люшнжтый, поклатеный, залюлѣный; покачнѣтый.

Нѣшнж, ишь,—шилъ, гл. Нишанж, мѣрж, лучж, залагамся, връгамъ на бѣлѣтъ, на нишанъ съ нѣчто; стрѣлять въ цѣль, цѣлитъ, мѣтитъ, нишеніть, нацѣливать. —нижся, 1) гл. вз. Лучимся, мѣримся, замѣривамся; кидѣться, лукѣться. *Нишнжся съ топж.* 2) гл. өзвер. Нишж, лучж, лучжся, мѣрж, мѣржся, нишанж; цѣлиться. 3) гл. стр. Бывамъ нишенъ; лучжся, мѣржся.

Нѣшнжся, ишся,—шился, гл. өзвер. Слагамся, навождамся, снѣшивамся, нишамся, нижся, нишамъ, тулжся. *Нишися по дуварж-ты, по тратича-та.*

Нѣшіалка, с. ж. Справа за нишаніе, за люлѣзаніе на неж; люлка, крылатка, крѣлюшка, врытѣшка; качѣлы, качѣлы.

Нѣшнамъ (нѣшвамъ, да нѣшнж, нѣшнувамъ, гл. д. Нишкамъ: 1) Люлѣж, лю-

ламя, лиламя, люшкамъ, клатъ; качать.
*Не нишай го толко, да ся не скъне
 вжже-то.*

Не мой, коню, не мой,
 Не нишай си главъ,
 Не нишай си главъ,
 Не рони си бисеръ,
 Не ты ружамъ, коню,
 За да ты продавамъ,
 Токъ ты ружамъ, коню,
 Сватъ ке ми ты пушамъ. *Пѣс.*

Па го нишнх низъ Иордана,
 Низъ Иордана, възъ Иордана. *Пѣс.*

2) Клатъ, врьтъ, махамъ; махатъ.

Сыну Илие, Илие,
 Отдалекъ коня не играй,
 Отдалекъ пушкх не врьлай,
 Отдалекъ сабж не нишай. *Пѣс.*

— мся, 1) *гл. възер.* Люлѣмся, люлам-
 ся, лиламся, крѣламся, крѣлюшкамъ; ка-
 чатся.

Момча ся нишати, Гюрге-ле,
 Мама го глѣдѣть отъ въсокий чардакъ;
 Выкомъ въкаше мало-то моме:
 Краткомъ нишайся, младо-то момча! *Пѣс.*

2) Клатъся, клатукамся, люлѣмся, люш-
 камся; качатся, колыхатся, колебатся,
 переваливаться.

Сестра трѣгнх нойнх русх главъ,
 Русы косы на главъ изкрьти,
 Диречи ся низъ тимель нишнххх. *Пѣс.*

Братъ си сестрх изводи
 Покрай равны дворовы;
 Дворове си нишахъ
 Отъ моминты хубости,
 Отъ братовы жалости. *Пѣс.*

3) Влѣнувамся, повдигамся, разбръквамся,
 буњжся, буржся, разигравамся; волно-
 ватся.

Карамфиле, сыну мой,
 Что ся ниша сине море,
 Сине море и былъ Дунавъ,
 Ке потоне монастыро,
 Монастиро Святогорскый? *Пѣс.*

4) Слагамся, навождамся, нишѣмся, снпшна-
 вамся, ниѣмся, нишамъ. 5) *гл. стр.* Бы-
 вамъ нишпанъ по знаменованне-то на глагола.

Нишпаню, с. ср. отъ нишпанъ и ни-
 шпаня.

Нишцелкы, с. ж. мн. На станъ справа отъ
 клуповы, прѣвъ които е наведена основъ-
 тж, та съ неж основа-та ся отвара и зат-
 варя, кога тѣжтъ; ниты, нищы; ниче-
 ницы, ниценки.

Нишцелникъ, с. м. Прѣтчка, тояга на ни-
 щелкы; мѣдалникъ.

Нишценю, с. ср. отъ нишѣж и нишѣся.

***Нищѣрь, с. м. Т.** Сѣчиво за пуцанне
 крѣвь; ланцѣтъ.

Нищѣтъ, с. ж. Нѣманне ничто свое; сиро-
 машина, голота; нищѣтъ.

Нищѣка, с. ж. Тѣнка врьвчица като конецъ,
 източена, напрядена отъ влѣнж, памукъ
 или отъ копринж; жица; нить, нѣтка.
*Дебела нищѣка, тѣнка нищѣка, усукана
 нищѣка. — Дръжися на нищѣж, дръжи-*
 ся на малко, висп на конецъ, висп на ко-
 сѣмъ, едва ся дръжи, малко му остава за
 да ся скъса; висѣтъ на волоскъ, на нѣт-
 къ, на нѣточкѣ.

Нѣщо, мѣст. и нар. Ничто.

Нѣщѣница, ум. ж. отъ нѣщѣка; нѣточка.

Нѣщѣ, с. ж. мн. Нищелкы.

Нѣщѣж, нѣш,—щѣль, гл. д. На тѣканъ вадъ,
 измѣчамъ нищѣкы-ты еднж по еднж;
 изнищамъ, разнищамъ; разбиратъ по нѣ-
 точкѣ. — *щѣжся, гл. възер.* Излизать ми
 нищѣкы-ты, разтѣкавамся, изнищамся, раз-
 нищамся; разбиратся по нѣточкѣ, осы-
 пѣтѣся (о тѣаняхъ).

Но, связ. Нѣ.

Нова, мѣстоим. ср. отъ ной. Оно, онона,
 онози.

Новѣкъ, с. м. 1) Който е влѣзълъ за прѣвъ
 пѣтъ, отскоро въ нѣкомъ работж, който е
 още новъ на нѣчто; новѣкъ, новѣчѣкъ.
 2) Който скоро е влѣзълъ въ нашѣ-тж вѣ-
 рж, който скоро ся е крѣстилъ, скоро е
 повѣрвалъ въ нашѣ-тж вѣрж; нововѣрецъ,
 новокрѣщенецъ, новообращенный. 3) Новъ
 войникъ; новобранецъ, рекрутъ. 4) Съ-
 дружникъ, ортакъ, ортакчина на сѣно.

Новѣкъ, им. соб. мжско.

Новинѣ, с. ж. 1) Нѣчто ново да ся при-
 казва да ся чюе; новѣсть. *Иванъ прѣвъ
 море, Иваница новинѣ приказва.* 2)
 Нова мѣсячна, новолунне; первая чѣтверть
 луны. *Ще да трае отъ новинѣ до по-*
 гибель, казвася за нѣчто злѣ направено, та
 нѣма да трае. 3) Цѣлина за прѣвъ пѣтъ
 разорана; новинѣ.

Новинѣкъ, ум. ж. отъ новинѣ.

Новѣца, с. м. Нова новѣца, здрава здра-
 вица! така казвать, кога прѣвъ пѣтъ ви-
 дѣтъ новж мѣсячинж, и ся обръщатъ на
 странж, та плюжтъ.

Новѣчкѣй, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смяки.
 отъ новѣй; новѣчкѣй. *Всякой день но-*
вичко, на Велиденъ старичко.

Новѣничѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смяки. Новъ
 новѣничѣкъ, сѣвѣмъ новъ; новѣхонекъ,
 новѣшенекъ.

Новолунне, с. ср. Врѣмя-то, когато мѣся-
 чина-та ся намира междъ слѣнце-то и зе-
 мѣ-тж, та е обръжта къмъ насъ съ тѣмъ-

нж-тж си половникъ; новина, нона мѣсячина, нова свѣщъ; новолуніе.

Новострѣлецъ, лиц. с. м. Така сж наречени въ единъ пѣсень ловци.

Дѣ си зехъ новоселци,
Новоселци, новострѣлци,
Тюфекчи башъ ловджив,
Ударихъ моя брата,
Моя брата въ клято срьдце,
А менека въ дѣсно крѣло. *Пѣс.*

Нѡвъый, въ, ва, во, пр. 1) Что е отсего, неотдавна станажъ, случился или направенъ; **новѡый**. *Нова кѣща, нова дрѣха. Новѡ обычай.* 2) Что е скорошенъ въ нѣкожъ работѣ, та още не може да ѡхъ врыши, както трѣбва; новъ на нѣчто; **неопытный**, **непривычный**, **новѡый**. *Слуга-та нѣ е още новѡ, та всичко не знае. Той е новѡ, та никого още не познава; онъ адѣсь вновѣ, никогѡ онѣ не знаеть.*

Заврыкъся при стадо-то,
Свиркъ свирѣ, слызы рони,
Пѣснь пѣе най-подырнижъ,
Пѣснь сврыши, духъ изпусти
Малко момча, новѡый юнакъ. *Пѣс.*

3) За плодъ, за рожбъ: прѣвѡый отъ години-тж, отъ врѣмя-то, когато узрѣва; **новѡый**. *Тѣка наблѣжы траить до новѡы. Излѣзе ново жито, тазгодишне. Ново грозде.* 4) Опредѣленъ, турнатъ отскоро на нѣкожъ работѣ; **новѡый**, **новоименный**. *Новѡ кметъ, новѡ попъ. — Нова година, 1-й Януарина, сурѣва година, Васпица, Василь-денъ, Василъ; новѡый годъ. — Нова свѣщъ, нова мѣсячина, кога слѣдъ разышъ ся роди пакъ мѣсячина-та, новолуніе; новѡый мѣсяцъ. — Новѡый заветъ, книга чети-рѣты евангелия, апостолскы-ты дѣяния и послания и откровение-то на Св. Иоана Богослова; новѡый заветъ. — Нова дрѣха съ новѡ конци закрыена; кафтанъ-то новѡый, да дѣры стары. Ново ли е! — Ново, направено прѣди дѣда Адама двѣ недѣли, или: ново, останжло отъ Московца. Менѣ вѣсто, тебѣ ново. Нова година, новѡ попъ. Новѡ день, новѡ кжметъ. Ветѣхъ грѣхъ, ново покаяние. Вѣста крина, ново дѣно. Нова булка, новѡ мжжъ. Нова метла чисто мете. Който пазѣ вѣстѣ-тж, спечалва и новѣ-тж. Въ старо село новѡ адетъ не быва. Нова-та клѣчка избива вѣстѣ-тж. Новѡ крадецъ, вѣстѣ лѣжець. Ново рѣшето, дѣ да тя закачимъ? Доклѣ е ново рѣшето-то, чюдимся дѣ да го закачимъ, а кога поувестьѣ, завръгамъ го задъ врата-та.*

Нога, дв. повѣ, мн. ноги, с. ж. 1) Единъ

отъ членовы-ты на тѣло-то на животно, на който то стои и съ който ходи; **кракъ**; **нога**. *Хванжла му ся нога, изтрынжъ му кракъ-тъ; у негѡ отнялась ногѡ. Болятъ го нозѣ-тж.* 2) На столъ, на друго нѣчто подставки-ты, на които то стои като на ногы; **ногала**, **кракъ**; **ножка**. 3) Мѣра голѣма колкото е нога-та; **кракъ**, **стѣпка**; **футъ**. — *Нога за ногъ, лека полѣка, стѣпка по стѣпкѣ. Нога за ногъ кума лиса ся изчепила надворъ. — Хванжлъ Бога за ногъ, пораста му работа-та. — На нозѣ (на нозѣ), като нар. Правъ, изправилъ, на-кракы. — Хванжлъ врага за ногъ. Хванжлъ едно за главъ, друго за нозѣ. Нога му ся мѣсти, дума му ся не мѣсти. Бравда главъ, съкѣра нозѣ, тѣсла рѣ-цѣ, трѣмъ срьдце. Забива трѣмъ въ зоравъ ногъ. Голы нозѣ подъ тепсижъ, печено прася на тепсижъ. Мрыдаъ му рѣцѣ-тж като на младж невѣстѣ нозѣ-тж. Хлѣбъ тж му е у нозѣ-тж, сака да ся разходи до му излѣзе. Пружѣ си нозѣ-тж спроти юргана. Змиа-та не си казва нозѣ-тж. На горниж-тж ногъ стои. На лѣхусж една-та нога е у гробъ, а друга-та надворъ. — Жабовѡ нога, раст. дѣдовы дисагы, крастава гора, мачець, овчаровъ станъ, пазина щѣва.*

Ногавица, с. ж. 1) Долна-та частъ на чекшипрѣ, на гащы, что е около крака; **крачюль**, **биджакъ**, **начнавица**, **начна** на дрѣхъ. 2) **Ногавици**, **ногачкы**. 3) **Нарешкы** или **кози кожи**, които **козари**, **овчари** и други пришивають или врьзвають на колѣнѣ-ты и **клькы-ты** си надъ **беневерецѣ-ты** за да ги пазяють отъ трѣне, дракы, храстѣ; **шкурты**.

Ногѡлка, с. ж. 1) На столъ, на ковчегъ или на друго нѣчто подставки-ты, на които то стои като на крака; **нога**, **кракъ**; **ножка**. 2) На станъ окачены на нищелкы-ты дѣскы, на които стѣпа тѣмачка та, та движи нищелкы-ты; **кракъ**, **подножъ**, **подножка**, **стѣпакы**; **поднога**.

Ногѡчкы, с. ж. мн. Двѣ тонагы съ разохы на нихъ, на които стѣпнать, та ходять съ тѣхъ; **гыгы**, **ждракыли**, **кокыли**, **конкыли**, **кукыли**, **нашулицы**, **ногавицы**, **нощалкы**, **натаракы**, **стулицы**, **шулицы**; **ходулицы**.

Ногѡтъ, с. м. **Нокѣтъ**.

Ногѡица, у. м. ж. отъ **нога**. **Ножица**, **ножника**, **краця**; **ножѣнка**, **ножка**.

Ногѡича, у. м. ж. отъ **ногѡица**. **Крачѣще**; **ножѣчка**.

Ногѡище, у. м. ср. отъ **нога**. **Крачѣще**; **ножѣща**.

Нѡе, мѣст. ср. отъ **ной**. **Онова**, **оно**.

Ножѣнце, у. м. ср. отъ **ножѣ**. **Ножѣнце**.

Нóжець, *ум. м.* отъ **ножь**. Ножа, ножля, ножця; нóжикъ.

Ножйнка, *ум. ж.* отъ **ногá**. Ногыца.

Ножйца, *ум. ж.* отъ **ногá**. Ногыца.

Ножйца, *с. ж.* Тёсна длъга пвица отъ кожь; ножичка, ложичка, рёмычка; **кожаная тесьма**.

Нóжница, *пó-часто въ мн. ч.* нóжници. *с. ж.* Справа отъ два ножна за рёзание, за стрпжене; нóжницы.

Ножйчка, *с. ж.* 1) Ножца, ложичка, рёмычка; **кожаная тесьма**. *Отпустникъся като ножичкя въ огнь.* 2) Дунка на царвуль. 3) Една игра като прж на грънета.

Ножйчка, *ум. ж.* отъ **ножйца**. Ногычка.

Ножичка, *ум. ж.* отъ нóжница. Малкы нóжици, ножичета; нóженки.

Нóжича, *ум. ср.* отъ нóжница. Нóжичка.

Ножйце, *ув. ср.* отъ **ножь**. Голёмъ ножь; нóжйце.

Ножлénце, *ум. ср.* отъ **ножля**. Ноженце.

Ножля, *ум. ср.* отъ **ножь**. Ножа, ножця.

Нóжница, *с. ж.* Калжнъ-тъ, въ който стоп ножь, сабна; капина; **ножны**.

Куме-ле, господине-ле,
 Еа ми прости, благослови,
 И ми пуци два другаря,
 Назадъ да ся поврвемъ,
 Забравилъ съмъ ножевы
 Съсъ дванадесетъ нóжници. *Пёс.*

Нóжничка, *ум. ж.* отъ нóжница.

Ножченце, *ум. ср.* отъ нóжця.

Извади остро ножченце
 И ся въ срьдце-то убоде. *Пёс.*

Нóжця, *ум. ср.* отъ **ножь**. Ножля, ножа, ножець; нóжикъ. — *Зьмико ножця*, раст.

Calla palustris, змийно гроздие, змиево гроздие, змиевъ трнь, змийны лубенници; бёлокрьльникъ, змйика водяная.

Ножь, *ножеве и ножи*, *с. м.* Желёзно съчиво съ чпрень за рёзание съ него нёчто; **ножь**. *Вадж, тяглы ножь възъ нёкого, замахвамъ съ ножь, искамъ да ударж нёкого съ ножь.*

Младъ юнакъ ся не стръша,
 Па си отъ конь прёсянж
 Либа-то да си цалуне;
 Златенъ му ножь явлъзе,
 Та си невёстж прободе. *Пёс.*

Ей тызeka, двтя Андреаше,
 Не боди си твоа добра коня,
 Не мрьси си твож тьякж устж,
 Не галати твоe клято срьдце,
 Не галати твои рушкы ножи. *Пёс.*

— *Ножи боди*, шила и бодила, надумвания, натяквания, бодове. *Не ми клавай ножи боды*, не мя боди съ думы въ срьдце-то като съ ножь. — *Опрёлж ножь-тъ до ко-*

кала, дошло да не може вяче да ся тръпи, дошло му до шпъ-тж. — *На ножя му муха не кжца*, голёма му е работа-та. — *Прёстче го като съ ножь*, изедичжъ каза, рёши какво-то трёбваше, нёма много приказкы. — *Който прави ножевы*, не е убиець, а който съ тёхъ коли. *Дай му ножь*, да тя заколи. *Дай му ножь*, да ти извади очи-тъж. *Като за голъ ножь ся дръжи*. *Празденъ мжжъ — остръ ножь*, праздна жена — сама злина. *Какво щещи свршишь съ ножя*, кога бравата не свршила. *Ако си остръ, ножя си право дръж*.

Ножй, 1) *ум. ср.* отъ **ножь**. Ножця, ножля, ножець; нóжикъ. 2) Малёкъ ножь съ чпрень, что ся затваря; заклабачъ, заклопчя, захлупачя, клепачя, бртва, пахлупачя, поклепачъ, похлупачя, сойка, скүравчя.

Ножйага, *ум. м.* отъ **ножь**. Ножище; нóжйще. *Ножь ножяга* — *пори-жабж, стръжи-гауцы*.

Ножйакъ, *с. м.* Бравда, малара, манара, съкыра, наджакъ, топоръ, балтпа; топóръ.

Ножйáректый, ска, ско, *пр.* отъ **ножйáрь**. Бучакчийскый.

Ножйáрь, *с. м.* Който прави, продава ножевы, бучакчина; **ножёвникъ**, **ножевицькъ**.

Нóздрица, *ум. ж.* отъ **нóздри**.

Нóздри, *с. ж.* Дунка на носъ, хрýнка; ноздря.

Отъ Ивана хаиръ нёма:
 Въвъ чамбасъ му змий пилать,
 Въвъ уши му мтышкы пилать,
 Прёвъ ноздри му мухы врькать,
 Нехте му сж до лакть-ты. *Пёс.*

Нозь, *с. ж.* двойств. число отъ **ногá**.

Ной, *на́а, нóе и нова́, м́ст. указат.* Онъй, онъ, она, нона; *этотъ*. *Прибилж си ноа хайдутинж, куртулисалж си много люде*.

Ега сж, холанъ, отишли
 Въвъ нжж горж зеленж,
 Въвъ нова поле широко,
 На мечкынж-тж поланж,
 Димо ся въкомъ извъка. *Пёс.*

Ной, *дат. пад. един. число отъ лично м́стоим.* 3-те лице женскый родъ; *и́, ней, незё, пейзё; ей*.

Задръмала обёдна Марина,
 Задръмала у честны трапезы;
 Ной ся чини, никой ж не види,
 Нъ ж видъ кума и кумица. *Пёс.*

Всёакому дали по вñнецъ,
 Елки ся дали до три вñнци;
 Ной ся вñнци отщæли,
 Че й е жалба за майкж,
 За майкж още за тейкж
 И ва най-малко братенце. *Пёс.*

•Нойбѣтъ, с. м. Т. Небетъ, рядъ; очередь.

Гаджъ, инкть, си неселитъ,
Съсъ нойбѣтъ си града човатъ;
Вси-ти рядъ-тъ отряджжъ,
Рядъ-тъ дойде на Дойчина. Пѣс.

Нойко, име соб. мжжско.

Нойный, нонинъ и ноненъ, нойна, нойно,
мѣстоим. прит. Нейний. Вработо из-
къвало и нойно-то жито.

Три кашкы ми кръвъ кашжжъ
Отъ моп-ты тынкы уста
На нойно-то было лице Пѣс.

Шировъ гроба изкопали,
Наедно гы закопали,
Мегю нойны двѣ братета,
Двѣ братета, двѣ близнети Пѣс.

Ноквы, с. ж. мн. Ношвы. Ако е у хам-
бара, не е у ноквы-ты.

Нокѣвамъ и нокювамъ, гл. ср. Ношувамъ.

Нокѣмъ, нар. Ношжъ.

Нокѣска, нар. Ношеска.

Нокюадица, с. ж. п

Нокюаждъ, с. м. Ноктоадица.

Ноктѣнце, ум. ср. отъ ноктѣ.

Ноктѣнце, ув. ср. отъ ноктѣ; ногтѣще.
Котанъ има опашчище като кросно,
жбѣща като иглица, ноктѣща като
ченгелъ.

Ноктоадица, с. ж. *Saranitium*, болѣсть
по ноктѣ-то; ноктоадица, ноктоаждъ; ногто-
ѣда, ногтоѣдица, заногтѣца.

Ноктѣ, ум. ср. отъ ноктѣ. Ноктѣецъ;
ноготѣкъ.

Ноктѣецъ, ум. м. п. ноктѣчя, ум. ср.
отъ ноктѣ. Ноктѣ; ноготѣкъ.

Ноктѣ, ноктѣ, с. м. 1) Твърда луска на
врѣха на прѣстѣ-то чловѣку; пазнѣтъ; но-
готъ. Паджжъ му ноктѣ-то. Отрѣжи
си ноктѣ-то, че дращѣш като котжжъ
2) Копѣто на крака на нѣкои животны;
чапоннакъ, чапонецъ; шланецъ, кѣтица;
копѣто. 3) Твърди заострени бодли на
крапа на прѣстѣ-то на нѣкои животны и
на птици-ты; кѣготъ, кѣгтъ. Орлѣви
ноктѣ. — Не му остави ми кала подъ
ноктѣ-то, вничко му зе, обра го, съблѣче
го. — Орлѣви ноктѣ има, никой не смѣе
да го закачи, спленъ е. — Не давай на
келавый ноктѣ, че си одира главж-тж.
Дай на келча ноктѣ, да си одере гла-
вж-тж. Крѣе си като котжжъ ноктѣ-то.
Отрѣжи му ноктѣ-то, доклѣ е младо.
Който си рѣже ноктѣ-то въ недѣлж,
здравѣ-то си рѣже. Съ ноктѣ-то си
може да оре. Ноктѣ-то му ставатъ за
мѣшжжъ. Ноктѣ-то му жж като на орелъ.
— Десятъ попове вси-ти съ шапжъ на
главж? Гат. — Прѣстѣ-то съ ноктѣ-то. —

Орлѣви ноктѣ, едно растение, което ва-
рять и водж-тж му пиятъ за дизентерия. —
Пѣтлѣви ноктѣ, раст. *Lonicera caprifol-
ium*, анжмили, богородичино цвѣтѣ, бого-
родичина ржжъ, богородичини прѣстѣ, муста-
кы; кѣзѣ жѣмолость. — Влѣгарѣ-ти, вога-
то си рѣжжъ ноктѣ-то, не вргать отрѣ-
запо-то, а го скривать въ пазухж, че щѣ-
ло имъ трѣбова на онѣй свѣтъ, та да зна-
жъ, дѣ е скрито.

Ноло и нолъ, сжжж. Нѣ, ала, ама, ами, а,
обаче; но, однако, однакожъ, а. Баба ми
лѣжи болна, ноло нѣма да умре. И на
жочежъ и клѣсе жоче, ноло када Богъ
нече. Не посакалж, ноло отишжжъ, та
открадижжъ. Хубавецъ е, добъръ е, врьд-
никъ е, дума не може да ся каже за
него, ноло пусто-то ми срьдце ся сви-
ло и го не обжжъ.

Нѣне, с. ср. Малко, некръстено още дѣтя;
голче, гушле, джолъ, еврейчя, некръстѣнича,
некръстѣя, некръстѣ, некръщъ, пуже, пурде,
пуше, пушле, пѣже, кушле, шюля, шюлко.

Нѣнакы, нар. Наонакы, наонако.

Нѣначина, с. ж. Опако-то на нѣчто, не ли-
це-то му, опачина; изнѣнка. Облѣче го
отъ нѣначичж-тж му; надѣлъ егѣ на
изнѣнку.

Нѣрвамъ и нѣрѣнамъ (да нѣрѣж), гл. ср.
Слушамся въ водж цѣлъ и съ главж-тж
надолу; гмурамся, гмурѣжъ, гуркамся, мур-
камся, нурамся, нурвамся, нуркамся, щѣ-
вамся; нѣрѣтъ, лѣзатъ.

Нѣрване и нѣрѣпанѣ, с. ср. отъ нѣр-
вамъ.

Нѣрѣж, ежъ,—нжжъ, гл. свр. отъ нѣр-
вамъ и нѣрѣвамъ. Да ся гурѣж, да ся
гмурѣж, да ся мурѣж, да ся нурѣж, да ся
щѣнѣж; нѣрѣтъ.

Нѣрѣя, с. ср. Птица *Podiceps*, далжжъ, гму-
рецъ, криво патя, потанникъ, шютка; чѣм-
га, нѣрѣкъ, нѣганка.

Нѣсба, с. ж. Чтото носѣтъ издеме и пиене,
ко а иджъ нѣйдъ на гостѣ.

Нѣсвамъ, гл. мн-кр. отъ нѣсж; нѣшивать.

Нѣсенѣ, с. ср. отъ нѣсж. Носѣна; нѣска.

Нѣсеница, с. ж. Кога ся носѣтъ нѣкои
единъ другъ. Да играемъ на носѣнижжъ.

Нѣсенице, ум. ср. отъ носѣ. Носѣнѣце.

Нѣсеръ, с. м. Нѣсеръ, врѣхъ-тъ на носѣ.
Не ся роди бѣла бѣлина, нолъ ся роди
шаклика маклика, та ж съ ноктѣ
ожжнали, на ноктѣ наклали, на по-
серъ оврѣжли, натѣпкали катеричинж
мѣшинж и та лѣжъ нѣлѣжна.

Нѣсѣжъ, ум. м. отъ носѣ. Нѣсѣ, носѣя; нѣ-
сѣжъ, носѣжъ.

Носѣлки, с. ж. мн. Носило въ 1-то знаменование.

Носѣло, с. ср. 1) Направа на два прѣта за носене съ нѣкъ пѣчто; носѣлки, тезгере; **носѣлки**. 2) Носѣлки, въ които занасѣтъ мрътвецъ да го погребѣтъ; ковчегъ, тронъ; одръ, одѣръ.

Срѣщѣ имъ иде носило,
Майка му дума думаше:
Назадъ носило врънявте,
Носила да нѣ не срѣщати.
Лѣла е Нетка годила,
Та си на сватѣж отводимъ.
Лѣла имъ тихомъ думаше:
Не си е Нетка годила,
Но си е Нетко въ носило. *Пѣс.*

— *Прѣхлунилъ и на бацѣ си носило-то*, казвать за прахосникъ и не прокопсѣлъ сынъ. — *Кой го прави, не трѣбва му, кому трѣбва, не види го?* Гат. — Носило за мрътвецъ.

Носѣца, с. ж. Нусѣца, отпрѣдъ на чакрѣжъ справа съ два крака на горѣ, на които има уши, та турнать вртено и работникъ, кога прядѣтъ.

Носѣчки, нар. По носа си, пичкы.

Носѣще, ув. ср. отъ **носѣть**. Носѣлага; носѣще.

Носѣна, с. ж. 1) Носене. 2) Облѣкло, рухо, руфѣтъ; **костѣмъ**.

Носѣнце, ум. ср. отъ **носѣя**. Носѣнце.

Носѣя, ум. ср. отъ **носѣть**. Носѣць, носѣя, носѣя.

Носѣтый, —сынъ и —сенъ, сна, сно, пр. Что си носи всякой день. *Носѣти дрѣзги*, что си носѣтъ всякой день, дѣлничны дрѣхы.

Носѣя, ум. ср. отъ **носѣть**. Носѣць, носѣя, носѣя; **носѣкъ**.

Донино-то носѣя френско дудулинче,
Донина-та коса тура ибришимъ. *Пѣс.*

Носѣ, с. м. Нусѣ: 1) Изпѣкнѣла чѣсть на лице-то междѣ уста-та, очи-ты и чело-то; **носѣ**. 2) Гага на птицѣ, клѣвка, клѣвунъ, клювъ, клювница, клюница, клюнь, джонка, чѣвка, чѣпка, чшпка; **носѣ**, **клювъ**. 3) Издадено отъ брѣгъ навѣтрѣ въ море; **бурунь**; **мысѣ**, **носѣ**. 4) Прѣдина-та, остра-та чѣсть на врѣницѣ, на корабъ; **носѣ**. 5) На една отъ дѣгы ты на бѣкълъ изпѣкнѣлы мѣста съ дупкы за наливане и ипене изъ тѣхъ — *Водж нѣкого за носѣ*; *водѣтъ за носѣ*: а) *Мамѣж*, лѣжж нѣкого. б) *Правѣж* си какъ-вото щѣ съ нѣкого. — *Възирамы нѣкому нѣчто въ носа*, изваждамы му го изъ носа, възирамы му го въ очи-ты, подказывамъ му го; *колѣтъ чѣмъ глази*, *утыкѣтъ глази*, по глазиамъ чѣмъ. — *Изваждамы нѣкому нѣчто изъ носа*: а) *Отвърщамъ му за нѣчто*, *правѣж* го да ся кае за нѣчто; *заставлятъ кѣяться*. б) *Подказ-*

вамъ му до досаждане онова, что му съмъ далъ или съмъ направилъ за него. — *Навирилъ носѣ*: а) *Станѣж* непослушенъ, непокоренъ, навирѣж главѣ; *дѣлѣтъся непоскорнымъ*, *непослушнымъ*. б) *Възгордѣлся*, *навидѣжлся*, *подголѣмѣлся*, *възнесѣлся*, *величаеся*, *навирилъ главѣ*; *гордѣтъся*, *чвѣнитѣся*, *поднимѣтъ носѣ*. в) *Разерѣдѣлся*, *намусѣлъ носѣ*; *дуть губы*. — *Намусѣлъ носѣ*, *навирилъ носѣ*, *разерѣдѣлся*; *дуть губы*. — *Напѣжкѣвамъ нѣкому носа*, *напѣжкѣвамъ му главѣ-тѣ съ салунѣ*, *напѣжкѣвамъ*, *напѣжкѣвамъ*, *напѣжкѣжѣвамъ нѣкого*, *полпѣвамъ го съ врѣж водѣ*, *съ студѣж водѣ*; *утерѣтъ кому либо носѣ*, *мѣлѣтъ*, *намѣлѣтъ*, *намѣтъ кому либо голову*. — *Не види подалѣчь отъ носа си*, не може да прѣдвиди, да угади по-рано, *глунавъ е*; *далѣчь своего носа не видѣтъ*. — *Не смѣе да си покаже носѣ тѣ*, да дойде, да ся вѣстѣ, да ся покаже, да ся мѣрне. — *Строшили му носа*, *счюпили му свирѣты-ты*, *направили го да ся смири*, *да ся покорѣ*, да не ся навѣдѣа; *сбѣли съ него спѣси*, *сбѣтъ рогѣ*. — *Подѣ носа му*, много, съвсѣмъ близо до него; *на носѣ*. — *Ще му излѣзе изъ носа*, *ще тягѣли отпослѣ за него*, *ще му стане скѣпо*. — *Смрѣди*, *не смрѣди*, *подѣ носа ми си*. *Голѣмъ*: *не му ся стѣга носѣ-тѣ съ посранѣж кѣлѣжж*. *Кой-то има много масло*, *той си маже и носа*. *Едному ся срдѣце топи*, *други му ся носѣ топорѣ*. *Таково цѣтѣ е*, *дѣто*, *който го помирише*, *носѣ-тѣ му откапѣа*. *Кацнѣла му муха на носа*. *Носѣ-тѣ му като патлѣджанъ*. *Изпотѣлся е подѣ носа*. *Напѣжчилъ носѣ накѣдѣ насѣ*. *Не му влизѣй у носа*

Носѣж, ишѣ, — **сѣлъ** (носѣвамъ), гл. д. Носѣж: 1) На рѣцѣ, нагрѣбѣ, на рамо или по другѣ начинѣ прѣмѣщамъ отъ едно мѣсто на друго; **прѣносѣамъ**; **несѣтъ**, **носѣтъ**. *Носѣж нѣчто на грѣбѣ*.

Стоѣанъ дружинѣ думаше:
Дружинѣ вѣрна сговорна,
Много сте мѣ, кардашѣ, носѣли,
Още мѣ малко носѣте,
Да си въ нивѣ-та стѣгнемѣ...
При кладѣнецъ мѣ сложете,
Сложете и оставѣте. *Пѣс.*

2) За водѣж, за вѣтрѣ: *увѣличѣамъ съ себе*, *влѣжж*; *несѣтъ*, *носѣтъ*. *Рѣка-та носи лѣдѣ*; *по рѣкѣ несѣтъ лѣдѣ*, *лѣдѣ идѣтъ по рѣкѣ*. 3) *Зпѣамъ съ себе*, *влѣжж*, *мѣжж*, *тытрѣж*; *носѣтъ*, *возѣтъ*. *Кога трѣгне за нѣидѣ*, *носи цѣлѣж-тѣж кѣжж*. 4) За дрѣжж, за обѣжж: *обѣжжамъ*, *обѣжжамъ*, *та ходѣ съ тѣхъ*; *носѣтъ*. *Кѣжж царѣжж не носи*. *Шопѣ-то носѣтъ бѣнеѣреѣи*.

Ты носишь рязж лепляж,
Лепляж и копринияж,
Азъ носж рязж отъ чергж;
Ты носишь гащты сукнянтъ,
Азъ носж сукманъ отъ козякъ;
Ты носишь калпакъ самурянтъ,
Азъ носж крьжж отрѣбжж. *Нѣс.*

5) За врѣмя-то : приносамъ, доносамъ, докарвамъ, причиннавамъ ; нестѣ, нагоняѣ. *Какво ли ны носи нова та година ? Кой знае, день и ноцъ что носи, спр что нма да стане до утрѣ.* 6) Докарвамъ, довождамъ, привождамъ ; приводѣтъ. *Что тя носи посрѣдъ ноцъ тука ? Кой даволъ тя носи ? кудѣ тебѣ не сѣтъ нелѣгка ?* 7) Водж, довождамъ, докарвамъ ; водѣтъ, вестѣ.

Что е врѣва во горж зеленж,
Аль е паша, ель е младъ субаша ?
— Нн е паша, нн е младъ субаша,
Токо ми сж двѣ раза сватове,
Что ми носятъ кѣтенж невѣстж ! *Нѣс.*

8) За птици : сиhsамъ яйца ; нестѣ, нестѣся, класть, класться, накладываться. 9) Траж на нѣчто, трьжж, прѣнасамъ, кѣйратж ; выноситѣ, переноситѣ, сноситѣ. *Носж студа, траж на студа. Той носи, можентъ е, трьпи, трае. Стока-та не носи такжжж кириж, не иде, не поноси да ся товари съ такжжж кириж. Все азъ ли да носж кривжж-тж дръва на . . . ? все азъ ли да отдѣвамъ, да тягжж за него ?* 10) Казвася за тяжжж женж, за тяжко женско животно. *Носила дѣтя-то си осьмъ мѣсяци, была тяжка, ходила тяжка. — сжси, 1) гл. възвр. Владамъ, докарвамъ, относамъ ; обходѣтъся, вестѣ себѣ, поступѣтъ. Носися кротко. 2) гл. стр. Бывамъ носентъ по знаменованне-то на глагола : нестѣся, носѣтъся, наносѣтъся. — сентѣ, прич. стр. За дрѣжж, за обувжж : обличантѣй, обувантѣй. Носена дрѣха. Носенж обуца. — Вижри го носятъ, казвася : а) Кога нѣкой все бръза и ничто не врьши. б) Кога нѣкой брьщелеви, что заврьне. — Вѣтръ го носи на бѣлж кобылж, праздна му е работа-та, не го быва. — Носж армаганъ, дадено ми е нѣчто, та като си идж въ село, да го занесж тамъ. — Носж нѣкому имя-то, крьстенъ сьмъ на него. — Носж много здраве, поздравивамъ одного отъ другыго ; клѣнятъся. — Носж поклонъ, давамъ нѣкому подаръкъ, бакшишъ ; клѣнятъся, приносѣтъ подарки. — Носи си много здраве, иди си, врьни си. — Носи си тамъна подъ носа, душна-та му е междж жбжж-тж, много е слабъ, едвамъ ся дрѣжи да не умрѣ. — Който проси, той и но-*

си. *Ще носи съ рѣтето водж. Ни нашъ, ни вашъ, носи, враже, кждѣ знашь. Дѣ-то носѣш много нагоды, носи малжж кошиницж. Щж врьвж, доклѣ очи видятъ и крака носятъ. Дръжся, не бойся, вѣтръ тя носи на бѣлж кобылж. Варвара вари, Савва носи, Никола наде. Тиха-та рѣка носи кладжж-тж. Ажж, каквото ти ся наде, носи, каквото носятъ. Потурчилася Мара да не носи свинскѣ царвулы, тѣа заносила кучешкѣ. Да ся бокаше влѣжж-тж отъ джжда, щраше да си носи и качюлж. Кога е ясно, кабаницжж-тж носятъ, кога е джждовно, она сама паха. Да бжжж носили всичкжж-тж магарета самары, самарджжж-тж щражж да паджжтъ въ златѣ паницѣ. Какжжжто ржжѣ тѣпалж, такжжж грьбниа носила. Вѣжанова майка бѣло носи, а Стоанова черно. Дѣ кудкудачатъ кокошкжж-тж, а дѣ носятъ. Черна кокошка бѣлжж яйца носи. Коминийска-та кокошка нѣ-голѣмъ яйца носи. На чорбаджжж и пѣтли-ти носятъ яйца. Малка кокошка, малкѣ яйца носи. Кокато кокошка много крячи, малко яйца носи. Друго носи, друго мжжи. Дошло е брѣмъ, ще ся носи. На главж ся два калпака не носятъ. Хубостъ ся на чело не носи. Дѣ лебеници подъ еднж мжшиницж не ся носятъ. Нѣма оногози, что носкаше голѣмжж-тж яйца.*

Носѣ, у. м. ср. отъ носѣ. Носецъ, носѣя ; нѣсикъ, носѣкъ.

Нохѣ, с. ср. Разлатъ мѣдянь сждъ ; тепениа.

Нѣхтѣ, с. м. мн. Ноктѣ.

***Нохутъ, с. м. Т.** Растение и плодъ на-футъ.

Нѣхча, у. м. ср. в. м. нѣжча.

Ночѣвамъ, гл. ср. Ношувамъ.

Нѣчемъ, нар. Прѣзъ ноцъ-тж, пощеска, но-чѣска ; нѣчью. *Ночемъ го е дрѣмка одрѣ-мала.*

Ночъ, с. ж. Ноцъ. *Срѣди ноци, посрѣдъ ноцъ.*

Хвала тебѣ, бѣла Бѣло,
Зачто блѣнешъ срѣди ноци,
Срѣди ноци, полуночи ?
Да ли си ми трѣвж гладна,
Или си ми водж жидна,
Или не си накрѣмена,
Накрѣмена, назовбена,
Та си блѣнешъ срѣди ноци,
Срѣди ноци, полуночи. *Нѣс.*

Нѣчѣска, нар. Нощеска, ноцѣсж.

Ношковѣ, с. ж. мн. Нощовѣ.

Ношѣлки, с. ж. мн. Ногажкѣ.

Нощвы, с. ж. мн. Нощовы.

Нощемъ, нар. Нощно врѣмя, ночемъ, нощѣ, нощижъ; нощью.

Нощёска п

Нощёсь, нар. Мнѣхъ-тѣ нощѣ, ночьюска; ночёсь.

Нощёшний, — шень п — шень, шина, шие, пр. Что е останѣхъ отъ нощёсь, что е станѣхъ нощёсь; ночёшний.

Нощи, нар. Нощижъ, нощемъ; нощью.

Милый зяту, црѣна Арапино,
Кога дойдешъ Милѣ да си водишь,
Не доводи у бѣлъ день сватовъ,
Доведи гы нощи, полунощи,
Ега бы ты Милѣ не познала! *Пѣс.*

Нощица, ум. ж. отъ нощѣ; нощка, нощенька.

Нощижъ, нар. Нощемъ, ночемъ, нощемъ, нощи, нощѣ; нощью. *Нидѣ не ходи нощижъ И денѣ и нощижъ работи; онѣ трудятся дѣнно и нощно. Конѣ-тѣ и нощижъ види.*

Нощно пѣля. Животно нетопырѣ.

Нощиный, — щень п — щень, щина, щно, пр. 1) Что е на нощѣ-тѣ, отъ нощѣ-тѣ; нощиной. *Нощина тѣмнина.* 2) Что стана нощижъ; нощиной. *Нощина-та работа на дѣна смѣхъ.*

Нощовици, ум. ж. мн. отъ нощовѣ; нощёвки.

Нощовѣ, с. ж. мн. Корыто, копанна, за мѣсенне въ тѣхъ клѣбѣ; ноквы, нощвы, нощковѣ, нѣщовѣ, нѣчвы; нѣчвы, лотъ, квашня. *Градѣ бие и въ нощовѣ-тѣ.*

Нощувамъ, гл. ср. Прѣминувамъ, прѣкарвамъ нощѣ-тѣ; нощевамъ, нощевамъ; нощевать.

Нощуване, с. ср. отъ нощувамъ. Нощеване; нощёвка.

Нощѣ, с. ж. Врѣмя-то отъ смръкване до сьнуване; нѣщѣ, ночь; нощѣ. *Цѣлѣ нощѣ не сьмъ спилѣ; ночь нѣчески не спалѣ. Колкото ся старѣ оженишъ, толкосъ пѣ-дѣлѣги ти быватъ нощи-тѣ. Въ срѣдѣ нощѣ да сьвие, по срѣдѣ нощѣ ставамъ. Трьколися черно клѣбо. та измори цѣлѣ свѣтъ? Гат. — Нощѣ.*

Нощѣ п **нощѣмъ**, нар. Нощижъ. *Сьгласие то денѣ ся тѣче, а нощѣ ся разтѣкава.*

Нощѣжъ, нар. Нощижъ.

Нѣна, нѣна, нѣе, мѣстоим. показ. вл. пош.

Нѣдене, с. ср. отъ нѣджъ. Нѣдене.

Нѣджъ, ишъ, — дѣлѣ, гл. д. Нѣджъ, накарвамъ, притискамъ, палягамъ, успѣвамъ; нѣдѣть, нѣболѣть, принуждѣть. *Не мя нуди да идѣ тамъ.*

Нѣжба п

Нѣжда, с. ж. 1) Болестъ, нехвель, недугъ,

неволя; недугъ. *Кокато пере междѣ Колѣджъ и Ивановъ-денѣ, ще ѣ сполѣти нѣкого нѣжда. Имамъ нѣждѣ, имамъ болестъ, болѣнь сьмъ.* 2) Бѣда, бѣдность, неволя, неволя, зло, злочестие; нѣжда, неволя. *Имамъ нѣждѣ отъ, за нѣчто, нѣмамъ го, на ми е потрѣбно; нѣждѣться.* 3) Мѣжа, насилѣе, усилие, зорѣ; нѣжда, насилѣе, принуждѣние, неволя. *Отъ нѣждѣ го правѣхъ, отъ нѣмай кѣдѣ, отъ зорѣ — Нѣжда законѣ измѣнава. Нѣжда главѣ загуба. Нѣжда ся въ павѣхъ не гужда. Приатѣль ся познава въ нѣждѣ като злато въ огнѣ. Нѣжда-та е отъ камѣкѣ пѣ-тѣрѣда. Нѣжда-та не е желѣзо, а камѣне троши. Поклонися злому отъ нѣждѣ като святому Кой-то нѣждѣ не е виждалѣ, честъ-тѣ си не познава. Зачто ти е пушка? — Нѣждѣ ради. — Ами отъ тѣхъ нѣждѣ пѣ-голѣма има ли? Нѣждѣ ради кѣдѣ найде граби.*

Нѣждица, ум. ж. отъ нѣжда.

Нѣждичка, ум. ж. отъ нѣждица.

Нѣждинѣжъ, с. ж. Мѣсто, дѣто ходять повѣнь, дѣто ходять по себе; хале, стоборѣ, заходѣ, коцѣ, мушурѣкѣ, серпикѣ, кенѣфѣ; отхѣжее мѣсто, отхѣдное мѣсто, отхѣдѣ, заходѣ, нѣжное мѣсто, нѣжинѣжъ.

Нѣждитѣй, — дѣнь п — дѣнь, дѣна, дѣно, пр. Който трѣбѣва, безъ когото не може; потрѣбный; нѣжный, потрѣбный, нѣдобный. *Стара жена у кѣжи е нѣжно зло: ако го имашъ, продай го, ако го нѣ-машъ, купи го.*

Нѣзлѣта, с. ж. Една болестъ въ зѣбѣ-тѣ.

***Нѣла**, с. ж. Арапска цифра, конато ся пише за да покаже, че нѣма ничто; сѣфѣрѣ; ноль, нуль.

***Нѣмеро**, с. ср. Число за ряда на нѣчто; нѣмерѣ.

Нѣни, нѣни! междом. За приспѣване дѣ-ца; нѣни, нѣни! лю, лю! бай, бай!

***Нѣнка**, с. ж. Гр. Жена на кумѣ, жена кумѣ; кума, калѣмана, батѣна.

Нѣнкамъ (да нѣнижъ), 1) гл. д. Нѣнкамъ, приспѣвамъ нѣкого като му нѣжъ нѣни, нѣни! люлювать, байть, байковать. 2) гл. ср. Нѣнкамъ, спѣжъ; спѣть.

Нѣнкане, с. ср. отъ нѣнкамъ. Нѣнкане.

***Нѣнко**, с. ж. Гр. Който крыцава нѣкого или нѣжъ вѣнчава; кумѣ, крѣстникѣ, калѣтѣ, батѣна.

Стоанѣ ми ся ожени:

Мраморна плѣча — невьѣста,
А камарѣ-то — дѣверѣя,
Дѣверѣ — дробни камѣна,
Сватѣ — сухѣ дѣварѣ,
Нѣнко-то — Стара планина! *Пѣс.*

Не стои, нунко, не ся уми:
Кова дойде и поминѣ,
Слѣнце огрѣ, та на зайде,
Мѣсячина рогъ подаде,
Дѣвѣзды-ты ся паренѣхѣ,
Нѣма нунко да киниса,
За невѣстѣ да ми ходи! *Пѣс.*

Текне ли нунку за печено прася, трѣчи камѣ кръщеника. Богъ да убие винопото, что ми опи нунко-то. Нунко-то има кабахатѣ, что не докрѣстилъ сына ми.

Нѹннѣж, ешь, — *нѣлѣ*, *гл. свр.* отъ **нѹн-камѣ**. Да *нѣннѣж*: 1) Да приспѣж. 2) Да заспѣж, да поспѣж, да дрѣмнѣж.

Нѹрамѣя (*нѹрвамѣя*, да ся *нѹринѣж*, *нѹрнувамѣя*), *гл. възвр.* Спущамѣя *цѣлѣ* и съ *главѣж-тѣ* въ *водѣж*; *нѹркамѣя*, *норвамѣя*, *норинамѣя*, *гмурамѣя*, *гмурѣжѣя*, *гуркамѣя*, *муркамѣя*, *щивамѣя*; *нѹрѣйтѣ*, *лѣзатѣ*.

Нѹраше, *с. ср.* отъ **нѹрамѣя**.

Нѹрвамѣя, *гл. мн-кр.* отъ **нѹрамѣя**.

Нѹрка, *с. ж.* 1) Животно *Mustela lutreola*; *нѹрка*. 2) Кожна-та на това животно. *Кюркѣ отъ нѹркѣ*.

Нѹркамѣя (да ся *нѹринѣж*, *нѹрнувамѣя*), *гл. възвр.* 1) Нурамѣя. 2) Ходѣж като *записанѣж*, *скытамѣя*, *лутамѣя*, *лытамѣя*; *шатѣтѣся*. *Цѣлѣж день ся нѹрка изъ кѣжѣж-тѣж*. 3) *Политамѣя*, *навождамѣя* на *еднѣж странѣж*; *кѣпмамѣя*, *наваламѣя*, *поваламѣя*, *наклонивамѣя*, *строполаснамѣя*; *навѣлвватѣся*, *повихатѣся*. *Ще ся нѹрне зидѣж-тѣж*.

Нѹркание, *с. ср.* отъ **нѹркамѣя**.

Нѹрнувамѣя, *гл. уч.* отъ **нѹринѣжѣя**.

Нѹринѣж (да ся), ешь, — *нѣлѣся*, *гл. свр.* отъ **нѹрамѣя** и **нѹркамѣя**. 1) Да ся *гмурнѣж*, да ся *гурнѣж*, да ся *щивнѣж*; *нѹрнѣтѣ*. 2) Да ся *поскытамѣя*, да ся *полутамѣя*, да *полгытамѣя*. 3) Да ся *навалѣж*, да ся *наклонѣж*, да ся *стропулнасамѣя*.

***Нѹрѣж**, *с. м. Т.* Огънѣж, свѣтлина. *Нѹрѣж небесенѣж*, *небесна свѣтлина*. *Чѣка да му падне нѹрѣж отъ небе-то*, *чѣка да му дойде наготово*.

Нѹсерѣж, *вм. пѹсерѣж*.

Нѹсийца, *вм. носийца*.

***Нѹфѹзѣж**, *с. м. Т.* Чловѣкѣж, душа, глава; *душѣж*. *На нѹфѹзѣж по толкова*, на *чловѣкѣж*, на *главѣж* по *толкова*; *подѹшное стѹлѣжкото*.

Нѹ, *сгѣжз*. Нѹй, но, ала, ама, нело, ноло, ели, егле, дева, обаче, анджакѣж; *но*.

Либа ле, Димко, Димано,
Стани ми подай ножевы
Изъ твой-тѣж малѣж градинѣж!
-- Не подаде му ножевы,
Нѹ набра цвѣтѣе всѣакакѣво,
Та уви кытѣжж шарѣжж,

Смилѣжж и латинѣжж,
Та ж Стопану подаде. *Пѣс.*

Нѹ, *на, но, мн. нѣж*, *на*, *уѣчѣено* *укончѣние* отъ *показатѣлно мѣстоимѣние* *пой*, *пѣла*, *нѣе*, *което* *въ нѣкон мѣста* *притурѣять* *при имена-та* *като члѣпѣж*. *За барчинѣж-нѣж въ долчинѣж-нѣж*. *Конѣж-нѣж паднѣж у дере-но*.

Тога *говори Богородица*: . . .

До *трѣнѣж* *древна* *не ми станѣжжж*,
Не *ми станѣжжж*, *ни пѣтѣж* *сторѣжжж*;
Тога *гы* *за люто* *прокѣлнѣжжж*:
Тонка *насика* *тонка* *да бѣдѣтѣж*,
Тонка *да бѣдѣтѣж*, *сѣнѣжж* *да нѣматѣж*,
Тонка *на евла* *тонка* *да бѣдѣтѣж*,
Ни *цутѣж* *да цутѣтѣж*, *ни родѣж* *да родѣтѣж*! *Пѣс.*

Нѹй, *сгѣжз*. Нѹ.

Нѹрѣвѣцѣж, *ум. м.* отъ **нѹрѣвѣж**.

Нѹрѣвѣние, *с. ср.* отъ **нѹрѣвѣжѣя**.

Нѹрѣвѣне, *с. ср.* **Нѹрѣвѣж**. *Има лоше нѣравѣне*.

Нѹрѣвѣся, — *вилѣся*, *гл. безл.* Съ *мѣстоим.* *ми*, *нѣравѣи ми ся*: *ревне ми ся*, *вѣдражѣва ми ся*, *арѣсѣва ми ся*, *беендисѣвамѣж*; *миѣж* *нѣравѣтѣся*.

Нѹрѣвѣж, *с. м.* **Нѹрѣвѣне**, *навыкѣж*, *ощурѣж*, *трѣса*, *кѹта*, *чюдѣж*, *адѣтѣж*, *табѣхѣтѣж*; *нѣровѣж*, *привѣчка*, *харѣктерѣж*. *Душа из-лиза*, *нѣравѣж не из-лиза*. *Влакно-то из-мѣнѣва*, *нѣрава не*.

Нѹрѣвѣжѣя, *ишѣя*, — *вилѣся*, *гл. об.* *Рѣвнѣжѣя*, *вѣдражѣвамѣя*, *арѣсѣвамѣж*, *арѣсѣвамѣя*, *беендисѣвамѣж*; *нѣравѣтѣся*, *казѣтѣся*, *показѣыватѣся*, *прѣвѣдѣтѣ по нѣравѣж*.

Нѹчѣвы, *с. ж. мн.* и

Нѹщѣтѣ и

Нѹщѣвѣж, *с. ж. мн.* *Нѹщѣвы*.

Нѹщѣж, *с. ж.* *Нѹщѣж*.

Нѹ, 1) *Мѣстоимѣние нѣѣе*. 2) *Дѣтел. над.* отъ *лично мѣстоим.* *мн. число* *прѣво* *лицѣ*, *намѣж*; *намѣж*. *Дѣй нѣж парѣж*. *Купилѣж нѣж глѣбѣж*. 3) *Винит. над.* отъ *лично мѣстоим.* *мн. число* *прѣво* *лицѣ*, *наѣж*; *наѣж*. *Врѣзѣж нѣж съ вѣжжѣж*, *па нѣж бѣжж на фла-лагѣж*. 4) *Винит. падежѣж* отъ *лично мѣст.* *мн. число* *трѣте* *лицѣ*; *ниѣж*, *тѣжж*; *ниѣж*.

Разковали сѣж *можковѣж* *дворѣж*,
Та сѣж *направили* *мостѣж*,
Прѣзѣж *нѣж* *прѣвели* *невѣста*. *Пѣс.*

5) *Сѣжкратѣно* *прѣтежѣнѣтелно* *мѣстоимѣние* *намѣжето* *наѣж*, *наѣжж*, *наѣжж*, *наѣжж*; *намѣж*. *Кѣжѣж-та нѣж*, *наѣжж-та кѣжѣж*. *Конѣж-ти нѣж*, *наѣжж-ти конѣж*.

Нѹѣе, *имѣнит.* *падежѣж* *множ.* *число* отъ *мѣстоимѣние* *азѣж*; *мѣж*, *мѣжж*, *нѣж*, *нѣжж*, *нѣжжж*; *нѣжж*.

Нѹѣѣка, *мѣстоимѣние нѣѣе*.

Нѹѣй, *мѣстоимѣние нѣѣе*.

Нѣнѣ, нар. Това врѣмя, тоа часъ, сега; **нѣнѣ, нѣнѣче, нѣнѣча, нѣнѣче, тепѣрь.**

Не ся смѣж на твои-ты,
На твои ты бръвы слугы,
Нѣя ся смѣж на себе-си:
Като бѣхмы нѣий малечкы,
Каквы бѣхмы телчарчета,
Дребны си телци пасяхмы,
На пѣтия съ пенелъ играхмы,
Ами нѣнѣ какъ станяхмы:
Тебе възкаты царь Радославъ,
Мене възкаты дели Марко. *Пѣс.*

Нѣнѣшнѣй, — шѣнѣ и — шѣнѣ, шѣна, шѣне, пр. Что става нѣнѣ, что е отъ нѣнѣ, сегашнѣй; **нѣнѣшнѣй, тепѣрешнѣй, насто-
ящѣй.**

Нѣрѣцѣ, с. м. и

Нѣрище, с. ср. Праздно мѣсто, голѣма дупка въ планинѣ, въ скалѣ или подъ землѣ-тѣ; пещера, пещидъ; пещѣра, пещѣра, гротъ.

Нѣ (на), мѣсто не е; нѣтъ.

Нѣвга, нар. намѣсто нѣкога.

Нѣга (Няга), им. соб. женско.

Нѣгдѣ, нар. Нѣйдѣ. *Нѣгдѣ-горѣ, понѣйдѣ, тука-тамъ; кое-гдѣ.*

Нѣгулъ (Нягулъ), им. соб. мѣжско.

Нѣднѣй, — днѣ и — днѣ, дна, дно, пр. Неднѣй, нѣединѣ, никакъвъ. *Гиди куча нѣдно!*

Нѣе, им. соб. мѣжско.

Нѣйдѣ, нар. Нѣгдѣ, нѣкждѣ, въ кое да е мѣсто, въ нѣкое мѣсто; гдѣ либо, гдѣ-ни-будѣ, куда либо, куда нибудѣ, нѣгдѣ. *Нѣйдѣ ся е скрылъ. Нѣйдѣ има нѣчто. Да идемъ нѣйдѣ. — Донѣйдѣ, донѣгдѣ, донѣкждѣ: а) До нѣкое мѣсто. б) До едно врѣмя, до нѣкога. Донѣйдѣ врьнаше добрѣ, на ся развали. в) До единъ рядъ; до нѣкоторой стѣпени. Работа-та донѣйдѣ е добрѣ. — Занѣйдѣ, за нѣкое мѣсто, занѣгдѣ, занѣкждѣ. — Изнѣйдѣ, изнѣгдѣ, изнѣкждѣ, изъ нѣкое мѣсто. — Отнѣйдѣ, отнѣгдѣ, отнѣкждѣ, отъ нѣкое мѣсто; откуда нибудѣ. — Понѣйдѣ, понѣгдѣ, понѣкждѣ, по нѣком мѣста, тукъ-тамъ, нѣгдѣ-годѣ; мѣста-ми, кое-гдѣ.*

Нѣйдѣ-си, нар. На нѣкое-си мѣсто, не знамъ дѣ-си, ѹсвѣтъ; гдѣ-то. *Нѣкой нѣйдѣ-си, а имя-то му на пазарь.*

Нѣйка, им. соб. женско.

Нѣкакънѣй, — кѣвъ, ква, кво, мѣстоим. Не знамъ какъвъ, еде-какъвъ, какъвъ да е, нѣкой-си; нѣкоторый, какъ-то, кой-какъ. *Дошлѣ нѣкакъвъз чловѣкъ. Намѣри му нѣкакъ работѣ. Донеслѣ е нѣкакъ-вѣ нѣчта.*

Нѣкакъ, нар. По нѣкой начинъ; нѣкото-рымъ образомъ, какъ-то образомъ, ко-какъ. *Виждѣ нѣкакъ-си да го свръшишь.*

Нѣкни,

Нѣкноса и

Нѣкнѣ, нар. Нѣкыни: 1) По дни-ты прѣ-ди днешний день, прѣди нѣкой и другъ день, прѣзъ дни-ты, прѣзъ дене си, тува, тына дни, отнѣкынѣ; намѣдни, на дняхъ. *Нѣкни сватовѣ-ты му ся издавихъ, сега конаци-ти му ся запалихъ. Ете нѣкни герданчя-то на Босилкѣ загина.*

Камо ти, камо, что сѣмъ ти купиль,
Что сѣмъ ти купиль нѣкни въ недѣль,
Нѣкни въ недѣль на велий пѣтокъ? *Пѣс.*

2) День-тѣ прѣди вчерашний; она день, завчера, заючеръ, заичеръ; трѣтьяго дня, позавчерѣ. *Не знамъ, что да ся прави; се что направихмы отъ нѣкни, сега е загинато.*

Врѣви въ пѣтемъ, лудо, не сборви,
Не трискай ми го срьдце-во,
Отъ ми е срьдце трисако:
Нѣкни ми умрѣ татко ми,
Вчера ми умрѣ майка ми,
Бракъ-та ми сѣ готови! *Пѣс.*

Нѣкога, нѣкогажѣ и нѣкогы, нар. 1)

Едно врѣмя; нѣкогда, когдѣ-то. *Нѣкога хора-та живѣли друго-чаче. Нѣкога си имало единъ дѣдо и единъ бабѣ; жилѣ былѣ старикъ да баба. 2) Нѣкое-си врѣ-мя, нѣкой день, единъ день; когдѣ нибудѣ, когдѣ ни естъ, когдѣ либо. Дойдете, на-минѣте нѣкога и у дома. 3) Единъ пѣтъ, единъжѣ; однажды. Нѣкога иска, нѣкога не. Нѣкога така, нѣкога иначе. — Понѣкога, отъ врѣмя на врѣмя, не всакога, по нѣкой пѣтъ; иногдѣ, по вре-менѣмъ. — Понѣкога-си, по нѣкое-си врѣмя, кѣсно; поздно, ночью поздно.*

Нѣкогашнѣй и нѣкогышнѣй, — шѣнѣ и — шѣнѣ, шѣна, шѣне, пр. Что е отъ нѣ-кога; едноврѣмешнѣй, едноврѣмѣскънѣй; дрѣв-нѣй. *Нѣкогашни работы, пары.*

Нѣкогы, нар. Нѣкога.

Нѣкогышнѣй, — шѣнѣ и — шѣнѣ, шѣна, шѣне, пр. Нѣкогашнѣй.

Нѣкой, нѣкоа, нѣкое, мѣстоим. Не знамъ кой, единъ, еде-кой, онѣца; нѣкоторый, нѣкто, нѣкакънѣй, нѣкѣй, какъ-то. *Нѣкой е влизалъ въ кѣжи. Нѣкой-си нѣйдѣ-си, а имя-то му на пазарь. — Нѣкой день, единъ день. Нѣкой пѣтъ, нѣкога. — Нѣ-кой и другъ, единъ, два, нѣколко, малко. Дай му нѣкой и другъ грошъ. — По нѣко-е-си врѣмя, кѣсно, по нѣкога-си, ни въ ед-но врѣмя, ноцижъ кѣсно, когато всичко ся потагло; поздно, ночью поздно, когдѣ всѣ покѣтся. Връкѣся по нѣко-е-си врѣмя.*

Нѣколко, нар. Не единъ, не два, а появѣ-

че, не еднѣжь, не дважь, а повяче нѣти; нѣсколко. *Има нѣколко кѣци*, повяче отъ двѣ. *Датъ му нѣколко окы. Нѣколко дѣца. Нѣколко жены.*

Нѣколкома и

Нѣколицина, нар. Казвася наѣсто нѣколко, нѣ само за мѣже; нѣколко душъ мѣже.

Нѣкыни, нар. Нѣкни.

Нѣкѣдѣ, нар. в. нѣйдѣ въ вѣчкы-ты му употрѣблениа.

Нѣма, нѣмало, гл. безл. 1) Не има; нѣтъ. *Нѣма никого на двора. Ничто нѣма въ кѣци. Тамъ мя нѣма*, или: мене нѣма тамъ, азъ ся не брькамъ, не щѣ ничто. — *Нѣма да го бѣде*, отива злѣ, ще ся свръши злѣ, ще да мрѣ. — *Что има, что нѣма?* пытанне кога ся срѣщяжъ двама, на което едипый отговаря: *отъ Бога всичко добро*, или: *нѣма ничто зло, а добро да-ще Господь*. 2) Не ще. *Нѣма да стане*, не ще да стане. *Нѣма да дойде*, не ще да дойде. — *Когато нѣма, то стига. Нѣма она, что послаше голѣмы-ты найца. Нѣма за Стояна камыкъ, да си пукне главъ-тѣ. Нѣма да му откажыть рѣцѣ-тѣ. Нѣма да му ся изаждыть уста-та. Нѣма ли котката, игражыть мышкы-ты. Нѣмало мѣсто да си врьже коня. Нѣма Петка въ лѣджичника. Нѣма по-сладко отъ сѣнъ.*

Нѣма. Отрицание не, нѣ; нѣту, нѣтъ.

Нѣмай. (рѣщася въ изречениа: до нѣмай-кѣдѣ, тврѣдѣ много, не може повяче; до невозможности, до крайности. *Скжю до нѣмай-кѣдѣ. Голѣмо до нѣмай кѣдѣ. — Отъ нѣмай-кѣдѣ, по неволѣ, нѣма какво да правѣ. Правѣ го отъ нѣмай-кѣдѣ. — Отъ нѣмай-каково, нѣма друго какво. Отъ нѣмай-каково да каже.*

Нѣмашъ, гл. д. Не имамъ. — *Нѣмашъ дни, нѣмашъ животъ, скжсали му ся дни-ти, скжсали му ся животь-тѣ, та умрѣлъ. — Имамъ нѣмашъ:* а) И имамъ и нѣмашъ, не можъ да кажъ, ни че имамъ, ни че нѣмашъ. б) И да имамъ и да нѣмашъ, щѣ не щѣ, безъ друго. *Има нѣма, направи го. — Нѣма була вртено*, казнатъ, кога нѣкой не иска да работи. — *Въ Срѣднѣхъ горѣхъ клѣчкѣхъ нѣма*, или: *Срѣднѣхъ горахъ клѣчкѣхъ нѣма*, казнася за отговоръ, кога каже нѣкой, че нѣма нѣчто, което има, колкото щешъ. — *Нѣмала баба бѣлицѣ, че си купила прасенце. Нѣмали си протогыръ, опопили си погъ. Глава голѣма, нѣ умъ (мозыкъ) нѣма. Зачто ти е брадата-та, кога го нѣмашъ въ главъ-тѣ. Който нѣма, никой ничто му не зема.*

Нѣмане, 1) с. ср. отъ нѣмамъ. 2) Сиромашнина, бѣдность, нѣмотина. *Имане отъ нѣмане по-зубаво. Отъ нѣмане ничто не бѣва. Нѣмане ни ся купува, ни ся продава.*

Нѣмачка, с. ж. Нѣмца.

Нѣма нѣмачка, слѣпа слѣпачка,
Нѣма нѣмачка гускы ми пасить,
Гускы ми пасить, паткы ми хранить. *Пѣс.*

Нѣмачникъ, с. м. Който нѣма ничто; сиромашъ, просиакъ, пытачь.

Дейди Боже, златенъ Боже,
Си ѣхъ дадохъ вся-тѣхъ стокъ
Да ѣхъ ладѣтъ нѣмачници,
Нѣмачници, нѣмтурици! *Пѣс.*

Нѣмачница, с. ж. Която нѣма ничто; сиромашкыня, просиакыня, пытачка, нѣмотна жена, мома.

Нѣмецъ, мѣц. с. м. Германецъ, Германскый житель, който е отъ Германскѣхъ народностей.

Нѣмца, с. ж. Нѣма мома или жена; нѣмачка, нѣмтурица; нѣмѣя, нѣмтырка. *Нѣма ли си нѣмѣя, та не говоришь?*

Ако си нѣма нѣмѣя,
Та не си слѣпа слѣпѣя,
Та ми було-то запади! *Пѣс.*

Нѣмкыца, с. ж. Германка; Нѣмка, Нѣмцѣйка.

Нѣмотѣ, с. ж. Качество на нѣмтый, кога нѣкой не може да говори; нѣмотина; нѣмотѣ.

Нѣмотѣина, с. ж. 1) Нѣмане, немочина, сиромашина, бѣдность, оскѣдность, нищета; бѣдность, нищета, убожество. *Отъ нѣмотѣинахъ го прави*, зачто нѣма. 2) Нѣмота.

Нѣмотный, —тънъ и —тепъ, тѣна, тво, пр. Който си нѣма нидѣ ничто, който не е имотенъ; сиромашный, бѣдный, оскѣдный, нищый; бѣдный, нищый, убогый. *Колкото и да сѣхъ нѣмотни, все пакъ цѣтъ ся отерамятъ съ нѣчто.*

Нѣмско, с. ср. Страна-та на Нѣмци-ты; Австриа, Германия, Нѣмца, Нѣмѣция.

Нѣмскый, ска, ско, пр. отъ нѣмецъ. Германскый; нѣмѣцкый. — *скы, нар.* 1) Като нѣмъ, като нѣмы-ты; какъ нѣмой. 2) Германскы; по нѣмѣцки. — *Нѣмско гроздѣ*, растение *Ribes grossularia* и неговый плодъ; отѣво гроздѣ, цариградско гроздѣ; крыжѣвникъ.

Нѣмтѹрица, с. ж. Нѣмца, нѣмачка; нѣмтырка.

Нѣмтѹрескы, нар. Като нѣмтуръ, като нѣмтурицѣ, нѣмскы.

Ако ми милувань, милувай,
Ако не, право си ми кажи;
Не ми доходѣй нѣмтѹрескы,
Съсь главъ-тѣхъ наведѣнъ,
Съсь очѣ-тыхъ ничкосанъ. *Пѣс.*

Нѣмтѹрь, с. м. Нѣмъ чловѣкъ, нѣмчѣ; нѣм-
тѹрь, нѣмко. *Трае като нѣмтѹрь.*

Нѣмца, с. ж. Казвася въ клятвѣ: *нѣмца да тя трѣти!* Така кльнѣть нѣкои, ко-
гато искать нѣчто и имъ кажѣть, че нѣма.

Нѣмца и Нѣмчина, с. ж. Нѣмско.

Нѣмчѣ, с. м. Нѣмъ чловѣкъ, нѣмтѹрь; нѣм-
тѹрь, нѣмко.

Нѣмтый, мъ, ма, мо, пр. Който не може да
говори; нѣмой.

Нѣмѣж, ешь,—мѣлъ, гл. ср. Стоѣ като
нѣмъ, не говорѣж; нѣмѣть.

Нѣмѣяние, с. ср. отъ нѣмѣж.

Нѣхний, —хънъ, хна, хне, мѣстоим.
прит. отъ множ. число трете лице; нх-
ний, тѣхний; ѣхний.

Събралися три-ти братѣ
Да си молятъ жнданджѣна,
Да ми пусти най-малкѣна,
Най-малкѣна нѣхний братецъ. *Пѣс.*

Нѣчий, чѣ, чѣе, прит. мѣстоим. Что е
на нѣкого-си; еде-чий-си; чѣй-то.

Нѣчичко, ум. ср. отъ нѣчто; нѣщечко.

Нѣчто и **нѣщо**, мѣстоим. 1) Каквото и
да е, на което имя-то не знаемъ или не пе-
камы да кажемъ; нѣчто, что-то. *Всако
живо нѣчто. Нѣчто цѣж да ѡи позы-
тамъ. Нѣчто крукиж въ зелника. Нѣ-
что ся вѣка на пѣтка. Нѣчто мя боли
глава-та; что-то голова болѣтъ. Всако
нѣчто на врѣмя-то си; всѣкому дѣлу
свой порѣ. Добро-то нѣчто на годинѣж
излѣзва. Който ходи или ще намѣри
нѣчто да изаде, или ще го намѣри
нѣчто да го изаде.* 2) (стварь, стварь,
вещь; вещь, предметъ). 3) Какво да е,
что-годѣ; коѣ-что. *Купи нѣчто, па не
пѣтай какво и колко.* 4) Като с. ср.
Казвася на дѣца намѣсто всако сладко за
надене, като овозе, захарь и проч.; бобо.
Тато имъ донесе нѣчто. 5) Като нар.
Около, близо, приблизительно, до; ѡколо,
приблизительно. *Нѣчто до десѣтинѣж
кола; примѣрно до десѣти вѣзовъ.* 6)
Малко; немножко. *И азъ съмъ далъ нѣ-
что за тѣжъ работѣж.—Отъ ничто нѣ-
что, отъ малко станѣло много. — За ни-
что нѣчто, за съвѣсъмъ малко. — По нѣ-
что, по малко. И той принаса по нѣчто.*
В. нѣчто.

Ню, впр. надежъ един. число отъ лично мѣсто-
имение трете лице женскѣй родѣ; нежъ, ѣжъ.

Пошла Лада на водѣж,
Сѣсъ кованѣж вѣдрицѣж,
По ню иде младѣ войно. *Пѣс.*

Нюиѡрене, с. ср. отъ нюиѡрѣж и ню-
иѡрѣжся. Галене, глезене.

Нюиѡрѣж, ишь,—рилъ, гл. д. Казвася за
дѣца: правѣж всичко по волѣж-тѣж имъ, дръ-
жѣж, гы разпустажто; галѣж, глезѣж; ласкѣтъ,
нѣжѣтъ, баловѣтъ, голубить, поблажѣтъ.
—рѣжся, гл. вѣзвр. Галѣжся, глезѣжся, мил-
вамся; нѣжѣтъся. *Дѣтя-то ся нюиѡри.*

Нѡра, нѡревица и нѡрѣча, с. об. Млѣ-
чалѣвъ и опакѣ чловѣкъ.

Нѡшкамъ (да нѡшѣж, нѡшнувамъ), гл. д.
Мѡришѣж нѣчто за да видѣж какъвъ дѣхъ
има, какво е; душѣж; нѡхатъ, обонѣтъ.
—мѣся, гл. вѣз. Мѡришемся, душѣмся единъ
другъ; нѡхатѣся, перенѡхиватѣся.—ка-
нѣтъ, прич. стр. Душенѣтъ, мѡришенѣтъ.

Нѡшнувамъ, гл. уч. отъ нѡшѣж.

Нѡшѣж, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ нѡш-
камъ. Да помирѣшѣж, да подушѣж; нѡх-
нуть.

Нж, нж! *междомѣт.* За приспѣвание дѣтя;
нѣни, нѣни! нуни, нуни!

Нѣдж, ишь,—дѣлъ, гл. д. Нудѣ.

Нѣмѣна, с. ж. Масуръ, цѣвъ на пушкѣж;
дѣло, стволъ ружѣж.

Нѣни, нѣни! *междомѣт.* За приспѣвание
дѣтя; нуни, нуни; нж, нж! люли! лю, лю,
люли, люшенски, бай, бай!

Нѣнкамъ (да нѣнѣж), гл. д. и ср. Нун-
камъ.

Нѣнкане, с. ср. отъ нѣнкамъ. Нункане.

Нѣнѣж, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ нѣн-
камъ. Да нунѣж.

Нѣрѣшамся, гл. об. За рѣбѣж: вѣргамъ си
хайвера, бѣнѣж, мѣрѣжся, мѣрѣжся; ме-
тѣтъ нѣру, рѣстѣтъся, пускѣтъ молѡки,
нѣрѣтъся.

Нѣрѣшане, с. ср. отъ нѣрѣшамся.

Нѣтрѣ, нар. Нѣтрѣ, унѣтрѣ, вѣтрѣ, внѣтрѣ,
внѣтрѣ; внутри.

Тамо имать буваръ баталѣж,
Нѣтрѣ имать змѣж тройноглавѣж,
Что да влѣзѣтъ, все си го пѣзѣвѣтъ,
Никому си водѣж та не даватъ. *Пѣс.*

Нѣга, им. соб. женско.

Нѣгулъ, им. соб. мѣжско.

Нѣшка, с. ж. Женска грѣжа, бѡзка, сѣска,
цѣца, цѣчка; грудѣж, тѣтъка, сѣса, сѣсѣка,
сѣся. *Дѣтя на нѣнѣж, бѡзѣинѣж, крѣ-
мѣж, крѣмѣнѣж; грудной ребѣнокъ.*

Нѣнѣница, ум. ж. отъ нѣшка.

Нѣна, с. ж. Пѡ-голѣма сѣстра, кака.

О. Шестнадесято слово, шестнадесята буква въ словянскъ-тѣ азбукѣ, наричано *онъ*, по старо-то начрътаніе **о**, по ново-то **о** и рж-кописно **о**.

О, *объ* и *оби*, *прѣдл.* употрѣбавася отдѣлно прѣдъ имена сжцствителны, прилагателны и мѣстоименна, и сставенъ съ другы рѣчи. Отдѣлно се употрѣбава като въ изречениа: *о пръвѣ нѣтъ*; съ пѣрваго рѣзу, въ пѣр-вый разъ. *О едно, о двѣ, о три и проч.* Тури го *о* едно. Впрягни го *о* двѣ, *о* три; сложи его въ два рѣза. Усучи го *о* три; ссучи его, скрути его въ три рѣза. *О веднѣжъ, о двоѣжъ, о триѣжъ*; въ одномъ, въ двухъ, въ трѣхъ пріѣмахъ. *О веднѣжъ изни цѣлѣхъ чашѣхъ*; однимъ рѣзомъ выпилъ цѣлый стакантъ. *О единѣ нѣтъ прѣсѣкохъ двѣ дръвета, о веднѣжъ, о двоѣжъ. Кѣща о (на) три ката; домъ троецѣжнѣй. Да го удари о камѣнѣхъ; удари о камѣнь. Обиѣ го о главѣ-тѣ си Опирася о стѣнѣ-тѣхъ; опирается о стѣну. Дръжися о столи; держитися о столъ. О земѣ-тѣхъ; бземъ. Удари го о земѣ-тѣ. Овися о дръво-то, около дръво-то. О плетъ, за плетъ. Твои-ти конѣ о плетъ врьзани.*—Сставенъ съ другы рѣчи прѣдлогъ *о* и *об* показва: 1) Движение или дѣйствие около нѣкой прѣлмѣтъ, като: *очрътавамъ, обвивамъ, обтакамъ, обвръзвамъ*. 2) Прихождане, докарване въ нѣкакво съ-стояние, като: *остарѣвамъ, ослабвамъ, ослѣпѣвамъ, оживѣвамъ, омайвамъ, онѣмѣвамъ, окоравявамъ, опавамъ, опоп-вамъ, опитомявамъ*. 3) Добываніе подобно себѣ като: *отелвамся, ожрѣбвамся, опа-нувася, опагнувася, оковамся, опрас-вася, оцѣвася, окотвася*. 4) Дѣй-ствие свръшено, като: *оживямъ, обрѣсвамъ, озобвамъ, осрѣбвамъ, оgrabвамъ, окапвамъ, оождамъ*—Прѣдлогъ *о* ся употрѣбава и

отдѣлно и сставенъ съ другы рѣчи, а *об* само сставенъ съ другы рѣчи. — Прѣдлогъ *объ* ся употрѣбава въ формѣ *оби* по нѣ-кога сставенъ съ рѣчи, които начинать отъ согласны **г**, **к**, **х** и рѣдко отъ другъ съ-гласнѣхъ, като: *обигръзвамъ, обиграждамъ, обикрачвамъ, обихождамъ* и *обписамъ*. — Има нѣколко рѣчи, които сжца-та рѣчь съ прѣдлогъ *о* има едно значеніе, а съ прѣдлогъ *объ* друго, като: *оковавамъ, на-лагамъ оковы, и обковавамъ* нѣчто наоколо съ желѣзъ или съ другъ металъ; *оковы-вать*; *олизвамъ* и *облизвамъ*; *омывамъ* и *обмывамъ*. — Поиѣйдѣ въ нѣколко рѣчи прѣдлогъ *о* ѣ замѣненъ съ прѣдлогъ *въ* *вбѣсвамъ, впасвамъ, вмѣсто обѣсвамъ, опасвамъ. Тѣмъ саби впасѣхъ. Карай-те и ги вбѣсѣте*.

О, *междом.* 1) Изричано съ издиганіе гласа на него, казвася, когато ся говори нѣкому като съ молбѣ и за прѣдумване да скло-ни на нѣчто; а, а-бе, абре, бе; **о**, *пожа-луста. О, Боже, помоги ми! О, бра-те, бываше ли така да направимъ!* 2) Изричано проточено, казвася отъ ра-достъ, отъ печаловинность, за чюдене; а, ахъ, охъ; а, ахъ, охъ. *О! какво чудо ста-нѣло! О! колко душъ были!* 3) Изри-чано проточено, казвася за обажданіе, кога выкатъ нѣкого. *Иванс! — О! чюѣхъ, идѣ, какво!* 4) Повтаряно нѣколко пѣти и брѣ-зо изричано, казвася отъ неудовольствие. *О, о, о! втасѣхъ си, улѣскахъ го!* **Оагнѣхъ** (да ся), *ишѣ*,—*нилася, гл. об. сѣр.* За овцѣ: да родѣ агня; да ся обагнѣхъ, да ся оагнѣхъ; *обѣагнѣхъ*.

Оба, *числ. м. и обѣхъ, ж. и ср.* Днама, два-мѣна, двоица; обаица; **оба**. *Оба-та, и двамѣна-та.*

Не те пушамъ, дѣвойко,
Ты си менѣ потрѣбно,

та ся прѣнася, та го прѣсатаносвамъ; омай-
вамъ, омагѣосвамъ; очаровывать, обвора-
живать, плѣнить.—*мся, гл. стр.* Бывамъ
обаянъ; омаивамся, омагѣосвамся; очаро-
вываться, плѣниться, прельщаться.

Обайване и обаяване, *с. ср.* отъ обай-
вамъ и обаявамъ.

Обаяца, *числ. ж.* Оба, двама, двамина, дво-
ница; двѣе.

Чакай, чакай, Грунце дѣтенце,
Кѣдѣ вака коня си погѣралъ,
Али ходишь у бабѣ на гости?
Хай дружина да си ся чинимъ,
Обаяца пѣть да си трѣгамъ! *Пѣс.*

Обаявамъ (да обаяж), *гл. д.* Обаянъ.

Обаясамъ, *гл. възвр.* отъ обаясвамъ. Да
обаяж, да окжпж, да изжпж; **выкупать.**
—*саный, прич. стр.* Обаянтый, окжпа-
нтый, изжпантый; **выкупанный.**

Обаясвамъ и обаясувамъ (да обаяо-
самъ), *гл. д.* Обаянъ, окжпвамъ, изжп-
вамъ; **выкупать.** — *мся, гл. стр.* Бы-
вамъ обаясанъ; обаянмся, окжпвамся, из-
жпвамся; **выкупаться.**

Обаясване и обаясуване, *с. ср.* отъ
обаясвамъ.

Обаяж, *ишь,—ниль, гл. сѣр.* отъ обая-
нъ и обаянъ. Да обаясамъ, да окж-
пж, да изжпж; **выкупать.** — *пеный,*
прич. стр. Обаясанный, окжпантый, изж-
пантый; **выкупанный.**

Обаянъ и обаянъ (да обаяж), *гл. д.*
Обаясамъ, окжпвамъ, изжпвамъ; **выкупать.**

Марина свѣкрѣж не слуша,
Отишла си е на нивъ,
До пладне нивъ ожала,
Бѣлы погачи омѣси
И девять бѣлы баницы,
Мжеско си дѣта обани. *Пѣс.*

—*мся, гл. стр.* Бывамъ обаянъ; обаяо-
самъ, окжпвамся, изжпвамся; **выкупаться.**

Обаяние, *с. ср.* отъ обаянъ.

Обаянъ (да обаяж), *гл. д.* Обаянъ: 1)
Надывамъ, надѣлѣвамъ, одолѣвамъ, надмог-
вамъ, намогвамъ, навивамъ; осѣливать,
пересѣливать, перемогать, побѣждать,
оборать, поборать, побивать, пизлагать,
преодолѣвать. *Обори душманина си.* 2)
Доказывамъ, че нѣчто не е така, както другъ
казва или мысли. *Съ двѣ думи го обо-
рихъ.* — *мся, гл. стр.* Бывамъ оборенъ,
оборвамся.

Обаяние, *с. ср.* отъ обаянъ. Оборване

Обаянъ, *гл. сѣр.* отъ обаянъ. Да нама-
цамъ, да умацамъ, да накаламъ, да ука-
ламъ, да напескамъ, да улескамъ; нама-
рять, напачкать, засалить. — *цапый,*
прич. стр. Намацанный, умацанный, нака-

ланый, укаланный, напесканный, улеска-
ннй; намаранный, напачканный, заса-
ленный.

Обаянъ и обаянъ (да обаянъ), *гл. д.*
Намацамъ, умацамъ, накаламъ, ука-
ламъ, напескамъ, улескамъ; нама-
рывать, напачкивать, засаливать. *Что та-
ка си ся обаянъ, что е така калъ?*
— *мся, 1) гл. възвр.* Намацамся, ума-
цамся, накаламся, укаламся, напеска-
мся, улескаемся; нама-рваться, напачки-
ваться, засаливаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ
обаянъ; напескамся.

Обаянъ и обаянъ, *с. ср.* отъ обая-
нъ и обаянъ.

Обаянъ, *сѣж.* Нѣ, ноло, дева, ала, ама, ан-
джакъ; **вирочѣмъ, одпако, но.**

Обаянъ (да обаяж), *гл. д.* Обаянъ.

Обаяж, *ешь,—баалъ, гл. сѣр.* отъ обая-
нъ и обаянъ. Да омагѣосамъ, да
омаж; обворожить, обморочить, околдо-
вать, очаровать. — *банапый, прич. стр.*
Омагѣосанный, омапанный; обвороченный,
обмороченный, околдованный, очаро-
ванный.

Обаяние, *с. ср.* Кога нѣкой, нѣчто обая
кого, та ся прѣнесе, та ся забрави; обая-
ване, омайване, омагѣосване; обаянъ.

Обаяничи, *с. ср.* Кръстья и другы работы
отъ Божий гробъ нанизаны да ся носятъ
на шпж-тж.

Обеднѣжж, *нар.* Обеднѣжж, обеднѣжж.

Обѣзвѣж, *в.* обѣзвѣж.

Обивамъ (да обивж), *гл. д.* Обивамъ:

1) Завивамъ нѣчто тѣло или живаго около
друго нѣчто; обивать. *Обивж го около*
шиж-тж му. 2) Завивамъ, свивамъ, пови-
вамъ, увивамъ, обврѣтамъ, обврѣзвамъ, уврѣ-
замъ съ нѣчто; обврѣтывать, обврѣчивать,
обврѣтывать, переврѣтывать, обвивать,
кутать, закутывать, окутывать. *Обивж го*
въ книгж, на му го прати. *Обивж го*
съ дрѣвж-тж си. — *мся, 1) гл. възвр.*
Завиваюся, покрываюся отвсякждѣ съ нѣчто,
увиваюся въ нѣчто; обврѣтываться, обврѣ-
чиваться, обврѣтываться, кутаться, заку-
тываться, окутываться. 2) Завиваюся, уви-
ваюся около нѣчто; обвиваться. 3) *гл.*
стр. Бывамъ обивъ.

Обиванъ, *с. ср.* отъ обивамъ. Обива-
нъ.

Обивка, *с. ж.* Обивка, нѣчто за обива-
нъ, съ което обивать друго нѣчто; обив-
ка, обвертка, обертка, перевой.

Обивжж, *ишь,—ниль, гл. сѣр.* отъ обив-
нъ и обивнъ. Да окабахатъ; обивнъ. — *пѣ-*
пый, прич. стр. Окабахатанный; обив-
нанный.

Обвиніавамъ (да обвинѣхъ), *гл. д.* Казвамъ за нѣкого, че е виновенъ, окабахативамъ; обвинѣть. *Обвинявать* го, че *былъ* краля. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обвиненъ, окабахативамся; обвинѣться.

Обвиніаване, *с. ср.* отъ обвиніавамъ.

Обвѣсвамъ и обвѣснувамъ (да обвѣснѣхъ), *гл. ср. 1)* Увѣсвамъ, висѣхъ надъ нѣчто, надвисвамъ, надвѣсвамся; висѣть, навѣснуть. *Обвиснѣхъ надъ пропасть-т.ж.* 2) Висѣхъ отъ вси страны; обвѣснуть, повѣснуть. *Обвиснѣхъ клонѣ.*

Обвѣсване и обвѣснуване, *с. ср.* отъ обвѣсвамъ и обвѣснувамъ.

Обвѣснѣхъ, *ешъ, — нѣхъ, гл. свр.* отъ обвѣсвамъ и обвѣснувамъ. 1) Да увѣснѣхъ, да надвиснѣхъ, да ся надвѣсѣхъ; навѣснуть. 2) Да увѣснѣхъ отвсакждѣ; обвѣснуть, повѣснуть.

Обвѣхъ, *ешъ, — вилъ, гл. свр.* отъ обвѣсвамъ. Да обвѣхъ, да увѣхъ, да свѣхъ, да завѣхъ, да повѣхъ, да обвѣрѣхъ; обвѣть, обвѣрѣть, обвѣрнуть, обвѣрнуть, перевернуть, закутатъ, окутатъ. — *вѣтѣй и — вѣнѣтѣй, прич. стр.* Обвѣтѣй, увѣтѣй, свѣтѣй, завѣтѣй, повѣтѣй, обвѣрѣтѣй; обвѣтѣй, обвѣрнутѣй, обвѣрнутѣй, перевернутѣй, закутанѣй, окутанѣй.

Обвѣрѣхъ, *ешъ, — врѣзахъ, — врѣзалъ, гл. свр.* отъ обвѣрѣсвамъ. Да обвѣрѣхъ, да заврѣхъ, да уврѣхъ; обвѣзатъ. — *врѣзанѣй, прич. стр.* Заврѣзанѣй, уврѣзанѣй, обвѣзанѣй; обвѣзанный.

Обвѣрѣсвамъ и обвѣрѣзувамъ (да обвѣрѣхъ), *гл. д.* Заврѣсвамъ, уврѣсвамъ нѣчто отъ вси страны, отвсакждѣ; обвѣсвамъ; обвѣзывать. *Обвѣзали* го *съ рѣжиги.* — *мѣся, 1) гл. възвр.* Врѣсвамся, уврѣсвамся отвсакждѣ, обвѣсвамся; обвѣзываться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обвѣрѣзанъ, обвѣсвамся; обвѣзываться.

Обвѣрѣсване и обвѣрѣзуване, *с. ср.* отъ обвѣрѣсвамъ. Обвѣсване.

Обвѣзхъ, *ешъ, — вѣзахъ, — вѣзалъ, гл. свр.* отъ обвѣзсвамъ. Да обвѣзхъ. — *вѣзанѣй, прич. стр.* Обвѣзанѣй.

Обвѣзсвамъ и обвѣзснувамъ (да обвѣзхъ), *гл. д.* Обвѣзсвамъ.

Обвѣсване и обвѣзуване, *с. ср.* отъ обвѣсвамъ. Обвѣсване.

Обга, *с. ж.* Разточено тѣсто; петура, олга, губа; листъ тѣста.

Обгаджъ, *ишъ, — дилъ, гл. свр.* отъ обгаждамъ. Да познахъ, да налущхъ, да улущхъ, да усѣхъ, да угодхъ, да погодхъ; отгадѣть, угадѣть, узнать. — *данѣй, прич. стр.* Познатѣй, налущенѣй, улущенѣй, усѣте-

нѣй, угоденѣй, погоденѣй; отгаданный, угаданный, узнаанный.

Обгаждамъ (да обгаджъ), *гл. д.* Сполучамъ да познахъ нѣчто какъ е; налущамъ, полущамъ, улущамъ, угаждамъ, погаждамъ, усѣхамъ; отгадывать, угадывать, узнавать. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обгаденъ, познавамся, угаждамся, усѣхаемся; отгадываться, угадываться, узнаваться.

Обгаждане, *с. ср.* отъ обгаждамъ.

Обгарѣамъ (да обгорѣхъ), *гл. д.* Обгорѣвамъ и обгорѣвамъ.

Обгарѣане, *с. ср.* отъ обгарѣамъ.

Обглождамъ и обглождувамъ (да обглождѣхъ), *гл. д.* Оглождамъ нѣчто отъ вси страны, отоколо; обглодывать. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обгложданъ, оглозганъ; обглодываться.

Обглождване и обглождуване, *с. ср.* отъ обглождамъ.

Обглождѣхъ, *ешъ, — даль, гл. свр.* отъ обглождамъ. Да обглозгамъ; обглодѣть. — *данѣй, прич. стр.* Обглозганѣй; обглоданный.

Обглозгамъ, *гл. д. свр.* Да оглозгамъ отъ вси страны, отоколо; да обглождѣхъ. — *ганѣй, прич. стр.* Обглозганѣй; обглоданный.

Обгладѣамъ, *гл. свр.* отъ обгладѣамъ. Да изгладѣамъ, да огладѣамъ, да разгладѣамъ; обгладѣть, осмотрѣть. — *данѣй, прич. стр.* Изгладѣанѣй, огладѣанѣй, разгладѣанѣй; осмотрѣнный.

Обгладѣвамъ, *гл. мн-кр.* отъ обгладѣамъ.

Обгладѣамъ (обгладѣвамъ, да обгладѣамъ), *гл. д.* Гладѣамъ наоколо, гладѣамъ нѣчто отъ вси чкы-ты страны; изгладѣамъ, огладѣамъ, разгладѣамъ; обгладѣвать, осматривать. — *мѣся, 1) гл. възвр.* Гладѣамся въ нѣчто, огладѣамся. *Надъ изворѣ ся обгладѣа.* 2) Гладѣамъ наоколо, огладѣамся; осматриваться. 3) *гл. стр.* Бывамъ обгладѣанъ.

Обгладѣане, *с. ср.* отъ обгладѣамъ и обгладѣамся.

Обгнивамъ (да обгнихъ), *гл. ср.* Изгнивамъ наоколо; обгнивать, опрѣвать.

Обгниване, *с. ср.* отъ обгнивамъ.

Обгнихъ, *ешъ, — нилъ, гл. свр.* отъ обгнивамъ. Да изгнихъ наоколо; обгнить.

Обгорѣвамъ (да обгорѣхъ), *гл. ср.* Обгарѣамъ, изгарѣамъ, изгорѣвамъ наоколо, изотгорѣхъ; обгорѣать.

Обгорѣване, *с. ср.* отъ обгорѣвамъ.

Обгорѣхъ, *ишъ, — рилъ, гл. свр.* отъ обгорѣвамъ. Да изгорѣхъ, да опрѣхъ наоколо, изотгорѣхъ; обжечь, обуглѣть. — *рѣнѣй, прич. стр.* Изгорѣнѣй, опрѣнѣй наоколо, изотгорѣхъ.

Обгоріж, ишь,—рѣль, *г.л. свр.* отъ обгорѣвань; обгорѣть.

Обгоріавамъ (да обгоріж), *г.л. д.* Изгоріавамъ, опрылювамъ нѣчто наоколо, отгорѣ; туріамъ нѣчто на пламыкъ да му поизгоріи вышша-та часть; обгаріамъ; обжигать, обугливать. —*мся, г.л. стр.* Бывамъ обгорень, обгаріамъ; обугливаются.

Обгоріаваніе, *с. ср.* отъ обгоріавамъ; обжигъ.

Обградж, ишь,—даль, *г.л. свр.* отъ обграждать. 1) Да заградж наоколо; загородить, обнести, обвести, обомкнуть, одѣть. 2) Да заобыколож; окружить. —*дѣнть, прич. стр.* 1) Заграденый изоколо. 2) Заобыколеный.

Обграждамъ (да обградж), *г.л. д.* 1) На правнамъ оградж около нѣчто; ограждать, обноситъ, обводитъ, обмыкать, одѣвать. *Обграджамъ си двора.* 2) Заобыкаламъ нѣчто (тъ вси страны; окружать. *Обграджж ны влѣци.* —*мся, г.л. стр.* Бывамъ обграденъ по знаменованіе-то на глагола.

Обграждане, *с. ср.* отъ обграждамъ.

Обгрѣнж, ешь,—нжль, *г.л. свр.* отъ обгрѣщамъ и обгрѣтьмъ. Да обгрѣнж, да обхвањ, да прѣгрѣнж изоколо; обхватить, обнять, охлѣпнуть, окінуть. —*нжтый, прич. стр.* Обгрѣнжтый, обхвањтый, прѣгрѣнжтый; обхвачелный, обнятый, окінутый.

Обгрѣтамъ (да обгрѣнж), *г.л. д.* Обгрѣщамъ.

Обгрѣтаніе, *с. ср.* отъ обгрѣтамъ.

Обгрѣщамъ (да обгрѣнж), *г.л. д.* Обигрѣщамъ, обигрѣтамъ, обгрѣтамъ: 1) Прѣгрѣщамъ, обхващамъ нѣчто; обнимать. 2) Заобыкаламъ нѣчто отъ вси страны; обхващамъ; обнимать, обхващывать, окидывать, охлѣпывать. *Обгрѣнж го пламыкъ тѣ.* —*мся, г.л. стр.* Бывамъ обгрѣнжъ; обгрѣтамя, обигрѣщамъ, обхващамъ. *Колкото може нѣкой да обгрѣне; обхваъть, обѣмъ.*

Обгрѣзvamъ и обгрѣзуvamъ (да обгрѣзж), *г.л. д.* Да огрѣзж наоколо, изотоколо; оглождамъ, оглождамъ, оадамъ; обгрѣзътъ, обгладывать, обкусывать. —*мся, г.л. стр.* Бывамъ обгрѣзенъ; оглождамъ, оглождамъ, оадамъ; обгладываются, обгрѣзъются, обкусываются.

Обгрѣзваніе и обгрѣзуваніе, *с. ср.* отъ обгрѣзvamъ.

Обгрѣзж, ешь,—грѣзохъ,—грѣзль, *г.л. свр.* отъ обгрѣзvamъ. Да обглождж, да оамъ; обгрѣзътъ, обглодътъ, обкусать. —*зѣнть, прич. стр.* Обгложданый, обглозганый, оаденый; обгрѣзенный, обглоданный, обкусанный.

Обгѣрvamъ (да ся обгѣрж), *г.л. об.* Научвамъ на нѣчто, съ нѣкого, или нѣйдѣ; навѣкvamъ, привѣкvamъ, приучвамъ, свѣкvamъ, прѣтрывамъ, алащивамъ; вѣкнуть, привѣкать, навѣкать, повѣкать, приучаться, приучиваться, набывътъ руку. *Обгѣрилъ у Софѣнж. Онъ ся обгѣри съ Стокани.*

Обгѣрваніе и обгѣрюваніе, *с. ср.* отъ обгѣрvamъ.

Обгѣрж (да ся), ишь,—рилъ, *г.л. свр.* отъ обгѣрvamъ. Да ся научж, да ся приучж, да навѣкж, да принавѣкж, да свѣкж, да прѣтрывж, да алащивж; навѣкнуть, навѣкнуть, повѣкнуть, приучиться.

Обдѣвамъ (да обдѣмъ), *г.л. д.1)* Давамъ, давамъ на мнозинж, рядомъ давамъ. 2) Давамъ въ ржжж, подавамъ; подавать.

Еа ми обдай, мамо, сватбарскж прѣмѣнж, Кожюхъ отъ три мечкы и калпакъ самурскый, И ми обдай, мамо, най-малкына топузъ, Най-малкына топузъ отъ сто окы желѣзо.

Обдѣмъ, дадѣшь,—дѣдохъ,—дѣль, *г.л. свр.* отъ обдѣвамъ.

Обдарѣж, ишь,—рилъ, *г.л. свр.* отъ обдаріавамъ. Да надарж, да изнадарж; одарить. —*рѣнть, прич. стр.* Надареный, изнадареный; одарѣнный.

Обдаріавамъ (да обдарѣж), *г.л. д.* Давамъ даръ на мнозинж, надаривамъ; одаривать, одарить.

Паша гы дарбж обдары,
По една феса жльтици,
По еднаж крыж Стамболскж. *Пѣс.*

—*мся, г.л. стр.* Бывамъ обдаренъ, надаривамъ; одариваться, одаряться.

Обдаріаваніе, *с. ср.* отъ обдаріавамъ.

Обдѣнй (да ся),—пѣлося, *г.л. свр.* отъ обдѣнѣвася. 1) Да сыне, да ся развѣдѣли. 2) Да ся изнаси, да ся разнаси.

Обдѣница, *с. ж.* Звѣзда зора, зорница, зорна, денница, дѣнница, утреница; денница, утреница звѣзда.

Огрѣала звѣзда обденица,
Не ми было звѣзда обденица,
Токъ ми была чашна войводова. *Пѣс.*

Обдѣнѣваше, *с. ср.* отъ обдѣнѣвася.

Обдѣнѣвася (да ся обдѣнй), *г.л. безл. 1)* Развѣдѣнавася, разсѣвася, става день; за деннавася, зазорнавася, обзорнавася, съзорнавася; начинять разсѣтывать, ободнять. *Другий-тѣ день ми ся обденило.* 2) Ка'вася за врѣмя-то, богато отъ облачно с'оправи на добро, на ясно; изнасиавася, разнасиавася, извѣдруювася.

Обдѣрж, ешь,—дрѣхъ,—дрѣль, *г.л. свр.* отъ обдѣрvamъ. Да издерж, да одерж отъ вс

стра́ни; ободрѣ́тъ.—дра́нний, прич. стр. ободранный.

Обдіра́мь (да обдѣ́рж), гл. д. Издира́мь, одира́мь, съдира́мь отъ вси страны; обдира́тъ.

Обді́ране, с. ср. отъ обді́рамь.

Обдрѣ́гвамь и **обдрѣ́гнувамь** (да обдрѣ́гнж), гл. ср. Навыквамь, привыквамь, научвамь, алащесвамь на нѣчто тяжко; втя́гиваться, околѣчиваться. *Обдрѣгнж на работа. Обдрѣгнжлз на бой*, и да го би́жтъ не зима; околоте́нь. *Обдрѣгнжлз е на боа, та не зима*; такъ околоти́лся, что и побѣи неиму́тъ.

Обдрѣ́гване и **обдрѣ́гнуване**, с. ср. отъ обдрѣ́гвамь.

Обдрѣ́гнж, ешь, — нжлз, гл. свр. отъ обдрѣ́гвамь. Да навыкнж, да привыкнж, да ся научж, да алащисж на нѣчто тяжко; втнну́ться, околоти́ться.

Обдѣ́рвамь и **обдѣ́рювамь** (да обдѣ́рж), гл. д. 1) Ды́рж навсакѣ́дѣ. 2) Съ ды́рене намира́мь. *Не можете ли да обдѣ́рите нѣкѣ́дѣ мож-тж черкж, зачтото ся она изгуби?*

Обдѣ́рване и **обдѣ́рюване**, с. ср. отъ обдѣ́рвамь.

Обдѣ́рж, ишь, — рилз, гл. свр. отъ обдѣ́рвамь. 1) Да поды́рж навсакѣ́дѣ. 2) Да намѣ́рж, да най́дж. — реный, прич. стр. Намѣ́ренный, най́деный.

Обдѣ́ламь, гл. свр. отъ обдѣ́лвамь. Да издѣ́ламь изото́коло, да обтеса́мь; обтеса́тъ. — ланый, прич. стр. Издѣ́ланый наоколо, обтесанный; обтѣ́санный.

Обдѣ́лвамь и **обдѣ́лувамь** (да обдѣ́ламь), гл. д. Издѣ́ламь нѣчто ото́коло, отъ вси страны, обтеса́мь; обтѣ́сывать.—мса, гл. стр. Быва́мь обдѣ́ланъ, обтеса́мь; обтѣ́сываться.

Обдѣ́лване и **обдѣ́луване**, с. ср. отъ обдѣ́лвамь.

Обеднѣ́тъ и

Обеднѣ́жж, нар. Обведнѣ́жж, оеднѣ́жж, о единъ пѣтъ, заведнѣ́жж, заеднѣ́жж, пзеднѣ́жж, пзведнѣ́жж, наведнѣ́жж; оди́нмъ разо́мъ, разо́мъ, съ разо́, за оди́нь пріѣ́мъ, оди́нмъ пріѣ́момъ. *На едного булка-та добыла обеднѣ́жж двѣ близнета.*

Обезгрь́жквмь и **обезгрь́жкювмь** (да ся обезгрь́жж), гл. вѣзвр. Остава́мь безъ грь́жж, махвѣ́тъ ми ся грь́жи-ты, нѣма́мь вѣче за какво да му мыслѣ́ж; обеззабѣ́чиваться.

Обезгрь́жкване и **обезгрь́жкюване**, с. ср. отъ обезгрь́жквмь.

Обезгрь́жж (да ся), ишь, — жлсѣ, гл. свр. отъ обезгрь́жквмь. Да ми мнѣ́жтъ

грь́жи-ты, да нѣ́ма за какво да му мыслѣ́ж; обеззабѣ́титься.

Обезобра́жж, ишь, — зѣлз, гл. свр. отъ обезобра́жквмь. Да напра́вж нѣ́что да стане безобра́зно, грозно; обезобра́зить. — зѣ́нтий, прич. стр. Направеный безобра́зень, погро́зеный; обезобра́женный.

Обезобра́жквмь (да обезобра́жж), гл. д. Напра́вамь нѣ́что да стане безобра́зно, грозно, погро́завамь; обезобра́живать. — мса, 1) гл. вѣзвр. Става́мь безобра́зень, погро́знѣ́вамь; обезобра́живаться. 2) гл. стр. Быва́мь безобра́зень.

Обезобра́жкване, с. ср. отъ обезобра́жквмь и обезобра́жкювмь.

Обезси́лвамь и **обезси́лювамь** (да обезси́лж), гл. д. Обезси́ламь.

Обезси́лѣвамь (да обезси́лѣж), гл. ср. Става́мь безси́ленъ, осла́бвамь, отсла́бвамь, отпада́мь, изнемо́щавамь, за́пирамь, изнемо́гвамь; изнемо́гѣтъ, осла́бѣ́вать, обезси́лѣтъ.

Обезси́лѣване, с. ср. отъ обезси́лѣвамь.

Обезси́лѣж, ешь, — лѣлз, гл. свр. отъ обезси́лѣвамь. Да осла́бнж, да отсла́бнж, да отпа́днж, да за́прж, да изнемо́щаж, да изнемо́жж; изнемо́чь, осла́бѣ́тъ, обезси́лѣтъ.

Обезси́лж, ишь, — лилз, гл. свр. отъ обезси́лѣвамь и обезси́лѣжж. Да изнемо́жж, да омало́мощж, да осла́бж; сдѣ́лѣтъ нѣмо́щнымъ, обезси́лѣтъ. — лѣ́нтий, прич. стр. Изнемо́щеный, омало́мощеный; обезси́леный, изпу́реный.

Обезси́лѣмь (да обезси́лѣж), гл. д. Обезси́лѣвамь, зима́мь си́лж-тж на нѣ́что, напра́вамь го безси́лно, нѣмо́щно; изнемо́щавамь, омало́мощавамь; дѣ́лѣтъ нѣмо́щнымъ, обезси́лѣвать, изпу́рятъ. — мса, 1) гл. вѣзвр. Изгуба́мь си́ силж-тж, става́мь нѣмо́щень, обезси́лѣвамь, изнемо́щавамь, омало́мощавамь; обезси́ливаться, изпу́ря́ться. 2) гл. стр. Быва́мь обезси́ленъ.

Обезси́лѣване, с. ср. отъ обезси́лѣмь и обезси́лѣжж.

Обезсра́мвмь и **обезсра́мѣвамь** (да ся обезсра́мж), гл. об. Обезсра́мѣмся.

Обезсра́мж (да ся) ишь, — мѣлсѣ, гл. свр. отъ обезсра́мѣмся и обезсра́мвмь. Да си изгубѣ́ж сра́ма, да не мя е вѣ́че сра́мъ; обезсра́мѣться. — мѣ́нтий, прич. стр. Който си е изгуби́л сра́ма, не ся сра́мува вѣ́че отъ ни́что.

Обезсра́мѣмся (да ся обезсра́мж), гл. об. Обезсра́мѣмся, става́мь безсра́мни́жж, изгуба́мь всѣ́какѣ́въ сра́мъ; испохо́бни́чаться, обезсра́мѣться.

Обезсра́мѣване, с. ср. отъ обезсра́мѣмся. **Обезсрь́дчж**, ишь, — чѣлз, гл. свр. отъ обезсрь́дчквмь. — чѣ́сний, прич. стр.

Който е изгубилъ сръдце, жплъ за нѣчто. **Обезсръдчѣвамь** (да обезсръдчѣж), гл. д. Направлямъ нѣкого да изгуби сръдце за нѣчто, да нѣма силъ, дръзость за нѣчто, да ся остави отъ нѣкожъ работъ. — *мся, 1) гл. възвр.* Изгубвамъ сръдце, волю, силъ, дръзость за нѣчто. 2) гл. стр. Бывамъ обезсръдченъ. *Не трѣбва да ся обезсръдчавашъ отъ нищо и никакво.*

Обезстрашѣж (да ся), ишь, — шилъ, гл. свр. етъ обезстрашѣвамся. Да добыжъ сръдце, да ми прѣмне страхъ-тъ. — *шѣ-ный, прич. стр.* Комуто е минжалъ страхъ-тъ, който е добыжъ сръдце.

Обезстрашѣвамся (да ся обезстрашѣж), гл. възвр. Прѣминува ми страхъ-тъ, ставамъ безстрашенъ, добывамъ сръдце; перестать пугаться, мужаться, храбриться. *Обезстрашилъся и отишълъ, та го зель.*

Обезстрашѣване, с. ср. отъ обезстрашѣвамся.

Обезумѣвамь (да обезумѣж), гл. ср. Ставамъ безумень, изгубвамъ ума си; оглупѣвамъ; безумѣть, обезумляться, лишаться ума, разсѣдка, глупѣть. *Обезумѣхъ отъ страха, та не можалъ да му кажъ ни думъ. Старець обезумѣлъ отъ старость.*

Обезумѣване, с. ср. отъ обезумѣвамь.

Обезумѣж, ешь, — мѣлъ, гл. свр. отъ обезумѣвамь. Да изгубжъ ума си; обезумѣть, поглупѣть, избеумиться.

Обезумѣж, ишь, — миль, гл. свр. отъ обезумѣвамь. Да направжъ нѣкого безумень, да му земжъ ума; обезумить. — *мѣный, прич. стр.* Комуто е земень умъ-тъ, който си е изгубилъ ума; обезумленный.

Обезумѣвамь (да обезумѣж), гл. д. Направлямъ нѣкого да стане безумень, да си изгуби ума, зымамъ нѣкому ума; обезумлять. *Безумный обезумява и други-тъ, а умный ги вразумява.* — *мся, 1) гл. възвр.* Изгубвамъ си ума, ставамъ глупавъ; обезумѣвамъ, оглупѣвамъ; безумѣть, обезумляться, глупѣть, лишаться ума. 2) гл. стр. Бывамъ безумень.

Обезумѣване, с. ср. отъ обезумѣвамь и обезумѣвамся.

Обезчестѣж, ишь, — тиль, гл. свр. отъ обезчестѣвамь. Да омаскариж; обезчестить, опорочить, опозорить, ошельмовать. — *стѣный, прич. стр.* Омаскаренный; обезчещенный, опороченный, опозоренный, ошельмованный.

Обезчестѣвамь (да обезчестѣж), гл. д. Направлямъ нѣкому безчестие, зымамъ нѣкому чести-тъ; омаскарявамъ, посрамлявамъ; обезчещивать, опозоривать, опорочивать, ошель-

мовывать. — *мся, 1) гл. възвр.* Изгубямъ си чести-тъ; посрамлявамся, омаскарявамся; обезчещиваться, опозориваться, опорочиваться. 2) гл. стр. Бывамъ обезчестенъ; обезчещиваться, ошельмовываться.

Обезчестѣване, с. ср. отъ обезчестѣвамь.

Обѣрпамь, гл. мн-кр. отъ обѣрамь.

Оберникъ, с. м. Обирникъ. *Нощь оберники ходили изъ село-то нъ.*

Обѣръ, с. м. Обирь.

Обѣрж, ешь, — брахъ, — бралъ, гл. свр. отъ обѣрамь. 1) Да сберж, да съберж, да приберж; обрать, оборать, отобрать. 2) Да ограбж, да скраж; окрасть, облупить, ободрасть. — *бръный, прич. стр.* 1) Сбръный, събранный, прибранный; собранный, отобранный. *Обрано лозе.* 2) Ограбёный, окрадёный; обокрадённый, облуплённый, ободраный. *Бритви си като бракъ Гръкъ на купя.*

Обжегж и **обжежѣж**, ешь, — жѣгохъ, обжегъ, гл. свр. отъ обжигамь. Да опежъ, да изпежъ; обжечь. — *жежѣный, прич. стр.* Опечёный, изпечёный.

Обжигамь (да обжежъ и да обжежѣж), гл. д. Опичамъ, изпичамъ глиняны нѣща да станжъ твёрды; обжигать.

А Цыганкы ѣ думажъ:
Да си варишь былъ-то
Въ пятъкъ спроти сѣботъ
Въ клѣжъ заустенницъ,
Въ грѣя необжежено,
И съ водъ неначетенъ,
И голъ и гологлавъ. *Пѣс.*

Обзалагамся (да ся обзаложиж), гл. об. Хващамся на бастъ, имамъ съ нѣкого за нѣчто облогъ; обзалагамся, улагамся, басжъ; *держать пари, закладъ, биться объ закладъ.* *Обзалагамся, че утрѣ по това врѣмя щж бѣдж пакъ тукъ.*

Обзаложися младъ Стоанъ
Съ Турчина вино да пие,
Съ Турчина Ёличарина,
Червено вино да пие,
Печено ягна да ѣде,
Калинка да имъ залива:
Ако ся опие младъ Стоанъ,
Турчинъ Калинкъ ще земе,
Ако ся опие Турчина,
Стоанъ коша му ще земе. *Пѣс.*

Обзалагане, с. ср. отъ обзалагамся.

Обзалогъ, с. м. Облогъ, бастъ; пари, закладъ.

Обзаложиж (да ся), ишь, — жилъ, гл. свр. отъ обзалагамся. Да ся обложж, да ся уложж, да ся хванж на бастъ.

Обзѣвамь, гл. мн-кр. отъ обзѣмамь.

Обзѣмж, ешь, — зѣхъ, — зѣлъ, гл. свр. отъ

обзімаць. 1) Да земж; ваяць. 2) Да хванж, да прѣвземж; овладѣть. — *меный, прич. стр.* 1) Земеный; ваятый. 2) Хванжтый, прѣвжтый.

Обзімаць (обзѣмаць, да обзѣмж), *гл. д.* Обузимаць: 1) Земаць, зимаць; брать. *Обзехъ мраморенъ камѣкъ, обгрѣнжхъ, обхванжхъ.*

Обзела мжжско дѣтенце
Дѣто го бабж не знае. *Пѣс.*

2) Завладѣваць, усюнаваць, посюнаваць; овладѣваць. *Обзели имъ земж-тж. Обзе го стражъ, хванж го; страхъ овладѣль вѣ.* *Обзело го е едѣ-что-си. Обзимаць главж, зимаць главж, посичнаць; обезглавливать.*

Царь е манафъ изпратилъ
До триста души дружинж,
Дѣка Татунча намѣрять,
Главж-тж да му обзѣмжть. *Пѣс.*

Обзіманіе, с. ср. отъ обзімаць.

Обзімж, ешь,—налъ, *гл. д. сѣр.* Да заханж нѣчто безъ да отханж, да отрѣвж отъ него.

Обзірамя (да ся обзрж), *гл. об.* Обрѣщамя да погляднж; оглядвямся, обзрѣвямся; оглядываться, озираться. *Татко ми ся обзрѣ и испусти мало-то братчя.*

Обзіраніе, с. ср. отъ обзірамя.

Обзнавямся (да ся обзнаж), *гл. вѣ.* Запознавямся съ нѣкого, съ нѣчто; спринатѣлвямся; ознакомливаться. *Ще ся обзнае съ уличнж-тж дѣца.*

Обзнаваніе, с. ср. отъ обзнавямся.

Обзнаж (да ся), ешь,—знался, *гл. сѣр.* отъ обзнавямся. Да ся запознаж, да ся спринатѣлж; ознакомиться.

Обзорѣж, йшъ,—рілъ, гл. сѣр. отъ обзоріавамъ. Да пустнж, да дамъ зорж, да засвѣтж.

Обзоріавамъ (да обзорѣж), *гл. д.* Пуцамъ, давамъ зорж, свѣтлнж.

Стани ми, лудо, за стани,
Звѣзда-та зорж обзорі
Три пѣти пропѣ билбилъ-тъ,
А девять пѣти паунъ-тъ! *Пѣс.*

—вася, *гл. безл.* Заорнаваса, съзорнавася, заденнаваса, обденнаваса, подкача да сѣвнува; начинать разсвѣтять, ободнать.

Заспала ми е назлж Еана
Базиргану на колѣна:
Стани, стани назлж Еано,
Ти ся зора обзоріда,
Билбили ся разпѣвали
По оныа емишяци,
Гугушкы ся разгугали
На твои-ты капавици. *Пѣс.*

Обзоріаваніе, с. ср. отъ обзоріавася.

Обзрѣвямся (да ся обзрѣнж, обзрѣнувамся), *гл. вѣзвр.* Обзрѣтамя, обрѣщамя да погляднж, обзирамя, оглядвямся; оглядываться, озираться. *Ей брате, на обзрѣнися назадь да видишь, что замнж на другий-нж край на мостъ-вж!*

Обзрѣнися, керко мила,
Іа да ти привидж. —
Ни ся обзрѣнувамъ, ни тя поглядувамъ,
Зачто мя даде далеко. *Пѣс.*

Та си слѣзе гюзелъ Ангелина,
Да му подайтъ неговый-тъ скорень,
И назадь таа ми ся обзрѣхла,
Та видѣла сплнж-тж воисжж. *Пѣс.*

Обзрѣваніе, с. ср. отъ обзрѣвямся.

Обзрѣнувамся, гл. уч. отъ обзрѣнжся.

Обзрѣнж (да ся), ешь,—нжлся, *гл. сѣр.* отъ обзрѣвямся и обзрѣтамя. Да ся обрѣнж, да погляднж, да ся оглядамъ, да ся обзрж; оглянуться, озрѣться.

Обзрѣтамя (да ся обзрѣнж), *гл. вѣзвр.* Обзрѣвямся.

Обзрѣтаніе, с. ср. отъ обзрѣтамя. Обзрѣваніе.

Обзрѣж (да ся), ешь,—зрѣлся, *гл. сѣр.* отъ обзірамя. Да ся обзрѣнж, да ся озрѣнж, да ся обрѣнж, да ся оглядамъ; оглянуться, озрѣться.

Оби, прѣдл. вж. обѣ. Употрѣбнавася въ тѣж формж понѣкого оставень съ рѣчн, конто начинать отъ съгласнж г, ж, х и рѣдко отъ другж съгласнж, катъ: *обиграждамъ, обигрѣжчамъ, обикрачвамъ, обихождамъ, обинисамъ, обирадвамъ.*

Обівавмъ (да обіж), *гл. д.* 1) Бпж, удрямъ едно нѣчто о другъ прѣдмѣтъ. *Обій си го о главж-тж, чини го каквото щешъ, прави съ него каквото знаешъ.* 2) Очюквямъ, очупвамъ наоколо, окрѣтвямъ; обколачивать. *Обій леда около кацж-тж. — мся, гл. вѣзвр.* Бпжся, удрямъ о нѣчто. *Оби му ся о главж-тж, нему останж на главж-тж, възъ него останж, той да му ся грыжи, да му мысли.*

Обіваніе, с. ср. отъ обівавмъ.

Обивівамъ (да обивіж), *гл. д.* Обвивамъ. — мся, *гл. вѣзвр.* и *стр.* Обвивамся.

Обивіваніе, с. ср. отъ обивівамъ. Обиваніе; обивка.

Обивіж, ешь,—віль, *гл. сѣр.* отъ обивівамъ. Да обвиж.—*вѣтый, прич. стр.* Обвитый.

Обигравамъ (да обиграж), *гл. д.* 1) Обыкаламъ около нѣчто. 2) Изучвамъ нѣкого на нѣчто, научвамъ на нѣчто; натѣривать. *Обигра го въ зиманіе-даваніе. Обигра конка. — мся, 1) гл. вѣзвр.* Навыквямся, навывкамъ, привывкамъ, мзострювамся, на-

учвамся на пѣто, отръквамъ; натѣри-
ваться. *Обигралъ на запакати.* 2) *гл.*
стр. Бывамъ обиграпъ; натѣриваться.

Обиграване, с. ср. отъ обигравамъ и об-
игравамъ

Обиграджъ, ишь,—дѣлъ, *гл. свр.* отъ обиг-
раждамъ. Да обираджъ.—**дѣпый**, *прич. стр.* Обграденый.

Обиграждамъ (да обиграджъ), *гл. д.* Обграж-
дамъ.

Обигражданне, с. ср. отъ обиграждамъ.
Обграждане.

Обигражъ, ешь,—рѣлъ, *гл. свр.* отъ об-
игравамъ. Да изучъ, да научъ, да приучъ
на пѣто; натѣрѣть.—**рѣпый**, *прич. стр.*
Изученый, наученый, приученый на пѣто.
Той е обигражъ на тѣжъ работжъ.

Обигръжъ, ешь,—пжлъ, *гл. свр.* отъ обиг-
ръщамъ и обигрътамъ. Да обгръжъ.
—**пжтый**, *прич. стр.* Обгръжтый.

Обигрътамъ (да обигръжъ), *гл. д.* Обгръ-
тамъ, обгръщамъ.

Обигрътанне, с. ср. отъ обигрътамъ. Об-
грътанне, обгръщанне.

Обигръщамъ (да обигръжъ), *гл. д.* Обгръ-
тамъ.

Обигръщанне, с. ср. отъ обигръщамъ.
Обгръщанне.

Обидвамъ, *гл. мн-кр.* отъ обиждамъ.

Обидка, с. ж. Ходене при родилжъ наскоро
слѣдъ добыване-то съ идене и пиене;
пануда, нанжда, понуда.

Обиджъ, ешь,—идѣхъ,—ишѣлъ, ишла, ишло,
гл. свр. отъ обиждамъ. 1) Да обходжъ,
да обиходжъ, да изходжъ, да крѣстосамъ;
обой-
тѣ, обѣххатъ. 2) Да обыколожъ, да навѣстжъ,
да наглядямъ; посѣтитъ.—**дѣпый**, *прич. стр.*
1) Обходеный, обиходеный, изходе-
ный, крѣстосаный; обойдѣнный, обѣхан-
ный. 2) Обыколеный, навѣстеный, нагла-
даный; посѣщеный. 3) Опытаный; по-
пробованный.

Обиждамъ (обидвамъ, да обиджъ), *гл. д.* 1)
Ходжъ отъ единъ край до другъ, обыканиамъ
пѣто на вси страны; обхождамъ, обихаж-
дамъ, обихождамъ, изхождамъ, крѣстосамъ;
обходить, обѣзжѣть. *Всѣ-тѣ земжъ*
обиде.

Улогъ ся уложихъ

Райко и Хоанза:

Ако обиде Райко за день

Докрай тѣвжъ земжъ,

Да земе Хоанза му

Триста бѣлы гроша;

Иакъ леко не обиде за денъ.

Докрай тѣвжъ земжъ,

Че да харѣже Хоанзу

Милжъ прѣво любя. *Пѣс.*

2) Обыканиамъ, навѣстивамъ, спохождамъ,
изглядвамъ; посѣщать, осмѣтривать. *Да*
обидемъ болѣгжъ-тѣ.

Нечю ся на умъ науми,

Лоза та да си обиде;

Като лола-та обхождалъ,

Люта го глава заболѣ,

Врѣла го тряска утѣрсе. *Пѣс.*

3) Опытвамъ пѣто да го виджъ какво е;
пробовать. *Обидохъ манджжъ-тѣ*, паку-
сихъ ѣж да ѣж виджъ каква е.—**мѣя**, 1) *гл.*
вз. Опытвамыся, боримся да видимъ кой е
пѣ-юнакъ, пѣ-мансторъ на пѣто; мѣрятся,
состязѣться. *Дойди оба да си обидимъ*
кой е пѣ-юникъ.

Ся налюти Марко Кралевице,

И му рече на дѣтя малово:

Айде сега да си обидимъ,

Да видимъ нашжъ юнацижъ. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамъ обиденъ по знамено-
ванне-то на глагола.

Обиждане, с. ср. отъ обиждамъ и обиж-
дамъ.

Обикрачвамъ и обикрачювамъ (да обик-
рачжъ), *гл. д.* Обкрачвамъ.

Обикрачване и обикрачюване, с. ср.
отъ обикрачвамъ. Обкрачване.

Обикрачжъ, ишь,—чилъ, *гл. свр.* отъ обик-
рачвамъ. Да обкрачжъ.—**ченый**, *прич. стр.*
Обкраченый.

Обинесжъ, ешь,—несохъ,—пѣслъ, *гл. свр.*
отъ обинѣсамъ. Да обнесжъ.—**несѣпый**,
прич. стр. Обнесеный.

Обинѣсамъ (да обинесжъ), *гл. д.* Обинѣсамъ.

Обинѣсанне, с. ср. отъ обинѣсамъ. Обинѣ-
санне.

Обирадвамъ, *гл. д. свр.* Да обрадвамъ. *Да*
ся обирадвамъ, *гл. възвр.* Да ся обрад-
вамъ.

Че съ зарадва, обирадва,

Че запрѣтжъ златны екуты,

Че си крѣпн млада Бога. *Пѣс.*

Обирамъ (обѣрвамъ, да обѣржъ), *гл. д.* 1)

Пѣто разврѣлено на трохы, на кжсовы
събирамъ, прибирамъ; собирать. *Обери*
трохжъ-тѣ, *шюцжъ-то*. 2) Окжсвамъ плода
на пѣто; обирѣть, снимѣть плоды съ дѣ-
рева. *Обирамъ слижъ-тѣ*, *крушжъ-тѣ*.
Обирамъ си лозжъ-то. 3) Трѣбжъ, чистжъ,
омытамъ. *Обирамъ прахъ*, одухвамъ; опа-
хивать, обмахивать. *Обери пахжжжъ-тѣ*. 4) Зимажъ, събирамъ, собирамъ; отби-
рѣть. *Обиражъ имъ пушкжъ-тѣ*, *силжжжъ*. 5) Ограбвамъ, окрадвамъ, отрѣбнамъ, очнет-
вамъ; воровать, окрадывать, облупѣть,
обдираѣть, отѣребливать, очинѣть, охолѣ-
щивать. *Обрали гжъ хайдутжъ*. *Ображъ*
го както трѣбѣва. *Обирачи обрали кж-*

цж-тж имъ. *Купци ся събирать, хорта да обирать.* 6) Очиствамъ, отрѣбвамъ, изидамъ всичко-то; подбиратъ. *Кучета-та обралы кокалы-тж.* 7) Зимаемъ купувамъ всичко, что е останало.—*мся, 1) гл. възвр.* Не оставамъ вяче, привръщамся, довършамся, свършамся; подбиратъся. *Стока-та ся обра.* 2) Оставамъ безъ паръ, изхарчвамъ, что то съмъ ималъ; обездѣнѣть. *Ображся, та нѣма съ что да си платж кириж-тж.* Обралъ съмъ ся до парж. 3) гл. стр. Бывамъ обранъ по знаменование-то на глагола.—*Обра си круши-тж, обра си парцалж-тж,* отиде си, махнѣся, бѣга; удатъ.

Обиране, с. ср. отъ обирамъ и обирамъся.

Обиране жита, особена магина, кождо вражнелици извършнать въ потайно врѣмн ерѣщж Іаневъ-день, за да земжть берекета на еднж нивж и да го прѣнесжть на другж.

Обирачка, с. ж. 1) Обирница. 2) Особено сѣчиво, съ което колари дѣлать спици за козела; косица.

Обирачъ, с. м. Обирникъ. *Домашний обирачъ е по-страшенъ отъ чуждый. Който нѣма ничто, отъ обирачи не ся бои.*

Обирецъ, ум. м. отъ обиръ.

Обирникъ, с. м. Който краде, обира нѣкого; обирачъ, оберникъ; воръ, грабитель.

Обирница, с. ж. Кюато краде, обира нѣкого; обирачка, оберница; воровка, грабителька.

Обиръ, с. м. 1) Крадене, окраждане, обирање нѣкого, нѣчто; воровство. *Голъ отъ обиръ ся не бои.*

Паша-та писмо написа,
Че го Радану проводи:
Дѣ да е Раданъ да дойде,
Въ Мухамеда ся закълявамъ,
Байрактаръ щж го направжъ,
Да води отборъ юнаци,
Да пазн хазны отъ обиръ. *Пѣс.*

2) Крадены, обраны, ограбены нѣчто.

Хайде да идемъ, дружина,
Долу по равно Романе,
Турска си войска събира,
Войска да си разбиемъ
И обиръ да ся наземемъ. *Пѣс.*

3) Събиране, съборъ, обирање, сбирање, сборъ; собраніе, собирање.

Обискамъ, гл. свр. отъ обисквамъ. Да при-
выкнж, да навъкнж на нѣчто, да ся научж, да алацншж.

Обисквамъ и обискувамъ (да обискамъ),
гл. свр. Навыквамъ, привыквамъ, научвамъ-
ся, алацисвамъ на нѣчто, та го искамъ.
Азъ си набражъ отъ букж и джбж жирж

и е много хубавъ за гадене, затова нѣ ти малце и на тебе да обискашъ.

Обискване и обискуване, с. ср. отъ обисквамъ.

Обитавамъ, гл. свр. Обитаж, сѣдж, живѣж обитатъ. *Досега сте обитавали въ Филибе.*

Обитавање, с. ср. отъ обитавамъ.

Обитаж, ешь,—талъ, гл. свр. Обитавамъ.

Обитый, тъ, та, то, прич. отъ обижъ.

Обихаждамъ (обиходвамъ, да обиходжъ),
гл. д. Обихождамъ, обхождамъ: 1) Ходж
насждъ; обиждамъ, обыкаламъ, прѣбродвамъ.
кръстосвамъ, изхождамъ; обходитъ, объѣз-
жатъ. *Обиходилъ съмъ свѣта.* прѣбродилъ
съмъ го. 2) Обыкаламъ, обиждамъ, навѣ-
ствавамъ, спохождамъ; навѣщатъ.

Ой хубава Ело, мала моме,
Змѣй доходи, Ело, обиходи,
Па на Елж потихомъ говори:
Растни, Ело, голѣма порастни,
Да ся нѣе два-та залюбимъ. *Пѣс.*

3) Обиждамъ, опытвамъ, накусвамъ, изкус-
вамъ, наглагодамъ; отвѣдывать, пробовать.
Обихаждамъ манджж-тж. —*мся, гл. възвр.* Прѣкарвамъ, поминувамся, живѣж,
могж; обходитъся. *Обиходимся и безъ....*

Обихаждане, с. ср. отъ обидаждамъ и обихаждамся.

Обихванж, ешь,—нжлъ, гл. свр. отъ обих-
хващамъ. Да обихватж, да обхванж, да
обхватж. —*нжтый, прич. стр.* Обихва-
теный, обхванжтый, обхваченый.

Обихватж, ншъ,—тилъ, гл. свр. отъ обих-
хващамъ. Да обихванж. —*теный, прич. стр.* Обихванжтый.

Обихващамъ (да обихванж и да обихва-
тж), гл. д. Обхващамъ.

Обихващане, с. ср. отъ обихващамъ.

Обиходвамъ, гл. мн-кр. отъ обихаждамъ
и обихождамъ.

Обиходъ, с. м. Ходене по разны мѣста;
путешествіе.

Обиходж, ншъ,—диль и обншлъ, гл. свр.
отъ обихаждамъ и обихождамъ. Да
обходж: 1) Да обидж, да обыколыж, да из-
ходж, да прѣбродж, да кръстосамъ; обой-
ти, объѣхать. 2) Да обыколыж, да навѣстж,
да споходж, да обидж; навѣститъ, посѣ-
титъ. 3) Да обидж, да опытамъ, да нагла-
дамъ, да накусж, да изкусж; отвѣдать, по-
пробовать. —*деный, прич. стр.* Обхо-
деный: 1) Обиденый, обыколеный, изхо-
деный, прѣброденый, кръстосеный; обой-
деный, объѣханный. 2) Обыколеный,
нагладанный, навѣстеный, споходеный, оби-
деный; посѣщенный. 3) Опытаный, на-

кусеный, изкусеный, обиденый; отвѣданный, испробованный.

Обихо́ждамъ (обихо́ждамъ, да обихо́дж), гл. д. Обихаждамъ, обхождамъ.

Обихо́ждане, с. ср. отъ обихо́ждамъ. Обихаждание, обхождение.

Оби́ца, с. ж. Обѣса, обѣтка, обинка, менгушь, менгыши, мендюшь, наушки, ушника, ушникъ, тока, цурайкы; сѣрьга. *Окачи си обицъ, да ти е обица на уxo-то*, да си купишь менгушь, окачи си го за менгушь, имай си го на ума, да го помнишь, че щѣ ти отврьнъ, врьжи си червенко; заруби себѣ на нось, заруби у себя на носу.

Оби́чка, у. м. ж. отъ оби́ца. Обичкы, растение нѣкакво, чарчалушна.

Оби́шка, с. ж. 1) Обица. 2) Птица отъ рода на соколы-ты; убишка.

Оби́шникъ, с. м. Който обычна да ходи, да мѣтка по махалж-тж; махаланъ, махалушь, махалджина.

Оби́шница, с. ж. Кюато не сѣди у дома, а обычна да ходи, да шета по махалж-тж; махалка, махалушна, махалджийка.

Оби́яло, с. ср. Бжсъ платъ за обвиване крака, кога сж обути въ царвулы; навой, навойще, навуще, обяло, прѣтеница; опучи, носкы, портѣнка.

Оби́ж, ешь,—оби́жъ, гл. свр. отъ обивамъ. —бѣттый, прич. стр.

Обкѣ́чамъ, гл. мн-кр. отъ обкѣ́чамъ.

Обкѣ́чѣж, ишь,—чиль, гл. свр. отъ обкѣ́чамъ; обвѣшать, обколѣть. — ченый, прич. стр. обвѣшанный, обколотый.

Обкѣ́чамъ (обкѣ́чамъ, да обкѣ́чѣж), гл. д. Окачамъ наоколо, изотоколо; обвѣшивать, обкѣ́чивать.—мся, 1) гл. възвр. Окачамъ наоколо по себе си; обвѣшиваться, окѣ́ливаться. 2) гл. стр. Бывамъ обкаченъ; обвѣшиваться, обкѣ́ливаться.

Обкѣ́чаніе, с. ср. отъ обкѣ́чамъ.

Обко́ва, с. ж. Златны, серебряны украшенія, съ които нѣчто е обковано; оправа, окладъ. *Икона съ златнѣж обковж. Чобукъ-тъ му има серебрянѣж обковж.*

Обкова́вамъ (да обкова́ж), гл. д. 1) Ковж, заковавамъ около нѣчто; окѣ́чивать, обкѣ́дывать, обивать, обшивать, оправлять. *Обковавамъ санджжж, заковавамъ обржчи, желѣза да стане здравъ; окѣ́чивать сундукъ, обивать сундукъ желѣзомъ. Обковавамъ съ дѣскы; обшивать, обивать досками. Обковавамъ иконж, турямъ и златенъ, серебрянъ вѣнецъ; оправлять, обкѣ́дывать икону зѣлотомъ, серебромъ.*

Да бѣхъ брала кованъ герданъ,
Всѣхъ-тѣ горж ке ж обковахъ

Все со злато и со стребро,
За хубавы дѣвойкы,
За свръшенны юнаци. *Пѣс.*

2) Турямъ, оковавамъ нѣкого въ обковы, налагамъ му желѣза, турямъ му букач, облагамъ; посаждать въ кандалы, налагать цѣпи, окѣ́вывать. *Обковахъ ги въ сунд-жиръ и ги пратижъ въ Пловдивъ въ зжидана.* — мся, гл. стр. Бывамъ обкованъ по знаменованіе-то на глагола.

Обкова́ваніе, с. ср. отъ обкова́вамъ.

Обко́вы, с. ж. Желѣза, съ които оковывать нѣкого; букач, оковы; кандалы, цѣпи.

Обкова́ж, ешь,—ва́жъ, гл. свр. отъ обкова́вамъ; оковать, обѣть, обшѣть, обложѣть, обкѣ́дывать, оправить. — ва́нтый, прич. стр. 1) Окованый наоколо съ нѣчто; окованный, обѣтый, обшѣтый, обложенный, обкѣ́денный, оправленный, окладной. 2) Окованый, турнжтый въ желѣза, въ букач.

Обко́лвамъ и обко́лѣвамъ (да обко́лѣж), гл. д. 1) Побивамъ коле около нѣчто, заобыкаламъ нѣчто съ коловы; обтыкѣть кольми, околѣчивать. 2) Обколѣсамъ.

Тога ми ся двѣ ятръвы пулятъ
Отъ бедены высокы чардацы,
Что да видять чюдо и голѣмо,
Кждѣ вонсеа обколила ними. *Пѣс.*

Обко́лвамъ, в. м. обкѣ́каламъ.

Обко́лваніе и обко́лѣваніе, с. ср. отъ обко́лвамъ и обко́лѣвамъ.

Обко́лісамъ, гл. свр. отъ обко́лісамъ. Да обколишь.

Обко́лісвамъ и обко́лісувамъ (да обко́лісамъ и да обко́лішѣж), гл. д. Обыкаламъ, заобыкаламъ, очрътавамъ, обыкѣ́лавамъ, запасавамъ; окружать, облагать. *Обколѣсахъ го милы чяда.*

На Момчула тогай му тежжж.
Ма съ опули по бѣлы друмовы,
Ся задали мгылы и прахоне,
Гь обколѣсватъ людие оруженіи. *Пѣс.*

—мся, гл. стр. Бывамъ обколѣсанъ; обыкаламся, обыкѣ́лавамся, очрътавамся, запасавамся; окружаться, облагаться.

Обко́лісваніе и обко́лісуваніе, с. ср. отъ обко́лісамъ.

Обко́лішѣж, ешь,—лісахъ,—лісалъ, гл. свр. отъ обко́лісвамъ. Да обколѣсамъ, да обыколы, да заобыколы, да очрътаж, да запашж; окружить, обложѣть. —лісанный, прич. стр. Обыколенный, заобыколенный, очрътаный, запасанный; окруженный, обложенный.

Обко́лѣж, ишь,—лілъ, гл. свр. отъ обко́лвамъ и обко́лѣвамъ. Да заобыколы, да заградж нѣчто съ коловы; околѣтѣть, об-

тыкать колыями. — *лѣнѣый, прич. стр.* Заобыколенѣый, заграденѣый съ коле; око-
лѣченѣый, обтыканный колыями.

Обколѣвамь (да обколѣж), *гл. д.* Обколѣвамь.

Обкопѣвамь (да обкопѣж), *гл. д.* Изкопа-
вамь трапъ, хендекъ около нѣчто; обкѣпы-
вать, окѣпывать. — *мся, гл. стр.* Бы-
вамь обкопанъ; обкѣпываться, окѣпываться.

Обкопѣвание, *с. ср.* отъ обкопѣвамь.

Обкопѣж, *ешь, — пѣль, гл. свр.* отъ обко-
пѣвамь; обкопѣтъ, окопѣтъ. — *пѣнѣый, прич. стр.* Заобыколенѣый съ трапъ, съ
хендекъ; обкопанный, окопанный.

Обкращѣвамь и обкращѣювамь (да обкращѣж),
гл. д. Обыкращѣвамь, обгрьщамь съ крака-
ка-та си нѣчто. *Обкращилъ огнище-то,*
разкращился около него, та го захванѣлъ
всичко-то. — *мся, гл. стр.* Бывамь об-
кращенъ.

Обкращѣвание и обкращѣювание, *с. ср.* отъ
обкращѣвамь. Обкращѣвание.

Обкращѣж, *ишь, — чилъ, гл. свр.* отъ об-
кращѣвамь. Да обкращѣж, да обгрьнѣж съ
крака-та си. — *ченѣый, прич. стр.* Оби-
кращенѣый, обгрьнѣжѣый съ крака.

Обкрѣтѣвамь и обкрѣтувамь (да обкрѣтѣж),
гл. д. Крѣтѣж, окрѣтѣвамь нѣчто наоколо;
облѣмывать. — *мся, гл. стр.* Бывамь об-
крѣтенъ; облѣмываться.

Обкрѣтѣвание и обкрѣтувание, *с. ср.* отъ
обкрѣтѣвамь.

Обкрѣтѣж, *ишь, — тиль, гл. свр.* Да окрѣтѣж
наоколо; обломѣтъ. — *тенѣый, прич. стр.*
Окрѣтенѣый наоколо; обломанный.

Обкрѣшѣвамь и обкрѣшювамь (да обкрѣ-
шѣж), *гл. д.* Окрѣшѣвамь, очюпѣвамь наоко-
ло; облѣмывать.

Обкрѣшѣвание и обкрѣшювание, *с. ср.* отъ
обкрѣшѣвамь.

Обкѣтѣвамь и обкѣтувамь (да обкѣтѣж),
гл. д. Укѣтѣвамь, накѣтѣвамь навсѣгдѣ,
наоколо; обкѣчѣвамь; нарядѣтъ, убирѣтъ.

Иде слѣнце, иде, зайде,
Мѣсячина рогъ подаде,
Звѣзды небо обкѣтихѣж,
Стовны трѣва обрасѣхѣж. *Пѣс.*

— *мся, гл. възвр.* Укѣтѣвѣмся, изкѣтѣвѣм-
ся, накѣтѣвѣмся; нарядѣтъся, убирѣтъся.

Обкѣтѣвание и обкѣтувание, *с. ср.* отъ
обкѣтѣвамь. Обкѣчѣвание.

Обкѣтѣж, *ишь, — тиль, гл. свр.* отъ об-
кѣтѣвамь. Да обкѣчѣж, да накѣтѣж, да укѣ-
тѣж, да изкѣтѣж; нарядѣтъ, убирѣтъ. — *те-
нѣый, прич. стр.* Обкѣченѣый, накѣте-
нѣый, укѣченѣый, изкѣченѣый; нарядѣ-
нѣый, убранинѣый.

Обкѣчѣвамь и обкѣчювамь (да обкѣчѣж),
гл. д. Обкѣчѣвамь.

Обкѣчѣж, *ишь, — чилъ, гл. свр.* отъ об-
кѣчѣвамь и обкѣчѣвамь. Да обкѣчѣж.
— *ченѣый, прич. стр.* Обкѣченѣый, укѣ-
ченѣый, накѣченѣый, изкѣченѣый; нарядѣ-
нѣый, убранинѣый.

Обкѣчѣвамь (да обкѣчѣж), *гл. д.* Обкѣчѣ-
вамь, обкѣчѣвамь. — *мся, гл. възвр.* Об-
кѣчѣвѣмся, обкѣчѣвѣмся.

Обкѣчѣвание, *с. ср.* отъ обкѣчѣвамь. Об-
кѣчѣвание, обкѣчѣвание.

Облѣга, *с. ж. 1)* Печала, полза, благодать,
файда; польза, прибыль, выгода, ните-
рѣсъ. *Нѣмамь никакѣж облагъ отъ тѣхъ
работѣж. Нема ще види нѣкакѣж обла-
гъ отъ дѣца-та си? 2)* Нѣчто, направѣ-
но за измамѣж, за помамѣж; подмама, лѣжня;
подлѣгъ, обманѣж.

Майка Ирникѣж не пуца:
Сѣди си, дѣще Ирникѣ,
Това е врѣла измама,
Измама, дѣще, облага. *Пѣс.*

Облѣгамь (облѣжѣвамь, да облѣжѣж), *гл. д.*

1) Турѣямь, полагамь наоколо, около нѣчто;
обклѣдывать, облагѣтъ. 2) Турѣямь, око-
вавамь нѣкого въ оковы, налагамь му же-
лѣза, турѣямь му бѣкан; обковавамь; по-
саждѣтъ въ кандалѣ, налагѣтъ цѣпи, окѣ-
вывѣтъ. *Обложижъ го съ цѣпи.* — *мся,*
1) *гл. въз.* Хващамь на басъ, пѣмамъ съ
нѣкого за нѣчто облогъ; обзагамамь, ула-
гамь, басѣж; держѣтъ парѣ, заклѣдъ,
бѣтъся объ заклѣдъ.

Юнаци думѣтъ Димитру:
Не си, Димитре, облагай
Съ Керимѣж, бѣлѣж ханѣжѣж,
Че си, Димитре, глупавъ,
Керима ще те затрѣе. *Пѣс.*

2) *гл. възвр.* Турѣямь, полагамь наоколо си
нѣчто; обклѣдывѣтъся. 3) Покрѣвѣвамь съ
нѣчто; облагѣтъся. 4) *гл. стр.* Бывамь
обложенъ; обклѣдывѣтъся, облагѣтъся.

Облѣгѣвание, *с. ср.* отъ облѣгамь и облѣ-
гамь.

Облагѣж, *с. м.* Облогъ.

Облагѣгѣца, *ум. ж.* отъ облѣга.

Обладѣвамь (да обладѣж), *гл. д.* Обхва-
щамь отъ всичкѣтъ страны; обгрьщамь,
заобыкѣнамь; окружѣтъ. *Кости-ты му
обладало мясо. Не глѣдате какѣвъ с
облакѣ пристигнѣжлѣ, свѣтѣж-тѣ обла-
дава.*

Обладѣвание, *с. ср.* отъ обладѣвамь.

Обладѣж, *ешь, — дѣлъ, гл. свр.* отъ обла-
дѣвамь. Да обхважѣж, да обгрьнѣж, да за-
обыкѣж; окружѣтъ. — *дѣнѣый, прич.
стр.* Обхважѣнѣый, обгрьнѣжѣый, заобыко-
ленѣый; окружѣнѣый.

Облажѣж, *ишь, — жѣлъ, гл. свр.* отъ обла-

жа́вамъ. Да омрьсѣ, да огалатѣ; оскоро́мить. — *жѣнѣй, прич. стр.* Омрьсенѣй, огалатенѣй.

Облажѣвамъ (да облажѣ), *гл. д.* 1) Давамъ нѣкому да иде блажно въ постенѣ день; омрьсѣвамъ, огалашамъ; скоромить.

1) Азе си имамъ шюгаво шия,
У дулѣ, Пенке, мѣко му мѣзѣ,
У чубукъ му матениѣ бѣж,
Кога го избѣж, цѣль свѣтъ облажѣ. *Пѣс.*

2) Докарвамъ, донасамъ нѣкому облажѣ, ползѣ отъ нѣчто. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Имъ блажно въ постенѣ день; омрьсѣвамъ, огалашамъ; скоромить. 2) Вѣждамъ, имамъ отъ нѣкого, отъ нѣчто облажѣ, ползѣ; пользоваться, попользоваться. 3) *гл. стр.* Бывамъ облаженъ; омрьсѣвамъ, огалашамъ; скоромить.

Облажѣваніе, *с. ср.* отъ облажѣвамъ и облажѣвамъ.

Облізвамъ, *гл. мн-кр.* отъ облізнамъ.

Облѣзѣ, *ишь, — зѣлѣ, гл. свр.* отъ облізнамъ. Да излазѣ, да полазѣ, да поплѣзѣ наоколо; облізѣти, излѣзѣти, онолѣти.

Облізнамъ (облѣзѣмъ, да облѣзѣ), *гл. д.* Лазѣ около нѣчто, лазѣ навсѣкѣдѣ; излазѣмъ, полазѣмъ, поплѣзуемъ; облізѣвать, оплѣзѣвать. *Облазило го е нѣчто, полазило го е.*

Облізнаніе, *с. ср.* отъ облізнамъ.

Облакъ, *с. м.* 1) Стѣсѣна пара горѣ въ въздуха, облако, туча. *Зададе ся облакъ. Който вѣрѣа сѣниѣта-та, тура ума си на одлаѣти.* 2) Прахъ, дымъ, мъгла, вдигнѣти отъ нѣчто; туманъ. *Какъвъ облакъ ся е вдигнѣлъ долѣ изъ пѣтѣя.* 3) Дѣга на небо-то, богородиченъ понасъ, божий лѣкъ, зона, зунѣа; рѣдуга. 4) Широка, дебѣла дѣска на прѣднѣ-та частъ на самарѣ.

Облакъѣтѣ (да ся), *ишь, — тѣлѣ, гл. свр.* отъ облакъѣтамъ.

Облакъѣтамъ (да ся облакъѣтѣ), *гл. възвр.* Облѣгамъ съ лѣкъ на нѣчто. *Облакъѣтилъ на камѣка и глѣда на-долу.*

Облакъѣтаніе, *с. ср.* отъ облакъѣтамъ.

Область, *с. ж.* Часть отъ земѣ-тѣ на еднѣ дръжавѣ; область.

Облѣтѣмъ и облѣтуемъ (да облѣтѣ), *гл. д.* За животно: обыкаемъ около нѣчто и го душемъ. *На заранѣ-тѣ видѣлѣ, че палѣши-то на полака облатило оттукъ, оттѣмъ около хамбара и лае, като да имало нѣчто подъ него.*

Облѣтаніе и облѣтуваніе, *с. ср.* отъ облѣтѣмъ.

Облѣтѣ, *ишь, — тѣлѣ, гл. свр.* отъ облѣтѣмъ.

Облачеѣ, *ум. м.* отъ облакъ. Облача.

Облачный, — чѣнь и — чѣнь, чѣна, чѣно, *пр.* 1) Покрытый съ облаци, что има облаци; мъглавый; облачный, пасмурный. *Облачно небе, вѣрѣя; пасмурная погѣда.* 2) Что е отъ облаци; облачный. *Облаченъ стѣлѣ.* 3) Что е като мъглѣ мѣтѣнь, та не може да ся прозира прѣзъ него; мъглавый, дымавый; тѣсклый. *Облачно стѣкло; тѣское, бѣлое, сѣрое стѣклѣ.*

Облачи, *ум. ср.* отъ облакъ. Облачеѣ; облачко.

Облѣчанъ (да облѣкъ), *гл. д.* Облѣчанъ. — чѣнѣй, *прич. стр.* Облѣчанѣй.

Облѣчаніе, *с. ср.* отъ облѣчанъ. Облѣчаніе.

Облѣние, *с. ср.* отъ облѣжѣ.

Облѣсъ, *с. м.* Рыба *Alburnus mento*.

Облѣвамъ (да облѣжѣ), *гл. д.* 1) Поливамъ отгорѣ, отоколо, отъ вси страни; обливѣть, обдаватѣ, обкѣчиватѣ, окѣчиватѣ. *Облѣ го съ вѣрѣж водѣ.*

Като гы Иванъ пристигѣ,
Пѣзѣди острѣ пожевы,
Та си Петранѣж удари,
Чрѣны ѣж крѣви облѣжѣ. *Пѣс.*

Марѣа книѣя писала,
Та го на брата прѣтила,
Бѣло е книѣя прѣтила,
Црѣно е слово писала,
И дору го е писала,
Тѣа го съсъ слѣзѣ облѣла. *Пѣс.*

2) Изпѣтавамъ изведѣжѣ, побѣва мя потѣ. *Облѣ мя студѣнъ потѣ.* 3) За пламыкъ: достигаемъ до нѣчто и ся растѣламъ по него; лижѣ. *Пламыкъ-тѣ облива стрѣжѣ-тѣ; пламя влѣзѣваетъ подѣ крѣвлю.*

Кога клѣпатѣ тѣжъ пустѣ уста,
Дурѣ отъ уста огнь извѣрѣлюва,
Дурѣ на горѣ листовѣ облива. *Пѣс.*

— *мѣя, 1) гл. възвр.* Поливамъ съ нѣчто, разливамъ нѣчто възь себе-си; обливѣть, обдаватѣ, окѣчиватѣ. *Облѣлся съ мастѣло, полѣлся, намацѣлся съ мастѣло. Облѣся съ слѣзѣ, плака много.* 1) *гл. стр.* Бывамъ облѣнъ.

Облѣваніе, *с. ср.* отъ облѣвамъ.

Облѣжѣ, *ешь, — лѣзахѣ, — лѣзалѣ, гл. свр.* отъ облѣзвамъ. Да олижѣ; обливѣть, обсосѣть. — лѣзѣнѣй, *прич. стр.* Облѣзѣнѣй, обсосѣнѣй.

Облѣзвамъ и облѣзуемъ (да облѣжѣ), *гл. д.* Лижѣ нѣчто за да имѣ или да махѣжѣ, чѣто имѣ по него; олизвамъ; облизѣвать, обсѣсѣвать. *Облизѣа си прѣсте-то,*

устны-ты. *Крива-та облизала теля-то.* — *мся, 1) гл. възвр.* Ближъ себе си, ближъ нѣчто, что е по мене; олизвамъ. 2) *Іамъ* нѣчто прѣдъ нѣкого поляка и му го сочъ, та да мя гяда да му ся понце; подслаждамъ. *Облизвамъ нѣкому.* 3) *Облизвамъ* за нѣчто, много ми ся иска; вѣряться. 4) *гл. стр.* Бывамъ облизанъ, олизвамъ; облизываться, обесѣиваться. — *Пръстие-то* да си облизешъ, казвася за нѣчто много сладко; такъ вкусно, что хоть пѣльчики облизать, обсосать. — *Кой-то бръка въ меда, облизва си пръстие-то. Който мже медяно качя, ще си облизе пръстие-то. Бръкналъ у меда, та си не облизалъ пръстие-то. Не щала кумица, а облизала паницъ. Облизва си рѣцѣ-ты като крава теля-то. Облизалъ костичъ, платилъ овичъ. Мачка рыбъ не ще, а за неж мустака си облизва. Облизвася като котка, кога паде лой. Комишійска-та котка изкала мясо-то (макусила млѣко-то), а наша-та ся облизва.*

Облизване и облизуване, с. ср. отъ облизвамъ и облизвамся.

Облизно, нар. Наблизо, наоколо, тадѣсь, окръсть; вблизъ, близко. *Има ли овца тука облизно?*

Облистѣ (да ся), ишь, — тѣлся, гл. об. свр. Да ся покрывъ съ листа; да ся залистѣ, да ся зашюмъ; облиственѣть.

Облітамы (да облітѣ), гл. д. Съ лѣтѣние изхождамъ много, навсѣкаждѣ.

Облітаніе, с. ср. отъ облітамы.

Обличкы, с. ж. мн. Зръна жито, останѣлы съ луспы-ты невѣршенны; обліаци, обутиты, облѣкъ, облѣчы.

Облічя, с. ж. За обличъ, за знакъ, за спомянъ, да ся знае, да ся помни. *За обличъ на тѣжъ прѣсѣдъ дѣдо Господъ заповѣда на вола, та настѣпилъ бръбинака, а когыто-то на нозѣ-ты му ся разцѣпило нѣдѣ, а на бръбинака грѣбина-тъ ся прѣципила.*

Облічямы (да облѣжъ и да облѣчѣ), гл. д. Облѣчамъ: 1) Навличамъ, надѣвамъ, турямъ дрѣхъ, облѣкло: одѣвать, надѣвать, вадѣвать. *Облѣкохъ новъ-тъ си дрѣхъ. Какъ-то ризъ облѣчешъ, такъ-въ и щешъ съдереши.* 2) Турямъ, надѣвамъ на нѣкого, на нѣчто дрѣхъ, облѣкло; одѣвать, облекать, облачать. *Облѣкохъ дѣтя-то. Да го обличашъ, а да не го хранишъ.* 3) Давамъ нѣкому дрѣхы, облѣкло; одѣвать, снабдѣвать одѣждою. *Той го облича, че не е врядежъ едни дрѣхъ да си купи.* 4) Покривамъ, обшивамъ, об-

грывамъ като съ облѣкло; оболѣкивать, одѣвать, обшивать, обтягивать. *Сабя съ злато облечена, обкована съ злато.*

И си зема сабы димискиъ,
Димискиъ сабы, демпрлиъ,
Демпрлиъ съ злато облѣченъ. *Пѣс.*

— *мся, 1) гл. възвр.* Надѣвамъ, навличамъ на себе-си нѣчто дрѣхъ, облѣкло: одѣваться, облекаться, облачаться. *Облѣче ся Алиа, погляднѣся, пакъ съзъ тѣна. За почетъ глава ся облача.* 2) За пилета: покривамъ съ пера, израствать ми пера; оперушинавамъ; перить, оперять, опушѣть, наводить крѣлья. 3) *гл. стр.* Бывамъ облѣченъ по знаменование-то на глагола. — **чяный, прич. стр.** Облаченный, за дрѣхъ: носеный. *Обличанъ ко-жюхъ.*

Облічаніе, с. ср. отъ облічямы и облічяжся. Облѣчане.

Обло, нар. Валчисто, валчевисто, топчисто; крѣгло, овально.

Облогъ, с. м. Облагъ, обзалогъ, басъ; парѣ, закладъ. *Имамы облогъ съ него, хванѣли смѣи ся на басъ съ него, обзаложили смѣи ся. Облогъ главъ загуба.*

Ергени облогъ си чинятъ:
Кой ке прѣврѣли дръво-то
Сѣсъ триста огы желѣзо,
Съ тридесѣтъ благы лаболъкъ,
Тога ке земе Иринъ,
Ирина мома шенлива. *Пѣс.*

Обложвамъ, гл. мн-кр. отъ облагамъ.

Обложечый, нъ, на, но, пр. Обложень дъждъ, обложникъ, каплама; окладной, обкладной дождъ.

Обложникъ, с. м. Когато вѣпчкый небо-склонъ, цѣло-то небо е покрыто съ облаци, та вали дъждъ; обложень дъждъ, каплама; окладной, обкладной дождъ.

Обложѣжъ, ишь, — жилъ, гл. свр. отъ облагамъ; обкладъ, обложить, оковать. — **женый, прич. стр.** 1) Заобыколеный отколо съ нѣчто; обкладенный, обложенный. 2) Обкованый, окованый; окованный.

Облѣтый, обѣлъ, обла, обло, пр. Что е като топъ, като тонкъ; валчистый, топчистый, валевистый; крѣглый, шарообразный, окатистый, овальный. *Обло дръво, обѣлъ ка-мѣкъ.*

Облѣвамъ, гл. свр. отъ облѣввамъ. Да облювамъ. — **ваный, прич. стр.** Облюваный.

Облѣввамъ и облѣвувамъ (да облѣвамъ), гл. д. Облювамъ.

Облѣвване и облѣвуване, с. ср. отъ облѣввамъ. Облювание.

Облѣскамъ, гл. *свр.* отъ облѣскамъ. 1) Да обикъ, да отрьска нѣчто. 2) Да изнамъ, да онамъ, да опраскамъ, да изплюскамъ, да опукамъ, да изпукамъ; пережрѣть, сожрѣть. — *скантый, прич. стр.* 1) Обитый, отупаный, отрьсеный о нѣчто. 2) Изнаденый, онаденый, опрасканый, изплюсканый, опуканый, изпуканый; пережраный, сожраный.

Облѣскамъ и облѣскувамъ (да облѣскамъ), гл. *д.* 1) Обивамъ, опухамъ, отупивамъ, отрьсывамъ о нѣчто. *Облѣскахъ го о стѣнж-тж. Облѣскай си го о главж-тж*, обий си го о главж-тж, чини го каквото щешъ, прави съ него каквото знаешъ. 2) Изнадамъ, онадамъ, опраскамъ, изплюскамъ, оплюскамъ, изпукамъ, опуквамъ; пережирѣть, сожирѣть. — *мси, гл. стр.* Бывамъ облѣскавъ по знаменованіе-то на глагола. *Облѣска му ся о главж-тж*, оби му ся о главж-тж, нему останж на главж-тж, възъ него останж, той да му ся грыжи и да му мысли.

Облѣскаване и облѣскуване, с. *ср.* отъ облѣскамъ.

Облѣгамъ (облѣгвамъ, да облѣгнж, облѣгнувамъ), гл. *д.* 1) Възславамъ, турнамъ нѣчто да полѣгне възъ друго, да ся наблѣга на него; прислонять. *Облѣгнжлхъ го възъ стѣнж-тж. Облѣгнжлхъ главж-тж си на грждж-ты му.* 2) Оставямъ, турнамъ, товаровнамъ нѣчто възъ друго, той да му ся грыжи, той да ся труди въѣсто мене; возлагать. *Облѣгнжли смж само на Ивана*, отъ него чакамы, той да направи, той да нѣ донесе. *Облѣгнжлхъ е само на това*, само това му е останжло, само него има, само съ него ся храни. — *мси, 1) гл. възвр.* Опирамся, натискамся на нѣчто, лѣгамъ възъ нѣчто, подпирамся о него; наблѣгамся, възславамся; налегать, налегаться, опираться на что, навѣливаясь, прислоняться, прилегать. *Облѣгася като биберж. Облѣгася като на бащино-то си колѣно.* 2) Лѣжж, изтягамся и не врыжж ничто; излѣживамся, изтягамся, валямыя, тръкалямыя; залѣживать, валяться, перевѣртываться съ боку на бокъ. *Облѣгнжлхъ е, та не ще ничто да похване.* 3) Чакамъ отъ друго, уповавамся, надѣвамся на него, възславамся възъ него; полагаются. *Облѣгамся на Юкана*, отъ него чакамъ, на него ся уповавамъ. *Облѣгнжлхъ е на мене*, азъ да му ся грыжж, азъ да му помогнж. *Облѣгнжлхъ съмъ ся на нѣчто*, то ми е остало, отъ него ся поминувамъ. 4) *гл. стр.* Бывамъ облѣгнжть по знаменованіе-то на глагола.

Облѣгане, с. *ср.* отъ облѣгамъ и облѣгамся.

Облѣгвамъ, гл. *мжкр.* отъ облѣгамъ.

Облѣгнувамъ, гл. *уч.* отъ облѣгнж.

Облѣгнж, ешь, — *нжлж, гл. свр.* отъ облѣгвамъ. 1) Да възслонж, да опрж, да подирж, да наблѣгнж на нѣчто; прислонить. 2) Да възслонж, да останж, да натоварж възъ другого нѣчто; возложить. — *нжтый, прич. стр.* Възслоненый, опрѣный, подирѣный, наблѣгнжтый; прислоненый.

Облѣклѣ, с. *ср.* 1) Всичко, что ся облича, да ся носи; дрѣха, одѣло, руба; одѣжа, одѣжда, плѣтьс.

Турчанъ калинки думаше:
Събличай чрьпо облѣкло,
Обличай сини и зелено,
Че щешъ далеко да идешъ:
Прѣвъ девять горы зелены,
Прѣвъ девять воды студены,
Прѣвъ девять села въ десито. *Пѣс.*

Ты съднешъ и то съдне съ тебе, ты станешъ и то стане? Гат. — Облѣкло.

2) Кросжъ-тъ, шивъ-тъ, дрѣхы-ты както ся носятъ нѣйдъ; носима, рухо, руфеть; *костюмъ. Щопско облѣкло.* 3) Врѣмя-то, когато нѣкой ся облича. *Облѣкло на булкж*, когато ж обличать за вѣчнавжж-тж. *Облѣкло на родилжж*, когато обличать родилжж на третина день слѣдъ добыване-то.

Облѣкж, с. *м.* Обличкы.

Облѣкж и облѣчж, облѣчешъ, облѣкохъ, облѣклъ, гл. *свр.* отъ облѣчямъ и облѣчамъ. Да облѣчж: 1) Да навѣкж, да надѣнж, да намѣкж дрѣхж; одѣть, надѣть, вздѣть. 2) Да навѣкж, да надѣнж нѣкому дрѣхж; одѣть, облѣчь, облачить. 3) Да покрывж, да обшнж, да обгрывж, да обковж; оболочь, одѣть, обшить, обтянуть. — *лѣченый, прич. стр.* 1) За дрѣхж: навѣченый, надѣнжтый, намѣкжтый; одѣтый, надѣтый, вздѣтый. 2) Кой-то има на себе-си дрѣхы, неголый; одѣтый, облѣченый. *Научился голж, та го е срамж облѣченъ.* 3) Покрываетъ, обшитый, обгрывжтый, обкованый съ нѣчто като съ дрѣхж; одѣтый, обшитый, обтянутый. 4) За лица: покрываетъ съ пера, оперушенный; оперенный.

Облѣниж (да ся), *ншж*, — *нился, гл. свр.* отъ облѣниавамся и облѣниамся. Да ся полѣнж, да ся влѣнж, да мя хване лѣнь.

Облѣниавамся и облѣниамся (да ся облѣниж), гл. *об.* Ставамъ лѣнивъ, хваща мя лѣнь; лѣнжж, полѣниавамся, влѣниавамся; лѣнииться. *Да не ся облѣнишъ да свръшишъ, что-то ти поржжжж.*

Облѣняваніе и облѣняніе, с. ср. отъ облѣнявамся.

Олѣнѣж, ишь,—пиль, гл. свр. отъ облѣнямъ и облѣнявамъ. Да олѣнѣж, да излѣнѣж наоколо, всичко-то; облѣнѣть, обклеить, обить. —пѣнѣй, прич. стр. Олѣпеный, излѣпеный отоколо, отъ вси страны; облѣпленный, обклеенный, оклеенный, обитый.

Облѣпѣвамъ и облѣпѣмъ (да облѣпѣж), гл. д. Олѣпѣваамъ, излѣпѣвамъ, лѣпѣж наоколо, отъ вси страны; облѣпѣять, обклеивать, оклеивать, обивать. *Облѣпѣлъ прозорци-ты.* —мѣя, 1) гл. *вззер.* Олѣпѣмся, залѣпѣмся около нѣчто; облѣпѣть. 2) Залѣпѣмъ, налѣпѣмъ около себе си; облѣпѣлѣть, обклеиваться, оклеиваться. 3) гл. стр. Бывамъ облѣпѣть.

Облѣпѣваніе и облѣпѣніе, с. ср. отъ облѣпѣвамъ и облѣпѣвамся.

Облѣтѣй, тѣ, та, то, прич. стр. отъ облѣтѣж.

Облѣтѣч, с. м. Невръзало зрьно, което на врьшитѣж остава междѣ жито-то съ облѣкло-то си, съ луспы-ты си; облѣкѣж, облѣчкы, облаци, обувицы.

Облѣтѣж, в. облѣтѣж.

Облѣщамъ и облѣщувамъ (да облѣщѣж), гл. д. *Облѣщамъ очи*: 1) Глядамъ опулѣно на нѣчто, вторачвамъ, вѣлѣпервамъ очи га нѣчто; выпучивать, уставлять, вперять глаза. *Какѣо си облѣщилъ очи, та мя глѣдашь?* 2) Умирамъ, опулѣвамся, облѣщѣвамся. —мѣя, гл. *вззер.* 1) Умирамъ, опулѣвамся, облѣщѣвамъ очи, обрыцѣвамъ очи. 2) Избыстряна ми ся лице-то отъ болѣсть, отъ слабость; изцѣкѣлювамся, изцѣбрѣювамся, изсмукѣвамся.

Облѣщваніе и облѣщѣваніе, с. ср. отъ облѣщѣвамъ и облѣщѣвамся.

Облѣщѣж, ишь,—щиль, гл. свр. отъ облѣщѣвамъ. *Да облѣщѣж очи*: а) Да ся опулѣж въ нѣчто. б) Да умрѣж, да ся облѣщѣж, да обрыцѣж очи. —щенѣй, прич. стр. 1) Опулѣеный. 2) Умрѣлѣй.

Облѣж, ешь,—лѣж, гл. свр. отъ облѣивамъ. Да полѣж отгорѣ, отъ вси страны; облить, обдѣть, обкатить, окатить.—лѣкѣнѣй и —лѣкѣтѣй, прич. стр. Полѣкѣнѣй, залѣкѣнѣй отгорѣ, отоколо; облитѣй, обкатѣенный, окатѣенный.

Облѣбенѣй, нѣ, на, но, пр. Любенѣй и отъ другыго. *Знай, горо, и ты, че ка съмъ зелъ любя облѣбено, и разнеси на други-ты горѣ да знають и они!* Така выка въ горѣ младоженецъ, кога излѣзѣ, че невѣстата му не е была уназила дѣвство-то си.

Облѣивамъ, гл. свр. отъ облѣивамъ. Да облѣивамъ, да наблюдамъ, да наплѣскамъ съ блювочѣ, да ублюивамъ; наблѣвѣть. —вапѣй, прич. стр. Облѣиванный, наблюдаанный, ублюиванный, наплѣсканный съ блювочѣ; наблѣиванный.

Облѣивамъ и облѣивувамъ (да облѣивамъ), гл. д. Облѣивамъ, ублюивамъ, нацапѣвамъ, наплѣскамъ нѣчто съ блювочѣ, наблюдавамъ; наблѣивывать. —мѣя, 1) гл. *вззер.* Намацавамся, наплѣскавамся съ блювочѣ; облѣивамся, ублюивамся, наблюдавамся. 2) гл. стр. Бывамъ облѣиванъ.

Облѣиваніе и облѣивуваніе, с. ср. отъ облѣивамъ и облѣивамся.

Облѣж, ишь,—лиж, гл. д. Правѣж нѣчто да стане обло, валчисто; округлять.

Облаци, с. м. мн. Облѣчѣ.

Обмажѣж, ешь,—мазахъ,—мазалъ, гл. свр. отъ обмазѣвамъ. Да измажѣж, да намажѣж наоколо; обмазѣть. —мазанѣй, прич. стр. обмазанный.

Обмазѣвамъ и обмазѣувамъ (да обмажѣж), гл. д. Измазѣвамъ, намазѣвамъ наоколо, около нѣчто; обмазѣывать. —мѣя, 1) гл. *вззер.* Натрѣкѣвамся, намазѣвамся; обмазѣваться. 2) гл. стр. Бывамъ обмазанъ; обмазѣваться.

Обмазѣваніе и обмазѣуваніе, с. ср. отъ обмазѣвамъ.

Обмирѣивамъ и обмирѣивувамъ (да обмирѣивѣж), гл. д. Замирѣивамъ много, напраивамъ всичко наоколо ми да мирѣише; умирѣивамъ, увонѣивамъ.

Кинисала Еана по своего брата,
Па изминѣж девѣтъ вишѣнѣ-нѣ планѣние,
Изпыла Еана девѣтъ крадѣскы пѣсмы,
Завлѣзе въ десѣтѣж, ѣ обмирѣиса темѣанъ:
Постой, мало братѣ, темѣанъ ми мирѣисать. *Пѣс.*

—мѣя, гл. *вззер.* Замирѣивамъ много, умирѣивамся, завоѣтѣвамъ, увонѣивамся. *Обмирѣисался на тотѣюж.*

Обмирѣиваніе и обмирѣивуваніе, с. ср. отъ обмирѣивамъ и обмирѣивамся.

Обмирѣивѣж, ешь,—рисѣхъ,—рисѣлъ, гл. свр. отъ обмирѣивамъ. Да умирѣивѣж, да увонѣж. —рисѣанный, прич. стр. Умирѣисанный, увонѣенный.

Обмотѣивамъ (да обмотѣивѣж), гл. д. 1) Намотаивамъ около нѣчто; обмотѣивывать. 2) Замотаивамъ, смотаивамъ, забрѣкѣвамъ въ нѣчто; обмотѣивывать. *Обмотахъ си крака-та въ клѣпѣника.* —мѣя, 1) гл. *вззер.* Намотаивамъ нѣчто наоколо си; обмотѣиваться. 2) гл. стр. Бывамъ обмотанъ.

Обмотѣиваніе, с. ср. отъ обмотѣивамъ.

Обмотѣивѣж, ешь,—тѣлъ, гл. свр. отъ обмотѣивамъ; обмотѣивать.—тѣнѣй, прич. стр. 1) Намотанный около нѣчто; обмотанный.

2) Замотанный, смотанный, умотанный, забрыканый въ нѣчто; обмо́танный.

Обмѣивамъ (да обмѣиж), *гл. д.* Мыж нѣчто отъ вси страны; обмѣивать.—*мси, 1) гл. възвр.* Мыжся, измѣиваемся, омѣиваемся; обмѣиваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обмѣить.

Обмѣивание, *с. ср.* отъ обмѣивамъ.

Обмѣисловамъ (да обмѣислж), *гл. д.* Обмысламъ.

Обмѣислж, *ишь*, — *лиль*, *гл. свр.* отъ обмысламъ и обмѣисловамъ. Да прѣмыслж, да размыслж; обдумать.—*лентый, прич. стр.* Прѣмысленый, размысленый; обдуманный.

Обмѣисламъ и обмѣислювамъ (да обмѣислж), *гл. д.* Мыслж за нѣчто, какъ е по-добрь да стане; прѣмысламъ, размысламъ; обдумывать.—*мси, гл. стр.* Бывамъ обмысленъ.

Обмѣислание и обмѣислование, *с. ср.* отъ обмѣисламъ.

Обмѣиж, *ешь*, — *мыль*, *гл. свр.* отъ обмѣивамъ. Да измыж, да омыж отъ вси страны; обмѣить.—*мытыйй, прич. стр.* Измытый, омытый отъ вси страны; обмѣитый.

Обнѣсамъ (да обнесж), *гл. д.* Обнисамъ, обносамъ.—*мси, гл. възвр.* Обнисамся, обносамся, обножся.

Обнѣсание, *с. ср.* отъ обнѣсамъ и обнѣсамся.

Обнесж, *ешь*, — *несохъ*, — *несль*, *гл. свр.* отъ обнѣсамъ, обнѣсамъ и обнѣсамъ. Да занесж навсакждѣ. Да ся обнесж, *гл. възвр.* Да ся отнесж, да направж, да ся покажж, да постжнж, да ся владамъ, да ся докарямъ; поступить, обойтися, вести, показывать себя.

Обнѣжж, *ешь*, — *низахъ*, — *заль*, *гл. свр.* отъ обнѣивамъ. Да унижж наоколо; обнизать.—*пизаныйй, прич. стр.* Унизаныйй наоколо; обнизанный.

Обнѣивамъ и обнѣивувамъ (да обнѣижж), *гл. д.* Унизивамъ нѣчто наоколо, нанизивамъ на вси страны, обнизуж; обнизывать.

Да е аначала войну майка,
Че ще войно да си жени,
Да е пел нкы разнизала,
Войну коня обнизала. *Пѣс.*

—*мси, гл. стр.* Бывамъ обнизанъ; обнизываться.

Обнѣивание и обнѣивување, *с. ср.* отъ обнѣивамъ.

Обнизуж, *ешь*, *гл. д.* Обнизивамъ.

Марко кове коня у Заграда,
Самъ го кове, самъ копыто дръжи,
Къзатаж му гривж обнизуе
Все со золы и съ бѣлы грошовы. *Пѣс.*

Обнѣивамъ и обнѣивувамъ (да обнѣижж), *гл. ср.* Обнѣивамъ, обнѣивамъ, порастивамъ; выходить, изникать, прозлбать, пробиваться, всходить.

Перва слуга Синта Петка,
Та запѣна царскж нѣсенъ:
Че обнѣижж у рай божий,
Че обнѣижж чюдно дрьво
Маламено, столовато,
Всѣ му дебелъ позлатена. *Пѣс.*

Обнѣивание и обнѣивување, *с. ср.* отъ обнѣивамъ.

Обнѣижж, *ешь*, — *нжль*, *гл. свр.* отъ обнѣивамъ и обнѣивамъ. Да обнѣижж, да порастж; вѣдти, изникнуть.

Обнѣисамъ (да обнесж), *гл. д.* Обнисамъ, носж нагорѣ, надолѣ, носж навсакждѣ; обнасамъ, обносамъ.

Обнѣисание *с. ср.* отъ обнѣисамъ.

Обнѣитачъ, *с. м.* Подножие на станъ, на разбой за тѣване климъ, протекты чергы.

Обнѣивамъ (да обнѣижж), *гл. ср.* Обнѣивамъ.

Обнѣивание, *с. ср.* отъ обнѣивамъ. Обнѣивание.

Обнѣивамъ, *гл. мн-кр.* отъ обнѣисамъ.

Обнѣожся, *ишь*, — *ейся*, *гл. об.* Обнасамся, обносамся, обнисамся, отнасамся, показивамся, владамся, докаривамся, дръжжся съ хората; поступить, обходиться, вести себя.

Обнѣисамъ (обнѣивамъ, да обнесж), *гл. д.* Обнасамъ, обнисамъ, носж нагорѣ надолу, навсакждѣ.—*мси, гл. възвр.* Обножся.

Обнѣисание, *с. ср.* отъ обнѣисамъ и обнѣисамся. Обнасание, обнисание, владание, доваривание; обхождѣние, поведѣние.

Обогатѣивамъ (да обогатѣж), *гл. ср.* Стаивамъ богатъ, спечаливамъ, натруивамъ богатство; обогативамся, богатѣж, богатжся, забогатѣивамъ, разбогатѣивамъ; богатѣть, обогатѣяться, разживаться.

Обогатѣивание, *с. ср.* отъ обогатѣивамъ.

Обогатѣжж, *ешь*, — *тѣль*, *гл. свр.* отъ обогатѣивамъ. Да ся обогатж, да разбогатѣж, да ся обогатжж; обогатиться, разжиться.

Обогатѣж, *ишь*, — *тѣль*, *гл. свр.* отъ обогатѣивамъ. Да направж нѣкого богатъ; обогатить, набогатить, озолотить, наживить.—*тѣнзый, прич. стр.* Станжлыый богатъ, направеный да стане богатъ; обогатѣенный, набогатѣенный.

Обогатѣивамъ (да обогатѣж), *гл. д.* Правж нѣкого да стане богатъ; богатж, забогатѣивамъ; богатить, обогатѣять, набогатѣять, наживлять. *Господь сиромасы-тж обогатѣивава, богаты-тж осиромашѣивава.* —*мси, 1) гл. възвр.* Стаивамъ богатъ, богатжж, обогатѣивамъ, разбогатѣивамъ, забогатѣивамся,

обога́риваюся; бога́тятся, обогаща́ются, набога́щаются, нажи́ваются. 2) *гл. стр.* Бываю обога́тень.

Обогати́вание, с. ср. отъ обога́риваю и обога́риваюся.

Ободе́, с. м. Уста-та на капж.

Обожи́ваемъ, гл. д. Имаю нѣкого, нѣчто катъ за богъ; обожа́ть.

Обожи́вание, с. ср. отъ обожи́ваемъ.

Обои́, числ. м. Оба, обанца, и два-та и два-ма-та; оба.

Оболари́жъ (да ся), ишь, — рился, гл. свр. отъ оболари́ваюся. Да обогате́ж, да разбогате́ж, да забогате́ж, да ся обогатж; обога́тятся, разжи́ются.

Оболари́вание (да ся оболари́жъ), гл. възвр. Ставаю богать, богате́ж, обога́тѣваю, разбогате́ваю, забогате́ваю, обога́таваюся, забогатаваюся; бога́тятся, обогаща́ются, набога́щаются, нажи́ваются.

Оболари́вание, с. ср. отъ оболари́ваюся.

Обони́ание, с. ср. Чувство за душе́ние, за мирса́ние, за разпознавание дѣхъ тѣхъ на нѣчто; обони́ание.

Обора́вижъ (да ся), ишь, — вился, гл. свр. отъ обора́виваюся. Да ся окопите́ж, да ся свѣсте́ж, да ся сбудж, да дойдж на себе си; при́дти въ себя, опомни́ются.

Обора́виваюся (да ся обора́вижъ), гл. об. Дохождаю на себе-си, сбуждаюся, окопищаюся, свѣстиваюся; приходи́ть въ себя, опомни́ваться.

Обора́вание, с. ср. отъ обора́виваюся.

Оборва́ю и обору́иваю (да обору́жъ), гл. д. Обараю: 1) Побѣ́диваю нѣкого на нѣчто; надвиваю, надделѣваю, одолѣваю, надмо́ваю, насмо́ваю, навиваю; осѣ́ливать, пересѣ́ливать, перемогать, побѣ́ждать, поборать, обора́ть, побивать, низлагать, одолѣвать, одержать верхъ, побѣду. *Обори душманина си.*

Та сж ся двама борили,
Та сж ся три-два борили,
Та си обори́л младъ Стояне́,
Два́ пяди въ земѣ́хъ накара́лъ. *Пѣс.*

2) Наддумаю нѣкого, доказаю, че негово-то не е право, че не трѣ́бва да ся слуша́; опроверга́ть. *Оборилъ му ле́жи-тѣхъ.* 3) Свалаю, снимаю, откачаю, отмѣ́таю; снима́ть. *Си обори́хъ чантж, чантж та-гарджийжъ, берамъ, берамъ, нѣтрѣ́ кла-вамъ.* 4) Сбараю, повалаю, завалаю, рутинаю, ручкаю, катураю; опроки́дывать, наклоня́ть, слома́ть.

Стояне, холанъ Стояне,
Бръкни си въ златны́ джоповы,
Извади кры́жъ долбенжъ,
Че си очн-тѣ прѣ́връжи,

Че щж за силно да бѣ́гамъ,
Планины́-тѣ щж оборо́ж,
Камни́-тѣ прахъ щж сторж. *Пѣс.*

Люто кляне́тъ стара майка
Хайдутъ Велкова:
Да бы далъ Богъ силе́нъ вътеръ
Изъ Будинъ града,
Да оборитъ баде́мъ дръво
Тенко вѣсо́ко,
Да убодетъ хайдутъ Велко
сосъ малж момж. *Пѣс.*

—мся, 1) *гл. възвр.* Сбараюся, падаю, развалаюся, катураюся, срупаляюся, срут-ваюся; обруша́ются, разруша́ются, обва́ливаются.

Станж майка покaра́ла:
Не ходай ми рано въ цръквж,
Въ цръковы́ имать много гаци,
Въ тебе́ ке ся опуля́тъ,
Цръкви́ ке ен оборо́ять. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бываю оборо́ень по знамено-ванне-то на глагола.

Оборвање и обору́ивание, с. ср. отъ оборо́ваю и оборо́ваюся.

Оборе́ць, у.м. м. отъ оборо́. Оборча.

Оборчли́ва бы́лка. Раст. *Tanacetum vul-gare*, вратыка, вратлика, вратыга, врьтыга, врьтыка; пѣ́зма, дѣ́кая ряби́нка.

Оборча́, у.м. ср. отъ оборо́. Оборець.

Обору́жъ, с. м. 1) Сграда, уграда, кѣщж за надѣръ добытѣ́ж; ахѣ́рж, нахѣ́рж, дамъ; хлѣ́въ, сто́ило. *Обору́жъ за конѣ́, коню́шница; коню́шня. Обору́жъ за добытѣ́жъ, по-топъ; ка́рда. Два́ магарета́ ся рѣ́зати въ чю́ждѣ́ обору́жъ.* 2) Мѣсто за подслонж на добытѣ́жъ, на друго нѣчто; сушина, сла-мяникъ, сана. *Обору́жъ за сѣ́но, дѣ́то дръ-жати сѣ́но. Обору́жъ за окачанѣ́ нѣчто; повѣ́тье.* 3) Заграда около́ нѣчто; ограда, стобору́жъ, плетъ; забору́жъ. 4) Обпръ. *Обору́жъ обра́жъ.*

Обору́жъ, ишь—рилъ, гл. свр. отъ оборо́ваю и обору́иваю. 1) Да надви́ж, да на-ви́ж, да надделѣ́ж, да одолѣ́ж, да надмо́нж, да насмо́гнж; осѣ́лить, пересѣ́лить, перемогъ, побѣ́дить, одолѣ́ть, поборотъ, оборотъ, побить, низложитъ. 2) Да над-думаю нѣкого, да му доказа́ю противно-то; опровергну́ть. 3) Да сва́лж, да снемж, да отка́жж, да отмѣ́тнж; сня́тъ 4) Да сбору́ж, да повалж, да катура́ж; опроки́нуть, наклоня́ть, слома́ть. —*реный, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Оббе́суваемся, гл. възвр. Оббе́сваю въ 3-то знаменование.

А стояне Момчула войвода,
Кс те пра́шаю, право да ми кажешъ,
Квечерина коня́ подкову́вашъ,
На утринж конь си оббе́сувать. *Пѣс.*

Обоѣвамь (да обоѣѣж), *гл. ср.* 1) За чловѣкъ: оставамь боѣ, не ми оставать обуца, издирамь си обуца-та.

Вардили сж, вардили сж до седемь годинъ,
Годи оголѣли, бои обоѣли,
Бои обоѣли, вѣшкы гы изалты,
Вѣшкы-гы амъ, вѣшкы-гы имъ като
добры прасци,
А пакъ гинды като добры миды. *Пѣс.*

2) Изпадамь, западамь, осиромашивамь, засиромашивамь; упадѣть въ своѣмъ состоянїи, бѣднѣть. *Оголѣ и обоѣ народѣ-тъ, нѣма съ какво хлѣбъ да си купи.* 3) За животно: падать ми пета-ла-та, плочиты; обошувамся, разковавамся; раскѣвываются. *Обоѣлъ конь, паднѣлы му пета-ла-та.*

Десято кончи най-харно,
Него ще бинекъ да изди;
Своица го Тодоръ накова,
Отозарана му обоѣ. *Пѣс.*

Обоѣване, с. ср. отъ обоѣвамь.

Обоѣѣж, ешь,—сѣлъ, гл. свр. отъ обоѣвамь. 1) Да останж боѣ. 2) Да западнѣж, да изпаднѣж, да осиромашнѣж, да засиромашнѣж, да оголѣѣж; упѣсть, обѣднѣть. 3) Да ся разковж; раскѣвѣть.

Обрабѣтвѣмь и обрабѣтувамь (да обрабѣтж), *гл. д.* Работж, направнамь нѣчто както трѣбна; изработвамь, разработвамь; обрабѣтывать, обдѣлывать. *Обрабѣтихъ си нивѣ-тъ, разорахъ гы, наторихъ гы както трѣбна.* — *мси, гл. стр.* Бывамь обработенъ; изработвамся, разработвамся; обрабѣтываться, обдѣлываться.

Обрабѣтване и обрабѣтуване, с. ср. отъ обрабѣтвѣмь.

Обрабѣтж, ишь,—тилъ, гл. свр. отъ обрабѣтвѣмь. Да изработж, да уработж, да разработж; обрабѣтѣть, обдѣлѣть. — *тенѣтъ, прич. стр.* Изработенѣтъ, уработенѣтъ, разработенѣтъ; обрабѣтанныѣтъ, обдѣланныѣтъ.

Обрабѣвамь и обрабѣдувамь, гл. д. свр. Да зарабѣвамь, да възрабѣвамь, да развеселѣж; обрабѣдовать. *Да ся обрабѣвамь, гл. възвр.* Да станж радостенъ, да ся обирабѣвамь, да ся зарабѣвамь, да ся възрабѣвамь, да ся развеселѣж; обрабѣдоваться.

Самъ си ся царь-тъ обрабѣва,
Та прие Радж влахынѣ,
На чардапи ѣз изкачи,
Та ѣ столниж хариза. *Пѣс.*

*Обрабѣвался като сирѣчѣ на слнцѣ.
Обрабѣвался като рѣждж на желѣзо.
— ванѣтъ, прич. стр.* Обирабѣванѣтъ, зарабѣванѣтъ, възрабѣванѣтъ, развеселенѣтъ; обрабѣдованнѣтъ. *Обрабѣванъ и засмѣнъ до уши.*

Обрабѣдамь (да обродж), *гл. д.* Рабѣдамь много.

Не вѣй, вѣтру, не лѣмай ме,
Оти сумь си обродила
На двѣ вѣткы три яболка! *Пѣс.*

— *мси, гл. възвр.* Рабѣдамся, ставамь много.

Дойди, дойди, левентъ Марко,
Жито ти ся обродило,
Всака пива хамбаръ жито,
Гноеница два хамбара. *Пѣс.*

Обрабѣдание, с. ср. отъ обрабѣдамь и обрабѣдамся.

Образецъ, ум. м. отъ образъ.

Образумѣж, ишь,—милъ, гл. свр. отъ образумѣвамь. 1) Да вразумѣж, да настаѣж, да умѣдрѣж; образумѣть, остепенѣть. 2) Да дамь умъ, да научѣж, да настаѣж на правѣтъ пѣтъ, да вразумѣж; надоумѣть, наразумѣть, надоразумѣть. 2) Да дамь да разбере, да направѣж да разумѣж, да вразумѣж, да изгѣтѣкувамь; вразумѣть. — *мбѣнѣтъ, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Образумѣвамь (да образумѣж), *гл. д.* 1) Докарвамь нѣкому на умъ, вразумѣвамь го, умѣдривамь го, настаивамь го на правѣтъ пѣтъ; образумѣвать, остепенѣть. 2) Докарвамь нѣкому на умъ, давамь умъ; вразумѣвамь, научвамь, настаивамь; надоумѣватъ, наразумѣвать. 3) Давамь, правѣж да разумѣе, да разбере; вразумѣвамь, гѣтѣкувамь; вразумѣть. — *мси, гл. възвр. и стр.* Дохождамь на умъ, добывамь умъ, ставамь разуменъ; вразумѣвамся, умѣдривамся; образумѣваться, остепенѣться.

Образумѣване, с. ср. отъ образумѣвамь и образумѣвамся.

Образѣж, ум. ср. отъ образъ. Образецъ.

Образъ, с. м. 1) Прѣднѣ-та чѣсть на главѣ-тъ на чловѣка; лице, ликъ, сурѣтъ; лицѣ.

Сынко Никола, Никола,
Като е толко далеко,
Да ли е, сыне, хубава,
Да ли е, сыне, гыздава,
Бѣла-червена на образъ,
Тынка-высока у снагж
Като прѣзморскж трѣстикж? *Пѣс.*

Една-та рѣка мѣе другж-тъ, и двѣ-тъ образа, или: рѣка рѣкж мѣе, а и двѣ-тъ образа. 2) Буза, страна на чловѣка; яблѣчница; щекѣ.

Досѣтисѣ болно Еане,
Та си одра дѣсенъ образъ;
Потекожж прытъ крѣви,
Та написа бѣлж книгж,
Бѣлж книгж, црѣно писмо. *Пѣс.*

Немой, керко, немой, нрата не отварѣй,
Лудо е пиано, вечерѣж не сакѣтъ! —

Ако, майко мила, вечеръж ќе најмъ,
Мой бѣли образи сладка-на вечера! Пѣс.

3) Изписано лице, изписанъ образъ ; лице, лѣкъ, каддо ; изображеніе, портрѣтъ. 4) Една-та страна на листо на печатанъ книгъ ; страница. — *Объимъ му образа :* а) Засрамиль го съ нѣчто. б) Отвориля му лице-то, изгъзыль съ чисто лице.

Да ти е живо кончя-то,
Това ти образъ обѣли,
Хатлии что ми надели! *Пѣс.*

Обра́на, с. ж. **Отбрана**, **забрана**, **запаза**, **завардване**; **оборо́на**, **защита**, **опло́ть**, **огра́да**. **Обра́нѣй**, нѣ, на, но, *прич. стр.* в. **обѣрж**. **Обра́нѣж**, ишь, —ниль, *гл. свр.* отъ **обра́нѣмъ**. Да **забраниж**, да **запазж**, да **закрыльж**, да **затульж**; **оборонѣть**, **защитѣть**, **оградѣть**. — **ненѣй**, *прич. стр.* **Забраненѣй**, **заварденѣй**, **запазенѣй**, **закрыленѣй**, **затуленѣй**, **защитенѣй**; **оборонѣнный**, **защитѣнный**, **ограждѣнный**.

Обраніѣ, *ишь, —нійѣ, гл. свр.* отъ **обра-**
ніавамъ. Да **подбранѣ**, да **станѣ** рано.
Обраніавамъ (да **обраніѣ**), *гл. ср.* Става
рано, **подбранава**мъ.

Хай билбиле, лѣпо пила,
Что си толко обранило,
Отъ сонъ мене разбудило,
Да бы куршумъ те удрило! *Пѣс.*

Обрані́ваніе, *с. ср.* отъ **обрані́вамь**.
Обрані́амь (да **обрані́ж**), *гл. д.* Браніжъ нѣ-
кого, нѣчто; забраніамъ, завардвямъ, запаз-
вамъ, закрыліамъ, затуліамъ, зашитіамъ;
обороніть, защищѣть, ограждѣть. — *мся*,
гл. възвр. Браніжся, забраніамся, завард-
вамся, запазвамся, закрыліамся, затуліамся,
зашитіамся; обороніться, защищѣться,
ограждѣться.

Обра́ннаніе, с. ср. отъ обра́ннамъ и обра́ннамся. Обрана.

Обра́слый, — сълъ, сла, сло, *пр.* Что има по себе-си, наоколо нѣчто порасло; **зоро́слый**, **обра́слый**, **поро́слый**. *Обрасълъ дворъ*, покрытъ съ трѣвж, съ бурянь.

Обраствамъ, обрастувамъ и обрастну-
вамъ (да обрастѣ и да обрастнѣ), *гл.*
ср. 1) Покрывамся съ трѣвѣхъ или съ дру-
го растение; зараствамъ; зарастать, поро-
стать, обростать.

Малко дръмнѣхъ, голѣмъ сѣнь сънувахъ:
Двори ми въ пелѣтъ обраснахли,
Прѣдъ порты ми црѣнь бѣярахъ побитъ,
До байрака чешма изведена. *Пѣс.*

Всичкы-ты дръвѣя зелены,
Съ зелены листыя обрали,
Едно ми дръво срьдъ горѣ
Зелены листыя не има. *Пѣс.*

Звѣзды небо обкытихъ,
Стовны трава обрастяхъ,

Хванж мома да лихуе,
Да лихуе, да врагуе,
Да врагуе да си иде. Пѣс.

2) Покрыва^юсь съ кос^мы, съ мѣх^ъ, съ бра^дъ, пораст^ать мн^ѣ кос^мы, бра^да; опуш^ать^{ся}, об^лады^аться. *Образъ въ кос^м, въ бра^дъ.* 3) Зараст^авъ за нѣч^ѣю, в^раст^авъ; в^рост^ать. *Образъ въ скал^ъ-т.к.* 4) Пораст^авъ, из^раст^авъ; вы^раст^ать.

Да й кажешь на мож-тж милж майкж:
Ми обраслы косы до земыж-тж,
Ми обраслы у прына зжндана! Пѣс.

**Обра́стваніе, обра́стуваніе и обра́стну-
ваніе, с. ср. отъ обра́ствамъ.**

Обрастиѣхъ, ешь, — нжѣхъ, и
Обрастѣхъ, ёшь, — рѣстохъ, — рѣсѣхъ, сла,
сло, *гл. свр.* отъ **обраствахъ** и **обра-**
стнувахъ. 1) Да **зарастѣхъ; заростѣхъ, поро-**
стѣхъ, обростѣхъ. 2) **опушѣстѣхъ.** 3) Да **зара-**
стѣхъ, да вѣрстѣхъ, да сѣ вѣрстѣхъ; вѣрстѣхъ. 4)
Да **порастѣхъ, да изростѣхъ; вѣростѣхъ.**

Обратъ, с. м. Въ изреченна: *овратъ, за-
вратъ тамо*, спр. кой кждѣ ще, ты тамъ.
*Обратъ, заавратъ все токо това ся собо-
рува*, навсякъждѣ все едно ся приказва,
все за едно ся соборува.

Обращи́евъ, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ
обращи́е^нв^амъ. Да обрашнѣ. — **вѣн**ый,
прич. стр. Обращенный.

Обращёвнѣмъ (да **обращёвѣѣ**), гл. д.
Обращивамаъ. *Който иде на водянницѣж,*
все ще ся обрашнѣви.

Обращі́енаше, с. ср. отъ **обращі́е**въмъ. **Обращі́е**къ, йшь, — ниль, гл. свр. отъ **обращі́е**въмъ. Да **обращіе**въж, да **напрашіе** съ **брашно**, да **набрашневъж** ; **намучніть**, **обмучніть**. — **цѣнѣтый**, прич. стр. **Обращіе**въеный, **набрашневеный**, **напрашеный** съ **брашно**.

Обращѣніѣмъ (да **обращѣнѣ**), *гл. д.* На-
правляемъ нѣчто съ бранно; **обращивемъ**,
убрашивемъ, **пабрашивемъ**. — *мѣся*, *гл.*
взвѣр. и *спр.* **Вывамъ** **обращенѣ**, **покры-**
вемъ, **направшамъ** съ бранно.

Обращі́ваніе, с. ср. отъ обрашні́вамь.
Обра́щамь, в. обрѣ́щамь.

Обрѣжъ и обречѣжъ, чѣшь, — рѣкохъ, — рѣ-
кѣжъ, *гл. свр.* отъ **обрѣчѣамъ**. Да дамъ
думъ, да врекъ, да **общѣжъ**, да втаксамъ;
общѣать, отсулять. — **рѣчѣтый**, *прим.*
стр. Вреченый, общѣанный, втаксанный;
общѣанный, отсуелѣнный.

Обрѣшь, с. ж. Пжтека възъ стрѣмень врѣхъ.
Обрѣвамъ (да обрѣиж), гл. д. Обрѣчвамъ.

Обрѣваніе, с. ср. отъ обрѣивамъ. Обрѣч-
ваніе.

Обрѣиваѣ и обрѣиваѣ (да обрѣивѣ), гл.
д. Ривѣ, пориваѣ навсѣивѣдѣ.

Обрѣнѣ, ешь,—налѣ, *г.л. свр.* отъ обрѣн-
вамъ. Да поринѣ.

Обрѣчвамъ и **обрѣчювамъ** (да обрѣчѣ),
г.л. д. 1) Орѣзвамъ съ брѣчь косѣ-тѣ, бра-
дѣ-тѣ на нѣкого; обрѣсвамъ, обрѣвамъ; об-
ривать. 2) Измамвамъ нѣкого, зимамъ, изна-
дамъ му нѣчто; обрѣсвамъ. *Обрѣчили го*
безъ брѣчь. Много е чвѣчета оскубалъ,
и това нека обрѣчи.—*мси, 1) г.л. възвр.*
Орѣзвамъ брадѣ-тѣ си, косѣ-тѣ си съ брѣчь,
обрѣсвамся; обриваться. 2) *г.л. стр.* Бы-
вамъ обрѣченъ.

Обрѣчване и **обрѣчюване**, *с. ср.* отъ
обрѣчвамъ.

Обрѣчѣ, ишь,—чилѣ, *г.л. свр.* отъ обрѣч-
вамъ. Да обрѣчѣ, да обрѣсѣ; обрѣть.
—ченый, *прич. стр.* Обрѣснатый, обрѣ-
тый; обрѣтый.

Обрѣчамъ (да обрѣчѣ), *г.л. д. 1)* Казвамъ,
че щѣ направѣ нѣчто, давамъ думѣ да го
направѣ; врѣчамъ, обѣщавамъ, таксувамъ,
втаксувамъ; обѣщать, сулить, отсуливать.

Поврѣнѣхъ Тодоркѣнъ дѣверъ,
Та невѣсти ковчежя не дава,
Чтото ѿ свѣтъръ обрече. *Пѣс.*

2) Давамъ думѣ да дамъ нѣкому нѣчто.
Обрѣкли сѣмъ Ивана на Святаго Ива-
на, като порасте, щемъ го дадемъ да служи
на Св. Иванъ. — *мси, г.л. възвр.* Давамъ
думѣ, обѣщавамся, врѣчамся, изрѣчамся,
ветамся, втаксувамся; обѣщаться. *Обрече*
ся да го направи.

И ся е Ненчо обрѣкълъ,
По едвѣ кола бѣлъ воскѣтъ,
И едвѣ кола бѣлъ теманъ. *Пѣс.*

Обрѣчане, *с. ср.* отъ обрѣчамъ и об-
рѣчамся. *Пѣс.* *добро е необрѣчане-то*
отъ неизпѣнене-то.

Обрѣчѣ, ешь,—рилѣ, *г.л. свр.* отъ обрѣч-
вамъ. Да обрѣчѣ. — *рѣтый, прич. стр.*
Обрѣченый.

Обрѣдѣ, ишь,—дѣлѣ, *г.л. свр.* отъ обрѣдѣ-
дамъ. Да рѣдѣ много. — *дѣный, прич.*
стр. Что ся е рѣдѣ много.

Оброкѣрка, *с. ж.* Жена, мома оброкѣрь.

Оброкѣрскый, ска, ско, *пр.* отъ оброкѣрь.

Оброкѣрчя, *ум. ср.* Малѣкъ, младъ оброкѣрь.

Оброкѣрь, *с. м.* 1) Който има оброкѣ. 2)
Отишѣлъ на оброкѣ.

Оброкѣ, *с. м.* 1) Това, что е обѣщано, обре-
чено да стане, да ся изврѣши, да ся даде;
обѣщаніе, обѣтъ. *Далъ сѣмъ оброкѣ да*
идѣ на Святой Иванъ. 2) Чтото е уре-
чено да ся дава бато данѣкъ; поданъ, по-
рѣзъ; оброкѣ, обоброкѣ, налѣгъ. 3) Служ-
ба на свѣтецъ, покровитель на нѣчто; под-
крѣстѣ, записъ. *Имамы оброкѣ на Свя-*
той Илѣж.

Обрѣнѣвамъ и **обрѣнѣювамъ** (да обрѣнѣ),
г.л. д. 1) Изпущамъ, изронвамъ; обрѣнѣ-
вать.

Съ крыло трѣнѣж орелъ крыстатого,
Съ крыло трѣнѣж кичѣжи обрѣни,
Та падѣжло между три хора. *Пѣс.*

2) **Обрѣнѣвамъ** слѣзы, поронивамъ, заплак-
вамъ; проливать слѣзы.

Че заплака Димитрица
И обрѣни дребнѣ слѣзы,
Та покапа бѣлъ Димитра,
Покапа му бѣло лице,
Разбудися бѣлъ Димитъръ. *Пѣс.*

—*мси, г.л. стр.* и *возвр.* Изронвамся, по-
ронивамся, падамъ, бывамъ обрѣненъ. *Обро-*
нися ситно цвѣтѣ.

Обрѣнѣване и **обрѣнѣюване**, *с. ср.* отъ
обрѣнѣвамъ.

Обрѣнѣ, ишь,—нилѣ, *г.л. свр.* отъ обрѣнѣ-
вамъ. 1) Да изронѣ, да изпустѣ; обрѣ-
нить. 2) Да поронѣ, да заронѣ, да про-
лѣжѣ слѣзы, да заплачѣ; пролѣть слѣзы.
—*невый, прич. стр.* Изроненый, поро-
неный, изпустѣтый; обрѣненный.

Оброкѣ, ишь,—силѣ, *г.л. свр.* отъ обро-
сѣвамъ. Да поросѣ, да наросѣ, да изро-
сѣ; оросить. —*сѣный, прич. стр.* Поро-
сеный, наросеный, изросеный; орошеный.

Оброкѣвамъ (да оброкѣ), *г.л. д.* Намѣкрѣ-
вамъ нѣчто съ росѣ; поросѣвамъ, наросѣ-
вамъ, изросѣвамъ; орошать.

И ми отрѣча право на чешмѣ,
Та ми залѣж утронѣж водѣ,
Вѣтъръ вѣнавѣ, роса оброкѣнѣ. *Пѣс.*

Оброкѣище, *с. ср.* 1) Мѣсто, дѣто нѣкога е
была црѣкъ; церковнище, трохалище. 2)
Мѣсто, дѣто правѣтъ служѣж оброкѣ.

Обружамъ (да обружѣ), *г.л. д.* Обружѣвамъ.

Обружѣ, *с. ж.* Накытъ, накытка, кыта,
кытило, кычило, кычирина, труфа, трухва,
такѣмъ; нарядѣ, убѣръ.

Ей Иоване бѣлигражданине,
Обружѣ ся, Бѣлый градъ изгорѣ. —
Нека гори, да бѣ да изгори,
У него сѣмъ три годинѣ робувалѣ:
Прѣвъ годинѣ за добраго конѣ,
Вторѣ годинѣ копу за обружѣ,
Треки годинѣ за прѣвно-то либѣ! *Пѣс.*

Обружамъ, *г.л. д. свр.* Да накытѣ, да на-
кычѣ, да укытѣ, да нагызѣ, да накып-
рѣ, да натруфѣ, да натаврѣ; нарядѣтъ
убрѣтъ.

Ей невѣсто, добро мое,
Запали си до двѣ свѣчѣ,
Да идемы въ конюшницѣ,
Да отсѣдѣмъ добра конѣ,
Да отсѣдѣмъ, да обружамъ. *Пѣс.*

Да ся обружамъ, *г.л. възвр. свр.* Да сѣ

накытѣ, да ся накычѣ, да ся укытѣ, да ся нагыздѣ, да ся накышрѣ, да ся натруфѣ, да ся натаврѣ; нарядитѣся, убраться. *Обружался, нарядился.*—**жнанный**, *прич. стр.* Накытенный, накыченный, укытенный, нагызденный, накышреный, натруфеный, натавранный; нарядженный, убранный.

Изльзохъ, Дойко-ле, ергени-ти
Какъ соколы, Дойко-ле, по горж-тѣ,
Изльгохъ, Дойко-ле, двѣйгы-ты
Какъ яребицы, Дойко-ле, обружанны. *Пѣс.*

Обру́лвамь и обру́лювамь (да обру́лж), *гл. д.* Обруламы

Обру́лж, ишь,—лиль, гл. свр. отъ **обру́лнамь и обру́лвамь**. Да обрусж, да ожуль, да ошмуль: сбить, обить плоды съ дѣрева.—**лентый**, *прич. стр.* Обрусеный, ожуленый, ошмуленный. *Обруленъ отъ вѣтѣра плоды; обѣй.*

Обру́лнамь (да обру́лж), *гл. д.* Обруламы: 1) Удрямъ по овошкѣ съ нѣчто, за да опада плоды-тъ отъ неж; обрусувамь, ожулвамь, ошмулвамь; сбивать, обивать плоды съ дѣрева. *Обрулихъ мж крушж-тж, орѣхж.* 2) Базвася за нѣчто, кога бпе, удриа о друго нѣчто, и за вѣтѣра, кога духа, бпе въ нѣчто; ожулвамь. *Вѣтѣръ-тж му обрули уши-тж.*—**мся**, *гл. стр.* Бывамъ обруленъ; обрусуамся, ожулвамся, ошмулвамся; обиваться.

Обру́лнание, с. ср. отъ **обру́лнамь**.

Обру́свамь и обру́сувамь (да обру́сж), *гл. д.* Обруламы, ожулвамь, ошмулвамь.

Обру́свамь и обру́сувамь (да обру́шж), *гл. д.* Обрышвамь, обрысувамь, отрывамь.

Обру́сване и обру́суване, с. ср. отъ **обру́свамь**.

Обру́сець, у.м. м. и обру́сця, у.м. ср. отъ **обру́сь**. Крыпица, пешкирець.

Обру́сь, с. м. Всякой късь платъ за изтрывание лице-то и рѣцѣ-ты; крына, ржченпкъ, ржчикъ, просопъ, пешкиръ; полотѣнце, платѣкъ, салфѣтка.

Обру́сж, ишь,—силъ, гл. свр. отъ **обру́свамь**. Да обрулж, да ожуль, да ошмуль; сбить, обить плоды съ дѣрева.—**сентый**, *прич. стр.* Обруленный, ожуленый, ошмуленный.

Обру́шж, ешь,—русаль, гл. свр. отъ **обру́свамь**. Да обрышж, да обрышж, да отрыж, да изтрыж. — **русанный**, *прич. стр.* Обрышеный, обрысанный, отрытый, изтрытый.

Обръ́гвамь и обръ́гнувамь (да обръ́гж), *гл. ср.* Привыкнамь, алащесвамь на нѣчто, одръгвамь, вгугуравамь, научамся, навывамь; выкнутъ, повывать, привыкать, пріучаться, набивать рѣку; предаваться,

безропотно покоряться чему. *Обръгнжлѣ на бой, на товаръ.* В. **обдрѣгвамь**.

Обръ́гване и обръ́гнуване, с. ср. отъ **обръ́гвамь**.

Обръ́гж, ешь,—нжль, гл. свр. отъ **обръ́гвамь**. Да привыкнж, да навывкнж, да ся научж, да одрыгнж, да обдрыгнж, да ся вгугурж; привыкнуть, пріучиться.

Обръ́свамь и обръ́сувамь (да обръ́шж), *гл. д.* Обрышвамь, отрывамь.

Обръ́сване и обръ́суване, с. ср. отъ **обръ́свамь**. Обрышване, обрышване.

Обръ́скамь, гл. свр. отъ **обръ́скамь**. Да избръскамь, да отбръскамь. — **сканный**, *прич. стр.* Избръсканный, отбръсканный.

Обръ́скамь и обръ́скувамь (да обръ́скамь), *гл. д.* Съ бръскане изчпствамь, омытамь нѣчто; избръскамь, отбръскамь. — **мся**, 1) *гл. възвр.* Избръскамь, отбръскамь нѣчто по себе-сп. 2) *гл. стр.* Бывамъ обръсканъ.—*Обръскай му го о главж-тж, или: да си го обръска о главж-тж*, не струва ничто, да го прави, каквото ще, да ся бпе по главж-тж съ него.

Обръ́скване и обръ́скуване, с. ср. отъ **обръ́скамь**.

Обръ́швамь и обръ́шювамь (да обръ́шж), *гл. д.* Обръсвамь: 1) Брышж, трыж нѣчто мокро, прашно; избрышвамь, обрышвамь, изтрывамь, отрывамь, избрусвамь; обтирать, отирать, вытирать. *Обрыши си лице-то.* 2) Нѣчто написано затривамь; избрышвамь, избрысвамь, изтрывамь, отписывамь, заличивамь, изгасивамь; зачѣркивать, исключать изъ списка. *Обрышилъ дѣскж-тж.* — **мся**, 1) *гл. възвр.* Избрышвамся, обрышвамся, избрусвамся, изтрывамся, отрывамся; обтираться, отираться, вытираться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обрысанъ, обрышенъ; заличивамся, заличивамся, изгасивамся; зачѣркиваться.

Обръ́шване и обръ́шюване, с. ср. отъ **обръ́швамь и обръ́шювамь**.

Обръ́шж, ишь,—шилъ, гл. свр. отъ **обръ́швамь, обръ́шнамь и обръ́свамь**. 1) Да обрышж, да избрышж, да избрышж, да обрусж, да изтрыж, да отрыж; обтерѣть, отерѣть, вытерѣть. 2) Да избрышж, да изтрыж, да отишж, да заличж, да изгасж; зачеркнуть. — **шеный и обръ́санный**, *прич. стр.* 1) Обрысанный, обрышеный, избрышеный, обрусанный, изтрытый, отрытый; обтертый, отертый, вытертый. 2) Затрытый, отписанный, заличеный, изличеный, изгасеный; зачѣркнутый.

Обръ́шнамь (да обръ́шж), *гл. д.* Обрышвамь.
Обръ́шнание, с. ср. отъ **обръ́шнамь**. Обрышване.

Обрѣва, с. ж. Сыпанница, шарка червенка; корь.

Обрѣвамъ (да обрѣѣж), гл. д. Зарывамъ нѣчто отоколо, отъ вси страны; обрѣвать. —мси, 1) гл. *възвр.* Зарывамся въ нѣчто; обрѣваться. 2) Покрыва ми ся снага-та съ пшичици обрѣвъ; изпырѣивамся. 3) гл. *стр.* Бывамъ обрѣть.

Обрѣване, с. ср. отъ обрѣвамъ и обрѣивамся.

Обрѣвъ, с. м. 1) Прыщичици, съ конто ся покрыва тѣло-то на чловѣка, кога ся изпоти. 2) Тяжка, голѣма шарка.

Обрѣивамъ и обрѣисувамъ (да обрѣѣж), гл. д. Обрѣивамъ.

Обрѣисване и обрѣисувание, с. ср. отъ обрѣивамъ. Обрѣисване.

Обрѣивамъ и обрѣивамъ (да обрѣѣж), гл. д. Обрѣивамъ.

Обрѣивание и обрѣивание, с. ср. отъ обрѣивамъ. Обрѣивание.

Обрѣивѣж, ишь,—шилъ, гл. *свр.* отъ обрѣивамъ и обрѣисамъ. Да обрѣивѣж. —шеный и —рысаный, *прич. стр.* Обрѣивеный, обрѣисаный.

Обрѣкамъ, гл. *свр.* отъ обрѣивамъ. 1) Да разбрѣкамъ, да избрѣкамъ, да убрѣкамъ, да размѣж. 2) Да сбрѣкамъ, да побрѣкамъ, да карашисъж. —каный, *прич. стр.* 1) Разбрѣканый, избрѣканый, убрѣканый, размѣсеный. 2) Сбрѣканый, побрѣканый, карашисаный.

Обрѣивамъ и обрѣивамъ (да обрѣивамъ), гл. д. 1) Мѣж, брѣкамъ нѣчто много, та да бжде навснѣждѣ еднакво; разбрѣивамъ, избрѣивамъ, убрѣивамъ, размѣивамъ, смѣивамъ, каѣивамъ; смѣивать, размѣивать. *Обрѣивалъ калъ-тж и залѣивалъ дупкж-тж.* 2) Сбрѣивамъ, побрѣивамъ, забрѣивамъ, замотавамъ, заглѣивамъ; спѣивать, сбивать. *Обрѣивалъ пряждж-тж.* *Обрѣивалъ работж-тж си.* —мси, 1) гл. *възвр.* Побрѣивамся, сбрѣивамся, забрѣивамся, сливамся, смивамся. 2) гл. *стр.* Бывамъ обрѣиванъ. *Да ся сбрѣива добръ киреч-тж съ пѣска.*

Обрѣивание и обрѣивание, с. ср. отъ обрѣивамъ и обрѣивамся.

Обрѣивка, с. ж. Едно цвѣтие.

Обрѣивувамъ, гл. *уч.* отъ обрѣивѣж.

Обрѣивѣж, ешь,—нжлъ, гл. *свр.* отъ обрѣивамъ и обрѣивамъ. Да изврѣивѣж, да избрѣивѣж, да прѣврѣивѣж, да прѣобрѣивѣж, да прѣмѣивѣж, да катурѣж, да заврѣивѣж, да изврѣивѣж, да изврѣивѣж; да изврѣивѣж, да прѣмѣивѣж; оборѣивѣж, переворѣивѣж, вѣворѣивѣж, оберѣивѣж, переверѣивѣж, поверѣивѣж, переворѣивѣж, переверѣивѣж, переверѣивѣж, переверѣивѣж. —нж.

тый, прич. стр. Изврѣивѣжый, избрѣивѣжый, прѣврѣивѣжый, прѣобрѣивѣжый, прѣмѣивѣжый, катурѣжый; заврѣивѣжый, изврѣивѣжый, изврѣивѣжый; изврѣивѣжый, изврѣивѣжый; оборѣивѣжый, переворѣивѣжый, вѣворѣивѣжый, оберѣивѣжый, переверѣивѣжый, переверѣивѣжый, переверѣивѣжый, переверѣивѣжый, переверѣивѣжый, переверѣивѣжый.

Обрѣивамъ и обрѣивувамъ (да обрѣивѣж), гл. д. 1) Обрѣивамъ съ брѣивачъ косж-тж, брадж-тж на нѣкого; обрѣивамъ, обрѣивамъ, обрѣивамъ; обрѣивать, оголять.

Гл. *земи скоро брѣивача,*
Русж ми косж обрѣивѣж,
Гл. *щж самичка да идж,*
Младъ Богданъ за да пустнж. *Пѣс.*

2) Изнадамъ, зимамъ нѣкому нѣчто; обрѣивамъ, оголявамъ. *Обрѣивѣжж го като съ брѣивачъ. Обрѣивѣжж го като безъ брѣивачъ.* —мси, 1) гл. *възвр.* Обрѣивамъ си, обрѣивамъ си съ брѣивачъ брадж-тж, косж-тж; обрѣивамся, обрѣивамся; обрѣиваться. 2) Казвася за животно, кога пролѣтъ му окапе поблѣга-та козина; избрѣивамся, заглажда ми ся козина-та. 3) гл. *стр.* Бывамъ обрѣивать. —*Обрѣивѣжж пѣс-то, земни му косжж-тж. Обрѣивѣжж ли ся на припекж? Обрѣивѣжж нагорѣ. Обрѣивѣжж, че щещъ пишъ.*

Обрѣивание и обрѣивуване, с. ср. отъ обрѣивамъ и обрѣивувамъ.

Обрѣивѣж, ешь,—налъ, гл. *свр.* отъ обрѣивамъ. 1) Да обрѣивѣж, да обрѣивѣж, да обрѣивѣж; обрѣивѣж. 2) Да обрѣивѣж, да оголяж, да изнамъ нѣкому нѣчто; обрѣивѣж, обрѣивѣж, обрѣивѣж добѣста. —снатый, *прич. стр.* 1) Обрѣивѣжый, обрѣивѣжый, обрѣивѣжый; обрѣивѣжый. 2) Обрѣивѣжый, оголеный, ограбаный.

Обрѣивамъ (да обрѣивѣж), гл. д. Обрѣивамъ.

Обрѣивание, с. ср. отъ обрѣивамъ. Обрѣивание.

Обрѣивѣж, с. ж. Двѣ-ты страны на нивж, дѣто орачь обрѣивѣж рало-то, кога оре.

Обрѣивамъ (да обрѣивѣж), гл. д. Обрѣивамъ, обрѣивамъ: 1) Завивамъ, възвивамъ нѣчто на другж странж; избрѣивамъ, изврѣивамъ, прѣврѣивамъ, прѣобрѣивамъ; ворѣивѣж, обрѣивѣж, переворѣивѣж, обрѣивѣж, переворѣивѣж, переворѣивѣж, переворѣивѣж, переворѣивѣж, переворѣивѣж, переворѣивѣж. *Обрѣивѣжж паницж-тж. Обрѣивѣжж сѣно; шевелѣжж, ворѣивѣж, переворѣивѣж сѣно.* 2) Изврѣивамъ, прѣврѣивамъ, прѣмѣивамъ, катурѣивамъ, заврѣивамъ; опрокидывѣж. *Обрѣивѣжж стола съ крака-та нагорѣ. Накаде ли ся свинѣ, обрѣивѣжж корѣто-то.* 3) Възвивамъ нѣчто да гляда на едик странж; изврѣивамъ, заврѣивамъ, изврѣивамъ, завивамъ; повѣивѣж, обрѣивѣж, обрѣивѣж. *Обрѣивѣжж го насамж. Обрѣивѣжж го*

съ грѣба кѣмъ слѣнце-то. 4) Изваждамъ нопачинж-тж на нѣчто на лице, навѣтъ, прѣ-обръщамъ; **выворѣчивать**. *Обрънжлѣ си ржжава. Ако ся е разсърдилж, то и азъ щж си обрънж наопаки кожюха.* 5) Правж да не е както е или както ся раз-бира; изврѣщамъ, промѣнjamъ, измѣнjamъ; **перевнѣчивать, перемѣнѣть**. *Обръщамъ работж-тж.* 6) Направjamъ нѣчто да врьви, да ся врьши, както ся менъ иска; **повернѣть по свѣому**. *Обрънж го на смѣхъ, зе да ся смѣе. Да пиемъ съ грѣня, дано Господъ на добро да обръне. — мся, 1) гл. възвр.* Повръщамся, изврѣщамся, зави-вамъ главж, та поглядвамъ на еднж странж, обзръвамся; **обѣртываться, обораѣчиваться, поворѣчиваться, обраѣдѣться**. *Обрънися, та го вижъ. Назадъ не ся обръщай. Обрънжся, та му каза, та го удари.*

Не извади злато сахатча,
Най-извади сабжж френгжж;
Катъ ся надѣсно заврътъ,
Доклж ся налѣво обръне,
Всячкы-тж ми е посѣкълъ. *Пѣс.*

Присмѣлся црѣлж на шютаръ, кога да ся обръне, онъ пѣ-шютаръ. Дѣто плюжж, не ся обръщамъ да лижж. 2) Извнjamся, прѣобръщамся, прѣврѣщамся, изврѣщамся, прѣмѣтамся на другж странж; **перевѣрты-ваться, перелѣчь**. *Обрънжся, та лѣгнж по грѣба си.* 3) За слѣнце-то: трѣгамъ, врьщамся назадъ; **възврѣщамся; обраѣдѣ-ся**. *Скоро слѣнце-то ще ся обръне на лѣто.* 4) Прѣобръщамся, промѣнjamся, ста-вамъ; **превращѣться, обраѣдѣться**. *Обрънжся на прахъ, на пепелж. Обрънжлся е на възелницж.* 5) гл. стр. Бывамъ обрънжтъ по знаменование-то на глагола. — *Обрънж си грѣба, показа си грѣба, бѣга, побѣгжж, подви си опашжж-тж; наострѣть лѣжж.* — *Обръщамъ нѣкому грѣбъ, показ-вамъ му врата-та, не му давамъ, чтото ми иска, изпращамъ го съ праздни ржѣѣ.* — *Обрънж му дебелжй край, показа му де-белжй край, показа му дебелж-тж, показа му противно-то на това, что чнака, что иска, что мѣсли.* — *Обръщамъ кола-та, листо-то, подкачjamъ друго да говоржж, да правжж, за да обрънж работж-тж.* — *Обрънжлѣ очи, умрѣлж, обрънжлѣ петага-та, мѣтнжлѣ пе-тали.* — *Не можж да обрънж обуца-та нѣ-кому-си, не можж му полѣ на малжтина прѣстъ, не съмъ ничто спорядъ него, много съмъ пѣдалечъ отъ него; и ему и въ под-мѣтки не гожусъ.* — *Обръщася като па-ржж-тж. Обрънжли кжжжж-тж на главжж-тж си. Обрънжлѣ си калпакъ-тж наопа-кж. Обрънжлся очи-тж му на плѣсень.*

Обръщаніе, с. ср. отъ обръщамъ и обръ-щамся.

Обръжжж, ешь, — рѣзахъ, — рѣзалъ, гл. свр. отъ обръзvamъ; обръзать. — **рѣзанжй**, прич. стр. 1) Орѣзанжй, изрѣзанжй на-около, окастренжй, арашладисанжй; обръ-занный, подрѣзанный. 2) На когото сж изврѣшили обрядъ обръзание, сюнетлина; **обръзанный**.

Обръзание, с. ср. Вехтозавѣтенъ обрядъ, изврѣшванъ надъ мжжскы дѣца Еврейчета и Мухамеданчета, сюнетъ; **обръзаніе**.

Обръзvamъ и обръзvamъ (да обръжжж), гл. д. 1) Рѣжжж, кастржжж клоновы-тж на растение, крайща-та на нѣчто; **подрѣзvamъ, окастрюvamъ, арашладисvamъ; обръзывать, подрѣзывать**. 2) Изврѣшvamъ обръзание по вехтозавѣтнжй обрядъ; **обръзывать**. — *мся, 1) гл. възвр.* Подрѣзvamся, окастрюvamся, арашладисvamся; **обръзываться, подрѣзы-ваться**. 2) гл. стр. Бывамъ обръзанъ.

Обръзvanіе и обръзvanіе, с. ср. отъ обръзvamъ и обръзvamся.

Обръзжжы, с. ж. жм. Парчета, кжсчета отъ нѣчто обръзано, петжци; **окрѣокъ**.

Обръжко, им. соб. мжжско.

Обрътене, с. ср. Нампране; **обрътене**.

Обрътентъ, им. соб. мжжско.

Обръшvamъ и обръшшvamъ (да обръшжж), гл. д. 1) Нампрамъ; **обрътѣть**. 2) Нампрамъ, сполитамъ. *Какво го зло обръшжж, на какво зло нападнжж; попасть на бѣду.* — *мся, 1) гл. възвр.* Нампрамся, нахо-дямся. *Все тукъ ся обръшва.* 2) гл. стр. Бывамъ обръшжжтъ.

Обръшvanіе и обръшшvanіе, с. ср. отъ обръшvamъ.

Обръшжко, им. соб. мжжско.

Обръшжжж, ешь, — шжжлъ, гл. свр. отъ обръшшvamъ. 1) Да намѣржж, да найджж; **обръстѣ**. 2) Да сполѣтжж, да снамѣржж. — **шжжжтжй**, прич. стр. Намѣренжй, най-денжй; **обрътенный**.

Обръжжжж, ишь, — жжжлъ, гл. свр. отъ обръжжжvamъ. Да въоржжжж; **вооружѣть**. — **жжжжжтжй**, прич. стр. Въорженжй; **воору-женжжжжж**.

Обръжжжvamъ (да обръжжжжж), гл. д. Давамъ нѣкому оржжне, въоржжжжvamъ; **вооружѣть**.

Сталка си косжжжжж отръза,
Наложжжжж калпакъ босанскжй,
Ображжжжж ржжжжж бацино,
Бѣлжй си байрякъ понесе
И селскы момци поведе. *Пѣс.*

— *мся, 1) гл. възвр.* Накжжжжжvamся съ оржж-жжжж, натѣжжжжжvamся съ оржжжжжж, въоржжжжж-vamся; **вооружѣть**. 2) гл. стр. Бывамъ обръженъ.

Обрѣжаніе, с. ср. отъ обрѣжнѣмъ.

Обрѣжы, с. ж. мн. Сговоръ за момѣкъ и момѣкъ да ся земѣтъ за стопаны; годежъ, годѣвка, главезжъ, главѣлка, года, оглавъ, огляди, запшѣвъ, мѣна, свѣршнавѣчка, строй, тѣкмежъ, прѣстенуваніе, армакъ; сговоръ, помолѣвка.

Обрѣжець, у. м. ж. и обрѣжы, у. м. ср. отъ обрѣжы.

Обрѣжъ, с. м. 1) Дрѣвенъ или желѣзенъ понасъ за стяганіе дѣгы-ты на сѣждъ, чемберъ; обручъ. *Отъ старо дрѣво обрѣжъ не става. Отъ дебелъ буквъ обрѣжъ не ся прави. Прилична му като на тѣкѣж обрѣжъ. На свинѣж вознець и на тѣкѣж обрѣжъ.* 2) Вѣнака халка за стяганіе нѣчто; кольцо.

Обрѣдъ, с. м. Рядъ-тъ, който ся назы при пѣврышваніе нѣкакѣж службъ; обрядъ.

Обсаджъ, ишь,—дѣлъ, гл. свр. отъ обсаждамъ. Да посаджъ, да насаджъ наоколо; обсаждать.—дѣлѣтъ, прич. стр. Посаженный, насаженный около нѣчто; обсаженный.

Обсаждамъ (да обсаджъ), гл. д. Посаждамъ, насаждамъ дрѣвета, растенія около нѣчто; обсаживать, обсаждать.—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсаженъ; обсаживаться, обсажаться.

Обсаждане, с. ср. отъ обсаждамъ.

Обсебвамъ и обсебувамъ (да обсебѣжъ), гл. д. Обсебывамъ.

Обсебѣжъ, ишь,—бѣлъ, гл. свр. отъ обсебѣвамъ и обсебѣвамъ. Да присвоѣжъ, да усвоѣжъ, да засвоѣжъ; освоѣтъ, присвоѣтъ, отжѣлѣтъ.—бенѣтъ, прич. стр. Присвоенѣтъ, усвоенѣтъ, засвоенѣтъ; присвоѣенѣтъ, отжѣленѣтъ.

Обсебѣвамъ (да обсебѣжъ), гл. д. Обсебѣвамъ, направиамъ нѣчто чуждо да стане мое; присвоивамъ, усвоивамъ, засвоивамъ; освоивать, присвоивать, отжѣлѣивать.—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсебѣенъ; присвоиваюся, усвоиваюся, засвоиваюся; освоиваться, присвоиваться.

Обсебѣваніе, с. ср. отъ обсебѣвамъ.

Обсѣрвамъ, гл. мн-кр. отъ обсѣирамъ.

Обсѣрѣжъ, ешь,—срѣхъ,—срѣлъ, гл. свр. отъ обсѣирамъ. Да посерѣжъ, да насерѣжъ навѣнакъдѣ.—срѣнѣтъ, прич. стр. Посрѣнѣтъ, насрѣнѣтъ навѣнакъдѣ.

Обсѣда, с. ж. Обсѣда.

Обсѣдѣсвамъ, в. обсѣдѣсвамъ.

Обсѣивамъ (да обсѣивѣжъ), гл. д. Казвѣся за плазѣкъ, кога обгрѣне, обхване нѣчто отъ вси страны. *Плазѣкъ-тъ с обсѣивѣжъ цѣлѣ-тъ жъ клѣжъ.*

Обсѣивѣжъ, ешь,—нахъ,—налъ, гл. свр. отъ обсѣивамъ. За плазѣкъ: да поглѣнѣжъ, да обгрѣнѣжъ, да обхванѣжъ.—натѣтъ, прич.

стр. Поглѣнѣтъ, обгрѣнѣтъ, обхванѣтъ. *Клѣжа-та с обсѣивѣжъ отъ плазѣжъ.*

Обсѣивамъ и обсѣивувамъ (да обсѣивѣжъ), гл. ср. Отъ много выкаше или отъ студѣ ешъ изгубѣамъ гласъ-тъ, схваща мѣ ся гласъ-тъ, та не можъ ясно и високо да говорѣжъ; прѣсѣивамъ, прѣбѣирамъ; осѣивѣтъ, охрипѣтъ. *Обсѣивѣжъ чловѣкъ; осѣивѣтъ, охрипѣтъ.*

Обсѣиваніе и обсѣивуваніе, с. ср. отъ обсѣивамъ.

Обсѣивѣжъ, ешь,—иѣлъ, гл. свр. отъ обсѣивамъ. Да прѣсѣивѣжъ, да прѣбѣираѣжъ.

Обсѣирамъ (да обсѣрѣжъ, обсѣрѣвамъ), гл. д. Посѣирамъ, пасѣирамъ, усѣирамъ навѣнакъдѣ, на вси страны. *И птичѣжъ-тъ гнѣздо-то си не обсѣирѣтъ. Като намира, че обсѣира.—мѣся, 1) гл. възвр. Посѣирамъ, насѣирамъ, усѣирамъ. 2) гл. стр. Бывамъ обсѣиранъ.*

Обсѣираніе, с. ср. отъ обсѣирамъ и обсѣирамъ.

Обсѣичамъ (да обсѣѣжъ и да обсѣѣжѣжъ), гл. д. Сѣѣжъ, осѣичамъ отоголо, отъ вси страны; одѣлѣвамъ; обсѣѣкѣтъ, обсѣѣлѣвать, обтѣсѣивать, обтѣсѣивать. *Обсѣѣжъ камѣжъ.—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсѣѣченъ; одѣлѣваюся; обсѣѣкѣтъся, обсѣѣлѣваться, обтѣсѣиваться, обтѣсѣиваться.*

Обсѣичаніе, с. ср. 1) отъ обсѣичамъ. 2) Праздникъ Обсѣѣченѣ.

Обсѣивѣвамъ (да обсѣивѣжъ), гл. д. Покрѣивамъ цѣлѣтъ масуръ на мекере-то съ прѣждѣ.—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсѣивѣванъ. *Да ся обсѣивѣжъ мекере-то, да ся наплѣни съ прѣждѣ.*

Обсѣивѣваніе, с. ср. отъ обсѣивѣвамъ.

Обсѣивѣжъ, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ обсѣивѣвамъ.—вѣлѣтъ, прич. стр. Покрѣивѣтъ, наплѣненѣтъ съ прѣждѣ.

Обсолѣжъ, ишь,—лѣлъ, гл. свр. отъ обсолѣивамъ. Да посолѣжъ, да усолѣжъ; усолѣтъ.—лѣлѣтъ, прич. стр. Посолѣнѣтъ, усолѣнѣтъ.

Обсолѣивамъ (да обсолѣжъ), гл. д. Посолѣивамъ, насолѣивамъ нѣчто добрѣ, та да ешъ земѣ соль-тъжъ; усолѣивамъ; усолѣтъ.—мѣся, 1) гл. възвр. Намъ нѣчто солено, за да ешъ земѣ соль-тъжъ. *Да халѣжъ рѣбицѣжъ, да ся обсолѣжъ.* 2) гл. стр. Бывамъ обсолѣенъ, усолѣиваюся; усолѣиться.

Обсолѣиваніе, с. ср. отъ обсолѣивамъ и обсолѣиваюся.

Обсѣрѣнѣтъ, нѣ, на, по, прич. стр. отъ обсѣрѣжъ.

Обстоѣжъ, ишь,—иѣлъ, гл. свр. отъ обстоѣивамъ. Да отѣстожъ, да отѣчетжъ.

Обстоѣивамъ (да обстоѣжъ), гл. свр. Отчи-

тамъ на гробъ, на пяти хлѣбовъ опрѣдлены молитвы; отстоявамъ. *Не смѣи оцѣ обстояли на Стояновѣа гробъ.*

Обстояваніе, с. ср. отъ обстоявамъ. Отстоясамъ.

Обстрѣгвамъ и обстрѣжамъ (да обстрѣжж), гл. д. Изстрѣгвамъ, острѣгвамъ, изглаждамъ нѣчто отвсакждѣ, отъ всеи страны; обстрѣгивать. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обстрѣганъ; обстрѣгиваться.

Обстрѣгваніе и обстрѣжаніе, с. ср. отъ обстрѣгвамъ и обстрѣжамъ.

Обстрѣжж, ешь, — стрѣгохъ, — стрѣгаль, гл. свр. отъ обстрѣгвамъ и обстрѣжамъ. Да изстрѣжж, да острѣжж отоколо; обстрѣгать. — *стрѣганый, прич. стр.* Изстрѣганый, острѣганый изотоколо; обстрѣганый.

Обсѣивамъ и обсеѣивамъ (да обсеѣж), гл. д. Обсеивамъ: 1) Завивамъ, усѣивамъ, засѣивамъ около нѣчто; завивать, обвинять. *Обсека го около вѣтено-то.* 2) Засѣивамъ, усѣивамъ, завивамъ, наждрювамъ; закручивать, скручивать. *Обсекалъ мустанци.* 3) Възсѣивамъ, засѣивамъ, възвивамъ, завивамъ, възпрѣтвамъ, запрѣтвамъ, упрѣтвамъ, запрямъ, запрямъ; засѣивать, засѣивать, подбирать (рукава, платъ). *Обсека си крачюлы-ты. — мѣся, 1) гл. свр.* Засѣивамся, възсѣивамся, запрѣтвямся, възпрѣтвямся, опрѣтвямся, упрѣтвямся, подпрѣтвямся, увивамся, усѣивамся; засѣиваться. *Обсекалася, ще мѣси.* 2) Замахивамся, засѣивамъ, засѣивамся, замирамъ, помѣривамъ, завѣривамся; замахиваться, размахиваться. *Обсекася, та го удари.* 3) Усѣивамся, всѣивамся, увивамся на нѣчто да го направж; наострѣить руку. *Обсека му ся, ще го свѣрши.* 4) гл. стр. Бывамъ обсеиванъ по знаменование-то на глагола.

Обсеиваніе и обсеѣиваніе, с. ср. отъ обсеивамъ и обсеѣивамъ.

Обсеѣж, ешь, — сеѣихъ, — сеѣаль, гл. свр. отъ обсеивамъ и обсеѣивамъ. 1) Да завивж, да усѣивж, да засѣивж, да обвинивж; завивать, обвинять. 2) Да засѣивж, да усѣивж, да завивж, да наждривж; закрутить, скрутить. 3) Да засѣивж, да възсѣивж, да възвивж, да възпрѣтивж; засѣивать, подбирать. — *сеѣаный, прич. стр.* 1) Завиваный, усѣиваный, обвиниваный; завиваный, обвиниваный. 2) Засѣиваный, усѣиваный, завиваный, наждриваный; закручиваный, скручиваный. 3) Засѣиваный, възсѣиваный, възвиваный, възпрѣтиваный; засѣиваный, подобраный.

Обсеиваніе (да обсеѣиваніе), гл. д. Обсеивамъ.

Обсеѣж, пшъ, — шиль, гл. свр. отъ обсе-

ивамъ. Да псеѣивж, да осеѣивж; обсеивать, объявлять. — *шѣнъ, прич. стр.* Псеѣиваный, осеѣиваный; обсеиваный, объявленый.

Обсеивамъ (да обсеѣивж), гл. д. Обсеивамъ, псеѣивамъ навсакждѣ, отъ всеи страны; обсеивать, объявлять. — *мѣся, гл. стр.* Псеѣивамъ обсеивенъ; псеѣивамся, обсеиваюся; обсеиваться.

Обсеиваніе, с. ср. отъ обсеивамъ.

Обсеѣивамъ и обсеѣивамъ (да обсеѣивж), гл. ср. Изсеѣивамъ отгорѣ, отоколо, обсеѣивамъ; обсеѣивать.

Обсеѣиваніе и обсеѣиваніе, с. ср. отъ обсеѣивамъ; обсеѣиваніе.

Обсеѣивж, ешь, — пшъ, гл. свр. отъ обсеѣивамъ. Да обсеѣивж; обсеѣивать. *Обсеѣиваный, изсеѣиваный, обсеѣиваный; обсеѣиваный.*

Обсеѣивамъ и обсеѣивамъ (да обсеѣивж), гл. д. Засыпывамъ, посыпывамъ нѣчто отоколо, отъ всеи страны; затруивамъ, обтруивамъ; обсеѣивать, осыпывать, обсеѣивать. *Обсеѣивали го съ пѣсѣж.*

Разпаса чифте кемеры,
Извади жльты жльтици,
Та си кунъ-ты налѣпи
И си дѣтя-то обсеѣи. *Пѣс.*

Съ жльтици да мя обсеѣишь, пакъ не щж. Обсеѣи мя съ работж, надава ми много работж, утрупа мя съ работж. — мѣся, гл. стр. и свр. Бывамъ обсеѣиванъ; засыпывамся, посыпывамся, обтруивамся, утруивамся, затруивамся; обсеѣиваться, осыпаться, обсеѣиваться.

Обсеѣиваніе и обсеѣиваніе, с. ср. отъ обсеѣивамъ.

Обсеѣивж, ешь, — пшъ, гл. свр. отъ обсеѣивамъ. Да засыпывж, да посыпывж, да обтруивамъ, да утруивамъ, да затруивамъ; обсеѣивать, осыпывать, обсеѣивать. — *пшъ, прич. стр.* Засыпываный, посыпываный, обтруиваный, утруиваный, затруиваный; обсеѣиваный, обсеѣиваный.

Обсеѣивамъ (обсеѣивамъ, да обсеѣивж, обсеѣивамъ), гл. д. Съѣивамъ вѣрху нѣчто и го обкраивамъ; възсѣивамъ, възсѣивамъ, възсѣивамъ, захамъ, качивамся; садиться на что, обхватывая его ногами.

Послушна си Марко коня Шаркулиж,
Че му стѣгнж до девѣтъ колана,
Заюди го съ юздж позлатенж;
Па обсеѣивж коня Шаркулиж,
Па си дрыпж сабж отъ рѣмъка. *Пѣс.*

— *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обсеѣивать, възсѣивамся, възсѣивамся, възсѣивамся, захамся.

Обсеѣиваніе, с. ср. отъ обсеѣивамъ.

Обсеѣивамъ, гл. мн-кр. отъ обсеѣивамъ.

Обсеѣивамъ (да обсеѣивж), гл. д. Тү-

рѣмь сѣдо на конь, осѣдлавамъ; осѣдлывать. *Обсѣдлай коня.*—*вася, гл. стр.*

Бывамъ обсѣдланъ, осѣдлавамяся; осѣдлываться. *Конь-тѣ не дава да ся обсѣдлае.*

Обсѣдлѣваніе, с. ср. отъ обсѣдлѣванья.

Обсѣдлѣжъ, ешь,—*лѣлъ, гл. свр.* отъ обсѣдлѣванья. Да осѣдлажъ; осѣдлѣть.—*лѣннѣй, прич. стр.* Осѣдланнѣй; осѣдланнѣй.

Обсѣднувамъ, гл. уч. отъ обсѣднѣжъ.

Обсѣднѣжъ, ешь,—*нѣлъ, гл. свр.* отъ обсѣднѣжъ. Да възсѣднѣжъ, да възсѣднѣжъ, да възсѣднѣжъ, да възсѣднѣжъ, да възсѣднѣжъ, да възсѣднѣжъ. —*нѣжтѣй, прич. стр.* Возсѣднѣжтѣй, възсѣднѣжтѣй, възсѣднѣжтѣй, възсѣднѣжтѣй.

Обсѣжъ и обсѣчѣжъ, чѣшь,—*сѣкохъ,—сѣклъ, гл. свр.* отъ обсеичнѣмъ. Да одѣламъ; обсеичъ, обколѣтъ, обсеичать, отсеичать.—*сѣченнѣй, прич. стр.* Обсѣчнѣннѣй; обсеичнѣннѣй, обсеичнѣннѣй, обсеичнѣннѣй.

Обсеичъ, с. ж. Срѣщася въ исеичъ за сеичъ,

Еа побийте кривы харбы,
Кривы харбы и наджацы,
Намѣтайте ипундечи,
Дано стигне обсеичъ сѣнка,
Обсеичъ сѣнка на овця-ты. *Пѣс.*

Обсеиченіе, с. ср. Праздникъ на 29-й Августѣ, поспичаніе Святаго Иоанна Прѣдтечи; обсеичаніе, сеичновеніе, усеичновеніе, Святой Иванъ сеичноглавъ; усеичновеніе главы Иоанна Прѣдтечи.

Обсеичамъ (обсеичивамъ, да обсеичнѣжъ, обсеичнувамъ), гл. д. Простирамъ рѣжъ да земъ, да достнѣжъ нѣчто; посеичамъ.—*мѣя, гл. възвр.* По-чѣсто въ свр. *видъ:* да имамъ възможность, да могъ, моженъ сѣмъ; имѣтъ възможности. *Не могъ да ся обсеичнѣжъ да купнѣ това, нѣмамъ срѣдства.*

Обсеичаніе, с. ср. отъ обсеичамъ.

Обсеичивамъ, гл. мн-кр. отъ обсеичамъ.

Обсеичнувамъ, гл. уч. отъ обсеичнѣжъ.

Обсеичнѣжъ, ешь,—*нѣлъ, гл. свр.* отъ обсеичамъ. Да посеичнѣжъ.

Обтѣкамъ (обтѣчивамъ, да обтѣчѣжъ), гл. д. Зашивамъ по крайща-та на дрѣхъ или на друго нѣчто гайтанъ, ширитъ или какво да е друго; обтѣчивамъ; каймитъ, оторачивать, обклѣдывать, онушѣть.—*мѣя, гл. стр.* Бывамъ обтѣченъ; обтѣчивамяся; каймитъся, оторачиватъся, обклѣдыватъся.—*Обточи го, обтягнѣжъ, обтягнѣжъ крака, сложи очн, свръши, умрѣ.*

Обтѣканіе, с. ср. отъ обтѣкамъ.

Обтегъ, с. м. ви. обтѣгъ.

Обтежъ, чѣшь,—*тѣкохъ,—теклъ, гл. свр.* отъ обтѣчнѣмъ. Да обтѣчѣжъ, да обходжъ.

Обтѣсамъ, гл. свр. отъ обтѣсывамъ. Да обдѣламъ, да обсеичъ; обтѣсать.—*саннѣй,*

прич. стр. Обдѣланнѣй, обсеичнѣннѣй; обтѣсаннѣй.

Обтѣсывамъ и обтѣсувамъ (да обтѣсамъ), гл. д. Отѣсывамъ, изтѣсывамъ нѣчто отъ вси страны; обдѣламъ, обсеичамъ; обтѣсывать.—*мѣя, гл. стр.* Бывамъ обтѣсанъ, обдѣламяся, обсеичамяся; обтѣсыватъся.

Обтѣсываніе и обтѣсуваніе, с. ср. отъ обтѣсываніе. Обдѣланіе.

Обтѣчнѣмъ (да обтежъ), гл. д. Съ тичаніе, съ прыканіе изходивамъ нѣчто; обтѣчнѣмъ.

Обтѣчнѣннѣй, с. ср. отъ обтѣчнѣмъ.

Обтѣлѣхамъ, гл. свр. отъ обтѣлѣхивамъ.

Обтѣлѣхивамъ и обтѣлѣхувамъ (да обтѣлѣхамъ), гл. ср. Тѣлѣхамъ, дырѣжъ нѣчто за наденіе навсѣлѣдъ (казвася за животно). *Оставѣте свинѣ-тѣ да обтѣлѣха по гужно-то, на ж затворѣте.*

Обтѣка, с. ж. 1) Обтѣканіе; оторѣчка. 2) Шпритъ, гайтанъ, съ който нѣчто е обтѣчено; оторѣчка. 3) Домашенъ гайтанъ.

Обтѣчивамъ, гл. мн-кр. отъ обтѣкамъ.

Обтѣчѣжъ, ишь,—*чилъ, гл. свр.* отъ обтѣкамъ. Да обтѣчѣжъ; оторѣчѣтъ, обложѣтъ, онушѣтъ.—*ченнѣй, прич.* Обтѣчѣннѣй, обтѣчѣннѣй по крайща-та съ нѣчто; оторѣченнѣй, обложѣченнѣй, онушѣченнѣй.

Обтѣшѣжъ, ишь,—*шилъ, гл. свр.* отъ обтѣшѣивамъ. Да изтѣшѣжъ, да отѣшѣжъ наоколо, по крайща-та.—*шеннѣй, прич. стр.* Изтѣшеннѣй, отѣшеннѣй.

Лѣжи, курво, кого лѣжешь,
Старѣ майкѣ не мой лѣга,
Стара майка много знае,
И познава бѣло лице,
Бѣло лице побѣлѣло,
Морнѣ кости нарощенѣ,
Тѣка снажка обтѣшенка. *Пѣс.*

Обтѣшѣивамъ (да обтѣшѣжъ), гл. д. Изтѣшѣивамъ, отѣшѣивамъ нѣчто наоколо, по крайща-та; потѣшѣивамъ.

Обтѣрунамъ, гл. д. свр. отъ обтѣрунамъ. Да отрунамъ, да утрунамъ, да затрунамъ, да обсеичъ.—*паннѣй, прич. стр.* Отрупаннѣй, утрупаннѣй, затрупаннѣй, обсеичаннѣй.

Обтѣрунамъ и обтѣрунувамъ (да обтѣрунамъ), гл. д. Затрунамъ нѣчто отѣснѣжъ, дѣ, отъ вси страны; отрунамъ, утрунамъ, обсеичивамъ. *Обтѣрунали го съ дрѣхѣ.* Обтѣрунажъ го съ работѣ, надали му, надали му много работѣ.—*мѣя, гл. стр.* и възвр. Бывамъ обтѣрупанъ, отрунамяся, утрунамяся, обсеичивамяся.

Обтѣруваніе и обтѣрунуваніе, с. ср. отъ обтѣрунамъ.

Обтѣрѣжъ, ишь,—*чилъ, гл. свр.* отъ обтѣрѣивамъ. Да обтежъ, да обходжъ.

Обтѣрѣивамъ (да обтѣрѣжъ), гл. д. Съ

трѣчение обхождамъ, обыкаламъ навсѣяждѣ; обтѣнцамъ.

Обтѣнвамъ и обтѣвамъ (да обтѣнж), *гл. ср.* Затѣнвамъ, потѣнвамъ, загазvamъ, заглѣбvamъ, заглобvamся, заглѣпvamъ въ нѣчто; завязать, погрязать, врѣчиваться, утопать. *Обтѣвамъ въ калѣ-тж.* *Обтѣнжлѣ въ потѣ,* изпотѣлся много. *Обтѣнжлѣ въ длггъ,* задлѣжнѣлѣ, заборчлѣлѣ много. *Обтѣнжлѣ въ водж,* намокрихся.

Сынъ постыдила млада Ганкулица
Въ сѣботѣ вечерѣ спорядъ недѣль:
Тѣхнѣ двори въ водж обтѣнжлѣ,
Насрѣдѣ двора двѣ тополѣ. *Пѣс.*

Обтѣнваніе и обтѣваніе, *с. ср.* отъ обтѣнвамъ.

Обтѣнж, *ешъ,—нжлѣ, гл. свр.* отъ обтѣнвамъ и обтѣвамъ. Да потѣнж, да затѣнж, да загазж, да заглѣбнж, да ся заглобж, да заглѣпж; завязнуть, погрязнуть, врѣтиться, утонуть. *Обтѣнжлѣй,* потѣнжлѣй, затѣнжлѣй.

Обтѣгамъ (обтѣгвамъ, да обтѣгнж, обтѣгнувамъ), *гл. д. 1)* Опинамъ нѣчто да стон изопнжто; натягамъ, изопинамъ, изопвамъ, напѣвамъ, опѣвамъ; натѣгивать, обтѣгивать. *Обтягнж вжже-то, кожж-тж.* 2) Стягамъ, затягамъ, зачинавамъ, укрѣпывамъ, потягамъ. 3) Притягамъ, привлѣчивамъ, опиnamъ, дръпинамъ; притѣгивать. — *мся, 1) гл. възер.* Простирамъ, протягамъ, излѣжывамъ; протѣгиваться, растѣгиваться. *Обтягнжлѣ е на лѣгло-то,* колкото е длггъ. 2) Протягамъ, извивамъ, крѣпжжся, кльчжжся. *Какво ся обтягашъ срѣцж мене?* 3) Не щж да врѣшж нѣчто, противжся, пнатжся; пѣтѣться. *Обтягася, та не ще . . . 4) гл. стр.* Бывамъ обтягнжть по знаменованіе-то на глагола. — *Обтягнжлѣ,* обрѣнжлѣ очи, озжбилѣ, облѣщилѣся, врѣлилѣ петалата, умрѣлѣ. — *Работж-тж имъ ся обтягнжтж,* не сж добрѣ помеждж-сѣ, скарани сж. — *Обтягнжлѣ като вжж годинж.* *Обтягнжлѣ като ноловарско пся.* *Обтягася като кобылж на врашѣбж.* *Обтягася като юня.*

Обтѣганіе, *с. ср.* отъ обтѣгамъ и обтѣгамъ.

Обтѣгвамъ, *гл. мн-кр.* отъ обтѣгамъ.

Обтѣгнувамъ, *гл. уч.* отъ обтѣгнж.

Обтѣгнж, *ешъ,—нжлѣ, гл. свр.* отъ обтѣгамъ. 1) Да натягнж, да опнж, да изопнж, да напѣнж, да опнѣнж; натянуть, обтинуть. 2) Да стягнж, да затягнж, да заначж, да укрѣпж, да потягнж. 3) Да притягнж, да притягж, да привлѣкж, да опнж, да дръпнж; притянуть. — *нжгтый, прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Обтягъ, *с. ж.* Тонага, която дръжи прѣво-то кросно на станѣ да не ся отвива; окрѣпалка.

Обувамъ (да обуѣж), *гл. д. 1)* Надѣвамъ, обличамъ гащѣ, потурѣ, беневреци: обувать, надѣвать. *Обули му потурѣ. Обулѣ гащѣ.* 2) Надѣвамъ, турнамъ на крака нѣчто, да не сж боси; обувать.

Че сѣднж Босулѣ, че сѣднж
Царвулѣ да сѣ постигне;
Додѣ една обуе,
А другтый ми ся разслаби. *Пѣс.*

*Обули кучя-то въ царвулѣ, то си из-
кало крака-та. — мся, 1) гл. възер.* На-
дѣвамъ сѣ, обличамъ сѣ, турнамъ сѣ поту-
рѣ, гащѣ, беневреци, обувжты; обуваться.
*Който рано стане, рано ся и обуе, той
рано ще и да пропѣе.* 2) Потѣвамъ, за-
тѣвамъ, заглѣпvamся, цапамъ, цопvamся въ
нѣчто; плѣхаться. *Обуся въ лайно,* на-
гази лайно. 3) *гл. стр.* Бывамъ обуѣтъ;
обуваться. — *Обули му гащѣ,* казвася за
дѣтя: станжло е голѣмо, порастнжло е. —
Щж го обуѣж въ мжши царвулѣ, щж го
докарамъ до крайность, до проснж; обуѣтъ
кого изъ сапоговъ въ лѣнты.

Обуваніе, *с. ср.* 1) отъ обувамъ и обу-
вамъ. 2) Употрѣбено е въ еднж пѣсенѣ
вмѣсто обувка, вообще:

Ой тя тебе, Марко Кравевитый,
Еа си всягни въ дѣсно обуваніе,
Тамъ сѣ има потайно оружіе.

Обуѣчка, *с. ж.* Врѣвѣ, ножичка, рѣмѣчка
на царвулѣ.

Обуѣвка, *с. ж.* Обуще.

Обуѣвчица, *ум. ж.* отъ обуѣвка.

Обуѣдвамъ (да обуѣдѣж), *гл. д.* Обуѣдвамъ,
обюѣдвамъ.

Обуѣдваніе, *с. ср.* отъ обуѣдвамъ.

Обуѣдѣж, *ешъ,—дѣлѣ, гл. свр.* отъ обуѣ-
двамъ. Да обуѣдж, да обюѣдж. — *дѣнтый,
прич. стр.* Обуѣденый, обюѣденый.

Обуѣдвамъ и обюѣдвамъ (да обуѣдж), *гл. д.* Обуѣдвамъ, обюѣдвамъ: 1) Турнамъ уѣдж
на конѣ; зауѣдвамъ, заюѣдвамъ; вануѣды-
вать, обуѣдывать, мундштѣчить.

Царица дума Стояну:
Стояне, холанѣ Стояне,
Извади коня хранено,
Че го осѣдлѣ, обуѣди;
Ако ти пѣтъ за недѣлѣ,
Ты сѣ го земѣ за пѣднѣ. *Пѣс.*

2) Не давамъ прѣдннж, спирамъ, въздрѣ-
жнамъ, зпнамъ главж; зауѣдвамъ, заюѣдвамъ;
обуѣдывать. — *мся, гл. стр. и възер.* Бы-
вамъ обуѣденѣ, зауѣдvamся, заюѣдvamся; обуѣ-
дываться.

Обу́здание и **обу́здувание**, с. ср. отъ обу́двать и обу́дваться.

Обу́здж, ишь, — диль, гл. свр. отъ обу́д-
вать. Да обу́дъж, да обу́здж, да зау́здж,
да зао́здж; вануа́дѣть, обу́зда́ть. — **депый**,
прич. стр. Обу́зданный, обу́зденный, зау́з-
денный, зао́зденный; вану́зданный, обу́з-
данный.

Обу́земж, ешь, — зѣхъ, — зѣлъ, гл. свр. отъ
обу́зѣмать. Да обу́земж. — **зѣменый** и — **зѣ-
тый**, прич. стр. Обу́земевый, обу́зетый.

Обу́зѣмать (да обу́земж), гл. д. Обу́зѣмать,
хва́щать. *Обу́зе го страхъ.*

Обу́зѣманіе, с. ср. отъ обу́зѣмать.

Обу́лчивъ и **обу́лчивоуа** (да **обу́лчж**),
гл. д. 1) Направляю́ момж и момъкъ да
ся земъть, та да станъть мжъ и жена;
оженваю́, задо́мываю. *Обу́лчиваю мжж-
ско*, оженваю го, даваю му бу́лжж; **же-
нить**. *Обу́лчиваю женско*, омжжваю го,
направляю го бу́лжж; выдава́ть за́ мужъ.
2) Стро́шываю, счю́шываю нѣчто, нѣкакъвъ
сждъ; оженваю. *Обу́лчила стовѣж-тж*,
стро́шила жъ. — **мся**, 1) гл. стр. и **възвр**.
Бываю́ обу́лченъ, оженваю́ся, задо́мываю́ся.
2) гл. **възвр**. Исправляю́ся нѣйдѣ, та стою́
като бу́лжж; оку́мываю́ся. *Какво си ся
обу́лчилъ насрѣжж му?*

Обу́лчиваніе и **обу́лчивоуаніе**, с. ср. отъ
обу́лчиваю. Оженваніе, задо́мываніе.

Обу́лчжж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ обу́лч-
вать. 1) Да оженж, да задо́мж. 2) Да
стро́шж, да счю́шж, да оженж. — **ченый**,
прич. стр. 1) Ожененный, задо́меный. 2)
Стро́шеный, счю́шеный, ожененный. 3) Из-
правенный, оку́меный.

Обу́мъ, съ *прѣдл.* на: *наобумъ*, наи́мъркы,
напосо́жж, наи́мърнижж, както дойде, както
ся случи, кармадаи́ж, тахмина; на уга́дъ,
на уда́чу.

Обу́тина, с. ж. Въ жито-то зръна съ облѣк-
ло-то, съ луспы-ты облѣченъ; облѣчкы,
обла́нци, облѣ́къ, облѣ́чь.

Обу́тинка, у.м. ж. отъ обу́тина.

Обу́тый, ть, та, то, *пр.* Члове́къ, който
мжчно ся учи на нѣчто, мжчно зима; за-
пятый, сы́лжтый, тхлѣ́тый, тжпоу́мный.
*Цѣ́тжко е обу́тъ, та каквото и да хва-
не, не му отива.*

Обу́хамъ, гл. свр. отъ обу́хвать. Да опу-
наю́, да отрьсж, да обнж. — **хантый**, прич.
стр. Оту́нанный, обнѣ́тый, опу́ханный, отрь-
сеный.

Обу́хвалъ и **обу́хуваю** (да **обу́хамъ**), гл.
д. Отрываю́ нѣчто отъ прахъ; оту́пваю,
опухваю, обиваю. *Обу́хай ко́жуха, чер-
гж-тж*. — **мся**, гл. стр. Бываю́ обу́ханъ;
оту́пваю́ся, опу́хваю́ся, обиваю́ся, отрываю́ся.

Обу́хваніе и **обу́хуваніе**, с. ср. отъ
обу́хвать.

Обу́чжж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ обу́-
чать. Да нау́чж, да изу́чж, да приу́чж;
обу́чить. — **ченый**, прич. стр. Нау́че-
ный, изу́ченный, приу́ченный; * **обучѣнный**.

Обу́чаю (да **обу́чжж**), гл. д. Научаю́, изу-
чаю́, приучаю́ нѣкого на нѣчто; обуча́ть.
Обу́чи го на рядъ, на запакатъ — мся,
1) гл. **възвр**. Учжся, приучаю́ся на нѣчто;
обу́чаю́ся. 2) гл. стр. Бываю́ обуча́енъ.

Обу́чаніе, с. ср. отъ обу́чаю и обу́-
чаю́ся.

Обу́шваю и **обу́шюваю** (да **обу́шжж**), гл.
д. 1) Разваляю́ уши-ти на нѣкакъж спра-
вж; пзу́шваю, пзу́шваю́, изпро́шваю. 2)
Отпы́шваю, разпы́шваю, отпы́шваю́, от-
юшваю́; отпрудж́вать. — **мся**, гл. стр.
Бываю́ обу́шенъ по знаменованіе-то на
глаго́да.

Обу́шваніе и **обу́шюваніе**, с. ср. отъ
обу́шваю.

Обу́шжж, ишь, — шиль, гл. свр. отъ обу́ш-
вать. 1) Да пзу́шж, да изпро́шж. 2) Да
отпы́шж, да разпы́шж, да отпы́шж, да
отю́шж; отпрудж́ть. — **шеный**, прич.
стр. 1) Изу́шенный, изпро́шжтый. 2) От-
пы́щенный, разпы́щенный, отпы́щенный, от-
ю́шенный; отпрудж́женный.

Обу́шѣрваю и **обу́шѣрюваю** (да **обу́ш-
ѣржж**), гл. д. 1) Удряю́, бьскаю́ нѣ-
что о другъ, въ другъ прѣдмѣтъ безъ да
видж. *Обу́шѣрилъ стовѣж-тж въ камъ-
ка*. 2) Удряю́, чю́кываю́ нѣкого съ думж;
набу́тываю, набо́ждаю; за́двѣать, зади́ра́ть
кого́ сло́вами. — **мся**, 1) гл. **възвр**. Удряю́-
ся, бьскаю́ся въ нѣчто, о нѣчто безъ да
видж. *Обу́шѣрихся въ стѣжж-тж*, уда-
рихся; стѣ́кнутъся, уда́рятся обо стѣ́ну.
Обу́шѣрихся о дерека, въ дерека. 2) гл.
стр. Бываю́ обу́шѣренъ.

Обу́шѣрваніе и **обу́шѣрюваніе**, с. ср.
отъ обу́шѣрваю и обу́шѣрваю́ся.

Обу́шѣржж, ишь, — риль, гл. свр. отъ обу́ш-
ѣрвать. 1) Да ударж, да бьснж въ
нѣчто. о нѣчто. 2) Да набу́таю, да набо́-
дж, да бо́днж съ думж; за́дѣть, задрѣ́ть
сло́вами. — **реный**, прич. стр. Бьснж-
тый, удареный о нѣчто, въ нѣчто.

Обу́ща, с. ср. мн. 1) Всяко нѣчто, что ся
обува на крака-та да не сж тѣ боси; обу́в-
кы; обу́вь. 2) Сы́шиты обувкы отъ ме-
ниши, отъ ко́жж за носене нады́ другы-
ты обувкы; прѣ́вие; обу́вь. *Да играе мо-
ма-та проси, на обу́ща и не носи*. 3)
Чтото дава момъкъ даръ на моминъ-ты
родиннж като обу́ща, а понѣ́кого и пары;
обу́щва. — *Не може да му обрѣне обу́-*

ща-та, не е достоенъ да му обрне обу-
ща та, не може му полѣ на малкына
прѣстѣ, не е ничто спорядъ него, много е
по-деленъ отъ него; онъ ему и въ под-
мѣтки не годѣтся.

Обуцарскый, ска, ско, пр. отъ обуцарь.
Обуцарска трапеза, гощавка обуцари-
ты на сватбѣ.

Обуцарчя, у.м. ср. отъ обуцарь. Малкъ,
младъ обуцарь.

Обуцарь, с. м. 1) Който шие или продава
обуща; папукчина, кундураджина; сапож-
никъ. 2) Който носи даръ обуща на сват-
бѣ. *Да гостимъ обуцари-тъ.*

Обущава, с. ср. м. Обуща въ 3-то знамен.

Обуще, с. ср. в. обуща.

Обуѣж, ешь,—буѣж, гл. свр. отъ обувамъ.
Да надѣжх обуѣж, гащы или потуры;
обуѣть. — **буѣтый**, прич. стр. Който има
обуѣжы на крака та си; обуѣтый. В. на
ряда му.

Обхѣждамъ (да обхѣдж), гл. д. Обхождамъ.
*Тамъ ся грозде не ражда, дѣто моты-
ка не обхожда.*

Обхва́нвамъ, гл. мн-кр. отъ обхва́щамъ.

Обхва́нж, ешь,—нжъ, гл. свр. отъ обхва́-
щамъ. Да обхватж, да обихванж, да обхи-
хватж, да обгрьнж; обнять. — **нжтый**,
прич. стр. Обхваченый, обихванжтый,
обихваченый, обгрьнжтый; обнятый.

Обхва́тамъ (да обхва́тж, обхва́твамъ), гл.
д. Обхващамъ.

Обхва́тане, с. ср. отъ обхва́тамъ. Обхва-
щане.

Обхва́твамъ, гл. мн-кр. отъ обхва́тамъ.

Обхва́тж, ншь,—тиъ, гл. свр. отъ обхва́-
тамъ. Да обхванж.—**теный**, прич. стр.
Обхванжтый.

Обхва́щамъ (обхва́нвамъ, да обхва́нж), гл.
д. Обхватамъ, обихващамъ, хващамъ, захва-
щамъ, залавнамъ нѣчто отъ вси страны, об-
грьщамъ; обнимать, обхва́тывать. — **мси**,
гл. стр. Бывамъ обхванжъ; обниматься,
обхва́тываться.

Обхва́щане, с. ср. отъ обхва́щамъ. Обхва-
тане, обихващане.

Обхѣда, с. ж. Отнасяне, владане, дръжя-
ние съ люде-то; обхождѣние, манеры. *Има
добръ обходж.*

Обхѣдвамъ, гл. мн-кр. отъ обхѣждамъ.

Обхѣдж, ншь,—дилъ, гл. свр. отъ обхѣж-
дамъ. Да обиходж: 1) Да обидж, да изхо-
дж, да крѣстосамъ; обходить, обойти. 2)
Да обидж, да навѣстж, да обыколж, да на-
глядж; навѣститж, посѣтитж. — **деный**,
прич. стр. По знаменоване-то на глагола.

Обхѣждамъ (да обхѣдж, обхѣдвамъ), гл. д.
Обхождамъ, обихождамъ: 1) Ходж на много

мѣста, навсѣнаждѣ; обидвамъ, изходвамъ,
обшетвамъ, крѣстосвамъ; обхаживать, об-
ходить. *Обходихъ свѣта.*

Елко-де, либѣ змице,
Ты като толко ходишь,
Всичкый свѣтъ обходишь,
Не знаешь ли былые омразно,
Омразно, былые отдѣлно? *Пѣс.*

2) Обиждамъ, навѣстивамъ, наглядвамъ, спо-
хождамъ, обыкаламъ; навѣщать, посѣ-
щать.

Тръгнжлъ ми Святый Георгий,
Сутра рано на Гергѣвъ-день,
Да обхожда зеленъ синоръ,
Сутра рано на Гергѣвъ-день,
Зеленъ синоръ башъ пшеницж. *Пѣс.*

— **мси**, 1) гл. свзвр. Живѣѣж, владамъ,
дръжжѣся, докарвамъ, обносѣся, врьтж, врь-
шж; обхѣдѣться. *Обхождася добръ съ
дѣца-та.* 2) Поминувамъ, минувамъ, прѣ-
карвамъ; обхѣдѣться. *Обхождамъ и
безъ това.* 3) гл. стр. Бывамъ обхожденъ.
— *Обхожда като лисицж около капанъ.
Обхожда около него, като майкж около
дѣтя-то си.*

Обхѣждане, с. ср. отъ обхѣждамъ и об-
хѣждамъ.

Обчи́да, с. ж. Една отъ шесть-ты дръвяны
части, отъ които е направенъ кражг-тъ на
козелю на кола; обсида, наплатъ; косякъ
колѣснаго бѣода.

Обчи́дица и обчи́дка, у.м. ж. отъ обчи́да.

Обци́досамъ, гл. свр. отъ обци́досвамъ.

Да обсидосамъ, да наплатж, да наплатишж.
— **сантый**, прич. стр. Обсидосаный, на-
платеный, наплатисаный.

Обци́досвамъ и обци́досувамъ (да обци-
досамъ), гл. д. Обсидосвамъ, турнамъ обци-
ды на козелю; наплатисвамъ, наплатсамъ.

— **мси**, гл. стр. Бывамъ обцидосанъ; обси-
досвамъ, наплатисвамъ, наплатсамъ. — *Об-
сидосалъ го*, майсторскы го излѣгалъ.

Обци́досване и обци́досуване, с. ср. отъ
обци́досвамъ.

Обчи́ивамъ и обчи́нювамъ (да обчи́нж),
гл. д. Направямъ, изврѣшнамъ, сврѣшнамъ,
учинвамъ, сторвамъ; совершать.

Момица го мирѣше:
Млѣчи ми, млѣчи, овчѣрчя,
Хранимъ пѣтѣя хран но,
И сватбж щемъ обчина,
И куму щемъ приклони
Прѣжжж племѣж пѣтлѣвж. *Пѣс.*

— **мси**, гл. стр. Бывамъ обчиненъ; на-
правямъ, изврѣшнамъ, сврѣшнамъ, учи-
намъ, сторвамъ; совершаться.

Обчи́иване и обчи́нюване, с. ср. отъ
обчи́ивамъ.

Обчѣныж, ишь, — ниль, *гл. свр.* отъ обчѣн-
вамъ и обчѣннамъ. Да направжъ, да из-
врьшь, да сврьшь, да учинжъ, да сторжъ;
совершѣть, надѣлать. — *пентый, прич.*
стр. Направеный, изврьшеный, сврьше-
ный, учиненый, стореный; совершѣнный,
надѣланный,

Обчѣннамъ (да обчѣныж), *гл. д.* Обчинвамъ.
Обчѣннаніе, *с. ср.* отъ обчѣннамъ. Обчин-
ваніе.

Обчрътавамъ (да обчрътаж), *гл. д.* 1) За-
граждамъ нѣчто съ врьвь или съ рѣзкж;
обводить чертами, верёвкой. 2) Обтакамъ
нѣчто съ гайтанъ или съ какво да е; кай-
мить, оторачивать, обкладывать, обла-
гать, обшивать, опущать. 3) Очрътавамъ,
заграждамъ, заобыколожъ, обыкламамъ, обы-
коламамъ; окружать. — *мси, гл. стр.* Бы-
вамъ обчрътанъ по знаменованіе-то на глагола.

Обчрътаваніе, *с. ср.* отъ обчрътавамъ.

Обчрътаж, ешь, — таль, *гл. свр.* отъ об-
чрътавамъ. 1) Да заграджъ съ врьвь, съ
рѣзкж. 2) Да обточжъ; оторочить, обло-
жить, обшить, опущить. 3) Да очрътажъ,
да заграджъ, да заобыколожъ, да обыколожъ;
окружить. — *тантый, прич. стр.* 1) За-
граденый съ врьвь, съ чрътж. 2) Обточе-
ный. 3) Очрътаный, заграденый, заобыко-
ленный, обыколенный; окруженный.

Обчюхнувамъ и обчюхвамъ (да обчюх-
нж), *гл. ср.* Изчюхвамъ отгорѣ, отоколо;
обсхвамъ, изсхвамъ; обсххать.

Обчюхнуваніе и обчюхваніе, *с. ср.* отъ
обчюхнувамъ. Обсхваніе.

Обчюхнж, ешь, — наль, *гл. свр.* отъ об-
чюхнувамъ. Да обсххжъ, да изсххжъ;
обсххнуть. *Обчюхналжый, обсххналый, из-*
чюхналый; обсххлый.

Обчакамъ, *гл. свр.* отъ обчѣаквамъ. Да
почнакамъ, да дочакамъ.

Обчѣаквамъ и обчѣакувамъ (да обчѣак-
амъ), *гл. ср.* Чакамъ, слухтжъ да стане да ся
чюе нѣчто; почнакамъ, дочакамъ. *Обчѣак-*
ваше да чюе да пропѣжъ пѣтми ти,
за да си иде вепиръ-тъ.

Обчѣакваніе и обчѣакуваніе, *с. ср.* отъ
обчѣаквамъ.

Обшѣствамъ и обшѣстувамъ (да обшѣс-
тж), *гл. д.* Направнамъ, начрътавамъ крѣгъ
съ шестаго, съ пергелъ, обчрътавамъ съ
шестаго. — *мси, гл. стр.* Бывамъ обшѣс-
тенъ. *За да ся работи камжъ-тъ вал-*
чисто, турѣва да ся обшѣсти.

Обшѣстваніе и обшѣстуваніе, *с. ср.* отъ
обшѣствамъ.

Обшѣстж, ишь, — тиль, *гл. свр.* отъ об-
шѣствамъ. Да обчрътажъ съ шестаго. — *сте-*
нтый, прич. стр. Обчрътаный съ шестаго.

Обшѣтамъ, *гл. свр.* отъ обшѣствамъ. Да
обходжъ, да обиходжъ, да обиджъ, да изходжъ,
да крѣстосамъ; обходить, обойти. — *та-*
нтый, прич. стр. Обходеный, обиходеный,
обиденый, изходеный, крѣстосаный.

Обшѣствамъ и обшѣстувамъ (да обшѣтамъ),
гл. д. Шетамъ, ходжъ на много мѣста, на-
всякждѣ; обхождамъ, обхаждамъ, обиха-
ждамъ, обидвамъ, изходвамъ, крѣстосвамъ;
обхаживать, обходить.

Люто моме люто колнитъ :

Да бы далъ Богъ да обшѣташь,

Да обшѣташь вси градица,

Оплъ назадъ да ся вратишь,

Пакъ да дойдешъ въ мой дворы. *Иѣс.*

Обшѣстваніе и обшѣстуваніе, *с. ср.* отъ
обшѣствамъ.

Обшивамъ (да обшивж), *гл. д.* 1) Заши-
вамъ нѣчто вѣтрѣ въ платъ; зашивать.
2) Зашивамъ нѣчто наоколо, отоколо; об-
такамъ; обшивать. *Обшивамъ нѣчто задъ-*
иглж; обстрачивать. — *мси, гл. стр.* Бы-
вамъ обшить.

Обшиваніе, *с. ср.* отъ обшивамъ.

Обшивка, *с. ж.* Онова, съ което обшивать
нѣчто; обшивка.

Обшивж, ешь, — шиль, *гл. свр.* отъ обшив-
вамъ. 1) Да зашивжъ, да вшивжъ; зашить.
2) Да обточжъ; обшить. — *шитый, прич.*
стр. 1) Зашитый, вшитый въ нѣчто; за-
шитый. 2) Обточенный; обшитый.

Обшѣтамъ, *гл. свр.* отъ обшѣствамъ. Да
изшѣтамъ, да ушѣтамъ, да уработжъ, да из-
трѣбжъ. — *тантый, прич. стр.* Изшѣтаный,
ушѣтаный, уработеный, изчистеный, из-
трѣбеный.

Обшѣствамъ и обшѣстувамъ (да обшѣтамъ),
гл. д. Шѣтамъ навсждѣ; изшѣствамъ, ушѣ-
вамъ, изтрѣбвамъ, изчиствамъ. — *мси, гл.*
стр. Бывамъ обшѣтанъ.

Обшѣстваніе и обшѣстуваніе, *с. ср.* отъ
обшѣствамъ.

Обшѣтравамъ (да обшѣтраж), *гл. д.* Съ
шѣтраніе, съ шѣтраніаніе обхождамъ, об-
шѣствамъ навсакждѣ.

Обшѣтраж, ешь, — траль, *гл. свр.* отъ об-
шѣтравамъ.

Обшѣжъ, *с. ж.* Црьковна книга съ богослу-
жебны пѣсни въ честь на Прѣсвятжъ Бо-
городицжъ и на другы-ты свѣтци; *минѣя*
общая.

Обще, *нар.* Всичкы ведно, неотдѣлно; вооб-
щѣ, обще.

Общежитіе, *с. ср.* Особена нарядба въ мо-
настирь, дѣто братина-та нѣмать ничто свое,
а всичко имъ е общо и всячко си зимать
отъ монастиря; *общезитіе.* *Доскоро въ*
Рылскый монастирь имаше общежитіе.

Общій, щѣ, ща, що, пр. Что е на всички, на мнозинѣ, на нѣколицѣ; **общій**. *Къща-та нѣ е обща, още не е дѣлена.*

Община, с. ж. 1) Село или нѣколко села съ единъ кметъ, съ едно управление: **община**, **вѣлость**. *Селска община.* 2) Църковно-училищно настоятельство. 3) Къща въ общинѣ, дѣто е управление-то. *Да и-дежъ въ общинѣ-тѣ.*

Общинаръ, с. м. Члѣнъ, житель на общинѣ.

Общиница и **общинка**, у. ж. отъ община.

Общинскій, ска, ско, пр. Что е на общинѣ; **селскій**; **мірскій**. *Общинскы раз-носки.* —**скты**, нар. Всичкы ведно, цѣлата община, селскы.

Общо, като с. ср. Что е на всиѣхъ, на мнозинѣ, что не е още дѣлено; **купъ**. *Да платимъ отъ общо-то.*

Объ, прѣдл. Оби, о. Употрѣбавая само составенъ съ другы-ты рѣчи и имъ дава знаменованне на дѣйствие извръшвано около, наоколо, отоколо, на поврхность-тѣ на нѣчто, а понѣкога на дѣйствие извръшвано навсякъдѣ и е употрѣбенъ намѣсто изъ: **обгръщамъ**, **обшивамъ**, **обтакамъ**, **обковавамъ**; **обхождамъ**, **обиждамъ**, **обиштвамъ**, **обедняжъ**. Рѣдко прѣдл. **объ** ся съчетава съ нѣкой глаголъ безъ нѣкакво знаменованне, само за мѣрж на стиха: **обдавамъ**, **обинисамъ**.

Объхтѣ, ишь, —тѣлъ, гл. свр. отъ **объхти́вамъ**. Да **обижъ**, да **отупамъ**. —**тѣптый**, прич. стр. **Обитый**, **отупанный**.

Объхти́вамъ (да **объхтѣ**), гл. д. **Бъхтѣ**, **бижъ**, **удриамъ** едно нѣчто о друго; **оби-вамъ**, **отупвамъ**. —**мся**, гл. стр. **Бывамъ** **объхтѣнъ**, **обивамся**, **отупвамся**.

Обыка́нямъ (да **обыкѣ́нъ**), гл. д. и ср. 1) **Връвжъ**, **ходжъ** около; **врътжся**, **забыка-нямъ**; **ходитъ** **вокругъ**, **кружитъ**, **обхо-дитъ**, **объѣзжъ**, **обращъ**, **вращъ**. *Обыколивъ двора, камъка. На конь обыколилъ село-то. Конѣ-ти обыкалятъ около стожера. Колело-то обыкала около ось тж. Сѣнка-та обыкала все около дръво-то си.* 2) **Връвжъ** изотдалечъ, **заминувамъ** отоколо; **забыканямъ**, **избыка-нямъ**, **забыканямъ**; **кружитъ**, **обибъ**, **обходитъ**, **объѣзжъ**. *Не отишли направо, а обыколили прѣзъ махалъ-тѣ. Не минува прѣзъ село-то, а обыкала по краѣ му.* 3) За **пжъ**, за **рѣжъ**: **извивамъ**, **връжъ**, **избыканямъ**, **забыканямъ**, **кривульжъ**; **извивать**, **крутитъ**, **коле-сать**. *Пжъ-тѣ много обыкала.* 4) **Хо-джъ**, **разхождамъ**, **забыканямъ** изъ . . . **хо-дитъ** по . . . *Обыкаламъ изъ града, да*

го изгледамъ. 5) **Сѣджъ**, **мъжся**, **врътжся** **нѣйдъ**, **забыкаламъ**; **прогълнать** **гдѣ въ ожиданіи** чегѣ. *Обыкалай тука, доклѣ да заминъ.* 6) **Броджъ**, **скытамся**, **врътжся**; **бродитъ**. *Хайдуци обыкалятъ изъ горъ-тѣ. Влѣци обыкалятъ около село.* 7) **Скытамся**, **лутамся**, **лѣтамъ**, **хо-джъ**, **размаивамся**, **хайманувамъ**, **хаскамъ**, **блѣджъ**, **блѣдажъ**, **миткамъ**; **плѣтъся**, **ски-татъся**, **блудитъ**, **слонитъся**. *Обыкала пжтица-та.* 8) **Ходжъ** **тукъ тамъ** за нѣ-каквѣ работѣ. *Всяду обыкалажъ да тя трѣжъ, пакъ у васъ не наминъжъ.* 9) **Наминувамъ** **нѣйдъ**, у нѣкого, **отбивамся**, **махвамся**, **забыкаламъ**; **заходитъ**, **за-вѣртывать** **къ кому**, **къдѣ**, *Обыколижъ да въ виджъ, что чините. Обыколи Ивана, че былъ боленъ.* 10) **Отивамъ** да **виджъ**, да **нагледамъ** нѣчто; **обиждамъ**, **обижаждамъ**. *Обыкаламъ говяда-та, нивъ-тѣ да ви-джъ, да не е станъло нѣчто. Обыкаламъ манджъ-тѣ*; **опытвамъ**, **накусвамъ**, **из-кусвамъ**; **отвѣдывъ**, **пробовъ**. 11) **Обы-колнавамъ**, **забыкаламъ**, **обколисвамъ**, **око-лнавамъ**, **очрътавамъ**, **запасвамъ**, **заграждамъ**; **окужатъ**, **облагатъ**. *Хайдуци обыколили село-то. Обыколили сж отъсѣдѣ.* 12) **Наряждамъ**, **турнамъ** наоколо, отоколо, **за-граждамъ**; **окужатъ**. *Обыколилъ го съ камъне.* 13) **Напрамъ**, **врѣжъ**, **тежъ** око-ло нѣчто; **заграждамъ**; **окужатъ**, **обле-гатъ**, **облежатъ**, **обставатъ**, **обтекатъ**. *Го-ра обыкала нивъ-тѣ нѣ. Селане нѣ обыколижъ. Рѣка обыкала ливадъ-тѣ му.* 14) **Врътжся** около нѣкого, **напрамъ** междъ **приатели-тѣ** му, около него; **оку-жатъ**. *Обыколили го чужди хора.* 15) **Хо-джъ**, **наминувамъ**, **бывамъ** **често** у нѣкого; **посѣщатъ**, **обхаживать**. *Всякой день ги обыкала за паръ.* 16) **Ходжъ** на много мѣста, **навсякъдѣ**; **обхождамъ**, **обхаждамъ**, **обихождамъ**, **обидвамъ**, **обштвамъ**, **изход-вамъ**, **крѣстосвамъ**; **обхаживать**, **обходить**. *Обыколилъ е свѣта. Обыколи цѣлжъ Бъл-гарий.* 17) **Казвамъ** нѣчто не **направо**, а **отдалечъ** съ **забыкаланне**, **искамъ** да **кажъ** за нѣчто, на **приказвамъ** за другы нѣчта **прѣди** него, **подкачамъ** **изотдалечъ**; **забы-каламъ**; **говоритъ** **околицу**, **околице**, **околицностями**. *Не обыкалай такъжъ, а кажи направо, какъто искашъ да кажешъ.* —**мся**, 1) гл. **възвр**. **Турнамъ** нѣчта около себе-си; **забыкаламся**, **заграж-дамся**; **обклѣдывъ**. *Обыколилъ сж книжъ.* 2) гл. стр. **Бывамъ** **обыколенъ**; **забыкаламся**, **заграждамъ** — *Обыкаламъ нѣкого, врътжся около него за нѣчто, за-быкаламъ го; ухаживать за кѣмъ.*

Обыкѣланіе, с. ср. отъ обыкѣланѣ.

Обыкѣламъ, гл. мж-кр. отъ обычнѣмъ.
Ако си не приличаеж, не ся ни обык-
ваеж.

Обыкновенный, нѣ, на, но, пр. Что става,
что бѣва, что е почти всакога; обыкно-
венный. Обыковена работа, обыкно-
венъ студъ. —но, нар. Почти всакога;
обыкновенно. Обыковено тыга работы
така ставать.

Обыкнувамъ, гл. уч. отъ обыкнѣж.

Обыкнѣж, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ обы-
чнѣмъ. Да заобычѣмъ, да замилѣмъ, да
залибѣж, да полюбѣж; полюбѣть. —нѣ-
тый, прич. стр. Заобычантый, залибе-
нтый, полюбентый.

Обыкнѣж, ешь,—нѣжъ, гл. ср. свр. Да на-
выкнѣж, да привыкнѣж, да ся научѣж, да
алацншѣж; иривыкнѣж, навыкнѣж, по-
выкнѣж, пріучѣтси. Обыкнѣжи смѣ да
кадѣмъ рано.

Обыколѣка, с. ж. 1) Обыкѣланіе, зампу-
ване отоколо, забыкѣланіе; забыкѣлка,
забыколѣка, заобыколѣка; обхѣдъ, обѣздъ,
крюкъ. 2) Мѣсто, дѣто ся обыкѣла; за-
быколѣка; крюкъ, обхѣдъ, обѣздъ. 3) Ли-
пша-та, по кождо ся забыкѣла валчнсто,
крѣзгнсто нѣчто; окружнсть. Обыколѣка
на древо, на водяничѣж камыкъ. 4) На
калець, на чоранѣ, еднѣ рядъ клнчеве на-
около; забыколѣка. 5) Забыкѣланіе, обы-
кѣланіе въ разказаніе нѣчто; забыколѣка;
околичности, обнѣжѣ. Говори съ обы-
колѣж; говорить съ околичностями.

Обыколѣница, ум. ж. отъ обыколѣка.

Обыколѣж, йшь,—лѣжъ, гл. свр. отъ обы-
кѣланѣмъ. —колѣнтый, прич. стр. По
знаменованіе-то на глагола.

Обыколѣж, йшь,—лѣжъ, гл. свр. отъ обы-
колѣланѣмъ. Да забыколѣж, да обыколѣж,
да заградѣж, да запашѣж, да околѣж, да око-
лншѣж; окружѣть, обложѣть. —лѣнтый,
прич. стр. Забыколентый, обыколентый,
заграденый, запасаеный, околеный, околис-
нтый; окруженый, обложеный.

Обыколѣвамъ (да обыколѣж), гл. д. Опас-
намъ, запаснамъ, заграждамъ нѣчто около-
рьть, отъ вен страны; обыкѣланѣмъ, за-
быкѣланѣмъ, заобыкѣланѣмъ, обколнсамъ, око-
лнсамъ, обколѣвамъ, околавамъ, очръта-
вамъ; окружѣть, облагѣть, обступѣть,
оцѣпѣть. —мѣж, гл. стр. Бывамъ обы-
коленѣж; опасамѣж, запасамѣж, заграждамѣж,
забыкѣламѣж, заобыкѣламѣж, обколнсамѣж,
околнсамѣж, обколѣвамѣж, околавамѣж, очръ-
тавамѣж; окружѣтси, облагѣтси, обсту-
пѣтси, оцѣпѣтси.

Обыколѣваніе, с. ср. отъ обыколѣвамъ.

Обычлѣивый, въ, ва, во, пр. Что е за
обычѣ, что ся вдражѣва, та ся обычѣ;
обычлѣй, либавый; располагающій къ
себѣ. Обычлѣи дѣца. —во, нар. Съ
обычѣ, обычно, либаво; пріятно, любѣзно.
Обычлѣичѣ, с. ср. Былка нѣкакѣ, кождо
берѣжѣ на Епѣвъ-дѣнь; млади-ти ѣж носить
за да гѣ обычѣть, либѣть.

Обычлѣй, —чѣлѣ и —чѣлѣ, чна, чно,
пр. 1) Любѣзный, любовный, драгый, ми-
лый, драговный, радый; любѣзный, лю-
бимый, дорогой. Той е обычѣж на вси-
кѣ нѣж. 2) Обычлѣивый, либавый, люб-
вый. Обычлѣи дѣца.

Такомъ Бога, Бугарко дѣвойко,
Да ми кажѣшъ Илювы дворы!
— И она му тихомъ отговарѣ:
Такомъ Бога, бане Бугаринѣ,
Нему двори личны, та обычлѣи,
Заградени отъ юначкѣ главы. Пѣс.

3) Който ся обычѣть помеждѣ си, любов-
ный. Обычлѣи дружина. 4) Что показѣ
любовь, обычѣ; любовный; люблѣивый.
Обычлѣи думѣ. —чно, нар. Любѣзно, лю-
бовно, драго, мило, драгово, радо; любѣз-
но, дорого, любѣ.

Обычѣ, с. ж. 1) Срѣдѣчно влѣченіе къ
нѣчто, обычѣаніе, любѣненіе нѣчто; любовь;
любѣвь. Нѣто ружѣа безъ трѣнѣж, нѣто
обычѣ безъ свадѣж. Заловили съ обычѣ,
съ крамолѣж изкарѣтъ. 2) Либѣненіе, га-
леніе, драгуваніе междѣ двѣма млади; лю-
бовь, севдѣ; любѣвь.

Обычлѣй, с. м. Рядѣ, урядѣ, както става
нѣчто, както е останѣло да ся врѣши нѣ-
что; адѣть; обычлѣй, покѣнѣ. Да напра-
вимѣж какѣто с обычлѣй, да направимѣж
както му е рядѣ-тъ, както е останѣло да
ся прави, да си сторимѣж адѣта. Влѣжу зи-
ма за обычлѣй.

Обычнѣмъ (обыкѣламъ, да обыкнѣж, обык-
нувамъ), гл. д. 1) Имамъ особѣно влѣче-
ніе камъ нѣкого, камъ нѣчто, пріятно ми
е да го имамъ, да го глядамъ; любѣж, га-
лѣж, милувамъ; любѣть. Обычнѣмъ дѣца-
та. 2) За момѣж, за момѣкъ, за женѣж, за
мѣж: имамъ любовь, севдѣж за нѣкого; лю-
бѣж либѣж, галѣж, драгувамъ, милувамъ; лю-
бѣть, бытъ влюблѣннѣмъ. Та обычѣ
много мѣжѣ си, ала той ѣж изнебѣра-
ва. 3) Жѣлаж, искаж, иска ми ся, милу-
вамъ; желѣть, хотѣть. Обычнѣмъ да намъ
ранѣ. Обычлѣж съмѣ, отишѣж съмѣ. Как-
то обычѣтанѣ; какъ хотѣте. —мѣж. 1)
гл. вѣ. Имамы еднѣ камъ другъ любовь,
севдѣж; любимѣж, либимѣж, галнѣж, драгу-
намѣж, милувамѣж; любѣтси. 2) гл.
вѣ. Имамы обычѣ, сговорѣ помеждѣ си;

любимся, живувамъ си, другарувамъ; любить другъ друга, жить дружно съ кѣмъ, дружить, вести дружбу, лѣдить. 3) *гл. стр.* Бывамъ обычнѣмъ по знаменованіе-то на глагола. — Обычнѣмъ го като ланска снѣгъ; радъ что ланскому снѣгу. Обычна го като лѣцъ на Велидень. Обычна го като куча тогѣж. Обычна го като соль въ очи-тъ си. Обычна го като писано яйце. Обычна достѣ си съ грѣшнѣж-тъ му. Обычна можа го-то, та зела мѣжъ гѣдуларь. Обычнѣмъ да ми завиждатъ, а не да мя жальтъ. Обычнѣмъ съ добръ-тъ да плачъ, а не съ лудъ-тъ да скачамъ. Обычнѣмъ мѣтнѣж-тъ водъ. Всякой обычна, който му прилична. Ако не си приличаеж, не ся ни обычнаеж. Влѣжъ-тъ мѣлѣж-тъ обычна. Влѣжъ-тъ мѣлаво врѣмѣ обычна. Паръ-тъмъ обычнѣмъ четъ, а хлѣбъ-тъ мѣрѣж Който обычна мене, обычна и куча-то ми. И куча-то обычна своѣ сѣйбѣна Нѣма по сладко отъ снѣгъ, а кога-то го обычнѣмъ повячко, остаежъ и безъ хлѣбецъ Дѣто тя мразятъ, не ходи, дѣто тя обычнѣмъ, не чьсти. Воняца рыба мащерѣжъ обычна. Бѣлы тѣ рѣчѣжъ обычнѣмъ чуждый трудъ. Обычнѣмъ като куча и котѣж. Обычнѣмъ като куча-то и мачѣж-тъ.

Обычнѣне, с. ср. отъ Обычнѣмъ и Обычнѣмъ.

Обѣ, числ. ж. п ср. Двѣ, п една-та и друга-та, п едно-то и дрогѣ-то, п това и оно-ва; обѣ. Обѣ-тъ рѣчѣжъ, п двѣ тѣ рѣчѣжъ.

Обѣда, с. ж. Обѣдъ, ручекъ, срѣщаея въ пѣснь:

Добрѣжъ обѣдъ да сготвишь,
Съ отровѣжъ да ѣжъ посолишь.

Обѣдвамъ и обѣдувамъ, гл. д. п гл. ср. Намъ по обѣдъ, ручнѣмъ; обѣдать, кушать. Който лѣже и обѣдва, дума право и не вечера.

Обѣдване и обѣдуване, с. ср. отъ обѣд-вамъ.

Обѣдецъ, ум. ж. отъ обѣдъ.

Обѣднѣй, —днѣжъ и—днѣжъ, дна, дно, пр. Срѣщаея въ пѣснь:

Задрѣмала обѣдна Марина,
Задрѣмала у честнѣхъ трапезы;
Ной си чини, никой ѣжъ не види,
Но ѣжъ видѣжъ кума и кумица. Пѣс.

Задрѣмала обѣдна Марина,
Задрѣмала мегю два дѣвера;
Ной си чини, никой ѣжъ не види,
Согляда ѣжъ прѣмала кумица. Пѣс.

Армасаежъ обѣдѣжъ Марыжъ,
Пойдохъ си кытени сватове,
Та пойдохъ до бѣло-то море. Пѣс.

Обѣдъ с. ж. 1) Врѣмѣ-то по срѣдѣж-тъ на денѣа, когато надемъ; ручекъ; обѣдъ. *Голѣмъ обѣдъ*, пладня. *Малѣжъ обѣдъ*, закусованіе нѣчто малѣко по-ранѣ отъ обѣдъ; *зѣвтракъ*. По обѣдъ, когато е врѣмѣ за обѣдъ.

Господѣ посѣла набѣлѣжъ,
До обѣдъ нѣжѣжъ, понѣжѣжъ,
До пладне цѣнѣжъ, заврѣза,
До пинидѣжъ узрѣжъ
До три ми златнѣхъ набѣлѣжъ. Пѣс.

2) Настѣе, гостѣа, хлѣбъ, приготоуенѣхъ за обѣдъ, за обѣдѣване, ручекъ; обѣдъ. *Обѣдъ-тъ оуе не е станѣлѣжъ*.

Сутринѣжъ, когато на нѣжѣжъ ходи,
Съ торѣжъ си хлѣбецъ не зема,
Ами мя кара да му готѣжъ,
Да му наготѣжъ топла обѣда,
Да му ѣжъ носѣжъ чѣкаѣ на нѣжѣжъ-тъ. Пѣс.

Обѣдѣжъ, ѣшъ,—дѣлѣжъ, гл. свр. отъ обѣдѣ-вамъ и обѣждамъ. Да набѣдѣжъ, да навадѣжъ, да наклеуежъ, да наковладѣжъ, да напастѣжъ, да избѣдѣжъ; оговорѣтъ, наклеуеѣтъ, наклепѣтъ, взвѣстѣ напѣрѣслину. — *дѣнѣй*, прич. стр. Набѣденѣй, избѣденѣй, наваденѣй, наклеуенѣй, наковладенѣй, напастенѣй; наклеуенѣнѣй, наклепанѣнѣй.

Обѣдѣвамъ и обѣждамъ (да обѣдѣжъ), гл. д. Казвамъ за нѣкого, че е напѣрѣслѣ нѣчто, когато той не го е никакѣ правдѣжъ, когато той е съвѣсѣмъ невпнѣнѣжъ; набѣдвамъ, избѣдвамъ, наваждамъ, наклеуеѣвамъ, наковладѣвамъ, напастѣвамъ; оговѣрѣивѣтъ, наклеуеѣтъ, наклепѣтъ, взвѣдѣтъ напѣрѣслину.

Тунѣжъ гѣ е бѣдѣжъ обѣдила,
Тунѣжъ бѣдѣжъ за правѣжъ правнѣжъ,
Затвори гѣжъ крѣла капетѣна,
Затвори гѣжъ у тѣвна зѣндѣна. Пѣс.

Чѣто ми е у Софнѣжъ,
Софѣна го обѣдила,
Обѣдила, обѣсила. Пѣс.

Мнѣрѣте бѣдѣжъ обѣди,
Обѣди го, затвори го. Пѣс.

—мѣжъ, 1) гл. взѣвр. Самъ ся бѣдѣжъ, набѣдѣвамъ, избѣдѣвамъ, наклеуеѣвамъ. 2) гл. стр. Бывамъ обѣденѣжъ.

Обѣдѣване и обѣждане, с. ср. отъ обѣдѣ-вамъ.

Обѣлвамъ и обѣлювамъ (да обѣлѣжъ), гл. д. Обѣлѣмъ: 1) Бѣлѣжъ, очистѣвамъ корѣжъ-тъ, кожѣжъ-тъ, черунѣжъ-тъ отъ нѣчто; олушѣвамъ, олушѣвамъ; олушѣтъ, вылушѣтъ, отлушѣвать, очишѣтъ, сдѣрѣтъ. *Обѣлѣжъ корѣжъ-тъ на дрѣво-то. Да обѣлѣжъ набѣлѣжъ. Обѣли орѣжъ-тъ.* 2) Острѣгѣвамъ, очистѣвамъ лусѣжъ-тъ на нѣчто, олушѣвамъ; шелушѣтъ, ошелушѣтъ, изшелушѣвать. 3) Обирамъ, ограбѣвамъ, оуоувамъ нѣкого; олу-

пять, грабить. 4) За частие: подбѣлвамъ, подмазвамъ, турямъ му мазилкѣ.

Си почюди Кира какъ дѣ обѣлѣть чорбѣ,
Ми скрѣшила Кира вошкѣ галовицѣ,
Обѣлила Кира три казанѣ чорбѣ,
Ми гостила Кира отъ три села момѣ. *Пѣс.*

—*мѣя*, 1) *гл. възвр.* За кожѣ, за коржѣ: повдигамъ, подкужюсамъ, та надамъ; *отопрѣвать. Обѣлилъ му ся вратѣ-тъ, изгорѣла кожа-та, та онадала.* 2) *гл. стр.* Бывамъ обѣленъ по знаменованне-то на глагола. *Отъ слѣнце-то му ся обѣлила кожа-та, обѣлилъ му ся носѣ-тъ. — Обѣли ми образа, засрами ми ся нѣчто. — Не си обѣли жѣбѣ да продума, да каже нѣчто, не си отвори уста-та, не каза нищо. — Не смѣе да си обѣли жѣбѣ, не смѣе да каже нѣчто, не смѣе да продума; не смѣеть рта разинуть.*

Обѣлване и обѣлюване, с. ср. отъ обѣлвамъ и обѣлвамся.

Обѣлѣвамъ (да обѣлѣжъ), гл. ср. 1) Ставамъ бѣлѣ; побѣлѣвамъ, избѣлѣвамъ; бѣлѣтъ. *Очи-тъи му обѣлѣжъ отъ гладостъ*

На сви-тъи момѣ бѣлѣ момчина,
На бѣлѣ Еанѣ прѣно Арапѣ;
Си го отнесла на новѣ банѣ,
Три дни го кыснѣ, два дни го мыла;
Не обѣлѣло прѣно Арапѣ,
Само обѣлѣ дѣсно-то око. *Пѣс.*

2) Побѣлѣвамъ, посивѣвамъ, остарѣвамъ; сѣдѣтъ. *Остарѣхъ, обѣлѣхъ, такъвъ пощипѣкъ не видѣхъ.*

Обѣлѣване, с. ср. отъ обѣлѣвамъ.

Обѣлѣжъ, ешь,—лѣлъ, гл. свр. отъ обѣлѣвамъ. 1) Да побѣлѣжъ, да избѣлѣжъ; побѣлѣтъ. 2) Да побѣлѣжъ, да посивѣжъ, да остарѣжъ; посѣдѣтъ.

Обѣлѣжъ, ишь,—лилѣ, гл. свр. отъ обѣлвамъ и обѣлнамъ. 1) Да олушѣ, да олушѣ; облупитѣ, вылушитѣ, отлупитѣ, очиститѣ. 2) Да олушѣ, да острѣжѣ; ошелушитѣ, изшелушитѣ. 3) Да ограбѣжъ, да обержъ, да оголѣжъ; облупитѣ, ограбить. 4) Да подбѣлѣжъ, да подмажѣ, да турѣжъ мазилкѣ въ частие. —*депый, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Обѣлнамъ (да обѣлѣжъ), гл. д. Обѣлвамъ.

Обѣлнане, с. ср. отъ обѣлнамъ. Обѣлване.

Обѣрѣчка, с. ж. Стоманияно сѣчиво като скобѣ съ двѣ рѣжкѣ за стрѣгане, за гладене дръвѣицъ нѣчѣта; роканѣ; скобель.

Обѣсвамъ и обѣсувамъ (да обѣсжъ), гл. д.

1) Окачамъ нѣчто, нѣкого да висѣ; вѣсѣвамъ, вѣсжъ, вѣшамъ; вѣшать. *Обѣсили го съ главѣ-тъ надолу.* 2) Мѣтамъ нѣкому клѣи на шнѣ-тъ и го окачамъ да висѣ, та да ся удущѣ; вѣсжъ, вѣсѣвамъ; вѣшать.

Като ми, булѣ, обѣсѣтъ,
Да ми разчешѣ перчѣмъ-тъ,
Да ми наложишъ шпалкѣ-тъ.
Да ми извадишъ ризѣ-тъ;
Да ми ся перчѣмъ разѣва,
Да ми ся черви шпалка-та,
Да ми ся бѣлѣй риза-та. *Пѣс.*

—*мѣя*, 1) *гл. възвр.* Окачамъ на нѣчто да висѣ; бѣсѣжъ, вѣшамъ, увисамъ; виснутѣ. 2) Мѣтамъ ся клѣи на шнѣ-тъ и ся увисамъ на нѣчто, та ся удущамъ; вѣшамъ. 3) Натурвамъ, увисамъ, натрапвамъ нѣкому на главѣ-тъ, та той да ми ся грѣжѣ; навѣзыватьсѣ, пайнитѣся. *Обѣси ми ся на шнѣ-тъ, натурѣ ми ся, натрапи ми ся.* 4) *гл. стр.* Бывамъ обѣсенъ. — *Когото щѣтъ обѣсѣтъ, той ся не удави.* За сиромашикъ никого не сж обѣсили. *Кога ся нанави пѣсъ на мясарницѣ или него убий, или мѣсара обѣси. Когото кучѣ искалъ да обѣсѣтъ, казавѣ бѣсно е. Скачѣ като обѣсенъ. Всака коза е обѣсѣна за свой кракѣ, из, кога дойдѣ видѣвъ день, видѣцѣмъ Обѣсилъ брадѣ като нѣкой прѣчъ. Обѣсилъ рѣжѣ като пицовѣ. Обѣсилъ уши като пазарскѣ хлѣбѣ. Обѣсѣте брата ми, че азъ имамъ работѣ. Обѣсѣте го брата ми, оти мене ми ся меле умѣ-тъ.*

Обѣсване и обѣсуване, с. ср. отъ обѣсвамъ и обѣсвамся.

Обѣсеникъ, с. м. 1) Обѣсникъ, обѣслиникъ.

2) Обѣсенъ чловѣкъ.

Обѣсеница, с. ж. 1) Обѣсница, обѣслиница.

2) Обѣсѣна жена, мома.

Обѣслиникъ, с. м. Обѣсникъ.

Обѣслиница, с. ж. Обѣсница.

Обѣсникъ, с. м. Който е за бѣсѣне; обѣсеникъ, обѣслиникъ, обѣшникъ, немирникъ, вѣжжѣ; висѣльникъ, сорванѣцъ, бездѣльникъ, повѣса, головѣрѣзъ.

Обѣсница, с. ж. 1) Когато е за бѣсѣне, за вѣжѣ; обѣсеница, обѣслиница, немирница, вѣжжѣ; висѣльница, бездѣльница, повѣса. 2) Крына, даръ зятѣ ютъ невѣстѣ-тъ, съ кождо го врѣзѣтъ за врата.

Обѣсѣца, с. ж. Обѣтка, обѣца.

Обѣсжъ, ишь,—силѣ, гл. свр. отъ обѣсвамъ.

1) Да окачѣ да висѣ; повѣситѣ. 2) Да удущѣ, да уданѣ съ бѣсѣне; повѣситѣ.

—*сенѣтъ, прич. стр.* 1) Окаченѣ да висѣ; повѣшенѣ. 2) Удушенѣ, удаченѣ съ бѣсѣне; повѣшенѣ.

Обѣтка, с. ж. Обѣсѣца, обѣца, обѣца, менгущѣ; сѣръга. *Нека ти етъ обѣтка, окачи си обѣцѣ, да ти е обѣца на ухо-то, да си кушишъ менгущѣ, окачи си го за менгущѣ, имай си го на ума, да го помнишъ,*

че щѣ тѣ отврѣнѣ, врѣжи си червенко;
зарубѣ себѣ нѣ нощь, зарубѣ у себѣ на
носу.

Обѣца, с. ж. Обѣтка.

Обѣщникъ, с. м. Обѣщникъ.

Обѣщавамь (да обѣщаѣ), *гл. д.* Давамь
думѣ, казвамь, че щѣ направѣ нѣчто; об-
ричамь, врѣчамь, втаксувамь; обѣщаѣ.
Обѣщава му мазно, ала напраздно.
— *мси, 1) гл. възвр.* Обричамся, врѣчам
ся, изричамся, втаксувамся, давамь думѣ,
вѣтамся; обѣщаѣся. *Обѣщайся на лу-
дыа, да ся порадва. 2) гл. стр.* Бы-
вамь обѣщаѣ. *Лесно ся обѣщаѣва, мѣчно
ся дава. Обѣщано-то като дадено.*

Обѣщавање, с. ср. отъ обѣщавамь п обѣ-
щаѣмся.

Обѣщаніе, с. ср. Даваніе думѣ за нѣчто,
обричаніе да направимь нѣчто, оброкъ; обѣ-
щаніе. *Не си изпѣлнѣлъ обѣщаніе-то.*

Обѣщаѣ, ешь, — щѣлѣ, гл. свр. отъ обѣ-
щавамь. Да обрѣкѣ, да врѣкѣ, да втаксамь,
да дамь думѣ. — **щѣнѣй, прич. стр.** Об-
реченѣй, вреченѣй, втаксанѣй; обѣщан-
нѣй.

Обюздвамь п обюздувамь (да обюздѣ),
гл. д. Обюздвамь.

Обюздвање п обюздување, с. ср. отъ
обюздвамь. Обюздвање.

Обюздѣ, ишь, — дѣлѣ, гл. свр. отъ обюзд-
вамь. Да обюздѣ. — **дѣнѣй, прич. стр.** Об-
юзденѣй.

Обнавѣж, ишь, — вѣлѣ, гл. свр. отъ обна-
вѣвамь. Да покажѣ нѣчто нанавѣ, да го
изважѣ на бѣлѣ свѣтѣ; да извѣстѣ, да оба-
дѣ; обявѣвѣ. — **вѣнѣй, прич. стр.** Из-
ваденѣй нанавѣ, на бѣлѣ свѣтѣ, извѣстенѣй,
обаденѣй; обявленнѣй.

Обнавѣвамь (да обнавѣж), *гл. д.* Показвамь
нѣчто нанавѣ, изваждамь го на бѣлѣ свѣтѣ;
извѣствамь, обаждамь; обявѣвѣ. — *мси, гл. стр.* Бывамь обнавѣж.

Обнавѣвање, с. ср. отъ обнавѣвамь.

Обягнѣвамь, гл. уч. отъ обягнѣж.

Обягнѣж (да ся), *ишь, — нѣлѣ, гл. об. свр.*
Да ся оагнѣж, да ся оагнѣж, да ся оагнѣж;
обягнѣжѣся, оагнѣжѣся.

Обяло, с. ср. Обяло.

Обяловиж (да ся), *ишь, — вѣласѣ, гл. об. свр.*
Казвѣся за кравѣж, когато мѣлѣкото ѣ
ся сякне п тѣлѣ-то ся отѣне безъ врѣмѣ.
Крѣва-та ся обяловила.

Обяхамь, гл. свр. отъ обяхвамь. Да на-
учѣж конь да ся ѣаха, да ся ѣади; обяѣз-
дѣ. — **ханѣй, прич. стр.** Наученѣй,
приученѣй да ся ѣаха, да ся ѣади; обяѣз-
женнѣй.

Обяхвамь п обяхувамь (да обяхамь),

гл. д. Научвамь, приучвамь конь да ся ѣаха,
да ся ѣади; обяѣзжѣ, обяѣзживѣ.
— *мси, гл. стр.* Бывамь обяханѣ.

Дойде врѣме конь да ся обяха,
Па го ѣахѣж Милошѣ добѣрѣ юнаѣж,
Та прѣпуци възѣ тѣснѣ сокаци. *Пѣс.*

***Овѣ, с. ж. Т.** Поле. *Тѣ го трѣсѣтъ по
горѣ-тѣж, той ся лута по овѣ-тѣж.*

***Ова, нар.** Ма, лема, нема, лаума, ба; не
уже ли, рѣзвѣ. *Ова не ѣе го направи.*
Ова че не е така. Каза ли му? —
Ова не съмь му казалѣ.

Оваджѣскѣй, ска, ско, пр. отъ оваджѣна.
Обаджѣскѣй. *Оваджѣско кучѣ! Ова-
джѣско-то дѣтя паднѣж, та ся уби!*

***Оваджѣна, пр. неизм.** Обаджѣна, употрѣ-
бѣлася като така за чюдѣне безъ особѣно
знаменованіе. *Да ся не е видѣло овад-
жѣна-та! Оваджѣна-та недѣна не ѣа
да дойдѣ!*

Овѣй, мѣстоим. Овѣй, тона. *До овѣй чѣсѣж,*
до тона чѣсѣ.

Овѣж юнаѣж неженѣж,
Онѣж мома хубѣва;
Смѣсли да го оженишь,
Овѣж есенѣ сврѣши го,
А до другѣй жени го. *Пѣс.*

Овѣйкамь, гл. д. свр. Да вѣйкамь много, за
много нѣчѣта; да оѣкамь, да онѣшѣкамь. *Овѣй-
ка свѣта.*

Овѣка п

Овѣко, нар. Вака, така, тѣй; такѣ, та-
кѣмь образѣмь. *Овака да чинишь, жѣчѣ
не е добро. Овака, овака, тѣй п тѣй,
така п така. Аманѣж, Господи, овака,
овака ся случѣла една работа, нѣма
ли да дадѣш сега на момѣж-то душѣж?*

Овѣкѣвѣ, ква, кво, пр. Вѣкѣй, такѣвѣ;
такѣй.

Овѣлвамь п овѣлювамь (да овѣламь), *гл.*
д. Валѣмь, трѣкаламь нѣчто да стане тѣрѣ-
до, топчѣсто; увѣламь; валѣѣ. *Да ова-
ламѣж плѣстѣ-тѣж. Овалѣмѣж топѣж.*
— *мси, гл. стр. п възвр.* Бывамь овѣланѣж,
увѣлавѣся; валѣѣся.

Овѣлвање п овѣлювање, с. ср. отъ
овѣлвамь.

Овѣламь, гл. свр. отъ овѣлвамь. Да увѣ-
ламь; валѣѣ. — **ланѣй, прич. стр.**
Увалѣнѣй; свѣлѣннѣй.

Овѣмо п

Овѣмь, нар. Вѣмо, тука, самѣ, пасамь; сю-
дѣ. *Иди овамѣж, ела самѣ. По овамо, по-
насамь; сюдѣ, ближе.*

Овдовѣвамь (да овдовѣж), *гл. ср.* Оста-
вамь вдовѣцѣ или вдовица; вдовѣѣ.

Овдовѣла ѣ лѣсѣнѣ-та
Сѣѣ двѣнадѣсѣтъ лѣсѣнѣнѣца,

Сѣдѣла е да гы плаче:
Дѣ шемъ, сынко, да ся видимъ?

Овдовѣваніе, с. ср. отъ овдовѣвань.

Овдовѣлый, лъ, ла, ло, пр. Останѣлый вдовецъ; овдовѣлый.

Овдовѣж, ешь,—вѣль, гл. ср. отъ овдовѣвань. Да останѣ вдовецъ, вдовица; овдовѣть.

Овдѣ и

Овдѣка, нар. Тука, тукана, тудѣка; здѣсь, сюда. Стой овдѣ; стой здѣсь. Овдѣ си имашъ юнакъ неженеть. — До-овдѣка, дотука. — Овдѣ ондѣ: а) Тукъ тамъ. б) Сегысь тогысь.

На дрьво-то до три кукавици:
Прѣва кука токо овдѣ ондѣ,
Втора кука токо осинѣла,
Третья кука и хичь не прѣстае Пѣс.

Оведнѣжъ, нар. 1) О единѣ пѣть, на единѣ пѣть, изведнѣжъ, наведнѣжъ, обеднѣжъ, обеднѣжъ, оеднѣжъ; однімъ рѣзомъ, рѣзомъ, съ рѣзу, за одімъ пріёмъ, однімъ пріёмомъ. Оведнѣжъ прѣстѣлъ дрьво то. 2) О прѣвъ пѣть, изведнѣжъ; съ рѣзу. Вдигнѣ пушкѣ-тѣ и оведнѣжъ го улучи.

Овѣнецъ, у. м. ж. и овѣнця, у. м. ср. отъ овѣнѣ. Овня; барашекъ.

Овѣнѣ, овни, с. м. Мѣжско-то на овѣж; баранъ, овнѣ. Скопенѣ овнѣ; крутенѣцъ. На хубавый овнѣз окачати звѣнецъ. Овнѣ ли е, празѣ ли е. Дѣто хрипа овнѣ-тѣ, тамъ хрипа и ягня-то. Азъ турскы не знаѣж, ала овни-ти ми и отъ тебе по-добрѣ знаѣжъ.

Азъ си не щѣ руды овны,
Нито искамъ ваклы овця,
Лю си искамъ два юнака,
Кавалджина, свирѣджина,
Дѣв дѣвойкы пѣснопоикы. Пѣс.

Овеселѣж, ишь,—лѣль, гл. ср. отъ овеселѣвань. Да развеселѣж; развеселѣть. —лѣнѣый, прич. стр. Развеселенѣый.

Овеселѣвань (да овеселѣж), гл. д. Направлямъ иѣкого да стане веселѣ, докарвамъ му веселинѣж, развеселѣвамъ; развеселѣть.

И ето го мало моме,
Водж моме кай му носить;
Си ся напи, ся охлади
И срьдце си овесели. Пѣс.

—мѣя, 1) гл. взвѣр. Ставамъ веселѣ, развеселѣвамъ; развеселѣться. 2) Бывамъ овеселѣж, развеселѣвамъ; развеселѣться.

Овеселѣваніе. с. ср. отъ овеселѣвань и овеселѣвань.

Овесѣцъ, у. м. ж. отъ овѣсь. Мало овѣсь.

Овесѣнна, с. ж. Слама отъ овѣсь, овесѣница.

Овѣсовый, вѣ, ва, во, пр. отъ овѣсь; овѣсѣный.

Това жито овѣсово,
Все стояло, треперало,
И Неѣла го прокаяла:
Все да стоишь да треперѣшь,
Родѣ да родишь да съ не паде! Пѣс.

Овѣсь, с. м. Раст. *Avena sativa*; овѣсь. Дивѣ овѣсь, раст. *Bromus secalinus*, овѣсѣж; овѣсѣж, костѣрь рѣанный.

Овѣсѣница, с. ж. Овесѣна слама, овесѣница.

Овѣсѣный, нѣ, на, но, пр. отъ овѣсь. Направѣный, добытый отъ овѣсь; овѣсѣный. Овѣсѣно брашно. Овѣсѣна слама.

Овѣхѣвань (да овѣхѣж), гл. ср. Ставамъ вѣхѣ; извѣхѣвань, увѣхѣвань; извѣхѣвань, обвѣхѣвань.

Овѣхѣваніе, с. ср. отъ овѣхѣвань.

Овѣхѣж, ешь,—тѣль, гл. ср. отъ овѣхѣвань. Да извѣхѣж, да увѣхѣж; извѣхѣть, обвѣхѣть. Овѣхѣлѣый, извѣхѣлѣый, увѣхѣлѣый; извѣхѣлѣый, обвѣхѣлѣый.

Овѣхѣж, ишь,—тѣль, гл. ср. отъ овѣхѣвань. Да извѣхѣж, да увѣхѣж; сдѣлать вѣхѣмъ. —тѣнѣый, прич. стр. Извѣхѣнѣый, увѣхѣнѣый.

Овѣхѣвань (да овѣхѣж), гл. д. Направлямъ иѣчто да стане вѣхѣ; извѣхѣвань, увѣхѣвань; дѣлать вѣхѣмъ.—мѣя, гл. стр. Бывамъ овѣхѣнѣ, извѣхѣвань, увѣхѣвань.

Овѣхѣваніе, с. ср. овѣхѣвань.

Овина, с. ж. Раст. *Funiperus communis*, андрѣжъ, ардѣжъ, кацарка, ойна, смрика, смрьчъ, хвойна, хойна, хуйна; можжевѣльникъ, вѣресъ, арцѣ, артѣшъ, ахра, можѣуха.

Овѣрамъ (да овѣрѣж), гл. д. Въвирамъ, увѣрамъ, вѣрамъ, бѣкамъ, пѣхамъ, шонамъ; вѣсовывать, вынѣрѣть, вѣскивать, засѣвывать, запускѣть. —мѣя, гл. взвѣр. Въвирамъ, увѣрамъ, вѣкамъ, бѣкамъ, пѣкамъ, прѣчѣжъ, просѣвамъ; совѣться, вѣсовываться, вѣскиваться, вѣнѣрѣться, подвѣрѣваться, нынѣть.

Овѣраніе, с. ср. отъ овѣрамъ и овѣрамъ.

Овлѣдѣж, гл. ср. отъ овлѣдѣвань. Да овлѣдѣж, да завлѣдѣж, да овлѣдѣжъ.—данѣый, прич. стр. Овлѣдѣный, завлѣдѣный, овлѣдѣный.

Овлѣдѣвань и овлѣдѣвань (да овлѣдѣж), гл. д. Овлѣдѣвань, завлѣдѣвань, овлѣдѣвань.

Овлѣдѣчѣвань и овлѣдѣчѣвань (да овлѣдѣчѣж), гл. д. Рѣконолагамъ иѣкого за влѣдѣж; завлѣдѣчѣвань; посвящѣть нѣ архѣрѣн.—мѣя, гл. стр. Бывамъ овлѣдѣчѣж; завлѣдѣчѣвань.

Овлѣдѣчѣваніе и овлѣдѣчѣваніе, с. ср. отъ овлѣдѣчѣвань.

Овлѣдѣчѣж, ишь,—чѣль, гл. ср. отъ

овладѣ́чивамъ. Да завладѣ́чыж. — ченѣ́ый, прич. стр. Завладѣ́ченный.

Овла́дѣвамъ (да овладѣ́ж), гл. д. Завзѣ́мамъ, присвоѣ́намъ сп нѣ́что; овладѣ́вамъ, облада́вамъ, завладѣ́вамъ, завладѣ́вамъ, усвоѣ́намъ, обсе́бамъ; овладѣ́вать. — мѣ́ся, гл. стр. Быва́мъ овладѣ́нь.

Овла́дѣваніе, с. ср. отъ овладѣ́вамъ.

Овла́дѣжъ, ешь, — дѣ́ль, гл. свр. отъ овладѣ́вамъ. Да овлада́мъ, да облада́мъ, да завлада́мъ, да завладѣ́жъ; завладѣ́ть, овладѣ́ть. — дѣ́цый, прич. стр. Овла́данный, облада́нный, завладанный, завладѣ́нный, присвоенный, обсе́банный.

Овлѣ́гнувамъ и овлѣ́гвамъ (да овлѣ́гнж), гл. ср. 1) Ставамъ вла́женъ, намокрыва́мъ отъ вла́жъ; вла́гнж, пзвлѣ́гамъ; сирѣ́ть, во́лгнуть, мо́кннуть, домока́ть. *Вла́жна-та е овлѣ́гнжла. Стѣны тѣ овлѣ́гнжжл.* 2) Отъ вла́ж омя́квамъ; отмя́кннуть, отво́лгнуть.

Овлѣ́гнуваніе и овлѣ́гваніе, с. ср. отъ овлѣ́гнувамъ и овлѣ́гвамъ.

Овлѣ́гнжъ, ешь, — нжъ, гл. свр. отъ овлѣ́гнувамъ. 1) Да пзвлѣ́гнж; осы́рѣть, отсы́рѣть, домо́кннуть. 2) Да омя́кнж; отмя́кннуть, отво́лгнуть. *Овлѣ́гнжжый, намокре́нный отъ вла́жъ; во́лгжый, мо́кжый, отсы́рѣжый, отво́лгжый.*

Овлѣ́чѣжъ (да ся), ѣ́шь, — чѣ́лся, гл. свр. отъ овлѣ́чѣ́вамъ. Да станж́ като влѣ́къ, да ся въ́влѣчжъ, да ся въ́вѣржъ; ово́лчить-ся, осви́рѣѣть,

Овлѣ́чѣ́вамъ (да ся овлѣ́чѣж), гл. об. Ста́вамъ като влѣ́къ, запри́личвамъ на влѣ́къ; въ́влѣчѣ́вамъ, въ́вѣрѣ́вамъ. *Да живѣ́ешь ме́ждж влѣ́ци, да ся овлѣ́чишь; съ во́лжа́ми жи́ть по во́лчьи вы́ть.*

Овлѣ́чѣ́ваніе, с. ср. отъ овлѣ́чѣ́вамъ.

Овнѣ́рскый, ска, ско, пр отъ овнѣ́ръ.

Овнѣ́ръ, с. ж. Който насе стадо овны.

Овнѣ́нце, у.м. ср. отъ овнѣ́.

Овнѣ́жкый, шка, шко, пр. отъ овнѣ́. Что е на овнѣ́, отъ овнѣ́; овнѣ́й, бара́ннй. *Овнѣ́шко мя́со; бара́нина.*

Овнѣ́й, у.м. ср. отъ овнѣ́. Овене́цъ, овенча́; бара́шекъ.

Ово́дъ, с. ж. Насѣ́комо *Tabanus*, овѣ́дъ, стрѣ́къ, шры́клець, шры́къ, шры́кжъ; слѣ́пѣнь. Та́а му́ха ха́не мно́го до́бытъ́ка и отъ не́ж той шры́кла́е.

Ово́й, ова́а, ово́е и ова́, ово́, мѣ́стои.м. Ова́й, овѣ́й, то́а; ѣ́то́тъ. *Ово́й вѣ́жъ ка́ко смѣ́жъ. Ово́й свѣ́жъ е ка́ко ма́зѣ́жъ кубу́съ. Ово́й вѣ́жъ е ка́ко цвѣ́жъ. Ово́ повѣ́сѣ́мо е дле́го вѣ́сѣ́мо. Ово́й что́ чи́ни, на се́бе си́ чи́ни. Ова́ по́гача́ чи́сна и прѣ́чи́стж. Ово́ жи́то прѣ́чи́сто отъ́ грѣ́ори-*

кж, отъ́ трѣ́торикж и отъ́ злж́ трѣ́вж́ по́злани́цж.

Ово́лко, нар. Толкова, толко́сь.

На ми́ ти, май́ко, води́цж,
Ово́лко е́тъ отъ́ керкж́ отѣ́на;
На ми́ ти, тат́ко, води́цж,
Ово́лко е́тъ отъ́ керкж́ отѣ́на;
На ми́ ти, б́рате, води́цж,
Ово́лко е́тъ отъ́ сестрж́ отѣ́на. *Пѣс.*

Ово́щие и ово́щне, с. ср. Плодо́ве отъ́ нѣ́кои гра́динскы́ дръ́веса, ка́то кру́ши, я́блж́-кы, сли́вы, чере́ши и др.; е́мишь; фрѣ́к-ты, пло́ды, ово́щъ.

Меру́до, Меру́до,
а́й златна́ Меру́до
Знае́шь, моме́, знае́шь,
па́мятува́шь,
Ко́га ми́ ти носѣ́ахъ
дре́бно-то ово́ще:
Лѣ́щи и ми́ндагъ, и
благы́ я́блж́кы,
Кы́селы калѣ́нны, и
су́хо-но гро́зде? *Пѣс.*

Ово́щка, с. ж. Гра́динско дръ́во, ко́ето ра́ж-да ово́щне, ка́то я́блж́ка, кру́ша, сли́ва и др.; пло́дово́е дѣ́рево. *Тѣ́жж годѣ́нж ово́щ-кы-тѣ́ не роди́жж.*

Ово́щница, у.м. ж. отъ ово́щка.

Овра́гъ, с. ж. До́лъ съ стрѣ́мны брѣ́говы; вра́гъ, дере; овра́гъ.

Овра́скамъ, гл. свр. отъ овра́скамъ. 1) Да обѣ́жъ, да отупа́мъ, да опу́хамъ о нѣ́что. 2) Да пза́мъ, да опраска́мъ, да овръ́жъ, да опу́камъ, да пзпраска́мъ, да пзпу́камъ, да пзплю́скамъ, да оплю́скамъ. — ска́нжый, прич. стр. По знаменова́ние-то на глаго́ла.

Овра́скамъ и овра́скувамъ (да овра́скамъ), гл. д. 1) Враска́мъ, удра́мъ едно́ нѣ́что о дру́го; обѣ́вамъ, опу́хамъ, отупа́мъ. 2) Пза́дамъ, пзпраска́мъ, пзпуква́мъ, пзплю́скамъ, опраска́мъ, опуква́мъ, оплю́скамъ. *Овра́ска е́днж́ нѣ́жжъ хлѣ́бъ. Овра́ска гы́ за два́ дни. — мѣ́ся, гл. стр.* Быва́мъ овра́ска́нъ.

Овра́скваніе и овра́скуваніе, с. ср. отъ овра́скамъ.

Овра́тъ, с. ж. Въ́ прече́ние: *овра́тъ, за-вра́тъ та́мо*, ср. кой́ кждѣ́ ще́, ты́ та́мъ.

Оврѣ́жжъ, ешь, — врѣ́захъ, — врѣ́залъ, гл. свр. отъ оврѣ́замъ. Да обвя́жъ, да обврѣ́жжъ, да обвя́жжъ, да уврѣ́жжъ; обвя́зѣть, опу́тать. — врѣ́занжый, прич. стр. Обвя́тжый, обврѣ́занжый, обвя́занжый, уврѣ́занжый; обвя́занный, опу́танный.

Оврѣ́замъ и оврѣ́зувамъ (да оврѣ́жжъ), гл. д. Заврѣ́замъ, завѣ́вамъ нѣ́что отъ́ вси́ страны, отсѣ́ка́ждѣ́; обврѣ́замъ, обвя́замъ, уврѣ́замъ, обвя́замъ; обвя́зывать, опу́тывать. — мѣ́ся, гл. стр. и въ́звр. Быва́мъ

овръзапъ; обвръзвамъся, обвязвамъся, увръзвамъ, обвивамъся; обвязывать, оуутьваться.

Овръзване и **овръзуване**, с. ср. отъ **овръзвань**.

Овръхвамъ и **овръхувамъ** (да овръхъ), гл. д. Овръшамъ.

Овръхъ, врьшешъ,—връхохъ,—връхлъ, гл. свр. отъ **овръхвамъ**. Да овръшъхъ.

Овръчѣатъ, ишь,—тилъ, гл. д. свр. Да изгорѣхъ нѣкого съ жаръ, да го попарѣхъ съ врѣлѣхъ водѣхъ. Да ся овръчѣатъ. 1) гл. вьзвр. свр. Да ся изгорѣхъ съ жаръ, да ся попарѣхъ съ врѣлѣхъ водѣхъ. 2) гл. стр. свр. Да бѣдѣхъ овръчатенъ. — **тентый**, прич. стр. Изгореный съ жаръ, попареный съ врѣлѣхъ водѣхъ.

Овръшѣхъ, ешь,—връхохъ,—връхлъ, хла, хло, гл. свр. отъ **овръшѣвамъ**. Да овръхъ, да изврѣхъ, да изврѣшъ, да увръхъ, да увръшъ; измолотѣхъ, обмолотѣхъ. — **шѣнтый**, прич. стр. Изврѣшеный, уврѣшеный; измолоченый, обмолоченый.

Овръшѣвамъ (да овръшѣхъ), гл. д. Овръхвамъ, изврѣшвамъ много, вьшѣхъ-ты; увръшвамъ; измолѣчивать, обмолачивать. *Оврьгохъмъ снопе-то*. — **мься**, гл. стр. Бывамъ овръшенъ; изврѣшавамъ, увръшавамъся; измолѣчиваться, обмолачиваться.

Овръшѣване, с. ср. отъ **овръшѣвамъ**.

Оврѣмя, нар. Още когато е имало врѣмя, докѣ имѣ врѣмя, съ врѣмя, по-напрѣдъ, уврѣмя; зарѣнѣе, заблаговременно, вѣвремя. Да си приготвимъ оврѣмя зимникъ.

Оврѣхъ, ешь,—рѣлъ, гл. свр. отъ **оврѣрамъ**. Да вьврѣхъ, да уврѣхъ, да втькнѣхъ, да втыкнѣхъ, да бѣкнѣхъ, да пѣхнѣхъ, да шопнѣхъ; сѣнуть, вѣснуть, засѣнуть, выгнѣнуть. — **рѣнтый**, прич. стр. Вьврѣшый, уврѣшый, втькнѣтый, втыкнѣтый, бѣкнѣтый, пѣхнѣтый, шопнѣтый; сѣнутый, засѣнутый, вѣснутый.

Овсѣйга, с. ж. Раст. *Bromus secalinus*, дивъ овесъ; овесецъ, костѣрь ржаный.

Овцѣ, с. ж. 1) Извѣстно животно; овцѣ. Овца рогошѣ, рогошѣта овцѣ, овцѣ съ роговы; овцѣ съ рогѣми. 2) Бѣлы звѣздици, что излизать пошѣкога по поклѣто-то. — *Влѣхъ и овцѣ*, една игра, козѣто овчѣарѣ и овчѣарчѣта играхъ. — *Изгубѣна овцѣ е*. Гляда като заклѣнъ овцѣхъ. Овцѣ безъ млѣко е. Раздразнилъ му овцѣ-тъ, на му дава ракнѣхъ да пие. Отъ еднѣ овцѣхъ двѣ кожи не бивать. Овцѣ безъ овчѣарѣ не ходять. Овцѣ безъ овчѣарѣ на влѣка сѣ даръ. Овцѣ безъ доходъ на влѣка е дѣлъ. Овцѣ безъ облага—влѣци

и хали. Вькалъ влѣка да му варди овцѣ-тъ. Влѣхъ овцѣ пасе. Жѣши влѣка за овцѣ-тъхъ. Коеѣто кучѣ не знае да лае, докарѣва влѣка на овцѣ-тъхъ. Драга му като овцѣ на влѣка. Дѣри овцѣ, храни влѣци. Ама что ще и овцѣ срѣцѣхъ влѣка? Влѣка стрѣгали, той за овцѣ-тъхъ пыталъ. Надѣвѣся като влѣхъ на овцѣ. Влѣхъ-тъхъ и отъ броемъ овцѣ лае. Кой-то става овцѣхъ, изада го влѣхъ-тъхъ. Кое-то овцѣ ся дѣли отъ стадо-то, влѣхъ и изада. Едѣ влѣхъ не дошълъ, на овцѣ не нашълъ. Старо кучѣ овцѣ варди. Съ гладнѣхъ кучѣта овцѣ ся не вардять. Овцѣ-тъхъ си продадохъ, кучѣта-та си на-тирихъ, не ми трѣбѣвать кѣхѣхъ. Докѣ имѣ овцѣ, сиромѣшихъ нѣма. И да ко-лятъ овцѣ-тъхъ, та не блѣе. Да острѣ-жемъ нѣе овцѣ-тъхъ, че, койѣто ще, да и пасе. Докѣ имѣмъ двѣ овцѣ, вькакой ми вька добръ день. Вькака овцѣ за крачѣ-то си висѣ. Присѣмѣлася ко-зѣта на овцѣ-тъхъ, че лудо пасе. Една овцѣ едно лѣгло. Съ еднѣхъ овцѣхъ бачило не бива. Една овцѣ една краста, двѣ овцѣ двѣ красты. Една шюгава овцѣ все-то стадо ошюгава. Вьсѣ-тъ овцѣ еднакѣо млѣко не пуцѣтъ. Овцѣ нѣма, масло продава. Като не вѣдишь овцѣ, не ти мрѣхъ. Прѣпка слѣдъ нѣго като овцѣхъ за крѣмѣло. Безъ фѣйдѣхъ овцѣ трѣхъ и подъ опашкѣхъ.

Овчѣбрѣй, с. ж. Койѣто брѣе овцѣ, та събира бѣглихъ; бѣгличѣна.

Свири, свири Нойѣко чобанъ,
Добра ти сѣ тѣѣта сторѣ:
Излѣзѣхъ кляти Турци,
Кляти Турци овчѣбрѣе,
Закарѣли сѣво стадо
И вьзѣ стадо Ладо младо. *Пѣс.*

Овчѣнѣхъ, с. ж. 1) Прѣ-никъ, прѣсно млѣ-ко сварено много гѣсто; куртмачъ, крут-мачъ. 2) Овчѣахъ.

Овчѣй, чѣ, чѣе, пр. Что е отъ овцѣхъ, на овцѣхъ, за овцѣхъ; овчѣй, овчѣй. Имѣ овчѣй ипатъ. На десѣтъхъ влѣци овчѣй кракѣ. Агнѣхъ-тъхъ кожи сѣ по-много на па-зарѣ отъ овчѣ-тъхъ. Варди като влѣхъ за овчѣ оно да капѣхъ. — Овчѣа соль, ед-ска соль, морска соль; повѣренѣная соль, жѣлѣтая соль. — Овчѣа кошѣара, хлѣбъ ов-чѣарѣнѣца. — Овчѣа кожа, овчѣина.

Овчѣй дѣволѣ. Прѣпка *Carbunculus*, да-лакъ, лѣшна пѣжѣа; карбункулъ, чѣмнѣй нарѣхъ.

Овчѣина, с. ж. Овчѣа кожа; овчѣйна.

Овчѣица 1) ум. ж. отъ овцѣ. 2) Раст. *Nar-*

cissum poeticus, бѣло лале, бургина, гергевця, диве-бой, качюпка, латинця, мензифарь, миргишиле, риза, ряземка, шиншарка, шрькоцвѣтне; нарицѣсь бѣлый — *Облизалъ костчицъ, платилъ овчицъ. Да ти даде Господь шаренъ овчицъ и шарено шиленце!*—Кога дѣца просять, изкривать си рѣжж-тѣ и пѣжж-тѣ:

Крива, крича рѣжца,
Далъ въи Господь овчицъ
И шарено шиленце!

Овчѣчка, *ум. ж.* отъ овчѣца.

Овчѣа гюзѣль. Раст. *Lathyrus tuberosus*, медова кытка, фасулия; земляныя орѣхи, чина клубеносная.

Овчѣагъ, *с. м.* Истие като кашъ отъ прѣсникъ и чисто брашно; овченникъ.

Овчѣа онашка. Раст. *Verbascum thapsus*, бабнакъ, дивъ кобакъ, лопень, лубовачка, лѣшанъ, мече ухо, пукъ, свищука, свѣщилка, палалечъ, богородичина и богородична хурка, фенерця; медвѣжье ухо, коровякъ, вербишникъ, царскій скипетръ, царская свѣча.

Овчѣаринтъ, *с. м.* Овчарь.

Овчѣарка, *с. ж.* 1) Жена, мома, която пасе овця, чобанка; пастушка стада овѣць. 2) Жена на овчарь. 3) Цвѣтне *Tagetes erecta*, була, кадийка, кадкака, пшижди овчарь; бархатная гвоздика.

Овчѣарко, *зв. пад.* отъ овчѣарь.

Провѣжжъ ся малка мома:
Ой овчарко, ой козарко,
Оттукъ натѣй братъ да ми си,
Братъ да ми си побратима. *Пѣс.*

Овчѣарница, *с. ж.* Обрядень хлѣбъ, който понѣйдъ мѣсяти и прѣкаждать на бѣднѣй вечеръ и Герговъ-день; овча кошара.

Овчѣаровъ станъ. Една трѣва, която понѣйдъ надъжъ; дѣдовы дигады, жабова пога, крастава гора, мачецъ, пазина, щева.

Овчѣарска мерудина. Раст. *Thymus serpyllum*, бабина душица, марина душица, мащерица, мащерица, мащерица, мащерица, матерка, маторъ, махра, наблѣкына, яребичина; богородская трава, тимьянъ.

Овчѣарска торбичка Раст. *Capsella bursa pastoris*, бабинны гнды, бѣла трѣва, лютиця, поповы вѣшкы; пастушья сумка.

Овчѣарско пѣли. Птица *Upupa epops*, вдовъ, гйонъ, паунакъ, паунаецъ, пупунаецъ, циганско пѣтля, черкезъ; вдовъ, удодъ, дивъ, потатуйка, нутошка.

Овчѣарскѣй, ска, ско, *пр.* отъ овчѣарь. Пастырскѣй, чобанскѣй; пастушескѣй. *Овчарска гега. Овчарско куча; овчарка, лѣшая собѣка. И отъ щеня-то излиза овчарско куча. — рекы, нар.* Като ов-

чарь, като овчарп-ты. *Връга овчарскы-връга камыка, та минува изъ-подъ мышъ, ипцж-тж па лѣвж-тж рѣжж.*

Овчѣарця, *ум. ср.* отъ овчѣарь. Малѣкъ, младе овчарь; чобанця; пастушокъ.

Поминяло ми е овчарця,
А Искренъ му ся моляше:
Овчарця, братецъ да ми си,
Еа прииди та мя отвържи. *Пѣс.*

Овчѣаръ и овчѣаринтъ, *с. м.* 1) Който пасе овця; пастыръ, чобанъ; пастухъ, пастыръ, отарщикъ. 2) Нѣкой отъ свои-ты, отъ кѣщныты, който си е дошълъ отъ далечъ, отъ чужбинѣ, отъ печалѣ, отъ гурбеть; гостенинъ. *Честитъ въи овчаръ! — Изпжди овчаръ, цвѣтне овчарка. — Едно на кезаж-тж, а друго на овчарп-тж. Вали ли дъждъ, овчаръ-тж ся оплаква, че му е мокро; не вали ли, оплаквася, че му е суша. Овчаръ-тж и кучж-тж овцж не оставя. Вардися овчаръ-тж и отъ дъжда и отъ слънце-то. Риза овчаря, да ся радва влѣжж-тж. Бездомовенъ като овчаръ. Дѣто овчаръ-тж, тамъ и стадо-то. Еажъ, Пено, съреню, че си овчаря сакала. Дванадесѣтъ овчари съ еднѣ лѣжжж-тж кили и дванадесѣтъ-ти ся накали!*

Овѣдъ, *с. м.* Насѣкомо оводъ.

Овѣый, оваа и ова, овое и ово, *мѣстоим.* Тоа, таа, това, този, тазъ, тозъ; *ѣтотъ. Владѣко святѣй, и овѣй ся мже. Ова погачка чиста и прѣчиста. В. овой.*

Овѣкамъ, *гл. ср.* отъ овѣквямъ. 1) Да выкамъ много. 2) Да оплачж. 3) Да нахокамъ, да навѣквямъ.

Овѣквямъ и овѣкувамъ (да овѣкамъ), *гл. д.* 1) Выкамъ много, глѣжж, гримъ та вдпгамъ на главж-тж си вспчко. *Овѣка и окряка свѣта.* 2) Оплаквямъ, плачж и наряджамъ падъ умрѣлъ. 3) Нахоквямъ, навѣквямъ, наглѣчавамъ нѣкого.

Овѣсь, *с. м.* Раст. овесъ.

Овѣвямъ (да овѣж), *гл. д.* Съ вѣяние изчувствамъ зряна отъ плѣжж-тж, отъ мякыжж-тж; обвѣвѣть. — *меня, гл. стр.* Бывамъ овѣванъ; обвѣвѣаться.

Овѣвание, *с. ср.* отъ овѣвямъ.

Овѣж, ешь,—вѣналь, *гл. ср.* отъ овѣвямъ; обвѣять. — *вѣнацѣй, прич. стр.* обвѣянный.

Овѣивамъ и овѣивувамъ (да овѣяж), *гл. ср.* Овѣхвямъ, овѣхнувамъ, увѣивамъ, извѣивамъ, повѣивамъ, завѣивамъ; извѣдѣть, новѣдѣть, увидѣть.

Овѣиваніе и овѣивуваніе, *с. ср.* отъ овѣивамъ.

Овѣнѣж, ешь, — палъ, *гл. свр.* отъ овѣнѣвамъ. Да овѣхнѣж, да увѣхнѣж, да увѣнѣж, да извѣнѣж, да новѣнѣж, да завѣнѣж; извѣнѣж, повѣнѣж, увѣнѣж.

Овѣхнѣвамъ и **овѣхнѣвамъ** (да овѣхнѣж), *гл. ср.* Овѣнѣвамъ.

Овѣхнѣваніе и **овѣхнѣваніе**, *с. ср.* отъ овѣхнѣвамъ.

Овѣхнѣж, ешь, — палъ, *гл. свр.* отъ овѣхнѣвамъ. Да овѣхнѣж.

Огѣди (да ся), — дилося, *гл. безл. свр.* Съ мѣстоим. *ми*, да *ми ся* *огѣди*: да ми ся урази, да ми ся потрясе, да ми стане гадно, противно, да ми опротивѣе, да ми ся не ще вѣче.

Огѣднѣй, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, *пр.* Мрьснѣй, срамнѣй, неприличнѣй безнѣжнѣй, безряднѣй, гнуснѣй; неприличнѣй, непристойнѣй, похѣбнѣй, сквѣрнѣй, мѣркѣй, гѣдѣй. *Огѣднѣ думѣ. Огѣднѣ въ уста-та*, който говори огѣднѣ думѣ — дно, *нар.* Мрьсно, срамно, неприлично, безнѣжнѣ, безрядно, гнуснѣ; неприлично, непристойно, похѣбно, сквѣрно, мѣрко, гѣдко.

Огѣлѣтѣвамъ и **огѣлѣтѣвамъ** (да огѣлѣтѣж), *гл. д.* Огѣлѣтѣж: 1) Омрьснѣвамъ нѣчто съ нечистотѣж, съ нѣкакво дѣйствие. 2) Научѣвамъ нѣкого на нѣчто непохвално, нѣчто лоше; галѣтѣж, изгалѣтѣж, онѣравнѣж, изхѣйтуѣж, изхѣйлуѣж; развалѣж; извѣживѣж. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Научѣвамся, навѣживѣж на нѣчто лоше; галѣтѣжся, развалѣжся, изгалѣтѣжся, изхѣйтуѣжся, изхѣйлуѣжся, онѣравнѣжся; извѣживѣжся, поѣртѣжся. 2) Омрьснѣжся съ нѣчто нечисто, наѣдено. 3) *гл. стр.* Бывѣж огѣлѣтѣж.

Огѣлѣтѣваніе и **огѣлѣтѣваніе**, *с. ср.* отъ огѣлѣтѣж и огѣлѣтѣжся.

Огѣлѣтѣж, ишь, — тиль, *гл. свр.* отъ огѣлѣтѣж и огѣлѣтѣжся. 1) Да омрьсѣж. 2) Да изгалѣтѣж, да онѣравнѣж, да изхѣйтѣж, да изхѣйлуѣж, да развалѣж; извѣдѣж. — *те-нѣй*, *прич. стр.* 1) Омрьсенѣй. 2) Изгалѣтенѣй, онѣравненѣй, изхѣйтенѣй, изхѣйлузенѣй, разваленѣй; извѣженѣй.

Огѣлѣтѣж (да огѣлѣтѣж), *гл. д.* Огѣлѣтѣж.

Огѣлѣтѣж, *с. ср.* отъ огѣлѣтѣж. Огѣлѣтѣж.

Огѣрѣж и

Огѣрѣж, *с. м.* Нѣчто недогорѣло или отъ свѣщѣ, или отъ цигарѣж; огѣрѣж, угарѣж; огѣрѣж. *Запали му огѣрѣж.*

Огѣрѣж, *ум. ср.* отъ огѣрѣж. Угарѣж; огѣрѣж.

Огѣрѣж, *с. м.* Огарѣж.

Огѣрѣж (да огѣрѣж), *гл. д. и ср.* Огѣрѣж, огѣрѣж.

Огѣрѣж, *с. ср.* отъ огѣрѣж. Огѣрѣж, огѣрѣж.

Огѣрѣж, *ум. м.* отъ огѣрѣж.

Оглавѣнѣж, *гл. ср.* За жито: ставѣж главѣж, добывѣж главѣж. *Когато рѣси поѣж въ кѣжи и си излѣзе, хвѣрѣж поѣж му едик главѣж, за да не огла-вѣж жито-то.*

Оглавѣнѣж, *с. ср.* отъ оглавлѣж.

Оглавлѣж, *с. м.* Она чѣсть отъ юларѣж, конѣ е на главѣж-тѣж на добытѣж; оглавлѣж, главѣж, башлѣж на юзѣж на юларѣж; ѳголовѣж, ѳглавлѣж, ѳбротѣж, недоѳзѣж, кашѣж. *Глядай конѣ, а не оглавлѣж. Турѣли му оглавлѣж.*

Оглавлѣж, *ум. ср.* отъ оглавлѣж.

Оглавлѣж, *с. м.* 1) Оглавлѣж. *Оглавлѣж ти падѣж у долѣж земѣж!* Кѣтѣж за конѣ.

2) Обрѣж, ѳгоѣж, главѣж, тѣжѣж.

Оглавлѣж, ишь, — вѣлѣж, *гл. свр.* отъ оглавлѣж. Да годѣж, да главѣж, да вглавлѣж, да углавлѣж, да утѣжѣж, да заѣж; сосѣ-тѣж, обрѣж. — *вѣнѣй*, *прич. стр.* Го-денѣй, главѣнѣй, вглавлѣнѣй, углавлѣнѣй, утѣжѣнѣй, заѣж; сосѣтѣнѣй, обрѣ-чѣнѣй.

Оглавлѣж, ишь, — вѣлѣж, *гл. свр.* отъ оглавлѣж. Да турѣж оглавлѣж на добытѣж, да обѣзѣж. — *вѣнѣй*, *прич. стр.* Обѣзѣ-нѣй.

Оглавлѣж (да оглавлѣж), *гл. д.* Сговѣрѣж момѣж съ момѣж да ся земѣж; главѣж, вглавлѣж, углавлѣж, годѣж, прѣсте-нѣж, придѣж, прѣдѣж, заѣж, утѣжѣж, равѣж, армѣж; свѣ-тѣж, сговѣрѣж, обрѣж.

Кѣто блѣж реклѣ Еѣна:

Мѣлѣ, оглавлѣж,
Мѣлѣ, ѳжѣж мѣ,
На далѣчно сѣло,
Сама да ся хвалѣж
По малѣж-тѣж момѣж,
По малѣж-тѣж момѣж. *Пѣс.*

— *мѣя*, *гл. възвр. въз.* и *стр.* Главѣж, вглавлѣж, углавлѣж, годѣж, прѣ-стенѣж, придѣж, прѣдѣж, заѣж, утѣжѣж, армѣж; свѣ-тѣж, обрѣж. *Оглавлѣж, порѣж; ѳжѣж, поѣж.*

Дѣвѣж е сѣла прѣмѣжѣж
И въ десѣто-то намѣж,
Намѣж ликѣж приликѣж,
Тѣмѣж съ сѣ Рѣдѣж оглавлѣж, *Пѣс.*

Оглавлѣж, *с. ср.* отъ оглавлѣж и оглавлѣжся.

Огла́внѣмъ (да огла́вѣж), *гл. д.* Турнѣмъ
огла́вникъ на добытѣкъ; обюздѣмъ. — *мся,*
гл. стр. Бывѣмъ огла́венъ, обюздѣмъ.

Огла́внѣнѣ, *с. ср.* отъ огла́внѣмъ.

Огла́дѣмъ (да огла́дѣж), *гл. д.* Оглаждамъ.

Оглади́бѣмъ (да оглади́бѣж), *гл. ср.* Ста-
вамъ гладѣнъ, добывамъ ищахъ за надене,
изглади́бѣмъ; проголода́ться, оголода́ть,
чу́вствовать голо́дь. *Лыта като оглади́-*
нѣло кучя. Оглади́нѣж като остарѣ́ж
закаж.

Оглади́бѣнѣ, *с. ср.* отъ оглади́бѣмъ.

Оглади́бѣж, ешь, — *нѣлъ*, *гл. свр.* отъ ог-
лади́бѣмъ. Да изглади́бѣж; проголода́ть-
ся, оголода́ть, чу́вствовать голо́дь.

Огла́дж, ишь, — *дѣлъ*, *гл. свр.* отъ огла-
дѣ́вамъ. Да изгла́дж; вы́голодитъ.

Огла́дж, ишь, — *дѣлъ*, *гл. свр.* отъ огла́ж-
дамъ. Да изгла́дж, да изравнѣ́ж, да угла́дж;
вы́равнить, вы́гладить, нагла́дить, огла́-
дить. — *денътый*, *прич. стр.* Изгладенътый,
угладенътый, изравненътый; вы́равненный, вы́-

глаженътый, нагла́женный, огла́женный.

Оглади́вамъ (да огла́дж), *гл. д.* Правѣ́ж нѣ-
кого да гладува, дръжѣ́ж го безъ хранѣ́ж, не
му давамъ да наде, та да изглади́те; изгла-
давамъ; вы́гола́живать. *Граде́ж не огла-*
дава.

Оглади́ванѣ, *с. ср.* отъ оглади́вамъ.

Огла́ждамъ (да огла́дж), *гл. д.* Оглаждамъ,
нѣчто грапа́во, рошѣ́во, неравно изравни́-
вамъ; изгла́ждамъ, угла́ждамъ; вы́равнивать,
вы́гла́живать, нагла́живать, огла́живать.
— *мся*, 1) *гл. взвр.* Приглаждамъ, лѣ́ск-
вамъ, срѣ́свамъ, избръсѣ́вамъ, обръсѣ́вамъ.
2) *гл. стр.* Бывѣмъ огла́денъ, изгла́ждамъ.

Огла́ждане, *с. ср.* отъ огла́ждамъ и ог-
ла́ждамъ.

Огласѣ́ (да ся), ишь, — *сѣлся*, *гл. свр.* отъ
огла́шнѣмъ. Да ся обадѣ́ж, да ся отгово-
рѣ́ж; отклѣ́кнуться, отзовѣ́ться.

Огласѣ́вамъ, *гл. мн-кр.* отъ огла́шнѣмъ.

Оглаши́ж, ишь, — *шѣлъ*, *гл. свр.* отъ огла-
ши́вамъ.

Оглаши́вамъ (да оглаши́ж), *гл. д.* Нава-
вамъ, признавамъ нѣ́кого достоѣ́нъ за нѣ́что.
Само ватафинѣ́ж ты избира и оглаша-
ва калышары-ны.

Оглаши́ванѣ, *с. ср.* отъ оглаши́вамъ.

Огла́шнѣмъ (да ся огласѣ́), *гл. взвр.*
Вы́камъ, ка́звамъ нѣ́кому, че го чу́ж, че
го слу́шамъ; оба́ждамъ, отговора́мъ, от-
звѣ́ивамъ; отклѣ́каться, отзы́ваться.

Кога ся Димка събуди,
Та на ся гласомъ провѣ́кнѣж:
Горице, разстави ми ся,
Водице, достави ми ся,
Димо, огласи ми ся! *Пѣс.*

Ожнѣ́ж е Стона́нъ, что може:
Шуро-ле, шуро Юру́ше,
Дѣ́ка си, шуро Юру́ше,
Дѣ́ка си, оглашай ми ся!...
А Юру́ш му ся огласи
Низъ тѣ́ж горѣ́ж зеленѣ́ж. *Пѣс.*

Огла́шнѣнѣ, *с. ср.* отъ огла́шнѣмъ.

Огло́ждамъ и огло́жду́вамъ (да огло́ждѣж),
гл. д. Огло́ждамъ.

Огло́ждѣнѣ и огло́жду́ванѣ, *с. ср.* отъ
огло́ждамъ.

Огло́ждѣж, ешь, — *далѣ́ж*, *гл. свр.* отъ огло́ж-
дамъ. Да огло́ждамъ; — *данътый*, *прич.*
стр. Огло́зганътый.

Огло́згамъ, *гл. свр.* отъ огло́згѣ́вамъ. Да
огло́ждѣж, да огры́зж, да обгры́зж; огло-
да́ть, обгло́да́ть, изгло́да́ть. — *ганътый*,
прич. стр. Огло́зганътый, изгло́зганътый,
огры́зенътый, обгры́ченътый; огло́занътый, об-

гло́занътый, изгло́занътый, вы́гло́занътый.
Огло́згѣ́вамъ и огло́згу́вамъ (да огло́згамъ),
гл. д. Съ глосѣ́нѣе обира́мъ, изна́дамъ нѣ́-
что; огло́ждамъ, обгло́ждамъ, изгло́ждамъ,
огры́замъ, обгры́замъ, оиа́дамъ; огла́ды-
вать, вы́гла́дывать, обгла́дывать, обгры́-
за́ть. *Огло́згалѣ́ кокала. Огло́згалѣ́ мя-*
со-то — *мся*, *гл. стр.* Бывѣмъ огло́зганъ,
огло́ждамъ, обгло́ждамъ, изгло́ждамъ,
огры́замъ, обгры́замъ, оиа́дамъ; огла́ды-
ваться, обгла́дываться, обгры́заться,
обку́сываться.

Огло́згѣ́нѣ и огло́згу́ванѣ, *с. ср.* отъ
огло́згѣ́вамъ.

Оглу́пѣ́вамъ (да оглу́пѣ́ж), *гл. ср.* Ста́вамъ
глу́пѣ́ж, обезумѣ́вамъ; глу́пѣ́ть.

Оглу́пѣ́ванѣ, *с. ср.* отъ оглу́пѣ́вамъ.

Оглу́пѣ́ж, ешь, — *пѣлъ*, *гл. свр.* отъ оглу-
пѣ́вамъ. Да станѣ́ж глу́пѣ́ж, да обезумѣ́ж;
оглу́пѣ́ть, поглу́пѣ́ть.

Оглу́хци, *с. м. мн.* п

Оглу́хкы, *с. ж. мн.* Въ пзреченне: *пра-*
вѣ́ж си оглу́хкы, оглу́хци, стру́вамъ си
углу́хци, углу́хкы, правѣ́ж у́жъ какъ не
слу́шамъ, не чу́ж, глу́ху́вамъ, вты́лавамъ;
притворѣ́ться глу́хѣ́ж, дѣ́лаю видѣ́ж что
не слы́шу.

Оглу́шѣ́ж, ишь, — *шѣлъ*, *гл. свр.* отъ оглу-
шѣ́вамъ. Да напра́вѣж нѣ́кого да стане
глу́хъ; оглу́шить. — *шѣнътый*, *прич. стр.*
Кому́то сѣ́ поврѣ́дѣны уши-ты, та не чу́е;
оглу́шѣ́нътый.

Оглу́ши́вамъ (да оглу́ши́ж), *гл. д.* Напра-
вамъ нѣ́кого да стане глу́хъ, поврѣ́ждамъ
му уши-ты, та не може да слу́шна; оглу-
ша́ть.

Оглу́ши́вамъ (да оглу́ши́ж), *гл. д.* Ста-
вамъ глу́хъ, не мо́жъ да чу́ж, заглѣ́хѣ́вамъ,
оглѣ́хѣ́вамъ; глѣ́хнѣ́тъ.

Мальчи, мале, онѣмѣла,
Онѣмѣла съ бѣзо грѣло,
Оглушѣла съ двѣ-ты уши,
Ослѣмѣла съ черны очи! *Пѣс.*

Оглушѣваніе, с. ср. отъ оглушѣваніи.

Оглушѣнѣж, ешь, — шѣлѣ, гл. свр. отъ оглушѣваніи. Да станѣ глухѣ, да заглѣхнѣж, да оглѣхнѣж; оглѣхнѣть. *Оглушѣлѣжій; оглѣхлѣжій.*

Оглѣтамѣ, гл. свр. отъ оглѣтваніи. Да изглѣтамѣ, да изтамѣ. — *тантѣй, прич. стр.* Изглѣтанѣй, изнадепѣй.

Оглѣтваніе и оглѣтуваніе (да оглѣтамѣ), гл. д. Съ глѣтаніе оадамѣ, доврѣшамѣ всѣчко-то, докрай; изглѣтваніе, изнадамѣ.

Оглѣтваніе и оглѣтуваніе, с. ср. отъ оглѣтваніи.

Оглѣхваніе и оглѣхнуваніе (да оглѣхнѣж), гл. ср. За уши: заупнѣть ми ся, та не мож да слѣшамѣ; заглѣхваніе, заглушнѣваніе, оглушнѣваніе; глѣхнѣть.

Оглѣхваніе и оглѣхнуваніе, с. ср. отъ оглѣхваніи.

Оглѣхнѣж, ешь, — нѣлѣ, гл. свр. отъ оглѣхваніи. Да заглѣхнѣж, да заглушнѣж, да оглушнѣж; оглѣхнѣть.

Огледѣло, с. ср. 1) Гладко стѣкло, въ кое-то ся видѣть нѣчѣта-та, които ся прѣдѣ него; зѣркало. *Кога си види уши-тѣ безѣ огледѣло. Въ огледѣло-то ся види лице-то, а въ приказкѣ-тѣ срьдце-то. Както глядашь огледѣло-то, така тя гляда и то.* 2) Пары, что даватѣ млади булѣкѣ на дѣврѣ-тѣ и на калѣнкѣ-тѣ въ понедеѣльникѣ слѣдѣ свѣтѣж-тѣ.

Огледѣлѣце, ум. ср. отъ огледѣло; зѣркальце.

Огледѣтамѣ, гл. свр. отъ оглѣдваніи и оглѣжѣдамѣ. Да изгледѣтамѣ, да разгледѣтамѣ, да прѣгледѣтамѣ, да обгледѣтамѣ; разсмотрѣть, осмо-трѣть, огледѣть, обгледѣть, озрѣть, обо-зрѣть. — *дантѣй, прич. стр.* Изгледѣтанѣй, разгледѣтанѣй, прѣгледѣтанѣй, обгледѣтанѣй; разсмотрѣнный, осмо-трѣнный.

Оглѣдваніе и оглѣдуваніе (да оглѣдамѣ), гл. д. Огледѣтамѣ: 1) Глядамѣ, обгледѣтамѣ нѣчто отъ вси странѣ добрѣ; разгледѣтамѣ, изгледѣтамѣ; разсмѣтриватѣ, осмѣтриватѣ, оглѣдыватѣ, обгледыватѣ, обзирѣть. 2) Обгледѣтамѣ, разгледѣтамѣ, изгледѣтамѣ, прѣгледѣтамѣ наоколо; обгледыватѣ, оглѣдыватѣ, осмѣтриватѣ, озирѣть, обзирѣть. 3) Полека си мѣста очѣ-ты по нѣчто за да го разгледѣтамѣ; изгледѣ-тамѣ, прѣгледѣтамѣ; поводитѣ, поволѣки-ватѣ глазѣми, осмѣтриватѣ, обзирѣть. 4) Бывамѣ на огледѣ, изгледѣтамѣ момѣж; смо-трѣть невѣсту. — *мси, 1) гл. взѣвр.* Гля-дамѣ, разгледѣтамѣ наоколо, назадѣ, надѣс-

но, налѣво; озрѣтамѣ, озирѣтамѣ; **озирѣть-ся, обозрѣватѣся, обзирѣть-ся, осмѣтри-ватѣся.** *Огледѣся като изтрѣванѣж за-лакѣ.* 2) Изврѣтамѣ, та погледѣтамѣ на-задѣ, надѣврѣ; озирѣтамѣ; оглѣдыватѣся. 3) Разгледѣтамѣ образа си на огледѣла; смо-трѣть-ся въ зѣркало. *Огледѣся на мага-ричѣж мочѣж.* 4) *гл. стр.* Бывамѣ ог-ледѣтамѣ по знаменованіе-то на глагола.

Оглѣдваніе и оглѣдуваніе, с. ср. отъ оглѣдваніи и оглѣдѣтамѣ.

Огледѣ, с. м. мн. Огледѣ.

Огледѣкѣ, с. ж. мн. *На огледѣкѣ,* кога мома отидѣ въ домѣ-тѣ на момѣж и ся оже-ни тамѣ безѣ свѣтѣж.

Огледѣнѣж, с. м. Който ходи да огледѣда момѣж; главѣжнѣж, годѣжнѣж, годѣжнѣж, годѣжнѣж, дворнѣж, думалнѣж, дѣвоснобѣ, женихѣж, изводнѣж, изгледѣнѣж, момѣж, одумнѣж, просѣж, прѣсетѣж, прѣдумнѣж, свѣтовнѣж, свѣтѣ, свѣднѣж, сгледѣнѣж, снобнѣж, стрѣннѣж; свѣтѣ.

За Станѣж дошли огледѣнѣжи
И си с Станѣка сгодила. *Пѣс.*

Огледѣнѣца, с. ж. Който ходи да огледѣда момѣж; главѣжнѣца, годѣжнѣца, годѣжнѣца, думалнѣца, женихѣца, женихѣца, изводнѣца, изгледѣнѣца, навадѣжнѣца, одумнѣца, прѣдум-нѣца, свѣта, сгледѣнѣца, сгледѣнѣца, снобнѣ-ца, стрѣннѣца; свѣха.

Огледѣнѣж (да ся), ешь, — нѣлѣся, гл. ед-кр. отъ оглѣдѣваніи и оглѣжѣдамѣ. Да ся озрѣнѣж, да погледѣнѣж. *Доклѣ ся Станѣка огледѣнѣж.*

Огледѣ, с. м. Огледѣ, кога огледѣнѣжи идѣтъ да огледѣдатѣ момѣж за невѣстѣж; сгледѣ, сгледѣданіе, огледѣваніе момѣж; смѣтрѣнѣ.

Знаешь, момѣ, знаешь,
Зачѣ ты сѣмѣ дошлѣ,
Огледѣ да тя глядамѣ...
— Чѣпѣкѣ за менѣ дойдѣ,
Огледѣ да ми глядашь. *Пѣс.*

Огледѣтамѣ (да оглѣдамѣ), гл. д. Огледѣтамѣ. **Огледѣданіе, с. ср.** отъ оглѣжѣдамѣ Ог-ледѣданіе.

Огнѣво рѣгѣя. Черѣпѣкѣ отъ охлѣвы и мѣ-ды, что донасятѣ дарѣ хадѣжи отъ Божѣй Грѣбѣ.

Огнестрѣлка, с. ж. Срьщѣся въ нѣсенѣ за хубѣж пушѣкѣ:

Майѣка Марѣку потѣхомѣ говорѣ:
Лѣлѣ варѣй, Марѣко, мѣло чѣдо,
Тѣлѣзѣ помѣжѣ съ Рѣлинѣжѣ да си бѣсѣшь,
Рѣлинѣ е войнѣа та учѣна,
Рѣлинѣжѣ има пушѣкѣ огнестрѣлѣкѣ,
Едѣна пушѣка девѣть пѣжѣи пушѣка,
Едѣжѣжѣ пушѣкѣ девѣть души падѣнѣжѣ! *Пѣс.*

Огнѣць, *ум. м.* отъ **огнь**. Мало огнь, огнѣць; огонѣкъ. *Нѣма огнѣць безъ димѣць.*

Огниво, *с. ср.* Огнило.

Огнивце, *ум. ср.* отъ **огниво**. Огнилце.

Огнило, *с. ср.* Отъ стоманѣ направена справа, съ кождо цѣкати огнь и охващати ножевы; огниво, чекмакъ; **огниво**. *Плоско огнило за точене ножъ съ него; мусать. Пило за огнило.*

Огнилце, *ум. ср.* отъ **огнило**. Огнивце; огнивцо.

Огница, *с. ж.* Болѣсть *Febris acuta*, огнища, тяжка болѣсть, буица; горячка, огневца.

Огничице, *с. ср.* Огничаво былие; сварено пшеса за огниж.

Огничаво бѣлье. Раст. *Ajuga*, огничице; дубровка, живучка.

Огничавый, *въ, ва, во, пр.* 1) Който има болѣсть огниж. 2) За быволъ, за добытъкъ: что не пасе зеленѣ трѣвѣ, дыри сѣно, печеса на сѣнце и сѣхе. — *Огничава тряска*, голѣма, успина тряска като огниж.

Че ѣ отговаря момченце Бошняча:
Не мож, двѣйко, конча да отсѣдѣ,
Конча да отсѣдѣ, кончи да възсѣдѣ,
Мене си е утрясло огничава тряска. *Пѣс.*

Огнища, *с. сб.* отъ **огнь**. Много огневе.

Огнище, *с. ср.* 1) Мѣсто въ кѣщи, дѣто ся кладе огнь, оджакъ; очагъ, каминъ.

Димитро, сынко Димитро,
Что ти мами си не каза,
Мама ти да тя полве,
Въ пусто огнище въ пустъ бакрачь. *Пѣс.*

2) Мѣсто, дѣто е кладено огнь. 3) Бащина, майчина кѣща, бащинъ, майчинъ домъ; пепелище. *Приврѣтъся на бащино-то си огнище.* 4) Корени-ти на лозѣ, на царевицѣ и на другы нѣкоп растения. — *Ниланско огнище огнь трѣси (огнь не барай). Като коткъ на огнище. Не оставилъ му ни пепелъ на огнище-то. Кога пѣтелъ на гноище, и нѣе на огнище. Да му не остане и котка на огнище! Огнище у кукъ-тъ да нѣма!* Клатвы.

Огниѣжъ, *ишь*,—*вилъ*, *гл. д. ср.* Да разгнѣвъ, да надосамъ, да разсѣдѣ; разгнѣвать.—*вѣнѣй*, *прич. стр.* Разгнѣвенный, надосаный, разсѣденый; разгнѣванный.

Хубавъ, хубавъ, старый дѣдо,
Като куча опрылено,
Като котя огнѣвено. *Пѣс.*

Огница, 1) *с. ж.* Една болѣсть, лѣкувана съ вратыкъ, комуныжъ и строщица. 2) *им. соб.* женско.

Огниникъ, *с. м.* Прѣзима на змѣй, който рыга огнь изъ уста-та си.

Рада на водѣ ходила
На змѣсвѣ-ты кладени,
Ходила и ся врычала;
Срѣжъ ѣ идѣтъ два змѣя,
Два змѣя, два огниника. *Пѣс.*

Огниница, *с. ж.* Болѣсть огнища.

Огниць, *им. соб.* мѣжско.

Огниный, *яъ, на, но, пр.* Что е като огнь, что е отъ огнь, что има огнь; **огненный**. *Огнянъ поглядѣ, горящъ поглядѣ; масленые глаза. Жюркавы очи, огнянъ поглядѣ.*

Огойка, *с. ж.* Раст. *Bryonia dioica*; переступень двудѣмный.

Огойници, *с. ж. мн.* Прыцкы по тѣлѣ-то; крѣвеници, кравеници, гойници, гноиници, свришкы.

Оголѣвъ и **оголѣвамъ** (да **оголѣж**), *гл. д.* 1) (Валамъ, изваждамъ, смѣквамъ нѣкому дрѣхы-ты и го оставямъ голъ; събличамъ; **оголѣть**, **обнажѣть**. 2) Обирамъ, оадамъ, огрызvamъ, обѣламъ мѣсо-то, корж-тъ на нѣчто, та го оставямъ голо. *Оголѣлъ кокала, дрово-то.* 3) Заголѣвамъ, загалѣвамъ, отголѣвамъ; **заголѣть**. 4) Зимамъ нѣкому пшане-то и го оставямъ безъ ничто. безъ сермижъ като голъ; събличамъ, обръсвамъ, острѣвамъ, ожулѣвамъ, обирамъ; **обобрѣть** когѣ **кругомъ**, **оголѣживать**. *Оголѣлъ го както трѣбѣа.* — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Съблѣчамъ си дрѣхы-ты и оставамъ голъ; **оголѣться**, **обнажѣться**. 2) Загалѣмамъ, заголѣвамъ, отголѣмамъ; **заголѣться**. 3) Оставамъ голъ, безъ сермижъ, безъ имѣть. 4) *гл. стр.* Бывамъ оголенъ.

Оголѣване и **оголѣвание**, *с. ср.* отъ **оголѣвамъ**.

Оголѣ. Въ изрѣчение: *оголѣ голѣ, оголѣ гола, оголѣ голо*, голъ голненичъкъ, съсѣмъ голъ, голъ голошнѣтъ, голнишавый, горопалый; голѣхонѣкъ.

Оголѣвамъ (да **оголѣж**), *гл. ср.* 1) Оставамъ голъ, безъ обѣкло; **голѣть**, **наготѣть**. 2) Окапвать ми, падать ми косы-ты, козина-та, лѣта ми козина-та; **лысѣть**. *Оголѣла му глава-та.* 3) Осиромашивамъ, западамъ, оставамъ безъ ничто; **голѣть**, **бѣдѣть**. *Грычѣлѣся, грычѣлѣся, дѣръ му грѣбъ-тъ оголѣе.*

Вардили сѣ, вардили седемъ години,
Голи оголѣли, босѣ обосѣли,
Босѣ обосѣли, вѣшкы гы изнали. *Пѣс.*

Оголѣване, *с. ср.* отъ **оголѣвамъ**.

Оголѣж, *ешъ*,—*лѣлъ*, *гл. ср.* отъ **оголѣвамъ**. 1) Да остажъ голъ; **оголѣть**. 2) Да

ми океане, да мы онада коса-та, козина-та; облысѣть. 3) Да осиромашнаж.

Огóлж, ишь,—лиль, *гл. свр.* отъ огóлнамъ. 1) Да съблѣж, да съблѣжъ; оголить, выголить, обнажить. 2) Да заголь, да отголь; заголить. 3) Да съблѣж, да обрѣнж, да остригж, да оберж; обообратъ, оглăдить. —леный, *прим. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Огорчѣж, ишь,—чйль, *гл. свр.* отъ огорчѣвамъ. Да наскрѣбж, да оскрѣбж; огорчить. —ченый, *прим. стр.* Наскрѣбный, оскрѣбный; огорченый. *Огорченъ сьмъ*; я огорченъ.

Огорчѣвамъ (да огорчѣж), *гл. д.* Докарвамъ нѣкому горчешнж, казвамъ му, направлямъ му вѣчто непринатно; наскрѣбывамъ, оскрѣбывамъ; огорчѣть. —мси, 1) *гл. вѣзвр.* Дохожда ми нѣкаква горчевина, прѣкарвамъ нѣкаквж непринатность; наскрѣбываюся, оскрѣбываюся; огорчѣться. 2) *гл. стр.* Бывамъ огорченъ.

Огорчѣваніе, *с. ср.* отъ огорчѣвамъ и огорчѣваж.

Огорѣвамъ (да огорѣж), *гл. ср.* Огарямъ, изгарямъ отоколо, наокколо; обгорѣвамъ; обгорѣть.

Снощи дойдохъ отъ твои дворовы,
Твои двори у цѣлынь урасли,
Срѣдъ дворты дрьво огорѣло,
На дрьво-то до три кукавици. *Пѣс.*

Огорѣлъ тынь, казвать за сампчѣкъ неженъ чловѣкъ; опаленъ крыдежъ.

Огорѣваніе, *с. ср.* отъ огорѣвамъ.

Огорѣж, ишь,—рѣль, *гл. свр.* отъ огорѣвамъ. Да обгорѣж; обгорѣть.

Огорѣж, ишь,—рѣль, *гл. свр.* отъ огорѣвамъ. Да обгорѣж, да изгорѣж, да ональж, да опрыльж наокколо, изотоколо; обжѣчь, обуглѣть. —реный, *прим. стр.* Обгореный, изгореный, опаленый, опрыленый наокколо, изотгорѣж.

Огорѣвамъ (да огорѣж), *гл. д.* Огарямъ: 1) Изгоривамъ, опрылювамъ нѣчто наокколо, отгорѣж; обгарямъ, обгоривамъ, оналвамъ; обжигать, обугливать. 2) Нажеживамъ, нагорящивамъ; разжигать, раскăливать.

Богъ да бьетъ арамши,
Что хватихж да ти мѣчать,
Та огорихж, тенка Стано,
Огорихж пиростиж,
Кладохж ѣж на шиж-тж! *Пѣс.*

—мси, *гл. стр.* Бывамъ огоренъ; обгарямся, обгориваюся, оналжамся; обжигаться, обугливаться.

Огорѣваніе, *с. ср.* отъ огорѣвамъ.

Огоиѣж, ишь, огоиль, *гл. свр.* отъ огоиѣвамъ. Да угоиѣж, да накрывѣж, да патлѣтж,

да ухранѣж. **Огоиѣтый**, *прим. стр.* Угоиѣтый, накрывѣтый, ухранѣтый, направѣтый. **Огоиѣвамъ** (да огоиѣж), *гл. д.* Угоиѣвамъ, накрывѣвамъ, патлѣтѣвамъ, ухранѣвамъ.—мси, *гл. вѣзвр.* Ставамъ кривѣть, дебелъ; угоиѣваюся, надебѣлѣвамъ, патлѣтѣвамъ, напѣтѣвамъ, направляюся, накрывѣваюся, ухранѣваюся; ботѣть, жирѣть, тучнѣть, толѣтѣть. *Огоиѣлся като Дунавскж свиѣж.*

Ограбѣвамъ и **ограбѣнамъ** (да ограбѣж), *гл. д.* Съ грабаніе зимамъ всичко; обирамъ, окрадамъ, онлѣивамъ, прѣплѣивамъ; грабить, выграблѣвать, облунать. *Ограбѣж имж стокж-тж.* —мси, *гл. стр.* Бывамъ ограбенъ.

Ограбѣваніе и **ограбѣваніе**, *с. ср.* отъ ограбѣвамъ и ограбѣнамъ.

Ограбѣж, ишь,—билъ, *гл. свр.* отъ ограбѣвамъ и ограбѣнамъ. Да оберж, да окрадж, да онлѣнж, да прѣплѣнж; ограбить, пограбить, выграбить, облунить. —беный, *прим. стр.* Обраный, окраденый, онлѣненый; ограбленный, пограбленный, выграбленный, облуненный.

Ограда, *с. ж.* 1) стѣна, плетъ, слоѣтъ около нѣчто; заграда; заборъ, загорѣдка, ограда. 2) Градина, садина, нива край село, заградена съ плетъ; заграда, оградина; загорѣда, ограда.

Земя си, сынче, остро свѣжырча,
Ходи ми, сыну, въ оградж зеленж,
Дрьва да берешъ, огонь да валишъ. *Пѣс.*

3) Блѣдъ кржѣтъ около мѣсячнж-тж, кога врѣмя-то е мыглаго и вѣтровито; харманъ. *Когато около мѣсяца има оградж, ще вали дъждъ.*

***Оградѣсвамъ** и **оградѣсувамъ** (да оградѣшж), *гл. ср.* Орадѣсвамъ, налѣтамъ, пагазвамъ на нѣчто нечисто, мрсно, та мя хваща нѣкаква болѣсть; уручѣсвамъ. *Нощеь спалъ подъ дрьво-то и оградѣсалъ.*

Оградѣсваніе и **оградѣсуваніе**, *с. ср.* отъ оградѣсвамъ.

Оградѣница, *ж. ж.* отъ ограда.

Оградѣнж, ешь,—дѣсахъ,—дѣсаль, *гл. свр.* Да орадѣнжъ, да уручѣсамъ.

Оградина, *с. ж.* Ограда въ 2-то знаменованіе.

Оградж, ишь,—дѣль, *гл. свр.* отъ оградѣдамъ. Да заградж; огородить, загородить, оградѣть.—дѣный, *прим. стр.* Заобыкновеный съ оградж, заграденый; огорѣженный, загорѣженный, оградѣенный.

Оградѣвамъ, *гл. мж-кр.* отъ оградѣдамъ.

Оградѣдамъ (оградѣивамъ, да оградж), *гл. д.* Заобыкѣивамъ нѣчто съ оградж, заграждамъ; оградѣать, огорѣживати, загорѣживати, обносить. —мси, 1) *гл. вѣзвр.* Ту-

ряма нѣчто около себе, заграждамъ; **огражда́ться**. 2) *гл. стр.* Бываю ограждать.

Огражда́ние, *с. ср.* отъ **огражда́мъ** и **огражда́мся**.

Ограничи́жъ, *ишь*, — *чи́ль*, *гл. свр.* отъ **огранича́вамъ**. Да разграничи́жъ; **ограничи́ть**. — *че́нтьи*, *прич. стр.* Разграниченный; ограниченный.

Огранича́вамъ (да **ограничи́жъ**), *гл. д.* Турыма границы на нѣчто, разграничаю; **ограничи́вать**. — *мси*, *гл. стр.* Бываю ограниченъ, разграничаюся; **ограничи́ваться**.

Огра́нича́ване, *с. ср.* отъ **огра́ча́вамъ**.

Огра́нь, *с. ж.* Ограда, заграда на голѣмъ дворѣ въ селскѣхъ кѣшкѣхъ.

Огребѣ́жъ, *ешь*, — *гребѣо́хъ*, — *гребѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огребѣ́вамъ**. — *бѣнтьи*, *прич. стр.* Изгребенный, изринатый, изчистенный съ гребенне.

Огребѣ́вамъ (да **огребѣ́жъ**), *гл. д.* Събираю съ гребло сѣно-то, что е остало послѣ нѣрво-то събирание, острыгваю отъ тенджерѣхъ или отъ другъхъ сѣдѣхъ, что е остало слѣдѣ изсыпыванне манджѣхъ-тѣхъ, съ гребенне изчистяю нѣчто, събираю нѣчто; **огребѣ́ть**, **выгребѣ́ливать**, **подскребѣ́ть**. — *мси*, *гл. стр.* Бываю огребенъ.

Огребѣ́ние, *с. ср.* отъ **огребѣ́вамъ**.

Огребѣ́чь, *с. ж.* Кацарско сѣчиво, съ което изглаждатъ извѣтрѣ дѣгы-ты на бѣчѣхъ, на кацѣхъ.

Огребѣ́чка, *с. ж.* Сѣчиво, съ което огребѣть ношѣвы; остругалка, остругачка, остругжа, постругжа, стругало, стружка, стрѣгачка, сѣстро; родъ кирѣи, скребѣи.

Огребѣ́ница, *ум. ж.* отъ **огребѣ́чка**.

Огрозѣ́вамъ (да **огрозѣ́жъ**), *гл. ср.* Ставаю грозенъ; **погрозѣ́вамъ**, **вгрозѣ́вамъ**, **огрубѣ́вамъ**, **огрубѣ́вамъ**, **огрѣ́дамъ**; **дурнѣ́ть**.

И па изнесѣте двѣ метлы брѣзовѣи,
Да измете Ганга два двора голѣмы,
Лице да запраши, ега огрозѣе...
Лице запрашила, мало огрозѣла. *Пѣс.*

Огрозѣ́ване, *с. ср.* отъ **огрозѣ́вамъ**.

Огрозѣ́жъ, *ешь*, — *нѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огрозѣ́вамъ**. Да **погрозѣ́жъ**, да **огрубѣ́жъ**, да **огрѣ́дѣ́жъ**, да **ся** **вгрозѣ́жъ**; **подурнѣ́ть**.

Огрозѣ́жъ, *ишь*, — *зѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огрозѣ́вамъ**. Да **загрозѣ́жъ**, да **огрѣ́дѣ́жъ**, да **загрубѣ́жъ**; **обезобра́зить**. — *зѣ́нтьи*, *прич. стр.* Загрозенный, вгрозенный, огрѣденный, загрѣбенный; **обезобра́женный**.

Огрози́вамъ (да **огрозѣ́жъ**), *гл. д.* Направляю нѣчто да **ся** **види**, да **стане** **грозино**; **вгрознаю**, **загрознаю**, **загрубѣ́вамъ**, **огрѣ́дамъ**; **безобра́зить**, **безобра́живать**. *Богъ ми е*

далъ голѣмѣхъ красотѣхъ, а само едно е което ми огрозѣва, това е тѣзи кози уши. — *мси*, 1) *гл. възвр.* Огрознаю се-бе-си. 2) *гл. стр.* Бываю огрозенъ; **вгрознаюся**, **загрознаюся**, **загрубѣ́вамъ**, **огрѣ́дамъ**; **обезобра́живаться**.

Огрози́ване, *с. ср.* отъ **огрози́вамъ**.

Огру́бѣ́вамъ и **огру́бѣ́вамъ** (да **огрубѣ́жъ**), *гл. ср.* Огрози́вамъ, погрози́вамъ.

Дворове ти огрубѣли,
Зеленъ пелынь ураснѣли. *Пѣс.*

Огру́бѣ́ване и **огру́бѣ́ване**, *с. ср.* отъ **огру́бѣ́вамъ**.

Огру́бѣ́жъ, *ешь*, — *нѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огру́бѣ́вамъ**. Да **огрозѣ́жъ**, да **погрозѣ́жъ**.

Огру́хамъ, *гл. свр.* отъ **огру́хамъ**. 1) Да **оронѣ́жъ**, да **оврышѣ́жъ**. 2) Да **пзнаю**, да **пзпукѣ́вамъ**, да **оплюскаю**. — *хантьи*, *прич. стр.* 1) Ороненный, оврышеный, очюканый. 2) Изнаденый, изпуканый, оплюсканый.

Огру́хамъ и **огру́хувамъ** (да **огру́хамъ**), *гл. д.* 1) **Очюкѣ́вамъ**, **оронѣ́вамъ**, **оврышѣ́вамъ** съ **груханне**. 2) **Изнадѣ́вамъ**, **изпукѣ́вамъ**, **оплюскаю**, **изплюскаю**, **очюкѣ́вамъ**, **изчюкѣ́вамъ**. — *мси*, *гл. стр.* Бываю огруханъ.

Огру́хване и **огру́хване**, *с. ср.* отъ **огру́хувамъ**.

Огрѣ́дѣ́вамъ и **огрѣ́дѣ́вамъ** (да **огрѣ́дѣ́жъ**), *гл. ср.* Огрози́вамъ, погрози́вамъ.

Огрѣ́дѣ́ване и **огрѣ́дѣ́ване**, *с. ср.* отъ **огрѣ́дѣ́вамъ**.

Огрѣ́дѣ́жъ, *ешь*, — *нѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огрѣ́дѣ́вамъ**. Да **огрозѣ́жъ**, да **погрозѣ́жъ**.

Огрѣ́дѣ́жъ, *ишь*, — *дѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огрѣ́дѣ́вамъ**. Да **огрозѣ́жъ**. — *денъи*, *прич. стр.* Огрозенный.

Хай ты плѣя, плѣя соколово,
Ты да пойдешъ въ мои ты дворы,
Да ми видишь мой-ты равѣты дворы,
Мои-ты дворы какъ сѣхъ огрѣдени,
Дворы огрѣдени, трѣва обростени. *Пѣс.*

Огрѣ́дѣ́нямъ (да **огрѣ́дѣ́жъ**), *гл. д.* Огрознаю, вгрознаю, загрознаю, загрубѣ́вамъ; **безобра́зить**, **безобра́живать**, **пѣрѣ́титъ**.

Смыслихъ дома да влѣзѣжъ,
Да загубѣ́ татка ти;
Жѣаль ми падѣжъ за тебе,
Да не врылишь гайтана,
Да огрѣ́дишь ставѣжъ-тѣхъ! *Пѣс.*

— *мси*, *гл. стр.* и *възвр.* Бываю огрѣденъ; **огрознаюся**, **вгрознаюся**, **загрознаюся**, **загрубѣ́вамъ**; **обезобра́живаться**.

Огрѣ́дѣ́ние, *с. ср.* отъ **огрѣ́дѣ́нямъ** и **огрѣ́дѣ́нямъ**.

Огрѣ́лие, *с. ср.* 1) Пришивка на дрѣвѣхъ около шыѣхъ-тѣхъ; нашивникъ, нашивеникъ, корилъ, ѣака, трахила; **воротникъ**, **воротъ**. 2) Огрѣлица.

Огрѣлица, с. ж. Нанизъ или друго нѣкакво украшение, накутъ за посение на шия; огрѣлье, огрѣлина, герданъ; ожерѣлье, нашейникъ.

Тамамъ Рада подъ вѣчилю,
Лудый Петко на врата-та,
На врата-та съсъ кривака:
Давай, Радо, что си зела,
Триста бабкы огрѣлицъ,
Два прѣстена отъ жлѣтицъ. *Пѣс.*

Огрѣличка, у. ж. отъ **огрѣлица**.

Огрѣлина, с. ж. 1) Вязано огрѣлье, вязана нака на ризъ. 2) Огрѣлица.

Огрѣлакъ, с. м. 1) Особена кожа, кождо кождухари употрѣбавать за огрѣлье, за накъ на кождуси. 2) Шаркы, шивове отъ черны концы по огрѣлье на кождухъ.

Огрѣлж, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ **огрѣтамъ** и **огрѣщамъ**. Да прѣгрѣнж, да загрѣнж, да обгрѣнж; обнятъ, обхватитъ, окипнуть. —**нжтый**, прич. стр. Прѣгрѣнжтый, загрѣнжтый, обгрѣнжтый; обнятый, обхваченный, окипнутый.

Огрѣтамъ (да **огрѣнж**), гл. д. Огрѣщамъ.

Огрѣтание, с. ср. отъ **огрѣтамъ**. Огрѣщание.

Огрѣтачъ, с. м. Горна дрѣха като дѣлжъ антернж; джубе; родъ полущубки, кафтѣнъ.

Огрѣщамъ (да **огрѣнж**), гл. д. Огрѣтамъ, прѣгрѣщамъ, загрѣщамъ, обхватамъ, обыкамамъ нѣчто отъ вси страны; обгрѣщамъ, обигрѣщамъ; обнимать, обхватывать, окидывать. —**мся**, гл. стр. Бывамъ огрѣнжъ; огрѣтамся, обгрѣтамся, обигрѣтамся, прѣгрѣтамся, загрѣтамся, обыкаламся.

Огрѣщание, с. ср. отъ **огрѣщамъ**. Огрѣтание.

Огрѣзvamъ и **огрѣзyvamъ** (да **огрызжъ**), гл. д. Съ грызенне онадъ, изидамъ нѣчто; изгрызvamъ, оглождvamъ; огрызѣтъ, обгрызѣтъ, оглѣдывать. *Хубавж-тъ наблѣж свиня огрызѣва. Дай му да огрызѣ кокала.* —**мся**, гл. стр. Бывамъ огрызѣнъ; изгрызvamся, оглождvamся; огрызѣтъся, обгрызѣтъся, оглѣдываться.

Огрѣзване и **огрѣзyване**, с. ср. отъ **огрѣзvamъ**.

Огрѣзкы, с. ж. мн. Остало отъ нѣчто надено, угрызкы; **огрѣзокъ**. *Изчисти огрызкы-ты изъ каслж-тъ.* — *Тамъ има огрызкы*, има нѣчто за надене. — *Той дойде на огрызкы-ты*, дойде късно на трапезж-тъ, когато вѣче другы-ты приврѣщатъ надене-то.

Огрѣзичици, у. ж. мн. отъ **огрызкы**.

Огрызжъ, ешь,—грызохъ,—грызѣлъ, гл. свр. отъ **огрызvamъ**. Да изгрызжъ, да огложджъ; огрызѣтъ, обгрызѣтъ, оглодѣтъ. — **зѣщтый**, прич. стр. Изгрызенный, огложданный, оглозганный; **огрызвенный**, **обгрызенный**, **оглоданный**.

Огрѣнавѣжъ, ешь,—нѣлъ, гл. ср. свр. Да станж грѣнавъ, да изиаджъ, да смрѣнавѣжъ; похуодѣтъ. *Огрѣнавѣжъ конь.*

Огрѣва, с. ж. Огрѣване, **огрѣвка**, полза, фѣй да отъ нѣчто. *Зятева огрѣва* — *вѣрбовжъ дрѣва*. *Зятева окрѣпа* — *вѣрбова огрѣва*.

Огрѣvamъ (**огрѣйvamъ**, да **огрѣжъ**), гл. д.

1) Турѣнамъ нѣчто на огнь, срѣщжъ огнь, срѣщжъ слѣнце да ся грѣе, да ся пече, та да ся стоили; **огрѣvamъ**, **припичамъ**; **огрѣвѣтъ**. *Огрѣй манджж-тъ.* *Огрѣжъ си ржѣтъ-ты.* 2) Пада свѣтлина-та ми върху нѣчто, та го освѣтлава; **освѣщѣтъ**, **озарѣтъ**, **осѣивѣтъ**. *Огрѣвала ги мѣсичина-та.*

Грѣй, слѣнце и мѣсичинко,
Горы и планины да огрѣвешъ. *Пѣс.*

3) гл. ср. Давамъ, пушамъ свѣтлинж, свѣтъ, засвѣтж; **свѣтитъ**, **засвѣтитъ**, **засѣтъ**.

Чевли тропѣжали, перѣ цвѣтѣжлѣтъ,
Отъ лице слѣнце нейзъ огрѣва;
Кога жъ видѣ, умъ-тъ му зайде,
Отъ кулж паджъ, на скелжъ удри *Пѣс.*

4) гл. ср. За слѣнце-то, мѣсяца и звѣзды-ты: излизамъ, показвамъ, изтичамъ, изгрѣvamъ; **восходѣтъ** (о небесныхъ свѣтилахъ). *Слѣнце-то огрѣва*. *Мѣсичина-та още не е огрѣвала*. — **мся**, 1) гл. **вззвр**. **Припичамъ**, **сгрѣвамъ**, **пекжъ** на огнь, на слѣнце; **обогрѣвѣтъся**. 2) гл. стр. **Бывамъ огрѣванъ**. — *Ако ны огрѣе и това слѣнце*, ако стане и това нѣчто, за което ся говори. — *Да не тѣ е огрѣла моя-та*, да не си пѣтилъ и ты като мене, да не ти е мѣнѣла прѣзъ главж-тъ моя-та болка. — *Нѣма да го огрѣе*, нѣма да му ся даде, нѣма да добѣе, нѣма да стане. — *Нѣма да го огрѣе това слѣнце*, нѣма да стане това. — *Огрѣвало го слѣнчице*, зарадвался. — *Не съмъ слѣнце да огрѣжъ всякого*. *Отъ тѣмъ нѣмъ огрѣва слѣнце*. *Отдѣто чакѣмъ слѣнце да ны огрѣе*, *оттамъ слана ны попарѣ*. *Отдѣто не ся надѣнамъ*, *оттамъ тѣ огрѣва*. *Огрѣй, слѣнце*, да *огрѣежъ ржѣтъ*. *И него ще огрѣва мое то слѣнце*.

Огрѣване, с. ср. отъ **огрѣvamъ**.

Огрѣвка, с. ж. Огрѣва. *Зятева огрѣвка* — *вѣрбовжъ дрѣва*.

Огрѣвичица, у. ж. отъ **огрѣвка**.

Огрѣвъ, с. м. 1) Огрѣване, **огрѣвка**, топливо *Нѣмало дрѣва за огрѣвъ*. 3) Изгрѣвъ, изгрѣй, изтокъ, изникъ, **огрѣване**; **восходѣтъ**.

Откако ся засакахмы,
Никако ся не видохмы,
Само едикжъ на чешмж-тъ,
И тогай ми малко много
Отъ огрѣва до захода. *Пѣс.*

Огрѣивамъ, гл. мн-кр. отъ огрѣвамъ.

Огрѣивувамъ, гл. үч. отъ огрѣивж.

Огрѣивж, ешь, — нжлъ, гл. свр. смякч. отъ огрѣж. *Огрѣивж слѣнчице. Огрѣивжхъ му кункы-тж.*

Огрѣитъ, им. соб. мжжско.

Огрѣишж, ишь, — шилъ, гл. свр. отъ огрѣшивамъ. Да вкарамъ нѣкого въ грѣхъ, да огалатж, да омрьсж; ввести когô въ грѣхъ. — **шѣнчый**, прич. стр. Вкаранный въ грѣхъ, огалатеный, омрьсеный.

Огрѣшивамъ (да огрѣишж), гл. д. Вкарвамъ нѣкого въ грѣхъ, накарвамъ го да направи нѣкакъвъ грѣхъ; огалатвамъ, омрьсывамъ; **вводить когô въ грѣхъ**. *Огрѣишжхъ го, дадохъ му нѣчто блажно да наде, та го омрьснхъ.* — **мся**, 1) гл. өзвер. Влизамъ въ грѣхъ, направямъ нѣкакъвъ грѣхъ, берж грѣхъ; грѣшжся, грѣшювамся, прѣгрѣшивамъ; **братъ грѣхъ на дүшу**. *Огрѣишжся да ти думамъ такъжы думж. Огрѣишжхъ си думж-тж*, огрѣишжся.

Огрѣшиване, с. ср. отъ огрѣшивамъ и огрѣшивамся.

Огрѣж, ешь, — грѣлъ и — грѣналъ, гл. свр. отъ огрѣвамъ; **огрѣтъ**, освѣтитъ, озаритъ, осіятъ, засвѣтитъ, засіятъ, взойти. — **рѣнчый**, — **рѣтый** и — **рѣнчый**, прич. стр. 1) Сгрѣнчый, припеченый, стопленый. 2) Освѣтленый, озареный.

Огурж (да ся), ишь, — рился, гл. свр. отъ **огуривамся**. Да ся вгурж, да обдржж, да обржж, да привжж, да навжж на нѣчто тяжко, да одржж; **втинуться**, **околотиться**, **привжжнуть**, **пріучиться**.

Огуривамся (да ся **огурж**), гл. об. Вгуривамся, навжжкамъ, привжжкамъ, научивамся, алащивамся на нѣчто тяжко; **обдржжвамъ**, **одржжвамъ**, **обржжвамъ**; **вжжнуть**, **привжжкать**, **пріучаться**, **набивать руку**, **втжгиваться**, **околативаться**; **предаваться**, **безропотно покоряться чему**. *Доста ся е огурилъ на ходж. Огурена кокошка, нелуда, опытомена, алащисала.*

Огуриване, с. ср. отъ **огуривамся**.

Огѣвамъ и **огѣивамъ** (да огѣж), гл. д. Гѣж нѣчто та го извивамъ; свивамъ, прѣвивамъ; **сгибать**. — **мся**, 1) гл. өзвер. Гѣжся, вижся, свивамся, прѣвивамся; **сгибаться**. 2) гл. стр. Бывамъ огѣнать; свивамся, прѣвивамся; **сгибаться**. *Овоцжхъ-тж ся огѣважхъ отъ вѣтъра като сламжж.*

Огѣване, с. ср. отъ **огѣвамъ**.

Огѣвж, с. ж. жн. Гѣжы, вирагы, динжы, брѣжулы; **сгибъ**, **складка**, **боръ**.

Огѣвчици, ум. ж. жн. отъ **огѣвж**.

Огѣнецъ, ум. ж. жн. отъ **огѣж**. Малко огѣж; огнецъ, огѣнчакъ; **огонѣж**.

Огѣнувамъ (да огѣнж), гл. д. Огѣвамъ.

Огѣнчець, ум. ж. жн. отъ **огѣнецъ**.

Огѣнчя, ум. ж. жн. отъ **огѣж**.

Огѣнчакъ, ум. ж. жн. отъ **огѣж**. Огнецъ, огѣнецъ. *Огѣнчакъ да ми накладешь.*

Огѣж, с. ж. жн. Огѣж: 1) Запалени вжгж, дръва на огнище да горятъ; **огонъ**. *Наклади огѣжа да подгрѣмж гостбж-тж. Постжжжи огѣжа.* 2) Такъвъ огѣж, накладенъ дѣ-да-е; **огонъ**, **костѣръ**.

Въ пустынь бѣга мома Драганка,
Сльзы е лѣла, дръва е брала,
Дръва е брала, сама гы клала,
И запалила лютъ бусѣж огѣж,
Прѣкрстилася и ся хврьлила
Въ огѣж да гори, канонъ да изплни;
Тамъ е умрѣла, но не изгорѣла. *Пѣс.*

Ой ты тебе Димке Будимке,
Като врьвишь прѣзъ Рылж планиж,
Напрѣдъ ти какъвъ огѣж гори,
На врьха ты варди Влѣканъ войвода
Съ триста момци юнаци. *Пѣс.*

3) Кога гори нѣчто сграда, гора, сѣно и др. т.; **пожаръ**, **нанжж**; **пожаръ**. *Нощеъ имало огѣж въ село, изгорѣли двѣ кжци.* 4) Разпалени вжгж, разгорѣны вжгж, жаръ, жаравя, жаравина; **жаръ**. *Тури огѣж въ мангала.* 5) Живъ вжгж, запалена прахж, кибритъ за запаление нѣчто съ тѣхъ; **огонъ**. *Занеси му огѣж да си запали чубука. Имамъ ли огѣж? Сѣжкамъ огѣж; высѣжкать, вжкрешать огонъ.* 6) Горящина въ снажж-тж на чловѣка отъ болестъ или отъ друго нѣчто; **жаръ**. *Има огѣж, глава-та му гори. Мѣтжж мя въ огѣж, за болестъ: докара ми огѣж, възпаление, же да ми гори снажж-та.*

Разболѣся болень Гергий,
Болень лѣжи, злѣ умира
Отъ девять раны крушумѣж,
Деся-та съ ножъ боджжта,
Бре злѣ боли, въ огѣж гори. *Пѣс.*

7) Кога нѣкой е много живъ, отъ нѣчто запаленъ, разпаленъ, та е разгоряченъ; **огонъ**. *Той е огѣж и пламжжж, много живъ; онъ огонъ огнѣж.*

Любж си имамъ отъ тебе по-младж ...
На мень ке постеле и ке побѣгне;
Отъ това сжмъ, момо, мощнѣ кахжрлина,
Еа при тебе идамъ, огѣж да помине. *Пѣс.*

— **Божий огѣж**, запаленъ съ трѣкане двѣ сухы дръва едно о друго отъ двама близаци. Прѣзъ такъвъ огѣж по нѣкой мѣста прѣжкарвать добытжж да го не хваща болестъ, или да ся изцѣри, ако е хванжж. — *Дивж огѣж*, огѣж запаленъ съ трѣкане двѣ сухы дръвета едно о друго; **живъ**

огънь; живѡй огѡнь. Съ такъвъ огънь про-
иждатъ устрѣль. — *Живъ огънь*: а) Дивъ
огънь б) Единъ видъ струиѣй, келъ. — *Са-
модивскій огънь*, привръзана на прѣтъ
рѣкойка слама, кождо запалѣтъ на сырны
заговѣзны и врытъ, доклѣ изгори или из-
гасиѣ; рука. — *Врылъхъ го въ огънь*, па-
карахъ го да ся зачерви, засрамихъ го:
пристыдѣтъ, срѣзатъ кому голову, срѣ-
затъ съ ногъ. — *Отъ уста-та му огънь
излиза*, говори разпадено. — *Минѣлъ е
прѣзъ огънь и водѣ*, минѣлъ е прѣзъ рѣше-
то, много е видѣлъ, много е тягилъ, много
е изпыталъ, всичко е прѣкаралъ, та ся е
калилъ, та знае много; отъ прошѣлъ сквозъ
огѡнь и воду. — *Огънь ся съ зехтинъ не
гаси*. Който ще гаси огънь, съ масло да
го не полива. *Огънь ся съ сламѣ не
изгасѣва*. Който ще гаси огъня, да го
не подстѣква. Знае лисица-та, какъвъ
огънь прѣскача. Дѣто падне огънь-тъ,
тамъ изгари. Дѣто падне огънь гори.
Съ огънь шага не бѣва. Водѣ глѣда, за
огънь приказва. *Думѣ безъ парѣ*, огънь
да гѣ гори. *Кѣца безъ женѣ*, мѣжъ
безъ парѣ, огънь да гѣ гори. *Огънь-тъ
и вода-та сѣ добры слугѣ*, а зли госпо-
дари. *Огънь и барутѣ на едно мѣсто не сѣ
клаватъ*. *Отъ тѣвниѣж огънь*. Трѣси огънь
на старо огнище. *Кѣселѣ като огънь*. И
огънь лоше, нѣ отъ водѣ пѣзи, Боже! *Же-
нѣ*, огънь и море нѡ-добрѣ да не срѣщаѣш.
Още рѣба-та у море-то, турилъ тавѣ-
тъ на огъня. Дѣтъ рѣбѣ на огъня ся
пекѣтъ, однѣ другѣ си не хвацѣтъ вѣръ
на мѣжѣ-тъ. *Огънь-тъ е нѡ-сладѣкъ и
отъ меда*. Кога не складаѣш огъня,
не гори. Кѡлко потѣкаѣш огъня, толкова
повѣче гори. *Вода и огънь хатѣжъ не
гладѣтъ*. *Огънь-тъ, вода-та и смръть-та
хатѣжъ не гладѣтъ*. — *Црѣвенъ дедѣйко
въ падинѣ лѣжи*? Гат. — Огънь.

Огѣнѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ огѣвамъ
и огѣнувамъ. Да свиѣж, да прѣвиѣж; сог-
нутъ. — **нѣтъй**, прич. стр. Свитиѣй,
прѣвитиѣй; согнутѣй.

Огънь, с. м. Огънь. Огънь да го запали,
вода да го отнесе! Огънь и пламень да
го изгори! Клятвы.

Огѣзвѣмъ и огѣзувамъ (да огѣзѣж), гл.
д. Обръщамъ, показвамъ дѣрниѣж-тъ на
нѣчто; изгѣзвѣмъ, издунамъ. *Огѣзилъ го
камъ огъня*. — **мѣся**, гл. вѣзвр. Обръщамъ
съ гѣза, грѣбомъ камъ нѣчто, показвамъ си
дѣрниѣж-тъ нѣкому, обръщамъ съ дѣр-
ниѣж-тъ си на-камъ него; изгѣзвѣмъ, из-
дунамъ. *Огѣзилъ му ся*.

Огѣзвѣние и огѣзување, с. ср. отъ огѣзѣ-
вамъ и огѣзвѣмъ.

Огѣзѣж, ишь — аиль, гл. свр. отъ огѣзвѣмъ.
Да изгѣзѣж, да издуѣж. — **зѣнѣй**, прич.
стр. Изгѣзенѣй, издупенѣй.

***Одѣ**, с. ж. Т. 1) Дружина отъ чѣтыресто-
тинѣй зѣничарѣ, кѣрдѣали или другѣ та-
кѣва; орта. 2) Мѣстото, дѣто станува ода.

***Одѣ-башѣй**, с. м. Т. 1) Глава, главатаръ на
одѣ, ѣничарскѣй капитанъ.

Сѣбралъ ми е ода-башѣ
Триста момѣи съ пять байряка. *Пѣс.*

2) Начѣлникъ на султанскѣй одѣ; той е
помагалъ на султана да ся сѣбѣлачѣ и об-
лачѣна.

Одѣвна, нар. Прѣди много вѣмѣя, отколѣ;
давнѡ. *Одѣвна не сѣмъ вѣжъ виждаѣлъ*.
Одѣвна е бѣло: *вчера срѣда*, днесъ пя-
тъкъ. *Одѣвна му бѣше побѣлѣлъ врато*,
на сака да му поцурѣѣ.

Отѣ ми не си казѣло,
Че имѣѣш старѣ майчиѣжъ,
Одѣвна да сѣмъ изпратилъ,
Майчиѣжъ да ти доведѣ. *Пѣс.*

Одѣвнашѣний, — шѣнь и — шѣнь, шѣня, шѣне,
пр. Что е отъ много вѣмѣя, что е станѣлъ
прѣди много вѣмѣя, отколѣшѣний; давнѣш-
нѣй, давнѣй.

Одѣвниѣжъ, с. м. Който изневѣрѣва, прѣдава
нѣкого, нѣчто; прѣдѣтель; измѣнѣникъ, прѣ-
дѣтель.

Одѣвниѣца, с. ж. Кѡнѣто изневѣрѣва, прѣ-
дава нѣкого, нѣчто; прѣдѣтелѣка; измѣнѣница,
предѣтельница.

***Одѣдѣиѣна**, с. м. Т. 1) Който рядѣ, нагладѣ-
ва одѣ-тъ въ ханѣ, въ монастирѣ; поло-
вѡй. 2) Който нагладѣва, рядѣ одѣжъ при
стадо, нѣчто като кѣхѣжъ.

Стоѣѣтъ си Вѣлку говори:
Вѣлко прѣмадѣ одѣдѣиѣна,
Не сѣмъ тя главилъ, Вѣлко-ле,
Бѡлны бѡлници да карашъ,
Нѣ ти сѣмъ главилъ, Вѣлко-ле,
Стокъ ми, Вѣлко, да гладѣшъ,
Конѣ-тъ, Вѣлко, овѣя ты. *Пѣс.*

Одаѣкѣ, у. ж. отъ одаѣ. Одаѣца, одаѣѣя,
стаѣца, горниѣца; камѡрка.

Одаѣца, у. ж. отъ одаѣ. Одаѣка.

Одаѣчѣнѣце, у. ж. ср. отъ одаѣчѣй.

Одаѣчѣка, у. ж. отъ одаѣца. Одаѣчѣнѣце,
стаѣчка; каѣѣта.

Одаѣчѣй, у. ж. ср. отъ одаѣ. Одаѣка.

Одѣндѣ и

Одѣндѣдѣ, нар. На другѣ-тъ странѣ; от-
вѣдѣ, отѣтѣтъ. одѣндѣ; по ту стѡрѡну,
съ той стѡронѣ, на той стѡронѣ.

Чѣе етъ онова чѣпѣя,
Онѣ на рѣдо что сѣди,
На рѣдо одѣндѣ рѣжѣ-тъ. *Пѣс.*

Одарѣжъ, *ѣшь*, — *рѣлъ*, *гл. свр.* отъ **одарѣивамъ**. Да надарѣжъ, да подарѣжъ, да дарѣжъ; надарѣить, обдарѣить, одарѣить. — *рѣнѣтый прич. стр.* Даренѣтый, надаренѣтый, подаренѣтый; надарѣенѣтый, одарѣенѣтый.

Одаривамъ (да одарѣжъ), *гл. д.* Даривамъ, давамъ даръ, надаривамъ, подаривамъ; одарѣять, одарѣивать, обдарѣивать.

Еа наведися, горщце,
Та дарѣжъ да ты одарѣжъ;
Всичка си гора навела,
Та си ѣжъ Дона одарѣи. *Пѣс.*

Одарѣиваніе, *с. ср.* отъ **одарѣивамъ**.

***Одай** *с. ж. Т.* Ода: 1) Горница, стана, кп-лина, чердакъ; комната, горница, покой. *Шарена одаи*, что е нарядена, нахѣтена за гостіе. *Дѣѣ одаи съ единъ прозорѣцъ. На ачикъ одажъ една пенджера стига.* 2) Едно стадо овца.

Велко прѣмладъ одаджина,
Стока ми, Велко, да глядашь,
Конѣ-тъ, Велко, овца-тъ;
Азе щжъ тука да сѣдъ,
Тебѣ щжъ си зарѣчамъ,
Гѣжжъ одажъ да свалишь,
Да слѣзешъ долъ въ полѣ,
Ты запрѣ тяжжъ одажъ,
На конѣ звонци да свалишь,
На конѣ, Велко, на овца. *Пѣс.*

Одважъ, *нар.* О два пѣти, на два пѣти, въ два прѣхвата, надважъ; въ двухъ прѣѣмахъ. *Толкова дебело дрьво одважъ го прѣѣче*, два пѣти баснѣ и го прѣѣче.

Одвай, *нар.* 1) Насилѣжъ, съ мѣжжъ, едва, едвямъ; едва, такъ таѣтъ.

Одвай юнакъ кукѣжъ-тѣ му нашелъ
Порты былъ-тъ, Богъ-ми, затворенъ-тъ,
Во дворовъ свирци, табуани,
Дѣка Еано двѣ сватѣ-тъ си правѣлъ,
Сынъ си женилъ и керкѣ си мѣжилъ. *Пѣс.*

2) Като чтомъ, едва, едвямъ; едва, чуть толькѣ. *Одвай влѣзе, и му вели.*

Одвой дойде при свои-тъ дворѣ,
Така Дойчинъ лѣгѣжъ и си умрѣ. *Пѣс.*

Одвѣ, *нар.* 1) О два ката, водвѣ. *Впрягни го одвѣ, сложи егѣ вдвѣс.* *Усуквамъ ницѣ-тъ-тъ одвѣ*; сучить нѣтъ-тъ вдвѣс, двоить, едвойтъ. 2) Два пѣти толковѣ, водвѣ. *Азъ щжъ ти го отѣрѣжъ одвѣ*; и отпичу тебѣ вдвѣс.

Одебелѣвамъ (да одebelѣжъ), *гл. ср.* 1) Ставамъ дебелъ; надебелѣвамъ, плѣнѣжъ, тѣстѣжъ; полиѣтъ, толстѣтъ, отолстѣвать. *Одебелѣжъ му вратѣ-тъ.* 2) Ставамъ дебелъ, коравъ, грубъ, надебелѣвамъ; огрубѣвать. *Одебелѣли му рѣцѣ-тъ отъ мѣ-тъжъ-тѣ.*

Одебелѣваніе, *с. ср.* отъ **одебелѣвамъ**.

Одебелѣжъ, *ѣшь*, — *лѣлъ*, *гл. свр.* отъ **одебелѣвамъ**. Да надебелѣжъ; отолстѣтъ, огрубѣтъ.

Одебелѣжъ, *ѣшь*, — *лѣлъ*, *гл. свр.* отъ **одебелѣивамъ**. — *лѣнѣтый, прич. стр.*

Одебелѣивамъ (да дебелѣжъ), *гл. д.* Напривамъ нѣчто да стане дебелѣ, да стане побелѣ. *Одебелѣ краи на тоагжъ-тѣ, на кола.*

Одебелѣиваніе, *с. ср.* отъ **одебелѣивамъ**.

Оделѣвамъ (да оделѣжъ), *гл. д.* Надделѣвамъ, одолѣвамъ, надвивамъ, надмогвамъ; пересѣливать, одолѣвать, побѣждать, перемогать. *Да имъ оделѣешъ съ алѣѣжъ*, да имъ надвѣшъ, да имъ набѣвѣшъ колкото трѣбѣва, да имъ наспорѣшъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ оделѣнъ, надделѣвася.

Оделѣваніе, *с. ср.* отъ **оделѣвамъ**.

Оделѣжъ, *ѣшь*, — *лѣлъ*, *гл. свр.* отъ **оделѣивамъ**. Да надделѣжъ, да одолѣжъ, да надвѣжъ, да надмогѣжъ; пересѣлѣтъ, одолѣтъ, побѣдѣтъ, перемогѣтъ. — *лѣнѣтый, прич. стр.* Надделѣнѣтый, одолѣнѣтый, надвѣнѣтый, надмогнѣтый; пересѣленѣтый, побѣжденѣтый.

Одѣрвамъ, *гл. мн-кр.* отъ **одѣирамы**.

Одѣржъ, *ѣшь*, *одрѣхъ*, *одрѣлъ*, *гл. свр.* отъ **одѣирамы**. 1) Да отперѣ кожѣжъ-тѣ на нѣчто; содрѣтъ. 2) Да откѣсѣжъ, да одѣржъ; оторѣтъ. 3) Да удраскамъ, да издраскамъ, да издѣржъ, да охлѣжъ; выцѣрапѣтъ, исцѣрапѣтъ, оцѣрапѣтъ. 4) Да уморѣжъ, да изморѣжъ. — *дрѣнѣтый, прич. стр.* По знаменованѣ-то на глагола.

***Оджѣкъ**, *с. м. Т.* 1) Огнище. 2) Огнище съ коминѣ ведно; камѣнѣ, оцѣгъ. *Богъ дава, ама отъ оджака не пуца.* 3) Кѣща. 4) Гнѣздо за водѣницѣжъ, водѣничѣще. 5) Отдѣленіе воиска отъ лѣнѣчарѣ, отъ делибашѣ.

Оджѣаскамъ, *гл. д. свр.* Съ дѣжасканѣ да удѣрамъ едно нѣчто о друго; да облѣаскамъ. *Оджаска го о камѣнѣ-тъ.*

Одірамы (одѣрвамъ, да одѣржъ), *гл. д.* 1) Отпѣрамъ, махѣвамъ кожѣжъ-тѣ на нѣчто; сдѣрѣтъ. *Одрѣлъ овѣжъ-тѣ.* 2) Откѣсѣвамъ кѣсъ отъ кнѣжъ, отъ платъ или отъ друго нѣчто; рѣтъ, отрѣвать. *Одрѣлъ едно листо отъ кнѣжъ-тѣ.* 3) Удраскамъ, охлѣзамъ; выцѣрапѣвать, исцѣрапѣвать, оцѣрапѣвать. *Не давай на кѣлѣжѣ нѣтъ, че си одѣра главѣжъ-тѣ. Дай на кѣлѣжѣ нѣтъ, да си одѣра главѣжъ-тѣ.* 4) Уморивамъ, изморивамъ. *Одрѣжъ магарѣ-то.* уморѣжъ го, та му зѣхѣжъ кожѣжъ-тѣ. *Одрѣлъ овѣжъ-тѣ, изморѣлъ гѣ.* — *мѣя, 1) гл. възвр.* Удраскѣвася, издѣрѣвася, издѣрамъ, охлѣзѣвася; выцѣрапѣваться, исцѣрапѣваться, оцѣрапѣваться.

2) Казвася, кога вѣкамъ много, та ми прѣсипва, та ми прѣдразва грѣло-то; вѣкамъ, крпчѣжъ коѣного си могѣ; драть ротѣ, драть горло, драть во всё горло. *Одрахъ ся да вѣкамъ. Одерися да вѣкашъ, нѣма кой да тя чюе.* 3) гл. стр. Бывамъ одранъ. — *Одира го съ крѣмѣжъ*, ще го мѣчи много, докѣ го накара на нѣчто. — *Одралъ кожѣ-тѣ на бацѣ си*, досущъ прилична на него, зелѣ му приликѣ-тѣ. — *Одрахъ му кожѣ-тѣ съ бой*, съсыпахъ го съ биеие. — *Одрахъ си грѣло-то да вѣкамъ*, вѣкахъ много, одрахъ да вѣкамъ. — *Одралъ лисицѣ-тѣ*, отъ пненіе блѣвалъ.

Одѣраніе, с. ср. отъ одѣрамъ и одѣрамы.

Одѣжѣжъ, ишь,—жѣлѣ, гл. свр. отъ одѣжѣвамъ. Да задѣжѣжъ; одолжѣть, обя-зѣть.—**жѣнѣтый**, прич. стр. Задѣженный; одолженный, обяыанный.

Одѣжѣивамъ (да одѣжѣжъ), гл. д. Правѣ нѣкого дѣженъ за нѣчто, направѣмъ му добро, та ми е дѣженъ за него; задѣжѣивамъ; одолжѣть, обяыывать. — *мси, гл. вѣзвр.* Зпнамъ на себе-си нѣкакѣжъ дѣж-ность, нѣкакѣжъ дѣжъ, задѣжѣивамся; одол-жѣться, обяыываться.

Одѣжѣиваніе, с. ср. отъ одѣжѣивамъ и одѣжѣивамся.

Одѣа, нар. Тоѣ-си чѣсъ, вчѣсъ, навчѣсъ, завчѣсъ, тутакси, веднѣга, изведнѣжъ, из-еднѣжъ, въ исто-то врѣмя, тврѣдѣ скоро, много, забывавно, бирденъ; **тотчасъ**.

Одобрено, с. ср. Болѣсть нѣчисто.

Одобрѣвлѣжъ, ишь,—лилѣ, гл. свр. отъ одобрѣвлѣжъ. Да одобрѣжъ, да придобрѣжъ, да прѣдобрѣжъ, да сдобрѣжъ, да помирѣжъ, да примирѣжъ, да прѣговорѣжъ, да сговорѣжъ, да прѣдворѣжъ, да прѣдумамъ, да заблажѣжъ, да услѣдѣжъ, да барацѣшѣжъ; помирѣть. —**лѣ-нѣтый**, прич. стр. помирѣнный, прими-рѣнный.

Одобрѣвлѣжъ (да одобрѣвлѣжъ), гл. д. Одо-бравѣмъ, придобрѣивамъ, прѣдобрѣивамъ, сдо-бравѣмъ, помирѣивамъ, примирѣивамъ, прѣго-варѣмъ, сговарѣмъ, прѣдварѣмъ, прѣдум-вѣмъ, заблажѣивамъ, услѣждамъ нѣкого, ба-рацѣивамъ; мирѣть, примирѣть. — *мси, гл. стр. и вѣзвр.* Бывамъ одобрѣвленъ; одобрѣивамся, помирѣивамся; мирѣться, при-мирѣть.

Одобрѣвлѣніе, с. ср. отъ одобрѣвлѣжъ и одобрѣвлѣжъ. Одобраваніе.

Одобрѣивамся, гл. вѣзвр. Казвася за рабо-тенъ добытъжъ, кога ся прѣсипа, та му ся издуе корѣмѣть.

Одобрѣиваніе, с. ср. отъ одобрѣивамся.

Одобрѣжъ, ишь,—рилѣ, гл. свр. отъ одо-

бравѣмъ. Да одобрѣвлѣжъ.—**рѣнѣтый**, прич. стр. Одобровѣленъ.

Одобрѣивамъ (да одобрѣжъ), гл. д. Одоброво-лавѣмъ. — *мси, гл. стр. и вѣзвр.* Бы-вѣмъ одобрѣнъ, одобрѣивамся.

Одобрѣиваніе, с. ср. отъ одобрѣивамъ и одобрѣивамся. Одобровѣиваніе.

Одомѣжъ, ишь,—мѣлѣ, гл. свр. отъ одомѣ-ивамъ. Да задомѣжъ, да омѣжѣжъ, да оженѣжъ; вѣдѣть за мужѣ, оженѣть. —**мѣнѣтый**, прич. стр. Задомѣнѣтый, омѣжена, оженѣ-нѣтый; вѣдѣннѣ за мужѣ, оженѣннѣ.

Одомѣивамъ (да одомѣжъ), гл. д. Жѣнѣжъ, за-домѣивамъ; женѣть, вѣдѣвать за мужѣ. *Одомѣивамъ сѣна си; женили сѣна. Одо-мѣивамъ дѣщерѣжъ, мѣжѣмъ жъ; вѣдѣмъ дочѣ за мужѣ.* — *мси, 1) гл. вѣзвр.* Же-нѣжъ, мѣжѣжъ, задомѣивамся; женѣться вѣдѣть за мужѣ. 2) Стѣжѣивамъ си кѣ, щѣ, домъ, покѣжѣннѣжъ; задомѣивамся; об-заводѣться дѣмомъ. 3) гл. стр. Бывамъ одомѣнъ.

Одомѣиваніе, с. ср. отъ одомѣивамъ и одо-мѣивамся.

Одомѣждѣ, нар. Отонѣждѣ.

Одѣцѣивамъ и одѣцѣивамъ (да одѣцѣжъ), гл. ср. Задѣцѣивамъ, заѣсѣнѣивамъ, окѣсѣивамъ, забавѣивамся; повѣдѣть, запѣдѣивать, опѣз-дѣивать.

Одѣцѣиваніе и одѣцѣиваніе, с. ср. отъ одѣцѣ-ивамъ.

Одѣцѣжъ, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ одѣцѣ-ивамъ. Да задѣцѣжъ, да заѣсѣнѣжъ, да окѣсѣнѣжъ, да ся забавѣжъ; запѣдѣжъ, опѣзѣжъ.

Одразгавѣивамъ (да одразгавѣжъ), гл. ср. Обѣсѣивамъ, прѣсѣивамъ, захрипѣивамъ, прѣ-хрипѣивамъ, прѣгракѣивамъ, прѣдразѣивамъ, прѣ-дрѣзѣивамъ; осѣнѣать, охрипѣать.

Одразгавѣиваніе, с. ср. отъ одразгавѣивамъ.

Одразгавѣжъ, ешь,—вѣлѣ, гл. свр. отъ одразгавѣивамъ. Да обѣсѣнѣжъ, да захрипѣжъ, да прѣхрипѣжъ, да прѣгракѣжъ, да прѣдрѣзѣжъ; осѣнѣнуть, охрипѣнуть.

Одрѣнѣжъ, с. ж. мн. Раст. *Polygonatum La-tilifolium*, прѣсѣнѣжъ; купѣна, Соломоно-ва печѣть.

Одрѣнѣтый, нѣ, на, но, прич. стр. отъ одѣрѣжъ.

Одрѣнѣ, у. м. м. отъ одѣрѣ. Одрѣнѣ; обѣлѣжъ.

Одрѣна, с. ж. *Лоза одрѣна*, лоза, лозина, лозница, винѣага, гѣжѣа.

Да си падѣжъ въ Стоѣновѣ рамѣтѣ дворѣ
Край тѣжъ малѣ градѣжъ,
Край тѣжъ лозѣ одрѣнѣ! *Пѣс.*

Одрѣивѣивамъ (да одрѣивѣжъ), гл. ср. Одрѣивѣивамъ, ставѣмъ одрѣивѣ, изпокѣсѣивамся.

Одрѣивѣжъ като кабѣлѣарскѣй конѣ.

Одрѣивѣиваніе, с. ср. отъ одрѣивѣивамъ.

Одрипавѣж, ешь, — вѣлъ, *гл. свр.* отъ одрипавѣвамь. Да одрипѣж, да ся изпожжсамь.

Одрипѣвамь (да одрипѣж), *гл. ср.* Одрипавѣвамь, изпожжсамь.

Одрипѣвание, *с. ср.* отъ одрипѣвамь.

Одрипѣж, ешь, — пѣлъ, *гл. свр.* отъ одрипѣвамь. Да одрипавѣж.

Одрѣсамь, *гл. свр.* отъ одрѣсвамь. Да одрусамь; оттрясти. — сантый, *прич. стр.* Одрусканый; оттрясенный.

Одрѣсвамь и **одрѣсувамь** (да одрѣсамь), *гл. д.* Съ друсане, съ тръскане направнамь нѣчто да падне, одрускамь; оттрясать. — мся, *гл. стр.* Бывамь одрусанъ, одрускамь; оттрясаться.

Одрѣсване и **одрѣсуване**, *с. ср.* отъ одрѣсвамь.

Одрѣскамь, *гл. свр.* отъ одрѣскамь. Да одрусамь. — скантый, *прич. стр.* Одрусантый.

Одрѣскамь и **одрѣскувамь** (да одрѣскамь), *гл. д.* Одрусвамь.

Одрѣсване и **одрѣскуване**, *с. ср.* отъ одрѣскамь.

Одрѣ, *с. м.* Одрѣ.

Одрѣгвамь и **одрѣгнувамь** (да одрѣгж), 1) *гл. д.* Очпсвамь, снимамь съ дръгленъ сѣмь то на лекъ отъ стѣла-та му. 2) *гл. д.* Чешж, трѣнамь нѣчто много до парашиване; ожулвамь, охлузвамь; осадивать, начѣсывать, обдира́ть, натирать, ссадить ко́жу, ссадить, ошмыгнуть докрови. *Одрѣгжжж си грѣба. Конь-тъ си одрѣгнжж омуза*; лошадь набѣла плечо. 3) *гл. ср.* Одрѣгвамь, обрѣгвамь, вгүривамь, привыквамь, навывамь, алащпсвамь; втѣгиваться, околѣчиваться, привыкать, приучаться, набивать, рѣку. *Одрѣгжж на работж. на бой.* — мся, 1) *гл. възвр.* Трѣкамь, чешжся о нѣчто до парашиване; охлузvamь. 2) *гл. стр.* Бывамь одрѣгжж

Одрѣгване и **одрѣгнуване**, *с. ср.* отъ одрѣгвамь и одрѣгвамь.

Одрѣгж, ешь, — нжлъ, *гл. свр.* отъ одрѣгвамь. 1) Да спемж сѣмь-то на лѣпъ отъ стѣла-та му. 2) Да охлузж, да ожулж, да одрж; осадить, начесать. 3) Да обдрѣгж, да обрѣгж. — нжтый, *прич. стр.* Но знаменоване-то на глагола.

Одрѣгжто, като *с. ср.* Рана, стапжла отъ одрѣгване, отъ охлузване; охлузено, ожулено на тѣло; начесъ, сядно, подпирини.

Одрѣзамь, *гл. д. свр.* Да одрыцамь, да омьнж, да отрѣбж; обмѣкать.

Одрѣзостж, йшь, — стѣлъ, *гл. свр.* отъ одрѣзоставамь. Да дамь дрѣзость, да на-

срьдчж. — стѣнтый, *прич. стр.* Насрьдченый, подостреный; ободрѣнный, одушевлѣнный.

Одрѣзостѣвамь (да одрѣзостж), *гл. д.* Придавамь нѣкому силж, давамь му дрѣзость, срьдце; насрьдчавамь, подострувамь; ободрѣть, одушевлять, придавать силы, дѣху. — мся, 1) *гл. възвр.* Давамь си силж, срьдце, добывамь дрѣзость, смѣж, посягамь да направж нѣчто, дрѣзжж; смѣть, осмѣливаться, одушевляться. 2) *гл. стр.* Бывамь одрѣзостенъ; насрьдчавамь, подострувамь; ободрѣться, одушевляться.

Одрѣзостѣвание, *с. ср.* отъ одрѣзостѣвамь и одрѣзостѣвамь.

Одрѣнамь, *гл. свр.* отъ одрѣивамь. Да окжсамь, да окжсамь, да разжжсамь. — нантый, *прич. стр.* Окжсантый, окжсантый, разжжсантый, дрипавый; обобранный. *Одрѣпанж чловѣкж*, съ одрѣпанъ, дрипавы дрѣхы; обобрѣнецъ, ломѣтникъ.

Одрѣивамь и **одрѣпувамь** (да одрѣпамь), *гл. д.* Окжсамь, покжсамь, разжжсамь съ дрѣпане. — мся, *гл. стр.* Бывамь одрѣпанъ.

Одрѣтѣвамь (да одрѣтѣж), *гл. ср.* Ставамь дрѣть; остарѣвамь, застарѣвамь; состарѣваться.

Одрѣтѣвание, *с. ср.* отъ одрѣтѣвамь.

Одрѣтѣж, ешь, — тѣлъ, *гл. свр.* отъ одрѣтѣвамь. Да остарѣж, да застарѣж; состарѣться.

Одрѣцамь, *гл. д. свр.* Да одрѣзамь.

Одрѣмамь, *гл. д. свр.* За дрѣмжж: да хванж, да налѣгж. *Дрѣмка го одрѣмала* налѣгжжло го, прѣварило го дрѣмка, при, спало му ся; дрѣма долить.

Излѣзж юда изъ Дунавъ,
Та си младъ Стопанъ изюди,
Врѣла го дрѣмка одрѣма,
Та лѣгжж Стопанъ, та заспа,
Та му е стадо бѣгало. *Пѣс.*

Съди Груѣ на Старж планинкъ.
Три дѣи съди та каранулъ чюва,
Ночемъ го е дрѣмка одрѣмала. *Пѣс.*

Одѣвамь, *гл. свр.* отъ одѣввамь. Да прѣдумамь, да укорж; переговорить, пересудить, осудить, опѣть, похѣять, захѣять, расхѣять. — мантый, *прич. стр.* Прѣдуманный, укореный.

Одѣввамь и **одѣмувамь** (да одѣмамь), *гл. д.* Приказвамь за нѣкого лоши работы; прѣдумамь, укоривамь: переговаривать, пересуживать, осуждать, опѣвать, хѣять. *Одѣввамь свѣта.*

Третя-та душа грѣховна:
Момж годежж одѣмала,
Одѣмала, кжжжж развалила. *Пѣс.*

— мся, *гл. възвр.* Отрпчнамь, отврѣщамь,

не стоѣ на думѣ-тѣ сп; откѣзываться. 2) Мыслѣся, размысливамя; думать. *Одум-вася като обранѣ Гръкѣ на куле.* 3) гл. *вз.* Сговаривамяся, наговаривамяся, сдум-вамяся, наглаивамяся; сговѣриваться. 4) гл. *стр.* Бывамя одуманѣ; прѣдумвамяся. укоривамяся.

Одѣвание и одѣмување, с. ср. отъ одѣ-
вамя и одѣмувамя.

Одѣмы, с. ж. мн. Прѣдумкы, укори; пе-
реговѣры, пересуды.

Одѣмникъ, с. ж. м. 1) Който одумва, укоря-
ва нѣкого; прѣдумникъ; переговѣрщикъ,
пересудчикъ. 2) Който ся сговаривать, одум-
вать на годежъ; оглядникъ; сватъ.

Мари моме, малка моме,
Не крый очи задъ майкѣ си,
Задъ майкѣ си, задъ бацѣ си:
Нѣе не смѣ оглядници,
Оглядници, одумници. *Пѣс.*

Одѣмница, с. ж. м. 1) Която одумва, укоря-
ва нѣкого; прѣдумница; переговѣрница,
пересудница. 2) Жены, които ся сгова-
рять, одумвать на годежъ; оглядница; свѣха.

Одѣхамъ, гл. свр. отъ одѣхувамя; одуть,
обдуть, опашнѣть, поднахнѣть. — *хантый,*
прич. стр. Изчистеный съ духане; оду-
тый, обдутый.

Одѣхвамя и одѣхувамя (да одѣхамъ), 1)
гл. д. Съ духане изчиствамя, махвамя нѣ-
что; одувать, обдувать, опашивать, под-
пахивать. 2) *гл. ср.* Побѣгвамя, очиствамя,
офѣйкывамя. — *мѣся, гл. стр.* Бывамя одуханѣ.

Одѣхвание и одѣхување, с. ср. отъ о-
дѣхувамя.

Одушє, с. ср. п

Одуши, с. ж. нескл. Душница, задушница,
зaduши, задушна, мрътва сѣбота, мрътвенѣ;
родительская, отцовская суббота.

Одѣнкамъ, гл. д. свр. Да изнамя, да ожю-
ля, да опраскамя, да оплюскамя, да опу-
камя, да овраскамя; пожрать.

Одѣрецъ, ум. ж. и одѣрчя, ум. ср. отъ
одѣръ.

Одѣръ и одръ, с. ж. м. 1) Въ кѣщѣ подъ,
постланъ съ дѣскы; потонъ; дощаный
полъ. *Постлала имъ на одѣра да ве-
черять.* 2) Голѣма, широка лавица въ кѣ-
щѣ за снаше, за сѣдѣне на немъ. *Подъ-
одѣра,* праздно мѣсто подъ одѣръ; под-
пѣлье. *Канять мръля на одѣра, той
ходи подъ одѣра. Пустикъли тарля
подъ одѣра, той ся покачилъ на одѣра.*
3) Отворена стага въ кѣщѣ прѣдъ други-
ты стан; отводъ, пулата, трѣмъ, чардакъ.
Да излѣземъ на одѣра.

Мана шарѣ шаренъ одѣръ,
Хемъ го шарѣ, хемъ го пише

По темниѣ безъ боринѣ,
По яснѣ-тѣ мѣсячинѣ. *Пѣс.*

4) Дрѣвяно лѣгло; кровать. 5) Прѣдъ кѣ-
щѣ лавица за сѣдане на немъ. 6) Плетена
отъ прѣтѣкы лѣса за сѣдѣне на кола.
Обѣръ-тѣ на кола-та ся продѣнилъ.

Одѣцнѣ, нар. Досна, доцна, доцкана, доцѣна,
кѣсно, поздно; побадно. *Единъ по цѣлъ
день нилъ по мѣсязи-тѣ и всаки вѣ-
черъ си доходилъ дома одѣцна.*

Одѣвамя (да одѣиѣ), гл. д. Одѣивамя, об-
личамя; одѣвать. — *мѣся, гл. възвр. и стр.*
Одѣивамяся, обличамяся; одѣваться.

Одѣвање, с. ср. отъ одѣвамя и одѣ-
вамяся.

Одѣверѣѣ, ишъ, — рѣлъ, гл. д. свр. Да земѣ
за дѣверъ, да направѣ да калесамъ нѣкого
за дѣверъ.

Накани Марко сватовѣ
Отъ три градовѣ по триста,
Окуми кума, старѣйка,
Одѣверилъ два дѣвера. *Пѣс.*

Одѣвцакъ и одѣвѣѣ, нар. смякч. отъ
одѣвъ.

Одѣвъ и одѣвѣка, нар. Прѣди малко, прѣгѣ,
прѣе, прѣгѣска, прѣеска, отточка, отточкы;
дѣвѣчка. *Одѣвъ нали ти казахъ да дой-
дешъ. — Отъ одѣвъ (отодѣвъ), нар.* Отъ
прѣди малко. *Отодѣвъ все за тебе ми
приказва.*

Одѣвѣшний, — шѣнь и — шень, шина, шне,
пр. Что е былъ, что е станѣлъ одѣвъ;
дѣвѣшний.

Одѣжды, с. ж. мн. Прѣковны, священни-
ческы дрѣхы, който священникъ облача,
кога е въ службѣ; облаченіе.

Одѣламя, гл. свр. отъ одѣлвамя. Да об-
сѣкъ, да обтесамя, да отесамя; отесать,
обтесать, огранѣтъ. — *лантый, прич. стр.*
Обсѣченый, остѣченный, обтесаный, отесаный;
отсѣсанный, обтѣсанный, огранѣнный. *Не
одѣланъ чловѣкъ, дебелакъ. Едному гла-
ва-та спукана, другому неодѣлана.*

Одѣлвамя и одѣлювамя (да одѣламя), гл.
д. 1) Дѣламя нѣчто отоколо; издѣламя,
обсѣламя, отесамя, обтесамя; отсѣсывать,
обтѣсывать, огранѣвать. 2) Направлямя нѣ-
кого да стане чловѣкъ, да е за-прѣдъ хо-
рата; окастриувамя; отсѣсывать. — *мѣся, 1)*
гл. възвр. Отъ собиране съ людѣто, отъ
вылизане междѣ тѣхъ ставамя по за-въ
свѣта; отръкывамяся; обтираться. 2) *гл. стр.*
Быламя одѣланъ; издѣламяся, отесамяся;
отсѣсываться, огранѣваться.

Одѣлвание и одѣлювање, с. ср. отъ одѣл-
вамя и одѣлвамяся.

Одѣло, с. ср. Облѣгло.

Одѣлце, ум. ср. отъ одѣло.

ОЖИВѢЖЪ, **и́шь**, — **ви́ль**, *гл. свр.* **отъ** **ОЖИ-**
ви́авашь. Да **съживѣхъ**; **оживѣтъ**, **оживо-**

творить. — *вѣнѣй, прич. стр.* Съживе-
нѣй; оживлѣннѣй, оживотворѣннѣй.

Ожнѣивамъ (да оживѣж), *гл. д.* Врѣщамъ
живота нѣкому, давамъ му животь; съжи-
вивамъ; оживлять, оживотворять. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Ставамъ живъ, прѣганъ,
бодръ; оживляться. 2) *гл. стр.* Бывамъ
оживѣнъ, съжививамся; оживляться, ожи-
вотворяться.

Ожнѣиваніе, *с. ср.* отъ оживѣивамъ.

Ожѣдамъ (ожѣдвѣмъ), *гл. д. и ср.* Надѣямъ
на нѣчто, чакамъ; ожидать. *Недѣй*
показа на конка торбж-тж да ожида,
да ся надѣва за зобъ. Ожида като конъ
за зобъ.

Ожѣданіе, *с. ср.* отъ ожѣдамъ.

Ожѣдвѣмъ, *гл. мн-кр.* отъ ожѣдамъ.

Ожѣтѣивамъ (да ожѣтѣѣж), *гл. ср.* Ста-
вамъ жѣтъ, пожѣтѣивамъ; желѣтъ.

Кога глѣда бѣла Пѣца,
Ячени-ти побѣлѣли,
А пченици ожѣтѣлѣли. *Пѣс.*

Ожѣтѣиваніе, *с. ср.* отъ ожѣтѣивамъ.

Ожѣтѣѣж, *ешъ, — тѣлъ, гл. свр.* отъ ожѣтѣ-
ивамъ. Да пожѣтѣѣж; пожелѣтъ.

Ожрѣбвѣмъ и **ожрѣбвѣмъ** (да ся ожрѣ-
бѣж), *гл. об.* Ожрѣбвѣмъ.

Ожрѣбѣж (да ся), *ишъ, — билася, гл. свр.*
отъ ожрѣбвѣмъ. Да ся ожрѣбѣж.

Ожѣгвѣмъ и **ожѣгнувѣмъ** (да ожѣгѣж), *гл.*
ср. и д. За копривѣж: парѣж, упаривамъ.

Ожѣгиваніе и **ожѣгнуваніе**, *гл. ср.* отъ
ожѣгвѣмъ.

Ожѣгѣж, *ешъ, — ижѣлъ, гл. свр.* отъ ожѣг-
ивамъ и ожѣгнувѣмъ. Да упарѣж, да пар-
нѣж. — *пжѣтѣй, прич. стр.* Упаренѣй,
парнѣжѣй.

Ожѣднѣивамъ (да ожѣднѣѣж), *гл. ср.* Ста-
вамъ жѣденъ, допива ми ся нѣчто, ожѣднѣ-
ивамъ; жаждать, жаждасть.

Драганка ходи изъ лозіе,
Изъ лозіе изъ бѣло грозде;
Драганка люто ожѣднѣ,
Потрѣсен водж да пие. *Пѣс.*

Ожѣднѣиваніе, *с. ср.* отъ ожѣднѣивамъ.

Ожѣднѣѣж, *ешъ, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ожѣд-
нѣивамъ. Да усѣтѣж жѣждѣж, да ми се до-
пие нѣчто, да ожѣднѣѣж; возжаждать.

Ожнѣивамъ и **ожнѣивамъ** (да ожнѣѣж), *гл.*
д. Сврѣшамъ жѣтѣж-тѣж, изжнѣивамъ вѣщко;
пожнѣивамъ; ожнѣивать, обжнѣивать.

Имамъ си нивѣж зеленѣж;
Научилъ е сурѣ еленѣж
Нивѣж-тѣж да ми прогазѣж;
Да ли сурѣ еленѣж утрѣж,
Или нивѣж-тѣж ожнѣѣж? *Пѣс.*

— *мѣя, гл. стр.* Бывамъ ожнѣивать, из-

жнѣивамся, пожнѣивамся; ожнѣиваться, обжнѣ-
иваться.

Ожнѣиваніе и **ожнѣиваніе**, *с. ср.* отъ ожнѣ-
ивамъ.

Ожнѣѣж, *ешъ, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ожнѣ-
ивамъ. Да изжнѣѣж, да пожнѣѣж; ожнѣѣть, об-
жнѣѣть. — *натѣй, прич. стр.* Изжнѣнатѣй,
пожнѣнатѣй.

Ожнѣлвѣмъ и **ожнѣлвѣмъ** (да жнѣлѣж), *гл.*
д. 1) Одрывамъ, охлуживамъ, одирамъ. 2)
Изнадамъ, опраскивамъ, оплюскивамъ, опукывамъ.
3) Обирамъ, огравывамъ, обрѣсывамъ, острѣг-
ывамъ; оглѣживать. — *мѣя, гл. стр.* и *възвр.*
Бывамъ ожнѣленъ.

Ожнѣлваніе и **ожнѣлваніе**, *с. ср.* отъ
ожнѣлвѣмъ.

Ожнѣлено, *като с. ср.* Одрѣгнѣто.

Ожнѣлѣж, *ишъ, — лилъ, гл. свр.* отъ ожнѣл-
ивамъ. 1) Да одрѣгнѣж, да охлужѣж, да одерѣж.
2) Да изнамъ, да одникамъ, да опраскивамъ,
да оплюскивамъ, да опукывамъ, да овраскивамъ;
пожнѣлѣж. 3) Да оберѣж, да ограбѣж, да
обрѣснѣж, да острѣжѣж; обобрѣть когѣ кру-
гомъ, оглѣдѣть. — *ленѣй, прич. стр.*
По знаменованіе-то на глагола.

Ожнѣривамъ и **ожнѣривамъ** (да ожнѣрѣж),
гл. д. За слѣнце-то: изгаривамъ, опрѣжывамъ.
Ожнѣри ми слѣнце-то, изгори ми, опрѣ-
ли ми.

Ожнѣриваніе и **ожнѣриваніе**, *с. ср.* отъ
ожнѣривамъ.

Ожнѣрѣж, *ишъ, — рилъ, гл. свр.* отъ ожнѣр-
ивамъ. Да изгорѣж, да опрѣжѣж. — *ренѣй,*
прич. стр. Изгоренѣй, опрѣленѣй отъ
слѣнце-то.

Ожнѣднѣивамъ (да ожнѣднѣѣж), *гл. ср.* Ожѣд-
нѣивамъ.

Ожнѣднѣиваніе, *с. ср.* отъ ожнѣднѣивамъ.

Ожнѣднѣѣж, *ешъ, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ожнѣд-
нѣивамъ. Да ожнѣднѣѣж.

Ожнѣлѣж, *ишъ, — лилъ, гл. свр.* отъ ожнѣл-
ивамъ. Да ми стане жнѣлъ за нѣкого, да
помижѣж за нѣкого. — *ленѣй, прич. стр.*

Ожнѣлнѣмъ (да ожнѣлнѣж), *гл. д.* Става ми
жнѣлъ, мило за нѣкого, за нѣчто; милѣж,
болѣж за него, съжнѣлнѣивамъ; сожнѣлѣть.
Нѣма кой да го ожнѣли. — *мѣя, гл. стр.*
Бывамъ ожнѣленъ, съжнѣлнѣивамся.

Ожнѣлнѣаніе, *с. ср.* отъ ожнѣлнѣивамъ.

Ожнѣрѣвѣж, *ишъ, — вилъ, гл. свр.* отъ ожнѣ-
ривамъ. 1) Да разнѣрѣвѣж, да разнѣрѣвѣж
огнѣж. 2) Да ожнѣрѣж. — *вѣнѣй, прич. стр.* 1) Разнѣрѣтанѣй, разнѣрѣвенѣй 2) Ожнѣ-
ренѣй,

Ожнѣрѣивамъ (да ожнѣрѣвѣж), *гл. д. 1)* Раз-
равивамъ, разнѣрѣивамъ огнѣж. 2) Ожнѣривамъ.
— *мѣя, гл. стр.* Бывамъ ожнѣривенъ.

Ожнѣриваніе, *с. ср.* отъ ожнѣривамъ.

Ожіаріж, ішь, — рілѣ, *гл. свр.* отъ ожіа́ріамъ. Да ожнаравѣж, да опежж; **изжаріть**. — *рентый, прич. стр.* Ожнравенный, опеченый; **изжаренный**.

Ожіаріамъ (да ожіаріж), *гл. д.* Опичнамъ нѣчто на жаравж, ожнаравіамъ; **жаріть**. — *мєя, гл. стр.* Бывамъ ожнаренъ; ожнаравіамся, опичнамся; **жаріться**.

Ожіаріаніе, *с. ср.* отъ ожіаріамъ.

Озарана и **озарна**, *нар.* 1) Тѣж сутрєнь, отзоры, отсутра, отсутрѣ, оцутра; сего дня **утромъ**, спозаранку, спозаранковъ. *Озарана отиде на градъ.* 2) Застра, утрєна, сутрєна, сутрєнь; **утромъ**. — *Отъ озарана* (отозарана и отбзарна), отъ тѣж сутрєнь. *Отозарана вали джждъ. Отозарна два пжти го дырять.*

Озаранка, *нар. смѣжч.* отъ озіарана.

Озараріж, ішь, — рілѣ, *гл. свр.* отъ озарарі́авамъ. Да отщєтж, да напакостж. — *рєнтый, прич. стр.* Отщєтеный, напакостєнный.

Озараріавамъ (да озараріж), *гл. д.* Направіамъ нѣкому нѣкакъвъ зарарѣ, пагубж; отщєтíавамъ, напакостíавамъ. — *мєя, гл. стр.* Бывамъ озарарєнъ, отщєтíавамся.

Озараріаваніе, *с. ср.* отъ озарарі́авамъ.

Озарашний, — шнь п — шєнь, шніа, шне, *пр.* Что е былъ, что е станжлѣ озарана, тѣж сутрєнь, что е отъ озарана; озарашний.

Озарна, *нар.* Озарана.

Озарнашний, шнь п — шєнь, шніа, шне, *пр.* Озарашний.

Озаріж, ішь, — рілѣ, *гл. свр.* отъ озарі́авамъ. Да освѣтж; **озаріть**. — *рєнтый, прич. стр.* Освѣтєнный; озарєнный.

Озаріавамъ (да озаріж), *гл. д.* Пущамъ заріж, та свѣтж възъ нѣчто, освѣтíавамъ; **озаріть**. *Слєнце-то гы озари*, огрѣа на тѣхъ. — *мєя, гл. стр.* Бывамъ озарєнъ, освѣтíавамся, огрѣ́авамся; **озаріться**.

Озаріаваніе, *с. ср.* отъ озарі́авамъ.

Озвѣрж, (да ся), ішь, — рілєя, *гл. свр.* отъ озвѣ́ріавамся и озвѣ́ріамся. 1) Да станж като звѣрь. 2) Да ся очюдж, да ся почюдж, да ся зачюдж, да ся удивж; **удивіться**.

Озвѣ́ріавамся и **озвѣ́ріамся** (да ся озвѣ́ріж), *гл. об. п. вєзвр.* 1) Ставамъ като звѣрь, зєкотíавамся. 2) Очюдвамся, почюдвамся, зачюдвамъ, удивíавамся; **удивляться**.

Озвѣ́ріаваніе и **озвѣ́ріаніе**, *с. ср.* отъ озвѣ́ріавамся и озвѣ́ріамся.

Озгоръ и **озгорѣ**, *нар.* Отгорѣ.

Оздолъ и **оздолѣ**, *нар.* Отдолу, отдолѣ.

Оздраввамъ и **оздравувамъ** (да оздрáвж), *гл. ср.* Оздравѣвамъ.

Оздравваніе и **оздравуваніе**, *с. ср.* отъ оздрáввамъ. Оздравѣваніе.

Оздравѣвамъ (да оздравѣж), *гл. ср.* Оздравіамъ, оздраввамъ, ставамъ здравъ, избждвамъ, избжджамъ, изцѣ́рѣвамъ, оправіамся, замогвамся; **здоровѣть**, **оздорáвливать**, **выздорáвливать**, **оправля́ться**, **омогáться**, **обмогáться**.

Оздравѣваніе, *с. ср.* отъ оздравѣ́вамъ.

Оздравѣж, єшь, — вѣлѣ, *гл. свр.* отъ оздрáвѣ́вамъ. Да оздравж, да избжднж, да изцѣ́рѣж, да ся оправж, да ся замогнж; **здоровѣть**, **выздоровѣть**, **оправі́ться**, **омо́чься**, **обмо́чься**.

Оздравж, єшь, — вѣлѣ, *гл. свр.* отъ оздрáввамъ и оздрáвіамъ. Да оздравѣж.

Оздравіж, ішь, — вилѣ, *гл. свр.* отъ оздрáвіавамъ. 1) Да изцѣ́рж, да изцѣ́лж, да излѣ́кувамъ; **исцѣ́лѣть**. 2) Да заздравж, да опежж, да увржж; **утвердіть**, **обєсє́чить**. — *вєнтый, прич. стр.* 1) Изцѣ́реный, изцѣ́леный, излѣ́куваный; **исцѣ́лєнный**. 2) Заздравєнный, опечєнный, увржзанный; **обєсє́ченый**.

Оздраві́авамъ (да оздраві́ж), *гл. д.* 1) Правж да оздраве; изцѣ́рíавамъ, изцѣ́лíавамъ, излѣ́ку́ввамъ; **исцѣ́лѣть**, **вылѣ́чивать**.

Нонке ле, млада невѣсто,
Дѣ има да знаєшь джєрафы,
Джєрафы, Нонке, екимджии
Ранѣ-ты да ми оздравятъ,
Ранѣ седемдєсѣть и сєдемъ? *Пѣс.*

2) Направіамъ, нарнаждамъ нѣчто здраво; заздравіавамъ, опичнамъ, увржвамъ; **утверждать**, **обєсє́чивать**. *Оздравихъ си работж-тж, опекохъ ж, изпєкохъ ж.* — *мєя, гл. стр.* Бывамъ оздравєнъ.

Оздраві́аваніе, *с. ср.* отъ оздрáві́авамъ. **Оздраві́амъ** (да оздрáвж), *гл. ср.* Оздравѣ́вамъ.

Оздравнєніе, *с. ср.* отъ оздрáві́амъ. Оздравѣ́ваніе.

Озімка, *с. ж.* Добытѣкъ, что ся дои двѣ зимы нарядъ. *Крава озімка.*

Озімчя, *с. ср.* Едногодишне тѣля, годиначя.

Озірамся (да ся озрж), *гл. об.* 1) Глядамъ насамъ, пататѣкъ, на вєи страны; озрѣ́тамся, оглядвамся; **озирáть**, **обозрѣ́вать** ся, **обзирáть** ся, **осмі́тривать** ся. 2) Извржщамся, та поглядвамъ назадъ, надырѣ; **оглядвамся**; **оглѣ́дываться**.

Озіраніе, *с. ср.* отъ озірамся.

Озлачі́ж (да ся), ішь, — чїлєя, *гл. свр.* отъ озлачі́́авамся.

Озлачі́́авамся (да ся озлачі́ж), *гл. вєзвр.* Іамъ нѣкакънъ злакъ, нѣчто зелено пролѣть за прѣвъ пжты на годинж-тж. *Да ся накадемж копривж, та да ся озлачимж.*

Озлачиваніе, с. ср. отъ озлачивама.

Озлиниѣж, ишь,—ниль, гл. свр. отъ озлинивама. 1) Да направѣж зло, да папакостѣж. 2) Да озлобѣж. —нѣнѣый, прич. стр. Но знаменованіе-то на глагола

Озлинивама (да озлиниѣж), гл. д. 1) Направяма нѣкому нѣчто зло, нѣкакѣж злиниѣж; папакостянивама. Да нѣма нѣкакѣво зло да ги озлини? 2) Озлоблявама.—мѣя, гл. стр. Бывама озлиненѣ.

Озлиниваніе, с. ср. отъ озлинивама.

Озлѣбѣж, ишь,—бѣль, гл. свр. отъ озлѣбывама. Да озлѣнѣж; озлѣбѣть. —бѣнѣый, прич. стр. Озлѣненѣый; озлѣбленѣый.

Озлѣбывама (да озлѣбѣж), гл. д. Направяма нѣкого да стане злобенѣ, зълѣ; озлиновама; озлѣблять. —мѣя, 1) гл. взвѣр. Ставама злобенѣ, зълѣ; надосвама, озлиновама; озлѣблять. 2) гл. стр. Бывама озлѣбенѣ.

Озлѣбваніе, с. ср. отъ озлѣбывама и озлѣбывама.

Ознобѣж, ишь,—бѣль, гл. свр. отъ ознобывама. 1) Да измразѣж, да измрызѣж, да изстудѣж, да иззнобѣж; вѣморозить, изморозить, ознобѣть, иззнобѣть, отзнобѣть. 2) Да осланѣж, да посланѣж, да попарѣж. —бѣнѣый, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Ознобывама (да ознобѣж), гл. д. 1) Правѣж нѣчто да измрызѣне; измразявама, измрызѣвама, изстудявама, иззнобывама; вѣморѣживать, изморѣживать, отморѣживать, озноблять, отзноблять, изноблять, позноблять. 2) За сланѣж: осланавама, посланавама, попарвама.

Стани, Маро, стани,
Слана е падѣжла,
Слана девять пѣди,
Та е ознобила
Голѣмѣ-тѣ пѣвѣж
Сѣ бѣлѣ-тѣ пѣниѣж! Пѣс.

Калошиато лѣно цвѣтѣе
Само цвѣти, само капе;
Огнь ли го изгорѣло,
Ели слана ознобила? Пѣс.

Ознобваніе, с. ср. отъ ознобывама.

Озноѣж (да ся), ишь,—нойся, гл. свр. отъ озноивама. Да ся иззноѣж, да ся изно-тѣж; вѣпотѣть, вспотѣть, напотѣть, отпотѣть, взопрѣть.

Озноивама (да ся озноѣж), гл. взвѣр. Покрѣвама сѣ зной, сѣ потѣ, побива ма потѣ; изноивама, изнотивама; потѣть.

Озноиваніе, с. ср. отъ озноивама.

Озѣбамъ, гл. свр. отъ озѣбамъ. Да иззо-бамъ, да иззамъ. —банѣый, прич. стр. Иззобанѣый, иззѣденѣый.

Озѣбамъ и озѣбувама (да озѣбамъ), гл. д. Сѣ зобаніе иззѣдамъ, иззобамъ. Конѣ-тѣ озѣба ячѣмѣжа. Озѣбали грозѣ-то.—мѣя, гл. стр. Бывама озѣбанѣ.

Озѣбваніе и озѣбуваніе, с. ср. отъ озѣбамъ.

Озовѣвама (да ся озовѣж), гл. об. Намирама, излизамъ нѣйдѣ; очутѣть. Слѣдѣчѣя ходѣне озовамѣся на вѣрѣхъ планиѣж-тѣ. Слѣдѣж недѣлѣж ще ся озове въ Цариградѣ, ще ся найде тамъ.

Озовѣваніе, с. ср. отъ озовѣвама.

Озовѣж (да ся), ешь,—валѣся, гл. свр. отъ озовѣвама. Да ся найдѣж, да ся намѣрѣж, да излѣзѣж, да бѣдѣж нѣйдѣ; очутѣть.

Озорѣ (да ся), —рѣлося, гл. свр. отъ озорѣвама. Да ся обзорѣ, да ся зазорѣ, да ся сѣзорѣ, да ся задѣни.

Озорѣваніе, с. ср. отъ озорѣвама.

Озорѣвама (да ся озорѣ), гл. безл. Подкача да сѣвнува; обзорѣвама, зазорѣвама, сѣзорѣвама, задѣнавама, обѣнавама; начинѣть разсѣтѣть, обѣдѣнѣть.

Станѣніе, господине,
Зѣра ми ся е озѣрило
Изъ хубанѣж Влашѣж земѣж,
Изъ гызѣдово Дрѣвно поле! Пѣс.

Озрѣнувама, гл. уч. отъ озрѣтама.

Озрѣнѣж (да ся), ешь,—нѣжся, гл. свр. отъ озрѣтама. Да ся озрѣж, да ся оглядѣж, да поглядѣж; озрѣть, обзорѣть, осмо-трѣть, оглянуть.

Озрѣтама (да ся озрѣнѣж, озрѣнувама), гл. об. Озирама и въ двѣ-тѣ знаменованна. Озрѣтама като изтрѣванѣж закарѣж.

Озрѣтаніе, с. ср. отъ озрѣтама.

Озрѣтливѣый, въ, ва, во, пр. Който ви-мава, гляда добрѣ, кога вѣрѣни нѣчто; прѣдпазливѣый, вниматѣлнѣый, опаснѣый; осмо-трѣтѣлнѣый, озорѣтнѣый. —во, нар. Прѣдпазливо, вниматѣлно, опасно; осмо-трѣтѣлно, озорѣтѣлно.

Озрѣж (да ся), ешь,—рѣль, гл. свр. отъ озѣрама. Да ся озрѣнѣж.

Озѣвама (да ся озѣвѣж), гл. об. Озо-вама.

Озѣбамъ и озѣбувама (да озѣбѣж), гл. д. Показвама зѣбы-тѣ на нѣчто; оцѣр-вама; оскѣливѣать, оцѣрѣть зѣбы. —мѣя, 1) гл. взвѣр. Показвама си зѣбы-тѣ нѣ-кому; оцѣрѣвама; оскѣливѣаться. Озѣбил-ся като крѣтѣж на рѣнѣж. 2) Надосвама, разѣрѣдѣвама нѣкому, та му выкѣвама; окрѣмѣсья на когѣ, оцѣрѣть зѣбы. Озѣ-би му ся, показа му, че не ся бои. 3) Умирама, опулѣвама, обрѣцама очѣ, мѣтамъ пѣтѣла-та. 4) За тѣкама: изтрѣвама, из-вѣхѣвама, увѣхѣвама, отрѣкѣвама, та ся

показывать нищкы-ты, олоквамся; сѣтѣться.

Озѣбѣхъ ся нищкы-ты на дрѣхъ-тѣ.

5) *гл. стр.* Бывамъ озѣбенъ.

Озѣбаніе и озѣбуваніе, с. ср. отъ озѣбамъ и озѣбамся.

Озѣбѣхъ, ишь,—билъ, гл. свр. отъ озѣбамъ; оскалить, очернить. —бенѣй, прич. стр. 1) Умрѣлый. 2) За платъ; патрытый, изърыбанный, охлузенный.

Озѣбамъ и озѣбнувамъ (да озѣбѣхъ), гл. ср. Изъбамъ, измръзамъ, помръзамъ, замръзамъ, изцръкнамъ, изстыннамъ; озѣбать, позѣбать, изъѣбать, отъѣбать, перѣѣбать, выѣѣбать, вымерзѣть, замерзѣть, померзѣть, отмерзѣть. *Озѣбѣхъ ми рѣѣ-ты. Озѣбѣли въ планинѣ-тѣ.*

Озѣбаніе и озѣбнуваніе, с. ср. отъ озѣбамъ.

Озѣбѣхъ, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ озѣбамъ. Да изъѣбѣхъ, да измръѣхъ, да помръѣхъ, да замръѣхъ, да изцръѣхъ, да изстынѣхъ; озѣбнуть, позѣбнуть, изъѣбнуть, отъѣбнуть, выѣѣбнуть, вымерзнуть, замерзнуть, померзнуть, отмерзнуть.

Озѣбѣжлый, ль, ла, ло, пр. Измръѣжлый, изстынѣжлый, изъѣбѣжлый; озѣблый, отъѣблый, изъѣбый.

Ой, междом. Казвася: 1) Въ извыкъ отъ разны чюства; ай, ей, вой, хой; гой. *Ой ты тебе, харенъ юнакъ! охъ ты гой еси, добрый молодецъ.*

Отговаря Гюро добръ юнакъ:

Ой ты тебе, черна гарванино,

Что ми граишь, что съ очи долу глядашь;

Что ми съ нокте клонѣ трошишь,

Та ми черны очи праишь? *Пѣс.*

2) Когато да ся повыка нѣкой; ей, хой, хей; гей, ей. *Ой, чюешъ ли? эй, слышь! Ой, момча, ка ела тука! эй парень, поди сюда.*

Ойдамъ (да оіамъ), гл. д. Онадамъ.

Ойданіе, с. ср. отъ ойдамъ. Онаданіе.

Ойдѣхъ, ешь, ойдохъ, ошѣлъ, ошла, гл. ср. свр. Да пойдѣхъ, да отидѣхъ. *Ойдохъ си съ Ивана, отидохъ си.*

Ойна, с. ж. Растеніе овнина.

***Ойнакъ, с. м. Т.** Лѣкъ, вѣтерничавъ чловѣкъ, на когото не можемъ да ся надѣвамы.

Ойні, с. ср. вж. овні.

Ойще, с. ср. Длѣго-то дръво на орало; вообще, грядель, камара, камарица, стрѣлка; грядиль сохъ.

***Ока, с. ж. Т.** 1) Мѣра за тяжесть отъ чѣтырестотинъ драма, отъ 1282 грамма; мѣра въ три фунта. 2) Сждъ за мѣрене тяжесть отъ сѣкъ; оканица. 3) Нѣчто тяжко еднѣ окѣ. *Налѣй ми окѣ вино. Прѣмѣри ми окѣ соль. — Изъде еднѣ окѣ бой,*

наде много бой. Тягли ми еднѣ окѣ лабутъ, би го много. — Ока вѣзна — ока череша. Ока пара, полъ ока — джаба. Да е съ окѣ-тѣ, че ако ще би и отъ рѣкѣ-тѣ. Мома вино не пие, коза сѣно не ѣде: мома-та съ окѣ-тѣ, коза-та на копѣ-тѣ! Ока та е все чѣтырестотинъ драма.

Окабахатѣхъ, ишь,—тѣлъ, гл. свр. отъ окабахатѣвамъ. Да окривѣхъ, да обвинѣхъ; обвинѣть. —тѣпѣй, прич. стр. Окривѣпѣй, обвинѣпѣй; обвинѣпѣй.

Окабахатѣавамъ (да окабахатѣхъ), гл. д. Обвинѣвамъ, окривѣвамъ; винѣть, обвинѣть. —мѣя, гл. стр. и възвр. Обвинѣвамся, окривѣвамся; винѣться, обвинѣться.

Окабахатѣваніе, с. ср. отъ окабахатѣвамъ.

Окадѣхъ, ишь,—дѣлъ, гл. свр. отъ окадѣвамъ и окадѣдамъ. Да накадѣхъ, да напушѣхъ, да начадѣхъ. —денѣй, прич. стр. Накаденѣй, напушенѣй, начаденѣй.

Окадѣвамъ и окадѣдамъ (да окадѣхъ), гл. д. Напушвамъ съ нѣчто, накадѣвамъ, начадѣвамъ, упушвамъ. —мѣя, гл. стр. Бывамъ окаденъ, напушвамся, упушвамся, накадѣвамся, начадѣвамся.

Окадѣваніе и окадѣданіе, с. ср. отъ окадѣвамъ и окадѣдамъ.

Окайвамъ и okayювамъ (да okayѣхъ), гл. д.

Оплакнамъ, жалѣхъ нѣкого, тѣжѣхъ за нѣкого; жалѣть, оплакнать. *Добръ си, кога ти завиждатъ, а не кога тя okayвать. Пѣ-добръ е да ти завиждатъ, а не да тя okayвать. —мѣя, гл. възвр.* Блѣскамъ си главѣ-тѣ, каѣся, разкайвамся, биѣхъ си главѣ-тѣ; каѣться, раскаиваться. 2) Оплакнамся, жалѣхся, тѣжѣхъ, тѣгувамъ; жалѣть, жаловаться.

Окайваніе и okayюваніе, с. ср. отъ okayвамъ и okayювамся. Жалѣние, оплакваніе. *Чловѣкъ за okayваніе, за жалѣние, за оплакваніе. Азъ съмъ за okayваніе.*

Окалѣвамъ и okayлювамъ (да okayлѣмъ), гл. д. Укалѣвамъ, накалѣвамъ нѣчто съ калѣ; укалѣвамъ, накалѣвамъ; грязнѣть, загрязнѣть, натѣпывать. —мѣя, гл. стр. и възвр. Намакалѣмся, напръскалѣмся, наплѣскалѣмся съ калѣ, бывамъ okayлѣнъ; укалѣмся, накалѣмся; грязнѣться, загрязнѣться.

Окалѣваніе и okayлюваніе, с. ср. отъ okayлѣвамъ.

Окалпазанѣхъ, ишь,—пѣлъ, гл. свр. отъ okayлпазанѣвамъ. Да направѣхъ нѣкого да етапе калпазанѣ, калпавѣ; да изхуйлузѣхъ, да онѣравѣхъ. —пѣпѣй, прич. стр. Изхуйлузенѣй, онѣравенѣй.

Окалпазанѣавамъ (да okayлпазанѣхъ), гл. д.

Напранямь нѣкого да стане калпазанинъ, калпавъ; изхуйгузавамь, онѣравямь. — *мси*, 1) *гл. възвр.* Ставамь калпазанинъ, калпавъ; онѣравямся, изхуйгузавамся. 2) *гл. стр.* Бывамь окалпазанецъ.

Окалпазаніавање, *с. ср.* отъ окалпазаніавамь и окалпазаніавамся.

Окалпамь, *гл. свр.* отъ окалпавамь. Да укалпамь, да накалпамь; нагрязнить, загрязнить, выгрязнить. — *лпантий, прич. стр.* Укалпантий, накалпантий; нагрязнённый, загрязнённый, выгрязнённый.

Окаменѣвамь (да **окаменѣж**), *гл. ср.* 1) Ставамь на камыкъ, коравъ като камыкъ; вкаменявамся, окаменявамся; **окаменѣться**, **окаменѣть**. 2) Ставамь твёрдъ, немилостивъ; **окаменѣть**, **ожесточаться**.

Окаменѣвање, *с. ср.* отъ **окаменѣвамь**.

Окаменѣж, *ещь, — пѣль, гл. свр.* отъ **окаменѣвамь**. Да ся вкаменѣж, да ся **окаменѣж**; **окаменѣть**; **ожесточиться**.

Окаменѣж (да ся), *ишь, — нѣлся, гл. възвр. свр.* отъ **окаменѣвамся**. Да **окаменѣж**, да ся вкаменѣж.

Окаменявамся (да ся **окаменѣж**), *гл. възвр.* Ставамь на камыкъ, коравъ като камыкъ; вкаменявамся, **окаменѣвамь**.

Окаменявање, *с. ср.* отъ **окаменява-мся**.

Оканикъ, *с. ж.* Сѣдъ за мѣрене; оканица.

Оканица, *с. ж.* 1) Мѣра, сѣдъ за еднѣ окж; **оканикъ**. *Вси-ти камъне не сж оканици.* 2) Прѣстанъ сѣдъ съ широкы уста и съ двѣ уши отсѣраны; каната, шепендеръ.

Окапалтый, *лъ, ла, ло, пр.* Опадалый, олѣтѣлый; опалый, облѣтый, вылѣтый, вылинялый. *Окапалы листа, плоды; опаль.*

Окапаникъ, *с. ж.* Който ся е скапалъ, който е окапалъ.

Ми го дочю крива лоза виняна:
Что ся хвалишь, градафилу окапанику?
Еазъ ке родамь много грозде въ години,
Ке оженамь много млады юнаци. *Пѣс.*

Окапаница, *с. ж.* Която ся е скапала, която е окапала

Окапвамь и окапывамь (да **окапж**), *гл. ср.* 1) За листе, за цвѣте, за плодъ, за кесмы: падамь отъ дръжжж-тж си, отъ кореня си; опадамь, олітамы, олѣтѣвамь, оціпывамся; **онадѣть**, **облетѣть**, **облѣзѣть**, **вылінивать**. *Окапалж листа-та. Окапала му коса-та, олѣтѣла му.* 2) Отъ болестъ, отъ гниенне, или отъ друго нѣчто ся разваламь; скапвамся, силывамся, схывамся. *Окапалъ като змиж на трънь. Окапалы му мяса-та.*

Окапвање и окапывание, *с. ср.* отъ **окап-вамь**.

Оканѣж, *ещь, — палъ, гл. свр.* отъ **окап-вамь**. 1) Да онадамь. 2) Да ся скапж, да ся силужъ, да ся схумж.

Окарамь, *гл. д. свр.* Да ся подигражъ съ нѣчто, да покоржъ, да похулжъ; **похулить**.

Окарниавамь (да **окарнѣж**), *гл. д.* Окрыва-вамь,

Младъ Еанкула; старъ Секула,
Ми лѣжали три години,
Три години у зхидана,
Чтъ окарали Турекж върж. *Пѣс.*

Окастрѣж, *ишь, — рилъ, гл. свр.* отъ **ока-стринамь**. Да орѣжжъ, да обрѣжжъ, да окрѣнжъ, да скрѣнжъ, да подрѣжжъ, да разчигаржъ, да арашладисжъ; **обрѣзѣть**, **подрѣзѣть**, **окорнѣть**. — *стрѣтый, прич. стр.*

Окастринамь и окастриювамь (да **окастриж**), Рѣжжъ, кастржъ клоновы-ты на растение, крапца-та на нѣчто; орѣзвамь, обрѣзвамь, подрѣзвамь, окрывавамь, разчигаривамь, арашладисвамь; **обрѣзывать**, **подрѣзывать**. — *мси, гл. стр.* Бывамь **окастрѣж**; **обрѣзываться**, **подрѣзываться**.

Окастрианіе и окастриювание, *с. ср.* отъ **окастринамь**.

Окатый, *тъ, та, то, пр.* 1) Който може добръ да виждѣ; **връчій**, **глазѣстый**. *Окатъ слѣпецъ е.* 2) Който има очи, който не е слѣпъ. 3) За пауново перо: что има око. *Окато перо пауново.*

Окачвамь и окачювамь (да **окачж**), *гл. д.* Окачнамь.

Окачж, *ишь, — чилъ, гл. свр.* отъ **ока-чнамь и окачвамь**; **повѣсить**, **навѣшать**, **навѣсить**, **подвѣшивать**, **вѣтъ**, **затѣнуть**; **задѣть**, **зацѣпить**, **трѣнуть**. — *ченѣтый, прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Окачнамь (да **окачж**), *гл. д.* Окачвамь: 1) Бѣсж, вѣсж нѣчто на кукж, на гвоздѣй да виси; **закачнамь**, **прикачнамь**; **вѣшать**, **навѣшивать**, **подвѣшивать**. *Окачилъ го на кукж-тж, на грядж-тж.* 2) Турнамь кукж въ клупъ, та да ся дръжи, да гавжж нѣчто на тѣхъ; **закачнамь**, **прикачнамь**; **навѣшивать**. *Откачилъ сж ся врата-та, та гж окачи.* 3) Турнамь на станъ наспо-вано-то и надѣнжж-то, за да го тѣжж; **прикачнамь**, **приврѣзвамь**. *Окачилъ платно, нагодилъ го на станъ да ся тѣче.* 4) Надѣ-вамь, турнамь на шижж-тж, на гавжж-тж нѣ-кому нѣчто; **закачнамь**, **прикачнамь**. *Окачилъ му торбжж-тж да зоба. Окачила ривѣжж жлѣтжж жлѣтжжци.* На зубавжй оветъ **окачнать възнецъ**. 5) Затѣкамы, вты-камь, **закачнамь**; **вдѣвать**, **затѣкать**. *Окачи чифте пищовѣ.* 6) **Закачнамь**, **подка-**

чамъ, задѣвамъ, задирамъ, застѣпамъ, гыбамъ, кѣтнѣ, лацамъ, халамъ; задѣвать, зацѣплять, трогать, ворошить, трунить. — **мѣя**, 1) Бѣжся, увѣсѣмся, закачѣмся на нѣчто; вѣшаться. 2) Задирамся, залѣпамся, закачѣмся, захващѣмся; зацѣпляться, прилипать. *Окачѣся о мѣсала*, олѣпися. 3) **гл. вѣ.** Закачѣмся, подкачѣмся, задѣвамся, задирамся, заадамся. 4) **гл. стр.** Бывамъ окаченъ. — *Окачи си общѣмъ, окачи си го за менгушъ*, врьжи си червенко, да ти е обща на уxo-то, имай си го на ума, да го помнишь, че щѣ ти отврънѣ; зарубѣ себѣ на носъ, зарубѣ у себѣ на носу. — *Окачилъ му ся на шия-тъ*, обѣсилъ му ся на врата, отъ него чѣака, обѣгнѣлся на него да го храни.

Окачаніе, *с. ср.* отъ **окачанъ** и **окачанъ**. *Дупка на ухо за окачаніе общи; прѣйма.*

Окаювамъ (да **окаѣмъ**), *гл. д.* Окайвамъ.

Окаѣмъ, *ешъ, окаіаль, гл. свр.* отъ **окай-вамъ** и **окаювамъ**. Да оплачѣ, да пожа-лѣ; пожалѣть, сожалѣть, оплакать.

Окаіаный, *нѣ, на, но, пр.* Спромахъ, гор-кий, клятый, злочестый, злочестивый, зло-получный, бѣдный, неволный, злоризичный, завалина; злосчастный, несчастный, зло-получный, жалкій.

Изговори Момчулова сестра:
А честитый царю Константине,
Опулся въ мене окаянъ,
Како брата на да си прѣжаламъ!

Оквицѣмъ, *ишъ, — чѣаль, гл. ср. свр.* Да квѣцѣ много. *Оквицѣ свѣта, доклѣ да му го дадѣтъ.*

Окелавѣвамъ (да **окелавѣмъ**), *гл. ср.* Ста-вамъ келавъ, добывамъ келъ, пзлиза ми, поплюва мя келъ; паршѣвътъ.

Окелавѣваніе, *с. ср.* отъ **окелавѣвамъ**.

Окелавѣмъ, *ешъ, — вѣль, гл. свр.* отъ **окелавѣвамъ**. Да станѣ келавъ, да до-быхъ келъ; опаршѣвътъ, запаршѣвътъ, зашелудѣвътъ.

Окелавѣмъ, *ишъ, — вѣль, гл. свр.* отъ **оке-лавѣвамъ**; опаршѣвътъ. — **вѣнтый**, *прич. стр.* Прѣхванѣтый отъ келъ.

Окелавѣвамъ (да **окелавѣмъ**), *гл. д.* На-правѣмъ нѣкой да добые келъ, да стане келавъ; паршѣвътъ.

Окѣоравѣвамъ (да **окѣоравѣмъ**), *гл. ср.* Ставамъ кѣоравъ, ослѣпѣвамъ. *Добръ (лудъ) конь или ще окѣорѣе, или ще окуцѣе.*

Окѣоравѣваніе, *с. ср.* отъ **окѣоравѣвамъ**.

Окѣоравѣмъ, *ешъ, — вѣль, гл. свр.* отъ **окѣоравѣвамъ**. Да ослѣпѣхъ; ослѣпнуть.

Окѣоравѣмъ, *ишъ, — вѣль, гл. свр.* отъ

окѣоравѣвамъ. Да ослѣпѣхъ. — **вѣнтый**, *прич. стр.* Ослѣпѣтый; ослѣпѣнный.

Окѣоравѣвамъ (да **окѣоравѣмъ**), *гл. д.* На-правѣмъ да стане кѣоравъ, ослѣпѣвамъ; ослѣпѣть. — **мѣя**, *гл. стр.* Бывамъ окѣо-равенъ, ослѣпѣвамъ; ослѣпѣться.

Окѣоравѣваніе, *с. ср.* отъ **окѣоравѣвамъ**.

Окирлѣвѣмъ, *ишъ, — вѣль, гл. свр.* отъ **окирлѣвамъ**. Да накирлѣвѣ, да укирлѣ-вѣ. — **вѣнтый**, *прич. стр.* Накирлѣвѣтый, укирлѣвѣтый, намацаный, уцапаный; на-мѣранный, напѣчаный, нагрѣвѣнный.

Окирлѣвамъ (да **окирлѣвѣмъ**), *гл. д.* Напра-вамъ нѣчто крѣпко, нечисто; накирлѣвамъ, укирлѣвамъ, намацѣмъ, наплѣскаѣмъ, на-цапѣмъ, уцапѣмъ; намѣрѣвать, напѣчки-вать, нагрѣвѣвать. *Окирлѣвилъ си какъ-тъ си.* — **мѣя**, *гл. стр.* и **вѣзвр.** Бывамъ окирлѣвѣнъ; накирлѣвѣмся, укирлѣвѣмся, намацѣмся, наплѣскаѣмся, нацапѣмся, уцапѣ-мся; намѣрѣваться, напѣчкѣваться, на-грѣвѣваться.

Окирлѣваніе, *с. ср.* отъ **окирлѣвамъ** и **окирлѣвѣмъ**.

Оклаіѣна, *с. ж.* Гладка прѣтка за точеніе петуры; точилка, точилникъ, махалка-скалка.

Оклаѣкъ, *с. ж.* Животно *Mus rattus*, голѣмъ; мышка, мышъ, глушѣцъ, плѣхокъ, плѣха плѣшѣкъ, поганѣцъ. *срочникъ, ставоръ, ста, ворецъ, сѣселъ; крѣса.*

***Окламъ**, *с. ж. Т.* Кюпъ, грѣня, което ту-рѣтъ прѣзъ нѣколко клонка на чѣшмѣ, за да ся чѣсти тѣла отъ тамъ или да ся дѣли вода-та ѣ. *Оклама на чѣшмѣ.*

Оклѣкванъ, *на, но, пр.* Прочютъ, извѣстенъ, познать, личѣнъ; извѣстный.

Оклѣсамъ, *гл. свр.* отъ **оклѣсѣвамъ**. Да оха-пѣ, да орьвѣ, да окастриѣ, да оклоцаѣмъ — **сантый**, *прич. стр.* Охапаный, орьва-ный, окастрѣный, оклоцаный, очюканый, ошрѣбеный.

Оклѣсѣвамъ и **оклѣсѣвамъ** (да **оклѣсамъ**), *гл. д.* Охапѣмъ, орьвѣмъ, оклоцаѣмъ, ока-стриѣмъ, очюкѣмъ, ошрѣбѣмъ. — **мѣя**, *гл. стр.* Бывамъ оклѣсанъ.

Оклѣсѣваніе и **оклѣсѣваніе**, *с. ср.* отъ **оклѣсѣвамъ**. Оклоцѣваніе.

Оклѣцанъ, *гл. свр.* отъ **оклѣцѣвамъ**. Да оклѣсамъ. — **цапный**, *прич. стр.* Оклѣса-ный. *Оклоцѣна поница*, очюкана, ошрѣбѣна.

Оклѣцѣмъ и **оклѣцуѣмъ** (да **оклѣцѣмъ**), *гл. д.* Оклѣсѣмъ. — **мѣя**, *гл. стр.* Бы-вамъ оклѣцѣнъ, оклѣсѣмся.

Оклѣцѣваніе и **оклѣцуѣваніе**, *с. ср.* отъ **оклѣцѣвамъ**. Оклѣсѣваніе.

Оклѣцанъ, *гл. свр.* отъ **оклѣцѣвамъ**. Да орьвѣмъ, да наклѣцѣмъ, да нарьвѣмъ. — **ца-**

нтый, прич. стр. Орѣзантый, наклъцантый, нарѣзантый, набаскантый.

Окльцвамь и **окльцувамь** (да **окльцамь**), гл. д. Клъцамь нѣчто отоколо, клъцамь го, та го правѣ на кжсчета; наклъцвамь, нарѣзвамь, орѣзвамь, набасквамь. — **мся**, гл. стр. Бывамь окльцанъ.

Окльцвание и **окльцувание**, с. ср. отъ **окльцвамь**.

Окльвавамь (да **окльвж**), гл. д. Съ клъване издамь всепо наоколо; изкльвавамь; оклѣвывать. *Птици-ты не сж оже оклѣвалы просо-то.* — **мся**, гл. стр. Бывамь окльванъ, изкльвавамся; оклѣываться.

Окльввание, с. ср. отъ **окльвавамь**.

Окльвж, ешь, — **вълъ**, гл. сер. отъ **окльвавамь**. Да изкльвж; оклевать. — **вългтый**, прич. стр. Изкльвантый; оклѣванный.

Окльй, с. ж. Рыба *Alburnus lucidus*, блѣскупъ, бѣлица, стрѣлица, стрѣлка; уклѣя, уклѣйка.

Оклятина, с. ж. Проклятина, проклятие. *Оклятиж ти оставамь*, заклывамь тя, проклять да бѣдешъ, ако не направишь, чото съмь ти поржчалъ.

Майко ле, мила майко-ле,
Ке си загынамь млада-зелена,
Оклятиж ке ти-ле оставамь:
Ты да нъ ме бръго закопашъ,
Дуръ да ми дойдѣтъ другачкы
Свъщж воцянж да палѣтъ,
По кыскж цвѣтѣ да носѣтъ,
Жыаловна ми тѣга да тѣжѣтъ. *Пѣс.*

Оклятж (да **ся**), ишь, — **тился**, гл. *вззер. сер.* Да станж влягъ, клятникъ, да станж нечестить.

Ся оженихъ, ся оклятихъ,
Зедохъ женж неспогоднъ;
Вси орачи ручегъ и поручегъ,
Еазъ ни ручегъ, ни поручегъ! *Пѣс.*

Окница, с. ж. Врата-прозорецъ на хыжж ўземъ; окно.

Окно, с. ср. 1) Прозорецъ на покрывъ на вжщж; дыхеникъ; слуховое окно. 2) Окница. 3) На водяницж всякой камыкъ и на теновицж всякой бутъ.

Мало нѣчто подмокнѣла,
Заврътъли девѣтъ окна,
Десять окна водяничны,
А десято валавицж. *Пѣс.*

4) Врата на голѣмж бѣвжж, прѣзь конто ся влиза, та ся мые. 5) Отдѣление, гйозъ въ хамбаръ; прѣсѣкъ, курсакъ; засѣкъ, закромъ. *Скргылася у едно окно отъ хамбара.* 6) Облѣшенъ кошь за дръжане въ него хранж като въ хамбаръ. 7) Дунка-та, прѣзь кожто ся влиза въ рудницж за созъ и сама-та рудница. *Пратили го у Влаш-*

ко въ окна-та. 8) Сводъ на мостъ. *Мостъ съ шесть окна. Кжпахмыся подъ окна-та.* 9) Особенности шаркы на завѣсѣж, на вълънникъ.

Око, очн, с. ср. 1) Оржде на зрѣние-то; глазь. *Отслабнжлы му очн-ты.* За укору очн наричатъ и *зркыли, мигали, блѣскы.* 2) Самый поглядъ на очн-ты; *глазь*, призоръ очесъ. *Има вѣрно око. Има лоши очн. Погляднж мя съ лоши очн.* 3) На науново перо шарка като око. 4) Мѣхуръ, гйолѣ отъ зехтинъ, отъ масло. 5) Илпичица на растеніе; очнице, окце; *пѣчка, завязъ.* — *Врамѣ око*, растеніе като кремъ. — *Волово око*, растеніе молохо въ прьво-то знаменованіе. — *Керимо око*, раст. *Adonis autumnalis*, бѣла метла-заячий макъ, стародубка, желтоцвѣтъ. — *Слѣпж очн*, отъ двѣ-тъ страны на главь межж очн-ты и уши-ты; *вискы.* — *Бистры очн*, чисты, ясны очн; свѣтлые, блѣстѣще глазь. — *Виняны очн*, что ся на цвѣтъ, на шаръ като вино, като вино-то. — *Гривж очн*, сиво-шарены очн. — *Коравж очн*, конто не мигатъ отъ ничто. *Има коравж очн*, не ся свѣщи, не ся срамува у него мѣднынъ лобъ, онъ крѣпколобъ. — *Бижъ въ очн*, правж да ми ся вглядвать влпзамъ въ очн, врыгамся въ очн; кидать ся, бросать ся, метать ся въ глазь. *Н прави такжы работы, че много бие въ очн.* — *Бодѣ го въ очн-ты*, натяква му подсказва му нѣчто, брька му въ очн-ты. — *Брькамь нѣкому въ очн-ты*: а) Бодѣ нѣкого въ очн-ты. б) *Да му брькнешъ въ очн*, много е тъмно, тъмно е като въ рогъ хоть глазь выколи. — *Вадж си очн-ты съ нѣчто*, работж нѣчто нѣ отъ срьдце, отъ нѣмай-кждѣ; рабѣтатъ что какъ бѣ насильно. — *Вадж очн-ты нѣкому*, докарвамь му надъ, надосевамь го, като мя глядъ причинятъ досѣду. — *Вадимж си очн-ты съ нѣкого*, не смы дѣбрѣ, карамыся; ссѣрится. — *Вдигамь очн отъ нѣчто*, не глядамь вѣче. — *Вдигамь очн на нѣчто* камъ нѣчто, мѣтамъ поглядъ на него, пглядвамь го. — *Видѣхъ го съ очн-ты* сѣ азъ самъ го видѣхъ, случихся тамъ; вѣдѣть своими глазьми. — *Влѣпервамь, влѣвамь, второчвамь очн*, вглядвамся, зазрамся, вочивамся, вторачивамся въ нѣчто вперѣтъ глазь. — *Влизамъ въ очн*: а) Влизъ въ очн, врыгамся въ очн. б) Ревнж саресывамъ; нравиться. *Влѣзе ми въ очн* влѣзе ми въ срьдце, поревнж ми ся. — *Вргамъ око възъ нѣчто, вргамъ очн нѣчто*, ревне ми ся, та искамъ да го имамъ азъ; при видѣ чегѣ възнимѣтъ желанъ.

приобрѣсть оное. — *Врѣгамся въ очи, бнѣхъ въ очи.* — *Глядамъ, варджъ нѣчто като очи-ты си*, трепержъ надѣ него, много го пазжъ. — *Да си ми прѣдъ очи-ты*, да ся врьтишь около мене, та да тя глядамъ; *быть на виду.* — *Да тя не видятъ и очи-ты ми*, махнися оттукъ и да не си дошьгъ вяче при мене, да не си ся мѣрнѣжъ прѣдъ мене; и слѣдѣ ко мнѣ не кладѣ! долѣй съ глазъ мойхъ! — *Дочернѣ ми прѣдъ очи-ты*, почрнѣ ми, причрнѣ ми прѣдъ очи-ты: а) Става ми черно, тъмно, дочернѣва ми, причернѣва ми, прѣмрѣжвать ми ся очи-ты, та не виджъ; застилаеть глазѣ, не взвидѣлъ свѣта. б) Става ми черно, дочернѣва ми, дотягва ми, довива ми, та ся забравжъ и не знажъ какво правжъ, дотъмнѣва ми, притъмнѣва ми, кыпвамъ; менѣ взорвалѣ. *Дочернѣ ми прѣдъ очи-ты, та го враснѣжжъ.* — *Замазвамъ нѣкому очи-ты*, залгивамъ го съ нѣчто; *отвести глазѣ.* — *Заклопвамъ очи*, затварямъ очи, умирамъ, обръщамъ очи, зампжывамъ; *закрѣтъ глазѣ.* — *За очи*, само да го видятъ, само да ся каже; *для виду.* *За очи плаче*, не че му ся плаче, а да го видятъ, да ся каже, че плаче. *Направилъ го само за очи*, само да го видятъ, токо да си е; *сдѣлать для виду.* — *Затварямъ очи*, заклопвамъ очи. — *Затворилъ едѣ кому-си очи-ты*, намѣрихся при него, кога издѣхнжъ, дръжнахъ му свѣщъ. — Кога останѣтъ очи ты на мрътвецъ отворены, казвать, че ще умрѣ и другъ нѣкой въ кѣщи. Затова, кога умре нѣкой, затварятъ му клещачи-ты и турятъ на тѣхъ пары. — *Зелъ ми ся очи-ты*, отидохъ ми очи-ты, останѣхъ ми очи-ты, много ми ся ареса, поревнѣ ми ся, влѣзе ми въ очи.

Что видѣхъ еднѣ невѣстѣ,
Очи-въ ми ся зедохъ,
Умѣ-тъ не си го загубѣ,
Отъ нейзинѣ-тѣ хубавинѣ! Пѣс.

— *Зелъ си очи-ты въ рѣцѣ, ушхнися, трѣгнѣжъ за нѣкѣдѣ.* — *Зимамъ нѣкого на око*, имамъ го на око, турнамъ го на око, гонѣ го, искамъ да му направѣхъ зло. — *Изваждамъ нѣкому очи-ты*, направлямъ му нѣчто зло. — *Изваждамъ нѣкому очи-ты съ нѣчто*, продавамъ му го за повяче, отъ колкото струва. — *Излѣзе ми изъ очи*, намразихъ го, омрѣзнѣ ми. — *Изсѣмъ му ся въ очи-ты*, не скрѣ, че му ся смѣе. — *Изплѣхнися му очи-ты*, наплѣхнѣхъ му очи-ты, направихъ нѣчто, дѣто да му хване мѣсто, дадохъ му много нѣчто. — *Изцѣклѣхъ очи*, заклопнѣхъ очи, опуцѣхъ очи, обръхнѣхъ очи, умрѣхъ, замижнѣхъ. — *Има лоши очи*,

когого поглядне, сполила го зло; у него глазъ нехорѣшъ. — *Имамъ нѣкого на очи*, зимамъ нѣкого на око. — *И очи-ты си дава за него*, обычна го много, мнѣ му е. — *Казвамъ му въ очи*, казвамъ му го направо; *говорить въ глазѣ.* — *Кѣдѣто нѣзи очи видятъ, кѣдѣ нѣзи очи, тамъ нѣзи глава*, трѣгнѣхъ усвѣтъ, не глядамъ на-кѣдѣ, зимамъ ся партушинѣ-тѣ. — *Лѣти ми око-то камъ него*, мнѣжъ, жѣдувамъ за него. *Дѣто сръдце-то лѣжи, тамъ и око-то лѣти.* — *Махнися отъ очи-ты ми!* *отпрѣдъ очи-ты ми!* врьви си, да ти виджъ грѣба, иди поврага, по дяволѣ-ты; съ глазъ долѣй, сгинѣ съ мойхъ глазъ, прочъ, *убирайся отсюда!* — *Мѣтамъ око на нѣчто*, врьгамъ око възъ нѣчто, рѣвне ми ся, та искамъ да го имамъ азъ — *Не му мига, не му трепва око-то*, не зима отъ ничто, не го е страхъ отъ ничто. — *Наплѣхнѣхъ му очи-ты*, дадохъ му много. — *Не ми го хвацать очи-ты:* а) Не го намирамъ за добро, не ми ся види добрѣ. б) Не ми стѣга умѣ-тъ, не ся сѣщамъ, какъ да стане. — *Нѣма очи*, не ся срамува, безсерамникъ е. — *Нѣмамъ очи да го виджъ, нѣмамъ очи да излѣзжъ прѣдъ него*, виновенъ съмъ, та мя е срамъ да ся покажѣхъ прѣдъ лицето. — *Обръщамъ очи*, заклопвамъ очи, умирамъ. — *Омылъ си очи-ты отъ него*, изгубилъ го, умрѣло му. — *Опулвамъ очи:* а) Пулъкъ си очи-ты; *тарѣщитъ, пѣлитъ глазѣ.* б) Заклопвамъ очи, умирамъ. — *Останѣхъ ми очи-ты*, отидохъ ми очи ты, зехъ ми ся очи-ты. — *Останѣхъ бѣлы въ очи-ты*, останѣхъ съ праздинъ рѣцѣ, не имѣ дадохъ, не зехъ, не спечинахъ ничто. — *Отварай си очи-ты на чѣтыре*, внипмавай, глѣдай си работѣ-тѣ добрѣ. — *Отварямъ нѣкому очи-ты:* а) Казвамъ му какъ е работата, направлямъ го да види зло-то; *открѣтъ кому либо глазѣ.* б) Измамвамъ нѣкого съ нѣчто; *обувать.* — *Отидохъ ми очи-ты въ нѣчто*, останѣхъ ми очи-ты на него, зехъ ми ся очи-ты. — *Отъ око:* а) На глѣдъ, както нѣзи ся види. б) На лѣчѣ, на нпшнѣпъ, насочено.

Пукнѣ му пушка отъ око,
Удри Мурата сръдъ чело. Пѣс.

— *Очи-ты ми ся наплѣхнѣхъ съ слѣзы*, навпирѣхъ ми ся съ слѣзы, дойде ми да плачѣжъ; *глазѣ отмочилися слѣзѣми.* — *Очи-ты ми ся вѣтворилѣхъ*, прѣмрѣжнѣхъ ми ся, та всичко ми ся види двойно; *двойтѣся въ глазѣхъ.* — *Почрнѣ ми прѣдъ очи-ты, причрнѣ ми на очи-ты, дочрнѣ ми прѣдъ очи-ты.* — *Прѣдъ очи-*

ты ми, прѣдъ мене; въ главахъ, на главахъ. — Прѣмръжва ми ся на очиты, прѣмръжвать ми ся очиты, дочрънѣва ми на очиты, зинамъ да не виждамъ. — Правъ нѣкому очи, мамы го съ очи, наипгамъ му; дѣлать кому либо главы. — Съ кои очи ще мя глѣда, не ще ли го е срамъ. — Съ чѣтыре очи, съ отворены очи, много внимателно. — Туркамъ нѣкого, нѣчто на око, зинамъ го на око, имамъ го на око. — Туркамъ око възъ нѣчто, нека ми ся да го имамъ, врьгамъ око възъ него. — Умрълѣ съ отворены очи, ждѣнь за нѣчто. — Хванѣлѣ очи, уручасагъ. — Хацамамъ очи напѣннамъ очи, быва мя, доста съмъ. — Очи камъ Бога, срьдце камъ разрога. Кога не си на очи, не си и на срьдце. Очи плавы, срьдце плахо. Какъ-то срьдце болѣло, така очи слѣзы пролѣли. Други сж зашкы очи, други сж бухалскы. Не ми рече въ очиты, че отъ вѣжды не вижда. Да му направѣ вѣжды, извадилѣ (изболѣ) му очиты. Пишешъ му вѣжды, той мисли, че му вадишъ очи. Извади ми ты едно-то око, да ти извади и двѣ-ты. Дай му ножъ, да ти извади очиты. Гарванъ гарвану око не вади. Врана на вранъ око не вади. Правда-та очи вади. Извади му око-то, че слѣпо по-хубаво. Инакъ очи избожда. Видѣли у слѣпца едно око, и него искать да извадятъ. Хвати слѣпца, та му извади очиты. Извади на кѣоравца очиты. Кой ти избоде око-то? — Братъ ми. — Затова така длѣбоко. Похвали го, та му извади очиты. Какъ-то очи глѣдали, такъ-то слѣзы и капалы. Който плаче за свѣта, безъ очи остае. Който плаче по чужды-ты гробища безъ очи остае. Плакалъ на чуждѣ гробъ, та му изтеклы очиты. Който плаче за добро, безъ очи остава. Очи плѣны, рѣцѣ праздни. Да го направѣ едно-то му око да плаче, а друго-то да ся смѣе. Очи плахы, рѣцѣ робѣе. Очиты му сж на прѣстѣ-то. Очиты му на крака-та. На шашавѣ очи очила не трѣбватъ. Жюркавы очи огнянъ погледъ. Право, куме, та въз очи. Залѣпены му очиты съ каль. Гора уши и мракъ очи. И плѣтъ очи има, и зидъ уши. Гора уши има, а поле очи. Очи не сж за вѣрж. Повяче вѣрвай очиты си, а не уши-ты си. Пѣ-добрѣ вѣрвай очиты си, а не хора-та. Вѣрвай и служъ-тъ, вѣрвай и око-то. Очиты си не вѣрвамъ, тебе ли да повѣрвамъ?

Съ очи-ты си да видѣ, пакъ не вѣрвамъ. Едно око домакинско свръшва повяче отъ двѣ рѣцѣ служынскы. Който си съ очиты изплакалъ, той вѣрва. Влиза съ двѣ очи, излиза съ едно. Съ едно-то око слѣпъ, а съ друго-то не види. Пѣ-добрѣ око да ти излѣзе, та лоша дума да не ти излиза. Въ очи кравай, въ грѣба камыкъ дай. Какъ-въ ся насочи като оскъ въ очи. Влѣзе му като трѣнь въ очиты. Като че е гурелъ въ очи. Изгладѣхъ ми ся очиты да глѣдамъ. Погледни ъкъ съ мои-ты очи. Очиты му на хаджижъ не приличать. Удари го да му свѣтижъ очиты. Болятъ мя очиты отъ него. Плюй ми на рѣжжъ-тъ, да ти намажжъ очиты. Двамина съ едно око. Отварай си очиты, да ти ги не отворять. Азъ жюмъ и продавамъ, ты си очиты отваряй. Отваря си очиты като мыжжъ въ трѣци. Отваряй си очиты като жабыжъ. Не може да си отвори очиты отъ набодѣ. Горко-то, изпѣкнѣло му око-то. Не мя глѣдай въ очиты, а слушай ми рѣчи-ты. Глѣдамъ (вардѣ) го като очиты си. Ако мя глѣдашь съ едно-то око, щѣ тя глѣдамъ и съ двѣ-ты. Който глѣда — соль и пиперъ въ очи! Дяволу пиперъ въ очи. Трѣбва да хвърли пепелъ въ очи. Очи като лѣжжъ, пакъ не видятъ ни трошицъ. Мокры ѣ сж полы-ты, че ѣ сж мякы очиты. Всякой очиты си брани отъ мужы-ты. Божие-то око вичко види. Сладость до зѣбы, свѣтъ до очи, радость до уши. Да му ся опулятъ очиты като на жабыжъ въ каль. Опулимъ очи като жабыжъ въ тѣмъ. Ты менѣ зѣбы побѣли, а Господъ тебѣ очи. Очиты му облѣхъжъ отъ гладость. Очи ся никогда не насыщать. Все е малко на попово око. Грабительско око, вѣческо грѣло, адъ несъитъ. На дѣда око-то въ вино-то. На бѣвола (на птичя-то) око-то въ просо-то. На бѣглець-тъ око-то е гора-та. Колко-то и да хранишь вѣлка, око-то му въ горжъ-тъ. На вола му очиты, а кравъ-тъ дръжи. Не види дѣрека прѣдъ очиты си, а сламжъ-тъ на други-ты. Муха, бай, муха ти въ око! — А въ твоѣ-то пѣжжъ. Закръвавилъ очи като касатикъ. Който знае книгъ, той има чѣтыре очи. И царя корнятъ за очи. Очиты му игражъ като на воденъ дяволъ. Отиматъ очиты не му видятъ. Чловѣшкото око отъ море-то е земено. Очи на клопенъ думъ разклопенъ. Очи на ико-

ны, умъ на коконы. Очи-ты му сивы, вѣжды-ты му гривы, крака-та му кри-вы. Очи-ты на тыла му да стоятъ. Вилы очи ти изболы! Орли очи-ты да ти изкльвѣть! Осъ очи-ты да му изнижъть! Ега му змии очи изнижъть! За очи да заплачешъ! Очи ты да си извадишь! Очи-ты да си извади, та безъ очи да киниса! Очи-ты да му изте-кжъть! Очи-ты да му изпръсжъть! Клятвы — Дѣв сестрици прѣзъ плетъ стоятъ, не можтъ да ся видятъ, или: имажъ си дѣв братлета, прѣстъ ги дѣ-ли, гонятся, а не можтъ да ся стиг-нжъть? Гат.—Очи.

Оковѣвань (да оковѣж), гл. д. Обковавань и въ двѣ-ты знаменованиа.

Войно Милоше, Милоше,
Окова ли ми пахты-ты?
—Оковаль съмъ гы, оковаль,
Ама не съмъ гы оковаль:
Вси съмъ златари обишелъ,
Чисто ся злато не найдетъ. *Пѣс.*

Нель ся дочю войвода-та,
Та станжжъ, ся свалихжъ,
Ся свалихжъ отъ горж-тжъ,
Па хватихжъ димный Марко,
Во желѣзо гъ оковахжъ. *Пѣс.*

Оковѣвание, с. ср. отъ оковѣвань и око-вѣвань. Обковавание.

Оковіци и **оковічкы**, ум. ж. мн. отъ оковѣты.

Оковѣты, с. ж. мн. Обковѣты; оковѣты, кандалы, цѣпи. *Турили го въ оковѣты, обковали го, оковали го; посадить въ оковѣты, въ кандалы, налагать цѣпи.*

Оковѣжъ, ѣшь, — валь, гл. свр. отъ оковѣ-вань. Да обковжъ. — *валѣтый, прич. стр.* Обкованѣтый.

Окозвань и **окозுவань** (да ся оковѣж), гл. об. За козжъ: раждамъ, добывамъ козля. *Коза-та скоро ще ся окози.*

Окозване и **окозுவане**, с. ср. отъ оковѣ-вань.

Окозжъ (да ся), ишь, — зилася, гл. свр. отъ оковѣвань.

Ококорвань и **ококорювань** (да ококо-рѣжъ), гл. д. Ококорилъ очи, отворилъ, оперилъ, опулѣлъ очи, ококотѣлъ. — *мѣя, гл. възвр.* Ококорчямся: 1) Кокорчѣся, ко-корчѣся, перѣся, перѣжѣся, надувамся, на-вдигамся; хорохорѣться, павлѣнѣться, чвѣнѣться. *Ококорился като пѣтель.* 2) Вглядвамся въ нѣчто второчено; джарѣся, опулвамся, ококотвамся, зазирамы; всмѣт-риваться, вглядываться.

Ококорване и **ококорюване**, с. ср. отъ ококорвань и ококорчямся. Ококорчание.

Ококорчѣжъ (да ся), ишь, — чился, гл. свр. отъ ококорчямся. Да ся ококорѣжъ. — *че-ный, прич. стр.* Ококоренѣтый.

Ококорчямся (да ся ококорчѣжъ), гл. възвр. Ококорчамся.

Ококорчание, с. ср. отъ ококорчямся. Ококорчание

Ококорѣжъ (да ся), ишь, — рился, гл. свр. отъ ококорчямся. Да ся ококорчѣжъ: 1) Да ся оперѣжъ, да ся оперчѣжъ, да ся надуѣжъ, да ся навдигнѣжъ. 2) Да ся вглядѣмъ, да ся зазрѣжъ, да ся зашнѣжъ, да ся опулѣжъ, да ся ококотѣжъ. — *ренѣтый, прич. стр.* Ококорче-ный: 1) Оперенѣтый, оперченѣтый, събуденѣтый, бодрѣтый; бодрый. 2) Отворенѣтый, събуда-енѣтый, умнѣтый, ачкпгнозѣжъ; смѣтливый, до-гадливый, умный, оборотливый. — *рено, нар.* Ококорчено, оперено, оперчено, събу-дено, бодро; бодро.

Ококо́твань и **ококо́тувань** (да ококо́тѣжъ), гл. д. Ококо́тилъ очи, ококорѣлъ, отво-рилъ, опулѣлъ, оперилъ, вторачилъ очи. *Ококо́тилъ очи като мачѣръ въ мутлы.* — *мѣя, гл. възвр.* Вглядвамся, вторачамся, джарѣся, опулвамся, ококорчамся, ококорч-вамся, зазирамы.

Ококо́тване и **ококо́туване**, с. ср. отъ ококо́твань и ококо́тчямся.

Ококо́тѣжъ, ишь, — тилъ, гл. свр. отъ око-ко́твань. Да опулѣжъ, да отворѣжъ, да оперѣжъ, да ококорѣжъ очи.

Околійка, ум. ж. отъ околіна.

Околіина, с. ж. Околина.

Околісвань и **околісувань** (да околі-шѣжъ), гл. д. Обыколавань, околавань. — *мѣя, гл. възвр.* Врѣтѣся около нѣчто, като залѣпенъ о него, обыкаламы около него. *Околисался около мене като кучя.* Околисажмыся, та не можажмы да си видимъ работж-тжъ. 2) гл. стр. Бывамъ околисѣнъ, обыколавань, околавань.

Околісване и **околісуване**, с. ср. отъ околісвань и околісвань.

Околішѣжъ, ѣшь, — лѣсахъ, — лѣсалъ, гл. свр. отъ околісвань. Да обыколыжъ, да околыжъ. — *лѣсанѣтый, прич. стр.* Обыколе-ный околенѣтый.

Околіще, с. ср. 1) На варницжъ, на жи-ницжъ горня-та часть, издизана съ камне. 2) Лубѣ-тъ, въ който сж помѣстени гор-някъ-тъ и долнакъ-тъ на водяницжъ.

Околіна, с. ж. 1) Мѣста-та около нѣчто; окольность, околина, жупа; окрѣсность, окольность, околичность, окружность. *Въ околыж-тжъ на Трьново има... Ма-чѣръ-тжъ бѣше сотрылъ вси ты глухцы въ тжжъ околыжъ, кай что живѣнаше.*

2) Административно подраздѣление на окрѣсть; уѣздъ. *Варненска околика.*

Око́лность, с. ж. Околина, околина, джюна, жюна; окрѣсность, око́лность, око́лчность, о́кружность. *Въ околности-ты на града има много лоза.*

О́колный, —лѣнь и —ленъ, лпа, лпо, пр. Който ся намира около нѣчто, въ околно-сти-ты на нѣчто; око́лный, окрѣтный, око́лчный. *Отишълъ по околни-ты мѣста.* — *Околенъ пѣтъ*, който обыкала изотоколо, не отива направо; объѣзжан доро́га, объѣздъ, око́лнца.

О́коло, нар. Око́ль: 1) Въ околикъ-тж, въ околности-ты на нѣчто; окрѣсть; о́коло, о́крѣсть, вoкpугъ, кругомъ. *Около село-то нѣ има хубави мѣста. Има много села около Пловдивъ.* 2) Въ забыколъ-тж, по забыколъ-тж на нѣчто; окрѣсть; о́коло, вoкpугъ, кругомъ. *Около къщъ-тж имъ има дуваръ. Около нивъ-тж му има окопиче. Около шивъ-тж му има крыкъ, на шивъ-тж му. Опасалъ си понасъ около крыста.* 3) Близо при нѣчто, тукъ, тѣдѣва, съдѣва. *Стой около мене. Врѣтися около къщи, че може нѣкой да нѣ потрѣси.* 4) За врѣмя: близо, къмъ, недавна, почти; о́коло, во врѣмя. *Около пладне завалѣло дъждъ. Щѣлъ да си дойде около Велидень.* 5) Близо, почти, почтѣти, като-речи, токо-речи, безъ малко; о́коло, приближительно, почти, безъ малаго. *Той има около три гроша. Живѣлъ около сто годинъ. За такъвъ работъ трѣбва около едни недѣлж. Около двѣстъ годинъ сж ся изми-мжж.* 6) Като прѣдл. Покрай, по, за; на, изъ-за. *Около него е похарчилъ доста паръ. Около тѣж работж му отиде имотъ-тъ. — Изъ о́коло (изоколо), изъ околни-ты мѣста, отоколо; вoкpугъ. Обыколи изоколо. — На о́коло (наоколо), около нѣчто, облизло, тѣдѣсь, съдѣва, околорѣсть, окрѣсть; о́коло, кругомъ, вoкpугъ, вoкpугъ. Стой наоколо. Наоколо има хубави ливады. — Отъ о́коло (отоколо), отъ околни-ты мѣста, изоколо. Отишли отоколо. Слѣзли отоколо. — Широко му около шивъ-тж, добръ му сж нарядены работы ты, та нѣма за какво да мисли, та нѣма никакъвъ грѣжж.*

Околорѣтене, с. ср. отъ околорѣтѣж. **Околорѣтѣж**, ишѣ, —тилъ, гл. об. Обы-казамъ около нѣчто, врѣтѣж, намѣрамся около нѣчто, наврѣтамся.

Околорѣсть, нар. 1) По околни-ты мѣста, около, наоколо, окрѣсть; о́коло, кругомъ, вoкpугъ, вoкpугъ, въ окрѣсности.

2) Отъ всѣхъ страны, отвсякъдѣ наоколо; со всѣхъ сторони, кругомъ, вoкpугъ. *Околорѣсть село-то нѣ е забыколоено съ горж.* 3) Въ забыколъ-тж, по забыколъ-тж на нѣчто; около, окрѣсть; о́коло, вoкpугъ, кругомъ, въ о́кружности. *Дрѣво-то околорѣсть има три аршина.*

Околосѣта, нар. Пѣврага, нѣврага, дѣврага, по дяволы ты. *Околосѣта го! да иде околосѣта!* Да иде, да ся не види, да иде поврага!

Око́лчистый, стъ, ста, сто, пр. Что е като колѣло, като трѣкало, като токъж; трѣкалостый; о́круглый, круглый. *Околчисто мѣсто.*

О́коль, нар. Около.

Око́лѣж, ишь, —лѣлъ, гл. свр. отъ око́лѣ-вамъ. Да обыколѣж, да окопичж. —лѣ-нѣый, прич. стр. Обыколенѣый, окопи-санѣый.

Око́лѣвамъ (да око́лѣж), гл. д. Обыкола-вамъ, окописвамъ. —мѣя, гл. стр. Бы-вамъ околѣнъ, обыколавамся, окописвамся. **Око́лѣване**, с. ср. отъ око́лѣвамъ. Обы-колаване.

Око́навамъ (да око́наж), гл. д. 1) Конаж, разконавамъ около нѣчто; о́канывать, об-рывать. 2) Правж окопиче около нѣчто; намж; о́канывать, обрывать. —мѣя, 1) гл. възвр. Заграждамъ съ окопиче, съ намж; о́канываться, обрываться. 2) гл. стр. Бывамъ окопанъ.

Око́наване, с. ср. отъ око́навамъ и око-навамся.

Око́наж, ешь, —пѣлъ, гл. свр. отъ око́на-вамъ; окопѣть, обрѣть. —нанѣый, прич. стр. окопанный, обрѣтый.

Око́нець, у. м. м. и око́нчя, у. м. ср. отъ око́нъ.

Око́нѣвамъ, гл. мн-кр. отъ окопѣщамъ.

Окопнтомиж, ишь, —мѣлъ, гл. свр. отъ окопнтомивамъ. Да окопнтж. —мѣнѣый, прич. стр. Окопнтенѣый.

Окопнтомивамъ (да окопнтомиж), гл. д. Окопнщамъ. *Това ще окопнтоми и най-испытнѣ-тъ.* —мѣя, гл. възвр. Окопнщамся.

Окопнтомиване, с. ср. отъ окопнтоми-вамъ и окопнтомивамся. Окопнщане.

Окопѣтъ, илъ, —тилъ, гл. свр. отъ око-пѣщамъ. Да окопнтомиж, да свѣстж, да събуждъ, да съживж. —тенѣый, прич. стр. Окопнтоменѣый, свѣстенѣый, събуденѣый, съ-живненѣый.

Окопѣщамъ (окопѣтвамъ, да окопѣтж), гл. д. Окопнтомивамъ, свѣстивамъ, събуждамъ, съжививамъ. —мѣя, 1) гл. възвр. Дохож-дамъ на себе-си, окопнтомивамся, обра-

вямся, опомнювамся, свѣстивамся, сбуждамся, съжививамся; **приходить въ себя**, опомниваться, опаматываться. *Спи безъ да ся окопѣти*; *спитъ безъ просыпу. Отъ снѣз не може ся окопѣти.* 2) *гл. стр.* Бывамъ оконитень, окопѣтывамся.

Окопѣщаніе, *с. ср.* отъ **окопѣщамъ** и **окопѣщамся**. Обоопѣщиваніе.

Окопѣще, *с. ср.* Окопѣ.

Окопѣ, *с. м.* Изкопанъ транъ около нѣчто за заградъ; окопѣще, хендекъ; **окопѣ**. *То ва ми е и за откупъ и за окопъ.*

Окоравѣвамъ (да **окоравѣж**), *гл. ср.* Ставамъ коравъ, затврьдѣвамъ; черствѣть, жѣсткнуть, ожестѣвать. *Хлѣбъ-тъ окоравѣ.*

Окоравѣваніе, *с. ср.* отъ **окоравѣвамъ**.

Окоравѣж, *ешъ*,—**вѣлъ**, *гл. свр.* отъ **окоравѣвамъ**. Да затврьдѣж; очерствѣть, ожѣсткнуть, ожестѣть, пожѣсткнуть, пожестѣть. *Окоравѣлѣй*; очерствѣлѣй, ожѣсткелѣй, ожестѣлѣй, пожѣсткелѣй, пожестѣлѣй.

Окосѣ, *ишь*,—**сіаль**, *гл. свр.* отъ **окосѣивамъ**. Да покосж; обосить, скосить, выкосить. —**сенѣй**, *прич. стр.* Покосенѣй, изкосенѣй; выкошенѣй.

Окосѣивамъ (да **окосѣ**), *гл. д.* Орѣзvamъ нѣчто съ косж; покосивамъ, изкосивамъ; **окашивать**, **скашивать**, **выкашивать**. —**мся**, *гл. стр.* Бывамъ окосенъ, покосивамся, изкосивамся; **окашиваться**, **скашиваться**, **выкашиваться**.

Окосѣиваніе, *с. ср.* отъ **окосѣивамъ**.

Окотвамся и **окотувамся** (да **ся окотж**), *гл. об.* За котж: раждамъ, добывамъ котя; **окотѣться**.

Окотваніе и **окотуваніе**, *с. ср.* отъ **окотвамся**.

Окотж (да **ся**), *ишь*,—**тилася**, *гл. свр.* отъ **окотвамся**. Да **ся** омажж; **окотѣться**. —**те-нѣй**, *прич. стр.*

Окочанѣвамъ (да **окочанѣж**), *гл. ср.* 1) Ставамъ тврьдъ, коравъ като кочанъ; **вкочивамся**, **вдрывивамся**; **коченѣть**, **леденѣть**. 2) **Озябвамъ**, **измръзvamъ**.

Окочанѣваніе, *с. ср.* отъ **окочанѣвамъ**.

Окочанѣж, *ешъ*,—**нѣлъ**, *гл. свр.* отъ **окочанѣвамъ**. 1) Да **ся** вкочанъ, да **ся** вдрывъ; **окоченѣть**, **оледенѣть**. 2) Да **озябнж**, да **измръзнж**.

Окрадvamъ и **окрадувамъ** (да **окрадж**), *гл. д.* Съ кражбж знимамъ нѣкому много нѣчто, всичко; **обирамъ**; **окрадывать**, **обкрадывать**, **обворовывать**, **подбрызывать**. —**мся**, *гл. стр.* Бывамъ окраденъ, **обирамся**; **окрадываться**, **обкрадываться**.

Окрадваніе и **окрадуваніе**, *с. ср.* отъ **окрадvamъ**. Обираваніе, кражба,

Окрадѣ, *ешъ*, **окрадохъ**, **окралъ**, *гл. свр.* отъ **окрадvamъ**. Да **оберж**, да **ограбамъ**; **окрасть**, **обокрасть**, **покрасть**, **обворовать**. —**дѣнѣй**, *прич. стр.* Обранѣй, **ограбанный**; **окраденный**, **обобраденный**.

Окраставѣвамъ (да **окраставѣж**), *гл. ср.* Ставамъ краставъ, добывамъ крастж; **коростевѣть**, **коростѣть**, **шелудивѣть**. *Косто кучя окраставѣе, него и наджъ чер-вѣи-ти.*

Окраставѣваніе, *с. ср.* отъ **окраставѣвамъ**.

Окраставѣж, *ешъ*, — **вѣлъ**, *гл. свр.* отъ **окраставѣвамъ**; **окоростѣть**, **ошелудивѣть**. *Окраставѣлѣй*, който има крастж; **окоростѣлѣй**, **ошелудилѣй**.

Окраставѣж, *ишь*, — **вилъ**, *гл. свр.* отъ **окраставѣивамъ**; **ошелудивить**.

Окраставѣивамъ (да **окраставѣж**), *гл. д.* Направямъ нѣкого да хване крастж, да стане краставъ; **шелудивить**, **заражѣть** **коростою**. *Една крастава коза всичко-то стадо окраставѣва.*

Окраставѣиваніе, *с. ср.* отъ **окраставѣивамъ**.

Окращvamъ и **окращивамъ** (да **окращж**), *гл. д.* 1) Разтварямъ крака, разкращvamъ, чекорж; **раздвигать**, **разставлять** **ноги**. *Кукурѣжъ былка отдалеко выка: отворѣи, бабо, да ся грѣмы, окрачи крака, да ся смѣмы.* *Дѣтинска залъгалка.* 2) **Обкращvamъ**, **обкращивамъ**, **възсѣдамъ**, **нахамъ** нѣчто. —**мся**, 1) *гл. възвр.* Разтварямъ си, **разчеквамъ** си крака-та; **разкращивамся**, **чекоржся**; **разводѣть** **ноги**, **барѣчѣться**. 2) *гл. стр.* Бывамъ **окраченъ**.

Окращваніе и **окращиваніе**, *с. ср.* отъ **окращvamъ** и **окращивамся**.

Окращж, *ишь*,—**чиль**, *гл. свр.* отъ **окращивамъ**. 1) Да **разкращж**, да **разчекорж**. 2) Да **обкращж**, да **обкращивж**, да **възсѣднж**, да **нахнж**. —**ченѣй**, *прич. стр.*

Окривѣж, *ишь*,—**вилъ**, *гл. свр.* отъ **окривѣивамъ** и **окривѣивамъ**. Да **обвинж**, да **окабахатж**; **обвинить**. —**вѣнѣй**, *прич. стр.* Обвиненѣй, **окабахатенѣй**; **обвинѣнный**.

Окривѣивамъ и **окривѣивамъ** (да **окривѣж**), *гл. д.* **Базvamъ** за нѣкого, **че** **е** **кривъ**, **че** **е** **впновенъ**; **обвинивамъ**, **окабахативамъ**; **винить**, **обвинять**, **взносѣть** **на** **кого** **кривду**. —**мся**, 1) *гл. възвр.* Окрививамъ себе-си. 2) *гл. стр.* Бывамъ **окривенъ**; **обвинѣться**.

Окривѣиваніе и **окривѣиваніе**, *с. ср.* отъ **окривѣивамъ** и **окривѣивамся**.

Окришь, *с. м.* Шюмъ, шямата, грѣмѣжъ, смѣтина, бръканица, гюрултина; **шумъ**, **суматоха**, **кутерма**.

Окрóйвамъ и **окрóювамъ** (да **окроѣжъ**), *гл.* д. Орѣзvamъ. *Отива на лозе, окройва три лозы и остава на тѣхъ свѣщи-ты.*

Окрóйване и **окрóюване**, *с. ср.* отъ окрóйвамъ. Орѣзване.

Окропецъ, *ум. м.* отъ **окропъ**. Мало окропъ.

Окрóнникъ, *с. м.* Който е былъ на сватбѣ на окропа.

Окрóнница, *с. ж.* Кюато е была на сватбѣ на окропа.

Окропѣна, *с. м.* Който знае да вари добрѣ питье окропъ.

Окропъ, *с. м.* 1) Питье отъ стоплено вино съ черенъ пиперъ, подсладено съ медъ; пийтъ го по сватбѣ. *Пихмы окропъ. Щжтъ чрьлать съ окропъ.* 2) Хоро, что игражтъ въ понедѣльникъ слѣдъ сватбѣ и пийтъ питье окропъ. *Въ понедѣльникъ игражтъ окропъ.*

Въ понедѣльникъ пвля раниж,
Въвъ вторникъ годежъ правили,
Въ срѣда сж дара кроили,
Въ четвертъкъ сж го съшили,
Въ пятъкъ засѣвки правили,
Въ сѣбота даръ събирали,
Въ недѣлжъ сватбѣ дигнали,
Въ понедѣльникъ окропъ играли,
Въвъ вторникъ було врыли. *Пѣс.*

Ходихмы на окропа, ходихмы на сватбѣ да пнемъ окропъ и да играемъ хоро окропъ.

Окроѣжъ, *ишь,—ройлъ, гл. свр.* отъ окрóйвамъ. Да орѣжжъ.

Окрухъ, *с. м.* Единъ хлѣбъ, пита.

Кждъ ми ходять, сами да ми додять,
Да ми додять, да ѣ согдять,
Да ѣ согдять, още мѣнять:
Зеленъ вънець, мѣнець окрухъ. *Пѣс.*

Окръвавѣвамъ (да **окръвавѣжъ**), *гл. ср.* Ставамъ нѣкому крѣвавъ, та не иска да мя види; омръзvamъ. *Окръвавѣлъ ми е, та не мож да го видж.*

Окръвавѣване, *с. ср.* отъ окръвавѣвамъ.

Окръвавѣжъ, *ешъ,—вѣлъ, гл. свр.* отъ окръвавѣвамъ. Да омръзжъ.

Окръвѣвжъ, *ишь,—вилъ, гл. свр.* отъ окръвѣвамъ. Да накръвавжъ, да укръвавжъ; окрѣвѣвить, окрѣвенить, орудянить.—*венный, прич. стр.* Накръвавенный, укръвавенный; окрѣвавленный.

Окръвѣнамъ (да **окръвѣжъ**), *гл. д.* Намацvamъ, напѣскамъ, напръскамъ съ крѣвъ; накръвавнамъ, укръвавнамъ; кровѣвить, окрѣвѣлять, рудянить.—*мся, гл. стр. и вѣсвр.* Накръвавамъ я, укръвавамся; кровѣвиться, окрѣвѣляться.

Окръвѣване, *с. ср.* отъ окръвѣвамъ.

Окрылѣчъ, *с. м.* Раст. *Malva* и *Althaea officinalis*, божья рѣчица, волово око, кам-

була, камбулеть, камбулешникъ, камилникъ, камилѣкъ, камилка, камилчя, косичникъ, кралица, молохо, проскурникъ, проскуриникъ, слѣзенка, слѣзень, слѣзъ, укрылчя, плѣзъ, шипка; калѣчики, просвирки, проскурникъ, мѣльва, зививѣй.

Окрѣкамъ, *гл. д. свр.* Да оямъ, да оплескамъ, да ошукамъ, да ошлюскамъ, да изшлюскамъ, да изямъ.

Чюдятся момъ, мажся,
Кждъ да днжтъ стареца?
Запратили го за водж,
Дано го вода отнесе,
Давно го жабы окръкать! *Пѣс.*

Окрыжъ, *ишь,—нилъ, гл. свр.* отъ окръшывамъ. 1) Да окастржъ, да обрѣжжъ, да разчигаржъ. 2) Да накрывжъ, да нащрьбжъ, да ощрьбжъ; **окорнѣть**. —*неный, прич. стр.* 1) Окастренный, обрѣзанный. 2) Накрѣненный, нащрьбенный, ощрьбенный.

Окрѣшывамъ (да **окрывжъ**), *гл. д.* 1) Окастрывамъ, обрѣзvamъ, скръшывамъ. 2) Накръшывамъ, нащрьшывамъ, ощрьшывамъ, осакашамъ; корнѣть. —*мся, гл. стр.* Бывамъ окрѣшенъ по знаменованне-то на глагола.

Окрѣшыване, *с. ср.* отъ окръшывамъ.

Окрѣсть, *нар.* Около, наоколо, околѣвьрьсть, облизю, наблизю, тадѣсь; **окрѣсть**, **вокругъ**, **вблизъ**.

Окрѣтvamъ и **окрѣтывамъ** (да **окрѣтжъ**), *гл. д.* Окрѣщамъ.

Окрѣтване и **окрѣтыване**, *с. ср.* отъ окрѣтvamъ. Окрѣщане.

Окрѣтжъ, *ишь,—тилъ, гл. свр.* отъ окрѣщамъ и окрѣтvamъ. Да обкрѣтжъ, да изкрѣтжъ, да очюпжъ, да обижъ, да отропжъ; обломѣть, околотить, обколотить, околотъ, обить.—*тенный, прич. стр.* Обкрѣтенный, изкрѣтенный, очюпѣтый, обитый, отропѣтый; обломанный, околотѣнный, обколѣченный, обколѣтый, обитый.

Окрѣшвамъ и **окрѣшнамъ** (да **окрѣшжъ**), *гл. д.* 1) Изкрѣшвамъ, изчюпвамъ нѣчто наоколо, много; очюпвамъ, отрошывамъ; облѣмывать. *Окрѣтилъ нѣ-дѣлгы-ты сжжж.* 2) Сюшвамъ, стрѣшывамъ, скръшывамъ; слѣмывать, слѣмливать. *Кости-ты цжш ми окрѣшишь.* —*мся, гл. стр.* Бывамъ окрѣшенъ; облѣмываться, слѣмываться.

Окрѣшване и **окрѣшнане**, *с. ср.* отъ окрѣшвамъ и окрѣшнамъ.

Окрѣшлякъ, *ци, с. м.* 1) Нѣчто окрѣшено, кѣсъ, парче отъ нѣчто; отлѣмокъ. 2) Кюга нѣкой въ хода си, въ работж-тж си ся крыши, мѣтжся отъ еднж странж на другж. *Какви сж твѣя окрѣшляци отъ тебе?* 3) Кучи лайна, исецѣлѣци.

Окрѣшь, с. м. *Окрѣшь има тукъ, има мжкѣ, има спѣнѣ, пѣска трудъ.*

Окрѣшижъ, ишь, —шилъ, гл. свр. отъ окрѣш-
вамъ. 1) Да очюишъ, да отрошижъ; обло-
мать. 2) Да счюишъ, да строшижъ, да скръ-
шижъ; сломать. — шентый, прич. стр. 1) Изкрѣшеный, очюеный, отрошеный; об-
ломанный. 2) Счюеный, строеный, скръ-
шеный; сломанный.

Окрѣшамъ (да окрѣшижъ), гл. д. Окрѣшвамъ.

Окрѣщамъ (да окрѣтжъ), гл. д. Окрѣтвамъ,
крѣтжъ, изкрѣщамъ нѣчто наоколо; обкрѣ-
щамъ, очюпвамъ, обивамъ; облѣмывать, око-
лѣчивать, обколѣчивать, окѣлывать, обив-
вать. *Окрѣтилъ лѣпѣжа. Окрѣти леда.*
—мѣя, гл. стр. Бывамъ окрѣтенъ; окрѣт-
вася, обкрѣщамся, очюпвася, обивася.

Окрѣщане, с. ср. отъ окрѣщамъ.

Окрѣща, с. ж. Подкрѣща, помощь; помочъ,
подкрѣплѣніе. *Зятова окрѣща, вѣрбова*
огрѣва.

Окрѣпѣлка, с. ж. Прѣтъ-тъ на станъ, който
дрѣжи кросно-то съ нищѣты-ты да не сѣ-
отвива; обтягъ, повратулка, разпѣналка.

Окрѣпѣлчица, у. м. ж. отъ окрѣпѣлка.

Окрѣгъ, с. м. Съединеніе-то на нѣколко
околии подъ едно управленіе; округъ.

Окрѣжижъ, ишь, —жилъ, гл. свр. отъ окрѣ-
жиавамъ. Да заобыколыжъ, да обыколыжъ, да
околыжъ. — жѣнтый, прич. стр. Заобыколе-
ный, обыколеный, околѣный.

Окрѣжиавамъ (да окрѣжижъ), гл. д. Заобы-
колавамъ, обыколавамъ, околѣлавамъ. —мѣя,
гл. стр. Бывамъ окрѣженъ.

Окрѣжиаване, с. ср. отъ окрѣжиавамъ.

Окрѣкамъ, гл. ср. свр. 1) Да крякамъ мно-
го. 2) гл. д. свр. Да утражъ, да изврѣшижъ,
да пзкарамъ нѣчто. *Не можилъ да го*
окрѣка.

***Окрѣна**, с. ж. Гр. Въ прѣковный языкъ
знакъ поставианъ надъ гласны-ты буквы;
окрѣна.

***Октѣръ**, с. м. Гр. Мѣра за тяжесть, близо
колѣо шиникъ.

Тѣ годинажъ зла сѣжѣна,
Отъ годинажъ евинина:
Октѣръ жито за едикъ аспрѣ,
Стояжъ вино за флорина. *Пѣс.*

***Октѣврий**, с. м. Гр. Единъ отъ мѣсяци-ты,
десятый мѣсяцъ на годинажъ-тѣ; кратунъ
мѣсяцъ, кратуновъ мѣсяцъ; октябрь.

***Октѣихъ**, с. м. Гр. Осмогласникъ; октѣихъ.

Окуижъ, ишь, —милъ, гл. свр. отъ оку-
иавамъ. 1) Да земжъ, да хвапжъ нѣкого за
бумъ. 2) Да изправжъ, да опонжъ нѣкого,
нѣчто нѣидѣ. — мѣнтый, прич. стр. По
знаменованіе-то на глагола.

Окуиавамъ (да окуижъ), гл. д. 1) Зимажъ,
хващамъ, калесвамъ нѣкого, нѣкомъ за бумъ.

Занскажъ бѣхъ едикъ малкж момж,
Дадохж ѣкъ другому у село-то,
А менека кумъ окуишж,
Пѣ-старъ брата старокъ го турижж,
Пѣ-младъ брата дѣверъ дѣверихж. *Пѣс.*

2) Изправямъ, опонвамъ нѣчто срѣщж нѣ-
кого да стопъ право, мирно. *Какво си го*
окуишж срѣщж мене. —мѣя, 1) гл. възвр.
Изправямся прѣдъ нѣкого, прѣдъ нѣчто, та
стожъ мирно. *Окуишжя срѣщж него като*
младж булжж. 3) гл. стр. Бывамъ оку-
иенъ.

Окуиаване, с. ср. отъ окуиавамъ и оку-
иавамся.

Окусвамъ п **окусывамъ** (да окусжъ), гл. д.
Окушамъ, накусвамъ, вкусвамъ, пзкусвамъ,
опытвамъ, обихождамъ; отвѣдывать, про-
бовать.

Окусыване п **окусыване**, с. ср. отъ окус-
вамъ. Окушане.

Окусжъ, ишь, —силъ, гл. свр. отъ окус-
вамъ п окушамъ. Да накусжъ, да вкусжъ,
да опытамъ, да пзкусжъ; отвѣдать, при-
кушать, попробовать. — сентый, прич.
стр.

Окутрый, —търъ, тра, тро, пр. Горкый,
клатый, кутрый, горкана; бѣдный, не-
щастный.

Окутрижъ (да ся), ишь, —рился, гл. об. свр.
За кучкж: да роди малкы, да ся окучи.
— *Ай да ся окутри!* ай да ся не види,
ай да ся осмѣди.

Окуцѣвамъ (да окуцѣжъ), гл. ср. Ставамъ
куцъ; хромѣть. *Добръ конъ (лудъ конъ)*
или ще окуцѣе, или ще окѣоравѣе.

Окуцѣване, у. ср. отъ окуцѣвамъ.

Окуцѣжъ, ешь, —цѣлъ, гл. свр. отъ оку-
цѣвамъ. Да станжъ куцъ; охромѣть.

Окуцжъ, ишь, —цѣлъ, гл. свр. отъ окуцѣ-
вамъ. Да направжъ нѣкого да стане куцъ;
охромѣть. — цѣнтый, прич. стр.

Окуцѣвамъ (да окуцжъ), гл. д. Поврѣждамъ
крака нѣкому, па нѣчто, та го направямъ
да стане куцо. *Окуцѣлъ вола.*

Окуцѣване, с. ср. отъ окуцѣвамъ.

Окучвамся (да ся окучжъ), гл. възвр. За
кучкж: раждамъ, добывамъ малкы кученца;
ощенѣвамся; щенѣться. *Дѣто ся окучи-*
ло, тамъ ся научило.

Окучванe п **окучыванe**, с. ср. отъ окуч-
вамся.

Окучжъ (да ся), ишь, —числая, гл. свр.
отъ окучвамся. Да ся окутрижъ, да ся
ощенжъ; ощенѣться.

Окушамъ (да окусжъ), гл. д. Окусывамъ. *Кой*
слушка, омъ окуша.

Окушанце, с. ср. отъ **окушамъ**. Окусанце.

Окце, 1) *ум. ср.* отъ **око**. Очице; глазикъ, глазѣкъ. 2) *с. ср.* Плика на растеніи; око, очице; пѣчка, завязь. 3) Примка, клупъ на мрѣжкѣ.

***Октъ**, с. м. Длго дрьво на талигы намѣсто процѣпъ-тъ на кола; дышло.

Окѣивамъ и окѣивуамъ (да **окѣивж**), *гл.* д. Окѣивамъ, окѣивамъ.

Окѣиваніе и окѣивуваніе, с. ср. отъ **окѣивамъ**.

Окѣитж (да ся), *ишь*,—*тился*, *гл. об. свр.* Да ся окѣитж.

Окѣивж, *ешъ*,—*налъ*, *гл. свр.* отъ **окѣивамъ**. Да окѣивж, да окѣисамъ. — **патый**, *прич. стр.* Окѣиватый, окѣисантый.

Окѣисѣвамъ (да **окѣисѣж**), *гл. ср.* Оставамъ кѣсно, забавямся до кѣсно нѣйдѣ, дохождамъ кѣсно; **закѣисѣвамъ**, **задоцнѣвамъ**, **одоцнѣвамъ**; **запѣздывамъ**, **опѣздывамъ**. *Ако врьви въ колелника, скоро ще си дойде; ако тръгне прѣко, ще окѣисѣ. Окѣисѣлзий мючерика или е вересиджика, или пакъ пары-ты му сж калпави.*

Окѣисѣваніе, с. ср. отъ **окѣисѣвамъ**.

Окѣисѣж, *ешъ*,—*нѣлъ*, *гл. свр.* отъ **окѣисѣвамъ**. Да **закѣисѣж**, да **задоцнж**, да **одоцнж**; **заповѣдѣтъ**, **оповѣдѣтъ**.

Окѣивамъ и окѣивуамъ (да **окѣивж**), *гл.* д. Окѣивамъ, окѣивамъ.

Окѣиваніе и окѣивуваніе, с. ср. отъ **окѣивамъ**. Окѣиваніе.

Окѣивж, *ешъ*,—*налъ*, *гл. свр.* отъ **окѣивамъ**. Да окѣивж, да окѣисамъ. — **патый**, *прич. стр.* Окѣиватый, окѣисантый.

Окѣца, *ум. ж.* отъ **ока**.

Окѣчка, *ум. ж.* отъ **окѣца**.

Окѣивамъ и окѣивуамъ (да **окѣивж**), *гл.* д. Натонивамъ нѣкого въ водж, поливамъ го съ водж, за да го измыж, изкѣивамъ, обанамъ; **выкупать**. *Окѣивала дѣтя-то. Окѣивалъ гы джждѣ-тъ, намокрылъ гы.* — *мся*, *гл. възвр.* 1) Влизамъ въ водж да си измыж **вничж-тж** снагж; изкѣивамся, обанамся; **выкупаться**. 2) *гл. стр.* Бывамъ окѣиваѣ, изкѣивамся, обанамся; **выкупаться**.

Окѣиваніе и окѣивуваніе, с. ср. отъ **окѣивамъ**.

Окѣивж, *ешъ*,—*налъ*, *гл. свр.* отъ **окѣивамъ**. Да изкѣивж, да обанж; **выкупать**. — **патый**, *прич. стр.* 1) Изкѣиватый, обанентый; **выкупанный**. 2) Намокреный. *Сни като окѣиваѣ, сни сладко и длѣбоко.*

Окѣисамъ, *гл. свр.* отъ **окѣивамъ**. 1) Да изкѣисамъ, да оберж; **оборвать**, **отеревить**. 2) Да покѣисамъ, да изпокѣисамъ, да одръивамъ; **обносить**, **обмыкать**, **охлестать**,

охлестать. — **сантый**, *прич. стр.* 1) Изкѣисантый, обраптый; **оборванный**, **отеревленный**. 2) Покѣисантый, изпокѣисантый, одрыпантый; **охлестанный**, **охлестанный**.

Окѣисамъ и окѣисувамъ (да **окѣисамъ**), *гл.* д. Окѣисамъ, окѣисувамъ: 1) Махивамъ нѣчто отъ стѣбло-то му, отъ дѣто е увисено; **отчезивамъ**, **отчезивамъ**; **обрывать**, **отеревливать**. *Окѣисалъ му листа-та. Окѣисала цвѣтъ-то.* 2) Направивамъ нѣчто на кѣсо. *вы*, на дрипъ отъ много носене, отъ много работене съ него; покѣисамъ, одръивамъ, **охлѣивамъ**, **очюквивамъ**; **обнашивать**, **обмыкать**, **охлѣивывать**, **охлѣивывать**. *Окѣисалъ дрѣвж-ты си. Окѣисала полж-ты на сукмана си.* — *мся*, 1) *гл. възвр.* Окѣисамъ, покѣисамъ дрѣвж-ты си, оставамъ само съ вехты дрѣвж-ты; **обнашивать** ся, **обдирать** ся, **обить** ся. *Окѣисахся, нѣмамъ дрѣвж за-прѣдѣ хора-та.* 2) *гл. стр.* Бывамъ окѣисанъ.

Окѣисаніе и окѣисуваніе, с. ср. отъ **окѣисамъ и окѣисувамъ**.

Окѣисаѣтъ, *ци*, с. м. Кѣсчета, парчета отъ нѣчто кѣсано. *Окѣисаѣти конци*; **опрядки**.

Окѣисаѣти, *ум. ср.* отъ **окѣисаѣтъ**.

Окѣисѣвамъ (да **окѣисѣж**), *гл. ср.* Окѣисѣвамъ.

Окѣисѣваніе, с. ср. отъ **окѣисѣвамъ**. Окѣисѣваніе.

Окѣисѣж, *ешъ*—*сѣлъ*, *гл. свр.* отъ **окѣисѣвамъ**. Да окѣисѣж.

Окѣистрѣж, *ишь*,—*рилъ*, *гл. д. свр.* Да **окастрѣж**.

Окѣисѣвамъ (да **окѣисѣж**), *гл. ср.* Окѣисѣвамъ, ставамъ кѣсъ. *Окѣисѣ ми, окѣисѣ ми дрѣвж-та, станж ми кѣса.*

Окѣисѣваніе, с. ср. отъ **окѣисѣвамъ**. Окѣисѣваніе.

Окѣисѣж, *ешъ*,—*сѣлъ*, *гл. свр.* отъ **окѣисѣвамъ**. Да окѣисѣж, да станж кѣсъ.

Окѣисѣ, *ишь*,—*сѣлъ*, *гл. свр.* отъ **окѣисѣвамъ**. Да направж нѣчто да стане кѣсо, да стане по-кѣсо; **окоротить**, **окургузить**. — **сѣпый**, *прич. стр.* Направеный по-кѣсъ; **окороченный**, **кургузый**. *Окѣисена дрѣвж.*

Окѣисѣвамъ (да **окѣисѣж**), *гл. д.* Правж нѣчто кѣсо, по-кѣсо отъ колкото трѣбва; **прѣхвивамъ**; **окорачивать**, **кургузить**. *Окѣис ми дрѣвж-тж, направи ми ѣ, скрои ми ѣ кѣса.* — *мся*, *гл. стр.* Бывамъ окѣисенъ; **окорачиваться**.

Окѣисѣваніе, с. ср. отъ **окѣисѣвамъ**.

Окѣитж (да ся), *ишь*,—*тился*, *гл. об. свр.* Да си окѣитж, да ми израсте, да ся покаже кѣтнж.

Олайнёвж, *ишь*,—*вилъ*, *гл. свр.* отъ **олай-**

пёвямь. Да улайнёвѣж, да налайнёвѣж. — *вѣнтьй, прич. стр.* Улайнёвѣнтьй, налайнёвѣнтьй.

Олайнёвямь (да олайнёвѣж), *гл. д.* Намац-
вамь нѣчто съ лайна; улайнёвямь, налайнё-
вямь. — *мся, гл. стр. и взвѣр.* Бывамь
олайнёвѣж; улайнёвямся, налайнёвямся.

Олайнёваніе, *с. ср.* отъ олайнёвямь.

Олайнѣвамь (да олайнѣж), *гл. д.* Олайнё-
вямь.

Олапамь, *гл. свѣр.* отъ олапвамь. Да оло-
памь, да пзнамь. — *пантьй, прич. стр.*
Олопантьй, пзнаденъй.

Олапвамь и олапувамь (да олапамь), *гл. д.*
Съ лапаніе пзнадамь; олопвамь. — *мся, гл. стр.*
Бывамь олапанъ, олопвамся.

Олапваніе, *с. ср.* отъ олапвамь. Олоп-
ваніе.

Олаба, *с. ж. 1)* Разточено тѣсто; петура, обга,
губа; *листь тѣста, лепёха, лепёшка. 2)*
Стѣлянтъ ссѣждъ съ грѣшникъ за ракижъ.

Оле, *междом.* Олеле.

Олевенѣж (да ся), *ишь, — нѣлся, гл. свѣр.*
отъ олевенѣвамся.

Олевенѣвамся (да ся олевенѣж), *гл. взвѣр.*
Ставамь левентъ, сплентъ, юнакъ.

Олевенѣваніе, *с. ср.* отъ олевенѣвамся.

Олеви, *с. ж.* Дебелъ шапакъ, аба, прѣтенница.

Олевичкы, *с. ж. мн.* Женскы чораше безъ
ходила, само съ горнища като калци, та
покрывать само цифары-ты, свѣркы-ты на
крака-та.

Оледенѣж, *ешъ, — нѣлъ, гл. ср. свѣр.* Да
станѣж студенъ и коравъ като ледъ; да ся
вдрѣвѣж.

Олѣквамь и олѣкнувамь (да лѣкнѣж), *гл. ср.*
Ставамь лѣкъ, ставамь пб лѣкъ; лѣг-
чѣтъ, отлѣгѣтъ. *Сега товаръ-тъ олѣкнѣж.*
— *Олѣква ми*, става ми пб-лѣко, отлѣква
ми, махвамь си грыжи-ты; отлѣгѣтъ. *Ме-
нѣ че омѣкне, тебѣ че олѣкне.*

Олѣкваніе и олѣкнуваніе, *с. ср.* отъ
олѣквамь.

Олѣкнѣж, *ешъ, — нѣлъ, гл. свѣр.* отъ олѣк-
вамь и олѣкнувамь. Да станѣж пб-лѣкъ,
да отлѣкнѣж; отлѣчѣ.

Олѣкотѣж, *ишь, — тѣлъ, гл. свѣр.* отъ олѣ-
котѣвамь. Да олѣкчѣж; облѣгчѣтъ. — *тѣ-
нтьй, прич. стр.* Олѣкченъй; облѣгчѣннъй.

Олѣкотѣвамь (да олѣкотѣж), *гл. д.* (малѣ-
вамь тѣло-то на нѣчто, направямь го да
стане, да ся види пб-лѣко, умалѣвамь гры-
жи-ты му; олѣкчѣвамь; облѣгчѣтъ. — *мся, 1)*
гл. взвѣр. За женѣж: раждамь, добы-
вамь. *Остане ли нѣкога вдовица и е*
трудна, та по никоу начинѣ не може
ся омѣжи, добѣто не ся олѣкчи. 2) *гл. стр.*
Бывамь олѣкотенъ, олѣкчѣвамся.

Олѣкотѣваніе, *с. ср.* отъ олѣкотѣвамь
и олѣкотѣвамся. Олѣкчѣваніе.

Олѣкчѣж, *ишь, — чѣлъ, гл. свѣр.* отъ олѣк-
чѣвамь. Да олѣкотѣж. — *чѣнтьй, прич. стр.*
Олѣкотенъй.

Олѣкчѣвамь (да олѣкчѣж), *гл. д.* Олѣкотѣ-
вамь. — *мся, гл. стр. и взвѣр.* Олѣкотѣ-
вамся.

Олѣкчѣваніе, *с. ср.* отъ олѣкчѣвамь и
олѣкчѣвамся. Олѣкотѣваніе.

Олелѣ! *междом.* Оле, казвася отъ болѣсть,
отъ жалость, отъ отчужданіе; ай, вай, охъ,
леле; ай, ой, охъ, увѣ, ахтѣ! *Олеле*
мале, убѣжж мя! Олеле *варе, бре* *варе,*
отъ тѣвъ пустѣ комарѣ! Олеле, *что*
ли е станѣжло! ахтѣ! что *такѣ* *сдѣла-*
лось. Олеле *за тѣхъ, сре* *варе* *отъ тѣхъ.*
Олеле *отъ него, дваждѣ* *олеле* *за него.*
Олеле *мале, дръжте* *мя* *нозѣ!*

Олелѣйка, *с. ж.* Една птица, кождо пѣзъ
горѣ-тѣ ноцижъ вѣка олю, олю, като да
плаче малко дѣтя; олювица.

Олелѣйкамы, *гл. ср.* Вѣкамь олеле! олеле!
Олелечѣж.

Олелѣйканіе, *с. ср.* отъ олелѣйкамы. Оле-
лечѣнѣ.

Олелѣченіе, *с. ср.* отъ олелѣчѣж. Олелѣй-
каніе.

Олелѣчѣж, *ишь, — чѣлъ, гл. ср.* Олелѣй-
камь.

Олелѣина, *с. ж. 1)* Вѣкотъ олеле! врѣва,
вѣкотина, глѣчъ; *крикъ, суматѣха, ку-*
терма. Чюеся олелѣина. Иде олелѣина, *има*
глѣчъ, вѣкъ, каранищѣ 2) *Кога* *ся* *случи*
нѣчто *страшно, та* *станѣж* *пакости* *и* *ся*
изплаши *свѣтъ-тъ; поразниа. Страшна*
олелѣина *стана. 3)* *По нѣкои мѣста* *обы-*
чай *да* *ся* *игражѣтъ* *хора* *на* *сырны* *заго-*
вѣзни.

Оле-мале, *нар.* Ужжакъ, като да ся е. *Има-*
ми *одно* *оле-мале* *училище,* *ничто* *и* *ни-*
какво *училище,* *да* *го* *речѣтъ,* *че* *е* *училище.*

Олеснѣж, *ишь, — нѣлъ, гл. свѣр.* отъ олес-
нѣвамь. Да улеснѣж, да помогнѣж. — *нѣ-*
нтьй, прич. стр. Улеснѣпъй.

Олеснѣвамь (да олеснѣж), *гл. д.* Помагамь
нѣкому въ работѣ-тѣ му; улеснѣвамь.
— *мся, 1)* *гл. взвѣр.* Нарѣждамь, натѣкнѣ-
вамь си работѣ-ты, та да ми е лесно да
гы врѣшѣж; улеснѣвамся. *Олеснѣхъ* *ся* *съ*
парѣ, *сдобыхъ* *ся* *парѣ,* *дойдохъ* *ми* *па-*
ры. 2) *гл. стр.* Бывамь олеснѣпъ.

Олеснѣваніе, *с. ср.* отъ олеснѣвамь.

Олѣжница, *с. ж.* Лѣжница, лѣйца.

Оліжіж, *ешъ, олізѣхъ, олізѣлъ, гл. свѣр.*
отъ олізѣвамь. Да обліжѣж, да ометѣж съ
языка си; облізѣтъ, подлізѣтъ, обсосѣтъ.
— *лізанъй, прич. стр.* Облізанъй, оме-

тепѣй, обранѣй съ языкъ; обли́занный, подли́занный, обесѣ́занный.

Оли́звѣмъ и **оли́зунамъ** (да оли́жжъ), *гл. д.* Съ лизанье, съ языка си изадамъ, обирамъ, ошитами, отмѣхивамъ нѣчто; обли́звѣмъ; обли́зывать, подли́зывать, обесѣ́зывать. *Оли́завъ меда. Оли́завъ мастило-то отъ книж-тѣх.* — *мѣся, гл. вѣзвр. и стр.* Облизываю въ всички ты знаменования.

Оли́зване и **оли́зуване**, *с. ср.* отъ оли́звѣмъ и оли́звѣмъ.

Оли́нѣвѣмъ (да оли́нѣжъ), *гл. ср. 1)* За животнѣ: мѣнавамъ си пролѣтъ козинж-тѣ, перушинж-тѣ; линя́ть, вы́линивать. *2)* За платъ: опадва ми мѣхъ-тъ, изтрѣквѣмъ ся, мѣнава ми ся боа та.

Оли́нѣване, *с. ср.* отъ оли́нѣвѣмъ.

Оли́нѣжъ, *есть*, — *нѣль, гл. ср.* отъ оли́нѣвѣмъ.

Оли́нтамъ (олѣ́тѣвѣмъ, да олѣ́тѣжъ), *гл. ср. 1)* За космы, за листе, за цвѣтне: опадѣмъ, окапѣмъ, ощи́пвѣмъ ся; облетѣтъ, опадѣтъ, облѣзѣтъ, вы́линивать. *Олѣ́тѣла му косата, окапала му.*

Да даде Господь, Петрано,
Снага-та да ти угне,
Мѣса-та да ти окапѣтъ
Като на горж листе-то,
Коса-та да ти олѣти
Като росицѣ въ ливады! *Пѣс.*

2) За росж, за капкы: ставѣмъ на парж; изпарѣвамъ ся, извѣтрѣвамъ, изгубѣмъ ся, вдигамъ ся, махѣмъ ся; испарѣтъ ся, улѣтучивѣтъ ся. *Да олѣти росѣ-та,* да ся вдигне, да ся махне.

Оли́танье, *с. ср.* отъ оли́нтамъ.

Оли́чѣжъ, *ишь*, — *чѣлъ, гл. ср.* отъ оли́чѣвѣмъ. Да заличѣжъ, да захубавѣжъ; укра́сить. — *чѣпѣй, прич. стр.* Заличеный, захубавеный; укра́шенный.

Оли́чѣвѣмъ (да оли́чѣжъ), *гл. д.* Направѣмъ нѣчто да стане лично, да личи, да ся хубавѣе; заличѣвамъ, захубавѣвамъ, разхубавѣвамъ; укра́шать.

Вино пиетъ Еане Плети-косж,
Вино пиетъ, хемъ Бога ми молитъ:
Аль ке дойдить дѣна Гюргѣдена,
Шюма да листить, горж да оличить? *Пѣс.*

— *мѣся, гл. стр.* Бывѣмъ оличенъ, заличѣвамъ ся, захубавѣвамъ ся, разхубавѣвамъ ся; укра́щаться.

Оли́чѣване, *с. ср.* отъ оли́чѣвѣмъ.

Олко, *нар. вж. то́лко.*

Олѣвина, *с. ж.* Питие отъ разны-ты жита, пѣй много отъ пшеницѣ; нѣчто като пиво; ловина, вино.

Олѣвинка, *ум. ж.* отъ олѣвина. Малко оловина.

Олови́жъ, *ишь*, — *вѣль, гл. ср. вж. улови́жъ.* **Оло́камъ**, *гл. ср.* отъ оло́квѣмъ. Да оло́чжъ, да изло́чжъ, да изѣмъ. — *канѣй, прич. стр.* Олоченый, излоченый, изаде́ный съ лочене.

Оло́квѣмъ и **оло́кувамъ** (да оло́камъ), *гл. д.* Олочѣмъ. — *мѣся, 1) гл. вѣзвр.* За платъ; отрѣкѣмъ ся, та ся продирамъ; изтрѣкѣмъ ся, изли́звѣмъ ся, озжѣмъ ся; сѣ́титъ ся. *Оло́кла му ся гауцы-тѣ на колѣнѣ-тѣ. 2) гл. стр.* Бывѣмъ олоканъ, олочѣмъ ся.

Оло́кване и **оло́куване**, *с. ср.* отъ оло́квѣмъ и оло́кувамъ.

Олома́да, *с. ж.* Ломада, плочка, плочпца.

Оло́млани и **оло́мнани**, *нар.* Пѣ-минжж-тѣ годниж; трѣтьяго гѣда.

Оло́млѣнскый, *ска, ско, пр.* Что е было, что е отъ оломлани, отъ пѣ-минжж-тѣ годниж; о́бланскый; трѣтьяго́днишнѣй.

На ридъ имать до три бѣлы снѣга,
Едѣтъ ланскый, другый оломлѣнскый,
Овой третій, леле, годинашнѣй. *Пѣс.*

Оло́памъ, *гл. ср.* отъ оло́пвѣмъ. Да ола́памъ, да опрасѣмъ, да олу́жжъ, да изѣмъ, да изло́памъ, да изла́памъ; оплѣ́сть, оплѣ́сти. — *панѣй, прич. стр.* Олапаный, опрасѣный, олу́женый, изаде́ный, изло́паный, изла́паный; оплѣ́тенный.

Оло́пвѣмъ и **оло́пувамъ** (да оло́памъ), *гл. д.* Съ лопанье, съ лапанье изадамъ всичко; ола́пвѣмъ, изла́пвѣмъ, изло́пвѣмъ, опрасѣмъ, оплю́сквѣмъ, олу́жжѣмъ; оплѣ́тѣтъ. — *мѣся, гл. стр.* Бывѣмъ олопанъ, ола́пѣмъ ся.

Оло́пване и **оло́пуване**, *с. ср.* отъ оло́пвѣмъ.

Оло́чѣвѣмъ и **оло́чювамъ** (да оло́чжъ), *гл. д.* Съ лочене изадамъ, изпичѣмъ всичко; оло́квѣмъ, изло́чѣмъ. — *мѣся, гл. стр.* Бывѣмъ олоченъ; оло́чѣмъ ся, изло́чѣмъ ся.

Оло́чване и **оло́чюване**, *с. ср.* отъ оло́чѣвѣмъ.

Оло́чжъ, *ишь*, — *чѣлъ, гл. ср.* отъ оло́чѣвѣмъ. Да оло́камъ, да изло́чжъ, да изло́камъ. — *чѣпѣй, прич. стр.* Олоканый, изло́каный, излоченый.

Олошѣвѣмъ (да олошѣвѣжъ), *гл. ср. 1)* Стаѣмъ нехѣлѣнь, пѣздравъ; занѣхѣлѣвѣмъ, поболо́шѣмъ ся. *2)* Стаѣмъ побѣлоше, побѣлѣ, влошѣвѣмъ ся.

Олошѣвѣване, *с. ср.* отъ олошѣвѣвѣмъ.

Олошѣвѣжъ, *есть*, — *вѣль, гл. ср.* отъ олошѣвѣвѣмъ. *1)* Да занѣхѣламъ, да ся поболѣжъ. *2)* Да ся влошѣвѣжъ.

***Олѣтаръ**, *с. м. Л.* Алѣтаръ; алѣтарь.

***Олу́**, *Т.* Оглу, сынъ. Турѣся въ краа на собствѣны имена. *Петроолу*, сынъ на Петра, Петровъ.

Олу́пвѣмъ и **олу́пѣмъ** (да олу́пжъ), *гл. д.*

Махвамъ корж-тж, петурж-тж на нѣчто; обѣл-
вамъ, олушвамъ, излушвамъ; облупа́ть, вы-
лупа́ть, отлупливать, очища́ть, сдира́ть.
Олупилъ корж-тж на дрьво. Олупили
лѣпежа.—мѣя, 1) гл. *взвѣр.* За лѣпежъ,
за корж; падамъ, обѣлвямся, пада ми кора-
та; облупа́ться. *Лѣпежъ-тж ся олупилъ.*

2) гл. *стр.* Бывамъ олушень.

Олу́иваніе и олу́иваніе, с. ср. отъ олу́и-
вамъ и олу́ивамъ.

Олу́иѣж, ишъ,—пилъ, гл. свр. отъ олу́и-
вамъ и олу́ивамъ. Да обѣлѣж, да олушѣж,
да излушѣж; облупи́ть, вылу́пить, отлу-
пи́ть. — пенѣй, *прич. стр.* Обѣленѣй,
олушенѣй, излушенѣй; облупленѣй, вы-
лупленѣй, отлупленѣй, обѣлѣнѣй. *Олу-*
пено нѣчто; облупа.

Олу́ивамъ и олу́ивамъ (да олу́ивѣж), гл. д. Острыгвамъ, очиствамъ луспы-ты на нѣ-
что; излушывамъ, обѣлвамъ; шелуши́ть,
ошелуша́ть, изшелушива́ть, отшелушива́ть.
—мѣя, гл. *стр.* Бывамъ олушпенъ, излуш-
вямся, обѣлвямся.

Олу́иваніе и олу́иваніе, с. ср. отъ
олу́ивамъ и олу́ивамъ.

Олу́иѣж, ишъ,—пилъ, гл. свр. отъ олу́и-
вамъ и олу́ивамъ. Да пзлушѣж, да обѣ-
лѣж; ошелуши́ть, изшелуши́ть. —пенѣй,
прич. стр. Излушпенѣй, обѣленѣй; оше-
лущенѣй, изшелущенѣй.

Олу́щвамъ и олу́щвамъ (да олу́щѣж), 1)
гл. д. Лушѣж, пзлушывамъ корж-тж, кожѣ-
тж на нѣчто; олушвамъ, обѣлвамъ. 2) Мах-
вамъ луспы-ты, лушунѣ-ты, чущкы-ты
на плодъ; очюквамъ, очюшквамъ; вылу́щи-
вать, обрушыва́ть. 3) Олошвамъ, олашвамъ.
Олуши глѣба. 4) гл. *ср.* Побѣгвамъ,
офейквамъ — мѣя, 1) гл. *стр.* Бывамъ
олушпенъ. 2) гл. *взвѣр.* Оставамъ безъ
нѣчто.

Олу́щиваніе и олу́щиваніе, с. ср. отъ
олу́щвамъ и олу́щивамъ.

Олу́щѣж, ишъ,—щилъ, гл. свр. отъ олу́щ-
вамъ. 1) Да олушѣж, да обѣлѣж. 2) Да очю-
камъ, да очюшкамъ; вылу́щить, обруша́ть.
3) Да олошамъ, да олашамъ. 4) Да побѣгѣж,
да офейкамъ. —щенѣй, *прич. стр.* По
знаменованіе-то на глагола.

Олу́щивамъ (да олу́щивѣж), гл. ср. Ставамъ
лысъ, окапва мѣ, олита мѣ коса-та; плѣ-
шивѣтъ, лысѣтъ.

Олы́щиваніе, с. ср. отъ олы́щивамъ.

Олы́щѣж, ешъ,—сѣлъ, гл. свр. отъ олы́щ-
ивамъ; облысѣтъ, оплѣшивѣтъ. *Олысѣ-*
лѣй, станѣлѣй лысъ; облысѣлѣй, оплѣ-
шивѣлѣй.

Олы́тамъ, гл. д. свр. Съ лытаніе да пзхо-
дж навснѣждѣ; да пзлытамы.

Олѣ́гамъ (да олѣ́гѣж, олѣ́гнувамъ), гл. д.
Облѣгамъ. —мѣя, гл. *взвѣр.* Облѣгамся.

Олѣгася като на бащѣ си на колѣно-то.

Олѣ́ганіе, с. ср. отъ олѣ́гамъ и олѣ́гам-
ся. Облѣганіе.

Олѣ́гнувамъ, гл. уч. отъ олѣ́гѣж. Об-
лѣгнувамъ.

Олѣ́гѣж, ешъ,—нѣлъ, гл. свр. отъ олѣ́-
гамъ. Да облѣгѣж. —нѣтѣй, *прич. стр.*
Облѣгѣтѣй.

Олѣ́ивамъ и олѣ́ивувамъ (да олѣ́ивѣж), гл. ср.
Залѣивамся о (на) нѣчто, олѣивамся,
облѣивамся; обліи́пать.

Олѣ́иваніе и олѣ́ивуваніе, с. ср. отъ
олѣ́ивамъ.

Олѣ́ивѣж, ешъ,—нѣлъ, гл. свр. отъ олѣ́и-
вамъ. Да ся залѣивѣж, да ся олѣивѣж, да об-
лѣивѣж, да ся полѣивѣж; обліи́пнуть.

Олѣ́ивѣж, ишъ,—пилъ, гл. свр. отъ олѣ́и-
ивамъ и олѣ́ивамъ. Да облѣивѣж. —пѣ-
нѣй, *прич. стр.* Облѣивенѣй.

Олѣ́ивамъ и олѣ́ивамъ (да олѣ́ивѣж), гл. д.
Облѣивамъ, облѣивамъ. —мѣя, гл.
взвѣр. и *стр.* Облѣивамся въ вси-кы-ты
знаменованія.

Олѣ́иваніе и олѣ́иваніе, с. ср. отъ олѣ́и-
ивамъ и олѣ́ивамъ. Облѣиваніе.

Олѣ́тѣвамъ, гл. мн-кр. отъ олѣ́тамъ.

Олѣ́тѣж, ишъ,—тѣлъ, гл. свр. отъ олѣ́тамъ.
1) Да опадамъ, да окапѣж; облѣтѣтъ, опа́сть,
облѣзтъ, вылиня́ть. 2) Да ся изпарѣж, да
пзвѣтрѣж, да ся изгубѣж, да ся вдигѣж, да
ся махѣж; испарѣ́ться.

Олюви́ца, с. ж. Птица оледейка.

Олю́ивамъ (да олю́ивѣж), гл. д. Олупвамъ.

Олю́ивамъ (да олю́ивѣж), гл. д. Олупивамъ.

Олю́щвамъ (да олю́щѣж), гл. д. и ср.
Олушвамъ.

Ома́, вм. мома́. Употрѣблявася понѣкога прѣдъ
личны женскы имена въ звательнѣ падежъ.
Ома жено, кѣдѣ си ходила?

Омагѣ́осамъ, гл. свр. отъ омагѣ́осевамъ.
Да обаѣж —санѣй, *прич. стр.* Обананѣй.

**Омагѣ́осевамъ и омагѣ́осевувамъ (да омагѣ́о-
самъ), гл. д.** Обайвамъ. —мѣя, гл. *взвѣр.*
и *стр.* Обайвямся.

Омагѣ́осваніе и омагѣ́осваніе, с. ср. отъ
омагѣ́осевамъ. Обайваніе.

Ома́йивамъ и ома́йивамъ (да ома́йѣж), гл. д.

1) Прѣвзимамъ нѣкому мѣсли-ты, та ся
прѣнасна и ся забравѣна, та го прѣсатанос-
вамъ; обайвамъ, омагѣ́осевамъ, замайвамъ,
прѣлѣстивамъ, осатанивамъ, смайвамъ, очюд-
вамъ; восхища́ть, очаровыва́ть, поража́ть,
удивля́ть, прельща́ть, плѣня́ть, морбѣчи́ть.
Омака го съ приказѣ-ты си, съ рабо-
ты-ты си. 2) Замайвамъ, залѣивамъ, за-
шешемѣивамъ; оту́ривать. *Вино то го омака.*

—**мѣся**, 1) *гл. вѣзвр.* Замѣйнамся, забра-
вѣнамся, прѣпасѣнамся, обѣйвамся, омагѣносѣ-
мся; восхищѣться, очаровывѣваться. 2) *гл.*
стр. Бывамъ омаицѣ.

Омѣйваніе и омѣйваніе, с. ср. отъ омѣй-
вань и омѣйвань.

Омайникъ, с. ж. Който омайва нѣкого, нѣчто.

Омайнаца, с. ж. Којато омайва нѣкого, нѣчто.

Радо-ле, мома хубава, . . .
 Майка ти седи въ горень катъ,
 Майка ти маѣосница-та,
 Майка ти омаѣница-та,
 За тебе ризы съшива,
 Всякаквѣ былкѣ обшива,
 Омразни былкѣ, раздѣлѣ,
 Дано ти, Радо, намразѣ! *Пѣс.*

Ома́камъ, гл. свр. отъ **ома́квामъ**. Да ото-
пѣ, да изтопѣ. — **кантый**, прич. стр.
Отопennyй, **изтопennyй**.

Ома́квать и **ома́кувать** (да **ома́камъ**), *гл.*
д. Отопна́вать, изтопна́вать. — *мѣся*, 1) *гл.*
взвр. Натопна́вася, омацна́вася. *Омакался*
съ пельнице. 2) *гл. стр.* Быва́ть омаканъ.

Омѣкваніе и омѣкваніе, с. ср. отъ омѣ-
вань.

Омѣтъ, с. м. Мѣжко конча отъ едина годи-
на до три.

Омактѣнна с. ж. Женско кончя отъ еднѣ
годинѣ до три.

Омала, с. ж. Омарина, омална.

Омалѣксаѣ, гл. свр. отъ омалѣксаѣ.
Да отслабнѣ, да отпаднѣ, да запрѣ.

*Омалѣкѣвамъ и омалѣксувамъ (да омалѣксамя), гл. ср. *Гр.* Отслабѣвамъ, отпадамъ, запрамъ, слабѣю, ослабѣвамъ, немоуцаю, пзнемоуцавамъ, омалѣвамъ; пзнемоуцаю, отслабѣваю. *Ногы-ты ми омалѣксаж и на цѣхъ да паднѣ. Омалѣксаж ми рѣцѣ-ты.*

Омалѣксване и омалѣксуване, с. ср. отъ
омалѣксваѣ.

Омалита, с. ж. Голѣма горящина; омала, омарнива, умарнина, маранна, тяжчина, задуха, задухъ, жежчина, жега; зной, жарѣ. *Омалита ми паднѣ*, станѣ ми много горящо, много тяжко.

Омалѣтый, — лѣнь и — лѣнь, лѣна, лѣно, *пр.*
За вѣрѣмя-то : когато има омалѣж, омалѣнинаж,
маранѣна. *Омалѣно вѣрѣмя.*

Омалоу́швамь и **омалоу́шнамь** (да омалоу́шижъ), *гл. д.* Оставямъ нѣкого съ малко душъ; **омаломощнамь**. *Тойъ възъа, чловѣкъ-тъ удриа, дори го омалодуши.* — **мси**, *гл. стр.* Бывамъ омалодушенъ, омаломощвамъ.

Омалоу́шване и омалоу́шване, с. ср.
отъ омалоу́шванѣ.

Омалодушѣжъ, ишѣ, — шилѣ, гл. свр. отъ

омалоду́шнамъ и омалоду́шнямъ. Да омало́мощъ. — *шештый, прич. стр.* Омало́мощеный.

Омало́мѣнѣнъ и омало́мѣнѣнъ (да омало́мѣнѣ), *гл. д.* Направленъ пѣлаго да ослабѣе, зненъ пѣкому силѣ-тѣ, изнуренъ го, омалодушенъ; истомѣять, изну-рять, истощать. — *Женя, гл. стр.* Бывае омаложенъ, изнуравася, омалодушався.

Омаломѡщваніе и омаломѡщуваніе, с. ср.
отъ омаломѡщиваѣ.

Омало́мощнъ, ишь, — *пиль, гл. свр. отъ*
омало́мощвамь. Да отслабѣ, да изнури, да омалодушѣ; истомѣть, изнури́ть, истощи́ть.—*щѣнъ, прич. стр.* Отслабѣшый, изнуреный, омалодушный; **истомлённый**, **изнурённый**, **истощённый**.

Омалѣвамъ (да омалѣжъ), *гл. ср.* 1) Ставамъ малѣкъ, по-малѣкъ; намалявамъ, спадамъ, смалѣвамъ; малѣть, убавляться, уменьшаться, умалѣться. *Вода та омалѣва*, спада; нѣзится. *День-тъ омалѣва*, става по-кѣжъ. *Омалѣжъ ми болѣжъ-тъ.*

2) Слабѣжъ, ослабѣвамъ, отслабѣвамъ, отпадамъ, запирамъ, немоцѣямъ, пзнемоцѣявамъ, пзнемогвамъ, омаляксамъ; пзнемогѣть, отслабѣвать. *Омалѣжъ отъ гладъ. Омалѣжъ ми крака-та. Омалѣжъ му рѣчѣ-тъ.*

3) Като *гл. безл.* съ мѣстоимение; *омалѣва ми*, става ми злѣ, прѣмалѣва ми, прѣмалѣва ми, иде ми да паднѣ въ не-свѣсть. *Омалѣ ми на корема.*

Омангѡлвамъ и омангѡлювамъ (да омангѡлѣ), гл. д. Направямъ нѣчто циганскы, както го правятъ Цигани-ты

**Омангѣлваніе и омангѣлюваніе, с. ср.
отъ омангѣлвань.**

Омангóлѣж, ишь, — лиль, *гл. свр. отъ омангóлвамь*. — **лентый**, *прич. стр.*

Омáница, с. ж. Не ждрѣбилася още кобыла.

Омáнт, с. ж. 1) Раст. *Inula helenium*, чер-
ноко́сь; девяси́ль лека́рственный. 2) Раст.
Telekia speciosa.

Омáра и

Омáрина, с. ж. Рѣдка мýгла, пара утрень и
вечерь надъ долины-ты, надъ села-та ; омá-
ра. Да ся вдигне омара-та.

Омѣрица, ум. ж. отъ омѣра.

Омáричка, ум. ж. отъ омáрица.

Омáринна, с. ж. Омалина.

Омаскарѣѣ, *и́шь*,—*рѣѣ*, *гл. свр.* отъ омаскарѣавашь. Да обезчестѣ, да осрамѣ. —*рѣнѣѣ*, *прич. стр.* Обезчестенѣѣѣ, осраменѣѣѣ.

Омаскаріваць (да **омаскаріж**), *гл. д.* Обезчестіваць, осрамаваць, пасрамаваць; обезчэшчываць, опозб́риваць, **око́рбчываць**, **опод́ліваць**, **ошэльмываць**. — **МЯ**, *гл. вэр.*

и *стр.* Обезчестиавамся, осрамаивамся, посрамаивамся.

Омаскаріаваніе, *с. ср.* отъ **омаскаріавамъ** и **омаскаріавамся**.

Оматорѣвамъ (да **оматорѣжъ**), *гл. ср.* 1) Ставамъ мжжъ, възрастенъ; матерѣтъ. 2) Остарѣвамъ.

Оматорѣваніе, *с. ср.* отъ **оматорѣвамъ**.

Оматорѣжъ, *ешъ*, — *рѣлъ*, *гл. ср.* отъ **оматорѣвамъ**. 1) Да станж мжжъ, възрастенъ, пѣнолѣтенъ; **выматорѣтъ**. 2) Да остарѣжъ, да застарѣжъ; **состарѣться**.

Омахъ, *с. м.* Вѣдрина, прохлада, хладина, хладъ, вѣтрина; свѣжесть.

Омачѣжъ (да *ся*), *ишь*, — *чилася*, *гл. възвр. ср.* За *мачжъ*: да роди малкы-ты си; да *ся* окоти; **окотѣться**.

Омашекъ и

Омашлякъ, *с. м.* Врѣлина, пржтъ, тонага, сопа; пѣлка, дубіна, ослобина, ослобъ, жердь.

Омашлячя, *у.м. ср.* отъ **омашлякъ**.

Омаювамъ (да **омаѣжъ**), *гл. д.* Омайвамъ.

Омаѣжъ, *ешъ*, — *маѣлъ*, *гл. д.* отъ **омаѣвамъ** и **омаювамъ**. 1) Да замажъ, да смажъ, да обажъ, да омаѣюсамъ, да прѣльстжъ, да осатанжъ; **восхитѣть**, **очаровѣть**, **поразиѣть**, **удивиѣть**, **пѣннѣть**. 2) Да замажъ, да залишжъ, да зашемеджъ; **отѣурить**. **Омаѣнѣый**, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

***Омбаръ**, *с. м. Т. в.м.* **хамбаръ**.

***Омбрѣла**, *с. ж.* Справа за пазеніе отъ дѣждъ; чаджръ; парасолъ, зонтикъ.

Ометѣжъ, *ешъ*, **омѣтохъ**, **омѣлъ**, *гл. ср.* отъ **омѣтамъ**. Да пометжъ, да пметжъ, да приметжъ; **вымести**, **помести**. — **тѣнѣый**, *прич. стр.* Пометенѣый, пзметенѣый, приметенѣый; **выметеннѣый**, **пометѣннѣый**.

Омѣчѣжъ (да *ся*), *ишь*, — *чилася*, *гл. възвр. ср.* За *мечжъ*: да роди меча, да *ся* оцени.

Омилѣвамъ (да **омилѣжъ**), *гл. ср.* Ставамъ милъ, драгъ; **домилѣвамъ**, **вдражмаивамся**.

Стано, Стано, прѣвена забѣлко,
Омилѣ ми твоѣа хубавина,
Хубавина, Стано, гыздавина.
—Ако съмъ ти войно, омилѣла,
Ты си дойди кой день до вечера. *Пѣс.*

Шіеніе му омръзжло,
Краденіе му омилѣло:
Укради: чичи чуловы,
На ука брѣзъы бѣволъты. *Пѣс.*

Омилѣваніе, *с. ср.* отъ **омилѣвамъ**.

Омилѣжъ, *ешъ*, — *лѣлъ*, *гл. ср.* отъ **омилѣвамъ**. Да домилѣжъ, да *ся* вдражжъ.

Омисирѣжъ (да *ся*), *ишь*, — *чилася*, *гл. възвр. ср.* Да *ся* умыслжъ, да *ся* замыслжъ, да укловнжъ като мисиржжъ; да *ся* опуйчжъ. *Омисирчился като мисиржжъ на говно.*

Омѣтамъ (да **ометжъ**), *гл. д.* 1) Съ метеніе очистивамъ; **помитамъ**, **примитамъ**, **измитамъ**, **избрѣксамъ**; **обметѣтъ**, **выметѣтъ**, **сметѣтъ**. *Ометохъ двора*. 2) Обирамъ, **пзнадамъ** съ метеніе *всичко*. *Омете сахана*, что *то* имаше по него *обра*, та *го* *пзнаде*. — *мся*, 1) *гл. възвр.* Съ метеніе *чистжся*, *изчистжсамся*. 2) **Отивамъ** *си* *безъ* да *мѣ* *види* *нѣкой*; **пзмѣкжсамся**, **изчпжствжсамся**. 3) *гл. стр.* Бывамъ *ометенъ*.

Омѣтаніе, *с. ср.* отъ **омѣтамъ** и **омѣтамся**.

Омѣткамъ, *гл. д. ср.* Да *пзходжъ*, да *пзброджъ* много *мѣста*. *Омиткажъ е цѣло-то село*.

Омѣтъ, *с. м.* Метла, съ *кожъто* *омитать* *мѣкынжъ-тжъ*, *кога* *вѣжътъ* *нѣчто* на *врахъ*.

***Омнѣдисѣжъ**, *ешъ*, *гл. ср.* *Гр.* **Прплпчнамъ**, **мѣзамъ**, **омѣсвамъ**; **походѣтъ**. *Омнѣдисѣе на едѣ-кого*.

Омотѣвамъ (да **омотѣжъ**), *гл. д.* 1) Намотавамъ *около* *нѣчто*; **обмѣтыватъ**. *Омоталъ го около крѣста си*. 2) **Заплитамъ** *нѣкого* въ *нѣчто*; **запѣтыватъ**, **опутыватъ**, **обмѣтыватъ**. *Тѣй го е омоталъ въ работжъ-тжъ, дѣто* *никога* *нѣма* да *ся* *избави*. — *мся*, 1) *гл. възвр.* **Заплитамся**, **уплптамся**, **забрѣкжсамся** въ *нѣчто*; **запѣтыватся**, **опутыватся**. *Омотался въ еднжъ белжъ*. 2) Намотавамъ *нѣчто* *около* *себе-си*; **обмѣтыватся**. 3) *гл. стр.* Бывамъ *омотанъ*; **обмѣтыватся**.

Омотѣваніе, *с. ср.* отъ **омотѣвамъ** и **омотавамся**.

Омотѣжъ, *ешъ*, — *тѣлъ*, *гл. ср.* отъ **омотѣвамъ**. 1) Да *намотажъ*; **обмотѣтъ**. 2) Да *замотажъ*, да *заплетжъ*, да *уплетжъ*; **запѣтатъ**, **опутатъ**. — **тѣнѣый**, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Омочѣвамъ и **омочѣювамъ** (да **омочѣжъ**), *гл. д.* **Намокровжамъ**, **наквасжамъ**, **натопжамъ**, **поливжамъ** съ *воджъ*; **намочиватъ**, **обмачиватъ**, **омочѣтъ**. — *мся*, 1) *гл. възвр.* **Намокровжамся**, **наквасжамся**, **поливжамся** съ *воджъ*; **намочиватся**, **обмачиватся**, **омочѣтъся**. 2) *гл. стр.* Бывамъ *омоченъ*.

Омочѣваніе и **омочѣюваніе**, *с. ср.* стъ **омочѣвамъ** и **омочѣювамъ**.

Омочѣжъ, *ишь*, — *чилъ*, *гл. ср.* отъ **омочѣвамъ**. Да *намокжъ*, да *наквасжъ*, да *натопжъ*, да *полѣжъ*; **намочѣтъ**, **обмочѣтъ**, **омочѣтъ**. — **чѣпѣый**, *прич. стр.* **Намокренѣый**, **наквасенѣый**, **полѣнѣый** съ *воджъ*; **намочѣннѣый**, **обмочѣннѣый**, **омочѣннѣый**.

Омраза, *с. ж.* **Омразина**, **омразъ**: 1) **Мразеніе**, **ненавнжжданіе**, **ненавнжсть**, **вражда**, **зложелатѣлство**; **нѣнавнжсть**. *Захванжжли съ любовъ, свѣржшили съ омразжъ*. 2) **Баране**,

— **Опрѣзва и опрѣзнува, гл. безл. съ мѣстоимен. ми, омръзва ми:** дотягнува ми, досажда ми ся, додѣва ми ся, бѣжтис-вамъ, бездисвамся; **миѣ** надѣждаетъ, я чув-ствую омерзѣніе, отвращеніе. *Омръзня*

ми да ходи и да дождамъ. Омръз-
нхло и да го гланда боленъ. — Тато,
побѣлъ ми глава-та, омръзнь ми же-
на-та. Омръзньлхъ му свѣтъ-тъ, та си
хваньлхъ свѣтила-та. По нашъ Николъ
омръзнь ми и Свѣтлый Никола.

Омръзване и омръзнуване, с. ср. отъ
омръзвать.

Омръзний, гл. ср. Омръзвать. *Что е съ
обичъ, оно не омръзния.*

Омръзниане, с. ср. отъ омръзниамъ.

Омръзнь, ешь, — нхъ, гл. свр. отъ ом-
ръзвать и омръзнувать. Да дотягнь, да
досаждъ, да ся погнушъ; омерзѣть, надобѣсть,
наскучить, опостылѣть, опротивѣть.
Омръзньлхъ; опостылхъ, опостылхъ.

Омрълѣхъ (да ся), ишь — шилъ, гл. свр.
отъ омрълѣшамъ. Да станъ мрълушавъ,
омрълушенъ; да отпади, да уклѣви. да
ся умыслъ. — *шеный, прич. стр.* Мръ-
лушавый, умрълушеный, уклѣви-
хъ, умысленый, отпади-хъ; истомлен-
ный, истощенный.

Омрълѣшамъ (да ся омрълѣхъ), гл. взвр.
Ставамъ мрълушавъ, омрълушенъ; отпадамъ,
уклѣввамъ, умыслювамъ. *Омрълушилъ
е, не му ся ничто работи.*

Омрълѣшане, с. ср. отъ омрълѣшамъ.

Омрълювамъ (да омрълѣхъ), гл. д. Напѣс-
к-вамъ, намац-вамъ, упѣс-к-вамъ, умац-вамъ съ
нѣчто нечисто; омундар-вамъ; намарывать,
напѣс-к-вать, засѣливать. — *мся, гл. взвр.*
и *стр.* Напѣс-к-вамъ, намац-вамъ, упѣс-
к-вамъ, умац-вамъ; намарываться, напѣс-
к-ваться, засѣливаться.

Омрълюване, с. ср. отъ омрълювамъ и
омрълювамъ.

Омрълѣхъ, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ омръ-
лювамъ. Да напѣс-камъ, да намац-камъ, да
упѣс-камъ, да умац-камъ, да омундар-
камъ; намарать, напѣс-кать, засѣлить. — *леный,*
прич. стр. Напѣс-каный, намац-каный, упѣс-
каный, умац-каный, омундареный; намаран-
ный, напѣс-каный, засѣленный.

Омръсѣхъ, ишь, — сѣлъ, гл. свр. отъ омръ-
сѣивамъ. 1) Да огалатъ, да омръсѣхъ, да
омундарѣхъ. 2) Да облажъ. — *сѣный, прич.*
стр. 1) Огалатеный, омръсѣеный, омунда-
реный. 2) Облаженый.

Омръсѣивамъ (да омръсѣхъ), гл. д. Умръсѣ-
ивамъ: 1) Направямъ нѣчто да стане мръсно,
нечисто; огалат-вамъ, огалат-камъ, опоганѣ-
вать, омръсѣ-вамъ, омундарѣ-вамъ; опоганѣ-
вать, 2) Давамъ нѣкому да нае бланно
въ постенъ день, облажѣивамъ; скоробитъ.
— *мся, 1) гл. взвр.* Омръсѣивамъ себе-си;
огалат-вамъ, облажѣивамъ. 2) гл. стр. Бы-
вамъ омръсенъ; опоганѣиваться, осквер-

нѣться; скоробитъ. *Ако ся омръсѣхъ,
за агня печено да ся омръсѣхъ, а не за
кайце варено.*

Омръсѣиване, с. ср. отъ омръсѣивамъ и
омръсѣивамъ.

Омръшавѣивамъ (да омръшавѣхъ), гл. ср.
Ставамъ мръшавъ; измръшавѣивамъ, ослабѣ-
ивамъ, отыѣивамъ, отпадамъ, изпадамъ, поста-
лѣхъ; худѣть, отошѣвать, осбываться.

Омръшавѣиване, с. ср. отъ омръшавѣ-
ивамъ.

Омръшавѣхъ, ешь, — вѣлъ, гл. свр. отъ
омръшавѣивамъ. Да измръшавѣхъ, да из-
тънѣхъ, да изпади, да отыѣхъ, да ослаби, да
отпади; исхудать, исхудѣть, поху-
дѣть, отошѣть, осунуться.

***Омѣзъ**, с. м. Т. Пленка. *Конь-тъ си обръг-
нхъ омѣза.*

Омундар-вамъ и омундаривамъ (да омун-
дарѣхъ), гл. д. Направямъ нѣчто да стане
мундаръ, нечисто; омрълювамъ. — *мся, 1)*
гл. взвр. Ставамъ мундаръ; омрълювамъ.
2) гл. стр. Бывамъ омундаренъ.

Омундарване и омундариване, с. ср.
отъ омундар-вамъ.

Омундарѣхъ, ишь — рѣлъ, гл. свр. отъ омун-
дар-вамъ и омундаривамъ. Да омръсѣхъ.
— *реный, прич. стр.* Омръсѣ-
еный, омръсеный.

Омѣк-вамъ и омѣк-нувамъ (да омѣк-
нхъ), гл. д. 1) Съ мѣкнате изваждамъ; изоп-
вамъ, изтрѣ-вамъ, измѣк-вамъ, изску-
б-вамъ; вымѣк-ать, вырѣ-вать, отдѣр-
гивать, извлекать, *Омѣк-нхъ му брадѣ-
тъ, оскубъ му ж.* 2) Въвличамъ нѣчто
вътрѣ нѣждѣ; вмѣч-амъ, вмѣк-амъ, намѣк-
амъ; втѣс-к-вать. *Едвамъ го омѣк-нхъ въ
двора.* 3) Съ силъ, мѣчно обличамъ нѣ-
что; намѣк-амъ, навличамъ; натѣгивать.
Омѣк-нхъ си потурѣ-тъ. 4) Втыкамъ нѣ-
что въ рѣцѣ нѣкому; втѣп-рамъ, втѣп-
ивамъ, втрап-ивамъ; всбыв-вать въ руку что.
Омѣк-нхъ му едѣхъ калпавъ парѣ. —
— *мся, 1) гл. взвр.* Влѣзамъ нѣждѣ, въ-
вѣрамъ нѣждѣ въ тѣсно, измеждѣ нава-
лицъ; вмѣк-амъ; втираться, втѣс-к-ивать-
ся, втѣс-к-иваться. *Омѣк-нхъ въ црък-вѣ.*
2) Влѣзамъ нѣждѣ скритно, безъ да мя
усѣт-ать; вмѣч-амъ; вкѣд-иваться, вкѣ-
р-иваться. *Ношѣхъ ся омѣк-нхъ въ село.*
3) гл. стр. Бывамъ омѣк-нхъ,

Омѣк-ване и омѣк-нуване, с. ср. отъ
омѣк-вамъ и омѣк-ивамъ.

Омѣк-нхъ, ешь, — нхъ, гл. свр. отъ омѣк-
ивамъ. — *нхъ, прич. стр.*

Омѣгвалникъ, с. м. Мыйникъ, мый-
никъ, помывникъ, водникъ; рукомой-
ная, судомойная.

Омѣвалничя, ум. ср. отъ **омѣвалникъ**.
Омѣвамъ (да **омѣжъ**), гл. д. Очиствамъ нѣ-
 что съ водѣ; **пзмывамъ**, **изплакнамъ**, **оплак-**
намъ; **вымываѣтъ**, **обмываѣтъ**, **омываѣтъ**, **пе-**
ремываѣтъ, **подмываѣтъ**, **смываѣтъ**. *Горчи*
ли ти языкъ-тъ, омѣй го. По-лесно е
себе-си да почернишь, а не арапина да
омыешь. Омѣй си крака-та, че ще ми-
не царь-тъ. — **мся**, 1) гл. *взвзр.* Очи-
 ствама съ мѣнею; **пзмывама**; **умываѣтся**,
омываѣтся. *Сама рѣка и въ море-то не*
може ся омые. 2) гл. *стр.* Бывамъ
омыѣтъ; **омываѣтся**. *Омылася лъжица-та,*
та станѣла паница. — Не ще го омые
ни Бѣло море, ничто нѣма да му помогне,
ничто не може да му обѣли лице-то. —
Омыахъ си рѣчъ-тъ отъ нѣчто, не ся
брѣкамъ въ него, не ще бѣде моя вина,
ако излѣзе злѣ. — Омилъ си очи-тъ отъ
нѣчто, изгубилъ го, умрѣло му.

Омѣване, с. ср. отъ **омѣвамъ** и **омѣ-**
вама.

Омѣвка, с. ж. Мывка, помывка, отрѣбка,
 пачавра.

Омѣвалникъ, с. м. Омывальникъ.

Омыслъ, с. м. 1) Намѣрение, мысль, прѣ-
 мыслюваніе, каненіе, тѣмленіе, ниетъ, умуть;
 намѣреніе. *Правѣхъ го съ омыслъ, гонѣхъ*
съ него нѣчто. Не го направихъ съ лошъ
омыслъ. 2) Съмненіе, съмняваніе, шупе;
 подозрѣніе. *Имамъ омыслъ, че работа-*
та не е была така.

Омѣжъ, ешь, **омѣлъ**, гл. *свр.* отъ **омѣ-**
вамъ. Да измыѣ, да изплакнѣ, да оплак-
 нѣ; **вымыѣтъ**, **обмыѣтъ**, **омыѣтъ**, **перемыѣтъ**,
подмыѣтъ, **смыѣтъ**. — **Омѣтитѣй**, *прич. стр.*
 Измытитѣй, изплакнѣтитѣй, оплакнѣтитѣй. —
Нѣмамъ отъ него омѣжъ главѣ, не мо-
гъ да ся отрѣжъ отъ него, нѣмамъ мира
отъ крѣкнѣние-то му, отъ укоры-ты му.

Омѣжъ, ешь, — **налъ**, гл. *свр. д.* Да очистѣ
 клѣчище, коноше, лѣтъ отъ клѣчки-ты; да
 одръзамъ, да одръцамъ, да отрѣбѣжъ; **об-**
мыкаѣтъ.

Омѣдрѣжъ, ишь, — **рилъ**, гл. *свр.* отъ **омѣ-**
дрѣвамъ. Да вразумѣ, да образумѣ, да
 умѣдрѣжъ; **образумѣтъ**, **остепенѣтъ**.

Омѣдрѣвамъ (да **омѣдрѣжъ**), гл. д. Докар-
 вамъ нѣкого на умъ, докарвамъ го, оправ-
 вамъ го на правѣй пѣтъ; **вразумѣвамъ**,
образумѣвамъ, **умѣдрѣвамъ**; **образумѣвать**,
остепенѣтъ. — **мся**, гл. *взвзр.* Дохождамъ
 на умъ, добывамъ умъ, ставамъ уменъ, раз-
 уменъ; **вразумѣвама**, **образумѣвама**, **умѣ-**
дрѣвама; **образумѣваться**, **остепенѣваться**.

Омѣдрѣване, с. ср. отъ **омѣдрѣвамъ** и
омѣдрѣвама.

Омѣжвамъ и **омѣжювамъ** (да **омѣжъ**),

гл. д. Давамъ момѣ, вдовицѣ за мѣжъ;
 оженвамъ, обулчнамъ; **выдаваѣтъ за мужъ**.
Омѣжилъ сестрѣ си.

Прядите, прѣжѣтъ, прядите,
 Да омѣжѣтъ Дрѣмушѣ
 За кого, майко, за кого,
 За кого не ме омѣжишь? *Пѣс.*

— **мся**, гл. *взвзр.* Зимама си мѣжъ; ожен-
 вамся, обулчнамся, задомиавамся; **выходѣтъ**
за мужъ.

Омѣжване и **омѣжюване**, с. ср. отъ
омѣжвамъ и **омѣжвама**.

Омѣжѣжъ, ишь, — **жалъ**, гл. *свр.* отъ **омѣж-**
вамъ. Да оженѣ, да обулчѣ, да задомѣ;
вѣдаѣтъ за мужъ. — **жена**, *прич. стр.*
 Оженена, обулчена, задомѣна; **вѣмужная**.

Омѣкнамъ и **омѣкнувамъ** (да **омѣкнѣ**), гл.
 ср. 1) Ставамъ мякъ, мякнѣ; **мягчѣтъ**,
мякнѣтъ, **намякаѣтъ**. *Кожѣ-та омѣкнѣ.*
Мѣтъ че омѣкнѣ, тебѣ че олекнѣ. 2)
 За врѣмя-то: ставамъ **пѣ-топлѣ**, **студѣ-тъ**
поспадва. *Врѣмя-то омѣкнѣ, станѣ*
пѣ-топлѣ, не е много студено, пѣ-мяко е, студѣтъ
ся смали, поспадна.

Омѣкване и **омѣкнѣване**, с. ср. отъ **омѣ-**
кнамъ.

Омѣкнѣжъ, ешь, — **жалъ**, гл. *свр.* отъ **омѣк-**
намъ и **омѣкнувамъ**: **обмякнѣтъ**, **отмяк-**
нѣтъ, **перемѣкнѣтъ**. *Омѣкнѣжѣ*; **мяк-**
лѣ, **обмяклѣ**, **перемѣклѣ**.

Омѣкотѣжъ, ишь, — **тилъ**, гл. *свр.* отъ **омѣ-**
котѣвамъ. Да омѣкчѣ, да смѣкчѣ; **об-**
мягчѣтъ, **смѣкчѣтъ**. — **тѣпѣ**, *прич. стр.*
 Омѣкчѣнѣ, смѣкчѣнѣ; **обмягчѣнѣ**,
смѣкчѣнѣ.

Омѣкотѣвамъ (да **омѣкотѣжъ**), гл. д. Напра-
 вамъ нѣчто да стане мяко; **омѣкчавамъ**,
смѣкчавамъ; **обмягчаѣтъ**, **смѣкчаѣтъ**. — **мся**,
 1) гл. *взвзр.* Омѣкчамъ, омѣкчувамъ. 2)
 гл. *стр.* Бывамъ омѣкотѣнѣ; **омѣкчавама**,
смѣкчавама; **обмягчаѣмся**, **смѣкчаѣмся**.

Омѣкотѣване, с. ср. отъ **омѣкотѣвамъ**.

Омѣкчѣжъ, ишь, — **чилъ**, гл. *свр.* отъ **омѣк-**
чѣвамъ. Да омѣкотѣ. — **чѣпѣ**, *прич.*
стр. Омѣкотѣнѣ.

Омѣкчѣвамъ (да **омѣкчѣжъ**) гл. д. Омѣко-
 тѣвамъ. — **мся**, гл. *взвзр.* и *стр.* Омѣ-
 котѣвама.

Омѣкчѣване, с. ср. отъ **омѣкчѣвамъ**.

Омѣзѣтитѣй, тѣ, то, то, *пр.* Приличѣтѣй,
 личѣтѣй, хубавѣтѣй, лѣтѣтѣй. *Вѣковѣта като*
качѣнѣицѣжъ, омѣзѣта като игличѣицѣжъ.

***Омѣзъ**, с. м. *Гр.* 1) Прилика. *Това нѣ-*
что е на тоа омѣзъ, докарва на едѣ-ко-
си. 2) Лице. *Омѣзъ да не види!*

***Омѣсавамъ** и **омѣсувамъ**, гл. ср. *Гр.*
 Приличамъ, идѣ, мѣзамъ, омѣнадеуѣ,
 уидѣсавамъ; **походѣтъ**.

Омѣсване и **омѣсуване**, с. ср. отъ **омѣсвамъ**. Омѣзъ, приличане.

Она́, *мѣст. ж.* отъ онѣ. Тѣа; она́.

Онази и **она́зи**, *мѣст. ж.* отъ **онѣзи**. Оназа.

Она́ка, *нар.* 1) Онако, онакъ, онаѣй, онакъ, не така, а другоначе; *и́нако*, *и́наче*. 2) Натата, натакакъ; натамо, натамъ, натамъ; *туда́*, *въ ту сторону́*. *По́-онака*, *по́-нататъкъ*; *да́лѣе*.

Ми отишьлъ по́-онака,
Ми ѣхъ нашымъ негѣмъ майкѣ,
Си продава голѣмъ герданъ,
Да откупи два-та сына *Пѣс.*

Она́кай, *нар.* Въ изреченне: *онакаѣй вакаѣй*, *насамъ натамъ, натамъ навамъ, нагорѣ надолѣ; туда́ сюда́*. *Бури-тѣи по́тѣралѣи ладѣж-тѣи онака вака*.

Онаквѣсь, **онаквѣсь**, *мѣст. ж.* и *ср.* Онакава, онаково. *Таквось онаквось*.

Она́квѣый, *ва, во, мѣст.* Онаквѣъ.

Она́ко и **она́къ**, *нар.* Онака.

Она́къвъ, **онака́ва**, **онако́во**, *мѣст.* Что не е такъвъ, что не е така, а другоначе; *онаквѣый*, *и́наквѣый*; *и́накѣй*, *и́наковѣый*, *и́ноѣй*. *Такъвъ онаквѣъ: а)* И такъвъ, и *и́наквѣвъ*. *б)* Ничто и никакъвъ, много лошъ, вснакакъвъ; *такѣй сѣкѣй*.

Она́мо, *нар.* На онова мѣсто, тамъ, тамѣ, ондѣ; *тамъ*. *Тамо онамо*, и *тукъ*, и *тамъ*, *насамъ натамъ, онакаѣй вакаѣй; туда́ сюда́, тамъ и сямъ*.

Она́на, *мѣст. ж.* отъ **онѣый**, **онѣа**.

Онда́лѣжѣи́на, с. м. *Т.* Който събира ондалѣжа.

Онда́лѣжѣ, с. м. *Т.* Десята часть, отъ десять едно, что зима правителство-то отъ земны-тѣи рожбы; *десятина*, *десятъжѣ*; *десятина*.

Ондѣнь, с. м. День-тъ, что е слѣдъ утрѣшній; *другѣй день*, *заутрѣшникъ*; *послѣ-завтрашній день*.

Ондѣ, **ондѣва**, **ондѣй** и **ондѣка**, *нар.* На онова мѣсто, тамъ, тамѣа, тамкана, тамѣ, татѣкъ; *тамъ*. *Ондѣ си иматѣ мома хубава*. — *Ондѣ ондѣ: а)* Тукъ тамъ. *б)* Сегысь тогысь.

Ондѣ юнакъ неженетъ,
Ондѣ мома хубава,
Смысли да го оженишь. *Пѣс.*

Онеми́рѣж, *и́шь*,—*и́рълъ*, *гл. свр.* отъ **онепри́ивамъ**; *обезпоко́ить*.

Онеми́рѣивамъ (да **онепри́рѣж**), *гл. д.* Не оставямъ на мира; *кѣтъжѣ*, *закачямъ*, *додѣвамъ*, *бръкамъ*; *обезпоко́ивать*.

Онеми́рѣиване, с. ср. отъ **онепри́ивамъ**.

Онепраща́вамъ (да **онепраща́ж** и да **онепраща́ж**), *гл. д.* Извръшамъ нѣкому пѣка-

кѣж неправѣж, клеветѣж; *оскрѣбѣвамъ*; *оби-жѣтъ*.

Онепраща́ване, с. ср. отъ **онепраща́-вамъ**.

Онепраща́ж, *и́шь*,—*да́ръ*, и

Онепраща́ж, *и́шь*,—*да́ръ*, *гл. свр.* отъ **онепраща́вамъ**. Да *оскрѣбѣж*; *оби́дѣтъ*. — *да́ръжѣи*, *прич. стр.* *Оскрѣбѣный*; *оби́жен-ный*.

Онѣзи, **она́зи**, **онѣзи**, **онѣзи**, **онѣзи** и **она́зъ** и **она́сь**, **онѣзъ** и **онѣсь**, **онѣзъ** и **онѣсь**, *мѣст.* Что е тамъ, сръщѣны, та го виждамы; *онѣый*, *онѣа*, *онѣа*, *онѣа*, *онѣа*, *ноѣ*, *наѣ*, *нова*; *тоѣ*, *та*, *то*. *Онѣзи столѣ, онази кѣжица, онѣзи люде*. *И той за колѣ и онѣзи за вѣже*. — *Онѣзи ми ти*, казва ся за усиление. *Онѣзи ми ти чловѣкъ, онази ми ти жена*.—*Онѣзи свѣтъ*, *она свѣтъ*, *другѣй свѣтъ*, който ще настане, който ще живѣемъ слѣдъ смръть-тѣи сп. *Онѣзи свѣтъ не е като този*. *Връ-нѣлся отъ онѣзи свѣтъ*. *Отъ онѣзи свѣтъ никой не ся е врънѣлся*. *Никой не знае, что има на онѣзи свѣтъ*. *Щѣ ти го дамъ на онѣзи свѣтъ*.

Онѣзика и **онѣзикана**, *мѣст.* *смякч.* отъ **онѣзи**.

Онѣй, *мѣст. мн. ч.* отъ онѣ.

Онѣкнѣвамъ и **онѣкнѣвамъ** (да **онѣкнѣж**), *гл. ср.* *Навождамъ главѣ надолу*, *носрънѣвамъ*, *угрънѣвамъ*, *замысливамъ*, *уклюнѣвамъ*.

Еано, моме Еано,
Что си онѣкнѣла
Като зръло просо,
Зръло и прѣзръло,
Прѣзръла пшеница? *Пѣс.*

Онѣкнѣване и **онѣкнѣване**, с. ср. отъ **онѣкнѣвамъ**.

Онѣкнѣж, *и́шь*,—*и́рълъ*, *гл. свр.* отъ **онѣкнѣвамъ** и **онѣкнѣвамъ**.

***Онѣлѣжѣ**, с. м. *Т.* 1) Пара, что връви десять пары. 2) Дѣска дѣга десять пяди.

Онѣлѣжѣ, *у.м. ср.* отъ **онѣлѣжѣ**.

Онѣо, *мѣст. ср.* отъ онѣ.

Онѣо, *мѣст.* като с. *Вмѣсто* *имѣя*, което ся употребѣява намѣсто всако друго, кога не дойде то изведиѣжъ на *умъ*; *и́накво-то*; *тово*, *тогѣ*, *товоѣнока*. *По́дай оно-то*. *Видѣ ми оно-то?* *Оно*, *брате*, *не е като оно*, *оно е малкѣ пералкѣ*.

Оновѣ, *мѣст. ср.* отъ **онѣый**, **онѣа**. *Онѣзи*, *онѣсь*, *онѣй*.

Оновѣчка, *мѣст. смякч.* отъ **оновѣ**. *Онѣзика*, *онѣскана*, *онѣйцакъ*.

Онѣгѣдѣиѣ и **онѣгѣиѣ**, *нар.* *Минѣлѣ-тѣ* *годинѣ*, *лани*; *въ прошлѣмъ году*.

Онѣдѣиѣ и

Онѣждамъ, *гл. д.* *Употрѣбѣявамъ* *намѣсто* *вса-*

кой другъ глаголъ, когато не нѣй дойде той изведиждъ на умъ, или когато не искамы да го кажемъ; *инаквямъ. Да не бѣше излѣзло оно-то, да оножда оно-то, оно-то цкаше да мя изоножда. То мя оножда, азъ го онождамъ, то мя оножда, азъ го онождамъ.*

Оно́ждание, с. ср. отъ оно́ждамъ.

Оно́зи, мѣст. ср. отъ оно́зи. Онова.

Оно́зика, мѣст. смякч. отъ оно́зи.

Оно́зъ, мѣст. ср. отъ оно́зи. Онова.

Оно́мнясь, нар. Прѣди нѣколко дена; оногдасъ, оно́мѣни, оно́мнясь.

Оно́мняшиный, — шнь и — шень, шня, шне, пр. Станѣлѣый оно́мнясь, прѣди нѣколко дена; оногдѣшній, оно́мѣнишиный, оно́мняшній.

Оно́скана, мѣст. смякч. отъ оно́сь.

Оно́сь, мѣст. ср. отъ оно́зи. Онова, онозъ.

Оно́сца и оно́цица, мѣст. Еде-кой-си, нѣкой-си; такой-то.

Оно́уй, мѣст. ср. Онова. *Туй онуй*, едно друго. *И туй мое и онуй за мене.*

Оно́уцакъ, мѣст. смякч. отъ оно́уй. Оновачка, оно́скана, оно́зика.

Онъ, с. м. Шестнадесято слово, шестнадесята буква отъ Словянскъ-тѣ азбука, о; онъ.

Онъ, она, оно, они, онѣ, мѣст. трете лице. Той, та, то; онъ, она, оно. *Онъ си мя въ очи гляда. Она му вели и говори. Оно му ся моли.*

Онъ́равѣж, ишь,—вилъ, гл. свр. отъ онъ́равивамъ. Да изгалатъ, да изхайтъ, да изхуйлузъ; *извѣдѣть. — веный, прич. стр.* Изгалатеный, изхайтеный; изхуйлузѣный, развалѣный; *извѣженный.*

Онъ́равямъ (да онъ́равѣж), гл. д. Научвамъ пѣкого на нѣчто лоше, непохвално; изгалащамъ, изхайтвямъ, изхуйлузавямъ, развалямъ; *извѣживать. — мся, 1) гл. въсвр.* Разваламся, изгалащамся, изхайтвямся, изхуйлузавямся; *извѣживаться, портѣться. 2) гл. стр.* Бывамъ онъ́равенъ.

Онъ́равѣние, с. ср. отъ онъ́равямъ и онъ́равивамъ.

Онъ́и, она, она́, она́, онова́, мѣст. Ози, онази, онова, ной, нана, нова; *оны́й, тотъ, та, то, этотъ. Она день*, завчера, заючеръ, заючеръ, пѣни, нѣкиеска, нѣпѣ; *позавчера*, трѣтьяго дня. *По-она день*, по-завчера; *четвѣртаго дня. Онѣж недѣльж*, мпѣж-тѣ недѣльж; *на прошлой недѣль. Онѣж годинѣж*, минѣж-тѣ годинѣж, лани, оногдѣниѣж; *въ прошломъ году. В. ози.*

Онѣ, мѣст. мн. ж. отъ онъ. Тѣ.

Онѣ́мивамъ (да онѣ́мѣж), гл. ср. 1) Подкачамъ да не можъ да говорѣж, ставамъ нѣмъ; нѣмѣть.

Млѣчи, мале, онѣ́мѣла, Онѣ́мѣла съ было грѣло, Ослѣ́мѣла съ черны очи, Оглушала съ двѣ-ты уши!

2) Сбрьквямся, заплитамся, забравямся, вдръывамся и не зпѣж какво да кажѣж; *нѣмѣть. Онѣ́мѣ отъ страха, та му не каза ничто. Онѣ́мѣлѣж, та не може да проговори.*

Онѣ́миванѣ, с. ср. отъ онѣ́мѣвамъ.

Онѣ́мѣж, ешь,—мѣлѣ, гл. свр. отъ онѣ́мѣвамъ; онѣ́мѣть.

Онѣ́й, нар. Онака. *Тѣй или онѣ́й.*

Она, мѣст. м. отъ онѣ́й.

Она́дамъ, гл. свр. отъ она́двамъ. Да окапѣж, да олѣтъ; она́сть, облетѣть, облѣзъ, вы́лнѣть.

Она́двамъ и она́дувамъ (да она́дамъ), гл. ср. Окапвамъ, олнтамъ, очинвамся; она дѣтъ, облетѣтъ, облѣзѣтъ, вы́лнѣивать.

Она́дване и она́дуване, с. ср. отъ она́д-вамъ.

Она́длика, с. ж. Едно растение, съ пушняка на което кадытъ конто падать отъ вѣтъ за да ся изцѣбрътъ.

Опади́ж, ешь,—пѣлѣ, гл. д. свр. Каввася въ пѣсенъ за росѣж намѣсто паросила:

Никѣдъ го слѣнце не огрѣва,
Никѣдъ го роса не опади́ж,
У Будинъ го слѣнце огрѣвало,
У Будинъ го роса опади́ла. Пѣс.

О́пако, с. ср. Опаки, нѣ лице-то на тъкано нѣчто, а противнѣ-та му страна; *оначина, поначина, попѣкы-то; изнѣнка, вѣротъ, испѣдъ, ничко, оборѣтна, лѣвая сторо-па. На опако*, наопаки, съ опако-то на-вѣтъ; *на изнѣнку, на вѣворѣтъ.*

О́пакъ, нар. Надырѣ, назадъ, отзадѣ, опа-кы; *назѣдъ.*

Подрани Раданъ въ четвѣрътъкъ,
Самъ-си при пашѣж отиде;
Гавазѣ го сѣ хванѣли,
Опакъ му рѣцѣ врьзали,
Накрам сѣ го извели,
Извели, вѣтъ го поспѣжѣтъ. Пѣс.

О́пакъ ракъ. Животина *Cancer iricolai*, кривъ ракъ. *оначникъ, приколѣашъ, прѣко-лашъ; полевѣй крабъ.*

О́пакы, 1) с. мн. Опако. 2) нар. Опакъ. О́пакый, кѣ, ка, ко, пр. 1) Който ничто не удобриѣва, ничто не аресѣва, който врьши, сѣѣѣѣ все наопаки, напротивъ, кому-то вѣничко е криво; *онаричанѣый, опа-чѣый; правѣный, своерѣвѣный, обѣчѣ-вѣый, канѣивѣный. Опакѣж пѣловѣж, шнѣтъ, лошѣ, лютѣ. Опака година*, коѣто не е като другѣ-ты годины, по-лоша, нередѣ-на година. *Опака година-та, опако и*

отива. 2) Хытрый, дьяволитый, дьяволъ. Они ся хытры и опакы, не можешъ ги измаи. — ко, нар. 1) Опакъ. 2) Опакы, противно, напръкы, ждѣ; противъ когѣ, на перекѣръ чему. Опакотива, прави напнать.

Опала, с. ж. Въ изречение: *опала го опалила!* огнь го изгорилъ!

Опалавамъ и опалувамъ (да опалѣж), гл. д. 1) Обгоривамъ, обгаривамъ, опрылювамъ; опалѣть, обжигать. 2) Турнамъ на болно мѣсто разчесанъ ленъ, памукъ, па го запалавамъ; прилагать, прикладывать моксъ. Извѣстно лѣкуване. — мѣся, 1) гл. *възвр.* Обгарямся, опрылювамся; опалѣться, обжигаться. 2) гл. *стр.* Бывамъ опаленъ. — Ай да ся опали, ай да ся осмѣди, ай да ся ошурп, ай да ся не види!

Опалване и опалуване, с. ср. отъ опалавамъ.

Опаленый, нѣ, на, но, пр. Обгореный, опрыленый. *Опаленъ пень*, казвать: а) На калугеръ. б) На сѣмейство безъ рожбж. — *Вси-ти мѣжже ся нарядили съ чобурци като свяци, а той стои като опаленъ крьндекъ.*

Опалѣна, с. ж. 1) Опалъ. 2) Жена, мома опалникъ. *Опалѣна-та недна!*

Опална Свѣта Недѣла. Праздникъ Свята Недѣла, Свята Кирпакина, 7-й Юдина.

Опалникъ, с. м. Лошѣтникъ, пакостникъ, изадинникъ, прохалникъ.

Опаль, с. ж. Опалина, пожаръ, изгоръ. *Дѣто влѣзе, огнь и опаль.*

Опалѣж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ опалавамъ. — лонтый, прич. *стр.*

***Опанджѣкъ и опанчѣкъ, с. м.** Опанджакъ, епанча, чепкевъ, намурлукъ; епанча, кърва, плащъ.

Опанкы, с. ж. мн. Опанци, царвулы.

Опаркы, с. ж. мн. Въ изреченье: *прѣгльща на опаркы*, като опаренъ. *Щеишъ го глѣташь на опаркы*, като да ти прѣсѣда.

Опарничавый, въ, ва, во, пр. Опакый, опасный. *Опарничава жена.*

Опасвамъ и опасувамъ (да опасѣж), гл. д. Съ пасение изадамъ трѣвж, растенне, мѣха на нѣчто. *Опасли ливадж-тж, нивж-тж. Молци опасли шака.* — мѣся, гл. *стр.* Бывамъ опасенъ. *Брада-та израсла, ума опасла.*

Опасвамъ и опасувамъ (да опасѣж), гл. д. Впасвамъ: 1) Обвръзвамъ, завивамъ съ опасъ; запасавамъ, прѣпасвамъ, повивамъ; опойсывать. 2) Завивамъ нѣчто около като съ понасъ; обгибать. *Опаши ги съ обржѣ* 3) Заграждамъ нѣчто околѣвьрьсть, отъ вси страны; запасавамъ, обыколавамъ,

околисвамъ, околавамъ, очрътавамъ, затварямъ; обкружать, облагать, обступать, оцѣпывать, блокировать. *Опасажми града, затворихми го.* — мѣся, 1) гл. *възвр.* Завивамъ понасъ около себе, около крьста си; запасавамся, прѣпасываемся, повиваемся; опойсываться, подвѣивываться. *Опасался съ лыко, че пѣта, дѣ има вино хубаво.* 2) Завивамся, навивамся, увивамся около нѣчто; обгибаться. 3) гл. *ср.* Бывамъ опасанъ.

Опасване и опасуване, с. ср. отъ опасывамъ.

Опасване и опасуване, с. ср. отъ опасывамъ и опасываемся.

Опасность, с. ж. Прѣдпазване, внимаване, внимательность; опаска, опасливость, бережность, осторожность, осмотрительность.

Опасный, — сьнъ — и — сень, сѣна, сѣно, пр. Който внимава, кога ся врьши нѣчто, или кога той врьши нѣчто, бара, врьши нѣчто съ внимание, който бара, иппа въ работытѣ си съ опасность, съ прѣдпазване; внимательный, озрьтливый, прѣдпазливый; опасливый, осторожный, осмотрительный. — сѣно, нар. Съ опасность, съ прѣдпазване, съ зазоръ; внимательно, озрьтливо, прѣдпазливо; осторожно, осмотрительно.

Опасъ, с. м. Длѣгъ платъ, когото завивать, опасвать около крьста си, съ когото ся опасывать; понасъ; понасъ, опойска, опоясъ, кушакъ.

Разпаса опасъ копринякъ,
Направи люлжъ въ горж-тж. *Пѣс*

Опасѣж, ешь, опасохъ, опасѣлъ, сла, сло, гл. свр. отъ опасывамъ. Да изпасѣж. — сѣный, прич. *стр.* Изпасеный.

Опатѣж (да ся), ишь, — тѣлѣся, гл. *възвр.* свр. За патѣж: да излунѣж патета.

Хубавъ ли сьмѣ, бабо?

— Хубавъ ми сѣ, бадо,

Като патѣя опатено,

Като прасѣя опцивано!

Опачѣние, с. ср. отъ опачѣж. Кривение нѣчто.

Опачѣна, с. ж. Свопство, качество на опакый, на опасный; своепрѣвѣ, капрѣвъ. *Отъ опачинж го прави. Опачина край нѣма.*

Опачина, с. ж. Опакото на нѣчто, не лицето му; опачипа; изпачка.

Опачѣна, с. ж. Мѣсто въ ладнж, дѣто двама тягять съ весла-та. *Единъ ще бѣде на крѣмж-тж, а двоицж на опачинж-тж.*

Опачникъ, с. м. Животина опакъ ракъ.

Опачный, — чьнъ и — чень, чѣна, чѣно, пр. Опакый, опарничавый.

Опачѣж, ишь, — чѣлъ, гл. д. Кривъ нѣчто, та да ся види, да ся чини нѣ тѣй както е,

а другоначе; представлять въ превратномъ видѣ, лубавить, вилать. *Опачж си душж-тж*, кривж си душж-тж, казвамъ или правж нѣчто на криво, не по правдж; *вилать*, кривить душею. — *чїжси*, гл. *вззер*. 1) Казвамъ, врышж нѣчто криво, не по правдж. 2) Врышж нѣчто опako, отивамъ напpотивъ, ждѣ на нѣчто.

Опачіавамъ, гл. *мн.* *кр.* отъ **опачіж**.

Опашіина, с. *ж.* Луспы, сламжы и праздны зръна, что излизать отгорѣ, кога ся сѣе, или вѣе жито; заборина, зуборина, мякына, починжы, плѣва, плѣворъ; мякына, пелѣ, пушійца, плѣселъ.

Опашійтый, жъ, та, то, *пр.* Опашнатый.

Опашка, с. *ж.* 1) У четвероногы-ты животны: продолжение на задний край на грѣбнака покрыто съ козинж, съ космы, съ луспы; опашъ, опашна; *хвостъ*, *опахъ*, *опашъ*, *огоніка*, *ошнѣ*. *Длѣга опашка*. 2) Косми-ти, козина-та на опашкж; опашъ, опашна; *хвостъ*. *Рунтава опашка*. 3) У птици-ты: по-длѣгы-ты пера, израслы на трѣтж-тж; опашна; *хвостъ*. *Оскубили на пѣтела опашкж-тж*. 4) У рыбы-ты, змип-ты, насѣкомы-ты: край-тъ на тѣло-то, противоположенъ на главж-тж; *хвостъ*. *Опашка на рыбж*; *плѣсѣть*. 5) На дрѣхж: задна-та пола по-длѣга отъ прѣднж-тж, та да ся влѣче по земж-тж; *хвостъ*. 6) Дрѣжка *Pedicellus*, на кождо стои листо-то или плодъ тѣ на растеніе; *ножка*. 7) Край-тъ на хоро, противоположенъ на чело-то *Хванж ся на опашкж-тж на хоро-то*. 8) На опашна тж звѣздж: свѣтлый облакъ, что иде слѣдъ нежж като метлж; *метла*. 9) На кола: длѣго-то дрьво, което дръжи двѣ-ты колесаржы; разтока, разточникъ, стрѣничка, опашница; *дрогѣ*. 10) Задний край на всако нѣчто, что е проточено, или что ся точи едно слѣдъ друго; *хвостъ*. *Наточили ся единж слѣдъ другж не можеш да ѡмъ видиш опашкж-тж*. 11) Дръжка на лопатж; *рукойтъ*, *рукойтка*, *ручка*. *Дрѣвяна лопата съ прѣбитж опашкж*. 12) Дръжка на нѣкои сѣдзовы; *ручка*. *Тиганна безъ опашкж*. 13) При споване съ сповалжж задний-тъ звѣвъ. 14) Раст. *Delphinium consolida*, злы ятрѣвы, ралица, ралика, сини кытѣы, ржка, хуркы; *живокѣсть*, *кавалерійскія шпоры*. — *Женска опашка*, женско покрѣпало, присмѣхъ на зятъ на приводъ. — *Клатж*, *врътж*, *мажамъ опашкж*, лѣстж, подлизважся, подмазважся; *вилать хвостомъ*. — *Навирилж, напръчилж опашкж*, възгордѣлся, навдигнѣлся, подголѣмѣлся, възнесѣлся, величаеся, навирилж носъ; *поднимать носъ*, гордѣться, чванѣться. — *Нададе му*

опашкж, *казва го съ опашкж*, притурна отъ себе-си нѣчто, что не е истина, что го е той измыслилъ. — *Плюйнилж му подъ опашкж-тж*, изпѣдилж го, патирилж го, изгониж го, показалж му врта-та. — *Подви си опашкж-тж, сви си опашкж-тж*, отиде си надвѣтъ; *поджалъ хвостъ*. — *Прѣби му опашкж-тж, смажа му опашкж-тж*, засрамилж го, извадилж му работы-ты на-навѣ, обузилж го, смирилж го, укротилж го; *утерѣтъ кому носъ, ошнѣтъ кому крылья, перья*. — *Прѣчюпилж, счюпилж на дявола опашкж-тж*, счюпилж на дявола крака-та, наввилж на нѣкакжж страсть, на нѣкакво изкушение, устоялж на нѣчто. — *Стигналж на опашкж-тж*, стигналж на крапа, късно пристигналж. — *Трънъ му подъ опашкж*, изгониж го, плюйнилж му подъ опашкж-тж, далъ му пѣтна. — *Хванжж го за опашкж-тж*, не можалъ да го хване. — *Градъ бие кожж-тж, а ти пакъ вири опашкж-тж си*. *Гръци-тж сж като краставж кожж*: *кожкото ж чока градъ-тж*, *толкова повяче си вири опашкж-тж*. *Опашка-та на главж-тж не заповѣда*. *Ако си глава, щжтъ тя чокать, ако си опашкж, щжтъ тя тѣмжжтъ*. *Да си не прѣваря опашкж-тж*. *Не ся удръжж за опашкж-тж, като му си пустиняж гривж-тж*. *Рекли на лисицж-тж (на коткж-тж)*, *а та на опашкж-тж си*. *Мечка на лисицж-тж, лилица на опашкж-тж си*. *Накарали кучя-то на работж, а оно опашкж-тж си*. *Мажа опашкж за врабжж*. *Мажа си опашкж-тж като коткж за мръвжж*. *Мажа си пѣсъ опашкж-тж, доклѣ да грабне дробенжж-тж*. *Срьдѣе му трѣпка като на мрътво кучя опашкж-тж*. *Чашкж по чашкж напръчи опашкж*. *Да не бѣше опашкж-тж, утрепалж быжж ж*. *Дебелж опашкж има*. *Безъ файдж овца, трѣнъ и подъ опашкж-тж*. *Всака крушка за опашкж-тж си виси*. *Крушка си има и опашкж*. *Всака крушка си има и опашкж*. *Каквато е крушка-та, такава е и опашка-та*. *Кога крушка безъ опашкж, та и той безъ женж?* *Ходи ли тиганъ безъ опашкж?* *Дѣ ти, грѣя, опашка-та?* — *Ами тебѣ дѣ дѣно-то?* — *Лисична, лѣсичка опашка, раст*. *Echin vulgare*; *синѣць, румянка*. — *Овча опашка*, растеніе, в. го на ряда му.

Опашкарка, с. *ж.* Когато ся е хванжла на опашкж-тж на хоро. *Рано е ранила жма опашкарка*.

Опашкарця, *ум.* *ср.* отъ **опашкаръ**. *Малѣкъ, младъ опашкаръ*.

Опашкарь, с. м. Който ся е хванялъ на опашкѣ-тъ на хоро.

Опашникъ, с. м. Чирво задъ грѣклана, по което хрѣпа-та слѣза въ трѣбуха отъ грѣло-то; нищепроводникъ.

Опашница, с. ж. Опашка на кола; разтока, разточникъ, стрѣчичка, стрѣчаще; дрогѣ.

Опашница, у. м. ж. и **опашня**, у. м. ср. отъ **опашка**.

Опашъ, с. ж. Опашка, опашна; **хвостъ**. *Господь знае доколко опашъ дава на козѣ-тъ. Градъ бие козѣ-тъ, та пакъ вири опашъ. Кога станъ тѣква и опашъ навири?*

Опашикъ, ешь, **опѣсахъ**, **опѣсалъ**, гл. свр. отъ **опѣсвамъ**. 1) Да запашѣ, да прѣпашѣ, да повнѣ; **опойсать**. 2) Да завѣжъ, да обвѣжъ; **обогнутъ**. 3) Да заградѣ, да запашѣ, да обѣкожъ, да околишѣ, да околѣ, да очрътаѣ, да затворѣ; **окужѣтъ**, **обложѣтъ**, **обступѣтъ**, **оцѣпѣтъ**. — **Опѣсанный**, прич. стр. По знаменованне-то на глагола.

Опашна, с. ж. Опашка, опашъ; **хвостъ**. *Отишло патя на пашѣ, врыжлося безъ опашѣ.*

Опашнѣтый, тѣ, та, то, пр. Опашнѣтый, что е съ опашкѣ; **хвостѣтый**. *Опашната звѣзда*, звѣзда, отъ коѣто ся види простѣнѣта слаба свѣтлина като метѣ; **комета**, **космѣтая звѣзда**. — *Опашната лѣжня*, тврѣдѣ голѣма лѣжня, брадата, дрѣта лѣжня, гола лѣжня. — *Опашната баба*, дрѣта баба.

Опашацъ, с. м. Кандило съ четири рѣга и на тѣхъ по единъ фитилъ.

Опвамъ, гл. мн. кр. отъ **опйнамъ**.

Опекѣ, чѣшь, **опѣкохъ**, **опѣклъ**, гл. свр. отъ **опйчнамъ**. Да опеѣжъ; **вынече**, **испече**, **изжарить**, **выжарить**, **обжече**, **ожече**; **изучить**. — **Опечѣнный**, прич. стр. 1) **Изпеченный**; **вынеченный**, **испеченный**, **изжаренный**, **выжаренный**, **обоженный**. 2) За чловѣкъ, за животно: **изпеченный**, **каленый**, **навыжжѣтый**, **привыжжѣтый**. 3) **Добрѣ обмысленный**, **изученный**, **прѣкроенный**, **нагласенный**, **оздравенный**.

Опелѣжъ, ишь, — **лѣлъ**, гл. свр. отъ **опелѣивамъ**. Да упрѣшѣ, да напращѣ, да уваляма съ **пенелъ**. — **лѣнный**, прич. стр.

Опелѣивамъ, (да **опелѣжъ**), гл. д. Напращивамъ, упрѣшвамъ, уваляма съ **пенелъ**. — **мси**, гл. стр. и **възвр**. Напращивамся, упрѣшвамся, уваляма съ **пенелъ**.

Опелѣиванне, с. ср. отъ **опелѣивамъ**.

Опѣрвамъ и **опѣрювамъ** (да **опѣрѣжъ**), гл. д. *Опѣрилъ очи*, **ококорилъ**, **ококорчилъ**, **ококотилъ**, **отворилъ**, **оцулилъ** очи. — **мси**, гл. **възвр**. **Ококоривамся**, **ококорчямся**. *Опѣ-*

рилъ му ся, и той не видѣ какъ си отиде.

Опѣрванне и **опѣрюванне**, с. ср. отъ **опѣрвамъ** и **опѣрювамся**.

Оперушѣнѣжъ (да ся), ишь — **нился**, гл. свр. отъ **оперушѣнялся**. Да ся облѣжъ съ перѣ. — **пенѣтый**, пр. стр. **Облѣченѣтый** съ перѣ.

Оперушѣнялся (да ся **оперушѣнѣжъ**), гл. **възвр**. За пѣтѣжъ: **облѣчямся** съ перѣ, **израствѣтъ** ми перѣ; **перѣтъся**, **оперѣтъся**, **опушѣтъся**, **наводѣтъ** крѣлья.

Оперушѣняние, с. ср. отъ **оперушѣнялся**.

Опѣрѣжъ, ешь, **прѣхъ**, **прѣлъ**, гл. свр. отъ **опйрамъ**. Да **изперѣжъ**; **вымытъ**, **выстирать**. **Опѣрѣтый**, прич. стр. **Изпѣрѣтый**; **вымытый**, **выстиранный**. *Умыслена жена неопѣрана ходи.*

Оперѣжъ, ешь, **опрѣхъ**, **опрѣлъ**, гл. свр. д. Да **убиѣжъ**, да **утрепѣжъ**, да **утеѣжъ**, да **погубѣжъ**, да **прѣмахнѣжъ**; **убиѣтъ**. *Опѣрала ми до двѣ лютѣи змиѣ. Удрилъ кучѣ-то и го опѣрѣлъ. Да ся **оперѣжъ**, гл. **възвр**. и стр. Да ся **убиѣжъ**, да ся **утрепѣжъ**, да ся **утеѣжъ**, да ся **погубѣжъ**, да ся **прѣмахнѣжъ**; **убиѣтъся**. — **Опѣрѣтый**, прич. стр. **Убитѣтый**, **утрепѣнѣтый**, **утеѣнѣтый**, **погубенѣтый**, **прѣмахнѣтый**; **убиѣтый**.*

Опѣрѣжъ, ишь, — **рилъ**, гл. свр. отъ **опѣрвамъ**. Да **ококорѣжъ**. — **ренѣтый**, прич. стр. **Ококоренѣтый**.

Опетлѣивамъ (да **опетлѣжъ**), гл. д. 1) **Закопчивамъ** **петелѣкыты** на дрѣхѣ; **запетлѣивамъ**; **застѣгивать**, **запетлѣивать**. 2) **Завязывамъ**, **застагивамъ**. — **мси**, 1) гл. **възвр**. **Закопчивамся** съ **петелѣкыты**; **запетлѣивамся**; **застѣгиваться**. 2) гл. стр. **Бывамъ** **опетлѣнѣ**.

Опетлѣиванне, с. ср. отъ **опетлѣивамъ**.

Опетлѣжъ, ешь, — **лѣлъ**, гл. свр. отъ **опетлѣивамъ** 1) Да **запетлѣжъ**; **застегнутъ**, **запетлѣить**. 2) Да **завѣжъ**, да **застагнѣжъ**. — **лѣнѣтый**, прич. стр. По знаменованне-то на глагола.

Опѣтъ, нар. в. **опѣтъ**.

Опѣтый, пр. в. **опѣтый**.

Опѣчѣжъ, ешь, **опѣкохъ**, **опѣклъ**, гл. свр. отъ **опйчнамъ**. Да **опекѣ**.

Опйвамъ (да **опйжъ**), гл. д. 1) **Давамъ** пѣ-кому пѣчто да пие и да стаѣ **пианѣ**; **напивамъ**. *Опйхъ всиѣжѣ-тъ.* 2) За пите: **напѣривамъ** пѣкого **пианѣ**. *Наше-то вино лесно не опйва.* — **мси**, 1) гл. **възвр**. **Пийжъ** много, та **ставамъ** **пианѣ**; **напивамся**, **бѣжличасвамъ**; **наливѣтъся**. 2) гл. стр. **Бывамъ** **напите**. — *Богъ да бие вино-то, что ми оѣ нушко-то. Опйлся като на помянѣ. Който пие на вѣрѣ, два пѣти*

ся опѣва. Който не пие, не ся и опѣва. Кога възкыжъ всички пѣванъ си и да не си щещъ ся опѣсѣ. Не е пѣсѣнецъ она, който изпѣва много, а който ся опѣва.

Опѣваніе, с. ср. отъ опѣвамъ и опѣваемся.

Опѣлѣж, ишь,—илѣж, гл. д. свр. Да излущѣж, да измѣжѣж, да изчюпѣж, да изведѣж; въведеши, выведѣть.

Догляда си пиля позлатено,
Изгляда го, дѣка съдѣло си гради,
Почнака го дори пилицы да си опили. *Пѣс.*

Да си опѣлѣж, гл. възвр. свр. Да ся излущѣж, да ся измѣжѣж, да ся изчюпѣж, да ся изведѣж. Кждѣто пиля ся е опилило, тамъ му е и мило.

Богъ да бие Юмера бербера,
Что остави тѣжъ русѣ косѣж,
Змина ся е въ нежъ опилила,
Та ми пие, мале, русѣ косѣж,
Това ми ся е, мале, додѣвало. *Пѣс.*

Опѣнамъ (опѣвамъ, да опѣж, опѣнувамъ), гл. д. Опѣвамъ: 1) Дрънамъ, дръпинамъ, дръцамъ, тягѣжъ, трѣгамъ, тягѣжъ, дръможъ; тянѣтъ, натѣгивать. *Опи ми ухото да порасте. Опи го на-камъ тебе.* 2) Турнамъ, поставямъ, настанавамъ, изопнамъ, простирамъ, курдисвамъ; разбивать, поставлять (шалѣтку).

Тамъ опѣжжъ три чадѣра,
Три чадѣра, три минѣра:
Единъ чадѣръ бѣлый чадѣръ,
Другой зеленъ, другой румѣнъ. *Пѣс.*

—мѣя, 1) гл. възвр. Дрънамся, дръпинамся, дръцамся, тягѣмся, сѣнамся. *Опинася насамъ натамъ. Опѣжся, не ще да ерѣви* 2) Пѣ-често въ свр. видѣ: да ся дръпѣжъ, да потягѣжъ, да трѣгѣжъ, да ся брѣнѣжъ изведѣжъ за нѣжѣдѣ, да ся грабѣжъ да отидѣжъ нѣжѣдѣ. *Кждѣ си ся опѣжжъ? нѣжѣдѣ отивашъ?* 3) Обсѣваемся, усѣваемся, всѣваемся, увѣваемся, нагрѣваемся на нѣчто да го напѣравѣжъ; навестрѣть рѣку. *Опѣж му ся, и го изаде.* 4) гл. стр. Бывамъ опѣжѣть.—*Опѣж му единъ бой, трѣти му, дръпѣж му единъ бой, наби го.*—*Опѣжжъ си пѣтѣа, дръпѣжжъ си пѣтѣа, зехъ си, лопѣжжъ си пѣтѣа, отидохъ си.*

Опѣпаніе, с. ср. отъ опѣнамъ и опѣнамся.

Опѣпѣцъ, ици, и опѣпѣкъ и опѣпѣкъ, с. м. Обувѣты отъ кожѣ съ врѣви, съ рѣмычѣкы обтягѣжѣты на крака; опѣпѣкы, опѣпѣкы, опѣпѣцы, царѣули. *Хвани босѣна, та му събуи опѣпѣцы-тѣ. Когато си тѣ роди, азъ си праважъ опѣпѣцы. Спекли му ся опѣпѣцы-ти като чѣпѣунакъ. Не гляда Богъ на нечистѣ опѣпѣцы, а на*

чисто сръдѣс.—*Стягни си опѣпѣцы-тѣ, опѣпѣся, иди та си врѣви самъ работѣж-тѣ.*

Опѣпѣкы, с. ж. мѣ. Опѣпѣцъ.

Опѣпѣкъ, с. м. Опѣпѣцъ.

Опѣпѣкъ, с. м. Опѣпѣцъ.

Опѣпѣчѣ, с. м. На станѣ за килимы, за Пиротекы чергы особена справа за опѣпаніе кросна та, та да стои основа-та изопѣжѣта.

Опѣпѣжѣж, ешь,—вълѣж, гл. ср. свр. Да станѣж пѣпѣжавъ, щурѣж, да ошурѣжъ; оти пѣпѣжѣтъ.

Опѣпомъ, нар. Съ пѣпаніе; ошѣпѣю. *Опѣпомъ хваца.*

Опѣра (да опѣре), гл. безл. Казвася, кога искать да кажѣтъ за нѣчто, че не бѣва; прѣсѣда. *Не стига хлѣбецъ, ами и винце; опѣра!*

Опѣрамъ (да опѣрѣж), гл. д. Съ праніе изчѣствамъ, изпѣрамъ; стѣратъ, вымѣватъ. *Не си е опѣрѣла оше дрѣхѣ-тѣ.*—мѣя, 1) гл. възвр. Съ праніе ся изчѣствамъ; изпѣрамся, опѣрамъ дрѣхѣ-тѣ си. 2) гл. стр. Бывамъ опѣранъ; выстиратъся, вымѣватъся.—*Ни сери, ни опери, ничто и никакво, глупости. Говори ни сери, ни опери.*—*Не може го опѣра ни Дунавъ,* никой не може му помогѣжъ, съ ничто не може да му ся помогне.

Опѣрамъ (да опѣрѣж), гл. д и ср. 1) Доблѣжавамъ, досягамъ до нѣчто, допѣрамъ, доблѣгамся; унирѣтъ, касѣться. *Опѣрѣ въ стѣнѣ-тѣ. Опѣрѣл ѣ корѣмъ тѣ до земѣ-тѣ.* 2) Достигамъ, дохождамъ до нѣжѣдѣ, допѣрамъ; достѣгѣтъ, дохождѣтъ, доблѣжѣтъ. *Опѣрѣ колѣ-тѣ въ камѣжъ. Опѣрѣли до планинѣ-тѣ.* 3) Възпѣравамъ, турѣнамъ нѣчто да ся досяга, възслѣнамъ, допѣрамъ. *Опѣри го възъ стѣнѣ-тѣ.* 4) Не давамъ всичко-то, задрѣжамъ отъ онова, что-то трѣба да дамъ; занѣрамъ; задрѣживать, удѣрживать. *Опѣрѣ ми два гроша*—мѣя,

1) гл. възвр. Доблѣгамся, облѣгамся на нѣчто, досягамся, допѣрамся. *Опѣрѣлся на стѣнѣ-тѣ* 2) Нодпѣрамся, крѣпѣжся дрѣжѣжъ о нѣчто; опѣратъся. *Опѣрѣся на ramo-то мѣ.* 3) Отговарѣнамъ насрѣжѣжъ, не ся покорѣвамъ, не слѣшамъ, отвѣрѣжѣжъ; протѣвѣтъся, сопротѣвѣтъся. *Опѣрася на бацѣж си, на даскала си.* 4) Опѣрѣвамся сръжѣжъ напѣдѣжѣжъ възъ мене, допѣрамся, даврандѣвамся; дѣлать отнѣръ. *Опѣрѣжся на хайдѣрѣ-тѣ, та не имъ ся вѣдадохъ да ги обѣжѣтъ.* 5) гл. стр. Бывамъ опѣрѣжъ. — *Опѣрѣжъ ножѣ-тѣ до кокала, достигѣжѣла работа-та дотамъ, дѣто да не може вѣче да се трѣпѣ.*

Опѣраніе, с. ср. отъ опѣрамъ и опѣрамся.

Описывамъ и **описывамъ** (да **описѣж**), *гл. д.* Написывамъ едно по другоу всё, что има; **описывать**. *Описалъ похитниж-тж си.*

Описывание и **описывание**, *с. ср.* отъ **описывамъ**.

Описи́е, *с. ср.* Гр. Шпрокъ рѣмыкъ подѣ описѣж-тж на конь за да дръжи самара му; палдѣмъ, подопашинѣж.

Опи́томѣж, *ишь*, — **милъ**, *гл. свр.* отъ **опитомѣвамъ**; **приручѣи́тъ**. — **мѣнѣи́й**, *прич. стр.*

Опи́томѣвамъ (да **опитомѣж**), *гл. д.* Нѣчто диво направѣмъ да стане питомно; **приручѣи́тъ**. *Опитомѣжъ единъ вѣжъ — мѣя*, *гл. стр.* и *взвѣр.* Ставѣмъ питомнѣ; **приручѣи́тъся**.

Опи́томѣвание, *с. ср.* отъ **опитомѣвамъ** и **опитомѣваемъ**.

Опи́тый, *тѣ*, *та*, *то*, *прич.* отъ **опи́ж**.

Опи́чаемъ (да **опечѣж** и да **опечѣж**), *гл. д.* 1) Дръжжъ нѣчто въ печь, въ огнь, на огнь, доклѣ стане добро за ѣдене, или за работж; **пѣчимъ**; **выпекать**, **испекать**, **пѣжаривать**. *Идвашъ ли, куме, печено прася, да ти опечѣмъ?* 2) Съ печене направѣмъ нѣчто да стане кораво, псушѣваемъ нѣчто на огнь; **пѣчимъ**; **выжаривать**, **обжигать**, **ожигать** 3) Изгорѣваемъ, **пригорѣваемъ**, **опрылюваемъ**. *Опече ми слѣнце-то врата.* 4) За слѣнце-то: направѣмъ да узрѣе, да фтаса, да стане добро за браше; **пѣчимъ**. *Слѣнце-то опича плодотѣж*; **солнце** **приводитъ** **плоды** въ зрѣлость. 5) Научѣмъ, **пѣчимъ** нѣчто добръ; **пѣчимъ**; **пѣчать**. *Опече заплата.* 6) Направѣмъ, **научѣмъ**, **приучѣмъ** нѣкого да привыкне на нѣчто тяжко, мѣчно; **калѣваемъ**, **пѣчимъ**. 7) Изврьшѣмъ нѣкакѣж работж, нѣкакѣжъ сговоръ кѣто трѣова, **наздро**; **пѣчимъ**, **пѣгласѣваемъ**, **оздравѣваемъ**. *Опекотѣ си работж-тж*, **оздравѣжж**. — **мѣя**, 1) *гл. взвѣр.* Пѣгарѣмъ отъ слѣнце, отъ огнь; **пѣчимъ**, **пѣгарѣмъ**; **перезжаривать**. 2) Жгарѣмъ, **пригорѣваемъ**; **пригорѣтъ**, **подгорѣтъ**. 3) Научѣмъ, **привыкѣмъ** да врьшж нѣчто добръ, кѣто трѣова; **пѣчимъ**, **калѣваемъ**; **набивать** **руку**. 4) *гл. стр.* Бывѣмъ **опечѣ**. — **Опичай** *си ума*, бѣди **вниматель**, **внимавай**.

Опи́чаніе *с. ср.* отъ **опи́чаемъ** и **опи́чаемъ**. **Опи́шиж**, *ешъ*, **описѣжъ**, **описѣжъ**, *гл. свр.* отъ **описывамъ**; **описѣтъ**. — **Опи́санѣи́й**, *прич. стр.* **описанный**.

Опи́ж, *ешъ*, — **опи́лъ**, *гл. свр.* отъ **опи́ывамъ**. Да **напи́ж**, да **опи́аниж**. — **Опи́тый**, *прич. стр.* **напѣтый**, **опи́анѣи́й**.

Опи́анижъ, *ишь*, — **пи́лъ**, *гл. д. свр.* Да **опи́ж**, да **напи́ж**. Да **ся опи́анижъ**, *гл. взвѣр. свр.* Да **ся опи́ж**, да **ся напи́ж**.

Въ **механж** сѣмъ го **отнесла**
За пусто вино **дрѣвно**,
За шурж **лутж** **ракиж**;
Како что сѣмъ **ся** **напи́ло**,
И сѣмъ **ся** **опи́анило**,
Тука и сѣмъ **ся** **лѣгнѣло**! *Пѣс.*

Опи́вижъ, *ишь*, — **ви́лъ**, *гл. свр.* отъ **оплѣивѣмъ**. Да **изплавѣж**, да **отмѣжж**; **отмѣтъ**, **выполоскѣтъ**. — **вѣнѣи́й**, *прич. стр.* **Изплавѣи́й**, **отмѣи́й**; **выполосканный**, **отмѣи́й**.

Опи́вѣвамъ (да **оплѣивѣж**), *гл. д.* 1) Съ **слакѣ** **неніе** въ водж **отдѣламъ**, **пѣчимъ**; **изплавѣмъ**, **отмѣвамъ**; **отмѣвать**. *Оплавѣжъ лѣжж-тж*, *хурдж-тж*. 2) **Потопѣвамъ** въ водж да го **пѣчимъ**, да го **изперж**; **оплакѣвамъ**; **выполѣскивать**. *Оплавѣжъ дрѣжж-тж*, **слѣдъ** **пране-то** **прѣкарахъ** **гы** **прѣзъ** **студѣж** **водж**. — **мѣя**, *гл. стр.* Бывѣмъ **оплавѣнъ** — *Оплови* *си соль-тж*, **обирай** **си** **круши-ты**, **махвайся** **оттука**!

Опи́вѣвание, *с. ср.* отъ **оплѣивѣмъ**.

Опла́кывамъ и **опла́кнувамъ** (да **опла́кнѣж**), *гл. д.* **Измѣвамъ** нѣчто съ **плакѣніе**; **запла́кнѣвать**, **выпла́кнѣвать**, **опла́кнѣвать**, **отпла́кнѣвать**, **обпла́кнѣвать**. *Оплакнѣла* *паничи-тж*. Да **оплакнѣмъ** **бѣжж-тж**. — **мѣя**, *гл. стр.* Бывѣмъ **оплакнѣтъ**. — *Оплакнѣлся* *отъ едѣ-дѣ-си*, **оплакнѣжж** *си* **тѣжж-тж** *отъ едѣ-дѣ-си*, **отпѣжж** *си*, **очистѣжж**, **бѣгалъ**, **оплавѣжж** *си* **соль-тж**, **обралъ** *си* **круши-ты**.

Опла́кывамъ и **опла́кнувамъ** (да **опла́кнѣж**), *гл. д.* 1) **Сѣдъ**, **та** **плачѣж** за нѣчто, **падъ** нѣчто; **опла́кнѣвать**, **обво́пливать**. *Оплакѣ* *бацж* *си* *и* *майкж* *си*. 2) **И́палѣж**, **тѣжж** за нѣчто, **мѣло** **ми** **е** за **него**; **опла́кнѣвать**. — **мѣя**, *гл. взвѣр.* **Плачѣжж**, **тѣжжжж**, **варѣкамъ** **отъ** **вѣжж** **отъ** нѣчто; **пла́каться**, **жаловаться**. *Оплакѣся* *отъ мѣжж* *си*. *Оплакѣся* *отъ нѣчто*. *Оплакѣся* *кѣто* *жѣж* *на* *чуждѣ* *гробъ*. 2) **Давамъ** **мѣлѣж**, **та** **ся** **плачѣж** **прѣдъ** **владѣжж**, **прѣдъ** **господарь** **отъ** нѣкого; **жаловаться**, **пожаловаться**, **нажаловаться**, **обжаловаться**. *Оплакѣжжжж* *отъ аѣжж* *си*. *Кога* *ти* *царь* *прави* *зло* *(кога* *тѣ* *царь* *казди)*, *кѣму* *да* *ся* *оплачѣшъ*? 3) *гл. стр.* Бывѣмъ **оплаканъ**. — *Живѣ* *да* *го* *оплачѣшъ*, **казѣся** **за** **чловѣкъ** въ **жалостно** **сѣстоаніе**, въ **тяжко** **тягло**. — *Оплакѣ* *майчино-то* *си* *мѣжж*, **много** **си** **мѣжж**, **тяжѣжж** **е** **живѣи́тъ** **му**, **та** **ся** **кае**, **дѣто** **ся** **родѣлъ**.

Опла́кване и опла́кнване, с. ср. отъ опла́кване и опла́кнване.

Опла́кване и опла́кване, с. ср. отъ опла́кване и опла́кване. Оплакъ; жалоба. Оплакнѣча, с. ж. Като оплаква мрътвецъ и наряда падъ него; тѣжачка.

Опла́кнване (да опла́кнѣ), гл. д. Оплакване.

Опла́кнѣ, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ опла́кване и опла́кнване. Да изплакнѣ, да омѣкъ, да очистѣ, да обѣжѣ; вы́полоскать, заполоскать, ополоскать, отпоскаты, обкаты. —нѣтый, прич. стр. Изплакнѣтый, омѣтый, очистѣтый, обкнѣтый.

Будя да тѣжи, будя да плаче,
Че оставила мѣжко си дѣтя,
Мѣжко си дѣтя въ горѣ зеленѣ
Неожидано, неоплакнѣто,
Нито христѣанскы цѣло крѣстено. Пѣс.

Оплакъ, с. ж. Оплакване, поплакъ, поплакы; жалоба.

Опла́тица, с. ж. Горня-та чѣсть на стѣпалото на ногѣ.

Опла́чѣ, ешь, оплакахъ, оплакалъ, гл. свр. отъ опла́кване; оплакать. —Оплакнѣтый, прич. стр. оплаканный.

Оплѣ́сване, в. оплѣ́сване.

Оплѣ́тъ, ешь, оплѣтохъ, оплѣлъ, гл. свр. отъ оплѣ́тване. Да уплѣтъ. —тѣтый, прич. стр. Уплѣтеный.

Оплѣ́щкы, с. ж. мн. Единъ видъ вязаны шнѣркъ по назвы-ты на ризѣ.

Оплѣ́тъ (да оплѣтъ), гл. д. Уплѣтване. Оплѣте си кошницѣ-тъ, наряди да бѣже добръ за него.

Девѣтъ кралевы вѣнчалы,
Съе девѣтъ млади кралѣи,
И девѣтъ дѣца крѣстили
И още девѣтъ оплѣли. Пѣс.

Оплѣ́тване комѣтъ-тъ, уплѣтване комѣтъ-ты, нѣмь, оплѣ́сване, оплѣ́сване.

Оплѣ́тане, с. ср. отъ оплѣ́тване. Уплѣтане.

Оплѣ́тване и оплѣ́тване (да оплѣ́тъ), гл. д. Заграждамъ, ограждамъ нѣчто съ плоть, плѣтъ. —мѣя, гл. стр. Бывамъ оплѣтенъ.

Оплѣ́тване и оплѣ́тване, с. ср. отъ оплѣ́тване.

Оплѣ́тъ, ишь,—тълъ, гл. свр. отъ оплѣ́тване. —тѣтый, прич. стр. Заграденый съ плѣтъ.

Оплѣ́ване (да оплѣ́), гл. ср. 1) Развалямъ, та земѣ да гниѣ; сплѣваемъ, скапваемъ, изгниваемъ. Пѣс оплѣе като коткѣ въ армѣж. Оплѣла маца въ кацѣ, а маца-то въ каця-то. 2) Съдѣ нѣйдѣ тврѣдѣ много, та подкачѣ вяче да гниѣ,

да ся сплѣваемъ. Оплѣй, скапѣся тука. Да оплѣе въ тѣжѣца. Оплѣе е по крѣчмы-тъ.

Оплѣ́ване, с. ср. отъ оплѣ́ване.

Оплѣ́тъ, ешь, оплѣлъ, гл. свр. отъ оплѣ́ване. Да ся сплѣвъ, да ся скапѣ, да ся развалѣ, да изгниѣ.

Оплѣ́тъ (да ся), ишь,—тълъ, гл. свр. отъ оплѣ́тване. 1) Да ся вампѣрасамъ. 2) Да ся умѣтъ, да мѣкнѣ, да опѣмѣ. —тѣтый, прич. стр. 1) Стапѣлый вампѣръ. Голѣ оплѣтенъ. 2) Намрѣженый, намрѣщеный, намусеный, пасуеный, начюмереный; намрѣщенный, намрѣренный, насупленый, угрѣмый, печѣльный.

Оплѣ́тване (да ся оплѣ́тъ), гл. об. 1) Ставамъ плѣтѣникъ, плѣтѣкъ, вампѣръ; вампѣрасамъ; дѣлѣся упѣремъ. 2) Мѣкнамъ, опѣмѣвамъ, вдѣрѣваемъ.

Въ въ черковѣ го завѣли,
Черковѣ сѣ ся затворѣли
И поповѣ оплѣтили . . .
Кога си сѣ разпытѣли,
Че то были братѣ и сѣстра. Пѣс.

Оплѣ́тване, с. ср. отъ оплѣ́тване.

Оплѣ́тъ, ишь,—тълъ, гл. свр. отъ оплѣ́тване; ополѣтъ.

Оплѣ́тване (да оплѣ́тъ), гл. д. 1) Изваждамъ, изкарвамъ нѣкого въ нѣчто; ополѣтъ. 2) Издувамъ, издупвамъ, изпрѣчвамъ насрѣщѣ. Оплѣтъ задникѣ като тѣпанѣ. —мѣя, гл. свр. Отивамъ срѣщѣ нѣкого, възъ нѣкого; ополѣтъся. Азъ му ся оплѣхѣхъ.

Оплѣ́тване, с. ср. отъ оплѣ́тване и оплѣ́тване.

Оплѣ́ване и оплѣ́ване (да оплѣ́нѣ), гл. ср. Съдѣ много нѣйдѣ, оплѣваемъ, сплѣваемъ, скапѣваемъ нѣйдѣ. Оплѣни тука!

Оплѣ́ване и оплѣ́ване, с. ср. отъ оплѣ́ване.

Оплѣ́нѣ, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ оплѣ́ване и оплѣ́ване. Да оплѣвъ, да ся сплѣвъ, да ся скапѣ нѣйдѣ.

Оплѣ́нѣ, ишь,—вѣлъ, гл. свр. отъ оплѣ́ване. Да изплѣвъ; ополѣтъ, выполѣтъ, переполѣтъ, отеребѣтъ. —вѣтый, прич. стр. Изплѣвеный; ополѣтый, выполѣтый, переполѣтый, отеребленый.

Оплѣ́ване (да оплѣ́нѣ), гл. д. Скубамъ трѣвъ или другъ бурѣвъ, что е израслѣ междѣ посѣяно нѣчто; изплѣваемъ; опѣлѣвать, выпѣлѣвать, перепѣлѣвать, отереблѣвать. —мѣя, гл. стр. Бывамъ оплѣвенъ, изплѣваемъ.

Оплѣ́ване, с. ср. отъ оплѣ́ване.

Оплѣ́ване и оплѣ́ване (да оплѣ́нѣ), гл. д. Оплѣваемъ си языка, изплѣваемъ

си языка, изваждамъ си го изъ уста-та, да виси, да ся плѣзж; **высѣвывать языкъ.** —**мся, гл. възвр.** 1) Показывамъ языка си нѣкому, подкривямъ му ся, изплѣзvamъ му ся. *Какво ми си ся оплѣзилъ?* 2) Умирамъ, озжбвямся, опулвямся, обрыцамъ очи, мѣтамъ петалата, заклопвамъ очи.

Оплѣзване и оплѣзуване, с. ср. отъ **оплѣзvamъ и оплѣзvamся.**

Оплѣзж, ишь, — зиль, гл. свр. отъ **оплѣзvamъ.** Да изплѣзж. —**зентый, прич. стр.** Изплѣзеный; **высунутый.**

Оплѣтъ, с. м. Дрѣво, что стои надъ ось-тж на кола и въ което ся втыкаютъ климнѣты и ся турять риклы-ты; възглавници на кола, столъ, боботець; подушки въ повозкахъ, насады. *Прѣдний оплѣтъ ся вѣрты, а задний е прикрѣпенъ здраво на ось-тж.*

Оплѣнѣж, ишь, — ниль, гл. свр. отъ **оплѣнѣvamъ.** Да оберж, да ограбж, да окрадж; ограбить, пограбить, выграбить, облупить. —**непѣтый, прич. стр.** Обрантый, ограбеный, окраденый; **ограбленный, пограбленный, выграбленный, облупленный.**

Оплѣнѣвамъ (да оплѣнѣж), гл. д. Сплѣмъ, съ неправдъ зимамъ нѣкому нѣчто; ограбvamъ, обирамъ, окрадвамъ, прѣплѣнѣвамъ; грабить, выграблять, облупать. —**мся, гл. стр.** Бывамъ оплѣненъ.

Оплѣнѣване, с. ср. отъ **оплѣнѣvamъ.**

Оплѣскамъ, гл. свр. отъ **оплѣскамъ.** Да оплѣсж: 1) Да уплѣскамъ, да наплескамъ, да намацамъ. 2) Да оплюскамъ, да пизамъ. —**скантый, прич. стр.** 1) Уплѣскантый, наплескантый, намацантый. 2) Оплюскантый, пизантый.

Оплѣскуване и оплѣскуване (да оплѣскамъ и да оплѣсж), гл. д. 1) Уплѣскамъ, наплескамъ, намацамъ, умацамъ. 2) Изнадамъ, оплюскамъ, опраскамъ, опуквамъ. —**мся, 1) гл. възвр.** Уплѣскамся, наплескамся, намацамся, умацамся. 2) **гл. стр.** Бывамъ оплѣсканъ.

Оплѣскуване и оплѣскуване, с. ср. отъ **оплѣскамъ и оплѣсж.**

Оплѣцж, ешь, оплѣскахъ, гл. свр. отъ **оплѣскамъ.** Да оплѣскамъ.

Оплѣскамъ, гл. свр. отъ **оплѣскамъ.** Да изнамъ, да оплѣскамъ, да оплѣсж, да опраскамъ, да опукамъ, да олущж, да изплюскамъ, да изпукамъ, да прахосамъ; **оплѣсть, опрѣсть.** —**скантый, прич. стр.**

Оплѣскамъ и оплѣскувамъ (да оплѣскамъ), гл. д. Изнадамъ, оплѣскамъ, опраскамъ, опуквамъ, олущвамъ, олопвамъ, изплюскамъ, изпуквамъ, прахосвамъ; **опле-**

тѣть, опрѣсть. —**мся, гл. стр.** Бывамъ оплюсканъ.

Оплѣскуване и оплѣскуване, с. ср. отъ **оплѣскамъ.**

Опнுவамъ, гл. уч. отъ **опнѣж.**

Опнѣж, ешь, — нѣжъ, гл. ед-кр. отъ **опнѣнамъ.** Да опнѣж: 1) Да дрыпнѣж, да дрыцнѣж, да потягнѣж; **потянуть, натянуть.** 2) Да турнѣж, да поставнѣж, да насташнѣж, да изопнѣж, да прострнѣж, да курднѣж; **разбѣть, поставитъ (палатку).** —**нѣжтый, прич. стр.** По знаменованіе-то на глагола.

Оповѣвамъ (да оповѣж), гл. д. Прѣпасавамъ и чѣовой; **повивамъ; сповивать, целенать.**

Не ходи, страшенъ страшикъ,
Не ходи, бусень буйнакъ,
Че е Цоло кръстенъ, миросанъ,
Христу Богу прѣдаденъ,
Съ Божий повой оповить! *Изъ бианіе.*

Оповѣване, с. ср. отъ **оповѣвамъ.**

Оповѣж, ешь, — виль, гл. свр. отъ **оповѣвамъ.** Да повнѣж; **сповить, спеленать.**

Опоганѣж, ишь, — ниль, гл. свр. отъ **опоганѣнамъ.** Да огалатж, да омрьсж, да омрьлж; **опоганить, осквернить.** —**непѣтый, прич. стр.** Огалатеный, омрьсеный, омрьленый; **опоганенный, оскверненый.**

Опоганѣнамъ (да опоганѣж), гл. д. Огалащамъ, омрьсавамъ, омрьламъ; **опоганивать, осквернять.** —**мся, гл. възвр. и стр.** Огалащамся, омрьсавамся, омрьламся; **опоганиваться, оскверняться.**

Опоганѣване, с. ср. отъ **опоганѣнамъ.**

Опожарѣж, ишь, — риль, гл. свр. отъ **опожарѣвамъ.** Да изгорѣж, да опалж. —**рѣнтый, прич. стр.** Изгореный, опаленый.

Опожарѣвамъ (да опожарѣж), гл. д. Изгарямъ, опалвамъ (за голѣмъ огнь, за пожаръ). *Горж-тж пожаръ опожарилъ.*

Мари горо, зелена джѣраво,
Что си, горо, зелена внала,
Да ли тя е слана осланила,
Или тя е пожаръ опожарилъ? *Пѣс.*

Опожарѣване, с. ср. отъ **опожарѣвамъ.**

Опознѣвамъ (да опознѣж), гл. д. Познавамъ, узнавамъ, запознавамъ, намирамъ; **опознавать, узнавать, признавать.** *Прѣдрѣшилъ, та не можеш да го опознаеш, че е той.* —**мся, гл. възвр. и вз.** Правж познаниство, запознавамся; **знакомить, ознакомливаться, познакомиться.**

Опознѣване, с. ср. отъ **опознѣвамъ и опознѣвамся.**

Опознѣж, ешь, — знѣлъ, гл. свр. отъ **опознѣвамъ.** Да познаж, да узнаж, да запознаж, да намѣрьж; **опознать, узнать, признать.** —**знѣтый, прич. стр.** Позна-

на головѣ. 2) Нѣчто криво направямъ да стои, да отива право; изправямъ; выправлять, выправлять, отгибать. *Грѣбавий ще оправи гробъ-тъ, а губатий сопа-та.* 3) Побръкано, погрѣшено турнамъ нарядъ; изправямъ, поправямъ, уряждамъ; поправлять, исправлять, переправлять. *Оправихъ писмо-то. Оправихъ грѣшки-тъ.* 4) Турнамъ нарядъ, нарядямъ на рядовы; выправлять. *Оправи ученици-тъ да стоятъ нарядъ.* 5) Рядъ, глядамъ, врьжъ, врьшъ работы-ты на нѣкого, на пѣкой градъ, на дръжавъ; управямъ; управлять. 6) Рядъ, тъкмъ, готвъ, справямъ да направя нѣчто; приготовить.

Оправя Бойна да иде
У милъ майкъ на госте,
Съсь по-мало-то дѣверя,
Съсь мѣжско дѣтя Николчо. *Пѣс.*

7) Показвамъ нѣкому пѣтна, по бойто той трѣба да врьви; уяктамъ; направлять. *Оправихъ го камъ дома. Забрѣкался бѣше, та го оправихъ.* 8) Вразумивамъ, образумивамъ, омѣдриявамъ, умѣдриявамъ; остепенять. 9) Оправдавамъ; оправдывать, оправлять. *Не го оправтай, кривъ е.* 10) Давамъ силъ, поправямъ, поидгамъ, замогвамъ; поправлять. *Добра-та храна го оправи.* — *мѣс,* 1) *гл. възвр.* Ставамъ добръ, завзимаяся, замогваяся, поправямся слѣдъ болестъ, оздравямъ; оправляться, выздоравливать. 2) За вѣмя-то: ставамъ добро, поправямся, отбивамся; поправляться. 3) Излизамъ правъ оправдавамся; оправдываться, отговариваться. *Оправился като вѣже въ сакулъ.* 4) Зимамъ правына пѣтъ, оставамся отъ лоши-ты си навѣци; изправямся; поправляться, исправляться. 5) Тръгамъ за нѣкъдѣ, на нѣкъдѣ; уяктамся. *Да ся оправимъ на кож-годѣ стра-нѣ.* 6) *гл. стр.* Бывамъ оправенъ.

Опрáвiанiе, с. ср. отъ опрáвiамъ и опрáвiамся.

Опрáздиувамъ, гл. уч. отъ опрáздижъ.

Опрáздижъ, ишь, — пилъ, гл. свр. отъ опрáздвiамъ и опрáздвiамъ. Да изпразднѣжъ; выпорожнить, выпорознить, испразднить, выпростать, опростать. — *чентый, прич. стр.* Изпраздненный.

Опрáздиамъ и опрáздиамъ (да опрáздижъ, опрáздиувамъ), гл. д. Изпраздиамъ; выпорожнять, испразнять, опрáздиивать, выпрáстывать, опрáстывать. — *мѣс, гл. стр. и възвр.* Изпраздиамся.

Опрáздианiе и опрáздианiе, с. ср. отъ опрáздиамъ и опрáздиамъ.

Опрáнтый, нъ, на, но, прич. стр. отъ опѣржъ. 1) Изпрантый; вымытый. *Раз-*

мыслена жена неопрама ходи. Опранъ, та незакръпенъ. 2) Убитый, утрепанный, утешанный, погубенный; убитый.

Опрáсевамъ и опрáсувамъ (да окрáсжъ), гл. д. За свинъ: раждамъ, добывамъ прасета. *Свинта та имъ опрасила девять прасета.* — *мѣс, гл. възвр.* За свинъ: опрасывамъ, раждамъ, добывамъ прасета. *Свинта ны ся опраси.*

Опрáскамъ, гл. свр. отъ опрáскамъ. Да оплюс амъ. — *скантый, прич. стр.* Оплюскантый.

Опрáскамъ и опрáскувамъ (да опрáскамъ), гл. д. Оплюскамъ.

Опрáсканiе и опрáскуванiе, с. ср. отъ опрáскамъ.

Опрáсжъ, ишь, — сила, гл. свр. отъ опрáсывамъ. *Да ся опрасжъ; опоросаться.*

Опрáтно, нар. Опрѣтножъ, спрѣтно, спрѣтножъ, напѣто; молодцовато.

Опрáшвамъ и опрáшювамъ (да опрáшжъ), гл. д. Прашъ, прѣконавамъ. *Опрáшихъми лозе-то.* — *мѣс, гл. стр.* Бывамъ опрашенъ.

Опрáшванiе и опрáшюванiе, с. ср. отъ опрáшивамъ.

Опрáшжъ, ишь, — шилъ, гл. свр. отъ опрáшивамъ. Да прѣконажъ. — *шентый, прич. стр.* Прѣкопанный.

Опрѣ, им. соб. мѣжско.

Оприличжъ, ишь, — чѣлъ, гл. свр. отъ оприличивамъ. Да уприличжъ, да направжъ да приличжъ; уподобить. — *чѣптый, прич. стр.* Уприличеный; уподобленный.

Оприличивамъ (да оприличжъ), гл. д. Направямъ да прилича, да ся види като друго нѣчто; уприличамъ; уподобить. — *мѣс,* 1) *гл. възвр.* Ставамъ приличить на другыго, приличамъ, мязамъ на другыго; уприличамся; уподобляться. 2) *гл. стр.* Бывамъ оприличенъ.

Опримчжъ, ишь, — чилъ, гл. д. свр. 1) Да заобыкожъ съ примкы, да зложжъ около нѣчто примкы; да спримчжъ; осѣтитъ. 2) Съ измамжъ, съ хитрость да земжъ нѣкого въ рѣцѣ-ты си; да спримчжъ; осѣтитъ. — *чѣптый, прич. стр.* Спримченый.

Опрѣчко, им. соб. мѣжско.

Опронастжъ, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ опронастиивамъ. Да разоборжъ, да закопжъ, да погубжъ, да съсыжъ; разорить, погубить. — *стѣптый, прич. стр.* Разобореный, съсыпанный, закопанный, погубенный; разоренный, погубленный.

Опронастиивамъ (да опронастжъ), гл. д. Разобарямъ, съсыпывамъ, закопывамъ, погубывамъ нѣкого; разорять, погублять. *Сынъ ми мя опронасти.* — *мѣс,* 1) *гл. възвр.*

Разобарямся, съсыпвамся, закопавамся, погу́бвамся, изгу́бвамъ си всичко, пропадамъ съвсѣмъ; разорѣ́ться, погибѣть. 2) *гл. стр.* Бывамъ опропа́стѣнъ.

Опропасти́вание, *с. ср.* отъ опропа́сти-на́мъ.

Опростѣ́жъ, *ишь*,—*сти́ль*, *гл. свр.* отъ опро-ща́вамъ. Да простѣжъ. — *стѣнѣ́ый*, *прич. стр.* Простѣ́ный.

Опростѣ́жъ, *ишь*,—*сти́ль*, *гл. д. свр.* Да из-правѣжъ, да прѣврънѣжъ да стои правѣ. *Дѣтя-то опрости кошка и пчелы-ты ся собра-хъ ижтрѣ.* Да ся **опростѣ́жъ**, *гл. възвр.* свр. Да ся изправѣжъ, да извьнѣжъ, да излѣ-зѣжъ нѣйдѣ изведнѣжъ. *Заеднѣжъ врата-та ся хласнѣла и юнакъ-тъ ся опро-стилъ прѣдъ нѣхъ.*

Опроща́вамъ (да **опростѣ́жъ**), *гл. д. 1)* Давамъ прощѣжъ нѣкому, забравямъ зло-то, что-то е сторилъ; прощавамъ; *извинѣ́ять*, *проща́ть*, *ослабля́ть*. 2) Не дырѣжъ, оставямъ, проща-вамъ; *проща́ть*, *освобожда́ть*. *Опростихъ му длъгъ-тъ.* — *мѣся*, 1) *гл. възвр.* Отри-чамся, отказвамся отъ нѣчто, нѣма да го ды-рѣжъ; прощавамся. *Опростися съ пары-ты си.* 2) *гл. в.* Давамы си единъ другому прощѣжъ; прощаваемъ, отпрощаваемъ; *про-щѣ́ться*. 3) *гл. стр.* Бывамъ опростѣ́нъ.

Опроща́ване, *с. ср.* отъ **опроща́вамъ** и **опроща́вамся**.

Опру́жѣжъ, *ишь*,—*жилъ*, *гл. свр.* отъ **опру́-жѣмъ**. Да спружѣжъ, да прострѣжъ, да про-тягнѣжъ. — *женѣ́ый*, *прич. стр.* Спруже-ный, прострѣ́нный, протягнѣ́тый.

Опру́жѣмъ (да **опру́жѣжъ**), *гл. д.* Спружѣмъ, изпружѣмъ, простирамъ, протѣгамъ. — *мѣся*, *гл. стр.* и *возвр.* Спружѣмся, изпружѣм-ся, простирамы, протѣгамы.

Опру́жѣние, *с. ср.* отъ **опру́жѣмъ**.

Опрѣ́жѣмъ и **опрѣ́жѣмъ** (да **опрѣ́жѣжъ**), *гл. д.* Турѣмъ нѣчто на огнь да ся из-прѣжѣ, да ся изпече; кавжрдисвамъ; *изжѣ-ривать*. *Опрѣжѣмъ жрѣнѣжъ рыбѣжъ.* — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ опрѣ́женъ.

Опрѣ́жѣване и **опрѣ́жѣние**, *с. ж.* отъ **опрѣ́жѣмъ** и **опрѣ́жѣмъ**.

Опрѣ́жѣжъ, *ишь*,—*жѣлъ*, *гл. свр.* отъ **опрѣ́-жѣмъ** и **опрѣ́жѣмъ**. Да изпрѣжѣжъ, да ка-вжрдисѣжъ; *изжѣ́ривъ*. — *женѣ́ый*, *прич. стр.* Изпрѣженѣ́ый, кавжрдисанѣ́ый; *из-жѣ́ренный*.

Опрѣ́лѣжъ, *ишь*,—*лѣлъ*, *гл. свр.* отъ **опрѣ́-лѣмъ**; *опалѣ́ть*. — *ленѣ́ый*, *прич. стр.* 1) Изжаренѣ́ый; *опалѣ́нный*. 2) Загорѣ́-лѣ́ый. *Опрѣленъ чловѣкъ*, *загорѣ́лъ*; *огорѣ́-лышъ*, *загорѣ́лышъ*. *Опрѣлено*, *сгуръ*; *палѣ́ница*, *палѣ́нина*.

Опрѣ́лѣмъ (да **опрѣ́лѣжъ**), *гл. д. 1)* Турѣмъ

нѣчто на огнь, на пламыкъ да ся *прѣлѣ*, да обгори, да му изгорѣть космы-ти, пера-та, *пюма-та*; *изжаривамъ*; *опалѣ́ть*. *Опрѣ-лихъ си браджъ-тъжъ*. *Опрѣлихъ прася-то*. 2) За слѣпце, за нѣтърь: *направѣмъ да за-гори*. *Слѣпце-то му опрѣлило лице-то*. *Опрѣлено и посрѣжѣло отъ вѣтра и отъ години ты му лице.* — *мѣся*, 1) *гл. възвр.* Изжарѣмъ си нѣчто по себе; *опалѣ́ться*. *Доклѣ ся баба прѣвръли, дѣду ся брада опрѣли*. 2) *гл. стр.* Бывамъ опрѣ́ленъ; *опалѣ́ться*. — *Вѣга като опрѣ-ленъ*, бѣга като да го гони нѣкой, като да е направилъ нѣчто пакостъ.

Опрѣ́лѣние, *с. ср.* отъ **опрѣ́лѣмъ**.

Опрѣ́лѣчка, *с. ж.* Прѣ́стилка, запра́чка, за-прѣ́чка, *опрягачъ*, *хута*; *перѣ́дникъ*, *за́понъ*.

Опрѣ́нѣчѣвѣ́ый, *въ*, *ва*, *во*, *пр.* Който из-веднѣжъ и часто ся измѣ́нѣва; *напрасни-чѣвѣ́ый*.

Опрѣ́скамъ, *гл. свр.* отъ **опрѣ́скамъ**. Да *упрѣ́скамъ*, да *напрѣ́скамъ*, да *попрѣ́скамъ*; *опрѣ́ска́ть*. — *сканѣ́ый*, *прич. стр.* Упрѣ́скачѣ́ый, *напрѣ́скачѣ́ый*, *попрѣ́скачѣ́ый*; *опрѣ́-ска́нный*.

Опрѣ́скамъ и **опрѣ́скувамъ** (да **опрѣ́скамъ**), *гл. д.* Упрѣ́скамъ, *напрѣ́скамъ*, *попрѣ́скамъ*; *опрѣ́ска́въ*; *опрѣ́ска́въ*.

Разигра ми ся хранено кончѣ,
Тогазъ поглядѣжъ, тогазъ продума:
Махнѣся оттукъ, бате Стоане,
Махни си оттукъ врано-то кончѣ,
Че ми опрѣ́ска жѣты-ты чѣхлы. *Пѣс.*

— *мѣся*, 1) *гл. възвр.* Упрѣ́скамы, *на-прѣ́скамы*, *попрѣ́скамы*; *опрѣ́ска́въсь*. 2) *гл. стр.* Бывамъ *опрѣ́скачѣ́нъ*; *опрѣ́-ска́въсь*.

Опрѣ́скаване и **опрѣ́скуване**, *с. ср.* отъ **опрѣ́скамъ**.

Опрѣ́чѣмъ и **опрѣ́чѣмъ** (да **опрѣ́чѣжъ**), *гл. д.* Напрѣ́чѣмъ, *навивѣмъ*. *Опрѣчѣлъ опѣш-кѣжъ*; *задрѣ́лъ хвостъ*. *Рыкѣжъ волъ въ тъменъ долъ, човѣжъ лисици-ты, опрѣчи-хъ опашкы-ты?* Гат. — *Тѣнанъ*. — *мѣся*, *гл. стр.* и *возвр.* Напрѣ́чѣмы, *навивѣмы*.

Опрѣ́чѣване и **опрѣ́чѣние**, *с. ср.* отъ **опрѣ́-чѣмъ** и **опрѣ́чѣмъ**.

Опрѣ́чѣжъ, *ишь*,—*чѣлъ*, *гл. свр.* отъ **опрѣ́-чѣмъ** и **опрѣ́чѣмъ**. Да *напрѣ́чѣжъ*, да *на-вивѣжъ*. — *ченѣ́ый*, *прич. стр.* Напрѣ́ченѣ́ый, *навивѣ́енный*.

Опрѣ́дѣлѣжъ, *ишь*,—*лѣлъ*, *гл. свр.* отъ **опрѣ́дѣлѣмъ** и **опрѣ́дѣлѣвамъ**. Да *прѣ́дѣлѣжъ*, да *отсѣ́жъ*; *опредѣ́лѣть*. — *лѣ́енѣ́ый*, *прич. стр.* Прѣ́дѣленѣ́ый, *отсѣ́ченѣ́ый*; *опре-дѣ́ленный*.

Опрѣ́дѣлѣмъ и **опрѣ́дѣлѣвамъ** (да **опрѣ́-дѣлѣжъ**), *гл. д.* Казѣмъ за нѣчто тъмно, то-

чно както е; прѣдѣламы, отсичама; опре-
дѣлять. — *мси, гл. стр.* Бывама опрѣ-
дѣленъ.

Опрѣдѣленіе и опрѣдѣляваніе, с. ср. отъ опрѣдѣламы.

Опрѣжъ, нар. Отпрѣдъ, отпрѣди, прѣдъ,
упрѣжъ; спѣреди.

Опрѣнѣтый, нѣ, на, но, прич. стр. отъ
опрѣжъ.

Опрѣтвама и опрѣтнувама (да ся опрѣт-
на), *гл. възвр.* Усуквама, увивама да на-
правъ, да свръшъ нѣчто; упрѣтвама, за-
прѣтвама, подпрѣтвама, възпрѣтвама, въз-
суквама; *принимать* за дѣло, налегать.
Опрѣтнѣся на дрова-та тагы изсѣче.
Опрѣтнѣ му ся, та го изаде.

Опрѣтваніе и опрѣтнуваніе, с. ср. отъ
опрѣтвама.

Опрѣтѣтый, — тѣнь п — тѣнь, тна, тно, пр.
Опрѣтѣжѣтый. — *тно, нар.* Опрѣтѣжѣто.

Опрѣтѣжъ (да ся), *ешъ, — нѣлся, гл. свр.*
отъ опрѣтвама. Да ся упрѣтѣжъ, да ся
запрѣтѣжъ, да ся подпрѣтѣжъ, да ся възпрѣтѣ-
жъ, да ся усучъ, да ся засучъ, да ся въз-
сучъ, да ся увнѣжъ.

Опрѣтѣжѣтый, тѣ, та, то, пр. Опрѣтѣтый,
спрѣтѣтый, запрѣтѣтый, запрѣтѣжѣтый, засу-
канѣтый, възсуканѣтый; *провѣрѣтый, опрѣтѣ-
ный.* *Опрѣтѣжѣта мома, прѣгава. — то,*
нар. Опрѣтно, спрѣтно, запрѣтно, запрѣтѣ-
нѣто, опратно, засукано, възсукано; *про-
вѣрно, опрѣтно.* *Говори опрѣтѣжѣто, за-
сукано.*

Опрѣжъ, ешъ, опрѣлъ, гл. свр. отъ опрѣ-
рама. Да допрѣжъ, да доблѣгнѣжъ. — *рѣнѣтый,*
прич. стр. Допрѣнѣтый, доблѣгнѣжѣтый.

Опрѣгачъ, с. ж. Прѣстилка, опрыначка, утай-
ка, skutайка, запрачка, запрѣчка, унечка,
хута, отрѣбка, skutале; *перѣдникъ, запонъ.*

Ону́йчѣжъ (да ся), *ншъ, — чѣлся, гл. възвр.*
свр. Да ся опу́лъ, да ся изправъ като
пуйчѣжъ; да ся омспирѣжъ.

Ону́лвама и ону́лювама (да ону́лѣжъ), *гл.*
д. *Ону́лвама очи, ону́лвама, отваряма,*
ококотвама, ококорвама, блервама, вторач-
вама очи. — Ону́лѣжъ очи като жѣжѣжъ
въ трѣжици. Ону́лѣжъ очи като жѣжѣжъ въ
тѣжѣжъ. Тупѣи го, да си опу́ли очи-тѣ.
— мси, гл. възвр. 1) Пу́лѣся, кривѣ си
очи-тѣ, па́лѣся, дѣжѣрѣся; *вылупѣть, вы-*
нѣчивать, тарѣщѣть, пѣлѣть глазѣ. *Гда*
ри го, да му ся опу́лять очи-тѣ като
на жѣжѣжъ въ калѣ. 2) Вгядвама, зави-
рама, вторачвама, дѣжѣрѣся, ококорвама,
ококорѣвама, ококотвама; оставѣть, у-
стрѣмѣть, вперѣть глазѣ. Какво си ся
опу́лѣжъ въ него? Опу́лѣся, та го
вижѣ.

Ону́лваніе и ону́люваніе, с. ср. отъ ону́л-
вама и ону́лвама.

Ону́лѣжъ, ншъ, — лѣлъ, гл. свр. отъ ону́л-
вама. — *лѣнѣтый, прич. стр.*

Ону́лѣжъ (да ся), *ншъ, — лѣся, гл. възвр.*
свр. За магарѣжъ: да роди пу́ля, магарѣя.
Магарѣца-та ся опу́лила.

Ону́стѣсама, гл. свр. отъ ону́стѣсвама.

Ону́стѣсвама и ону́стѣсувама (да ону́стѣ-
сама), *гл. д.* Кѣлѣжъ, казвама: пусто да
остане!

Ону́стѣсваніе и ону́стѣсуваніе, с. ср. отъ
ону́стѣсвама.

Ону́стѣшѣжъ, ншъ, — шѣлъ, гл. свр. отъ
ону́стѣшѣвама. Да разборѣжъ, да ону́стѣжъ,
да запустѣжъ; *ону́стѣшѣть. — шѣнѣтый, прич.*
стр. Разборѣнѣтый, ону́стенѣтый, запустѣнѣтый;
ону́стѣшенѣтый.

Ону́стѣшѣвама (да ону́стѣшѣжъ), *гл. д.* На-
правама да стане пусто; ону́стѣвама, за-
пустѣвама, разборѣма, разсы́вама; ону́-
стѣшѣть. — *мси, гл. стр.* Бывама ону́стѣ-
шенъ.

Ону́стѣшѣваніе, с. ср. отъ ону́стѣшѣ-
вама.

Ону́стѣвама (да ону́стѣжъ), *гл. ср.* Оста-
вама, ставама пу́стъ; запустѣвама, замрѣтѣ-
вама, батѣласвама; ону́стѣва́ть, запустѣ-
ва́ть. *Кога азъ умрѣжъ, нека ону́стѣе*
всѣжѣжъ свѣтъ. Кога му ону́стѣе глава-
та, тогажъ и шѣпка-та. До утрѣ мно-
го шѣпки ону́стѣвама. Дотогава колко
шѣпки щѣжъ ону́стѣжѣма. Докѣ слѣ-
же-то изгрѣе, колко калѣици ону́стѣ-
вама. Да ону́стѣешъ! Ону́стѣло въ!
Ону́стѣло му и добро-то и всѣжѣжъ! Ону́-
стѣлѣжъ му добрижѣ-тѣжъ, кога щѣжъ му
изтягѣжъ злижѣ-тѣжъ! Да ти ону́стѣе
глава-та! Да му ону́стѣе шѣпка-тѣжъ!
Ону́стѣло ти! Пусто ону́стѣло! По-
мянѣ да остане, да ону́стѣе и да ону́-
рѣе! Ону́стѣлѣжъ да го видѣжъ! Кѣлѣтѣ.

Ону́стѣваніе, с. ср. отъ ону́стѣвама.

Ону́стѣжъ, ешъ, — стѣлъ, гл. свр. отъ ону́-
стѣвама. Да запустѣжъ, да замрѣтѣжѣжъ, да
батѣласама; ону́стѣть, запустѣть.

Ону́стѣжъ, ншъ, — стѣлъ, гл. свр. отъ ону́-
стѣвама. Да ону́стѣшѣжъ. — *тѣнѣтый, прич.*
стр. Ону́стѣшенѣтый.

Ону́стѣвама (да ону́стѣжъ), *гл. д.* Ону́сто-
шавама.

Ону́стѣваніе, с. ср. отъ ону́стѣвама.

Ону́та, с. ж. Рѣмѣчка на царѣулѣ.

Ону́хвѣма и ону́хѣвама (да ону́хѣжъ),
гл. ср. Издувама, надувама, бѣбѣжъ, под-
пухвама, разпухвама; *вздува́ть, наду-*
ва́ть, напу́чива́ть. *Ону́хѣлѣжъ очи,*
подпу́хѣлѣжѣ.

Опѣхваніе и опѣхнуваніе, с. ср. отъ опѣхвамъ.

Опѣхнѣж, ешь, — нѣжъ, гл. свр. отъ опѣхвамъ. Да подпхнѣж, да разпхнѣж, да ся пздѣжъ, да ся надѣжъ, да набѣбнѣж; вадѣтъся, надѣтъся, напѣхнѣтъся.

Опѣшвамъ и опѣшнамъ (да опѣшж), гл. д. Упѣшвамъ, напѣшвамъ, надѣшвамъ, на-кадѣшамъ; окѣшчивать, обкѣшривать. — мся, гл. стр. Бывамъ опѣшенъ; упѣшвася, напѣшвася; окѣшчиваться, обкѣшриваться.

Опѣшвамъ и опѣшнувамъ (да опѣшнж), гл. д. Убывамъ съ пѣшжъ, съ пѣшцовъ; упѣшвамъ; застрѣливать, разстрѣливать. — мся, 1) гл. възвр. Убывамъ съ пѣшжъ, съ пѣшцовъ; упѣшвася. 2) гл. стр. Бывамъ опѣшнѣжъ; упѣшвася.

Опѣшваніе и опѣшнаніе, с. ср. отъ опѣшвамъ и опѣшнамъ.

Опѣшваніе и опѣшнуваніе, с. ср. отъ опѣшвамъ и опѣшнувамъ.

Опѣшнѣж, ешь, — нѣжъ, гл. свр. отъ опѣшвамъ и опѣшнувамъ. Да упѣшнѣж; застрѣлѣть, разстрѣлѣть. — нѣжтѣй, прич. стр. Упѣшнѣжтѣй; застрѣлѣнный, разстрѣлѣнный.

Опѣшж, ишь, — шилъ, гл. свр. отъ опѣшвамъ и опѣшнамъ. Да упѣшжъ, да напѣшжъ, да надѣшжъ, да накадѣж; окопѣть, обкѣрѣть. — шептѣй, прич. стр. Упѣшенѣй, напѣшенѣй, надѣшенѣй, накаденѣй; окопѣченный, обкѣренѣй.

Опѣшнамъ (да опѣшж), гл. д. Опѣшвамъ.

Опѣшнаніе, с. ср. отъ Опѣшнамъ.

Опѣкамъ, гл. свр. отъ опѣквамъ. Да набрѣбрѣжъ, да нахоратѣжъ, да напѣкамъ за нѣчто, да опѣжъ. — кантѣй, прич. стр.

Опѣквамъ и опѣкувамъ (да опѣкамъ), гл. д. Пѣкамъ, брѣбрѣжъ нѣкому за нѣчто; опѣвамъ, натѣкамъ. *Опѣка ми падене-то, дѣто мя е гостилъ.*

Опѣкваніе и опѣкуваніе, с. ср. отъ опѣквамъ.

Опѣтѣмъ, гл. свр. отъ опѣтѣвѣмъ; попробовать, опробовать, испытать, извѣдать, отвѣдать, откѣшать; спросить, распросить. — тантѣй, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Опѣтѣвѣмъ и опѣтѣувамъ (да опѣтѣмъ), гл. д. 1) По нѣкой начинъ глядамъ да видѣжъ нѣчто какво е; пробовать. *Опѣтѣмъ да ли е како. Опѣтѣмъ, дѣлоко ли е.* 2) Изпытѣвѣмъ нѣчто за да го видѣжъ какво е, научѣмъ съ опытъ; извѣдѣвать, испытѣвать. *Иа опѣтѣмъ, може ли да ся мене. Опѣтѣмъ тѣжъ руджъ каква е.* 3) Хѣпѣвѣмъ, пѣивѣмъ отъ нѣчто да го видѣжъ какво е; накушѣмъ, накусѣмъ, обѣжѣмъ;

пробовать, отвѣдѣвать, откѣшѣвать. *Иа опѣтѣмъ това вино; попробуйте этого вина.* 4) Пытамъ, разпытѣмъ, прашѣмъ; спрашивѣть, распрѣшивѣть.

Дунавѣ, бѣлѣй Дунавѣ,
И азъ ке те тебе опѣтѣмъ,
Ты менѣ право да кажѣшь:
Откако пѣтели пѣвали,
Колко гемни минѣжъ? *Пѣс.*

Хай въ Турци Анадоли,
И азъ си имамъ до три естрѣи,
Ними да си назѣ опѣтѣмъ,
Али да мя потурчатѣ,
Али да ми погубѣте? *Пѣс.*

— мся, 1) гл. възвр. Мѣжѣся, силѣся-псѣмъ да видѣжъ да ли щѣжъ могѣжъ да направѣжъ нѣчто; пробовать, пытѣться. *Опѣтѣмъ да отворѣшь врата-та. Опѣтѣмъ да го открадѣ, нѣ го хванѣли.* 2) гл. въ. Мѣрѣся, надѣрѣмъ съ нѣкого на нѣчто, обѣжѣмъ, борѣмъ да видѣмъ кой е пѣ-юнакъ, пѣ-майсторъ на нѣчто; мѣрѣться, состѣзѣться. *Да ся опѣтѣмъ да видѣмъ, кой пѣ-може.* 3) гл. стр. Бывамъ опѣтанъ. — *Опѣтѣмъ си кѣс-мѣта, видѣхъ си кѣс-мѣта.*

Опѣтѣваніе и опѣтѣуваніе, с. ср. отъ опѣтѣвѣмъ и опѣтѣнамъ.

Опѣтѣность, с. ж. Качѣство на опѣтѣный; опытность.

Опѣтѣный, — тѣнь и — тѣпъ, тѣна, тѣно, пр. Който е видѣлъ много рабѣсты, който е врѣлъ и кѣшѣлъ нѣ много нѣчто, та гѣ знаѣ добрѣ; опытный. *Опѣтѣмъ майсторъ.*

Опѣтѣтъ, с. м. Опѣтѣваніе нѣчто за да видѣмъ какво е, какъ е; опытъ. *Направилъ опѣтѣтъ, опѣтѣлся да видѣ Нѣма никакѣвъ опѣтѣтъ, не е никакъ врѣшилъ това нѣчто, не ся е опѣтѣвалъ да видѣ, да ли ще може да го правѣ. — Отъ опѣтѣтъ го знаѣ, опѣтѣвался е, та знаѣ какво е.*

Опѣвѣмъ (опѣнѣвѣмъ, да опѣнѣж), гл. д. Опѣнѣмъ. — мся, гл. възвр. и стр. Опѣнѣмъ.

Опѣваніе, с. ср. отъ опѣвѣмъ, Опѣнаніе.

Опѣнѣвѣмъ, гл. мн-кр. отъ опѣвѣмъ.

Опѣнѣкъ, опѣнци, с. м. Опѣнѣцѣ.

Опѣнѣж, ешь, — нѣжъ, гл. свр. отъ опѣвѣмъ. Да опѣнѣжъ. — нѣжтѣй, прич. стр. Опѣнѣжтѣй

Опѣвѣмъ (да опѣнѣж), гл. д. 1) Четѣжъ и пѣжъ молитѣ-ты, за мртѣвецъ; спѣвѣмъ; отпѣ-вѣтъ. *Опѣли го и безъ поѣжъ (и безъ па-трахиѣжъ, и безъ тѣмѣжъ), и безъ него ся сврѣшила работѣ-тѣ.* 2) Пѣкамъ, при-казѣмъ нѣкому за нѣчто, нѣвѣрамъ му го въ опѣ-ты; опѣкѣмъ. *Чѣто ми го опѣ-вашъ, чѣто ми пѣкамъ за него. Опѣва го безъ патрахиѣжъ, напѣсто приказѣва. — мся, гл. стр. Бывамъ опѣванъ, опѣтъ.*

Опѣваніе, с. ср. отъ опѣванъ.

Опѣвлó и

Опѣло, с. ср. Чтение и пѣваніе молитвы за мрътвець; отпѣваніе, отпѣвъ.

Опѣжъ, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ опѣвамъ.

1) Да снѣж; отнѣть. 2) Да онѣкамъ. Онѣ-
нѣй, онѣанѣй и онѣтѣй, прич. стр.
отнѣтѣй.

*Опжиджѣакъ, с. м. Т. Опанджѣакъ.

Опѣтъ, нар. Опетъ, пакъ, изново, още единъ
нѣтъ; опѣтъ.

Люта мома ся налюти,
Лютяк клятвах го прокляхъ:
Нигдѣ момъ да не најдешъ,
Опять назадъ да ся вратишь,
Пакъ въ моминѣ рамиѣ дворѣ,
Пакъ съ мене да ся ставишь! *Пѣс.*

Опѣтый, тѣ, та, то, пр. Опетый: 1) Опнѣтый, възсуканый, напыренный. *Шопе-то сж опяти.* 2) Опоритый.

Ора, с. ж. Ораніе, орань.

Кога е било подесень,
Та ся кириа махнало,
Тръгнали орж да оржатъ,
Бѣлж бѣлиж да сѣжтъ. *Иѣс.*

Ора́вица, с. ж. Малка ладина; орапица, урапица, враница, шлага, шайка, кашкѣ, лунтра; лѣдка, яликѣ.

*Орадѣсвамъ и орадѣсувамъ (да орадѣ-
шѣ), гл. ср. Гр. 1) Оградѣсвамъ, уру-
чѣсвамъ. *Спалъ на купѣще, та орадѣ-
салъ.* 2) Налѣтамъ, нападамъ, сполѣтамъ,
натѣквамъ на нѣчто лоше. *Който бѣга
отъ дѣждъ, на градъ орадѣсва.* 3) Вѣна-
кога съ отрицаніе не, не орадѣсвамъ, не
помирѣсвамъ, не отивамъ, не надѣквамъ,
бѣгамъ отъ нѣчто, отъ нѣидѣ. *Набѣхъ го
и вѣче друзъ пѣтъ не орадѣсва тамъ,
не отиде.*

Орадѣванію и орадѣсваше, с. ср. отъ орадѣсвашь.

Орадѣшижъ, ешь, — дѣсахъ, — дѣсаль, *гл.*
свр. отъ орадѣсавъ.

Ора́лище, с. ср. Ораніе, ора, орань.

Покланетие тебъ, татко,
Да ми орашь оралище,
За есена ке си дойдъ,
За Митровденъ ке ся жениж. *Пѣс.*

Ора́ло, *с. ср.* Справа за работенне съ нежъ зѣмь-тж; разо; ора́ло. *Криво орало*, ора-ло съ еднж дръжкж, съ ралицж безъ раз-сохж; сохъ. *Право орало*, орало съ двѣ дръжкы, съ ралицж съ разохж; плугъ, саба́нъ. *Орало и моты́ка храня́тъ свѣта*.

Ора́лце, *ум. ср.* есть ора́ло.

*Ораніа, с. ж. Урама.

Ора́ше, с. ср. отъ орѣ.

Ора́вица, с. ж. 1) Оравица. 2) Дрьво, косто корабари туряты напръко на гръды ты си, съ връзано на к-то вѣже, та тягяты нагорѣ по рѣкж малкы корабы, кога нѣма вѣтрѣ.

Оранѣца, с. ж. 1) Разораный горевъ пласть на земь-тѣ; взоранная землѣ. Земна-та, что остава неразорана подь оранѣцѣ-тѣ, ся нарича *изподница*. 2) Мѣсто, дѣто е было орано лани и полени; оранѣ, оранѣце, оранѣца, нѣвище, прѣлогъ; поле подь паромъ, паръ, перелогъ.

Оурантъй, нъ, на, но, прич. стр. отъ орѣ.

Оранъ, с ж. 1) Работеніе земь-тѣ съ ора-
ло; ора, ораніе, оралище; пахотѣ. *Ходишь
на оранъ. Съ козѣ на оранъ не отивай.*
2) Мѣсто, дѣто ся оре, орано мѣсто; ора-
ница; бранина, бранъ, пашня. *Тамъ има
оранъ.*

Ораѣтъ, ешь, ораѣтохъ, ораѣлъ, *гл. ср.*
, свр. Да порастѣ по нѣчто, да обраѣтъ.

Орѣшникъ, с. ж. Курелникъ, рѣкла, само-
дивскій огонь.

Орѣтнѣй, —тѣнѣ и —тенѣ, тна, тно, *пр.*
Что е за ораніе, за оранѣ; пѣхотнѣй.

Оратни воловци. Оратни ножеви.

Орѣхъ, с. м. Орѣхъ.

Орачѣ, с. ж. Който оре, работи земя-тъ; орачарь, чивчшна; пахарь, пахотникъ. Орачѣ-тъ иска дъждъ, а пхотникъ-тъ сухо врѣмя.

Орачі́а́рѣ, с. м. Орачѣ.

*Органъ и оргонъ, с. м. Раст. лилякъ.

* Орда и

***Ордѣна, с. ж. Т.** 1) Мѣсто, дѣло становувать воиска; **станѣ**. 2) Дружина воиска, въоружени люде; **орда, отрядѣ**. 3) Така наричати въ Скопие сбора, кога правдувати патерцѣ-тѣ на обычна службѣ.

*Орду́лукъ, с. м. Т. Когда крестовать на-
горѣ, надолу орды; размирию время, разми-
рица, размиръ, война, бозгунлукъ; мятеж-
ное время, мятежь.

Сиво орля отговаря :
Ты не помнишь, като бѣше
Ордулука, бозгунлука,
Че врьвахъ мало Турци,
Мало Турци три хиляды,
Западихъ Вышия горк,
Че си пламнѣхъ вито гѣздо,
Изгорѣ ми дѣсно крыло. *Итс.*

Оревѣвамъ (да оревѣж), гл. д. Рѣж много
за нѣчто. *Орева свѣта.*

Орѣва́ваніе, с. ср отъ орѣва́вамь.

Орѣвѣ, ёшь,—вѣль, *гл. свр.* отъ орѣвѣ-
вань. Да оплачѣхъ.

Орезилѣхъ, иишь,—лілѣхъ, *гл. д. свр.* Да на-
правѣхъ нѣкого, нѣчто резилѣхъ; да омаскаруѣхъ.

Орѣлецъ, у.м. м. отъ орѣлъ. Орѣчя, орля.
Орѣловый, въ, ва, во, пр. отъ орѣлъ.
Орловый.

Орѣчя, у.м. ср. Орля, орленце, орелецъ.

Орѣлъ, орли, с. м. Птица *Aquila*; орѣлъ.
Гологлавъ орелъ, птица *Vultur persop-*
terius, лешенадъ; синъ, ягнѣтникъ. Кар-

таль орелъ, птица *Vultur monachus*, мрышлякъ. — Дѣто ходи, орлы води,

казвася за нечистъ чловѣкъ. — Гляда ка-

то орелъ на мрышъ. Орелъ-тъ кляка,

дѣто има мрышъ. Натрупалися като

орлы на мрышъ. Трѣпи закахъ-тъ, за-

что орелъ му е надъ главъ-тъ. Нокте-

то му сж като на орелъ. Доклѣ орелъ

дотече, нему глѣзъ-тъ отече. Орелъ му-

хы не лови и съ мухы ся не храни.

Врѣкать орли-ти единъ по единъ, ала

мрыша-та ги събира. Орли да тя

каджъ! Орли да го разкъжъ! Орли

да го разнесъ! Орли очи-тъ ди му

изкъжъ! Клятвы.

Орѣкъ, с. ж. Растение и плодъ рѣжъ.

Орѣвчя, с. ср. Кѣсча, парчя абж; цетакъ.

Орѣзѣтый, въ, ва, во, пр. отъ орѣзъ. Ори-

зѣный; рисовый. Орѣзѣва чорба.

Орѣзецъ, у.м. м. Малко орѣзъ.

Орѣзище, с. ср. Нивы, посѣяны съ орѣзъ;

чалтикъ; рисовыя поля.

Орѣзници, с. ж. мн. Глѣбы *Hurholoma*

fasciculare, желѣзники, челядинки; опѣнки.

*Орѣзъ, с. м. Л. Раст. *Oriza sativa* и не-

говый плодъ; рѣсъ, сарачинская круна,

срачинское пшенѣ. Дай ми копана, а

ты кажъ ориза.

Дякончя дума на Пенкъ:
Ѧа на ти, Пенке, тозъ бешликъ,
Да купишь орѣзъ за пѣлафъ
И още мясо за кебапъ;
Довечера щж, Пенке, да додж,
Двама щемъ, Пенке, вечерамы. Пѣс

Орѣзяница, с. ж. Орѣзѣва, орѣзяна слама.

Орѣзяный, въ, на, но, пр. отъ орѣзъ.

Что е отъ, на орѣзъ, направеный отъ орѣзъ;

орѣзѣвый; рисовый. Орѣзяна слама.

Орѣзано брашно.

Орѣнвямъ и орѣнувамъ (да орѣнж), гл.

д. Съ ринатие пзчпствамъ, махвамъ нѣчто;

пзринвамъ, поринвамъ. Орѣни лайна-та

по двора. Да орѣне обора. — мѣя, гл.

стр. Бывамъ орѣнать.

Орѣнваніе и орѣнуваніе, с. ср. отъ орѣн-

вамъ.

Орѣнж, ешь, — палъ, гл. свр. отъ орѣн-

вамъ. Да пзринж, да поринж. — натый,

прим. стр. Изринатый, поринатый.

Орѣсвамъ и орѣсувамъ (да орѣшж), гл.

д. Урисвамъ, казвася за орѣсници: орѣдѣ-

лямъ, казvamъ какъвъ ще бѣде жинотъ-тъ

на нѣкого; наричамъ, наржчамъ, прѣдри-

чамъ, прѣдсказвамъ; опредѣлять, предо-

предѣлять, прорицать. Орѣсници-тъ го

орѣсали да ся ожеми за царскъ-тъ

церкж.

Орѣсваніе и орѣсуваніе, с. ср. отъ орѣс-

вамъ.

Орѣсници, с. ж. мн. Нарѣсници, наржчи-

ци, реченици, ур сници. Както го е орѣс-

ница-та орѣсала, както му е писано,

както му е отрядено.

Димитре, любя Димитре,
Като мѣ пытайшь, да кажъ,
Что по дворъ ходж и плачъ . . .
Когато съмъ ся родила,
Три мѣ сж орѣсници орѣсали:
Прѣва-та дума, продума:
Хайде да земенъ дѣтя-то!
Втора-та дума, продума:
Хайде да земенъ мамъ му!
Трѣта-та дума, продума:
Нека да сѣди дѣтя-то,
Дѣтя-то още майка му,
Да расте, да си порасте,
Да стане булка подъ було,
Тогази да го земенъ,
Три майкы щемъ разплачемъ,
Съсь прѣво любя Димитра! Пѣс.

Орѣшж, ешь, орѣсахъ, орѣсаль, гл. свр.

отъ орѣсвамъ. Да уришж, да нарежж, да

наржчамъ, да прѣдрѣжж, да прѣдскажж.

— рѣсаный, прич. стр. Кому какъто

е орѣсано, то ще го сполѣти.

Орѣще, с. ср. Оранища въ 2-то знамено-

ваніе.

Извѣдило лудо-младо
Възъ орища неораны,
Възъ ливадѣ некосенъ,
Да си лови добръ лова. Пѣс.

Орла, с. ж. Женскый орелъ, орлица; ор-

лицъ.

Орлѣва пѣпратъ. Раст. *Pteris aquilina*

конска пѣпратъ, пѣпра, пѣпратъ; орлякъ,

орличникъ.

Орлѣви нѣктіе. Едно растение, което ва-

рять и воджъ-тъ му пнѣтъ за дизентерѣжъ.

Орлѣвый, въ, ва, во, пр. Ореловый орло-

вый, что е на, отъ, за орелъ; орлий, ор-

линый. Има орлѣвы нѣктіе, никой не

сжѣ да го закача. Орлѣви нѣктіе, очи

коравы, лице мѣшимяно.

Орлѣнце, у.м. ср. отъ орля.

Орлица, с. ж. 1) Женскый орелъ; орла;

орлицъ. 2) Нѣкаква частъ на кола.

Орлище, ув. ср. отъ орѣлъ. Голѣмъ орелъ.

Стори мѣ, Боже прѣстори
На какъжъ годъ гадинжъ,
На сиво-бѣло орлище,
Въсоко да си подвѣржж. Пѣс.

Орловый, въ, ва, во, *пр.* Орлёвый.

Орля, *ум. ср.* отъ орёлъ. Малко-то на орелъ; орленце; орлёнокъ.

Орлякъ, *с. м.* 1) Много птици накупъ, стадо птици; куда, нато; стая птицъ. *Скворци-ти врьчатъ на орлякъ.* 2) Много животны накупъ, билюкъ животны, стадо. 3) Много людие събрани нѣйдѣ, билюкъ людие; станъ, смречь; толпа, чернь. *Орлякъ дѣца*, много дѣца. *Спуснѣж ся като орлякъ.* 4) Орляци, така сж были наричани нѣкои отъ жители-ты на сѣверо-западнѣ Българинъ, които сж носили гащы и дѣлгы дрѣхы дорамчета съ голѣмы полы, та ся развѣвалы като крыла-та на орелъ.

Орманецъ, *ум. м.* Малкъ орманъ, горица.

Орманъ, *ув. ср.* отъ орманъ.

***Орманъ**, *с. м.* Т. Гора, дѣбрава, лѣсъ, дрездакъ, кычеръ; лѣсъ.

Орни-бѣсъ. Въ изречение: *трѣчи орни-бѣсъ*, като трѣчи, земѣ-тѣ вдига, много трѣчи, като вихрушкѣ.

Орница, *с. ж.* 1) Въ срѣдѣ горѣ полна съ трѣвѣх обрасла; прогалина въ лѣсу. 2) Ниваще оставено да прѣлѣжи; ораница, прѣлогъ, келеме.

Лудо лѣгнѣ на орницѣ,
На орницѣ безъ перницѣ;
Му ся сонва мала мома,
Ся разбуди лудо младо,
Не си найде малѣ момѣ. *Пѣс.*

Орнищакъ, *с. м.* Мѣсто, дѣто има много нивы орници.

Оровецъ, *ум. м.* Малко оровъ.

Оровъ, *с. м.* Раст. *Vicia Cracca* и него-вый плодъ; ровъ, борчакъ; выѣва, воро-бийный горѣхъ, кормовой горѣшекъ, журавлиный горѣхъ. — *Като да е малѣ оровъ*, изглежда като ахмакъ.

Оровяница, *с. ж.* Слама отъ оровъ, ровяница, борчаковица.

Орогѣшвамъ и орогѣшамъ (да орогѣшѣ), *гл. д.* Удрямъ нѣкого съ нѣчто по главѣ-нѣ, та му излиза рогъ. краставица.

Орогѣшване и орогѣшанье, *с. ср.* отъ орогѣшвамъ.

Орогѣшѣж, *ишѣ*, —шилъ, *гл. свр.* отъ орогѣшвамъ и орогѣшамъ.

Оролобъ, *междом.* Въ изречение: *направилъ оролобъ, шоролобъ*, направилъ нѣкакѣхъ дяволѣхъ, та смѣхнѣлъ, та зелъ нѣчто.

Орбнамъ и орбюнамъ (да орбнѣж), *гл. д.* Ронѣж нѣчто да опада; изронвамъ, на-ронвамъ, изтронвамъ, натронвамъ, избухвамъ, очюквамъ; наръивать. *Оронилъ грозде-то.* —*мѣс.* 1) *гл. възвр.* За сытны нѣ-чта: ронѣжся та падамъ, нападвамъ, изрон-

вамся, наронвамся; насариваться, опалзы-вать. 2) *гл. стр.* Бывамъ ороненъ.

Орбване и орбюване, *с. ср.* отъ орон-вамъ.

Орбнѣж, *ишѣ*, —нилъ, *гл. свр.* отъ орбн-вамъ. Да изронѣж, да наронѣж, да изтронѣж, да натронѣж, да избухамъ, да очюкамъ; на-ронѣтъ. —*ненгый, прич. стр.* Изроненый.

Оронъ, *с. м.* Рыба *Perca fluviatilis*, бабой, бибонъ, гергечъ, гибанъ, кестеречь, костуръ, острика, пиркина; *бкунъ*.

Оросѣж, *ишѣ*, —силъ, *гл. свр.* отъ оросѣ-вамъ. Да наросѣж, да порѣсѣж; оросѣтъ. —*сенгый, прич. стр.* Наросеный, наръ-сеный, порѣсеный; орошѣнный.

Оросѣнамъ (да оросѣж), *гл. д.* Попрѣскамъ съ нѣчто водно като съ росѣж; нароснамъ, наръсвамъ, порѣсвамъ; орошѣтъ. —*мѣс.* *гл. стр.* Бывамъ оросенъ; орошѣться.

***Орта**, *с. ж.* Т. Ода.

***Ортаклѣжъ**, *с. м.* Т. Кога нѣкои сж орта-ци за нѣчто; товарищество, пайщина. *Нѣмамъ никакѣхъ ортаклѣжъ съ него*, не съмъ ортакъ съ него, не съмъ съдружници.

***Ортакъ**, *с. м.* Т. Който ся е сдружилъ съ нѣкого да врьшатъ нѣчто и да си дѣлятъ печалѣ-тѣ или загубѣ-тѣ; съдружникъ, съдруга; товарищъ, пайщикъ, половин-шикъ, подругъ, клеверѣтъ. *Ставамъ ор-такъ на нѣчто*, вортачавамся; *идти въ дѣлю*. *Не ставай ортакъ съ онѣа*, който гологлавъ си глѣда хесапа. *Да дадемъ, мѣжю*, наши-тѣ повѣсма на ортака, а нѣе да земемъ чюждѣ на изполо

***Орталѣжъ**, *с. м.* Т. Въ изречение: *съсы-па орталѣжа*, мнозина съсыпа, свѣта съ-сыпа.

Орташкый, *шка, шко, пр.* Что е на орта-ци, что не е само на одного, а го владѣть нѣколцина; заединчкый, стрѣцкый, общый; обшій. *Орташка кѣща, стока*. *Орташ-кѣ кобылѣ и псета-та не каджѣ* *Ор-ташко-то мясо и кучета-та не каджѣ*. *Орташка стока* — *кучета-та да ѣж каджѣ*. *Орташкѣ волѣ влѣцѣ-ти лес-но изкадѣтъ*. — *шкѣ*, *нар.* Мнозина, вси-на, нѣколцина въ едно; обще, сообщѣ. *Орташкѣ го направилѣмъ*. *Владамъ го орташкѣ*.

***Ортола**, *с. ж.* Дебело вѣже, хор'ома; ка-нѣтъ. *Суши просо на ортола*, ничто не врьши. *Ортола да скѣне на моста*, да го обѣе тѣ.

Орубнамъ и орубунамъ (да орубѣж), *гл. д.* Изрубамъ вещи-ты; осичамъ; вы-рубѣтъ. —*мѣс.* *гл. стр.* Бывамъ орубенъ, осичамся; вырубѣться.

Орубѣж, *ишѣ*, —билъ, *гл. свр.* отъ оруб-

вамъ. Да оѣкѣхъ; вѣрубаѣть. — бенѣый, прич. стр. Оѣченѣый; вѣрубленѣый.

Ору́жне, с. ср. Оръжне.

Ору́нѣ, с. ср. Една рыба отъ рода на *Acetina*, кѣдси по блатата и въ Дунава; гыбача.

Ору́чама, гл. д. свр. Да изручама, да изнама. — чучаый, прич. стр. Изручааый, изнаденѣый.

Оруча́нны и

Ору́нны, с. ж. мн. Единѣ видѣ ошннц безѣ врыви и наврыха тѣши.

Орфанá, с. ж. Гр. Сирота.

Ривца да си нияжешъ
Отъ жалты жалтыни,
Орфаны да рядишъ
Пзметъ да ти чинять. Пѣс.

*Орфенé, с. ср. вм. ерфенé,

Орвѣ́вамъ (да орвѣжъ), гл. д. 1) Рѣж нѣчто, та го кѣсамъ на много мѣста; охан-вамъ, окжсамъ. 2) Пизадамъ, оадамъ. — мси, 1) гл. вѣзвр. За тѣбанъ: окжсамъ по краища-та; обива́ться. 2) гл. стр. Бывамъ орванъ.

Орвѣ́жъ, ешь, — ва́лъ, гл. свр. отъ орвѣ́-вамъ. Да орѣфамъ, да оханж, да окжсамъ. — ва́нѣый, прич. стр. Орѣфанѣый, охана-нѣый, окжсанѣый.

Орѣ́фамъ, гл. д. свр. Да орвѣжъ. — фанѣый, прич. стр. Орѣванѣый.

Орѣ́тъ, с. м. Орѣтъ.

Орѣ́дѣвамъ (да орѣдѣжъ), гл. ср. Ставамъ рѣдѣкъ, по-рѣдѣкъ; жидѣтъ, рѣдѣтъ.

Орѣ́дѣжъ, ешь, — дѣ́лъ, гл. свр. отъ орѣ́-дѣвамъ; пожидѣтъ, порѣдѣтъ.

Орѣ́жжъ, ешь, орѣзахъ, орѣзалъ, гл. свр. отъ орѣ́вамъ. Да обрѣжжъ, да окрож; обрѣзатъ, подрѣзатъ, окройтъ, окорнѣтъ. — рѣза́нѣый, прич. стр. Обрѣзанѣый, окроевѣый; обрѣзанный, подрѣзанный, окорнянѣый.

Орѣ́зало, с. ср. Отъ основж-тъ ищкы-ты, что останжъ на приврзало-то, кога изтъ-кжтъ и́какж тѣбанъ и ѣх отрѣжжъ; урѣ-зало.

Орѣ́зана и орѣ́зувама (да орѣжжъ), гл. д. Ирѣ́зана краища-та на нѣчто, рѣжжъ нѣчто отоколо; обрѣ́зана; обрѣ́зывать, подрѣ́зывать, окрѣ́нвать, корнѣтъ. Орѣ́-зали *пржжкы-ты на лозж-тж*. Орѣ́-зана *и́кому косж-тж*, остригвама го; обстригѣтъ. Орѣ́зана *си косж-тж*, остриг-нама; обстригѣтъ. Орѣ́зана *си нокте-то*; обстричъ нѣгтн. — мси, гл. стр. Бывамъ орѣзанъ.

Орѣ́зана и орѣ́зуване, с. ср. отъ орѣ́-зана.

Орѣ́харка, с. ж. Коато бере и продава орѣхы.

Орѣ́харскѣый, ска, еко, пр. отъ орѣ́харъ.

Орѣ́харча, ум. ср. Малѣкъ, младъ орѣхаръ.

Орѣ́харъ, с. м. Които бере и продава орѣхы; орѣшнаръ. Драгалевчани сж орѣ-хари.

Орѣ́ховѣый, въ, на, во, пр. отъ орѣ́хъ; орѣ́ховѣый. Орѣ́хово дръво; орѣ́шина. Орѣ́-хова шюма, черунка.

Орѣ́хча, ум. ср. Орѣ́хча: 1) Малѣкъ орѣхъ, орѣшець: орѣшекъ. 2) Итичка *Motacilla troglodites*, орѣшко, орѣшковча, орѣшча, гургулушка, муштрынча, муша-трынь, под-плетачъ, подлетница; крапѣвникъ.

Орѣ́хъ, с. м. Орахъ: 1) Дръво *Funglans regia*; грѣцкѣый орѣхъ, орѣховое дѣрево, орѣшина. 2) Плодъ-тъ на това дръво; орѣхъ. — У него е и урѣхъ-тъ и каме-нь-тъ, той венчко има въ рѣцѣ-ты си, венчко може. — Грѣхъ на орѣхъ, душа на крушж. Съ вилж врьга орѣхъ. Не можешъ му орѣхъ измѣкж изъ рѣжж-тж. Орѣхы си не кржжжъ. Два лѣц-ника на еднѣ орѣхъ надвиватъ. Които има пржжжъ, той наде орѣхы. Не си врьга тоагж-тж, ако не види четъредесѣтъ орѣхы. — Четъре брата въ еднѣ рижъ? Гат. — Орѣхъ — Дивъ орѣхъ, растение мага-решкѣый костень.

Орѣ́ше, с. сбир. отъ орѣ́хъ. Орѣ́шакъ.

Помамилъ е чобанъ Гергний
Пять хилѣды сиво стадо,
Подъ орѣше столовата,
Подъ камене варовито. Пѣс.

Орѣ́шець, 1) ум. м отъ орѣ́хъ. Орѣ́хча.

2) Раст. *Spiraea Filipendula*, момниска кытка, срамнича; таволга питковислая. 3) Раст. орѣшковица.

Орѣ́шка, с. ж. Орѣхова шюма, орѣховы листа.

Орѣ́шко, с. ср. Итичка орѣхча.

Орѣ́шковица, с. ж. и

Орѣ́шкови, с. ж. мн. Раст. *Lathyrus tuberousus*, орѣшенъ, медова кытка, овча по-зель, фасулича; земляныя орѣхи, чина клубненосная.

Орѣ́шковча, с. ср. Итичка орѣхча.

Орѣ́шча, ум. ср. Орѣ́хча.

Орѣ́шжъ, ишь, орѣсахъ, орѣсалъ, гл. д. свр. Да изрѣшжъ, да орѣшжъ венчкы-ты.

Орѣ́шникъ, 1) с. сб. Дѣто има много дръ-вета орѣхы; орѣше; орѣшина. 2) с. м. Растение пѣшакно.

Орѣ́шнарка, с. ж. Орѣхарка.

Орѣ́шарскѣый, ска, ето, пр. отъ орѣ́-шнаръ. Орѣхарскѣый.

Орѣ́шарча, ум. ср. Малѣкъ, младъ орѣ-шнаръ; орѣхарча.

Орѣ́шаръ, с. м. Орѣхаръ.

Орѣ, ешь, ораѣхъ, ораѣль, *гл. д.* Разработ-
вамъ земѣ-тѣ, за да посѣѣхъ нѣчто въ немъ;
пахамъ; пахатъ. *Дьяволъ-тѣ ни оре, ни копае. Нидѣно рало криво оре. Съ пок-
те-то си може да оре. Кой лѣжи, той
тѣжжи, кой оре, той добръ. Ори и свѣй
додѣто спи мръзелизвий. Ори, мели,
ажъ; просѣчи плетѣ, дой млѣко. Ораѣ
палѣджинѣ-тѣ. Ораѣ крава-та, усра-
ла рало-то. Ораѣ телица, одраѣ
ралицѣ.*

Орѣ, ешь, ораѣль, *гл. д.* Трунамъ, врьгамъ
накупъ нѣчто, что не може да ся слѣгне;
натрупивамъ.

Орѣ, ишь,—рилъ, *гл. д.* Рутѣ, събаривамъ,
разваливамъ, катуривамъ, рутинивамъ;
рушить, разрушатъ. —**рѣжся**, *гл. възвр.* Рутѣся,
рутинивамъ, събаривамъ, разваливамъ, кату-
ринивамъ; рушитъся, разрушатъся.

Маноилъ масторъ два моста гради,
Два моста гради на Струмѣ рѣкѣ,
День гы гради, ноцѣ ся орятъ. *Пѣс.*

Орѣдие, *с. ср.* Справа, съ коѣто ся врьши
нѣчто; сѣчиво; орудіе.

Орѣжие и орѣжне, *с. ср.* Оружие, рѣжие,
пусать; оружіе.

Оса, *с. ж.* Насѣкомо *Vespa*, воса; осѣ.
*Лютъ като осѣ. Оса го усапала за
языка. Пчела отъ осѣ по-добро. Какъвъ
ся насочи като осѣ въ очи. Млѣкѣ
като да бѣ го ужилила оса по врата.
И оса-та е пчела, ала не дава медъ.
Законъ-тѣ е като пѣлѣжнѣ: оса-та ѣ
прѣкѣсва, муха-та ся сплита. Осѣ да
го изадѣтъ како благо грозде! Осѣ-тѣ
да му изпикѣтъ очи-тѣ! Клятвы.*

Осакатѣвамъ (да осакатѣѣ), *гл. ср.* Ста-
вамъ сакатъ.

Осакатѣване, *с. ср.* отъ осакатѣвамъ.

Осакатѣѣж, ешь,—тѣлъ, *гл. свр.* отъ оса-
катѣвамъ. Да стана сакатъ.

Осакатѣж, ишь,—тѣлъ, *гл. свр.* отъ осакѣ-
щамъ. 1) Да направѣ сакатъ; изувѣчить,
окалѣчить, искалѣчить. 2) Да ошрьбѣж,
да нащрьбѣж. —**тѣнѣй**, *прич. стр.* По
знаменование-то на глагола.

Осакатѣивамъ, *гл. мж-кр.* отъ осакѣщамъ.

Осакѣщамъ (да осакатѣж, осакатѣивамъ),
гл. д. 1) Правѣхъ нѣкого сакатъ, хромъ;
калѣчить, изувѣчивать. 2) Ошрьбивамъ,
нащрьбивамъ, накрънивамъ *Осакатихъ
стовѣж-тѣ.* —*мси*, 1) *гл. възвр.* Уби-
вамъ, наранивамъ, та ставамъ сакатъ. 2)
гл. стр. Бывамъ осакатенъ.

Осакѣщане, *с. ср.* отъ осакѣщамъ и оса-
кѣщамъ.

Осатѣнѣж, ишь,—нилъ, *гл. свр.* отъ оса-
тѣивамъ. Да осотонѣж, да омаѣж, да за

маѣж, да прѣлѣстѣж, да прѣсатанѣж; очаро-
ватъ. —**нѣнѣй**, *прич. стр.* Осотоненѣй,
прѣсатаненѣй, омаѣнѣй, замѣнанѣй, прѣ-
лѣстенѣй; очарованѣй, околѣванѣй,
обворѣженѣй.

Осатѣивамъ (да осатѣнѣж), *гл. д.* Было
съ маѣж, было съ измаѣж, было съ ху-
бость замѣивамъ нѣкого; осотонивамъ, прѣ-
сатѣивамъ, омаѣивамъ, прѣлѣстивамъ; оча-
ровывамъ, околѣвывать, обворѣживать.
—**вамся**, *гл. стр.* Бывамъ осатѣненъ.

Осатѣиване, *с. ср.* отъ осатѣивамъ.

Осѣтка, *с. ж.* Единъ видъ жито.

Освобѣдж, ишь,—дилъ, *гл. свр.* отъ осво-
бѣждамъ. Да ослобѣдж, да оставѣж на сво-
бѣдж, да дамъ свобѣдж; освобѣдитъ. —**де-
нѣй**, *прич. стр.* Ослобѣденѣй; осво-
бѣженѣй.

Освобѣждамъ (да освобѣдж), *гл. д.* Осло-
бѣждамъ, оставивамъ нѣкого на свобѣдж, да-
вамъ му свобѣдж; освобѣдитъ. —*мси*,
1) *гл. възвр.* Ставамъ свободенъ, отѣивамъ
си грѣѣжѣ-тѣ за нѣчто, оставивамъ свободенъ,
ослобѣждамъ; освобѣждатъся. 2) *гл. стр.*
Бывамъ освобѣденъ.

Освобѣждане, *с. ср.* отъ освобѣждамъ и
освобѣждамъ.

Освоѣж, ишь,—илъ, *гл. свр.* отъ освоѣ-
ивамъ. Да засвоѣж, да присвоѣж, да усвоѣж,
да обсеѣж; освоѣтъ, присвоѣтъ. —**воѣ-
нѣй**, *прич. стр.* Засвоенѣй, присвоенѣй,
усвоенѣй, обсебенѣй.

Освоѣивамъ (да освоѣж), *гл. д.* Зивамъ нѣ-
что за свое, засвоивамъ, присвоивамъ, усво-
ивамъ, обсеивамъ; освоѣивать, присвоѣ-
ивать. *Освоѣжъ му живѣж-тѣ, стѣжж-тѣ.*
—*мси*, *гл. стр.* Бывамъ освоѣенъ. —
Освоѣжъ нѣкого, докарахъ го да пристане
отѣамъ мене, да дрьжи моѣж странѣж, да ся
сговорѣ съ мене за нѣкоѣж работѣж.

Освоѣиване, *с. ср.* отъ освоѣивамъ.

Осемгодѣшнѣй, — шѣнь и — шѣнь, шѣна,
шѣне, *пр.* Осмогодѣшнѣй.

Осѣвъ и осѣвъ, *нар.* Като махнемъ, вънѣ
етъ . . . , осѣвъ, сѣвъ; кроѣжъ, окроѣжъ,
опрѣжъ.

Азъ съмъ чюла и разбрала,
Че ты ходишь по хори-та,
Че ты либишь друго либя,
Друго либя освѣвъ мене. *Пѣс.*

*Осѣвъ фермана имать и надъ порта-
та написанѣ царскѣж-тѣ турѣж.* —*Осѣвъ
това*, това и още друго нѣчто; свѣрхъ
того, впрѣчемъ.

Осѣвѣтничѣж, *с. ср.* Едно растение, съ пу-
шнака на косто кадѣтъ онына, коѣто падѣтъ
отвѣнѣ.

Осѣвѣтъж, ишь,—стѣлъ, *гл. свр.* отъ осѣвѣ-

стѣнамъ. Да свѣстѣ, да оконштѣ, да оконитошѣ. — стѣнный, прич. стр. Свѣстѣнный, оконштѣнный, оконитошеный.

Освѣстѣиваю (да освѣтѣ), гл. д. свѣстѣиваю, обонпщамъ, оконоптомѣиваю, събуждаю, съживляю; приводитъ къ себѣ, въ чувство. — **мѣя**, 1) гл. *възвр.* Дохотждаю на себе-си, на свѣтъ-тѣ си, свѣстѣиваюся, оконопщамся, оконоптомѣиваюся, обораиваюся, събуждаюся, съживляюся; приходитъ къ себѣ, въ чувство. 2) гл. *стр.* Бываю освѣтѣнъ.

Освѣтѣніе, с. ср. отъ освѣтѣвамъ и освѣтѣваемся.

ОСВѢТѢ́, ины, — тиль, *гл. свр.* отъ освѣ-
тѣнѣамъ. Да озарѣ; озарѣть, освѣтѣть,
осіять. — **тѣ́ный**, *пртч. стр.* Озаренный;
озарѣнный, освѣщённый, осіянный.

Освѣтъивамъ (да освѣтъ), гл. д. Озаривамъ; озарить, освѣщать, осіявать.—**мси**, гл. стр. Бывамъ освѣтешъ, озаривамся; озариться, освѣщаться.

Освѣті́аваніе, с. ср. отъ освѣті́авамь.

Освятѣ́, ишь, — тѣлъ, *гл. свр.* отъ освя-
тѣ́вань; освятѣ́ть.—тѣ́ный, *прич стр.*
освящённый.

Освятѣнѣмъ (да освятѣ), гл. д. Съ молитвы, съ священо дѣйствіе направѣмъ нѣчто да стане свѣто: **освятѣть**. *Освятѣи мѣ цркви-тѣ, водѣ-тѣ.* — мѣя, гл. спр. Бывѣмъ освятѣнѣ: **освятѣтѣся**.

Освятѣ́ваніе, с. ср. отъ освятѣ́вамь;
освяще́ніе.

Осе́мдеся́тый, та, то, *пр.* отъ осе́мдесять;
восьмдеся́тый.

Осемдесѣтъ, числ. На осемь места по де-
сять; **восемьдесѣтъ.**

Осежки, числ. смякч. отъ осьмь.

Осемна́десѣтый, та, то, *пр.* отъ осемна́-
десѣтъ; восемна́дцатый.

Осеми́надесять, числ. Десять и осемь; во-
семи́надцать.

Осемстѣтигъ, числ. На осемъ мѣста по сто ;
восьмьсотъ,

Осептіма и

Осеѣтіна, числ. Всѣмъ душъ, осмина; вѣс-
меро.

Осемь, числ Седемь и едно, два пхти по
четыре; **посемь**. Варь-та рекла на кер-
пича: **подрыжь мя осемь годичь, азъ**
да ты дрыжь осемстотинъ. Осемь пхти;
восьмью.

Осеновый, въ, ва, во, *пр.* отъ осень.
[Асеновый: ясеневый.]

Осенъ, с. и. Древо *Fraxinus excelsior*, па-
сенъ, мѣждригъ; ясенъ. Черенъ осенъ,
древо *Fraxinus ornus*. Отъ това древо
правятъ чернѣ боѣ.

Осѣрж, ешь, осѣрхъ, осѣрль, *гл. свр. отъ*
осѣраю. Да усѣрж, да посѣрж, да насѣрж.
Осѣрангый, *прич. стр* Усѣрангый, посѣра-
нгый, насѣрангый.

Осѣвижъ (да ся), ишь, — пилен, гл. възвр.
свр. Срѣщася въ колядижъ иѣсень :

Сива, сива голубица,
Къждѣ си ся освила?
— Тамо горѣ на бѣль Дунавъ.
— Что имаше, что пѣмаше?
— Златихъ чашиж и канатъ,
Да служимъ яла Бога. *Итс.*

Осі́нка, с. ж. Дре́во *Populus tremula*, дивъ
кавакъ, трешетлика, треперы́га, лашка;
осі́на.

Осілвамъ и осілювамъ (да осіляж), *гл.*
д. Усилавъ. — *мен.* *дл* *взвр.* Усилався.

Осѣлваніе и осѣлюваніе, с. ср. отъ осѣл-
наль.

Осілець, ум. м. Мало осилъ

Оейлко, с. м. Казвася за присмѣхъ на яче-
мыкъ, что има много ослѣ.

Осіловый, въ, ва, во, *пр.* Что има много
бєнль. *Осиловъ* класъ, *осиово* жито

Осілъ, с. ж. 1) Мустачкы-ты по шюню .
кы-ты на жито, на класовы-ты на жито;
чекласъ; ость, усы у колоса. 2) Въ жи-
то-то зряна като овесъ, нъ само сѣмька,
само мякына.

ОСИЛЖ, ишь, — **лиль**, гл. *свр.* отъ **осил-**
вамь. Да **усилж**. — **лѣный**, прич. *стр.*
Усиленный.

Осийвамъ и осийнувамъ (да осийнѣхъ), *г.л.*
ср. Схваща ми ся гласъ-тъ, прѣигракнѣхъ.
прѣдрѣзѣхъ, прѣсѣивѣхъ; осийнѣхъ, охри-
нѣхъ. *Выказѣхъ, выказѣхъ, дорѣ осийнахѣхъ*

Срѣдѣ дворе дрьво дафиново,
На дрьво сж до три кукавици:
Прьва кукать, дори оиѣмувать,
Втора кукать, дори осипнувать,
Третя кукать и така и така. *Пѣс.*

Осѣиваніе и осѣивуваніе, с. ср. отъ осѣивамъ.

Осеиннж, ешь,—пжль, гл свр. отъ оеин-
намъ и оеиннувамъ. Да прѣсеиннж, да
прѣтракнж, да прѣдърѣзнж; оеиннуть, ох-
рѣипнуть. *Осеинжмѣй*, осеинтевѣмѣй; о-
сеинный, охрѣинный.

Осиптевѣлый, лѣ, ла, ло, *пр.* Осиппелый
прѣсиппелый.

Осір мѣ (да осѣрж), гл. д. Усірамы, посирамы. Орала крава и осрала рало-то. Осрала си крава опашкж-тж, че иска и други ты да умаца. Осралъ си калци ты. —**мѣя**, 1) гл. възвр. Усірамыя, посирамыя, пасирамыя. 2) гл. стр. Вынамъ осрабъ.

Осіраше, с. ср. отъ осірашъ.

Осипромашиѣ, ишь, — шиѣль, *гл. свр.* отъ осипромашиѣвамъ. Да направѣхъ нѣкого сипромахъ. — *шенѣтый, прич. стр.*

Осипромашиѣвамъ (да осипромашиѣ), *гл. д.* Направѣмъ нѣкого да стане сипромахъ, да западне; нищити. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ осипромашенъ.

Осипромашиѣвамъ (да осипромашиѣж), *гл. ср.* Ставамъ сипромахъ, бѣденъ; пзнад.мъ, западамъ; бѣдити, обнищевати.

Осипромашиѣване, *с. ср.* отъ осипромашиѣвамъ.

Осипромашиѣж, ешь, — шиѣль, *гл. свр.* отъ осипромашиѣвамъ. Да пзнаднѣж, да западнѣж; обѣдити, обѣднѣти, обнищати. *Осипромашиѣжъ*; обѣднѣлый, обѣднѣлый, обнищѣлый.

Осиротѣвамъ (да осиротѣж), *гл. ср.* Оставамъ безъ бащѣж п безъ майѣж, ставамъ сиракъ; сиротѣти.

Осиротѣване, *с. ср.* отъ осиротѣвамъ.

Осиротѣж, ешь, — тѣль, *гл. свр.* отъ осиротѣвамъ. Да станѣж сиракъ; осиротѣти.

Осиротѣж, ишь, — тѣль, *гл. д. свр.* Да умоуж нѣкому бащѣж-тѣж п майѣж-тѣж и да го направѣхъ сиракъ; осиротѣти.

Осиѣца, *ум. ж.* отъ осѣ.

Осиѣца, *ум. ж.* отъ осѣ.

Осиѣчка, *ум. ж.* отъ осѣца.

Осиѣчнамъ (да осѣж), *гл. д.* Прѣсичнамъ всичко наоколо; пзсичнамъ; обрубати, вырубати. *Осѣжъ прѣсички тѣж. Осѣкли горѣж-тѣж.* — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ осѣченъ, пзсичнама; обрубати, вырубати.

Осиѣчване, *с. ср.* отъ осѣчнамъ.

Оскѣчвамъ п **оскѣчювамъ** (да оскѣчж), *гл. д.* Качвамъ, покачвамъ, възкачвамъ. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Качама, покачама, възкачама. 2) Качама, възсѣдамъ, възсѣдамъ, нахамъ. *Тогава кралѣж Марко ся оскѣчилъ на конѣ си.* 3) *гл. стр.* Бывамъ оскѣченъ.

Оскѣчване п **оскѣчюване**, *с. ср.* отъ оскѣчвамъ п оскѣчювамъ.

Оскѣчж, ишь, — чѣль, *гл. свр.* отъ оскѣчвамъ. Да качѣж, да покачѣж, да възкачѣж. — *чѣпѣтый, прич. стр.* Качѣпѣтый, покачѣпѣтый, възкачѣпѣтый.

Осквернѣж, ишь, — нѣль, *гл. свр.* отъ осквернѣвамъ. Да омръсѣж; осквернѣти. — *нѣпѣтый, прич. стр.* Омръсѣпѣтый; осквернѣпѣтый.

Осквернѣвамъ (да осквернѣж), *гл. д.* Нѣчто свято, чисто умацвамъ; омръсывамъ; осквернѣти. — *мѣя, гл. възвр. п стр.* Омръсывама; осквернѣтѣся.

Осквернѣване, *с. ср.* отъ осквернѣвамъ.

Оскомени п **оскомеци**, *с. м. мн.* Оскомина.

Оскѣмина, *с. ж.* Изскръбване, оскръбване на жѣбы-тѣ; оскомени, оскомеци; *оскѣмина.* Другъ наде незрѣло-то, другому оскомина-та. Единъ наде кѣсело-то, другъ бере оскоминѣж-тѣж. Единъ наде нагуридж-тѣж, другъ трѣга оскоминѣж-тѣж.

Оскръушна, *с. ж.* Дрѣво оскръушна.

Оскотѣвамъ (да оскотѣж), *гл. ср.* Ставамъ като скоть, озвѣривама, възвѣривама, оскотивама; оскотѣнитѣся.

Оскотѣж, ешь, — тѣль, *гл. свр.* отъ оскотѣвамъ. Да ся възвѣрѣж; оскотѣнитѣся.

Оскотѣж (да ся), ишь, — тѣль, *гл. свр.* отъ оскотѣвамъ. Да оскотѣж.

Оскотж, ишь, — тѣль, *гл. ср.* Да свѣтнѣж, да блѣснѣж, да ся лѣснѣж; блистѣти, блѣстѣти. *Оскотѣлъ отъ злато свѣтнѣлъ, отъ злато.* *Отъто оскотѣлъ много, кони-въ ся плашѣтъ.*

Оскотѣвамъ (да ся оскотѣж), *гл. възвр.* Оскотѣвамъ.

Оскръушна, *с. ж.* 1) Дрѣво *Sorbus aucuparia* и неговѣй плодъ; брѣкѣшина, възкрушна, калина, мяко дрѣво, оскорушна, скорушна, смръдѣнка, смръдѣно дрѣво; *рябина.* 2) Дрѣво п плодъ мушмулъ. 3) Прѣсѣдѣлѣ крущи, дребнищи.

Оскръбѣтый, — бѣнь п — бѣнь, бѣна, бѣно, *пр.* Что оскръбѣва, что докарѣва, что правѣ оскръбѣ на чѣлѣж; оскръбѣтельно. — *бѣно, нар.* Съ оскръбѣ; оскръбѣтельно.

Оскръбѣж, *с. м.* Кога нѣкой оскръбѣ нѣкого, кога съ нѣчто му докара скръбѣ; оскръбѣване; оскръбѣнѣе.

Оскръбѣж, ишь, — бѣль, *гл. свр.* отъ оскръбѣвамъ. Да наскръбѣж; оскръбѣти. — *бѣпѣтый, прич. ст.* Наскрѣбѣпѣтый; оскръбѣпѣтый.

Оскръбѣвамъ (да оскръбѣж), *гл. д.* Наскрѣбѣвамъ, нажѣлавамъ, ухахѣривама; оскръбѣти. — *мѣя, гл. стр. п възвр.* Наскрѣбѣвама, нажѣлавама, ухахѣривама; оскръбѣтѣся.

Оскръбѣване, *с. ср.* отъ оскръбѣвамъ.

Оскръбѣвамъ п **оскрѣбѣнувамъ** (да оскръбѣж), *гл. ср.* За жѣбы: отъ кѣсело или отъ друго нѣчто изтрѣпѣма, тѣ не могѣ да дѣвѣж, добывама оскоминѣж; изскръбѣма; набивѣти оскомину, скомѣти, скомѣти, нѣти (о зубѣхъ).

Оскръбѣване п **оскрѣбѣнуване**, *с. ср.* отъ оскръбѣвамъ.

Оскръбѣж, ешь, — пѣль, *гл. свр.* отъ оскръбѣвамъ п оскръбѣнувамъ. Да изскръбѣж.

Оскръцавамъ, *гл. свр.* отъ оскръцавамъ. Да орѣжѣж; окромсѣти. — *цѣпѣтый, прич. стр.* Орѣзѣпѣтый.

Оскръцавамъ п **оскрѣцувамъ** (да оскръ-

цамы), *гл. д.* Орѣзвамъ, окръцвамъ нѣчто наоколо, отоколо; *кромѣять*.

Оскръцване и оскръцуване, с. ср. отъ оскръцвамъ.

Оскръци, с. ж. мн. Фурда отъ платъ, парчети, петачета, изрѣзаны въ кроение дрѣхы; *окройки*.

Оскѹбамъ, гл. свр. отъ оскѹбамъ. — *блптый, прич. стр.* 1) Изскѹбанный, изскѹбнжтый, оскѹбнжтый, изтрѣнжтый, изкорененый, омѣнжтый; *отерѣбленный, обдѣрганый*. 2) Изпердущеный, ошпаный; *выщипанный, перещипанный*. 3) Ограбѣнный, обраный; *отерѣбленный, ограбленный*.

Оскѹбамъ и оскѹбувамъ (да оскѹбамъ, да оскѹбнж, оскѹбувамъ), гл. д. 1) Измѣкчамъ нѣчто изъ корень; *изскѹбамъ, изтрѣгвамъ, изкоренявамъ, омѣкчамъ; отскѣбливать, обдѣргивать. Оскѹбай трѣвж-тж* 2) Измѣкчамъ пера-та, козинж-тж на нѣчто; *изпердущивамъ, ошпивамъ; выщипывать, перещипывать, ошпывать. Оскѹбалъ патжж-тж. Оскѹбано мѣсто, ошпано; выщипъ*. 3) Съ мѣкж изваждамъ, измѣчамъ нѣчто. *Едвамъ му го оскѹбнжжъ изъ ржѹф-ты*. 4) Съ измажж, по нечестенъ пжтъ зимамъ отъ нѣкого пары; *обпирамъ, ограбамъ; отскѣбливать, ограблѣть. Оскѹбалъ го както трѣбѹва. Болнжа на лѣгло-то оскѹбать*. — *мжя*, 1) *гл. възвр.* Опадать ми пера-та, козина-та, ошпивамся, изпердущивамся. 2) Оставамъ безъ ничто, изгѹбамъ всичко, оставамъ голь. *Оскѹбался ппаница като лисицж въ косене*. 3) *гл. стр.* Бывамъ оскѹбанъ по знаменованне-то на глагола.

Оскѹбване и оскѹбуване, с. ср. отъ оскѹбамъ и оскѹбамся.

Оскѹбувамъ, гл. уч. отъ оскѹбнж.

Оскѹбнж, ешь, — нжлъ, гл. ед-кр. отъ оскѹбамъ. Да изскѹбнж, да изтрѣнжж. — *нжтый, прич. стр.* Изскѹбнжтый, изтрѣнжтый.

Оскѹдѣвамъ (да оскѹдѣж), гл. ср. Изпадамъ въ нѣмотнж, засиромашивамъ, осиромашивамъ; *оскѹдѣвать*.

Оскѹдѣж, ешь, — дѣлъ, гл. свр. отъ оскѹдѣвамъ. Да западнж, да осиромашивамъ; *оскѹдѣть*.

Оскѹдность и оскѹдность, с. ж. Нѣмане нѣчто, нѣмотина, сиромашина; *скѹдность, бѣдность*.

Оскѹдный и оскѹдитый, — днъ и — денъ, дна, дно, пр. Който ся намира въ оскѹдность, нѣмотный, сиромашный; *скѹдный. Оскѹдна година. Оскѹденъ обѣдъ; голодный обѣдъ*. — *дно, нар.* Нѣмотно, сиромашный; *скѹдно*.

Оскѹживамъ и оскѹживувамъ (да оскѹживж), гл. ср. Ставамъ по-скажпъ, възкачивамся, покачивамся, глядамъ нагорѣ; *оскѹживѣвамъ, оскѹживѣвамъ, отскѹживамъ; вздорожать, подорожать. Стока-та ще оскѹживе, гляда нагорѣ*.

Оскѹживане и оскѹживуване, с. ср. отъ оскѹживамъ и оскѹживувамъ.

Оскѹживѣнамъ (да оскѹживѣж), гл. ср. Оскѹживамъ.

Оскѹживѣване, с. ср. отъ оскѹживѣвамъ. Оскѹживане.

Оскѹживѣж, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ оскѹживѣвамъ. Да оскѹживж.

Оскѹживж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ оскѹживамъ. Да ся покажж, да ся възкажж, да оскѹживѣж, да оскѹживѣж, да отскѹживж; *вздорожать, подорожать. Оскѹживжжый, станжжый, по-скажпъ, заскѹживжжый; вздорожалый*.

Оскѹживѣвамъ (да оскѹживѣж), гл. ср. Оскѹживамъ.

Оскѹживѣване, с. ср. отъ оскѹживѣвамъ. Оскѹживане.

Оскѹживѣж, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ оскѹживѣвамъ. Да оскѹживж.

Ослаба, с. ж. Дръжане нѣкого, нѣчто слабо, разпущенъ; *разслаба; ослаба, отпущеніе, снисхожденіе, послабленіе*.

Ослабамъ и ослабувамъ (да ослабнж), гл. ср. Ставамъ слабъ; *ослабѣвамъ, ослабнѣвамъ, отслабамъ, отпадамъ, омалѣвамъ, омаласвамъ, отнѣвамъ, омрышавѣвамъ; ослабѣвать, обезсилѣть, изнемочь, обсыпываться. Ослабнжж му крака-та*.

Ослабамъ и ослабнамъ (да ослабж), гл. д. 1) Отпущамъ стягнжто нѣчто да стане по-слабо; *разслабамъ, отслабамъ; ослаблѣть. Ослаби вжже-то; опустѣ верѣвкѹ*. 2) Намалывамъ силж тж на нѣчто; *разслабамъ; ослаблѣть, обезсилывать. Пукни-ца-та много го ослаби*. — *мжя*, 1) *гл. възвр.* Отслабывамся, разслабывамся, отпущамся, ослабнѣвамъ; *отдаватьсь*. 2) *гл. стр.* Бывамъ ослабенъ.

Ослабване и ослабуване, с. ср. отъ ослабамъ и ослабувамъ.

Ослабване и ослабнане, с. ср. отъ ослабамъ и ослабнамъ.

Ослабувамъ, в. ослабамъ.

Ослабнѣвамъ (да ослабнѣж), гл. ср. Ослабывамъ, ослабувамъ, ослабѣвамъ.

Ослабнѣж, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ ослабнѣвамъ. Да ослабнж, да ослабѣж.

Ослабнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ ослабамъ и ослабувамъ. Да ослабѣж, да ослабнѣж, да отслабнж, да отпаднж, да омаласамъ, да отнѣжж, да омрышавѣж; *осла-*

бѣтъ, обезсилѣтъ, изнемо́чь, осунуться. *Ослабнѣлый, омагѣлый, отпаднаѣлый, изпаднаѣлый, пзѣоханѣый; ослабѣлый, изтащѣнный, изнурѣнный.*

Ослабѣвамь (да ослабѣж), *гл. ср.* Ослабѣвамь, ослабѣивамь

Ослабѣваніе, *с. ср.* отъ ослабѣвамь.

Ослабѣж, *ешь, — бѣлъ, гл. свр.* отъ ослабѣвамь. Да ослабѣж, да ослабѣж

Ослабѣж, *ишь, — билъ, гл. свр.* отъ ослабѣвамь и ослабѣямь. Да разслабѣж, да отслабѣж; ослабѣить, обезсилѣить. — *бенѣый, прич. стр.* Разслабѣнный, отслабѣнный; ослабѣленный, обезсилѣенный.

Ослабѣямь (да ослабѣж), *гл. д.* Ослабѣямь.

Ослабѣяніе, *с. ср.* отъ ослабѣямь. Ослабѣяніе.

Осладж, *ишь, — дѣлъ, гл. свр.* отъ ослѣждамь. Да подсладж, да усладж; подсластитѣ, усладитѣ. — *дѣнѣый, прич. стр.* Подсладѣнный, усладѣнный; подслащѣнный, услаждѣнный.

Осладіавамь, *гл. мн-кр.* отъ ослѣждамь.

Ослѣждамь (да осладж, осладіавамь), *гл. д.* Турнамь на нѣчто сладко да слади, подслаждамь, услаждамь; подслащивать, услаждатѣ. — *мся, гл. възвр.* Показываемся ся сладѣкъ за надене; услаждамся, вслаждамся; правитѣся, казатѣся пріятнымь на вкусъ. *Ослажда ми ся, вслажда ми ся, услажда ми ся.*

Ослѣжданіе, *с. ср.* отъ ослѣждамь и ослѣждамся.

Ослапѣж, *ишь, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ослѣпѣивамь и ослѣпѣямь. Да послапѣж, да ознопѣж, да попарѣж. — *нѣнѣый, прич. стр.* Послапѣнный, ознопѣнный, попарѣнный. *Ослапѣна трѣва не ся зеленѣе. Ослапѣно-то цвѣтѣ не дига врѣжѣ.*

Ослапѣивамь и ослѣпѣямь (да ослѣпѣж), *гл. д.* За слѣпѣ: попарѣвамь, послапѣивамь, ознопѣивамь. *Слапа ны ослѣпѣи.*

Мари горо, зелена джбраво,
Что си, горо, зелена вянала,
Да ля ти е слапа ослѣпѣила,
Или ти е пожарѣ опожарилъ? *Пѣс.*

— *мся, гл. стр.* Бывамь ослѣпѣнѣ; послапѣиваемся, ознопѣиваемся, попарѣиваемся.

Ослапѣиваніе и ослѣпѣяніе, *с. ср.* отъ ослѣпѣивамь и ослѣпѣямь.

Ослѣпѣямь (да ослѣпѣж), *гл. д.* Ослѣпѣивамь.

Ослѣпѣямь (да ослѣпѣж), *гл. д.* Ослѣпѣивамь, подиравмь, обѣгѣямь, опиравмь, възпиравмь, възклѣпѣямь, възслѣпѣямь; прислонѣить. — *мся, гл. възвр.* 1) Обѣгѣямся, опиравмся, възслѣпѣямся, полѣгѣямь възъ нѣчто; прислонѣйтѣся. 2) Възлагамь надѣждѣ възъ нѣкого; надѣвамся, обѣгѣямся, опиравмся на

нѣкого; полагатѣся. *Ако има дѣ да ся поклонѣамъ, ще има и дѣ да ся ослапѣамъ.*

Ослѣпѣяніе, *с. ср.* отъ ослѣпѣивамь и ослѣпѣямся.

Ослѣпѣямь и ослѣпѣивамь (да ослѣпѣж), *гл. ср.* Ослѣпѣивамь, услѣпѣямь.

Ослѣпѣяніе и ослѣпѣиваніе, *с. ср.* отъ ослѣпѣямь.

Ослѣпѣж, *ешь, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ослѣпѣямь. Да ослѣпѣж, да услѣпѣж.

Ослобѣдж, *ишь, — дѣлъ, гл. свр.* отъ ослобѣждамь. 1) Да освобѣдж. 2) Да насрьдѣж, да дамь срьдце. — *дѣнѣый, прич. стр.* 1) Освобѣдѣнный. 2) Насрьдѣченѣый.

Ослобѣждамь (да ослобѣдж), *гл. д.* 1) Освобѣждамь. 2) Насрьдѣчивамь, давамь срьдце. — *мся, гл. стр.* и *възвр.* Освѣждамся.

Ослобѣжданіе, *с. ср.* отъ ослобѣждамь и ослобѣждамся.

Ослонѣж, *ишь, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ослѣпѣивамь и ослонѣивамь. Да подиравмь, да опѣж, да възпѣж, да обѣгѣж, да възклѣнѣж, да възслонѣж; прислонѣить. — *нѣнѣый, прич. стр.* Подпѣрѣнный, опѣрѣнный, възпѣрѣнный, обѣгѣнѣнный, възклѣнѣнный, възслонѣнѣнный; прислѣнѣенѣый.

Ослонѣивамь (да ослонѣж), *гл. д.* Ослѣпѣямь.

Ослѣпѣивамь и ослѣпѣивамь (да ослѣпѣямь), *гл. д.* Слушѣямь, послушѣивамь; повиновѣйтѣся, слѣшать. *Не ослѣпѣивѣж, не послушѣивѣж.* — *мся, гл. възвр.* Слушѣямь да чѣжъ нѣчто, услѣивамся; прислѣивѣйтѣся, слѣшать.

Позапрѣся мѣло Турѣя,
Позапрѣся, ослѣпѣивѣя,
Что си плачѣтъ Недѣнѣы брата,
Что мирѣше на бѣлъ темѣанѣ!
Усѣтѣся мѣло Турѣя,
Умрѣла е бѣла Неда. *Пѣс.*

Ослѣпѣиваніе и ослѣпѣиваніе, *с. ср.* отъ ослѣпѣивамь и ослѣпѣивамся.

Ослѣпѣивамь, *гл. свр.* отъ ослѣпѣивамь. Да послушѣивамь; повиновѣйтѣся, послушѣивѣйтѣ.

Ослѣпѣивѣж, *с. м.* Слѣпѣчѣ, кѣорѣчѣ.

Ослѣпѣивѣца, *с. ж.* Слѣпѣца, кѣорѣца.

Ослѣпѣивѣямь (да ослѣпѣивѣж), *гл. ср.* Ставамь слѣпѣ; окѣорѣивѣямь; слѣпѣивѣйтѣ.

Мѣлѣчи, малѣ, онѣмѣла,
Онѣмѣла съ бѣло грѣло,
Ослѣпѣла съ чернѣы очѣи,
Оглушѣла съ двѣ-ты ушѣи! *Пѣс.*

Ослѣпѣиваніе, *с. ср.* отъ ослѣпѣивѣямь.

Ослѣпѣивѣж, *ешь, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ослѣпѣивѣямь. Да окѣорѣивѣж; ослѣпѣивѣйтѣ.

Ослѣпѣивѣж, *ишь, — нѣлъ, гл. свр.* отъ ослѣпѣивѣямь. Да окѣорѣивѣж; ослѣпѣивѣйтѣ. — *нѣ-*

нѣтъ, прич. стр. Окѣоравенѣтъ; ослѣпленнѣтъ.

Ослѣпѣвамь (да ослѣпѣ), гл. д. Изваждамь, поврѣждамь нѣкому очи-ты, та да не може да гляда, [направнамь нѣкого слѣпѣ; окѣоравивамь; ослѣпѣять. — мся, гл. стр. Бывамь ослѣпенъ; ослѣпѣяться.

Ослѣпѣваніе, с. ср. отъ ослѣпѣвамь.

Ослѣквямь и **ослѣкнувамь** (да ослѣкнѣ), гл. ср. За животное: умирамь, пукамь, врьгамь пѣтала-та, псовисвамь, ослицамь, гибердіасвамь; колѣтъ. *Умре ли нѣкому дѣтя — вампирѣ-ти сж го уморили; ослѣкне ли добыча или котка — отъ вампирѣ-ты ослѣкнѣло.*

Ослѣкване и **ослѣкнуване**, с. ср. отъ ослѣквямь.

Ослѣкнѣ, ешь, — пжѣтъ, гл. свр. отъ ослѣквямь. За животное: да умрѣ, да пукнѣ, да псовишѣ, да ослѣпнѣ, да гибердіасвамь; околѣтъ, поколѣтъ.

Осмѣкъ, с. м. 1) Нѣчто, что има осемь единици; восмерѣкъ, осмерѣкъ, осѣмерѣкъ. 2) Дѣска дѣляга осемѣ яди. 3) Осемгодишное животное. 4) Мѣра за жито на едны мѣста два шпинка, а на другы тридѣсять окы. *Осмѣкъ жито*, два шпинка или чѣтыре куты.

Осмѣкѣина, с. ж. Вѣзнянъ дебелъ тепанъ платъ; прѣтѣнѣца, аба, бало; абѣ, габа.

Осмѣрскѣтъ, ска, ско, пр. отъ осмѣръ. Табашкѣтъ; кожѣвническѣтъ.

Осмѣръ, с. м. Който щави кожѣ; табакъ, усмаръ; кожѣвникъ.

Осменѣтъ, нѣ, на, но, пр. Щавенѣтъ, уцавенѣтъ. *Осмена кожа*; вѣдѣланная кожа. *Осмени царѣули*, отъ щавенѣж кожѣ.

Осмѣивамь и **осмѣйивамь** (да осмѣйѣ), гл. д. Смѣяся нѣкому за нѣчто, та го подигравамь; присмивамся, гаврѣся; осмѣивать, осмѣхѣтъ, пересмѣивать, пересмѣхѣтъ, перецыганивать. — мся, гл. стр. Бывамь осмѣянъ.

Осмѣиваніе и **осмѣйиваніе**, с. ср. отъ осмѣивамь и осмѣйивамь.

Осмѣивѣчка, с. ж. Която осмѣива нѣкого, нѣчто; осмѣивѣница, осмѣивательница.

Осмѣивѣтъ, с. м. Който осмѣива нѣкого, нѣчто; присмивѣтъ, присмивѣлка; осмѣивѣникъ, осмѣивѣтель.

Осмѣина, с. ж. 1) Осма чѣсть отъ нѣчто; осмѣуха, осѣмѣуха, осмѣушка, осмѣина, осѣмѣина. 2) Само за мѣже: осемь душѣ; осемѣина, осемѣина; вѣсмеро.

Осмѣинка, у.м. ж. отъ осмѣина.

Осмѣица, с. ж. Осморка.

Осмогѣлѣеникъ, с. м. Прѣковѣна книга съ

пѣсени на осемь гласа; октонѣхъ; **осмогѣлѣеникъ**, октойхъ.

Осмогѣдишнѣтъ, — шнѣ и — шенѣ, шнѣ, шнѣ, пр. Что има осемь годинѣ, что е отъ осемь годинѣ; осемгодишнѣтъ; осмогѣтнѣтъ.

Осмокрѣкѣтъ, къ, ка, ко, пр. Что има, что е съ осемь крака; вѣсминѣгѣтъ.

Кинисало раче осмокраще,
Кинисало дѣлго мустакѣнѣчи
Да ми тражить хубавѣ невѣстѣ,
За своего сына осмокраща. *Пѣс.*

Осмѣрка, с. ж. Книга за игрѣ съ осемь бѣлѣтъ на нѣхъ; осмица; осмѣрка, осѣмѣрка.

Осмѣквямь и **осмѣкчямь** (да осмѣкчѣ), гл. д. 1) Съ смуканѣ изцѣждамь, обирамь, облизвамь; обѣсѣивать. *Осмѣкчѣ кокала.* 2) Изнивамь, изсмуквамь. — мся, гл. стр. Бывамь осмѣкчѣ.

Осмѣкване и **осмѣкчване**, с. ср. отъ осмѣквямь и осмѣкчямь.

Осмѣкчѣ, ешь, — смѣкчѣ, — калѣ, гл. свр. отъ осмѣквямь и осмѣкчямь. Да облизѣ, да изсмукчѣ; обѣсѣтъ. — канѣтъ, прич. стр. Облизанѣтъ, изсмуканѣтъ; обѣсѣанѣтъ.

Осмѣтъ, ма, мо, пр. числ. отъ осѣмь. Что иде слѣдѣ седмѣтъ; осмѣой. *Осма година дѣвѣта зима.*

Осмѣивамь (да осмѣйѣ), гл. д. Осмивамь.

Осмѣйѣ, ешь, — осмѣйѣлъ, гл. свр. отъ осмѣивамь и осмѣйивамь. Да ся подиграѣ, да ся присмѣйѣ; осмѣйѣтъ, пересмѣйѣтъ, перецыганѣтъ. **Осмѣянѣтъ**, прич. стр. осмѣянный, пересмѣянный.

Осмѣждѣно, като с. ср. Подсмѣждѣно, запарѣно; прѣлъ (въ пѣхѣхъ у младѣнѣцевѣ).

Осмѣждѣмѣся и **осмѣждѣмѣся** (да ся осмѣждѣ), гл. вѣзвр. Подсмѣждѣмѣся, подсмѣчѣмѣся, запарѣмѣся. — ай да ся осмѣжди, ай да ся не види, ай да ся ошури!

Осмѣждѣваніе и **осмѣждѣваніе**, с. ср. отъ осмѣждѣмѣся и осмѣждѣмѣся.

Осмѣждѣ (да ся), ишѣ, — дилѣся, гл. свр. отъ осмѣждѣмѣся, осмѣждѣмѣся. Да ся подсмѣждѣ, да ся подѣбѣкѣ, да ся запарѣ.

Оснѣва, с. ж. 1) Долѣна-та чѣсть на стѣнѣ, на сградѣ, вѣзъ кожѣто ся градѣтъ тѣ; темѣлъ; оснѣва, грунтъ. *Кѣща-та нѣма здравѣ оснѣва.* 2) Начѣло-то на вѣлако нѣчто, что служи като за оснѣвѣ. *Оснѣва-та на тѣлѣ работѣ е . . .* 3) Простѣнѣ-ты-нищѣты на тѣбанѣ, между коѣто ся прокарѣва вѣтъкѣ-тъ; оснѣва. *Кѣслива оснѣва. Пѣмѣчина оснѣва. — Това ми е и за оснѣвѣ и за вѣтъкѣ, само това имамъ, това ми е за вѣнѣко.*

Оснѣивамь (да оснѣвѣ), гл. д. 1) Турѣнамъ оснѣвѣ на нѣчто; оснѣивѣтъ. 2) Снѣвѣ,

насновавамь нищѣ-ты на тъкань; осно-
вывать прѣжу. Да основемъ платно-то.
— мѣя, гл. стр. Бывамь основанъ.

Основавање, с. ср. отъ основавамь.

Основица, ум. ж. отъ основа. Малко
основа.

Основичка, ум. ж. отъ основица.

Основѣ, ешь, — вѣлъ, гл. свр. отъ основа-
вамь. 1) Да турѣ основѣ, да направѣ;
основаѣ. 2) Да насновѣ; основаѣ прѣ-
жу. — вѣнѣй, прич. стр. основанный.

Особнѣй, — бытъ и — бенѣ, бна, бно, пр.
Что е насамо, не заедно съ други; отдѣ-
нѣй; особнѣй, особеннѣй, особлѣивѣй,
особѣй. Особна кѣща, особна работа.
— бно, нар. 1) Насамо, отдѣлно; особе-
но, особно, особлѣиво, особо. 2) Най-мно-
го, най-вяче, повяче отъ друго; особенно.
Таковы работы особно обыча.

Осое, с. ср. и осой, с. ж. Осона.

Осойка, с. ж. Птица *Garrulus glandarius*,
усойка, сойка, сока, деригѣщица, сакещица,
сокещица, ширка; соя, рѣжа.

Осойница, с. ж. 1) Ндовита змиѣ, лютница,
осоица, качюлата змиѣ. Срдитъ като
зѣмѣ осойницѣ. Хвучи като осойницѣ.
2) Мѣсто осона.

Зѣмѣ да зѣмившъ въ еднѣ осойницѣ,
Кѣдѣ мръзѣтъ древа и камена;
Лѣтъ да лѣтвишъ въ еднѣ присойницѣ,
Кѣдѣ нѣмать ви трѣвъ, ви шумѣ. Пѣс.

Осойничка, ум. ж. отъ осойница.

Осойнѣй, особѣтъ, осойна, осойно, пр.
Усойнѣй: 1) Что ся намира на осоеж, дѣто
слѣнце не хваща. Осойно мѣсто, осона,
осой, осое, мрътвино, мрътвица, мрътвичина,
замка, кузь; мѣсто мѣло достѣпноє соби-
цу. 2) Что живѣе въ осоеж, на осойно
мѣсто.

Айде поиди си отъ осой въ осой,
Ты да сихватишъ двѣ люты змиѣ,
Еднѣ осойнѣ, другѣ присойнѣ. Пѣс.

Осойца, с. ж. Зѣмѣ осойница. Разсрдилъ
като зѣмѣ осойца. Авлига-та е ма-
менка, а кога брани гнѣздо-то си, и на
осойцѣ-тѣ надвѣва.

Осолѣж, ишь, — лѣлъ, гл. свр. отъ осолѣ-
вамь. Да усолѣж, да посолѣж; осолѣтъ. —
лѣнѣй, прич. стр. Усолѣнѣй, посолѣнѣй;
осолѣннѣй.

Осолѣвамь (да осолѣж), гл. д. Турѣ намъ
нѣчто соль, турѣ намъ го въ соль; усолѣвамь,
посолѣвамь; осолѣтъ. — мѣя, 1) гл. възвр.
Хващамъ си соль-тѣ, усолѣвамъ, посолѣ-
вамъ, обсолѣвамъ. 2) гл. стр. Бывамь осолѣ-
нѣтъ.

Осолѣвање, с. ср. отъ осолѣвамь.

Осолѣвѣй, въ, ва, во, пр. Който има нѣ-

какѣж болѣж въ пикочнѣна мѣхурѣ, та не
може да си дръжи пикнѣ-тѣ, а чѣсто, чѣсто
ника, понѣкога ся и напикава.

Осотонѣж, ишь, — нѣлъ, гл. свр. отъ осо-
тонѣвамь. Да осатанѣж. — нѣнѣй, прич.
стр. Осатанѣнѣй.

Осотонѣвамь (да осотонѣж), гл. д. Осата-
навамъ. Осотонѣлъ го е, оманѣлъ го е,
направѣлъ го е серсемъ.

Осотонѣвање, с. ср. отъ осотонѣвамь.

Осочвамь и осочювамь (да осочѣж), гл.
д. Изсушавамь, осушавамь, прѣсушавамь;
осушѣтъ.

Еа щѣ станѣ быстра рѣка,
Ты да стане мръна рѣба,
Да ся крыеши по рѣкѣ-тѣ.
— Еа щѣ хванѣ сакаджи,
Да осочѣтъ бѣлѣ рѣкѣ,
Да уловѣтъ мрънѣ рѣбѣ. Пѣс.

— мѣя, гл. стр. и възвр. Изсушавамъ,
осушавамъ, прѣсушавамъ, прѣсѣхвамъ;
осушѣтъ.

Осочвање и осочювање, с. ср. отъ осоч-
вамь.

Осочѣж, ишь, — чѣлъ, гл. свр. отъ осоч-
вамь. Да осушѣж, да изсушѣж, да прѣсушѣж;
осушѣтъ. — чѣнѣй, прич. стр. Осушенѣй,
изсушенѣй, прѣсушенѣй; осушѣннѣй.

Осоѣна, с. ж. Усоѣна, мѣсто, дѣто слѣнце не
хваща, осойно мѣсто; осой, осое, мрътвина,
мрътвица, мрътвичина, замка, кузь; мѣсто
мѣло достѣпноє собицу.

Ей ты дръво засѣково,
Да ся родишъ на зло мѣсто,
На зло мѣсто у осое,
У осое, у присое,
Дѣка слѣнце не огрѣва,
Дѣка роса рано пада. Пѣс.

Оспротѣва, нар. Срѣща, насрѣщѣж, противъ,
отупрѣж; напротѣвъ, прѣтивъ.

Осрамѣж, ишь, — лѣлъ, гл. свр. отъ осра-
мѣвамь. Да посрамѣж, да омаскарѣж; осра-
мѣтъ. — мѣнѣй, прич. стр. Посраменѣй,
засраменѣй, омаскаренѣй; осрамлѣннѣй.

Осрамѣвамь (да осрамѣж), гл. д. Напра-
вамъ нѣкого, нѣчто за срамъ; засрамѣ-
вамъ, посрамѣвамъ, омаскаравамъ; осрам-
лѣтъ, постыжѣтъ, опѣдѣлѣвать. — мѣя, 1)
гл. възвр. Ставамъ за срамъ; засрамѣвамъ,
посрамѣвамъ, омаскаравамъ; осрамлѣтъся,
постыжѣтъся. 2) гл. стр. Бывамь осра-
менъ.

Осрамѣвање, с. ср. отъ осрамѣвамь и
осрамѣвамъ.

Осранѣй, нѣ, на, но, прич. стр. отъ
осѣрѣж.

Осребрѣж, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ
осребрѣвамь. Да посребрѣж; осеребрѣтъ.

—рѣнѣтый, прич. стр. Посеребрѣнѣтый; осеребрѣнный.

Осеребрѣвамъ (да осеребрѣжъ), гл. д. Покрывать съ сребро, посеребрѣвамъ; осеребрѣть. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ осеребрѣнъ, посеребрѣваюсь; осеребрѣюсь.

Осеребрѣваніе, с. ср. отъ осеребрѣвамъ.

Осѣрѣвамъ, гл. свр. отъ осѣрѣвамъ. Да изсѣрѣвамъ; *выхлѣбать, выхлѣбнуть.* — *банѣтый, прич. стр.* Изсѣрѣбанѣтый; *выхлѣбанѣтый.*

Осѣрѣвамъ и **осѣрѣбувамъ** (да осѣрѣвамъ), гл. д. Съ сѣрѣваніе изадамъ, изсѣрѣвамъ, изсѣрѣвамъ; *выхлѣбывать.* *Осѣрѣважъ чорбж-тж.* — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ осѣрѣбанъ, изсѣрѣваюсь; *выхлѣбываться.*

Осѣрѣваніе и **осѣрѣбуваніе**, с. ср. отъ осѣрѣвамъ.

Осѣрѣжѣтый, тѣ, та, то, пр. Посѣрѣжѣтый, посѣрѣжѣтый, угрѣженѣтый.

Оставамъ и **остаивамъ** (да останжъ), гл. ср. Оставамъ, остаивамъ: 1) Другы-ты заминувать, а азъ не си отивамъ съ тѣхъ за да сѣдъ още на мѣсто-то, дѣто смѣ были; *оставаться.* *Тато и мама си отидоахъ, азъ пакъ останжжъ.* 2) Сѣдъ нѣйдѣ новяче, отколкото смѣ мыслишъ за сѣдъ; *оставаться.* *Останжжъ още за нѣкой и другъ день.* 3) Изгубвамъ нѣчто, нѣмамъ го вяче, намирамъ безъ него; *оставаться.* *Останжжъ и остаахъ безъ пары, безъ работж.* 4) Намирамъ въ нѣкакво състояние. *На тебе смѣ осталъ да мя биешь. Останжжъ сиромасжъ, неученъ.*

Останж Ненчѣ спряхъ,
Безъ бацж, Ненчѣ, безъ майкж,
Че нѣма видѣ никого,
Кой на умъ да го научи. *Пѣс.*

5) Намирамъ новяче, отколкото е было потребно; *артисвамъ; оставаться.* *Остали му още пять гроша. Късно е да пѣстишь, кога не остане.* 6) Бывамъ оставенъ, оставямся. *Останжжъ отъ бацж му и майкж му.* — *Малко останж, насмалко останж да . . ,* още малко искаше да . . , безъ малко, едва не, смалъ не; *едва не, чуть не.* *Малко останж да паднж. Насмалко останж булка да станж.* — *Оставатъ още три дни до Велиденъ, има още три деня.* — *Оставамъ назадъ:* а) Врѣвж полека, та другы-ти мя заминувать; *отставать.* б) Не отивамъ, не врѣвж напѣдъ въ нѣкожъ работж, другы-ты мя заминувать; *отставать.* — *Останжжжъ ми очѣ-тж, отидоахъ ми очѣ-тж, зехж ми ся очѣ-тж, много ми ся ареса, поревнж ми ся, вѣдѣе ми въ очѣ.* — *Останжжжъ бѣли въ очѣ-тж и останжжжъ на*

сухо, останжжжъ съ праздниж ржцѣ, не имъ дадохж, не зехж, не спечалихж ничто, надраздно ся труднж. — *Останж на понедѣлникж, на срѣдѣ-тж, на срѣдѣ пж-тж, на студѣнж тж бани,* *остана бѣлъ въ очѣ-тж, останж на сухо.* — *Останжжжъ отъ дѣда Адама, отъ старо врѣмя.* — *Останжжжъ само кости и кожж, омръшавѣлъ, изсѣхнжлъ.* — *Останжжжъ голъ прѣстъ, изпадижлъ, оголѣлъ.* — *Това ли ти с останжжъ да . . ?* пѣмашъ ли другж работж, а . . ? — *Останжжъ като жабж на сухъ вѣръ.* *Останжжъ като патжж на ледъ.* *Порой ся стича, пѣсжжъ останва.* *Не плачи на чужды гробища, да не останешъ безъ очѣ.* *Който плаче за добро, безъ очѣ остава.* *Богъ не остаа никому длжжжъ.* *Остало баби коренчя.* *Останжжъ като можж безъ понедѣлникж.* *Едно куря, кога служи на двѣ порты, гладно остава.* *Който ся надѣва на чуждъ трапезж, гладенъ остава.* *Който проси, гладенъ не остава.* — *Мышка въ копѣнъ гладна не останува.* *Ще си остане Мара съ вѣждж-тж.* *Кокато можа много пробира, неженена остаа.* *Казвай право-то, да останешъ безъ прикатель.* *Вси-тж птици отходятъ, а врабци-ти остаивать.* *Ако азъ умрж, тебѣ свѣтж-тж не ще остане.* *Да му не остане ни котка на омище!*

Остаиваніе, с. ср. отъ оставамъ.

Остаивжъ, ншъ, —вѣлъ, гл. свр. отъ остаивамъ; *положить, оставитъ, покінуть, броситъ, допуститъ, позволитъ, предоставитъ, отдатъ, проститъ, уступитъ, отложитъ, отѣинуть.* — *венѣтый, прич. стр.* По знаменованіе то на глагола. *Оставена жена, напустижта, напустеница.* *Оставенж женж и нахапанж чюшжжъ не нпай.*

Остаивамъ (да остаивжъ), гл. д. 1) Турнамъ, клавамъ, полагамъ, поставямъ нѣйдѣ нѣчто; *полагать.* *Оставихъ го на полицж-тж.* 2) Не знамъ съ себе-си; *оставлять.* *Тяжко ми баше да носж и тѣжъ, та гж оставихъ у дома.* *Оставихъ го на дюкяна.*

Много сте мя, кардамы, носили,
Още мя малко носѣте
Ла си въ нивѣ-та стигнемъ,
Въ нивѣ-та, въ ливадѣ-то,
Тамъ имамъ нивж бащинж,
Въ нивж-тж има зеленъ боръ,
Подъ бора студѣнъ кладенецъ;
При кладенецъ мя словете,
Словете и оставѣте. *Пѣс.*

3) Отдѣлямъ отъ нѣчто, раздѣлямъ; *покидать.* *Той баше принуденъ да остави прикатели и отечество.* 4) Прѣста-

вамъ да врѣшъ нѣчто; заврѣгамъ, зарѣз-
вамъ, напуцамъ; оста́влять, покида́ть, бро-
са́ть. *Оставилъ работѣ-тъ си и прѣг-
нѣлъ по ловъ. Оставилъ лошину адеъ.* 5) Не ся грѣшъ за нѣчто; оста́влять, по-
кида́ть, не радѣть. *Оставилъ болѣзнь
безъ помощь.* 6) Напуцамъ, заврѣгамъ,
отрѣивамъ; покида́ть, окѣдыва́ть, побро-
са́ть. *Оставилъ кѣжѣ-тъ си. Всичкъ
го оставили за тоа му адеъ. Вѣгали
и оставили орѣжие-то си на неприна-
теля.* 7) Не кѣтѣ, не закача́мъ, не
безпоко́жъ; оста́влять. *Остави мя да си
поспѣ. Остави го, не го закачай. Пер-
нѣтъ е, остави го.* 8) Давамъ волю, пѣнѣ
за нѣчто; пуцамъ; допус́ка́ть, позволя́ть.
*Не оставя никой да дойде. Не оста-
ва пиле да помине. Не оставя мужъ
да кацне на него.* 9) Не ся брѣкамъ на
нѣчто, да става, както другъ иска; предо-
ста́влять, отдава́ть. *Оставамъ на васъ,
вѣе както искате.* 10) Наряждамъ, гля-
дамъ за слѣдъ смръть-тъ си; оста́влять.
*Ще му остави добро имя и малко па-
ргы.* 11) Прощавамъ, опрошчавамъ, отстѣ-
пѣмъ, пуцамъ, не дырѣжъ; оста́влять, про-
ща́ть, уступа́ть. *Остави ми понѣ пять
гроша отъ дѣла му, а други-тъ да
ти платѣ азъ.* 12) Задрѣжамъ, не пла-
щамъ колкото трѣбѣа; оста́навлявать. *Ос-
тавилъ отъ заплатѣ-тъ ми два гро-
ша за разносѣ.* 13) Изоста́вямъ, от-
лага́мъ; откѣдыва́ть, отлага́ть, откѣ-
дыва́ть. *Да го оставимъ за другъ нѣтъ.*
14) Не стрижъ, не рѣжъ, отпуцамъ, пу-
щамъ; отпу́ска́ть, отращива́ть. *Оставилъ
си брадж. — мси, 1) гл. възвр.* Отказѣ-
мъ, отричамъ, вагечѣпсамъ; откѣзывать-
ся, отступа́ть, отрека́ться. *Оставилъ
отъ пианство-то.* 2) Давамъ, прѣдавамъ,
довѣрѣвамъ; полага́ть, доврѣ́тъ, под-
дава́тъ. *Оставилъ е на чужды людѣ.*
Не имъ ся оставай да тя крадѣтъ.
3) гл. стр. Бывамъ оставенъ. — *Оста-
вамъ дѣръ, дѣто ходѣ, има бѣлѣзы;
класъ. — Оставамъ наслѣдство, меравъ;
откѣзывать. — Азъ го тамъ и оставихъ,
ничто не съмъ правилъ или мѣслѣлъ за
тѣхъ работѣ. — Остави че . . . , не глѣдай,
не обрѣщай внимање, че . . . ; не смотри
на то, что . . . , мѣло того, что
— Остави́ся, не ся закачай, не ся брѣ-
кай, стига; оста́въ, перестѣнь, полно.
Остави́ся лоши работѣ ся чо-
вать! — Не ми ся оставя, ще ми ся,
иска ми ся. — Не мя оставя на мира,
кѣтне мя, закача мя, безпокои мя; не
оста́вляеть мѣпѣ въ покоѣ. — Оста́вамъ*

нѣкого съ душѣ, колкото да си крѣпи ду-
шѣ-тъ. — *Не оставилъ камѣкъ надъ ка-
мѣкъ. Старѣна адеъ не оставай. Бо-
же, наспори, вси-тъ Грѣши разпори,
токо одного остави и пѣдаръ го напра-
ви. Вечерашѣ-тъ работѣ за утрѣ не
оставай. Оставилъ питомно-то, та
гощи диво-то. Оставилъ дявола, уло-
вился за сотонѣ-тъ. Оставилъ дѣдо
бабѣ, че ся уловилъ за какѣ. Оста-
вила була дѣлникъ, да си прави зел-
никъ. Остави одного, бухни другого. Го-
лота мя жарави, фудуллукъ мя не
оставя. Искѣ да ся посвѣтити, не го
оставѣтъ дяволи-ти. Оставили мечѣ-
тъ да варѣтъ дрѣнѣ-тъ. Остави го
да си развали и той калѣвѣна грошъ.
Да го биешь, ще плаче; да му ся оста-
вишь, ще ти ся смѣе.*

Оста́вѣние, с. ср. отъ оста́вямъ и оста́-
вѣмъся.

Оста́йвамъ п

Оста́пвамъ и оста́пнувамъ (да оста́нѣ), гл.
ср. Оста́вамъ.

Оста́нѣтъ, с. ж. мн. Остатѣтъ.

Оста́нѣ, ешь, — нѣлъ, и оста́хъ, оста́лъ,
оста́й, оста́йте, гл. свр. отъ оста́вамъ,
оста́мъ, оста́йвамъ и оста́пвамъ; оста́-
тъсь.

Оста́нѣлѣтъ, лѣ, ла, ло, пр. Другѣтъ, оста-
лѣтъ; оста́лноѣ, оста́лѣтъ, прѣчѣтъ. *Земѣ
и останѣлѣ-тъ. Останѣли-ти не стру-
вать ничто. Това изнажте, а останѣ-
ло-то врѣлѣте.*

Оста́нѣлѣтъ, тѣ, та, то, пр. Останѣлѣтъ.

Остаросѣва́тъ, нѣтъ, — тилѣ, гл. свр. д. Да
земѣ, да калесамъ нѣкого за старѣтъ свѣтъ

Любихъ любѣня отъ мало малено.
Отъ малено дори до голѣмо;
Кога станѣ любѣня за змѣне,
Оно ми го другѣ прѣотнѣхъ,
А менека кума окумѣхъ,
А денѣцъ остаросѣвахъ. Пѣс.

Рано лѣпѣ, по-рано е станѣлъ,
Та поканилъ трѣпѣ юнацъ:
Марко-те е кума окумѣлъ,
Момѣла е остаросѣвалѣ,
Груѣ-те е дѣверъ одѣверѣлъ. Пѣс.

Остарѣ́вамъ (да остарѣ́жѣ), гл. ср. Ставамъ
старѣ, одрѣтѣвамъ; старѣ́тъ. *Да знаеши
много, скоро щѣши остарѣеши; много
знать — скѣро состарѣеши. Остарѣ, по-
бѣлъ, а умѣ-тъ му не дойде. Остарѣхъ,
обѣлѣхъ, такѣвъ пощѣнѣкъ не видѣхъ.
Не ся надосѣвай много, да не остарѣеши
безъ врѣмѣ. Остарѣлъ вѣкъ масѣара
на кучѣта-та. Учи́ся отъ малѣкъ, та
кога остарѣеши, да не ти е жалѣ. Ку-*

ча отъ ходеніе остарѣва, а мома отъ кытене. *Когато мома много ся кытѣ, остарѣла с. Рыба не остарѣва, нѣ ся вѣзонава.*

Остарѣваніе, с. ср. отъ остарѣвамъ.

Остарѣж, ешь, —рѣл, гл. свр. отъ остарѣвамъ. Да одрѣтъж; остарѣть, постарѣть, состарѣться.

Остарѣж, ышь, —рѣл, гл. свр. отъ остарѣвамъ. Да състарѣж; состарѣть.

Остарѣвамъ (да остарѣж), гл. д. Напривамъ нѣкого да остарѣе; състариавамъ; старѣть. *Болесть-та и грѣжи-ты го остариж.*

Остариаваніе, с. ср. отъ остариавамъ.

Остаткы, с. ж. мн. Остангло отъ нѣчто, останкы; осталь, останки.

Остѣнамъ (да остѣнж, остѣхъ, остѣль, остѣй, остѣйте), гл. ср. Оставамъ.

Остѣваніе, с. ср. отъ остѣнамъ. Оставаніе.

Остѣнецъ, у. м. м. и остѣнчя, у. м. ср. отъ остѣнь.

Остѣнь, с. м. Тога сѣ боделъ на врѣха за караніе воловы; дѣваницѣ. *Какъвто волѣ-тъ, такъвъ и остѣнь-тъ. Ты го дупишь сѣ остѣнь, той ти вели: трѣнь ми вадить. Вѣсь день мясо наде, всѣхъ ноцъ звѣзды брой?* Гат. — Остѣнь.

Ости, с. ж. мн. Желѣзна вила сѣ седѣмъ, осѣмъ бодѣтъ, накрапа малко завѣти, за ловѣніе сѣ нежъ рыбѣхъ ноцинь на боринѣ; острога.

Острѣніе, с. ср. отъ острѣж и острѣжся.

Острѣць, с. м. Остра-та чѣсть на бравѣж, на ножѣ, на брѣсначъ; остроило; острѣе, острѣе, лезвѣе, лѣзвѣе, лезвѣѣ.

Остригвамъ и остригѣнамъ (да остригѣ и да остригѣж), гл. д. Орѣзvamъ косѣ-тъ, козинѣ-тъ, влѣнѣ-тъ на нѣчто; остригѣтъ, обстригѣтъ. *Да острижемъ нѣе овцѣ-тъ, че кой ще да ѣ пасе.* — *мѣя*, гл. стр. Бывамъ остриганъ; остригѣться, обстригѣться.

Остригваніе и остригѣніе, с. ср. отъ остригвамъ и остригѣнамъ.

Остригѣж, жѣшь и

Острижѣж, ешь, остригѣохъ, остригѣлъ, гл. свр. отъ остригвамъ и остригѣнамъ. Да остригѣж, да острижѣж; остричь, обстричь. **Остригантый и остригѣннѣтый**, *прив. стр.* Остриженый; остригѣннѣтый, обстригѣннѣтый.

Острика. с. ж. 1) Раст. трѣва *Carex*, кнѣдра, шаваръ; осѣка. 2) Рыба *Perca fluviatilis*, бабой, бѣбонъ, гергечъ. гибанъ, кестеречъ, коствуръ, орошъ, острица, парвина; ѳкуль.

Острило, с. ср. Острѣць.

Острина, с. ж. Острѣта.

Острица, с. ж. 1) Раст. трѣва отъ рода на *surgassae*. 2) Рыба острика.

Остричкѣтый, — чѣкъ, чѣка, чѣко, *пр. смякч.* отъ острый; острѣнѣтый.

Острѣвецъ, у. м. м. Малѣкъ островъ.

Островрѣхѣтый, хѣ, ха, хо, *пр.* Что е сѣ острѣ врѣхъ; островѣрѣхѣтый.

Островчя, у. м. ср. отъ островъ. Острѣвецъ.

Островъ, с. м. Земля, заобыколѣна сѣ водѣ; ада; островъ.

Острогъ с. м. Побитъ колѣ срѣдѣ копѣ сѣ-но или сламу.

Остроѣжница, с. ж. Така е наречѣна въ еднѣхъ лѣсенъ звѣзда денница:

Звѣздѣденнице, брѣгѣосборнице,
Брѣгѣосборнице, остроѣжнице,
Кога ми дойде, кога прѣвѣче?

Острѣта, с. ж. Качество, своѣство на острый, острина; острѣта.

Остроуѣмецъ, с. м. Остроуѣмникъ.

Остроуѣмне, с. ср. Иманіе добѣръ, здравъ, бѣстрѣ уѣмъ; остроуѣмне.

Остроуѣмникъ, с. м. Остроуѣмѣнь чловѣкъ; остроуѣмѣць; остроуѣмѣць.

Остроуѣмница, с. ж. Остроуѣмна жена, мома.

Остроуѣмнѣтый, — мѣнь и—мѣнь, мѣна, мѣно, *пр.* Что има здравъ, бѣстрѣ уѣмъ, остроуѣмнѣтый; остроуѣмнѣтый. — мѣно, *нар.* Сѣ остроуѣмне; остроуѣмно.

Остроуѣмнѣтъ, мѣ, ма, мо, *пр.* Остроуѣмнѣтый.

Остроуѣлка,

Остроуѣчка и

Остроуѣжка, с. ж. Огрибка.

Остригвамъ и остригѣнамъ (да остригѣж), гл. д. 1) Сѣ стрѣганіе направѣмъ гладко; изстрѣгвамъ, изглаждамъ; выстригѣвать, выстригѣвать, выстригѣвать, остригѣвать, остригѣвать. 2) Сѣ стрѣганіе махѣмъ, очистѣмъ; изстрѣгвамъ; выскѣблѣвать, оскѣблѣвать, оскѣбѣтъ, отскѣбѣтъ. *Острижѣ лусѣи-ты; выскѣблѣ чѣшѣю.* — *мѣя*, гл. стр. Бывамъ остриганъ.

Остригваніе и остригѣніе, с. ср. отъ остригвамъ и остригѣнамъ.

Острижѣж, ешь, остригѣхъ, — галъ, гл. свр. отъ остригвамъ и остригѣнамъ. Да изстрѣжѣж; вѣстрогѣтъ, вѣстрѣгѣтъ, остригѣтъ, остригѣтъ, выскѣблѣтъ, оскѣблѣтъ, оскѣбѣтъ, отскѣбѣтъ. — *ганѣтый*, *прив. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Острый, рѣ, ра, ро и острѣтъ, остра, остро, *пр.* 1) Что е сѣ тынѣко остроило, сѣ тынѣкъ врѣхъ, та рѣже, та бѣде; острый, вѣострый. *Острѣ ножѣ, колѣ.* 2) Что има тынѣкы врѣховы, тынѣкы краица. *Остри кѣмѣнѣ.* *Остро брашино*, сѣмѣнѣно надро. 3) За влѣнѣжъ влѣсѣтый. *Остра влѣна.* 4) Что докача,

что бode; тяжкый, лютый; ко́лькйй. *Остра дума въ срдѣце влиза.* — *Показа му отрына край, възпротиви му ся, опръ му ся.* — *Остры като брадва, много устать.* — *Остро желѣзо въ торбѣ съди ли, зло и лоша работа не ся укрывать.* — *Остро шило и камыка пробива.* Два оstri камыка брашно не мельтъ. Празденъ мжжъ — остры ножъ, праздна жена — сама злина. Ако си остръ, ножка си право дръжъ.

Острый бұранъ. Едно растение, сварено пишее за дизентерия.

Острѣгвамъ и острѣжнамъ (да острѣгъ и да острѣжъ), *гл. д.* Остригвамъ.

Острыгъ, жешъ, и

Острыжъ, ешь, острѣгохъ, острѣгъ, гл. свр. отъ острѣгвамъ и острѣжнамъ. Да остригъ, да острижъ.

Острыжъ, ишь, —рыль, гл. д. 1) Правъ нѣчто остро, тѣло на връха; изострювамъ, шилъ, изшипвамъ; острить, вострить, заострить, обвастривать. 2) Точъ, охващамъ, изострювамъ; острить, вывастривать, навостривать, изощрять, направлять. — *ржся, гл. стр.* Бывамъ острень; остриться. — *реный, прич. стр.* Шилекый, точеный.

Острыгъ, острѣгове, с. м. Станъ за тѣяние Пиротскы килимы.

Остудъ, ишь, —диль, гл. свр. отъ остудявамъ. Да изстудъ; остудить, охолодить, охладить. — *дѣный, прич. стр.* Изстуденый, разхладеный; остуженный, охоложенный, охлажденный.

Остудявамъ (да остудъ), *гл. д.* Направлямъ нѣчто тепло да стане студено, хладко, да изстыне; разхлаждавамъ, изстудявамъ; остужать, охалаживать, охлаждать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ остудень, изстудявамяся, разхлаждамяся.

Остудяване, с. ср. отъ остудявамъ.

Ость, с. ж. в. остп.

Остягърка, с. ж. Тонага лагастарка.

Осушѣжъ, ишь, —шилъ, гл. свр. отъ осушявамъ. 1) Да изсушъ, да прѣсушъ, да осочъ; осушить. 2) Да изпишъ, да изцѣдъ; осушить. — *шѣный, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Осушявамъ (да осушѣжъ), *гл. д.* 1) Направлямъ нѣчто да изсъхне; изсушявамъ, прѣсушявамъ, осочвамъ; осушать, осушивать. 2) Изпивамъ до дѣно, изцѣждамъ; осушать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ осушенъ.

Осушяване, с. ср. отъ осушявамъ.

Осѣтъ, с. м. Растенна магарешкый бодилъ.

Осѣый, осъ, оса, осо, пр. Что има голѣмъ и остръ власъ; власатый, влѣнистый;

осѣстый. *Горѣ осо, долѣ босо; свѣрху густо, снѣзу пѣсто.*

Ось, оси, с. ж. Изработено дѣлго дрьво, на дѣнхто съ двата си краица въ главини-ты на двѣ колеса, за да ся врьтять тѣ около него; ось.

Осьвнупамъ, осьввамъ и осьмнупамъ (да осьвнѣжъ и да осьмнѣжъ), *гл. ср.* Утожъ, съ-дж докаты съвне; быть застѣжену разсвѣтомъ. *Осьвнѣжъ на планинѣ-тѣ. Кой-то осьмѣа на хана, той замръква на пѣтѣ. Замръкнѣлъ, та не осьвнѣлъ. Да даде Господь да не осьмне!*

Осьвнуване, осьвване и осьмнуване, с. ср. отъ осьвнупамъ.

Осьвнѣжъ и осьмнѣжъ, ешь, —нжъ, гл. свр. отъ осьвнупамъ и осьмнупамъ.

Осьмъ, числ. Осемь.

Осѣдлавамъ (да осѣдлажъ), *гл. д.* Осѣдламъ, турнамъ сѣдло на конь, обсѣдлавамъ; осѣдывать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ осѣдланъ, осѣдламяся, обсѣдлавамяся осѣдываться.

Осѣдлаване, с. ср. отъ осѣдлавамъ.

Осѣдлажъ, ешь, —лалъ, гл. свр. отъ осѣдлавамъ. Да осѣдлажъ, да обсѣдлажъ; осѣдлать. — *ланый, прич. стр.* Осѣдланый, обсѣдланый; осѣдланный.

Осѣдлажъ, ишь, —лилъ, гл. свр. отъ осѣдлавамъ. Да осѣдлажъ. — *леный, прич. стр.* Осѣдланый.

Осѣдламъ (да осѣдлажъ), *гл. д.* Осѣдлавамъ.

Осѣдланне, с. ср. отъ осѣдлавамъ. Осѣдлаване.

Осѣкжъ и осѣчжъ, ешь, осѣкохъ, осѣкълъ, гл. свр. отъ осѣчавамъ. Да изсѣкжъ; обсѣчь, высѣчь. **Осѣченый, пр. стр.** Изсѣченый.

Осѣмъ, нар. Осѣнь. *Вода-та всичко изтира, осѣмъ (сѣмъ) черно лице и лошъ языкъ.*

Осѣнѣжъ, ишь, —нилъ, гл. свр. отъ осѣнивамъ; осѣнить.

Осѣнивамъ (да осѣнѣжъ), *гл. д.* Покрываю съ сѣнѣжъ; засѣнавамъ, затуламъ; осѣнять. — *мся, гл. стр.* Бывамъ осѣненъ; засѣнавамяся, затуламяся; осѣняться.

Осѣниване, с. ср. отъ осѣнивамъ.

Осѣтжъ, ишь, —тилъ, гл. свр. отъ осѣщамъ. Да усѣтжъ.

Осѣщамъ (да осѣтжъ), *гл. д.* Усѣщамъ.

Осѣщанне, с. ср. отъ осѣщамъ. Усѣщанне.

Осѣджъ, ишь, —дилъ, гл. свр. отъ осѣждавамъ. 1) Да прѣсѣджъ; осудить. 2) Да по-сѣджъ, да покорѣжъ, да покурѣжъ, да нахокамъ; осудить, опорочить, охудить, оговорить, пересудить. 3) Да прѣдамъ, да обрѣжъ;

обречь. — денѣй, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Осѣждамъ (да осѣждъ), гл. д. 1) Съ сждъ разглагольствуемъ винъ-тѣ на нѣкого и му опрѣдѣляемъ наказание; прѣсѣждамъ; осуждѣть. *Осѣдили го на затворъ.* 2) Приказываюше за нѣкого, за нѣчто; корѣж, кудѣж; осуждѣть, пересуждѣть, пересудѣчивать, оговаривать, охуждѣть, опорочивать. *Осѣждамъ му работи-ти. Осѣжда мя прѣдъ хора-та.* 3) Отрицаемъ да стане нѣчто, отрицаемъ, прѣдавамъ; обрѣкать. *Отъ Бога е осѣденъ на тяжкъ животъ.* — мѣся, гл. стр. Бываю осѣденъ.

Осѣждане, с. ср. отъ осѣждамъ.

Осѣзавамъ (да осѣзѣжъ), гл. д. Съ нпчаніе познавамъ, усѣщаю; осѣзѣть.

Осѣзване, с. ср. отъ осѣзавамъ.

Осѣзѣжъ, ешь, — зѣлъ, гл. свр. отъ осѣзавамъ. Да усѣтъ.

***Отѣва**, с. ж. Т. 1) Трѣва, что е изново израсла слѣдъ косене; отѣва, подроствѣ. 2) Вода луга. 3) Вода отъ сѣривѣ влѣнѣ.

Отѣвица, ум. ж. отъ отѣва.

Отѣквася и **отѣкинувамся** (да ся отѣкнѣжъ), гл. възвр. Завръщамся.

Отѣкнѣжъ (да ся), ешь, — нжлся, гл. свр. отъ отѣквася. Да ся заврънѣжъ.

Отѣслоувамъ (да отѣслѣжъ), гл. д. Изрѣзваю, орѣзваю, отесываю, обтесываю какъ да е; оболѣивать. — мѣся, гл. стр. Бываю отѣсленъ.

Отѣслѣжъ, ишь, — лиль, гл. свр. отъ отѣслоувамъ; оболѣивать. — лентѣй, прич. стр.

Отѣръ, с. м. Междѣ.

Отбѣивѣжъ, ишь, — виль, гл. свр. отъ отбѣивамъ. 1) Да оттурыжъ, да отваджъ, да отмахнѣжъ; отбѣивѣть. 2) Да погубѣжъ, да прѣмахнѣжъ, да затрыжъ; погубить. — венѣй, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Отбѣивамъ (да отбѣивѣжъ), гл. д. 1) Оттурыамъ, отваждаю, отмахываю; отбѣивѣть. 2) Погубываю, прѣмахываю, затрываю; погублять. *Щѣжъ отбѣивѣжъ мѣжъ ти, щѣжъ погубѣжъ.* — мѣся, 1) гл. възвр. Погубываю, умирамъ, отиваю. *Щѣшае да ся отбѣивѣ, ако не бѣ тоа лѣкаръ, да жъ изцѣри.* *Отбѣивѣжъ ми ся до двадесѣтъ овцѣ.* *измрѣхъ ми.* 2) Умораю, отпадаю, замираю. 3) гл. стр. Бываю отбѣивенъ. *Отбѣивѣжъ ся толкова хора, избѣихъ гѣ, загынѣхъ.*

Отбѣиваніе, с. ср. отъ отбѣивамъ и отбѣивамся.

Отбѣивамъ и **отбѣивовамъ** (да отбѣивѣжъ), гл. д. Сврѣшываю да бѣжъ; прѣбѣиваю.

Отбѣивамся (да ся отбѣивѣжъ), гл. възвр. Борѣюся съ нѣчто, глядаю да го сврѣшѣжъ;

отборываюся. *Отбѣивамся съ мицѣри ти, давамъ имъ чтоо искать, та да отряжъ и другы.*

Отбѣивамъ и **отбѣивовамъ** (да отбѣивѣжъ), гл. д. Отбѣиваю, отсичаю, отрѣзваю. *Отбѣивѣжъ единъ комѣтъ.* — мѣся, гл. стр. Бываю отбѣивенъ. — *Кому какъо ся отбѣивѣло*, кому какъо было уречено.

Отбѣивѣжъ, ишь, — риль, гл. свр. отъ отбѣивамъ. Да отбѣивѣжъ, да отсѣжъ, да отрѣжъ. — ренѣй, прич. стр.

Отбѣивамъ, гл. свр. отъ отбѣивѣжъ. Да отсѣжъ, да отбѣивѣжъ, да отрѣжъ; оттѣпѣть, оттѣпнѣть, отлѣивѣть, отлѣивнѣть. — скантѣй, прич. стр.

Отбѣивамъ и **отбѣивовамъ** (да отбѣивѣжъ), гл. д. Съ бравѣжъ или съ друго нѣчто, отсичаю, отрѣзваю, отбѣивамъ; оттѣпѣвать. — мѣся, гл. стр. Бываю отбѣивѣнъ.

Отбѣиваніе и **отбѣивованіе**, с. ср. отъ отбѣивамъ.

Отбѣивѣжъ, ешь, — бѣиль, гл. свр. отъ отбѣивамъ. Да прѣбѣивѣжъ.

Отбѣивѣжъ, ешь, — бравѣжъ, — бравѣль, гл. свр. отъ отбѣивамъ. — бравѣй, прич. стр.

Отбѣивамъ (да отбѣивѣжъ), гл. д. 1) Задрѣиваю нѣкого, нѣчто отъ пѣжъ да ся запре на странѣжъ, да наминаю нѣидѣ. *Отбѣивѣжъ го отъ пѣжъ, та му казажъ, дѣ съмъ гѣ скрѣжъ.* Червено мѣничко царя отъ пѣжъ отбѣивѣ. 2) Нушаю водѣжъ, вадѣжъ да тече на друго мѣсто; отводѣть. *Отбѣивѣжъ водѣжъ-тѣжъ отъ рѣкѣжъ-тѣжъ, прѣставнѣжъ рѣкѣжъ-тѣжъ; отвести водѣжъ отъ рѣкѣжъ.* 3) Прѣставляю да давамъ на малко да бозае, да суче мѣжъ; не подаю; отдаю, лѣжъ, отлѣиваю; отнимѣть, отлѣививѣть робѣлка отъ груди, откармливать. *Отбѣивѣжъ дѣтъ-то.* *Отбѣили агнета-та, отлѣивѣли гѣ.* 4) Не плащамъ колкого смѣя ся условили, задрѣиваю, удрѣиваю; задѣививѣть. *Отбѣивѣжъ му отъ парѣ-ти.* *Отбѣивѣжъ му три гроша.* 5) Зимаю, отнимаю, привличаю; отбѣивѣть. *Отбѣивѣжъ му мицѣри-ти, зѣжъ да купувѣть отъ мене.* 6) Съ силѣжъ, съ бой, съ ударъ отбѣивамъ, оттыкваю; отбѣивѣть, отражѣть. 7) Отдѣиваю нѣкого отъ нѣчто, та го размѣиваю; отнимаю, заливываю; отрывѣть. *Отбѣивѣжъ тѣжъ отъ работѣжъ-тѣжъ.* 8) Отсичаю, рѣшаю, уричаю; опредѣлять. *Родители-ти и родники-ти отбѣивѣть кога да стане годежъ-тѣжъ.* — мѣся, 1) гл. възвр. Не врѣивѣю по правѣжъ пѣжъ, а закриваю на друго странѣжъ; завиваю, криваю, запрѣиваю; поворачивать, сворачивать. *Отбѣивѣжъ отъ пѣжъ.* *Отбѣивѣжъ на лѣво изъ тѣмѣжъ-ти улицы.* 2) На мѣнуваніе влизамъ нѣидѣ;

наминувамъ, заминувамъ, махвямся, свръщамъ, забыкаюамъ; захаживать, заѣзжать, завертывать, заворачивать мимоходомъ, мимоѣздомъ. *Отбѣхся да въ видѣ, что чините.* 3) Прѣставамъ да ходж, да бѣдѣ нѣждѣ. *Дохождаше чясто, нѣ сега ся отби, недохожда вѣче.* 4) Отдѣляюамся, отдалечаюамся, отстраняюамся; отбѣвѣть. *Отбѣхся отъ правж-тѣжъ мыслѣ.* 5) Изгубяюамся, махвямся, прѣбращаюамся; отпадѣть. *Отби ми ся ищахъ-тѣж; отпала охота.* 6) За вѣрмя-то: ставяюамъ добро, оправяюамся, поправляюамся; поправлять. *Дай да ти хранѣж овцѣ-тѣ и, като ся отбие вѣрмя-то, да гѣ дѣлимъ по наполовинѣ.* 7) гл. стр. Бываюамъ отбѣтъ. — *Отбываюамъ си грѣхѣж-тѣж, сврышвася работа-та, та не остава да ся грѣхѣж, отгряжвямся. — Отбываюамъ си надѣждѣж-тѣж, изгубяюамъ надѣждѣ, нѣма вѣче на какво да ся надѣждѣ.*

Отбѣваніе, с. ср. отъ отбѣвамъ и отбѣвямся.

Отбѣвъ, с. м. 1) Отбѣто, задрѣжано отъ парѣ; вѣчетъ, учѣтъ. 2) Мѣсто, направа на рѣкѣ, на вадѣ за отбѣваніе водѣж-тѣж; отводъ, ставило. 3) Сговоръ, кога да стане сватба; отѣкъ.

Отбѣрамъ (да отбѣрѣж), гл. д. 1) Изваждаюамъ, оттуряюамъ на странѣ; избираюамъ, пробираюамъ; выбирать, отбирѣть, избирѣть, отдѣлять, выѣдывѣть. *Отбралѣ най-здравѣж-тѣж. Отбра си, коквото му трѣбѣва.* 2) Разбираюамъ, разумѣваюамъ, проумѣваюамъ, познаваюамъ, знаѣж отъ нѣчто; быть свѣдущимъ въ чѣмъ, понимѣть. *Не отбираюамъ отъ тѣжъ работѣж. Отбира, разбира, сѣче му умъ-тъ. — мси, 1) гл. възвр. Разбираюамся, разумѣваюамся, проумѣваюамся, познаваюамся, не съмъ забравенъ, не ся намираюамъ въ залѣсъ. Не ся отбира като малко дѣтя.* 2) Наираюамся, намираюамся, излизамъ; находитъ, осмѣлять. *Кой ке ся юнакъ отбере, да ходи да нарѣжча.* 3) гл. въ. Отдѣляюамся, избираюамся *Отбралѣхъ все отборѣж юнаци.* 4) гл. стр. Бываюамъ отбранъ. — *Господь не отбира, а събира. Гладенъ не отбира, нѣ какво-то намира. Кой отбира, той намира. Отбира колкото свинѣж отъ дѣнѣж (отъ тѣжѣж). Свинѣж отъ бисерѣж не отбира. Отбира ли ти свинѣж отъ кладенчѣж водѣж. Отбира колкото магарѣж отъ кантарѣж. Въ много просо-то ся не отбира.*

Отбѣраше, с. ср. отъ отбѣрамъ и отбѣраюамся.

Отбѣръ, с. м. 1) Отборъ. 2) Най-зрѣло то и най-здраво-то гроздѣ, което отбирѣть на

гроздобѣръ за трушнѣж или пакъ за прѣзъ зимѣж-тѣж.

Отбѣнѣж, ешь, — бѣлъ, гл. свр. отъ отбѣвамъ. — бѣтый и — бѣеный, прич. стр.

Отбѣгодарѣж, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ отбѣдаряюамъ.

Отбѣдаряюамъ (да отбѣдаряѣж), гл. д. и ср. Благодарѣж, поблагодаряюамъ нѣкому за нѣчто.

Отбѣжѣж, ишь, — жѣлъ, гл. ср. свр. Да прѣстанѣж да бѣжѣж, да запостѣж.

Отбѣлизѣ, нар. Отъ близне разстояніе, не отдалечъ; изблизѣ, изблизѣка. *Той е отблизѣ. Пристѣжи, та му кажи отблизѣ.*

Отбѣбѣлизѣ (да си), ишь, — лилъ си, гл. ср. свр. Да бѣбѣлизѣ доста, да ся набѣбѣлизѣ.

Отбѣбѣжѣмъ гл. свр. отъ отбѣбѣжѣмъ.

Да оттыкаюамъ, да отбѣжѣж, да отгонѣж.

Отбѣбѣжѣмъ и отбѣбѣжѣмъ (да отбѣбѣжѣмъ, да отбѣбѣжѣж), гл. д. Оттыкаюамъ, отбѣжѣж, отгоняюамъ; отражѣть, отбѣвѣть, отгонѣть, оттыкаюамъ.

Отбѣбѣжѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отбѣбѣжѣмъ; отразѣть, отбѣть, отогнѣть, оттолкнутъ. — нѣжѣтый, прич. стр.

Отбѣбѣжѣж, ешь, — дохѣж, — бѣлъ, гл. свр. отъ отбѣбѣжѣмъ. Да разбѣжѣж, да отгнѣж; отколѣтъ, отшнѣлять. — дѣнѣтый, прич. стр.

Отбѣбѣжѣмъ (да отбѣбѣжѣж), гл. д. Забѣдено пѣважѣмъ, разваляюамъ; разбѣжѣмъ, отгнѣжѣмъ; откѣляюамъ, отшнѣляюамъ. — мси, гл. стр. Бываюамъ отбѣбѣжѣж.

Отбѣбѣжѣмъ, с. ср. отъ отбѣбѣжѣмъ.

Отбѣбѣжѣмъ (да отбѣбѣжѣж), гл. д. 1) Съ бѣзаніе отпѣваюамъ, отсѣваюамъ; отсѣсывѣть. 2) *Отбѣбѣжѣмъ си, бѣзанѣж много, доволѣж, набѣбѣжѣмъ.*

Отбѣбѣжѣж, ешь, — зѣлъ, гл. свр. отъ отбѣбѣжѣмъ. — зѣнѣтый, прич. стр.

Отбѣбѣжѣмъ (да отбѣбѣжѣж), гл. д. Прѣставаюамъ да болѣж; прѣбѣбѣжѣмъ. *Отбѣбѣжѣмъ глава-та.*

Драганке, сестро Драганке, . . .
Кѣтъ ся хазнѣ-тѣж задаждѣтъ, . . .
Сѣ кѣтѣ-тѣж да гѣ обавишь,
Докато дойдѣж и азе,
Додѣж мя глава отболи,
Докѣтъ мя трѣска прѣтѣрѣсе. *Нѣс,*

Отбѣбѣжѣж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ отбѣбѣжѣмъ. Да прѣбѣбѣжѣж.

Отбѣбѣжѣмъ и отбѣбѣжѣмъ (да ся отбѣбѣжѣж), гл. възвр. Отбѣбѣжѣмъ.

Отбѣбѣжѣж, — рѣнѣж и — рѣнѣж, рѣнѣж, рѣнѣж, пр. Нѣ-хубавѣжѣж, отбранѣжѣж, избранѣжѣж, лѣнѣжѣж; избранѣжѣж, отбранѣжѣж, выбранѣжѣж, отмѣнѣжѣж, отмѣнѣжѣж. *Отбѣбѣжѣмъ стока. Отбѣбѣжѣмъ люде.*

Отбѣрчѣж (да ся), ишь, — чился, *гл. възвр. свр.* Да ся отплатѣ, да ся наплатѣ, да си отврьнѣ за нѣчто. *Сакамъ сега да ти направѣ нѣкакво добро, да ти ся отбѣрчѣж.*

Отборѣ, с. м. 1) Избрано най-добро-то отъ нѣчто; изборѣ, отбѣрѣ; **отборѣ**. *Най-хубавѣ отборѣ грозде ся бере прѣдѣ Кръстовъ-день. Отборѣ говяда.*

Събралися съборѣ момци,
Съборѣ момци, отборѣ момци,
Триста момци колядари,
Събралися на Витушѣж,
Да си мѣтатѣ, бре, бѣль камыкѣ,
Да го мѣтатѣ отъ Витушѣж,
Отъ Витушѣж на Пирина. *Пѣс.*

Млады дѣвойкы отборѣ земахѣ,
Та гы правяхѣ млады робыни;
И млады момци отборѣ земахѣ,
Та гы правяхѣ все яничари. *Пѣс.*

Паша-та писмо написа,
Че го Радану проводи:
Дѣ да е Раданѣ, да дойде,
Байрактарѣ щѣ го направѣж,
Да вода отборѣ юнаци,
Да пази хазны отъ обирѣ. *Пѣс.*

2) Разборѣ, разборна, оправа, оправна, рядѣ. *Нѣма никакъвѣ отборѣ.*

Отбѣрѣж (да ся), ишь, — рился, *гл. свр.* отъ отбѣрямся и отбѣрвамся.

Отбрадѣж, ишь, — дилѣ, *гл. свр.* отъ отбръждамъ. Да разбрадѣж. — **дѣнѣй**, *прич. стр.*

Отбръждамъ (да отбрадѣж), *гл. д.* Махвамъ, развалиамъ забрадѣж-тѣ на нѣчто; разбраждамъ. — *мся, гл. стр. и възвр.* Разбраждамся.

Отбръждане, с. *ср.* отъ отбръждамъ и отбръждамся.

Отбръна, с. ж. Обрана, забрано, запаза, завардване; оборона, защита, оплѣтъ, ограда.

Отбрънѣй, нѣ, на, но, *пр.* Отбрънѣй.

Отбрънѣж, ишь, — нилѣ, *гл. свр.* отъ отбрънаамъ. Да забранѣж, да запазѣж, да завардѣж; оборонѣтъ. — **ненѣй**, *прич. стр.*

Отбрънаамъ (да отбрънѣж), *гл. д.* Бранѣж нѣкого отъ нѣчто; забранамъ, запазвамъ, завардвамъ; оборонѣтъ, защищаѣтъ. *Отбранилѣ го да го не биятъ. — мся, 1) гл. възвр.* Бранѣж себе-си, забранамся, запазвамся, завардвамся; оборонѣтъся, защищаѣтъся. 2) *гл. стр.* Бывамъ отбръненѣ.

Отбрънанѣ, с. *ср.* отъ отбрънаамъ.

Отброѣж, ишь, — броилѣ, *гл. свр.* отъ отброѣивамъ. Да наброѣж; отсчитатѣ. — **броѣнѣй**, *прич. стр.* Наброенѣй.

Отброѣивамъ (да отброѣж), *гл. д.* Съ брое-не отдѣляамъ; отчитамъ, наброивамъ; от-

считыватѣ. — *мся, гл. стр.* Бывамъ отброенѣ.

Отброѣиванѣ, с. *ср.* отъ отброѣивамъ.

Отбруѣламъ и **отбруѣлювамъ** (да отбруѣлѣж), *гл. д.* Съ бруление откѣсвамъ, свалаамъ; отбрусвамъ, отшмудламъ; сбиватѣ, обиватѣ плоды съ дѣрева. *Отбрулилѣ си крушѣж. — мся, гл. стр.* Бывамъ отбруленѣ.

Отбруѣлѣж, ишь, — лилѣ, *гл. свр.* отъ отбруѣламъ. Да отбрускѣ, да отшмудлѣж. — **ленѣй**, *прич. стр.* Отбрусенѣй, отшмудленѣй.

Отбруѣсамъ и **отбруѣсувамъ** (да отбруѣсѣж), *гл. д.* Отбрулаамъ, отшмудлаамъ.

Отбруѣсѣж, ишь, — силѣ, *гл. свр.* отъ отбруѣсамъ. Да отбрулѣж. — **сенѣй**, *прич. стр.* Отбруленѣй.

Отбръскамъ, *гл. свр.* отъ отбръскамъ. Да избръскамъ. — **сканѣй**, *прич. стр.*

Отбръскамъ и **отбръскувамъ** (да отбръскамъ), *гл. д.* Съ бръсканѣ отмахвамъ, избръскамъ.

Отбръбѣлѣж (да си), ишь, — лилѣ си, *гл. ср. свр.* Да си отбръбѣорѣж.

Отбръбѣорѣж (да си), ишь, — рилѣ си, *гл. ср. свр.* Да бръбѣорѣж, да бръбѣлѣж много, доволюж; да си отбръбѣлѣж, да си отбръбѣлѣж.

Отбръбѣорѣж (да си), ешь, — ралѣ си, *гл. ср. свр.* Да бръбѣж много, доволюж; да си отпѣкамъ; набръбѣжѣтъся.

Отбрънкамъ (да си), *гл. ср. свр.* Да брънкамъ много, доволюж; да ся набрънкамъ; набранѣжѣтъся.

Отбруѣламъ и **отбруѣлаамъ** (да отбруѣлѣж), *гл. д.* Свалаамъ, махвамъ було-то на нѣчто; открьивамъ. — *мся, 1) гл. възвр.* Махвамъ си, свалаамъ си було-то. 2) *гл. стр.* Бывамъ отбруленѣ.

Отбруѣланѣ и **отбруѣланѣ**, с. *ср.* отъ отбруѣламъ.

Отбруѣлѣж, ишь, — лилѣ, *гл. свр.* отъ отбруѣламъ и отбруѣлаамъ. Да открьѣж. — **ленѣй**, *прич. стр.*

Отбруѣтаамъ, *гл. свр.* отъ отбруѣтаамъ. Да оттаскамъ, до оттыкамъ. — **танѣй**, *прич. стр.* Оттасканѣй, оттыканѣй.

Отбруѣтаамъ и **отбруѣтавамъ** (да отбруѣтаамъ), *гл. д.* Съ бутанѣ отмѣстваамъ нѣчто; оттаскамъ, оттыкамъ. — *мся, гл. стр.* Бывамъ отбруѣтанѣ.

Отбѣгвамъ и **отбѣгнувамъ** (да отбѣгнѣж), *гл. ср. и д. 1)* Побѣгвамъ, избѣгвамъ; убѣгатѣ, уходятѣ, отбѣгатѣ. *Отбѣгнѣж далѣч отъ село.* 2) Бѣгамъ отъ нѣчто, че не ми ся ще да го врьшѣж, та глядамъ да изклячѣж; избѣгвамъ, извивамся, отвивамся;

избѣгати, уклоняться, отклоняться, отвѣр-
тываться, отбывати, отбѣливаться. *От-
бѣга труда.* 3) Странѣ отъ нѣкого, отъ
нѣчто, не ми ся ще да ся срѣщамъ съ не-
го; избѣгати, удалиться. *Той отбѣга
отъ мене. Отбѣга отъ приатели-тѣ си.*

**Отбѣгваніе и отбѣгнуваніе, с. ср. отъ
отбѣгвамъ.**

**Отбѣгнѣж, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ от-
бѣгвамъ и отбѣгнувамъ.**

**Отбѣлвамъ и отбѣлювамъ (да отбѣлѣжъ),
гл. д. Съ бѣленіе отмахвамъ. *Отбѣлѣхъ
му корѣ-тѣ, кожѣ-тѣ.* —мѣся, гл. вѣзвр.
и стр. Бѣлѣся, отпирася.**

**Отбѣлваніе и отбѣлюваніе, с. ср. отъ
отбѣлвамъ. Бѣленіе нѣчто. *Отбѣлваніе
царевниці.***

**Отбѣлѣжѣж, ишь,—жиль, гл. д. свр. Да
забѣлѣжѣж, да турѣж бѣлѣжъ.**

**Отвѣдѣж, ишь,—диль, гл. свр. отъ отвѣдѣ-
дамъ. Да отмахнѣж, да оттурѣж, да отбавѣж;
отбавить. —денѣй, прич. стр.**

Отвѣдѣнамъ, в. отвѣдѣдамъ.

Отвѣдѣдамъ (да отвѣдѣжъ), гл. д. Отвѣдѣнамъ :

1) Махвамъ. *Отвѣди го оттамъ.* 2) От-
махвамъ, оттурнамъ, отбавнамъ; отбавли-
вать, отбавлять. *Отвѣди малко, та да
не е прѣлѣжено.* —мѣся, 1) гл. вѣзвр.
Махвася, отмахвася. *Отвѣдася оттука.*
2) Умирамъ. *Ще ми ся отвѣди дѣтя-
то.* 3) гл. стр. Бывамъ отвѣденъ.

**Отвѣдѣдамъ, гл. ср. Отвѣдѣнамъ, отвѣдѣнамъ,
отвождамъ, отхождамъ, отивамъ; уходить,
отправляться. *Отвѣждать на пазаръ.***

Отвѣдѣданіе, с. ср. отъ отвѣдѣдамъ.

**Отвалѣж, ишь,—лѣлѣжъ, гл. свр. отъ отвѣ-
ламъ; отвалить. —лѣнѣй, прич. стр.**

**Отвалѣж (да св), ишь,—лѣлѣжъ св, гл. ср.
свр. За дѣждъ : да валѣж много, доволѣж;
да ся навалѣж.**

**Отвалѣламъ (да отвалѣжъ), гл. д. Съ валѣнаніе,
съ трѣкаланіе отмахвамъ; отвѣливаться. —
мѣся. 1) гл. вѣзвр. Надамъ, отрѣкалвася,
махвася. *Отвалися було-то,* открылся.
2) Махвася, разотвася, разписася. *От-
валися калабалѣжѣ-тѣ.***

**Отвѣра, с. ж. Извара, подвара, хурда, шю-
микъ; творогъ.**

**Отвѣрица, у. ж. Малко отвара; творо-
жѣжъ.**

**Отварѣж, ишь,—рѣлѣжъ, гл. свр. отъ отва-
ривамъ и отвѣривамъ; отварить. —рѣ-
нѣй, прич. стр.**

**Отваривамъ и отвѣривамъ (да отварѣжъ),
гл. д. Съ вареніе приготвювамъ; отварѣ-
вать. *Отварилъ млѣко-то,* прѣварилъ го,
сварилъ го. *Да отварѣжъ цѣвика;* отворо-
жить.**

Отвѣрніе (да отвѣрѣжъ, отвѣривамъ), гл. д.

1) Затворено разтварнамъ да зѣе; отворять,
отверзати, открывати. *Оставилъ врата-
та отворенъ. Отворилъ прозореца.* 2)
За ножъ, за друго, что ся затварна : разтвар-
намъ, отхлопнамъ. *Отвори ножици-тѣ,
клѣщи-тѣ.* 3) Махвамъ, повдигамъ капа-
ка, захлупѣжъ-тѣ на нѣчто; открывати,
вскривати, отслаивати. *Отворилъ сан-
дѣжа. Отворилъ теңджерѣжъ-тѣ,* отлупилъ
ѣжъ. 4) Заключено отключамъ; отпирати. *На
ти ключа, та отвори долапа.* 5) Разтвар-
намъ врата-та, кепенци-тѣ на нѣчто, за да
работѣж; открывати. *Чаршия-та не е
отворена.* 6) Зимамъ дюкѣнѣжъ, магазѣжъ и
ся нарядѣдамъ въ тѣхъ, за да трѣгувамъ;
открывати. *Отворилъ дюкѣнѣжъ, сергиѣжъ.*
7) Подкачнамъ да врышѣжъ нѣчто; открывати.
*Отворилъ имѣжъ войнѣжъ. Отворилъ
сѣбрание-то.* 8) Показвамъ да ся види, да
ся знае; разкрывамъ; вскрывати. *Отво-
рилъ игрѣжъ-тѣ съ купѣжъ.* 9) Направнамъ да
може да ся минува, да има пѣть. *Отво-
рилъ новѣжъ пѣть.* *Отворилъ му пѣть.*
10) Направнамъ ранѣжъ или друго нѣчто да
тече. *Лапа-та отвори чирѣжъ-тѣ и ще
ѣжъ изчисти.* 11) Нѣчто сбрано, впрягнѣжъ
разпирямъ, раздплювамъ. *Отварнамъ пла-
тина на корабѣжъ; поднѣжъ парусѣ.* 12) На-
правнамъ способѣжъ да научи, да разбира
нѣчто; отверзати. *Отвори му срдѣце-то.*
Работа-та го много отвори. 13) Напра-
вамъ нѣчто да не е толкова тѣмно, да ста-
не по-свѣтло, по-ачѣжъ. *Отворена бока.*
14) Захубавивамъ, ачѣтисвамъ; придавати
лучшій видѣжъ, дѣлать эффектѣжъ. *Колѣ
го отвори цѣтѣ-то.* —мѣся, 1) гл. вѣзвр.
Ставамъ опытенѣжъ въ нѣчто; научивася, ачѣ-
тисвася. *Отъ день на день ся отвара
на работѣжъ-тѣ.* 2) Ставамъ слободенѣжъ, ос-
лободивамся, не ся срамѣвамъ, обезсрамѣ-
вася; ачѣтисвася; дѣлаться развѣзѣжъ.
*Отворихся прѣдѣжъ едѣ-кого-си. Оце не
ся е отворилъ прѣдѣжъ вѣжъ.* 3) Разтвар-
намъ, разпѣчивамся, разцѣтѣвѣвамся. *Плѣ-
кѣ-тѣ ся отворилѣжъ.* 4) Излизамъ, пока-
звася; появляться.

Кѣдѣ кръвь-та въ ся изтурѣла,
Тука ми ся црѣква отворѣла;
Кѣдѣ глава нейзѣ е падѣла,
Алтарь ми ся тука суградѣло;
Кѣдѣ слѣзѣ тамъ обрѣнѣла,
Тамъ вода ми ся отворѣла,
Съ отворѣла вода лѣковѣта. *Пѣс.*

5) гл. стр. Бывамъ отворенѣжъ въ всѣхъ-
тѣ знаменованія. *Врата-та ся отво-
рилѣжъ. Сама ся тѣмница отвори. Отво-
рился пѣть-тѣ прѣзъ пламинѣжъ-тѣ. Ко-*

гато ся катурять кола-та, много пѣ-
тица ся отваркати. — Не си отво-
ри уста-та, не си обѣли зѣбѣ, не каза
нищо, не продума. Той не смѣе да си
отвори уста-та; онъ не смѣе рѣ
раскрѣти передѣ нимъ. — Отварямъ
нѣкому очи-ти, отварямъ си очи-ти,
в. *око*. — Отворишъ думъ за нѣчто,
зехъ да говорѣ за него. — Отвори ми
ся ищахъ, принеска ми ся нѣчто. — От-
вори ми ся работа, показа ся, излѣзе ми
работъ, намѣрихъ си работъ, цѣкъ имамъ
работъ. — Дяволъ-тъ затваря ед-
ни врата, Господь десять отваря.
Чюка тамо, дѣто не му отварати.
Блага рѣчь желѣзны врата отваря.
Не може да си отвори очи-ти отъ на-
бодѣ. Отворишъ му ся очи-ти като на
утѣхъ денѣ. Отварилъ ми ся врата-та
голѣмы, сега не можемъ да ги смалимъ.
Отваркай си уста-та салъ за добро.

Отваріаніє, с. ср. отъ отвѣриамъ и отвѣ-
риамъ.

Отвѣдигиѣ, ешь, — нѣлъ, гл. д. *свр.* Да по-
вдигиѣ, да вдигиѣ, да помѣстѣ.

Отведиѣжиѣ, нар. Оведиѣжиѣ.

Отведѣжъ, ешь, — вѣдохъ, — вѣлъ, гл. *свр.* отъ
отвѣждамъ и отвѣждамъ. — *дѣнѣй*,
прич. *стр.*

Отвѣждамъ (да отвѣдѣжъ), гл. д. Отвождамъ.

Отвѣжиѣ, в. *отвѣжиѣ*.

Отвѣзѣжъ, ешь, — вѣзохъ, — вѣзълъ, гл. *свр.* отъ
отвѣзвамъ.

Отвѣлѣжъ, ишь, — лѣлъ, гл. *свр.* отъ отве-
ливамъ. Да отговорѣ, да отромонѣ.

Отвѣливамъ (да отвѣлиѣжъ), гл. д. Отгова-
риамъ, отромонямъ; отвѣлиѣтъ.

Отвѣчеріѣ (да ся), — рѣлося, гл. *свр.* отъ
отвѣчеріава ся. Да замрачае, да ся све-
чери, да замрѣчае; затемнѣтъ.

Отвѣчеріавася (да ся отвѣчеріѣ), гл. *безл.*
Подкача да ся стѣмнѣва, да мрѣква вечерѣ;
свѣчеравася, замрачава, замрачава, смрѣк-
лувася; начинати темнѣтъ.

Отвѣчь, нар. Вѣсма много, тврдѣ много.

Отвѣивамъ (да отвѣиѣжъ), гл. д. 1) Нѣчто за-
вито като витло, бурмъ вртѣ на другъ-
тъ странѣ за да го извадѣ; развивамъ, от-
вртѣвамъ; отвѣртывати, отвѣичивати, от-
вивати, вывивати, вывѣичивати. *Отвилъ
витло-то*. 2) Нѣчто навито развивамъ, от-
суквамъ, размотавамъ; отвивати, откручи-
вати, развивати, размѣтивати. *Отвилъ
нищѣки-ти*. 3) Махвамъ завивѣжъ тѣ на нѣ-
что; открывамъ, отскрывамъ, отголвамъ;
открывати, откутивати, раскутивати. *От-
вий му крака-та*. 4) Надвивамъ, насмог-
вамъ, одолѣвамъ, обарямъ; осѣивати, по-

бѣждати. *Гладъ-тъ му отвѣилъ*, отпадыѣлъ
отъ гладъ. *Не мож да отвѣиѣжъ*, не мож
да насмогнѣ, да пристигнѣ за нѣчто; силъ
не хватае, стало не въ моготу. — *мѣся*,
гл. *взвѣр*. 1) Отвртамъ, развивамъ. 2)
Отсуквамъ, отмотавамъ. 3) Открывамъ,
отскрывамъ, отголвамъ. 4) Отбѣивамъ въ
2-то знамен. *Отвѣихъ да отговорѣ прѣ-
ко*; я отклонилъ отъ прѣмаго отвѣта.
5) гл. *стр.* Бывамъ отвѣти. — *Отвѣива
ми ся*, като гл. *безл.* Довива ми, дотяг-
ва ми, омрѣзва ми, досажда ми ся, досѣдѣва
ми ся, додѣва ми ся; мнѣ надоѣдае.

Отвѣиваніє, с. ср. отъ отвѣивамъ и отвѣиваемъ.

Отвилѣиѣжъ (да си), ешь, — нѣлъ си, гл.
свр. *свр.* Да вилѣиѣжъ много, доволиѣ; да си
навилиѣиѣжъ.

Отвѣиѣжъ, ешь, — вѣлъ, гл. *свр.* отъ отвѣ-
ивамъ. — *вилѣиѣжъ*, прич. *стр.* По знамено-
ваніє-то на глагола.

Отвлѣичамъ и **отвлѣичамъ** (да отвлѣиѣжъ),
гл. д. 1) Сѣ влѣичеиѣе относамъ, заносамъ;
отлѣтрувамъ, отлѣивамъ; отвлѣкати, отво-
лѣкивати, отлѣскивати, отлѣгивати. *От-
влѣичи го на странѣ*. 2) Зинамъ, отно-
самъ, отвождамъ, открадвамъ; уводиѣтъ.
Отвлѣили дѣщеря му. — *мѣся*, гл. *стр.*
Бывамъ отвлѣиченъ.

Отвлѣичаніє и **отвлѣичаніє**, с. ср. отъ
отвлѣичамъ и отвлѣичамъ.

Отвлѣиѣжъ и **отвлѣиѣжъ**, чешъ, — влѣкохъ,
— влѣклъ, гл. *свр.* отъ отвлѣичамъ и
отвлѣичамъ. — *влѣиѣиѣжъ*, прич. *стр.*

Отводецъ, у.м. м. и **отводчи**, у.м. ср. отъ
отводѣтъ.

Отводѣтъ, с. м. 1) Отворена стаи въ кѣжѣ
прѣдъ другы-ты стаи; одрѣ, пулата, трѣмъ,
чердакъ, диванхана. 2) Отбивъ, ставило на
рѣжѣ, на вадѣ. 3) Възвито и заровено въ
земѣ-тъ клончи отъ дръво за да пустне ко-
рень, та да ся прѣсади; далѣдрма; от-
водокъ.

Отводіамъ, гл. ср. Отваждамъ, отвождамъ,
отвадиамъ, отивамъ, отхождамъ.

Отвождамъ (да отвѣдѣжъ), гл. д. Отвождамъ :
1) Хващамъ за рѣжѣ, за водило нѣкого,
нѣчто, та го завождамъ на друго мѣсто. 2)
Закарвамъ; отводѣти. 3) Завличамъ, отвли-
чамъ, относамъ, откарвамъ, открадвамъ,
увождамъ; уводиѣтъ. *Отводѣжъ ми коня*,
откарахъ го, открадихъ го. 4) Прѣвивамъ
клончи и го заривамъ въ земѣ-тъ да пустне
корень, та да го прѣсади; далѣдрисвамъ;
отводѣти дѣрѣвѣ, дѣлати отводѣки. — *мѣся*,
гл. *стр.* Бывамъ отведѣнъ.

Отвождамъ, гл. ср. Отвадиамъ, отваждамъ,
отводиамъ, отивамъ, отхождамъ. *Когато ти
отвождаше, азъ ся вртѣхъ*.

Отво́ждане, с. ср. отъ отво́ждамъ.

Отво́звямъ и **отво́зுவамъ** (да отвезѣ), гл. д. Завозвямъ на друго мѣсто, откарвамъ; отвозить.

Отво́лѣжъ, ишь, — лиль, гл. свр. отъ отво́лавамъ.

Отво́лавамъ (да отволижъ), гл. ср. Съ мѣстоищене си, *отволавамъ* си: 1) Давамъ си волю на нѣчто. 2) Имамъ, правжъ нѣчто доволю; наслаждаться чѣмъ-либо вволю, по горло; натѣшиться вволю. *Отволихъ-мы си съ рѣбѣжъ*, надохмы рѣбѣжъ много ижти, доволю.

Отво́лка, нар. Отвѣлка.

Отво́рвамъ, гл. мн.кр. отъ отво́рямъ.

Отво́реный, нъ, на, но, 1) прич. стр. отъ отво́рѣжъ. Въ всякы-ты знаменованія. 2) пр. За чловѣкъ: събуденый, умный, ащигюзъ; смѣтливый, догадливый, умный, оборотливый, бойкій. *Отворено дѣтя*, что не ся срамува; бойкое дитя. 3) За боужъ, за пѣтъ: что е по свѣтъ отъ другъ, что не е толкова тъменъ; ащигъ; свѣтлый. *Отворена бока*. — но, нар. Открыто, ащигъ; отерѣто, полю. — *Съ отворено чело*, безъ да ся срамува за нѣчто, чистъ, невиненъ. — *Съ отворенъ рѣчѣ*, на драго срьдце, отъ все срьдце. *Ще го посръщамъ съ отворенъ рѣчѣ*. — *Умрѣлъ съ отворенъ очи*, жьденъ за нѣчто

Отворецъ, у.м. м. и отворця, у.м. ср. отъ отворѣ.

Отворѣ, с. м. Ключъ, отключъ, отключъ; ключъ.

Да си узе отворе-то,
Отворе-то отъ килеры,
Отключе-то отъ санджѣи,
Да изкара чисто рухо. *Пѣс.*

Отво́рѣжъ, ишь, — рѣль, гл. свр. отъ отво́рямъ. — реный, прич. стр. В. го погорѣ.

Отвраткы, с. ж. мн. Отвраткы.

Отвратъ, с. м. Одно растение; варено, пшеса за далакъ.

Отвръжъ, ишь, — вѣль, гл. свр. отъ отвръѣвамъ. Да развръжъ, да извръжъ. — вѣный, прич. стр.

Отвръѣвамъ (да отвръжѣ), гл. д. Нѣчто навръвено разваламъ; извръѣвамъ, развръѣвамъ. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отвръѣвѣнъ.

Отвръгамъ и **отвръ́намъ** (да отврълѣжъ), гл. д. Отхврънамъ: 1) Връгамъ на стражъ, отмѣтамъ; отвергать, отбрасывать, откидывать. *Отвръли дрѣвѣжъ-тжъ* си. 2) Оттыквямъ, отринвамъ; отвергать, откидывать, отмѣтывать. 3) Не принимаю, оттыквямъ, отпѣждамъ; отметать, отвергать, от-

талкивать. *Азъ го отврълихъ отъ себе-си*. — мѣя, 1) гл. *възвр*. Излизамъ, изскачамъ; выбрасываться, выскакивать.

Охъ, ка си зачю Недкова майка,
Тѣя си отъ талигжъ отвръли,
Съ носила Недка прѣвръгънѣжъ,
На си мама изврѣва,
И си ся отъ душѣжъ раздѣли. *Пѣс.*

2) Отричамся, отказываю, прѣминувамъ на другѣхъ странѣхъ; отвергаться, перекидываться. 3) гл. стр. Бывамъ отвръленъ.

Отвръгане и **отвръ́ллане**, с. ср. отъ отвръгамъ и отвръ́ламъ.

Отвръдѣвамъ (да отвръдѣжъ), гл. ср. Ставамъ тврѣдъ, затврѣдѣвамъ, вкоравнавамъ; отвердѣвать.

Отвръдѣжъ, ешь, — дѣль, гл. свр. отъ отвръдѣвамъ. Да ся вкоравѣжъ; отвердѣть. *Отвръдѣлѣжъ*; отвердѣлый, окрѣпый.

Отвръжѣжъ, ешь, — врѣзахъ, — врѣзалъ, гл. свр. отъ отвръѣвамъ. Да отвѣжѣжъ, да разврѣжѣжъ. — заный, прич. стр. Отвѣзанный.

Отвръзамъ и **отвръ́зувамъ** (да отвръжѣжъ), гл. д. Отвѣзамъ, нѣчто врѣзано разваламъ; разврѣзамъ, отрѣшювамъ; отвѣзывать, отрѣшять. *Отвръзалъ вѣже-то*. *Отвръжи коня*. — мѣя, гл. стр. и *възвр*. Отвѣзався, развѣзався.

Отвръзание и **отвръ́зувание**, с. ср. отъ отвръѣзамъ.

Отвръѣвамъ, гл. мн.кр. отъ отвръ́чамъ.

Отвръѣнувамъ, гл. уч. отъ отвръ́кнѣжъ.

Отвръѣкнѣжъ, ешь, — нѣль, гл. ед.кр. отъ отвръ́чамъ.

Отврълѣжъ, ишь, — лиль, гл. свр. отъ отвръ́гамъ и отвръ́ламъ. Да отхврълѣжъ. — лѣный, прич. стр.

Отвръ́ламъ (да отврълѣжъ), гл. д. Отвръ́гамъ.

Отвръ́ллане, с. ср. отъ отвръ́ламъ.

Отвръ́нувамъ, гл. уч. отъ отвръ́кнѣжъ.

Отвръ́кнѣжъ, ешь, — нѣль, гл. свр. отъ отвръ́-цамъ.

Отвръ́тамъ (да отврътѣжъ), гл. д. Отвръ́тѣвамъ.

Отвръ́тане, с. ср. отъ отвръ́тамъ.

Отвръ́ткы, с. ж. мн. Обычай на сватѣхъ да си ходять момини и момкови на госте за отвръщане; отвраткы, повраткы, повратъ.

Отвръ́тникъ, с. м. Който отвръща.

Отвръ́тница, с. ж. Кюато отвръща.

Отвръ́тныи, — тѣнь и — тѣнь, тѣна, тѣно, пр. *Отврътно мѣсто*, лоше, самодивско мѣсто, дѣто боравать самодивы-ты; при-дѣбно мѣсто.

Отговаря сивѣ бѣлъ гълѣбъ:
Бѣ не гукамъ да заглушѣжъ,
Да заглушѣжъ млади дѣди,
Нѣ си буджъ два овчѣри,

Че сж стадо привъртѣл
На зло мѣсто, на отвъртно,
На полянкѣ самодивскѣ,
Въ пустѣ гора самовилскѣ. *Пѣс.*

Отвъртѣвамъ (да отвъртѣхъ), *гл. д.* Отвъртамъ: 1) Отвивамъ, развивамъ. 2) Извъртѣвамъ, изглоблявамъ, изваждамъ, избобждамъ, извърточвамъ, изчевръквамъ; **выворѣчивать**, **выкалывать**.

Разлютились самовила,
Отвъртъ ѿ цръны очи,
Цръны очи отъ глобовы. *Пѣс.*

—*мѣя*, 1) *гл. стр.* и *възвр.* Отвивамся, развивамся. 2) *гл. стр.* Бывамъ отвъртѣнъ. — *Отвертѣхъ му* една плѣсницѣ, уда-
рихъ му плѣсницѣ. — *Отвертѣхъ му*
единъ щипокъ, защилахъ го. — *Отвер-*
тѣлъ бузы, откромлъ, направилъ, надулъ.

Отвъртѣваніе, *с. ср.* отъ отвъртѣвамъ.

Отвъртѣхъ, *ишь*, — *тѣлъ*, *гл. свр.* отъ отвъртѣвамъ. — *тѣлнѣй*, *прич. стр.*

Отврѣчамъ (отврѣквамъ, да отврѣкиж, отврѣкнувамъ), *гл. ср.* Връчъ настранѣ отъ нѣчто; отскачамъ, отлитамъ; отлетѣтъ, отскакивать. *Искрѣ отврѣчатъ*.

Отврѣчаніе, *с. ср.* отъ отврѣчамъ.

Отврѣшижъ, *ишь*, — *шилъ*, *гл. свр.* отъ отврѣшамъ. Да свръшижъ, да направѣжъ, да биттисѣжъ; **кѣнчить**, **окѣнчить**. — *ишѣнѣй*, *прич. стр.* Сврѣшенѣй, направенѣй, биттисанѣй; **кѣнченнѣй**, **окѣнченнѣй**. *Кж-ца-та не е още отврѣшена*, не е още свръшена, изградена.

Отврѣшамъ (да отврѣшижъ), *гл. д.* Сврѣшамъ, пзврѣшамъ, направямъ, биттисивамъ; **кѣнчатъ**. *Отврѣшихъ кжцѣ-тѣж*, изградихъ ѣ. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ отврѣшенъ.

Отврѣшаніе, *с. ср.* отъ отврѣшамъ.

Отврѣщамъ (да отврѣижъ, отврѣнувамъ), *гл. ср.* и *д.* 1) Давамъ нѣчто назадъ; повръщамъ; **возвращѣтъ**. 2) Отплагамъ, възблагодарявамъ; вознаграждѣтъ, **вывѣрестывать**. *Господѣ да ти отврѣиѣ*. 3) Направлямъ нѣкому нѣчто, спорядѣ каквото и той ми е направилъ; отмыстивамъ; **вывѣрстывать**, **сдавѣтъ**.

Ако те съ дулы замѣришь,
Ты имъ съ жѣлтици отврѣщашъ;
Ако съсъ жѣлты перанца,
Ты пакъ съсъ дребенъ маргарецъ. *Пѣс.*

Отвернѣхъ си, отмысти си. *Удари го и той му отвернѣхъ*. *Не отвернѣй зло за зло*. 4) Отговарямъ насрѣщѣ, не както трѣбва; отсуквамъ, отказвамъ; **возражѣтъ**, отфѣдѣтъся, **сдавѣтъ**. *Отвернѣхъ на майкѣ си*, на брата си. *Зелѣ е вяче да ми отвернѣ*. 5) Обръщамъ, заврътамъ на

странѣ; **отвѣртивать**. *Отвернѣхъ си лице-то да не глядамъ*. 6) Отвождамъ, отстранявамъ, отмахвамъ, отвычиамъ на странѣ; **отвращѣтъ**, **отклонѣтъ**. *Отвернѣхъ мя отъ лошака нѣтъ*. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Обръщамся, заврътамся на странѣ; **отвѣртиваться**. *Отвернѣхъ да го не глядамъ*. 2) Противно ми е отъ нѣчто, гнуѣтъ мя е, гнусувамся, гнусѣжъ, гнѣжѣся; **имѣтъ**, **чувствовать отвращѣніе**, **брѣгать**, **гнушѣтъся**, **мерзѣтъ**, **отворѣчивать**. *Като го видѣхъ*, *отвернѣхъ ми ся*. 3) За врѣмя-то: повръщамся на-камъ топло, стоюлювамся. *Врѣмя-то ся отвернѣло*. 4) *гл. стр.* Бывамъ отврѣнѣжъ. — *Отвернѣхъ ма-гилѣ*, развалямъ ѣ, пращамъ ѣ надырѣ. — *Отвернѣхъ плачѣ*, съ магилѣ го пращамъ на друго мѣсто.

Отврѣщаніе, *с. ср.* отъ отврѣщамъ и отврѣщамся.

Отврѣвижъ, *ишь*, — *вилъ*, *гл. свр.* отъ отврѣвиамъ. Да отговорѣжъ.

Отврѣвиамъ (да отврѣвижъ), *гл. д.* Отговарямъ, отврѣивамъ.

Данина-та стара майка
По дворѣ ходи, Дани врѣви:
Стани, Дано, стани, керко . . .
Дана не ѿ отврѣвила,
Не съсъ очи прогледѣла,
Не съсъ уста отврѣвила. *Пѣс.*

Отврѣдѣ, *нар.* Отъ вси страны, отвѣждѣ. *Да тя нази Господѣ отъ конѣ отзадѣ, отъ волѣ отпѣдѣ, а отъ калугерѣ от-вѣдѣ*.

Отвѣсе, *нар.* Съвѣсѣмъ.

Отвѣждѣ и **отвѣждѣ**, *нар.* Отъ вси страны, отвѣдѣ, отвѣнакѣдѣ, отрядама; **отвѣсѣдѣ**.

Отвѣнакѣдѣ, *нар.* **Отвѣждѣ**.

Отвѣдѣжъ, *ишь*, — *дилъ*, *гл. свр.* отъ отвѣждамъ — **денѣтѣй**, *прич. стр.*

Отвѣждамъ (да отвѣдѣжъ), *гл. д.* 1) Завѣждамъ, подвѣждамъ, расплодавамъ, запатвамъ; заводѣтъ, отводѣтъ, разводѣтъ, распло-
жѣтъ. *Отвѣдилъ добръ добѣтѣжъ*. *Ако си не отвѣдишь*, *душманинѣ не виждашъ*. 2) Изгяждамъ, отгяждамъ, изхранвамъ, отхранвамъ, изчювувамъ, изваювамъ; **вскѣрм-
ливать**, **воспѣтывать**. *Машала, Иванъ чорбаджи, отвѣди можѣ хубавѣж!* — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Завѣждамся, развѣждамся, размножавамся, наставамъ; **выводѣтъся**, **разводѣтъся**. *Отвѣдижъ ся богати чловѣци*. 2) *гл. стр.* Бывамъ отвѣденъ.

Отвѣжданіе, *с. ср.* отъ отвѣждамъ и отвѣждамся.

Отвѣнѣ и **отвѣнка**, *нар.* 1) Вънѣ отъ нѣчто, пзвънѣ; **виѣ**, **за**. *Отвѣнѣ града*; **виѣ** **города**, **за** **городомъ**. 2) Вънѣ отнѣдѣ;

отнадворѣ; отвиѣ, снару́жи, со двора́. *Отвѣнъ ся не види; снару́жи не видно, Гляда отвѣнъ изъ прозореца; смóтритъ снару́жи въ окно. Той дойде отвѣнъ; онъ пришёлъ со двора́. Извѣкажъ му отвѣнъ; ему́ закричали со двора́. 3) Отъ другы́ мѣста, отдру́гждѣ; изъ другѣхъ мѣста, отвиѣ, извиѣ. Тукъ ничто не ся ражда, всичко иде отвѣнъ; здѣсь ничего́ не родѣтся, всё идѣтъ извиѣ. Така стока ся носи отвѣнъ; товаръ ётотъ привозится изъ-за границы. 4) Отъ вѣвнѣхъ-тж, на вѣвнѣхъ-тж странѣ, извѣнъ; снару́жи. Кжица отвѣнъ хубава, а вжтрѣ праздна; домъ снару́жи красивый, а внутри́ пустой. 5) Науѣтъ, изуѣтъ, не по книжъ; наизуѣтъ. Азъ знажъ всичкѣ-тж павечеркж отвѣнъ; я знаю́ всю павечерню наизуѣтъ. Знае го отвѣнъ като Отецъ Нашъ.*

Отвѣкамъ (да си), гл. ср. свр. Да выкамъ, да выкамъ, доклѣ да ся навыкамъ, да ми отмише.

Отвѣкамъ, гл. свр. отъ отвѣквамъ. Да повыкамъ; отозвѣтъ. — канъый, прич. стр. Повыканъый.

Отвѣквамъ и **отвѣкувамъ** (да отвѣкамъ), гл. д. Повыквамъ на странѣ; отзывѣтъ. *Отвѣкажъ го и му поиюшижжъ на ухото. — мся, гл. стр. Бывамъ отвѣканъ.*

Отвѣквамъ и **отвѣкнувамъ** (да отвѣкнж), гл. ср. Оставямъ нѣкакѣ навѣкѣ; отучамся; отвыкѣтъ. *Отвыкнѣжъ отъ пианство.*

Отвѣкване и **отвѣкнуване**, с. ср. отъ отвѣквамъ.

Отвѣкнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ отвѣквамъ, отвѣкнувамъ. Да ся отучж; отвыкнуть. *Отвыкнѣжъый; отвыклый.*

Отвѣкъ, с. ж. Отвыкване, отучване отъ нѣчто; отвычка. *Навѣкъ е една жжка, а отвѣкъ двѣ.*

Отвѣише, нар. Повяче.

Отвѣвамъ и **отвѣйвамъ** (да отвѣж), гл. д. 1) Завѣйвамъ на странѣ, съ вѣяние махвямъ отиѣйдѣ; отдухвямъ; отвѣвѣтъ, отдувѣтъ. *Отвѣна му шапкж-тж на нжта. 2) Чпстж жито или друго отъ нлѣвж, отъ прахъ съ вѣяние, съ прѣвръляние; прѣврълямъ; вывѣвѣтъ, отвѣвѣтъ, подвѣвѣтъ. Отвѣажжъ ржжж-тж. Отвѣналъ си брашно-то. Отвѣкала си брашно-то, попарила кожуюха. — мся, гл. стр. Бывамъ отвѣванъ.*

Отвѣвање и **отвѣйвание**, с. ср. отъ отвѣвамъ.

Отвѣвжы, с. ж. Плѣва, мякына, луспы отъ жито, отвѣна ны при вѣяние жито; вывѣвки. **Отвѣиный**, нъ, на, но, прич. стр. отъ отвѣжж.

Отвѣрѣж, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ отвѣрявамъ. — рѣпъый, прич. стр.

Отвѣрявамъ (да отвѣрѣж), гл. д. Накаравамъ нѣкого да си остави вѣрж-тж.

Натема вѣы, пусты булѣы,
Что мя мене излѣгахте,
Отъ вѣрж мя отвѣрихте,
Та мя мене потурчихте. Пѣс.

Отвѣттый, тъ, та, то, прич. стр. отъ отвѣжж.

Отвѣщавамъ (да отвѣщаѣж), гл. д. Отговарямъ, отпрчнамъ, отромонивамъ; отвѣчаѣтъ. **Отвѣщаѣж**, ешь, — щаль, гл. свр. отъ отвѣщавамъ. Да отговорѣж; отвѣтитъ.

Отвѣѣж, ешь, — вѣиаль, гл. свр. отъ отвѣвамъ; отвѣять, вывѣять, подвѣять. — вѣианъый, — вѣиъый и — вѣтъый, прич. стр. *Отвѣиано жито*, очистено, прѣврълено.

Отвѣѣди, нар. Отвѣждъ.

Отвѣѣденици, с. м. мн. Хора отъ отвѣждъ планнѣхъ-тж, загорѣци.

Отвѣѣдъиый, — дньнъ и — дньнъ, дна, дне, пр. Что е отвѣждъ, на другж-тж странѣ. *Отвѣѣднѣ-та кжица*, что е по-нататакъ.

Отвѣѣдъ и **отвѣѣдѣ**, нар. Отвѣѣди, отъ другж-тж странѣ, на другж-тж странѣ; одандѣ, одандѣдѣ, одандѣдѣ, одандѣжъ, одандѣжъ, отта-такъ, оттудѣ, отджпѣжъ, отонѣдѣ, оттаѣдѣ, оттѣдѣ, отерѣѣжъ, задѣ; по ту стóрону, съ той стóронѣй, на той стóронѣ, за. *Отвѣѣдъ рѣжж-тж, отвѣѣдъ кжицж-тж, отвѣѣдъ камыка, отвѣѣдъ Старж-планнѣж. Отвѣѣдъ Анадоллука въ Лондрж. По-отвѣѣдъ, по-нататѣжъ.*

Отвѣѣтрѣ, нар. 1) Отъ-въ нѣчто, изнѣйдѣ, извѣтрѣ; изнутри́, извнутри́. *Никой ся не обади отвѣѣтрѣ. Отвѣѣтрѣ ничто ся не види; изнутри́ ничего́ невидно. Калѣ-то ся отвѣѣтрѣ прѣдава. 2) Отъ вжтрѣшнѣхъ-тж странѣ, извѣтрѣ; внутри́. *Отвѣѣнъ бѣло, отвѣѣтрѣ черно; снару́жи бѣлое, внутри́ чѣрное. Отвѣѣнъ кукла, отвѣѣтрѣ пѣнукла.**

Отвѣѣжж, ешь, — вѣзахъ, — вѣзаль, гл. свр. отъ отвѣѣвамъ. Да отвѣрѣжжъ, да развѣяжжъ. — вѣзаныъый, прич. стр. Отвѣрзаныъый.

Отвѣѣзвямъ и **отвѣѣзвямъ** (да отвѣѣжж), гл. д. Отвѣѣзвямъ, развѣзвямъ.

Отгáлнамъ (да отгóлж), гл. д. Отгóлнамъ.

Отгáрнамъ (да отгóриж), гл. ср. Прѣставамъ да тжжжъ за нѣчто, минува ми тжга-та; прѣгарямъ.

Отгáрнiе, с. ср. отъ отгáрнамъ.

Отгѣтвамь и **отгѣтнѣвамь** (да **отгѣтнѣж**), гл. д. Налучамь, сполучамь да намѣриж значение-то на нѣкомъ гатанкѣ; **отгѣдывать**. *Гатка ми ся гатка . . . , тебѣ ся пада да отгѣтнѣшь*

Отгѣтнѣж, ешь, —нѣлѣ, гл. свр. отъ **отгѣтѣвамь**. Да налучѣж, да сполучѣж; **отгѣдѣть**. —нѣтѣый, прич. стр.

Отгладѣ, нар. Отъ гладѣ; съ голоду. *Умрѣ отгладѣ*, че нѣмаше какъво да наде.

Отгласѣж (да ся), ишь, —силѣся, гл. свр. отъ **отгласѣивамся**. Да ся обадѣж, да ся отговорѣж, да ся огласѣж.

Отгласѣивамся и **отгласѣивамся** (да ся **отгласѣж**), гл. възвр. Обаждамся, оглашамся, отговаривамся, отзвѣивамся; **откликѣться**, **отзвѣивѣться**. *Ако выхис нѣкой, да не му ся отгласѣите. Старецѣ-тѣ му ся отгласѣилѣ.*

Отгласѣиваніе и **отгласѣиваніе**, с. ср. отъ **отгласѣивамся** и **отгласѣивамся**.

Отглождѣвамь и **отглождѣвамь** (да **отглождѣж**), гл. д. Съ глождане, съ глозганіе отидамь, отхашѣвамь отъ нѣчто.

Отглождѣж, ешь, —дѣлѣ, гл. свр. отъ **отглождѣвамь**.

Отгльчѣж (да си), ишь, —чѣлѣ си, гл. ср. свр. Да гльчѣж много, довољѣж; да ся нагльчѣж.

Отгльѣдамь, гл. свр. отъ **отгльѣдѣвамь** и **отгльѣдѣдамь**. —данѣый, прич. стр.

Отгльѣдѣдамь и **отгльѣдѣдамь** (да **отгльѣдѣдамь**), гл. д. 1) Глядамь нѣкого, като си отива; **изгльѣдѣдамь**. 2) Изгльѣдѣдамь, отхранивамь, изхранивамь, изкутѣвамь, изчюкувамь, иззѣваювамь, **отвѣждѣдамь**; **вскѣрмливѣвать**, **воспѣитѣвать**, **вырѣщивѣвать**, **возлѣдѣвать**. *Не можѣлѣ да си отгльѣда дѣца-та. —мѣся, 1) гл. възвр. Изгльѣдѣдамся, отхранивамся. 2) гл. стр. Бывамь отгльѣдѣдамь.*

Отгльѣдѣданіе и **отгльѣдѣданіе**, с. ср. отъ **отгльѣдѣдамь** и **отгльѣдѣдамь**.

Отговѣрѣвамь (да **отговѣрѣж**), гл. д. 1) Кога мя пытать, казвамь что-то трѣба; отричамь, **отвѣщавамь**, **отдумывамь**, **отвѣдавамь**, **отромонивамь**, **отрѣивамь**, **отказывамь**; **отвѣчѣть**, **отвѣтствовать**. *Попыта мя и азѣ му отговѣрилѣх. Не смѣ оуце отговѣрилѣ на писмо-то му. Какво-годѣ ми отговѣри.* 2) Обаждамся, оглашамся, отгласѣивамся; **отзвѣивамся**, **отзѣивамся**, **откликѣивамся**; **отзвѣивѣться**. *Выкажѣ, выкажѣ, никой не отговѣри.* 3) Казывамь; **отзвѣивѣться**. *Той отговѣрилѣх, че ничто не знае по тѣмъ работѣ.* 4) Знѣямь грѣшѣж-тѣ за нѣчто и азѣ щѣ дамь смѣтѣж за него, отъ менѣ ше ся дѣри; **отвѣчѣть**, **отвѣтствовать**. *Не е моя работа, не отговѣрямь за*

него. Ты отговѣрямь за това; што со-стойтъ на вѣшемъ отчѣтѣ. 5) Идѣ, ставѣмь, приличѣмь, прилѣгамь; **отвѣчѣть**, **соотвѣтствовать**. *Не отговѣря на тѣмъ-тѣмъ сиромашѣмъ.* 6) Въ народѣ-ты нѣсни: **говорѣж**, **подкачивѣмь** да **говорѣж**.

Крѣпѣи гостѣе додохѣж,
Едикулскѣ-ти дѣлепѣ,
Едринопольскѣ касѣпѣ.
Тѣ крѣпѣи отговѣрямь ж:
Крѣпѣи, крѣпѣи дѣвице! *Пѣс.*

—мѣся, гл. възвр. На пытаніе за нѣчто казвамь, какъ-то знаѣж за него; **отзвѣивѣсь**. 2) На изпытѣ отговѣрямь добрѣ на вспѣко. *На изпытѣние-то нашѣ Цѣ-танѣ ся отговѣри.* 3) гл. стр. *Не ся отговѣря така на нѣ-голѣмъ братѣ. —Отговѣрямь насрѣцѣж, отвѣщаѣмь, отсѣивѣмь.*

Отговѣрѣваніе, с. ср. отъ **отговѣрѣвамь** и **отговѣрѣвамь**.

Отговѣрѣцѣ, ум. м. отъ **отговѣрѣж**.

Отговѣрѣность, с. ж. Кога отговѣря нѣкой за нѣчто; **отвѣтственность**.

Отговѣрѣный, —рѣнѣ и —рѣнѣ, рѣнѣ, рѣнѣ, прич. Что отговѣряж за нѣчто; **отвѣтственный**. *Той е отговѣренѣж за тѣмъ работѣ.*

Отговѣрѣж, с. м. 1) Отговѣрѣваніе на нѣчто; **отвѣтъ**, **отповѣдѣ**, **отзвѣвъ**. 2) Обаждане, **откликѣж**; **отзвѣвъ**, **откликѣж**.

Отговѣрѣж, ишь, —рѣлѣ, гл. свр. отъ **отговѣрѣвамь**. —рѣнѣый, прич. стр.

Отговѣвамь (да **отговѣж**), гл. ср. Развѣлаѣмь постѣ, намъ блажно; **разговѣвамь**; **отгѣвливать**, **разгѣвливать**, **разговѣлять**. *Не смѣ оуце отговѣли. Отговѣва кѣ-лугѣрѣж—за Велиденѣж лѣцѣж му готѣять.*

Отговѣваніе, с. ср. отъ **отговѣвамь**.

Отговѣлѣж, с. ж. мн. Кога ся свѣрѣшѣть постѣ-ти, та **отговѣмь**; **отговѣваніе**.

Отговѣлѣж, ешь, —вѣлѣ, гл. свр. отъ **отговѣвамь**. Да **разговѣлѣж**.

Отгѣлѣвамь и **отгѣлѣвамь** (да **отгѣлѣж**), гл. д. Вдѣгамь на нѣчто дрѣхѣ-ты, завѣ-кѣ-тѣ, та да ся видѣ голо; **заголѣвамь**, **загалѣвамь**, **отгалѣвамь**; **заголѣть**, **обнажѣть**. *Отголѣлѣ му ногѣ-тѣ. —мѣся, гл. възвр. и стр. Заголѣвамся, загалѣвамся; заголѣваться, обнажѣваться.*

Отгѣлѣж, ишь, —лѣлѣ, гл. свр. отъ **отгѣлѣвамь**. Да **заголѣж** —**ленѣый**, прич. стр. **Заголѣнѣый**.

Отгѣнѣвамь и **отгѣнѣвамь** (да **отгѣнѣж**), гл. д. Съ гонѣніе пѣждѣ нѣчто на странѣж; **изпѣждамь**, **отпѣждамь**; **отгонѣть**, **отгѣнѣ-вать**. *Отгѣни гѣ отпѣжѣ. —мѣся, гл. стр. Бывамь отгонѣнѣж.*

Отгѣнѣж, ишь, — ниль, *гл. свр.* отъ отгѣнѣ-
вамъ. Да отпѣждѣ, да пзпѣждѣ; отгѣнѣтъ.
— пѣнѣтъ, *прич. стр.* Отпѣженный; отгѣ-
наннѣй.

Отгѣрнѣй, — рѣнь и — рѣнѣ, рѣна, рѣне,
пр. Что е отгѣрѣ; горнѣй; вѣрнѣй.

Отгѣрѣтъ, *нар. смякч.* отъ отгѣрѣ.

Отгѣрѣ, *нар.* 1) Отъ высоко то надолу;
свѣрху. *Глядамъ отгѣрѣ; смортѣтъ свѣр-
ху. Отгѣрѣ капѣ; свѣрху каплетъ. Да
слѣзж отгѣрѣ; сойтѣ свѣрху.* 2) Врѣху,
озгорѣ, сгорѣ; свѣрху. *Тури го отгѣрѣ;
положѣ егѣ свѣрху. Налѣгѣи го съ нѣ-
что отгѣрѣ; придавѣ егѣ чѣмъ нѣбѣтъ
свѣрху.* 3) Отъ горнѣж-тѣ странѣ, озгорѣ,
сгорѣ; свѣрху, съ вѣрнѣй сторонѣ. *От-
гѣрѣ бѣло, а отдолу черно; свѣрху бѣ-
ло, а спѣзу черно.* 4) Отвѣнѣ, извѣнѣ;
снарѣжѣ, свѣрху. *Крѣстѣ отъ сребро и
отгѣрѣ позлатѣнѣ; крѣстѣ изъ сребра
и свѣрху позолѣченнѣй. Написано от-
гѣрѣ блѣгарскѣ, а вѣтрѣ грѣцкѣ.* 5) Безъ
да вникнемъ въ нѣчто, безъ внима-
нѣе, набрѣзо, прѣзъ купъ за грѣшъ; по-
вѣрнѣстѣно, слегкѣ. *Прѣгляда го отгѣ-
рѣ, отгѣрѣ, па го заврѣли.* 6) Въ това
врѣмя; при ѣтомъ. *На пазарѣванѣ-то
отгѣрѣ ся намѣрѣжѣ и азъ* 7) Още и,
повѣнѣе; свѣрхъ того. *На това отгѣрѣ,
врѣжъ това отгѣрѣ. Плащамъ му по
пѣтѣдѣсѣтъ грѣшѣи на мѣсяцъ и по кри-
нѣ житѣ отгѣрѣ. Не стѣга каранѣ,
амѣи и бой отгѣрѣ.* 8) Придѣ, вѣздадено,
юстѣ; придѣча. *Колко щѣшь ми прида-
дѣшь отгѣрѣ да си промѣнѣмъ конѣ-тѣ?
скѣлько дамъ мѣнѣ въ придѣчу чтобы
промѣнѣтъся лошадѣмъ.* 9) Съ прѣдѣлозѣ
вѣзж, на, надѣ, по. *Постѣли отгѣрѣ вѣзж
одѣра. Облѣкѣжъ го отгѣрѣ вѣзж анте-
риж-тѣж. Качѣлѣс отгѣрѣ на керамѣ-
дѣ-тѣж. Стѣдни отгѣрѣ на главѣж-тѣж ми.
Вѣси отгѣрѣ надѣ главѣж тѣж му. Отгѣ-
рѣ по кѣщѣж-тѣж. — Четѣж отгѣрѣ, че-
тѣж брѣзо, добрѣ; читѣтъ по верхѣмъ. —
Зѣмамъ нѣчто отгѣрѣ-си, азъ да му ся
грѣжж, като да ся казва за мѣнѣ; братѣ
на себѣ. — Лѣгѣжж, та отгѣрѣ чѣка,
нѣчто не врѣшѣ, а чѣка наготовѣ.*

Отгѣрѣж, ишь, — рѣль, *гл. свр.* отъ отгѣ-
рамъ. Да прѣгорѣж.

Отгѣж, ишь, — гѣйлѣ, *гл. свр.* отъ отгѣнѣ-
вамъ. Да нагѣж. — гѣнѣнѣй, *прич. стр.*
Нагѣнѣнѣй.

Отгѣнѣвамъ (да отгѣж), *гл. д.* Нагѣнавамъ,
натѣгѣстѣнамъ; откѣрмѣлѣвать. — мѣя, *гл.
стр.* и *взвѣр.* Нагѣнавамѣя, натѣгѣстѣнамѣя;
откѣрмѣлѣваться.

Отгѣнѣванѣ, *с. ср.* отъ отгѣнѣвамъ.

Отгѣрадѣж, ишь, — дѣль, *гл. свр.* отъ от-
гѣрѣжамъ. Да разгѣрадѣж. — дѣнѣнѣй, *прич.
стр.* Разгѣраденѣй.

Отгѣрѣжамъ (да ся отгѣрадѣж), *гл. д.* Раз-
валѣнамъ, махѣвамъ загѣрадѣж-тѣж около нѣчто;
разгѣражамъ; разгѣрѣживѣтъ. — мѣя, *гл.
стр.* Бывѣмъ отгѣраденѣ, разгѣражамѣя; раз-
гѣрѣживѣтъся.

Отгѣрѣжданѣ, *с. ср.* отъ отгѣрѣжамъ.

Отгѣрѣж, *с. ж.* Отравѣнѣе лѣзна-та прѣлѣтъ;
отрѣвѣтъ.

Отгѣрѣж, ешь, — грѣбохъ, — блѣ, *гл. свр.*
отъ отгѣрѣбамъ. — бѣнѣнѣй, *прич. стр.*

Отгѣрѣбамъ (да отгѣрѣж), *гл. д.* 1) Нѣчто
загрѣбѣно разравѣмъ; отравѣмъ, отрѣвѣмъ.
Отгѣрѣбамѣж лѣзна-та. 2) Съ грѣбенѣе махѣ-
вамъ на странѣ; отрѣнѣвамъ; отгѣрѣбѣтъ.
— мѣя, *гл. стр.* Бывѣмъ отгѣрѣбѣнѣ.

Отгѣрѣбанѣ, *с. ср.* отъ отгѣрѣбамъ.

Отгѣрѣбѣж, ишь, — билѣ, *гл. д. свр.* Да
отрѣвѣж, да пзкопѣж мрѣтѣвѣцъ пзъ грѣба му.
— бѣнѣнѣй, *прич. стр.*

Отгѣрѣлѣж, ишь, — лѣль, *гл. свр.* отъ от-
гѣрѣлѣмъ. Да отгѣрѣж, да отгѣрадѣж. — лѣ-
нѣнѣй, *прич. стр.* Отгѣрѣжѣнѣй, отгѣрадѣ-
нѣнѣй. *Неотгѣрѣлена рѣза, съ неотворѣнѣ
грѣдѣ, безъ нажѣ.*

Отгѣрѣлѣмъ (да отгѣрѣлѣж), *гл. д.* Отгѣрѣ-
щамъ, отгѣрадѣвамъ. — мѣя, *гл. стр.* и *взвѣр.*
Отгѣрѣщамѣя, отгѣрадѣвамѣя.

Отгѣрѣнувамъ, *гл. уч.* отъ отгѣрѣнѣж.

Отгѣрѣнѣж, ешь, — нѣль, *гл. свр.* отъ от-
гѣрѣщамъ и отгѣрадѣтамъ. Да разгѣрѣж, да
отворѣж. — нѣжѣнѣй, *прич. стр.*

Отгѣрѣщамъ и отгѣрадѣтамъ (да отгѣрѣнѣж),
гл. д. Нѣчто загрѣнѣжѣто разварѣнамъ; раз-
грѣщамъ, разгѣрадѣтамъ, отварѣнамъ; распѣнѣ-
вать, раскрѣвѣвать. *Отгѣрѣнѣла си полѣж-
тѣж. Отгѣрѣнѣлѣж книгѣж-тѣж — мѣя, 1)
гл. взвѣр.* Разгѣрѣщамъ, отварѣнамъ дрѣхѣж-тѣж
си. *Какѣво си ся отгѣрѣнѣла.* 2) *гл. вз.*
Щѣнамъся, прѣтѣвно на прѣгрѣщамъся.

Тримѣ-та ся живѣ прѣгрѣнѣжѣли,
Па ся мрѣтѣви отгѣрѣнѣжѣли. —
Живѣи си ся прѣгрѣнѣжѣли,
Мрѣтѣви си ся отгѣрѣнѣжѣли. Пѣс.

Отгѣрѣщанѣ и отгѣрадѣтанѣ, *с. ср.* отъ от-
гѣрѣщамъ и отгѣрадѣжамъ.

Отгѣрѣжѣнамъ и отгѣрѣжѣвамъ (да ся
отгѣрѣжѣж), *гл. об.* Сврѣшѣвѣся работѣ-та, та
не остаѣа за что да ся грѣжжѣ, отбѣивѣмъ
си грѣжжѣж-тѣж.

Отгѣрѣжѣж (да ся), ишь — жѣлѣя, *гл. свр.*
отъ отгѣрѣжѣвамъ.

Отгѣрѣзѣмъ и отгѣрѣзувамъ (да отгѣрѣ-
зѣж), *гл. д.* Съ грѣзенѣе отдѣламъ, отхапѣ-
вамъ; отгѣрѣзѣтъ. *Много е корѣво, та не
можѣшь си отгѣрѣзѣшь нѣчто.*

Отгрызѣж, ешь, — грызохъ, — грызалъ, *гл. свр.* отъ отгрызѣвамъ. Да отхапж; отгрызѣтъ. — зѣптый, *прич. стр.* Отхапанный; отгрызѣнный.

Отгрѣвамъ (да отгрѣж), *гл. д.* Съ грѣяше отдѣляю.

Отгрѣж, ешь, — грѣналъ, *гл. свр.* отъ отгрѣвамъ.

Отгрѣдвамъ и отгрѣдувамъ (да отгрѣдж), *гл. д.* Отварямъ, отгрыщамъ дрѣхы-ты на грѣды-ты да ся видять; разгрѣдвамъ, отгрѣляю. — мси, *гл. възвр.* Имамъ отворены грѣды-ты си; разгрѣдвамся, отгрѣляюся.

Отгрѣдваніе и отгрѣдваніе, *с. ср.* отъ отгрѣдваю.

Отгрѣдж, ишь, — дилъ, *гл. свр.* отъ отгрѣдваю. Да разгрѣдж, да отгрѣж. Отгрѣденый, *прич. стр.* Разгрѣденый, отгрѣленный.

Отгѣвамъ и отгѣнѣвамъ (да отгѣнж), *гл. д.* Нѣчто загѣнато разтварямъ; разгѣвамъ. — мси, *гл. стр.* и *возвр.* Разгѣваюся, разтварямся.

Отгѣваніе и отгѣнѣваніе, *с. ср.* отъ отгѣваю.

Отгѣнж, ешь, — налъ, *гл. свр.* отъ отгѣваю и отгѣнѣваю. Да разгѣнж, да разтворж. — патый, *прич. стр.*

Отдѣвамъ (да отдѣмъ), *гл. д.* Давамъ, вручѣю; давати, вручати. — мси, 1) *гл. възвр.* Годнаюся, сгоднаюся. 2) *гл. стр.* Даваюся, вручѣюся.

Отдѣваніе, *с. ср.* отъ отдѣваю.

Отдѣвна, *нар.* Одавна.

Отдалѣко и отдалѣкъ и

Отдалѣчь и отдалѣче, *нар.* Издалеко, издалекъ, издаলেখъ, издаলেখъ и въ двѣ-ты знаменованиа. *Азъ идж отдалечъ.*

Отдалечъ гы мома братимѣла,
Отблизю пмѣ ржж цалувала. *Пѣс.*

Отдалеко да ти е леко. Бѣлѣ конь и людѣ чловѣкъ отдалечъ личять. Паренѣ отдалечъ духа.

Отдалечѣж, ишь, — чѣлъ, *гл. свр.* отъ отдалечѣваю. — чѣптый, *прич. стр.*

Отдалечѣваю (да отдалечѣж), *гл. д.* 1) Пращамъ, заносамъ, завождаю надалечъ отъ нѣчто; отдалять. 2) Отстраняю, отдѣляю, махѣю отъ нѣчто; отдалять. *Отдалечилъ го отъ лоша прикатели.* — мси, 1) *гл. възвр.* Отиваю надалечъ отъ нѣчто; отдалять. *Не ся отдалечивай; не отходи далеко, не отлучайся.* 2) Странж, отбѣваю отъ нѣчто; удалять. *Добрѣ е да ся отдалечилиш отъ тѣхъ.* 3) *гл. стр.* Бываю отдалеченъ.

Отдалечѣваніе, *с. ср.* отъ отдалечѣваю и отдалечѣваюся.

Отдѣмъ, дадѣшь, — дадохъ, — далъ, *гл. свр.* отъ отдѣваю. — дѣденый, *прич. стр.*

Отдѣнаю (да отдвож), *гл. д.* Отдвоиваю.

Отдвож, ишь, — двоиль, *гл. свр.* отъ отдвоиваю и отдѣнаю. Да раздвож, да отдѣж. — двоѣптый, *прич. стр.*

Отдвоиваю (да отдвож), *гл. д.* Отдваю, раздвоиваю, отдѣляю, раздѣляю, отлѣчаю; отдѣлять, разлучать.

Марко Еленѣж прощава,
Отъ двѣ дѣца жъ отдваю,
Отъ двѣ дѣца млѣчничета,
Отъ двѣ дѣца, двѣ близнѣта. *Пѣс.*

— мси, *гл. възвр.* и *стр.* Раздвоиваюся, отдѣляюся, раздѣляюся, отлѣчаюся; отдѣлять, разлучать. *Отдвоился отъ бацѣж си. Отдвоился Божичъ отъ бѣднѣж вечерѣ.*

Отдвоися, моме, отъ родж,
Като витж силж отъ горж,
Чюжда рода родъ да ти е,
Чюжда макѣ мале да вѣкашъ,
Чюжда баща тате да вѣкашъ. *Пѣс.*

Отдвоиваніе, *с. ср.* отъ отдвоиваю.

Отдѣрж, ешь, — драхъ, — дралъ, *гл. свр.* отъ отдѣраю; отодрати. — драптый, *прич. стр.*

Отдѣвиваю, *гл. ср.* в. отзвиваю.

Отдѣраю (да отдѣрж), *гл. д.* Съ драю отдѣляю, откѣсѣю; отдѣрять, выдѣрять. — мси, *гл. стр.* Бываю отдранъ.

Отдѣраніе, *с. ср.* отъ отдѣраю.

Отдѣлѣбоко, *нар.* Отъ голѣмж дѣлѣбока отъ дѣно, отдалечъ, издѣлѣбоко.

Отдѣлѣжж (да ся), ишь, — жѣлѣж, *гл. свр.* отъ отдѣлѣживаюся. Да ся издѣлѣжж, да ся наплатж, да си отврьж.

Отдѣлѣживаюся (да ся отдѣлѣжж), *гл. възвр.* Отврьщамъ дѣлѣж си, издѣлѣживаюся, наплатѣюся, отплатѣюся.

Отдѣой, *с. м.* 1) Отлѣчѣние агнѣта отъ майкы-ты да не бозаждъ; отдонаваніе. 2) Врѣмя-то, когато става това отлѣчѣніе.

Отдѣлпный, — лѣнь и — лѣнь, лѣна, лѣне, *пр.* Что е отдолу.

Отдѣлу и отдѣлѣ, *нар.* 1) Отъ должнѣ-странж, сдолѣ; снѣзу. *Отгорѣ бѣло, сдолѣ чрно; свѣрху бѣло, снѣзу чрно.* 2) Отъ долиннй край; съ нѣжнѣго конца *Той с отдолу на село.* 3) Отъ долне мѣсто, откамъ югъ, откамъ море-то. *Вѣтѣ рѣ-тѣ иде отдолу.*

Отдолу идѣтъ три младѣ,
Три младѣ, три ергѣнѣста. *Пѣс.*

4) Долу подѣ. *Отдолу подѣ кѣжж-тѣ.*

и ми избѣж; внизу подѣ до́момъ по́гребѣ. Отдолу подѣ стола; внизу подѣ столóмъ. — Борецъ ли си, отдолу ся бори. Отдолу ся бори, да надви́нешъ. Борецъ ли ти е кайце-то, не го подлагай отдолу.

Отдоѣж, ишь, — доѣлъ, гл. свр. отъ отдоѣвамъ. Да отбѣж, да отлѣжъ. — доѣнѣй, прич. стр. Отбитѣй, отлѣченѣй.

Отдоѣвамъ (да отдоѣж), гл. д. Отбѣвамъ, лѣжъ, отлѣчамъ; отнимать, отбѣживать ребѣнка отъ груди, откѣрмливать. *Отдоѣхъ дѣтя-то. — мся, гл. стр. Бывамъ отдоѣнъ.*

Отдоѣвание, с. свр. отъ отдоѣвамъ. Отдой. **Отдрѣнѣй**, нѣ, на, по, прич. стр. отъ отдрѣж.

Отдрѣждѣ, нар. Отъ друго мѣсто, не оттука; отвьнѣ, извьнѣ; отъ другихъ мѣстъ, отвьнѣ, извьнѣ. *Това е отдрѣждѣ, не е тукашне. Всичко нѣ иде отдругждѣ; всѣ идѣтъ извьнѣ.*

Отдрѣдорѣж (да си), ишь, — рилъ си, гл. свр. Да дрѣдорѣж много, довољъ, да ся надрѣдорѣж.

Отдрѣвамъ и **отдрѣпнувамъ** (да отдрѣнѣж), гл. д. Съ дрѣпане отмѣствамъ, оттяглювамъ. *Отдрѣпнѣхъ го малко назадъ. — мся, 1) гл. възвр. Отмѣствамъ, оттяглювамъ. Отдрѣпнѣхъ на странѣ да ми не той. 2) гл. стр. Бывамъ отдрѣпнѣтъ.*

Отдрѣвание и **отдрѣпнувание**, с. свр. отъ отдрѣвамъ и отдрѣпнувамъ.

Отдрѣнѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отдрѣвамъ и отдрѣпнувамъ. Да оттягъж, да отмѣстѣж. — нѣтъй, прич. стр.

Отдѣвамъ, гл. свр. отъ отдѣвамъ. Да отговорѣж, да продѣвамъ.

Отдѣвамъ и **отдѣмувамъ** (да отдѣвамъ), гл. д. Отговарямъ, продѣвамъ. *Той само слуша и не отдума ни думѣ.*

Додѣ Еленка отдума,
Той главѣ-тѣ и отрѣза,
И ѣ мяса та разкачи,
По плетища и колища. *Пѣс.*

— мся, гл. възвр. Отговарямъ на что́то ми река́тъ лше; отрѣсвамъ.

Отдѣхамъ, гл. свр. отъ отдѣхамъ. — хѣнѣй, прич. стр.

Отдѣхамъ и **отдѣхувамъ** (да отдѣхамъ), гл. д. Съ дѣхане махвѣмъ; отдувать.

Отдѣхъ, с. м. Дупка за да влиза и излиза въздухъ-тъ изъ нѣчто; душинкъ; душникъ, отдушина, отдушинкѣ.

Отду́шникъ, с. м. Дупка на нѣчто отъ дѣ-то да ся чисти въздухъ-тъ въ него; душникъ; вентиля́торъ.

Отдѣвамъ и **отдѣпнувамъ** (да отдѣнѣж), гл. д. Махвѣмъ, сѣпнувамъ дѣно-то на нѣ-

что; издѣвамъ, продѣвамъ; выбивать дно. — мся, гл. възвр. и стр. Издѣвамъ, продѣвамъ.

Отдѣнѣж, ишь, — нилъ, гл. свр. отъ отдѣвамъ. Да издѣнѣж, да продѣнѣж. — нѣнѣй, прич. стр.

Отдѣхамъ и **отдѣхнувамъ** (да отдѣхнѣж), гл. свр. По-часто съ мѣст. си, *отдѣхвѣмъ си*: почивамъ си слѣдъ умерѣвание, отморивамъ, отдѣхамъ си, въздыхамъ си, поимамъ си душъ-тѣ, зимамъ си солѣка; перестѣи духъ, отвѣстѣи дѣшу, отдувать, передохнуть. *Не можѣ да си отдѣхнѣ отъ работѣ. Остави го да си отдѣхне.*

Отдѣхване и **отдѣхнување**, с. свр. отъ отдѣхвѣмъ.

Отдѣхнѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отдѣхамъ и отдѣхнувамъ.

Отдѣрѣж, нар. Надѣрѣ, назадъ, слѣдъ нѣчто, подѣрѣ, подѣрѣ; позади́, позади́, сѣди. *Той иде отдѣрѣ. Останѣ отдѣрѣ. Удари го отдѣрѣ. Отдѣрѣ имѣ идѣтъ свѣтари.*

Отдѣхамъ (да отдѣхнѣж), гл. свр. По-часто съ мѣст. си, *отдѣхвѣмъ си*: отдѣхамъ си.

Отдѣхнѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отдѣхамъ. Да си отдѣхнѣж.

Отдѣпнамъ, гл. свр. Зимамъ отнѣйдѣ въздухъ, имамъ дѣнѣж, та влиза и излиза въздухъ-тъ; издѣпнамъ.

Отдѣпнѣние, с. свр. отъ отдѣпнамъ.

Отдѣ, нар. Отдѣка: 1) Отъ кое мѣсто? отку́да. *Отдѣ си? Отдѣ минѣж?* 2) Отъ ко́жъ странѣ, на ко́жъ странѣ? *Отдѣ да сѣднѣж? Отдѣ да стоѣж?* 3) Откѣдѣ? *Отдѣ идешь? Отдѣ да земѣ толкова пары?* 4) Отъ что́, отъ какво? *Отдѣ знаеешь тѣмѣ работѣж?*

Отдѣ знаеешь, невѣсто,
Че мя выка́тъ Дамѣана! *Пѣс.*

5) Какъ, по кой начинѣ? *Отдѣ на за́чу царѣ-тѣ. Отдѣ то́ка срамѣ у тебе?* 6) Отдѣто. *Кой отдѣ е, да си иде. — Отдѣ додѣ, отдѣ та дѣ, отдѣ на́кѣдѣ?* съ кое право, по ко́жъ причинѣ, за́что, какъ? съ ка́кой стѣти, ка́къ та́къ? *Отдѣ додѣ да е тѣй. Отдѣ на кѣдѣ да ти е той роднѣка. Отдѣ та дѣ да е твоѣ? — Отдѣ го да́волѣ до́жете. Отдѣ го ку́чи изсѣра. Отдѣ зе кѣлакѣ, та до́йде.*

Отдѣвамъ, гл. свр. Мѣжѣся, страдамъ, тягъж, носѣж, отговарямъ за нѣкого, за нѣчто; отвѣчать за вину́ друго́го, отдувать, оттерпѣливаться. *Тѣ щѣшь отдѣвашъ. Отдѣвамъ за грѣховѣ-тѣ си. А́тове ти ся рѣгѣтъ, ма́гарѣта-та отдѣвать; панѣ дерѣтъ, а у хлѣпцевъ губѣ бо́лятъ, или: панѣ бранѣтъ, а у хлѣпцевъ чу́бѣ тре-*

пѣть. *Погрѣшило Подуене, отдѣвало Малешевци.*

Отдѣвань и отдѣивань (да отдѣнх), гл. д. Нѣчто задѣнхто развръзвань; раздѣвань, стоварямь, разтоварямь.

Отдѣване, с. ср. отъ отдѣвань.

Отдѣка, нар. Отдѣ, откъдѣ; откуда. *Отдѣка и той знае, нема е хоратилъ съ Бога? Отдѣка дошло, тамъ и ошло.*

Отдѣкато, нар. Отдѣто, отдѣно. *Отдѣкато ся не надѣкашь, оттамъ тя огрѣва.*

Отдѣла, с. ж. Овчарска отдѣла, растенне нѣкакво. *Набери тентивахъ, овчарскъ отдѣла, закишкъ свѣжъ, вратигъ и комоньгъ.*

Отдѣламъ гл. свр. отъ отдѣивань. Да отсѣкхъ, да отрѣжхъ. — ланый, прич. стр.

Отдѣламъ (да отдѣлѣхъ), гл. д. Съ изговаряне ꙗкато на, *отдаламъ*: отдѣламъ.

Отдѣивамъ и отдѣлювамъ (да отдѣламъ), гл. д. Съ дѣлане отрѣзвань, отсѣчань. *Отдѣлалъ клѣчкхъ, дѣлкотинхъ.*

Отдѣлнйый, — лнь и — лень, лна, лно, пр.

1) Что може да отдѣли, да смрази, едного съ другого; омразный; разлучающій.

Елко-ле, любя змѣице,
Не знаешъ ли былие омразно,
Омразно, былие отдѣлно,
Че имамъ сестрѣхъ по-малкхъ,
Та ѣж е Турчинъ залюбилъ,
Отъ него да ѣж омразъ,
Омразъ, Елко, отдѣлѣхъ? *Пѣс.*

2) Что не е съ другыго заедно, а отдѣленъ; башка; отдѣльный. *Той е отдѣленъ, не живѣе съ другыго. Нашка-та работа е отдѣлна.*

Отдѣлѣхъ, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ отдѣивань и отдѣламъ. — лѣный, прич. стр.

Отдѣивамъ и отдѣлѣивамъ (да отдѣлѣхъ), гл. д. Отдѣламъ: 1) Зимамъ чясть отъ нѣчто, разставивамъ съединенны нѣчта; отдвоивамъ, раздѣивамъ; отдѣлѣять, разлучать. *Отдѣлила го отъ майкхъ.* 2) Давамъ дѣлъ нѣкому; выдѣлѣять, отводить. *Той не му е още отдѣлилъ, чтомо му ся пада. Да отдѣлимъ землѣ за сиромасъ-ты.*

3) Отбирамъ, оттурямъ; отдѣлѣять, отлагать, отбрасывать. *Пѣ-орѣбно то отдѣлилъ, та го далъ тѣмъ. Отдѣлилъ фа-сула отъ боба.* 4) Турямъ на странѣ, оттурямъ; отлагать. *Чтомо трѣбва да ся носи, отдѣли, та на трѣгане да го земъ.* 5) Разставивамъ, раздѣивамъ; отдѣлѣять. *Долъ нѣ отдѣла живъ-ты.* 6) Оттурямъ да ся намѣри за нѣкога; удѣлѣять. *Отдѣламъ за черны дни. За ду-шижъ-тѣ си отдѣла, дава милостынѣхъ.* —

мѣся, 1) гл. възвр. Раздѣивамъ, отдвоивамъ, не връжъ, не съмъ съ нѣкого заедно; отдѣлѣться, отшибаться, выдѣлѣться.

Отдѣлися отъ калабалѣжа, излѣзе на страна. 2) Не другарувамъ, не съмъ вѣче съдружникъ съ нѣкого; раздѣивамъ; отдѣлѣться, отставать. *Не съмъ вѣче заедно въ тѣжъ работѣхъ, азъ ся отдѣлихъ.* 3)

Отлупивамъ, отпирамъ, повдигамъ; отдѣлѣться, отставать. *Лѣтнежъ-тѣ ся отдѣлилъ; штукатурка отстала.* 4) гл. стр.

Бывамъ отдѣленъ; отдѣлѣться. — *Отдѣлихъ ся отъ душижъ и отдѣлихъ ся съ душижъ, раздѣивамъ съ душижъ, излиза ми ду-шна-та, издѣивамъ, умирамъ. Прѣгрѣнѣло ѣж и ся отъ душижъ отдѣлила.*

Отдѣлѣване и отдѣлѣиване, с. ср. отъ отдѣлѣвань.

Отдѣивамъ и отдѣлювамъ (да отдѣнхъ), гл. д. Отдѣивамъ.

Отдѣно, нар. Отдѣто.

Отдѣто, нар. Отдѣкато, отдѣно: 1) Отъ кое-то мѣсто. *Отдѣто и да е.* 2) Отъ комъ-то странѣ. *Отдѣто да погледнешъ, все такъвъ е.* — *Отдѣто не ся надѣкашь, от-тамо тя огрѣва. Отдѣто чикахъмъ слѣнце да нѣ огрѣе, оттамъ слана нѣ по-нары. Отдѣто дошло, тамъ и отишло.*

Отдѣнѣхъ, нар. Отвѣдѣ.

Отѣдѣжъ, нар. Отвѣдѣжъ, пзвѣдѣжъ, въ-всѣчкы-ты знаменованна.

Отѣкхъ, чѣнь, отѣкохъ, — кѣлъ, кѣа, кѣа, гл. свр. отъ отѣивань. Да затѣкхъ, да подпукнѣхъ. *Отѣклый, затѣклый; затѣклый, опухлый.*

Отѣлвамъ и отѣлювамъ (да ся отѣлѣхъ), гл. възвр. За кракъ: раждамъ телѣ.

Отѣлихъ крава-та. Отѣлихъ телѣ. — *Отѣлила му ся крава-та, поработила му честь-та, трѣгнѣло му наирѣдѣ, по-добрѣло му.*

Отѣлѣхъ (да ся), ишь, — лилася, гл. свр. отъ отѣлвамъ; отѣлѣться.

Отѣивамъ и отѣивувамъ (да отѣимъ и да отѣимъ), гл. д. Отѣивамъ.

Отѣнхъ, ешь, — ижъ, гл. свр. отъ отѣивань, отѣивувань и отѣивамъ, Да отнѣмъ; отнѣять. — *нѣжтый, прич. стр.* Отѣменый, отнѣменый; отнѣтый.

Отѣмхъ, ешь, отѣхъ, отѣлъ, гл. свр. отъ отѣивань и отѣивамъ. Да отѣмнѣхъ. — *мѣнтый и отѣнтый, прич. стр.* Отѣмнѣтый

Отѣивамъ и отѣивувамъ (да отѣнѣхъ), гл. д. Убивамъ, утрѣивамъ; убивать. — *жѣн, гл. възвр. и стр.* Убивамъ, утрѣивамъ; убиваться. *Паднѣлъ и ся отѣпалъ.*

Отѣнѣхъ, ешь, — палъ, гл. свр. отъ отѣивань. Да убнѣхъ, да утрѣнѣхъ; убнѣть. — *панѣнѣхъ,*

1) прич. стр. Убитый, утрепанный; убитый. 2) Капнжлѣй, уморенный, паднжлѣй, разнебитенный; изнурѣнный.

Отёсамъ, гл. свр. отъ отёсавъ. Да обтесамъ. —санѣй, прич. стр. Обтесанный.

Отёсавъ и отёсувамъ (да отёсамъ), гл. д. Обтесавъ. —мѣя, гл. стр. Обтесався.

Отѣць, отцѣ, зв. п. отче, с. м. 1) Който има дѣца; баща, тейко, тато, баба; отѣць. Каквото отца, така и дѣца. 2) Пръвото лице на Святѣхъ Троицѣхъ. Богъ отѣць. 3) Родоначалникъ. дѣдо, прадѣдо; отѣць; Нати-ти отци, наши-ти дѣды. 4) Благодарѣтель, покровитель, закрѣпникъ; отѣць. Той е наши отѣць. 5) Почётно называнье на духовно лице до владыкѣхъ; отѣць. Отець Хараламѣй. 6) Святѣй отѣць, така наричатъ околнѣти на Рылскыя монастырь Святаго Ивана Рылскѣй.

Отѣчество, с. ср. Бащинина, татковина; отѣчество, отчѣзна.

Отѣжъ, ешь, отѣкохъ, отѣкълъ, кла, кло, гл. свр. в. отѣжъ.

Отжѣглювамъ (да отжѣглюжъ), гл. д. Изваждамъ жеглы-ты на кола; разпругамъ, изпругамъ, отпругамъ; выпругать, отпругать, отклядывать. —мѣя, гл. възвр. и стр. Разпругамся, изпругамся, отпругамся.

Отжѣглюжъ, ишь, —лилъ, гл. свр. отъ отжѣглювамъ. Да разпругнѣхъ, да изпругнѣхъ, да отпругнѣхъ. —ленѣй, прич. стр.

Отживѣжъ, ешь, —вѣлъ, гл. свр. 1) Съ мѣст. си, да си отживѣжъ: да живѣжъ много и добрѣ, да си поживѣжъ. 2) Да ми мине врѣмя-то, да излѣзжъ отъ употребленіе, да остарѣжъ, да застарѣжъ; вѣдти изъ употребленія.

Отжѣнжъ, ешь, —налъ, гл. д. свр. Съ жѣнате да отрѣжжъ; отжѣть.

Отжидѣжъ, ишь, —дѣлъ, гл. д. свр. Да направѣжъ да прѣмине нѣкому жѣдѣ-тѣхъ, да го напожъ; утолить жѣжду.

Како знаить мало моме,
Водѣ това да донесить,
Да отжидить можъ жѣдость,
Да охладить мое грѣло, Пѣс.

Отзѣди, нар. Отзѣдъ.

Отзѣдний, —дѣнь и —дѣнь, дѣна, дѣне, пр. Что е отзѣдъ, задний.

Отзѣдъ и отзѣдѣ, нар. Отзѣди, задѣ, зади, позадѣ, изотзадѣ, отдырѣ; позади, позадѣ, бзадѣ, сзадѣ. Отпърѣдѣ глади и маже, отзѣдѣ гробъ копае. Отпърѣдѣ пече, отзѣдѣ стѣе. Отпърѣдѣ лиже, отзѣдѣ драце. Отпърѣдали му рѣцѣ-тѣхъ, че ги залѣтили отзѣдѣ му. Да тя пази Господѣ отъ конѣ отзѣдѣ, отъ волѣ отпърѣдѣ, а отъ калугерѣ отвярѣдѣ.

Отзѣрана и отзѣранъ, нар. Тѣхъ заранѣ; озарана; споварѣнку, споварѣнковѣ.

Отзѣивамъ, гл. д. Отговарямъ.

Кузманѣца ми плачае,
Гора-та ѣ отзѣивае. Пѣс.
Гора, планина отзѣивае. Пѣс.

—мѣя, гл. възвр. Отговарямъ, отговарямся, обаждамъ, отзовавамъ. Ако те възикатъ татко ми, тѣхъ да му ся отзѣивашъ.

Отзѣмамъ (да отзѣмжъ), гл. д. Отзимамъ.

Отзѣмжъ, ешь, отзѣхъ, отзѣлъ, гл. свр. отъ отзѣмамъ и отзѣмамъ. Да отемжъ, да отнемжъ, да земжъ; отнѣть. —менѣй и отзѣбѣй, прич. стр.

Отзѣмамъ и отзѣмамъ (да отзѣмжъ), гл. д. и ср. 1) Зимамъ отъ нѣчто, отнимамъ, отнимамъ; отнимать. Отземи още малко. 2) Зимамъ; отнимать.

Ако ми идешъ, не додешъ,
Щѣ ти отзежъ, Стояне,
Хубавѣ булкѣ чемширкѣ,
Съ хубаво конѣхъ хране. Пѣс.

3) Съ мѣст. си, отзимамъ си: оставамъ доволенъ, благодаренъ отъ нѣчто. Не отзежъ ли си ами още го отпѣватъ? не стѣга ли имъ? Като помислихъ, че погъ не ходи на комакъ за пари за трѣбѣ, отзежъ си и хайде. 4) Отзимамъ си отъ нѣкого за нѣчто, оттушнавамъ си, зимамъ си хѣжа отъ него, изливамъ си на да на него.

Отзѣмане и омзѣмане, с. ср. отъ отзѣмамъ и отзѣмамъ.

Отзѣрамъ (да ся отзѣжъ), гл. възвр. Озпрамъ. Отзѣралъ назадъ, напърѣдъ.

Отзовѣвамъ (да ся отзовѣжъ), гл. възвр. Отзѣвавамъ, отзѣивамъ, обаждамъ, отговарямъ, откликвамъ, отгласямъ, отзѣивамъ; отзѣваться, откликаться. Отзова ли му ся, като му вѣка? Каквото възикло, таково ся и отзовало; какво аукнетъ, какво и откликнетъ.

Отзовѣваніе, с. ср. отъ отзовѣвамъ.

Отзовѣжъ (да ся), ешь, —валъ, гл. свр. отъ отзовѣвамъ. Да ся отзѣвжъ.

Отзѣру, нар. 1) Тѣхъ утрѣнь рано, озарана, отзанана. 2) Утрѣ рано.

Отзѣржъ (да ся), ешь, —рѣлся, гл. свр. отъ отзѣралъ. Да ся озржъ.

Отзѣивавъ (да ся отзѣвжъ), гл. възвр. Отзовавамъ.

Отзѣвжъ (да ся), ешь, —валъ, гл. свр. отъ отзѣивавъ. Да ся отзовжъ.

Отзѣивамъ (да ся отзѣвжъ), гл. възвр. Отзовавамъ, отзѣвавамъ.

Кога тя майка повѣкне,
Отдалѣхъ ся отзѣивай,
Отблизо водѣ додавай. Пѣс.

Хвала, вило, хвала, посестримко,
Погуби мя Муса кеседжиа! —
Вила му ся отъ горъ отзываетъ:
Хвала, Марко, хвала, вряденъ юнакъ! *Иъс.*

Отзывъ (да ся), ешь,—вался, *г.л. свр.* отъ отзываются. Да ся отзовъ.

Отзѣвамъ (да отзѣж), *г.л. ср.* Не съмь допрѣиъ добръ до нѣчто, та зѣпамъ. *Врата-та отзѣвать*, не сж притворены добръ.

Отзѣвание, *с. ср.* отъ отзѣвамъ.

Отзѣж, ешь,—зѣпалъ, *г.л. свр.* отъ отзѣвамъ.

***Оти**, *смыз.* *Гр.* 1) Зачто. *Оти не кадешъ?* 2) Зачтото. *Оти ми ся не каде.* 3) Че. *Видѣ, оти е сръшилъ.*

Отѣвамъ (да отѣж), *г.л. ср.* Отваждамъ, отваждамъ, отвождамъ, отвождамъ: 1) Тръгамъ, врьвжъ за нѣждѣ; отхождамъ, унѣтвамъ; *идти*, *итти*, *пойти*, *ѣхать*, *уходить*, *уѣзжать*, *отбывать*. *Отивамъ на училището*, въ село. *Отивамъ на госте*; *идти* въ гости. *Воиска-та отивать на бой*; *войско идѣтъ въ походъ*. *Отивамъ сръцъ нѣкого*; *идти* противъ когѣ. *Отивамъ на водж*, на дрова, за нагоды; *итти* по воду, по дрова, по ягоды. 2) За птици: *врьчжъ*, *лѣтжъ*. *Дѣто да отиде врана*, все е посрана. 3) За нѣчто, что ся движи: *врьвжъ*; *идти*. *Желѣзница-та отива брзо*. 4) За врьма то: *минувамъ*, *врьвжъ*, *изтичамъ*; *идти*. *Дѣтъ недѣли отидохъ за тѣжъ работъ*. 5) За пары: *врьвжъ*, *минувамъ*, *зпмамъ* и *давамъ*; *ходить*. *Желѣзница та сега отива сто и осемъ грошка*. *Минѣтъ-тъ не отива толкова*. 6) Съ мѣст. *си*, *отивамъ си*: *излизамъ* отдѣто съмь да си *идж*, да ся *прибержъ*, *отхождамъ* си; *уходить*, *уѣзжать*, *отбывать*. *Тукъ ли е Славчѣ?*—*Отиде си*. *Той си отиде срьдитъ*. 7) *Врьвжъ*, *вирѣжъ*, *бунажъ*, *растжъ*, *пораствамъ*, *напрѣдвамъ*; *идти*. *Дрѣво-то не отива*, не расте. *Работа-та отива напрѣдъ*. 8) *Врьвжъ*, *влизамъ*, *вѣивамъ*; *идти*, *входить*, *лѣзтъ*. *Колъ-тъ*, *гвоздѣи-тъ* не *отива*. 9) *Врьшжъ*ся, *ставамъ*, *врьвжъ*; *пойти*. *Това не ѣе отива*, *както ѣе мислите*; *это не такъ поидѣтъ*, *какъ вы дѣмаете*. 10) *Идж*, *протавамъ*, *простирамъ*, *врьшжъ*ся; *длѣтъся*, *продолжѣтъся*. *Ще отиде ѣѣлъ мѣсяць*. *За ничто и никакво отиде ѣѣлъ дежъ*. 11) *Идж*, *приличамъ*, *мязамъ*, *докарвамъ*, *ставамъ*; *идти*, *приличествовать*, *приставѣтъ*. *Дрѣжъ-та не ѣ отива*. *Много му отива червено-то*. 12) *Продавамъ*, *трѣжжъ*ся, *харчжъ*ся; *идти*. *Стока-та отива добръ*; *товаръ идѣтъ хорошѣ*. 13) *Харчжъ*ся, *правосвамъ*, *разнисамъ*, *употрѣбывамъ*, *потрѣ-*

бенъ съмь; *идти*. *Отивать ми по два-десять грошка на дежъ за кадене*; *у мѣний* *выходить* по двѣдцѣтъ *нѣстровъ* въ дежъ на столъ. *Нѣму отивать сто грошка за дрова*; *ему* *идѣтъ* на дрова *сто нѣстровъ*. *За такъжъ дрѣжъ отивать пять аршина*. *Толкова парк отидохъ по него*, и *накъ* не *станж* *чловѣкъ*. 14) *Излизамъ* *прѣдъ* *нѣкого* за *нѣчто*; *обращѣтъся*. *Ще отиде да се посѣѣтва съ* *Ивана*. 15) *Врьвжъ*, съмь, *намирамъ*; *обстоятъ*. *Всичко отива добръ*; *вѣе* *обстоятъ* *благополучно*. 16) *Изгубвамъ*, *пропадамъ*, *загынвамъ*, *умирамъ*. *Отидохъ ми паричкъ-тъ!* *Отиде ми здравие-то!* *Отиде!* *умрѣ*, *изгубися*, *нѣма* *го* *вяче*; *его* *нѣстало*. — **Отѣвася**, *г.л. безл.* *Може* да *ся* *иде*, *може* да *ся* *стигне*. *До Цариградъ ся отива за дежъ деня*. *Токо* *така* съ *праздны* *ржѣтъ* не *ся* *отива* — *Отиде* *пѣврага*, *нѣврага*, *отиде* на *южъ*, не *сполучи*, *напрасно*, на *люжъ*. — *Отиде* на *ѣтѣра*, по *ѣтѣра*, *пѣхабися*, *станж* *занъ*, безъ *никакъ* *облагжъ*; *пропало*, *напрасно*, безъ *пѣлзы*. — *Отидохъ ми очи-тъ*, в. *ОКѢ*. — *Толкова парк отидохъ прѣзъ* *рамо*, *като* *врьенъ*, *напрасно*, безъ *ползжъ*. — *Както* *дошло*, *така* и *отиде*; *каковъ* *пошѣлъ*, *таковъ* и *воротился*. *Мокржъ* *дошълъ*, *каленъ* *си* *отиде*. *Какъ* *отиде* *на* *мечжъ*, *дошълъ* *си* *безъ* *ржѣкжъ*. *Дошълъ* *незванъ*, *отиде* *си* *напранъ*. *Отиде* за *рога*, *че* *си* *дойде* *безъ* *уши*. *Камила-та* *отиде* за *рога*, *накъ* *ся* *врьнѣла* *безъ* *уши*. *Отдѣто* *дошло*, *тамъ* и *отиде*. *Както* *дойде*, *тѣи* и *отиде*. *Отива* на *пусто* *пладне*. *Отиде* *попъ-тъ* въ *горъ-тъ*. *Отиде* *безъ* *сватъ* на *годежъ*. *Отиде*, *та* *ся* *не* *видѣ*. *Отиде* *хлѣбъ-тъ* за *соль-тъ*. *Отиде* на *намъ* *като* *халвжъ*. *Отиде* *да* *му* *види* *задникъ-тъ* *нѣтъ*. *Отиде* *за* *Богъ* *да* *прости* *Отиде* за *воджъ*, *че* *станж* на *воджъ*.

Отѣвание, *с. ср.* отъ отѣвамъ.

Отгизувамъ (да отгизж), *г.л. д.* Изваждамъ *нѣжъ*, съ *кожто* *нѣчто* е *заглено*; *отбождамъ*; *отгизивать*. — *мся*, *г.л. стр.* *Бывамъ* *отгизенъ*, *отбождамъ*.

Отгизжъ, *ншъ*,—*лилъ*, *г.л. свр.* отъ отгизувамъ. Да *отбожджъ*; *отгизивать*. — *лѣншъ*, *прич. стр.* *Отбоженый*.

Отгизражъ (да си), ешь,—*ралъ* *си*, *г.л. ср. свр.* Да *игражъ* *много*, *доволюжъ*; да *ся* *наигражъ*.

Отгизжъ, ешь, *отидохъ*, *отидѣлъ*, *шла*, *шло*, *г.л. свр.* отъ отгизувамъ и *отхождамъ*.

Отгизново, *нар.* *Изново*.

Отѣмамъ (да отѣмж, да отѣмнж и да отѣмж), *гл. д.* Отемамъ, отнемамъ, отнимамъ, отъмвамъ: 1) Змамъ людско нѣчто; грабамъ, присвоивамъ, усвоивамъ, засвоивамъ, обсеивамъ; отнимать, захватывать, перебивать, отбивать. 2) Избавямъ, отрѣивамъ, спасавамъ, освобождамъ, куртуливамъ; избавлять. *Отимамъ нѣкого отъ бой.* 3) в. отѣивамъ въ 7-то знаменованіе. — *мси, гл. възвр.* 1) Отказываюся, отричаюся, дрыпаюся. 2) Избавляюся, изплѣзваюся, изкланчиваюся; избавляться. *Отя му ся изъ рѣцѣ-ти и побѣнж.* 3) Протрѣвжся нѣкому съ сплж за да ся избавж; бранжся. 4) Схващамся, пзтрѣивамъ; отниматься. — *Отело му ся, не му ся вдало да го пзаде, не можналъ да пзаде всичко-то. — Отелоя и отъ Циганскый харочъ.*

Отѣмане, *с. ср.* отъ отѣмамъ.

Отимарѣжъ, *ишъ, — рѣлъ, гл. д. свр.* отъ отимарѣивамъ. Да изтимарж. — *рѣнѣй, прич. стр.* Изтимаренѣй.

Отимарѣивамъ (да отимарѣж), *гл. д.* Очевамъ, изчитивамъ конь; изтимаривамъ; высребать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ отимаренѣ.

Отимарѣиване, *с. ср.* отъ отимарѣивамъ.

Отимнувамъ, *гл. уч.* отъ отѣмнж.

Отѣмнжъ, *ешъ, — нжлъ, гл. свр.* отъ отѣмамъ. Да отемж, да отемнж.

Отѣстинжъ, *нар.* Наистинжъ.

Отѣчивамъ (да отежж), *гл. ср.* Притича ми кръвь, набрася вода или гной, та ся издувамъ; възтичамъ, затичамъ, забирамъ, набирамъ, подпихвамъ; отекають, затекають, пухнуть, опухать, разносить, нарывать. *Отекла му рѣка-та; у него разнослѣ рѣку. Доклъ орелъ дотече, нему гжжъ-тжъ отече.*

Отѣчиване, *с. ср.* отъ отѣчивамъ.

Отка, *нар. вж.* откакъ.

Откаджъ, *ишъ, — дѣлъ, гл. свр.* отъ откадѣивамъ. Да прѣкаджъ. — *дѣнѣй, прич. стр.*

Откадѣивамъ (да откаджъ), *гл. д.* Кадж нѣчто съ кадилицѣ; прѣкадѣивамъ.

Откажжъ, *ешъ, — казахъ, — казаль, гл. свр.* отъ откажзамъ.

Откажзамъ и откажзувамъ (да откажжж), *гл. ср. и д.* 1) Казвамъ, отговарямъ; отвѣчать.

Нѣщо щж да те попытамъ,
Право да ми откажешъ,
Право, да мя на лъжешъ. *Пѣс.*

Ничто вы не могъ отказа,
Да си попытамъ булчя-то,
Будя-то квото откаже,
И ја щж на вамъ да кажжъ. *Пѣс.*

2) Отговарямъ насрѣщж, отсуквамъ; отбръивать, отбръиваться. *Добрѣ му отказа.* 3) Противоречж, отговарямъ всякаго противно-то; перѣчить. 4) Познавамъ. — *мси, гл. възвр.* Не съмъ съгласенъ, отричаюся, ловж бѣхъ, чинж, хващамъ бѣхъ; откажываться, отпираться.

Откажване и откажване, *с. ср.* отъ откажзамъ и откажзамся.

Откаквѣто, *нар.* Отколкото, отколи, оточто, а не *По-добрѣ да мрж, откаквото да ся мжжж.*

Откакъ и откакто, *сжжж.* Отка, откатъ: 1) Откога, откогато; съ тѣхъ поръ какъ. *Откакъ е станжло това, има толкова врѣмя.* 2) Слѣдъ като; когдѣ, какъ. *Откакъ ми утровилъ срѣдце-то, зель да налива илачь на него.*

Откалафѣтжъ, *ишъ, — тиль, гл. д. свр.* Нѣчто закалафатено да развалж; отбѣопнѣть.

Откалжнжъ, *ишъ, — пиль, гл. д. свр.* Да извадж, да изкарамъ нѣчто на калжпъ.

Откалъ и откалто, *нар.* По посокъ отъ нѣкое мѣсто. *Иде откалъ насъ. Слиза откалъ дола. Клима откалъ васъ. Откалъ паръ не го бива.*

Откапвамъ и откапнамъ (да откапж) *гл. ср.* 1) Отдѣлаюся, падамъ отъ мѣсто-то си, отъ опашж-тж си; капвамъ, канж; отгивать. *Откапа му рѣка-та. Да му откапжтъ рѣцѣ-ти! Който мя помирише, носъ-тж му откапва.* 2) За нѣкой члѣнъ на тѣло-то, кога отъ умора, отъ студъ пзтрѣине, та не може да ся двнжи. *Отъ ходъ, отъ студъ крака-та ми откапахж.*

Откапчивамъ (да откапчѣнж), *гл. д.* Откопчивамъ.

Откапжъ, *ешъ, — палъ, гл. свр.* отъ откапвамъ и откапнамъ.

Откарамъ, *гл. свр.* отъ откаравамъ. — *рашѣй, прич. стр.*

Откаравамъ и откарувамъ (да откарамъ), *гл. д.* 1) Закарамъ на друго мѣсто, другѣдѣ. *Да откарашъ воловъ-тж прѣдъ вратника му.* 2) Открадамъ, отпывамъ, откачамъ; отгонять, угонять. *Поцѣсъ имъ откарали двѣ овцѣ.* 3) Изработвамъ, урабѣтвамъ, изкарамъ; выработывать. *Половилъ-тж отъ работж-тж откарахъ. На день доста нѣчто откарева. — мси, гл. стр.* Бывамъ откаранѣ.

Откатъ, *нар.* Откакъ. *Откатъ с станжло ово чѣдо.*

Откачвамъ и откачнамъ (да откачжж), *гл. д.* 1) Закачено нѣчто свалнамъ, махвамъ отъ кукж-тж, отъ закачалжж-тж; отцѣплять.

Откачи нуикж боилиж. Да откачишь торбж-тж. Не могла да откачи полж-тж си отъ трѣма. 2) Открадвамъ, отвличамъ, отпосамъ, отпывамъ, отвождамъ, откарвамъ. Откачилъ му дрѣжж-тж. Закачилъ, не откачилъ. 3) Отпущамъ го, отпывамъ го, прѣдвамъ. —мси, 1) гл. възвр. Откачамъ себе-си; отцѣплятьсѣ. 2) Избавямся, отрѣвамся, отплнтамся, махвямся; отцѣплятьсѣ, отвязыватьсѣ, отплетатисѣ, отпласыватьсѣ. Мжчно цжж можж да ся откачиж отъ тжж работж. Не можешъ ся откачи отъ него. 3) гл. стр. Бывамъ откаченъ.

Отка́чива́ние и отка́чива́ние, с. ср. отъ отка́чивамъ.

Отка́чиж, ишь,—чилъ, гл. свр. отъ отка́чивамъ и отка́чивамъ.—ченый, прич. стр.

Отка́шлиж (да ся), ешь,—лался, гл. възвр. свр. Да ся изкашлижъ.

Отквичи́ж (да си), ишь,—чиаль си, гл. ср. свр. Да бвичж много, доволж; да ся набвичж.

Откла́ивамъ, гл. д. Оттүриамъ.

Откла́ивамъ (да отклони́ж), гл. д. в. отклони́амъ.

Откли́квямся и откли́кнувамся (да ся откли́кж), гл. възвр. Отзовавамся, обаждамся.

Откли́киж (да ся), ешь,—нжлся, гл. свр. отъ откли́квямся. Да ся отзовж.

Откликъ, с. м. Отгворъ; отзывъ.

Откли́чивамъ и откли́чивамъ (да откли́чиж), гл. д. в. откли́чивамъ.

Откличь, с. м. в. отключъ.

Отклони́ж, ишь,—илъ, гл. свр. отъ отклони́ивамъ; отклонить. —пѣный, прич. стр.

Отклони́ивамъ (да отклони́ж), гл. д. Махвямъ, отмахвямъ, отбивамъ, отстраняивамъ; отклонить. —мси, гл. възвр. и стр. Махвямся, отмахвямся, отбивамся, отстраняивамся; отклоняться.

Отклони́ива́ние, с. ср. отъ отклони́ивамъ.

Отклони́ж, ишь,—пилъ, гл. свр. отъ отклони́амъ и откла́ивамъ. —пѣный, прич. стр.

Отклони́амъ (да отклони́ж), гл. д. Отклаивамъ: 1) Отключаюмъ. Единж ключъ не можж да отклони врата-та.

Сваха й ничто не рече,
Токо ся влѣзж въ зямници,
Та отклони евли ковчегъ,
Та извади Милошевж,
Милошевж башъ прѣвнж. Пѣс.

2) Изваждамъ, изнождамъ, отварямъ. Отклони сабж дамаскиж. —мси, гл. стр. Бывамъ отклоненъ.

Отклони́ива́ние, с. ср. отъ отклони́ивамъ.

Откльва́ивамъ (да откльвж), гл. д. Съ бльвание отхаивамъ отъ нѣчто; откльвывать.

Откльвж, ешь,—валь, гл. свр. отъ откльва́ивамъ; отклевать.

Откльочивамъ и откльочювамъ (да откльочж), гл. д. в. откльочивамъ.

Откльочъ, с. м. Откличъ, ключъ, отворъ, анахтаръ; ключъ.

Откльочи́ж, ишь,—чилъ, гл. свр. отъ откльочивамъ. Да откличж. —ченый, прич. стр. Откличеный.

Откльочи́лка, с. ж. Откличалка, сирава за отключанне като съ откльочъ; отми́чка.

Откльочи́амъ (да откльочи́ж), гл. д. Откльочивамъ, откличивамъ, заключено нѣчто отварямъ; отклонямъ; отми́кать, отпирать. —мси, гл. стр. Бывамъ отключенъ. —Отключи ми ся срдце-то, отвори ми ся, съмнж ми, свѣтж ми, отпуснжхся, ослободихся.

Откльочива́ние, с. ср. отъ откльочи́ивамъ.

Откльочи́аръ, с. м. Който отклича и заключа нѣчто, който дръжи, пазж ключевы ты отъ тьмни́чж или отъ друго нѣчто.

Тьмничари, въ отключари,
Да ли сж буйны дѣждове,
Или сж тяжкы снѣгове,
Что си тьмница прокапа,
Въ срдѣж-тж на само было? Пѣс.

Отков́ивамъ (да отковж), гл. д. Заковано измѣквямъ, открывамъ, разковывамъ; отколѣчивать, расколѣвывать. —мси гл. стр. Бывамъ откованъ.

Отков́ива́ние, с. ср. отъ отков́ивамъ.

Отковж, ешь,—валь, гл. свр. отъ отков́ивамъ; отколотить, расковать. —вѣный, прич. стр.

Откога́, нар. Отъ кое врѣмя? Откога си тука?

Откога́то, нар. Отъ което врѣмя. Откогато и ты.

Отколи́, нар. Откаквото, отколкото, оточто, а не. По-благж сж полджави, отколи благослови.

Отколкото, нар. Откаквото, отколи, оточто, а не.

Отколѣ́, нар. Одавна; давнѣ. Отколѣ не съмъ го виждалъ.

Отколѣ́шний, —шьнъ и —шень, шня, шне, пр. Одавнишний; давнишний, давний. Това сж отколѣшни работж.

Откопа́ивамъ (да откопа́нѣж), гл. д. 1) Съ копание разкрывамъ, разравямъ, разкопывамъ; раскаи́ывать. 2) Съ копание намирамъ, изкопывамъ; откаи́ывать. —мси, гл. стр. Бывамъ откопанъ.

Откопа́ива́ние, с. ср. отъ откопа́ивамъ.

Откопа́нѣж, ешь,—паль, гл. свр. отъ отко-

пáвамь; раскопáть, откопáть. — пáнтый, прич. стр.

Отко́пчива́мь (да отко́пчиж), гл. д. Отко́пчива́мь.

Отко́пчиж, ишь, — чилъ, гл. свр. отъ отко́пчива́мь и отко́пчива́мь. Да отко́пчива́мь. — чентый, прич. стр. Отко́пчива́нтый.

Отко́пчи́ваамь (да отко́пчи́ааж), гл. д. Зако́пчиано разко́пчива́вамь, изважда́мь изъ ко́пчиж-тж, изъ дупкж-тж; отпетл́авамь, отко́пчива́мь; отстѣ́гивать. Не може да си отко́пчиае гауцж-тж. — мся, 1) гл. възвр. Излизамъ изъ ко́пчиж-тж, изъ дупкж-тж; отпетл́ѣва́мь, разко́пчива́мь, отко́пчива́мь; отстѣ́гива́мь. 2) гл. стр. Быва́мь отко́пчива́нъ.

Отко́пчи́ване, с. ср. отъ отко́пчи́ваамь.

Отко́пчи́нъ и отко́пчи́ваамь (да отко́пчиж), гл. д. 1) Измѣ́вамь, изску́бамь нѣчто нѣкому изъ ржцѣ́-тж, зима́мь съ мжжж. Не може́ш ничто отко́пчи отъ него. Едва́мь отко́пчиа́хъ двѣ пары. 2) Отко́пчива́мь. — мся, 1) гл. възвр. Изску́бамь отъ ржцѣ́-тж на нѣкого; измѣ́ва́мь, изба́вамь, отрыва́мь. Еднжж да ся отко́пчик отъ него, отъ тжжж белж. 2) гл. възвр. и стр. Отко́пчива́мь.

Отко́пчи́нъ и отко́пчи́ване, с. ср. отъ отко́пчи́нъ.

Отко́пчи́ааж, ешь, — чя́ль, гл. свр. отъ отко́пчи́ваамь. Да отко́пчиж, да разко́пчива́ж, да отпетл́ѣж; отстегну́ть. — чя́нтый, прич. стр.

Отко́рва́мь и отко́рни́ваамь (да отко́рниж), гл. д. 1) Изважда́мь нѣчто отъ корень; изску́бамь, отску́бамь.

Разлюти́ся стара самовила,
Да завъ́на си́лы ми вътрища,
Отко́рниж си карлж со все дръво,
Со все дръво, со Пройча у блато-то. Пѣс.

2) Изкрѣ́вамь, измѣ́вамь, изважда́мь. Да отко́рниа́хъ ко́ле-то изъ земли. — мся, гл. стр. Быва́мь отко́рнатъ.

Отко́рниж, ешь, — на́ль, гл. свр. отъ отко́рва́мь и отко́рни́ваамь. — натый, прич. стр.

Откосе́цъ, ум. м. и откосе́ця, ум. ср. отъ отко́сь.

Отко́сь, с. м. 1) Трѣ́ва, сѣно ко́лко-то може коса да откоси съ единъ махъ. Дебелѣ отко́си. 2) На покосе́нж лѣвадж сѣно-то, до́каж е още нарядено, както е косено. В. пѣсень при о́мрази́нъца.

Елка коси зелено ливаде,
Съ еднж косж три откоса кара:
Единъ отко́сь трѣ́ва дятелина,
Другый отко́сь шна́рена ружи́ца,
Тре́тй отко́сь равъ босила́къ. Пѣс.

Отко́сь, ишь, — си́ль, гл. свр. отъ отко́си́ваамь. — се́нтый, прич. стр.

Отко́си́ваамь (да отко́сьж), гл. д. Прѣ́рѣз-ва́мь трѣ́ва или друго нѣчто съ косж, ка-то съ косж. — мся, гл. стр. Быва́мь отко́се́нъ.

Откра́двамь и откра́днува́мь (да откра́днж), гл. д. Безъ да мя видя́тъ зима́мь чю́ждо нѣчто, за да го присво́ж; отквача́мь, отко́пвамь, отпѣ́ва́мь, относя́мь, отвл́ича́мь, оти́кча́мь, отвожда́мь, откарва́мь; кра́сть, похи́щать, отщечи́ть, зацѣ́лять. — мся, 1) гл. възвр. Отива́мь за ма́лко скрýто́мь оти́ждъ, безъ да мя видя́тъ. Откра́днж-ся и дойдо́хъ да въ́и повидж. 2) гл. стр. Быва́мь откра́днжъ. Ако́ го е зелъ, не го е откра́днжъ. Не го откра́днжъ, а го зелъ да го не видя́тъ. Ко́йто откра́дне, не́му единъ грѣ́хъ, ко́мүто откра́днжъ, не́му де́сять. Ко́йто откра́днжъ, единъ грѣ́хъ, ко́йто загу́билъ, хи́лядо. Ко́йто е откра́днжъ ко́шера, на шкѣ́лж-тж му е ка́цнжла пчела. Да́й ка́туни́ну да ти на́точѣ дара́ка, та да ти го откра́дне.

Откра́дване и откра́днување, с. ср. отъ откра́двамь.

Откра́днж, ешь, — нж́ль, гл. свр. отъ откра́двамь и откра́днува́мь. — нж́тый, прич. стр.

Откра́й, нар. 1) Отко́гато едно нѣчто ся е подка́чило; отначя́ло; сна́чала. Откра́й че до́край. Той си е откра́й такъ́въ хубостни́къ. 2) Отново.

Откро́йж, ишь, — я́ль, гл. свр. отъ откро́и́ваамь. — кро́ентый, прич. стр.

Откро́и́ваамь и откро́и́ваамь (да откро́иж), гл. д. Съ кро́ение отрѣ́звамъ; изкро́авамъ, изрѣ́звамъ, отрѣ́звамъ; откро́ивать, отрѣ́зывать. Да откро́иа́хъ за на́кж-тж. Откро́иа́хъ му еднж фи́лиж хлѣ́бъ. — Откро́иа́хъ чръве́нж бу́зж, отвьрѣ́гъ, на́прави́ль, наду́ль.

Откро́и́ваамь (да откро́и́ж), гл. д. 1) Покры́то нѣчто отви́вамъ, отскрѣ́ива́мь, отва́рямъ; откро́ивать. 2) Изважда́мь на́навѣ, отскрѣ́ива́мь; откро́ивать. 3) Тлѣ́кува́мь, пона́снѣва́мь; толкováть, изъясня́ть. — мся, 1) гл. възвр. Каза́мь нѣкому что́то има́мь скрýши́но; откро́ива́мь. 2) гл. стр. Быва́мь откро́и́тъ.

Откро́и́ване, с. ср. отъ откро́и́ваамь.

Откро́и́нж, ешь, — крѣ́ль, гл. свр. отъ откро́и́ваамь. — тый, прич. стр. Откро́и́то, нар. Отворе́но, а́чикъ; по́ло.

Откро́и́ваамь (да откро́и́ж), гл. д. Открь́та́мь, открь́ща́мь.

Открь́нж, ешь, — нж́ль, гл. свр. отъ от-

крѣпуюмъ. Да открытѣ.—**нжтый, прич.**
стр. Открытый.

Открѣтвамъ и открѣтувамъ (да открѣтж)
г. г. д. в. открѣцаюмъ.

Открѣтъ, нѣтъ, — тѣтъ, *гл. свр.* отъ от-
крѣщамъ и открѣтвамъ. Да открьнж.
— теный, *прич. стр.* Открьнжтый.

Открѣцвамъ и открѣцнувамъ (да открѣ-
нѣ), гл. д. 1) Рѣжъ, отрѣзвамъ нѣчто съ
позиц. *Открѣцижъте му отъ косъ-тъ.*
2) Поотварямъ нѣчто и го оставямъ да
зѣе; отрѣхвамъ, отцѣлвамъ. — *мѣя*, гл.
стр. Бывамъ отерячѣтъ.

Отрѣцѣнъ, ешь, — ижъ, *гл. свр.* отъ отрѣцѣнъ. — ижтый, *прич. стр.* 1) Отрѣзаный. 2) Что е малко, нѣколко отворенъ, что отъзна; отрѣхнжтый. *Врата баше отрѣхнжта.*

Открѣивамъ и открѣшювамъ (да открѣ-
шѣ), гл. д. в. отерѣшамъ.

Открѣшлякъ, с. м. Късь, парчя отъ нѣ-
что; омашлякъ.

Открѣшлѣная, *у.и. ср.* отъ открѣшлѣнакъ.
Открѣшѣжъ, *ишь,—шиль, гл. свр.* отъ от-
крѣшѣамъ и открѣшѣвамъ. — шенѣый,
прич. стр.

Открѣшамъ и открѣшамъ (да открѣшж), гл. д. Съ брышене отдѣламъ, отчюпвамъ; отлѣмывать. *Открышилъ вѣй-кж.* — *мся, гл. стр.* Бывамъ открышенъ.

Открѣпаніе, с. ср. отъ открѣпанъ.

Открѣщамъ и открѣтвамъ (да открѣтъ),
гл. д. 1) Съ крѣщеніе изъваждамъ, отдѣ-
ляюмъ; оттрошавамъ, отцѣивамъ, изкрѣт-
вамъ; откѣлывать, выкѣлывать. *Не мо-
же ничто да открыть. Едвамъ открѣ-
тилъ едно малко парчя.* 2) Съ крѣще-
ніе, съ свѣтаніе изъваждамъ, изкарвамъ отъ
нѣбого нѣчто; изкрѣивамъ. *Открытихъ
единъ грошъ.* — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ
открѣтенъ.

Открѣщаніе, с. ср. отъ открѣщамъ.

Открѣхвѣмъ и открѣхнувѣмъ (да открѣх-
нѣ), гл. д. в. открѣцвѣмъ въ 2-то зна-
менованіе. *Открѣхнѣ врата-та.*

Открѣхнѣхъ, ешь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ открѣхвѣхъ. Да открьцнѣхъ. да отцѣбнѣхъ. — *нѣхтый, прич. стр.* Открьцнѣхтый, от цѣбнѣхтый.

Откупѣваемъ и откупѣваемъ (да откупѣж),
гл. д. 1) Избавляемъ отъ рабства, отъ плѣня,
отъ залога, като заплатѣмъ парѣ, изкупѣваемъ;
выкупѣать, окупѣать, искупѣать.

Ми отишълъ по-онака,
Ми ък нашълъ негѣхъ женѣхъ,
Си продава мѣжскы дѣца,
Да откупи два-та сына,
Два-та сына отъ заидана. *Иѣс.*

Не си е още откупилъ кжцк-тж. 2)
Плациамъ нѣкому за работж; нан-
мамъ, закупувамъ; нанимать.

Че си откупи, мати-ле,
Все тымничерскы масторы,
Че тымницѣ заправили. *Пѣс.*

3) Купувамъ нѣчто, та азъ само да му вла-
дамы, азъ да прибирамы прихода му; зи-
мамы на откупъ, закупувамъ, прѣкupuвамъ;
откупнать, брать на откупъ. *Откупилъ*
горж-тъ и не дава другъ да стѣе. Ба-
ца ми с откупилъ цюшура. 4) Купу-
вамъ, покупать. — *Мся, 1) гл. възвр.* Да-
вамъ пары, плащамъ нѣчто за да ся изба-
вѣхъ, да ся отгѣенжъ отъ нѣидѣ, отъ нѣчто;
изкупувамся; откупнаться, выкупнаться, ис-
купнаться, окупнаться, отсыпнаться. *Съ*
много ся пары откупи. Съ ничто не
можешъ ся отъ него откупи. 2) Пла-
щамъ си, плащамся, отплащамся, давамъ
приходъ; окупнаться. *Така работа не ся*
откупува, нѣма голѣмж ползжъ отъ нежъ.
3) *гл. стр.* Бывамъ откупень.

Откупѣваніе и откупѣваніе, с. ср. отъ
откупѣвань.

Откупъ, с. м. 1) Откупываніе съ пары; **въкупка**. *Това ми е и за откупъ и за окупъ.* 2) Пары-ты, что ся давать за откупываніе; **въкупъ**, **окупъ**, *Далъ сто гроша откупъ.*—*Зимамъ нѣчто на откупъ*, откупывамъ, закупывамъ, прѣкшувамъ; **откупать**, брать на **откупъ**.

Откусываю и откусываю (да откусж),
гл. д. Хапываю отъ нѣчто; накусываю.

Откѹсѣ, ншѣ, — силѣ, гл. свр. отъ откѹс-
вамѣ. Да отхѣпнѣ, да пакѹсѣ.

Откѣивамъ и откѣнувамъ (да откѣнж),
гл. д. **Отѣжсвамъ.**

Откѣнж, ешь,—наль, *гл. свр.* отъ откѣн-
вань. Да откжснж.—натый, *прич. стр.*

Откынайтуе, с. ср. Избавляше, спасение,
откынувачба.

Откѣнѣвамъ и откѣнѣувамъ (да откѣнѣж), гл. д. 1) Откѣжсамъ. 2) Избавѣнамъ, отрѣвавамъ, спасавамъ; **избавляѣтъ**. *Мойсей остави царскѣ трапезѣ да откѣнѣтъ Израилѣтянѣ отъ паремѣ.*

Много здравие и кланяние
На мож-тж пръвнѣхъ любовь,
Да опаше колакъ сабыж,
Да излѣзе отъ градъ вошка,
Мене младо да откыне. *Пѣс.*

— **мси**, 1) *гл. възвр.* Откъсвамся, откън-
вамся. 2) Избавямся, отръвамся, спасявам-
ся; **избавляйтесь**. *На Марк текн.кло*
една хитрощина за да ся откъне отъ
вампира. 3) *гл. стр.* Бывамъ откъ-
нать.

Откынувачка, с. ж. Избавяне, откынване.
Не ке има откынувачкж отъ него.

Откѣнж, ешь, — налъ, гл. свр. отъ откѣнвамъ. — *патый, прич. стр.*

Откѣсвамъ и **откѣснувамъ** (да ся откѣснж), гл. възвр. Стожъ въ водж, та омяквамъ. *Каца-та ся откѣснж.*

Откѣснж (да ся), ешь, — нался, гл. свр. отъ откѣсвамъ.

Откждѣ и **откждѣ**, нар. 1) Отъ кое мѣсто, отдѣ; откуда, откудова, откѣль, откѣль. *Откждѣ идешъ, откждѣ си?* 2) Откамъ; отъ, со стороны. *Идѣтъ откждѣ Шопско.*

Откждѣто, нар. Отъ което мѣсто; отдѣто, отдѣкато. *Откждѣто духа вѣтеръ-тъ. Откждѣ-то е жена-та.*

Откжсамъ и **откжснувамъ** (да откжснж), гл. д. Съ силж, съ мжжж дрышнамъ нѣчто, та го отдѣламъ, кжсамъ; откѣнвамъ, откынамъ, оттрывамъ; отрывать, отторгать, оттирать. *Ранж босилакж откжснжла. Откжсамъ на нѣчто главж-тж; отвѣртывать. Кола-та минжлы прѣзъ него и му откжснжлы крака.*—мжя, 1) гл. възвр. Самъ ся кжсамъ. 2) Махвамъ, отдѣламъ, избавямъ, отръбавамъ, разиравамъ; отвязываться, отдѣлываться, отдуваться. *Едвамъ ся откжснжжъ отъ него.* 3) гл. стр. Бывамъ откжснжтъ. — *Да даде колкото му ся отъ сръдце откжснж, колкото му сръдце дава, колкото той ще.*—*Откжсамъ си отъ залька, отъ нѣмане давамъ, ако и да нѣмамъ, пакъ давамъ.*

Откжсване и **откжснване**, с. ср. отъ откжсвамъ.

Откжслакж, с. м. Кжсъ, парчя откжснжто отъ нѣчто; крѣпѣлъ; отрывокъ, обрывокъ, отломокъ, обломокъ, откѣлокъ, осѣлокъ, отдырокъ.

Откжснж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ откжсвамъ и откжснувамъ. — *нжтый, прич. стр.* — *Той е отъ връха откжснжтъ, той е изваденъ, быва го, не е стока за мирсане.*

Отлѣгамъ (да отлѣжж), гл. д. Отложвамъ: 1) Снимамъ, свалиамъ, пзваждамъ; снимать. *Отложи си шапкж-тж, свали ж.* *Не му отложилъ шапкж, като го сръци-нжлъ.* 2) Оставямъ за другъ нжтъ, за друго врѣмя; откладывать, отлагать. *Тжж работж отложжжж за слѣдъ два три дема.* — мжя, 1) гл. възвр. Свалиамъ си шапкж-тж. *Отлагайся, крѣстися, не пытай много, много. Който всако-му ся отлага, скоро си сздира калпака.* 2) гл. стр. Бывамъ отложенъ.

Отлѣгане, с. ср. отъ отлѣгамъ.

Отлѣзамъ и **отлѣзувамъ** (да отлѣзж), гл. ср. Съ лазене отивамъ на странж; отлѣзѣтъ.

Отлѣзж, ншъ, — зилъ, гл. свр. 1) отъ отлѣзамъ; отлѣзѣтъ. 2) гл. свр. ср. Съ мѣст. си, да си отлазж: да лазж много, доволж; да ся налазж,

***Отлѣктъ**, с. ж. Т. Пашна. *Отлакж-парасж, плата за нашж; трѣвинна.*

Отлѣмамъ (да отлѣмж), гл. д. Отломнамъ, отломнамъ.

Отлѣтж, ншъ,—тилъ, гл. ср. Муткамъ, шытамъ отъ едно мѣ то на друго, шлагамся, скытамся, стрѣлкамся.

Отлѣжж (да си), ешь, — лѣналъ си, гл. ср. свр. Да лаж много, доволж; да ся налаж.

Отлѣква ми (да ми отлѣкне), гл. безл. Става ми по-леко, по-добрѣ; махвамъ си грыжж-ты; олеква ми; отлегать. *Поплакж и му отлекижло. Отлекиж ми на сръдце-то.*

Пенка му ржжж цѣлунж.

Че ѣ на очи отлекиж. Пѣс.

Отлѣкване, с. ср. отъ отлѣква ми.

Отлѣкне (да ми), — нжло ми, гл. свр. отъ отлѣква ми.

Отлѣбѣж, ншъ,—билъ, гл. д. свр. Да земж да не либѣж; да отлюбѣж. *Сръцини — за-либи, замини — отлиби.*

Отлѣвамъ (да отлѣжж), гл. д. Изливамъ отъ нѣчто за да не е толкова пжъно; отли-вѣтъ. *Отлѣй отъ паницж-тж, да не прѣлива.* — мжя, гл. възвр. Изливамъ; отливаться. *Отдѣто ся отлива, а не ся долива, скоро ся излива.*

Отлѣване, с. ср. отъ отлѣвамъ.

Отлѣка, с. ж. Что служи за отлѣчане; отлѣка. *Нѣматъ никакжж отлѣкж, не можѣтъ по ничто да се различать.*

Трѣнжлъ е Петерь да ся главн,

Да ся главн, да ся жени;

Нйждъ си Петерь не найде

Неговж лияж приликж,

И на кончя си отликж. Пѣс.

Отлѣтамъ (да отлѣтж), гл. ср. 1) Съ врѣчене, съ лѣтенне отивамъ нанѣкждѣ; отле-тѣтъ, улетѣтъ, *Гарванж отлѣта, соколж долѣта.* 2) Отврѣчамъ.

Отлѣтане, с. ср. отъ отлѣтамъ.

Отлѣчный, —чѣлъ п—ченъ, чна, чно, пр. Что не е еднакжвъ съ друго, что ся различа; различный; отлѣкий, отлѣчный.

Отлѣчѣж, ншъ,—чѣлъ, гл. свр. отъ отлѣчѣвамъ. Да различж; отлѣчѣтъ. — *чѣ-ный, прич. стр.* Различеный.

Отлѣчѣвамъ (да отлѣчѣж), гл. д. 1) Раз-познавамъ едно нѣчто отъ друго по нѣкоп

- бѣлѣзы; различавамъ; отличать, различать. 2) гл. ср. Видѣся, познавамся, личежъ. Въ полѣ-то тиѣта става, въ кжици отличкава. — мся, гл. вѣзвр. Отличивамъ.
- Отличіаваніе, с. ср. отъ отличіавамъ.**
- Отличіамъ, гл. ср.** Не приличамъ на нѣчто, нѣмамъ приликъ съ него; отличавамся, различавамся, различамъ; отличаться, различаться, различествовать. *Не отличаетъ брата си.*
- Отличіаніе, с. ср. отъ отличіамъ.**
- Отлѣтъ, с. м.** Накадолишице-то на еднѣ планинѣ; скать горы.
- Отлѣжамъ и отлѣжювамъ (да отлѣжѣ), гл. д.** Отлагаю.
- Отложѣніе, с. ср.** Изваждане, арифметическо дѣйствіе; изытіе.
- Отлѣжѣжъ, ишь, — жиль, гл. свр. отъ отлѣгамъ и отлѣжювамъ. — женый, прич. стр.** Стои съ отложеномъ шиканкѣ.
- Отлѣмѣжъ, ишь, — миль, гл. свр. отъ отлѣмамъ и отлѣміамъ.** Да оттрошижъ; отломить. — меный, прич. стр. Оттрошенный; отломленный.
- Отлѣміамъ и отлѣміавамъ (да отлѣмѣжъ), гл. д.** Съ ломене отдѣламъ; оттрошавамъ, отчюпвамъ; отламывать. — мся, гл. вѣзвр. и стр. Бывамъ отломень, оттрошавамся, отчюпвамся; отламываться.
- Отлѣпвамся и отлѣпнамся (да ся отлѣпѣжъ), гл. вѣзвр.** Казвася, кога ся отвижъ въ тѣканъ ищкы-ты на станъ съвѣсьмъ, та ся покаже кросно-то.
- Отлѣпѣжъ (да ся), ишь, — пилъ, гл. свр. отъ отлѣпювамъ и отлѣпнамъ.**
- Отлѣпѣвижъ (да ся), ишь, — вилъ, гл. свр. отъ отлѣпѣивамся.**
- Отлѣпѣивамся (да ся отлѣпѣвижъ), гл. вѣзвр.** Отврѣщамся отъ лошаво-то, ставамъ добръ. *Нѣкои-си остарѣжъ и пакъ не ся отлошаватъ.*
- Отлѣпѣжъ, ишь, — пилъ, гл. свр. отъ отлѣпнамъ и отлѣпювамъ. — пеный, прич. стр.**
- Отлѣпнамъ и отлѣпювамъ (да отлѣпѣжъ), гл. д.** Сканамъ, изваждамъ, повдигамъ захлупкѣ-тъ, капака на нѣчто; отвариамъ, открывамъ, отхлупнамъ; отерыватъ, отслаивать. 2) Олунамъ, олунамъ, окрѣивамъ. 3) Изрѣз-вамъ, отрѣзvamъ, отврѣивамъ отъ нѣчто лупсы; выколуывать. — мся, 1) гл. вѣзвр. Лупжся и падамъ, олунамся; отстаивать, отваливаться, отлупливаться. *Лѣвѣжъ-тъ ся отлупилъ отъ стѣнѣ-тъ; штукатурка отстала отъ стѣнѣ.* 2) гл. стр. Бывамъ отлупень.
- Отлупнаніе и отлупиваніе, с. ср. отъ отлупнамъ и отлупивамъ.**

Отлѣгвамъ и отлѣгювамъ (да отлѣжѣ), гл. д. Отпращамъ нѣкого съ праздни думы, съ голы обѣщанна, съ лѣжи ся отка-чивамъ отъ нѣкого; залѣгвамъ; мѣзатъ когѣ по губамъ. *Два пѣти ходихъ да си ис-каемъ пары-ты, той мя отлѣгва.* — мся, 1) гл. вѣзвр. Съ лѣжжъ ся откончивамъ, извивамся да не направѣжъ нѣчто; отлыгаться. *Не може да ся отлѣже, че не знае, не може да ся каже, че не зналъ,* 2) гл. стр. Бывамъ отлѣганъ

Отлѣгиваніе и отлѣгюваніе, с. ср. отъ отлѣгвамъ.

Отлѣжѣжъ, ешь, — лѣгахъ, — лѣгалъ, гл. свр. отъ отлѣгвамъ. — лѣганый, прич. стр.

Отлѣжѣжъ, ишь, — жаль, гл. свр. отъ отлѣжѣивамъ.

Отлѣжѣивамъ (да отлѣжѣжъ), 1) гл. ср. Лѣ-жѣ праздни, безъ да работѣжъ, излѣживамся, изтигамся, трѣбанамся, валѣямся, дروحамъ, дروحъ; перевѣртываться съ боку на бокъ, излѣживаться, валѣться, навалѣться. 2) гл. д. Излѣживамъ, изсѣдѣвамъ, отсѣдѣвамъ; вѣлежать, вѣхворать, отсѣж-ивать.

Отлѣжѣиваніе, с. ср. отъ отлѣжѣивамъ.

Отлѣзvamъ и отлѣзювамъ (да отлѣзѣжъ), гл. ср. Излѣзvamъ.

Отлѣзѣжъ, ешь, — вохъ, — влъ, гл. свр. отъ отлѣзvamъ. Да излѣзѣжъ.

Отлѣпѣжъ, ишь, — пилъ, гл. свр. отъ отлѣпнамъ и отлѣпѣивамъ. — пеный, прич. стр.

Отлѣпѣивамъ и отлѣпѣивамъ (да отлѣпѣжъ), гл. д. Залѣпено отдѣламъ; разлѣпнамъ; отлѣпѣять, отклѣивать, отпѣивать. — мся, гл. стр. Бывамъ отлѣпѣнь.

Отлѣпнаніе и отлѣпѣиваніе, с. ср. отъ отлѣпнамъ.

Отлѣпѣжъ, ешь, — ижъ, гл. ср. свр. Да отлѣпѣжъ, да изврѣкѣжъ. Оце не ся нарад-валъ, отлѣпѣжъ-то му отъ ржѣ-тъ

Кога кытка-та повяне,
Тогасъ ще ми е годежъ-тъ;
Кога прѣтену камыкъ отлѣпне,
Тогасъ ще ми е сватба-та. *Пѣс.*

Отлѣпѣжъ, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ отлѣп-тамъ. Да отлѣпѣжъ, да изврѣкѣжъ.

Отлѣпѣжъ, ешь, — лѣпѣлъ, гл. свр. отъ отлѣп-ивамъ. — лѣпѣтый, — лѣпѣтый и — лѣпѣтый, прич. стр.

Отлюбвамъ и отлюбуюнамъ (да отлюбѣжъ), гл. д. Зивамъ да не любѣжъ, прѣставамъ да любѣжъ, разлюбывамъ.

Иазжъ, иазжъ, бре Елено,
Что отлюби димный Марка,
Та залюби левенъ Дука,
Твоега милый побратима. *Пѣс.*

Отлю́бѣж, ишь, — биль, *гл. свр.* отъ отлю́бвамъ. Да отлю́бѣж, да разлю́бѣж.

Отлю́тѣж (да ся) ишь, — тѣлѣя, *гл. възвр. свр.* Да ми прѣмине лютина-тѣ, да ся умиръ. *Който ся люти, ще ся отлюти.*

Отлѣ́жѣж, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ отлѣ́жчамъ и отлѣ́жчвамъ. — чепѣй, *прич. стр.*

Отлѣ́жчамъ и **отлѣ́жчвамъ** (да отлѣ́жѣж), *гл. д.* 1) Дѣлѣж, раздѣлѣнамъ, отдѣлѣнамъ, разлѣжчамъ; отлучать, разлучать. *Кажу ми да отлѣжчи наши-тѣ овця.* 2) Отбивамъ, отдонавамъ; откармливать. *Агнета-та не сѣ още отлѣжченъ. — мѣя, 1) гл. възвр.* Дѣлѣжся, отдѣлѣямся, отмахвамся, отбивамся, отивамъ на странѣ отъ нѣчто; отлучаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ отлѣжченъ.

Отлѣ́жчаніе и **отлѣ́жчваніе**, *с. ср.* отъ отлѣ́жчамъ.

Отмѣ́гамъ (да отмѣ́гѣж), *гл. ср.* Не помагамъ, бръкамъ, отмогвамъ.

Отмѣ́лѣвамъ (да отмѣ́лѣж), *гл. ср.* Прѣмалѣвамъ, омалѣвамъ, отпадамъ, изгубвамъ силѣ-тѣ си, омаласвамъ, отмѣнѣвамъ. *Отмалѣж ми рѣцѣ ты.*

Отмѣ́лѣж, ешь, — лѣлѣ, *гл. свр.* отъ отмѣ́лѣвамъ. Да прѣмалѣж, да отпадиж.

Отмѣ́мѣж, ишь, — миль, *гл. свр.* отъ отмѣ́нѣнамъ и отмѣ́нѣвамъ. Да пзмамѣж, да прѣмамѣж, да помамѣж. — мѣнѣй, *прич. стр.*

Отмѣ́нѣнамъ и **отмѣ́нѣвамъ** (да отмѣ́мѣж), *гл. д.* Измамвамъ, прѣмамвамъ, помамвамъ да дойде на нѣкожъ странѣ. *Отмамилѣ кучя-то ми. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ отмаменъ,

Отмѣ́риамся (да ся отмѣ́риж), *в. отмѣ́риѣвамся.*

Отмѣ́хвамъ и **отмѣ́хнувамъ** (да отмѣ́хѣж), *гл. д.* 1) Зпмамъ нѣчто отнѣйдѣ, та го турѣмъ на друго мѣсто; отваждамъ; отнимать. *Азъ го отмахнѣж оттамъ.* 2) Изваждамъ, отваждамъ, отдѣлѣямъ; отнимать, отдѣлѣять. *Отмахнѣж изгинуло-то, пзчистилъ го.* 3) Изваждамъ отъ нѣчто да остане то по-малко; отбавямъ, отваждамъ, оттурѣямъ, отглавамъ; отбавлять, отнимать. — мѣя, 1) *гл. възвр.* Махамся отнѣйдѣ, отивамъ на друго мѣсто; удаляться. *Отмахнѣж отпрѣдъ очи-тѣ ми!* 2) Тръгамъ да врьвѣж, отивамъ. *Отмахнѣж изъ дере-то надолу.* 3) Нампнувамъ нѣйдѣ, отбивамся. *Отмахнѣж у насъ, да нѣ видишь, какво правѣж.* 4) *гл. стр.* Бывамъ отмахнѣжъ.

Отмѣ́хваніе и **отмѣ́хнуваніе**, *с. ср.* отъ отмѣ́хвамъ и отмѣ́хваемся.

Отмѣ́хѣж, ешь, — нѣлѣ, *гл. свр.* отъ отмѣ́хвамъ. — нѣтѣй, *прич. стр.*

Отметѣ́ж, ешь, — мѣтохъ, — мѣлѣ, *гл. свр.* отъ отмѣ́тамъ. — теѣтѣй, *прич. стр.*

Отмѣ́лѣвамъ и **отмѣ́лѣувамъ** (да отмѣ́лѣж), *гл. д.* Направѣямъ нѣкого да не милѣе вѣче за нѣчто; не милувамъ, не обычѣямъ. *Носѣлѣ му всакакви прѣчки, за да ги скаратъ и отмилилъ даволѣ-тѣ. — мѣя, гл. стр.* Не ся милувамъ, не ся обычѣямъ.

Вѣкѣ-вѣ ми ся отмилило,
Вѣкѣ-вѣ ми ся загурило,
Мой-тѣ дружкѣ съ измѣжѣж,
Сѣ измѣжѣж на по-харно,
Елѣзъ, Елѣзула, на по-лоше! *Пѣс.*

Отмѣ́лѣвамъ (да отмѣ́лѣж), *гл. ср.* Не милѣж, не ми е мило вѣче за нѣкого, за нѣчто; не съмъ вѣче милѣ. *Отмилѣ ми баща ми.*

Отмѣ́лѣж ешь, — лѣлѣ, *гл. свр.* отъ отмѣ́лѣвамъ.

Отмѣ́лѣж, ишь, — лѣлѣ, *гл. свр.* отъ отмѣ́лѣвамъ и отмѣ́лѣувамъ.

Отмѣ́нѣувамъ (да отмѣ́нѣж), *гл. ср. и д.* 1) Отивамъ, трѣгамъ за нѣкѣдѣ; заминувамъ; уходить, уѣзжать, отходить, удалѣться. *Той отминѣж за село.* 2) Минувамъ, прѣминувамъ, заминувамъ, свръшѣямся; миновать, проходить. *Тѣа врѣмена отминѣж, нѣма ги вѣче.* 3) Минувамъ на пѣтѣ прѣзъ нѣчто; заминувамъ. *Отминѣж ми село-то безъ да ся спрежъ въ него.* 4) Стигамъ и отминувамъ; заминувамъ; обгонѣть. *Кола го стигамъ и отминуватъ, то все си отварѣ ешѣинѣ.* 5) Заминувамъ, прѣминувамъ, махамся; проходить. *Отминѣж ми болѣка-та, не мя боли вѣче. Отминѣжло му като на кучя. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ отминѣжъ, заминувамся. *Не може да ся отминѣж отъ калабалѣжъ, не може да ся заминѣж.*

Отминѣ́ваніе, *с. ср.* отъ отмѣ́нѣувамъ.

Отмѣ́нѣж, ешь, — нѣлѣ, *гл. свр.* отъ отмѣ́нѣувамъ. — нѣтѣй, *прич. стр.*

Отмѣ́риамъ (да отмѣ́риж), *в. отмѣ́риѣвамъ.*

Отмѣ́тамъ (да отметѣ́ж), *гл. д.* Съ метеніе отмахвамъ, пзчиствамъ; примѣтамъ; отмѣтѣть, отмѣтѣвывать. — мѣя, 1) *гл. възвр.* Замѣтамся, отивамъ на нѣкѣдѣ. 2) *гл. стр.* Бывамъ отмѣтенъ,

Отмѣ́таніе, *с. ср.* отъ отмѣ́тамъ.

Отмѣ́ца, *с. ж.* Момѣ, булѣка, заведѣйка.

Отмѣ́нѣвамъ (да отмѣ́нѣж), *гл. ср.* Отмалѣвамъ. *Като бѣис отмѣнѣлѣж и не можѣж да подпѣра кашѣка, вѣтѣръ-тѣ го заѣкара въ сѣверѣ-тѣ морѣта, дѣка чловѣкѣ не сѣ ишьѣлѣ.*

Отмѣ́нѣж, ешь, — нѣлѣ, *гл. свр.* отъ отмѣ́нѣвамъ. Да отмалѣжъ.

Отмѣгвамь и **отмѣгнувамь** (да отмѣгнѣ),
г.л. ср. в. отмѣгамь.

Отмѣгнѣ, ешь,—нжль, г.л. свр. отъ отмѣ-
гамь и отмѣгвамь.

Отмѣлювамь и **отмѣлювамь** (да отмѣлѣ),
г.л. д. Измѣлювамь.

Недѣй мя врызанъ карайте,
Азъ нжъ си така отидѣ,
При пашѣ, при Османъ пашѣ,
Молѣ да му си помолѣ,
Кабахата да ми опрости,
Че и азъ съмъ него отмѣлѣ,
Отъ хайдушкына войвода. *Пѣс.*

Отморѣ, с. м. Отмориваніе, почивка. *Никога
отморѣ да не види!*

Отморѣхъ (да ся), ишь,—рѣлся, г.л. свр.
отъ отморѣвамь. Да си починѣхъ.

Отморѣвамь (да ся отморѣхъ), г.л. взвр.
Почивамь си, отпочивамь си; отдыхать.

Отморѣваніе, с. ср. отъ отморѣвамь.

Отмотѣвамь (да отмотѣхъ), г.л. д. Намотано
развалинамь, размѣтавамь; отмѣтывать, вы-
мѣтывать. — мся, г.л. стр. Размотавамь.

Отмотѣхъ, ешь,—тѣль, г.л. свр. отъ отмо-
тѣвамь. Да размѣтахъ. — тѣнѣй, прич.
стр.

Отмразѣхъ, ишь,—зѣль, г.л. свр. отъ отмра-
зѣвамь. Да отмрзѣхъ, да размрзѣхъ, да
размразѣхъ, да разгрѣхъ; оттѣять.—зѣнѣй,
прич. стр. оттѣялый.

Отмразѣвамь (да отмразѣхъ), г.л. д. Размрзѣ-
вамь, отмрзѣвамь, разгрѣвамь, разтопѣвамь;
оттѣивать.—мся, г.л. стр. Бывамь отмра-
зѣть.

Отмрѣзѣвамь и **отмрѣзнувамь** (да отмрѣз-
нѣ), 1) г.л. ср. Разстѣпѣвамь размрзѣ-
вамь; оттѣивать. 2) г.л. д. Отмрзѣвамь.

Отмрѣзѣхъ, ешь,—нжль, г.л. свр. отъ от-
мрѣзѣвамь.—нжтѣй, прич. стр.

Отмрѣжѣвамь и **отмрѣжювамь** (да отмрѣ-
жѣхъ), г.л. д. Нѣчто замрѣжено пзвѣждамь
пзѣ мрѣжѣ-тѣ, махѣмь, развалинамь мрѣ-
жѣ-тѣ на нѣчто.

Отмрѣжѣхъ, ишь,—жилъ, г.л. свр. отъ от-
мрѣжѣвамь.—жѣнѣй, прич. стр.

Отмѣкѣвамь и **отмѣкнувамь** (да отмѣкнѣ),
г.л. д. Отмѣкѣвамь: 1) Съ мѣкнѣте отмѣ-
стѣмь на друго мѣсто; отвличѣмь, оттяглю-
вамь, оттѣтрувамь; оттѣскивать, отволѣ-
кивать. *Отмѣкни го на странѣ.* 2) От-
бравѣмь.—мся, 1) г.л. взвр. Измѣкѣвамь,
отмѣстѣвамь. 2) г.л. стр. Бывамь отмѣк-
нѣть.

Отмѣкнѣхъ, ешь,—паль, г.л. свр. отъ от-
мѣкѣвамь и отмѣкѣвамь.—пѣтѣй, прич.
стр.

Отмѣчѣвамь (да отмѣчѣхъ), г.л. д. в. от-
мѣчѣвамь.

Отмѣивамь (да отмѣивѣ), г.л. д. 1) Съ мѣе-
нѣ пзчѣстѣвамь; омывѣмь, измывѣмь; от-
мывѣть, взмывѣть. 2) За водѣ: изкона-
вамь, изравѣмь, подконавамь, измывѣмь;
пымывѣть, смывѣть, отмывѣть. *Рѣка-та
всѣмъ годѣмъ отмывѣ по малко отъ
брѣга.* 3) Изилѣвамь, оплавѣмь; отмы-
вать.—мся, г.л. стр. Бывамь отмывѣть.

Отмѣивѣхъ, ешь,—мѣль, г.л. свр. отъ отмѣ-
ивѣмь.—мѣтѣй, прич. стр.

Отмѣстѣтель, с. м. Който отмѣстѣва, от-
връща за нѣчто; отмѣстѣтель.

Отмѣстѣхъ, ишь,—тѣль, г.л. свр. отъ отмѣ-
стѣвамь. Да отвръхъ.

Отмѣстѣвамь (да отмѣстѣхъ), г.л. д. Отвръ-
щѣмь, отплащѣмь нѣкому съ зло, съ мѣчи-
телство за зло-то, което ми е той напра-
вилъ; отмѣщѣть, отмѣщѣвать, вымѣщѣть.
Азъ щѣ си отмѣстѣ за всѣмъ.

Отмѣстѣваніе, с. ср. отъ отмѣстѣвамь.

Отмѣна, с. ж. Кога нѣкой врьши за другого
нѣчто; замѣна; отмѣна, замѣна. *Мѣна-та
е чужда отмѣна*; дочь чуждѣ добѣча,
или: дочь отнѣ-мѣтери не корѣсть, не
корѣмѣлица.

Даде ми, Боже, даде ми,
До седемъ краснѣ дѣщери,
Че ти ми, Божене, не даде,
Единѣмъ рѣжѣ момѣчѣна.
Да го проводѣ на отмѣнѣ,
За мене на воиска да иде. *Пѣс.*

Отмѣнѣца, у.м. ж. отъ отмѣна.

Отмѣнѣхъ, с. м. Който отмѣнѣва нѣкого,
който замѣства нѣкого; замѣнѣхъ.

Отмѣнѣница, с. ж. Конто отмѣнѣва, замѣстѣ-
ва нѣкого; замѣнѣница.

ЕА излѣзи, мѣла майко,
Отъ ти носѣмъ невѣстѣнѣхъ,
Невѣстѣнѣхъ самовилѣхъ,
Тебѣ, майко, отмѣнѣница,
Татко ѣ бѣла промѣнѣца. *Пѣс.*

Отмѣнѣхъ, ишь,—нѣль, г.л. свр. отъ отмѣ-
нѣмь, отмѣнѣвамь и отмѣнѣвамь.—нѣ-
нѣй, прич. стр.

Отмѣнѣмь и **отмѣнѣвамь** (да отмѣнѣхъ),
г.л. д. Отмѣнѣвамь: 1) Мѣнено нѣчто раз-
мѣнѣвамь пакъ; размѣнѣть. 2) Замѣствамь
нѣкого на работѣ-тѣ му. *Иди ты на во-
дѣ, та мя отмѣни.* — мся, г.л. стр.
Бывамь отмѣнѣнѣ.

Отмѣрѣвамь и **отмѣрѣювамь** (да отмѣрѣхъ),
г.л. д. Отмирамь, отдѣламь отъ нѣчто съ
мѣрѣхъ; оттягѣвамь; отмѣрѣвать, отсы-
пѣть. *Десять отмѣрѣвай, едно стрѣзѣвай.*
*Отмѣрѣвамь земѣхъ, измѣрѣвамь ѣхъ; вымѣ-
жѣвывать.* — мся, г.л. стр. Бывамь от-
мѣрѣнѣ.

Отмѣръж, ишь,—риль, *гл. свр.* отъ отмѣръ-
вамъ. —реный, *прич. стр.*

Отмѣствамъ и отмѣстіамъ (да отмѣстж),
гл. д. Отмѣщамъ, помѣствамъ нѣчто отъ
мѣсто-то му; отдвигать, отодвигать, от-
ставлятъ, отстанавливать. —мен, 1) *гл. вѣвр.* Отивамъ на друго мѣсто, помѣствамъ-
ся; отдвигаться, отодвигаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ отмѣстенъ.

Отмѣстваніе и отмѣстіаніе, *с. ср.* отъ
отмѣствамъ.

Отмѣстж, ишь,—тиль, *гл. свр.* отъ отмѣ-
ствамъ, отмѣстіамъ и отмѣщамъ. —те-
ный, *прич. стр.*

Отмѣтамъ и отмѣтнувамъ (да отмѣтж),
гл. ср. 1) Нѣчто замѣтнжто отварямъ;
отщѣлживать. *Отмѣтнжж замѣтналжж-тж.* 2) Нѣчто намѣтнжто свалиамъ, врыгамъ, въз-
вивамъ на странж. *Ржжавж-тж си надж-
рѣ отмѣтнжжж.* —мж, 1) *гл. вѣвр.* Не
стож на думж-тж сп; помѣтамъ, отрицамъ-
ся; отказываться, отступать. *Отмѣтнжж-
ся отъ думж-тж си. Отмѣтамъ отъ.*
Отмѣтнжжся отъ другж-тж странж,
прѣминж камъ другж-тж, отиде на тѣхж
странж. 2) *гл. стр.* Бывамъ отмѣтнжтъ.

Отмѣтаніе и отмѣтнуваніе, *с. ср.* отъ
отмѣтамъ и отмѣтамъ.

Отмѣтинна, *с. ж.* 1) Кога нѣкой ся отмѣт
не отъ нѣчто; неустойка. 2) Чтото ся пла-
ща, ако нѣкой ся отмѣтне отъ нѣчто, гло-
ба за отмѣтннж; разкайнна; плѣта за
неустойку.

Отмѣтнувамъ, в. отмѣтамъ

Отмѣтнж, ешь,—нжль, *гл. свр.* отъ от-
мѣтамъ и отмѣтнувамъ. —нжтый,
прич. стр.

Отмѣщамъ (да отмѣстж), *гл. д. в.* отъ
мѣствамъ.

Отмж, ешь,—малъ, *гл. свр.* отъ отіамъ.
Да избавж, да отрѣвж, да освободж.

Извыкижль е Момчилъ добъръ юнакъ:
Такомъ Бога, сестро Гюргелино,
Еа прѣврьл това бѣло платно,
Что е платно девятдесѣть лактъ,
Ега можешъ брата да сп отъмъшъ,
Мене гони тамъ сила войска. *Пѣс.*

Отмѣквамъ и отмѣкнувамъ (да отмѣкж),
гл. ср. Омяквамъ.

Отмѣкнж, ешь,—нжль, *гл. свр.* отъ от-
мѣквамъ. Да омякнж.

Отнавалж и отнаволъ, *нар.* Царевъ сыгъ
отнаволъ ся сторилъ болень, прѣсто-
рилъ, прѣправилъ на болень.

Отнадворъ, 1) *нар.* Извънъ, пзвънка, отвънъ,
отвънка; отвънъ, со двора. *Прѣхватили*
го отнадворъ, паднжль въ несвѣсть. 2)
като *с. ж. мн.* Така сж паречени понѣйдъ

самодивы-ты. *Не трѣбвало да ся спи*
или никае на мѣждж, както подъ стрѣ-
жж и подъ дръво, зачто-то на тѣзи мѣ-
ста дохождали и вечерали отнадвори-
ти или възкашливи-ти.

Отнапрѣди, отнапрѣдъ и отнапрѣжъ,
нар. По-рано. прѣвѣ, отъ по-рано; прѣжде,
наперѣдъ. *Мждрыи ся готви отнапрѣдъ*
за всичко.

Отнасіамъ (да отнесж), *гл. д. в.* отно-
сіамъ.

Отнѣсамъ (да отнѣмж), *гл. д. в.* отнісамъ.

Отнѣмж, ешь, отнѣхъ, отнѣль, *гл. свр.*
отъ отнісамъ и огнѣсамъ. Да отемж, да
отемпж. —меный и отнѣтый, *прич.*
стр. Отеменый.

Отненадано, *нар.* Изненадѣнно, изведнжжъ,
печнакано; неожиданно, печаянно. *Отне-*
надано ся отворила врата-та и влѣ-
гъль святый Архангелъ съ голъ ножъ
въ ржцѣ.

Отнесж, ешь,—несохъ,—несль, *гл. свр.*
отъ относіамъ, отнасіамъ и отнісамъ.
—сѣпый, *прич. стр.*

Отнідѣ и отнійдѣ и

Отнікждѣ, *нар.* Отъ нѣкое мѣсто; ниот-
куда, ниоткуда, ниотколѣ. *Нѣма си от-*
никждѣ ничто.

Отнісамъ (да отнѣмж), *гл. д.* Отнемамъ,
отъмвамъ, *в. отіамъ* въ всячкы-тж зна-
менованна.

Отговаря пръвый спяджиръ:
Отнеми нъ, святый Гйорги,
Щемъ тя даримъ добра дара.
Добра дара писанъ колакъ. *Пѣс.*

Отпяла е Хайдару калжчжк,
Та отѣгла Хайдару главж-тж,
Па ж зела у свилъзи скутовъ
Занела ж у момчевъ дворы. *Пѣс.*

—отнима ми, *гл. безл.* Износп ми, от-
рѣва ми, поносна ми, понасна ми, изходи
ми, затваря ми, иде ми на смѣтжж, кур-
тардирсва ми, куртулисва ми. *Не ми от-*
нима; не сходно мѣт. Не ми отнима
да го дамъ по толкова.

Отніманіе, *с. ср.* отъ отнісамъ.

Отнісамъ (да отнесж), *гл. д. в.* отно-
сіамъ.

Отново, *нар.* Изново, открай, пакъ; вновь,
спѣва, сѣзнѣва, оиятъ.

Отногы, *нар.* Стояшжомъ, накрабъ; на по-
гѣхъ.

Относіамъ (да отнесж), *гл. д.* Отнасіамъ,
отписамъ: 1) Запосамъ на друго мѣсто:
относить. *Отнеси го у васъ.* 2) За водж,
за вѣтръ: заносамъ, завличамъ; уносить.
Дошла рѣка-та и гы отнесла. 3) От-
крадвамъ, отпывамъ. *Отнесе ми пять гро-*

шка, зе гы, на си отиде безъ да ми гы даде. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Обноскѣся, обносямся. 2) *гл. стр.* Бывамъ отнесенъ. — *Вода го отнесла*, отиде да ся не връне. — *Това му кучка (кобыла) отнесла*. *Дотамъ го кучка отнесла*. *Вардися*, докѣ не ти ся изградили сѣнкѣ-тѣ, откакъ ти ѣ изградятъ, дотамъ тѣ кучка и отнесла. *Понтовци-ти го отнесли*. *Мѣтна-та да го отнесе!* *Пиканъ дори отнесенъ*.

Отно́сѣнїе, *с. ср.* отъ отно́сѣмъ и отно́сѣмся. Отнасянїе.

Отнѣнѣ, *нар.* Отсега, отсега за напрѣдъ; отнѣнѣ.

Ой та тебе треперушко,
Ты не слушаешъ новъ пѣсень,
Новъ пѣсень коладе-ле,
И отънѣ доръ довѣка
Да треперешъ и съсь вѣтеръ,
И съсь вѣтеръ и безъ вѣтеръ. *Пѣс.*

Отнѣкѣнѣ, *нар.* По дни-ты прѣди днѣшнїй день, прѣзъ дни-ты, тына дни, нѣкни; на дняхъ, намѣдни.

Отодавна, *нар.* Отъ много врѣмїа, одавна, откоѣ; давнѣ, издѣвна. *Отодавна не съмъ го виждалъ*. *Работы-тѣ отодавна така врьвятъ*

Отодавнашнїй, — шнѣ и — шенѣ, шнїа, шнѣ, *пр.* Что е отодавна, одавнашнїй.

Отодѣвъ, *нар.* Отъ прѣди малко. *Отодѣвъ все това ми приказва*.

Отозѣрана, *нар.* Отъ тѣжъ заранъ, отсутра.

Отозвѣамся (да ся отозвѣ), *гл. възвр.* Отзовавамся. *Както хокнѣло, така ся и отозвало*.

Отозвѣ (да ся), *сѣмъ*, — звѣлся, *гл. свр.* отъ отозвѣамся. Да ся отозвѣ.

Отѣколо, *нар.* Наѣколо, изъ отъ околнѣ-ты мѣста, изѣотѣколо.

Отѣкъ, *с. м.* Малка вода, колато ся втича въ рѣкѣ; утокъ.

Отѣкъ, *с. м.* 1) Отекло на снагѣ; отѣкъ, вѣтекъ, отѣкѣлость, опѣхѣлость, наръвѣ. 2) Болѣсть *Hydropisia*; отѣкъ, — *Дошѣлъ съмъ за отѣкъ*, за нѣчто, което ми трѣбва, на го нѣмамъ, та да ми го дадете.

Отѣнува, *нар.* Отѣгова.

Отѣпѣдъ, *нар.* Отвѣдъ.

Отѣплѣж (да ся), *ишѣ*, — лѣлся, *гл. възвр. свр.* За врѣмїа-то: да ся стоплѣжъ, да ся сгрѣжъ.

Отѣрница, *с. ж.* Кога ся сберѣхъ двама по съ волъ, по съ друго нѣчто, та орѣхъ днѣсь едному, утрѣ другому, всакому спорѣдъ каквото е далъ.

Отѣчка, *нар.* в. отѣчка,

Отѣчѣ, *нар.* Откаквото, отѣчѣкѣто, отѣчѣ.

По-добрѣ е да сѣдишъ на сѣново бунѣще, отѣчѣто на зѣтево огнище.

Отнѣдамъ и отнѣднувамъ (да отнѣдѣж), *гл. ср.* Ставамъ слабѣ, заплѣ, отслабѣвамъ, ослабѣвамъ, омалѣвамъ, отмаѣвамъ, отмѣпѣвамъ, омалакѣвамъ, изнемогѣвамъ, чмаѣ. *Отпадижѣлъ чловѣкъ*. *Отпадижѣж ми силы-тѣ*. — *Отпадижѣло ми е*, като *гл. безл.* Отпадижѣлъ съмъ, изгубилъ съмъ силы-ты си; чувствоватъ слабѣсть.

Отнѣданъ и отнѣднуванїе, *с. ср.* отъ отнѣдамъ.

Отнѣдѣж, *сѣмъ*, — нѣлъ, *гл. свр.* отъ отнѣдамъ.

Отнѣзѣмъ и отнѣзувамъ (да отнѣзѣж), *гл. д.* Уназѣмъ, запазѣмъ, уварѣмъ, изварѣмъ, изчювѣмъ; сохрѣнѣтъ.

Пазило ѣ два дни три дни,
Два дни три дни, три недѣли,
Отпазило три табѣлки,
Три златочервенки. *Пѣс.*

Отнѣзѣнїе и отнѣзуванїе, *с. ср.* отъ отнѣзѣмъ.

Отнѣзѣж, *сѣмъ*, — зѣлъ, *гл. свр.* отъ отнѣзѣмъ. — *зѣнѣтъ*, *прим. стр.*

Отнѣрѣмъ (да отнѣрѣж), *гл. д. в.* стнѣрѣмъ.

Отнѣсѣмъ и отнѣсувамъ (да отнѣсѣж), *гл. д.* 1) Развѣламъ. 2) Убѣвамъ, погубѣмъ. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ отпасѣнъ.

Отнѣсѣмъ и отнѣсувамъ (да отнѣсѣж), *гл. д.* Съ мѣст. *си*, пасѣ досѣта, доволѣж; напасѣмся.

Отнѣсѣнїе и отнѣсуванїе (да отнѣсѣж), *гл. д.* Разпасѣмъ, съпасѣмъ, развѣвамъ, понаса на нѣчто; распѣсѣмъ. — *мѣя*, *гл. стр.* и *возвр.* Разпасѣмся, съпасѣмся; распѣсѣмъ.

Отнѣсѣнїе и отнѣсуванїе, *с. ср.* отъ отнѣсѣмъ.

Отнѣсѣж (да си), *сѣмъ*, — пасѣхъ си, — пасѣлъ си, пасѣла си, *гл. свр.* отъ отнѣсѣмъ си. Да ся напасѣжъ.

Отнѣсѣж, *ишѣ*, — силъ, *гл. свр.* отъ отнѣсѣмъ. 1) Да развѣжъ. 2) Да убѣжъ, да погубѣжъ. — *сѣнѣтъ*, *прим. стр.*

Отнѣнѣж, *сѣмъ*, — пасѣхъ, *гл. свр.* отъ отнѣсѣмъ. Да разнѣжъ, да сѣнѣжъ; распѣсѣтъ. — *пасѣнѣтъ*, *прим. стр.*

Отнѣлѣмъ (да отнѣлѣж), *гл. д.* 1) Съ силѣ отмаѣмъ, отвѣрѣмъ, отнѣтамъ; отбѣсѣмъ, откѣдѣмъ. 2) Откачѣмъ, отплѣсѣмъ, откѣдѣмъ, отнѣсѣмъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Махѣмся. *Отнѣлѣйсѣ отѣтука*. 2) Отвѣрѣмъ, отскачѣмъ. 3) *гл. стр.* Бывамъ отнѣлѣнъ.

Отнѣлѣнїе, *с. ср.* отнѣлѣмъ.

Отнѣлѣж, *сѣмъ*, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ отнѣлѣмъ. — *лѣнѣтъ*, *прим. стр.*

Отпѣрвамь и **отпѣрювамь** (да **отпѣрж**), *гл. д. в. отпѣрамь.*

Отпѣрж, ешь, — **прѣхъ**, — **прѣлъ**, *гл. свр. отъ отпѣрамь и отпѣрвамь.* Да **отпѣрж**. — **прѣхтый**, *прич. стр.* Отпѣреный.

Отпетлѣвамь (да **отпетлѣж**), *гл. д.* Откопчивамь. — **мѣя**, *гл. стр* и *възвр.* Откопчиваюсь.

Отпетлѣваше, *с. р.* отъ **отпетлѣвамь.**

Отпетлѣж, ешь, — **лѣлъ**, *гл. свр. отъ отпетлѣвамь.* Да **откопчивж**. — **лѣхтый**, *прич. стр.* Откопаный.

Отпечѣатамь, *гл. свр. отъ отпечѣатвамь.*

Да **разпечѣатамь**. — **тапхтый**, *прич. стр.*

Отпечѣатвамь и **отпечѣатувамь** (да **отпечѣатамь**), *гл. свр.* Махвамь печѣата, разваламь печѣата на нѣчто запечѣатано; **разпечѣатвамь**; **распечѣатывать**. — **мѣя**, *гл. стр.* Бывамь **отпечѣатанъ**.

Отпѣвамь (да **отпѣж**), *гл. д.* 1) Пыж отъ нѣчто да остане по-малко; **отпѣвать**. 2) Напивамь; **уливать**, **отпѣвать**. 3) Съ мѣст. *си*, пыж много, досыта; **напивамь**. — **мѣя**, *гл. стр.* Бывамь **отпѣть**.

Отпѣрамь (да **отпѣрж**), *гл. д.* Отпѣрвамь, **отпѣрамь**, **отпѣрвамь**, съ поренне махвамь, **разпѣрамь**; **отпѣрывать**, **отпѣрывать**, **выпѣрывать**, **распѣрывать**. *Жена-та не е камакъ, та да го отперещь, кога щешь.* — **мѣя**, *гл. стр.* и *възвр.* Разпѣрамы. — *Ако ся е разсрѣдилъ, то щж си отперж джеба, не мя е грыжнѣ.*

Отпѣрамь (да **отпѣрж**), *гл. д.* На нѣчто подпрѣно махвамь **подпѣрж-тж**.

Отпѣраше, *с. стр.* отъ **отпѣрамь.**

Отпѣсвамь и **отпѣсувамь** (да **отпѣсж**), *гл. д.* 1) Отговарямь на писмо; **отвѣчать**, **отпѣсывать**. 2) Задраскывамь, **запѣсывамь**, **изпѣсывамь**, **изтѣсывамь**; **вычѣрывать**, **вымѣрывать**.

Чичѣ ти да си повѣкамь,
Чичѣ ти башь чорбаджѣ,
Чичѣ ти да си погостж
Съеъ прѣсѣж рыбж Дунавскж,
Та ще бирѣж отпѣса. *Пѣс.*

— **мѣя**, *гл. стр.* Бывамь **отпѣсанъ**. — *Отпѣши го, откажися, не го дыри, не го имѣй за ничто.*

Отпѣсване и **отпѣсуване**, *с. стр.* отъ **отпѣсвамь.**

Отпѣсж, ешь, — **пѣсахъ**, *гл. свр. отъ отпѣсвамь.* — **пѣсхтый**, *прич. стр.*

Отпѣдѣж, *нар.* Слѣдъ пѣдѣе, послѣ пѣдѣе.

Отпѣлата, *с. ж.* Отвѣщанне, **отпѣщанне** нѣкому съ нѣчто, каквото и той нѣ е сторилъ; **отпѣлата**, **отсѣлуга**.

Отпѣлатж, *ишь*, — **тѣлъ**, *гл. свр. отъ отпѣлащамь.* — **тѣхтый**, *прич. стр.*

Отпѣлащамь (да **отпѣлатж**), *гл. д.* 1) Давамь, **врыщамь**, **отврыщамь** кому каквото ся пада, каквото ся стои; **въздавамь**, **възблагодаривамь**; **платить**, **отпѣлачивать**, **перевѣдываться**, **отбалавать**. 2) **Изпѣлащамь**. *Той отпѣлаца за бацѣмж-ты си грѣхѣж.* — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* Разпѣрамы, **виждамь** си **смѣтж-ты** съ нѣкого и му **плащамь** чтото му **дѣлжж**; **напѣлащамь**, **изпѣлащамь**, **отсѣлащамь**; **отпѣлачиваться**, **перевѣдываться**, **квитаться**, **навѣретывать**, **отсѣлуживать**. *Отпѣлатѣхъ му ся. Съ ничто не можешъ да му ся отпѣлатѣши.* 2) Съ **плащанне** ся **избывамь**, **откупывамь**; **отпѣлачиваться**. 3) *гл. стр.* Бывамь **отпѣлатенъ**.

Отпѣлащанне, *с. стр.* отъ **отпѣлащамь** и **отпѣлащамь**.

Отпѣлетж, ешь, — **плѣтохъ**, — **плѣлъ**, *гл. свр. отъ отпѣлащамь.* — **плѣтѣхтый**, *прич. стр.*

Отпѣлѣскамь, *гл. д. свр.* Съ **плѣскаване** да **извѣржж**, да **изпѣлѣскамь**; **отпѣлѣскаж**.

Отпѣлѣсжхтый, *тѣ*, *та*, *то*, *пр.* Бѣсжхтый, **отпѣлѣсжхтый**, **пернжхтый**, **потирѣхтый**, **неразбрѣхтый**, **полудничахтый**, **халосанхтый**, **джѣсжхтый**, **смажхтый**, **лѣхтый**; **възбѣлѣсжхтый**, **безразсѣдхтый**, **безтолѣхтый**, **своеправхтый**, **сумасбрѣдхтый**, **неугѣмѣхтый**.

Отпѣлѣтамь (да **отпѣлетж**), *гл. д.* Напѣлетено, **запѣлетено** **разваламь**; **разпѣлѣтамь**; **отпѣлѣтѣтъ**, **выплѣтѣтъ**. — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* Откачывамь въ 2 то **знаменованне**. 2) *гл. стр.* Бывамь **отпѣлетенъ**.

Отпѣлѣтанне, *с. стр.* отъ **отпѣлѣтамь.**

Отпѣлѣвамь, *гл. стр. свр.* Да ся **отдалѣжж** съ **плѣванне**; **отпѣлѣтъ**.

Отпѣлѣвамь (да **отпѣлѣж**), *гл. д.* Отъ нѣчто **плѣно** **отмахвамь**, **отбывамь**, **отурѣвамь**; **отпѣлѣвывать**, **отпѣлѣвать**.

Отпѣлѣж, *ишь*, — **плѣлъ**, *гл. свр. отъ отпѣлѣвамь.*

Отпѣлѣжж, *ишь*, — **зѣлъ**, *гл. стр. свр.* Да ся **отдалѣжж**, да ся **отмѣстж** съ **плѣлѣне**; **отползѣтъ**.

Отпѣлѣвамь и **отпѣлѣсывамь** (да **отпѣлѣсж**), *гл. д.* 1) **Плѣсывамь** нѣчто **та** **отива** на **стражж**; **отпѣлѣвамь**. 2) **Отпѣлѣвамь**, **откачывамь**, **отрадавамь**, **отнасямь**; **тѣпѣтъ**. *Отпѣлѣсжжъ му сахѣта*; **онъ тѣпѣтъ** у **негѣ** **часѣ**. — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* **Изпѣлѣвамы**, **отсѣкамы**, **отвѣрѣамь**, **отпѣлѣвамы** отъ нѣчто. 2) *гл. стр.* Бывамь **отпѣлѣсжхтъ**.

Отпѣлѣсж, ешь, — **плѣлъ**, *гл. свр. отъ отпѣлѣсжж*. — **плѣхтый**, 1) *прич. стр.* 2) *пр. в.* **отпѣлѣсжхтый**.

Отпознавамь (да **отпознаж**), *гл. д.* Забѣравамь, не познавамь.

Отпознаѣж, ешь, — аналъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да забораваѣ, да не познаѣ.

Отпознаѣмъ и отпознаѣвамъ (да отпознаѣ), гл. д. Отпознаѣмъ, отпознаѣмъ, разпознаѣмъ. — мѣя, 1) гл. *взвр.* Разпознаѣмся, отпознаѣмся. 2) За кожаѣ: повдигаѣмся, поддуваѣмся, подкужаѣмся, подухваѣмся. 3) гл. *стр.* Бываѣмъ отпознаѣнъ.

Отпознаѣмъ, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да отпознаѣ. — реный, *прич. стр.* Отпознаѣный.

Отпознаѣтъ, нар. Изпознаѣтъ, допознаѣтъ, слѣдъ нѣчто, отпознаѣтъ; нѣслъ.

Отпознаѣтъ, ишь, — стѣлъ, гл. ср. свр. Да познаѣмъ посты, та да ся облажаѣ, да разваѣмъ посты.

Отпознаѣмъ (да отпознаѣмъ), гл. ср. Почиваѣмъ сп, отмориваѣмся; отдыхаѣтъ, отпознаѣваться.

Отпознаѣвание, с. ср. отъ отпознаѣвамъ.

Отпознаѣмъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да сп починаѣ, да ся отморѣ.

Отпознаѣный, нъ, на, но, *прич. стр.* отъ отпознаѣ.

Отпознаѣтъ, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. — тѣный, *прич. стр.*

Отпознаѣтъ (да отпознаѣтъ), гл. д. 1) Познаѣмъ нѣкого да сп иде, да ся махне, да не пѣка нѣчто; отпознаѣвать, отпознаѣваться, выкаѣтъ. *Съ добро го отпраѣили.* 2) Познаѣмъ; посылать.

Радина майка мащѣа
Чѣсто на базаръ отхажда,
Стояву хабѣръ отпраѣа,
Да дойде Стоявъ джелѣпѣвъ,
Зачто ще Рада да бѣга. *Пѣс.*

Отпознаѣние, с. ср. отъ отпознаѣвамъ.

Отпознаѣтъ (да сп), ишь, — стѣлся, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да ся простаѣ, да ся простаѣ.

Отпознаѣвамъ (да ся отпознаѣтъ), гл. *взвр.* Простаѣмся; простаѣмся; простаѣмся.

Отпознаѣсь, кѣрко мѣла,
Отъ твоѣа мѣлый татко,
Отпознаѣсь, кѣрко мѣла,
Отъ твоѣ-тѣ мѣлѣ майкѣ. *Пѣс.*

Отпознаѣвамъ и отпознаѣвамъ (да отпознаѣмъ), гл. д. Отпознаѣвамъ.

Отпознаѣмъ, ишь, — шѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да отпознаѣмъ.

Отпознаѣмъ, отпознаѣмъ и отпознаѣмъ, нар. Най-напознаѣмъ, познаѣмъ всячко, познаѣмъ, познаѣмъ; сначала, сперва, на пѣвыхъ порѣхъ. *Отпознаѣмъ ми бѣше мѣчно, сега ся научѣхъ.*

Отпознаѣмъ и отпознаѣмъ (да отпознаѣмъ), гл. д. Нѣчто запрѣчено отпознаѣмъ; отпознаѣмъ, отпознаѣмъ; отпознаѣмъ. За-

прѣчило имѣ кожа-тѣ пѣгорѣ, напоѣло ги, послѣ имѣ ги отпознаѣло надолѣ. — мѣя, гл. *стр.* Бываѣмъ отпознаѣнъ.

Отпознаѣмъ, ишь, — чѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да отпознаѣмъ, да отпознаѣмъ. — чѣтый, *прич. стр.*

Отпознаѣмъ, нар. Отпознаѣмъ. *Не стой отпознаѣмъ. Глядай отпознаѣмъ си: ако ничто не намѣришь, барс не щѣшь ся спѣнешъ.*

Отпознаѣмъ, нар. за вѣмѣ: познаѣмъ познаѣмъ, познаѣмъ, отпознаѣмъ, отпознаѣмъ; прѣжде, сперва, сначала.

Отпознаѣмъ, — дѣнь и — дѣнь, дѣня, дѣня, пр. Что е отпознаѣмъ.

Отпознаѣмъ, отпознаѣмъ и отпознаѣмъ, 1) нар, Познаѣмъ насъ, на познаѣмъ мѣсто; познаѣмъ, познаѣмъ; впередъ, впередъ. 2) познаѣмъ. Познаѣмъ, познаѣмъ, познаѣмъ, познаѣмъ; передъ. *Махнѣся отпознаѣмъ очѣ-тѣ ми; съ глазѣ долѣй. Отпознаѣмъ лѣже, отпознаѣмъ драѣе. Отпознаѣмъ глади и маѣе, отпознаѣмъ грѣбѣ копаѣ. Отпознаѣмъ пѣче, отпознаѣмъ сѣче. Да тѣ назѣ Господъ отъ конѣ отпознаѣмъ, отъ волѣ отпознаѣмъ, а отъ Грѣбѣ отпознаѣмъ.*

Отпознаѣмъ и отпознаѣмъ (да отпознаѣмъ), гл. д. Запознаѣмъ нѣчто отпознаѣмъ; отпознаѣмъ, отпознаѣмъ; отпознаѣмъ, отпознаѣмъ. — мѣя, гл. *стр.* Бываѣмъ отпознаѣмъ.

Отпознаѣмъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да отпознаѣмъ, да отпознаѣмъ. — нѣтый, *прич. стр.*

Отпознаѣмъ, ешь, — шѣлъ, гл. д. свр. Да отпознаѣмъ, да отпознаѣмъ нѣчто познаѣмъ.

Отпознаѣмъ, ешь, — рѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣвамъ. Да махнѣмъ подпознаѣмъ-тѣ. — рѣтый, *прич. стр.*

Отпознаѣмъ и отпознаѣмъ (да отпознаѣмъ), гл. д. Волѣ или друго нѣчто, выпознаѣмъ въ кола, въ зарѣмъ, пуцаѣмъ; познаѣмъ, разпознаѣмъ, отпознаѣмъ; отпознаѣмъ, выпознаѣмъ, отпознаѣмъ. — мѣя, гл. *стр.* и *взвр.* Познаѣмъ, разпознаѣмъ, отпознаѣмъ. *Умѣмъ волѣ-тѣ, отпознаѣмъ плу-гѣ-тѣ.*

Отпознаѣние, с. ср. отъ отпознаѣмъ.

Отпознаѣмъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣмъ. — нѣтый, *прич. стр.*

Отпознаѣмъ (да отпознаѣмъ), гл. д. Отпознаѣмъ.

Отпознаѣмъ, с. м. Пуцаѣние, познаѣние, разпознаѣние, отпознаѣние.

Отпознаѣмъ, гл. уч. отъ отпознаѣмъ.

Отпознаѣмъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отпознаѣмъ. Да отпознаѣмъ. — нѣтый. *прич.* Отпознаѣмъ.

Отпознаѣмъ, с. м. 1) Отпознаѣмъ. 2) Дарѣ, дарѣ, подаѣние отъ Бога; дарѣ, дарѣ, та-

лѣнтъ, спосѣбность. *Толкова му далъ Гогнодь отпѹстѣж.*

Отпѹстѣж, ишь, — стилъ, *г.л. свр.* отъ отпѹщамь. Да отпѹстѣж. — *стеный, прич. стр.*

Отпѹшвамь и **отпѹшювамь** (да отпѹшѣж), *г.л. д.* На запущено махвамь зацѹщѣлѣж-тѣж; оттыкѣвамь · откѹпоривать, оттыкѣть. — *мси, г.л. стр.* Бывамь отпѹшенъ; оттыкѣвася.

Отпѹшваніе и **отпѹшюваніе**, *с. ср.* отъ отпѹшѣж.

Отпѹшѣж, ишь, — шиль, *г.л. свр.* отъ отпѹшвамь. Да оттыкѣж. — *щеный, прич. стр.* Оттыкѣхѣтый.

Отпѹщамь (да отпѹстѣж и да отпѹстѣж), *г.л. д.* Отпѹскамь: 1) Давамь волю да си иде; пушамь, оставямь; отпѹскаѣть. *Отпусти го да си врьви.* 2) Пушамь, не дръжѣж, оставямь. *Не го дръжка, а го отпустиж и то паднѣж.* 3) Пушамь нѣчто да попзтече, да излѣзе. 4) Давамь пѣкому пѣтѣ, отпѣрачамь да сп отиде, изваждамь; откѣзывать кому отъ чегѣ. 5) Нѣчто изопнѣжто направямь да е пѣслабо; разпѹщамь, отслабѣвамь, разслабѣвамь; отпѹскаѣть, опускѣть, отдаѣть. *Отпустиж вѣже-то.* 6) Давамь волю, пѣинъ да правп нѣкой какѣто ще; разпѹщамь, оставямь. 7) Дръжѣж нѣчто слабо, не го врьшѣж както трѣбѣва; оставямь, изоставямь, запемарнамь. *Отпустижлѣ е работѣ-тѣ си.* 8) Не стрижѣж, не рѣжѣж, пушамь, оставямь; отпѹскаѣть, отрѣщивать, отрощѣть. *Отпустиж брадѣж.* 9) Порастѣва мѣ нѣчто пѣго-лѣмо. *Отпустижлѣ коремѣж, бузѣж.* 10) Излиза отъ мене. *Отпѹща мирѣжмѣж, водѣж. — мси, 1) г.л. вѣзвр.* Пушамь, не ся дръжѣж о нѣчто, оставямь. *Отпустижлѣся отъ хоро-то.* 2) Не ся дръжѣж здраво, не сп глядамь работы-тѣ добрѣ; разпѹщамь. *Много ся е отпустижлѣж.* 3) Добывамь дръзѣсть, срьдце, ослобождамь, отварямь. *Той ся поотпустиж. Отпустижлѣся е като ножѣжмѣж вѣ огнѣж.* 4) Ставамь мягѣж, зѣмамь да ся тонѣж; отжидѣть. *Мазѣ-та ся е отпустижла.* 5) За врьмѣя-то: ставамь пѣ тощѣж, та зѣмамь да ся тонѣж; отдаѣть. *Врьмѣя-то ся отпустиж;* настѣла ѣттепелъ. 6) Не сѣмь толкова натѣжѣж, ослабѣвася; отдаѣтьсѣя. *Вѣже-то ся е отпустижлѣж;* верѣвка отдалѣсь. 7) *г.л. стр.* Бывамь отпѹстѣжѣть. — *Отпустижлѣж му е краѣж, зѣлѣ е да ся не грыжѣж за нѣчто, зѣлѣ е да шне, да ся весѣлѣ, да ся не срамуѣва.*

Отпѹщаніе, *с. ср.* отъ отпѹщамь и отпѹщѣж.

Отпѣкамь (да си), *г.л. ср. свр.* Да пѣкамь много, доволю; да ся напѣкамь; набрюзжѣтьсѣя.

Отпѣщамь и **отпѣщювамь** (да отпѣщѣж), *г.л. д.* Нѣчто запѣщѣно развалѣмь; разпѣщѣвамь, отпѣщѣвамь, обѹшвамь, отѹшвамь; отпѣщѣвать, отпѣщѣть. — *мси, г.л. стр* и *вѣзвр.* Разпѣщѣвася, отпѣщѣвася, отѹшвася.

Отпѣщѣж, ишь, — щиль, *г.л. свр.* отъ отпѣщѣвамь. Да разпѣщѣж, да отпѣщѣж. — *щеный, прич. стр.*

Отпѣвамь и **отпѣивамь** (да отпѣнѣж), *г.л. д.* 1) Нѣчто запѣнѣжто отбѣчамь; разпѣивамь, низпѣрагамь. *Отпѣж пушѣж-тѣж и го удари.* 2) Открадѣвамь, откѣчѣвамь, отпѣсамь; отпѣчѣть. — *мси, 1) г.л. вѣзвр.* Отбѣчѣвася, отпѣтамь, отпѣломь. *Сама ся пѣтка отпѣла* 2) *г.л. стр.* Бывамь отпѣнѣжѣть и отпѣть.

Отпѣж му ся ножеве,
Гѣнѣи срьдце удрижѣж,
Пѣтекожѣж пѣрѣжѣж крѣви. *Пѣс.*

Отпѣнѣж, ешь, — нѣлѣ, и отпѣхѣж, отпѣлѣж, *г.л. свр.* отъ отпѣвамь. — *нѣхѣтый и отпѣхѣтый, прич. стр.*

Отпѣвамь (да отпѣжѣж), *г.л. д.* 1) Пѣж нѣбѣому пѣсенъ, молитѣж; напѣвамь, изпѣвамь. *Отпѣж му аллилуѣж.* 2) Повтарямь пѣсенъ при пѣзаніе; припѣвамь. 3) (врьшѣвамь да пѣж; пропѣвамь, прочѣтамь. 4) Пѣж.

На третѣж-тѣж славѣй пѣе,
Славѣй пѣе, сѣнѣж отпѣва. *Пѣс.*

Отпѣваніе, *с. ср.* отъ отпѣвамь.

Отпѣивамь и **отпѣивамь** (да отпѣнѣж), *г.л. д.* Махѣвамь, обѣрамь на нѣчто пѣнѣж-тѣж, коѣжто правѣж, коѣж завѣрѣж. *Не отпѣнѣла мясѣ-то.* — *мси, г.л. стр.* Бывамь отпѣнѣнѣж.

Отпѣиваніе и **отпѣиваніе**, *с. ср.* отъ отпѣивамь.

Отпѣнѣж, ишь, — нѣлѣ, *г.л. свр.* отъ отпѣивамь и отпѣивамь. — *щеный, прич. стр.*

Отпѣнѣж, ешь, — нѣлѣ, *г.л. свр.* отъ отпѣивамь. — *нѣхѣтый и — нѣнѣхѣтый, прич. стр.*

Отпѣнѣж, ишь, — дѣлѣ, *г.л. свр.* отъ отпѣнѣжѣдамь. — *дѣнѣый, прич. стр.* Изпѣнѣхѣтый, прогѣнѣхѣтый.

Отпѣнѣжѣдамь (да отпѣнѣжѣж), *г.л. д.* Изпѣнѣжѣдамь, прогѣнѣивамь, изгонѣивамь, пропѣнѣжѣдамь; отпѣнѣивать, отгонѣять. *Аминѣжѣж бѣса не отпѣнѣжда.* — *мси, г.л. стр.* Бывамь отпѣнѣжѣдѣнѣжѣть.

Отпѣжѹвамь, *г.л. ср. свр.* Да отпѣжѣж, да трѣжнѣжѣж на пѣжѣж *Отпѣжѹва да-лѣжѣж пѣрѣжѣж море.*

Отпѣтый, тѣ, та, то, прич. стр. отъ отпѣнѣж.

Отрава, с. ж. в. отрѣва.

Отравнѣмъ (да отрѣвѣж), гл. д. Отровнѣмъ.

Отравнѣмъ (да отрѣвѣж), гл. д. Заровено нѣчто открывамъ; откопавамъ, отрывамъ, изравнѣмъ, отровнѣмъ; отрывать. — мся, гл. стр. Бывамъ отровенѣж; отконавѣмъ, изравнѣмъ.

Отравнѣне, с. ср. отъ отравнѣмъ.

Отрано, нар. Рано, некъсно, на врѣмя.

Отраствамъ и отрастувамъ (да отраствѣж), гл. д. Глядѣмъ, хранѣж нѣчто, доклѣ порасте; отглядѣмъ, отхранѣмъ; вырощать. — мся, гл. стр. Бывамъ отрастенѣж.

Отраствамъ и отрастнувамъ (да отрастнѣж), гл. ср. Ставамъ голѣмъ, израствамъ, порастѣмъ; вырастѣть.

Отрастнѣж, ешь, — нжлѣ, гл. свр. ср. отъ отраствамъ. Да израствѣж, да порастѣж, да израстнѣж, да порастнѣж.

Отраствѣж, ёшь, — рѣстохѣ, — рѣсълѣ, сла, сло, гл. свр. д. отъ отраствамъ. Да отглядѣмъ, да отхранѣж. — стѣнѣтый, прич. стр.

Отрѣкѣмъ, гл. мн-кр. отъ отрѣчѣнѣмъ.

Отрѣкѣж, чѣшь, — рѣкохѣ, — рѣкълѣ, кла, кло, гл. свр. отъ отрѣчѣнѣмъ.

Отри, нар. О три ката, вотри. Впрѣмѣи го отри.

Отрѣчѣмъ и отрѣчѣмъ (да отрѣчѣж), гл. д. Съ ринатѣ изчѣствамъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ; отрѣбѣтъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ. — мся, гл. стр. Бывамъ отрѣчѣнѣж.

Отрѣчѣж, ешь, — нѣлѣ, гл. свр. отъ отрѣчѣмъ. — натѣтый, прич. стр.

Отрѣчѣнѣмъ (да отрѣкѣж и да отрѣчѣж, отрѣкѣмъ), гл. д. 1) Отговарѣмъ; отвѣчѣтъ. 2) Повѣрѣмъ нѣкому, кога ми каже нѣчто; отрѣчѣмъ. 3) Не принимаемъ, не казваемъ за нѣчто, че е така, не ся съгласнавамъ съ нѣчто; отрѣкѣтъ, отрѣчѣтъ, отвѣчѣмъ. 4) Зарѣчѣмъ, накарѣмъ нѣкого да ся остави отъ нѣчто; зарѣкѣтъ, налагѣтъ зарѣкѣж. 5) Давамъ имя на дѣтя при крещеніи-то му; давати имя при крещеніи. 6) Нарѣчѣмъ, наряждамъ, казвамъ.

Колко смѣ, Божне-ле, рѣчь отрѣкла,

Толкозь здравіе, Божне-ле, въ тѣмъ кѣмъ.

— мся, 1) гл. свр. Нампрѣмъ причинѣж да не напранѣж нѣчто, ловѣж, чинѣж, хващѣмъ бѣхѣ, не смѣ съгласенѣж; отказѣмъ, отрѣчѣмъ; отказывѣмъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ, отрѣчѣмъ. 2) Правѣж зарѣчѣ, давамъ си думѣж да не правѣж вѣче нѣчто, покаяѣмъ, зарѣчѣмъ отъ нѣчто, сторѣмъ тѣмъ; зарѣкѣмъ,

давати обѣтъ. 3) гл. стр. Бывамъ отрѣчѣнѣж.

Отрѣчѣнѣне, с. ср. отъ отрѣчѣнѣмъ и отрѣчѣмъ.

Отрѣбѣмъ и отрѣбѣмъ (да отрѣбѣж), гл. д. 1) Избавѣмъ нѣкого отъ робство. 2) Пущѣмъ слугѣж да ми не слугѣва, че ся свѣрѣва гѣдинѣж-тѣ му.

Отрѣва, с. ж. Былка или друго нѣчто, отъ което, като ся наде, ся умира; отрова, отровачка, утрова, ядѣ, зѣхирѣж; отрава, ядѣ. За хилѣдо гостѣа, а за парѣ отрова, разѣла гостѣж-тѣ. — Кучѣшка отрова, растение отровачка.

Отровѣчка, с. ж. 1) Отрова. 2) Раст. модрицѣ.

Отровѣмъ и отрѣвѣмъ (да отрѣвѣж), гл. д. Отравѣмъ, отрывѣмъ.

Отрѣвѣмъ и отрѣвѣмъ (да отрѣвѣж), гл. д. Давамъ нѣкому отровѣж да ѣзѣ изпѣе или изѣде, та да умре, утравѣмъ, отравѣмъ; отравляѣтъ. — мся, гл. стр. и свзѣвр. Утравѣмъ, отравѣмъ; отравляѣтъ.

Отрѣвица, ум. ж. Малко отрова.

Отрѣвно бѣлье. Раст. *Atropa Belladonna*, разѣлѣнѣж, разѣленѣж, старо бѣлье: бѣдѣ красѣвица, бѣшенѣя ягода, корѣвѣж.

Отрѣвѣтый, — вѣнѣж и — вѣнѣж, вѣна, вѣно, пр. Что има отровѣж; отрѣвѣнѣж.

Отрѣвѣж, ишь, — вѣлѣ, гл. свр. отъ отрѣвѣмъ и отрѣвѣмъ. Да отрѣвѣж, да откопѣж; отрѣтъ. — вѣнѣтый, прич. стр. отрѣвѣтый.

Отрѣвѣж, ишь, — вѣлѣ, гл. свр. отъ отрѣвѣмъ, отрѣвѣмъ и отрѣвѣмъ. Да отрѣвѣж, да утравѣж; отравѣтъ. — вѣнѣтый, прич. стр. Утравѣнѣж; отравѣнѣнѣж.

Отрѣвѣнѣмъ (да отрѣвѣж), гл. д. в. отрѣвѣмъ.

Отрѣдѣмъ и отрѣдѣмъ (да отрѣдѣж), гл. д. Напранѣмъ родѣж, родинѣж да ся скарѣтъ, да ся намрѣзѣтъ. Ты глядашь да мя отрѣдишь отъ сѣстрѣж ми. — мся, 1) Скарѣмъ, намрѣзѣмъ съ родинѣж-тѣ си, та не живѣмъ съ тѣхѣ. 2) За старѣж женѣж, кога прѣстане да ражда. Она ся отрѣдила.

Отрѣдена жѣна. Жѣна, что не ражда вѣче.

Отромѣмъ и отромѣмъ (да отромѣж), гл. д. Отговарѣмъ; отвѣчѣтъ.

Отромѣнѣж, ишь, — нѣлѣ, гл. свр. отъ отромѣмъ и отромѣмъ. Да отговорѣж.

Отромѣмъ и отромѣмъ (да отромѣж), гл. д. Съ ронѣне махѣмъ; изронѣмъ, разронѣмъ. — мся, гл. стр. Бывамъ отронѣнѣж.

Отромѣж, ишь, — нѣлѣ, гл. свр. отъ отромѣмъ. Да изронѣж, да оронѣж. — нѣнѣтый, прич. стр.

Отročя, с. ср. Новородено малко дѣтя; дѣтенце, мѣничко, рожба.

Отрошѣхъ, ишь, — шѣлъ, гл. свр. отъ отрошѣвамъ. Да изтрошѣхъ. — *шѣный, прич. стр.* — *Отрошенъ съмъ*, като да съмъ понастыналъ, та не ми е добрѣ.

Отрошѣвамъ (да отрошѣхъ), гл. д. Трошѣхъ, потрошавамъ нѣчто о друго, отоколо; изтрошавамъ, очюпвамъ. *Отрошилъ свѣци-тъ. Отрошилъ му гъ по глапъ-тъ.* — *мся, гл. стр.* Бывамъ отрошенъ.

Отрунамъ, гл. свр. отъ отру́ивамъ. Да затрунамъ, да завалѣхъ. — *нантый, прич. стр.* Затрупантый, заваленый. *Отрупанъ съ работъ, пма много работъ, много работа го чака; завалѣнъ работою.*

Отру́ивамъ и **отру́ивувамъ** (да отру́ивамъ), гл. д. Натру́ивамъ съ нѣчто отъ вси страны; затру́ивамъ, заваламъ. *Отру́ивахъ го съ сѣно.* — *мся, гл. стр.* Бывамъ отру́иванъ.

Отру́и́хъ и **отру́ивамъ**, ешь, гл. д. свр. Да отровѣхъ, да утровѣхъ; отравить.

Попыталъ Стоанъ бѣлж Бонажъ,
Стоанъ жъ пытать, братъ жъ недавать,
— Отруй брата ти, бѣла Бонано,
Отруй брата ти, земли ме мене,
— Отруло бы го, Стоане море,
Отруло бы го, нѣмамъ со что. *Пѣс.*

Отрѣ́ивамъ и **отрѣ́ивамъ** (да отрѣ́ивъ), гл. д. 1) Съ рѣванне отдѣламъ; отхапвамъ; откѣсывать. *Земли, та си отрѣви и тѣ малко.* 2) Изскубамъ, изтрѣгвамъ, изваждамъ. *Не можешъ го отрѣвешъ изъ рѣцѣ-тъ му.* 3) Избавямъ, отнимаю, отнимамъ, откѣивамъ; освобождать, спасать, отнимать. *Едвамъ го отрѣвамы отъ хайдуци-тъ.* — *мся, 1) гл. възвр.* Избавямся, отнимамся, отнимамся; освобождаться, спасаться, отниматься. *Не можемъ да ся отрѣвемъ отъ оберници.* 2) Избавямся, отръсамся, отплитамся, откачамся, откѣсамся, куртулисамся; отвязывать, отплетаться, отбиваться. *Слава Богу, отрѣвася и отъ него.* 3) гл. стр. Бывамъ отрѣванъ. — **Отрѣва ми**, гл. безл. Отнима ми, износи ми. *Не ми отрѣва да го дамъ.*

Отрѣ́иванне и **отрѣ́иванне**, с. ср. отъ отрѣ́ивамъ и отрѣ́ивамся.

Отрѣ́ви-душѣвци, с. м. мн. Конто избавлять, конто отнимать нѣкого. *Пристиги-къ жъ отрѣви-душѣвци, та го избави жъ отъ душманъ, да го не погубятъ.*

Отрѣ́ивъ, ешь, — вѣлъ, гл. свр. отъ отрѣ́ивамъ и отрѣ́ивамъ. — *вантый, прич. стр.*

Отрѣ́ивамъ, гл. свр. отъ отрѣ́ивамъ. — *кантый, прич. стр.*

Отрѣ́ивамъ и **отрѣ́ивувамъ** (да отрѣ́ивамъ), гл. д. 1) Съ трѣканне изчиствамъ, махамъ.

2) Съ трѣканне поврѣждамъ, разваламъ; изтрѣивамъ, изтрѣивамъ; подтирать, перетирать. 3) Изтрѣивамъ, охлузvamъ, излизvamъ, олизvamъ, изидамъ; обтирать. — *мся,*

1) гл. възвр. Съ събирание съ людие опитомнавамся, ставамъ опытенъ, научвамся на добро владане; одѣивамся, обигравамся, приучвамся, изтрѣивамся, натрѣивамся; обтираться, натерѣться, натѣриваться, натерѣть, наболтаться, наблосниваться. 2) За платъ на дрѣхъ: изтрѣивамся, охлузvamся, излизvamся, олизvamся, олокvamся, излокvamся, озѣивамся, изидамся; изиашиваться. *Ходи съ отрѣиваны рѣжавъ.* 3) гл. стр. Бывамъ отрѣиванъ.

Отрѣ́иванне и **отрѣ́ивуванне**, с. ср. отъ отрѣ́ивамъ и отрѣ́ивамся.

Отрѣ́ивка, с. ж. Отрѣ́ивка.

Отрѣ́ивамъ (да отрѣ́ивъ), гл. д. Изтрѣивамъ, обрусвамъ, обръивамъ, обръивамъ; отирать, обтирать. — *мся, гл. възвр. и стр.* Изтрѣивамся, обрусвамся, обръивамся, обръивамся; отираться, обтираться.

Отрѣ́ивамъ (да отрѣ́ивъ), гл. д. Отравямъ, отроввамъ, изроввамъ; отрывать.

Отрѣ́ивамъ (да отрѣ́ивъ), гл. д. Зивамъ меда на кошеръ.

Отрѣ́иванне, с. ср. отъ отрѣ́ивамъ.

Отрѣ́ивка, с. ж. Отрѣ́ивка.

Отрѣ́ивникъ, с. м. Крыпа обрусъ.

Отрѣ́ивъ, с. м. Отраванне лоза-та пролѣтъ; отгребъ.

Отрѣ́ивамъ (да отрѣ́ивъ), гл. д. Съ рыганне, съ урыганне изкарвамъ изъ стомаха си нѣчто; отрыгать. — *мся, гл. възвр.* Отрыгамъ, урыгвамся.

Отрѣ́ивъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отрѣ́ивамъ. Да ся урыгъ; отрыгнуть.

Отрѣ́ивамъ, гл. свр. отъ отрѣ́ивамъ. Да изрѣивамъ, да издѣивамъ; отнихать, отнихнуть, оттолкнуть.

Отрѣ́ивамъ и **отрѣ́ивувамъ** (да отрѣ́ивъ и да отрѣ́ивамъ), гл. д. 1) Съ рытанне оттыкамъ, отвьгамъ; изрѣивамъ, издѣивамъ; оттѣлковать. 2) Отвьгамъ, наущамъ, зарѣивамъ, изоставямъ; окѣивать, обрѣивать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ отрѣиванъ.

Отрѣ́иванне и **отрѣ́ивуванне**, с. ср. отъ отрѣ́ивамъ.

Отрѣ́ивъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отрѣ́ивамъ. — *нѣтый, прич. стр.*

Отрѣ́ивъ, ешь, — рѣлъ, гл. свр. отъ отрѣ́ивамъ. — *рѣтый, прич. стр.*

Отрѣ́ивамъ (да отрѣ́ивъ), гл. ср. Изтрѣивамъ въ 2-то знаменованне; отръивамъ.

Отръпѣж, ешь,—пѣлъ, *гл. свр.* отъ отръпѣвамъ. Да изтрыпѣж, да отръпѣж, да отръпѣж.

Отръпѣж, ешь,—налъ, *гл. ср. свр.* Да отръпѣж.

Отръпѣвамъ и **отръпѣнувамъ** (да отръпѣж), *гл. ср.* Отръпѣвамъ.

Всѣ пощѣ си ми на рѣжжѣ лѣжало,
Та ми рѣжа, моме, отръпѣжла,
Та не можѣ на конѣ да ся качѣж
Сестры сѣж ми на конѣ качилѣ. *Пѣс.*

Отръпѣж, ешь,—пѣлъ, *гл. свр.* отъ отръпѣвамъ. Да отръпѣж.

Отръсѣвамъ (да отръсѣж), *гл. д.* Отръсѣвамъ.

Отръсѣный, пѣ, на, но, *пр.* Отръсѣный.

Отръсѣнакъ, с. м. Вѣтна отръсѣна отъ руно-то.

Отръсѣный,—сѣнь п —сѣнь, сна, сно, *пр.* Отръсѣный: 1) Бодрый, събуденый, окореный, опереный, оперченый; бодрый. 2) Събуденый, умный, окореный, отвореный, ачикгнозъ; смѣтливый, догадливый, умный, оборотливый.

Отръсѣж, ишь,—силь, *гл. свр.* отъ отръсѣнамъ, отръпѣнамъ и отръсѣвамъ. —сѣный, *прич. стр.*

Отръсѣнамъ и **отръпѣнамъ** (да отръсѣж), *гл. д.* 1) Друсамъ, трясѣж нѣчто за да надне; отръсѣтъ, отръхивать. 2) Нѣчто прашно отупѣвъ. —мѣя, 1) *гл. възвр.* Друсамъ, трясѣж, бѣжѣся за да ся очистѣж отъ прахъ, отъ друго нѣчто; отръсѣтъся, отръхиваться, обколѣчиваться, встрепенуться. 2) Отдумѣвамъ. *Отръси му ся като кучѣ отъ росѣж.* 3) Избавѣмамъ, отръвѣвамъ. *Отръсѣся отъ тѣжѣ работѣж.* *Отръсѣся като кучѣ отъ пѣздерѣ.* 4) Дохождамъ на себе-си, зимаж да вырѣжѣ, завзимаж, завръщамъ, замогѣмамъ, оправѣмамъ, даврандисѣмамъ; неправѣтъя, оправѣтъся, обмогѣтъся, омогѣтъся. *Дѣтя-то ся отръси, оздравѣ.* 5) *гл. стр.* Бывамъ отръсѣнъ. —*Отръсѣжжѣ му праха, бѣжжѣ го.* —*Отръсѣся като кучѣ отъ росѣж, оправдалѣся.*

Отръсѣване и **отръпѣване**, с. ср. отъ отръсѣнамъ.

Отръбѣвамъ и **отръбѣнамъ** (да отръбѣж), *гл. д.* 1) Изчѣствамъ, очѣствамъ, парѣждамъ, изгѣтѣвамъ, изтрѣбѣвамъ, разтрѣбѣвамъ; убѣрѣтъ, очѣщѣтъ. *Отръбѣи клѣжжѣ-тѣж.* *Отръбѣила булка-та единѣна клѣжѣ, а въз друѣга ся намѣстѣила.* 2) Прѣмахвамъ, доврѣшамъ, изкорѣнавамъ, изморѣнавамъ, изадамъ, очѣствамъ, изтрѣбѣвамъ; истребѣтъ, переводѣтъ, подбѣрѣтъ. *Отръбѣи го.* 3) Обирамъ, ограбѣвамъ, окрадѣвамъ, очѣствамъ; воровѣтъ, окрадѣвать, облупѣтъ, обдираѣтъ, отерѣбѣливать, очѣщѣтъ, охолѣщи-

вать. 4) Изтрѣбушѣвамъ, изтрамбушѣвамъ, изкорѣнавамъ, очѣствамъ, корѣжжѣ животно; потрошѣтъ. *Заклѣла кокошѣжжѣ-тѣж и ѣж отръбѣила.* 5) Само въ *свр. видѣ*: Да омѣжжѣ, да одръзамъ, да одръцамъ; обмѣжжѣтъ. —мѣя, 1) *гл. възвр.* Махвамъ, очѣствамъ, отивамъ си, разотѣнамамъ, разпрѣсѣвамъ. *Калабалѣжжѣ-тѣж не ся е още отръбѣилѣ.* 2) Не оставамъ вѣче, привръшамъ, доврѣшамъ, свръшамъ, обирамъ, очѣствамъ; истребѣтъся, переводѣтъся. 4) Оставамъ безъ парѣ, изхарѣвамъ, чѣто сѣмъ имѣлъ, обирамъ; обездѣнежѣтъ. *Отръбѣилѣ сѣмъ ся до парѣж.* 5) *гл. стр.* Бывамъ отръбѣнъ.

Отръбѣване и **отръбѣване**, с. ср. отъ отръбѣвамъ и отръбѣнамъ.

Отръбѣка, с ж. 1) Кѣсѣ платѣ вѣхѣ за изтрѣване нѣчто; отръвѣлка, отръвка, брѣсалка, брысалка, брышка, омѣвка, помѣвка, пачавра; подѣтка, обѣтка, трѣбка. *Ии пѣшѣ Петко съ мѣжжѣ-тѣж (барѣбарѣ Петко съ хора-та) и отръбѣка му на поаса.* 2) Прѣтъ съ отръбѣж на единѣна си край за метѣне съ него пѣшь; пометѣ, трѣбка, пана. 3) Опрягѣж, скутале, прѣстѣлка.

Отръбѣница, *ум. ж.* отъ отръбѣка.

Отръбѣж, ишь,—биль, *гл. свр.* отъ отръбѣвамъ и отръбѣнамъ. —бѣный, *прич. стр.*

Отръбѣнамъ (да отръбѣж), *гл. д.* Отръбѣнамъ.

Отръбѣнамъ, *вм. отврѣнамъ*

Отръбѣжжѣ, ешь,—рѣзахъ, *гл. свр.* отъ отръбѣвамъ. —рѣзаный, *прич. стр.*

Отръбѣвамъ и **отръбѣзувамъ** (да отръбѣжжѣ), *гл. д.* 1) Съ рѣзанѣ отдѣламъ; прѣрѣзвамъ, отсѣчамъ, открѣцамъ; отръбѣвать, отсѣжѣвать. *Отръбѣи ми парѣж ѣлѣбѣ.* 2) Заколѣвамъ, отсѣчамъ; отрубѣтъ.

Главѣжжѣ щѣ ти отръбѣж

Като на агѣ герѣвѣско. *Пѣс.*

3) Прѣрѣзвамъ, прѣсѣчамъ, прѣграждамъ, прѣпрѣзвамъ; перѣрѣзывать. *Отръбѣзали му пѣтѣа.* 4) Изведѣжжѣ казвамъ, рѣшѣнамъ за нѣчто какъ да стане; отсѣчамъ. —мѣя, *гл. стр.* Бывамъ отръбѣзанъ. —*Ии двама-та (братѣ) сѣж отъ едно платѣно отръбѣзани, и двама-та сѣж еднакѣвы, съ единѣж характерѣ.* —*Отръбѣзѣлѣ му куй-рука, далѣ му да разберѣ, направѣлъ да разберѣ, чѣ пѣма да стане, какѣто ся нему иска.* —*Отръбѣзали му рѣжѣ-тѣж, чѣ ги прилѣпили отзадѣ му.* *Отръбѣзали му крѣпле-то съ трѣгонѣж.* *Отръбѣжи му нокте-то, дорѣ е мѣло.* *Отръбѣжи на свиѣж зурѣжжѣ-тѣж, та пакъ си ровѣ.* *Дѣсѣтъ отмѣрѣвай, едно отръбѣвай.* *Зачѣто ли баба-та не ти е отръбѣзала главѣж-*

тѣхъ вмѣсто пѣна! Да е знавала баба-та, че щешъ си такъвъ, отрѣзала бы ти главѣ-тѣ, а не пѣна.

Отрѣзване и **отрѣзуване**, с. ср. отъ отрѣзвань.

Отрѣзѣвамъ (да отрѣзѣжъ), гл. ср. Из-трѣзвамъ, изтрѣзѣвамъ, изтаврѣзвамъ. ута-врѣзвамъ; вытрѣзвляться, отрезвляться.

Отрѣзѣжъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отрѣзѣвань.

Отрѣшвамъ и **отрѣшювамъ** (да отрѣшжъ), гл. д. Отврѣзвамъ, отвязывамъ, разврѣзывамъ; отвязывать, отрѣшять.

Дѣвойка му ся моляше:
Татарчя, црѣно Арапчя,
Отврѣжи ми гы рѣцѣ-въ,
Отрѣши ми гы очи-въ,
Прѣдъ прѣвѣж да ся прѣкрѣстж. Пѣс.

Отрѣшжъ, ишь, — шиль, гл. свр. отъ отрѣш-вань. Да отврѣжжъ. — шеный, прич. стр.

Отрядвамъ, в. отряджамъ.

Отрядный, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, пр. Който си отряда работѣ-тѣ; урядный; акуратный, точный.

Отрядомъ, нар. Отъ всѣхъ страны, отовсякъдѣ, отрядѣ, отовсѣду; отовсѣду.

Тѣрахъ ми тя, Марине,
Оттукъ, оттамъ, отрядомъ,
Нидѣ майка не ти даде,
Не тебе тя срьдце трѣгнж. Пѣс.

Отряджъ, ишь, — дѣлъ, гл. свр. отъ отрядж-данъ. — дѣный, прич. стр.

Отряджамъ (да отряджъ), гл. д. 1) Сврѣ-шамъ нѣчто за да пзлѣзе отъ ряда; отбы-вать очередь. *Отрядилъ одного, сврѣшихъ му работѣ-тѣ да си иде.* 2) Наряджамъ, рѣшамъ, натѣкнамъ, утѣкнамъ да ста-не нѣчто; полагать, постановлять. *Бацъ му отрядилъ така да стане.* 3) Наряд-жамъ, турнамъ, настанамъ, утврѣждавамъ, натѣкнамъ за нѣчто, за нѣкакъ работѣ; назначать, опредѣлять, отряджеть. *Отря-дили го на тѣхъ работѣ.* — мси, 1) гл. възвр. Минувамъ си, пзкарвамъ си ря-да, сврѣшамъ работѣ-тѣ, та пзлизамъ отъ ряда; отбывать очередь. 2) гл. стр. Бы-вамъ отрядень.

Отряджане, с. ср. отъ отряджамъ.

Отржжъ, нар. Въ изреченіе: *иде ми от-ржжъ*, могъ, умѣжъ, знажъ какъ да подхва-нжъ; удаваться. *Не му иде работа-та отржжъ*, ако и да иска да направъ нѣчто, не може.

Отсѣмний, — мнь и — мень, мня, мне, и **Отсѣмниий**, — шнь и — шень, шня, шне, пр. Что е отсамъ.

Отсѣмъ, нар. Отъ тѣхъ странъ; по сѣу сто-рону. *Дойди, мими отсамъ.*

Отсѣчанъ (да отсѣжъ), гл. д. Отсѣчанъ.

Отсѣбрѣ, нар. Отгорѣ.

Отсѣдѣлѣ, нар. Отдолѣ

Отсѣбвамъ (да отсѣбжъ), гл. д. *Отсѣбвамъ нѣкого отъ себя*, избавямся, отрѣбамся, откачямся отъ него.

Отсѣбжъ, ишь, — билъ, гл. свр. отъ отсѣб-вань.

Отсѣга, нар. За напрѣдъ, за пататакъ, от-нынѣ, отсѣнова; отнѣнѣ.

Ся наймъ еденъ црѣтъ Арапинъ,
Испаднжъ прѣдъ царя ся поклони:
Чесуитый царѣ отсѣга довѣка,
Еа сѣмъ вриденъ Марка живѣ да хватж. Пѣс.

Отсѣнова, нар. Отсѣга.

Отсѣтнѣ, нар. Относѣлѣ.

Отсѣчанъ и **отсѣчанъ** (да отсѣжъ), гл. д. 1) Съ сѣчеве отрѣзvamъ; отбаскvamъ; осѣкать, отрубать, отнимать, отсѣживать, отмахнуть, оттягивать, отсѣсывать. *Отсѣкохъ си прѣста. Бравда главѣ-тѣ да му отсѣче! Бравъ ми е; бравда му главѣ-тѣ отсѣкла!* 2) Отъ металъ правѣхъ пары или друго нѣчто съ образы; вы-чеканивать, вытиснять. 3) Чпнжъ, стру-вамъ, хващамъ. *Толкова отсѣче стока-та, толкова хванж.* 4) Рѣшамъ, ури-чанъ, опрѣдѣламъ, отбивамъ, отрѣзvamъ; опредѣлять, рѣшать. *Отсѣкохъ ми така да стане Отсѣкли сватба-та да ста-нѣ слѣдъ двѣ недѣли.* 5) Изведнжжъ каз-vamъ нѣкому, че не быва нѣчто да стане; отказать на отрѣзъ. *Каза го като съ бравдж да го отсѣче; сказалъ что топо-ромъ отрубилъ. Ако сѣмъ рекълъ, не сѣмъ отсѣклъ. Зинж, та продума; рече, та отсѣче.* — мси, 1) гл. възвр. Прѣсичамся, омалѣвамъ, отпадамъ, отмалѣвамъ (за рѣ-цѣ и крака); отниматься. *Осѣкохъ ми си крака-та.* 2) гл. стр. Бывамъ отсѣ-ченъ.

Отсѣчаніе и **отсѣчаніе**, с. ср. отъ отсѣ-чанъ.

Отсѣчанъ и **отсѣкѣвамъ** (да отсѣкѣжъ, да отсѣкѣнжъ, отсѣкѣнvamъ), гл. ср. 1) Съ ска-чаніе отивамъ, отмѣтамся, отврѣгамся на странѣ отъ нѣчто; отврѣчанъ; отсѣки-вать, отпирѣгивать, отпирѣдывать, отпирѣ-дять. 2) гл. д. Прѣскочено прѣскачанъ на противнѣ-тѣ странѣ, противоположно на прѣскачанъ. *Прѣскочишь ли нѣкого, трѣб-ва да го отскочишь, за да порасте.* 3) Брѣзо, за малко врѣмя отивамъ до нѣкъдѣ; прѣскачанъ. *Доклѣ пладнѣтъ овцѣ-тѣ, азъ да отскокнж до село-то.*

Отсѣкѣнvamъ, гл. уч. отъ отсѣкѣнжъ.

Отсѣкѣнжъ, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ от-сѣканъ и отсѣкѣвамъ. Да отсѣкѣжъ.

- Отско́къ**, с. м. Отскачаніе на странѣ отъ нѣчто; отско́къ.
- Отско́ро**, нар. Неодавна, отъ прѣди малко; недавно.
- Отско́чиж**, ишь, — чиль, гл. свр. отъ отска́чямъ и отско́квямъ. Да отскокнѣж.
- Отскрѣ́ивамъ** (на отскрѣ́иѣж), гл. д. Открывамъ, отвивамъ; откыва́ть.
- Отскрѣ́иѣж**, ешь, — риль, гл. свр. отъ отскрѣ́ивамъ. Да откывѣж. — *рытый, прич. стр.*
- Отску́бамъ**, гл. свр. отъ отску́бвямъ. — *бантый, прич. стр.* Оскубаный.
- Отску́бвямъ** и отску́бнувамъ (да отску́бнѣж, да отску́бамъ), гл. д. Съ скубаніе измѣквямъ; оскубвямъ, оттрывамъ.
- Отску́бнѣж**, ешь, — нжль, гл. свр. отъ отску́бвямъ. Да оскубнѣж. — *нхтый, прич. стр.*
- Отскѣ́ивамъ** и отскѣ́инувамъ (да отскѣ́пнѣж), гл. ср. Ставамъ скѣпъ, качвямся, оскѣпвямъ; подорожа́ть. *Жито-то отскѣпнѣж.*
- Отскѣ́пнѣж**, ешь, — нжль, гл. свр. отъ отскѣ́ивамъ. Да оскѣпнѣж, да ся покачѣж.
- Отсла́бвямъ** и отсла́бнувамъ (да отсла́бнѣж), гл. ср. 1) Ставамъ по-слабъ, отслабѣвямъ, ослабвямъ, изнемогаюмъ, отпадаюмъ, чмаюмъ, разглобляюмся. *Отслабнѣжѣж, не можѣж вѣче.* 2) Ставамъ по-малѣкъ, западаюмъ, падаюмъ, ослабвямъ; отдава́ть. *Студѣж тѣж отслабнѣж. Трѣговица-та отслабнѣж.*
- Отсла́бвямъ** и отсла́бнѣж (да отсла́бнѣж), гл. д. Стягнуто отпушамъ да стане по-слабо; ослабвямъ, разслабвямъ, разпушамъ; отпуска́ть. *Да отслабнѣж колана на конна. — мѣя, 1) гл. възвр. Разслабляюмся, ослабляюмъ, отпушамся, разпушамся. 2) гл. стр. Бывамъ отслабенъ.*
- Отсла́бваніе** и отсла́бнуваніе, с. ср. отъ отсла́бвямъ и отсла́бнувамъ.
- Отсла́бваніе** и отсла́бнѣніе, с. ср. отъ отсла́бвямъ и отсла́бнѣж.
- Отслаби́вямъ** (да отслаби́иѣж), гл. ср. Отслабѣвямъ.
- Отслаби́иѣж**, ешь, — нѣль, гл. свр. отъ отслаби́вямъ. Да отслабѣжѣж.
- Отсла́бнѣж**, ешь, — нжль, гл. ср. свр. отъ отсла́бвямъ, отсла́бнувамъ. Да ослабнѣж, да отслабѣжѣж.
- Отслабѣ́вямъ** (да отслабѣ́иѣж), гл. ср. Отслабвямъ, отслабнувамъ, отслаби́вямъ.
- Отслабѣ́иѣж**, ешь, — бѣль, гл. свр. отъ отслабѣ́вямъ. Да отслабнѣж, да отслаби́иѣж.
- Отсла́бнѣж**, ишь, — билъ, гл. свр. отъ отсла́бвямъ и отсла́бнѣж. Да ослабнѣж. — *бенный, прич. стр.*
- Отсла́бнѣж** (да отсла́бнѣж), гл. д. Отслабвямъ.
- Отслонѣ́ж** (да ся), ишь, — ниль, гл. възвр. свр. Да ся отмахнѣж отъ нѣчто, на което съмъ ся подирѣль; отслонѣ́ться.
- Отспѣ́ивамъ** си (да си отспѣ́иѣж), гл. ср. Спѣж много, доволюж; наспѣивамся; насыпѣ́ться, отспѣ́нѣ́ться.
- Отспрѣ́отива**, нар. Насрѣщѣж, отерѣщѣж. *Ви-дѣль отспротива на еднѣж рудинѣж огнь.*
- Отспѣ́иѣж** (да ся), ишь, — спаль си, гл. свр. отъ отспѣ́ивамъ си. Да ся наспѣж.
- Отсра́мѣж** (да ся), ишь, — миль, гл. свр. отъ отсра́мѣвямся.
- Отсра́мѣвямся** и отсра́мѣямся (да ся отсра́мѣж), гл. възвр. Възблагодаривамъ, от-връщамъ нѣкому за нѣчто, отплащамъ, отплащамся; отблагодарѣ́ть, отдѣрива́ть, воз-дава́ть, отслужива́ть.
- Отсрѣ́бамъ**, гл. свр. отъ отсрѣ́бвямъ.
- Отсрѣ́бвямъ** и отсрѣ́бувамъ (да отсрѣ́бамъ), гл. д. Срѣбамъ отъ нѣчто да остане по малко; отхлѣбыва́ть.
- Отсрѣ́двямся** и отсрѣ́дувамся (да ся отсрѣ́дѣж), гл. възвр. Минува ми срьдина-та, не ся срьдѣж вѣче; прѣсрѣдвямся.
- Отсрѣ́дѣж** (да ся), ишь, — диль, гл. свр. отъ отсрѣ́двямся. Да ся прѣсрѣдѣж.
- Отсрѣ́щнѣ́тый**, — щѣнь и — щѣнь, щна, щно, пр. Что е отсрѣщѣж; насрѣщнѣ́тый, отупрѣ́щнѣ́тый.
- Отсрѣ́щѣж**, нар. На срѣщнѣж-тѣ странѣ, отъ срѣщнѣж-тѣ странѣ; отспротива, насрѣщѣж, отупрѣ́жѣж; напротивъ. *Чюся гласѣж отсрѣщѣж. Минѣж отсрѣщѣж.*
- Отсто́иѣж**, ишь, — стоиль, гл. свр. отъ отсто́и́вямъ.
- Отсто́и́вямъ** и отсто́и́ямъ (да отсто́иѣж), гл. ср. 1) Обстоивамъ. 2) Посрѣщамъ и изпращамъ, служѣж, чрьнѣж, гошавамъ гостіе. *Отстопажѣж на гостіе-то. Научисѣж свѣ-кру да отстоишь.*
- Отстраи́ж**, като нар. Ненаправно, не отпрѣдъ; побочно.
- Отстраи́иѣж**, ишь, — ниль, гл. свр. отъ отстраи́ивамъ. — *пѣнѣ́тый, прич. стр.*
- Отстраи́ивамъ** (да отстраи́иѣж), гл. д. Мах-вямъ, отбивамъ на странѣ; отсторѣ́ива́ть, отсторонѣ́ть, отстраи́ть, отворѣ́ива́ть. — *мѣя, 1) гл. възвр. Махвямся, тяглься на странѣ, отбивамся; отсторѣ́ива́ться. 2) гл. стр. Бывамъ отстраненъ.*
- Отстраи́иваніе**, с. ср. отъ отстраи́ивамъ.
- Отстри́гвямъ** и отстри́жнѣж (да отстри́гѣж и да отстри́жнѣж), гл. д. Съ ножици отрѣ́звямъ косѣж, вльнѣж, козинѣж; изстриг-вямъ, отстрыгвямъ; отстрига́ть. — *мѣя, гл. стр. Бывамъ отстриганъ.*
- Отстри́гѣж**, жѣшь, — рѣгохъ, — рѣгль, гл., гла, гл. свр. отъ отстри́гвямъ и отстри́-

жнѣмъ. — рѣгантый, прич. стр. Отстриженый.

Отстрижѣжѣ, ешь, — рѣгохъ, — рѣгъль, гла, гла, гл. свр. в. отстрижѣжѣ. — жѣнтый, прич. стр. Отстригантый.

Отстрижѣжѣмъ, в. отстрижѣжѣмъ.

Отстрижѣжѣмъ и отстрижѣжѣмъ (да отстрижѣжѣ), гл. д. Съ стрѣгнѣе отмахивамъ.

Отстрижѣжѣмъ, ешь, — стрѣгъль, гл. свр. от отстрижѣжѣмъ и отстрижѣжѣмъ. — стрѣгантый, прич. стр.

Отстрижѣжѣмъ и отстрижѣжѣмъ (да отстрижѣжѣ и да отстрижѣжѣ), гл. д. Отстрижѣжѣмъ.

Отстрижѣжѣмъ, в. отстрижѣжѣмъ.

Отстрижѣжѣмъ, с. ж. Който ся е отстрижѣжѣмъ отъ нѣкого, отъ нѣчто; отстрижѣжѣмъ.

Отстрижѣжѣмъ, с. ж. Който ся е отстрижѣжѣмъ отъ нѣкого, отъ нѣчто; отстрижѣжѣмъ.

Отстрижѣжѣмъ, ишь, — пиль, гл. свр. от отстрижѣжѣмъ и отстрижѣжѣмъ. — пеный, прич. стр.

Отстрижѣжѣмъ и отстрижѣжѣмъ (да отстрижѣжѣмъ), гл. ср. и д. 1) Врѣщамъ назадъ, отивамъ отдѣто съмъ дошѣль; махивамъ; отступать, отходить, отшѣгивать, отхлѣнуть. 2) Отклонивамъ, отбивамъ, не врѣжъ по...; отступать. 3) Застѣпено, настѣпено нѣчто оставямъ свободно, вдигамъ си отъ него крака. *Настѣпиль си полж-тъ ми, та жъ отстѣпи.* 4) Давамъ нѣкому нѣчто, той да го влада; уступать. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отстѣпенъ.

Отсѣжѣмъ и отсѣжѣмъ (да отсѣжѣмъ), гл. д. 1) Насукано разсѣжѣмъ; отмотавамъ, отивамъ; отивать, откѣрѣчивать, разиѣчивать. 2) Всукано, завито, усукано изваждамъ; отсѣжѣмъ. 3) Отивамъ, отпрѣтивамъ, отпрѣчивамъ; отсѣжѣмъ, отворѣчивать, отгибать. 4) Отговаривамъ насрѣжѣ, отврѣщамъ. *Добрѣ му отсука.*

Отсѣжѣмъ и отсѣжѣмъ. нар. 1) Сутренѣжѣ, сутренѣжѣ, заранѣ; утромъ. 2) Озарана, отозарана.

Отсѣжѣмъ, ешь, — сукахъ, гл. свр. от отсѣжѣмъ. — сукантый, прич. стр.

Отсѣжѣмъ и отсѣжѣмъ (да отсѣжѣмъ), гл. д. 1) Съ сыпване оттурямъ, отбавямъ; отсыпѣмъ. 2) Сыпвамъ колкото трѣбна въ другъ сѣдъ; отсыпѣмъ, отмѣривать. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отсыпанъ.

Отсѣжѣмъ, ешь, — палъ, гл. свр. от отсѣжѣмъ. — наный, прич. стр.

Отсѣжѣмъ, ешь, — нѣжъ, гл. ср. свр. Да прѣсѣхнѣжѣ, да изсѣхнѣжѣ, да прѣстанѣжѣ; изсѣхнѣжѣ. *Пуста му чѣшма бѣше отсѣхнѣжѣ: какъжѣ не какъжѣ.*

Отсѣжѣмъ (да отсѣжѣмъ), гл. д. Съ сѣнанѣе чистѣжѣ нѣчто като го прѣкаривамъ прѣзъ си-

то, рѣшето и пр.; высѣвать, отсѣвать, подсѣвать. *Отсѣвалъ си брашно-то, сврѣшилъ си работѣ-тъ. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отсѣванъ*

Отсѣване, с. ср. отъ отсѣвань.

Отсѣвки, с. ж. мн. Что-то пада непотрѣбно, кога сѣжѣтъ; высѣвки, обсѣвки. *Врѣли на кокошкѣ-тъ отъ отсѣвки-тъ.*

Отсѣдамъ и отсѣднувамъ (да отсѣднѣжѣ), гл. д. 1) Слизамъ отъ конѣ.

Самодаво, самоюдо,
Гдѣ отсѣдни врана конѣ,
Че присѣдни на туй столѣя. *Пѣс.*

2) Ставамъ отъ нѣчто, на което съмъ сѣднѣжѣ, което съмъ засѣднѣжѣ. *Отсѣдни ми полж-тъ.*

Отсѣдлѣжѣ, ишь, — лиль, гл. д. свр. Да свалѣжѣ сѣдло отъ конѣ; да разсѣдлѣжѣ.

Отсѣднѣжѣ, ешь, — нѣжъ, гл. свр. отъ отсѣдамъ и отсѣднувамъ.

Отсѣдѣвамъ (да отсѣдѣжѣ), 1) гл. ср. Съ мѣст. си, *отсѣдѣвамъ си*: сѣдѣжѣ доволѣжѣ, досѣта; насѣдѣвамъ. 2) гл. д. Изсѣдѣвамъ, излѣжѣивамъ, отлѣжѣивамъ; отсѣжѣивать.

Отсѣдѣжѣ, ишь, — дѣль, гл. свр. отъ отсѣдѣвамъ.

Отсѣварѣ, с. ж. Който отсѣичѣ, кога да стане годѣжѣ-тъ, сватѣ-та.

Отсѣжѣ, с. ж. 1) Отсѣчено отъ нѣчто; отсѣжѣ. 2) Сговорѣ кога да стане сватѣ, годѣжѣ; отбѣжѣ. 3) На брѣгъ мѣсто, дѣто ся е откѣрѣтилъ брѣгъ-тъ, та е станѣжѣ стрѣменѣ като сыпѣй; обрѣжѣ. 4) Съ прѣдл. на, *наотсѣжѣ*, като нар. всѣчто-то заедно, которѣца, гѣоторѣца, топтанѣ, кесѣмъ; обѣтомъ, гѣуртомъ. *Зѣхъ ги наотсѣжѣ за едѣ-колко-си.* 5) *На отсѣжѣ*, като нар. Безъ да му мѣслимъ, безъ да ся чѣдимъ и двоумѣмъ, рѣшѣтельно; отсѣчено; на отрѣжѣ.

Отсѣжѣжѣ и отсѣжѣжѣ, чѣшь, — сѣкохъ, — сѣкѣль, гла, гла, гл. свр. отъ отсѣжѣмъ. — сѣчѣный, прич. стр. — сѣчено, нар. в. отсѣжѣжѣ въ 5-то знаменованѣе.

Отсѣжѣмъ, нар. Осѣжѣмъ. *Вси-тъ момѣ поплѣнилъ, отсѣжѣмъ едно оставилъ.*

Отсѣжѣжѣ, ешь, — сѣль, гл. свр. отъ отсѣжѣмъ — сѣчѣный, — сѣчѣтый и — сѣчѣнѣный, прич. стр.

Отсѣжѣжѣмъ, в. отсѣжѣжѣмъ.

Отсѣжѣжѣ, нар. Отсѣжѣжѣ.

Отсѣжѣжѣ, ишь, — диль, гл. свр. отъ отсѣжѣжѣмъ. — денѣый, прич. стр.

Отсѣжѣжѣмъ и отсѣжѣжѣмъ (да отсѣжѣжѣ), гл. д. За сѣднѣжѣ: разгѣжѣжѣмъ нѣкакъжѣ разиравѣжѣмъ и отсѣжѣжѣмъ какъ да ся прави; осѣжѣжѣмъ, прѣсѣжѣжѣмъ; осѣжѣжѣмъ, опрѣдѣлять, рѣшѣть, разиравѣть дѣло.

Отежждане и отеждване, с. ср. отъ отеждамъ.

Оттаѣ, нар. 1) Отвѣдь. 2) Оттамъ.

Оттаѣмъ и оттаѣмо, нар. Отъ онова мѣсто, отъ оныхъ странъ; оттуда, оттуду, оттоѣль, оттоѣль. *Отдѣлно не ся надѣлямъ, оттамо тя огръва. Отдѣлно чакалмы слънце да мѣ огръбе, оттамо слана изи попарн. Мажинся оттамо. Хвани го оттамо.*

Оттата и оттатакъ, нар. Оттатъ, оттаткъ, отъ оныхъ мѣста, отвѣдь; по ту сторону, за. *Дошли оттатакъ Дунава. Оттатакъ нѣма никого.*

Оттатаиний, — шель и — шень, шина, шне, пр. Что е, что ся намира оттатакъ.

Оттатъ и оттаткъ, нар. Оттата.

Оттеглювамъ, в. оттяглювамъ.

Оттекъ, чешъ, — тѣкохъ, — тѣкъль, кла, кло, гл. свр. отъ оттичамъ.

Оттечий, — чьнь и — чень, чна, чно, пр. За мѣсто: наклонный, наведеный, та вода-та не може да стон, а ся оттича; отцѣдный. *Оттечно мѣсто.*

Оттичамъ (да оттекъ), гл. свр. Отивамъ иѣйде тичанкомъ; затичамяся.

Оттекли сѣ бре бръзи юнани
Донесли сѣ водъ лединицъ. *Пѣс.*

— мѣя, гл. възвр. За водъ: не стою, не ся набирамъ, стичамяся; отцѣждамяся. *Вода-та ся оттичка на мѣсто, което е наклонно.*

Оттичане, с. ср. отъ оттичамяся.

Оттласвамъ и оттласнувамъ (да оттласнъ), гл. д. Оттласквамъ.

Оттласкамъ, гл. свр. отъ оттласквамъ. Да оттласнъ.—скантый, прич. стр.

Оттласкамъ и оттласкувамъ (да оттласкамъ), гл. д. Оттласвамъ, оттласнувамъ, съ тласкане отмахвамъ, отвягамъ; оттыквамъ; отиыхивать, отталкивать.—мѣя, гл. стр. Бывамъ оттласканъ.

Оттласнъ, ешь,—нжль, гл. свр. отъ оттласвамъ и оттласнувамъ. Да оттласкамъ.—нжтый, прич. стр.

Оттогава, нар. Отъ онова вѣмѣ; оттуда.

Оттоки, с. ж. Сждъ като чебуръ, вѣдро за пзстудаване варено вино.

Оттѣвамъ и оттѣювамъ (да оттѣиъ), гл. д. Точъ отъ нѣчто да остане по-малко, да не е прѣпълнено.

Оттѣчка и оттѣчки, нар. Прѣди малко, одѣвъ.

Оттѣиъ, ишь,—чиль, гл. свр. отъ оттѣвамъ.—ченый, прич. стр.

Оттроиѣ, ишь,—шиль, гл. свр. отъ оттроиѣвамъ.—нѣный, прич. стр.

Оттроиѣвамъ (да оттроиѣ), гл. д. Съ

трошене отдѣламъ; отчюпвамъ; отлѣмывать.—мѣя, гл. възвр. и стр. Отчюпвамяся.

Оттроиѣване, с. ср. отъ оттроиѣвамъ.

Оттрунамъ, гл. свр. отъ оттрунивамъ.

Оттрунивамъ и оттрунивамъ (да оттрунамъ), гл. д. Затрунано нѣчто открывамъ.

Оттрѣгамъ и оттрѣгнувамъ (да оттрѣгнъ), гл. д. 1) Откѣсвамъ; отторгать. 2)

Изскубвамъ, отсекубвамъ, оскубвамъ; вырывать, выдѣргивать. 3) Оттяглювамъ, дрыпиамъ, отдрывамъ, отмѣщамъ. *Оттрѣгнъ го назадъ.*—мѣя, 1) гл. възвр. Тягнѣся на странъ и не ся мѣшиамъ въ нѣчто; оттяглювамяся, дрыпиамяся; отторгаться. 2) гл. стр. Бывамъ оттрѣгнѣтъ.

Оттрѣгнъ, ешь,—нжль, гл. свр. отъ оттрѣгамъ.—нжтый, прич. стр. *Дрѣво оттрѣгнѣто отъ кореня.*

Оттрѣкалвамъ и оттрѣкалвамъ (да оттрѣколѣ), гл. д. Съ трѣкалане мѣстѣ нѣчто; откѣтывать, отворѣчивать, сворѣчивать. *Оттрѣколилъ камъка отъ нжта.*—мѣя, 1) гл. възвр. Съ трѣкалане ся отмѣщамъ.

2) гл. стр. Бывамъ оттрѣколенъ.

Оттрѣкалѣ, ишь,—лѣль, гл. свр. отъ оттрѣкалвамъ. Да оттрѣколя.—лѣный, прич. стр. Оттрѣколеный.

Оттрѣкамъ, гл. свр. отъ оттрѣквамъ. Да изтрѣкамъ.—кантый, прич. стр.

Оттрѣккамъ и оттрѣкувамъ (да оттрѣкамъ), гл. д. Съ трѣбане махвамъ; изтрѣквамъ, отрѣквамъ.—мѣя, гл. стр. Бывамъ оттрѣканъ.

Оттрѣколѣ, ишь,—лѣль, гл. свр. отъ оттрѣкалвамъ. Да оттрѣкаля.—лѣный, прич. стр.

Оттрывамъ (да оттрыѣ), гл. д. Съ трѣсане махвамъ, изчиствамъ; отривамъ; оттирать.

Оттрыѣ, ешь,—рѣль, гл. свр. отъ оттрывамъ. Да оттрыѣ.—рѣтый, прич. стр.

Оттрынѣ, ишь,—нѣль, гл. свр. отъ оттрыивамъ.—нѣный, прич. стр.

Оттрынѣвамъ (да оттрынѣ), гл. д. Разграждамъ нѣчто, заградено съ трѣсане.—мѣя, гл. стр. Бывамъ оттрыненъ.

Оттрысамъ и оттрышамъ (да оттрысѣ), гл. д. Съ трѣсане, съ трясане напраивамъ да надѣе; отрѣсвамъ; оттрясать, оттрыхивать, оттряхать.—мѣя, гл. стр. Бывамъ оттрысенъ.

Оттрысѣ, ишь,—силь, гл. свр. отъ оттрысвамъ и оттрышамъ.—сеный, прич. стр.

Оттүва, нар. 1) Оттука. *Оттүва до Стамбуль блюдца, блюдца.* 2) Сетиѣ, послѣ.

Оттудь и оттудѣ, нар. Оттаждѣ.

Оттуе, нар. Оттука.

Ай отуе, незнаино делю,
Ако земамь еденъ камень,
Ке тя удриамь по чело-то! *Пѣс.*

Оттука и оттукъ, нар. Отъ тья мѣста; оттува, оттуе; отсюда, отсюду, отсѣлъ, отсѣль. *Ха махнися оттука; поди прочь, отетаньте отъ меня.*

Оттүлж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ оттүлнамь. Да оттыкнж. — *леный, прич. стр.*

Оттүлнамь (да оттүлж), гл. г. 1) Нѣчто затүлено открывамь, отварямь; открывать. 2) Нѣчто затүлено, затыкнжто отварямь; отпушамь, оттыкнамь; отсѣлннвать, откүпоривать. *Врана-та на бѣчж-тж с отүлена. — мся, гл. стр.* Бывамь оттүлень.

Оттүлнане, с. ср. отъ оттүлнамь.

Оттүрнж, ешь, — нжлъ, гл. д. свр. Да оттыкнж, да отбѣснж; оттолкнүть.

Оттүрж, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ оттүриань. — *реный, прич. стр.*

Оттүриань и оттүриань (да оттүрж), гл. д. 1) Отбавямь, отваждамь, отмахвамь, отклавамь; отбавливать, отбавлять. 2) Түриань на странж; отбшрамь, отдѣламь; отклавывать, отлагать, отбрасывать. — *мся, гл. стр.* Бывамь оттүрень.

Оттүриане, с. ср. отъ оттүриань.

Оттушж (да сп), ишь, — шилъ си, гл. свр. отъ оттушннамь си.

Оттушннамь си и оттүшнамь си (да си оттушж), гл. ср. Изкарвамь си гнѣва, зимами си ювке-то; отврьщамь си, стоварямь си, оттушннамь; опрокідываться. *На всички ся срьди, а само на мене си оттуши; на вѣхъ сѣрдился, а на меня одного опрокіднулся. — мся, гл. възвр.* Оттушннамь си. *Единъ го намушилъ, на другъ ся оттушилъ.*

Оттушнане, с. ср. отъ оттушннамь си.

Оттѣкамь, гл. свр. отъ оттѣкнамь. Да оттаскамь. — *капый, прич. стр.*

Оттѣкнамь и оттѣкнумь (да оттѣкамь), гл. д. 1) Съ тыкане отмѣщамь, отврьгамь на странж; оттласквмь, отбѣсквмь; оттѣкнвать, отнѣхивать, оттискивать. 2) Отврьгамь, отмахвамь, оттласквмь; отнѣхивать, отклопять. — *мся, гл. стр.* Бывамь оттѣканъ. — *Оттѣкижла корыто-то, кзвать на подѣвкж, кога ся омжжи кака й.*

Оттѣкнамь и оттѣкнумь (да оттѣкнж), гл. д. 1) Нѣчто затыкнжто, запущено отварямь; отпушвамь, оттунамь; оттыкать, откүпоривать, отсѣлннвать. 2)

Нѣчто втыкнжто, затыкнжто свалнамь, изваждамь, отбждамь. *Оттыкижла си кыткж-тж. — мся, гл. стр.* Бывамь оттыкнжтъ.

Оттѣкнане, с. ср. отъ оттѣкнамь.

Оттѣкиж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ оттѣкнамь и оттѣкнумь — *нжтый, прич. стр.*

Оттждѣ, нар. Оттаждѣ, оттудѣ, оттудѣ, отвждѣ.

Оттягамь (да оттягнж), гл. д. Оттяглювамь.

Оттяглювамь и оттяглюмь (да оттягнж), гл. д. Оттяглювамь, оттягамь: 1) Съ тяглене, съ дрыппане махвамь, отмѣщамь; отдрывамь, оттрывамь; отнимать, оттягивать, отводить. *Оттягли дѣскж-тж. Оттягли мя на странж и ми пошюшкж. 2)* Съ тяглене, съ мѣрене отдѣламь, давамь; отмѣрвамь; отвѣшивать. *Оттягли ми пять окж брашно; отвѣсь ми пять окж мукж. — мся, 1) гл. възвр.* Тяглюся, махнамь, отнвамь; отходить, удалиться. 2) Тяглюся, махнамь, дрыппанамь, не ся мѣшж, нѣмамь работж съ . . . ; оттрываемь; отстораниваться, оставлять. 3) *гл. стр.* Бывамь оттягень.

Оттяглюване и оттяглюане, с. ср. отъ оттяглювамь и оттяглюмь.

Оттягнж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ оттяглювамь и оттяглюмь. Да оттягнж. — *леный, прич. стр.*

Оттягнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ оттягамь. Да оттягнж.

Отука, с. ж. Отучане отъ нѣчто; отученіе, отвычка, отвѣдка. *Има наукж, има и отукж. Наука е една мжка, а отука двѣ.*

Отунамь, гл. свр. отъ отүпнамь. Да отүхамь, да отрьж, да обухамь. — *паный, прич. стр.*

Отүпнамь и отүпнумь (да отүпамь), гл. д. Съ тупане направямь да надие; отүхнамь, обухвамь, отрьсвамь. *Отупай по-стѣлжж-тж. — Отупаж му прахж, отрьснж му праха, набнжж го.*

Отупрѣжний, — жьнъ и — жень, жинъ, жие, пр. Что е отупрѣжъ; насрѣщный, отсрѣщный.

Стани си иди, юначе,
Тукъ нѣма момж за тебе,
Твоя-на си е прилика
Въ отупрѣжнж-нж махалж,
Горъ въ горнж-нж махалж. *Пѣс.*

Отупрѣжъ, нар. Насрѣжж, отсрѣжж.

Отучнамь и отучнамь (да отучж), гл. д. Накарвамь, направямь нѣкого да остави да врьни нѣчто, на което ся е былъ научилъ, на което е былъ навыкижлъ; отучать, отвѣживать. *Отучилъ го да пуши тю-*

тукъ. — мѣя, 1) гл. *възвр.* Оставямъ нѣ-
какѣхъ навѣкъ; отвыквамъ, изоставямъ,
прѣгарямъ: отучаюсь, отставать, отвы-
кать. *Който ся с научилъ, той ще ся*
и отучи. Научилъ погъ на варенъ
бобъ, довършилъ бобъ, отучилъ погъ.
2) гл. *стр.* Бывамъ отученъ. *Ако ся ку-*
чя отучи да ходи на касанницъ, и
той ще ся отучи.

Отучване и отучане, с. ср. отъ отуч-
вамъ и отучвамся.

Отучиж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ отуч-
вамъ и отучнамъ. — ченый, прич. *стр.*

Отхадямъ и отхаждамъ, в. **отхождамъ**.

Отхакы, нар. Въ изречение: *дойде му от-*
хакы, дойде му доокы, дохакы, даде му
да разбере, направи го да си лѣгне на грѣ-
хъ, да кандипше; справляться съ кѣмъ.

Отхивамъ и отхивнамъ (да **отхивж**), гл.
д. Съ хапане отдѣламъ, откъсвамъ отъ
нѣчто; отрѣзвамъ, отгрызвамъ; откусы-
вать, отгрызать.

Отхипж, ешь, — пилъ, гл. *свр.* отъ отхип-
вамъ и отхивнамъ. — ченый, прич. *стр.*

Отхивнакъ, с. ж. Отхивано отъ нѣчто; хап-
ка; откуски.

Отхвръгамъ и отхврълнамъ (да **отхврълж**),
в. **отврѣгамъ**.

Отхлупиж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ от-
хлупнамъ. Да *отлаущж*. — ченый, прич.
стр.

Отхлупнамъ и отхлупвамъ (да **отхлупж**),
гл. д. Махвамъ захлупка на нѣчто, открывамъ го, отлаущамъ; открывать.

Отходвамъ, в. **отхождамъ**.

Отходкы, с. ж. мн. Въ изречение: *спори-*
хъ си, направилъ си отходкы, отп-
дохъ нѣидѣ, ужъ че си пнамъ тамъ работж,
а то е за да ся не намѣрьж, като мя по-
трясьтъ.

Отходж (да си), ишь, — дилъ си, гл. *ср.*
свр. Да ходж доволж, да ся находж.

Отходнамъ и отхождамъ (да **отидж**), гл.
ср. Отхадямъ. отхаждамъ, в. **отивамъ**. —
Когато ты отхождаше, азъ ся връщашъ.
Невикажъ доходи, негоненъ отходи. Лесно
дохожда, мжчно отхожда. Дѣ отхож-
дашъ добро?—При друго добро. Все-тъ
птици отхождатъ, а врабци-тъ оста-
ватъ. Когато пчела отхожда надалече
да бере медъ, мжчно ся връща.

Отходане и отхождане, с. ср. отъ от-
ходнамъ и отхождамъ.

Отхрана, с. ж. Начипъ-тъ, по който нѣкой
е отхраненъ, отгледанъ и изученъ да възне-
се свѣта; воспитаніе.

Отхранвамъ и отхранювамъ (да **отхра-**
ниж), гл. д. Отгледвамъ, отраствамъ, из-

гледвамъ, изучвамъ; вскармливать, воспитывать. — мѣя, гл. *стр.* Бывамъ отхра-
нень.

Отхранване и отхранюване, с. ср. отъ
отхранвамъ.

Отхраниж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ от-
хранвамъ. — ченый, прич. *стр.*

Отцбвамъ и отцбпுவамъ (да **отцбвиж**),
гл. д. Поотварямъ нѣчто малко и го оста-
wiamъ да зѣе; открѣхвамъ, открывамъ. —
мѣя, гл. *възвр.* и *стр.* Открѣхвамся, от-
крывамся. *Врата-та сж ся отцббили,*
та ги притвори.

Отцбвиж, ешь, — нжлъ, гл. *свр.* отъ от-
цбвамъ. Да *отерѣхихъ*, да *открыихъ*.

Отцбдкы, с. ж. мн. 1) Чтото е останжло
на дѣно-то на чнашъ, на сждъ, изъ който
други сж пили; описки. 2) Когато ся из-
лѣзе нѣчто, та чтото остане най-послѣ да ся
отцбди; изцбдѣжъ; отцбдики, выцбдики.

Отцбднтий, — днъ и — днъ, дна, дно, *пр.*
За мѣсто: что е нанадолень, наведенъ, та
не стои вода-та, а ся отцбжда; отечный.

Отцбдиavamъ, гл. *мжкр.* отъ **отцбждамъ**.

Отцбждамъ (да **отцбдж**, **отцбдиavamъ**), гл.
д. Изцбждамъ, прѣцбждамъ; отцбживатьъ.
— мѣя, гл. *възвр.* За водж или за друго
воднаво: изтичамъ съ цѣдене; изцбждамся,
оттичамся; *выцбживаться, оцбживаться.*
Вода-та ся отцбди. Послѣ оставатъ
кожи-тъ да ся отцбднатъ; потѣмъ да-
ють кожатамъ мечениться.

Отцбждане, с. ср. отъ **отцбждамъ**.

Отцбивамъ и отцбпювамъ (да **отцбвиж**),
гл. д 1) Съ цѣпение откъсвамъ отъ нѣчто;
открѣшамъ, отдирамъ; отцѣпывать, отди-
рять, откалывать. *Отцѣпилъ древо. От-*
цѣпилъ отъ платно-то. 2) Отдѣламъ,
отмахвамъ, отрѣзвамъ, раздѣламъ; отры-
вать, отдѣлять. *Отцѣпилъ нѣкого отъ*
нѣидѣ. — мѣя, 1) гл. *възвр.* Отдѣламся,
раздѣламся, отривамся; *отдѣляться, от-*
ходить. *Отцѣпихся отъ Грыкж-тъ*
патриаршиж. 2) гл. *стр.* Бывамъ от-
цѣпенъ.

Отцбиване и отцбпюване, с. ср. отъ
отцбивамъ и отцбпювамъ.

Отцбвиж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ от-
цбивамъ. — ченый, прич. *стр.* *Отцѣ-*
пено; оскалина, оскалина, осколокъ.

Отче, 1) зв. п. отъ **отѣць**. 2) Дяконъ —
Знае го като „Отче Нашъ“, много добръ
го знае; онъ знаеть это какъ **Отче Нашъ**.

Отчѣво грѣздіе. Растение *Ribes grossularia*
и неговый плодъ; нѣмско гроздіе, цариград-
ско гроздіе; крыжовникъ.

Отчезвамъ и отчезнувамъ (да **отчезниж**),
гл. д. Нѣчто скачено или сраслося отдѣ-

лнамъ; отчеквамъ. *Отчезнжлъ единъ клонъ отъ дръво-то.* — мся, гл. стр. и възвр. Отчеквамъ.

Отчѣзнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ отчѣзвамъ. Да отчекнж. — нжтый, прич. стр.

Отчѣквямъ и **отчѣкнувамъ** (да отчѣкнж), гл. д. Отчезвамъ.

Отчѣкнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ отчѣквямъ. Да отчезнж. — кнжтый, прич. стр.

Отчѣплювамъ (да отчѣплж), гл. д. 1) Съ чѣплене отдѣламъ; изчѣплювамъ; отковыривать, отколупывать. 2) Изчѣплювамъ, изчевръквамъ, изпросвамъ, изеквамъ, изваждамъ; **выканиючивать**. *Не можешъ му отчѣпли думж изъ уста-та.*

Отчѣплж, ишь, — лплъ, гл. свр. отъ отчѣплювамъ. — лептый, прич. стр.

Отчетж, ешь, — чѣтохъ, — чѣлъ, гл. свр. отъ отчитамъ. — тентый, прич. стр.

Отчѣпвамъ и **отчѣпнамъ** (да отчѣпнж), гл. д. Изчиствамъ, очиствамъ жито за коливо. *Отчѣнили жито-то и направили коливо.*

Отчѣпнж, ишь, — нплъ, гл. свр. отъ отчѣпвамъ и отчѣпнамъ. — нентый, прич. стр.

Отчитамъ (да отчетж), гл. д. 1) Четж нѣкоп молитвы за нѣкоп обрядъ црковень; отцѣвать, отчитывать, благословлять. *Отчете на хлѣба.*

Сватбж е правила дори три години,
Кога жена была тижва непрадна,
На пята добыла, тамъ си отчала. *Пѣс.*

2) Съ четение, съ броение отдѣламъ; отбронavamъ, набронavamъ, начитамъ; отсчитывать. *Отчете пять гроша.*

Отчитане, с. ср. отъ отчитамъ.

Отчѣрпж, ешь, — палъ, гл. д. свр. Съ чръпане да отмахнж; да отгребж; отчѣрпать, отчерпнуть.

Отчѣто, нар. 1) Отчто, отколкото. 2) Зачто, понеже; **понеже**, потому что. *Отчто оскотитъ много, кони-вѣ ся плашатъ.*

Отчюкамъ, гл. свр. отъ отчюквамъ. — кантый, прич. стр.

Отчюквямъ и **отчюкувамъ** (да отчюквж), гл. д. Съ чюкане отдѣламъ; отчюкивать, отстѣкивать.

Отчюпвамъ и **отчюпювамъ** (да отчюпж), гл. д. Съ чюпенне отдѣламъ; отчрьпвамъ; отлѣмывать, отшибать, отбивать. — мся, гл. стр. Бывамъ отчюпенъ.

Отчюпж, ишь, — пплъ, гл. свр. отъ отчюпвамъ. — нентый, прич. стр.

Отчюхъ и **отчювь**, с. м. Баща на доведени отъ вторж женж дѣца, не сжщый баща; притатко, пасторокъ, пастрокъ; вѣтчимъ, **отчимъ**. *Едному татко, другому*

отчюхъ не бжди. Отчюхъ и мащеха не сж за похвалж.

Отчюшкамъ, гл. свр. отъ отчюшквамъ. Да изчюшкамъ, да очюшкамъ. — кантый, прич. стр.

Отчюшквамъ и **отчюшкувамъ** (да отчюшквж), гл. д. Съ чюшкане оронвамъ, очюшквамъ, изчюшквамъ; **выбивать зѣрна**. — мся, гл. стр. Бывамъ отчюшканъ.

Отчѣсти, нар. Не цѣло, по нѣколко, нѣколко; отчѣсти.

Отчѣйвамъ и **отчѣяювамъ** (да отчѣйж и да отчѣянамъ), гл. д. Направямъ нѣкого да изгуби всякж надѣждж, да ся отчѣе; отчѣивать. — мся, гл. възвр. Изгубвамъ всякж надѣждж, всичко е свѣршено, за мене нѣма вече никакво добро; отчѣиваться.

Отчѣйване и **отчѣюване**, с. ср. отъ отчѣйвамъ и отчѣявамъ.

Отчѣйж, ешь, — чѣялъ, и **отчѣянамъ**, гл. свр. отъ отчѣйвамъ; отчѣять.

Отчѣяный, нъ, на, но, пр. Който ся е отчѣялъ, който е изгубилъ всякж надѣждж; отчѣянный.

Отшѣивамъ (да отшѣйж), гл. д. Защито нѣчто отпирамъ; разшивамъ.

Отшѣйж, ешь, — шѣлъ, гл. свр. отъ отшѣивамъ. Да разшиж. — шѣтый, прич. стр.

Отщѣ (да ся), — щѣлося, гл. свр. отъ отщѣвася.

Отщѣтж, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ отщѣтѣивамъ. — тентый, прич. стр.

Отщѣтѣивамъ (да отщѣтж), гл. д. 1) Направямъ нѣкого да изгуби; опропаствавамъ, озараривамъ; **изъянить**, **изубытчивать**. 2) Изхабивамъ. — мся, гл. възвр. Изгубямъ, пмамъ пагубж; **изъяниться**, **изубытчиваться**.

Отщѣтѣиване, с. ср. отъ отщѣтѣивамъ.

Отщѣивамъ и **отщѣпнувамъ** (да отщѣпнж), гл. д. Съ щѣпанне откъсвамъ, отчюпвамъ; отщѣпывать, ущѣпывать.

Отщѣпнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ отщѣпивамъ.

Отщѣвася (да ся отщѣ), гл. безл. Съ мѣст. ми, *отщѣва ми ся*: не ми ся ще няче, не ми тягли сръдце, омръзва ми; **прѣщѣва ми ся**. *Отщѣлъ ми ся е свѣтъ-тъ.*

Елки сж дали до три вѣнци,
Ной ся вѣнци отщѣли,
Че ъ е жалба за майкж,
За майкж, оше за тейкж. *Пѣс.*

Отъ, прѣдл. Употрѣбавася отдѣлно, сложенъ съ другъ прѣдлогъ подырь него и оставенъ съ други рѣчи. Отдѣлно прѣдъ пмя и мѣстоимение тона прѣдлогъ показва: 1) Отдѣлане, отлжчяне, махване отъ нѣчто;

отъ, съ, изъ. Отъ огъня искра изскочи. Не ся пуца отъ хоро-то. Махми го отъ главъ-тъ си. Не с излизалъ отъ къщи. Зе ми го отъ рѣкъ-тъ. Купихъ го отъ него. Отъ конь на магаря. Пъ му зеде главъ отъ рамени. 2) Произхождение. Отъ варено айце мля измъща ли ся? Отъ влакно-то рупо става. Отъ шогово прися мѣста свиня излиза. Отъ каловъ кравъ мѣтко не до-ятъ. Отъ ракътъ гъзде не бива. Отъ Бога всичко е добро. Богъ го убилъ кра-ли отъ Будими.

Пусти останжлы жълты-ты жълтици,
Жълты-ты жълтици, бѣли-ти бѣлици,
Кога си нѣмашь отъ срьдце рожбж. *Итс.*

3) Материалътъ, вещество-то, отъ което е направено пѣтото. *Отъ еднѣхъ буквъ дѣтъ врѣмена. Отъ криво дръво обрѣчъ ся не вис. Ковчегъ отъ желязо. Отъ тѣжкъ му с грошъ-тъ.*

Селяни го послушавхъ,
Та сѣ цркъвы наградили
Отъ бѣлъ камыкъ и отъ мермеръ,
Бѣла вара, жълтъ земѣ. *Пѣс.*

4) Захващане за мѣсто то и за вѣрѣя-то, дѣто и когато става пѣчто. *Высокъ отъ земь-тъ до стѣбж-нѣхъ. Изгядахъ го отъ главѣ-тъ до крака-та Извѣка отъ плѣта. Запалихъ го отъ четири страны. Появился жѣта дупа отъ градицкѣ.*

Ювакъ пици отъ чернж-тж земж,
Че ся чюва до сине-то небо. *Итс.*

Замжчися Божна Майка
Отъ Игната до Колядж
Да си роди млада Бога *Пѣс.*

Узелися отъ девять годинъ. Отъ дѣца
смы приктели. Отъ годинны все така
отива. Разказа му всичко отъ нелж до
консьр. Отъ корж до корж. Отъ два-
десеть до тридесеть говяда. 5) Причи-
на-та на нѣщо. Кучета-та повбствватъ
отъ бѣлгана вѣтъръ. Прувивамея на двѣ
отъ смѣхъ. Отъ тижжжж водж да си
боишь. Лѣжи отъ тяжжжжж болѣсть.
Разболѣлся отъ урокъ. Тягли отъ гла-
вжжж си. Гора-та е пиепжала отъ Не-
обѣлнжжжж гласови. Отъ ерамж не сме
да мя поглядже.

Не уловили ловъ, что ся лови,
 Петь уловили мочя Сръбичя;
 Отъ милости го не погубили,
 Отъ хубости го Іанкѣ пратили. *Иѣс.*

6) Посока, Стой отъ дѣсьнѣ-тъ ми стра-
нѣ. Ела отъ тѣхъ странѣ, Отъ дру-
гѣ-тъ странѣ на кѣнѣ-тъ ны нѣа
граднѣ, Стопанѣ четнѣе отъ прѣди
ми, Десятѣ крачкѣ далечѣ отъ насѣ,

7) Сравнение. Той с по-добър отъ него. Кой отъ кой по-юнакъ. Съ по-много вла-то отъ сребро. Погрѣ отъ касно сляк-це, поевѣти отъ касенъ мѣсяць.

Пытай го, сынок, пытай го,
 Что е по̀-милѡ отъ майкѣ,
 Что е по̀-благо отъ бѣль медь.
 Что е по̀-брѣзо отъ конѣ. *Итс.*

8) Съ предлогъ *на* въ сжщ-сто изречение
минуване отъ едно пѣчто на друго. *Отъ
день на день*, изъ день въ день; съ *каж-*
дымъ днёмъ. *Отъ чикъ на часъ*; съ
чаёу на часъ. *Отъ врѣмъ на врѣмъ*,
попѣкота; иногда. *Отъ мѣсто на мѣсто*.

Стихии сж ся спустнжлы
 И свилы сж ся вихрушкы,
 Че сж Стояна вдигнжлы,
 Отъ дрьво на клонъ слагалы,
 отъ врхъ на врхъ дигалы,
 Парця по парця кжалы,
 И стадо-то му пренжлы. *Пѣс*

Какъ ся биеть езеро-то,
Какъ ся биеть отъ брѣгъ на брѣгъ,
Такъ ся биеть мое-во срьдне. *Иѣс*

9) Освѣтъ; крѣтъ, окрѣтъ, опрѣтъ. Та нѣма отъ мене сына другого. 10) Изъ, междъ, пзмеждъ. Мнозика отъ насъ ни что оце не знамаж. Извади отъ тѣхъ разялены-ты. 11) По Отъ думы-ты му раз'ражъ, че не иска. Отъ работы-ты ѝ ся вьжда каква е. 12) О, по. А что биешь ржѣтъ отъ колѣна? 13) Изъ. Иде отъ село. Излѣзе отъ кѣщи. Гляда отъ шомж-тж. Извади го отъ главж-тж си. 14) На. Дошлѣ близко до сараи-ты отъ ламж-тж. 15) Оттамъ, отдѣто. Прѣлѣгалахъ ми догребѣ Дунава, отъ ми вькиж Стопанъ да ми вькатъ. 16) Составенъ съ глаголы показва: а) Съ дѣйствие-то на глагола отдѣляние, отмахивание чястѣ отъ цѣло-то. Отцѣпихъ отъ платно-то, отлѣпихъ кнѣжж-тж, отпочилихъ команъ, откженихъ цѣтѣе. б) Съ дѣйствие то на глагола намалывание нѣчто. Отсѣивамъ, отливамъ, отточивамъ в) Правнѣе протвѣно-то. Откачивамъ, отмочивамъ, отвивамъ, отлюбивамъ, откли-чамъ. г) Турианѣ на странж. Отбро-сывамъ, отчищамъ, отбирамъ. д) Заврыше-но дѣйствѣе. Отчитамъ, отпѣивамъ, от-кадаивамъ, отработивамъ, отплащамъ, отмѣстивамъ, отминувамъ. е) Съ мѣсто-имение си: правнѣе, врышенѣ нѣчто доволж. Отпадохъ си, отсѣбѣивамъ си, отлѣ-живамъ си — 17) Наставиа си съ пѣюн прѣдлозы подыры него, та прави съ тѣхъ сложнѣх прѣдлозы отъ-при, отъ-подъ, отъ-прѣдъ, отъ-срѣдъ. — Азъ идж отъ-при

Стояна. Той не отстѣпна отъ-при-
женъ си; онъ не отхѣдѣтъ отъ женѣ.
Изкарай го отъ-подъ одѣра. Отъ-подъ
себе-си да хапне. Махнися отъ-прѣдъ
очи-тѣи ми Земи го отъ-срѣдъ двора.
— 18) Съединявася и съ нарѣчина, както
и съ нѣкои сѣществителны имена, та пра-
ви съ тѣхъ сложны нарѣчина, като: от-
близъ, отвѣтъ, отвѣтрѣ, отгѣрѣ, от-
далѣчь, отдѣлу, отвсѣаждѣ, отсамъ,
оттамъ, отхѣдѣ, отхакы, отржкы,
откракы и пр., които в. на ряда имъ.
— Отъ что, отъ очто (отъ ощо), зашто;
почему, отчего. Отъ что си умысленъ?

Да ми кажешъ отъ очто си болна,
Аль си болна, майко, отъ Господа,
Аль си болна, майко, отъ душмана? Пѣс.

— За да ся разбѣре още по-добрѣ и по-на-
пѣлно знаменованне-то на прѣдлогъ отъ,
да приведемъ още нѣколко изречениа. Отъ
думъ на думъ; слово за словомъ. Из-
важдамъ отъ главъ; кружить голову. Отъ
малко малко, колко-годѣ; мало-малски.
Взънъ отъ мѣрж-тж, отъ мѣрж-тж навънъ;
невмѣру, безъ мѣры, чрезъ мѣру, чрезвы-
чайно, чрезчуръ, слишкомъ. Взънъ отъ
мѣрж-тж скжнъ; чрезчуръ скупой,
Отъ мѣрж-тж навънъ зълъ; слишкомъ
злой. Взънъ отъ пжтка нѣма дѣ да ся
отбиешъ; въ стѣрану отъ дороги нѣкуда
повернуть. Тыа думъ сж взънъ отъ пж-
тѣа; слова ѣти непристойны, неумѣстны.
Излизамъ отъ пжтка навънъ; выходить
за предѣлы чего. Взънъ отъ свѣта, отъ
свѣта навънъ; не какъ у людей, не по
людскѣ. Той е взънъ отъ себе; онъ не
въ своѣмъ умѣ. Уморихся отъ да ко-
пая; я усталъ копѣть. Заболѣхъ мя
крака-та отъ да ходж; у меня заболѣ-
ли ноги отъ ходьбы. Той е далѣчь отъ
да е толкова богатъ, както го мыс-
лятъ; онъ далѣко не такъ богѣтъ, какъ
думаютъ о немъ. Отъ шагъ не разби-
ра; онъ шутить не любить. Отъ надъ
плаче; плакать отъ досады. Трепѣре
отъ страхъ; дрожать отъ страха. При-
ехжы писмо отъ него; получить отъ не-
го писмо. Отъ него го научихъ; отъ
него я узналъ. Да избѣрж добры-тж
зръна отъ лоши-тж; отдѣлѣть хорошіа
зёрна отъ худыхъ. Отрѣкълся отъ свѣ-
та; отказѣться отъ свѣта. Кржкжся отъ
нѣкого; прѣтаться отъ когѣ. Боленъ е
отъ много кадане; онъ боленъ отъ то-
гѣ, что много ѣлъ. Направилъ го отъ
страхъ; онъ сдѣлалъ это отъ страха.
Много здраве отъ мене; кланяйтесь ему
отъ меня. На рубжж-тж рубжж печели

отъ тжж работж; онъ нажилъ рубль
на рубль отъ этого дѣла. Сждъ отъ су-
хо золото; посуда изъ чистаго злота.
Отъ това какво щете да направите?
что вы изъ этого сдѣлаете? По-голтма-
та чястъ отъ тѣаъ; большая часть изъ
нихъ. Да станемъ отъ софрж-тж;
встать изъ за столѣ. Слизамъ отъ пла-
нинж-та; сойти съ горы. Падамъ отъ
конъ; упасть съ лошади. Кжсамъ наблж-
кы отъ древо-то; срывать яблоки съ де-
рева. Зижамъ отъ нѣкого примѣръ;
брать съ когѣ примѣръ. Отъ утрѣ; съ
завтренняго дня. Отъ годинж насамъ;
съ годѣ тому. Отъ вазъ сакамъ църна
Арапина. Отъ вѣжды не види. Отъ
гладъ никой не е умрѣлъ. Отъ древо,
отъ камыкъ, да намѣришь. Отъ едно
дрво и икона, и лопата. По-добрѣ отъ
зять на приводѣ.

ОТЪКМѢЖЪ, ишь,—мѣлъ, гл. свр. отъ ОТЪК-
МІАВАМЪ.—мѣный прич. стр.

ОТЪКМІАВАМЪ (да отъкмѣжъ), гл. д. Наряж-
дамъ, уряждамъ, натѣкмиavamъ. — мся, 1)
гл. вз. Сговариваюся, спогаждамъся по-
тъкмиavamъся. 2) гл. стр. Бываю отък-
мѣнъ.

ОТЪКМІАВАНІЕ, с. ср. отъ ОТЪКМІАВАМЪ.

ОТЪРВАВАМЪ (да отървжъ), гл. д. в. отрѣ-
вавамъ.

ОТЪМВАМЪ и ОТЪМНУВАМЪ (да отъмнжъ), гл.
д. Отимаю, отнимаю.

Та си ножля намѣри,
Въ срьдце да ся убоде;
Іаже му ножля отъмнжхъ,
Той трѣгнж да ся прибие. Пѣс.

Чифтчинтъ му ся молятъ:
Отъмни нъ, святой Герги,
Щемъ тя даримъ добра дара,
Добра дара, хамбаръ жито. Пѣс.

— Отъмнжжъ си комата, порасѣлъ, та
захванжлъ да печали, зель да си изкарва
хлѣба.

ОТЪМНЖЪ, ешь,—нжлъ, гл. свр. отъ ОТЪМ-
НАВАМЪ. Да отемж, да отнемж, да отемнжъ.
—нжтый, прич. стр.

ОТЪНЧѢЖЪ, ишь,—чѣлъ, гл. свр. отъ ОТЪН-
ЧАВАМЪ. Да отънжъ.—чѣный, прич. стр.

ОТЪНЧІАВАМЪ (да отънчжъ), гл. д. Отънавамъ.

ОТЪНЧВАМЪ (да отънѣжъ), гл. ср. Ставамъ
тънжъ, изпадамъ, омръшнавѣвамъ, ослабѣ-
вамъ; осѣбываюся.

ОТЪНЧВАНІЕ, с. ср. отъ ОТЪНЧВАМЪ.

ОТЪНЧЖЪ, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ ОТЪНЧ-
ВАМЪ.

ОТЪННЖЪ, ишь,—нѣлъ, гл. свр. отъ ОТЪНН-
НАВАМЪ. Да изтънжъ.—нѣный, прич. стр.

ОТЪННІАВАМЪ (да отъннжъ), гл. д. Правжъ тѣн-

ко; изты́навамъ, изты́навамъ, оты́навамъ; оты́навать, оты́нать, выты́навать, утонча́ть. — *мси, гл. стр.* Бываю оты́ненъ, оты́наваюся.

Оты́наване, с. *стр.* отъ оты́навамъ.

Оты́снѣвамъ (да оты́снѣж), *гл. стр.* Ставаю тѣсенъ. *Дрѣха-та ми оты́снѣ.*

Оты́снѣж, ешь, — снѣлъ, *гл. стр.* отъ оты́снѣвамъ.

Оты́снѣж, ишь, — нѣлъ, *гл. стр.* отъ оты́снѣвамъ. Да стѣснѣж. — *пѣный, прич. стр.*

Оты́снѣвамъ (да оты́снѣж), *гл. д.* Напрываю и́что да стане тѣсно; стѣснавамъ. — *мси, гл. стр.* Бываю оты́сенъ, стѣснаваюся.

Оты́снѣване, с. *стр.* отъ оты́снѣвамъ.

Оты́шнѣвамъ и оты́шнувамъ (да оты́шнѣж), *гл. д.* Оты́шываю, разны́шываю, обушываю. — *мси, гл. стр.* Оты́шываюся, разны́шываюся, обушываюся.

Оты́шване и оты́шнуване, с. *стр.* отъ оты́шываю.

Оты́шнѣж, ешь, — яжлъ, *гл. стр.* отъ оты́шываю. — *нжтый, прич. стр.*

Отжы́бѣвамъ (да отжы́бѣж), *гл. стр.* Ставаю тжнѣ; тупѣтъ.

Отжы́бѣване, с. *стр.* отъ отжы́бѣвамъ.

Отжы́бѣж, ешь, — пѣлъ, *гл. стр.* отъ отжы́бѣвамъ; затупѣтъ.

Отжы́бѣж, ишь, — нѣлъ, *гл. стр.* отъ отжы́бѣвамъ. Да затжнѣж. — *пѣный, прич. стр.*

Отжы́навамъ (да отжы́нѣж), *гл. д.* Затжываю.

Отягчѣ́ж, ишь, — чилъ, *гл. стр.* отъ отягчѣ́вамъ. — *чѣпый, прич. стр.*

Отягчѣ́вамъ (да отягчѣ́ж), *гл. д.* Натоварываю нѣкого съ и́каквж тяжесть, съ и́каквж тяжкж работж; отягоща́ть, отягча́ть.

Отягчѣ́ване, с. *стр.* отъ отягчѣ́вамъ.

Отя́квж, *гл. стр.* отъ отя́квж. Да натякаю, да опъкаю.

Отя́квж и отя́куваю (да отя́квж), *гл. д.* Тякаю нѣкому за и́что; натякываю, опъываю, опъываю. *Отя́ка ми вѣсичко.*

Отя́кване и отя́куване, с. *стр.* отъ отя́квж.

Отя́дажъ (да отя́дѣж), *гл. д.* 1) Съ надение, съ хапане откѣсываю; прѣнадаю, прѣхапываю; отъѣда́ть. 2) Зимаю нѣкому и́что неправедно. 3) Съ мѣстоим. *си*, яю и́что много нжти, досыта, наадаюся. *Отждох-мж си прѣснж рѣбж.*

Отя́дане, с. *стр.* отъ отя́дажъ.

Отя́здж, ишь, — дилъ, *гл. стр.* Съ мѣстоим. *си*, да *си* отяздж: да наздж много, довольж; да ся наяздж.

Отя́мъ, надѣшь, надохъ, ялъ, *гл. стр.* отъ отя́дажъ. — *наденый, прич. стр.*

Оу́, мѣждом. За обаждане, кога повыкати нѣкого.

*Офарезмѣ, с. *стр.* *Гр.* Афорезмо.

*Офарѣсвамъ (да офарѣсамъ), *гл. д.* *Гр.* Афоресываю.

Офѣ́йвамъ и офѣ́вамъ (да офѣ́ж), *гл. стр.* Офѣ́йываю

Офѣ́йкамъ, *гл. стр.* отъ офѣ́йываю. Да офѣ́ж, да побѣгнж, да духнж.

Офѣ́йкамъ (да офѣ́йкамъ), *гл. стр.* Подвиваю онашь, трыцаю на бѣгъ, побѣгываю, очпстваю, духываю, олушываю, офѣ́йываю; наостры́тъ лыжи, лызну́тъ.

Офѣ́рпый, — репъ, рна, рно, *пр.* Въ изречение: *не му е офѣрна работа-та: а)* Не му е чпста, не му е оправна работа-та. *б)* Не е добръ, боленъ е.

Офѣ́ж, ешь, — фѣмалъ, *гл. стр.* отъ офѣ́йываю. Да офѣ́йкамъ.

Офѣ́кево бѣ́лие. Растение непрѣтъкъ. Съ това растение лѣкувати болѣсть офѣ́кж.

*Офѣ́кж, с. *ж.* Болѣсть по нокте-то и копыта-та на животно, отъ кожто тына ся рущати и ставати на лусны. Тжж болѣсть лѣкувати, като варяти офѣ́кево бѣ́лие и въ водж-тж му топяти болны-ты мѣста.

Офти́кѣсамъ, *гл. стр.* отъ офти́кѣсываю. Да фти́кѣсамъ.

*Офти́кѣсываю и офти́кѣсувамъ (да офти́кѣсамъ), *гл. стр.* *Гр.* Ставаю охти́чавъ, фти́кѣсываю.

Оха́бѣж, ишь, — бѣлъ, *гл. стр.* отъ оха́бѣываю. Да изха́бѣж. — *бѣпый, прич. стр.*

Оха́бѣвамъ (да оха́бѣж), *гл. д.* Изха́бываю, разваляю. — *мси, гл. стр.* и *стр.* Изха́бываюся, разваляюся.

Оха́бѣване, с. *стр.* отъ оха́бѣываю.

Оха́лпый, — льнъ и — лѣнь лна, лно, *пр.* Охолпый, охолпый, что има вѣсичко, чтото му трѣбна, та му е широко, не ся намира на утѣснение, что е отъ вснакж страи́ж добръ; рахати; живу́щий въ довольствѣ. — *лно, нар.* На широко, рахати; привольно.

Оха́мъ (да охнж), *гл. стр.* Охкаю, охж, въкаю охъ, охъ! найкаю; охати, сто-на́тъ.

Оха́не, с. *стр.* отъ оха́мъ.

Оха́нвамъ и оха́нувамъ (да оха́нж), *гл. д.* Заха́нываю на много мѣста; оку́сывать.

Оха́нж, ешь, — палъ, *гл. стр.* отъ оха́нываю. — *пантый, прич. стр.*

Охва́нж, ешь, — нжлъ, *гл. стр.* отъ охва́щамъ. — *нжтый, прич. стр.*

Охва́щамъ (да охва́нж), *гл. д.* 1) Тръкаю брьсначъ на рѣмыкъ за да ся изгладж;

правѣть бритву. 2) Точѣж ножъ, брадѣж, косѣж съ огнило или съ друго точило; заглаждамъ; направлятъ, отпускатъ, мускатить. *Охванѣжъ си ножѣ* — 1) мѣя, гл. *възвр.* Хванамся, задрыжамся, улавямся; хвататься, схвачиваться, пристаывать. *Потыналъ въ море-то и о сламкѣ ся охваца. Порѣси го съ пиперъ, нѣ глядай да ся охване.* 2) За растеніе, хванамся, прихванамся, зараствамъ; приниматься. *Отъ толкова дръвета само три ся ся охванѣжы.* 3) гл. стр. Бывамъ охванѣжъ.

Охвѣщаніе, с. ср. отъ охвѣщамъ и охвѣщамся.

Охвѣкамъ, гл. д. *свр.* Да познамъ, да очистѣж, да отрѣбѣж, да опраскамъ. *Охвѣка го като Влажъ питѣж.*

Охкамъ (да охнѣж), гл. ср. Охамъ, охтѣж, ехтѣж, пѣшкамъ, стенкамъ, стенѣж; охатѣж, стонѣтъ.

Охканіе, с. ср. отъ охкамъ.

Охлади́вамъ (да охладнѣ́жъ), гл. ср. Охлаждавамъ.

Охлади́нѣ́жъ, ешь, — нѣ́жъ, гл. *свр.* отъ охладнѣ́вамъ. Да охладѣ́жъ.

Охлади́вамъ (да охладѣ́жъ), гл. ср. Охлади́вамъ: 1) Ставамъ хладенъ; разхлаждавамся; охладѣ́вать. 2) Ставамъ хладенъ, равнодушенъ; изсты́вамъ, тягѣ́жъ на странѣж и не ся мѣ́шнамъ, отрѣ́гвамся, охладѣ́вамся; охладѣ́вать.

Охлади́жъ, ишь, — дѣ́жъ, гл. *свр.* отъ охладѣ́вамъ. Да разхлади́жъ. — дѣ́ный, прич. стр.

Охлади́вамъ (да охладѣ́жъ), гл. д. Направлямъ нѣ́что да стане хладно, да изсты́не; разхлаждавамъ; охладѣ́вать, освѣ́жать. — мѣ́я, 1) гл. *възвр.* Ставамъ хладенъ, изсты́вамъ, разхлаждавамся; охладѣ́даться, освѣ́жаться. 2) Охлади́вамъ въ 2-то знаменіе. 3) гл. стр. Бывамъ охладенъ.

Охлади́ваше, с. ср. отъ охладѣ́вамъ.

Охлѣ́, охлѣ́вѣя и охлѣ́въ, с. м. Животина *Helix*, в. ли́гавецъ. *Охлѣ́, бохлѣ́, или: охлѣ́вѣя, бохлѣ́вѣя, покажи си рога-та, да ги види́жъ, черни ли сѣж, бѣли ли сѣж.*

Охлитѣ́жы, с. ж. мн. Черупкы отъ миды, отъ охлѣ́вы или отъ друго нѣ́что; раковины.

Охлу́замъ и охлу́зувамъ (да охлу́зжъ), гл. д. 1) Одрѣ́гамъ, ожю́ламъ, набивамъ, подбивамъ, одирамъ; осѣ́дивать, начѣ́сывать, обди́рать, натирѣ́тъ, наминѣ́тъ, набивѣ́тъ. 2) Обирамъ, ограбамъ, обрѣ́свамъ, ожю́ламъ, остры́гамъ; обрѣ́тъ дѣ́чиста, огла́живать, общипывать. — мѣ́я, 1) гл. *възвр.*

Одрѣ́гамся, ожю́ламся, одирамся. 2) гл. стр. Бывамъ охлу́зень,

Охлу́заніе и охлу́зуваніе, с. ср. отъ охлу́замъ.

Охлу́зжъ, ишь, — зѣ́жъ, гл. *свр.* отъ охлу́зувамъ. — зѣ́ный, прич. стр.

Охну́вамъ, гл. уч. отъ охнѣ́жъ.

Охнѣ́жъ, ешь, — нѣ́жъ, гл. *ед-кр.* отъ охкамъ, и охкамъ.

Охо хѣ́! мѣ́ждъ. За изывѣ́каніе, за очюдѣ́ваніе.

Охолпѣ́тый, — лѣ́нь и — лѣ́нь, лѣ́на, лѣ́но, пр. Охалнѣ́тый, охолгѣ́тый. *Охоленъ животѣ́ж.* — лѣ́но, нар. Охално, охоло. *Живѣ́жъ си охоло.*

Охолгѣ́тый, лѣ́, лѣ́а, лѣ́о, пр. Охолнѣ́тый, охалнѣ́тый. *Младо радо до вѣ́нчило, а охоло до вѣ́чило.*

Охоблѣ́жъ, ише́жъ, — лѣ́шежъ, гл. *възвр.* Въ гатанѣ́жъ за подни́жъ и вры́нни́жъ: *Арапка ся чекорѣ́ше, Арапинъ ся охоло́ше?*

Охорѣ́жъ, ише́жъ, — чѣ́шежъ, гл. *възвр.* Въ гатанѣ́жъ за бравѣ́жъ: *Байчѣ́ какѣ́ ждичкаше, кака му ся охорѣ́ше?*

Охри́пвамъ и охри́пнувамъ (да охри́пнѣ́жъ), гл. ср. Прѣ́гравамъ, прѣ́дрѣ́вамъ, прѣ́спивамъ, оспи́вамъ; охри́пѣ́тъ, оспи́тъ, захри́пѣ́тъ.

Охри́пнѣ́жъ, ешь, — нѣ́жъ, гл. *свр.* отъ охри́пвамъ.

Охру́памъ, гл. д. *свр.* Съ хрупаніе да познамъ.

Охрѣ́скамъ, гл. д. *свр.* Съ хрусканіе да познамъ; да охрѣ́скамъ.

Охрѣ́скамъ, гл. д. *свр.* Съ хръсканіе да познамъ; да охрускамъ.

***Охтика**, с. ж. Гр. Болестъ *Phthisis*, фти́кио, суха болестъ; чахѣ́тка.

Охти́кливы́й и

Охти́чѣ́ный, вѣ́, ва, во, пр. Что има болестъ охтика; чахѣ́тный.

Мой-ты дру́жкы съ измѣ́жѣ́жъ,
Базъ, Бѣ́нкула, на по́-лоше,
Что сѣ́мъ зѣ́ла болни́чѣ́но,
Болни́чѣ́но, охти́кливо. Пѣ́с.

Охтопѣ́децъ, у. м. м. Малѣ́ко охтопѣ́дъ.

Охтопѣ́дѣ́жъ, у. м. ср. Малѣ́къ, младе́жъ охтопѣ́дъ.

***Охтопѣ́дъ**, с. м. Гр. Морска животина ахтопѣ́дъ; каракѣ́тница.

Охтѣ́жъ, ишь, — тѣ́жъ, гл. ср. Охкамъ.

Оху́ламъ и оху́лювамъ (да оху́лѣ́жъ), гл. д. Ху́лѣ́жъ, ка́звамъ нѣ́что лоше́ за нѣ́кого; ху́лѣ́тъ. — мѣ́я, гл. стр. Бывамъ оху́лень, ху́лѣ́жъ; ху́лѣ́тся.

Оху́лѣ́ваніе и оху́люваніе, с. ср. отъ оху́ламъ.

Оху́линикъ, с. м. Който ху́лѣ́жъ, оху́лѣ́ва нѣ́кого; ху́лѣ́тель.

Оху́линица, с. ж. Кюато хули, охула нѣкого; хулительница.

Оху́лѣж, ишь, — лиль, гл. свр. отъ оху́л-вамь. Да похуль; похулить. — лентый, прич. стр.

Охъ, междом. Казвася отъ скръбь, отъ тигость, отъ болѣж; ахъ, вай; охъ, ой! *Охъ, какво да правѣ сега! Прѣдъ хора-та похъ, похъ, пакъ у дома охъ, охъ. Днесъ хопъ тропъ, умръ охъ, охъ. Тумба лумба за два дни, охъ леле за вси дни.*

Оца́намъ, гл. свр. отъ оца́нвамъ. Да уцапамъ. — пацтый, прич. стр. Уцанптый.

Оца́нвамъ и оца́нувамъ (да оца́памъ), гл. д. Нацапвамъ, уцапвамъ, ошлаквамъ. — мся, гл. възвр. и стр. Нацапвамся, уцапвамся, ошлаквася.

Оцедарка и оцетарка, с. ж. Кюато продава оцедъ, жена на оцедаръ.

Оцедарскый и оцетарскый, ска, ско, пр. отъ оцедаръ.

Оцедарчя и оцетарчя, у.м. ср. Малѣкъ, младъ оцедаръ.

Оцедаръ и оцетаръ, с. м. Кюито продава оцедъ *Облѣкълъ Грыкъъ гацъ катю оцедаръ.*

Оцедовый и оцетовый, въ, ва, во, пр. отъ оцедъ. Оцедавый, оцеданый.

*Оцедъ и оцетъ, с. м. Л. Киселина въ 2-то знаменование: *ѹксусъ. Харизанъ оцетъ по-благъ и отъ медъ. Безъ нары оцедъ отъ медъ по-сладекъ. — Кисель катю оцедъ, казвать за лють, срьдить чловѣкъ. — Продава оцедъ, носися катю кабаданъ.*

Оцедяный и оцетяптый, нъ, на, по, пр. Что има оцедъ; оцедавый, оцедовый:

Оцедавый и оцетавтый, въ, ва, во, пр. Оцеловый, оцедяный.

Опрѣнювамъ (да опрѣнѣж), гл. д. в. очрѣнювамъ.

Оцѹкамъ, гл. свр. отъ оцѹквамъ. Да изцукамъ, да изпижъ. — кантый, прич. стр.

Оцѹквамъ и оцѹкувамъ (да оцѹкамъ), гл. д. Изцуквамъ, изпивамъ, оцуквамъ, изпуквамъ.

Оцѹтра, нар. Отсутра.

Оцѣкляюмся (да ся оцѣкляж), гл. възвр. Избыстрява ми ся лице-то отъ болестъ, отъ слабостъ; изцѣкляюмся, изцѣбрююмся. *Оцѣкляжи му ся очы-ты. — Оцѣклялся, изцѣклялъ очы, умрѣлъ.*

Оцѣкляж (да ся), ишь, — лился, гл. свр. отъ оцѣкляюмся.

Оцѣнѣж, ишь, — нѣлъ, гл. свр. отъ оцѣнѣвамъ. Да прѣцнѣж. — нѣптый, прич. стр.

Оцѣни́вамъ (да оцѣнѣж), гл. д. Давамъ еднѣ цѣнѣж за нѣчто, казvamъ колко струва то;

прѣцни́вамъ; оцѣни́вать. — мся, гл. стр. Бывамъ оцѣненъ

Оцѣни́ванне, с. ср. отъ оцѣни́вамъ.

Оцѣненѣж, ешь, — нѣлъ, гл. ср. свр. Да ся вѣнѣж, да ся вѣрвѣж; оцѣненѣть.

Оцѣрвамъ и оцѣрювамъ (да оцѣрѣж), гл. д. Оцѣбвамъ. — мся, гл. стр. и възвр. Оцѣбвася

Оцѣрѣж, ишь, — риль, гл. свр. отъ оцѣр-вамъ. Да оцѣрѣж. — ренѣтый, прич. стр. Оцѣбенѣтый.

Оче́, оцѣта, с. ср. в. очѣ.

Очебблѣць, с. м. Раст. *Potentilla argentea*; серебрянка.

Очеболъ, с. м. Болестъ по очы-ты; глазная болѣзнь.

Очевѣдинѣж, с. м. Очеваденъ чловѣкъ.

Очевѣдинца, с. ж. Очевадна жена, мома.

Очевѣдѣтый, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, нар. 1) Лошавый. *Очевадна жена.* 2) Събуденъ, уменъ, отворенъ, ачикгнозъ; смѣтливый, догадливый, умный, оборотливый. *Очевадно пукничи*, хытро дѣтя.

Очевѣдѣтый, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, пр. Очи́вѣстный. — дно, нар. Очи́вѣстно.

Очекорвамъ и очекорювамъ (да очекорѣж), гл. д. и ср. 1) Прѣкравамъ, окравамъ, обкравамъ, прѣскачамъ. 2) Прѣкравамъ, кражъ, прѣстѣнамъ. — мся, гл. стр. Бывамъ очекоренъ.

Очекорване и очекорюване, с. ср. отъ очекорнамъ.

Очекорѣж, ишь, — риль, гл. свр. отъ очекорнамъ. — ренѣтый, прич. стр.

Очѣнце, у.м. ср. отъ очѣ. Очѣнце. — Гѣлж-бевъ очѣнца, раст. *Hepatica Triloba*, съ-сънъ; водяная чечевича.

Очѣнлювамъ (да очѣнляж), гл. д. Чѣнляж нѣчто, та го врѣдѣж; разчѣнлювамъ.

Очѣнляж, ишь — лиль, гл. свр. отъ очѣнлювамъ. — лентый, прич. стр.

Очервѣвамъ (да очервѣж), в. очрѣвѣвамъ.

Очернювамъ (да очернѣж), в. очрѣнювамъ.

Очертавамъ (да очертаж), в. очрѣтавамъ.

Очѣсвамъ и очѣсувамъ (да очѣшѣж), гл. д. Чѣшѣж нѣчто да го очистѣж; очѣсывать.

Чѣшѣж добытъж съ чѣсало; выскребать. — мся, 1) гл. възвр. Чѣшѣжа много; очѣсываться. 2) гл. стр. Бывамъ очѣсанъ.

Очѣта, с. ср. мн. Раст. *Viola tricolor*, за-смѣнъ ергенъ, кокорчя, комуныга, любичица, минушнага, темянужка; фѣлѣка трех-цвѣтная, Анѣтныи глазѣки, Пѣанъ да Марѣя.

Очѣшѣж, ешь, — чѣсахъ, гл. свр. отъ очѣс-вамъ. — чѣсаный, прич. стр.

Очи́вѣстный, — стѣнь и — стѣнь, стна, стно, пр. Кюито ся знае, когото знажъ,

что не е скрышенъ, что ся види; извѣстнѣй, явнѣй, очевиднѣй, ачикъ; очевиднѣй, наглазныи. — стно, нар. Известно, явно, очевидно, нескрышне, ачикъ; очевидно.

Очи́ла, с. ср. мн. Справа отъ двѣ стѣкыца въ кражила, съ коѣто си помогать да глядѣть, коѣто имать слабы очи; дзрызала, дзрыкала, зрыкала, зрыцала, цыкы, цыкла, цыклета; очкй. *На шиктавы очи очила не трѣбвать.*

Очи́ла, у.м. ср. мн. отъ очила́.

Очи́нѣы, у.м. мн. отъ очн. Очица, очичкы.

Очи́нкамъ, гл. свр. отъ очинквѣмъ. Да окжж. — кантѣй, прич. стр.

Очи́пквѣмъ и очипкувѣмъ (да очипкѣмъ), гл. д. Назвася за малкы дѣца: окжпвѣмъ. — мся, гл. възвр. и стр. Окжпвѣмся.

Очи́ствѣмъ и очистувѣмъ (да очистѣмъ), 1) гл. д. Правѣ нѣчто да стане чисто; изчиствѣмъ, отрѣбвѣмъ; очичѣмъ, обичѣмъ, отчиѣмъ, подчиѣмъ. 2) В. отрѣбвѣмъ въ 2-то, 3-то и 4-то знаменованнѣ. *Кой-то ни зло мысли, Господь да го очисти.* 3) гл. ср. Бѣгѣмъ, побѣгѣмъ, отивѣмъ си, олушвѣмъ, офейквѣмъ, ошюшвѣмъ, духвѣмъ, трыщѣмъ на бѣгъ, подвивѣмъ опашъ, зимѣмъ си шюще-то; лызнѣмъ, улызнѣмъ, навострѣмъ лыжи, даѣмъ тѣгу, даѣмъ стречка. — мся, гл. възвр. и стр. Отрѣбвѣмся.

Очи́ствѣнне и очистувѣнне, с. ср. отъ очиствѣмъ.

Очи́стѣмъ, ишь, — тиль, гл. свр. отъ очиствѣмъ. — стѣнѣй, прич. стр. *Трынакѣ-мъ расте, дѣто земѣ-та не е очистѣна.*

Очи́цѣ, у.м. ср. отъ очо́. 1) Пжпчица на растение; око, окце. 2) Примка на мрѣжж; куталецъ. 3) *Очица*, растение моминска слѣза въ 1-то знаменованнѣ.

Очи́чкы, у.м. мн. отъ очн. Очица, оченца, очичкы.

Ивань Станки отговарѣа:
Станчиче-ле черноока,
Черны ти еж очичкы-ты,
Очичкы-ты кжжичкы-ты. *Пѣс.*

Очлѣвѣжж (да ся), ишь, — чилѣ, гл. свр. отъ очлѣвѣчѣмся. Да ся вчлѣвѣжж.

Очлѣвѣчѣмся (да ся очлѣвѣжж), гл. възвр. Ставѣмъ члѣвѣжж, вчлѣвѣчѣмся.

Очрѣвѣвѣмъ (да очрѣвѣжж), гл. ср. Ставѣмъ чрѣвѣжж, добывѣмъ чрѣвѣ, очервѣвѣмъ, очрѣвѣвѣмъ, червѣсѣмъ.

Очрѣвѣжж, ешь, — вѣль, гл. свр. отъ очрѣвѣвѣмъ. Да червѣсѣмъ; очервѣвѣтъ.

Очрѣнювѣмъ и очрѣнѣмъ (да очрѣнжж), гл. д. Очернювѣмъ: 1) Начрѣнювѣмъ. 2) Посрамѣвѣмъ, осрамѣвѣмъ, обезчѣстѣвѣмъ, омаскарѣвѣмъ, почрѣнювѣмъ; очѣрнѣвѣмъ,

очѣрнѣтъ. — мся, 1) гл. възвр. Посрамѣвѣмся, направѣмъ нѣчто неприлично, та ся омаскарѣвѣмъ, почрѣнювѣмъ; очѣрнѣвѣмся. 2) гл. стр. Бывѣмъ очрѣнѣмъ.

Очрѣнжж, ишь, — ниль, гл. свр. отъ очрѣнювѣмъ и очрѣнѣмъ. — ценѣй, прич. стр.

Очрѣтавѣмъ (да очрѣтажж), гл. д. Очертавѣмъ: 1) Обыколавѣмъ, обколавѣмъ, обколѣсѣмъ, зимѣмъ на маасаре; обкружѣмъ, осаждѣмъ, облагѣмъ, облегѣмъ, облежѣмъ, блокировѣмъ. *Турци-мъ очрѣтахж село-то.* 2) Урядѣмъ, наряжѣмъ. — мся, гл. стр. Бывѣмъ очрѣтанъ.

Очрѣтанѣе, с. ср. Очрѣтъ.

Очрѣтажж, ешь, — таль, гл. свр. отъ очрѣтавѣмъ. — танѣй, прич. стр.

Очрѣтъ, с. м. Очрѣтанѣе: 1) Написѣваннѣ нѣкакѣвъ прѣдмѣтъ само съ чрѣты; очеркѣ, очертанѣе, ѣбрисъ. 2) Кжсо описѣннѣ за нѣчто; очеркѣ.

Очѣвѣ, с. м. в. ѳтчюхѣ.

Очѣ́о (оцо), с. в. прѣдл. *отъ: отъ очѣо, за-что, в. отъ.*

Очѣ́одѣмъ и очѣ́одувѣмъ (да очѣ́оджж), гл. д. Почѣ́одѣмъ, учѣ́одѣмъ, въздѣ́ивѣмъ; удѣ́ивѣмъ, изумѣ́ивѣмъ. — мся, гл. възвр. Учѣ́одѣмся, почѣ́одѣмся, въздѣ́ивѣмся.

Очѣ́оджж, ишь, — диль, гл. свр. отъ очѣ́одѣмъ. — денѣй, прич. стр.

Очѣ́окамъ, гл. свр. отъ очѣ́оковѣмъ. — канѣй, прич. стр. *Очѣ́окана метла; око-мѣлокѣ.* — *Азъ сѣмъ отскѣѣ очѣ́оканжж, азъ сѣмъ сѣвсѣмъ обранъ, изгубѣнъ, отъ всѣ странѣы мя е било градъ.*

Очѣ́оковѣмъ и очѣ́окувѣмъ (да очѣ́окамъ), гл. д. 1) Съ чѣ́оканнѣ направѣмъ да опада; ошѣ́обѣмъ; ошѣ́обѣтъ, обивѣмъ. 2) Изронѣвѣмъ, избухѣвѣмъ зрѣна-та на нѣчто; изтронѣвѣмъ, оронѣвѣмъ, отронѣвѣмъ, олушѣвѣмъ, очѣ́ошѣ́квѣмъ; обрушѣвѣмъ, ошелушѣмъ, вылушѣвѣмъ. *Очѣ́окажжж сусама.* 3) Пиздаѣмъ, пизивѣмъ, опукѣвѣмъ, ошѣ́обѣмъ. — мся, гл. стр. Бывѣмъ очѣ́оканъ. — *Очѣ́окай му го о главжж-тж, обий му го, обрѣскай му го о главжж-тж.*

Очѣ́оковѣнне и очѣ́окуваннѣ, с. ср. отъ очѣ́оковѣмъ.

Очѣ́окутѣмъ и очѣ́окутѣмъ (да очѣ́окутжж), гл. д. Орѣ́зѣмъ, окастриѣвѣмъ. — мся, гл. стр. Бывѣмъ очѣ́окутенъ.

Очѣ́окутжж, ишь, — тиль, гл. свр. отъ очѣ́окутѣмъ. Да орѣ́жжж, да окастржж. — тенѣй, прич. стр.

Очѣ́опѣмъ и очѣ́опувѣмъ (да очѣ́опжж), гл. д. 1) Съ чѣ́опѣннѣ отдѣ́ивѣмъ; отчѣ́опѣмъ; отлѣ́ивѣмъ. 2) Обкрѣ́тѣмъ, обкрѣ́шѣмъ; облѣ́ивѣмъ. — мся, гл. стр. Бывѣмъ очѣ́опѣнъ.

Очюніж, ишь,—пиль, гл. свр. отъ опіон-
вамъ. — пенѣй, прич. стр.

Очюхвамъ и очюхнувамъ (да очюхнѣ),
гл. ср. Изчюхвамъ, изсххвамъ.

Очюхнѣ, ешь,—нжѣ, гл. свр. отъ очюх-
намъ. Да изчухнѣ, да изсххнѣ.

Очюпикамъ, гл. свр. отъ очюшквамъ. Да
очюшкѣ. — канѣй, прич. стр.

Очюшквамъ и очюшкувамъ (да очюш-
камъ), гл. д. 1) Изваждамъ, очиствамъ нѣ-
что изъ чюшкы-ты мѹ, отъ чюшюкы-ты
мѹ; очюшлдамъ, олушвамъ, очюквамъ; оше-
лушѣть, вылушцивать, обрушивать. *Очюш-
кажъ фасула. Очюшквамъ царевичѣ-тѣ.*
— мси, гл. стр. Бывамъ очюшканъ

Очюшлѣж, ишь,—лиль, гл. свр. отъ очюш-
ламъ. Да очюшкамъ. — лепѣй, прич.
стр.

Очюшлдамъ (да очюшлѣж), гл. д. Очюшк-
вамъ.

Очѹ, 1) у.м. ср. отъ окѹ. 2) Раст. *Campanula rotundifolia*; колокольчики. 3) в.
очѣта.

Очіаквамъ и очіакувамъ (да очіаквамъ),
гл. д. Чакамъ, жѣдѣ да дойде нѣкой, да
стане нѣчто; ожидаѣть.

Очіарамъ (да ся), гл. свр. отъ очіарвамся.
Да изсххнѣ, да ся облѣжѣ.

Очіарвамся и очіарувамъ (да ся очіа-
рамъ), гл. взвр. Отъ скрѣбѣ, отъ болѣсть,
отъ копѣяние ставамъ кожѣя и кокалѣ; из-
сххвамъ, облѣщвамся, озжбвамся; высн-
хѣть, оснѹнуться.

Ошѣвецъ, у.м. ж. Мало ошавѣ.

*Ошѣвъ, с. ж. Т. Хошавѣ, вариво отъ су-
шенѣя плодови.

Ошвица, с. ж. Шваркы на ризѣ отъ алено
платно.

Ошѣлъ, ошлѣ, ошлѹ, в.м. отіишѣлъ, оті-
шла, отішлѹ.

Ошѣбамъ, гл. свр. отъ ошѣбвамъ. — ба-
нѣй, прич. стр.

Ошѣбвамъ и ошѣбувамъ (да ошѣбамъ),
гл. д. 1) Съ шибаніе направямъ да опадѣ;
очюквамъ, обивамъ; ошѣбѣть, обшибѣть.
2) Очюквамъ, опуквамъ, оплюсквамъ, изна-
дамъ, изшивамъ. — мси, гл. стр. Бывамъ
ошѣбанъ.

Ошѣивамъ (да ошѣиѣж), гл. д. Вшивамъ, за-
шивамъ, ушивамъ, съшивамъ въ нѣчто;
вшивѣть.

Майка ти омайница-та,
За тебе ризы съшива,
Всякакви былѣкы ошива,
Омразны былѣкы, раздѣляны. Пѣс.

Ошѣжѣ, ешь,—шѣлъ, гл. свр. отъ ошѣ-
вамъ. Да вшѣжѣ. — шѣтѣй, прич. стр.

Ошлѣкамъ, гл. свр. отъ ошлѣквамъ. Да

оцапамъ, да уцапамъ. — канѣй, прич.
стр.

Ошлѣквамъ и ошлѣкувамъ (да ошлѣкамъ),
гл. д. Уцапвамъ, оцапвамъ. — мси, гл. взвр.
и стр. Бывамъ ошлѣканъ.

Ошлѣвѣвамъ (да ошлѣвѣжѣ), гл. д. 1) Обру-
вамъ, обивамъ шюмѣ-тѣ на дрьво. *Ошлѣ-
вахѣ сливѣ-тѣ.* 2) За добычѣ: изнадамъ
шюмѣ-тѣ на дрьво, трѣвѣ-тѣ, зеленинѣ-тѣ
нѣйдѣ. — мси, гл. стр. Бывамъ ошлѣванъ.

Ошлѣвѣжѣ, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ ошлѣ-
вѣвамъ. — вѣнѣй, прич. стр.

Ошмара, с. ж. Кашиа отъ прѣсно сырене
и брашно; бѣлѣ мѣжѣ.

Вечера ми нарѣчажѣ,
Деять агѣнца печенѣ,
До деять коблѣы ошмарѣ. Пѣс.

Езѣ съмѣ тяжка отъ овчѣрѣя,
— Что бараше при овчѣрѣя?
— Ми измамѣ со ошмарѣ. Пѣс.

Ошмѣвамъ и ошмѣлювамъ (да ошмѣлѣжѣ),
гл. д. Съ шмѣленіе направямъ да опада;
обруламъ, обруламъ, обрусвамъ, ожюлвамъ;
сбивѣть, обивѣть плоды съ дѣрева. — мси,
гл. стр. Бывамъ ошмѣленъ.

Ошмѣлѣжѣ, ишь,—лиль, гл. свр. отъ ош-
мѣламъ. — ленѣй, прич. стр.

Ошпорѣ, с. ж. Мѣчнотина. *Остарѣхѣ и до-
сега такѣжѣ ошпорѣ не съмѣ излѣ.*

Ошюгавѣвамъ (да ошюгавѣжѣ), гл. ср. Ста-
вамъ шюгавѣ, окрѣставѣвамъ.

Ошюгавѣжѣ, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ
ошюгавѣвамъ. Да окрѣставѣжѣ.

Ошюгавѣжѣ, ишь,—вилѣ, гл. свр. отъ ошю-
гавѣнамъ. — венѣй, прич. стр.

Ошюгавѣнамъ (да ошюгавѣжѣ), гл. д. Напра-
вамъ нѣчто да стане шюгавѣ, да окрѣста-
вѣе. *Една шюгава овѣца все-то стадо
ошюгавѣ.* — мси, гл. стр. Бывамъ ошю-
гавѣнъ.

Ошюмоглѣвѣжѣ, ишь,—вилѣ, гл. свр. отъ
ошюмоглѣвамъ. — венѣй, прич. стр.

Ошюмоглѣвамъ (да ошюмоглѣвѣжѣ), гл. д.
Замайвамъ, записвамъ, зашемѣдамъ; оше-
ломлѣть, производѣть головокруженіе, о-
тѹривать. *Удари го по главѣ-тѣ съ
стѣпѣ-то, та го ошюмоглави.* — мси,
гл. взвр. и стр. Замайвамся, записываюсь,
зашемѣдаюсь. *Бѣше ся напиѣлъ отъ ви-
но-то въ картѣ-тѣ, та бѣше ся ошю-
моглавилъ въ память-тѣ.*

Ошюмоглѣваніе, с. ср. отъ ошюмоглѣ-
вамъ и ошюмоглѣваюсь.

Ошютѣжѣ, ишь,—тѣлъ, гл. д. свр. Да отрѣ-
жѣжѣ, да откѣснѣ опашѣкѣ-тѣ на нѣчто, та
да стане шютѣ; окурѣзѣть.

Ошющвамъ и ошющнувамъ (да ошющнѣжѣ),
гл. д. 1) Обирамъ, окрадамъ. *Ошющнѣ-
жѣ,*

хжгы до париж. 2) Изнадамь, опуквамь, опрасквамь. *Ошющнж* *всичко-то* грозде. 3) гл. ср. Побѣгвамь, офейквамь, очиствамь. — *мся*, гл. стр. Бывамь ошющнжтѣ.

Ошющнж, ешь,—нжль, гл. свр. отъ ошющвамь и ошющнувамь.—*нжтый*, прич. стр.

Още и **ощь**, нар. 1) И друго при дадно-то вяче, при онова, что го има, что е; ещё. *Дадохъ му пары, а той иска още; я далъ ему денегъ, а онъ ещё проситъ. Дай ми, Боже, още една церкв.* 2) И на и; и, да ещё и.

Какъ го е чула майка му,
Майка му, още баща му,
Че сж на годежъ врьнжлн
И жж за Пенча годилн. *Пѣс.*

3) Показва врѣмя; ещё. *Още е малжжъ, не е порасълъ, има да расте. Не е дошло още врѣмя; ещё не пришло врѣмя. Още конна не видѣлъ, крака замахалъ. Още повяче; тѣмъ болѣе, подѣвно. — Още малко, не е така, не е истина, да прощавашъ. Има сто жлзтици. — Още малко!* ср. не е истина.

Ощѣнвамь и **ощѣнувамь** (да **ощѣнж**), гл. д. За кучжж, за влѣщнжж, за мечжж: раждамь, добывамь малкы-ты си; окучвамь. — *мся*, гл. *взвѣр*. Окучвамся. *Кучка-та ся оцени.*

Ощѣнж, ишь,—нила, гл. свр. отъ **ощѣн**. вать. Да окучж. — *пентый*, прич. стр. **Ощѣтѣвамь** (да **ощѣтж**), гл. д. в. отщѣтѣвамь.

Ощѣна, с. ж. Ущина, вощина, сътъ; сотѣ. **Ощѣнвамь** и **ощѣнувамь** (да **ощѣнж**), гл. д. Съ щипане очиствамь кокошжж отъ перье-то, прася отъ козинжж-тж и др. т.; оскубвамь; ощищивать, общищивать, перещищивать, отереблять. — *мся*, гл. *взвѣр*. Оскубвамся, орывавамся, одрыпавамся, одирамся. 2) гл. стр. Бывамь ощищанъ.

Ощѣнкы, с. ж. мн. Кога щипжть влѣжж, конощы. чтото извръжть непотрѣбно; ощищнц, ущищнц; отрѣжжн, отрѣнье.

Ощѣнкы, пци, с. ж. Ощищнцы.

Ощѣнж, ешь,—налъ, гл. свр. отъ **ощѣн**. вать. — *пантый*, прич. стр. *Ощищанъ славыи не пѣе.*

Хубавъ ли съмь, бабо?
— Хубавъ ми си, дѣдо,
Като патя опатено,
Като прася ощищано!

Ощичко и **ощко**, нар. *смяжж*. отъ **още**. **Ощравый**, въ, ва, во, пр. Въ гатанжж за мячжж и мясо: *Црвено виси, оцраво ся мжсли?*

Ощрьклѣвамь (да **ощрьклѣж**), гл. ср. Хваща мя щрьклнца-та, та зимаь да луджж; пощрьклѣвамь.

Ощрьклѣж, ешь,—лѣлъ, гл. свр. отъ **ощрьклѣвамь**. Да пощрьклѣж.

Ощрьбѣвамь (да **ощрьбѣж**), гл. ср. Ставамь щрьбъ.

Ощрьбѣж, ешь,—бѣлъ, гл. свр. отъ **ощрьбѣвамь**.

Ощрьбѣж, ишь,—бѣлъ, гл. свр. отъ **ощрьбѣвамь**. Да нащрьбж. — *бѣнтый*, прич. стр.

Ощрьбѣвамь (да **ощрьбѣж**), гл. д. Нащрьбывамь, накрывавамь, оклосвамь, оклоцвамь, осакащамь; выщерблять, зазубривать. *Ощрьбихъ панижж-тж. — мся*, гл. *взвѣр*. и стр. Нащрьбывамся. *Мѣсячина-та ся ощрьбана*, на разсыпъ е, нащрьбана ся; *луна* ущербаетъ.

Ощурвася (да *ся* **ощури**), гл. безл. Казвася, когато нѣчто е неприятно, та да *ся* не види, да опустѣе. Срѣщася въ изречениа: *хай да ся ошури! Ай да му ся не ошури! Да му ся ошури работа-та!*

Ощури (да *ся*), —*рилося*, гл. свр. отъ **ощурвася**.

***Ощуръ**, с. м. Т. Хошуръ, нѣравъ, трѣса, табехеть, кюта.

Ощурѣвамь (да **ощурѣж**), гл. ср. Ставамь щуръ; опищавѣвамь; отищунѣть. *Хай да ошурѣе. Ошурѣлъ, та ся помелъ. Помянъ да стане, да опустѣе и да ошурѣе.*

Ощурѣж, ешь,—рѣлъ, гл. свр. отъ **ощурѣвамь**. Да опищавѣж; отищунѣть.

Ощъ, вм. **още**.

Ощжѣвамь (да **ощжѣж**), гл. д. Познамь, сѣщамь, усѣщамь; оощжѣтъ,

Ощжѣж, ишь,—щѣлъ, гл. свр. отъ **ощжѣвамь**. Да усѣтж.

Оіагнѣж (да *ся*), ишь,—нилася, гл. свр. *взвѣр*. Да *ся* оагнж, да *ся* обагнж; оагнитъся.

Оіадамь (да *оіамь*) гл. д. Намь нѣчто изотоколо, отгорѣ; ондамь, обгрызvamь; обѣдѣать, обгрызѣть, обкусывать. — *мся*, гл. стр. Бывамь оіадень.

Оіамь, оіаденьш, оіадохъ, оіаль, гл. свр. отъ **оіадамь** и **оідамь**. **Оіадентый**, прич. стр.

ЗАБѢЛЖЕНЫ ПОГРѢШКЫ ВЪ ПЕЧАТАНІЕ-ТО.

Образъ.	Слѣбъ.	Рядъ.	Напечатано :	Чети :	Образъ.	Слѣбъ.	Рядъ.	Напечатано :	Чети :
4	1	16	<i>Narciscum</i>	<i>Narcissus</i>	129	2	39	прѣтеница	прѣтеница
6	2	46	хѣрты	хѣрты	142	1	18	одоржѣть	одержѣть
9	2	31	рѣзвѣ	рѣзвѣ,	144	2	3	бѣждѣнный	бѣждѣнный
13	1	7	люлѣча	люлѣча	154	1	24	вз.	взвѣр.
13	1	16	<i>Syrinda</i>	<i>Syringa</i>	160	2	58	тѣхъ	тѣхъ
35	2	8	лобѣвъ	любѣвъ	176	2	2	обожирѣться	обжирѣться
48	2	18	Оронъ	Ороненъ	183	2	47	отбывамся	отбивамся
50	1	53	додѣж	додѣна	183	2	51	отбѣйся	отбийся
54	1	55	отбывамся	отбивамся	184	1	2	отбѣж	отбѣж
55	1	36	мѣцнுவамъ,	мѣцнுவамъ),	184	1	40	<i>Намирамъ</i>	<i>Намирамъ</i>
56	1	52	<i>serpylum</i>	<i>Serpyllum</i>	192	1	44	нѣшъ	нѣшъ
57	2	36	<i>Еани.</i>	<i>Еани-</i>	196	2	19	Напѣивамъ	Напѣивамъ
58	1	34	публичнаго	публичнаго	204	1	56	де ;	де.
59	1	45	<i>Be</i>	<i>Въ</i>	208	2	52	дѣвна	дрѣвна
59	2	6	наушки	наушки	221	2	57	спрѣма	спрѣма.
67	1	8	го	га	227	1	23	сѣдвѣмъ	сѣдѣмъ
69	2	9	чинъ)	чинъ,	228	1	54	<i>нататакъ,</i>	<i>нататакъ.</i>
69	2	12	миръсамъ,,	миръсамъ),	231	1	24	отягощѣться,	отягощѣться.
69	2	15	дѣ	да	231	2	9	напѣивать	напивать
69	2	17	ота	отъ	237	1	3	<i>стр.</i>	<i>сѣр.</i>
75	2	27	<i>намъ</i>	<i>намъ</i>	237	1	16	— тѣбѣхъ	— тѣбѣхъ
76	1	55	<i>другина</i>	<i>други на</i>	237	1	36	<i>Натѣж-</i>	<i>Натѣж-</i>
83	2	27	гробъ	гробъ	237	1	41	натѣквѣмся	натѣквѣмся
87	2	45	галатинъ,	галатинъ ;	238	1	24	<i>гл. ср.</i>	1) <i>гл. ср.</i>
88	2	1	рыба	рыбѣ	240	1	5	дѣвать	дѣвать
89	2	15	Мръцѣннаса	Мръцѣннаса	240	1	25	вывѣдѣвать	вывѣдѣвать
95	1	11	нѣйдѣ	нѣйдѣ	241	2	12	дѣ	да
95	1	13	<i>Цѣль</i>	<i>Цѣль</i>	251	2	11	огрѣе	огрѣе
96	2	18	словѣнскѣ-тѣ	Словѣнскѣ-тѣ	253	2	18	ощрѣивѣмъ	ощрѣивѣмъ
99	1	52	то	то-	256	1	27	винѣ	винѣ
117	2	27	набрѣбрѣж	набрѣбрѣж	272	2	55	<i>ди</i>	да
117	2	34	Набрѣбрѣж	Набрѣбрѣж	285	2	30	<i>Дойдете</i>	<i>Дойдете</i>
123	1	49	<i>изпи</i>	<i>изпи</i>	297	1	4	Зимѣмъ	Зимѣмъ,
123	1	50	нѣга.	нѣга,	303	1	11	Олѣпѣивѣмъ	Олѣпѣивѣмъ
123	2	51	Нѣвѣжъ	Нѣвѣжъ	323	2	22	чѣсъ	чѣсъ
124	2	24	нахлѣпнѣж	нахлѣпнѣж	339	1	28	Очѣсвѣмъ	Очѣсвѣмъ
124	2	32	непослушѣеж	непослушѣеж	339	1	29	лѣжъ	лѣжъ
124	2	33	непокѣрѣнѣмъ	непокѣрѣнѣмъ	339	1	30	трѣнамъ	трѣкамъ
124	2	34	навѣдѣнѣжѣся	навѣдѣнѣжѣся	341	1	11	<i>Одѣжѣжъ</i>	<i>Одѣжѣжъ</i>
125	2	45	нѣкакѣжъ бѣдѣж	нѣкакѣжъ бѣдѣж	373	2	14	пѣчѣвой	сѣчѣвой
125	2	47	сѣбѣя	сѣбѣя	378	2	15	спѣжѣся—	спѣжѣся,
125	2	52	мѣзѣина	мѣзѣина	378	2	18	<i>Опѣж.</i>	<i>Опѣж.</i>
125	2	57	знаменовѣние то	знаменовѣние-то	378	2	19	<i>хѣванѣжѣ,</i>	<i>хѣванѣжѣ.</i>
126	1	2	имѣ	имѣ	381	2	53	обѣсъ тѣ	обѣсъ тѣ
126	2	15	навѣдѣжъ	навѣдѣжъ	384	2	51	Осѣрѣмъ	Осѣрамъ
126	2	19	<i>Навѣежѣ</i>	<i>Навѣежѣ</i>	385	2	17	<i>златѣ</i>	<i>златѣ,</i>
126	2	23	нагѣбѣтѣся	нагѣбѣтѣся					

PG
975
G4
ch.3

Gerov, Naïden
Riēchnik na bŭlgarskyĩ
ĩazyk

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
